

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

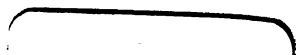
B

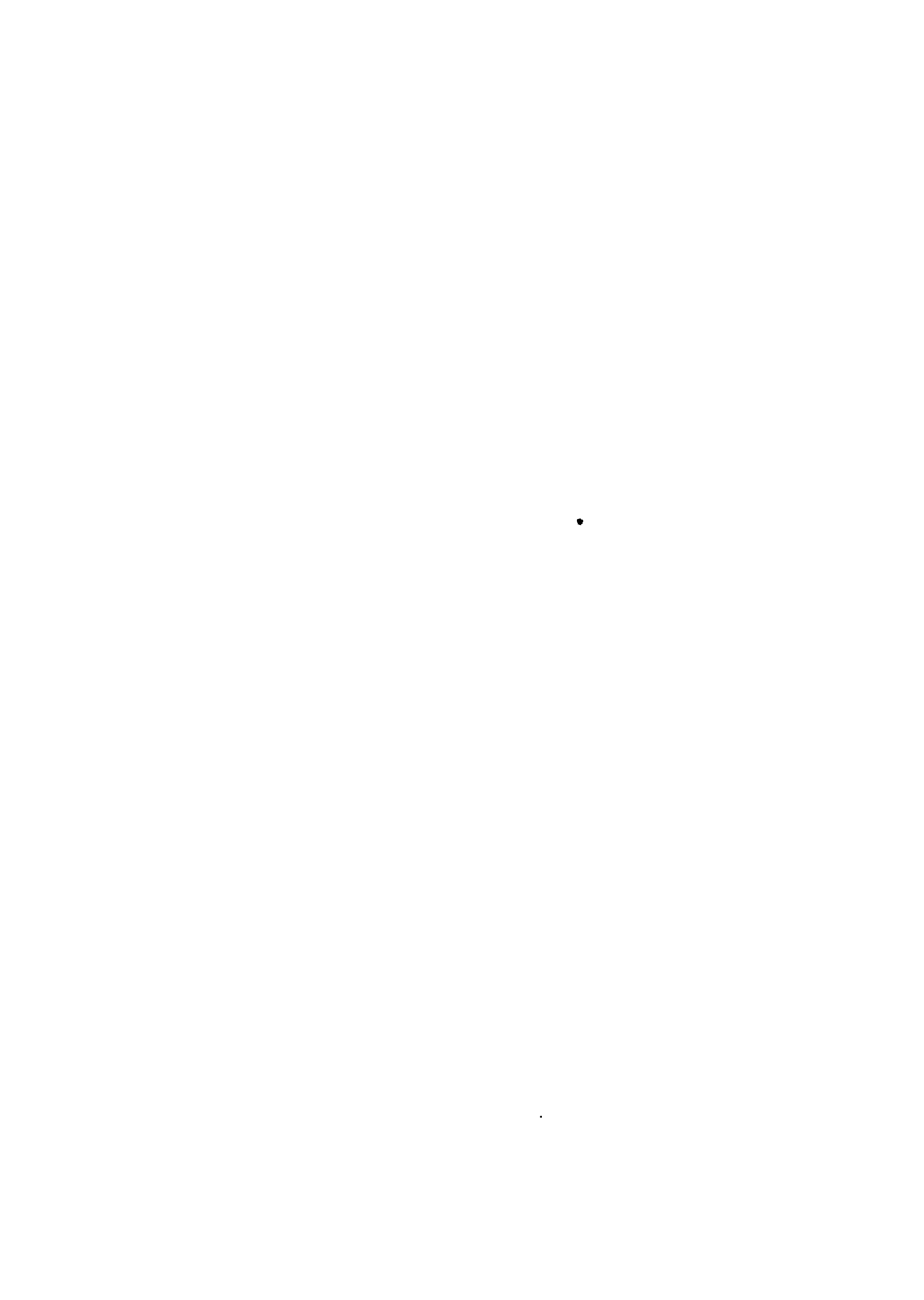
973,138

PROPERTY OF
*University of
Michigan
Libraries*
1817

ARTES SCIENTIA VERITAS

JACOB VAN MAERLANTS
MERLIJN,

NAAR HET RECENT BEKENDDE

STEINFORTER HANDSCHRIFT.

UITGEGEVEN DOOR

J. VAN VLOTEN.

LEIDEN. — E. J. BRILL.

1882.

JACOB VAN MAERLANTS

MERLIJN,

NAAR HET EENIG BEKENDE

STEINFORTER HANDSCHRIFT.

JACOB VAN MAERLANTS
MERLIJN,

NAAR HET EENIG BEKENDE

STEINFORTER HANDSCHRIFT,

UITGEGEVEN DOOR

J. VAN VLOTEN.

LEIDEN. — E. J. BRILL.
1880.

839.38
Mame
1880

2013

INLEIDING.

Welkom eindelijk in 't daglicht! — zal men zich onwillekeurig al licht genegen vinden uit te roepen, bij 't in druk verschijnen van dit zooveel besproken en zoolang verholen gebleven handschrift, dat, na zijn eerste korte vermelding, vóór nu meer dan veertig jaar, door een paar leidsche geleerden, De Vries en Jonckbloet — om van dezen of genen hen nabauwenden »plucker van den stove" niet te reppen — met zulk een neuswijze kortzichtigheid bejegend werd. Blijkens den toen er van meêgedeelden aanhef, gaf het den maker als een »koster" aan, en was in plat- om niet te zeggen broddel-Duitsch geschreven; een taaleigen, als die nederlandsche maker zelf natuurlijk nooit had kunnen bezigen. Een en ander volstond, naar hun bekrompen inzicht, om er noch dien maker noch het door hem berijnde boek van *Merlijn* in te herkennen. »Sommigen beweren", schreef Jonckbloet ¹⁾, »dat onze Jacob koster te Maerlant zou geweest zijn; het stuk waarop dit gevoelen rust, komt mij echter steeds zoo apokrief voor, dat ik het ongaarne tot grondslag zou zien bezigen, om er eenige conjectuur op te bouwen. Van dat kosterschap", zoo ging hij voort, »vindt men nergens elders gewaagd, en zoo men onzen dichter voor een burger, een onadelijke moet houden, dan is het zelfs niet waarschijnlijk, dat hij dit ampt bekleed heeft, dat tot de aanzienlijkste (!!) betrekkingen behoorde, en veelal aan edelen geschonken werd ²⁾". De Vries drukte zich eenige jaren later reeds wat minder kras uit, en schreef toen: »of de dichter het ampt van koster heeft bekleed, laten wij hier in het midden" ³⁾. Toch had daaromtrent juist bij hem, al sedert een kleine twintig jaar, geen twijfel meer behoeven te bestaan. Hij zelf toch had in 1844 reeds een door Prof. Kist opgedoken brokstuk eener onderhoudend berijnde samenspraak tusschen een

---

1) *Geschiedenis der Middennederlandsche Dichtkunst* III bl. 30.

2) Deze fraaye bewering grondde hij dan nog wel op de wanhopige pogingen, door wijlen den ouden De Vries ten gerieve van zijn Laurens Jansz. in 't werk gesteld, om dezen een deftige herkomst te verschaffen! (Zie de aanhaling in aant. ²⁾, t. pl.) Juist omgekeerd vond de jonge De Vries terzelfder tijd het nedrig ampt van »dorpapastoor" niet verheven genoeg, om den bekleeder — gelijk dien van Velthem — met den titel van »Heer" te begroeten; alsof niet juist dit de naam was, steeds door ieder dier kerk-heeren — vanwaar nog ons *keeroom* — gedragen! Zie zijne opmerkingen over »sele persone, Alse die heer Lodewijc es geheten van Velthem" in zijn Inleiding op den *Spiegel Historiaal*, bl. LXXVIII, en verg. die van Jonckbloet in gelijken zin t. pl. bl. 192; men ziet: »alse die blinde den blinden leet, D'een volgt den anderen, daer hi goet" (*Torec* v. 1614).

3) Inleiding op genoemden *Spiegel*, bl. LV, aant. 2.

Klerk en een Schalk met taalkundige toelichting uitgegeven, uit ieder van welke versregelen voor elk, die oogen had om te zien en ooren om te hooren, de taal en geest van Maerlant sprak, en waarin deze op het verlies zijner »kosterij" zinspeelde, dat hij zich door zijn zelfstandigheid van karakter op den hals had gehaald ¹⁾). Men kon daaruit tevens dus verklaren, hoe hij, in vervolg van tijd, van Maerlant naar Damme was verzeild geraakt. Voor 't een als voor 't ander bleef echter de Vries blind ²⁾), en al zeide hij reeds in 1861 de »echtheid" van 't steinforter handschrift te erkennen, hij ging er eerst in 1872 toe over, ook het kosterschap van Maerlant voor goed aan te nemen ³⁾), zonder daarom evenwel nog van zijne aanspraak, als dichter, op die Samenspraak te reppen. Toch had ik daar, eerst zeven en daarna, meer uitvoerig, drie jaar vroeger al opmerkzaam op gemaakt, en het belang der zaak voor onze nadere kennis van Maerlants leven en streven doen uitkomen ⁴⁾). Ook wie zich verder nog met Maerlant en zijne werken ten onzent onledig hielden, gelijk met name de HH. Verdam en Te Winkel ⁵⁾), bleken dat, uit misplaatsten schroom voor den leidschen Hooggeleerde, als ongeschreven te beschouwen, en maakten onder 's dichters verzen van dit toch zoo kenschetsende en karaktervolle stukjen geen gewag, het dus aan mij overlatend, er nogmaals de aandacht op te vestigen. Jonckbloet, die eerst 's dichters woonplaats overal had loopen zoeken waar ze niet te vinden was, lei zich, na Snellaerts uitgave van den *Alexander*, eindelijk bij 't zoo voor de hand liggende brielsche Maerlant neêr, doch bleef nu nog altoos met den dichter zelf rondsollen, van wien hij een notarisklerk en schrijver of griffier van den roomsch-koning Willem en Floris den Voogd wilde maken, en daaruit zijne betrekking tot Heer Nikolaas van Cats en den jongen Graaf Floris V verklaren!!! ⁶⁾) Toch had hij — gelijk ik, doch voor hem zonder baat — deed opmerken, de »privilegiën" in de overbekende Beschrijving van den Briel en 't Land van Voorne maar behoeven op te slaan, om er, in verband met Maerlants woonplaats en beroep en de Heeren van zijn land, Graaf Floris en Heer Nikolaas als hun goede vrienden en bekenden vermeld te vinden, met welke dus ook die dichter, en koster hunner kerk in 't Maerlant, zoo op de ongezochtste wijze in kennis raakte. Aan een dier Heeren, Albrecht, die van 1260 tot 1287 regeerde, droeg hij, blijkens de voorafpraak van 't boek, zijn dietsche berijming van den *Merlijn* op, welk — naar De Vries' uitdrukking ⁷⁾) — »geheimzinnig werk ons" thans eindelijk »zijn raadsels zal gaan openbaren".

Die »geheimzinnigheid" en »raadsels" zaten trouwens, als ons ten overvloede reeds bleek, voor een goed deel meer in zijn en zijner geestverwanten kamergeleerde kortzichtigheid, dan in dat jarenlang zoo noode verbeide, en toch eigenlijk zoo licht toegankelijke boek zelf, dat hun slechts een persoonlijk uitstapjen naar Steinfort had behoeven te kosten. Hadden zij — zoo goed

1) »Suldy van Heren bate ontfaen, Ende uwe costerie sal bliven staen, Gy moet te tyde seggen Amen". Zie voorts het geheel, ter nadere kennieneming, hierachter, bl. xi.

2) Naar de juiste opmerking van Maerlant in zijn *Torec*: »Nadien dat elc hevet sin, So gaet hem die wijshheit in".

3) Zie de aangehaalde *Inleiding* t. pl., en verg. den *Taal- en Letterbode* III. 159: »Thans is alle twijfel opgeheven: de Merlijn is wel degelijk een werk van zijn hand, en hij geeft daarin zich zelven den naam van Jacob de Coster van Maerlant; wel denkelyk" (dus ook nu nog niet eens zeker!) »omdat hij daar het kosterambt bekleedde".

4) *Beknopte Geschiedenis der Nederlandsche Letteren* 1865 en 1871, en *Taal- en Letterbode* I bl. 87 v.; verg. ook Jonckbloets *Zoogenoemde Geschiedenis der Ned. Letterkunde getoetst*, bl. 63 en vv.

5) Bly de uitgave der *Historie van Troje*, en die van het Akadernisch Proefschrift over Maerlants Werken als de *Spiegel der dertiende eeuw* (verg. over dit laatste den *Levensbode* X. bl. 141 en vv.).

6) *Geschiedenis der Nederl. Letterkunde* I. bl. 265.

7) *Inleiding* op den *Spiegel Hist.* t. pl.

als ik — hun oogen willen openen voor wat hun uit het luttel meêgedeelde versregels der voorafpraak, in verband met de door De Vries zelf uitgegeven *Samenspraak*, en de reeds vóór anderhalve eeuw verschenen *Beschrijving van den Briel en Voorne*, blijken kon; hun ware, zoo goed als mij, al aanstonds het noodige licht over Maerlants kosterschap en zijn eervol verlies daarvan opgegaan. Dat dit niet gebeurde, en zij zoo jarenlang in den blinde bleven ronddolen en scharrelen, hebben zij alleen aan zich zelf te wijten. En evenzeer ook — als ik reeds in 't voorbijgaan deed opmerken — dat hun het »geheimzinnig” gewaande handschrift onbekend is gebleven. Reeds vóór meer dan een jaar of tien gaf ik, bij gelegenheid van Snellaerts beklag over de vermeende geheimhouding daarvan, openlijk den raad ¹⁾, zelf maar eens naar 't slot te Steinfort te trekken, om daar kennis van 't boek te nemen, en met den tegenwoordigen vorst over de uitgave van dit zesdehalf eeuw heugende erfgoed zijner voorzaten in overleg te treden. Waarom deden ze dat niet, als ze zoo nieuwsgierig waren, den inhoud te leeren kennen? Ze bleven liever op de omslachtigste en voor den gelukkigen bezitter meest hinderlijke en vervelende wijs schrijven en wrijven, om het langs dien ondoeltreffenden weg machtig te worden, tot ik eindelijk, om hun de proef op de som te geven, zelf de eerste de beste gelegenheid, die mij weder eens langs Steinfort voerde, te baat nam, om mijne opwachting op 't slot te maken. Ik werd er met de meeste heuschheid ontvangen, en hoorde mij al aanstonds door den vorst al lachende verzekeren, dat hem niets liever zou zijn, dan 't handschrift eens uitgegeven te zien, daar het ongelooflijk was, hoe hij er met allerlei zendbrieven en schrifturen van heinde en ver over vervolgd, en zelfs op reis niet met rust gelaten werd. Voor 't oogenblik had hij het daarom zelfs aan een paar geleerden te Munster in handen gesteld, die over de uitgave dachten; gingen deze er niet toe over, dan stond het volgaarne te mijner beschikking. Een daarop gevolgd onderhoud met een dier Heeren — den juist naar Halle beroepen Suchier — leidde tot de afspraak, dat hij, die zich — als bekend — voornamelijk met oudfransche en romaansche taalstudie bezig houdt, het nog eenige maanden ter vergelijking met de oudfransche bron onder zich zou houden, en zoo hij dan — als waarschijnlijk was — zelf niet tot de uitgave besloot, het terugzenden zou ²⁾. Zoo geschiedde 't, en toen ik dus met Pinxteren van 't vorige jaar op nieuw Steinfort aandeed, vond ik het Handschrift weêr ter plaatse, en kreeg ik 't nu onmiddelijk — als ik elders reeds meldde ³⁾ — tegen ontvangstbewijs ter uitgave naar Holland meê. Zoo weinig verlangde men 't langer aan de openbaarheid te onttrekken. Was daar met name de vader van den tegenwoordigen eigenaar minder grif meê geweest, de hoofdredan lag zeker wel daarin, dat hij 't eens voor een korte poos aan den predikant zijner Geldersche heerlijkheid van Batenburg had uitgeleend, en het toen met een paar bladen minder, die er door 's mans kinderen waren uitgescheurd ⁴⁾, terug had gekregen. Niet onnatuurlijk, dat hem dit wat schroomvallig maakte, het op nieuw uit zijn handen te geven. Zijn zoon had zich daar nu echter geheel over heen gezet, en vond er niet het minste bezwaar in, dat met het oog op de lang gewenschte uitgave te doen.

Hoe het sedert de middeneeuwen in bezit van hun huis kwam, wijst ons een korte aanteekening

---

1) *Taal- en Letterbode* I. bl. bl. 85, aant. 2) Zie *Ned. Spectator* voor 1876, bl. 321. 3) Dez. voor 1879, bl. 208.
 4) „Ik weet niet, waarop dit beweren steunt”, heeft Jonckbloet (*Gesch. der M. D. I.* bl. 392, aant.) de naïeveteit te schrijven, „waarschijnlijk op de paginatie”, enz. Ook die „paginatie” zou 't natuurlijk kunnen uitwijzen; doch buitendien doen dat de nog overgebleven papierranden, waarbij de bladen zijn afgescheurd. Vóór die afscheuring echter plaats had, ontbrak er volstrekt niets, laat staan dan „veel meer”, gelijk hij t. pl. uit den „samenhang” waant te mogen gissen. In zijn *Inleiding* op den Lancelot helde hij er zelfs toe over, het gansche HS. als „eene fictie” te beschouwen!!

onder aan 't laatste blad aan, die ons, na 't *explicit Deo gratias*, meedeelt: »Item, dit sint de boke, de Joncher Everwijn van Guterswick, Grove to Benthem, hevet: Ten ersten dit boeck *Merlijn*; item, twe nye boke van *Lantslotte* unde eyn olt boek van *Lantslotte*, unde item de olde *vermaelde Cronike*, unde *Josaphat*, unde *Sunte Georgius* leygende, unde dat *Schachstaffelsboeck*, van *Sunte Christoffers passye*, item van *Alexander*, item de markgreve *Willem*, item *Percevale*». Deze letterlievende Jonker Everwijn was de opvolger van zijn kinderloos gebleven oudoom, den op zijn ouden dag vroom geworden Graaf Bernard I, in 't begin der 15e eeuw¹⁾. Steinfort behoorde toen nog niet tot het Graafschap, en werd er eerst na den dood van zijn kleinzoon, Graaf Everwijn II, met diens opvolger Arnold I (van Steinfort), meê verbonden. Op den *Merlijn* na, zijn al de bovenvermelde handschriften in den loop der jaren gevlogen en verstoven; de vraag is evenwel, of die van den *Lancelot* en den *Alexander* niet dezelfde zijn, die in deze eeuw door Jonckbloet en Snellaert werden uitgegeven; waar de *Percevael* mag schuilen, blijft dan echter nog onbekend. Het afschrift van den *Merlijn*, gelijk het bewaard bleef, werd, blijkens de slotregelen van den afschrijver, in 1326 genomen:

In 't jaer ons Heren, wens wondert,
Do men screeff drutteen hondert
Unde xxvi, op den witten donredach,
De in der weke vor Paeschen gelach,
Do was dit boeck geënd,
Dar men schone iesten in vint.

Gelijk men uit het taaleigen dezer aanhaling ziet, en door 't *fac-simile* der eerste bladzijde nader bevestigd wordt, ging die afschrijver daarbij geheel naar eigen willekeur te werk, en verbroddelde Maerlants Nederlandsch tot zijn brabbel-Duitsch. Een zuiveren Duitschen tongval toch geeft ons dit niet; het eenige haast, waarin hij zich bij zijn veronnedersching gelijk is gebleven, is het gebruik van *unde* voor *ende*, en de vorm der persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden. In nagenoeg al de overige woorden laat hij of enkele of meer malen den oorspronkelijken vorm staan, soms doordien hij sich in 't rijmen niet te helpen wist, soms echter kennelijk ook door achteloosheid. Gelijk dat *fac-simile* mede toont, schreef hij intusschen een zoo al niet sierlijke dan toch zeer vaste en duidelijke hand, en blijft zich daarin van den beginne tot den einde gelijk, zoodat men — hoe hij den zin hier en daar, tot onverstaaenbaarwordens toe, verhaspelde²⁾ — nooit behoeft te vragen, wat hij schreef. Voor de uitgave geeft dit een groot gemak, en viel het des te lichter, er Maerlants oorspronkelijken text, zooveel doenlijk, weêr uit te herstellen. Ik had daartoe zijne verondietschte woordvormen slechts tot de nederlandsche weêr te herleiden, met aangifte natuurlijk van die eerste in de aantekeningen, opdat ieder zich van den juisten stand van zaken vergewissen kon. Ik oordeelde 't echter niet noodig, om, na de eerste bladzijde, al de tot *ende* herleide *unde*'s verder aan te geven, noch overal steeds te vermelden, waar een vrouwelijk of mannelijk 't zij persoonlijk of bezittelijk voornaamwoord van den platduitschen weêr in den nederlandschen vorm is overgebracht. Weet men eenmaal, dat er in 't handschrift nagenoeg altoos *he* en *ze* voor *hy* en *zy*, *or* of *er*

1) Waarschijnlijk reeds bij zijn leven.

2) In dat opzicht mag ten volle Maerlants bekende verzuchting in den *Rijmbijbel* van hem gelden:

Scrivers oec die 't sullen scriven,
God gheve, dat sijt goet laten bliven,
Want meneghen ne roect, hoe hi verduyt
tFolc, op dat hi die plaetse vult.

voor *hoer* of *huer*, *ene* voor *hen* of *ne*, enz. staat, dan behoefde dat niet voortdurend op nieuw aangegeven te worden. Dat hij voorts *ei*, *ee*, en *e* voor *ie* en *a*, *o* voor *oe* bezigt — waar hij 't niet hier en daar door onachtzaamheid naliet — zal ieder bij 't lezen en vergelijken van text en aantt. blijken. Wie kennis heeft genomen van het onlangs in de *Beiträge* van Paul en Braune (VII, 1) door Tümpel gegeven overzicht der tongvallen van 't oude Nedersaksen, zal daarin dien van dezen afschrijver, voor zoover hij er in zijn verbroddeling zelf niet ontrouw aan werd, terugvinden, en er wellicht nog deze en gene opmerking tot nadere bevestiging van 't daar aangeteekende uit putten. Ook van die zijde is dus de uitgave van dit *Merlijn*-afschrift niet van alle belang ontbloot.

Van veel meer belang intusschen is het, dat wij nu eindelijk dit herhaaldelijk door Maerlant vermelde boek van *Merlijn* in de reeks zijner werken niet langer derven, en ons van zijn bewerking en inhoud rekenschap kunnen geven. Blijkens de opdracht aan Heer Albrecht moet hij 't omstreeks 1260 voleind hebben, daar deze in dat jaar zijn vader opvolgde, en men 't moeilijk later dan dit jaar stellen kan, wanneer men nagaat, dat hij in 't jaar 1246 het 7^e boek van den *Alexander* berijmde, en de *Merlijn* na dezen door hem op 't getouw werd gezet.

Naar hij ons in v. 1879 meêdeelt volgde hij dien Merlijn naar 't Fransche on dicht van Borron :

Mijnheer Robrecht van Borroen,
Die in dat Walsch screef al dit doen,
Ende sonder rime algader dichte.

Daaruit blijkt, dat hij 't Fransche proza-verhaal, dat hij voor zich had en vertalend berijmde, voor 't oorspronkelijke maaksel van Borron hield. Ondertusschen was dit niet het geval, en schreef Borron werkelijk in rijm, dat in het door Maerlant gevolgde onrijm eerst later was overgebracht. Vóór twee of drie jaar is dit, tegenover Hucher's beweren van het tegendeel, helder in 't licht gesteld in de doorwrochte studie, door Dr. Birch-Hirschfeld op Zarncke's voetspoor aan de Graal-sage gewijd, waar tevens over het gansche samenstel van Borrone's werk, in verband met latere bewerkingen der Graal- en Artur-legenden, even doeltreffend als scherpzinnig gehandeld is ¹⁾. Omstreeks 1180 — het juiste jaar laat zich moeilijk bepalen — berijmde Heer Robert, naar eigen vinding, in onderlingen samenhang de legenden van *Jozef van Arimathea*, *Merlijn*, en *Perceval*; van de eerste bleef die, door Michel uitgegeven, bewerking in rijm, met het begin van die der tweede bewaard; van alle drie daarentegen hebben wij nog in meer dan één handschrift, de wat latere overbrenging in Fransch onrijm, naar welke Maerlant rijmde. Van de eerste en derde werd die overbrenging door Eugène Hucher uitgegeven ²⁾; van de tweede, de eigenlijke legende van *Merlijn*, niet. Zij is intusschen in een Fransch handschrift der 13e eeuw (N°. 748 der *Bibliothèque Nationale* te Parijs) voorhanden, dat, ter vergelijking met Maerlants berijming, bij deze uitgave van zijn *Merlijn* gebezigd is. Een oud-engelsche proza-bewerking van omstreeks 1450 werd daarentegen door Wheatly voor de *Early English Text-society* (London 1865 en 1875) in 't licht gegeven, en kon hier dus mede met die berijming vergeleken worden. Omtrent den persoon van den oorspronkelijk-

1) *Die Sage vom Gral, ihre Entwicklung und dichterische Ausbildung in Frankreich und Deutschland im 12ten und 13ten Jahrhundert*. Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1877. In verband met Zarncke's opstel zur *Geschichte der Gralsage* in de aangehaalde *Beiträge*, III.

2) *Le Saint-Graal ou le Joseph d'Armathée, première branche des romans de la Table ronde, publié d'après des textes et des documents inédits par Eugène Hucher. Tome I* (Au Mans et à Paris, 1875).

ken berijmer zelf heerscht intusschen nog altoos eenige onzekerheid. Hucher meende hem in zekeren Robert te herkennen, die ten Zuiden van Fontainebleau ge goed was, en in 1164 een schenking deed, door zijn zoon Simon de Bouron of Boron vijf jaar later bevestigd. Birch-Hirschfeld heeft echter de onwaarschijnlijkheid daarvan aangetoond, en eer een anders onbekenden broeder van dien Simon in hem willen zien. Zeker is slechts, dat hij in dienst was van Heer Wouter tot Montbéliard (aan den Boverrijn) vóór den dood zijns vaders Amadeus, die in 1183 stierf en hem, als jonger zoon — zijn broeder Richard erfde Montbéliard — Montfaucon naliet.

Bij en voor hem schreef Borron zijn rijmwerk, waarvoor hij echter niet, als men veelal meent, bij Wouter Map ter markt ging ¹⁾, noch dat hij uit een vermeende latijnsche bron vertaalde ²⁾, maar naar eigen inzicht en vinding samenstelde. Birch-Hirschfeld heeft dit, tegenover alle vroegere voorstellingen eener herkomst der Graal-legende uit Brittanje, Spanje, of Provence, duidelijk doen uitkomen. Borron putte zijne eerste opvatting blijkbaar uit Matth. XXIV: 23 en het 15^e hoofdstuk der *Handelingen van Pilatus*, waar de verschijning van Kristus aan Jozef in den kerker door dezen herdacht wordt, en hij bracht die in verband met de Legende van Veronica en het Evangelie van Nikodemus, met hetwelk hij vooral omtrent de Hellevaart van Kristus te rade ging ³⁾. Daaraan knoopte hij vervolgens de Britsche legende van den profeet en tovenaer Merlijn, wien hij, bij zijne zienersgave in de toekomst, ook die der kennis van 't voorleden geeft. Hij verwijst zelf voor die legende op een anders nergens vermelden Meester Martijn van Rochester, die — naar zijn zeggen — de met den keltischen naam van *Brut* betitelde Geschiedenis van Brittanje uit het Latijn in 't Romaansch vertaalde ⁴⁾. Hoofdbron voor die legende waren, als men weet, de fantastische geschiedverhalen van Galfried van Monmouth, den sprookrijken bischop van Sint Asaf, die vóór zijn zoogenoemde Geschiedenis der Britten Merlijns Leven reeds in Latijnsche verzen beschreven had, en vervolgens ook zijn Voorspellingen nog te boek stelde. Zijn wonderdadige geboorte uit een non en een luchtgeest komt daarin reeds voor, evenals als zijn tooverdiensten aan koning Artur bewezen; terwijl de zoogenoemde Nennius daarvan nog niets heeft, maar op die wijs door Galfried, naar de sedert in omloop geraakte volksprookjens en zijn eigen vruchtbare verbeelding, werd uitgebreid en opgeaerd. Hij zelf gaf voor, alles aan een Britsch handschrift ontleend te hebben, dat hem een aartsdiaken uit Oxford, zekere Wouter, uit Armorica — het Fransche Brittanje — had meêgebracht. Naar aanleiding van den oud-Engelschen Merlijn-text is, in de laatste jaren, door Stuart Glennie uitvoerig over het eigenlijke tooneel van Merlijns werkzaamheid, in verband met het optreden

1) Van Wouter Map kan — en zelfs dat is zeer de vraag — hoogstens slechts de *Lancelot* wezen, die betrekkelijk spoedig na zijn dood aan hem werd toegeschreven. Mag men echter aan het vrij uitvoerig bericht van Girald geloof slaan, dan betuigde hem Wouter slechts *verba* en *dicta* ten beste gegeven te hebben, en geen *scripta*, gelijk Girald (zie de aanhaling bij Birch Hirschfeld S. 229) schrijft. Hiermede zou hij dan op zijn boek *de Nugis Curialium* gedoeld kunnen hebben (over 't welk zie Morley's *English Writers* I. 2. p. 557, f.), doch zeker niet, als P. Paris (*Romania* I. p. 472) wil, op de hem later ten onrechte toegedachte bewerking der Graal- en Artur-legenden.

2) Deze bron bestond niet, of laat zich hoogstens van het luttel, dat Nennius geeft, verstaan, 't welk later eerst door Galfried van Monmouth en Willem van Malmesbury zoo romantisch werd uitgebreid.

3) Verg. *Das Ev. Nicodemi in der Abendländischen Literatur* von Dr. R. P. Wülcke (Paderborn 1872) S. 24 f.

4) Zie de plaats aangehaald bij Birch-Hirschfeld, en verg. v. 4505 en vv. bij Maerlant, waar door den afschrijver het waarschijnlijk door hem saamgetrokken *Rochester* tot *Rore* verhaspeld is. Ook Wheatley, dien ik er opzettelijk omtrent liet raadplegen, wist van dien, als Mr. Martijn in zijn oud-Engelschen text vermelden vertaler verder niets af. Borron kan er toch Wace en zijn *Brut* wel niet mede op het oog gehad hebben.

van koning Artur gehandeld, en dit met veel waarschijnlijkheid in het Noorden van Engeland en 't Zuiden van Schotland gevonden ¹⁾). Ons behoeft dit hier echter niet langer bezig te houden, maar gaat de vraag meer aan, op welke wijze zich Maerlant van zijn taak als dietsch berijmer van Borron's *Merlijn* gekweten heeft, en in welke verhouding hij zich tot dezen stelde.

Opmerkelijk mag het daarbij dan zeker heeten, hoe de latere schrijver van den *Rijmbijbel* en den *Geschiedspiegel* zich hier al aanstonds als oordeelkundig misprijzer van de onjuiste voorstellingen openbaart, door zijn »walschen" zegsman op verschillende punten gegeven (zie bijv. v. 230 en vv., v. 412, 613, enz.). Ook verder laschte hij enkele opmerkingen, waar hij 't voor 't goed verstand der zaken noodig achtte, in, of bekortte het ook een enkele maal; doch volgde anders het hem voorliggende Fransch nagenoeg op den voet. Slechts bij den overgang tot Merlijns wonderbare geboortegeschiedenis, voegde hij er de vier hoofdstukken van 't pleitgeding tusschen den Spotduivel — Masceroen — en de Moeder-Gods aan toe. Terwijl hij het verhaal van Jozefs omzwerfing en dood v. 1872 en vv. met het zeggen besluit »daer menech scoene woert sedert af vertellet was". enz., om dan zijn eigen bron te noemen, en een en ander over den arbeid van Heer Robrecht van Borron te zeggen, gaat dat Fransch wat meer omstandig aldus voort: »dout maintes paroles furent puis en la grant Bretagne; et ensinc remest Josephs et fina en la terre et au pais ou il fu envoiez de par Jhu Crist. Et Messires Roberz de Borron qui cest conte mist en autorite par lou congie de sainte eglise et par la proiere au preu conte de Montbeliard oucui servise il estoit, si dist que qui voldra bien savoir cest livre si saura dire et conter que Alains li groz li filz Bron devint et ou il est alez et quel vie il mena et quex oirs issi de lui et quel vie li oir menerent; et si li covendra savoir la vie Perron et ou il sera trovez; et si li covendra quil sache dire que Moys devint et que il lou retruist par raison de paroles, et que cil qui lou trovera sache ou li riches peschierres san ala, et que il sache mener celui qui aler i doit par raison de paroles et duevre. Et totes ces iiij parties covient ansamble assamblar chascune partie par soi, si com eles sont devisees; et ce ne puet nus hom faire se il na veu et oi conter lou livre del Graal de ceste estoire; et autens que Messires Roberz de Borron lou retraist a mon seigneur Gautier, lou preu conte de Monbeliard, ele navoit onques este escripte par nul home fors el grant livre; et ge voil bien que tuit cil sachent qui cest livre verront que se Dex me done sante et vie et memoire . . . . ge rasamblerei totes ces iiij parties par paroles a une seule. Ensinc con ge les ai par raison dune seule partie traites ce aïst Dex li puissanz de totes choses et si covendra a conter ce meismes et ces iiij laissier; mais ancors me covendra a conter dune ligniee de Bretagne cest la cincoisme et des aventures qui i avindrent; et puis revendre a ceste oevre et la reconterai chascune ligniee par soi. Car se ges laissoie atant et la cincoisme ligniee ni estoit meslee, nus ne sauroit que ces choses seroient devenues, ne por quel senefiance les auroie desevees lune de lautre". — Daarop volgt dan, als aanvang van 't volgende hoofdstuk en overgang tot Merlijns geboorte: »Or dit li contes que Messires Roberz de Borron commence dela cincoisme ligniee que moult fu iriez anemis quant nostres sires ot este en anfer et il en ot gite Adan et Evain et les autres tant come lui plot, et quant li anemi virent ce si en orent moult grant merveille et sasamblarent et distrent, qui est cist hom qui si nos a efforciez, que noz fermetez nos a brisees, ne riens que nos eus-siens ne pot dedanz encontre lui estre gardees que il ni feist quant que lui pleust ne ne quidons mie que nus hom qui poist naistre de fame morist en terre qui ne fust nostres, et cist

¹⁾ Zie zijn *Essay on Arthurian Localities*, met een kaartjen van het *Arthurian Scotland*, in *Part III* van den *Merlyn* (London, 1869).

nos destruisit einsinc; coment est il nez quant il ni a eu nul delit dome certien, ensinc com nos avons eu dautres homes. Lors respont uns des autres anemiz", enz. Zie bij Maerlant v. 1950 vv. tot 2012. Terwijl daar dan echter in 't volgende hoofdstuk een procureur gekozen wordt, en deze aan 't werk tigt, doch tegenover Maria het onderspit delft, gaat in 't oorspronkelijke de beraadslaging eenvoudig door: »Lors parolent entraux de rechief et dient: cil qui plus nos ont neu, ce sont cil qui distrent noveles de sa venue en terre; i ce sont i cil dont li granz damages nos est venuz quant il plus lou disoient et nos plus les tormentiens. Si nos est avis quil se hasta de venir por aus aidier et por secorre les tormenz que nos lor faisons; mais coment porriens nos avoir un home qui parlast et deist noz sanz et nos proieres et seust nos affaires si com nos avons pooir de savoir totes les choses faites et dites et celea. Et se nos aviens l home qui de ceu eust pooir et il seust ces choses et il fust avoc les autres homes en terre, si nos en porroit moult bien aidier a engignier, einsinc com li prophete disoient et lor anseignoient sa venne et quant nos lor oiens dire ceste merveille, nos nes creiens mie, car nos ne quidiens pas questre poist. Einsinc droit cil les choses qui seroient faites et dites pres et loig; si seroit moult creuz par ce de maint home. Lors dient tuit ansamble: moult auroit bien esplottie qui tel maniere dome porroit faire ne avoir, car moult seroit creuz. Lors dist li uns: ge nai mie pooir de concevoir ne de faire semance en fame, mais se ge en avoie pooir ge lou porroie bien faire que ge ai une fame qui fait et dit a ma devise quant que ge vols; et li autres dient: il ia tel de nos qui pueent bien prandre samblance dome et abiter a fame, mais il covient que il i voist au plus celement que il porra". Zie verder bij Maerlant v. 2938 en vv. Gelijk men weet, werd er eene andere bewerking van het door hem hier ingelaschte tusschenspel vóór eenige jaren door Snellaert, naar een oxfordsch handschrift, uitgegeven ¹⁾. De daar opgeworpen twijfel omtrent de »echtheid" van Maerlants inlassching vervalt natuurlijk bij de nadere kennismeming der wijze, waarop deze daarin te werk ging, en hoe hij het ingelaschte spel — als men 't zoo noemen mag — met Borrons verhaal wist te doen samensmelten. Tevens blijkt daaruit echter, hoe het stuk reeds in Maerlants tijd op zich zelf bestond, en dus het door Snellaert ter vergelijking aangehaalde mysteriespel der »eerste bliscap van Maria" even lang voorafging, als het Wagenspel, in *Mariëken van Nymegen* vertoond ²⁾, en dat eerst nit de Rederijksdagen herkomstig is.

Maerlants eigen berijming nam voorts, met het naar Borron gevolgde proza-verhaal, bij de kroning van Artur, na den dood van Uter-Pandragoen, op een derde omstreeks van het ons voorliggende handschrift, v. 10452, een einde. Al het verdere werd er door den ook als voortzetter van zijn *Geschiedspiegel* bekenden Lodewijk van Velthem, mede naar 't Fransch, bijgerijmd, gelijk deze dat, »God en zijne moeder om verstand en wijsheid bij zijn voltooying van Maerlants arbeid" biddende, (v. 10464 en v.) zelf getuigt:

Nu wil *Heer Lodewijk*, sijt seker das,
Van Velthem dit werck wtgeven
 Na dat in 't Walsc es bescreven,
 Want nu ierst gaet an die dinck
 Van Merline ende den koninck,
 Hoe dat Artur begonste regneren
 Al te male by Merlijns leren.

Zoo voegde hij echter niet minder dan 58 hoofdstukken aan de door Maerlant berijmde eerste 26 toe, en bracht op deze wijs het geheel tot stand. In dit afschrift daarvan, in 228 bladen,

1) *Nederlandsche Gedichten uit de veertiende eeuw*, enz. Brussel, Hayez, 1869.

2) Zie mijne uitgave »met inleiding, woordverklaring en aantt.". 's Cravenhage, M. Nijhoff 1854, bl. 31 v.

dooreengenomen elk van 160 versregels, en een regel of wat, op de eerste zij van het 229*, vervat, vormt het er omstreeks 36000. Hun korten inhoud geeft de reeks der opschriften van de achtereenvolgende 84 hoofdstukken aan, uit welke zich de belangstellende lezer hier dus al aanstonds vergewissen kan van 't geen hem het rijmwerk, in zijn, naar den aard der tijden, breeduitgesponnen verhaal, al zoo zal opdisschen. »Voert" zeg ik, wat deze eindelijk tot stand gebrachte uitgave betreft, ten slotte met Maerlant:

Voert so wil ick hen vermanen,
Of zi iet vinden hierbinnen
Te verbeterne, of sijt kinnen,
Dat sijt doen; hens onder der sonnen
Menscelec werc, dat weet al bloet,
Hen heeft wel verbetrens noet.

In dank zal ik ieder doeltreffende opmerking aannemen, en slechts alle deerniswaarde kwade trouw daarbij, uit gekrenkte eigenmin en letterkundigen wrevel, die voor geen godgeleerden onderdoet, geboren, laten voor 't geen zij is. »Met valsche te scrivenne si daden sonde" is al wat er, met Maerlants trouwhartig verwijt, van te zeggen valt, en men dus ook hier wie er, vroeger of later, aan schuldig bleek of blijken mocht, eensvooral voor gezegd houde.

Haarlem, 20 Mei 1880.

v. VL.

SCALC ENDE CLERC.

(TWEESPRAAK).

1.
Sc. Die hem bi heren sal ghenere,
Die moet loghene connen veren,
Ende achten gheen verspreken,
Horende doef gheberen,
Siende blint, alijt begheren,
Ende en achten niemans bleken.

2.
Dit canic wel tallen dagen;
Ic can verbeiden grote vlagen,
Den winden volgen alse die riede;
Blixen ende donrealagen
Canic verduken ende verdragen; —
Clerc, verstaet wat ic bediede.

3.
Cl. Her Scalc, her Scalc, wes doestu dit,
Dat valsceit dus dijn herte besit?
Wes bedriechstu dus die Heren?

Want spraecstu hem die waerheit, wit,
Sine groeven dicwijl geen onderspit,
Ende hem soude haer ere meeren.

4.
Want men den doren wel mach leeren
Sijne dorheit wel ontberen,
Bi mencehfout der vroeder wisen;
Also machmen Heren in eren
Sterken, dat si ter doget keren,
Die mesdaet¹ hem wel² mesprizen.

5.
Mer ghi prijst, wat dat zi doen,
Heren, Vrouwen, ende Baroen.
Ende peinsdi niet wat u neet
Int leet, ende wat blijft u loen?
Men siet waer sijn dat sermoen:
„God wrect ende niet en spreect”.

¹HS. mistaet ²HS. wil.

6.

Of heren sijn sonder ghenade,
 Van hem selven of bi rade,
 Wie sal dat vor wonder tellen,
 Datse God so neder trade,
 Dat si vergangen vroe ende spade,
 Ende haer leven in siecten quellen?

7.

Ghi, Scalc, nu laet u liegen staen,
 Doet heren doget anevaen;
 Of si daer af ontweghen,
 Stertse vast in rechtegaen¹,
 Want si vergangen, also die maen,
 Die der valsceit meest gheplegen.

8.

Ghi, Scalc, comt al met baten voert,
 Het si van diefte of van moert,
 Of hoe dattet gewonnen si;
 (Ghi spreect so menich lose woert)²
 Waer mede ghi Heren herte becoert,
 Al eest dattet onredech si daer bi.

9.

Wapen over dat leede woert,
 Dat Heren also seere verdoert,
 Dat si alle na al gripen,
 Daer edelheit haer in versmoort,
 Ende set haer selven op een oort,
 In also quaden stripen.

10.

Eest al ghewonnen, dat men telt,
 Daer die ziele haer in bedwelt,
 Daer si met comt in dat torment,
 Ende Heren eere mede neder velt,
 Want al haer jagen is om gewelt?
 Neen 't, her Scalc, diet 't wel bekend.

11.

Ghi, Scalc, ghi comt onderstaen
 Heren, dat si u ontgaen
 En connen, no ontwiken;
 So dat si moeten aldaer saen
 U beffuwen³, Scalc, ontfanen,
 Die ghi met valsceit hem doet bliken.

12.

Och! edel Heren, hoech van moede,
 Dan slaet van u met uwer roede —

¹HS. rechten gaen ²Aldus door De Vries ingevuld ³t Fransche *baffouer*; HS. keffuwen.

Wildi bliven al vol eeren —
 Die scalke vol van quaden bloede,
 Die u volgen ende spreken u gemoede,
 Want si u eere ende lant besceren
 Zwaerlic, ende onteren.

13.

Her lose scalkaert ende ghier,
 U plucken dat blijft noch al hier,
 Men sal u nog met lepelen scruken.
 So hebt bi u u lose visier,
 U nauwe vonde, u valsce manier;
 Dan besiet, wie u sal senken
 In donkeren, diepen slenken.

14.

Sc. Clerc, ghi sijt van vremden sin:
 Wildi leeren dat ic hebbe in.
 So moetic emmer u ghenaken.
 Ghi spraeet eerst, ghi naemt gerne gewin,
 Ende aen mi te leeren, also ic bin;
 Nu meshagen u al mijn saken.

15.

Ic sie nu wael, ghi hebt verstaen,
 Want ghi begint vast aen te vaen
 Mijn leeren, die u nopen;
 Want ic u al hebbe ontdaen
 Mijns herten gront, nu wildi verslaen
 Mi, ende alle mine woerde knopen.

16.

Cl. Her Scalc, en hebt geenen toren,
 Al eest, dat mi u woerde dorbornen,
 Ic wilt voort verzwigen stille.
 Leert mi voort, ic wil 't gerne horen:
 Want beter ware hi niet geboren,
 Die niet mach horen sinen onwille.

17.

Sc. Clerc, ic wille u voort beduden:
 Waer ic vare, Oest, West, Noert, of Suden,
 So sie ic scalken meest verhogen,
 Ende tot anden (hemel) cruden¹;
 Want in sie genen so ruden,
 Si en nemen baet so waer si mogen.

18.

Wie soude mi hebben dan te leder
 Of ic verdiene broot ende cleder,
 Ende ben verheven ende gader goet,

¹In 't HS. onleesbaar.

Ende, wien ic wil, mag werpen neder,
Ende, wien ic wil, verheffen weder?
En loge ic dan niet, so waric onvroet.

19.

Nochtan so canic consten mere,
Mede te bedriegen minen Here,
Die ic nu niet en can bedenken;
Maer haddics te doene om enech ververe,
So vondic alte menegen kere,
Ende ic woude dan iemant krenken:

20.

Alsic sta in mijns Heren sael,
So benic so nuwe van mire tael,
Dat het elken hevet wonder;
Oec wie daer om wert bleec of vael,
Ic steke so nauwe minen pael,
Met spotte so doe ict al tonder.

21.

Waer mijn here sit dan, dats mi te hert,
Dat maect mi rouwe ende smert,
Alse of ic woude werden dol.
Ic legge hem onder voet een bert,
Dus wisch ben ic ende so wispelstert,
Ic maec mi cleine ende so besuol.

22.

Vort prisc mijns Heren daet,
Sijn lijf, dat hem so wale staet,
Daer ende tallen stonden:
Hoe soone hem voeget sijn gelaet;
Sijn wijsheit, sinen goeden raet
En can niemant gegronden.

23.

Ende hoe hovesch hi si,
Ende hoe sere milde daer bi;
Wat hi begint, dats emmer goet;
Boven hem (en) gaet gheen gheeri;
Van sijnre vromecheit, ay mi!
Daers af de redene wonder groot.

24.

So seit mijn Here met woorden slecht:
„Siet (seker) dits een goet knecht;
Sijn woert die vindic altoes waer.
Loendicken qualec, ic hadde onrecht,
Want al sijn daet vindic gerecht;
Die hem mesdede, bleve mi onmaer”.

25.

Dan gheeft hi mi goet ende scone juweel,

Men nighet ende doet mi vordeel,
Maer niet so en machmen mijns genieten.
Het trect al aen mijn goreel,
Ic drinke wijn ende ete vette morseel;
Nu siet, hoe droegen mi belieten!

26.

Soudic droegen dan begeven,
Daer ic bi ben aldus verheven?
Dese conste vor alle conste gaet.
Wat ic denke, dat gaet mi even,
Het moet allet vor mi beven;
En benic niet mijns Heren raet?

27.

Hine mach buten mi niet enden.
Is iement sulc, die mi wil scenden
Om mijn verdient, dats alse i rover
Of i boeve; ic doc dien verblenden
Ende uut mijns Heren lande wenden.
Nu sich, wat werken kan mijn tover!

28.

Bi Gode, ware oec man of wijf,
Up welken mijn Here werpe sinen knijf¹,
Om niet so dat hise hate,
Dien soudic veeden also stijf,
Alse of die minen vader thijf
Had benomen; dits onmate.

29.

Ende waer die quamen in mijn gemoet,
Ic soude hem weigeren mire groet,
Ende van hem mijn aensicht drayen —
Ja sulc, recht alse mijn Here doet —
Ende wat die doen dunct ons onspoet,
Of si waren Joden of Payen.

30.

Maer al mijns Heren droilgast,
Die hebbic lief ende die staen vast
In minen love; maer alse wi scieten
Te samen ende ons vereenen, dan tast
Wat onder ons es grote rast,
Des mach der werelt wel verdrieten!

31.

Hoe wie lebben² ende nebben!
Hoe lachwi, seachwi, hoe wael wi slebben!
So hebwi alte groet kalander;
Wi metten Heren al toe daer ebben.
Pens, wat vrienscap wi onder hebben!
Nochtan gelooft niet enech ander;

¹HS. krijch ²HS. Onleesbaar.

32.

Want als die een staet bi minen Here,
So es elc wt sinen kere,
Hi waent verraden emmer sijn;
Nochtan es al onse gheber^e
Als of daer niet versceeden en were;
Dus valsc wi sijn ende so venijn.

33.

Clerc, hebt herde wel verstaen,
Wat woerde uut minen monde gaen,
Daer op moetti ramen.
Suldi van heren bate ontfaen,
Ende uwe costerie sal bliven staen,
Ghi moet te tide seggen: Amen!

34.

Te tide luden, te tide bellen,
U gebuere moetti quellen,
Ende uwen Here wachten nauwe;
Putten, palen, heffen, vellen;
Hebdi wel verstaen mijn spellen,
Gi vercrighet i grote prawe.

35.

Cl. Bi Gode, her Scalc, al uwe tael
Hebbic verstaen herde wael:
Die daerin mochte volstanden,
Het mochte gesacien tenen mael,
Dat valscheit neder viele te dael,
Die bleve dan al vol scanden.

36.

Want men heeft gesien vorwaer
Valscheit voertgaen dach ende jaer —
Dat en es gheen ghile —
Maer in 't ende loent si swaer

Haren dienre, dits openbaer:
Alles dincs een wile.

37.

Allet siet men den verrader,
Ende den scalken altogader,
Gaen na al haren denken;
Maer gherne so nemet scader,
Want aventure es (een) rader,
Des (cansi elk doen swenken)¹.

38.

Her Scalc, ghi hebt mi wel besceiden,
Constic met loesheit mi ontreiden,
So blevic der Heren vrient,
Ende die metten kattenseel leiden²;
Maer seker, Scalc, ic wil verbeiden;
Elc³ crighet loen na sijnre verdient.

39.

Die metter waerheit omme gheit,
Dat rike Gods es hem bereit,
Dat ewech sal geduren;
Want God es selve die waerheit,
Dat Hi toten sinen seit
Inder Heileger Scifturen.

40.

God moet ons geven sulc gheval
Ten ioncsten, also hi doemen sal
Ende tonen sine wonden,
Dat sijn hantwerc, groet ende smal,
Also moet leven in dit dal,
Dat dan in dogeden werde vonden:
So sijn volcomen onse stonden. Amen.

¹HS. onleesbaar. ²HS. gaen leiden. ³HS. want elc.

't Laat zich inderdaad moeilijk verklaren, hoe iemand, van deze tweespraak kennis nemende, laat staan ze met de meeste zorg en een breedvoerige toelichting uitgevende, een oogenblik omtrent haar maker in twijfel kon zijn, noch daarin den «coster van Maerlant» en karaktervollen dichter van Rijmbijbel en Wapen-Martijns herkennen.

INHOUD.

Prologhe.

- I. Waer ombe Onse Here wart geboren.
  - II. Hoe Judas Jhesum verkochte.
  - III. Hoe God gecrucet wart, ende hoe die Helle tebrack.
  - IV. Hoe God gewroken wart van Tytus ende van Vaspasianus.
  - V. Van Moyses ende van der ydeler stat die tuschen Josep ende Brone was.
  - VI. Van Brone ende van sinen zij zonen, ende wat daer af komen zal.
  - VII. Van den riken vischer, ende van den Grale; waer dat hy quam.
  - VIII. Hier begint dat boeck van Merlyne. Ende hoe die Duvele benyden, dat God die Helle tebrack, ende syne vriend daerwt verlosede.
  - IX. Hoe die Duvele alle vergaderden, ende koren enen procureere.
  - X. Hoe Onse Vrouwe wart een vorsprake van alle Kerstenheit tegen den viant.
  - XI. Hoe Gerechteheit ende Waerheit degedingeden tegen Ontfermeheit ende Vrede.
  - XII. Hoe die Duvele visierden, hoe zy enen man mochten maken.
  - XIII. Hoe Merlijn gewonnen wart, ende daarna hoe hy geboren wart.
  - XIV. Hoe Merlijns moeder vor gerechte quam, ende hoeae Merlijn quijt makede.
  - XV. Hoe Vertegier koninck woude werden; ende hier begint dat derde boeck.
  - XVI. Hoe Vertegier enen torre dede maken, ende hoe men Merline voer zoeken.
  - XVII. Hoe Merlijn Vertegier zeide, waerby zijn torre vel, ende van den roden draken ende van den witten draken.
  - XVIII. Hoe Pandragben ende Uter Merlyne doen zoeken.
  - XIX. Hoe Merlijn des Coninx raet wart, ende hoene een ridder verraden woude.
  - XX. Hoe de Sennes weder in dat lant quamen, ende Pandragoens doet.
  - XXI. Hoe Uter koninck wart, ende hoe de sittene van der tafelronde gemaket worden.
  - XXII. Hoe die koninck Uter-Pandragoen des koninx wijf mynde van Tintaveel, ende den koninck Artur daeran wan.
  - XXIII. Hoe die koninck Uter versoende, ende Ygeern tenen wive nam.
  - XXIV. Hoe Artur, doe hi geboren wart, Merline gegeven was, ende van Keyen.
  - XXV. Van den Sennen ende van des coninx Uter-Pandragoens doet.
  - XXVI. Van den stene daer dat zweert inne stack, ende hoe die koninck Artur te koninge wart gekoren.
-

- XXVII. Van enen hove dien K. Artur hielt te Caredol, daer Koninge, Hertoge, ende Vorsten quamen.
- XXVIII. Hoe Merlijn Arturs viande dede vlien al met siner toveryen.
- XXIX. Van Merlijns prophecien, ende hoe hi die den K. Artur ontbint.
- XXX. Van Merlijns prophecien die hi den K. Artur ontbint.
- XXXI. Hoe die K. Artur den Koninck Ban ontfinck, ende van eenen torneye.
- XXXII. Van Merlijns rade, ende hoe hi die boetscap dede des K. Bans ende des K. Bohortes.
- XXXIII. Hoe nu tien koninge ende een hertoge den K. Artur willen bestryden.
- XXXIV. Hoe Merlijn met dien van Bonewick te Logres quam.
- XXXV. Hoe die K. Barnagas ende Magos ende Argos der tien koninge lant branden ende belegen.
- XXXVI. Hoe die K. Artur ende die K. Ban ende die K. Bohort die elven barone sconfierden.
- XXXVII. Van Merlijns wonderlicheden.
- XXXVIII. Van den elven baronen, ende van den Sennen die in horen landen lagen.
- XXXIX. Van Gawijns kintheit ende siner broeder, ende wie des K. Arturs susterkinder waren, ende hoe si zijn lant bescermeden, thent dat die koninck Artur quam van Carmelyde.
- XL. Hoe die K. Artur ende die K. Ban ende die K. Bohort den K. Leodegan holpen zijn lant verweren tegen den K. Rione.
- XLI. Hoe die K. Artur ende Jenovre hem ierstwerf onder mynden.
- XLII. Van den K. Tradeliant van Scotlant, ende van den K. metten hondert ridders, ende van den Sennen.
- XLIII. Van den K. Anguisant, ende van den K. Oryens, ende van den Sennen.
- XLIV. Van den K. Ventres ende van Doriles, hoe zi die Sennen verdreven.
- XLV. Van den K. Clarione, ende hoe die Sennen branden in allen landen.
- XLVI. Van den K. Artur ende van Merlyne ende van Sagrimor.
- XLVII. Van den K. Clarione ende van den hertoge Escans, die tegen Oriens streden.
- XLVIII. Van Ywene des coninck Oriens zone ende van zinen broeder, ende van Merlyne.
- XLIX. Van den K. Ydier, ende hoe Gawijn die kinder bescedde.
- L. Van Gawyne ende van Keyen van Strans, ende van Ywene metten witten handen.
- LI. Hoe Gawyn ende zine broeder hoer moeder verloesten.
- LII. Van Merlyne ende siner prophecien, ende van Blasyse, zinen meester.
- LIII. Van den tien baronen ende horen raet.
- LIV. Hier begint dat ander boeck van Merlyn, hoe die K. Artur Jenovren wan, ende van den twee koningen, ende van den K. Rione.
- LV. Enen strijt van den K. Rione tegen die vier koninge.
- LVI. Van den K. Artur ende van den K. Rione enen camp.
- LVII. Hoe die K. Ban ende die K. Bohort zeven koninge jageden.
- LVIII. Van den K. Leodegan ende van zinen gezellen.
- LIX. Van den K. Amante, en van den K. Bohorte ende Gwinebande, sinen broeder.
- LX. Dit boeck seghet ons, hoe Gawijn ende zine gesellen ridder worden, ende hoe die K. Claudas wart verdreven.
- LXI. Hoe die casteel van Trebes belegen was.
- LXII. Den groten strijt tusschen den K. Ban ende den K. Claudas ende die met hem waren.
- LXIII. Van Merlyne, ende van Grisandoles ende van den Keyser van Rome.
- LXIV. Van des Keyzers bruetlacht van Rome.

- LXV. Van den twaelf baronen, ende hoe zi streden tegen die Sennen.
- LXVI. Hier hoert van Arturs huwelyck, ende hoe hi Jenovren trouwede, ende van der feesten.
- LXVII. Hoe die K. Artur sijn wijf te lande voerde, ende hoe die K. Lot met den K. Artur streeet.
- LXVIII. Van des K. Arturs belove, ende van den Heren van der tafelronden, ende van Heer Gawijns gelove ende ziner gesellen.
- LXIX. Van enen torneye daer Heer Gawijn meester ende geselle van der tafelronden van wart.
- LXX. Hoe die K. Lot ende H. Gawijn der K. Arturs boetscap doen toten baronen.
- LXXI. Van den K. Pelløs zone, ende van den K. Otten ende van zinen kinderen.
- LXXII. Van den K. Artur ende van Merlyne, ende hoe hem die Heren gereiden.
- LXXIII. Hoe die Vorsten alle vergaderden te Salesbiere, ende hoe die vrede gemaket wart tuscen den Vorsten ende den K. Artur.
- LXXIV. Van Margondes, ende hoe die K. Artur alle die Sennen sconfiert.
- LXXV. Van den K. Ban ende den K. Bohort, ende hoe Hestor gewonnen wart.
- LXXVI. Hier begint dat boeck van den K. Artur, ende van den K. Rione, ende van Merlyne mede.
- LXXVII. Hoe die K. Rioen dat lant van Camelyde wynnen woude.
- LXXVIII. Hoe die K. Artur den K. Rione doet sloech, ende van Merlyne.
- LXXIX. Van Merlyne ende van den K. Finalis ende van den K. Artur, ende van anderen dingen.
- LXXX. Van den K. Artur ende van den Keyzer Lucet.
- LXXXI. Hoe die K. Artur streeet tegen ene vreeslike catte.
- LXXXII. Van den K. Artur, ende hoe Merlijn besloten wart, daer hi nember wt mach komen.
- LXXXIII. Hoe K. Artur Merlyne laet zoeken, ende van den dwerge.
- LXXXIV. Van Heren Ywene ende van den dwerge, ende hoe Heer Gawijn verwandelt wart tenen dwerge, ende hoe dat hi quam daer hi Merlyne toe sprack.
-

le de gene de duffe tale
 horen willen vande ghe
 rummen dat he enft qua
 als icht inden vualftche vna
 So zal icht dieht in
 dieftche woert.

Ist en zalt nicht laten dorst er doert
 De benyden mijn gedichte
 Wante doch alle quade dichte.
 To der doghet vragen altoes nijt
 Hijt vme so wel icht in aller tijt
 Dat doen dat so mij benyden
 Die selen se vele de mijn verbliden
 Alze se van my dan horen tale
 Diffe hiporie van den grule
 Diehten icht to uren hern alabreche
 Den heer van borne dal myt rechte
 Want hoge lide myt hoger hiporie
 Manichfolden zulen er glorie
 Ende horten dar mede er tijt
 Ist vulle dat gij des zeker zijt
 Dat icht de hiporie vele dalfsch
 Ge donden hebbe in dat dalfsch
 Dar ze van gode onsen heren sprak
 Dat ene dat volck van roma sprak
 Dar vnde merket desst zabe
 Ein diehten van onse heren drafte
 Lofmen dat is enge bekant
 Ende makede oyn pape in vlanderlant
 Dar sager dat boeck in zijn beginne
 mer icht bene in mynen sinne
 Dat pape dat nicht en dieht
 Want men mochte moete gestruie lichte
 Soe vullich dat gelogen zij
 Ende dat zal icht is prouen daer dij
 In der hiporie de komet gij naer
 Ende is bedicht id dat is daer
 Jacob de coster van merlant
 Den gij to horen hebber bekant

In des koninges Alexanders iersten
 Dat gij bidden dat he volleston
 moete dat he genet begomen
 Ende he de ghenen moete cmen
 In des ere he dit began
 Dat he moete werden algeleht om man
 Dat des al dat volck. Ende onse heer
 moete hebben loff ende eer
 Ende dij myt om maeren komen.
 In de ere de men genomen
 Is och gestruien nicht en mach
 Waert sonder nacht is droes dach
 Waer vnde onse here wart geboer

Beyde dronden vnde man
 De uren gij getten dar an
 Dat ze de vuer hoit vullen dore
 Ende prouen dat god de propheeten
 Hijt in eertike dor sende
 De der segeden myt genede
 Onse heren komst in eertike
 Jar den tijden sekerlike
 Dar dij id dij aff vellen
 So voer dat volck al to der hellen
 Alle propheeten vnde pastoraeten
 Hijt an mogte dij alle merken
 Dat de diuine alle claren
 vanden hebben dal genaren
 Dat ze den menschen hadden bedrogen
 mer de gueden mochten om verhogon
 Want ze onse heren komst onbeden
 Onsen heren ontfarmet er trofheten
 Ende quam in die arme ellende
 In manen de ny man en konde
 Ontfarmet de menschele gedane
 Grote myne legede he dar ane
 Omme to verlogene den sonder
 So nam he an sich vlesch an er
 Ome dochter wart zijn moder

(Prologhe.)

Alle de gene die dese tale
Horen willen van den Grale,
Wanen dat hi¹ eersten² quam,
Als ick in den Walsche vernam
5 So zal ickt dichten in dietsche³ woert;
Ick en zalt niet⁴ laten doer hoer⁵ voert
Die⁶ benyden mijn gedichte;
Want⁷ doch alle quade wichte
Toter⁸ doghet dragen⁹ altoes nijt.
10 Hier omme¹⁰ so wil ick¹¹ in aller tijt
Dat doen dat si¹² my benyden
Dus sullen¹³ si¹⁴ vele te¹⁵ min verblyden
Alsoe si¹⁶ van my dan horen tale.
Dese¹⁷ historie van den Grale
15 Dichte ick ter¹⁸ eren Heren¹⁹ Alabrechte,
Den Heer van Vorne, wael met²⁰ rechte;
Want hoge liede²¹ met hoger historie
Menechfouden²² zoeken²³ hoer²⁴ glorie
Ende²⁵ korten daer²⁶ mede hoer²⁷ tijt.
20 Ick wille dat gy des zeker zijt,
Dat ick die²⁸ historie vele valsch
Gevonden hebbe in dat Walsch,
Daer²⁹ si van Gode, Onsen Here, sprack
Datten³⁰ dat volck van Rome wrack;
25 Daer ombe³¹ merket dese³² zake:
Een³³ dichte van Onses Heren wrake
Leset men, dat is wyde becant,
Ende³⁴ makede een pape in Vlaenderlant;
Dat seghet³⁵ dat boeck in sijn beginne;
30 Maer³⁶ ick wane³⁷ in mynen sinne,
Dat (een) pape dat niet³⁸ en dichte,
Want men mochte³⁹ gescriven lichte
Hoe vollick⁴⁰ dat gelogen zij;

¹ HS de desse ²wannen ³he ⁴eersten ⁵duesche
⁶nicht ⁷dorch er ⁸wante ⁹to der ¹⁰tragen ¹¹umme
¹²ich ¹³se ¹⁴solen ¹⁵de ¹⁶to, hern ¹⁷wal mit ¹⁸lude
¹⁹manichfouden ²⁰zuken ²¹Unde ²²de ²³dar ²⁴dat ene
²⁵dar umbe ²⁶Eyn ²⁷saget ²⁸mer ²⁹wene ³⁰nicht

Ende⁴¹ dat sal ick iu proven waer by
35 In der historie die⁴² koemt hier⁴³ naer.

Ende⁴⁴ nu biddick, dat is waer,
Jacob, die⁴⁵ coster van Maerlant⁴⁶,
Dien⁴⁷ gy te⁴⁸ voren hebbet becant
In des konincx⁴⁹ Alexanders Jeesten,
40 Dat gy biddet⁵⁰, dat hi⁵¹ volleesten
Moete dat hi⁵² hevet begonnen,
Ende hi⁵³ den ghenen moete onnen
In des ere hi⁵⁴ dit began,
Dat hi⁵⁵ moete werden alsulck een man,
45 Dat des al dat volck ende⁵⁶ Onse Heer
Moete hebben loff ende⁵⁷ eer,
Ende⁵⁸ wy met hem⁵⁹ moeten komen
In die⁶⁰ eere die⁶¹ men genomen
Noch gescriven niet⁶² en mach,
50 Daer 't sonder nacht es⁶³ altoes dach.

Waer ombe⁶⁴ Onse⁶⁵ Here wart geboren.

Beyde vrouwen ende⁶⁶ man
Die⁶⁷ horen zin zetten daeran,
Dat zi die⁶⁸ waerheit willen weten,
Ende proeven⁶⁹, dat God die⁷⁰ propheten
55 Hier in eertrike vorsende,
Die vorseiden⁷¹ met genende
Onses⁷² Heren komst in eertrike.
In dien⁷³ tyden sekerlike,
Daer wy nu hier af tellen,
60 So voer dat volck al toter⁷⁴ Hellen,
Alle propheten ende⁷⁵ patriarchen;
Hieran moghen wy alle mercken
Dat die⁷⁶ Duvele alle twaren
Waenden⁷⁷ hobben wael⁷⁸ gevaren.
65 Dat zi die⁷⁹ menschen hadden bedrogen;

⁸⁰mochte nicht ⁸¹we vullich ⁸²komct hijr ⁸³de
⁸⁴Merlant ⁸⁵Den ⁸⁶to ⁸⁷Coninges ⁸⁸bidden ⁸⁹em
⁹⁰de oren ⁹¹is ⁹²unse ⁹³de zin loopt hier niet juist
af; de fransche text heeft eenvoudig: *Ce doivent savoir*
tuit li pecheor. ⁹⁴segeden ⁹⁵Unses ⁹⁶wanden ⁹⁷wal.

Maer die goede¹ mochten hem verhogen,
 Want zi Onses Heren komst ontbeiden.
 Onse² Here ontfarmede hoer³ droefheiden
 Ende quam in dit arme ellende;
 70 An Marien die nye man en kende
 Ontfinck hi⁴ menschelike gedane;
 Grote minne leide hi⁵ daer ane:
 Omme te verlosene den sondaer⁶
 So nam hi an hem⁷ vleesch an haer⁸
 75 Sine dochter wart zijn moeder⁹;
 Aldus wart hi onse broeder¹⁰.
 Dat was recht, want dat ierste¹¹ wijf
 Makede den mensche keytijf;
 Hier ombe moste by den wive
 80 Die mensche weder werden te live;
 Verstaet wael, dat God hevet gesent
 Tot ons zijn enege kint;
 Dat hebbewy dicke wael vereest¹².
 Maria, by den heilghen¹³ gheest¹⁴
 85 Ontfincken met heilicheden;
 Aldus rastede binnen horen leden
 Allegader die Drievoudicheit,
 Dat is eene volmaeckte Godheit.
 Aldus wart geboren van Marien
 90 Die Godes sone, des moetwy lien;
 Sonder smette ende sonder zonde
 Wart hi mensche, als hi wael konde;
 Dat was herde¹⁵ grote oetmoet,
 Dat hi storten woude¹⁶ zijn bloet
 95 Ombe dat hantgewerck zijns vader,
 So wart die Drivoudicheit alle gader.
 Hi makede Adame den iersten man,
 Die by des Duvels rade began,
 Dat hi die eerste¹⁷ sonde dede
 100 Ende by Even rade oeck mede.
 Ende doe¹⁸ si sonde hadden gedaen,
 Quam hem een lust van vleesche saen,
 Ende worden, van groten goede,
 Geworpen in die armoede,
 105 In dit arme krancke leven,
 Daer groet geslachte¹⁹ af is gebleven;
 Ende wat van hem wart geboren
 Voer toter Hellen ende wart verloren;
 Toter tijt, dat Godes sone quam,
 110 Ende hi zijn hantgewercke annam
 Ute Lucifers quader gewelt.

¹Mer de gueden ²Unsen, er ³legede he ⁴Ontfenck ho
⁵sonder ⁶sich ⁷er ⁸moder, broder ⁹eirste ¹⁰geverescht,
¹¹gheist ¹²hilgen ¹³harde ¹⁴wolde ¹⁵eerdesche ¹⁶do, to
¹⁷geslachte ¹⁸vroder ¹⁹der Ew.-a ²⁰Sunte ²¹weren

Als ons dat Ewangelium telt,
 Wart hi te Betlehem geboren,
 Dat Efrata hiet daer te¹ voren,
 115 Van Marien zijnre moeder;
 Hier af es die historie te vroeder²
 Die wt den Ewangelien³ spreket;
 Hier ombe es 't dat hiet gebreket.
 Onse Here wanderde achter lande twaren,
 120 Ende was te zinen dertich iaren
 Gedopet hier in eertrike
 In der Jordane geweldelike
 Van Sinte⁴ Johanne Baptisten;
 Aldus wart Onse Here een cristen.
 125 Dat alle die hem doepen deden
 In die ere der Drivoudicheden,
 Ende hem dan hoeden wouden van zonden,
 Dat zi den Duvelen waren⁵ ontfonden —
 130 Dese macht gaf God den clerken
 Die meester zijn⁶ der heiliger⁷ kerken.
 Aldus dwoech hi Adames sonden,
 Ende dus verloes te dien⁸ stonden
 Lucifer al zijn gewelt,
 135 Daer hi den mensche mede helt,
 En waer⁹ of hi zonde dade;
 Ende God, die altoes Zijne genade
 Toter mensche keert tot allen stonden,
 Want hi gheerne valt in sonden,
 140 So hevet Hi een ander dope geset,
 Opdat hi in sonden niet¹⁰ ne let,
 Maer hi ga te biechten¹¹ ghereet,
 Ende doe¹² dat hem zijn priester¹³ heet;
 Dus mach hi in desen eertrike
 145 Gewinnen wael dat Hemelrike.
 Oeck is dat kont hem¹⁴ sonder waen,
 Die die¹⁵ Ewangelien nu verstaen,
 Doe Jhesus Crist ginck achter lande,
 Dat die van Rome ginck in¹⁶ hande
 150 Altemale die werelt ront;
 Hier ombe zo was ter selver¹⁷ stont
 Der Joden lant in hoer gewelt;
 Daer woende een die¹⁸ dat gerechte helt
 Te¹⁹ Jherusalem, ende hiet²⁰ Pilaet,
 155 Ende eest²¹ alset in den Walsche staet,
 So hadde hi in ziner meisenien²²
 Enen ridder, daer²³ wy af lien
 Ju zullen²⁴ herde²⁵ vele hier²⁶ na,

²¹mester zin ²²hilgen ²³to den ²⁴wecr ²⁵nicht
²⁶bijchten ²⁷do ²⁸preester ²⁹kunt em allen ³⁰de de
³¹gingen in ³²to der zelve ³³Te, heet ³⁴is dat
³⁵massenien ³⁶dar ³⁷zolen ³⁸hijr.

- Ende heet Josep van Aromathia.
 160 Maer dat hi zijn ridder iet was
 En zegge ick niet dat ick nye las
 In ander historien dan in dese;
 Die waerste die ick daerof lese
 Seghet, dat Pilatus was heidijn',
 165 Ende oeck alle die ridder zijn,
 Die doe waren van ziner meisenieden
 Waren² onbesnedene liede.
 Joseph was Jode ende herde rike,
 Hi zach Jhesum sekerlike
 170 Doen menege tekene³ goet;
 Des minde hi hem⁴ in zinen moet,
 Maer hi en dorste dat niet openbaren
 Van den anderen Joden t'waren.
 Onse Here hadde viande vele,
 175 Ende luttel die hem jonden wele,
 Want ziner jongeren daer af een
 Hatete hem, alset wael sceen;
 Maer Jhesus wiste dat wael te voren,
 Wat doet dat hi zoude⁵ becoren,
 180 Alsoe God, dien alle dinck was kont,
 Dat was oeck vorgesecht lange stont;
 Ende Judas was ziner jongeren een,
 Onses Heren drossate, alset wael sceen,
 Ende plach te dragene dat men hem gaf.
 185 Sinte Johan hi screef daer aff,
 Dat dese zake waer was al,
 Ende hi des den jongeren vele stal;
 Maer dat Walsch zeghet, ende niet Latijn,
 Dat die tiende⁶ daer af was zijn
 190 Van allen, dat men gaf onsen Heer;
 Daer af quam hem grote onneer,
 Alsoe iu dat boeck wael zeggen sal,
 Dat hierna nu volget al.

Hoe Judas Jhesum verkochte⁷.

- Thomaes zeghet waer by dat was,
 195 Dat die verrader⁷ Judas
 Sinen Here omme dertich penninge gaf;
 Die Ewangeliste zeghet hier af;
 ·Doe Jhesus' Cristus zat ende at
 Ende Sancta Maria wiste dat,
 200 Die was geheten Magdalene,
 Si kochte⁸ diere zalve rene
 Ende storte ze op Onses Heren hovet.

¹heiden ²weren ³manege teikene ⁴ene ⁵zoude ⁶tende
⁷de verrede ⁸koffte ⁹segde ¹⁰Wo is dat ¹¹icht ¹²leeff,

- Judaes toerde daerombe, des gelovet,
 Ende woude hebben zinen tiende,
 205 Daer hi die Helle an verdiende.
 Hi seide⁹, alsoe Sancte Johan bescrivet:
 »Hoe eest¹⁰, dat men dese cost nu drivet?
 Waer ombe is dese salve verloren?
 Hadde mense verkocht te voren, [nomen,
 210 Ende hadde daermede dertich penninge ge-
 So waert den armen te hulpe komen".
 Dit sprack hi, seide sancte Johan,
 Niet dat hi zin leide daeran,
 Dat hi die armen iet¹¹ hadde lief¹²,
 215 Maer omdat hi was een dief¹³,
 Ende hi die alemosen droech,
 Daer hi te stelene af plach genoegh.
 Thomaes zeghet, dat hi¹⁴ was gram,
 Dat men hem zinen tiende nam,
 220 Die doe dertich penninge was waert¹⁵;
 Hier omme verkochte hi daer ter vaert¹⁶
 Sinen schepper ende zinen here
 Om dertich penninge te siner onneren¹⁷.
 Darombe zeghet dat Walsche van der
 225 Eene zeer logentlike zake, [Wrake
 Dat die penninge zonderlingen
 Waren¹⁸ van goudenen¹⁹ ringen.
 Die redene zi es al gelogen,
 Ende die des gelovet, hi es bedrogen.
 230 Hier latick oeck van den Walsche bliven,
 Dat ick niet en wil bescriven
 Judaes' gedinge, die hem verkochte,
 Denselven Here, die hem gewrochte,
 Wanten docht²⁰ my niet waer;
 235 Maer dat zegge ick wael openbaer,
 Hi was verkocht opten Goensdach²¹;
 Des andren dages, die daerna gelach,
 Des avendes was hi spade genaen.
 In Romans zach ick oeck staen,
 240 Dat God met zinen jongeren sat,
 Opten²² witten Donredach, ende at,
 Te Symons hues, die lazarus was;
 Maer dat es logene ende gedwas:
 Symon woende²³ in Bethania.
 245 Oeck scrivet ons dat Walsch hierna,
 Dat hi aldaer wart gevaen;
 Want die 't dichte, hi haddet verstaen
 Ende meende wael²⁴ geweten dat,
 Dat Symon woende²⁵ in der stat.

deeff ¹³hye ¹⁴weert, veert ¹⁵unneren ¹⁶weren ¹⁷gul-
 denen ¹⁸duchte ¹⁹Op den Gudensd. ²⁰wal ²¹wonede.

- 250 Symon was, dat mogewy lesen,
Van syner laserheit genesen,
Lange eer Onse Here was gevaen;
Maer ick late die historie staen
Van den Romanse, ende telle iu voert
- 255 Der waren Ewangeliën woert.
Eens¹ witten donredages sat
Onse Here tener tafelen ende at,
Te sinen jongeren sprack hi met staden:
»Juwere een sal my verraden».
- 260 Doe waren si droevich, ende elck riep² zeer:
»Bin ick dat? bin ick dat, lieve Heer?»
Doe sprack Judas: »bin ick dat, rabbi?»
»Dat seghestu!» antworde hi.
Daer leerde hi mede den apostelen sine,
- 265 Van water, van brode, ende van wine
Synen lichaem³ maken ende zijn bloet,
Ende seyde: »zo wanneer gy dit doet,
So zult gy ember⁴ mijns⁵ gedinken».
Doe hi hem hadde gegeven drinken
- 270 Sijn bloet, ende doe si hadden gegeten.
Doe gingen zi⁶ ten berge tOlivetén,
In enen wael schonen hof fijn,
Daer hi met den jongeren⁷ zijn
Dicke wile wanderde ende was.
- 275 Hoe wel wiste dat Judas;
Hi quam aldaer met ener schaer.
Die jongeren worden zeer in vaer,
Want Judas daer, ter zelve stont,
Jhesum cussede an zinen mont;
- 280 Dus verriet⁸ hi den Here zijn,
Dat cussen was dat littekijn;
Te dier stede wart, sonder waen,
Onse Here al te hant gevaen
Van den Joden lasterlike,
- 285 Ende si leiden⁹ hem dorperlike;
Dat was so spade, dat zi te samen
Met¹⁰ vackelen ende lanternen quamen,
Ende leiden⁹ hem in dat gedinge,
Daer die Joden saten tot eenen¹¹ ringe,
- 290 Die alle rieden an synen hals;
Daer was menige¹² logene valsche.
Des morgens brachten sine Pilaten,
Ende clageden over hem wtermaten.
Pylatus zeyde: »gy nemeten bet,
- 295 Ende ordelten na uwer wet».
- »Neen, wy en mogen nieman doet¹³ slaen»,
Spraken si. »So laet icken gaen»,
Sprack Pilatus, »willick dan?»
»Neen, laetstu¹⁴ gaen desen man.
- 300 So en bistu des Keyzers vrint niet wael¹⁵,
Want hi seyde dese tael,
Dat hi der Joden koninck waer;
Dus wederseyde hi openbaer
- 305 Tiberius, sines zelve Heer».
Dit woert ontsach Pilatus zeer;
Al wasset hem leet, hi moeste nochtan
Jhesum, den onsculdegen man,
Doen gheselen, ende cruce mede,
- 310 Toten berge Calvarien ter stede.
- Hoe¹⁶ God gecrucet wart, ende hoe¹⁷ die
Helle tebrack.*
- Nu waren fel ende quaet die Joden
Ende onreine valsche roden:
Sine verrieden mede onsen Here,
Bydien¹⁸ meenden zi metten¹⁹ kere
- 315 Van synen dode onsculdech wesen.
Dor al dat wi van hem lesen,
Dat Pilatus was wael leet,
Riepenzi daer tegen²⁰ gereet,
Beide meerre ende minder:
- 320 »Sijn bloet moete op onse kinder
Ende op ons allen gewroken zijn!»
Te dien tiden liet die zonne horen scijn,
Ende wert donker²¹ also die nacht,
Ende die aerde bevede met groter kracht,
- 325 Ende die doden die verresen,
Die steene scheurden²²; ende binnen desen
Sprack een ridder die daer stont:
»Dit wert²³ alder werelt²⁴ kont,
»Dat dit die Godes Zone es²⁵».
- 330 Die Jode dien²⁶ zere duchte des²⁷,
Die hiet Joseph van Aramathia;
Hi ginck tot Pilate daerna,
Want hi was ryke ende milde
Ende hadde onder hem tien schilde.
- 335 Hi was een jonger van Jhesu Criste,
Al wast²⁸ dat des die Joden en²⁹ wisten,
Hi hopede, datten³⁰ God dancken soude³¹,
Ende bat Pilatus also houde³²,

¹eynes ²reyp ³licham ⁴umber ⁵myr ⁶gengen se ⁷jun-
geren ⁸verreit ⁹leiden ¹⁰Aldar myt ¹¹einen ¹²manege
¹³neman dot ¹⁴lastu ¹⁵vrent nicht al ¹⁶wo ¹⁷Byden

¹⁸myt den ¹⁹tsagen ²⁰donkert ²¹steyne schorden ²²wirt
²³werlde ²⁴was, das ²⁵den ²⁶was dat ²⁷nicht ²⁸dat
em ²⁹holde ³⁰solde.

Dat hi hem den doden gaf.
 340 Pilatus daer oeck zeghet af
 Dat Romans, dat hi hem gaf
 Eenen nap, daer ick iu af
 Hierna zal tellen wonder groet;
 Dat was daer, vor sine¹ doet,
 345 Jhesus die eerste misse in sanck;
 Dien gaf Pilatus daer ombe danck
 Een Jode, diene² aldaer gewan,
 Daer Jhesus, die onnosel man,
 Met zinen lieven jongeron sat,
 350 Ten lesten etene, ende met hem at,
 Eer hi te syner passiën ginck.
 Joseph was blide van desen dinck;
 Hi quam, ende Nycodemus mede,
 Daer Jhesus hinck terselver stede;
 355 Si dadenen van den cruce zachte.
 Een diere cleet, dat Joseph brachte,
 Spreiden si vor hem aldaer,
 Dat seghe³ ick iu al openbaer,
 Daer men Jhesum sachte in want;
 360 Een steenen graf hadden si te hant,
 Dat Joseph hadde doen maken,
 Daer groeven zi en, dit zijn waer zaken,
 Jhesus, in een hof daerby.
 Maer dat Romans seghet mi,
 365 Dat Joseph nam Onses⁴ Heren bloet,
 Dat wt synen wonden vloet,
 Ende dat hi dat in dien nap dede,
 Ende hieltet⁵ met groter werdichede.
 Die Joden quamen toten⁶ rechter⁷ doe,
 370 Ende zeiden⁸: »Here, hoert ons toe⁹:
 Dese mare sprack dese drogenare,
 Doe hi levede al openbare,
 Dat hi soude sonder saghe
 Verrijzen in den derden daghe;
 375 Hier ombe doet hoeden zijn graf¹⁰.
 Pilatus zeide: »nu doet daer af
 Al dat iu dunket wesen goet¹¹.
 Mettien¹² hebben si dat graf behoet
 Alombe met gewapenden lieden¹³,
 380 Nochtan mochtet hem luttel dieden¹⁴.
 Ende God voer hierna ter Hellen,
 Daer hi verlost¹⁵ sine gesellen,
 Die hem lieflick hadden gediënt,
 Adame ende ander sine vrient¹⁶

¹syner ²dene ³saghe ⁴unes ⁵heldet ⁶to den ⁷rich-
 ter ⁸zegden ⁹nu ¹⁰Metden ¹¹luden, duden ¹²verlosede
¹³vrent ¹⁴Engle ¹⁵de ene hoden ¹⁶myt dien ¹⁷geseen

385 Hi stont op an den derden dach,
 So datten nymant en sach
 Van den genen diene¹⁸ wachten;¹⁹
 Die Ingele quamen daer met crachten,
 Ende diene²⁰ hoeden²¹ worden in vaer;
 390 Ende doe dat dach was openbaer,
 Liepen si alle enwech mettien²²,
 Ende zeiden wat si hadden gesien²³.
 Doe die Joden dat vernamen²⁴
 Waren si droevich; te samene zi quamen²⁵
 395 Ende sochten te hant nuwen²⁶ raet.
 Nu hoert wat in den Walsche staet;
 Daer staet gescreven, dat zi zeiden²⁷,
 Dat zise wouden²⁸ vangen beide,
 Joseph ende Nicodemus;
 400 Ofte ieman vragede: »waer es Jhesus?²⁹
 So zouden³⁰ zi antwoorden dan:
 Gevet ons die selve³¹ man,
 Diene leiden in dat graf.
 Wy zeggen iu noch daer af,
 405 Zi woudent doen aldaer met liste,
 Dat men daer nemmer af en wiste;
 Maer Nicodemus hi ontliep³², [diep³³.
 Ende Joseph moeste in den kerker³⁴
 Dat zeght dat Romans, dat hi daer yune
 410 Tot an denselven dach [lagh,
 Datten³⁵ Vaspasianus wt dede;
 Maer dat es altemale logene mede:
 So zoude hi daerinne xlij iaer
 Hebben gelegen, dat is waer;
 415 Oeck zeghet dat Romans hier af,
 Dat hi hem in den kerker³⁶ gaf
 Sinen nap, dien hi te voren
 Ene stonde hadde verloren,
 Ende leerde hem daer heimelike³⁷ woert,
 420 Die hi niet en woude brengen voort.
 Dat Walsch scrivet, na mynen wane,
 So zijn³⁸ die woert daer noch ane,
 Daer dat heilige³⁹ sacrament an leghet,
 Dat men in der⁴⁰ stille zeghet;
 425 Van den nappe mochtet waer wesen
 Ende van den woerden; nu moetwy⁴¹
 Van den personen die waerheit al, [lesen
 Daer ick iu niet an liegen en sal,
 Hoe⁴² gram dat joedsche⁴³ volck doe was,
 430 Beide Annas ende Cayfas,

¹⁸vernemen quemen ¹⁹neuwen ²⁰wolden, zolden ²¹den-
 selven ²²ontleef, deep ²³kerkener ²⁴dat ene ²⁵heme-
 like ²⁶sint ²⁷hillige ²⁸den ²⁹mote wy ³⁰Wo ³¹joedsche.

- Doe Joseph Jhesum hadde begraven,
Rikelike met diere haven,
Zi vingenen¹, zeghet die ware lesse,
Ende leiden hem in gevancknese.
- 435 Daer lach hi tot in Paeschedach nachte,
Dat God opstont met zijne crachte;
Doe quam hi aldaer Joseph lach
Ende tallereerst² dat hi hem sach,
Meende hi dattet³ Elias waer;
- 440 Maer Jhesus dede al openbaer
Josepe daer die waerheit verstaen,
Dat hi dat was, al zonder waen,
Dien⁴ hi van den cruce dede;
Hi voerdene danen, dat es waerhede,
- 445 Wt den kerker beslotener dueren;
En wondert⁵ iu niet der aventueren,
Want God mach doen al dat Hi willo;
Hi voerdene wt den kerker stille
Al tote Aramathia;
- 450 Ende doe die Joden quamen daerna,
Ende zi hem doe niet en vonden,
Twivelden zi tenzelven stonden.
Doe quamen die wachters⁶ openbaer,
Ende zeiden, dat Jhesus verreesen waer;
- 455 Die Joden zeiden: »gy zulten⁷ ons geven
So waer dat hi iu es ontbleven,
Of zo wat gy daarmede hebbet gedaen⁸.
Die wachters⁶ antworden saen:
»Gevet ons Josepe, dien gy vinget⁹,
- 460 Wy geven iu Jhesum, dien gy hinget¹⁰;
Maer gy ne kondet en niet gewachten,
Hi ontginck iu by Godes krachten;
Wy en kondent Jhesum verbieden niet,
Hi stont op al sonder verdriet,
- 465 Als hi woude, van dode te live¹¹.
Doe antworden die kaytive:
»Segget dat hi iu was verstolen
Van sinen jongeren, so blivet¹² verholen;
Wy zullen iu geven groten scat¹³.
- 470 Si namen 't ghelt ende loveden dat;
Nochtan zeiden si dat openbaer
Pilatus, dat Jhesus verreesen waer.
In den tiden, dat dit gesciede aldus,
Was een Keyser, die hiet Tiberius,
- 475 Die daer die Keiser (was) van beginne;
Es dat als ick 't bescreven kinne¹⁴,
So lach die Keiser ende qual,
- Ende die fisiciene daden al
Daertoe, dat hem geholpen mochte;
480 Nochtan hielten dat oevel onsochte,
Ende die fisike en hielp¹⁵ hem niet.
Doe was daer een, die hem riet,
Dat hi zoude al te hant
Senden in der Joden lant
- 485 Ombe Jhesum van Nazarene,
Die alle oevele¹⁶ gemene
Met zinen woerden kan genesen,
Entie¹⁷ menschen gesont doet wesen
Sonder ienege arcedie;
- 490 Ende Tiberius, die Keiser vrie
Belovede wael al te hant das.
Eenen, die hem heimelic was,
Riep hi tot hem al te hant,
Daer hi hem van verren was bekant;
- 495 Diegene ginck tot hem aldaer,
Hi sendene in der Joden lant vorwaer
Ombe Jhesum, onsen scepper fijn;
Die bode geroide hem mettien¹⁸
Ende voer doe tot in Syriën
- 500 Ombe Jhesum den vriën,
Dat hi quame van Jherusalem.
Pilatus was blide met hem,
Ende makede met hem grote gome.
Doe zeide die bode van Rome,
- 505 Waerombe hi dae komen waer¹⁹.
Pilatus wart zere in vaer²⁰,
Ende zeide: »Jhesus, die es doet²¹.
Des hadde den bode wonder groet,
Ende groten rouwe daerombe dreef,
- 510 Doe hi vereeste²² hoe dat hi doet bleef,
Ende datten Pilatus verdede;
Met groter overmoedichede
Leide hi op hem al den moert,
Dat hi zonder des Keyser's woert,
- 515 Ende zonder recht der Senaet,
Hadde gedaen dese overdaet;
Want zulck een man mochte vele vromen
An dat keyserike van Roman.
Pilatus zeghet, ende hevet gesworen,
- 520 Dat hi des gerne hadde ontboren²³,
Maer dat die Joden met horen tongen
Op hem verriepen²⁴ ende daertoe dwongen.
Dus claerde hi hem van den moert,
Ende gaf dat op die Joden voert.

¹vengen ene ²to alre eirst ³datdat ⁴den ⁵wundert
⁶wachters ⁷zulene ⁸vengen, hengen ⁹blivet dat ¹⁰kenne

¹¹halp ¹²ovele ¹³Unde den ¹⁴mitteen ¹⁵weer ¹⁶in
vruchten seer ¹⁷vereyschede ¹⁸enboren ¹⁹verrepen.

525 Indien¹ vertelde men daer den bode
 Vele tekene groet van Gode,
 Ende men zeide hem, zonder waen,
 Dat hi die doden op dede staen.
 Doe sprack die bode: »men mach wel zien
 530 Dat dit ne was geen visicien,
 Maer hi was een geweldich God,
 Die over den doet hadde gebot".
 Den Joden teech hi daer al bloet,
 Dat zi Gode hadden gadoet,
 535 Ende zi en mochten hem niet ontsculden²,
 Ende hi zwoer, by der roemscher hulden,
 Dat zi haer goet zouden verliesen
 Ende quaden doet alle kieser.
 Die Joden waren (zere) in vaer,
 540 Want zi hem kenden openbaer
 Schuldech zere van der sonde;
 Zi namen verste ene stonde,
 Want zi hem beraden wouden,
 Hoe zi hem ontsculden³ zouden.
 545 Kinder, dit was ember⁴ waer,
 Dat die Joden hadden vaer,
 Hoe zi hem ontsculden⁵ mochten.
 Hier binnen des boden vriende zochten,
 Of zi van Jhesus iet⁶ mochten vinden
 550 Onder degene die hem minden.
 Doe vernamen zy van ener vrouwen,
 Die onsen Here was getrouwe⁷,
 Want hi hadde dat wijf genesen
 Van der bloetsucht, daer wy af lesen
 555 Dat⁸ zi xvij iaer ane qual;
 Si hadde een beelde⁹, dat zi al
 Gewonden te zamen hadde in een¹⁰ cleet.
 Dat leet, nadat men weet,
 Van gedane na onsen Here;
 560 Daer ombe pijnde die bode zere,
 Eer hi dat van der vrouwen gewan.
 Hierenbinnen hebben die joedsche man
 Hen beraden in haer gedochte,
 Ende zeiden, dat niet wesen en mochte,
 565 Dat men mochte doden Gode.
 Dus latewy dat bliven van den bode
 Ende van den Joden al den pleit;
 Want dat waer my, God weet,
 Te lanc te tellen hier ter stede.
 570 Die bode voer enwech, ende voerde mede
 Ende brachte te Rome dat beelde¹¹.

¹Inden ²ontsculdigen ³omber ⁴icht ⁵getruwe ⁶Dar
⁷belde ⁸ein ⁹selde ¹⁰ungemach ¹¹leet he voer em ¹²nicht

Daer quam den Keyser af grote weelde¹³;
 Want eerst dat hi dat beelde sach,
 575 Vloe van hem al zijn ongemack¹⁴;
 Doe liet hi¹⁵ halen al den Senaet,
 Ende hiet hem, dat zi hoer toeverlaet
 Alle souden zetten an dien God;
 Maer zi ontselden zijn gebot.
 580 Des dade hi ze doden ende versenden
 In verren landen ende in ellenden;
 Nochtan en was hi kersten niet¹⁶
 Want die eerste kerstene keiser¹⁷ hiet¹⁸
 Philippus, ende dat was oeck daernaer
 585 Over herde menech jaer.
 Ombe dese dinck quam eerst die nijt
 Op die Joden van langer tijt
 Dat stont, eer God gewroken wart.
 Nu lieget¹⁹ vele van deser²⁰ vaert
 590 Dat Dietsch van Onses Heren Wrake;
 Want dat seghet, in ware sake,
 Dat Titus diegene was,
 Die by den beelde daer genas,
 Ende dat Vaspasianus waer²¹
 595 Van Aquitanigen die koninck maer²²,
 Ende dat Herodes, zonder waen,
 Die die kinder doet dede slaen,
 Leefde²³ doe die roemsche²⁴ Heren
 Die Joden begonden onteren,
 600 Ende hi hemselveoock versloech,
 Ende Archelaus crone droech,
 Doe men wan die heilige stat;
 Maer dat gelogen es al dat,
 Wil ick proeven hier vorwaer: [jaer
 605 Na des Heren²⁵ geboerte myn dan drie²⁶
 Leefde²⁷ Herodes diene woude verslaen;
 Achte jaer oeck mede, zonder waen,
 Ofte min droech Archelaus krone,
 Na zinen vader te lone,
 610 Ende hi starf²⁸ oeck in ellenden;
 Dus mach ment in Josephus vinden.
 Oeck en es dat Romans
 In die redene niet wel gans,
 Dat zeghet, dat Vaspasiaen
 615 Van lazerscepe hadde ontfaen
 By den beelde zine gesonde,
 Ende hi daerna in korter stonde
 Onsen Here wrack algader,
 Ende dat Titus was zijn vader.

¹³zijt bericht ¹⁴Hette ¹⁵leget ¹⁶derre ¹⁷weer, meer
¹⁸levede ¹⁹romesche ²⁰keyzers ²¹dre ²²Ofte ²³starp.

620 Hierne sal ik iu proeven ter stede,
Dat dit algader gelogen es mede.

*Hoe God gewroken wart van Tytus ende van
Vaspasianus.*

Die aventure zeghet hier naer,
Dat leet wael xlij jaer,
Van dat gemarteret was Jhesus,
625 Aldus bescrivet Josephus,
Die was doe binnen Jherusalem,
Dat Titus lach, ende met hem
Dat roemsche¹ heer, voer der stede,
Eer God die wrake komen dede.

630 Hi gaf den Joden tijt ende stonde,
Dat si beteren mochten hoer sonde,
Die si an Jhesum hadden gedaen;
Maer zi en wouden, zonder waen.
Hier ombe dade Onse Here wreken

635 Over hem hoer valsche treken
Ende al der heileger liede bloet.
Dat joedsche volck was al verwoet,
Want si alle versamelt waren
Op den Paeschen, zonder sparen,

640 Tot Jherusalem in der stede;
Want zi wouden, na haren sede —

*Hier zijn twee bladen (5 en 6), elk van 156
versregels, uitgescheurd.*

Na de wraakoefening verzamelde — zegt de fransche text — Jozef de zijnen, en trok met hen in verre landen, hun veel schoone woorden van Onzen Heer zeggende; hij beval hen te arbeiden, en langen tijt ging alles goed, doch daarna voortdurend kwaad, zoodat zij 't eindelijk niet langer wisten te harden. Zij gingen dus tot Jorefs schoonbroër Broen, om door hem Jozef te laten vragen, door wiens schuld dat was, de hunne of de zijne. En Jozef, door Broen gevraagd, ging bidden voor zijn nap, en de stem des heiligen Geestes sprak toen tot hem, hem aanmanende, niet te vreezen, daar hij er zelf geen deel aan heeft; „duld dan”, bidt hij nu, „dat ik uit mijn omgeving die banne, die er schuld aan zijn”. En de stem antwoordt: „Stel mijn bloed en mij tot een proef voor wie misdeden. Gedenk, hoe ik verkocht en verraden werd, en dat wel wist, doch er niemand van sprak, zoo lang ik op aarde was, totter tijt dat ik bij Symon aanlag, en zef: dat met mij at

Die my verkochte ombe goet,
955 Ende hi met my ter tafelen zat;

¹romesche ²hen ³zaltu ⁴do ⁵uppe ⁶bekennen ⁷wi-
sest ⁸riveer ⁹decke ene ¹⁰nym ¹¹zette, decke ¹²rope

Doe ginck hy heen² zinen pat,
Ende nembermeer was hi met my.
Mine apostelen doe deden zy
Eenen anderen in sine stede.

960 Nu zalstu³ gedencken mede
Der tafelen, daer ick toe sat;
Dor die ere, dat⁴ ick daer op⁵ at,
So zalstu⁶ ene ander tafel zetten,
Ende roepet Broen sonder letten,

965 Dinen zwager, die een goetman es,
Ende zine kinder, des zijt⁷ gewes,
Sijn goet ende oeck ander mede
Sal hi winnen hier ter stede,
Die men goet zal bekinnen⁸;

970 Sech hem, dat hi ga met mynnen
Daer du hem wises⁹ een rivier¹⁰,
Ende vange enen visch wael scier,
Ende dat hi brenge den eersten visch;

975 Ende decken¹¹ ende neem¹² dit vat,
Ende in midden der tafelen zet¹³ dat,
Ende deck¹⁴ dat met enen clede;
Dan so neem den visch gerede,
Ende leggen den vate by;

980 Dan roop¹⁵ dijn volck, waer dat sy,
Ende zech, zi zullen weten saen,
Wie van hem allen hevet mesdaen;
Dan zalstu¹⁶ in mynen name¹⁷ zitten
Alzo als ick opten¹⁸ witten

985 Donredage ter tafelen zat.
Neem¹⁹ Broen ende merke dat
Wie hem daer achter trecken zal;
Als dat volck es²⁰ geseten al,
Sal daer bliven een idele stat,

990 Ende die zal bedieden dat,
Dat Judaes zine stat verloes;
Die stat zal idel bliven altoes,
Tote dat Broens zone hevet een kint,
Die die stat met rechte wint;

995 Ende alse dan Broen geseten es²¹,
So doe dan kondich²² dinen volke des,
Wat manne dat hi es²³ die gone
Die an den Vader ende an den Zone
Gelovet ende an den Heilghen²⁴ Geest;

1000 Ende die dan gedaen hevet meest,
Dat ick met di met²⁵ mynen monde

¹namen ²up de ³is ⁴do-kundich ⁵hilgen ⁶myt dy
myt. Franssch: *que ie tavois enseignies et tu a els
commende.*

- Hem geboet, hi come ter stonde
 Ende zitte ende neme die gracie
 Totter tafelen sonder tribulacie.
- 1005 Recht also hem Onse Here hiet¹
 Dede Joseph ende anders niet²;
 Hi zat ter tafelen ende Broen;
 Ende also hiet hi den anderen doen.
 Een groot deel zat daer neder,
- 1010 Maer vele meer keerde³ daer weder,
 Die totter tafelen niet⁴ en quamen.
 Doe zi vervullet was altezamen
 Sonder die stat die idel bleef,
 Daer ick iu te voren af screef,
- 1015 Die tusschen Broen ende Josepe lach⁵
 Die so idel bleef wel menegen dach.
 Doe die liede, die daer zaten⁶
 Te Josepes tafelen ende aten⁷,
 Vernamen der groter soetheit,
- 1020 Ende si worden vervullet gereit
 Van al dat haer herte woude
 Ende hadden al vergeten boude
 Der anderen, die daer niet en zaten⁸;
 Doe sprack een van dien die daer aten⁹*
- 1025 Tot dengenen die daer stonden;
 Hi vraechde hem of zy iet konden
 Gevoelen des si hadden daer;
 Si zeiden: »neen wy, niet een haer¹⁰».
 Peter hiet hi, die des vraechde;
- 1030 Hoe wel hem des woerdes behaechde,
 Hi zeide doe: »nu moochdy¹¹ verstaen,
 Dat gy die zonde hebbet gedaen,
 Daer gy Josepe ombe vraget;
 Herde¹² oevele hem dat woert behaget;
- 1035 Si scaemden hem ende gingen wt
 Haerder een¹³ meende noch overluet
 Noch wel gebeteren zijn leven;
 Ende diegene es noch daer gebleven
 Hi en woude nergen gaan.
- 1040 Doe die dienst was al gedaen,
 Doe hiet Joseph daer elken bi namen,
 Dat zi daer alle dage quamen
 Ombe die gracie te ontfane.
 Doe gingen zi allegader dane,
- 1045 Daer die ander liede waren.
 Dus kende Joseph die sondaren
 By der kracht¹⁴ van Onsen Heer,
- Ende dit was noch min noch meer
 Dan¹⁵ van den vate die eerste proevinge;
 1050 Dit zijn¹⁶ doch wonderlike dinge.
 Ende welke¹⁷ tijt dat was die getyde
 Gingen zi daer in alle wel blyde,
 Ende degene die daerin niet quamen¹⁸;
 Vraechden, wat zi daer vernamen¹⁹;
 1055 Si zeiden: »dat en mach tonge vertellen,
 Noch herte gedichten noch verspellen
 Onse grote blijtschap, dat es waer,
 Die wile dat wi sitten daer,
 Ende also wy opstaen dueret soe²⁰»
- 1060 Tote des anderen morgens vroe²¹».
 Si vraechden: »wanen mach dat iu komen
 Die gracie, die men genomen
 Noch vulprysen niet en kan?»
 Peter sprack²², die goede man:
 1065 »Die Here gevet ons gevoech,
 Die Josepe wt den kerker²³ droech».
 Si zeiden: »wat mach zijn dat vat?
 Wy en zagen²⁴ nie te voren dat».
 Peter sprack²⁵: »dat hevet verscheiden²⁶»
- 1070 Die gezelschap van ons beiden²⁷;
 Want dat en laet in zijn covent
 Negenen sonder ongscent;
 Dat moget gy²⁸ nu wel bekinnen;
 Maer²⁹ zegget wat gy (voeldet) van binnen
 1075 Doe Joseph iu daerin sitten hiet?»
 Ende zeiden si³⁰ en wistens niet.
 Degene zeide: »gy moget mede
 Merken wel wie sonde dede
 Daer wi die pine af ontfanen.
- 1080 Die ander zeide: »wy moeten³¹ gaen,
 Ende rumen dat lant gelijck keytiven;
 Maer waer latewi iu bliven?
 Wat zulwy³² zeggen, of men ons vraget,
 »Segget, dat ghy ons achterst zaget,
 1085 Ende lyet mede in der genaden
 Der Drivoudicheit, die ons beraden
 Ende helpen zal wt alre scout³³»
 Ende in den gelove³⁴ dat Joseph hout³⁵».
 Die quade zeiden: »wi gaen onser strate;
- 1090 Wat mogewy zeggen van den vate?
 Hoe zulwy³⁶ dat heten waer wy gaen?»
 Hi zeide: »dat vat, daer wy af ontfanen
 Hebben gracie ende joye³⁷»,

¹zecht ²nicht ³kierde ⁴was ⁵zeten, eten ⁶moge gy
⁷gar ⁸Er cyn ⁹krafft ¹⁰Dat ¹¹zin ¹²weelke ¹³que-
 men, vernemen ¹⁴alzo ¹⁵sprach ¹⁶kerkener ¹⁷ze-

gen ¹⁸verscheden, beden ¹⁹ir ²⁰men ²¹gy ²²moten
²³zole wy ²⁴scolt, holt ²⁵geloven ²⁶glorie.

- Ende dat wy leven sonder vernoye,
 1095 Daer wy af eten dat soete mael,
 Dat sal van genaden hieten die Grael,
 Dat het dengenen so wel gereit
 Die hem in sine geselschap meit.
 So grote blijtschap hebbewy te dische
 1100 Dat ons te moede¹ es alse vische
 Die in enen groten vloet saen
 Des menschen handen zijn² ontgaen".
 Die quade seiden: »met rechte ende wale
 Hevet dat den name van den Grale;
 1105 Dus zulwi dat hieten waer wy gaen".
 Ende die daer bleven, sonder waen,
 Seiden Josepe dat hiete also.
 Des was Joseph herde vro;
 Ende welke tijt dat tercietijt was
 1110 So plagen die goede das,
 Dat zi dan seiden sonder hale:
 »Gawy totten dienste van den Grale".
 Dus was die Grael dat selve vat,
 Daer God zijn leste mael wt at
 1115 Vor dat hi zine pine doechde,
 Daer hi ons allen mede verhoechde,
 Ende hier ombe zo heet altemale
 Dit boek die Historie van den Grale.

*Van Moyses ende van der ydeler stat die
 tuschen Josep ende Brone was.*

- Totten tiden dat zi verschieden³
 1120 Die quade van den goeden lieden⁴,
 Was daer een die Moyses hiet.
 Ende hi en woude altoes niet
 Dat geselschap laten van den Grale.
 Hi was geraket in zine tale
 1125 Ende ter werelt herde vroet
 Ende van buten sceen hi goet;
 Hi zeide: »ic en scheid niet⁵ hen
 Want ic in den wille ben
 Te wesene met desen volke goet,
 1130 Dat God met Sijnre genaden voet".
 Hi weende ende dreef misbaer,
 Alse of dat hem wel leet waer,
 Ende bleef daer met Josepes lieden⁶,
 Ende die ander doe danen schieden,
 1135 Welker tijt dat hi der eenen⁷ zach,
 Riep hi ember⁸: »owi, o wach!

¹mode ²zint ³verscheden, luden ⁴schede nicht ⁵eynen
⁶umber ⁷vrent ⁸genedich ⁹gebeer, weer ¹⁰luden ¹¹umbe

- Soete vrint⁹, bidde vor my
 Dat mi Joseph genadech¹⁰ zy
 Dat ik die gracie hebben moeste
 1140 Die iu aldus zere is zoete".
 Dit riep hi in dier gebaer¹¹
 Oftet hem in ernste waer¹²
 So lange bat hi des den lieden¹³
 Dat zi hem daerop berieden
 1145 Te biddene Josepe ombe¹⁴ Moyses,
 So zere ontfermede hem des,
 Zi namen Moyses met hem allen
 Ende gingen tote Josepe vallen,
 Ende genade bidden altezamen.
 1150 Josepe wonderde waerombe zi quamen,
 Ende zeide: »zegget, wat gy begert".
 Zi zeiden: hoert, here, herwert:
 Een groot deel van onsen lieden¹⁵,
 Die met ons van den Joden schieden,
 1155 Zijn¹⁶ gegaen hoerre¹⁷ strate
 Seder dat wi van dinen vate
 Die gracie eerstwerf ontvingen;
 Nu es hier een, in waren dingen,
 Die hetet Moyses, als wy scouwen,
 1160 Dien zere zine sonden¹⁸ rouwen;
 Hi en wille ons nu niet¹⁹ laten,
 Hi biddet ons allen wtermaten,
 Dat dijn covent tot dy gas
 Ende bidde, dat hi mede ontfae
 1165 Die gracie, die ons gevet dijn vat;
 Here, nu biddewy iu alle dat
 Dit dijn wille moeste²⁰ wesen".
 Josep antwoerde tot desen:
 »Die gracie en es niet²¹ mijn;
 1170 Maer die hemelsche drechtijn²²
 Gevet ze²³, daer 't Hem dunket²⁴ goet,
 Dat es²⁵ dengenen, die hoeren²⁶ moet
 Totten dogeden zetten altoes;
 Maer es dese in dat herte loes
 1175 Ende hi hem buten maket scone
 So vruchte ick dat hi my hone;
 Hierombe ben ick een deel gevreesst,
 Maer hi hoent hem zelven meest,
 Es dat hi ons wil bedriegen".
 1180 »Neen", zeiden zi, »kan dese man liegen
 Zone gelovewy man nimmermeer,
 Maer doet²⁷ dat doer²⁸ God, lieve Heer,
 Ende laeten in der genaden wesen!"

¹²zint ¹³erre ¹⁴sunden ¹⁵nicht ¹⁶mote ¹⁷trechtijn
¹⁸ze em ¹⁹donket ²⁰daer ²¹eren ²²dot, dor.

- Joseph sprack: »provet an desen,
 1185 Of hi zulck zij als hi ons toent.
 Dat hi hemselfen niet¹ en hoent;
 Ick sal vor hem ende vor iu
 Onsen Here bidden nu".
 Syne gesellen ende Moyes
 1190 Seiden: »Here, God loen iu des!"
 Vor die scotele, die men heet² den
 Ginck Joseph allene staen, [Grael,
 Totter erden zeech hi neder zaen
 Op ellenbogen ende op knien³
 1195 Ende bat onsen Here met dien,
 Dat Hi hem daer makede openbaer
 Ofte Moyes al zulck⁴ waer
 Also hy buten togede wale?
 Doe sprack van den heiligen Grale
 1200 Eene stemme ende zeide:
 »Nu is komen die waerheide,
 Daer ick iu af zeide hier te voren
 Du zals⁵ zien⁶ die stede koren
 Die tusschen Broen es ende dy:
 1205 Ombe Moyes biddes du my;
 Menestu, dat hi is zulck man
 Als hi buten togen kan,
 Gy ende uwe gesellen gaet
 Ter tafelen zitten, dat is mijn raet,
 1210 Wan dat is tercietijt;
 Doet Moyes komen, daer gy zijt,
 Ende zegget oft hi mynnet alremeest
 Die gracie van den heiligen Gheest,
 Gelijck dat ghy hebbet verstaen,
 1215 So ga hi dan zitten zonder⁷ waen
 In die idele stede beneven dy,
 Daer zalstu⁸ zien⁹ wael wat hi zij".
 Also alzet hem Onse Here hiet,
 Dede Joseph, ende anders niet.
 1220 Hi quam weder te zinen gesellen,
 Ende zeide: »moget gy my vertellen,
 Of Moyes es zulck van binnen,
 Dat hi die gracie mach gewinnen,
 Nyeman en mach ze hem ontseggen;
 1225 Maer wil hi ons te voren leggen
 Ander sake dan al waer,
 Dat zal hem selven wesen zwaer".
 Zi zeiden dit tot Moyes also.
 Hi antwoerde daer ende was vro:
 1230 »Ick ne ontsie¹⁰ lude noch stille

¹nicht ²het ³kneep, zeen ⁴alsolich ⁵zalt, zaltu
⁶sunder ⁷ontsee ⁸wene ⁹hevest, doest, zalst, machat,

- Negene dinge, die Joseph wille.
 Ick wane¹¹ wel waerdich zijn daerof".
 Zi zeiden: »du heves¹² den orlof
 Sie¹³ dattu does¹⁴ zinen wille".
 1235 Hy zeide, hy en lietes lude noch stille.
 Met hem waren¹⁵ zi alle blyde
 Ende gingen totten getyde,
 Aldaer men diende van den Grale.
 Joseph sprack ten zelve male:
 1240 »Moyes, du zals¹⁶ niet¹⁷ genaken
 Eneger dinck oft eneger zaken
 Daer du af onwerdich zijt;
 Want dune machs¹⁸, in gener wijs,
 Nyeman honen alzo wel
 1245 Also dy selven, bistu fel,
 Sie¹⁹ dattu zijt²⁰ alzo goet,
 Also dit volck; want in zijnen moet
 Moyes sprack: »oft ick goet ben
 Sone late my God nimmer hen
 1250 Van iu scheiden"; — »nu komet voert",
 Sprack Joseph: »zeggestu waer woert,
 Dat zullewy alle nu wel zien".
 Joseph sat weder met dien
 Totter tafelen, ende sijn zwager Broen;
 1255 Ende alzo begonsten²¹ die anderen doen
 Elkerlyck op zine stat,
 Daer hi plach zittene vor dat;
 Ende alsoe zi waren geseten daer,
 Stont Moyes ende hadde vaer.
 1260 Die tafele ginck hi al ontrent,
 Hi ne zach onder al dat covent
 Negene²² stat te zinen doene²³
 Dan tusschen Joseph ende Broene²⁴;
 Ten eersten²⁵ dat hi was zitten gaen,
 1265 Daer sanck hi neder alzo saen,
 Men mochte niet gemerken dat,
 Dat hi totter stede ie sat;
 Ende Joseph was t²⁶ ongemake
 Entie ander²⁷ van der sake,
 1270 Ende haddens alle groten toren,
 Dat Moyes dus was verloren.
 Also die dienst was gedaen,
 Ende zi op waren²⁸ gestaen
 Sprack in groten rouwen ende leide
 1275 Een die hiet Peter, ende seide
 Tot Josepe: »wy zijn t²⁹ ongemake,
 Wy bidden iu, Here, ombe ene zake

zijst, ¹⁰ze ¹¹waren ¹²nicht ¹³Se ¹⁴begonden ¹⁵Engene
¹⁶done, Brone ¹⁷Ton eersten ¹⁸to ¹⁹Unde de anderen,

- Doer Hem], daer wy an geloven,
 Dat is Onse Here van hier boven,
 1280 Dat gy ons zegget zonder sparen¹,
 Waer Moyses nu es gevaren¹"
 Joseph sprack: »des en wetick niet,
 Maer ick bidde Hem die dat al beziet,
 Of dat Zijn wille nu zij
 1285 Dat Hi dat doch vertoge my".
 Joseph quam ten heiligen Grale
 Oetmoedelike, ende rechte wale
 Kniede^a hy neder, ende zere bat:
 »Here God, die in meneger^a stat
 1290 Menege^a scone miracle tones,
 Daer Du Dijn volck mede verscones;
 Al dat Du does, Here, dat es goet,
 Want Du ware vleesch ende bloet
 Ontfinges an Sancta Maryen,
 1295 Ende wy des oeck wael gelyen
 Dat zi, maget, van iu genas,
 Ende Gy gehengen woudet^a das
 Doer ons te dogene menech^a leet,
 Ende Gy tot my quamet gereet,
 1300 Ende my voerdet in myne stat
 Ende my mede geloefdet dat,
 Wat dat ick iu bade hier voren,
 Dat Gy my des soudet^a gehoren;
 Ombe dese zaken so bid ick iu,
 1305 Dat Gy rechte desen lachter^a nu
 Van my doet van desen wane,
 Ende Gy my brenget die waarheyt ane,
 Waer dese man gebleven zij;
 Alzoe dat dat volck an my,
 1310 Die met mi die gracie ontfaen,
 Die waarheit mogen verstaen". [aerde⁷
 Binnen dien^a, dat Joseph lach opter
 Antwoerde hem die stemme waerde⁷;
 »Joseph, dat ick iu voerseide^a
 1315 Dat es nu wonder waarheide,
 Doe du die tafele makedes eerst
 Dine wijsheit is daerby gemeerst,
 Want die stat, die idel was,
 Die bediedet, dat Judas
 1320 Sijn erve verloes ende zine stat;
 Doch zeide ick dy te voren dat,
 Dat die stat soude idel staen
 Totten vierden, sonder waen,

¹sparn, gevaern ²kneede ³maneger, en ⁴wolden, enz.
⁵laster ⁶Binnenden ⁷eerde, weerde ⁸vor zegede ⁹In
 't oorspronkelijke *Enygens* ¹⁰umbe nicht ¹¹wolde

- Van Eugenien^a ende Broene,
 1325 Die sal sijn waert van desen doene,
 Die in deser stat sal wesen,
 Ende negeen ander na desen
 Geset sal zijn in deser eer,
 Ende daer du ombe vraget so zeer
 1330 Die by dy zat, ick salt dy tellen:
 Alze enwech gingen zine gesellen,
 So en bleef hy ombe niet^a el
 Dan hy dy woude¹¹ honen wel;
 Want hy nye gelovede niet,
 1335 Dat gy levet sonder verdriet;
 Hier ombe ginck hy also liegen
 Ombe dat hy dy woude¹¹ bedriegen,
 Ende es versoncken in abisse;
 Van hem, des zijt wel gewisse,
 1340 Ne werdet nimmermeer¹² tale gemaket
 Eer diegene tot hem geraket
 Die dese stat vervullen sal,
 Ende hy hem¹³ vint in dat diepe¹⁴ dal
 Want hy sal leven sonder macht
 1345 Tote dien, dat dit toe es¹⁵ gebracht.
 Dus eret Onse Here sine steden.
 Van Moyses is die tale geleden,
 Tote dattene vint die selve mede,
 Die zitten sal in dese stede;
 1350 Ende dat volck, dat dan zal zijn
 In zine goselschap ende in die dijn
 Sulne¹⁶ heten lichame Moyses.
 Doe kondech dinen volcke des.
 Nu siet, oft iu wel behaget
 1355 Wat gy hebbet ane my bejaget¹⁷.
 Dus makede kondech Onse Here
 Josepe Moyses van valschen kere,
 Ende Joseph zeidet Broene voert,
 Ende Peter mede dese woert,
 1360 Ende sinen jongeren alle gader.
 Doe seiden zi alle: »Here Vader!
 Hy is dul, die dor dit cranke leven
 Juwen dienst¹⁸ wil begeven.

*Van Broene ende van sinen zij zonen, ende
 wat daer af komen zal.*

- Dus waren lange in dit doen
 1365 Eugenie ende hoer¹⁹ man Broen

¹²numbermeer ¹³ene ¹⁴deipe ¹⁵to is ¹⁶Solen ene ¹⁷be-
 laget (Fr. *conquis et gaignies vers moy*) ¹⁸denst ¹⁹er.

- Ende zi hadden twalef' sonen,
Die nyeman en mochte versconen,
Daer si mede waren verladen,
So dat die vrouwe begonste' raden
1370 Broene hoeren manne, ende zeide:
»Here, wy zijn verladen beide
Met onsen kinderen herde zeer;
Vraget Josepe, onsen Heer,
Want hy is mijn lieve broeder',
1375 Wat wy* mogen doen; hi es vroeder'
Dan wy, ende wy en zullen niet doen
Dan sinen raet, Here Broen;
Dat hi zeghet, dat loven wy al".
»Duncket iu goet, ick wane, ick zal
1380 Te Josepe gaen ende zoeken' raet"".
Die Vrouwe zeide: »Here, jae t".
Doe ginck Broen al te hant
Daer hi Heren Josepe vant,
Ende zeide: »lieve Here mijn,
1385 Hier moet iu goede raet toe zijn:
Iu suster, Here, ende oeck ick
Hebben te samene gesijn dick*,
Ende wy hebben twalef' sonen,
Die schoenste die in den* lande wonen,
1390 Daer bidden wy iu ombe raet".
Joseph sprack: »daer dat al aen staet
Hi moetse te' sinen dienste staden,
Ende ick willes my oeck beraden".
Dit lieten* zi staen tot den dage,
1395 Dat Joseph in stilre lage
Allene by zinen vate stoet,
Ende hem quam in sinen moet
Van sinen neven, ende hi bat
Onsen Here voer sijn vat;
1400 Al wenende zeide hi: »lieve Heer!
Waer dat Dijn wille, ende doer* Dijn eer,
So bidde ick gerne vor myne neven
Dat In hem gracie woudest geven,
Ende doet my, Here, nu te' verstande,
1405 Ofte daer iet'° geleghet ane".
Doe Josepes bede was gedaen,
Quam die Ingel'' daer geaen,
Ende zeide: »ick ben hier gesent,
Dine bede die es vollent'';
1410 Dat du biddes vor dine neven
- Hevet dy God al gegeven:
Hi wil dat zi totten dienste horen,
Ende'' Sine jongeren zijn verkoren,
Ende zi sonder meester leven;
1415 Ende men hem wijf sal geven,
Dengenen, die ze willen ontfæen,
Ende dengenen, die daer weder staen,
Die sullen'' hoer aller meester bliuen
Van dengenen metten wiven;
1420 Ende alsi'' wijf hebben die broeder,
So bidde vader ende moeder
Dat zi dy dengenen geven,
Die zonder wijf daer es gebleuen;
Ende als du hem heves, kom ten Grale,
1425 Daer suldy horen Onses Heren tale,
Die zal van dinen neven zeggen".
Die Ingel'' liet die tale leggen
Ende voer weder danen hi quam;
Ende alsoe Joseph dat vernam,
1430 Was hi des utermaten vro,
Dat dat komen soude'' also.
Te Broene quam hi ende zeide:
Ombe raet badet gy'' my beide
Van uwen kinderen, minen neven;
1435 Ick rade, dat men hem wijf zal geven,
Die zullen zi houden met trouwen''
Ende winnen kinder entie'' werlt bouwen,
Dien gy niet daertoe konnet dwingen
Dien zuldy tot''° my bringen".
1440 Broen zeide: »al uwen wille
Willen wy doen lude ende stille".
Doe zeide Broen zinen wive voert
Josepes tale ende zyne woert,
Ende zi sprack doe met sinne:
1445 »Haestet daertoe, lieve mynne".
Broen sprack sinen kinderen toe,
Ende zeide: »nu zeghet my, hoe''
Dat gy iu leven nu wilt'' leiden".
Si zeiden: »wat duncket goet iu beiden,
1450 Onser moeder ende oeck iu,
Ende onsen ome, dat doewy'' nu,
Op dat zij die wille Onses Heren".
Broen zeide: »ick willet'' daertoe keren,
Dat ghy huweleck alle doet
1455 Dien daertoe staet zijn moet,

°twelff °begonde °broeder, vroeder, zoken °Wy dar-
mede °lange tijt °dessen °to °leten °dur °icht °de
Engel °vullen ent °°Unde dat ze °°sal. Fransch: *cil*
qui non voldront nules avoir si seront deciple a son

service faire et maistre sur sainte eglise °°alsoe zi
°°solde °°bede gy °°trouwen °°unde de °°zule gy to
°°wo °°willen °°dowy °°wille.

- Ende gy dat hout¹ met trouwen²,
Also ick doe met myner vrouwen³.
Doe zi dit hoerden, waren⁴ zi blide,
Ende zeiden doe: »tallen⁵ tide
- 1460 Willen wy doen dat gy gebiet,
Ende des en willen wy laten niet⁶.
Ende mettien dat Broen vernam,
Waerheen dat hoer⁷ wille quam,
Bejaechde hi dat zi hadden wijf,
- 1465 Ende beval hem, op hoer⁸ lijf,
Voert te houdene als die kerke gebiet,
Entie twelfste en woude niet
In gener wijs huweleck doen
Ombe al dat mochte bidden Broen,
- 1470 Ende die hiet⁹ Alein die¹⁰ Groes
Ende aldus bleef hi wiveloes.
Des wonderde zere den vader,
Ende zeide doe dat allegader
Sine broeder hadden wijf,
- 1475 »Waerombe makestu des een blijf?
Hoene doedy¹¹ als uwe broeder doen?¹²
»Ick en mach, lieve vader Broen,
Negene van desen joncfrouwen¹³.
Aldus dade¹⁴ Broen daer trouwen
- 1480 Wijf sine elve kinder;
Die twelfste bleef doe ginder.
Des loech¹⁵ Joseph, ende zeide: »dit kint
Willick dat men my toe sent,
Ende gy my dat gevet ende iu wijf¹⁶».
- 1485 Broen zeide: »wy doen zonder blijf¹⁷.
Dus gaven¹⁸ zi Josepe hoer kint;
Ende also Alein dat hadde bekint¹⁹,
Dat men hem Josepe gaf also,
Was hi des utermaten vro,
- 1490 Ende zeide dattet hem waer lief.
Joseph nam hem — seget die brief²⁰ —
In zinen arm ter zelve²¹ stont
Ende kusten an synen mont,
Ende zeide: »ick minne dy zeer²²».
- 1495 Doe zeide hy te zinen Heer
Ende te ziner zuster mede:
»Gaet te huys²³, deze blivet ter stede²⁴.
Zi gingen²⁵ ewech, dat kint bleef daer;
Joseph zeide doe, dat is waer:
- 1500 »Lieve neve, iu sal groet eer
- Gescien, dat iu Onse Heer •
Te Zinen dienste hevet verkoren;
Ende ghy sult oeck als te voren
Boven iu broeder weesen man;
- 1505 Hierombe blivet met my dan,
Ghy zult horen Onses Heren kracht²⁶,
Ende bidden Hem, doer Zine macht
Dat Hi my Zine stemme sende,
Ende Hi my zegge van iu dat ende,
- 1510 Hoe gy leiden zult iu leven²⁷.
Doe hi der tale hadde begeben,
Antworde hem een stemme allene²⁸:
»Dijn neve is sempel ende rene²⁹»
Ende van wael goeden sinne,
- 1515 Wat zo du hem makes inne,
Des gelovet hi wael te voren;
Telle hem hoe ick was geboren,
Ende hoe ick eerst die werelt³⁰ zochte,
Ende hoe dat men my verkochte³¹,
- 1520 Ende an den cruce was verheven,
Ende hoe ick dy was begeben
Ende hoe du my leides in dat graf,
Ende ick dy myne scotele gaf,
Ende hoe du waers³² gevaen,
- 1525 Ende ick dy dede ontgaen,
Ende wat gave ick dy gaf,
Ende wat dy quam daer af,
Ende ember³³ meer sal komen
Die my sal dienen te siner³⁴ vromen,
- 1530 Ende dat ick dy hebbe begeben
Eerdeschen wille in dit leven,
Ende oeck allen³⁵ dinen gesellen,
Ende allen³⁶ dengenen die daer af tellen
Volmakelike zullen³⁷ kunnen,
- 1535 Dien³⁸ sal ick myner graciën gonne,
Ende behouden haer erve,
Noch zi³⁹ en zullen⁴⁰ in gener werve
In hogen hoven vor landesharen
Ontwiset zijn van zyner eren;
- 1540 Hoeren lichaem sal ick bevreden,
Gelonen der Dryvoudicheden⁴¹;
Ende als du hem heves⁴² geseit,
So toeg⁴³ hem mijn vat gereit,
Ende sech⁴⁴ hem, dat mijn bloet
- 1545 Daer inne es ende oeck stoet;

¹holden ²trouwen ³weren ⁴tot allen ⁵er ⁶de heet
⁷wone do gy ⁸dede ⁹lachgede ¹⁰geven ¹¹bekent
¹²breff ¹³selven ¹⁴to hues ¹⁵gengen ¹⁶krafft ¹⁷alleine,
zeyne ¹⁸werit ¹⁹verkochte ²⁰werest ²¹omber ²²sinen

²³alle ²⁴zulen ²⁵Den ²⁶se ²⁷Fransch: *et lor guar-
derez lor cors de vergoigne et lor droites choses dont
sacremens soit fait en mon non* ²⁸hevest ²⁹toghe,
zegge.

Des^a sal hi dy geloven te^a bet;
 Wijs^a hem hoe^a die Duvel let
 Die gerne willen dienen my;
 Sech hem dat hi hem wael besie,
 1550 Ende van quaetheden wael wachte,
 Ende hi merke ende achte
 Ombe die saken die hem oeck leren
 Hoe quade gedachten^a van hem keren;
 Hevet hi dit in hem gevest,
 1555 Dit zijn zaken, die hem best
 Van den Duvelen sullen vreden;
 Ende dat hy van onsuverheden
 Sinen lichame wael wachte
 By dage ende oeck by nachte;
 1560 Logene sech hem, dat hi scuwe
 Ende die waerheit^a vernuwe
 Van my tot sinen gesellen;
 Waer dat zi henen willen,
 Oft in wat lande dat hi se leet
 1565 Dat hi van mi spreke gereet;
 Als hi van my spreken begint,
 Es dat sake dat hi mi mint,
 So hi meer te sprekene vint.
 Sech dat hi winnen sal een kint,
 1570 Dat mijn vat sal achterwaron;
 Dus saltu hem dit openbaren,
 Hoe hi sal leren mijn covent^a;
 Ende als hi dit al hevet bekent,
 Sech hem dat hi wese hoeder^a,
 1575 Siner suster ende siner broeder^a,
 Ende ten Westen ga te hant
 In dat alre woeste lant,
 Ende dat hi tot elker stede
 Minen name^a verhoge mede,
 1580 Ende heten geven sinen vader
 Aleine sine gracie alle gader^a.
 Morgen, als dat is tercietijt
 Ende ghy alle versamelt zijt,
 So zult gy ene claerheit zien,
 1585 Een brief sal komen met dien,
 Die iu die claerheit brengen sal,
 He sal verluchten iu covent al;
 Dien brief salstu Peter geven
 Vor dijn convent vor dynen neven,
 1590 Ende heten hem, dat hi gaet
 Daer hem dat herte meest toe staet,

Ende dat hi hem niet ontziet;
 Ick en¹¹ begeve hem niet.
 Vraget hem, waer hi begaert,
 1600 Hy salt dy zeggen ter vaert,
 Dat es in dat lant van Avaroen,
 Ten westen waert draget dat doen,
 Daer sal hy beiden Aleyns kint¹²;
 Die doet en wert hem niet gesent
 1605 Eer hy hevet denselven man,
 Die hem den brief bedieden kan;
 Die zal hem zeggen al wt ende wt
 Van den vate die virtuet,
 Ende van Moyses al die maer¹³,
 1610 Als hy dit weet openbaer
 Sal hy sterven ende komen my;
 Sech dynen neve, dat hetick dy,
 Si zullen te¹⁴ bet ten dogeden staen
 Ende des te¹⁴ meer graciën ontfaen¹⁵.
 1615 Ene stemme sprack also;
 Des was Joseph herde vro
 Ende zaidet synen neve Aleyne¹⁶
 Dat hy wiste, groet ende cleyne.
 Robrecht zeide van Borroen¹⁷,
 1620 Die in dat Walsche screef dit doen:
 Die dat bescriven soude al,
 Dat hy hem leerde groot ende smal,
 Dat daer alzo vele an waer twerf
 Alse nu t' al den boeke bederf;
 1625 Maer elck man merke, die dat bevroet,
 Dat hy hem leerde menech goet,
 Ende als hy hem hadde geleert,
 Seide hy: »neve, ziet¹⁸ dat gy keert
 Iu te Gode al dat gy levet,
 1630 Die iu zoe vele graciën gevet¹⁹.
 Hy leidene weder tot den vader,
 Ende Joseph zeide hem algader,
 Beide den susteren ende den broeder:
 »Sijns vaders kynt ende sijne moeder
 1635 Sullen alle wesen onder desen;
 Secht hem dat zi onderhorech wesen
 Hem, alsof hy waer hoer vader;
 God sal hem helpen allegader,
 Es dat zi goeder zeden plien²⁰;
 1640 Daer zi alle toe zullen zien²¹.
 Geef²² dyne gracie Aleyne,
 Zi zullen hem al gemeine

¹Dus ^ade ^awise ^awo ^agedanken ^awaerheide ^aMin juist;
 Fr. «li anseigneras et mosterras nostre compagnie».
²Beide zoo gelaten ^anamen ¹⁰Fransch: *et si die son*

pere Bron que il li doint sa grace. ¹¹ene ¹²D. i.
 Perceval ¹³meer ¹⁴zolen de ¹⁵eyne ¹⁶Alaan is hier met
 den neef ¹⁷66n ¹⁸Borioen ¹⁹zeet ²⁰plegen ²¹seen ²²gif.

- Geloven daerna vele te¹ bet,
Ende houden oeck sine wet.
- 1645 Hy sal ze wel mede behoeden
Alzo lange als si bevroeden
Dat si sinen wille doen".
Dit sprack Joseph tote Broen.
Des anderen dages te terciſtyde
- 1650 Quamen² zy tot den dienste blyde,
Daer zaghen³ si eene claerheit,
Die een brief brachte gereit;
Ende als sine op hadden genomen,
Soe is Joseph daertoe gekomen,
1655 Ende nam den brief in sijne hant;
Peter riep hy al te hant,
Ende zeide: »wel lieve vrient,
Jheaus, dien ghy hebbet⁴ gedient
Die iu kochte⁵ met synen bloede⁶
- 1660 Dat is onze Vader die goede,
Daertoe hevet hy verkoren iu
Dat ghy dese boetscap nu
Sullet⁷ doen die⁸ hy gebiet".
Peter sprack: »ick en meende niet
- 1665 Waerdich zijn van desen rade,
Dat ick dese boetscap dade⁹".
»God", zeide hy, »kent bet iu doget
Dan gy iu selven kennen moget;
Maer ick bidde iu ombe Gode
- 1670 Die iu coes te Sinen gebode
Dat ghy ons zegget, waer ghy zult gaen".
Peter die antworde saen:
»Nie en zach men man in stede
Noch messelgier so acier gerede,
- 1675 Ick sal mijne boetscap doen
In dat lant van Avaroen;
In eene herde woeste stat,
Ten westen waert so lecht dat,
Ende ontbeiden daer der Godes genaden
- 1680 Ick bidde iu of ghy des sijt beraden,
Dat ghy biddet¹⁰, dat ick volbringe
Ende ick altoes in genen dinge
Onses Heren wille en moete¹¹ begeven,
Alzoe lange als ick sal leven,
- 1685 Ende my die Duvel niet en verriese¹²,
Dat ick die minne Godes verliese¹³.
Want dat waer my een groet verlies¹⁴.
Si zeiden alle: »God gonne iu dies¹⁵!"
- Haer¹⁶ aller sprake was alsoe,
1690 Ende gingen te samen doe
Beide meerre ende mynder,
Ende Broen ende syne kynder.
Broen seide: »ick ben iu vader
Ende ghy myne kynder alle gader,
1695 Ghy moet¹⁷ onderhorich sijn,
Wilt¹⁸ ghy komen daer der sonnen schijn
Ewelike is sonder nacht;
Des sijt alle wel bedacht.
Hier is Aleyn die groes, iu broeder,
1700 Doet sinen raet, hy is vroeder;
Ick geve hem, al daer¹⁹ ick sta beneven,
Al de gracie die ick mach geven,
Ende ick bidde hem, naest Onsen Heer,
Dat hy iu hoede ende beheer,
1705 Ende zijt hem alle onderdaen
Alse uwen Here, dat is wel gedaen;
Soecket synen raet in alre tijt
Daer²⁰ ghy af in twyfel zijt,
Want hy sals iu wel berechten²¹:"
- 1710 Doet gelike goeden knechten
Ende werket vroe ende spade
Altoes by synen rade".
Zi zeiden: »lieve vader Broen,
Wy zullen dat herde gerne doen".
- 1715 Aldus verschieden si alle ginder
Die Here Broen ende sine kinder.
Aleyn die groes²², haer²³ broeder,
Al was hy jonger hy was vroeder,
Ende was haer²⁴ meester; Joseph²⁵ hiet
- 1720 Dat zi alle en lieten niet,
Zi en daden dat hy gebode.
Aldus leide hy ze, naest Gode,
In vremden lande Aleyn die grote
Sine broeder, sine genote;
- 1725 Ende in wat lande dat zi quamen²⁶,
Daer si goede liede vernamen²⁷,
Sprack hy van Onses Heren doet,
Ende hadde²⁸ die genade so groet,
Dat men²⁹ gaerne hoerde spreken.
- 1730 Aldus sijn die kynder enwech gestreken,
Ende nemmer³⁰ en werden zi hier ge-
Eer die³¹ redene weder koemt³²; [noemt³³
Hier moet daerof die tale bliven,
Ende moet van anderen dingen scriven.

¹de ²quemen, ³zegen ⁴hebben ⁵koffte ⁶blode ⁷sulen
⁸den ⁹dede ¹⁰bidden ¹¹mote ¹²wijse ¹³verloes, des
¹⁴Orre ¹⁵moten ¹⁶Wil ¹⁷dar ¹⁸berichten ¹⁹de gros

²⁰er ²¹ende J. ²²quemen, vernemen ²³he hadde ²⁴men
ene ²⁵number ²⁶genomet, ²⁷komet ²⁸de.

- Van den riken vischer, ende van den Grale;
waer dat hy quam.*
- 1735 Die aventure zeghet, doe dese kinder
Van daer schieden alle ginder,
Riep Peter Josepe ende alle die ander,
Ende zeide: »dat is tijt, dat ick wander
Daer dat Onsen Here duncket goet”.
- 1740 Doe quam in haer¹ alre moet
Dat si baden², dat hy noch bleve
Totter³ tijt dat hem God gracie geve.
Peter sprack: »my en lustes niet,
Maer ombe dat ghy dat gaerne ziet,
- 1745 So blive ick hier hudenmeer
Ende morgen zoe en scheid⁴ ick niet⁵ eer
Dan die dienst⁶ es al gedaen”.
Dus bleef Peter, sonder waen,
Ende God, die dat al te voren wiste,
- 1750 Eer dat gesciede met zijnre liste,
Zende hy tot Josepe enen bode,
Die hem zeide daer van Gode,
Ende sprack: »ick kome hier te dy stille,
God wil dattu does⁷ sinen wille.
- 1755 Weetstu wanen quam dese moet,
Dat men Peter bliven doet,
Dat was ombe dat Onse Here woude,
Dat hy waerheit zeggen soude
Tot hem, die enwech gaen hoerre⁸ strate;
- 1760 Al dat koemt van dinen vate
Ende daertoe van anderen saken,
Die ick iu wael condech sal maken;
Want alle die saken die beginnen,
Si moeten emmer ende gewinnen.
- 1765 Onse Here weet wel, dat Broen
Een⁹ volmaeckt man es in zijn doen,
Want hy moet den visch noch vaen,
Die tot uwen dienst⁶ sal staen.
Ick wille, dat hy al te male
- 1770 Die hoede hebbe van den Grale;
Dijn leven saltu hem dan leren
Hoe¹⁰ hy hem sal te Gode keren,
Ende hoe¹¹ dy God minde entu¹² Gode,
Ende hoe¹¹ hy dy sende sine gebode.
- 1775 Geboetscapet was hy an ene maget
Ende al dat dijn herte draget
An wijseden, dat lere hem al,
Ende hoe dat hy geloeven zal;
- Tel hem, hoe dat God tot dy quam
1780 Ende hy dy wten¹³ kerker nam,
Ende hy dy gaf zijn heilige vat;
Ende daertoe leer hem al dat
Dat dy God leerde in stiller hale
Dat Sacrament van den Grale;
- 1785 Kenlecke leer hem al dat,
Ende dan gef¹⁴ hem dijn vat,
Dat moet hy houden ende dragen
Ende wie¹⁵ dat hy hoert vragen,
Sulne¹⁶ den riken vischer nomen,
- 1790 Ombe dat noch die tijt sal comen
Dat hy eenen visch zal vaen;
Ende dit moet wesen sonder waen,
Recht alsoe die werelt vaert
Van beginne ten eynde waert,
- 1795 Dan moeten dine liede west
Daer hem dat herte draget best,
Ende tot ener stat daer Broen sal tyen¹⁷
Moet hy zijns kindes kint ontbyen¹⁷
Ende die hoede van den vate,
- 1800 Die hem komen es ter bate,
Sal hy dan al opgeven
Die van sinen zone es gebleven.
Dus wert¹⁸ by iu drien¹⁹ gereit
Beteekent²⁰ ene Dryvoudecheit;
- 1805 Als hy dat vat hevet ontfaen,
Ende dyne leringe mede verstaen,
Ende du daeraf bist ontset,
So mach Peter seggen bet,
Overwaer ende sonder waen,
- 1810 So waer hy dan sal hene²¹ gaen,
Dat²² hy den Grael besitten zach
Den rijcken vischer op enen dach.
Hier ombe bleef hy tot morgen vroe.
Ende als den vischer daer alsoe
- 1815 Beset es die heilige Grael,
Over berch ende over dael,
Over zee ende over lant,
Sal hy gaen dan al te hant,
Ende den Grael dragen te zijnre zijden,
- 1820 Entie Here, die tot allen tijden
Ende altoes es metten goeden,
Die sal hem herde wel behoeden.
Ende alstu dit heves gedaen,
Saltu die werelt wisselen saen,
- 1825 Ende komen totten Paradyse,

¹ors ²beden ³toder ⁴schiede ⁵nicht ⁶denst ⁷du doest
⁸erre ⁹omber ¹⁰Eyn ¹¹wo ¹²ende du ¹³wt den ¹⁴gif ¹⁵wen

¹⁶Sule ¹⁷tyden, ontbieden ¹⁸wirt ¹⁹dren ²⁰Beteikent
²¹hinne ²²Ende; Fr. *si porra bien dire que il en a veu, enz.*

- Ende dat geslechte van Eugenise,
Dat ember¹ meer daer af sal komen,
Sal ick te mijnre bliscap nomen,
Ende wie² so hier af spreken kan
1830 Sal zijn een geminnet man.
Ende met al den lieden lief;
Dus tellet die historie ende die brief³.
Langer en sprack die Ingel niet,
Ende Joseph was die niet⁴ en liet
1835 Algader dat hy hem beval.
Des morgens quamen si ten dienste al,
Ende Joseph zeide hem gereit⁵
Al dat die Ingel hadde geseit⁶:
Sonder die heymelike woert,
1840 Daer gy nu af hebbet gehoert;
Den rijcken vischer hevet hy die⁷ gegeven
Alsoe als mense hem gaf bescreven,
Ende hy leerde se hem heimelike.
Doe si hoerden gemeenlike,
1845 Dat si van Josepe zouden varen,
Bedroevden zi hem des twaren;
Ende ten⁸ eersten dat Peter sach dat,
Dat Joseph opgaf sijn vat,
Daer God sijn leste mael wt at,
1850 Ende zine gracie mede ombe dat,
So stont hy op ende nam oerlof,
Ende rumede doe Josephs hof;
Te dien gescheede was groet geweest,
Ende versuchten mede over een,
1855 Ende oetmoedecheit ende bede;
Ende Joseph bleef noch toter stede
Met den riken vischer drie⁹ dage,
Ten vierden¹⁰, dat en es gene sage,
Seide hy tot Josepe: »lieve Heer,
1860 My lustet nu te wanderne zeer
Es dat iu lief?" Hy zeide: »jaet,
Nadien¹¹ dat es Ons Heren raet;
Ende wetegy wat gy draget daer,
Ende wat iu sal volgen naer?
1865 Nyeman en weet dat also wel¹²
Als gy ende ick ende nyeman el.
Nu gaet alset iu duncket goet
Ick ben, die¹³ hier blyven moet".
Aldus schieden zi ginder beide.
1870 Die rijcke vischer ginck enwech gerede
Ende hoer¹⁴ covent hoerre¹⁵ straten,
- Daer menech scone woert wtermaten
Seder af vertellet was;
Ende Joseph, zijt zeker das,
1875 Die bleef dus in vrenden lande.
Ick wane, men nye man bekande
No wijf, die dat lant genomen konde.
Dus scrivet Robrecht wt zinen monde,
Mijn Heer Robrecht van Borroen¹⁶,
1880 Die in dat Walsch screef al dit doen,
Ende sonder rime algader dichte;
Die segghet, dat men niet¹⁷ mach lichte
Al verstaen dese aventure,
Hy en moet dat weten wel ter cure
1885 Waerheen ginck Aleyn die grote¹⁸,
Broens zone, ende sine genote¹⁹,
En wat geslechte van hem quam,
Ende wat levne hi an nam,
Ende wat daer oeck afkomen sal
1890 Van Peter ende sijn leven al,
Ende in wat steden men hem vant,
Ende waer Moyses was bewant;
Want hy die den Grael ontfinck²⁰
Van Broene, dat es ware dinck,
1895 Hi vant Moyses onverscheiden²¹.
Hiertoe sal ons Robrecht leiden²²,
So dat wy dat snllen²³ verstaen.
Oeck moet hy weten sonder waen:
Waer die rijcke vischer ginck,
1900 Dese²⁴ redene ende dese²⁵ dinck
Hevet hy al in viven gedeelt,
Ende t²⁶ enen boke al verheelt,
Ende en²⁷ mach nyeman, zegghet hy,
Geweten hy en ware²⁸ daerby,
1905 Dat hy overleze dan al te male
Dat grote boeck van den Grale.
Ende eer dat van hem wert geopenbaert,
Wetick wel, datter²⁹ pinen waert³⁰,
Ende zo ne wiste nyeman twint die tale,
1910 Dan in dat grote boeck van den Grale.
Aldus hevet hy ze een deel bescreven
Des dankede hy Gode die dat al mach geven.
Hier laet hy dat blyven van desen vieren
Toter wilen dat hy by manieren
1915 Weder sal komen an die tale,
Dan sal hy dat openbaren wale³¹
Ende liete hy dat, en waer nye man³²

¹umber ²we ³breyff ⁴de nicht ⁵gerecht, gesecht
⁶he de ⁷ton ⁸doe ⁹Ton veirden ¹⁰Na den ¹¹wal ¹²de
¹³er ¹⁴erre ¹⁵Borioen ¹⁶nicht ¹⁷de grotze ¹⁸genotze

¹⁹ontfenck ²⁰onverscheden ²¹leden ²²zolen ²³dese
²⁴to ²⁵ne ²⁶were ²⁷to ²⁸wart ²⁹wal ³⁰weer neen
man.

Die dat wel geopenbaerde dan
 Waer heen al dat volck quam;
 1920 Ende Jacob, die te dichtene nam,
 Secht, vint hy dat also veer in dat Walsch,
 Dat hy dat in ryme sonder valsch
 Also verre oeck dichten zal,
 Dat dit boeck wert versamelt al,
 1925 Want hem der pinen nie verdroet.
 Aldus so endet dat ierste boeck.

*Hier begint dat boeck van Merlyne.
 Ende hoe die Duvele benyden, dat God die Helle
 tebrack, ende syne vrient daerwt verlosede.*

Nu hoert, gy Heren, al bysonder
 Van onsen Here een groet wonder
 Want na ziner pine ende ziner doet
 1930 Voer Onse Here totter¹ Hellen oeck;
 Hieraf spreket dit boeck voertmeer.
 Hy dade den Duvelen groet onneer;
 Want hy hem hoer² zielen nam,
 Des worden zi wonderlike gram,
 1935 Ende hadden des wonder herde groet;
 Doe makeden zi onder haer³ genoet
 Ene sameninge, des gelovet;
 Zi zeiden: »wie⁴ hevet ons berovet,
 Ende onse veste aldus tebroken,
 1940 Wy en meenden niet⁵, al was dat voer-
 Dat hy van wive mochte komen, [sproken,
 Die onse macht hevet genomen;
 Wy meenden hebben alle die liede⁶;
 Maer dese, daer ons dat af gesciede,
 1945 Hoe es hy ter werelt⁷ komen,
 Wy en hebben niet⁸ vernomen,
 Dat sijn moeder nie gewan
 Wille of lust t⁹ienigen man,
 Also daer vrouwen kint af ontfaen¹⁰.
 1950 Doe antworde daer een Duvel saen:
 »Dat wy tot onser vromen daden
 Is ons komen al te¹¹ scaden;
 Gedenket iu niet, dat die Propheten
 Lange wile hebben beheten,
 1955 Dat God sal sijn geboren
 Ende verlosen dat oeck verloren
 Hevet gewesen menech jaer;
 Die dit zeiden, vorwaer
 Dien dadewy alremeest verdriet;
 1960 Maer zi en achtent met alle niet,

¹to der ²em or ³er ⁴we ⁵nicht ⁶lude ⁷worlde
⁸to ⁹omber solde ¹⁰eren ¹¹nicht ¹²den ¹³mochten,

Ende zi troesteden die sondaren,
 Ende zeiden, al sonder sparen,
 Dat hi emmer zoude¹⁴ komen
 Dese Here, tot hoerder¹⁵ vromen.
 1965 So lange zeiden zi dat es gesciet,
 Ende hevet ons alle, als gy wel ziet,
 Berovet al met sinen listen;
 Hoe quam dat wy des niet en wisten?
 Nu doet hi die sondaren dwaen
 1970 In een water, sonder waen,
 Als zi komen van vrouwen leden,
 In die ere der Drievondicheden;
 Dus hebbewy die kinder verloren,
 Die onse waren hier te voren,
 1975 Dat en zij, dat zy in sonden vallen.
 Noch heeft hy meer ontrectet ons allen,
 Want hy hevet papen gelaten
 Die ze gewisen ter rechter straten,
 Zi en mogen niet¹⁶ zoe vele sneven,
 1980 Maer willen zi der sonden begeven
 Ende doen dat zi castien horen
 Wy en hebben ze al verloren;
 Seer hadde hi die¹⁷ menschen lief
 Dat hine vaen liet als een dief
 1985 Ombe te quitene den man,
 Ende menschenforme dade an
 Sonder man van eener maget;
 Ick wane, gy dat provet ende saget,
 In al dien, dat gy proven mochtet¹⁸;
 1990 Gy wetet¹⁹ wel, dat gy besochtet
 Sine manier in menigen stonden,
 Ende ghy en vondeten²⁰ nye in sonden;
 Maer dor die²¹ man koes hi die²² doet,
 Als hi woude ende geboet.
 1995 O wi!" (zeiden die viande dan)
 »Nu hadde hi herde lief die²³ man
 Nadien²⁴ dat hi dat dor hem dede;
 Wy mogen gerne pinen mede
 Ombe die²⁵ menschen te²⁶ hebbene echt.
 2000 Hy zeghet dat hi geen onrecht
 Ons an den menschen en doet;
 Wy moeten setten onsen moet
 Ombe den mensche te²⁷ werpen neder
 Zo dat hi nemmer²⁸ meer weder
 2005 Van onsen dienste²⁹ moge keren
 Noch gespreken die³⁰ kercheren,
 Die³¹ hem raden van den sonden".

weten, besochten ¹⁴vonden ene ¹⁵den ¹⁶leyff ¹⁷na den
¹⁸number ¹⁹denste ²⁰de.

- Doe spraken¹ ander die daer stonden:
 »Machmen lieden aldus vergeven
 2010 Hoer misdaet als zi sneven
 By rade van der heilger kercken,
 So verliesen wy al onse wercken”.
- Hoe die Duvele alle vergaderden, ende kosen
 enen procureere.*
- Doe die Duvele zagen² daernaren
 Dat zy aldus bespottet waren,
 2015 Doe riepen zi te samene gereede
 Alle die hellesche quaethede,
 Ende koren onder hem allen daer
 Enen procureere scalck ende zwaer,
 Die was geheten Masceroen;
 2020 Dien wart bevolen al hoer³ doen
 Ende dat hi soude⁴ varen mede
 In Onses Heren jegenwordichede,
 Gelijck dat procureere plegen.
 Nu mochte ieman zeggen daer tegen,
 2025 Hoe een verdoemde hem mochte togen
 In die jegenwordicheit des Scheppers ogen,
 Daerop antworde ick in twee⁵ saken:
 Dat eerste mach zijn met spraken
 By gelijcken in enigen dingen,
 2030 Dat wy mogen zeggen zonderlingen,
 Alsoe van boven tote beneden,
 Es⁶ dat al in ons Heren jegenwordicheden.
 Die ander es⁷, zijt zeker des,
 Die pine, die in den Duvelen es,
 2035 Dat die van hem niet gaet in scijn
 Sy en blivet met hem waer zi zijn
 Gelijck dat die zieke⁸ niet hevet baet⁹
 Al waer hy in koninckleker¹⁰ staet¹¹
 Sine pine en waer des minre niet;
 2040 Aldus es dat met den Duvele, nu ziet
 Waer dat ze God gehenget te syne,
 Altoes volget hem na hoer pyne.
 Ende dit was die eerste procureere met,
 Dien die Duvele nu hebben geset, [den
 2045 Die vor niet en was, maer na desen ston-
 Hevet men procureere altoes gevonden.
 Dese procureere treckede sonder beiden
 In die jegenwordicheit Godes, ende zeide¹²
 »Oschepper, ende aller dinge gerechteheit,
 2050 Ick ben procureere alre quaetheit

¹spreken ²zegen ³er ⁴se solden ⁵twen ⁶is ⁷zeke
⁸bat, stat ⁹enen k. ¹⁰zegede ¹¹de bene ¹²sint. In de be-
 werking bij Snellaert (*Nederlandsche Gedichten uit de*

- Van der Hellen, dy moet genoeg des,
 Want dy van der Gerechtigheit angeboren
 My te hoeren, alsoe bode der Hellen”. [es¹³
 Onse Here antworde den fellen:
 2055 »Bistu procureere, toge dine brieve nu”.
 Masceroen zeide: »ick wille eer iu
 Bevroeden op een punte wel hoge,
 Die roert die gene¹⁴ al onse vermoge
 Die in der Hellen zijn¹⁵, ende op dat
 2060 Bezieet onse procuracie nu ter stat”.
 Onse Here sprack: »hier vormaels wal
 So kende ick dyne scalcheit al,
 Ende onderwint iu nu niet, gy,
 Met uwen woerden te leidene my;
 2065 Want du en heves hier gene perty
 Jegen my, dat duncket my;
 Nu toge dyne procuracie al hier,
 Of men sal dy wtwerpen scier”.
 Dese ontsach den rechter doer das
 2070 Ombe dat hy des onwillech was;
 Dus toende hy die procuracie, zijn teken¹⁶
 Daer wy af gemeenleke spoken,
 Dat herde wel gedichtet was dan,
 Dat daer niet te beterne was an.
 2075 Doe zeide Onse Here: »wiltu iet¹⁷ spreken,
 So spreek vaste op dijn teken”.
 Die viant clagede ende antworde mede
 Als een procureere van zijre heerlicheit:
 »Want ick, ende degene daer ick voer
 2080 Hebben gehat wel ende stilleke¹⁸, [spreke,
 Ja, by ongeëndeden tyden, sonder verlaten,
 Ende alle gescrevene achter gelaten,
 Alsoe in rasten te hebbene mede
 Te pinene ende te tormenten gere
 2085 Ende te berechtene, al onse Helle duere,
 Alle menschelijke creatuere;
 Ende nu niewinge es achtergelaten
 Alle rechte ende alle baten
 Ende negene¹⁹ partye es geropen daertoe²⁰,
 2090 Ende wy zijn berovet, wie en weten hoe²¹,
 Met crachte van onser hebbinge nu;
 Dat clagewy wenende voor iu;
 Waerby of dy genoege onse clage,
 Ende du beriepes tenen zekeren dage,
 2095 Dat menschelijke geslechte te komene zaen,
 Tantwordene hierop sonder ontgaen;

13e eeuw, enz. bl. 493 en vv) korter en duidelijker;
 een point, dat al onse Helle cuert²² (less: ruert) ²³teiken
²⁴wiltu icht ²⁵ontellike ²⁶en geyne ²⁷to, wo.

- Want ick eerst toge, dat men ons es
 Sculdech te doene restoer van des,
 Van den zielen volcomeleke mede,
 2100 Die in den Hemele zijn, ende gerede,
 Die in Purgatorien nu zijn genomen
 Entie¹ voer hem waren, ende na hem komen,
 Ende hoer kinder, ende tot desen
 Al dat van hem geboren sal wesen".
- 2105 Onse Here sprack: »ick hore wel dy,
 Du bëgeres enen dach daer by".
 Die procureere antworde daernaer:
 »Die zake is groete ende anxtlike² zwaer,
 Ende oeck ontfermelike in allen hove,
 2110 Gelijck ener sake van groten rove;
 Ende ombe dit begcer ick dy haeste daertoe
 Men legge den dach morgene vroe".
 Doe sprack Onse Here ende zeide³:
 »Sone des viants ende alre quaetheide,
 2115 Verdomede scalck, al vallende onwaerde
 Hevestu gemeten tusscen hemel ende aerde,
 Ick logge dy dach alse procureere gerede,
 Ende den menscheliken geslechte te komene
 Vor mi als tot enen zekeren dage [mede
 2120 Alse in den heiligen vrydage,
 Op den welcken ick gecrucet was".
 Masceroen antworde te hant na das:
 »Dien dach ick niet ontfangen sal
 Want dien dach viert men overal".
- 2125 Onse Here sprack: »ick makede dat recht
 Ende ick latet hierop nu ende echt;
 O, Gabriel, roep des menschen diet
 Dat zi komen tesen dage; en komen si⁴ niet,
 Men sal voert dat recht doen scinen".
- 2130 Doe keerde die viant te hant totten sinen,
 Ende toende sinen gesellen dese dinge,
 Dat zi hem bedroeveden onderlinge,
 Want zi zagen wel in dat⁵,
 Dat hem die rechter was gehat⁶
- 2135 Doe sprack Lucifer te dier stat:
 »En ontsiet iu niet dor dat
 Men zecht Cristus Gerechtigheit wesen,
 Dat valsch is, duncket my in desen;
 Want hi es gerecht, zo sullen wy dan
 2140 Onse sake behouden, ende proeven voertan
 Wt sijns selves monde, zijt seker des,
 Dat hy niet Gerechtigheit en es,
 Ende du zals weder ten dage varen".
- Masceroen zeide: »ick hadde liever twaren
 2145 Hier met iu werden gepynet voerwaer,
 Dan weder te gane voer hem daer,
 Daer alle blijtschap is van vrouden⁷,
 Ende daer ick niet af mach vervrouden⁸,
 Maer meer my bedroeven hierby
- 2150 Ombe hoer blijtschap die niet⁹ mach in my;
 Maer ick moet gehoersaem wesen,
 Ende oeck doen dat staet te desen.
 Op den dage, die daer geset was,
 Quam Masceroen, sijn zeker das,
 2155 Recht in den dageraet, ende ginck
 In eenen winkel na die dinck
 In dat pleidoen, want hi wiste dat
 Wel, dat des eyschers stat
 Eerst ende gestadiger moet wesen,
 2160 Dan die men eyschet tot desen;
 Ende daerombe quam hi vroe, God weet,
 Ende hadde beide sine oren gereet
 Ende sine ogen opgedaen oeck wyde,
 Ombe te hoerne ende ziene¹⁰ in elke zyde;
- 2165 Ende doe t den middage begonste¹¹ naken
 Quam Masceroen voert met sinen saken
 In die jegenwordicheit Godes, ende zeide:
 »Heilge vader! ick quam voer ende nae¹² beide;
 Nu doe my recht, ick beide te lanck".
- 2170 Doe zeide Cristus: »Duvel, nu ganck,
 Want al dese dach ten rechte staet".
 Doe keerde hy weder ten¹³ winckel, die
 Ontrent¹⁴ Vespertyde gaf hy doe wt [quaet.
 Enen vreesliken, gruweliken geluet, [hede?"
- 2175 Ende sprack: »God, waer es Dyne gerechtic-
 Onse Here antworde hem ter stede:
 »Ja, en zeide ick dy niet, vule quaet,
 Dat al dese dach ten rechte gaet?"
 Doe keerde hy weder in den winckel daer,
 2180 Ende wachtede bet der nacht wel naer;
 Doe riep hy: »waer es die gerechtigehede?
 Si gebreket my in den Hemel mede".
 Onse Here daden¹⁵ doe roepen voert;
 Doe sprack Masceroen dese woert:
 2185 »Al desen dach heb ick gebeit
 In dat rike der Gerechtigheyt,
 Ende en vonde gene gerechtigehede".
 Onse Here antworde daer ter stede
 Masceroene, ende zeide: »nu zie,
 2190 Wat du eyschende bist hierby".

¹Unde de ²engestlike ³segede ⁴komete ⁵daz ⁶nicht
 ontsuldich was; doch verg. bij Snellaert, v. 193

⁷vroyden, vervrouwen ⁸de nicht ⁹to zene ¹⁰begunde
¹¹unde noch ¹²in sinen ¹³omtrint ¹⁴dede ene.

- Masceroen zeide: »die sitacie siet,
Want al dat menschelike diet
Hier is gedaget tantwordene my
Alse procureere, merket waerby,
2195 Is hier ieman die daertoe hoert, [voert?]
Dat hi vor alle menschen komen wil
Ende nyeman en quam te desen doene.
Doe sprack Onse Here tot Masceroene:
»Wat wilstu dat men nu doe echt?«
2200 »Ick begeer, Here, een gemene recht,
Dat men elcken schuldech te doene es,
Ende ick begeer oeck letteren' des,
Dat alle menschen waren voer dy
Gedaget, hier tantwordene my,
2205 Ende ick hebbe den dach al wt gewacht,
Ende nyeman en quam hier van hoere' macht,
Ende ombe dit begeer ick vorwaert nu we-
Ende eysche myne letter van desen". [sen,
Doe woude' Onse Here met desen dingen
2210 Meer voertgaen met effeningen,
Dan hy woude met gerechticheden;
Hy wiste wel Masceroens doen ende zeden.
»Du", zeide hy, »die vele weets' ende heves
Du weets' wel, dat bewilen voert [gehoert,
2215 Een recht gaet tusschen twee partijen,
Ende bewilen in effeningen belien,
Also alset hem duncket best;
Want ick nu wille, dat zij gevest
Alle dese stuccke in effeningen,
2220 Ende wil den dach tot morgen verlengen
In denselven punte, dat huden was,
Tot primetijt durende, zijt seker das".
Dus stont op Onse Here daer naer,
Ende Masceroen ginck totten sinen daer,
2225 Ende vertellede dit sinen gesellen,
Die dat zwaerlicke verdroegen in der Hellen;
Ende Lucifer sprack tot hem saen:
»Du zals morgen weder gaen
Totter rechter uren"; ende also houde'
2230 Leerde hy wat hy zeggen zoude'.

*Hoe Onse Vrouwe wart een vorsprake van al
Kerstenheit tegen den viant.*

Alse dese beroepinge' quam te voren
Der reyner maget wtverkoren'
Redroevede zi hoer ombe dien pleit

'litteren 'ore 'wolve 'weest 'holde, zolve 'beropinge
'irkoren 'oetmodeliker 'was 'das 'Toder 'op

- Met moederliker' ontfermicheit;
2235 Ende doe si vernam dat verlenget waer'
Die dach, sprack zi doe openbaer'
Totter'' menscheit: »nu laet iu sorgen
Want opten'' dach van morgen
Sal ick uwer aller vorsprake wesen".
2240 Dat hemelsche volck verblide'' van desen.
Des morgens es Onse Here geseten
Met zinen Ingelen, met zinen propheten,
Met ener geselschap ongetelt.
Doe quam zijn moeder met geweld [triarchen,
2245 Van'' Engelen, van'' propheten, van'' pa-
Die songen met luder stemmen starcken:
»God groete dy, des Hemels koninginne,
God groete dy, der Ingelen minne".
Dus quam zi gegaen alsoe vermogen,
2250 Daer zi aensach met wreden ogen
Hoeren'' wadersaken in hoeren rike.
Doe ginck zi zitten verweendelike
By hoeren'' zone tot'' hoeren'' wille
Ende zeide'': »nu zwiget al stille!"
2255 Nu zuldy hier hoeren bedieden''
Hoe zi een vorsprake wart allen lieden''
In een gedinge van iamerheden
Overmyds haer grote ontfermicheden;
Want des Duvels naradicheit
2260 Hadde die'' menschen zere beleit;
Dat wederstont onse Vrouwe scone
Ende sprack aldus tot'' haren sone:
»Ick hore zeggen, sone mijn,
Dat geslechte, daer wy af komen zijn,
2265 Gy ende ick, dat menscheleke diet,
Wert hier angesproken, nu siet,
Van eenen verdomeden verrader quaet,
Ende enen valschen, die hier staet
In minen rike; ende dit ongevoech
2270 Geroert minen lichaem, die dy droech;
Want alzulcke en plagen nyet
Hier te komene; maer dat du gebiet,
Want in dy alle gerechticheit zij,
Soe kome hy ende segge sine tale daerby".
2275 Ende hieraf verblide die Hemel al,
Dat zi een vorsprake'' wesen sal,
Ende riepen den verdomeden totter'' stede:
»Coemt, verwysede ende verbannen mede,
Du vindes'' hier wadersake in dit doen".
2280 Aldus zo quam daer vorwaert Masceroen,

den ''wart verblidet ''mit ''oren ''to ''zegede ''be-
duden, luden ''den ''voerspreker ''to der ''vindest.

Ende en dorst niet, sonder waen,
Sine ogen op onse voersprake¹ slaen.
Doe sprack Onse Here: »Wan antwerstu?»
Ende hi antworde: »aldus zegge ick iu,
2285 O, ongeloeftike gerechtichede!
O, waerheit ende sonder valschede,
Hoer my armen, in desen dage,
Wes ick my voer in beklage,
En laet dy² vleesch no bloet niet roeren³
2290 Ick bidde te sprekene sonder verboeren⁴.
Ende Onse Here sprack tot hem doen:
»Spreket als dat betamet, Masceroen».
Doe sprack hi: »ick wil dat elck verstaet
Dat in elcken rechte voertgaet:
2295 Drie persone heb ick vereest⁵
Die vader, die zone, die heilge geest⁶;
Den rechter sie⁷ ick, alset behoevet,
Dat ick eyscher ben isser geproevet
By mynen brieven, als men ziet⁸,
2300 Den sculdegen persoene en zie ick niet⁹.
Sonder wien¹⁰ dat recht es twint¹¹.
Onse voersprekerse antworde ontrint¹²
Den rechter, maer niet den viant:
»Sone mijn¹³», zeide zi te hant,
2305 Siet¹⁴ my bereit, tantwordene hier¹⁵.
Doe zeide Masceroen, dat quade dier:
»Heilge Vader, nu toge ick dy des,
Dat dijn moeder niet en es
Sculdech te komene dor dese sake
2310 Noch dor negene met hoere sprake;
Want ombe dat zi es dijn moeder,
So waer zi my een zwaer stuerroeder¹⁶,
Partye te dragene tegen my;
Want zi mochte lichte getreken dy
2315 Te haerwaert¹⁷ al waer dat onrecht,
Ende voert oeck want zi es echt
Een wijf, entie¹⁸ gemene loep van desen
Verbiedet¹⁹ wiven voersprake te wesen²⁰.
Dus sprack die quade Masceroen.
2320 Doe wort gestoert ombe dat doen [voert:
Onse Vrouwe, ende sprack tot haren zone
»Dese verbannene die my dus stoert,
Ende minen rike verkeert dat recht,
Hy zecht my dijn moeder wesende echt,
2325 Ende versmaet my, lieve sone,
Du weests dat wel, al ben ick degone
Die dy droech ende een wijf nochtan

¹voersprake ²dijn ³woren, verboren ⁴vereyst, geyst ⁵rich-
ter se ⁶zicht, nicht ⁷wen ⁸omtrint ⁹seet, berode ¹⁰stoer

Ende my berispet tonrechte voertan,
Sone ben ick niet moeder, als ander wijf,
2330 Daer ick wart drachtich, was een blijf
Van alre smette der menschliche;de;
Ick wert zwaer, sonder pine mede
Ende sonder rouwe kint brengende voert;
Waer is dat recht, dat my verboert
2335 Degene die zijn¹ beroepen vor iu
En mach ick hoer tale niet spreken nu,
Ende voer hem staen als eene persone,
Ende hier tantwordene Masceroen,
Al waer ick ongelovich of te banne,
2340 Des niet² en is an my nochtanne,
So zoude ick te rechte hier toe gaen
Als die daertoe gedaget ben sonder waen,
Du weests dat wel, zone, in dinen zin,
Dat ick van allen ordenen bin,
2345 Want al die werelt oft die daer in es
Die es van huweleke, zijt zeker des,
Oft van mageden oft voertanne
Onthouden van wive of van manne;
Ick was van allen ordenen gereede,
2350 Ick was Josepe gegeven mede,
Ende bleef daerna oeck wel geacht,
Ende wert by hem dragende dracht,
Ende bleef by hem onthouden daer,
Dat ick nye gekreech een haer
2355 Begeerte te genen manne waert;
Ombe dit wert³ hier wel geopenbaert,
Dat ick ben sculdech te zijne voersprake
Vor den menschen van alre zake;
Ende dat die viant oeck nu zeghet,
2360 Dat wiven es dit ambacht⁴ ontweghet
Dat gebreket oeck in desen doene,
Want elck mach over arme persoene
Spreken, als over weduwen ende wesen
Die dese bese viant in vresen
2365 Te brengene staet⁵ ende te blivene
Te sinen dienste, die zielen⁶ t'ontlivene
Ende eweleke sonder einde verdoemen;
Hierombe eysche ick ende ben komen,
Dat men dit ambacht my late
2370 Voertan⁷ te zine advocate,
Want my en lettet niet⁸ an dit ambacht,
Dat hy op my voert hevet gebracht⁹.
Doe antworde hierop Masceroen:
»Interloquitorie wil ick doen,

roder ¹To erwert ²unde de ³verbedet ⁴dezin ⁵nicht
⁶wirt ⁷ambot ⁸steet ⁹denste de zeilen ¹⁰Vorthin.

- 2375 Dit bediedet, als wy dat ontknopen,
Als enen dat recht te na zoude lopen,
Dat hy enen wech dan vinden moge
Te proevene mede dat hem toge".
Doe sprack Onse Here te deser¹ zake:
- 2380 »Myne moeder laet ick zijn een voersprake,
Want² haer niet mach letten in dit doen
Dat hier getoent hevet Masceroen.
Nu hevestu partie", sprack Onse Here
Wiltu iet³ spreken, spreek hieran mere".
- 2385 Masceroen sprack: »te spreken ick behoeve
Ick hebbe partie, des ben ick droeve;
Want my duncket, dat myne sake
Geveert es by hoere⁴ sprake;
Nochtan zegge ick na desen gelike
- 2390 Dat kenlijck genoeg es in desen rijcke,
Dat die Duvele, daer ick ben vor komen
Ende al hoer⁵ sake hebbe an genomen,
Waren in rasten van hebbinge
Van zo menegen⁶ iaren sonderlinge,
- 2395 Dat des nyman gedencket nu ter wilen,
Te⁷ pinene ende te⁸ tormenten die zielen
Ja, also van beginne, alle die storven
Ny en wort⁹ er een ontborgen
Ende nu zijn alle ordene¹⁰ van rechte
- 2400 Achtergelaten als in enen verplechte,
Ende met enen wille ende ere delinge
Zijn wy berovet van onser hebbinge;
Ende want den wijsen toebehoert
Eerstwerf restoer¹¹ te eyschene voert,
- 2405 So eysche ick eerst restoer¹² voerwaer
Van onsen verliese¹³, ende daernaer
Sal men in dese sake gaen voert,
Want wy die bloet zijn, als men hoert,
Ende berovet, wy en mogen ons niet
- 2410 Setten tegen gewapende diet".
Doe sprack die zone ter moeder waert:
»Antwort hier op"; ende ter vaert [baraet
Sprack zy ten zone: »en ziedy¹⁴ niet dat
Ende die ombegange des viants quaet,
- 2415 Aldus te verslitene den dach mede
Met woorden met groter valschede;
Dat en doech niet, hy eyschet restoer¹⁵
Als of hy berovet waer hiervoer;
Ende hieran lieget hy echt,
- 2420 Want ierstwerf so spreket dat recht
- Den beroveden te verstoerne wesen;
Dat es in negene¹⁶ gelike desen,
Die berovet es, die en eyschet niet;
Nu es hy eyscher, als men ziet,
2425 Ende aldus verkeert hy dat recht
Alzo als hy valsch es echt;
Aldus hy eerstwerf valscheit begint¹⁷
Want nye zo en wart bekint,
Dat du ende die dine in t schouwen
- 2430 Nye besat met goeder trouwen
Ander liede erven; want dat es kont
Hem allen scone, dattu ter stont
Met diner wijsheit makedes den man
Na diner gelike, ende nochtan
- 2435 Al hebben die Duvele gepinet daer
Lange tijt die zielen voerwaer, [niet,
Dat en deden si van hoers¹⁸ selves rechte
Maer als knapen der Hellen, nu ziet,
En overmids¹⁹ dijn gebot mede
- 2440 Die Duvel en hadde nye stede
Noch die zielen, maer du haddes²⁰, Heer!
Want alle dinck es min no²¹ meer
In des namen, in des gewout²²,
Daer mense af ontfact ende hout²³,
- 2445 Hoe mochten die Duvele rustelike²⁴
Besitten eens anders goet ende rike?
Want die propheten zeiden²⁵ te voren
Dat wt ere sterren²⁶ soude²⁷ zijn geboren
Die zone²⁸, die Godes zone boude²⁹,
- 2450 Die zijn volck verlossen zoude³⁰;
Hier ombe wondert my, zone, dat
So vele loeshede³¹ nu ter stat
In uwen rike wert³² wt getrecket".
Masceroen antworde, ende hevet gemecket,
- 2455 Die gemene³³ sprake te hebbene mede,
Die hy echt eischede ter stede.
Die moeder antworde: »zone, ick wel vact³⁴
Dat alle rechte, na dat staet³⁵,
Dy³⁶ in den Hemel gegeven zijn
- 2460 Ende an der aerden, ende in den name
Bogen alle kniën myner dracht; [Dijn
Dese en merket niet op Dyne macht,
Die Du heves, ende bespottet nu
Dyne mogentheit, dat hy eyschet in
- 2465 So vele wtgange tegen my".
Doe sprack God: »ick ontzegge dy

¹deser ²er ³icht ⁴orre ⁵or ⁶manigen ⁷to ⁸wart
⁹ordine ¹⁰restor ¹¹verluse ¹²zeegy ¹³dengenen ¹⁴begenck
¹⁵overmides ¹⁶haddet ¹⁷noch ¹⁸gewolt, holt ¹⁹raste-

like ²⁰zegheden ²¹eyner sternen ²²solde, holde, zolde
²³zonne ²⁴loeshede ²⁵wirt ²⁶gameynen ²⁷woet, steet
²⁸De.

- Hier af restoer nu te doene".
 Doe sprack die moeder tot haren zone:
 »Vraget hem of hy wil zeggen meer".
- 2470 Doe sprack die vyant ongehier¹:
 »Tote noch heb ick niet gezeit;
 Ick sal noch zeggen wonder, God weet".
 Dit woert wonde² onse vrouwe ter stede
 Ombe die minne der menschelechede;
- 2475 Doe zeide die rechter totten viant:
 »Doe dine sake sonder schelden te hant".
 Die viant track die Bible wt
 Wt enen sacke ende sprack overlust,
 Met ener groter stemmen: »nu hoert,
- 2480 Gy Hemele, wat ick sal seggen voert";
 Ende zy zweggen alle nadat;
 Doe keerde hy ombe daer een blat,
 In den aenbeginne der werelt voert,
 Dat God tot Adame sprack dit woert
- 2485 Ende tot Eva mede: »dat zult gy weten:
 Van aller vrucht³ zult gy eten
 Sonder van deser, ende op wat uren
 Gy daervan etet, zuldy⁴ dat besuren
 Ende sterven van dode te dode".
- 2490 Doe sprack hy voert tote Gode:
 »Here, eerstwerf so vrage ick iu,
 Of dese woerde dijn zijn nu?"
 Doe sprack Maria: »nu zech⁵ voert".
 Hy zeide, hy en wille niet een woert
- 2495 »Want ick ben in dat rike der waerheit
 Ende voer dengene die zeghet gereit,
 Dat hy waerheit is geheten;
 Ende daer ombe wil ick eerst weten,
 Dat dese woerde zijn die waerhede".
- 2500 Ende zy zweggen alle ter stede. [mijn".
 Doe sprack Onse Here: »dese woerde zijn
 Die viant antworde: »des wil ick zijn
 In den gelove, ende in desen
 Wil ick dat sy besloten wesen;
- 2505 Want Adam ende Eva allene
 Waren in den Paradyse gemene,
 Ende altemale onghoersaem gingen
 Tegen dijn gebot dus sonderlingen,
 So eysche ick, dat dyne woerde ombe dat
- 2510 Staende blyven in hore stat,
 Ende zy, ende die na hen komen dan
 Ewelike sullen sterven voortan;
 Ende wiltu dine woert verwandelen iet⁶
- So es dat proeflicke, dattu niet⁶
 2515 En bist die waerheit, lude noch stille;
 Ende hierop antworde die spreken wille!"
 Doe sprack Maria tot haren zone:
 »Lieve⁷ kint, wanen⁸ es dese hone
 Ende dese scalckheit den Duvelen komen ,
- 2520 Dat zy so vele scalckheit om dit verdomen
 Pensen⁹, om verderven des menschen diet?
 Maer die Duvele, als men hier ziet,
 Weten wael dat den onsaligen¹⁰ troest es
 Gesellen thebbene, duncket my, dor des
- 2525 In hoere armoede, om hem dat wreken;
 Sone, nu wil ick hier tegen spreken;
 Want dat waer es, dat du vor nu
 Dese woerde sprakes¹¹, zegge ik iu;
 Maer een ander letter¹² spreket voert,
- 2530 Ende¹³ hierop aldus antwoert,
 Die zeghet, dat loesheit ende scalchede
 Nyeman mogen bescudden mede,
 Daer men met rechte voert sal gaen;
 Want die Duvele, sonder waen,
- 2535 Daer dese voer komet, die rieden Adamen
 Ende Even mede, dat zy namen
 Den appel, die verboden was
 Want in den boke staet na das,
 Daer hy dese woerde wttrack,
- 2540 Dat een serpent tot¹⁴ Even sprack
 Ende tot¹⁵ Adame, die deze dief
 Dese procureere in sinen brief¹⁶
 Valscelike verzwiget vor dy,
 Ende dit waren die woerden, nu zie¹⁷,
- 2545 Die hy¹⁷ Even dede¹⁷ verstaen:
 Eetdy¹⁸ dese vrucht, gy sult saen
 Alse iu meester wesen gescapen mede.
 Van deser loghene ende valschede
 Dat dit (serpent) doe dede den man,
- 2550 Al by des Duvels rade dan, [gen;
 So willen die viande den mensche wroe-
 Maer overmids desen ongevoegen [stede
 Ende oeck ombe dit poent¹⁹ zo wil ick ter
 Den mensche te rechte bescudden mede".
- 2555 Die viant zach hem bespottet zeer
 Van zulcker antworde, ende zeide: »Heer,
 Heer rechter, dese voersprekeresse²⁰
 Menet aldus ontgaen mijnre lesse;
 Maer niet aldus; want, Vader, daer staet
- 2560 Bescreven: daer een openbaer mesdaet²¹

¹onghehuer ²wondede ³frucht ⁴zole gy ⁵zegge
⁶icht, nicht ⁷Leve ⁸wennen ⁹Pinsen ¹⁰onseligen

¹¹sprekest ¹²litter ¹³Unde de ¹⁴to ¹⁵breyff ¹⁶nu zy¹⁷se
 deden ¹⁸Ete gy ¹⁹poent ²⁰voersprekersche ²¹mysdaet.

- Gesciet, die gerechte rechter nochtan,
 Al en wroeghet nyeman den schuldegen man,
 Hy es schuldech voert te vaerne
 Met ziner heerlecheit, ende niet te spaerne
 2565 Metter mesdaet ende metter pinen mede
 Al es dat sake, dat die voersprake zeide,
 Dat men my niet schuldech t'hoerne es,
 Dat ick nochtan niet en lye des,
 Men sal my antworten van desen,
 2570 Ende al waer des niet, nochtan zoude
 Schuldech die rechter voert te gane [wesen
 Met syner heerlicheit, na mynen wane;
 Waerombe, want du bist gerecht,
 Des wil ick dan zien, nu ende echt,
 2575 Of dija name is volgende dien',
 Want ick wil zwygen ende an zien'
 Dine heerlecheit hier an vorwaer;
 Want die mesdaet es openbaer
 Ende en behoevet gener proeve dan
 2580 Ende daer en es geen twivel an,
 Die mensche en brack dat gebot gereit;
 Nu zal ick zien dyne heerlecheit,
 Ende mede dat ick negene partien
 Houden en mach tegen Marien,
 2585 So an roepe ick alhier ter stede
 Dine edele heerlechede".
 Nu wart versaget die moeder Godes
 Want zi ontzach haer des gebodes,
 Dat die Gerechteheit zoude gaen
 2590 Hoers lieven sones overdwars saen
 Also van heerlicheit van gerechteheit niet*,
 Ende wort wenende over dat menschlecke
 Ende scoerde hoer cleder ten borsten* [dier'
 »Zie"', sprack si den zone nu an, [dan
 2595 »Den lichaem, die dy droech gerede,
 Ende die borste*, die du zoges mede,
 Nu zie die* dy schenden degene
 Ende bespoegen* ende cruceden gemene,
 Hy anroepet dine heerlecheit hier;
 2600 Also also zeghet deze ongehier
 So sal dat by dinen willen wtgaen
 Niet by den sinen, sonder waen;
 Ende bidde oeck mede daertegen dy
 Ofte doe af wt den boke my
 2605 Des levens; want negeen recht
 En wiset dattu nu ende echt
 Voert sals' gaen met heerlecheden
- Maer also dat aenhoert diner rechtcheden.
 Nu zal ick zien wien du te voren
 2610 Bet sals' geloven ende horen
 Ofte diner moeder ofte den verrader".
 Dus wert die Sone wt den Vader
 Beroert, daer hy sine moeder sach an
 So wijflecke wenen, ende sprack dan
 2615 Den viant an in dat pleit:
 »Ick ontsegge dy te hant myne heerlecheit".
 Die viant sprack doe: »vlesch ende bloet
 Hevet dy geraden, dat gy dit doet
 Ende niet die hemelsche gerechteheit;
 2620 Ick hadde dat wel te voren geseit,
 Dat my herde zwaer soude wesen,
 T hebbene des rechtters moeder te desen
 Tegen my nu tenen advocaet".
 Doe sprack Maria: »du vule quaet,
 2625 Wiltu iet meer hier toe versinnen?"
 Hy sprack: »ick wil nu ierst beginnen
 Wter* Evangelien oeck met
 Ende wter Scifturen van der Wet
 Ende zal der rede volgen mede
 2630 Overmids alle gerechtechede.
 Ierstwerf zegge ick, dat dat recht,
 Dat godlicke her es komen echt,
 Dat zi daerinne leren die rechter* dan
 Als hem een twist riset an,
 2635 Tusschen personen in erflecheden,
 Ende van anderen dingen, in dat scheden,
 Die gerechte rechter sal scheiden al geheel
 Gemene dinck ende geven sijn deel
 Elcken; want gemene dinge
 2640 Brenget groot twist in sonderlinge,
 Want die Scifture der Waerheit sijn
 Orcondet my enten¹⁰ gesellen mijn,
 Dat wy sijn Vorsten der werelt vry;
 Nochtan en zegge ick dat niet* bedy,
 2645 Du en heves daer wel een deleken an,
 Du, almachtige¹¹ God, nochtan,
 Ja, een deleken alsoe groot gesecht
 Alsoe sennep¹² saet in een mudde gelecht;
 Ende daerombe dat, om dese twee¹³ woerde
 2650 Mijn ende Dijn, als ment hoerde,
 Een twist dagelekes risen mochte
 Tusschen dy ende my onsochte¹⁴,
 Almachtich God ende dine moeder met,
 Die voersprake der werlt es geset,

*den, zen *nicht *bursten, bruste *Se *ze de *be-

spelen *salst *Unde op de *richters ¹⁰unde den
¹¹almachtige ¹²zenep ¹³dese twe ¹⁴onsachte.

- 2655 So begeerick, overmids dine gerechtichede,
Dat mijn deel werde gescheiden¹ mede,
Ende also dat dan die mine,
Dat zijn die sonden te mijnre pine
Ende te mynen rechte horen toe,
2660 Ende die weldaet blyve dijn alsoe;
Dit en mach ontzeggen rechter geen,
Ick late wegen nu dit alleen
Die al recht hevet gemaket dan".
Die Sone sprack die moeder an:
2665 »Voersprekerse der werlt, antwoordt".
Doe zeide Onse Vrouwe dese woert:
»Dat hy eyschet hevet hy enweghe,
Hy eyschet gerechte van gewege
Dat lange vor nu gedaen es;
2670 En gedencket iu niet, sone, des
Dat ghy dat al hebbet verdinget
Al daer gy an den cruce hinget²,
Alsoe doget der werlt in die wage
Ende optie³ anderside, optie ander vlage,
2675 Hinck die moerdener, hoe so dat gaet,
Als zonde der werelt; dat verstaet,
Sone, dat ick dy doe aensach
Met droeviger⁴ herten, op dien dach,
Ende met wenenden ogen mede;
2680 Daer was gewoegen ter selver stede
Met ener effener schalen die doget,
Ende die quaetheit onverhoget,
Ende du, die waers⁵ die doget gereit
Verwonne⁶ daer alle quaetheit,
2685 Also dattu nedervoeres⁷ daer
Totter Hellen ombe die zielen vorwaer,
Ende treckedes daerwt die keytive;
Ende of dan zulcke wage blive,
Die vor alle die werelt feestelike
2690 Gedaen was, ende oeck hogelike,
Opten⁸berch van Calvariën eer,
So en wil ick wegen nember⁹ meer;
Maer ik houde my an dat allene,
Ende en wil ander gewichte negene".
2695 Die procureere wert versaget daer zeer,
Ende gaf wt een vreeslyck gebeer,
Ende sprack: »tot noch so hebbe wy
Biesen gestrouwet, ende daerby
So wil ick trecken ten herdesten saen;
2700 Ick zie my nu allene hier staen,
Als een procureere ick nu begeer¹⁰
- Van rechtes wegen iu myne weer,
Enen advocaet ofte twee, desen dach,
Die men my niet weigeren en mach;
2705 Ende daertoe so kenne ick dese beide
Gerechteheit ende Waerhede".
Onse Vrouwe sprack: »neem¹¹ die gy wout"¹²
Hierombe wonderde¹³ menechfout
Die Ingele, ende ontsagen¹⁴ mede
2710 Sine scalcheit, ende zeiden ter stede:
»Coninginne van Hemelrike
Ende oeck mede van aertrike,
Met groter eren so moechdy¹⁵ nu
Advocate nemen tot iu".
2715 Ende zy gehoerde rades daerby;
Zy zeide doe: »so kiese ick tot my
Ontfermherteheit ende¹⁶ Vrede".
Dus wart hier een gedinge ter stede.
- Hoe Gerechteheit ende Waerheit degedingeden
tegen Ontfermeheit ende Vrede.*
- Nu wort hier voert een gedinge
2720 Onder desen vieren sonderlinge;
Want doe zy dus waren ontfaen,
So es Ontfermherteheit opgestaen
Also te helpene der menscheit;
Ende daertegen stont op Gerechteheit
2725 Ende Waerheit mede, ende toende ende zei-
Dat men den sondaer zonder¹⁷ beiden [den
Doemen soude al ongespaert.
Ontfermherteheit antworde ter vaert:
»Ende of zi goet werden mochten
1730 Ende hem namaels dan bedochten,
So zouden zy geroepen werden dan?"
Gerechteheit antworde nochtan:
»So en zal se God niet ontfaen
Noch en mach; want sonder waen
2735 Die quade en soude hy sparen niet".
Ontfermherteheit sprack: »Nu besiet,
Ende ofte God spaerde nyemanne dan,
So en hadde hy nember¹⁸meer goeden man".
Gerechteheit antworde: »ick niet en mach,
2740 Noch en mach op genen dach,
Aensien¹⁹ die boesheit van aertrike".
Ontfermherteheit antworde desen gelike,
Die gracie Godes soude overvloyen
Te vergevene alle vernoyen.

¹gescheden ²henget ³op de ⁴drovegen ⁵de weest ⁶verwonneest, nedervorest ⁷op den ⁸number ⁹beger, wer

¹⁰nym ¹¹du wolt ¹²woldende ¹³ontsagen ¹⁴moge gj
¹⁵unde den ¹⁶wart ¹⁷zunder ¹⁸anscen.

- 2745 Doe God sach dese menechfoude dingen
 Es hy geseten te desen gedinge;
 Want dese twee niet overeen
 En mogen comen, als dat wel sceen;
 Hy sprack: »het es gescreven overal
- 2750 Dat God (die) Ontfermechede sal
 Entie Gerechteheit te gader minnen;
 Gerechteheit wil dat in allen zinnen,
 Dat men alle sonden wreke (gelike),
 Ende Ontfermeheit oeck zekerlike
- 2755 Wil, dat alle dinge zijn vergeven,
 Ende dese twee en mogen te gader niet
 Hierombe in enen deele die sonden [leven;
 Van den menschen zullen ter stonden,
 Overmids der gerechtichede,
- 2760 Some gedoemet werden mede;
 Ende overmids die grote Ontfermeheit
 Sal die sonde oeck weder¹ gereit
 In enen dele werden verlaten;
 Gerechteheit wil eer niet maten,
- 2765 Si en comet in des menschen herte,
 Ende roepet hem² met groter begerte
 Ende wroeget hem³ al dat zy mach⁴.
 Doe Ontfermherteheit dit gesach,
 Wederstont zy dit wel zeer,
- 2770 Ende zeide aldus voer Onsen Heer:
 »Vader, du dades⁵ ons verstaen,
 Doe du die menscheit haddes⁶ ontfæen,
 Wie dat gedoept⁷ ende gelovech waer⁸,
 Ende gebichtet oeck daernaer⁹,
- 2775 Dat die behouden souden bliven;
 Wildy dat nu wederscryven?"
 Onse Here sprack: »noch laet ik dat also¹⁰.
 Des was Ontfermherteheit wel vro,
 Ende sprack tegen die Gerechteheit,
- 2780 Ende mede tegen die Waerheit.
 Dat waer onrecht, zeide onse voersprake,
 Dat also edele creature gebrake,
 Entie gemaket waren na den live
 Hoers scheppers, dat die verloren bliven;
- 2785 Want daerombe makede hy hem¹¹ van minnen
 Ombe dat hy Hem soude leeren kinnen¹²,
 Ende als hy Hem kende soude hy dan
 Hem¹³ mynnen, ende daerna voertan
 Zoude hy Zijns vry¹⁴ gebrukech wesen.
- 2790 Al was dat die Inglen voerdese
 Mesdaden, die hadden gebot negene
- Nochtan mesdaden zy met allen gemene
 Daerombe hebben zy haer verdiente¹⁵
 Maer die mensche, al verbrack hy¹⁶ [daerby
- 2795 Dat gebot, ende¹⁷ wort hy sterfijck iet,
 Daerombe en sal sekerlijck niet
 Achter bliven dat die prophete
 Zeghet aldus in enen behete:
 Die sone en zal niet dragen
- 2800 Die quaetheit des vaders noch gewagen,
 Ende God en sal oeck niet vergeten
 Terbarmene¹⁸; dat is beheten.
 Oeck spreket een prophete meer,
 Op wat uren dat die sondaer
- 2805 Versuchtet ombe sijn sonden zere,
 Ick en wil haer gedenken nembermere;
 Ende David doet oeck mede gewis,
 Want die tijt van ontfermecheden is
 Gekomen nu totten menschen in scine,
- 2810 Ende hy hevet gedoget menege pine
 Vor sine sonde; want in dat sweet
 Van sinen ansichte moest hy gereet
 Sijn broet eten sonder waen¹⁹.
 Na desen woerden es opgestaen
- 2815 Die Vrede, ende sprack, also die fiere²⁰,
 Sine suster an in deser maniere²¹,
 Gerechtichede ende Waerhede mede
 Ende²² die Ontfermhertechede:
 »Hoert, myne suster, hierover al
- 2820 Wat ick hiertoe zeggen sal,
 Ende gelovet my, die es een bant
 Der enecheden, ende niet den viant,
 Den verrader, zijt seker ende gewis,
 Die een bant alre quaetheit is;
- 2825 Want gelovet gy my, ick sal in saen
 Proeven, dat elcken es genoech gedaen;
 Want mijn suster, die Gerechtichede,
 Die eyschet, ombe dat die man mesdede
 Ongeëndet, dat hy daerby
- 2830 Sonder ende gepinet oeck sij.
 Ende dit es gesciet²³, want diegone²⁴
 Onse behouder²⁵, die Godes sone,
 Die²⁶ doet anginck overmids dan
 Die menscheit, die hy daer nam an,
- 2835 Ende hem selven daer offerde mede,
 Over al die menschelechede
 Also te losene die ewige²⁷ doet
 Der menscheit; ende ombe dese noet

¹ werden ² dedest, haddest ³ gedopet ⁴ weer ⁵ weer meer
⁶ eue ⁷ kennen ⁸ Ene ⁹ vryens ¹⁰ verdicte ¹¹ he ¹² darombe

¹³ To irbarmene ¹⁴ de fyr, manier ¹⁵ Unde oeck mede ¹⁶ ge-
 scheen ¹⁷ degone ¹⁸ beholden ¹⁹ den ²⁰ den ewigen.

- So hadde mogelijk gewesen in 't behoeven,
 2840 Dat die Ingele, die niet mogen droeven
 Daerombe hadden geloset mede
 Want die ongeēnde dogedichede,
 God ende mensche, gepineget zijn an,
 Ombe die ongeēdeden sonden dan
 2845 Dat iammer es te zeggen iu;
 Ombe dit so laet dy genoegen nu,
 Lieve suster Gerechtigheit!
 Myne ander suster, die Waerheit,
 Eyschet dWoert Godes ende cracht,
 2850 Die te blivene in hoere macht;
 Die dus zijn: op wat uren gy etet¹
 Van desen houte so suldy, wetet²,
 Sterven; ende hieraf es genoeg gedaen;
 Want die mensche, sonder waen,
 2855 Voer der sonden so en hadde hy niet
 Den lichame sterflick (iet),
 Ende overmids die sonde so wart hy
 Sterflick ende mede daerby
 So wart hy tot asschen, als wy zien³
 2860 Dagelekes overal gescien⁴;
 Want soude men pinen nu ten stonden
 Twivoudelick van hoeren sonden
 Dat waer, suster, tegen dy⁵ mede;
 Want du hetes⁶ Waerhede.
 2865 Nu moet haer oeck genoeg laten
 Mijn suster Ontfermeheit ende gematen;
 Want God hem hevet ontfermelike
 Laten pinen ende oetmoedelike
 Ombe te behoudene den mensche voerwaer,
 2870 Ende hierombe, of elk daer naer
 Van iu drien hier hevet ontfanen,
 Ende hem van rechte aen sal gaen,
 Dat⁷ te sinen name dan behoert,
 Ick, die Vrede ben, rade dan voert
 2875 Wel, dat Vrede werde ter stede,
 Ende hierop spreket David mede,
 Dat die Ontfermeheit ter stat
 Entie⁸ Waerheit, die was tegen dat
 Een wedersake⁹ haer¹⁰ genomen,
 2880 Zijn aldus te samen komen
 Ende droegen overeen aldaer,
 Ende die Gerechtigheit oeck daernaer,
 Ende die Vrede, op dit beheet,
 Ende onderkusseden hem al gereet;
 2885 Ende om desen¹¹ vrede oeck mede
- Die procureere aller quaethede
 Is omblyde van daer gescheden¹²,
 Ende bleef altoes voortan in veden
 Op onsen getrouwen advocaet;
 2890 Ende noch al tenen¹³ die vede staet
 Ombe ons te brengene te haren¹⁴ slike;
 Ende hierombe souden wy gemeenlike
 Wy, Even kinder, aenroepen¹⁵ haer,
 Die zo krachtelike in der weer
 2895 Was, ombe onse misdaet groet;
 Zy es onse voersprake ter noet;
 Ende ombe dit, edele maget vry,
 Dat negeen dinck so groet en sy,
 Gy en hebbet daer een verdingen an,
 2900 So moety¹⁶ ons allen verdingen dan.
- Hoe die Duvele visierden, hoe zy enen man
 mochten maken.*
- Also Masceroen ter Hellen komen es,
 Ende zy die waerheit weten des,
 Dat hy den pleit hevet verloren,
 Hadden zy des alle groten toren
 2905 Ende visierden enen anderen raet.
 Doe zeide een Duvel herde quaet:
 »Mochten wy enen man gemaken,
 Ende hy dan konde al onse zaken,
 Also also wy macht hebben des,
 2910 Dat wy wel weten dat geleden es¹⁷;
 Hadden wy dergelijcke enen man,
 Ende die metten lieden waer dan,
 Ende die dan zeide sonder liegen
 Dat gesciet¹⁸ es, hy zoude bedriegen
 2915 Vele liede ende verraden,
 Als ons die propheten daden,
 Doe zy spraken van Onsen Heer,
 Ende wy des en wisten min no meer;
 Aldus zoude diegone¹⁹ weten
 2920 Alle die dinge die zijn vergeten,
 Ende waer dat hy dit vertelde,
 Menech waer die hem daeran helde²⁰.
 »Proevet²¹, zeiden zy²², »wat groter vromen
 Ons van hem mochte komen
 2925 Die sulken man mochte maken,
 Men zoude geloven al zijnre zaken
 Ware t²³ dat hy waer²⁴, sonder waen²⁵.
 Doe sprack een ander Duvel saen:

¹eten ²moten ³seen, gescheen ⁴men ene ⁵de ⁶heitest ⁷Unde ⁸tegen ⁹er ¹⁰dessen ¹¹geschieden ¹²althenne

¹³to eren ¹⁴anropen ¹⁵mote ¹⁶myt den luden ¹⁷is ¹⁸gescheen ¹⁹degene ²⁰zegeden ze ²¹weret, weer.

- »Ick hebbe¹ die macht van desen zaken,
 2930 Dat ick wiven mach genaken;
 Had ick se te minen wille
 Ick weet ene, die lude ende stille
 Gaerne doet al mijn gevoech².
 »Al waerdy niet, men vinter genoegh
 2935 Die nemen können mans gelijcke
 Ende wandelen met vrouwen hemelike
 Maer men moet hemelike können³.
 Aldus hebben zy des nu begonnen
 Enen man te makene, die al
 2940 Hoer⁴ behendecheit leren sal
 Ander lieden⁵ achter lande.
 Sy meenden, dat dit God niet en kande.
 Aldus so quam die Duvel an,
 Te maken alsoe enen man
 2945 Die zynen zin ende sine natuer
 Weten zoude wel totter kuer⁶
 Ombe⁷ krigene Godes hantgewerke.
 Nu proeve ick wel ende merke,
 Dat zy waren herde zot,
 2950 Zy en dachten niet dat God
 Haer saken al vernam.
 Nu mogewy zijn herde gram
 Dat dus krancke dinck ons hoent.
 Alse die Duvele dus hadden gecroent,
 2955 Leiden zy daeran hoer gelochte⁸.
 Die gone die zeide, dat hy mochte
 Met wyven doen al zynen wille,
 Makede hem enwech herde stille,
 Ende quam daer hy ene vrouwe vant
 2960 Te sinen wille al te hant;
 Van allen dingen die zy helt,
 Gaf zy den Duvele die ene helt⁹;
 Hoer man die en was niet daer,
 Die rike was, dat es emmer waer,
 2965 Van lande ende van groter have
 Was hy riker dan menich Grave;
 Drie dochter hadde hy ende enen sone;
 By der vrouwen hadde hy degone,
 Daer Sathanas an hadde sijn deel,
 2970 Sathanas (en) pensede ombe geen heel
 Maer ombe der vrouwen scade.
 Doe¹⁰ quam hi te haren rade,
 Ende vragede, hoe hy honen mochte
 Haren man. Ene wile zy dochte¹¹,
- 2975 Doe zeide hy: »du zalten vererren¹²,
 Dat zaltu wel doen sonder merren¹³,
 Hy en sals hem niewet¹⁴ hoeden,
 Hy en sal hem moyen ende verwoeden,
 Nemestu dat ick dy op gaff¹⁵.
 2980 Doe keerde Sathanas daer af,
 Ende ginck aen des mannes quickgenoot,
 Ende sloeges hem herde vele doet.
 Alse die herden¹⁶ dat versagen¹⁷,
 Hoe hoer beesten doet lagen¹⁸, [heer;
 2985 Hadden zy des wonder, ende zeydent den
 Doe wart hy hem¹⁹ moyende herde zeer,
 Ende hadde wonder wat hem waer;
 Den herden²⁰ vragede hy des aldaer
 Wat den beesten waer geschiet.
 2990 Zy zeyden, zy en wistens niet;
 Ovele behaget den manne das.
 Ten iersten dat dit wiste Sathanas,
 Dat die man dus was vererret,
 Was hem dat lief, ende hy en merret
 2995 Niet langer, hy en dade hem scade
 An sinen vee, vro ende spade,
 Dat hy hem moyen zoude te meer,
 Ende hy hem tot zynen wille keer.
 Doe sloech hy hem tien paerde doet;
 3000 Des hadde die man den rouwe so groet,
 Omdat zijn goet dus wert testoert,
 Dat hy sprack een verdomet woert,
 Daer hem die quaetheit toe dreef:
 Hy gaf den Duvele al dat daer bleef.
 3005 Ten²¹ iersten doe dat die Duvel wiste,
 Was hy des blyde, ende en reste
 Hy en dreef hem noch te meerre noet:
 Hy sloech al zine beesten doet.
 Dus dede hy zine quaetheit vervullen,
 3310 Ende den man wel zeer verdullen.
 Doe Sathanas wist dese dinck
 Dat hy buten allen lieden²² ginck,
 Wist hy wel dat hy volbrengen mochte
 Al dat hy te hemwaert dochte²³;
 3015 Doe doede²⁴ hy hem zinen zone,
 Daer allene sliep²⁵ diegone;
 Des morgens als men hem vant doet
 Hadde die man den rouwe²⁶ so groet,
 Dat hy al sonder hopene was,
 3020 Ende zijn gelove, sijn zeker das,

¹Fransch: *ge nai mie pooir*; doch Maerlant keerde dit blijkbaar om; zie 2956 en v. ²er ³luden ⁴to der kur ⁵Ombe to ⁶gedachte ⁷helfft ⁸Doch ⁹dachte ¹⁰ver-

viren ¹¹myrren ¹²nuwet ¹³heerden ¹⁴versegen, legen ¹⁵sich ¹⁶Ton ¹⁷luden ¹⁸dodede ¹⁹sleep ²⁰rouwen.

Wart hem zere gekrencket also.
 Des wart die Duvel herde vro,
 Want hy den man hadde gevangen,
 Dat hy hem niet en konste¹ ontgangen.
 3025 Rechte doe dit al was gesciet,
 Ginck hy tot haer die dat al geriet²,
 Ende dadeze staen op ene kiste;
 Ene line dade hy haer, met liste,
 Aan den balken vaste knopen,
 3030 Enen strick, die toe mochte lopen,
 Dade hy aen haer kele dwingen,
 Ende dadese van der kisten springen.
 Aldus soe bleef dat wijf verdaen.
 Doe die man dit hadde verstaen,
 3035 Ende hy verloren hadde zijn goet,
 Wijf, ende kint, doe wart zijn moet
 So bedroevet ende so gram,
 Dat hem toe een ziecheit quam,
 Daer hy af starf van rouwen.
 3040 Aldus, so moget gy my vertrouwen,
 Hevet die Duvel man ende kint,
 Die hy te sinen dienste³ vint.
 Sathanas was blyde van der daet.
 Doe visierde hy enen nyen raet,
 3045 Want daer waren dochteren drie⁴,
 Hoe hy geroven mochte die⁵;
 Hy wiste wel, zoude hy se honen,
 Hy moste se waer mede sconen,
 Ende mede oeck hoers⁶ willen doen.
 3050 Daer was een scone gartsoen
 Die vele zines willen dede,
 Dien leide Sathanas totter stede,
 Aldaer die joncfrouwen doe saten.
 Die ene vryede hy wtermaten
 3055 Ende bat haer vele ende loech,
 So lange dat hy se bedroech,
 Ende sy dede dat hy haer bat;
 Entie⁷ Duvel was vro ombe dat;
 Ende als hy enige dinck voldrivet,
 3060 Hy en wil niet dat verholen blivet;
 Opat hy des te⁸ boven zij,
 Hy wil verre ende oeck by,
 Dat dat werde maer⁹ achterlande
 Ombe te merene des menschen scande.
 3065 Dus openbaerde hy daer hoer zonden.
 Dat was zede in dien stonden,

¹konde ²gereet ³denste ⁴dre, de ⁵waer ⁶ores
⁷Unde de ⁸de ⁹meer ¹⁰er ¹¹Ton eirsten ¹²wart
¹³gerichte ¹⁴Doe ¹⁵de ¹⁶kenden ¹⁷zeet ¹⁸vromde

So wat wyve so misdede,
 Sy en waer gemene in elker stede,
 Dat zy verboert hadde hoer¹⁰ lijf. [wijf
 3070 Ten iersten¹¹ wort¹² dat kondech onder die
 So lange dat dat quam vor dat gerechte¹³;
 Doe so¹⁴ quamen des rechters knechte,
 Ende hebben dat jonge wijf gevangen,
 Maer die knape es hem ontgangen;
 3075 Doe wort¹⁵ sy brocht vor die¹⁶ man;
 Sere hem des erbarmen began,
 Want zy hoeren vader kinden¹⁷
 Dien zy alle sere minden,
 Ende zeiden: »ziet¹⁸ hier vromde¹⁹ dinck,
 3085 Hoe dat desen goeden manne mesginck,
 Die des iongen wives vader was,
 Niet vorlanck en was noch das,
 Dat men binnen desen lande
 Negenen rikeren man en kande;
 3085 Nu hevetsy verboert dat leven;
 Maer doer²⁰ haer goede neven
 Sal mense graven hemelike.
 Dat hem God bezwike
 Sathanas den Duvel! Hy onteert
 3090 Aldus diegone die hy verkeert.
 Nu was een heilich man in dat lant
 Die dese dinck al ondervant,
 Hy troestede die joncfrouwen,
 Die hy vant in groten rouwen,
 3095 Ombe hoer sonderlinge mesval.
 Hy ondervragede die saken al
 Beide van vader ende van moeder²¹
 Ende oeck van hoeren broeder²²,
 Ende hoer²³ suster ongeval.
 3100 Zy zeiden: »Wy en kunnen dat al
 Gemerken, hoe²⁴ dat ons gevalt²⁵.
 »Dat es rechte dulleke gekalt²⁶,
 Antworde daerop die goede man,
 »Want God nyeman haten en kan;
 3105 Hem es leet, dat ieman hemselven slaet²⁷,
 Ende zijt des seker, dat dit quaet²⁸
 Van groten sonden es gesciet;
 Ende van uwer suster dat verdriet
 Wiste gy iet²⁹ dat gesciede also³⁰?
 3110 »Also make ons Jhesus vro
 Also wy des en wisten min no meer³¹.
 Doe antworde die goede heer:

¹⁰dorch ¹¹hillich ¹²moder, broder ¹³erre ¹⁴we ¹⁵sleit
¹⁶de quaetheit ¹⁷icht.

- »Hoedet iu van zondeleken daden¹,
 Zy brengen den mensche in scaden
 3115 Ende doen hem lasterleke sterven;
 Want die altoes ombe zonden werven,
 Sterven gaerne quader doet".
 Die goede man zeide hem ende geboet
 Menech² goet woert, sonder waen,
 3120 Opdat zy dat wel wonden verstaen.
 Die oudste³ zuster hoerde daer wel naer;
 Entie goede man, dat is waer,
 Sprack hem vele van Onsen Heer,
 Entie oudste³ pijnde hoer zeer
 3125 Ombe te doene dat hy haer vraechde⁴.
 Hy sprack: »wildy geloven, maechde⁵,
 Daeraen, dat ick iu sal leren,
 Ick sal iu minnen tot uwer⁶ eren,
 Noch iu en geschiet nemmer⁷ die noet,
 3130 Nochte⁸ zake gene zo groet.
 Nu en mistroestet iu niet so zeer
 By der hulpen van Onsen Heer,
 Ick sal iu herde wel beraden,
 Doet dit, dat en sal iu niet scaden
 3135 Want ick en wone hier niet verre⁹
 Doet, gy en werdet des nemmer erre".
 Ten iersten dat hy ze hadde gewiset
 Enten¹⁰ gelove aldus gepriset,
 So ginck die goede man van daen.
 3140 Die oudste³ hilt haer vast daer aen;
 Zy hielt haer aen den predicaer¹¹
 Al zijn doen bequam wael haer¹².
 Ende als die Duvel dit vernam
 Wort hy des wtermaten gram
 3145 Want hy meende se¹³ hebben verloren;
 Al leide¹⁴ hy hoer iet te voren,
 Hy ontsach dat dat niet en diede,
 Dat en waer of dat enech wijf beriede;
 Nu hadde hy ene, die zine sagen
 3150 Dicke wile hadden gedragen¹⁵,
 Dier zeide hy dit, te gener stede.
 Nu hoert wat die quene dede:
 Si nam die ionge tenen rade
 Ende vragede haer wat zy dade,
 3155 Ende of zy der suster iet hadde waert.
 Si antworde doe ter vaert:
 »Ick wane, ick goedes rades behoefve,
 Mijn suster is altenen droeve,
 Ende so gram ende so zuer
 3160 Ombe onse quade aventuer,
 Dat ick des hebbe groet ongemack.
 Een man, die tot haer sprack
 Van Gode, die hevetse soe bekeert,
 Dat zy doet dat hy haer leert".
 3165 Die quene sprack: »also lange
 Als ghy zijt in hoeren bedwange,
 So en gesciet iu nimmermeer vrome
 Van lichame, hoe dat kome;
 Maer mocht¹⁶ die lustecheit bekinnen¹⁷,
 3170 Die die vrouwen hebben als zy minnen,
 Gy zoudet¹⁸ luttel pryen dat goet;
 Hadde gy die lustecheit in uwen moet,
 Die komet van mannen, zegge ick iu,
 Gy zoudet¹⁸ daerby vervrouwen nu.
 3175 Wat es scoenre ende soeter dan minne?
 Dit zegge ick doer iu, vriendinne,
 Al hadde gy aldus dese werelt groet,
 Nochtan voerdy¹⁹ bet waerdy²⁰ doet,
 Gy en wetet niet wat blyscap zij,
 3180 Ende ick sal iu seggen waerby:
 Iu suster es ouder dan gy zijt,
 Ende zy sal t eerst doen hoer delijt,
 Aldus zy dat iu verbieden sal,
 Ende sal uwes vergeten al;
 3185 Dus zildy van uwen sconen live
 Die blyscap verliesen, keytive!"
 Si zeide doe: »ick en dorst niet ane gaen
 Dat gy my hier nu doet verstaen,
 Mijn suster bleve daerombe doet".
 3190 »Iu suster doet nu domheit groet
 Ende zi hevet nu quaden raet;
 Gy sult doen dat daertoe staet,
 Ende doen al dat iu lijf begeert,
 Ende zijt der doet al onverveert". [treken,
 3195 »Ick en weet niet", zeide zy, »van deson
 Ende en dar iu nu niet meer spreken
 Ombe myne suster; nu gaet henen",
 Zeide die maget totter²¹ quenen,
 »Maer anderwerf als gy hier komet,
 3200 So moochdy²² my spreken dat iu vromet".
 Also dit wiste die Duvel al,
 Was hy vro ende wiste wal
 Te zinen wille hebben diegene;
 Als en wech was die quene

¹saken ²Manich ³oldeste ⁴zegede, megede ⁵to uwen
⁶number ⁷Noch de ⁸vere ⁹Unde den ¹⁰prediker ¹¹wal
¹²er ¹³dese ¹⁴legede ¹⁵Het Fransch heeft: *il en avoit*

*I. qui avoit fait maintes fois a sa volente et faites
 ses oeuvres". ¹⁶mochte gy ¹⁷bekennen ¹⁸zolden ¹⁹voer
 gy, weer gy ²⁰daer ²¹tot der ²²moge gy.*

- 3205 Pensede hy ombe hoer tale;
Die Duvel merkede dat gene wale,
Dat zy beroert was te zinen wille;
Ende daer zy allene was stille,
Sprack zy daeraf in hoeren zin;
3210 Ende doe stack hy dat hoer noch vaster in.
Te hant daerna, eens avents spade,
Zat zy in hoere kemenade
Ende besach hoer scone lede,
Ende zeide: »ia, es dat waerhede
3215 Dat my zeide dat vroede wijf,
Verloren is mijn schone lijf".
Dat oude wijf dede zy halen
Zy zeide te hant: »van uwer talen
Weet ick die waerheit al gemene;
3220 Mijn suster gevet ombe my wel clene".
Die quene zeide: »dat wiste ick wal,
Zy zoude iu noch haten al,
Hadde zy hoers willen bet een deel,
Wy en zijn' gemaket ombe geen heel"
3225 Dan ombe te hebbene man".
Die ander zeide: »ick quame' daer an
Maer dat ick ontsie die' doet".
Die quene zeide: »cleine no groet
En dorret' gy die' doet ontsien",
3230 Maer wildy' uwe suster vlien",
Wildy', ick zegge iu wat gy doet".
Die ander zeide: »wat iu dunket goet
Wil ick doen, groet ende clene".
Die quene sprack: »so zijt gemene
3235 Allen mannen zonder merre
Ende vliet dan uwer suster verre";
Dus moechdy' doen dat gy begeert,
Ende niet en zijt der doet verveert,
Dat men iu daerombe doet enige ande,
3240 Dus zijt gy buyten' uwer suster bande
Nochtan sal wel na desen
Een goet man blyde wesen
Iu te trouwene" doer iu goet.
Lieve minne, aldus soe doet,
3245 So hebby'" uwen wille al".
Die ander zeide: »ende ick sal",
Ende vloet van hoere suster dan"
Ende wort gemene allen man"
By den rade van der quene.
3250 Vro was die Duvel ombe datgene

'sint 'heyl 'queme 'ontsee den 'dorvet 'wille gy
'vleen, ontsien 'verc, moge gy 'buten 'truwene
'hebby' 'dannen, mannen 'oldeste suster 'dro-

- Dat zy aldus was gevaen.
Also dit die oudste" hevet verstaen
Ginck sy te hant totten goeden man,
Die ze te voren leren began,
3255 Sere droevich". Doe hy ze sach,
Vragede hy wat hoer wesen mach"
Hem ontfermede van hoeren rouwe
Ende sprack: »zegent u, joncfrouwe,
Ende bevelet iu Onsen Heer,
3260 Gy zijt beweget herde zeer".
»Dat es recht, dat ick hebbe toren",
Zeide zy, »want ick hebbe verloren
Mine suster, want zy es gemene
Allen mannen, groet ende clene".
3265 Doe zy dit sprack, doe wort hy erre"
Hy zeide: »ick wane, die Duyvel merre
Noch onder iu, dat doncket my,
Ende hy en laet iu nemmer" vry
Eer gy gehoent zijt alle gader,
3270 Ons en helpe Jhesus, Onse Vader!"
»Ach, Here!" zeide zy", »helpet my be-
Hoe dane wys ick my sal hoeden: [vroeden
Van den Duyvele hebbick" groten vaer".
Die Here zeide: »ick zegge dy waer,
3275 Wiltu volgen al mijnre tale,
Ick sal dy behoeden wale".
»Ia ick", zeide zy, »altenen" gader".
»Gelovestu dan aen den Vader,
Aen den Sone, aen den heiligen Geest"
3280 Ende daeraen oeck alre meest"
Dat één God zijn dese drie"
Ende dat die zone ombe dy,
Ende ombe ons allen gemeenlike,
Hier neder quam op aertrike
3285 Ombe dat hy ons soude behouden"
Ende alle die hem dienen wouden"
Ende an die gebode der heilger kerken.
Ende dat hy papen ende clerken
In aertrike hevet gelaten
3290 Die ons wisen ter rechter straten: —
Wiltu hieran geloven al?"
»Ia ick, Here, groet ende smal:
Alzo gewaerlick als ick gelove
Bidde ick Gode, dat hy my rove
3295 Van Sathanas behendecheit".
Die Here sprack: »dit es wel geseit"

vich "wat er was "irre "het is nummer "agodene
"hebbe ick "althemen "heiligen geest, meest "dre
"beholden "deynen walden "wal geseit

- Ende ick bidde iu tot alre hoede
 Dat gy iu hoedet van tornen moede,
 Ende gy niet gram slapen en gaet;
 3300 Want dat es dinck, daer sijn baraet
 Die Duyvele vele in gewint,
 Alse hy die liede toernech vint.
 Hierombe hoededy alstu hist erre,
 Dattu my zoekes, ick en ben niet verre
 3305 So wat moyennesse dattu heves
 Zie, dattu dy sculdech goves
 Gode ende sinen vriden toe
 Ende my priester, ende dan doe
 Alstu gaes¹ slapen ende opstaes
 3310 Dattu¹ een cruce vordy slaes
 In die ere der Drievoudecheit,
 In die ere des cruces, daer Cristus menscheit
 Ane starf omb onse noet,
 Ombe ons te losene van der doet;
 3315 Doestu dit, in gener staden
 So en machdy die Duyvel niet scaden;
 Daer du sals slapen, daer hout lecht,
 Die Duyvel hatet dat, ick zegget dy echt,
 Want hy scuwet die claetheit zeer.
 3320 Doe dese dinck, wat zuldy² meer?"
 Aldus leerdese die goede man;
 Herde Sorge leide hy³ daran,
 Datse die Duyvel niet en soude scenden;
 Doe liet hy haer des genenden
 3325 Dat zy te huys doch dorste keren;
 Zy zette haer totten dienste Onses Heren.
 Oetmoedech⁴ was zy jegen die armen,
 Goeden lieden⁵ began des ontbarmen,
 Ende zeiden aldus totter joncfrouwe:
 3330 »Dat gy drivet dus groten rouwe
 Omb uwen vader, omb uwe moeder,
 Omb uwe suster, omb uwen broeder,
 Die gy oevele hebbet verloren;
 God late iu goeden raet verhoren:
 3335 Gy hebbet noch so scone goet,
 Menich goet⁶ man set sinen moet
 Ombe iu te wive te ontfane;
 God bringe iu ten besten daer ane".
 Aldus twesten zy zo menich werf.
 3340 »God geve my dat my bederf!"
 Sprack die joncfrouw dan daer naer.
 Aldus was zy wel twe iaer,
 Datze die Duyvel niet mochte scenden
- Noch in genen sonden venden;
 3345 Dat was hem wtermaten leet,
 Hy wiste oeck dat wel gereet,
 Dat hy ze daer af oeck niet en keerde
 Van dat haer hoer biechter⁷ leerde.
 Hy en mochte se gemaken gram.
 3350 Met dien hy haer suster nam,
 Ende bracht ze op enen saterdach
 Daer die ander toe gesach,
 Ombe dat hy se woude toernen doen;
 Haer volghede menich quaet gartsoen,
 3355 Dat en was den avende niet verre.
 Als sy⁸ ze sach, wort zy erre;
 Zy sprack: »also lange als gy dit leven,
 Suster, niet en willet begeven,
 So en komet niet meer te deser⁹ stede,
 3360 Gy doet my daer laster mede,
 Des ick wael ontberen mochte".
 Die ander zeide, dat zy dochte,
 Alse daer die Duyvel rastede in:
 »Gy zijt erger dan ick bin;
 3365 Iu confessoer es iu poytier,
 Wistet¹⁰ dat volck dat wonet hier,
 Gy zout¹¹ daerombe ontlivet wesen".
 Die ander wart toenich van desen,
 Alszy haer zeide desen orlof.
 3370 »Suster", zeide zy, »rumet minen hof!"
 »Ick en rumet niet, also wel es dat mijn",
 Sprack die ander nu, »alse dijn".
 Doe woude zy se wtstoten met crachte
 Die ander wort haer herde onsachte,
 3375 Ende die portier sprongen se ane
 Ende meshandeldense met slane;
 Die ioncfrouwe, eer zy hem ontbrack;
 Hier af quam haer groet ongemack.
 Ombe dit was die Duyvel vroe.
 3380 Ten iersten¹² dat die ioncfrouwe ontfloe,
 Liepsy in die kamer vaste,
 Ende sloet die dore tegen die gaste.
 Haer cnape ende haer ioncwijf, zy twe,
 Waren in den huis ende niet mee;
 3385 Doer hen en lieten die ander¹³ niet,
 Zy en daden¹⁴ ze dat hem riet
 Die Duyvel, hoer leidsman¹⁵,
 Die hem al quaetheit brachte an.
 Oeck en liet die ioncfrouwe niet,
 3395 Zy en dogede allene haer verdriet,

¹Als du gaest, dat du ²saldy ³Erde sorge legede
⁴Oetmodich ⁵gueden luden ⁶manich guet ⁷er or
 bychter ⁸Alse se ⁹to desser ¹⁰Wiste dat ¹¹holden
¹²To eirst ¹³anderen ¹⁴deden ¹⁵er leydes man.

- Ende lach op haer bedde in haeren clede
 Ende wenede zere, ende gere
 Alsse die Duyvel dus sach allene
 Sere vererret ende in wone,
 3395 Ende nacht was, doe sprack sijn raet
 Datsy waer wel begaet;
 Zy gedachte hoerre¹ moeder
 Ende hoers² vader ende hoers² broeder
 Ende daertoe hoerre¹ suster beide;
 3400 Zy weende van rouwe ende van leide,
 Sodat zy al te male vergat
 Te doene, dat haer die here bat,
 Hoer confessoer, dat hi hoer beval.
 Dit soe merkede die Duyvel al
 3405 Ende was wtermaten blyde;
 Hy sprack: »nu en leest³ zy hoer getyde,
 Zy es buyten der hoede van onsen Heer
 Ende buyten hoeres² meesters leer³».
 In deser quaetheit wort zi in slape alsoe,
 3410 Dat zy haer niet en zegende doe;
 Doe zeide die Duyvel: »nu mach men
 Herde wael maken onsen man". [daeran

*Hoe Merlijn gewonnen wart, ende daerna
 hoe hy geboren wart.*

- Nu hoert voert die aventure.
 Die Duyvel die eerst zeide ter ure,
 3415 Dat hy met wiven wesen mochte,
 Doe men hem dese bodescap brochte,
 Was hy wel gereet tot haer⁴ daer,
 Ende daer si sliep lach hy met haer
 Ende wan een kint aen haer saen;
 3420 Zy wart in wake, sonder waen,
 Ende dachte ombe hoers meesters tale,
 Mittien zegende zy haer wale,
 Ende zy riep: »Sancta Marie,
 Wat is my gesciet, ach ende wi⁵!
 3425 My doncket, ick bin in arger dinck
 Dan doe ick te bedde ginck!
 Helpet, Maria, moeder Onses Heren
 Biddet uwen sone, dat hy weren
 Myne ziele moet ter goeder stede,
 3430 Ende hy mynen lichaem bevrede
 Van den quaden bosen viant!"
 Doe stont si op al te hant,

¹orre ²ores ³lest. Het Fransch heeft alleen: *or est
 ceste bien atornee et jors de la garde, enz* ⁴to er
⁵achestefie ⁶mende ene ⁷vant ene ⁸geen man ⁹woert
¹⁰ute den huse ¹¹Fransch: *sitost com il fu ior Deia-*

- Ende zochte den genen die haer dat dede,
 Zy meendene⁶ vinden teneger stede;
 3435 Die dore, dat was wonder groet,
 Vantsi besloten als si ze besloet.
 Doe ginck si in allen hoecken
 Beide tasten ende zoeken
 Ombe dien, daer haer dat was af gesciet;
 3440 Maer zy en vanten⁷ altoes niet.
 Doe dachte zy wel, datse Sathan
 Hadde gehoent ende anders nieman⁸;
 Zy wort⁹ droevich ende riep zeer:
 »Genade", sprack zy, »lieve Heer!
 3445 Dat ghy den Duyvel niet moetet gehengen,
 Dat hy my te dier scanden moet brengen!"
 Die nacht ginck heen, ende dat wort¹⁰ dach,
 Sathanas die zijn beiach
 Met hoere suster hadde voldaan,
 3450 Dadese nu wten¹¹ huysse gaen
 Ende haer portier alte male,
 Die hem gedient hadden wale¹².
 Ende doe zy enwech waren gegaen,
 Die ioncfrouwe quam also saen
 3455 Wt hoer¹³ kameran, ende tehant
 Riep zy daer doe haren¹⁴ seriant,
 Ende hieten ombe twe vrouwen zinden
 Datsy daer quamen se¹⁵ gevinden,
 Haer te soeckene den goeden heer.
 3460 Doch quam zy daer met groten seer.
 Doe se die goede man versach
 Vraeghde hy, wat haer wesen mach¹⁶,
 Want hy sach horen sin verseert:
 »Here", zeide zy, »ick bin onteert;
 3465 Met rechte es my dat herte seer,
 My es gesciet¹⁷, dat nie eer
 Wive en gesciede dan my!
 Ombe raet kome ick nu te dy:
 Gy zegget, dat so groete zonde
 3470 Geen mensche gedoen en konde,
 Spreke hy des biechte ende waer t hem leet,
 Ende hy dan daermee dede gereet
 Den raet van zynen confessuer,
 God vergevet hem op die uer;
 3475 Here, ick hebbe zere mesdaen,
 Ende dat zuldy wel verstaen,
 Dat my gehoent hevet die viant".
 Doe zeide zy hem al te hant

*bles en remena sa fame quant ele ot bien fait ce
 pourquoi illot amenee.* ¹²ore ¹³eren ¹⁴quemen wol-
 den ze ¹⁵wat er was ¹⁶geschien.

- Van hoerre suster, hoe zy daer quam,
 3480 Ende hoe zy daer ombe wort gram,
 Ende oeck hoe zy was teblouwen,
 Ende hoe zy van groten rouwen
 Ongesegent sloet die dore,
 »Enda vergat al dore ende dore
- 3485 Die leringe die gy my tonet;
 Des hevet my die viant gehonet
 Ende genomen myne reinechede.
 Ick doerzochte tot elker stede
 Mine kamer, ick en vant daerin
- 3490 Man nochte wijf, meer nochte min;
 Die dore was besloten wal,
 Ende ick en wiste niet al
 Wat dinge dat my quam te scaden;
 Here, des biddick uwer genaden
- 3495 Of ick die doet daerombe kiese
 Dat ick die ziele niet en verliese".
 Die goede man, die hoerde haer zeer,
 Hem verwonderde des ie lanc ie meer,
 Ende hy en geloefde des niet een woert;
- 3500 Want hy en hadde des nie gehoert,
 Ende hy sprack: »die Duyvel es in dy
 Entu bist des' vol, dat doncket my:
 Wat penitencien zaltu ontfaen
 Dattu my logene does verstaen;
- 3505 Nie en was in der werelt' wijf
 Dan met manne, sonder blijf,
 Zy en hadden getastet of gesien
 Den man daer haer dat mochte af gesien;
 Hoe wiltu my gelovich maken
- 3510 Dat dy gesciet zijn dese saken"?
 Doe antwoerde dat truerige wijf:
 »Also behoede my God mijn lijf,
 Als ick iu waerheit doe verstaen".
 Die goede man antworde saen;
- 3515 »Es dat waer, dat wert ons beiden kont,
 Maer du heves dy zere besont,
 Dattu niet en dades dat ick dy hiet';
 Hierombe en saltu dat laten niet,
 Du en sals vasten des vrydachs'
- 3520 Also lange also du leven machs,
 Ende van den kevesdome doe' dan,
 Des ick geloven niet en kan
 Dat dy dat also gesciede,
- Penitencie, die ick dy gebiede
 3525 Es dat sake dattu machs".
 Zy zeide doe: »na mijre macht
 Wil ick doen, dat gy my heet"'.
 Hy sprack: »God helpes dy gereet!
 Du komes' hier Gode te genaden
- 3530 Ende totter heilger' kerken te raden,
 Die God kochte met sinen bloede,
 Dat was met enen duren goede.
 Dat es'° gewarege bichte,
 Was dat by dage was dat by lichte'°,
- 3535 Also also die dinck gevel
 Dattu also seides ende niet el,
 Ende du does dat men dy raet".
 »Here", sprack si, »al dat daertoe staet
 Wil ick doen al dat ick kan".
- 3540 »God helpes dy, lieve!"'° sprack die man,
 »Es dat waer, dattu my does verstaen,
 Ick hope du zaldes'° wel ontgaen".
 »Also gewaerlyc", sprack echt dat wijf,
 »So moet my God behoeden dat lijf,
- 3545 Als ick iu waerheit doe'° verstaen.
 Die goede man antworde saen:
 »Du sals doen al mynen raet
 Ende scuwen meer voert al quaet".
 »Here", zeide zy, »dit es al waerhede".
- 3550 »So vertye'° dan voert unkueshede",
 Sprack die man, »ende des en laet niet,
 Sonder dat slapende gesciet".
 »Ick doe, Here", sprack die ioncfrouwe,
 »Nu weset mijn borge getrouwe,
- 3555 Of ick doe dat gy my heet'°,
 Also wel also ieman die men weet,
 Dat my God vergeven sal,
 Here, hieraf myne mesdaet al".
 Ene discipline gaf hy haer daer,
- 3560 Ende sette haer penitencie zwaer.
 Die nam zy wenende ende met trouwen
 Als een'°, dien zine sonden rouwen.
 Hy zegende se met goeden zinne
 Ende leerde haer Onses Hereu minne.
- 3565 Hy dachte, hoe'° dat wesen mochte,
 Dat zy hem te voren brochte;
 Hy dachte, dattet'° die Duyvel dede.
 Doe leide hy se tener'° stede,

'der 'werlde 'heet 'den vryedach 'do 'Fransch:
de ce que ge ne te croi mie que tu diz de la luxure
me convient il que ge te doigne penitance si tu
la vians prandre. 'hiet 'komest 'to der hilgen

'°was; in 't Fransch: *ce est voire confession*
 '°nachte '°leve '°zoldes '°do '°vortye '°hiet
 '°enen '°wo '°dat dat '°to ener.

- Daer hy ze drinken dede wywater.
 3570 »Nu moet dy zegenen», zeide hy, »Pater
Et filius et sanctum flamen;
 Nu drinck in dien name. Amen".
 »Nu denck», zeide hy, »omb die gebode
 Die ick dy geleert hebbe van Gode,
 3575 Ende also du moet heves, kom tot my".
 Hy zegende se, ende doe zeide hy:
 »Gaet tot Gode, ende al dat goet
 Ende die aelmissen, die gy doet,
 Sette ick iu voer uwe zonden".
 3580 Dus ginck zy, ten¹ zelven stonden,
 Ende leide een heilich² leven.
 Die viant sach, dat zy begeben
 Sijn doen (hadde), in dien³ gebaer
 Also of zy sonder zonde waer.
 3585 Des wort hy wtermaten gram.
 Mettien die tijt so verre quam
 Dattie vrucht in hoer wies⁴
 Ende die lichaem hoer opblies,
 Sodat dat volck wort gewaer
 3590 Ende zeiden doe tot haer:
 »Joncfrouwe, gy dicket nu zeer⁵;
 Zy sprack: »danck hebbe Onse Heer"⁶!
 Zy zeiden: »lieve⁷, by wat man⁸
 Hebby⁹ dat kint ontfangen dan¹⁰?"
 3595 So helpe my God wt aller noet
 Also ick des en weet clene no groet!"
 »Hevet dat volck gewesen met iu allegader
 Dat gy niet en kennet den vader"¹¹?
 Zy zeide: »so moet my die Godes kracht¹²!"
 3600 Nember¹³ van deser¹⁴ dracht
 My verlosen, of ick ie man,
 Met tastene ofte met ziene, gewan
 My so na met zulken zaken,
 Dat hy my met kinde mochte maken"¹⁵!
 3605 Zy zeiden haer doe ende spraken:
 »Lieve minne, met desen saken
 En gesciede dit nie¹⁶ vrouwen;
 Wie sal iu des getrouwen?
 Goet es dat te ziene¹⁷, dat ghine¹⁸ mint
 3610 Dien¹⁹, daer gy af draget dat kint,
 Dat gy des niet en wilt openbaren
 Maer dat es²⁰ scade twaren,

¹Fransch: *la moine la ou leine benoite estoit, si l'an fait boire en non dou Pere et dou fil et dou saint esperit.* ²ton ³hillich ⁴in dene, Fransch: *et quant Desables vit qu'illost perdue et qu'il ne savoit que ele jaisoit ne que ele disoit ne que se ele eut nul or estc sien* ⁵wes ⁶leve ⁷manne ⁸Heb gy ⁹danne

- Dat daer iu ombe te¹ stervene steet
 Ten iersten also dat die rechter² weet".
 1615 »Faise de moi Deus son plaisir"³,
 Sprack die ioncfrou, »hy vint my hier,
 Maer also behoude my God mijn leven
 Als ick en weet wien⁴ dat kint geven".
 Die vrouwen hielden dies hoer spot,
 3620 Ende schieden dane ende zeiden: »wete God,
 Iu scoenheit ende iu scone gelaet
 Ende iu simpelheit es worden quaet,
 Want gy hebbet dat nu al verloren".
 Dat stont haer so, zy moest⁵ dat horen;
 3625 Des was hoer herde wee⁶ te moede,
 Zy zochte raet also die vroede,
 Ende ginck te haren confessuer,
 Ende tellede hem hoer aventuer,
 Wat die vrouwen tot haer zeiden daer.
 3630 Die goede man wort wel gewaer,
 Dat zy droech levendich kint;
 Hy sprack: »ia, en hebby⁷ niet sint
 Gelaten van dat ick iu hiet"⁸?
 »Here", sprack zy, »neen, ick niet".
 3635 »Gesciedet", zeide hy, »iu niet meer
 Dat wonder dat iu gesciede eer"⁹?
 »Here", zeide zy, »dat en es my gesciet
 Maer eens, daer my afkoemt dit verdriet.
 Des wonderde den goeden man;
 3640 Ende zy bescreef die wise dan
 Ende die nacht, dattet hoer gesciede¹⁰.
 Hy sprack: »van den quaden diede
 Laet die tale algader gaen,
 Ende weest¹¹ des zonder waen;
 3645 Zegdy¹² my waer, wetet dat te voren
 Also dat kint wert¹³ geboren,
 Zal ick die waerheit weten wel¹⁴?
 Hope ick an Gode, anders nyman el¹⁵;
 Es dat waer, dat gy my doet verstaen
 3650 Gy zult¹⁶ der doet wel ontgaen;
 Wat wonder es dat, al hebby¹⁷ vaer,
 Alset¹⁸ vor dat gerechte wert openbaer,
 Zullen¹⁹ zy u willen ontliven
 Ombdat iu goet hem zoude bliven;
 3655 Maer ten iersten dat gy zijt gevaen,
 So doet my dat met enen bode verstaen,

¹craft ²number ³desser ⁴ny ⁵to zene ⁶ene
⁷Den ⁸'is ⁹'to ¹⁰'de richter ¹¹'omplasier ¹²'wen
¹³moste ¹⁴harde we ¹⁵heb gy ¹⁶schert verdreet ¹⁷er
 geschede ¹⁸weset ¹⁹segge gy ²⁰wirt ²¹wal, al ²²zolen
²³hebbe sy ²⁴Also dat ²⁵Solen.

- Ick sal iu helpen, eude geven iu troest;
Ick weet wel, gy werdet verloest
Van Gode; ja, zijt' gy zulck van binnen
- 3660 Als gy my buyten doet bekinnen;
Gaet te huys ende weest zonder sorge,
Doet wel, ick ben hieraf iu borge;
Een goet leven doet sterven wal".
Zy ginck te huys ende dede al
- 3665 Dat beste dat zy mochte.
Met dien quam daer gerochte
Vor den rechter van den dinck .
Schiere hy die ioncfrouwe vinck.
Men brochte ze vor die schepene dan¹
- 3670 Ende zy ontboet dat den goeden man²
Die hoer te radene plach.
Hy quam daer opten³ selven dach;
Met dien quam daer die rechter nu;
Die liede zeiden⁴: »Here, hoert ons nu;
- 3675 Dese vrouwe zeght, dat zy van man
Nie negene scult gewan".
Hy zeide doe: »es dat iu waen,
Dat vrouwe kint mach ontfæen
Sonder gemeenscap van man"?
- 3680 Hoer confessoer antworde dan:
»Ick en segge iu niet al dat ick weet,
Maer dat zegge ick iu gereet:
Doet mynen raet, dat es iu goet,
Dat gy daer geen gerechte over en doet,
- 3685 Eer zy van den kinde es genesen,
Want dat en duncket my geen recht wesen,
Dat kint en hevet gener doet verdient".
Doe zeide die rechter: »lieve vrient⁵,
So willewy des doen al uwen wille".
- 3690 »Hoert, Here", zeide hy, »ende zwiget stille,
Doe ze in enen torn besluyten
Ende wachters⁶ genoech daer buyten,
Ende met hoer twe vrouwen, die se verhoe-
Ende in die⁷ pine geholpen mogen. [gen
- 3695 Dus moesten zy besloten wesen,
Tote dien dat zy was genesen,
Ende dat kint mach allene eten;
Mach men dan daer anders ist⁸ af weten,
So rechtet daerover, heer baliu!
- 3700 Dese dinck rade ick iu nu;
Dit is dat beste, dat ick daer af weet;
- Doedy⁹ iet anders, dat es my leet".
Die goede man gaf desen raet;
Hy en dochte¹⁰ den rechter niet quaet.
- 3705 Hy dade ze doen in enen steen,
Daer en was an dore negeen
Zy en waren vaste verhameit;
Twe vrouwen waren¹¹ met hoer geleit
Die vroedeste¹², die men vinden waende¹³
- 3710 Een venster dat bleef open staende
Daer men in trecken mochte
Sulke sake als hem dochte.
Die goede man die dit geriet,
Ily sprack opwaert¹⁴ ende hiet
- 3715 Der ioncfrouwen ende zeide¹⁵:
Geef den kinde sine Kerstenhede¹⁶
Ten iersten als dat geboren es¹⁷;
Alse du machs¹⁸ gemerken des,
Dat men over dy sal rechten¹⁹,
- 3720 Sende na my met dinen knechten".
»Geerne, here", riep zy naer.
Dus bleef die ioncfrouwe daer
In den toerne, die dat zwaer verdroech,
Ende dat gerechte gaf hoer genoech.
- 3725 Doe quam die tijt, dat zy genas;
Ende doe dat kint geboren was,
Zoudet hebben gehad des Duyvels zin
Wantet was Duyvels gewin;
Maer hy haddet oevele verhoet
- 3730 Ende Jhesus starf dor groete oetmoet²⁰,
Ende hy hoende die ioncfrouwe
In den slape, des zy hadde rouwe;
Doe zy gehoent was ende verraden,
Sy riep ten alre eersten »genaden"
- 3735 An Onsen Here herde sterke²¹,
Ende beval haer der heilger kerken
Ende hem allen, die met God zijn;
Hierombe so woude Onse Here fijn
Dat die Duyvele daer ane vonden
- 3740 Die dinck daer zy dat ombe bestonden²².
Zy wonden dat, zeghet die hystorie,
Dat dat kint hadde hoer²³ memorie
Van allen dingen die waren gesaciet²⁴
Des en gebrack hem niets niet²⁵.
- 3745 Maer God kende der vrouwen zin,
Dat hoer leet was zulck gewin;

¹zint ²danne, manne ³op den ⁴zegeden ⁵vrent ⁶wech-
ters ⁷de ⁸icht ⁹Do gy ¹⁰duchte ¹¹weren ¹²vrodesten
¹³konde ¹⁴opwert ¹⁵zegede ¹⁶kristenhede ¹⁷is ¹⁸machst
¹⁹richten ²⁰Het Fransch is hier geheel verhaaspeld:
mais il avoit fait follement que nres sires avoit li

pardone lou pechie por sa veraie repantance. ²¹harde
starke ²²Por ce ne vost pas Diez que Déiables i
perdist chose ²³hebben zolde er ²⁴weren geschicht
²⁵nichtes nicht.

- Des woude hi dat der moeder zonde
Den kinde niet gescaden konde,
Ende gaf hem, dattet konde vorsien
3750 Alle die dinge die souden gescien.
Dus hadde hi van den viant
Die vorgeledene dinge bekant;
Ende dat gescien¹ soude embermeer
Wiste dat kint van Onsen Heer.
3755 Dus mochtet hem keren daer het woude²,
Wilt oeck dat, (het) mochte boude³
Onsen Here geven zijn recht
Ende den Duvele zijn deel echt⁴;
Want dat vleesch quam van den viant,
3760 Ende God hadder die ziele in gesant,
Ombedat die lieden zouden daerin
Proeven mogen des Duvels zin,
Hi gaf hem meer sins dan enen anderen:
Hi hevet des noet, hi mach daer wanderen⁵.
3765 Wes dat kint sal plegen moechdy⁶ hoeren,
Maer aldus so wasset geboren.
Ende die vrouwen waren vervaert
Ombedattet⁷ was also gehaert;
Zy lietent der moeder schouwen daer zy lach;
3770 Si zegende haer also ziet zach
»Dat kint vervaert my!» sprack die vronwe
»So doetet⁸ oeck ons, by mijnre trouwe!»
Antwoorden die andere⁹ wijf,
»Dat wy wanen verliesen dat lijf».
3775 Die moeder sprack: »nu doetet¹⁰ doepen;
Men zalt an ene line knopen,
Ende latent wter¹¹ venster neder».
Die wijf antwoerden hoer weder:
»Hoe sal ment heten¹², wete gy des iet?»
3780 Si zeide: »also mijn vader hiet».
Si lietent neder met goeder stade
Ende hieten, dat ment kerstenen dade,
Ende dat ment hiete na den oudervader.
»Geerne!» riepen si alle te gader,
3785 »Dat moete ter goeder tijt zijn.
Doe hietment naden manne *Merlijn*.
Merlyn wasset kersten¹³ gedaen.
Men gaffet der moeder weder saen
Wantet nieman anders dorste sopen;
3790 Die moeder hieltet; si moestet gedogen
Totdien dattet hadde maende tiene.

¹gescheen ²id wolde ³bolde ⁴Fransch: *sil vost il pot randre as deiables leur droit et a nre Seigneur lou sien* ⁵Het Fransch uitvoeriger en duidelijker: *et il en a acestuy done plus que autruy parceque graindres mestiers li estoit porce qu'il vost quil seust*

- Die vrouwen zeiden: »zo onsiene
Kint en zagen¹⁴ wy nie eer»!
Des wonderde hem ie¹⁵ lanck ie¹⁶ meer.
3795 Doe het tien¹⁷ maent was out¹⁸ twaren
Dochtet hem wesen van twee iaren,
Doe het was van anderhalven iaer
Zeiden die vrouwen openbaer:
»Vrouwe, wy willen hene gaen
3800 Al daer onse woninge staen,
Tot onsen vrienden, want dat es tijt».
Si zeide: »Als gy hene zijt
Sal men my te hant ontliven!»
»Wat mogewy des? wy en mogen bliuen
3805 Met iu hier niet embermeer».
Die ander weende doe herde zeer,
Want zi was zere vervaert,
Ende zi gingen ter vensterwaert¹⁹;
Ende die moeder nam hoer kint
3810 In haren arm, ende zi begint
Maken een groet hantgeslach:
»Lieve kint!» sprack si, »o wi, o wach!
Dordy moet ick die²⁰ doet ontfaen,
Nochtan en hebbick niet mesdaen,
3815 Ick en weet hoe my dat es gesciet,
Ende men wildes my gelooven niet.
Dus moet ick sterven met onrechte!»
Doe sprack si dus te genen knechte²¹
Ende zi zeide: »of God dat hevet gekoren,
3820 Dattu werdes van my geboren!»
Dus claechede zi hoer grote leet;
Dat kint sach op haer, ende sprack gereet:
»Lieve moeder, en bedroevet²² iu niet
Ombedat iu noch es gesciet,
3825 So en werdestu niet verdaen».
Doe dat die moeder hadde verstaen,
Besweeck²³ haer dat herte ende al die lede;
Hoer arme²⁴ ontgingen hoer mede
Ende dat kint viel²⁵ neder ende scree;
3830 Doe quamen die ander vrouwen twe
Die totter²⁶ venster waren gestaen,
Ende zeiden: »wildy²⁷ dat kint verslaen?
Waerombe lietdy dat ter aerde vallen?»
Die moeder zeide vor hem allen,
3835 Ende antworde, als die blode:
»Dat zoude ick doen herde node,

auq il se devoit tenir. ¹⁴moget gy ¹⁵dat et ¹⁶doedet ¹⁷anderen ¹⁸doet et ¹⁹ut den ²⁰hieten ²¹et kristen ²²zeghe ²³io ²⁴Tijn ²⁵old ²⁶to den vinstertwert ²⁷den ²⁸Fransch: *com cele se dolosoit a son fils* ²⁹bedrovet ³⁰Bezweech ³¹arme ³²vel ³³de to den ³⁴wil gy.

- Maer dor een woert, dattet my zeide,
Ontviolet¹ my". Doe spraken zi beide:
»Wat wonder zeydet iu hier toe?"
- 3840 »Twaren", zeide zy, »dat zeide zoe,
Dat men my hierombe niet verdede".
»Het zoude noch spreken, haddet stede",
Antwoorden die wijf, ende met dien
Namen siet² ende hebben 't besien,
- 3845 Ende bezochten offet³ wilde spreken voert;
Maer dat en zeide niet⁴ een woert.
Die moeder sprack: »nu zegget sciere
Dat men nu zal in enen viere
Verbernen mi dor sinen wille,
- 3850 Hi en sal niet lange zwigen stille".
In horen arm nam het metdien
Die moeder, die geerne hadde gesien
Dat dat kint nu hadde iet geseet⁵.
Die wijf zeiden doe: »God weet,
- 3855 Dat es scade, dat iu scone lijf,
Ombe desen leliden keytijff,
So jamerlike wert verloren;
Hi waer bat gebleven ongeboren".
»Gy lieget", antworde Merlijn,
- 3860 »Al hiet iu die moeder mijn".⁶
Doe worden die wijf in vare,
Ende zeiden, dattet die Duvel ware,
Dat en waer geen kint, dat spreken konde,
Ende hoer tale so wael verstonde.
- 3865 Doe spraken zi hem an die twee,
Ende hi en antworde doe niet mee
Dan »laet my in vreden staen;
Gy hebbet zelve meer misdaen,
Dat zegge ick iu, dan mijn moeder doet".
- 3870 Dit wonderde hem in hoeren moet,
Ende zeiden: »dit grote wonder
Moet dat volck weten hier onder,
Wy en sullen dat niet verhelen".
T'ierst⁷ dat zy dat mochten getelen,
- 3875 Quamen si neder", ende zeiden
Van Merline die vromecheide
Sodat die rechter wiste die zake; [sprake⁸
Dat dochte⁹ hem wonder, dat dit kint
Ende zeide: »spreket hi nu, die knecht,
- 3880 So es dat tijt, dat men over haer recht
Ende mense voertbringe¹⁰
Vor die scapene in dat gedinge.
- Hoe Merlijns moeder vor gerechte quam, ende
hoe se Merlijn quijt makede.*
- Die rechter hiet¹¹ dat die scapene quamen
Binnen veertich¹² dagen te samen,
- 3885 Ende hoer recht geven wt.
Doe men haer dat zeide overluet,
Ende zi wiste haer leste uer,
Doe ontboet zi dat haren confessuer.
So lange leet oeck dat die tijt genaecte¹³
- 3890 Dat der dagen en bleven maer achte¹⁴,
Dat mense brengen zoude te viere.
Doe hoer des gedochte wart zi sciere
Seer wenende ombe dat doen.
Merlijn ginck doe achter den prisoen
- 3895 Ende sach hoe zijn moeder screide¹⁵ seer;
Doe maeckte¹⁶ hy spellecheide meer.
Die vrouwen zeiden algemene:
»Nu denket dit kint wael clene,
Dat men binnen der naester¹⁷ weke
- 3900 Zine moeder sal bernen zekerleke¹⁸;
Die stonde moete God verdomen,
Dat hi ter werelt zoude komen".
Mettien dat kint toter moeder gaet,
Ende zeide: »moeder, nu verstaet:
- 3905 Also lange als ick sal leven,
So en sal nyeman gerechte geven¹⁹,
Sonder God, over iu lijf".
Dit hoerde die moeder ende die ander wijf:
»Dit kint", zeiden zi, »kan zo wael spreken
- 3910 Het²⁰ zal noch kunnen vele treken,
Want keyser no koninck no ammirale
En spraken²¹ nie zo scone tale
Alse Merlijn sprack; dit en es gene sage".
Hierbinnen quam dat toten dage,
- 3915 Dat men die vrouwe afkomen dede,
Ende zi brachte Merlyne mede.
Die scapene vragheden den vrouwen
Of dat waer waer in goeder²² trouwen,
Dat dit kint wael spreken konde!
- 3920 Zi zeiden beide terselver stonde,

¹Ontvellet ²se id, offid ³zegede nicht ⁴geseghet
ieet ⁵Fransch: *vos mentez et ce vos a fait ma mere
dire*. ⁶To eirst ⁷In 't Fransch daarentegen: *lors
vindront a la fenestre por apeler les gens*, die 't dan
verder vertellen. ⁸duchte ⁹spreke ¹⁰brenge ¹¹hete
¹²viertich ¹³genachte ¹⁴Fransch: *ensinc remest une*

*grant piece, tant que il n'est pas plus de vij iors a ve-
nir*, v. 3871 luidde dus oorspronkelijk zeker anders
dan hier, om met een rijmwoord op *achte* te sluiten.
¹⁵scree ¹⁶makede ¹⁷naesten ¹⁸zikerlike ¹⁹ger.
over iu geven ²⁰Et ²¹spreken ²²goeden.

- Wat tale dat zi van hem hoerden.
Hem' wonderde van zulcken woerden
Ende zeiden: »zo moet hi voertbringen
Menech' woert, sal hi ze ontdingen".
- 3925 Doe dat die scepene hadden gesecht,
Quam die goede man echt,
Die altoes was der vrouwen raet.
Nu zeide een scepene die daer staet:
»Vrouwe, hebby iet te' doene el'
- 3930 Keert iu ombe, gy wetet' wel'
Gy moet' liden deze pine".
Zy zeide doe, al stillekine:
»Ick wil hebben des mans raet".
Zi zeiden: »haestet iu ende gaet".
- 3935 In ene kamer zise sluyten,
Ende Merlijn bleef daer buyten:
Tot hem so spraken vele liede"
Dat hem herde luttel diede".
Die moeder zeide al dat zi weet,
- 3940 Met wenenden ogen gereet.
Doe zi gebichtet hadde aldaer,
Vraeghde die man, of dat waer waer,
Dat hoer kint wael' spreken konde.
Zi zeide: »ia". Doe sprack hi ter stonde:
- 3945 »Hier sal groot wonder af gescien".
Doe quamen si voert mettien';
Maer die vrouwe was ontcleet,
In enen hemde brachte men se geleet
Ende enen mantel over haer;
- 3950 Si vant hoer kint aldaer,
Ende brachtet gedragen voer dat gedinge.
Si zeiden tot haer: »zegget zonderlinge,
Wie van den kinde die vader zij".
Si zeide: »ick zie wael, dat men my
- 3955 Verbernen sal, maer nembermeer
Ontferme mijns God, onse Heer,
Of ick den vader ie gesach,
Ende of oeck ie by my lach
In genen dingen eertsche' man;
- 3960 Ick en weet, hoe' ick dat kint gewan".
Die scepene zeiden: »wy en mogen niet
Geloven, dattet'° dus es gesciet;
Wy zullen des vragen ander'¹ vrouwen
Entie'² wys mogen getrouwen;
- 3965 Want wy nye daer en quamen'³,
Daer wy sulck wonder vernamen'⁴!

¹Em ²manich ³heb gy icht to ⁴al, wal ⁵weten,
moten ⁶lude, dude ⁷myt den ⁸erdesch ⁹wo ¹⁰dat
et ¹¹anderen ¹²de ¹³quemen, vernemen ¹⁴gescheen

- Die scepene riepen nu daertoe
Alle die andere wijf alsoe,
Ende leiden se wten ring
- 3970 Ende zeiden hem: »dusdane ding
Gesciede nie vrouwen negene,
Dat men weet, groet of clene,
Dat ie vrouwe sonder man
Kint droech ofte wan".
- 3975 Si zeiden: »dat en mach niet gescien'⁵,
Die vrouwe en moet mans plien,
Die kint zal dragen ofte winnen".
Also die scepene dat bekinnen'⁶,
Quamen si daer die vrouwe was,
- 3980 Ende zeiden, dat waer'⁷ gedwas,
Dat zi hem dede verstaen,
Ende hietense toten viere'⁸ gaen.
Van haren arme spranck Merlijn neder,
Ende sprack toter moeder weder:
- 3985 »Gy en hebbet gene noet, zijt onvervaert".
Doe keerde hy hem ten scepenen waert,
Hy sprack: »dat en wert'⁹ niet dus sciere,
Dat mijn moeder sal gaen ten viere'¹⁰,
Want si en hevet des niet verdient,
- 3990 Ende zoudy'¹¹ al uwen vrient'¹²
Beide man ende oeck wijf,
Die mesdaen'¹³ hebben, nemen dat lijf,
Buyten horen beddegenoet,
Die twe deel soude blyven doet
- 3995 Van dengenen, die hier staen,
Dat weet ick wel' al zonder waen,
Also wel' alsoe si dat selve weten;
Des dar'¹⁴ ick my wel vermoten,
Dat ick des lijckteken weet openbaer,
- 4000 Ende die vrouwen, die spraken'¹⁵ daer,
Sijn schuldeger dan mijn moeder es;
Want si gene scult en hevet des,
Ende dat si hieran hevet mesdaen'¹⁶
Hevet hi op hem ontfaen,
- 4005 Dese goede man, die hier staet
Ende die weet al hoer misdaet;
Des moechdy'¹⁷ hem wel vragen".
Als die scepene dat gesagen,
Riepen si den goeden man daer
- 4010 Ende vraeghden, of dat waer waer?
Die goede man zeide'¹⁸: »jaet,
Al dat van der moeder mesdaet'¹⁹

⁵bekennen ⁶weer ⁷to den vuere ⁸wirt ⁹zalde
gy ¹⁰vrent ¹¹mysdaen ¹²daer ¹³spreken ¹⁴moge
gy ¹⁵zegede ¹⁶moder mysdaet.

- Hi hevet gesecht, es waerheit al,
 Ende es¹ dat men hoer recht doen sal,
 4015 Gesciede alsi my heeft doen verstaen,
 So en hevet si niet mesdaen
 Noch iegen Gode noch tegen iu;
 Sal men hoer recht doen nu,
 Si zeide my in ware dinck,
 4020 Dat zi slapende dit kint ontfinck,
 Ende zi en wiste niet, wie hoer dat dede;
 Si ginck te bichte ende dade mede
 Die penitencie, die men hoer hiet;
 Maer ick en hoerde nie² niet,
 4025 Dat dese dinck mochten gevallen,
 Ende ick en gelovedes niet met³ allen⁴.
 Merlijn zeide voer alle die liede:
 »Die wile, dat hoer dit gesciede,
 Hebby gescreven ende den dach;
 4030 Gy wetet wael welke tijt si gelach
 Haer leven es¹ iu wael openbaor².
 Die goede man zeide: »du zegges waer;
 Ick en weet wie dit dy dade verstaen³.
 Doe haelde men die twe vrouwen saen,
 4035 Die waren daer dat kint was geboren,
 Ombe dat zi die waerheit zouden horen.
 Zi zeiden welke tijt dat si genas,
 Ende doe⁴ die tijt gerekent was,
 Hoe⁵ dat was geboren ende ontfaen.
 4040 Die scepene antwoorden saen:
 »Dat en doncket ons geen recht daerby,
 Dat deze vrouwe quijt zij;
 Want wy des niet geloven kunnen,
 Hy en zegge ons, hoe hy wart gewonnen⁶.
 4045 Merlijn hy wart herde⁷ gram,
 Doe hy dese dinck vernam.
 Hy zeide: »twaren, heer baliu,
 Vele bat zo kenne ick nu
 Mynen vader dan gy doet den uwen,
 4050 Gy en dorvet myne moder⁸ niet verspuwen;
 Iu moeder kennet bet uwen vader,
 Dan die myne den mijnen⁹. Algader
 Hoerden zi dit, die waren aldaer.
 Die rechter antworde daer naer:
 4055 »Sech op myne moeder echt,
 Weetstu daer iet af, ick doe dy recht¹⁰.
 »Ja, ick¹¹, antworde dat kint,
 »Ick hebbe van hoer bekint¹²,
- Dat si der doet hevet bet verdient,
 4060 Dan die myne, lieve vrient!
 Laet myne moeder in vreden wesen,
 Si en heeft niet mesdaen in desen,
 Ende si en lieget iu niet een twint¹³.
 Die rechter wart tornich op dat kint,
 4065 Ende sprack: »doetstu my dat bekennen
 Du quites dyne moeder van den vier; [scier¹⁴
 Beliegestu oeck mijne moeder,
 Sodat ick des ben te¹⁵ vroeder,
 Ick sal dy doen bernen ende die dine¹⁶.
 4070 »Dat en sal niet sijn, dat die mine¹⁷,
 Sprack Merlijn, »sal sijn verbrant,
 Also lange als men my levendich vant.
 Somelijc maket hem vroed ende herde
 Hy ende sijn moeder gemene [rene¹⁸,
 4075 Waren beter van den live¹⁹.
 Men nam verste der dagen vive.
 Die rechter dade sine moeder halen,
 Ende hi geboet in korter talen
 Lieden, dien²⁰ hi dorste betrouwen,
 4080 Dat kint te houdene ende zine vrouwen;
 Oeck wachte hize selve wale²¹.
 Vor Merlyne was menege tale
 Van ziner moeder daer binnen vertrecket,
 Ende oeck ander dinck ontdecket;
 4085 Maer zi en mochten hem niet doen spreken
 In vijf dagen, met genen treken,
 Vor dat des rechters moeder quam.
 Ende alse Merlijn dat vernam,
 Dat zi was komen, dade men hem saen
 4090 Ende zyne moeder wten prisone gaen,
 Ende komen doen vor dat gerechte.
 Die rechter sprack toten knechte:
 »Wat zeggestu? dit es mijn moeder²².
 Merlijn sprack: »gy menet vroeder
 4095 Vele wesen dan gy zijt²³,
 Leidetse euwech in corter tijt,
 Daer dat heymelick es²⁴, ende uwen raet,
 Ende mijne moeder, die hier staet,
 Ende hoeren raet sal ick daer bringen,
 4100 Dat is God, die weet van allen dingen,
 Ende daertoe dese goede man.
 Sere hem wonderne began,
 Doe hy dese tale brachte voert;
 Si dorsten kume spreken een woert.

¹is ²ne ³nicht al myt ⁴do, wo ⁵harde ⁶moder
⁷er bekennt ⁸schijr, vuer ⁹de ¹⁰harde reyne ¹¹Deze
 5 versregels zijn door Maerlant ingelacht; het Fransch

gaat zonder hen door: *ge ardrai vos avoc li; lors mis-
 trent terme au cincoisme ior* ¹²luden, den ¹³wal
¹⁴zijd ¹⁵Fransch: *en une maison pieusement*.

- 4105 Die rechter kende¹ wael aldaer,
Dat hem dat kint zeide waer.
Merlijn zeide: »mach ick nu
Mine moeder quiten tegen den baliu,
Darf² zi ontsien dinck anders negene?»
- 4110 »Neen³, riepen zi algemene⁴,
»Ontgaet zi nu van desen man,
Hoer en spreket nieman an⁵.
Dus gingen zi in die kemenade
Die rechter met sinen rade,
- 4115 Dat es zyn moeder ende zi twe.
Merlijn quam, ende nieman mee⁶
Met hem, dan die goede man,
Ende zyne moeder, daer dat om began.
Ende doe die baliu was beraden,
- 4120 Sprack hi tot⁷ Merlyne met staden:
Segget op myne moeder, dattu wouts⁸
Ende hoe du die dine quiten zouts⁹.
Merlijn zeide: »op die dine
En zegge ik niet waerby die mine
- 4125 Quijt van dy zoude gaen,
Waer dat zi iet¹⁰ hadde mesdaen;
Want tegen recht wil ik niet spreken,
Godes recht laet ick node breken,
Want wetet vorwaer, datzi der doet
- 4130 Verdient en hevet clene no groet;
Gy lietetse¹¹ quijt, dadet¹² gy wel¹³ [el¹⁴].
Ende en vraeght van der uwer vorder niet
»Neen¹⁵, sprack die baliu, »sonder waen,
Aldus en zuld¹⁶ niet ontgaen.
- 4135 Gy moet¹⁷ ander zaken togen¹⁸.
Merlijn sprack vor zinen ogen:
»Gy zout¹⁹ myne moeder laten gehermen²⁰,
Dat zeide hy mochte hy se bescermen,
»Ende optie²¹ uwe dit proven nu²².
- 4140 »Dat es wael²³, zeide die baliu,
»Want wy comen horen ende scouwen
Wattu wils²⁴ zeggen op mijne vrouwe²⁵.
Merlijn sprack: »ia en houdy niet dan
Mine moeder, omdat zi my wan
- 4145 In kevesdome ende niet in echte:
Wie mijn vader was met rechte
Zi zoude dat bet weten, woude ick dan,
Wie hy was, die my wan,
Dan du dinen vader kinnes²⁶,
- 4150 Ende dijn moeder, die du so minnes,
Zoude bet noemen²⁷ dan die mine
Dinen vader al stillekine²⁸.
Die rechter zeide: »lieve vrouwe,
Den manne dien gy gavet²⁹ trouwe
- 4155 Was dat degene niet, die my wan?»
»Lieve zone, wie zoude dat wesen dan
Dan myn here, die daer is doet?»
Merlijn zeide: »Vrouwe, al bloet
Moety³⁰ die waerheit doen verstaen,
- 4160 Sal men ons quijt laten gaen,
Ick lietet aldus, woude³¹ uw zone gedo-
Die rechter zeide: »gy moet togen [gen³².
Van mijne moeder die waerheit³³.
Merlijn zeide: »al dit gepleit,
- 4165 Dat gy daeran winnet, hout al bloet:
Gy menet, dat iu vader es doet,
Hy levet noch, orkonde uwer vrouwen³⁴
Den anderen wonderde des die datscouwen,
Ende Merlijn sprack: »zegget uwen zone
- 4170 Vrouwe, wie hy was diegone³⁵?
Zi zegende haer, als die gram was:
»Wat zegdy³⁶? zeide zy, »Sathanas,
Je weet ick dat wel³⁷? Merlijn zeide
»Gy wetet³⁸ wel vor waerheide,
- 4175 Dat hem uw³⁹ man niet en wan⁴⁰.
Die vrouwe zeide: »zech, wie dan⁴¹?
»Dat was die pape zonder gijle.
Te lijcktekene dat ter⁴² selver wijle
Doe hi ten eersten met iu was,
- 4180 Dat gy zaidet⁴³, gy vruchtet das
Dat gy wanet een kint ontfaen.
Hi zeide: Vrouwe, laet dit staen,
Van my en werdy niet bezwaert⁴⁴;
Want hy was altoes vervaert,
- 4185 Dat iu een ander zoude bezwaren,
Hier ombe bescreef hi dat twaren,
Welke tijt dat hy met iu was;
Ick en liege iu niet, zijt zeker das,
Ende gy waert⁴⁵ ovele met uwen man,
- 4190 Doe men desen sone aen iu wan,
Dat gy niet vele doe by hem en laget⁴⁶
Ende gy over hem doe claget
Ende zaidet, gy droeget by hem kint,
Dit en es logene niet een twint,

¹Zegede; Fransch: *comist* ²darff ³algemeyne ⁴meer
⁵to ⁶wolt, zolt ⁷ieet ⁸lieten ze ⁹dede ¹⁰wal, al
¹¹zole gy ¹²moten ¹³zolt ¹⁴op de ¹⁵Wat du wilt ¹⁶ken-
nest ¹⁷nomen ¹⁸geven ¹⁹motegy ²⁰wolde dat ²¹Fransch:

*vos i gaaigneroiz ia tant que vos troveroiz vre pere tot
vif, par lou tesmoig de vre mere.* ²²Fransch: *Diabls
Sathanas ne li aige donques dit?* ²³weten ²⁴de ²⁵teder
²⁶zegeden ²⁷werde gy, bezweert ²⁸weren ²⁹leget.

- 4195 Ende geloefdy¹ des niet hiermede,
Ick zegges iu meer alhier ter² stede³.
O wi, hoe gram was die baliu!
Zijn moeder sprack: »geloefdy¹ nu
Lieve Zone, desen viant⁴»?
- 4200 Merlijn sprack al te hant:
»En geloefdy¹ des niet by desen saken,
Ick sal iu des herde wel vroet maken⁵.
Die vrouwe, zi antwoerde saen:
»Ick weet wael, wat ick hebbe gedaen⁶.
4205 »So doe ick oeck, nu hoert daer naer:
Doe gy dit kint droeget, haddy⁷ vaer
Ende badet⁸ den pape, dat hy den vrede
Gestadelike⁹ wesen dede
Tusschen iu ende uwen here
- 4210 Ombe te decken iu onnere;
Ende doe hy den vrede hadde bejaget,
Dade hy, dat gy te samene laget;
Dus dady⁷ iuwen manne verstaen,
Dat gy dat kint van hem haddet ontfaen;
4215 Aldus meenden dat alle die liede sint,
Ende waenden desen¹⁰ wel wesen zijn kint.
Dit leven hebby¹¹ lange geleet¹²
Ende noch doedyt¹³; hoert wat ick des weet:
Des nachtes doe gy her sout tyden,
- 4220 Doe lach hy by uwer zyden,
Des morgens ginck hy met iu een stick,
Ende wat hy zeide, dat weet ick:
Al lachende sprack hy, lude ende stille,
Doet al dat mijn zone wille;
4225 Want hi weet wael, dat hi es zijn zone
By zynen geschrifte. Doe zy dat gone
Hoerde dat hy zeide waer,
Viel¹⁴ zi neder ende hadde vaer;
Zy wiste wael, zy moeste gien¹⁵.
- 4230 Die rechter hevet dit gesien¹⁶,
Ende zeide: »moeder, ick ben iu kint,
So wat vader gy my toesint,
Goet kint blive ick iu embermeer¹⁷.
»Genade¹⁸, zeide zi, »omb onsen Heer!
4235 Ick en mach des gelochenen niet¹⁹,
Also hi dat zeghet es dat gesciet²⁰.
»Pardeu²¹! zeide die baliu,
»Dit kint zeide die waerheit nu:
Het wiste zinen vader bet
- 4240 Dan ick den minen; dat en is gene wet,
Dat ick zine moeder wise ten²² viere,
Ick en verberne die myne oeck sciere²³.
Hy zeide toten kinde: »nu biddick dy,
Dattu my zegges wie dijn vader zy,
4245 Ombe dat ick dymach daerby ontschulden
Vor den lieden²⁴. »Omb dine hulde
Doe ick dat meer dan dor bedwanck²⁵,
Sprack Merlijn, »al sonder wanck
So was mijn vader een viant;
4250 Daer hi mijne moeder slapende vant,
Was hi met haer, geloeft²⁶ my des,
Ende zulke heten *equipedes*²⁷;
Dese Duvele, des mach men my geloven,
Wonen in der lucht hierboven;
4255 Ende om dat my een Duvel wan,
So gedogede onse Here daeran,
Dat ick hebbe haren zin
Ende haer liste, meer no min,
Ende ick weet dat geleden es;
4260 Ende van myner moeder, zijt zeker des,
Dor die doget, die an haer was gevonden
Entie²⁸ berouwnesse van haren zonden,
Ende ombe den afaet, dien haer dede
Dese goede man oeck mede,
4265 Ombe der heilger kerken gebode,
Die zy hielt ende geloefde an Gode,
So hevet my God gejont al²⁹;
Dat ick weet wat daer gescien sal³⁰;
Dit machstu proven nu te tyde³¹.
4270 Hi nam den baliu over ene zyde
Ende zeide: »dijn moeder die zal gaen
Ende zeggen dinen vader saen
Allegader, dat hier es gesciet³² ter stont,
Ende als hi weet, dattet dy es kont,
4275 Sal hy van herten sijn versaecht,
Ende vlien³³ of hi waer geiaecht.
Die Duvel, dien hy hevet gedient,
Sal hem leiden alze zinen vrient³⁴,
Daer hy hem verdrenken sal.
4280 Hierby merke, dat ick weet al
Die zaken die zullen³⁵ gescien³⁶.
Die baliu antwoerde mettien³⁷;
»Es dit waer, ick sal dy, by mijne wet,
Embermeer³⁸ geloven te³⁹ bet⁴⁰.
4285 Quijt scout die rechter⁴¹ Merlijne
Ende daertoe die moeder⁴² zijne.

¹gelovet gy ²to der ³hadde gy ⁴beden ⁵Geste-
delike ⁶dede gy ⁷dese weende ⁸hebbe gy ⁹gelicit
¹⁰vel ¹¹geen, geseen ¹²geen, gescheen. ¹³to den
¹⁴gelovet ¹⁵agnipedes; Fransch: *saches que cele ma-*

nere danemi ont non equipedes ¹⁶Unde de ¹⁷gegend
des ¹⁸sal des ¹⁹gescheen ²⁰vlien ²¹vrent ²²zolen
²³mytdien ²⁴Omber ²⁵de ²⁶scolt de richter ²⁷moder,

- Die mare¹ was voer den volke verhaelt;
 Dese zeide²: »hi hevet wael vertaelt
 Met sconer rede zine moeder;
 4290 Ende weet oeck wael, dat daergeen vroeder
 Iu nembermeer te ziene steet,
 Nadien dat ick die waerheit weet".
 Dat volck riep al met vlijte:
 »God hebbe des danck, dat zi es quijte"!'
 4295 Die rechter zende sine moeder hene
 Ende boden mede, die al datgene
 Proveden, dat dat kint dade³ verstaen.
 Doe zi was komen alzoë saen
 Zeide zi den pape al die woerde;
 4300 Hi wart versaget doe hi dat hoerde,
 Ende vlo van groter scame;
 Hi dachte, alsoe die rechter quame
 Dat hine zoude⁴ doen verslaen.
 Alsoe hi was wter⁵ poerten gegaen,
 4305 Quam hi te hant op ene rivier⁶,
 Ende zeide: »my is beter, dat ick scier
 Verdrinke, dan hi my doden zal
 Te lachter⁷ deser werelt al".
 Dus leidene die Duvel eer iet⁸ lanck
 4310 Dat hi hem⁹ zelven verdranck.
 Die met der vrouwen waren gesent daer
 Stonden ende zagen¹⁰ al dat vorwaer.
 Dit boeck zecht¹¹: al is een erre,
 Dat hi den lieden niet ontferre.
 4315 Ende alsoe die boden weder quamen
 Zeiden zi dat zi vernamen,
 Ende dat die pape verdronken was.
 Den rechter hadde groet wonder das
 Ende Merlijn loech¹² doe, ende zeide:
 4320 »Merke, en zaidick dy niet waerheide?
 Nu biddick, dattu dat zegges dan
 Blasise, den goeden man".
 Blasys hiet hi, die altoes hoeder
 Hadde gesijn van Merlijns moeder.
 4325 Hi vertelde¹³ hoe dat was gesciet
 Met den pape ende anders niet.
 Blasys ginck¹⁴ te huys metter vrouwen,
 Die quijt was van groten rouwen;
 Ende Merlijn ginck¹⁵ metten¹⁶ baliu.
 4330 (Dese Blasys, zeggick iu,
 Was een herde dier clerck

¹mere ²Fransch: *ce dist le juges* ³steet, weet ⁴dede
⁵ene solde ⁶ut der ⁷riveer ⁸To laster ⁹ieet ¹⁰em
¹¹zegen ¹²Fransch: *por ce defant ciel contes* ¹³was,
 das ¹⁴lachgede ¹⁵vertelde ¹⁶genck ¹⁷myt den ¹⁸Deze
 drie regels komen in 't Fransch niet voor ¹⁹olt

- Ende hi bescreef ons eerst dit werck¹⁸).
 Dese redene merkede Blasys wale,
 Ende vernam al Merlijns tale,
 4335 Die maer derdehalf jaer was out¹⁹;
 Wonder haddi²⁰ des menechfout²¹,
 Wanen hem quam die grote zin.
 Hi proefdene²² sere in dat begin,
 So lange dat hem Merlijn hiet:
 4340 »Blasys, en proevet mi niet,
 Dy saldes wonderen ie²³ lanck ie²⁴ meer,
 Maer doe dat ick dy leer;
 Ick sal dy wisen, lichtelike
 Te gewinnen dat Hemelrike".
 4345 Blasys zeide: »ia en zaidestu²⁵ niet dan
 Te my, dat dy die Duvel wan?
 Ende dat dincket my wesen waer,
 Hierombe hebbick grote vaer,
 Dattu my eneger²⁶ wijs wils honen".
 4350 Merlijn sprack: »Aldus zo kronen
 Quade liede, ende hebben hoede
 Meer vor dat quade dan vor dat goede.
 Ene hoepe hebbick dy gerecht²⁷:
 Also als ick hebbe gesecht,
 4355 Dat die Duvel was mijn vader,
 So zegge ick, dat my God algader
 Gaf, dat ick mach voorzien²⁸
 Alle dinge, die zullen gescien²⁹;
 Ende bistu wijs, proef ende merke
 4360 Na welken levene ick meest werke,
 Ende werke daeran, doe my God jonde
 Dat ick zulke zaken konde,
 Dat ick den Duvelen bin ontgaen,
 Nochtan wetick, zonder waen,
 4365 Horen zin, ende ick houde
 Van hem, dat ick honden zoude;
 Dat en zal hem niet geholpen konnen,
 Dat zi my an myne moeder wonden,
 Waren zi dol; want dat vat,
 4370 Dat zi meenden hebben gehat,
 Dat es al verloren bleven³⁰,
 Dor myner moeder reine leven;
 Maer hadden zi my an ene quade
 Gewonnen, zo zoude groet scade
 4375 Ende hoer wille hebben gesciet,
 Ende zo en wistick van Gode niet.

²⁰hadde he ²¹menichfolt ²²provede ene ²³jo ²⁴ze-
 gedes du ²⁵ienige ²⁶gesecht ²⁷vorzeen, gescheen
²⁸dul; Fransch: *il ne furent mie sage que il me
 mistrent en tel vaisel qui ne devoit mie lor estre.*

- Van hem quam al leet myner moeder
Van horen zustrén, van horen broeder,
Van hoerre moeder, van horen vader;
4380 Maer houtdy' an my algader
Ick zal dy zeggen, dat nieman en weet,
Sonder God, daer dat al aen steet,
Ende scrivet ons in ene hystorie;
Die daeran leggen haer memorie,
4385 Zi zullen vele te bet gevroeden
Ende hen te meer van zonden hoeden;
Dus zetty' toter bester wijs".
»Dat doe ick gerne", zeide Blasijs,
»Maer by den Vader mane ick dy,
4390 Ende by den Sone oeck daerby
Ende by den Heilgen Geeste gereet,
Also waerlike alsick wael weet,
Dat één God zijn deze dry',
Ende by der Vrouwen, mane ick dy,
4395 Daer Jhesus Kerst af es geboren,
Ende daertoe by den negen koren
Der Inglen die met Gode resten,
By den Apostelen, by den Evangelisten,
By mertelaren, by confessoren,
4400 By allen mageden' verkoren,
By allen Santen ende Santinnen,
Ende by hem allen die Gode minnen,
Ende by den meesters' der heilger kerken,
Ende by leken ende by clerken
4405 Ende by al onses Heren creaturen,
Dattu' my niet' en hones ter uren
Ende my niet' en does in genen rade
Sake, die ick jegen Gode dade".
Merlijn zeide: »al die woert,
4410 Die ick van dy nu hebbe gehoert
Alhier toter stede nu nomen,
Moeten my embermeer verdomen
Of ick dy rade voert embermeer
Dinge, die zijn jegen onsen Heer".
4415 Hi zeide: »zo zech dat dy goet dinket'
Merlijn zeide: »gewinne ons inket',
Ende zet ons in dat perkement
Die zaken, die nyeman en bekent".
Sciere so was dat gedaen,
4420 Ende Merlijn hietene'° scriven zaen
Die mynne van der schoenre Marien
- Ende van Josepe van Aramathien,
Also men hier vor hoerde tellen'¹¹,
Ende van Aleyne ende sinen gesellon.
4425 Hoe datse die vader liet,
Ende hoe Peter danen sciet,
Ende hoe Joseph besitte den Grael,
Ende dat bloet mede in dat vrende vael,
Ende hoe die Duvele waren bedacht,
4430 Datsi verloren hadden hoer cracht,
Die zi hadden over den man,
Ende van den gedinge oeck voertan,
Dat zy hadden met groten rouwen
Tegen Marien onser zoeter Vrouwen
4435 Ombe die zielen, die hem waren beheten'¹²,
Ende hoe zi claeghden over die propheten.
»Ombe dit wouden si enen man visieren
Die konnen zoude hoer manieren",
Sprack Merlijn, »ende makeden my
4440 Also myne moeder vertelde dy,
Zi deden hoer menech leet quaet,
Maer by der dolheit, die hem bestaet,
Verloren zi my ende al vervaren".
Dus visierde Merlijn twaren
4445 Dit werck ende dade daerombe onderzoek;
Daerombe zo hetet *Merlijns boeck*.
Blasys hadde des wonder in sinen moet
Idoch so dochtetem wesen goet,
Ende zette daeran sine memorie.
4450 Doe zi visiert'¹³ hadden deze historie,
Sprack Merlijn vor sinen ogen:
»Du moest grote pine dogen
Hier af, ende ick sal te mere dragen".
Blasys die begonste hem vragen:
4455 »Waerby ende hoe"? Doe sprack Merlijn:
»Ick zal van Westen gesocht zijn,
Ende die my zullen zoecken zeer,
Hebben gelovet horen'¹⁴ Heer,
Datzi my nemen zullen'¹⁵ dat lijf,
4460 Ende brengen mijn bloet, sonder blijf,
Hem'¹⁷; maer t'ierst'¹⁸ dat zi my zien'¹⁹
Ende spreken, zo en zal des niet gescien'²⁰,
Ick zal met hem henevaren,
Ende du zals hene gaen, twaren,
4465 Daer dat volck es van den Grale
Ende dijn boeck sal telken male

¹Mer helt dy ²zette dy ³dre ⁴megeden ⁵meesters
⁷Dat du ⁸nicht ⁹dunket, enket ¹⁰hete em
¹¹Fransch: *les amors de Ihu Crist et de Joseph tot ensinc come les avoient este* ¹²Deze, Masceroen be treffende, vier versregels zijn natuurlijk door Maer-

lant ingelascht. ¹³Fransch: *par la folie dont il sont plain*. ¹⁴gevisiert ¹⁵oren ¹⁶zolen ¹⁷Em ¹⁸to eirst ¹⁹zeen ²⁰geschien. 't Fransch heeft hier: *mais quant il me verront et il moiront parler, il nan auron ja talant*.

Lief zijn, die daer meer af visiert,
 Ende hy en wert niet gecalengiert¹;
 Want niet en zijn der Apostele woert,
 4470 Zi en scriven dat zi hadden gehoert,
 Ende datzi zagen ende anders niet;
 Maer dat en es my niet gesciet
 Anders, dan ick dy hebbe vertreckt;
 Also als ick ben bedecket
 4475 Daer ick wille, telker stede,
 Also wert deze hystorie mede
 Ende luttel ieman sal hoer³ gewagen.
 Alsi volmaket es zalstu ze dragen
 In dat lant daer du hene zals³ tyden,
 4480 Ende ick moet met dengenen ryden,
 Die scire zullen zoecken my,
 Ende dan kome ick weder te dy.
 Ende also du dit heves volent
 Zalstu zijn in hoer convent
 4485 Ende samelen dinen boeck in den haren⁶;
 Dus wert onze pine groet, twaren.
 Alsi dit hebben, zullen zi te meere⁶
 Vor ons bidden onsen Here⁶.
 Twe boecken zijn er nu met desen,
 4490 Dit zal een scone boeck wesen;
 Ende beide spreken van ener zaken;
 Nu moet ick ander icesten maken.

*Hoe Vertegier⁷ koninck woude werden; ende
 hier begint dat derde boeck.*

In desen boecke zuld⁹ verstaen
 Van groten stryde, sonder waen,
 4495 Want Engelant hadde menich iaer
 Gestae, dat leest⁹ men ons voerwaer,
 Eer die koninge worden kerstijn¹⁰.
 Maer al die koninge, die hebben gesijn,
 En staet my niet te brengene voert,
 4500 Sonder die toter hystorien behoert.
 Die alle die koninge wille weten,
 Die dat lant te voren hadden beseten,
 Ende hoer verlies¹¹ ende hoer waengen,
 Die lese die hystorien van Britaengen,
 4505 Die Brutus boeck geheten es;

¹Fransch: *mes il ne sera pas en auctorite* ²er ³salst
⁴oren ⁵merre ⁶herre ⁷Utegier, kennelijk verschreven
 uit ⁸V⁷tegier; Fransch *Vertiquiers*. ⁹zule gy ¹⁰lest
¹¹kristin ¹²verlues ¹³ut den ¹⁴De voorgaande 7
 versregels komen niet in 't Fransch voor; daarentegen
 geeft ook de engelsche text: *he that will knowe the
 lyf of kynges whiche were in the grete Bretayne before*

Meester Martijn, zijt zeker des,
 Van Rore dichte dat wten¹² Iatyne
 In dat Romans met zyner pine;
 Daerinne vindy dese hystorie gans¹².
 4510 Een koniuck was ende heet Constans,
 Hi was lange koninck, leest⁹ men my,
 Hi hadde sconer zone dry¹⁴;
 Hi dade den outsten heten doen
 Moynes, den anderen Pandragoen,
 4515 Ende Uter was die derde genant.
 Daer was een man in Constaus' lant,
 Die was geheten Vertegier⁷,
 Een stout ridder ende een fier,
 Ende wiste der werelt wijsheit wel¹⁴.
 4520 Constans was out ende vel¹⁴
 In eene ziecheit¹⁴ ende bleef¹⁴ doet;
 Mettien was daer die twivel groet,
 Wien datmen koninck maken zoude.
 Doe droegen overeen die oude,
 4525 Ombe dat Moynes die outste waer,
 Dat men hem koninck koes aldaer,
 Alwas hi ionck, dat en waer niet scone,
 Gave¹⁷ men ieman anders die krone.
 Dit lovede mede Vertegier⁷.
 4530 Men wyede hem¹⁸ koninck, lesset men hier,
 Ende makede Vertegier⁷ drossate.
 Nu was daer stout volck wtermate
 Heiden, ende die hieten Sennes¹⁹
 Ende zi plegen dickewile des
 4535 Dat zi optie Kerstene²⁰ vochten
 Enten²¹ koninck in scaden brochten.
 Ende Vertegier⁷ dade met den rike
 Sinen wille, want zekerlike
 Die koninck Moynes was niet out²²
 4540 Ende dat volck was Vertegier⁷ hout²²;
 Hi wist wael, dat men hem hielt vroet,
 Des verhief²³ hi hem in zinen moet,
 Ende sprack eens met zinen monde,
 Dat hi hem strides niet onderwonde,
 4545 Want hi wael oeck wiste mede,
 Dat nyeman hem mochte doen dat hi dede.
 Dus dade hi hem wten²⁴ twisten.
 Als die heidene dit wisten,

*that Cristendom come, beholde the story of Bretons;
 that is a boke that Mayster Martin translated out of
 Latyn, but heire rested this matere.* ¹⁵dre ¹⁶wal, vol
¹⁷zueke, bleiff ¹⁸Geve ¹⁹wysede ene ²⁰Fransch: *li
 Saisne* (Saksen) ²¹cristenen ²²Unde den ²³nicht olt,
 holt ²⁴verhoeff ²⁵ut den.

- Dat hi den strijt hadde gelaten,
 4550 Namen¹ zi groet volck wtermaten
 Ende quamen opten² koninck sciere.
 Die koninck clagede dat Vertegiere,
 Ende zeide: »helpt ons honden dat lant,
 Wy hebben menegen viant;
 4555 Dit lant staet al tot uwen gebode".
 Vertegier sprack: »by Gode,
 Ick vaer heen myner straten,
 Die anderen helpen iu, die my haten,
 Want my nyeman gebidden en kan,
 4560 Dat ick my iet kere daeran".
 Vertegier die antworde also,
 Des was die koninck herde onvro
 Entie ander die daer hoerden toe.
 Die coninck nam sijn heer doe
 4565 Ende quam tegen die heidine;
 Die Sennes verwonnen die sine.
 Des hadden die Kerstene toren*,
 Ende zeiden: »wy hebben vele verloren;
 Dit en waer ons niet gesciet⁴ alhier,
 4570 Hadde met ons gesijn⁴ Vertegier".
 Dus begonsten si den koninck haten;
 Lange stont dit wtermaten
 So dat zi zeiden: »die koninck es quet
 Wy en gelyden niet, dat dit dus gaet".
 4575 So quamen si toten drossate,
 Ende zeiden: »lange wtermate
 Hebbewy gesijn (als) sonder Heer*,
 (Want) dese en doech min noch meer,
 Weest onse Here, daer en es geen man
 4580 Die dat bet volbrengen kan"!
 Hi zeide: »dat ne mach niet zijn
 Also lange also levet die Here mijn".
 Zi zeiden: »beter waer ons vele
 Verliepe hem die doet zine kele"!
 4585 Vertegier zeide: »waer hi doet,
 Ende wonden dan die genoet,
 Ick woude dan koninck wesen".
 Zi hoerden wael spreken desen
 Ende dachten wat dat mochte bedieden*.
 4590 Mittien zi alle danen schieden
 Sciere zi te lande quamen
 Ende berieden hem te samen.
 Een was daer die die tale zeide,
 Die hem Vertegier te voren leide;

¹nemen ²quemen op den ³cristenen torn ⁴nicht geschien ⁵gewesen *Fransch: *nos sommes autresins come sanz roi et sanz seignor* ⁷Zi zeiden; Fransch: *car cist ne nous est preuz*, enz. *beduden ⁶wy ene ¹⁰dat he

- 4595 Doe zeide daer een te hant saen:
 »Dat es best dat wine⁹ doet slaen,
 So mach die drossate merken des,
 Datti¹⁰ by ons dan koninck es¹¹;
 Dan sal hi hem an ons keren;
 4600 Dus mogewy werden grote heren".
 Doe namen si hen twelwe saen,
 Die horen koninck doet zouden slaen.
 Dese twelwe zijn nu komen,
 Daer zi horen koninck hebben vernomen;
 4605 Beide met zwerden ende met kniven
 Liepen zi horen here ontliuen,
 Ende zi haddene te hant verslegen¹²
 Want daer nyeman en street tegen.
 Tot Vertegier quamen zi mettien,
 4610 Ende zeiden: »nu zalt gescien,
 Dat gy zult wesen here groet,
 Want wi hebben den koninck doet'.
 Also dit Vertegier vernam,
 Doe liet hi, of hi ware¹³ gram,
 4615 Ende zeide: »gy dadet¹⁴ quaetheit groet,
 Dat gy sloecht¹⁵ uwen here¹⁶ doet;
 Vliet henen, dat es mijn raet,
 Dat iu dat gerechte niet en verslaet;
 My es leet dat gy hier zijt".
 4620 Zi rumeden dat hues ter zelve¹⁷ tijt.
 Dus bleef die koninck Moynes doet.
 Doe versamelden hem die genoet
 Ombe te kiesene enen Heer.
 Vertegier, als ick zeide eer,
 4625 Hadder¹⁸ meest die hem toe horen;
 Dus wart hi koninck daer gekoren.
 Twe goede man waren¹⁹ giuder,
 Die hilden die twe ander kinder,
 Uter ende Pendragoene,
 4630 Doe si vernamen van dezen doene²⁰,
 Dat men Vertegier koninck koos.
 Si gedachten dat Moynes verloes
 Sijn lijf by sinen valschen rade;
 Elck vraeghde ander²¹ wat hi best dade.
 4635 »Nadien", sprack die ene, »dat hine²² ver-
 Ende als hi machtech es²³ genoech, [sloech,
 Sal hi dese doden beide gader:
 »Wy minden²⁴ Constante, horen vader,
 Hi goedede ons met sconen lene,
 4640 Wy minnen die kinder, al zijn zi clene;

¹¹is ¹²verslagen ¹³were ¹⁴deden, sloegen ¹⁵heren
¹⁶to derselven ¹⁷hadde er ¹⁸weren ¹⁹done ²⁰ander
²¹he ene ²²mechtich is ²³mynnedden.

- Dat es quaet latewy ze doet slaen,
 Also wyze in hoede hebben ontfacen".
 Overeen droegen zi beide doen,
 Dat zi wten¹ lande ontfloen,
 4645 Ende die kinder met hem beide
 Ten Oestewert voeren² zi gereide,
 Want danen waren zi geboren.
 Dus zijn zi gevloen te voren,
 Ende nembermeer en spreke ick daervan
 4650 Eer my die historie bringet daeran;
 Maer dat seggie iu zonder sparen,
 Zi waren gevloen twaren
 Tote Atens in ene poert,
 Die men Borges noemen hoert;
 4655 Daer waren zi lange inne gevoedet;
 Elck man mercke, die dat gevroedet,
 Dat men niet verliesen en kan
 Dat men doet dor goede³ man.
 By deser tale proevet metter⁴ vart
 4660 Dat Vertegier doe koninck wart.
 Doe hi gewyhet⁵ was koninck met vreden,
 Quamen tot hem⁶ die gene die deden
 Van den koninck Moynes die⁷ moert.
 Hi dade ze vaen ende bringen voert,
 4665 Maer hi makede eerst samblant
 Of hi ze niet en hadde bekant:
 »Dor ons⁸, zeiden zi, »hebby dese⁹ eer,
 Dor iu sloegewy onzen heer".
 Hi zeide: »gy hebbet iu zelven bedragen¹⁰
 4670 Dat gy den koninck hebbet geslagen;
 Zo zoude gy my oeck haddy¹¹ des macht;
 Ick zal my des hoeden, heb ick geacht".
 »Here¹², zeiden zi, »dor uwer¹³ vromen
 Zijn wy te deser scaden komen".
 4675 Die koninck sprack: »ick sal iu leren,
 Hoe men zal eeren dusdane¹⁴ heren".
 Hi nam ze alle twelwe te samen,
 Ende bontæ an perde by den hamen,
 Ende sleepte ze¹⁵ in so menegen sticken¹⁶,
 4680 Dat meuse niet en konde gemicken.
 Die hi verdede aldus met¹⁷ crachte
 Lieten een herde groet geslachte¹⁸,
 Die quamen te Vertegier daerachter
 Ende zeiden: »koninck, groten lachter¹⁹
 4685 Hebby²⁰ ons gedaen hiermede,

¹ut den ²voren ³dorch goeden ⁴myt der ⁵gewij-
 get ⁶to em ⁷den ⁸heb gy desse ⁹bedrogen ¹⁰hadde
 gy ¹¹uwen ¹²dusgedane ¹³slepede ze ¹⁴stucken
¹⁵myt ¹⁶geslachte ¹⁷laster ¹⁸hebbe gy ¹⁹Also se

- Dat men onze mage aldus verdede,
 Wi en dienen iu gerne nembermeer".
 Also hem dreggheden²¹ aldus zeer,
 Wart Vertegier vererret²² daertegen,
 4690 Ende zeide, dat en waer dat zi zwegon
 Dat zelve dede hi hem gereet.
 Zi spraken²³ alsoe die hem hadden leet:
 »Du zals ons dregghen²⁴ Vertegier,
 Also vele als dy voeget²⁵ hier;
 4695 Maer opdat onse vriende²⁶ ende onze mage
 Geduren, du zals alle dage
 Strijts genoeg hebben ende rouwen;
 Wy wten ons hier diner trouwen;
 Want du en bist niet die gerechte heer,
 4700 Ende dat lant en bestaet dy min noch meer,
 Du houdt²⁷ dat tegen recht ende tegenGode;
 Ende weet oeck wael al zulker dode
 Zalstu sterven als onze vrient²⁸,
 Want du heves des wael verdient".
 4705 Zi gingen danen. Als hi vernam
 Dat dregghen²⁹, wart hi gram;
 Hi en mochte daer niet ombe doen een haer;
 Want hi en hadde die macht niet daer.
 Constans lant, dus leest men hier,
 4710 Hilt dus lange Vertegier;
 Maer hier af quam, dat die baroene
 Tegen hem waren in allen doene,
 Ende oeck tegen hem vochten,
 Wantzi groet volck tegen hem brochten,
 4715 Ende veroerlogeden zijn rijke
 Ende roveden dat geweldelike.
 Dus hielt hi³⁰ lange stont die lande
 Ende vacht tegen sine viande
 So lange, datti³¹ ze alle verwan.
 4720 Doe wart hi quaet op sine man
 Ende op sine gemene³² diet.
 Doe en condenzi dat langer liden niet,
 Ende streden tegen hem gemeenlike³³
 Ende namen³⁴ hem vele van sinen rike
 4725 Ende zetten hem an met alder kracht;
 Ende Vertegier hevet hem gedacht,
 Dat hi scade zoude hebben des,
 Ende ontboet doe³⁵ an die Sennes,
 Dat hi woude³⁶ maken vrede;
 4730 Si waren³⁷ blide, dat men dat dede,

em droweden ²¹verirret ²²spreken ²³voget ²⁴vrende,
 vrent ²⁵holdes ²⁶drouwen ²⁷hilt de ²⁸dat he ²⁹ge-
 meyne ³⁰gemeynlike ³¹nemen ³²tot ³³wolde ³⁴Se
 weren.

- Een Senne was daer, die hete Angwes¹
 Die metten koninck² ontfangen es,
 Die diende den koninck³ lange tijt
 Dien maecte hi here over den strijt.
 4735 Hi zeide: »Here, ick zegget dy gereet,
 Dat dy dijn volck hevst leet⁴;
 Ende oeck zeide hi hem een ander tale,
 Die men niet en kan vertrecken wale⁵;
 Ende oeck zeide hi hem daertoe
 4740 Waerby dat waer ende oeck hoe;
 Ende Vertegier nam Angwes dochter
 Des waren hem die Sennes te sochter⁶,
 Ende wat Angwes noch meer dede,
 En vertelle ick al niet hier ter stede;
 4745 Maer die Kerstene waren des gram,
 Dat Vertegier sine dochter nam,
 Ende vele liede zeiden daeraf,
 Dat hi ziner eer vele begaf
 Ombe dat zijn wijf heiden was.
 4750 Vertegier proefde wel das,
 Dattene zine liede niet en minden,
 Hi gedachte van Constans kinden,
 Al waren zi verre wech gehouden,
 Dat zi noch weder komen zouden;
 4755 Hi wiste wael, quamen zi te lande,
 Dattet waer ombe sine scande,
 Ende dachte, dat hi maken woude
 Enen torre te⁷ zinen behoude,
 Den nyeman gewinnen mochte,
 4760 Ende dat men steenmeester brochte,
 Die maken zouden zulke stene,
 Dattene wonne man negene.

*Hoe Vertegier enen torre⁸ dede maken, ende
 hoe men Merline voer zoecken.*

- Nu dede Vertegier alte hant
 In ene stede bringen kalck ende sant,
 4765 Ende dede morter maken saen,
 Ende hiet dat werck bestaen;
 Maer boven der aerden en quamen zi nie⁹
 Meer dan vier vademe ofte drie¹⁰,
 Die aertbeve was daer alzo groet,

¹Fransch: *Hanguis* ²koninge ³Het Fransch heeft: *ne vos ne poez mie einzinc garir longuement; et vos navez mie moult grant lignage et faites lou bien, ge vos aim et amerai a toz iors; mais ge ai une moult bele fille qui moult vos pense et aime, et vos navez point de fame, etc. prenez la a fame et lors si serons plus ami* ⁴sachter ⁵torn to ⁶ne, dre ⁷makeden dat ⁸de torn ⁹weer, veer ¹⁰gerede ¹¹lude ¹²eren ¹³ken-

- 4770 Dat die torre al neder scoet
 Alsof hi al gader zinken zoude.
 Des en lieten zi niet also houde,
 Alse dat scudden was vergaen,
 Zi en hebben dat werck weder bestaen,
 4775 Zi maecten t¹⁴ dicke, maer die torre brack
 Vertegier die sach dat wal, [al;
 Dat die torre¹⁵ dus moeste glyden;
 Hi zeide, hi en konde niet verblyden,
 Eer hi wiste waerby dat waer¹⁶,
 4780 Ende dade ontbieden harentaer¹⁷,
 Sine wyze liede al byzonder,
 Ende zeide hem al dat wonder;
 Hi bat dat men hem geriede¹⁸.
 Doe zeiden alle zine liede¹⁹:
 4785 »Here, dat en mach nyeman weten,
 Hi en zij goet clerck vermeten:
 Want in horen²⁰ boecken staet
 Dat ons te kinnene²¹ waer quaet²².
 Die koninck zeide: »gy zegget waer²³;
 4790 Die wiseste clercke ontboet hi daer,
 Ende zeide hem van den torre al bloet;
 Des hadde hem allen wonder groet.
 Hi nam die wyseste daer allene²⁴,
 Ende zeide: »weetdy²⁵ dinck negene²⁶,
 4795 Waerby mijn torre niet en staet;
 Ick bidde iu, dat gy gevet raet,
 Ende zegget my wat den torre let;
 En zegdy²⁷ des niet, ick blive ontset²⁸.
 Doe hem die koninck dit hadde bediet²⁹,
 4800 Zi zeiden zi en wisten des niet³⁰,
 Maer hier zijn zulcke, die konnen zien³¹
 Aen den sterren³² waerby dat mach ge-
 Hi zeide: »zoecket onder iu lieden³³[scien³⁴.
 (Sulcke) die dit konnen bedieden³⁵
 4805 Dat mijn torre niet³⁶ en staet,
 Ende geeft my den besten raet³⁷.
 Elck vragede den ander of hi iet³⁸ wiste
 Enege dinck van gener liste;
 Ende twe die treckeden hem daer voert³⁹,
 4810 Ende zeiden: »wy hobben gehoert
 Genoech, wanewy⁴⁰, van deser aert⁴¹;
 So lange datter zevene waert⁴².

nen ¹⁴alleynne, engeyne ¹⁵wete ky, zegge gy ¹⁶gesecht, nicht ¹⁷seen, gescheen ¹⁸sternen ¹⁹luden, beduden ²⁰toern nicht ²¹icht ²²Fransch: *lors en iot deus qui se traistrent avant* ²³wene we ²⁴Het Fransch duidelijker: *si avon: ci de ter clers avec nos qui assez en sovent; et li rois dist: quevez vos compaignons, etc. lors qui- rent tant li dui clerc quil jurent vij.*

- Den koninck togede men die zevens;
 Hi vraeghde hen by horen levens
 4815 Ofte zi zouden weten wel,
 Waerby die torre so dicke vel?
 »Ja, wy», zeiden zi, »zoudet iemant weten».
 Die koninck hevet hem vermeten
 Horen willen al te gevens.
- 4820 Die raet sciet¹, maer die zevens
 Blevens daer metten koninge,
 Ende pijuden om dese dinge,
 Ende studeerden al gemene;
 Maer zi en vonden zake maer ene;
- 4825 Ende zi en was, groot noch clene,
 Niet een twint van genen stene;
 Des waren zi alle tongemake.
 Vertegier hiet haesten die zake,
 Ende dade die clercke vor hem komen,
- 4830 Ende zeide: »wat hebby vernomen?»
 Zi zeiden: »dat es een grote dinck
 Dattu aen ons zoecks², here koninck!
 Beide noch achte dage, wy en willen niet
 Die koninck sprack: »dat doe ick eer, [meer».
- 4835 Siet dat gy my dat zegget dan».
 Te rade gingen die zevens man;
 Die ene zeide: »wetegy, heren,
 Waer hen die zaken mogen keron?»
 Die wyseste sprack: »koemt alle gemene
- 4840 Elck na den anderen te my allene,
 Ende zegget my, wat gy hier af diet³,
 Ick en openbaer iu anders niet⁴,
 Gy en willet dat dan alle raden».
 Zi zeiden, dat zi dat gerne daden.
- 4845 Elck ginck allene toten clerck,
 Ende hi vraeghde ombe dat werck;
 Alle spraken si gemene:
 »Wy en weten niet van den stene;
 Een ander dinck, zien⁵ wy, twaren,
- 4850 Dat een kint van zevens jaren
 Geboren es sonder eertschen vader».
 Dit zeiden die zesse allegader.
 Ende alsi dit hadde gehoert,
 »Koemt alle zesse», zeide hi voert.
- 4855 Si quamen, ende hi sprack ter⁶ stonde:
 »Gy spreket alle wt enen monde,
 Want gy zegget alle gemene
 Dat gy niet en wetet van den stene
- Al met alle niet een twint,
 4860 Ende dat geboren es een kint
 Van zevens jaren zonder eertschen vader;
 Dat es⁷, dat gy zegget alle gader.
 Maer ick zegge iu⁸, gelovet des my,
 Dat hier nyeman en zy,
 4865 Hi en sach dat hem, zonder blijf,
 Dat kint zoude nemen dat lijf;
 Oeck zeggick dat zelve alse gy,
 Ende dit hebby gezwegen my».
 Doe zeide die ene: »doet mynen raet,
 4870 Gy behoudet⁹ dat lijf, hoe¹⁰ dat gaet,
 Ende dat duncket¹⁰ my wesen goet».
 »Nu zegget wat men dan best doet,
 Gy hebbet gesien¹¹ al dat wy zagen¹²
 Helpet ons onse lijf ontdragen¹³».
- 4875 Degone sprack: »verstaet my wale¹⁴,
 Laet ons zeggen al ene tale,
 Dat die torre¹⁵ niet en mach staen,
 In dat fundament en zij gedaen
 Dat bloet van den kinde ierst¹⁶ te voren,
 4880 Dat zonder eertschen¹⁷ vader es geboren,
 Ende waer dat daerinne, so stonde hi scier.
 Laet ons dit zeggen Vertegier
 Al over een, dat es best gedaen;
 Dus mogewy metten live ontgaen,
- 4885 Ende doden daer onse doet an staet;
 Den koninck zullen¹⁷ wy geven raet,
 Dat hi dat levendich niet zien¹⁸ en moet
 Maer die dat ierst¹⁹ ziet, hi bringe dat bloet».
 Dus hebben zi den raet geslechtet,
 4890 Ende hebben den koninck zo berechtet.
 Die ene zeide: »wy en zagen¹¹ niet te samen
 Die wijsheit, die wy vernamen.
 Maer elck zal zeggen dat hi sach,
 Dat men dat beste kieser mach».
- 4895 Dus daden zi tverstaen met liste,
 Dat die een van den anderen niet en wiste.
 Die koninck hoerde elcken byzonder,
 Ende doe zi zeiden dat wonder,
 Zeide hi: »mach zijn een kint zonder vader,
 4900 So mach dese dinck allegader,
 Dat gy zegget, wesen wale;
 Want gy zegget al ene tale».
 »Here», zeiden zi, »nu zegget ons dat woert».
 Die koninck zeide: »dat gy hebbet gehoert,

¹schiede ²zokest ³wist, nicht ⁴ze; verg. echter ⁵t
 Fransch: *que il voit un enfant de vij an*, etc. ⁶tor
⁷is nicht ⁸zegget ⁹beholdet ¹⁰wo ¹¹donket ¹²geseen,

¹³zegen, ontdragen ¹⁴wel ¹⁵torne ¹⁶de dat ierst ¹⁷er-
 deschen ¹⁸koninge zolen ¹⁹nicht seen ²⁰zegede ze.

- 4905 Dat es al eens dat gy hebbet gesecht".
Doe antwoorden die clerke echt:
»Here, nu doet onsen raet hiernaer".
»Ja", zeide hi, »mochte dat wesen waer,
Dat een kint waer zonder vader?"
- 4910 »Jaet", zeiden zi allegader.
Hi hete ze hoeden toter stonden,
Dat men dit hadde ondervonden.
Zi zeiden: »en ziet noch en spreket dat kint
Maer alre ierst dat men dat vint,
- 4915 Sal men dat doden ende bringen dat bloet;
Die torre' sal staen, eest dat men dat doet".
Quaetheit was dat, al dat zi dachten.
Vertegier hi dade ze wachten;
Men gaf hem des zi hadden noet.
- 4920 Die koninck hem twelue doe ontboet,
Dat zi voeren twe ende twe te zamen,
Dat zi zulck een kint vernamen',
Ende dade hem zweren terstonden,
Datsi dat doden, alsi dat vonden.
- 4925 Nu merket, hoe hi dat zoeken doet:
Zi voeren enwech, tors ende te' voet,
Die boden in vrenden lande,
Ende ember twe ende twe in hande;
So lange dat twe messelgiere
- 4930 Gemoeten tweent', doe wasser viere.
Die vier voeren zo lang te samen,
Dat zi tenen dorpe quamen,
Daer liepen herde vele kinder
In enen mersche, meer ende minder,
- 4935 Ende sloegen daer enen' bal.
Merlijn, die dit wiste al,
Sach die boden, want hi was daer,
Ende hi trat een deel daer naer,
Ende gaf den rikesten enen slach
- 4940 Van den dorpe, dat hi lach,
Met ener kolven vor sine scene,
Omdatten scelden zoude degene.
Dat kint sprack' te Merlijne waert:
»Onreine, vaderloze bastaert"!
- 4945 Die boden hoerden dat allegader,
Dat dat kint waer' zonder vader.
Si quamen toten kinde, dat' weende,
Ende vrageden hem, wat dat meende?
Hi zeide: »dit es enes wives zone,
- 4950 Die niet' en weet wie' was degone,
Die dat kint an haer wan.
Alse Merlijn hoerde spreken den man,
Sprack hi te' hant te' hemwaert:
»Ick ben, dien' gy zoeken vaert;
- 4955 Gy zwoert' my te' dodene scier,
Ende mijn bloet te' bringene Vertegier
Zi zeiden: »wanen' quam dy dat te voren'
»Ick weet wel, dat gy dat hebbet gezworen
Antworde Merlijn daer twaren.
- 4960 Zi zeiden: »wilstu' met ons varen"?'
Hi sprack: »ick vruchte mijn leven,
Maer wildy' my des zekerheit geven,
Zo woudick' met iu heen' met allen
Ende zegge wat den torre' doet vallen
- 4965 Daer gy mijn bloet willet brengen onder'
Doe zi dit hoerden, haddet hem wonde
Ende zeiden: »wonder zeget dit kint;
Wy en doen hem niet een twint'".
Elck zeide: »ick zal my eer verzweren
- 4970 Eer ick den kint iet' zal deren".
Merlijn sprack: »gy zult, met trouwen
Herbergen met myner vrouwen",
Ick moet hebben horen orlof [hof'
Ende des mans, die woent met haer in de
- 4975 »Wy zullen daer' zeiden zi, »gerne gaer
Merlijn leidese vor hem zaen
Te ziner moeder, die was begeven
Nonne, ende leide een heilech' leven
Ende Merlijn ontfinck se wel gereet".
- 4980 Alse' doe alle waren gebeet,
Leide hi ze te Blasise zaen,
Ende zeide: »dese zochten my ombe ver
Hi zeide toten boden: »zegget hem nu [slaer
Hieraf die waerheit, des biddick iu;
- 4985 Ick zoude dat wel weten, lieget gy iet'
Zi zeiden: »du en lieges niet,
Maer ick zie' wel, dattu zegges' waer"
Merlijn zeide: »nu hoert daer naer:
Gy zijt gesent van Westen hier
- 4990 Van enen koninck', heet' Vertegier,
Die maecte' enen borch wel fier;
Alzi es drie vademe ofte vier
Hoge, valt zi neder zonder merren;
Dit doet Vertegier vererren,

¹toern ²voornemen ³to ors unde to ⁴anderen tweent'
⁵evnen ⁶weende ende sprack ⁷weer ⁸dat dar ⁹De
niet ¹⁰we ¹¹to ¹²dan ¹³zwoeren ¹⁴wannen ¹⁵wiltu
¹⁶wil gy ¹⁷wolde ick ¹⁸hen ¹⁹toern ²⁰twince ²¹icht
²²Fransch: *vos venroiz herbergier la ou ma mere est.*

²³zolen dar ²⁴hellich ²⁵Fransch: *quant Merlins vis
en la maison si commenda acels de lianz que lan feiz
as messages moult bel ostel et aliez chiere.* ²⁶alse ²⁷ze
²⁸ze ²⁹zegt ³⁰konink ³¹die heet ³²maket.

- 4995 Sodat hi ombe clerke zende,
Doe en was daer nieman¹ die bekende
Waerby hy vel; doe worpen zi lot,
Nochtan bleven zi des even zot²;
Doe vonden zi dat ick was geboren
- 5000 Ende hem duchte, datzi verloren
Alle by my zouden wesen,
Ende droegen² overeen binnen desen,
Datzi my doet zouden doen slaen,
Ende zeiden, dat die torre⁴ zoude staen
- 5005 Als mijn bloet waer daeronder.
Vertegier dien hadde des wonder,
Ende meende dat dat waer⁴ waer,
Ende dade my zoeken daernaer.
Die clercke hieten hem enten⁶ boden,
- 5010 Dat zi my ember zouden doden
Tierst dat zi my vinden mochten,
Ende⁶ mijn bloet met hem brochten.
Doe nam twelf boden die koninck,
Ende dade hem zweren dese dinck,
- 5015 Dat zi mijn bloet brengen zouden,
Zo zoude die torre vaste houden;
Van den twelven zijn dit die⁷ viere,
Zi quamen nu gereden sciere
Daer gene kinder speelden⁸ al
- 5020 Ende ick, die weet hoe dat komen zal,
Daer zi mi zochten, ick sloech een kint
Omdattet my zoude scelden gint,
Ende verwjten my myner moeder zonden;
Ick woude dat my dese boden vonden;
- 5025 Blasys, vraget hem, of ick zegge waer¹¹.
Hi vragede des hem, si liedent⁹ daer.
Zi zeiden: »also laet¹⁰ ons keren
God te lande waert met eren,
Als hi en lieget niet een woert¹²».
- 5030 Blasys zeide, als hi dit hoert:
»Hi zal noch wesen herde vroet,
Dat waer¹¹ scade dat gine verdoet¹³».
»Wy breken liever onsen eet,
Dan wy hem daden ienech leet;
- 5035 Hi kan zovele, hi wale verstaet¹⁴
Of wy tot hem oeck dragen haet¹⁵».
Blasys zeide: »gy zegget waer
Ende ick sal hem roepen¹⁶ naer,
Ende vragen hem dit ende ander saken,
- 5040 Des hi my wel vroet sal maken¹⁷.
Hi riep Merlyne, die was daer wt,
Ombe dat zi woudene overluet
Te samene hebben hoer¹⁸ tale.
Blasys sprack, al zonder hale,
- 5045 »Si willen, dat ick dy vragen sal¹⁹».
»Wat eest¹⁷?» zeide Merlijn, »zeg dat al¹⁸».
Hi zeide: »zalstu¹⁹ met hem varen²⁰?»
»Ja, ick²⁰», antworde Merlijn, »twaren,
Willen zi my geloven gereit²¹,
- 5050 Dat men my vor den koninck leit²²,
Ende my en laten geen quaet gescien²³
Eer icken spreke ende hebbe gesien²⁴».
Si geloveden hem zijn leven.
Blasys sprack: »wilstu²¹ my begeven,
- 5055 Hoe²² zal ick my geholpen kunnen
Mettien²³ dat ick hebbe begonnen²⁴?»
Hi zeide: »ick en zegge dy min noch meer,
Want du zies²⁵, dat onze Heer
My die genade gevet te voren,
- 5060 Dat my (die) gene hebben verkoren,
Die my meenden hebben thoren gebode;
Verkoren ben ick oeck van Gode
Te zinen dienste²⁶, ick zegge dy hoe:
Dat en doet nieman dat ick doe,
- 5065 Want dat en weet nieman also gereet
Dat gescien²⁷ zal, als ick dat weet;
Want ick weet bet dat zal gescien²⁸
Dan alle die in der werelt zijn,
Ende ick moet in dat lant wesen gebrocht²⁹»
- 5070 Daer men my wte hevet gesocht,
Ende daer men my sal geloven,
Naest Gode, onsen Here³⁰ hierboven,
Bet dan dat je dade³¹ man;
Ende du zals³² mi helpen dan
- 5075 Maken dat werck van desen boecken,
Ende ick sal dy somwyle soecken;
Ende vrage ombe Northomberlant³³
Dat es³⁴ woeste ende onbekant,
Want die³⁵ twe deel van den lande
- 5080 Seggick dat nieman en kande;
Daer zalstu³⁶ wonen, ende ick sal dy
Beraden dat dijn orber zy,
Tot algader desen boecken;
Ende du en zals³⁷ my niet zoeken,

¹neman ²zod ³drogen ⁴torn ⁵weer ⁶unde den
⁷de ⁸speleden ⁹lieden ¹⁰late ¹¹is. Fransch: *moult*
seroit grant damages se voz lociez ¹²weet dat wal
¹³haet al ¹⁴ropen ¹⁵er ¹⁶vrage, zage ¹⁷is et ¹⁸zolt
du ¹⁹gereet, leet ²⁰gescheen, geseen ²¹wiltu ²²wo

²³midten ²⁴zelst ²⁵denste ²⁶gebracht ²⁷Heren ²⁸dede
²⁹zalt ³⁰omber omb merlant. Fransch: *demanderas*
une terre qui a anon Humberlande; Engelsch juister:
and aze after a londe that is cleped Northumbirlande ³¹is
³²de ³³zaltu ³⁴zalt.

- 5085 Dy zal daer af komen groet geval;
Weetstu wat ick dy geven zal
Ende goeden eynde na dit leven'.
Men zal dijn werck gerne hoeren
Ende van Joseph, dien hier te voren
- 5090 God, onse Here, gracie gaf,
Alstu² gepijnt heves hieraf
Dor hem ende dor zijn geslechte,
Dat God te zinen dienste¹ echte²,
Salstu³ zo vele hebben verdient,
- 5095 Dattu zals sijn met Josep vriend⁴
Ende oeck in die geselschap mijn;
Ick zal dy wysen waer zi zijn,
Daer salstu⁵ zien⁶ die scone gave
Die Joseph ontfinck⁷ daer ave,
- 5100 Dat hi Jhesum van den cruce dede;
Ende wees⁸ zeker oeck daermede,
Dat ick in dat rijke, daer ick zal varen,
Die goede liede⁹ zal, twaren,
Doen arbeiden by dage ende by nachte,
- 5005 Ick kenne enen van Josephs geslachte¹⁰
Die grote pine en sal niet komen,
Eer men den vierden¹¹ koninck sal nomen,
Die sal Artur zijn genant.
Du zals¹² henegaen al te hant,
- 5110 Ick sal dy zoeken daer du zals¹³ bliven
Ende zeggen wat du zals¹⁴ bescriven;
Wetet oeck wel, dat iu gewerke
Prysen zullen¹⁵ leke ende clerke".
»Ja", sprack Merlijn, »oeck daerna
- 5115 Alse dat gescreven es, zo ga
In dat geselschap daer ick sprack ave,
Daer salstu¹⁶ zien die scone gave;
Dinen boeck zalstu met dy dragen,
Gene hystorien ne gene sagen
- 5120 Ne werden zo wel gepryset ter kuer¹⁷
Alse van den koninck Artuer¹⁸,
Ende die dan zal wesen heer.
Dan hevestu verdient die eer,
Die zi hebben al te male,
- 5125 Die behoren toten Grale.
Dijn boeck sal daerof ontfanen zijn woert
Ende hi wert gerne oeck gehoert;
Want luttel woerde zullen zijn in desen
Si en zullen te prysene wesen;
- 5130 Dus zal hi waerdich zijn van prise".
Dit sprack Merlijn tote Blasise,
Ende zeide wat hi zoude ontfanen.
Alsene¹⁹ Blaays hadde verstaen
Was hi blyde ende sprack:
- 5135 »Merlijn, negeen²⁰ ongemack
Mach dat my benemen noch geen leet
Ick en zal doen, dat gy my heet".
Merlijn sprack toten boden saen:
»Ick moet te myner moeder gaen,
- 5140 Ende nemen orlof an haer²¹".
Doe gingen zi met hem al daer²²".
Hi sprack: »ick ben al te hande
Ontboden, vrouwe, van vremden lande;
Ombe orlof kome ick tot iu
- 5145 Want gy moet Gode dienen nu
Van der graciën, die Hy my gaf,
Ende ick en mach des niet²³ komen af;
Ick moet in vrende lant varen,
Blasys moet oeck enwech, twaren,
- 5150 Dus werdy²⁴ quijt van ons beiden".
Si zeide: »God moete iu geleiden,
Ende ick en ben niet²⁵ zo vroet
Dat ick iu iet²⁶ letten moet;
Ick woude dat Blasys hier bliven mochte
- 5155 Waer iu dat lief". »Neen, dat en dochte
Niet²⁷, moeder", sprack doe Merlijn.
Orlof nam hy, dat moeste zijn,
Ende voer metten messelgieren.
Blasys voer enwech in deser²⁸ manieren,
- 5160 Ende ginck daer hem Merlijn hiet,
Die anderen reden, ende spaerden²⁹ niet,
Den enen dach den anderen voert,
Totdat zi quamen tener³⁰ poert;
Alset daer was een marketdach,
- 5165 Ende Merlijn daer versach³¹
Enen dorper, die twe scoe³² daer cochte
Ende leder mede, daer men af mochte
Stercke³³ lappen maken saen,
Hi woude³⁴ pelgrimasye gaen.
- 5170 Ende Merlijn lachgede doe hi ze droech.
Die boden vrageden waerombe hi loech.
Hi sprack: »om den dorper metten³⁵ scoen,
Proevet wat hi wil metten³⁶ leder doen,
Hi wil die scoe daermede maken;

¹Hier is blijkbaar een versregel in de pen gebleven;
Fransch: *tu en auras a ta vie accomplissement de ton
cuer et apres ta mort ioie pardurable* ²Alse du
³achte ⁴denste ⁵Saltu ⁶vrent ⁷zeen ⁸ontfenck ⁹wes

¹⁰de gueden ¹¹veirden ¹²zalt ¹³zolen ¹⁴kur, Artur
¹⁵Alze ene ¹⁶geen ¹⁷er, dar ¹⁸nicht ¹⁹werde gy
²⁰icht ²¹deser ²²sparden ²³to eyner ²⁴vorsach ²⁵schoe
²⁶starke ²⁷wolde ²⁸mytlen.

- 5175 Ick zegge iu dat in waren zaken:
Eer hi te hues koemt¹ sal hi zijn doet;
Volget hem ende ziet¹ wonder groet".
Hem wonderde des doe zijt³ hoerden daer.
»Wy zullen weten of dat mach zijn waer!"
- 5180 Zi vraeghden den manne metten scoen,
Wat hi metten leder zoude doen.
Hi zeide: »ick salt nu orbaren,
Ick zal pelgrimasye varen".
Kenlick wonder dochtet hem³ wesen,
- 5185 Hoe dat Merlijn wiste van desen,
Ende zi zeiden ter⁴ selver stont:
»Dese man duncket ons gesont,
Wy twe zullen hem volgen naer,
Ende zien⁴, of dit mach wesen waer".
- 5190 Die twe volgeden hem eene wyle;
Si en gingen⁶ niet ene myle,
Dat die man doet vor hen lach;
Si keerden opten⁷ selven dach,
Ende zeiden wat zi hadden gesien⁸;
- 5195 Die ander antwoorden mittien⁸:
»Dul waren die clerke zonder waen,
Die ons hieten desen doetslaen;
Liever waer ons dat ons mesquame⁹
Dan men hem zijn leven name¹⁰".
- 5200 Dit zeiden zi heimelike ende met liste,
Si en waenden niet dattet Merlijn wiste;
Ende doe zi quamen bct voert,
Dankede hem Merlijn der woert.
»Waeraf dankdy¹⁰ ons¹¹? zeiden zi,
- 5205 »Van dat gy zoidet", antworde hi.
Hem wonderde zere ombe dat woert,
Ende zeiden: »wi en mogen niet woert
Gespreken, du en wetes dat al".
Dus voeren si¹² hene, berch ende dal,
- 5210 Ende quamen in Vertegiers koninckrijcke
Eens dages gereden gemeenlyke
Dor ene stat, daer gesciede
Dat zi zagen¹³ vele armer liede¹⁴;
Want men droech daer een kint te grave.
- 5215 Die maghe weenden sere daer ave,
Die papen zongen entie¹⁵ clerke.
Merlijn begonde lachen sterke;
»Waerom lachdy¹⁶? zeiden die gezellen;
Merlijn begonste hem vertellen,
- 5220 Ende zeide: »ziedy¹⁷ genen man
- Die ginder woent¹⁸? - »Ja, wy; wat eest¹⁹
»Ende den pape, die daer zinget [dan²⁰?
Vor den doden, dien men daer bringet?
Die pape zoude²¹ met rechte wenen;
- 5225 Nu merket, hoe ick dit mach menen:
Dien dat niet en bestaet, sine handen wriu-
Des dat kint es, lude hi zinget". [get;
Si zeiden: »hoe zullen wy dit weten"?
»Gaet, ick dar my wel vermeten,
- 5230 Toter²² moeder, ende vraget haer wes²³
Dat hoer man zo droevich es²⁴?
Soe²⁵ zal zeggen: »ombe zijn kint".
Segget dan: »dat en bestaet hem twint,
Also wel wetewy dat, alze gy,
- 5235 Dat dat met rechte des papen zy
Die ginder zinget alzo hoe,
Ende hi weet wael zelve²⁶ alzo"
Dus vraeghden²⁷ diegene der vrouwen,
Ombe hoers mannes trouwen,
- 5240 Also als hem Merlijn hadde geraden.
Soe²⁸ zeide te hant: »genade,
Ende dat in God wyse van der Hellen,
Ick zal iu die waerheit vertellen,
En latet mynen here niet verstaen,
- 5245 Want hi zoude²⁹ my doet slaen".
Doe si dit hoerden, gingen zi wanderen,
Ende die ene zeide den anderen:
»Wy en zagen nie³⁰", zeiden die vier,
»Waersager van deser manier".
- 5250 Dus voeren zi henen metter vaert³¹,
Totdat zi quamen, in ener dachvaert,
Daer Vertegier, hoer here, was,
Ende zi vraeghden Merline das
Wat hi hem tantwordene riede,
- 5255 Vor den koninck ende zine liede³².
»Wy zullen³³", zeiden zi, »senden hem
Die zeggen zullen overeen, [tween,
Wat ons te voren komen zy;
Wat wilstu³⁴ dat men zegge van dy³⁵?"
- 5260 »Laet des my gebruiken", sprack Merlijn,
Dat zal tuwer alre vromen zijn;
Want gy zegget dat dor mijn goet,
Ick zegge iu dan wat gy doet, [den³⁶".
Ende gy en werdet oeck nember gescou-
- 5265 Si zeiden: »zegget ons, wy zullen dat hou-
»Vaert", zeide hi, »tot Vertegier, [den³⁷".

¹komet, zeet ²ze dat ³em allen ⁴toder ⁵zeen ⁶gingen
⁷op den ⁸geseen, metdeen ⁹mys queme. neme ¹⁰dankc
gy ¹¹zegeden ¹²voren ze ¹³zegen ¹⁴lude ¹⁵unde
de ¹⁶lachget gy ¹⁷ze gy ¹⁸wonet ¹⁹is et ²⁰zalde

²¹To der ²²we ²³zij ²⁴Se ²⁵zelven ²⁶vrageden
²⁷se ²⁸zalde ²⁹zegen ne ³⁰myt der vart ³¹lude ³²zolen
³³wultu ³⁴gescolden ³⁵holden.

- Ende zegget, dat gy my hebbet al hier,
Ende dat ick hem, al sonder waen,
Sal zeggen, hoe zijn torre¹ zal staen
- 5270 Ombe dat hi my dan alzo rechte²
Over die quade, vule³ knechte,
Die my wouden doen verslaen;
Ende ick zal hem, zonder waen,
Seggen waerombe zi hem dat rieden.
- 5275 Dit zegget hem vor al⁴ zinen lieden⁵
Ende dan doet dat hi iu heet⁶.
Die boden voeren enwech gereet,
Ende quamen tot Vertegier.
Doe hi ze sach, verblyde hi scier,
- 5280 Ende vraeghde, hoe hem dat es⁷ gegaen?
Zi zeiden »wael⁸», ende beeten saen,
Ende hoe zi vonden Merline,
Ende al by den wille zine,
Ende dat hi gerne met hem quam⁹.
- 5285 Doe die coninck dat vernam,
Hi zeide: »wat zegdy¹⁰ allegader?
En zochtdy¹¹ niet dat kint sonder vader
Ombedat gy brengen zout¹² zijn bloet¹³?
Si zeiden: »daer en es geen zo vroet
- 5290 Waersager also es dat kint;
Die clerke en weten niet een twint
Waerby die torre niet en mach staen;
Maer hi zal iu dat zeggen zaen,
Es dat hi vor iu komt met talen;
- 5295 Wildy, wy dodene eer wyne halen;
Hem hoeden onser gesellen twe¹⁴.
Die koninck sprack: »ick en wil niet mee,
Dordy¹⁵ dat nemen op iu allen,
Dat hi zegge wat den torre doet vallen,
- 5300 Ende op iu lijf, ick latene leven¹⁶.
Si zeiden: »ja wy, dat waer quaet gebleven¹⁷».
- Hoe Merlijn Vertegier zeide, waerby zijn torre
vel¹⁸, ende van den roden draken ende
van den witten draken.*
- Nu voeren¹⁹ dese boden om Merlijn saen,
Ende Vertegier volghde hem sonder waen;
Also Merlijn die boden hevet vernomen,
- 5305 Hi zeide te hant: »gy hebbet genomen
My op iu lijf²⁰. »Dat es waer²¹», zeiden zi:
- »Wy hebben dat liever, dan gy
Doet blevet²², dat wy ons aventueren²³.
Ick sal iu losen wel ter kueren²⁴,
5310 Sprack Merlijn, ende voer met hen scier²⁵.
Doe gemoeten zi Vertegier.
Merlijn groetene by liever stade,
Ende nam hem buten tenen²⁶ rade:
»Gy dadet²⁷ my zoecken²⁸», zeide hi, »Heer
- 5315 Ombe uwen torre, die iu moyet zeer,
Ende hiet²⁹ dat men my zoude doet slaen
Ombedat met mynen bloede³⁰ zoude³¹ staen
Iu torre³², dat was iu bediet³³;
Hi loegh, die dat was die iu dat riet;
- 5320 Maer zeiden zi dat hi met my
Soude staen, zo seiden zi waarheit dy³⁴.
Vertegier sprack tot hem³⁵ geret:
»Seghstu my hieraf die waarheit,
Ick sal met hen doen al uwen wille³⁶».
- 5325 »Nu gawy³⁷», zeide Merlijn stille,
»Totten clercken, ick sal hem allen
Vragen wat den torre³⁸ doet vallen,
Si en zullen dat niet konnen geseggen³⁹.
Aldus gingen zi daer leggen
- 5330 Die stene⁴⁰ van den groeten werke,
Aldus ontboden zi die clerke;
Ende doe zi quamen vor Vertegier
Vraeghde hem Merlijn herde scier:
»Gy heren, hoe valt deze⁴¹ steen⁴²?
5335 Zi zeiden: »wy en weten dinck negeen
Dan wy zeiden den koninck⁴³.
Vertegier zeide: »vremde dinck⁴⁴
Was dat gy my zeidet⁴⁵ allegader,
Dat ick zoude doen zoecken⁴⁶ zonder vader
- 5340 Een kint; ick en weet hoe dat is vonden⁴⁷.
Merlijn sprack tenselven⁴⁸ stonden:
»Over dul houdet⁴⁹ gy den koninck,
Dat gy dadet zoecken⁵⁰ zulken⁵¹ kint,
Dat en was niet te ziner vromen.
- 5345 Gy vondet, dat ter erden was komen
Een kint zonder eertschen vader,
Dat doden zoude iu alte⁵² gader,
Ende dadet den koninge dat verstaen,
Dat hi dat kint dade doet slaen,
- 5350 Ende leide iu dat fundament zijn bloet,
Die torre zoude dan wesen goet.

¹torn ²rychte ³quaden, vulen ⁴alle ⁵luden ⁶hiet
⁷is ⁸Fransch: *et si li distrent que se il voerist il nel
trouvassent iames; il vient moult volantiers a toi* ⁹zegge
gy, zochte gy ¹⁰zolden ¹¹dor gy ¹²vol ¹³voren

¹⁴bleven ¹⁵schijr ¹⁶to eynen ¹⁷deden, hieten ¹⁸blode
¹⁹zalde ²⁰torn ²¹beduet ²²to em ²³De steyne
²⁴we vellet deesen ²⁵koninge, dinge ²⁶zegeden
²⁷zoken ²⁸to den zelven ²⁹holden ³⁰zolken ³¹allen.

- Dit¹ zeidy om te lengene iu lijf².
Elck wart vervaert als een keytijf,
Also die sterven waenden doe.
- 5355 Merlijn sprack den koninck toe:
»Here nu moechdy wael verstaen,
Dat zi my niet en willen verslaen
Omb uwen torre, maer omb hoor leven;
Vrage des hem daer ick zij³ beneven
- 5360 Si en zullen des loechenen niet een haer⁴”.
Die koninck zeide: »zeghet hi my waer⁵”?
»Ja hi⁶”, zeiden zi alle gereet,
»Maer wy en weten niet, hoe hi dat weet,
Ende wy bidden iu, here goet,
- 5365 Dat gy ons niet⁷ en verdoet,
Eer wy dan zien⁸, sonder waen,
Hoe die torre⁹ by hem sal staen¹⁰”.
Merlijn sprack: »gy en stervet niet
Eer gy dat metten¹¹ ogen ziet¹²”.
- 5370 Doe sprack Merlijn tot Vertegier:
»Gy zoudet gerne weten scier,
Wat dit werck dus vallen doet;
Wilstu¹³ doen wat my duncket goet,
Gy zult die waerheit weten scier:
- 5375 Onder den torre¹⁴ es¹⁵ een rivier¹⁶
Ende onder den watre¹⁷ zijn tve steen¹⁸”;
Tve draken, die no groot noch cleen¹⁹”
En zien²⁰”, zijn daeronder groet,
Die ene es wit, die ander roet.
- 5380 Die ene weet wael, dat die ander es²¹ daer;
Also hem die last dan wert te zwaer
Maken zi zo groet baraet,
Dat al vallet dat op hem staet.
Doe dat bezoecken, du zals²² dat vinden,
- 5385 Ende doet my hangen ende binden
Ne vindestu dat niet²³, ende oeck verworgen;
Ende vindestu dat, laet gaen myne bor-
Die koninck zeide: »zegstu my waer,^{[gen²⁴”}.
So en is nergen, verde²⁵ noch naer,
- 5390 Man zo wijs noch zo vroet;
Maer zech, hoe men dit best doet²⁶”.
Merlijn sprack: »met meneger kerre²⁷”
Sal men die erde nemen verre²⁸”.
Te hant die koninck dat doen dede,
- 5395 Dit dochte²⁹ den lieden³⁰ dullechede
- Al en dorstensi hem des niet bevroeden.
Merlijn dade die clerke hoeden.
Men wachte ginder lange stonden,
So lange dat zi dat water vonden;
5400 Doe ontboet men Vertegier,
Ende hi brochte daer Merlyne scier;
Si zien³¹ dat water herde groet
Entie³² koninck hi ontboet
Hem tve, aldaer zijn raet an stoet,
5405 Ende zeide: »dit kint es zere vroet;
Hi zeghet: hier onder zijn tve draken,
So vele en kostet my niet dat maken,
Ick en wil doen al zinen raet³³”.
Doe riep hi Merlyne al daer hi staet:
5410 »Van den watre zeidy³⁴ eerst waer,
Ick en weet of die³⁵ draken zijn³⁶ daer³⁷”.
Merlijn zeide: »eer men dat ziet,
En kan men dat geweten niet³⁸”.
»Merlijn³⁹”, sprack hi, »vrient⁴⁰”, nu zech
5415 Hoe⁴¹ zal men dat water bringen enwech⁴²”?
»Met groten grachten zal men dat al⁴³”
Leiden in dat diepe dal⁴⁴”.
Die grachten zijn⁴⁵ begonnen scier,
Ende Merlijn sprack tot Vertegier:
5420 »Die draken, die daer onder wanderen,
Tierst⁴⁶”, dat die ene koemt ten⁴⁷ anderen,
Sal die ene den anderen doet slaen;
Ontbiedet iu hoge liede saen,
Die scouwen mogen desen wijch,
5425 Want dat hoerre tweer⁴⁸ krijch
Grote dinck zal bedieden⁴⁹”.
Die koninck sprack: »ick zalse ontbieden⁵⁰”.
Over dach ende over nacht
Ontboet hi al⁵¹ zine macht,
5430 Ridders, clerke, ende baroene⁵²
Ende zeide hem van Merlijns doene⁵³,
Ende hoe die draken zouden striden.
Zi zeiden: »vraechdy⁵⁴ hem niet siden
Welck anderen doet zoude slaen⁵⁵”?
5435 »Neen ick⁵⁶”, zeide hi, zonder waen.
Doe dat water ute was al rene⁵⁷,
Bleken daer die grote stene⁵⁸.
Merlijn zeide: »ziedy⁵⁹ gene saken⁶⁰”?
«Ja wy, wael⁶¹”. »Daer zijn die draken⁶²”

¹zegede gy ²zal ³Fransch: *mais il ne seront ia si hardi que il devant moi nos orent mentir* ⁴nicht ⁵zeen ⁶torn ⁷mit den ⁸Wultu ⁹is ¹⁰riveer ¹¹water ¹²steyne cleyne ¹³Ne zegen Fransch: *qui ne voient gote*; Eng. *that see no sight* ¹⁴zalt ¹⁵Fransch: *si soient mi plege quite*. ¹⁶keer, veer. In 't Fransch echter: *Merlin dist*

a cheval et a charretes et a homes a cox et porter loig a hotes; en in 't Eng. *in cartes and on memes nekkes* ¹⁷duchte ¹⁸luden ¹⁹Unde de ²⁰ode, zin ²¹vrent ²²wo ²³wal ²⁴To eirst ²⁵ton ²⁶ore twijer ²⁷beduden ²⁸alle ²⁹barone, done ³⁰vragede gj ³¹reyne, steyne ³²ze gj.

- 5440 Sprack Merlijn, al overluet.
 »Hoe¹ zal mense best bringen wt²?
 Zeide Vertegier; ende Merlijn sprack:
 »Zi en doen nieman³ ongemack,
 Eer die ene koemt an den anderen al;
- 5445 Dan zullen zi vechten alzo wal
 Tote dien⁴ dat die ene ondergaet⁵.
 Die koninck vragede ende zijn raet,
 Welck haerre⁶ daer⁷ te stervene steet.
 Merlijn zeide: »nadat ick dat weet
- 5450 Ende sculdech ben te zeggene dan,
 Seggick dy dat gerne vor drie⁸ man⁹.
 Die koninck riep daer wt drie⁸,
 Ende vor diegene zeide hi,
 Wat Merlijn sprack. Doe zaidensi al¹⁰:
- 5455 »Vraget, welck drake verwinnen sal¹¹.
 Merlijn zeide: »dese drie man¹²
 Zijn van dinen rade dan¹³?
 »Ja si, bet dan ieman el¹⁴.
 »So mach ick hen dat zeggen wel¹⁵»
- 5460 Sprack Merlijn al openbaer.
 Die koninck sprack: »dat es waer¹⁶.
 Hi zeide: »ick wil dat gy wetot¹⁷ ditte,
 Dat (ver)winnen zal die witte;
 Ili zal tierst¹⁸ grote pine dogen.
- 5465 Groet lijckteken sal dit togen
 Die konde geweten, wat dit bediet¹⁹,
 Maer nieman²⁰ en zeggickt eer²¹ gesciet²².
 Hi hiet²³, dat men den steen op trake;
 Doe quam daerwt een wit drake
- 5470 Tierst²⁴ datten die liede²⁵ zagen,
 Begonden zi daerof versagen;
 Hi was eyslick ende groet.
 Den anderen vonden zi, die²⁶ was roet,
 Daerof waren²⁷ zi versaget meer;
- 5475 Want hi was tousiene zeer.
 Die koninck waende²⁸ op hem den zege.
 Merlijn sprack: »laet gaen hoer²⁹ wege
 Mine borgen, want zi zijn quite³⁰.
 Die koninck sprack: »dat zij met vlijte³¹».
- 5480 Mettien³² quamen zo na die draken,
 Dat zi hem daer onderstaken
 Porrende daer elck den andren vernam;
 Mittien worden³³ zi zere gram
- Ende voeren te samene met (ten) tanden;
 5485 Noch man in genen landen
 Beeste in stride zach zo stuer³⁴;
 Si vochten den dach al duer³⁵,
 Enten³⁶ andren totten myddage.
 Alle die liede die dat zagen
- 5490 Meenden wael die waerheit bekinnen,
 Dat die roede zoude winnen,
 So lange dat die witte wtwarp
 Wter nasen wten monde een vuer so scarp
 Dattie³⁷ rode verbrande van der hitte³⁸;
- 5495 Doe lach neder oeck die witte
 Ende en levede maer drie dage daernaer.
 Doe zeiden alle die waren daer:
 »Dit wonder en zach nieman eer³⁹!
 Doe zeide Merlijn: »koninck, heer,
- 5500 Nu maket uwen casteel weder;
 Hi en zal nu nember vallen neder⁴⁰.
 Vertegier hiet, dat men dat werck
 Maken zoude hoge ende sterck.
 Dicke hi an Merlyne zochte,
- 5505 Wat die⁴¹ strijt bedieden⁴² mochte,
 Ende waerombe die rode zo lange hadd⁴³
 Merlijn antworde hem in dat leste: [beste⁴⁴];
 »Dat bediet⁴⁵, al sonder waen,
 Alle die dinge, die zijn⁴⁶ gedaen
- 5510 Entie⁴⁷ noch te gesciene zijn⁴⁸;
 Wilstu⁴⁹ my geven die trouwe⁵⁰ dijn
 Dat daer my niet af gesciet,
 Ick zal dy zeggen wat dat bediet⁵¹,
 Ende dese zekerhede my doe
- 5515 Vor degene die daer horen toe⁵².
 Dat doe⁵³ ick gerne⁵⁴, sprack Vertegier.
 »So gaet, ende doet komen hier
 Uwen raet entie⁵⁵ clerke saen
 Die om den torre zijn⁵⁶ gevaen⁵⁷».
- 5520 Vertegier, hi dade ze halen;
 Merlijn zette die clerke in talen,
 Ende zeide⁵⁸: »hoe dul dat gy waert,
 Doe gy plaget⁵⁹ al zulker aert,
 Ende gy niet en waert zulke liede⁶⁰»
- 5525 Alsoe betaemde geleerden diede,
 Ende gy wael oeck wesen mochtet⁶¹;
 Hierombe vondy⁶², dat gy zocht⁶³».

¹wal ²nemen geen ³den ⁴welk er ⁵dar ⁶dre
⁷alle ⁸dese die manne, danne ⁹al, wal ¹⁰weten
¹¹to eirst ¹²beduet ¹³neman ¹⁴dat eer dat ¹⁵heet
¹⁶lude ¹⁷de ¹⁸weren ¹⁹wan; doch verg. t Fransch:
fu bien avis V. que cest deust bien vaincre lautre ²⁰er
²¹Mit den woorden ²²sture, dure ²³Unde den ²⁴Dat de

²⁵hette ²⁶de, beduden ²⁷Fransch: *si longuement en
 avoit eu li rous le meilleur* ²⁸bedudet ²⁹zin ³⁰Unde
 de ³¹Wultu ³²de truwe ³³beduet ³⁴do ³⁵Fransch:
si parla Merlins a e's et lor dist ³⁶plegen ³⁷lude
³⁸mochten, zochten ³⁹vonde gj.

Gy zaget¹ wel, dat ick was geboren;
 Die in dat brochten te voren,
 5530 Togeden, dat ick in zoude doet slaen;
 Omdat ick hem ben ontgaen
 Wouden zi dat gy my haddet verslegen¹;
 Maer ick hebbe daer enen heer tegen
 Die my hoedet tegen hoer bedriegen¹,
 5535 Ende ick zal ze zere doen liegen.
 Van my en koemt in nember quaet,
 Wildy doen al mynen raet¹.
 Quaet en docht¹ den clerken niet,
 Dat hen Merlijn daer onthiet.
 5540 Blidelike hebben zi geantwoert,
 Ende zeiden: »du en bringes¹ niet voert
 Dat ons te doene onwaert hevet,
 Want du bist die wiseste die levet¹.
 Merlijn sprack: »van deser aert
 5545 En onderwint in niet vorwaert;
 Dit zekert my, ende dan gaet
 Te biechte¹; dat is mijn raet.
 Doet penitencie, gy hebbet gesondet,
 Dat gy die ziele niet verwondet,
 5550 Ende ick late in varen quite¹.
 Si dankeden des met groten vlyte,
 Ende zeiden datzi dat gerne daden¹.
 Dus zijn zi van der doet ontladen¹.
 Alle die dat zagen¹ sprakens hem¹ eer.
 5555 Die koninck sprack te Merlyne meer,
 Ende zeide: »dune segges my niet
 Wat der draken kamp bediet¹,
 Van den anderen hebbick wael gehoert
 Noch berichte my bet voert¹.
 5560 Merlijn sprack: »die rode drake
 Bediet¹ dy ende dine sake,
 Entie¹ witte Constans kinder¹.
 Vertegier scaemde hem ginder.
 Doe zeide Merlijn: »es dy dat leet,
 5565 Ick zwige dan van dat ick des weet¹.
 Vertegier sprack: »hier en¹ staet
 Nieman¹, hi en is wael mijn raet;
 Daerombe zech my wat dat bediet¹,
 Die waarheit ende anders niet¹.
 5570 Merlijn sprack: »du hoers van my,

Dat die rode betekent¹ dy;
 Ick zal dy zeggen hoe ick dat mene¹:
 Constans kinder die bleven clene¹²
 Doe zi horen vader verloren,
 5575 Ende hadstu¹ ze also verkoren
 Alse du te rechte zouds¹ hebben gedaen,
 Du haddes hem in staden gestaen
 Tegen alle die nu leven;
 Nu hevestu se slants¹ verdreven,
 5580 Ende houds¹ dat lant al in dijn gewout¹
 Ombdat dy dat volck al was hout¹;
 Alse si raet an dy gesochten,
 Des zi niet ontberen en mochten,
 Dades du dy wt hoeren rade;
 5585 Sie, doe¹ Engelant nam scade,
 Ende dat volck kroende dy vor¹ here,
 Du zeides, du en mochts nembermere¹³
 Coninck zijn over die genoet,
 Die koninck Moynes en waer doet;
 5590 Ende si verstonden dat wael die t¹ hoerden:
 Dus dadestu dinen koninck vermoerden;
 Sine broeder ontfloen te hant.
 Noch onthoudstu hem hoer¹ lant;
 Ende als diegene tot dy quamen¹;
 5595 Die den koninck zijn leven namen¹³
 Dadestu se ontljiven gereet,
 Alse of dy sijn doet waer leet;
 Maer dattu beheldes dijn rijke
 Dat was ene quade gelijke¹;
 5600 Om dijn behout maeckstu¹ den steen,
 Maer dy en mach helpen dinck negeen¹.
 Robert zeghet¹, dat die koninck zeide:
 »Merlijn, du zechs al waerheide¹,
 Ombe raet biddick¹ dy zekerlike,
 5605 Du bist die vroetste¹ van ertrike;
 Hierombe zech my, zonder blijf,
 Hoe ick verliesen zal mijn lijf¹.
 Merlijn sprack: »en dadick¹ des niet,
 Sone zeide ick niet¹ al dat bediet¹.
 5610 »Ick weet dy des danck¹, sprack Vertegier.
 Merlijn zeide: »verstant my hier:
 Dyne macht bediet¹ die rode drake,
 Entie¹ witte der kinder zake

¹zegen, verslegen, bedriegen. Het Fransch is, in deze gansche toespraak, veel uitvoeriger; het Engelsch stemt daarentegen nagenoeg woordelijk overeen. ²duchte ³brengest ⁴bijchte ⁵deden, ontleden ⁶sprekens em ⁷bedued ⁸bedudet ⁹Unde de ¹⁰ne ¹¹neman ¹²beteykent ¹³meyne, cleyne ¹⁴haddes du ¹⁵zoldest ¹⁶slaens ¹⁷gewolt, holt ¹⁸Se, do ¹⁹do vor oren ²⁰mochtes

numbermere ²¹die dat ²²ontholdestu em er ²³que-
 men, nemen ²⁴D. e. q. g. was. Fransch: *ce ne just
 mie boens semblanse.* ²⁵makestu ²⁶zegede ²⁷Fransch:
*Quant Vertigiers a oi ce que Merlins li a dit, si set
 bien que il li a dit voir* ²⁸bid ick ²⁹de vrodeste
³⁰dede ick ³¹nicht ³²beduet ³³bedudet ³⁴Unde de

- Die wten¹ lande zijn gereden ;
 5615 Ende dat si oeck lange streden
 Bediedet² dattu hoer³ lant
 Lange heves⁴ gehat in diner hant :
 Dat die witte den roden brande
 Bediet⁵, also ick dat bekande,
 5620 Dattu zouds⁶ bernen van horen viere⁷ ;
 En gelove des in gener maniere,
 Dat dy dijn steen helpe wter⁸ moet :
 Du en zals⁹ aldus bliven doet¹⁰.
 Also dit hoerde die koninck ginder
 5625 Vragede hi: »waer zijn die kinder¹¹?
 Merlijn zeide¹²: »in genen meer¹³,
 Daer zi hebben een krachtech¹⁴ heer,
 Ende zullen hier komen ombe vechten,
 Ende zeggen, datzi willen rechten¹⁵
 5630 Over dy al zonder bliven,
 Dattu Moynes dades ontliven.
 Si zullen¹⁶ havenen, ende menech¹⁷ scip-
 Over drie maende te Wincester¹⁸. [mester,
 Gram was die koninck omb die maer¹⁹,
 5635 Ende vragede Merline daernaer²⁰,
 Of dat anders niet mochte zijn?
 »Neen, 't waren²¹, sprack Merlijn,
 »Si zullen²² dy bernen, dat en mach niet²³
 Also alstu zages²⁴ ontliven [bliven,
 5640 Den witten den roden drake²⁵.
 Dus eynde Merlijn zine sprake.
 Doe dit Merlijn seide te voren
 Enes²⁶ dages, als gy moecht²⁷ horen,
 Dade hi te samene zine liede²⁸,
 5645 Aldus mene ick dat gesciede.
 Doe quam Merlijn te Wincester,
 Die meneger²⁹ wijsheit es mester,
 Daer Constans kinder zouden landen.
 Vertegiers liede niet en kanden
 5650 Waerombe zi verzamelt quamen³⁰
 Eer zi dat van Merline vernamen³¹;
 Ende te hant Merlijn danen³² sciet
 Doe hi dit Vertegier hadde bediet³³,
 Ende ginck te Blasysse waort,
 5655 Ende zeide hem, dat hi zine vaert
 Wael na willen hadde volbrocht,
 Daer hi ombe was gesocht.
 Hi vertelde Blasysse al die zaken
- Ende hiet ze hem in dat boeck maken.
 5660 Lange wijle was Merlijn ginder
 Tote datten³⁴ zochten Constans kinder;
 Ende Vertegier ontbeide den dach
 Des hem Merlijn dade gewach.
 Des dages sagen die³⁵ van Wincester
 5665 Gescepet volck ende menegen³⁶ mester,
 Die Constans kinder daer brochten.
 Vertegier zach dat zi hem sochten
 Ende hiet wapenen zijn heer,
 Ende vor die havene staen toter weer.
 5670 Maer die te voren op hem vochten
 Lettene³⁷ daer al dat zi mochten,
 Ende Constans kinder wouden landen;
 Ende tierst³⁸ datze die liede bekanden
 Haddes hem wonder, wanen³⁹ zi quamen.
 5675 Die kinder doe havene namen;
 Die vor die havene stonden ter weer,
 Vrageden doe: »wes es dat heer⁴⁰?
 Ende zi antworten hem aldus:
 »Dat 's Aurelius Ambrosius,
 5680 Ende Uter ende Pandragoen,
 Ende komen ende willen wrake doen
 Over Vertegier al te hant,
 Die⁴¹ valsclike hout⁴² hoer lant,
 Ende horen broeder moerden dede;
 5685 Hierombe comensi hier ter stede⁴³.
 Ende also die van der stat vernamen
 Dat hoers heren kinder quamen,
 Ende si kracht⁴⁴ van lieden brochten,
 Gevel, dat zi daer tegen⁴⁵ vochten,
 5690 Dat daer hem scade af mochte gescien⁴⁶,
 Ontseiden si Vertegier mettien⁴⁷;
 Ende aldus van Vertegier scieden
 Dat meeste deel van sinen lieden⁴⁸.
 Doe hadde hi vaer van desen dingen;
 5695 Hi hiet⁴⁹ die hem niet ontgingen,
 Datsi dat⁵⁰ hues zouden besetten.
 Si dadent te hant al zonder letten.
 Nu hebben die scepen havene genomen,
 Entie⁵¹ ridders zijn wtgekomen,
 5700 Entie⁵² van Wincester, groet ende clene,
 Quamen tegen hem gemene,
 Ende ontgingense vor heren.
 Die hem an Vertegier keren,

¹nt den ²bedudet ³dat du er ⁴hevest ⁵Dat du
 zoldes ⁶vuere ⁷wt der ⁸salt ⁹zegede ¹⁰Fransch:
il sont en mer ¹¹krefftich ¹²richten ¹³zolen ¹⁴ma-
 nich ¹⁵meer, schijr ¹⁶nicht ¹⁷als du zegest ¹⁸Eynes

¹⁹mogen ²⁰lude ²¹maniger ²²quemen, vornemen
²³danne ²⁴beduet ²⁵dat ene ²⁶zegen de ²⁷letter
 ene ²⁸to eerst ²⁹wannen ³⁰De holt ³¹kraft ³²kegen
³³gescheen ³⁴myt dien ³⁵luden ³⁶heet ³⁷de ³⁸Unde de.

- Helden die borch met groter weer.
 5705 Op hem so vocht al dat heer
 So lange, dat in enen' tyde,
 Pandragoen in enen' stryde,
 Den casteel ontstact met viere'³
 Ende verbrande Vertegiere.
 5710 Aldus wonnen si al dat lant,
 Ende ontboden al te hant
 Achterlande harentare'³
 Die daer tegen hem nu ware',
 Dat zi ze aldus zouden bezoeken.
 5715 Hier es dat ende' van tween boecken.

*Hier begint dat derde boeck: hoe Pandragoen
 ende Uter Merlyne doen zoeken.*

- Dit boeck zeghet voert openbaer,
 Tiersten dattet dat' lant wart gewaer
 Waren die heren herde blyde
 Ende ontgingen ze te stryde;
 5720 Aldus zo wonnen zi dat lant.
 Aurelius Ambrosius maeckte te hant
 Enen koninck van Pandragoene,
 Ende was hem getrouwe in allen doene'.
 Vertegier, die hadde in den lande
 5725 Den Sennes geset in die hande
 Die castele ende oeck die borge.
 Des hadden die Kerstene' zorge.
 Pandragoen zat een half iaer
 Vor eener borgh, dat was waer,
 5730 Daerynne belegen was Hangis;
 Sine liede berieden hem dies'⁶,
 Hoe men gewonne den casteel.
 Doe waren'¹¹ daer liede'¹¹ een deel
 Die van Merline spraken'¹²,
 5735 Hoe hi bediede'¹³ van den draken
 Vertegier al sijn doen.
 Zi namen'¹⁴ Uter ende Pandragoen
 Buyten den lieden ende al bysonder,
 Ende zeiden hem van Merlijns wonder,
 5740 Dat hi waer die beste divijn
 Die in der werelt'¹⁵ mochte zijn,
 Ende woude hi oeck hi dade bekinnen'¹⁶,
 Of men die borch iet mochte gewinnen.
 Pandragoen sprack: »waer zoude men dan

- 5745 Vinden also wijsen man"?
 Si zeiden: »wy en weten waer,
 Maer dat wetewy wael openbaer,
 Als men van hem spreket dat hi dat weet,
 Ende woude hi, hi quame gereet".
 5750 Pandragoen sprack al te hant:
 »Ick salne'¹⁷ vinden es hi in dat lant".
 Dus dade die coninck Pandragoen
 Merlyne nu zoeken doen
 In dat lant daer men hem vinden mochte.
 5755 Doe Merlijn wiste dat men hem zochte,
 Nam hi an Blasise orlof saen,
 Ende es in een dorp gegaen,
 Daer hi des conincks'¹⁸ boden wiste,
 Quam hi in gegaen met liste,
 5760 Op zinen hals met ener maetsue;
 Twe grote scoen al nuwe,
 Ende enen quaden rock hadde hi ane;
 Nu was hi in ziner gedane
 Rechte als hi een wilt man waer'¹⁹.
 5765 Dus quam hi gegaen aldaer
 Daer des conincks boden lagen'²⁰,
 Ende tallerierst'²¹ dat zi hem zagen'²²
 Wonderdes hem, ende zeiden dan:
 »Dit doncket ons wesen een quaet man".
 5770 Hi ginck te hem ende zeide'²³ dese tale:
 «Gy en doet niet", zeide'²⁴ hi, »wale
 Iuwes Heren bodescap te ziner vromen,
 Daer gy ombe hier zijt'²⁵ gecomen,
 Ombe te zoeckene'²⁶ den divijn
 5775 Die geheten es Merlijn".
 Doe zi dit hoerden, zi zeiden gemene:
 »Welck Duvel zeide dat dezen vileine"?
 Hi zeide doe: »waer dat geheten my,
 Ick haddene vonden eer dan gy".
 5780 »Weetstu daer iet'²⁷ af"? zeiden zy mettien,
 »Of hevestu hem iergen gesien"?
 »Gesien'²⁸ heb icken", sprack Merlijn,
 »Ende ick weet wael waer zine pade zijn;
 Ende dat gy hem zoecket'²⁹ ende doet arbeit
 5785 En helpet iu niet, heeft'³⁰ hi my geseit,
 Al met alle niet een twint'³¹;
 Al is dat sake dat gy hem vint
 Hi ne voer niet'³² no min no meer.
 Als gy comet tot uwen Heer

¹eynen ²vure ³na unde veer ⁴weer ⁵eynde ⁶To
 cirsten dat dat ⁷done ⁸Cristenen ⁹eyner ¹⁰des
¹¹weren, lude ¹²spreken ¹³bedude ¹⁴nemen ¹⁵werlde
¹⁶bekennen ¹⁷zal ene ¹⁸koninges ¹⁹weer ²⁰legen,

zegen ²¹to alre eirst ²²zegede ²³zint ²⁴zokene
²⁵icht ²⁶gezeen ²⁷zoket ²⁸nicht hevet ²⁹twinck
³⁰vore nicht.

- 5790 Secht, dat hi die borch wint in geenre wijs
Eer dat doet es Hangys;
Ende van al des konincks lieden¹
Die Merline te zoeckene rieden,
So es hoerre² twe min dan vive
- 5795 Van hem allen nu te live;
Juwen Here secht van den drien³,
Ende secht wat gy hebbet gesien⁴
Ende secht hem, zocht hine⁵ in desen
Dat hine daerinne vinden zoude⁶, [woude⁷,
- 5800 Hi en zal met nieman willen varen
Dan met den koninck twaren⁸.
Dus sprack hi daer dat die boden horen,
Ende eer zi dat wisten hadden sine⁹ verloren,
Ende elkerlyck sach op anderen
- 5805 Ende zeiden: »laet ons hene wanderen;
Dat was die Duvel dat wy spraken¹⁰;
Wat willewy doen met desen saken
Dat es best, sint dat ons es gevallen,
Dat wi dat onsen Here verkallen¹¹».
- 5810 Enwech voeren¹² die boden saen.
Doe si hoer dachvaert hadden gedaen,
Quamen zi tot Pandragoene.
Doe hise sach in dien doene¹³,
Vragede hi oft zi hadden gebrocht
- 5815 Dengenen, dien si hadden gesocht?
»Here¹⁴», zeiden si, »versame die liede dijn,
Die dy zeiden van den divijn¹⁵».
Pandragoen dade ze ontbieden,
Ende alsi¹⁶ quamen tot hem lieden,
- 5820 Seiden zi wat hem was gesciet,
Ende wat hem die dorper riet,
Ende dat daer twe doet zouden¹⁷ wesen
Van dien die feiden te zoeckene¹⁸ desen.
»Dat es waer¹⁹», zeiden zi.
- 5825 Die coninck sprack: »dat doncket my²⁰».
Hem wonderde in hoer²¹ gedochte
Wie²² die dorper wesen mochte;
Zine dachten niet van Merline,
Dat hi ander gedane dan²³ zine
- 5830 Enegewijs genemen mochte.
Zi dachten doe in hoer gedochte,
Dat nieman van Hangys doet
Dan Merlijn wiste, cleyne no²⁴ groet,
Den boden vrageden zi of waer waer,
- 5835 Dat hem die dorper brachte die maer?
Zi zeiden: »in Northomberlant,
Daer wi aten²⁵ quam hi te hant
In die herberge tot ons gaende²⁶».
Doe sprack daer een, dat hi waende,
5840 Dat dat Merlijn wael wesen mochte,
Ende woude dat hem die coninck sochte.
Pandragoen sprack: »ick zal daer varen
Ende laten Uter hier, twaren;
Ende die Merlijn hebben gesien²⁷»,
5845 Zullen daer my ombe helpen spien²⁸».
Zi voeren in Northomberlant;
Ombe mare vragedenai te hant,
Negene en hebbenze gevreest²⁹».
Die koninck quam in enen foreest,
5850 Ende een van sinen lieden vant
Enen herde³⁰ al te hant,
Die vele beeste hoede³¹ daer,
Ende hi vragede wanen hi waer?
Hi zeide: »van Northomberlant
- 5855 Ben ick, eens goeden mannes seriant,
Maer ick sprack³² gisteren enen man,
Die my dat zeggen began,
Dattene coninck Pandragoen
Zoude zoecken, dat es een »waer doen³³».
- 5860 Die bode sprack³⁴: »zech waer hi sy³⁵».
Hi zeide: »ick zegge dat node dy,
Dat ick den coninck zoude vertellen³⁶».
»So com met my te minen gesellen,
Ick late dy den coninck zien³⁷».
- 5865 »Wie woude dan myner beesten plien³⁸?
Ick en hebbe een twint³⁹ oeck niet te doene
Metten coninck⁴⁰ Pandragoene;
Maer waer hi hier, ick wysede hem dan,
Waer hi vinden mochte den man⁴¹».
- 5870 Hi zeide: »ick zalne⁴² dy halen te hant⁴³».
Hi voer daer hi den coninck vant,
Ende vertelde⁴⁴ hem van den zaken t
Die coninck zeide: »varewy daer⁴⁵». [waer⁴⁶
Aldus quamen si tot den kornuet
- 5875 Die knape sprack al overluet:
»Siet, waer ick den koninck bringe⁴⁷,
Nu vertel ons alle die dinge⁴⁸».
»Du zoeckes⁴⁹ Merline, du en kans hem⁵⁰
Vinden, hy en wille dy⁵¹ openbaren; [twaren

¹luden ²erre ³dren, geseen ⁴ene ⁵walde, zolde
⁶ze ene ⁷sprenken ⁸voren ⁹done ¹⁰alze ze ¹¹zolden
¹²to zokene ¹³er ¹⁴we ¹⁵dan de ¹⁶noch ¹⁷eten
¹⁸geseen, speen ¹⁹Fransch: *mais il ne trouva onques*
qui les li en seust dire; Engelsch: *but thei founde*
noon that ought of hym coude sey. ²⁰h erden ²¹hodde
²²sprack ²³zeen, pleyn ²⁴twink ²⁵Mit den koninge
²⁶zal ene ²⁷vortellede ²⁸waer ²⁹Fransch: *voici low roi*
que ie taimain ³⁰zoekest, kanst ene nicht ³¹dich.

- 5880 Maer vare tegen die poerte¹ gereet,
Hi zal daer comen, dat ick wael weet".
»Hoe gelove ick des"? sprack Pandragoen.
Merlijn² zeide: »wildy³ dat niet doen,
In trouwen soe laet dat staen;
- 5885 Maer dat is dompheit, zonder waen,
Hoert men na valschen rade iet⁴". [niet".
Die koninck sprack: »ick en mestrouwe dy
Doe zeide Merlijn²: »alse dat dy nu staet,
So geve ick dy den besten raet,
- 5890 Dan ieman die iu es by,
Ende voorwaer zeggick dat dy".
Die coninck voer toter iersten poert
Die hy daer nomen hoert.
Doe quam daer te hove een man,
- 5895 Die goede cleder hadde an,
Ende zeide: »laet my te Pandragoene".
Men dade dat. Hi sprack also die koene:
»Here", zeide hi, »Merlijn zent my tot dy"
Ende zeide my, dat hi diegene zy⁵
- 5900 Dien gy in genen bossche vont⁶;
Een waerteecken sprack zijn mont,
Dat hy hier te komene zeide
Huden, ende dat es waerhede;
Maer du en heves zijns gene noet".
- 5905 Die koninck zeide: »ick doe wel groet,
Ende ick zegge dy dat ick en zoude
Negenen man spreken also boude".
Merlijn zeide: »goede mere
Ontbiedet hi dy by my, here:
- 5910 Dijn broeder Uter hevet gedoet
Hangys, dinen viant groet".
Den koninck wonderdes, ende zeide:
»Vrient, zegstu⁷ my waerhede"?
Doe zeide hy tote Pandragoene:
- 5915 »Wat hebbick daer mede te doene?
Gelovestu des niet, zo bistu niet wijs;
Ondervinde die waerheit dies⁸
Ende geloves of dat es waer".
Die koninck sant twe boden daer
- 5920 Op perden van goeder lusten⁹
Ende heet hem, datze niet en rusten,
Hent¹⁰ zi die waerheit hebben vernomen
Hierenbinnen ander boden komen
Die desen boden gemoeten¹¹
- 5925 Ende Pandragoene voeren groeten,
Die hem die waerheit zouden ontbinden
Tierst¹² dat zi hem onderkinder¹³
Reden zi toten koninck te samen,
Mettien zi den raet daer namen,
- 5930 Hoe Uter Hangyse sloech.
Die koninck zeide: »dat es genoeg;
Swiget also lief gy wilt leven".
Aldus es die tale gebleven.
Wonderhaddes den koninck in sijn gedochte,
- 5935 Hoe so dit Merlijn weten mochte;
Hy woude omb hem daer nog dagen,
Want hy hem geerne zoude vragen,
Hoe Hangys waer blyven doet.
Doe quam tot hem een man groet,
- 5940 Die goede cleder hadde angedaen,
Aldaer die koninck quam gegaen.
Die man ontboet hem goeden dach,
Ende vragede hem waerombe hi daer lach?
Hy zeide: »Merline ick hier ontbeide
- 5945 Hent¹⁴ dat hy kome, als hy zeide".
»Gy en zijt¹⁵ niet", zeide hy, »al te¹⁶ vroet,
Dat gyne zaget¹⁷ ende vor iu stoet,
Ende gyne niet kennen mocht indien¹⁸;
Roepse die hem hebben gesien¹⁹,
- 5950 Ende vraget of ick dat iet²⁰ wesen mochte".
Mettien²¹ men die²² daer brochte,
Die koninck sprack: »ombe den divijn,
Die geheten es Merlijn,
Hebbewy hier lange gedaget,
- 5955 Kendy hem²³ iet²⁴ of gyne saget"?
»Here", zeiden zy, »dat en mochte niet zijn,
Wy en zouden kennen zijn anschijn".
By den koninck stont die man,
Ende antworde den lieden dan:
- 5960 »Es hier ieman van hier binnen,
Die Merline mochte kinnen"?
Zi antworde: »zine zede
En mochten wy niet kinnen mede,
Al wetewy, hoe hy es gedaen".
- 5965 Die man zeide: »gy zult verstaen,
Dat gy den man niet kinnet wel²⁵,
By zyner gedane ende niet el²⁶
Kendy hem²⁷ of gyue saecht in die ogen?
Ick zal iu zine gelijcke togen".

¹porte ²Noch in 't Fransch noch in 't Engelsch
wordt hier de naam van Merlijn reeds gevonden.
³wil gj ⁴ieet ⁵her. In 't Fransch echter: *M. men-
voie a toi*; in 't Engelsch: *M. sente me hider to the
weer* ⁶vonden ⁷zeges du ⁸des ⁹Fransch: *sur les*

ii meilleurs chevaux que il ot ¹¹went ¹²gemoten ¹³To
eirst ¹⁴onderkenden ¹⁵went ¹⁶icht ¹⁷to ¹⁸ene
zegen ¹⁹in den ²⁰geseen ²¹icht ²²mit den, de
²³kende gj ene ²⁴wal ²⁵al.

- 5970 Doe riep hy in ene kemenade
Pandragoene tenen rade,
Ende zeide: »Here, ick ben Merlijn,
Ick wil zijn die raet al dijn
Ende Uters uwes broeder¹ mede;
- 5975 Hier ombe zoeck² gy my gereede,
Iu volck en kint niet wel mijn doen³
Roepse hierin, Heer Pandragoen,
Zi zullen zeggen ick ben gevonden;
Ende woude ick, zy en konden
- 5980 My gekinnen nembermeer⁴.
Pandragoen was blyde zeer,
Ende hy riep degene doen binnen,
Die zeiden, dat si Merline kinnen;
Ende Merlijn was also gedaen
- 5985 Als sine tierst sagen⁵, zonder waen,
»Dit es Merlijn⁶», zeiden zy al.
Die koninck zeide: »weetdy dat wal⁷?
»Ja, wy⁸», zeiden zy, »dit es Merlijn⁹»,
Hy zeide: »wy weten nu den fijn¹⁰».
- 5990 Doe sprack die koninck ter¹¹ selver stat:
»Merlijn, geerne bade¹² ick iu dat,
Dat gy my waret¹³ van herten houd,
Want menech man, ionck ende out,
Hevet my gezecht, dat gy zijt¹⁴ wijs¹⁵».
- 5995 Merlijn zeide: »in gener wijs
Vraechdy my iet, dat ick weet,
Ick en zal iu dat zeggen wel gereet¹⁶».
Die koninck zeide: »sprack ick iu iet
Sint dat ick wten woude schiet¹⁷?
6000 Merlijn zeide doe: »Heer koninck,
Ick was die by den beesten ginck,
Entie¹⁸ dat iu zeide van Hangys doet¹⁹»,
Den koninck hadde des wonder groot,
»Gar oevele wiste gy Merlijns doen²⁰».
- 6005 Zy zeiden: »Here, dusdane zaken
En zagen²¹ wy hem niet maken,
Ende hy mach doen ende berechten²²
Dat ander liede soude ontfechten²³.
»Condy my dat geseggen iet²⁴»,
- 6010 Sprack die koninck, »hoe Hangys liet²⁵
Sijn lijf, ende hoe gy dat vernaemt²⁶»,
Merlijn sprack: »doe gy hier quaemt²⁷.
Woude Hangys Uter doet slaen,
- Ende ick daden²⁸ dat te wetene saen;
- 6015 Danck hebbe hy, hy geloefde my
Ende ick zeide hem daerby
Hangys doeget²⁹ ende zine kracht³⁰
Ende dat hy zoude, als dat waer nacht,
Allene komen in dat paveloen
- 6020 Ombe dat hi hem sterven waende doen.
Oevele doctem dat wesen waer.
Maer zo vele helt hi hem daer naer,
Dat hy zijn paveloen by nachte,
Dat nieman³¹ en wiste, allene wachte
- 6025 So lange dat Hangys quam;
Ende alsen Uter vernam,
So liet hine wael binnen komen;
Ende als hy Uter niet en hevet vernomen,
Woude hi hem selven doden van rouwen,
- 6030 Maer Uter die was eer entrouwen
Ende sloechen aldaer toter³² doet³³.
Des hadde die koninck wonder groot.
»Merlijn, hoe waerdy doe gedaen?
Want my wondert des zonder waen,
- 6035 Dat ick des gelove min no meer³⁴.
Ick was gedaen doe, Heer,
Als een out man ende een vroet;
Mijn raet dochten wesen goet.
Ick zeidene: »ziet³⁵, dat gy iu wacht,
- 6040 Ende doedy des niet, ghy stervet te nacht³⁶.
»Ontdeckede gy hem anders iet³⁷?
Sprack die koninck. »Here, neen ick, niet,
Ende hy en sal des weten niet een woert,
Eer hy iu dat vertellen hoert³⁸».
- 6045 Doe sprack hy: »wildy³⁹ met my varen?
Ick hebbe uwer te doene⁴⁰ twaren⁴¹.
Merlijn sprack: »ick doe dat vele t⁴²eer⁴³
Nochtan zullen zi vele te⁴⁴ meer
Iuwe liede tornen, gelovet my⁴⁵»;
- 6050 Maer ziedy⁴⁶, dat ick iu nutte zy,
Doer hem zult gy te⁴⁷ min doen⁴⁸.
Doe sprack die koninck Pandragoen;
»Gy hebbet my nu des gemaket vroet,
Es dat waer dat gy hebbet behoet
- 6055 Uter, ende zine⁴⁹ doet gelet⁵⁰,
Ick sal iu geloven te⁵¹ bet⁵². [broeder
»Coninck⁵³», zeide hy, »vrage des uwen

¹broeder ²zoke ³Fransch: *mais cette gent que me guidioient conoistre, ne savent rien de mon estre* ⁴Alze ze ene to eirst zegen ⁵to der ⁶bede, weren ⁷zint ⁸Fransch: *vos ne me requerrez ia de chose ne de nul conseil, se ge lou sai, que ge ne lo vos doigne boen et leal.* ⁹Unde die ¹⁰segen ¹¹berichten, ont-

fichten ¹²hiet ¹³vernemen, quemen ¹⁴dede em ¹⁵doen ¹⁶Fransch: *ge lis di bien la force et la vertu et lon hardement de Hangwis* ¹⁷neman ¹⁸to der ¹⁹ze-gede em zeet ²⁰jeet ²¹wil gy ²²to done ²³de ²⁴gy my ²⁵ze gy ²⁶zinen ²⁷gelettet.

- Ende dan moechdy des zijn te vroeder
Of hi des lyet, gelovet my dan ,
6060 Ende ick weet wael, als ick doe an
Die gedane, als ick hadde ane,
Doe ick hem dat dade te verstane,
En zuldy¹ my mogen kennen niet;
Ende dat zal zijn, hoe dat gesciet,
6065 Van huden over twalef dage".
Die koninck sprack²: »al sonder sage
Wistick gerne, als gy woude³,
Dat gy Uter spreken zoudet⁴
Gy zult dat weten, maer hoedet iu des,
6070 Dat gy niet en zijt onwes,
Dat ander liede weten mogen;
Bevinde ick iu met ener logen,
Ick en betrouwe⁵ iu nembermeer wale,
Ick zal iu proeven te menegen male".
6075 »Dat es my lief", sprack Pandragoen.
Merlijn zeide: »gy wetet⁶ mijn doen,
Dat zal over twalef dage zijn,
Dat ick zal spreken den broeder dijn".
Mettien nam Merlijn oerlof
6080 Ende ginck tot in Blasys hof,
Ende Blasys hevet al dit bescreven,
Ende van hem es ons dat gebleven.
Die coninck⁷ voer an zine zijde,
Uter, sijn broeder⁸, die was blyde,
6085 Tierst⁹ dat hyne¹⁰ komen sach
Was hi blide al den dach.
Die koninck¹¹ leidene buten lieden¹²
Ende zeide hem die saken die hem gescieden
Van Angyse, also hem dat Merlijn zeide¹³.
6090 Uter zeide¹⁴: »dat es waerhede
Ick meende, ick dat wiste ende nieman el¹⁵.
Ende een goet man, die my wel¹⁶
Hoede, dat ick niet en bleef¹⁷ verloren;
Here, wanen quam iu dit te voren?"
6095 Hy zeide: »gy wetet wel, dat ick dat weet,
Broeder, nu zegget my gereet,
Die iu warnde, wat manne hi was.
Ick wane¹⁸ gy niet en wetet¹⁹ das
Dat iu Hangys gerne hadde gedoet.
6100 By der trouwen²⁰, die God geboet,
Ick en weet, wie hi wesen mochte,
Maer een goet man hi my dochte,

- Des gelove ick over een,
Dor al dat, dat logene sceen,
6105 Dat Hangys hier komen zoude
Ombe dat hi my moerden woude".
Pandragoen zeide: »broeder⁷,
Of gyne zaget¹⁷, waerdy¹⁸ des iet te¹⁹ vroe-
Uter zeide: »ia, ick meene dan". [der²⁰?"
6110 Die koninck sprack: »hout²⁰ iu daeran,
Dat hi iu binnen elven dagen sal
Spreken, dat en doe groet ongeval;
Maer al den dach weset met my
Tote dien, dattet²¹ avent zy
6115 So dat ick bescouwen mach
Alle die²² iu spreken op dien²³ dach,
Te wetene, of icken kinnen konde
In eneger wijs teneger²⁴ stonde".
Uter sprack: »wat des gesciet,
6120 Dan en scheid ick van iu niet,
Ick en sal eer weten, neen of ia
Eer ick iergen van iu ga".
Elck heeft dit den andren gelovet
Ende hebben te samene gehovet,
6125 Ende Merlijn, die dit wiste allegader,
Zeide²⁵ dit Blasise, den geestleken vader,
Hoe²⁶ Uter ende Pandragoen
Visierden onder hem dit doen,
Ende hoe²⁷ hem die koninck²⁸ proeven
6130 Blasys vraechde hem wat hi zoude [woude.
Doen, dat hi dat volbringen mochte.
Hi zeide: »ick merke in mynen gedochte
Dat zi jonck zijn ende blyde
Ende mochtese an myne zyde
6135 Te mynen wille niet het gereken²⁹
Dan met spraken, die ick kan spreken,
Ende doen wonderleke saken,
Dat ickse lachgende sal maken;
Ende oeck so kenne ick ene vrouwe
6140 Die Uter mint³⁰ op gerechte trouwe;
Ick sal hem een paer letteren³¹ bringen
Van zinen lieve, in zulken dingen
Dat hi zal houden vor waerheit,
Want ick weet al hoer³² hemelecheit;
6145 Als dat Uter van my hoert.
Sal hem wonderan derre woert
Want dat es hoer³³ hemelecheit.

¹ne zole gy ²de coninck sprach ³wolden, zolden, enz.
⁴betrouwede ⁵weten ⁶coninck ⁷broeder, vroeder, enz.
⁸To eerst ⁹he ene ¹⁰luden ¹¹zegede ¹²al, wal
¹³bleff ¹⁴wene ¹⁵weten ¹⁶trouwen ¹⁷gy ene zegen

¹⁸weer gy ¹⁹icht de ²⁰holt ²¹den, dat dat ²²de
²³den ²⁴to eneger ²⁵zegede ²⁶Wo ²⁷koninck ²⁸ge-
breken ²⁹mynnet ³⁰litteren ³¹er.

- Dan sal die dach lyden gereit
Dat zi my niet zullen zien¹
- 6150 Ende niet bekinnen in dien;
Des anderen dages sal ick my
Hem ontdecken, dan zullen zy²
My des weten meerre³ danck⁴.
Hierenbinnen quam der sonnen opganck
- 6155 Van (den dach van) Merlijns gelove,
Dat hi zoude komen te hove,
Ende was gedaen als een knecht,
Dien Uter hadde gesien echt,
Wonende met zinen lieve.
- 6160 Doe hi quam met sinen brieve⁵
Sprack⁶ hi: »Here, mijn vrouwe groetet⁷ iu
Ende zent iu deze letteren nu⁸.
Des was Uter herde vro
Ende meende, dattet ware⁹ also.
- 6165 Die letteren¹⁰ zeiden: »gelovet den knechte,
Want gy moget wel doen met rechte
Wat dat hi zeghet, dat es waer
Iu amye sentene daer¹¹.
Merlijn zeide hem daer al die woert,
- 6170 Die hy weet dat hi gerne hoert.
Dus was Merlijn, dat es waer,
Toten¹² avende vor hem daer,
Ende Uter was met hem blyde.
Doe dat was komen na Vespertyde,
- 6175 Wonderde des den koninge ende was gram
Dat Merlijn ginder niet en quam;
Fy¹³, dachte hi, hevet Merlijn gelogen!
Mettien¹⁴ wilt hem Merlijn togen
Ende ginck over ene zide staen,
- 6180 Ende was rechte als die man gedaen,
Die ierst¹⁵ tote Uter quam.
Ende als Uter den man vernam,
Kende hine¹⁶ ende bat, dat hi ontbeide
Tote dat hi dat den koninge zeide;
- 6185 Hi zeide: »gerne¹⁷, ende Uter ginck
Ende zeidet¹⁸ zinen broeder den koninck,
Dat die man daer komen waer.
Die koninck vragede der maer:
»Is hi dat die iu warmde dan¹⁹»?
- 6190 »Ja²⁰, sprack hi, »dat is die zelve man²¹.
Die koninck zeide: »gaet ende proevet bet
Ende secht my dan by uwer wet²².
Uter komet weder, ende ziet²³
- Den man, dien²⁴ hi ginder liet²⁵,
6195 Die noch daer²⁶ sijns ontbeide;
Hi kendene wael, ende gereede
Zeide hi: »Here, hebbet danck groet
Dat gy my loestet²⁷ van der doet,
Welkomen moetty²⁸ my nu zijn;
6200 Maer wonder heb ick in dat herte mijn,
Hoe mijn here, die koninck,
Geweten mochte dese dinck,
Want hi my tellede dat gy my zeide,
Daertoe zeide hi my oeck gereede
- 6205 Al dat my es geschiet
Seder dat hy my hier liet,
Ende dat gy hier zoudt²⁹ komen heden³⁰;
Daertoe hevet hi my gebeden,
Dat icken³¹ dat te wetene dade³²
- 6210 Als ick met iu waer te rade.
Hy zeide my oeck, of gy waert³³ dat,
Dat icken³⁴ dat ontbode ter stat;
Ende dat hi dit weet al bloet,
Des hevet my wonder al te groot³⁵.
6215 Merlijn sprack: »haelten daer hy zy
Ende vrage des hem vor my³⁶.
Uter ginck ombe zinen Heer,
Ende beval den lieden zeer,
Dat zy daer nieman in laten gaen.
- 6220 Alsoe Uter enwech was, also saen
Verkeerde hem Merlijn ende nam
Sine gelike die metten³⁷ letteren quam;
Ende alsoe Uter den koninck brochte
Vonden zi den knecht, ende Uter zochte
- 6225 Den goeden man, ende hi zwoer zeer,
Hi stont hier nu, by onsen Heer,
»Nu vindick³⁸ hier den messelgier,
Die my die letteren brochte hier;
Ontbeidet here, ick zal den lieden vragen
- 6230 Of zi hier ieman wtgaen zagen
Ofte desen knecht hier in gaen³⁹.
Die koninck begonste⁴⁰ lachen saen.
Uter zeide: »zaechdy⁴¹ hier iet
Enegen man in corter tijt,
- 6235 Sint dat ick ombe den koninck⁴² ginck⁴³?
Zi zeiden: »neen wy, waerliker dinck⁴⁴.
Hi sprack toten koninge na desen:
»Ick en weet wat dit mach wesen⁴⁵.
Hi sprack toten knechte: »hoerstniet

¹zolen zeen ²zolen ze ³meren ⁴breve ⁵sprach ⁶grotet
⁷dat dat were ⁸litteren ⁹Tot den ¹⁰Phy ¹¹Mit den
¹²De eirst ¹³he ene ¹⁴zegede dat ¹⁵zeet, leet ¹⁶den

¹⁷dar ¹⁸loesten ¹⁹mote gy ²⁰zolden ²¹huden ²²ick
ene ²³dede ²⁴weren ²⁵mit den ²⁶vinde ick ²⁷be-
gonde ²⁸zege gy ²⁹koninck.

- 6340 Ginck hier ieman in of wt"?
 Hi zeide: »ick was hier by iu dan,
 Doe gy spraeckt¹ tegen dien man".
 Doe sprack Uter ten koninge³ metter vaert:
 »Also moet² ick zijn bewaert
- 6245 Also my dit geschiede nie⁴,
 Dat ick nu metten⁵ ogen zie⁶".
 Die koninck maecte daerof groet spel⁷,
 Dat dat Merlijn was, wiste hi wel⁸:
 »Ay, lieve broeder⁹", sprack Pandragoen
- 6250 »Weetdy¹⁰ wie hi es, dese garsoen?
 Hi zeide my, hy was iu¹¹ gesent,
 Nu proevet of gyne iet¹² kent".
 Hi zeide: »ia ick". »Wat duncket iu dan",
 Sprack die koninck, »mochtet zijn die man,
- 6255 Dien gy sochtet¹³ nu hier na desen"?
 Uter zeide: »dat en mochte niet wesen".
 »Gawy enwech", sprack Pandragoen,
 »Wil hi hem te kennen doen,
 So hebbewyne lichte gevonden".
- 6260 Wt gingen zi te dien stonden.
 Also een stuccke hadden gegaen,
 Riepenzi een ridder saen:
 »Gaet, ziet¹⁴ wie daer inne zy";
 Als hy daer quam, so such hy¹⁵
- 6265 Waer die man opten¹⁶ bedde sat;
 Hi keerde weder ende zeide dat.
 Uter sprack: »Genade God, Heer,
 Ick waene¹⁷ ick zie dat nieman¹⁸ eer
 En zach die in der werelt¹⁹ was,
- 6270 Dit es die man, die my genas²⁰!
 Die koninck was blider dan zi some,
 Ende hieten wesen wellekome,
 Die koninck zeide: »en waer iu dat niet leet.
 Ick zeide hem geerne hoe gy heet²¹,
- 6275 Ende oeck wie²² dat gy zijt".
 Merlijn sprack ter²³ zelve tijt:
 »Dat es my lief". Die koninck zeide echt:
 »Uter, broeder, waer es die knecht,
 Die tot iu quam, die messelgier?
- 6280 Uter sprack: »hi was nu hier".
 Doe riep Merlijn den koninck wt,
 Ende zeide hem al overluet,
 Wat maren hi van den vrouwen zeide²⁴,
 Ende wat hi hem te voren leide²⁵.
- 6285 Doe riep die koninck Uter wt:
 »Die iu brochte dat saluet
 Van uwen lieve, waer es hi²⁶ nu?
 Ick soudene geerne spreken vor iu
 Die iu die goede letteren gaf".
- 6290 Uter zeide: »wat weetdy daerof"?!
 Die koninck zeide: »dat ick des weet dan
 Zal ick iu zeggen vor desen man,
 Van dien, dat staet in dien brief²⁷".
 Uter zeide: »dat es my lief";
- 6295 Hi en wiste niet dattet hem was kont.
 Die koninck zeide al dat daer inne stont.
 Uter sprack doe toten²⁸ koninck:
 »Here, hoe weetty²⁹ al dese dinck,
 Ende dat gy achterst zeide³⁰?"
- 6300 Die koninck zeide: »ick zegge dat geseide³¹,
 Gebiedet my dese goede man".
 Uter sprack: »wat gaet des hem an"?
 Die koninck zeide: »ick en zegget iu niet
 Dat en zij dat hi dat my gebiet".
- 6305 Des wonderde Uter zeer,
 Ende zeide: »es iu dat lief, mijn heer,
 My vertellet al dit wonder,
 Latet maer ons drien³² bysonder".
 Gar oevele sprack die koninck³³ dan:
- 6310 »Weetdy wie hy es dese man?
 Maer dat weet ick wel sekerlike
 Hi es die vroedeste van eertrike,
 Hi hevet die macht, die ick iu zal zeggen
 Daer ons vele aen zal leggen³⁴;
- 6315 Dit es die knape die iu gaf
 Die letteren, daer ick iu zeide af".
 Uter sprack: »mach dat waer wesen,
 So en hoerde ick nie³⁵ zulck wonder lesen".
 Die koninck zeide: »gelove des bet
- 6320 Dan eneger zake die gy wet,
 Ick en geloves niet, zonder waen,
 Eer hy my dat anders doet verstaen".
 Die koninck bat Merline hertelike,
 Dat hi hem togede die gelike.
- 6325 »Gerne", zeide hi, »gaet daer wt beide
 Ick toge hem den knecht gereide".
 Si gingen wt ende keerden saen;
 Doe was hi als die³⁶ knecht gedaen,
 Ende vragede wat hi woude³⁷ ontbieden

¹spreken ²to den koninge ³mote ⁴ne, ze ⁵mit
 den ⁶spil, wil ⁷broeder ⁸wete gy ⁹to iu ¹⁰ene icht
¹¹sochten ¹²zoet ¹³he ¹⁴op den ¹⁵wene ¹⁶neman
¹⁷werlde ¹⁸hiet ¹⁹we ²⁰tor ²¹zegede, legede ²²is

he ²³breyff ²⁴tot den ²⁵wo wete gy desse ²⁶ze-
 geden, gercet ²⁷mer ons dien ²⁸de koninck ²⁹lig-
 gen ³⁰ne ³¹de ³²wolde.

- 6330 Sinen lieve eer zi schieden.
Die koninck¹ Pandragoen sprack echt:
»Wat duncket iu van dezen knecht?
Geloofdy² dat hi dat es gereet³?
Uter zeide: »ick en⁴ weet,
- 6335 Wat ick (iu) hier af mach zeggen⁵.
Die koninck sprack: »laet nederleggen
Allen twifel ende allen waen,
Dit was hi die iu dade⁶ verstaen,
Dat iu Hangys doden zoude⁷
- 6340 Entien⁸ ick zochte ick genen woude⁹;
Hi weet dat gesciet¹⁰ es al
Ende oeck dat gescien¹¹ sal;
Ick woude¹² dat hi ons oeck woude¹³ geraden
Ende wy al by sinen wille daden¹⁴»
- 6345 Uter sprack¹⁵: »wy hadden des noet¹⁶.
Doe daden¹⁷ zi des an hem bede groet
Dat hi hem zoude wesen by.
Hi zeide: »wetet dat wael van my,
Al dat ick wille, dat ick dat weet¹⁸».
- 6350 Zi zeiden: »dat wetewy gereet,
Ende dat gy die waerheit wetet¹⁹ van my;
Merlijn, gy en loget²⁰ my nie²¹.
»Uter, ia, ende heb ick waerheit
Iu van Hangyse nu geseit,
- 6355 Ende daertoe van uwer mynnen
Die gy nie²² en lietet bekinnen²³?
Uter zeide: »ia gy, gy doet,
Ende ombedat ghy zijt zo vroet,
Zo zage²⁴ wy veel te²⁵ eer dat gy
- 6360 Minen here²⁶ altoes waret²⁷ by²⁸.
Merlijn sprack: »ick doe dat vele te²⁹ eer
Maer gy two ende niemau meer
Moget³⁰ weten, hoe dat met my staet,
Ende ick moet, so hoe dat gaet
- 6365 In Brytanien wesen saen,
Maer dat mach zo niet vergaen.
Ick³¹ en zal meer denken op iu
Dan ombe ieman die levet nu;
Ende wat node iu toe gaet,
- 6370 Ick zul wesen al iu raet;
Al ga ick³² enwech, en achtens niet;
Als gy my wederkomen siet,
So doet my vor iu liede eer,
Men sal mijns achten te³³ meer;
- 6375 Den quaden sal dit wesen leet
Die my ende iu haten gereet.
Maer zi en zullens niet derren³⁴ togen
Doedy³⁵ my ere vor haren ogen,
Ick en verkeer my nu in langer tijt
- 6380 Sonder daer gy two zijt,
Te hant zal ick komen in die³⁶ zale
Dan zullen zi dat weten al te male
Ende zeggen dat ick gekomen ben³⁷,
Dan doet my ere vor hen;
- 6385 Zi zullen my pryzen daer gy staet;
Vraget my dan, dat es mijn raet,
Ende wat dat gy my vraget dan,
Sal ick iu zeggen vor uwe man³⁸.
In horen rade ende in den hof
- 6390 Bleef Merlijn ende nam oerlof,
Beide te³⁹ komene ende te⁴⁰ gane,
Ende hem te⁴¹ togene in die gedane,
Daer hi inne best bekennet was;
Ende alsi worden gewaer das
- 6395 Diene zagen⁴² in ziner manier,
Waren si des verblidet scier.
Men sach den koninck tegen hem gaen;
Doe zeiden die liede saen:
»Siet⁴³ waer die koninck⁴⁴ koemt tegen iu
- 6400 Daer was blijtschap ende geluet [wt⁴⁵.
In des koninges zael wart hi geleit
Des koninges⁴⁶ man namen hem gereit
Over ene zide, ende spraken:
»Siet hier Merline, in waren saken,
- 6405 Die die beste divijn es⁴⁷
Die nu in der werelt⁴⁸ es⁴⁹;
Here, biddet hem te zeggene al
Of men die borch iet winnen sal,
Ende hoe dit orloch sal vergaen;
- 6410 Wil hi, hi sal iu dat zeggen saen⁵⁰.
Die koninck⁵¹ zeide: »ick salne⁵² des vra-
Eer dese achte dage verdagen⁵³. [gen,
Des derden dages hilt die koninck fee⁵⁴ste.
Daer waren doe die alremeeste
- 6415 Die in den lande waren geboren.
Merlijn zide den koninge te voren
Des hem sine liede baden⁵⁵.
Pandragoen sprack met⁵⁶ staden:
»Men segget my vor iu, Merlijn,

¹de koninck ²gelove gy ³ne ⁴dede ⁵Unde den
⁶zalde, wolde ⁷gescheen ⁸wolde ⁹deden ¹⁰sprack
¹¹weten, logen, mogen ¹²ne ¹³lieten bekennen ¹⁴zege
¹⁵de ¹⁶heren, weren ¹⁷Ich ¹⁸zolens nicht doren

¹⁹Do gy ²⁰dat ²¹bin ²²to ²³De ene zegen ²⁴seet
²⁵De koninck ²⁶coninges ²⁷is ²⁸werlde ²⁹wo ³⁰ick
sal em ³¹lude beden ³²myt.

- 6420 Dat gy zijt negeen' divijn;
Ick bidde iu, dat gy my zegget een deel,
Hoe' men winnen zal den casteel,
Ende ick wil doen al uwen raet".
Merlijn sprack: »dat verstaet
- 6425 Ende proevet of ick ben wijs:
Sint dat die Sennen verloren Hangys,
En zagen' si anders geen pant
Dan te nemene dit lant.
Gebiedet hem vrede, ende wetet vorwaer,
- 6430 Si en steken an iu niet een haer
Dan gy hem dat latet' altegader,
Dat hem quam van uwen vader;
Maer des en zuldy niet' gehingen;
Noch hem laten dat volbringen
- 6435 Willen si dat lant rumen gereede,
Dat gy hem gevete' sulck geleide
Ende scepe daer si mede varen".
Doe sprack Pandragoen twaren:
»Dese dinck wil ick hem ontbieden".
- 6440 Hi nam wt al sinen lieden'
Enen ridder die hiet Ulfijn,
Die die bode zoude zijn;
Kempe en was in genen tyde
Die so stoutelike ginck te' stryde
- 6445 Alse Ulfijn voer toten'° vianden.
Alse hem die Sennen vercanden'',
Quamen si jegen hem also houde,
Ende vrageden wat die koninck'' woude,
Ende of hi waer'' des coninck'' bode.
- 6450 Hi zeide: »ia ick, by Gode,
Ende hi zent iu vrede drie'° weken".
Zi zeiden: »wy willen des ons bespreken"
Ende doe hoer raet versamelt waert,
Doe zeiden zi'': »wy zijn bezwaert
- 6455 Van onses Heren Angys doet,
Wy en hebben spyze clein of groet
Daer ons iet af waer te'° bet
Onthier ende ons quame ontset'',
Ende men ontbiedet ons vasten vrede
- 6460 Des hebwy te doene mede,
Ende dat es wesen herde quaet
Daer dat zo nauwe van spize staet;
- Maer wi zullen hem ontbieden
Dat hi enwech vaer met zinen lieden''
- 6465 Ende late ons borge ende lant;
Wy zullen dat ontfaen van ziner hant,
Ende geven hem telken iaer
Dertich ridder ende daernaer
Tien'' vrouwen ende elke hoer kamenier
- 6470 Ende daertoe tien'' ioncfrouwen fier'',
Van knapen die den vrouwen dienen
Wilwy hem senden hem tienens'',
Hondert valke ende hondert paerde
Ende hondert orse van goeder waerde".
- 6475 Dit dochte hem allen goet raet wesen,
Ende gingen ten boden met desen
Ende zeiden hem dit beheet''.
Doe ginck Ulfijn enwech gereet,
Ende zeide den koninck dese tale
- 6480 Ende hem die waren in der'' zale.
Alse die koninck'' dit verstaet,
Sochti'' des an Merline raet.
Merlijn zeide: »en'' doet niet dies''
Daer zoude afkomen groet verlies'';
- 6485 Bliven zi in den lande, dat es verloren;
Maer gy zult mynen raet horen:
Ontbiedet hem, dat zi rumen dat lant,
Ende opgeven die borch te hant;
Zi zullen dat doen alle geerne
- 6490 Want zi en hebben niet te verteerne;
Ende beheet hem lijf ende lede,
Ende scepe te vaerne mede;
Segget hem, dat zi niet ontgaen
Es dat si dit niet an en gaen;
- 6495 Want gy en vredet nembermeer zoe'';
Zi en zullen des wesen al te vroe".
Des morgens die koninck niet'' en liet,
Hi en dade'' dat hem Merlijn hiet;
Langer en spaerden niet die Sennes,
- 6500 Doe zi zeker waren'' des,
Dat zi behouden'' mochten varen,
Ende zi ontboden dat twaren
Achterlande horen vrienden''.
Pandragoen hiet die hem dienden,
- 6505 Dat zise toter zee zouden leiden

'zijd ongeen 'wo 'Ne zegen 'laten 'zole gy nicht
"geven "In 't Fransch duidelijker: *lors vos requerront
il meismes que il vos laisseront la terre que fu vre
pere et vos les feroiz fors conduire et lor coventeroiz
que vos lor bailleroiz: vaissiaus en quoi il s'en porront
aler.* Het Engelsch maakt de Saksen tot Sarazins
"luden "stoltelike genck to 'oto den 'verranden
"coninck, coninges "weer "dre "se zegeden "de

''Fransch: *ne nos navons point de vitaille ne natan-
dons nul secours; Engelsch: and we have here no vi-
taille to abide after socour.* ''var mit z. luden ''tijn,
fijr ''em tijnen ''behiet ''den ''de koningh ''Sochte
he ''ne d. nicht dus ''verlus ''Fransch: *que
james treves ni auront s'il ne lou font* ''koninck nicht
''dede ''weren ''beholden ''vrenden.

Dus moestenzi danen' scheiden.
Dus zeide Merlijne Pandragoene
Wat den Heidenen stont te doene.

*Hoe Merlijn des koninges raet wart, ende hoene'
een ridder' verraden woude'.*

- Nu es Merlijn al raet gebleven ,
6510 Doe die' Sennes dat lant hadden begeven ;
Metten' koninck Pandragoene
Was hi van herde groten doene ;
Vor den koninck helt hi die tale.
Dit en bequam niet wale
6515 Enen barone die dit zach ;
Degene merkede zinen slach
Ende zeide: »Here, tes vrende' dinck
Dat ghy houdt desen vondelinck:
Al dat hi weet koemt hen van den Viant ;
6520 Dat wil ick proeven al te hant
Daer gy zelve toe zult zien' ,
Wildy'° dat, Here, laten gescien'°°.
Die koninck sprack: »zjdy'° zo vroet,
Opdat gyne niet vertoeren'° doet,
6525 Dat gyne'° proevet, wil ick wel'°°.
»Here'', zeldi'°, »ick'° en wil niet el'°,
Ende ick en wilne'° niet doen erren''.
Die ridder en woude doe niet'° merren.
Doe hem die koninck des oerlof gaf,
6530 Hi was herde blide daeraf.
Die zelve man was herde vroet
Ende herde quaet in sinen moet,
Verrader, ende oeck'°° wel geboren ;
Tenen tyde'°° quam hi voren
6535 In des koninges hof onder die baroene
Ende pijnde hem Merlijn ere te doene'°° ;
Hi nam hem te rade vor den koninck
Daer gesciede doe dese'°° dinck:
Daer waren tiene des koninges man.
6540 Ende hi sprack den koninck an:
»Heer koninck'', zeide hi, »zekerlike
Dit es die vroetste'° van eertrike ;
Hi vorseide Vertegier
Te stervene van uwen vier'°° ;
6545 Hierombe bid ick hem zekerleke'°°,
Ombdat ick ben dus tongereke,

Dat hi my zegge myne'° doet
Of hi daeraf weet cleyne of groet,
Want wil hi, hi zalt wael doen''.

- 6550 Doe bats'° hem die koninck Pandragoen
Ende alle die daer waren ginder,
Ende Merlijn, die zine felheit kinde,
Hi zeide: »gy doet bede groet,
Ombe te wetene uwe'°° doet:
6555 Gy zult vallen van enen paerde
Ende breken den hals boven der aerde ;
Dus zuldy'°° uwen ende doen''.
Die ander zeide: »Here Pandragoen
Merket nu van enen vroeden,
6560 God moet'° my daer vor behoeden''!
Mittien leide hi den koninck wt,
Ende sprack tot hem al overluet:
»Gedenket, Here, wael der woert,
Die gy van Merline hebt gehoert,
6565 Ick zalne'°° proeven herde scier
Noch in ener ander manier''.
Doe ginck hene die man
Ende dade ander cleder an,
Ende keerde so hi eerst mach
6570 Toter stede daer die koninck lach.
Hi makede hem sieck ende bat te hande'°°,
Datten die koninck soude vanden,
Ende hi Merline brachte met liste
Sodat hi siner niet en wiste.
6575 Die koninck zeide, hi zoude daer gaen ;
Merline en dade hi des niet verstaen.
Die koninck zeide: »Merlijn, gawy
Tot enen ziecken, ick ende gy,
Die hier leget in der poert''.
6580 Merlijn zeide: »koninck, nu hoert:
Negeen'°° koninck en zal in aertrike
Nergen gaen so hemelike,
Dat en zij dat dertich met hem gaen''.
Doe riep die koninck tot hem'°° saen
6585 Dertich ridder, ende mettien'°°
Gingen zi den ziecken besien.
Si quamen daer ende vonden die vrouwe,
Alsoe of si hadde groten rouwe ;
Si zeide: »Here, dor iu oetmoede,
6590 Vraget Merline, uwen vroede,
Of mijn man iet'° zal genesen''.

'van danne 'wo ene 'ritter 'wolde 'Do de
°Mit den 'dat is vromede °holdet dessen °to
zolt zeen °wil gy 'gescheen 'zin gy 'vertor-
nen 'gy ene 'wal, al 'zege de he 'ich 'wil

ene '°wolde do nicht '°ock '°To cynen tyden '°to
done '°do desse '°vrodeste '°vure '°zekerlike
'°mynen '°bat des '°uwen '°zole gy '°mote '°zal
ene '°to handen '°Geen '°to em '°myt dien '°icht.

- Op Merline zach hi met desen
 Ende zeide: »vrient, weetdy' iet' dit
 Daer my die vrouwe ombe bit?"
- 6595 »Here", sprack Merlijn, »ick bin des wedde,
 Hi en stervet niet in dit qualebedde".
 Doe versterckede⁸ hem die man,
 Ende zeide: »hoe zal ick sterven dan"?
 Ende Merlijn die antworde weder:
- 6600 »Du zals⁴ sterven op ende neder,
 Want du zals verhangen wesen".
 Ende Merlijn ginck enwech met desen,
 Ende geberde of hi ware gram;
 Ende alsoe die ander dat vernam,
- 6505 Sprack hi totten koninge gereit:
 »Hoert wat dese zot nu zeit!
 Proevet dat hi hevet gelogen:
 Hi zeide twe dinge vor uwen ogen
 Dat nieman also en starf,
- 6610 Ick zalne proeven derdewerf,
 Ende ick wil in ene abdie⁴
 Gaen liggen in ene fermerie⁴
 Ende bi den abbete iu ontbieden,
 Die zal zeggen toten lieden,
- 6615 Dat ick een zieck broeder zy,
 Ende zo zieck dat men my
 Menet zullen versceiden⁷
 Ende gy zult Merlyne met iu leiden⁷
 Ende ick en proeve hem nember bet dan nu".
- 6620 Die koninck sprack: »ick kome tot iu
 Ende brenge Merline oeck mede".
 Degene ginck te gener stede
 Ende dade doe aldus dese dinck
 Ende zende doe ombe den koninck.
- 6625 Die koninck quam ende Merlijn mede.
 Alsi⁴ quamen te gener stede,
 Hoerden zi misse ende doe saen
 Quam die abbet tot hem geqaen
 Ende vijf ende twintich monicke mittien⁴
- 6630 Ende baden¹⁰ dat hi ginge besien¹¹
 Genen zinen ziecken broeder
 Ende brenge Merline, »hi es vroeder
 Daeran dan al dit volck is al".
 Die koninck¹² sprack: »gerne ick sal".
- 6635 Merlijn, hi en wil des laten niet
 Hine wil, al daer die koninck¹³ toe ziet,
- Uter zinen broeder spreken
 Ende ondecken hem dese treken.
 »Nu duncket¹⁴ my", zeide hi, »in mynen
 6640 So ick iu twe¹⁴ bet bekinne¹⁴ [synne
 So gy my duncket¹⁵ dulre wosen,
 Meendy¹⁶ ick en wete wael van desen,
 Die my proevet, hoe hi sal sterven
 Ick salne noch enerwerven
- 6645 Seggen, dat iu sal wonderen meer,
 Dan dat noch dade¹⁷ van desen heer".
 Die koninck sprack: »mochtet¹⁸ waer wesen
 Dattu heves¹⁹ gesecht van desen"?
 Merlijn zeide hem daernaer:
- 6650 »Men hange my en es dat niet waer;
 Ende dat zeggick²⁰ Uter mede
 Dat zal zulck horen hier ter²¹ stede,
 Die daervan en scheidet niet
 Eer hem dit al es gesciet".
- 6655 Hier lieten si die tale staen
 Ende volgeden den abbete saen.
 Die abbet sprack: »vraget koninck²², Heer,
 Of dese man nembermeer
 Van desen oevele genesen mach".
- 6660 Merlijn geberde als hine²³ zach
 Genoech alsof hi ware erre²⁴:
 »Die doet", sprack hi, »es hem noch verre²⁵,
 Dat es ombe niet, dat hi my bekoert,
 Al dat gy van my hebbet gehoert,
- 6665 Dat²⁶ es wonderlike tale²⁶
 Want als hi stervet, wetet dat wale,
 Dat zijn hals zal breken ontwe,
 Verdrinken ende hangen, dit es wonder mee,
 Hier es zulk die zien sal die saken,
- 6670 Hi en darf hem niet zo zieck maken
 Want ick kenne zijn herte wal,
 Ende zine gedachten²⁷ valsc al".
 Die man zat op ende sprack: »koninck,
 Here, nu merke deze dinck
- 6675 Entie²⁸ dulheit van desen
 Hoe dit waer mochte wesen,
 Dat ick breken zoude den hals,
 Verdrinken ende hangen, dit es vals,
 Dit es dat niet gescien²⁹ en kan
- 6680 Van my noch van anderen man.
 Merket hoe gy wijs mochtet³⁰ wesen,

¹vrent wete gy ²icht ³verstreckede; doch in 't
 Fransch: *s'efforce*, Eng. *enforced* ⁴zalt ⁵Fransch dui-
 delijker: *il ma nomees cet ii morz que lune ne peut*
estre acordable a l'autre ⁶formenie; Fr.: *et si me j'eraï la*
malades ⁷vorscheiden, leden ⁸Alze ze ⁹myt den

¹⁰beden ¹¹beseen ¹²koninck ¹³donket ¹⁴twen ¹⁵be-
 kenne ¹⁶Mende gy ¹⁷dade ¹⁸mochte dat ¹⁹hevest
²⁰zegge ick ²¹to der ²²he ene ²³irre ²⁴vere ²⁵Unde dat
²⁶vele ²⁷gedanken ²⁸Unde de ²⁹nicht gescheen ³⁰moch-
 ten.

- Dat gy iu houdt¹ an desen².
Die koninck zeide: »ick en doe daertoe niet
Dat ie³ zo vromde⁴ dinck gesciet⁵».
- 6685 Dese dinck bleef te dier⁶ stont
Ende dat wort den lieden⁷ kont,
Dat Merlijn zeide van desen man.
Menech⁸ leide⁹ den zin daeran
Te proevene, hoe dat mochte wesen
- 6690 Dat Merlijn hadde gezeit van desen.
Onder die liede¹⁰ liep die sage.
Doe gesciede in enen dage,
Dat die man quam gereden
Met velen lieden¹¹ tener steden
- 6695 Op ener rivier, die was diep¹²,
Daer ene brugge overliep,
Sijn paert was vaerdich ende snel,
Ende dat snevede ende hi vel,
Ende brack also den hals entwe,
- 6700 Sijn voet voer no¹³ min no me¹⁴
In een gat van der bruggen gereide,
Dus verdronck hi ende brack den hals beide.
Dat hovet ende scouder¹⁵ hinck hem in die
Ende bi den bene oeck sekerleke¹⁶ [beke
- 6705 Bleef hi hangende te zelve wyle,
Daer waren zi twe, zonder gyle,
Dit dit al verzagen beide,
Dat Merlijn te voren zeide.
Sciere was daer groot gekry
- 6710 Van enen dorper, woende daerby.
Doe quam al dat volck geloepen toe¹⁷,
Ende namen¹⁸ den doeden ridder alsoe¹⁹.
Die liede²⁰, die hoerden dese sproke
Vrageden: »es hem die hals tebroken?
- 6715 Die dorper antworde: »ia, hi».
Doe si dit hoerden spraken²¹ si:
»Twaren Merlijn en zeide niet vals,
Hi zeide: »du zals²² breken den hals,
Ende hangen mede ende verdrincken;
- 6720 Hi mach ons herde wel nu dincken²³
Dul, die hem mestrouwet hiernaer,
Want hi zaidet ons al vorwaer²⁴.
Den man groef men in korter stont.
Al dit was Merlyne wael kont,
- 6725 Ende zeide dat Uter in hemelicheden
- Ende zeide dat hyt²⁵ den broeder zeide
Ende Uter vertelde dat den koninck,
Doe sprack die koninck: »dese dinck
Hevet Merlijn al vor gezeit²⁶,
6730 Ende es dat dus worden waerheit?
Vraget hem, zeidi²⁷ »welcke tijt dat
Ende Uter hi vragede hem das. [was²⁸.
»Gisteren²⁹», antworde Merlijn,
»Entie³⁰ boden zullen³¹ hier zijn
- 6735 Van nu over den sesten dach,
Ende ich ga henen al dat ick mach,
Want ick en wil hier niet wesen
Als die mare koemt³² van desen,
Want men my vele vragen soude
- 6740 Des ick node antworten woude;
Ick en spreke vor dat gemene diet
Vorwaert meer nember³³ niet³⁴.
Dus sprack Merlijn Uter toe,
Ende Uter zaidet³⁵ den broeder doe
- 6745 Die koninck meende dat hi waer erre³⁶,
Ende sprack: »es hi noch iet verre,
Ende weedy werwaert dat hi geet?³⁷
Uter zeide: »Here, ick en weet,
Maer hi woude hier niet wesen
- 6750 Als die mare quam van desen³⁸.
Merlijn ginck Blasyse soecken³⁹,
Ende doet dat scriven in den boecken,
Ende Pandragoen ontsach hem das,
Dat Merlijn verbolgen was.
- 6755 Enten⁴⁰ zesten dage na desen,
Quamen si, die hadden gewesen
Al daer gesciet⁴¹ was dat wonder.
Die koninck sprack ende si⁴² bysonder
Ende zeide doe, al daer hi stoet:
- 6760 »Nu en es nieman also vroet
Also Merlijn es, weet ick wale;
Nembermeer en zegget hi tale,
Ick en zal dat al bescriven doen⁴³.
Aldus began daer Pandragoen
- 6765 Een boeck te scriven in der manier
Van Merlijns prophetien scier
Ende van den koninge van Engelant,
Dat menegen es onbekant⁴⁴.
Dat boeck en zegget niet das

¹holdet ²is ³vromde ⁴to der ⁵luden ⁶manich
⁷legede ⁸deyp ⁹noch ¹⁰noch mer ¹¹sculderen ¹²ze-
kerlike ¹³to, also ¹⁴nemen ¹⁵spreken ¹⁶zalt
¹⁷denken ¹⁸hedat ¹⁹gezet ²⁰zegede ²¹Unde de
²²zoles ²³komet ²⁴nembermeer ²⁵zegede dat ²⁶irre
²⁷zoken ²⁸Unde to den ²⁹geliken ³⁰Nicht. Fransch:

*lors dit li rois et tuit cil qui ce oirent. Eng. : and
then seide the kyng and alle that herden there of.
In 't Fransch meer in byzonderheden: ce que il dist
de la terre d'Angleterre coment ele fu destruite et
testoree par maintes foies apres la mort lo bon roi
Artu que li tormenz comença acroistre et avenir au pais*

- 6770 Wie¹ dese vroede Merlijn was;
Want hi en brenget niet voert
Anders dan bedeckede woert.
Te dien³ tiden was Merlijn al heer
Over al den raet met groter eer
- 6775 Boven Aurelius Ambrosius²
Die die meeste was van den hues;
Maer doe si wouden sine woert
Scriven, ende hi heeft dat verhoert,
Zeide hi Blasysse die saken.
- 6780 Blasys zeide⁴: »zullen si maken
Sulc een boeck alse es dat mijn?"
»Neen si, niet", sprac Merlijn,
»Si en scriven niet, al zonder waen,
Dan dat si niet en konnen verstaen,
- 6785 No⁵ niet geweten, hoe dat gesciet".
Hierna so en liet Merlijn niet,
Hi quam te hove; men zeide hem daer
Van den manne al die maer,
Hoe hi waer bleven doet,
- 6790 Alsof hi des en wiste cleine no groet.
Quijt was die koninck alles rouwen,
Doe hi Merlijn mochte scouwen,
Ende makede met hem grote feeste.
Hier spreket van Merline die jeeste,
- 6795 Dat hi die bedeckede woert
Alre ierst⁶ begonste brengen voert,
Entie⁷ propheciën oeck al
Die nieman bekinnen en zal
Eer dat si vorspelt zijn
- 6800 So en mach nieman weten den fijn.

*Hoe die Sennes weder in dat land quamen,
ende Pandragoens doet.*

- Nu spreket Merlijn den koninck ter stede
Ende Uter sinen broeder mede,
Ende zeide: »ick pine my nu zeer,
Ombe iu géwin ende ombe iu eer".
- 6805 Deser woerde hadden si wonder beide,
Ende baden⁸ dat hi ze dan zeide,
Ende algader dat hi met gebode. [Gode,
»Ick en heles iu niet", sprack hi, »by

qui par mordret fu per mer commencez, et apres prophétisa de ysambart et de gormant et doudelvoive qui encore est a venir et de maintes autres choses dont il dist moult que ge ne vos puis totes ici retraire; mais il ne parole mie es prophecies qui Merlins fu, etc.
¹We ²to den ³A. unde A. Fransch: *Ein cel tens estoit Merlins toz sires de Pandragon lou roi que li Anglois apeloient par son droit non de baptisme Aurelius Am-*

- Ick sal iu tellen, iu twe bysonder
- 6810 Des iu sal hebben groet wonder;
Gedencket iu, dat gy hebbet verdreven
Die Sennes, die waren¹⁰ gebleven
In uwen lande na Hangys doet?
Hangys liet geslechte groet;
- 6815 Doe si sine¹¹ doet vernamen¹²,
Wael¹³ balde si te¹⁴ samene quamen¹⁵,
Ende swoeren¹⁶, die jonge metten ouden¹⁷,
Dat si sine doet wreken souden,
Ende si zijn¹⁸ verzament althant,
- 6820 Alse om te winnen dat lant". [men,
Ende beiden wonderdes alsi¹⁹ dat verna-
Ende zeiden: »hebben si groet volck te sa-
»Si hebben meer volkes dan gy, [men?"
Des moechdy²⁰ geloven my;
- 6825 Si sullen iu u lant afgewinnen".
Si zeiden: »konnewy dat bekinnen,
Wy en doen niet dan uwen raet".
Merlijn zeide: »nu verstaet,
Welke tijt gy hoer²¹ komst bewaent:
- 6830 Des elften dages in Wedemaent²²
Zullen si an uwen lande leggen²³
Ende dit en zuldy²⁴ nieman zeggen,
Ende dit en weet nieman dan gy.
Nu doet mynen raet daerby:
- 6835 Doet alle uwe liede²⁵ ontbieden
Ende gevet hen dan scone mieden²⁶,
Elken na dien²⁷ dat hi es weert,
Ende oeck²⁸ na dat hi verteert,
Ende oeck²⁹ kan decken sinen moet;
- 6840 Siet³⁰ dat gy ze dagen doet,
Ende dat si komen zekerleke³¹
In Wedemaent, in der eerster³² weke,
In dat dal van Salesbire
In den mersch op die riviere,
- 6845 Ende daer gereet zijn alte hant
Alse daer te bescermene iu lant".
»Raet gy dat", sprack Pandragoen te han-
»Dat wy ze daer dan laten landen?" [de³³,
»Ja ick", zeide hi, »van der rivieren
- 6850 Zuldy³⁴ ze verre³⁵ laten logieren,
Sodat si uwes volkes niet en weten;

broisyus Pandragon, et de Uter son frere fu il ancor mielz que de luy et plus lama »zegede »noch »of
¹eirst ²Unde de ³beden ⁴nicht ⁵weren ⁶sinen
⁷vernemen, quemen ⁸vil ⁹to ¹⁰zwoeren ¹¹olden,
zolden ¹²zint. ¹³alse se ¹⁴moge gy ¹⁵er ¹⁶In
het Fransch: *al onzoisme ior de Juig.* ¹⁷liggen
¹⁸zolegi ¹⁹lude ²⁰weden ²¹den ²²ock ²³Seet ²⁴ze-
kerlike ²⁵eirsten ²⁶to handen ²⁷vere.

- Ende alsi¹ dan zijn geseten,
So zendet een deel van ridderscepe²
Tuschen hem ende hoer³ scepe,
6855 Iuwer een sal medevaren;
Aldus zo moechdy⁴ ze vervaren,
Ende vaert zo na in deser manieren,
Dat gyse verre van der rivieren
Houdt daer, drie dage al stille;
6860 Si zullen hebben horen onwille.
Ten derden dage zuldy⁵ vichten⁶,
Ende dat wil ick iu verplichten:
Gy hebbet den zege, doedy dat⁷.
Die koninck sprack⁸ ter zelve stat:
6865 »Blivet onser enich daerin⁹?
Merlijn sprack: »haddy begin,
So koemt daer ember¹⁰ ende naer;
Negeen¹¹ man zal hebben vaer
Tegen die¹² doet, of hy die¹³ ontfaet,
6870 Also¹⁴ dat nu gescapen staet,
Want ende moetwy¹⁵ ember¹⁶ doen¹⁷.
Doe sprack¹⁸ die koninck Pandragoen:
»Du heves gezeght¹⁹ wonder groet,
Dattu wetes also wael mine²⁰ doet,
6875 Also die zine, die van den paerde vel²¹
Want dat wistes du harde wel;
Hierombe toech hier die waerheit dine,
Ende zech my dan die mine²².
Merlijn sprack²³: »ick wil, dat gy
6880 Die Heilge bringet²⁴ vor my,
Ende gy my doet enen eet,
Ende dat zuldy doen wael gereet,
Dat ick rade doer iu goet.
Ick sal minen bedeckeden moet
6885 Vor iu ontdekken saen²⁵.
Als dit die Heren hadden verstaen,
Zeiden zi: »wy hebben gezworen²⁶,
Wat zalstu zeggen, laet ons horen²⁷.
Hi sprack²⁸: »ick doe al sonder miede²⁹,
6890 Swert, dat gy zult zijn goede hede³⁰
Ten stryde, dien men sal vichten nu
Tegen Gode ende tegen iu;
Ick wil dat gy gebichtet zijt,
Gy hebt des te doene op deser tijt
6895 Bet dan op een ander vaert³¹,
Want gy op uwe viande vaert³²
- ¹also se ²ridderschape ³er ⁴moge gy ⁵zole gy
⁶vechten ⁷koninck sprach ⁸omber ⁹En geen ¹⁰den
¹¹Also als ¹²mote wy ¹³sprach ¹⁴gezeget ¹⁵minen
¹⁶val ¹⁷den mynen ¹⁸brengen ¹⁹Fransch: *et quant*
il orent jure si distrent ²⁰miede ²¹lude ²²vart ²³ver-
- Ende zijt gy zulk als ick gebiede,
Gy zult verwinnen al die liede³³,
Want zi hem an Gode niet en keren,
6900 Ende verweert³⁴ iu lant met eren;
Wat manne dat sterfvet in een gevecht
Ombe te behoudene³⁵ zijn recht,
Hy es versoent jegen onsen Heer,
Ende hy en zal die³⁶ doet niet vruchten zeer.
6905 Ick zegge iu oeck, sint dat in dit lant
Kerstenheit³⁷ ierst wart bekant,
So en was nie³⁸ so bitter strijt
No en wert³⁹ hierna in langer tijt;
Gy, Uter, ende gy, Pandragoen,
6910 Zweert⁴⁰ dat gy zult iu beste doen;
Ick en zegge iu meer no⁴¹ goet no⁴² quaet,
Eer ick zie, hoe dat verguet.
Die ene van den tweent⁴³ sal hier sterfen,
Entie⁴⁴ ander die hier sal erven,
6915 Die zal maken te Salesbiere
Enen kerchhof rike ende diere⁴⁵,
Algader na mynen raet;
Also lange als die werlt staet
Sal mijn werck daer ane bliken.
6920 Ick hebbe gesecht, gy en kont des ontwiken,
Dat die ene van iu tweent hier blyven moet;
Nu zijt stout⁴⁶ ende vroet
Also als ick u hebbe geseit;
Elc man sal zijn gereit
6925 So hi scoenst mach ember⁴⁷ meer
Te⁴⁸ komene vor Onsen Heer,
Juwere een die⁴⁹ moet daer varen,
Doet iu bychte zonder sparen,
Ende toget uwen volke scoen⁵⁰ gelaet,
6930 Ende secht hem dan hoe dat staet;
Dus koemdy⁵¹ in die⁵² hemelse sale⁵³.
Dus endede Merlijn zine tale,
Entie⁵⁴ twe broeder hebben dat verstaen,
Ende ontboden hoer volck saen;
6935 Doe zi daer waren, zeghet dat gedichte,
Gaven⁵⁵ zi menege scone gichte⁵⁶,
Den hogen lieden zi doe baden⁵⁷,
Dat zi hem ten wapenen daden⁵⁸,
Ende geboden in hoer lant,
6940 Dat volc met gewapender hant
Te wesene al gemeenleke⁵⁹
- wert ³³behaldene ³⁴den ³⁵Cristenheit ³⁶ne ³⁷wirt
³⁸zworen ³⁹nich ⁴⁰twen ⁴¹Unde de ⁴²dure ⁴³stolt
⁴⁴omber ⁴⁵To ⁴⁶de ⁴⁷schone ⁴⁸kome gy ⁴⁹dat
⁵⁰Unde de ⁵¹geven ⁵²gifte ⁵³beden, deden ⁵⁴ge-
meenlike.

- In Wedemaent in der ierster weke¹
 In den plaen te Salesbiere,
 Op die Teemse, die scone riviere,
 6945 Ombe te bescermene dat lant;
 Nie² en was dat manne bekant,
 Hi en zeide dat hijt³ gerne dade;
 Dus quam dat toten⁴ dage by rade,
 Daer dat volc op ontboden was.
 6950 Die Heren beloveden hem das,
 Ende daden dat Merlijn hiet.
 Te Siuxen⁵ en lieten zi des niet,
 Si en hilden hof op die riviere
 In dat dal van Salesbiere.
 6955 Menege gave gaven⁶ zi daer.
 Sciere quam die niemaer vorwaer,
 Dat die Heidene in dat lant quamen;
 Ende als die Heren dat vernamen,
 Dachtenzi ombe Merlijns gewach;
 6960 Dat was op Sante Barnabas dach.
 Te dien tiden geboet Pandragoen
 Dat zi hem bichte zouden doen,
 Ende elck, bi zines priesters⁷ rade,
 Vergeve den andren sine mesdade.
 6965 Die Heidene ontscepeden met luste⁸
 Ende daden hem op die ruste,
 Over negen dagen begonsten zi ryden⁹;
 Pandragoen sprack Merline ten tyden,
 Ende vragede wat hi zoude doen.
 6970 Merlijn zeide: »Here Pandragoen,
 Sendet Uter nu derwaert
 Met vele ridders toter vaert.
 Tierst¹⁰ dat zi komen op dat velt,
 Daer si hebben hoer getelt¹¹,
 6975 Sal hi hem die scepe ontryden,
 Ende salse dwingen toten tyden
 Te wesene verre van der rivieren,
 Ende houdense kort in der manieren,
 Dat zi daer blyven wien¹² lief wien¹³ leet;
 6980 Dan so porret dat heer¹⁴ gereet;
 Des morgens alsi¹⁵ willen ryden
 Dan sal hi zere op hem stryden,
 So dat si nergen mogen varen¹⁶,
 Daer en wert nieman¹⁷ so koene twaren¹⁸,
 6985 Hi en woude te lande¹⁹ weder wesen;
 Twe dage houdtse in desen,

¹ersten weke ²Ne ³dat ⁴to den ⁵Pinxten ⁶geven
⁷preesters ⁸liste ⁹Fransch: *li Saine dautre part fu-*
rent arive et issirent des nef et prisrent terre et se
herbergierent et sciornement viii iorz antiens pour repo-
ser lor cors et a assier por lou torment de la mer qu'il

- Des derden dages koemt met uwen heer²⁰,
 Ende zet u daertegen te weer²¹.
 Die dach zal zijn claer ende scone;
 6990 Gy zult²² dan zien²³ onder den trone
 Ende in der lucht enen drake,
 Die sal bedieden uwe sake,
 Ende dan vechtend zonder vaer,
 Die zege sal iu wesen zwaer²⁴.
 6995 Dit en hoerde ne²⁵ geen baroen
 Dan Uter ende Pandragoen;
 Si waren blide doe zi dat hoerden.
 Merlijn sprack na desen woerden:
 »Sijt zonder vaer, ick wil gaen,
 7000 Dit es waer, dat ick iu doe verstaen,
 Denket omb te wesene goede man
 Ende stout²⁶, dit rade ick iu dan²⁷.
 Aldus scheden doe die dry²⁸.
 Uter voer, dat zeghet men my,
 7005 Tuschen die heydene entie²⁹ scepe
 Met ziner stouter ridderscepe.
 Merlijn beval ze Gode beide,
 TUter keerde hi ende seide:
 »Ick zegge dy al vorwaer,
 7010 Du machs³⁰ wel zijn al zonder vaer,
 Dune sterves³¹ niet in desen stryde,
 Du machs³² met rechte wesen blyde³³.
 Merlijn voer in Nortomberlant
 Aldaer hi Blasise vant.
 7015 Blasys hevet al dit bescreven,
 Ende van hem est ons noch bleven.
 Uter dade die Heidene scier
 Verre logieren van der rivier³⁴,
 Ende en lietse³⁵ niet te scepe varen;
 7020 So zere dwanck hi ze, zonder sparen,
 Dat zi op dat dorre velt
 Hoers ondankes lagen³⁶ met geweld,
 Ende makede hem so sterck dat striden
 Datzi nergen dorsten riden;
 7025 Aldus dwanck hise twe dage.
 Ten derden dage, zonder sage,
 Quam Pandragoen met zinen heer³⁷,
 Ende sach waer si met groter weer³⁸
 Lagen³⁹ op dat dorre velt,
 7030 Ende waer⁴⁰ zi doe met geweld
 Scaerden hoer heer⁴¹ te dien⁴² tyden

avoient es ⁴³To erst ⁴⁴getzelt ⁴⁵wen ⁴⁶her ⁴⁷alse
 se ⁴⁸varn, twarn ⁴⁹wirt neman ⁵⁰to lande ⁵¹her,
 wer ⁵²solt ⁵³zeen ⁵⁴al ⁵⁵stolt ⁵⁶dre ⁵⁷unde de
⁵⁸stervest, machst ⁵⁹den riveer ⁶⁰er ⁶¹legen ⁶²wo
⁶³to den.

- Ende wouden op Uter striden.
Tierst dat hi den koninck sach
Scaert hi zijn heer¹ al dat hi mach,
7035 Ende liet lopen toten² vianden.
Doe dat die Heidene becaenden,
Dat zi allenthalven waren bestaen,
Worden zi herde zere ontdaen;
Zi en mochten niet nu ter tijt
7040 Ten³ scepen keren zonder strijt.
Mettien⁴ sach men in der lucht
Enen drake komen met groter vlucht,
Merlijn haddet⁵ vorgesecht alhier;
Die drake worp⁶ vlamme ende vier⁷
7045 Optie⁸ scepe wt ziner kele.
Dat zagen liede⁹ herde vele,
Die daerof hadden groten yaer.
Pandragoen riep daernaer:
»Slaet met sporen¹⁰! Ende Uter mede
7050 Sach wat zines broeder heer¹¹ dede,
Ende haeste hem alzo te¹² meer.
Des koninges heer versamende eer,
Des scamede hem Uter aldaer;
Dat zeggic iu al vorwaer.
7055 Ginder gesciede in elker zide
Grote moert in genen stride;
Die Heidene namen¹³ die meerre¹⁴ scade.
Ick en hebbe te seggene gene stade,
Wie daer best dade metter hant;
7060 Want ict¹⁵ in dat Romans niet en vant;
Maer dat zeide hi, die dat bescreef,
Dat daer Pandragoen doet bleef,
Ende met hem ziner liede vele;
Uter wan in den nijtspele.
7065 Den zege tellet ons die ieeste,
Nie en las ick, no en vreeste¹⁶,
Dat der Heidene ienich ontstoet,
Si en mosten alle bliven doet.

*Hoe Uter koninck wart, en hoe die sittene van
der tafelronde gemaket worden.*

- Aldus ende in deser manier
7070 Was die strijt te Salesbier;
Daer bleef doet die koninck Pandragoen,
Dat rike bleef an Uter doen,

¹her ²to den ³Myt den ⁴hadde dat ⁵wart ⁶vuer
⁷op de ⁸zegen, lude ⁹broder her ¹⁰de ¹¹nemen
¹²den meren ¹³ick dat ¹⁴vereyschte ¹⁵dede de Cris-
tenen ¹⁶neme ¹⁷ene ¹⁸legede ¹⁹nemen al ²⁰en was
erre. Fransch: *moult seroient fol cil qui la tombe ver-*

- Dat recht was na des landes zede.
Nu hoert wat Uter nu dede:
7075 Hi dade die Kerstene¹ te gader dragen
Die daer doet verslagen lagen,
Ende hiet dat elc zinen vriend name²,
Ende groef hem³ zinen lichame,
Ende leggen in ene hoge tombe
7080 Van sconen stenen al ombe;
Op elken screef men hoe hi hiet:
Maer op den koninck en screef men niet;
Dien leide⁴ hi hoger dan nieman el⁵,
Hi zeide: »hine gevroedet niet wel
7085 Die daer niet gelovet embermeer,
Dat hi was hoerre⁶ alre Heer
Van dengenen die daer lagen⁷.
Uter bleef al zine levedagen
Des rikes geweldich genoegh.
7090 Als hi koninges crone droech,
So was hi comen te Lonnen,
Ende al zijn volc quam geronnen,
Daer hi hem koninck dade⁸ maken,
Dit waren⁹ ember waer saken,
7095 Abbete, papen, ende clerke,
Ende prelate van der kerke.
Dus wart Uter, na des koninges doet,
Coninck gekoren vor die genoot.
Als die manscap was gedaen
7100 Van sinen mannen, daerna saen
Quam Merlijn opten vijftienden¹⁰ dach.
Tierst¹¹ datten die koninck sach,
Was hi van Merline herde vro;
Merlijn zeide: »nu sech alzo
7105 Den volke als ic lange tijt
Dy vorzeide desen strijt;
Ende Uter vertellede al die sake
Sonder allene van den drake,
Daerof ne wiste¹² hi groet no clene¹³,
7110 Want Merlijn haddet gesecht allene
Pandragoene, zinen broeder¹⁴.
Des zo makede hi Uter doe vroeder¹⁵
Wat die drake mochte bedieden;
Aldaer zo zeide hi den lieden¹⁶,
7115 Dat hi bediede¹⁷ des koninges doet,
Ende Uters ere vele groet.
Ombe dat die koninck hiet Pandragoen

*roient, s'il ne connoissoient bien que cest la tombe au
seigneur de toz: cela qui la gisent* ¹dede ²were ³op
den vyfteynden ⁴To eirst ⁵wuste ⁶noch cleine
⁷broder, vroeder ⁸luden, beduden.

- So woude Merlijn ember doen
Dat Uters toename dat waer¹.
- 7120 Doer des broeders wille openbaer
Ende doer dat teken² van den drake,
Ende doer deser tweer sake,
Dade³ hyne voertmeer vor die baroen
Hetten⁴ Uter-Pandragoen.
- 7125 Van Merlijns rade haddi⁵ grote ere,
Dus bleef hi werken voertmere,
Sodat die raet an hem al lach.
Doe gesciede op enen dach,
Dat die koninck in rasten sat,
- 7130 Ende Merlijn zeide: »nu sech my dat:
Waerombe en doestu clene no groet
Te dinen broeder, die es doet
Ende licht gegraven te Salesbiere⁶?
Die koninck zeide: »nu visiere
- 7135 Dattu wils⁷, ende laet my horen.
Merlijn zeide: »du heves gesworen
Ende gelovet oeck zelve mede,
Dat wy zouden te dier stede
Sulc teken⁸ setten sonder waen,
- 7140 Dat nembermeer en soude vergaen;
Loes dinen eet, ik lose mijn woert⁹.
Uter-Pandragoen antwoert:
»Sech dinen wille, ick en does niet node¹⁰.
Merlijn sprack: »ick wil, by Gode,
- 7145 Dat gy in Irlant nu sindet
Ombe grote stene, die men daer vindet,
Ende doetse brengen met ballingen;
Men kanse niet so groet gebringen¹¹
Ick en salse wel allene oprechten¹²,
7150 Sendet enwech, ick vare metten¹³ knech-
Die koninck Uter-Pandragoen [ten¹⁴].
Hiet al sinen wille¹⁵ doen,
Ende dade daer vele scepe varen;
Ende alsi ginder comen waren,
- 7155 Togede hem Merlijn grote stene¹⁶,
Ende zeide: »dit zijn zi, die ik mene¹⁷
Die gy in Engelant zult voeren¹⁸.
Si zeiden alle ende zwoeren¹⁹,
Dat die werelt gemene
- 7160 Niet en verbeurde die stene:
»Wy en voerense niet, wat des gesciet²⁰.
Merlijn zeide: »zo es dat ombe niet
Dat²¹ gy zijt komen in dit lant²².

¹weer ²teiken ³dede ⁴hieten ⁵hadde he ⁶willest
⁷teiken ⁸gebringen ⁹oprichten ¹⁰m. t den ¹¹willen
¹²meyne, ¹³steyne ¹⁴voren ¹⁵sworen ¹⁶Unde dat

- Si keerden weder al te hant,
7165 Ende zeiden den koninge, haren²³ heer.
Si meenden dat nembermeer
Man gedade²⁴ dat Merlijn hiet.
Die koninck zeide: »dat en zegget niet
Eer dat Merlijn komen zy;
7170 Sciere daerna so quam hy²⁵;
Die koninck zeide hem gereit
Wat die scipliede²⁶ hadden geseit.
»Koninck²⁷, zeide hi, »nadien dat zy²⁸
My breken trouwe²⁹, so heb ick³⁰ my
7175 Van mynen gelove gequijt³¹.
Doe dade Merlijn in corter tijt
Die grote stene bringen³²
Mit liste, sonder ander dingen,
In dat dal van Salesbiere;
7180 Daer leide hi den koniuck scire
Ende oeck vele ziner liede
Te siene wat daer gesciede.
Ende doe si zagen die stene,
Si zeiden, dat die werlt gemene
7185 Die stene niet verporren mochte,
Hem hadde wonder wiese daer brochte
Want nieman haddese zien komen.
Merlijn sprack: »dat zoude iu vromen,
Mochty³³ die stene³⁴ doen gestaen,
7190 Dat waren die scoenste, sonder waen,
Die men iergen mochte vinden,
Nu wil ick mine tale enden³⁵.
Doe zeide Uter-Pandragoen:
»Dit en³⁶ mochte nieman doen
7195 Dan God zelve³⁷; ende Merlijn zeide:
»Nu gaet enwech ende rumet die heide,
Ick wil quijten mijn gelof;
Ick hebbe gedaen daer men of
Also lang sal spreken, sonder waen,
7200 Also dese werlt sal staen³⁸.
Doe rechte³⁹ Merlijn gene stene
Ende dade daertoe dinck negene
Dan sine bedeckede aert⁴⁰;
Doe ginck hi ten koningewaert⁴¹,
7205 Dien hi mynde ende diende⁴² wel.
Op ener tijt zo gevel,
Dat Merlijn was wel zeker das,
Dat hem die koninck houd⁴³ was,
Ende hi hem wel geloven zoude

²³eren ²⁴gedede ²⁵he ²⁶de sciplude ²⁷ze ²⁸truwe
²⁹ich ³⁰bringen ³¹Mochte gy ³²ne ³³richte ³⁴art
³⁵wart ³⁶deynde ³⁷holt.

- 7210 Van al dat hi hem zeggen woude.
Doe gevel in ener tyde
Dat hi hem riep an ene zyde,
Ende zeide: »ick wil my ontdecken nu
Van nuwen¹ rade tegen iu;
- 7215 Gy zijt een jonck man ende een nuwe¹
Ende al dit koninckrike is uwe,
Ende hebbet al zovele in uwe hant
Als enech koninck² doet zijn lant.
Hierombe zeggic iu een dinck:
- 7220 Gedenket iu iet³, dat Angys ginck⁴
By nachte allene omb uwe⁵ doet,
Ende ick losede iu wter⁶ noet?
Hierombe duncket my goet recht,
Dat gy my gelovet echt⁷.
- 7225 »Ick doe gerne⁸, sprack die koninck⁹,
»Want ick gelove dy alre dinck¹⁰
Dattu¹¹ my hetes wil ick doen¹².
»Twaren, Here Uter-Pandragoen,
Die vrome es uwe zonder sceren;
- 7230 Dat zal iu herde luttel deren
Dat ick iu zal te voren bringen,
Ende gy en moecht in genen dingen
Zo lichte gewynnen dat Hemelrike¹³.
Hi zeide: »ick zal dat doen zekerlike,
- 7235 Al zoudet my werden t'ongemake¹⁴.
Merlijn sprack: »dat es ene sake
Die vromde¹⁵ scijnt, ick salt dy seggen,
En wilstu dat nieman te voren leggen,
Ick wille dat die eer entie¹⁶ vrome
- 7240 Altemale iu daerof kome¹⁷.
Die koninck sprac: »dat en es geen man,
Die dat van my geweten kan¹⁸.
Merlijn sprac: »nu proevet hier in,
Dat my hieraf den groten zin
- 7245 Die Duvel gevet ende anders niet,
Dat ick weet al dat es gesciet;
Maer God, die alle dinck mach geven,
Heeft¹⁹ my gegeven daer beneven,
Dat ick weet dat gescien sal.
- 7250 Hierby bin ick ontfonden al
Den Duvele ende der Hellen toe,
Want ick horen wille niet en doe.
Weetty²⁰ wanen my komet die macht,
Die ick hebbe vorgeacht
- 7255 Iu te zeggene wat God gebiet?
- Ende als gy dat wetet, en latet niet
Gy en doet²¹ Onses Heren wille.
Nu hoert my ende zwiget stille:
God quam dor onsen wille hare²²
- 7260 Ombe te verlosene die sondare²³,
Hi sprack ter²⁴ tafelen, daer hi sat.
Met sinen jongeren ende at:
My hevet verraden uwer een;
Als dat waer was ende wael sceen,
- 7265 Die sculdege hi ginck henen saen.
Doe Onse Here was verdaen
An den cruce, dor onsen wille,
Doe dadene²⁵ af een ridder stille,
Die onsen Here hadde lief²⁶.
- 7270 Hi was gehangen als een dief²⁷
An den cruce dor onse zonden,
Hi verrees in korten stonden
Entie²⁸ ridder, diene²⁹ af dede,
Voer wonen in ene woeste stede,
- 7275 Ende sine mage ende sine liede,
Tote dat hem ene plage gesciede
Ende van honger groot mesval.
Doe clagedensi dat den ridder al.
Doe bat hi Gode, dat Hi vertogede,
- 7280 Hoe³⁰ zijn volc dat leet gedogede.
Doe geboet hem Onse Here,
Dat hi makede, in der ere
Der tafelen daer hi toe sat,
Ene ander ende zette daerop sijn vat,
- 7285 Ende deckede dat met enen clede reyne³¹
Al omb ende ombe, sonder allene³²
An ene zyde, die tegen hem waer³³;
Daer zoude hy kennen by die scaer
Die behoerden ter³⁴ goeder straten.
- 7190 Diegene die ter³⁵ tafelen saten
Iladden horen wille daermede.
Daer was altoes ene ydele stede,
Daer was die stat betekent mede
Daer Judaes hem selven wt dede;
- 7295 Want hi track hem selven achter,
Ende verriet Gode, des hadde hi lachter³⁶.
Echter zuldy³⁷ weten hiernaer,
Dat die Apostelen koren daer
Enen die der stat waerdich was,
- 7300 Dat es van Triere Mathias.
Here, dit zijn tafelen twe,

¹neuwen ²koninck ³icht ⁴genck ⁵uwen ⁶ute der
⁷dinch ⁸Dat du ⁹vromde ¹⁰unde de ¹¹hevet ¹²wete
gy ¹³doen ¹⁴her, sonder ¹⁵to der ¹⁶dede ene

¹⁷leeff, deeff ¹⁸dat ¹⁹de ene ²⁰dat he ²¹alleyne,
ste, ne ²²weer ²³to der ²⁴laster ²⁵zole gij.

- Die concorderen myn no mee
Over een onder hem beiden.
Alle die liede¹ die haer lijf leiden
- 7305 Met Josepes tafele telkenmale
Gaven hem den name² van den Grale.
Gelovet gy my van desen saken,
Gy doet die derde³ tafele maken
In die ere der Dryvoudecheit;
- 7310 Ende ick gelove iu oeck gereit,
Dat iu grote ere daer af zal komen
Ende dat zal iu toter zielen vromen,
Oeck sal iu uwen tyden gescien
Groet wonder, daer gy toe zult zien⁴,
- 7315 Ende ick iu helpen wil, Heer koninck.
Daer sal oeck wesen een dinck,
Daer vele talen af zal gaen
Want grote gracie zullen zi⁵ ontfaen
Die daer af wel spreken kunnen;
- 7320 Entie den Grael hebben gewonnen,
Entie dien oeck hebben twaren
Sijn ten westenwaert⁶ gevaren,
Also als dat Onse Here geboet;
Ende een ander geselschap groet,
- 7325 Die niet en weten van den vate,
Gaen westwaert die rechte strate⁷.
Geloefdy⁸ des my, gy zult⁹ doen maken
Dor dese dinck al ander saken;
Doedy¹⁰ dit, gy werdes vro¹¹.
- 7330 Merlijn sprac ten¹² koninge so,
Ende dat dochte¹³ den koninge goet:
»My is lief dat men dit doet,
Ick wil al dat wil Onse Here¹⁴.
Die koninck sprac te Merlyne mere:
- 7335 »Ick legge den last al op dy,
Du en moges niet¹⁵ geheten my,
Ic en wille dat algader doen¹⁶.
Dat sprac Uter-Pandragoen,
Ende liet hem al gewerden das;
- 7340 Des Merlijn wel blyde was.
Fier wart Merline dat herte binnen,
Hi sprack: »Here, helpet bekinnen,

¹lude ²namen. In 't Fransch nauwkeuriger: *et celes gens clamment ce vaisel que il voient sur cele table Graal* ³de; in 't Fransch echter: *se vos men volez croire, vos establiront la tierce table en non de la sainte trinite* ⁴zeen ⁵zal ze; Fransch: *car moult a done nres sires grant grace a ton cels qui bien en sauront parler* ⁶to den w. wert ⁷In 't Fransch meer uitvoerig en vrij wat duidelijker: *et cil meismes qui ne sevent quel part li vaissiaus est se sont trail si com nres Sires lou vell qui les conduit cele part,*

- Waer men best doe dese dinck¹⁷.
»Daerdy best duncket¹⁸, sprack die koninck,
- 7345 »Ende daer du Gode best betales¹⁹.
Merlin sprack: »te Caredol in Wales²⁰,
Daer zuldy²¹ te Sinxen²² hoven,
Weset daer blyde, men sal iu loven,
Ende gevet daer scone gichten²³;
- 7350 Ick ga vor, die dat sal dichten;
Gevet my tymbberman ende liede,
Die dat doen dat ick gebiede²⁴.
Dat dade²⁵ die koninck al te hant
Ende ontboet in al sijn lant,
- 7355 Dat hi te Caredol, zonder sage,
Hof wonde houden²⁶ in Sinxendage²⁷,
Ende Merlijn visierde in die poert
Dat toter Tafelronden behoert²⁸;
Ende die koninck quam daer corteleke
- 7360 Vor Sinxen²⁹, in der ierster weke³⁰,
Ende vragede Merlijn wat hi doet.
»Wel³¹, sprack hi, »dat es al gespoet³².
Mettien³³ mochte men ginder scouwen
Ridder komen ende Vrouwen;
- 7365 Doe vragede Uter-Pandragoen:
»Wat liede zalstu daer sitten doen
Te derre tafelen³⁴? — »Dat zuldy zien³⁵
Morgen³⁶, sprack Merlijn mettien,
»Dat gy niet en wanet gescieden:
- 7370 Ic sal nemen in corten tyden
Vijftich ridder zekerlike
Die beste³⁷ van al desen rike,
Alsi ter³⁸ tafelen zijn geseten,
Zi en zullen hem niet vermeten
- 7375 Weder te kerene tharen³⁹ hove;
Dat zullen zijn Ridder van love.
Als gy die ydele stede ziet,
Ne vergeet⁴⁰ der tafelen niet
Daer dese was gemaket naer⁴¹.
- 7380 Aldus dade⁴² Merlijn daer,
Als hi hier zeide⁴³ overluet:
Des anderen dages koes hi wt
Vijftich ridder alle by namen,

ainsinc con totes les boennes oeuvres menent a point.
¹⁷gelove gy ¹⁸zolt ¹⁹do gy ²⁰den ²¹duchte ²²nicht
²³betalest, walsch; Fransch: *nos la ferons a Carduail an Gales.* Engelsch: *it shall be on Carduail in Walye*
²⁴zole gy ²⁵giffen ²⁶lude ²⁷dede ²⁸holde ²⁹Pinx-
stedage ³⁰Fransch: *Merlins sen ala et fist faire ce quil sot que il covint a la table* ³¹Pinxten ³²de eirste weke
³³Myt den ³⁴zole gy zeen ³⁵besten ³⁶to der ³⁷to
eren ³⁸verget ³⁹zagede.

- Ende bat hem, dat zi sitten quamen
 7385 Tote gener tafelen ende aten,
 Zi zeiden: »gerne wtermaten".
 Merlijn, die vele wijsheit konde,
 Ginck' alombe die tafelronde,
 Die den koninck riep daertoe mede
 7390 Ende wijsde hem die idele stede.
 Hi sachse, ende menech ander man,
 Maer nieman en wiste wat daeran
 Gelach, al sach hi se wael idel staen,
 Dan Merlijn, al sonder waen.
 7395 Dat werck hadde Merlijn voldaan;
 Den koninck' hiet hi eten gaen.
 »Ick en doe des niet", zeide hy, »lieve
 Eer desen Heren es voldient; [vrient',
 Ende doe' men hadde voldient den heren
 7400 Doe ginck die koninck' eten met eren.
 Al die achte dage hielt' hi hof
 Ende gaf vele, des hadde hi lof,
 Beide Heren ende Vrouwen,
 Genoech, des moechdy' my getrouwen'.
 7405 Doe die Heren danen' schieden
 Vragede die koninck den lieden'
 Die te Merlijns tafele zaten'
 Wes dat zi hem vermaten'
 »Here", zeiden zi, »onser alre wille
 7410 Dat es hier te blivene stille;
 Wy en willen niet henen sceiden''
 Wy en mogen te Sinxen gereiden
 Hier te syne te tercietyde,
 Ende hier dan te wesene blyde;
 7415 Wy willen ontbieden onse masseniede
 Ende leven hier alse goede liede'''.
 »Es dit iu wille''? sprack die koninck,
 »Ja", spraken zi, »waerlike dinck;
 Ons wondert wat dat bedieden'' mach,
 7420 Want'' onser negeen nie'' ander sach
 Ende elc den ander nu dus mynt,
 Of hy waer sijns selves kint;
 Dat en doe die doet, wy en scheiden'' niet''
 Als die koninck dat gesiet,

genck 'koninck 'vrent 'Unde do 'hilt 'moge
 gy 'getrowen 'dannen 'luden 'ozeten, vermeten.
 Fransch: *si vint li rois meismes as prendomes de la
 table ronde et lor demanda que il lor estoit avis.*
 ''schieden ''lude; Fransch: *si respondirent: Sire,
 nos navons nul talant que nos iames deci nos moviens
 ne de nre compaignie, ne ne poons aler si loig que
 nos ne seians chascun jor a hore de tierce ensamble a
 ceste table, se nest que nos allions en queste por
 honte qui soit avenue a vre cort que lon ait faite a*

- 7425 Heet'' hi dat men hem dade eer
 Alsof hi dat selver'' waer ende meer.
 By Merlyns sinne, die vele konde,
 Was gemaket die tafel ronde,
 Ende d'hof scheid al te male.
 7430 Die koninck sprack dese tale:
 »Merlijn, du dades my verstaen
 Waerby gelove ick des sonder waen,
 Dat Gode doch bequame'' zy
 Dese tafele, wistick doch by dy
 7435 Wat bediedet deze idele stede;
 Ick zoude gerne vragen mede
 Wie dat daerinne sitten sal".
 Merlijn zeide: »ick zegget dy al:
 In dinen tyden en wert zi niet
 7440 Vervullet, wat dat des geschiet;
 Hi en es gewonnen no geboren
 Die te dier stede is verkoren,
 Ende dat sal wesen, gelove des my,
 In des koninges tyden na dy;
 7445 Ende die vervullet dese stat,
 Hi sal oeck vervullen dat.
 Dat ten Grale idel es bleven;
 Entie den Grale zijn beneven,
 En zagen die stat vervullet nie''.
 7450 Voert zo bid ick oeck mere dy,
 Dat du houdes'' in dese poert
 Dinen hof; nu hoert voert:
 Dine getyde zalstu hier doen
 Ende alle dine hoge baroen
 7455 Eren'' die tafele die hier staet".
 Hi zeide: »ick doe dinen raet".
 »Here", sprack Merlijn, »ick moet gaen,
 Du en zies'' my niet, zonder waen,
 In langer tijt''. »Waer zalstu dan''?
 7460 Antworde doe die edel man,
 »Ick hebbe hier mine feeste genomen,
 En zalstu hier niet weder komen''?
 Hi zeide: »ick en wil hier niet toven,
 Ick wil dat si des geloven
 7465 Diegene, die daer zullen toezien'',

*vos chr's ou por anquerre et chercher noveles estranges
 por lou redirs a la cort, dont la queste doit durer a
 celui qui ira 1 an et 1 jor. En ceste maniere nos
 plaist ci a demorer et ferons venir en cest pais nos
 fames et nos ansanz, etc. et ensinc vivrons au plai-
 sir de Nre Seignor.* ''beduden ''Unde ''ne ''hiet
 ''selven ''bequeme ''ne. Fransch: *ne cil qui lou
 gardent nel virent onques acomplir ne ne verront.*
 ''holdes ''Ere ''zies'' ''zolen to zeen..

- Wat sake dat hier zal gescien,
Dat ick hier zelve niet en ben".
Aldus scode hi doe van hen,
Ende Merlijn ginck' daer Blasys was,
7470 Ende zeide hem die waerheit das,
Hoe die tafele was gesticht".
Lange beide hi, zeghet dat gedicht;
Meer dan drie iaer, als ict' vernam,
Wast' eer Merlijn wederquam.
7475 Ende vele die Merlijn wouden myden,
Quamen doen, in corten tyden,
Tote Caredele in den hove
Met menegen van love,
Ende vrageden ombe die idele stat,
7480 Wat bedieden mochte dat,
Ende waerombe daer sate negeen* goet man,
Die tafele waer vervullet dan.
Die koninck sprack: »Merlijn my zeide
Daeraf wonder ende vromdecheide*,
7485 Dat zi onvervullet bleve
Also lange als ick leve,
Entie' daertoe zal zijn gekoren,
Dat hi noch niet en es geboren".
Si zeiden dat en* waer niet,
7490 Ende hi loze als een bese diet,
»Gy zijt zelve also goet
Als ieman die na iu komen moet,
Ende gy hebt iu uwen lande binnen
Also goede liede, wildijt bekinnen*,
7495 Also die ter tafelen eten".
Hi zeide: »ick en dar my des niet vermeten
Van al dat gy nu zegget hieraf".
»Nu en doechdy niet een kaf,
Gyne proevet die idele stede".
7500 Hi zeide, dat hi des niet en dede:
»Ick vruchte Merlijns oevelen moet".
»Wy en willen niet, dat gy dat doet;
Gy zegget dat Merlijn al weet
Wat tale dat van hem geet;
7505 Es dat waer, zo weet hy wale
Dat wy van hem nu hebben tale.
Moyet hem dat niet, hoe dat gaet
Hi komet, want hise niet proeven laet;
En ombe zine logentlicke tale
7510 Willewy dat proeven wale;

*genck *geschiedt *ick dat *was dat *geen *vromedicheide *Unde de *ne *wil gy dat bekennen *gescheen, zeen *Pinxten *kur, aventur *zolden, wolden *zeen *Hier hapert iets aan den Nederlandschen

- Gevet ons oerlof, gy moget zien¹⁰,
Wat daerof mach gescien¹⁰".
Die koninck zeide: »maer dat ick vruchte
Dat hem Merlijn toernen mochte,
7515 Ick en dade zo gerne gene dinck".
Doe zeidenzi weder: »Heer koninck,
Levet Merlijn, hi en laet des niet gescien¹⁰,
Laetet ons proeven, gy moget zien¹⁰".
»Te Sinxen¹¹ zeide hi, »doet also".
7520 Si dankeden ende warens vro.
In groter hope waren zi das
Totedien dat Sinxen¹¹ was,
Ende Merlijn, die dat wel wiste ter kuer¹²
Telde Blasise die aventuer¹²,
7525 Ende wat zi nu zouden¹² bestaen.
Daerombe en woude hi daer niet gaen,
Ombdat zi proeven wouden¹² die stede;
Hi sprack: »my es liever mede,
Dat zi proeven nu die quade
7530 Dan ieman goeders daeran mesdade,
Quame ick daer oeck, dat men my soude¹²,
Tyen dat ick dat benemen woude¹²,
Si en zullen geloven niet
Eer zi zien¹² wat daer gesciet;
7535 Hierombe wil ick daer niet varen".
Aldus bleef daer Merlijn twaren,
Tote na Sinxen¹¹ vijftien dage.
Uter-Pandragoen, die gerne zage
Die proeven woude die idele stat,
7540 Entie zeide oeck den koninge dat,
Dat Merlijn doet waer geslegen¹⁴
Van dorpers die hem quamen tegen,
Ende dat die koninck hilt vor waer,
Ombdat Merlijn niet quam daer.
7545 Op den Sinxen¹¹dach was die koninck
Te Karedoel, ende een iongelinck
Ontboet dat hi komen zoude¹²,
Die die edel stat proeven woude¹²;
Die koninck sprac al openbaer
7550 Ende vragede, welc diegone waer?
Doe zeide een, die stont daerby:
»Coninck, men zalse proeven met my",
Ombdat hi wael metten koninge mochte,
Ende hi was die dat ierst op brochte;
7555 Ende hi was herde wael geboren

text; de Fransche heeft: *Li rois Uters vint a Cardueil a grant plante do gent apres sez barons moult pansant a Merlin. Si vindrent cil qui lou leu doivent essaier qui firent dire partot que M. estoit mors.*

- Die des hem dade aldus te voren.
Met hem hadde hi bracht aldaer
Clerke, die zeiden openbaer,
Dat Merlijn doet wesen zoude
- 7560 Ombdat hi die stat besitten woude.
Die hof was groet, zi gingen eten;
Die ridder waren al' geseten;
Hi sprac: »ick kome tot iu nu".
Si zwegen alle, dat zeggick² iu,
7565 Ende zagen² wat hi zoude² doen.
Daer stont Uter-Pandragoen
Ende vele ziner liede daer mede.
Diegone die ginck toter² stede
Ende sat dat men zine dien²
- 7570 Ene korte wyle niet en conde zien²,
Doe sanck hi neder in der manier
Als een loet in een rivier².
Noch kersten² mensche, dat zecht men my,
En was zo snel verzoncken nie.
- 7575 Die liede, die dat zagen gescien
Worden versaget alle mettien.
Alsi den man hadden verloren,
Quamen die ander¹⁰ ende haddens¹¹ toren.
Ende wouden sitten oeck op die stat;
- 7580 Maer die koninck verboet hem dat,
Ende hiet die ridder al¹² op staen,
So en zoude men niet bekinnen saen
Die stede daer die man versanck.
Dat daden si alle eer iet lanck.
- 7585 In den hof was rouwe ende zeer,
Den koninge was therte verzeert te¹³ meer
Ombdat Merlijn hem dat zeide te voren
Dat ter stat nieman¹⁴ en was geboren,
Ende hevet den edelen man becroent;
- 7590 Hi hilt hem zelve vor gehoent,
Al hilt hi dat vor gedroch;
Hiermede ontsuldegede hine¹⁵ noch.
Ende Merlijn quam opten vijftienden dach:
Doe des die koninck hoerde gewach,
- 7595 Quam hi jegen hem gegaen;
Doe hine¹⁶ sach, doe zeide hi saen
Dat hem dulheit was gesciet
Dat hi zoude gedogen iet,
Dat men proevede didel stede.

¹alle ²zegge ick ³zegen ⁴zalde ⁵degene genck to
der ⁶dean, zeen ⁷dessa ⁸vuer; maar in 't Fransch:
*cil ala avant por aseoir el leu voit et passa subre
lou siege par autre deus des pseudom s; si sassiet et
si estat tant longuement que il ot mises ses ii cuisses
sor lou siege et lors fondis ainsinc en terre oome une
plome de plonc feist qui fust gitiee en grand eus*

- 7600 Hi zeide: »ick ben gehoent daermede".
Merlijn sprack: »dit es dicke gesciet:
Men vint menegerhande diet
Die die liede¹⁷ willen beliegen
Ende hen selven meest bedriegen.
- 7605 Du machs (dat) weten oeck daerby
Dat zi zeiden dat dorpers my
Vor wilt sloegen toter doet".
Die koninck zeide: »dat es waerheit groet".
Doe zeide Merlijn: »koninck, heer,
7610 Die stat en¹⁸ proevet nembermeer,
Daer zoude af¹⁹ komen groet onvrede;
Die stat entie²⁰ tafele mede
Seggick dat noch bedieden²¹
Sal grote ere vele lieden²²
- 7615 Die in desen koninckrijke zijn²³.
Die koninck zeide: »lieve Merlijn,
Ick hebbe wonder groet twaren,
Waer dese man zij gevaren".
»Here", zeide hi, »dat en zalstu niet vragen
- 7620 Want dat en moechdy²⁴ niet voertdragen
Al wistestu dat wael, koninck heer,
Maer omb te doene al eer
Dengenen die ter²⁵ tafelen horen;
Ende ick zegget iu te voren,
- 7625 Al dine feeste nu meer voent
Salstu houden²⁶ in dese poert
Dor die tafele die hier es²⁷,
Des zijt zeker ende gewes²⁸,
Dat zy es waerdich²⁹ groter eer.
- 7630 Nu doe voert dat ick dy leer;
Ick moet hene miner straten,
Ick zal dy dienen³⁰ gerne wtermaten".
Merlijn ginck enwech na desen saken
Ende hiet den koninck daer huse maken,
- 7635 Ende sine feeste drierwerf³¹ in dat iaer
Houden³² te³³ Caredele binnen daer.
Doe zeide Uter-Pandragoen,
Hi zoude³⁴ zinen wille doen.

*Hoe die koninck Uter-Pandragoen des Hertogen
wijf mynde van Tintaveel³⁵, ende den koninck
Artur dueran wan.*

Een lange tijt daerna gesciede,

parfonde, ensinc est cil fondus en terre ³⁶cristen
³⁷andren ³⁸des ³⁹alle ⁴⁰de ⁴¹nemant ⁴²he ene
⁴³luden ⁴⁴ne ⁴⁵zalde of ⁴⁶unde de ⁴⁷beduden,
luden ⁴⁸zin ⁴⁹moge gy ⁵⁰to der ⁵¹salu holden
⁵²de hijr is ⁵³werdich ⁵⁴denen ⁵⁵drewerff ⁵⁶to
⁵⁷zalde ⁵⁸Tintaniel (Fransch: *Tintaveel*; Eng.: *Tin-
tagel*).

- 7640 Dat die koninck al sine hoge liede
 Ontboet daer te sinen hove,
 Ende si dadent¹ alle met love,
 Ende elc brachte daer zine vrouwe,
 Sine kamerere ende sine joncfrouwe,
 7645 Sine dochter ende sine nichten mede
 Ende sine mage daer ter³ stede
 Dor sine ere enten³ hogen dach,
 Daer zine feeste op gelach,
 In Kerstendage⁶ zi alle quamen
 7650 Sine hoge liede⁶ al by namen;
 Daer quamen vele scone wive⁶
 Ende ridder⁷ van fieren live⁶;
 In dat Walsc so en es nieman⁶ genomet
 Sonder daer die mare⁶ af komet,
 7655 Dier¹⁰ nomet hi een deel:
 Daer was die hertoge¹¹ van Tintaveel
 Ende zijn wijf die scone Ygerne,
 Die Uter-Pandragoen zach gerne;
 Si was die scoenste die daer was.
 7660 Wel behagede den koninge das,
 Nochtan leidi haer¹³ des niet te voren,
 Dat hise dus hadde verkoren,
 Sonder dat hi meer zach op haer¹³.
 Des so wart die vrouwe gewaer
 7665 Dat hi se gerne doe ansach:
 Si scouwde¹³ hem weder al dat si mach,
 Ende quam vor den koninck node,
 Want si was simpel ende blode [we¹³.
 Ende scone ende hoeren¹⁴ manne getrou-
 7670 Die koninck begavede menege¹⁵ vrouwe;
 Als hi sach, dat zi des gewaer¹⁷
 Was worden, nochtan zende hi haer¹⁷
 Al dat hi wiste dat haer bequam;
 Si¹⁸ wiste wael ende vernam
 7675 Dat ander vrouwen hadden genomen,
 Ende zi en mochte des niet afkomen
 Si moeste nemen dat men haer gaf,
 Ende zi merkede wel daeraf
 Dat die koninck al openbaer
 7680 Die vrouwen begavede al dor haer¹⁸,
 Anders en zeide hi niet daer of.
 Dor haer¹⁸ hielt die koninck hof
 Nochtoe was hi zonder wijf,
 Ygernen mynnede hi vor zijn lijf,
- 7685 Want hi in ommacht vil dor haer¹⁸
 Alsi¹⁹ dachte wan si enwech waer²¹;
 Ende als die hof soude sceiden²²
 Bat hi Heren ende Vrouwen beiden²²,
 Dat si te Paeschen zouden hoven;
 7690 Aldus moestensi dat beloven.
 Alse dhertoge van Tintaveel
 Voer enwech, geleide hine een deel,
 Ende zeide: »vaert gesont ende blide²³»;
 Ygerne leidi²⁴ over ene zide
 7695 Ende zeide: »Vrouwe, wet dat wael nu,
 Dat gy mijn herte voeret met iu²⁵»;
 Si voer of si des niet en verstoede²⁶
 Dat hi se minde dor haer²² goede;
 Mettien zeide hi: »vaert gesont²⁷»,
 7700 Ende keerde weder in korter stont.
 Die vrouwe voer met hoeren man.
 Die koninck voer te Karedol dan,
 Den Heren van der Tafelronden
 Dadi²⁸ grote ere te dien²⁸ stonden.
 7705 Daerna voer hi in zijn lant,
 Te rechtene daer hijs te doene²⁷ vant.
 Waer zo hi voer, hem brande die minne
 Van der sconer²⁸ hertoginne,
 So lange dat was Paeschen by.
 7710 Te 's koninges hove quamen zy
 Beide Heren ende Vrouwen;
 Vro mochte men den koninck scouwen,
 Doe die hertoge quam ende Ygerne,
 Vele gaf hi doe ende gerne
 7715 Heren Vrouwen, wildy dat weten;
 Die koninck ginck zitten ende eten,
 Den hertoge²⁹ nam hi by ziner ziden
 Ende Ygernen te dien tiden
 Gaf hi menige gichte³¹ rike
 7720 Ende toende haer zulke³² like
 Dat soe des³³ ontseggen niet en mochte,
 Ende dat soe³⁴ haer wael des bedochte,
 Datse die koninck minde vorwaer;
 Des was zi in groter vaer,
 7725 Men mochtet wel merken in horen ogen.
 Dat stont zo, si moestet³⁵ gedogen.
 Doe die feeste was gedaen,
 Woude³⁶ elc te sinen lande saen,
 Ende nemen oerlof an horen Heer.

¹daden dat ²to der ³unde dor den ⁴kerstedage
⁵lude ⁶wike, like ⁷ritter ⁸is neman ⁹mere ¹⁰Der
¹¹hertoge ¹²legede he er ¹³schuwede ¹⁴eren ¹⁵ge-
 truwe ¹⁶manige ¹⁷gewar, er ¹⁸He; doch verg. het
 Fransch: *et quant ele vit et sot quil avoit envoie a*

totes les dames ¹⁹dorch er ²⁰Als he ²¹var ²²be-
 hieden, bieden ²³legde he ²⁴verstode ²⁵Dede he
²⁶to den ²⁷he dat to done ²⁸sconen ²⁹To des ³⁰her-
 togen ³¹gifte ³²er solke ³³se dat ³⁴se ³⁵moste dat
³⁶wolde.

- 7730 Die koninck bat hen allen zeer,
Dat zi quamen, als hise ontbode;
Si zeiden: »Here, dat latewy node".
Also dat volc was gesceden
Die koninck moeste zijn lijf leden
- 7735 Met pynen dor die hertoginne.
Een iaer was hi wel daerinne,
Doe ontdeckede hi dat sinen vrienden twe¹
Dat hem van minnen ware² we.
Si zeiden: »wat mochten wy iu raden"?
- 7740 Doe zeidi: »gy mochtet my gestaden
Dat ick in haer geselschap waer"³.
Si zeiden: »voerdy nu aldaer⁴,
Ende laget⁵ binnen horen lande,
Die liede zouden iu des spreken scande,
- 7745 Also die waerheit wisten van desen".
Hi zeide: »wat rade zal mijns dan wesen" ?
»Wy zullen iu dat beste zeggen:
Gy zult enen anderen hof doen leggen
Te Karedole, ende men ontbiede
- 7750 Daer te komene alle die liede⁶,
Ende dat si hem also bespreken
Daer te liggene twe weken,
Ende elc brenge sine vrouwe;
Dus moechdy beteren uwen rouwe,
- 7755 Ende spreken Ygernen, iu toeverlaet".
Dit dochte den koninge een goet raet.
Dus hiet Uter-Pandragoen,
Dat men ontbode die baroen
Te⁷ hove te⁸ komene, wie dat mochte,
- 7760 Ende elc sine vrouwe daer brochte.
Si quamcn toten hove scone
Entie⁹ koninck die droech krone,
Ende hi gaf daer scone gichten¹⁰
Ridderen¹¹, vrouwen, ende nichten,
- 7765 Daer hem dat goet dochte tien¹² tyde.
Die koninck die was herde blyde;
Doe zochte hi raet ende vroude
An enen dien hy best betroude,
Entaer¹³ hine an sochte was Ulfijn.
- 7770 Die koninck sprack: »hoe sal dit zijn,
Dat my Ygerne dus doet lusten ?
Ick en kan geslapen no¹⁴ rusten
No¹⁵ gegaen no¹⁶ sitten no¹⁷ ryden,
Ick wane¹⁸ sterven tallen tyden
- 7775 Als ick se met ogen niet en scouwe,
Ende als ickse zie¹⁹ vliet my al rouwe;
Dat en zij dat men my raet mach geven,
Ick en mach aldus niet lange leven²⁰.
»Gy zijt kranck", sprack Ulfijn, »van live,
- 7780 Dat iu die minne van enen wive
Aldus zere nu leget an;
Ick ben, met iu, een arm man,
Nochtan meende ick²¹ van myner mynnen,
Stondet my aldus, wael raet gewynnen:
- 7785 Wie hoerde oit²² zeggen, dat wijf mochte
Haer verweren, daer men se versochte,
Ende men haer mochte clagen,
Spreken, eyschen, ende vragen,
Ende ere doen al horen gesellen ?
- 7790 Van zulken wive hoerde ick noit²³ tellen
Die des mochte ontgaen in alre tijt,
Ende gy Here ende Koninck zijt,
Gy stervet ombe ener vrouwen mynne!
Dat comet iu al van crancken synne".
- 7795 Hi sprack: »du zegges die waerheit al;
Ende, of du wetes wat daertoe sal,
Ganck in die kamer ende gif miede
Al der Vrouwen masniede,
Elkerlijk dat hi begeert,
- 7800 Ende dan spreket te haer²⁴ weert
Van my, of dat mach sijn".
»Laet my gewerden", sprack Ulfijn,
»Ick sal daer mijne macht toe doen".
Nu hevet Uter-Pandragoen
- 7805 Met Ulfine genomen raet:
»Nu proevet wael, hoet²⁵ my staet,
Mynne te zoeken weder horen wille".
Ulfijn zeide, lude no stille:
»Want gy zijt des hertogen vrient²⁶,
- 7810 Iu²⁷ geselschap hem gedient,
Ende getroestet iu selven wal".
Die koninck zeide: »ick doe dat al".
Dit was te prysene goet raet.
By Ulfijns rade, zo bestaet
- 7815 Die koninck te wesene al vro;
Achte dage hilt hi hem also,
Dat hi entie²⁸ hertoge niet en scieden.
Hi gaf hem vele scoenre mieden
So dade hi sinen riddren²⁹ mede.

¹Fransch: *si se complaint a ii de ses pruez.* ²were, weer ³aldaer her ⁴legen ⁵de lude ⁶to ⁷Unde de ⁸giften ⁹Ritteren ¹⁰ten ¹¹Unde dar ¹²noch ¹³wene ¹⁴zee ¹⁵Fransch: *et disoit que il ne pooit longuement vivre* ¹⁶mende ick ¹⁷ie ¹⁸ne ¹⁹to em; doch in ²⁰Fransch:

et parole a Yguerne si com tu sez que mestiers est ²¹woet ²²vrent ²³Ende in; doch verg. het Fransch: *or gardez que vos seiez bien del duc et li portez compaignie* ²⁴Unde de ²⁵rittern.

- 7820 Altoes pijnde hi hem dat hi dede
 Waer so hi mochte sinen wille,
 Beide vro lude ende stille;
 Ende Ulfijn clagede haer des koninges noet,
 Menege¹ scoenhede hi haer boet
- 7825 Dat si somwijle niet en nam.
 Eens dat Ulfijn tot haer quam,
 Die vrouwe tracken² an ene³ zyde,
 Ende zeide: »Ulfijn, zech wat nyde
 Wiltu nu versoenen daermede.
- 7830 Dattu my biedes dese scoenhede?"
 »Vrouwe", sprack hi, »dor iu doget
 Ende omb iu scone joghet,
 So biede ick iu dese scoenheit nu
 Want al dit lant staet an iu,
- 7835 Goet ende liede⁴ ende al dat des es".
 »Waerby", zeide zi, »gelove ik nu des"⁵?
 »Want gy draget des koninges leven,
 Dien al dit koninckrike es bleven;
 Nadien dat gy zijn lijf behout⁶,
- 7840 So staet dat al in uwer gewout"⁷.
 »Wat zechstu", zeide zi, »van wes doene"⁸?
 »Vrouwe, van Uter-Pandragoene".
 Zi zegende haer ende sprac met staden:
 »Connen koninge dus verraden?
- 7845 Hi vaert of hi mynen heer
 Ende my gerne dade al eer!
 Ick bidde, dattu⁹ des nember en zegges
 Noch my oeck te voren en legges,
 Ick zoude dat clagen mynen man,
- 7850 Entu¹⁰ zoudes daerombe sterven dan;
 Maer zwijch, en¹¹ zech des nembermeer".
 Ulfijn sprac: »dat waer mijn eer,
 Word ick dor mynen here verslegen¹²;
 Nie en sette haer wijf daertegen,
- 7855 Dat si enen koninck verzeide¹³
 Die zulke minne an haer leide¹⁴;
 Ick wane gy houdt daer mede iu spot,
 Hebt¹⁵ des genade doch doer¹⁶ Godt
 Iuwes selves ende uwer eren;
- 7860 Gy en¹⁷ willet dat ten¹⁸ besten keren,
 Daer liggct¹⁹ iu scade an;
 Noch gy, noch iu goede man
 En moget tegen hem niet gestaen".
 Die vrouwe begonste²⁰ wenen saen,
- 7865 Ende zeide: »nu zwiget al stille,
 Hi en siet maer na sinen wille".
 Pijnlike si versceden²¹ zijn
 Die scone Ygerne ende Ulfijn;
 Ende Ulfijn zeidet²² den koninge voert
- 7870 Wat hi hadde geantwoert²³.
 Hi sprack: »zi doet als een goet²⁴ wijf,
 Daerombe en makes geen blijf,
 So saen en zecht geen goet wijf ia".
 Opten²⁵ iersten dach daerna
- 7875 Sat die koninck ende at,
 Entae hertoge²⁶ by hem sat,
 Een guldijn kop stont over hem;
 Ulfijn sprack: »koninck, nu nem²⁷
 Desen cop, ende senden Ygerne,
- 7880 Si zalne ontfangen herde gerne,
 Ende zegget den hertoge, hoeren man,
 Dat hi dat haer ontbiede dan,
 Ende zine dor dinen wille ontfan,
 Ende zi daerwt dincke daerna".
- 7885 Die koninck zeide ten hertoge:
 »Sende Ygernem, die sit²⁸ in hogen,
 Desen cop ende ontbiet haer stille,
 Datsi daerwt drincke dor minen wille
 Ende zine honde, ick ans²⁹ haer wel".
- 7890 Die hertoge³⁰ antworde sonder fel:
 »Here, danck hebt, want Ygerne
 Salne van iu ontfangen gerne".
 Die hertoge³¹ van Tintavel
 Riep enen ruyter³², hiet Bretel,
- 7895 Die was van sinen nauwesten³³ rade:
 »Nemet dezen cop, gy hebt³⁴ die stade,
 Ende gaet daer Ygerne sit,
 Ende secht: die koninck sent haer dit,
 Ende dat zi drincke desen dranck
- 7900 Doer hem ende si hem des wete danck".
 Bretel dade gerne dat,
 Hi ginck aldaer die vrouwe sat,
 Met anderen vrouwen, tharen³⁵ male,
 Hi knielde ende sprac dese tale:
- 7905 »Die koninck sent iu desen³⁶ cop,
 Ende mijn here wil, sonder scop,
 Dat gy daerwt drincket, hi en es niet quaet,
 Ende dat gine doer sinen wille ontfact".
 Ygerne hadde des scame groet,

¹manige ²track ene ³eyne ⁴Guet unde lude
⁵beholt, gewolt ⁶dat du ⁷Unde du ⁸ne ⁹verslagen
¹⁰vorzegede ¹¹legede ¹²Hebbet ¹³dorch ¹⁴ne ¹⁵ton
¹⁶leget ¹⁷begonde ¹⁸vorschieden ¹⁹zegede dat ²⁰ge-

antwoert ²¹eyn guet ²²op den ²³Unde de hertoge
²⁴nym ²⁵de zid ²⁶gans ²⁷ruter ²⁸nouwesten ²⁹to
oren ³⁰dessen.

- 7910 Ende si wort onder den ogen roet,
Maer ombedat die hertoge hiet,
So en dorste zine ontseggen niet,
Ende dranck daerwt ende settene neder,
Ende zeide dat men hem droege weder.
- 7915 Bretel zeide: »die koninck bat,
Ende mijn here wil oec dat,
Dat gyne houdt¹, hi geeften² iu gerne³”.
Doe pinsede wael die scone Ygerne,
Ende wiste wael, zi moesten⁴ ontfaen.
- 7920 Bretel keerde ten koninge saen,
Ende dankede hem van der Vrouwen,
Dat si doch niet en sprack in trouwen⁵.
Quale, versuchten, ende zeer
Verloes die koninck vorwaert meer
- 7925 Doe men hem dankede van der Vrouwen.
Ulfijn ginck merken wat rouwen
Ygerne daer hadde, daer si sat,
In der⁶ kamer, daer si sat ende at;
Hi vantse denkende ende gram.
- 7930 Doe zi Ulfine daer vernam,
Riep sine⁷ want die tafele was enwech⁸:
»Ulfijn, by wat rade, nu, sech,
Dade men my desen⁹ cop ontfaen?
Maer wetet nu wael sonder waen,
- 7935 Dat zijn gewin clene zal zijn!
Ick doe dat noch eer morgijn
Die lachter wert¹⁰ minen Heren geclaget,
Dien gy twe te mywaert iaget¹¹”.
Hi sprack: »gy en zijt niet zo ries,
- 7940 Want clagede een vrouwe dies,
Haer man soude haer mestrouwen te meer;
Swiget, dat es bet iu eer,
Ondanck hebbe hi die hem des hoeden sal¹²”.
Dus zo sceed¹³ die tale al.
- 7945 Mettien hadde die koninck gegeten,
Ende zeide ten hertoge¹⁴: »gy zult weten,
Wy gaen ten vrouwen ende tot Ygerne¹⁵”.
Die hertoge zeide: »Here, gerne¹⁶”.
Dus zijnsi in die kamer gegaen.
- 7950 Ygerne hevet wael verstaen,
Dat Uter-Pandragoen aldaer
Doer¹⁷ nyeman en quam dan doer¹⁸ haer¹⁹”.
Toter nacht hevet zijt²⁰ gehert,
Doe ginck zi ter²¹ herbergen wert,
- 7955 Ende tierst²² dat zi ter²³ herbergen quam,
Doe wart zi wtermaten gram.
Ende als die hertoge haer²⁴ es nakomen
Heeft hise herde zerich vernomen;
Alse hi dat sach, wart hi in vare
- 7960 Ende vragede wat haer ware²⁵;
Mynnentlike nam hise in zijn arme;
Zi zeide: »waer ick doet, ick²⁶ arme! —”
Hem wonderdes ende zeide: »wi²⁷”
»Ick en heles iu niet²⁸”, zeide zi,
- 7965 »My mint mijn here die koninck,
Ende ick mynne iu so vor alle dinck;
Ende alle dit hof, dat ghy hier ziet,
Es doer²⁹ my ende doer³⁰ anders niet,
Ombdat gy my hier zout³¹ doen komen;
- 7970 Dit hebbick anderwerf vernomen,
Daertoe biedet hi my groet goet;
Tote nu hebbick my gehoet,
Sinen cop nam ick overluet
Ende gy hiet daer my drincken wt;
- 7975 Hierombe wil ick die³² doet ontfaen.
Tegen hem mach ick niet gestaen,
Noch tegen Ulfijn, sinen raet;
Nu weet ick wael dat hier af³³ quaet
Comen zal, ombdat gy dat wet³⁴,
- 7980 Een strijt zal daer af³⁵ comen met³⁶;
Hierombe voert my te Tintavel
Blivick hier, dat is my een³⁷ Hel³⁸”!
Recht doe dit die vrouwe klagede,
Den Hertoge dat zere wanhagede,
- 7985 Ende wart gram ombe dat quaet,
Ende ontboet sine ridder³⁹ ombe raet.
Si quamen, si en waren niet verre,
Si merkedon wael dat hi was erre;
Hi zeide: »laet ons henen tyden,
- 7990 Dat nyman wete, dat wy en wech ryden:
Eer ick dat iu zegge, en vraget my niet⁴⁰”.
Zi zeiden: »neen wy, wat des gesciet⁴¹”.
Hi zeide: »varewy onzer vaerde⁴²”,
Sonder wapene ende paerde⁴³,
- 7995 Al latewy hier onze harnasch,
Dat zal ons morgen volgen rasch,
Ick en wil niet dat die koninck weet⁴⁴”.
Men dade zinen wille gereet.
Die hertoge dade hem lenen rossiden

¹holt ²gevet ene ³most ene ⁴Fransch: *qui onques*
ne avoit mot dit ⁵de ⁶ze ene ⁷Fransch: *si kapela*
quant les tables furent ostées ⁸dessen ⁹wirt ¹⁰schie-
de ¹¹ton hertozgen ¹²Dor, dorch ¹³er ¹⁴ziet ¹⁵gin-

gen se to der; in 't Fransch echter: *et la nuit sen*
ala Yguerne a son ostel ¹⁶to eerst ¹⁷were ¹⁸ich
¹⁹we ²⁰zolt ²¹den ²²off ²³weten, meden ²⁴geen
²⁵ritters ²⁶verde, perde.

- 8000 Daer hi entie¹ vrouwe op zouden ryden.
Dus sceden zi henen al te hant,
Ende voeren in hoers² zelves lant.
Des morgens begonste³ die stat verroeren⁴
Van den lieden⁵ die met hem voeren,
- 8005 Ende den koninge quam die mare⁶
Dat die hertoge henen ware⁷.
Uter-Pandragoen hadde rouwe,
Dat aldus enwech was die vrouwe,
Sine barone riep hi te hande⁸
- 8010 Ende hietse gedenken der scande⁹,
Die hem die hertoge hadde gedaen;
Hem hadde des wonder, zonder waen,
Dat hem die dulheit was gesciet,
Hi en¹⁰ mochte lichte gebeteren niet;
- 8015 Dat zeiden, dien dat onkondich was.
Die koninck zeide: »wat duncket iu das
Hoe hy zal beteren¹¹? Doe zeiden si al:
»Dat iu daeran best duncken zal,
Dat willewy gerne met iu doen¹²».
- 8020 Doe sprac Uter-Pandragoen:
»Gy saget¹³ wat ere ick hem dede
Meer dan ieman in der stede¹⁴».
»Dat dade gy ende al bysonder,
Des hevet ons te meerre wonder
- 8025 Hoe hem dit es gesciet¹⁵».
Die koninck sprac: »Gy, heren, ziet,
Ick ontbiede hem, est iu raet,
Dat hi betere dese mesdaet¹⁶,
Die hi mesdaen¹⁷ heeft jegen my,
- 8030 Ende hi wederkome, recht als hy¹⁸
Henevoer nu siner strate¹⁹».
Si zeiden: »dat en es geen onmate,
Sulke bodescap als gy hier²⁰ hoert²¹».
So ontboet die koninck voert
- 8035 By tween riddersen²² den hertoge²³;
Si voeren dal ende berge hoge²⁴
Eer zi te Tintaveel quamen²⁵,
Daer zi den hertoge vernamen²⁶.
Si zeiden hem dat men hem hiet.
- 8040 Also die hertoge dat gesiet,
Dat hi moet keren als hi voer²⁷ dane,
Pynsede hi, in sinen wane,
Dat zijn wijf moeste wederkeren;
Doe antworde hi den heren:
- 8045 »Ick en kome nembermeer in sinen hof;
Die koninck dade-my sulken oerloff
Ick en machen²⁸ nembermeer geloven,
Met hem en wil ick nember hoven²⁹,
Dit antworde die hertoge³⁰ ten stonden,
- 8050 »Ende Gode neme ick des in orkonden:
Hi dade my sulke sake bekinnen³¹,
Dat icken³² nembermeer³³ mach mynnen³⁴».
Aldus sceden die boden dane³⁵,
Want zi en vonden daer anders niet ane³⁶».
- 8055 Die hertoge³⁷ ontboet van staden te stade
Sine liede al te rade,
Ende zeide hoe hi van Caredol sciet,
Ende dat die koninck anders niet
En zochte, dan dat hi Ygerne
- 8060 Te zinen wille hadde gerne.
Des wonderde den lieden sere:
»Of God wil, dat en wert nembernere³⁸»,
Antwoorden hem die heren dan,
»Die dit wil doen sinen man,
- 8065 Met rechte so gesciet hem quaet³⁹».
Die hertoge zeide: »na dien dat staet,
So bidde ick iu, gy zijt myne man⁴⁰,
Dat gy my staet in staden dan⁴¹,
Of my die koninck wil orlogen⁴²».
- 8070 Si zeiden⁴³: »wy zullen⁴⁴ gedogen
Met iu gewin ende verlies⁴⁵».
Dus was die raet, zijt zeker dies⁴⁶.
Hierna quamen die bode gerede
Tote Caredol binnen der stede,
- 8075 Daer zi Uter-Pandragone
Vonden ende sine barone.
Doe zeiden zi des hertogen⁴⁷ antwoerde.
Doe zeide menech⁴⁸, die dat hoerde,
Dat hem des wonderde, in sinen moet,
- 8080 Si hielden⁴⁹ den hertoge⁵⁰ so vroet⁵¹.
Doe bat die koninck sinen mannen,
Dat si die herevaerde souden bannen,
Ende helpen sinen lachter⁵² wreken.
Si zeiden: »wy en konnens niet ontbreken,
- 8085 Maer wy bidden iu overluet,
Dat gy iu tierst⁵³ sine manscap wt,
Ende gyne in veertich⁵⁴ dagen ontbiet⁵⁵».
Die koninck sprac: »ick en lates⁵⁶ niet⁵⁷».
Ende Uter-Pandragoen ontboet,

¹unde de ²ores ³begonde ⁴verroeren ⁵lieden ⁶mare, wercn ⁷handen, schanden ⁸ne ⁹segen ¹⁰mysdaet, mysdaen ¹¹he ¹²hijr ¹³ritteren ¹⁴hertzogen, hogen ¹⁵quemen, vernemen ¹⁶vor ¹⁷ene ¹⁸hertzogen ¹⁹bekennen ²⁰ick ene ²¹nember ²²van dan, an ²³man-

ne, danne ²⁴zgeden, zolen ²⁵verloes, des ²⁶manich ²⁷helden ²⁸Fransch meer algemeen nog: *lors distrent tuit ansamble que moult se merveilloient de la folie lou duc, car il lou quidoient moult a sage homme* ²⁹laster ³⁰to eirst ³¹veirtich ³²late des.

- 8090 Met haesten wtermaten groet,
Den hertoge¹ binnen veertich² dagen
By hem, die sine bodescap dragen
Eer hi ne ontkeert ende versciet³.
Als die hertoge dat versiet⁴,
- 8095 Hi zeide: »ick sal na myner macht
My weren dach ende nacht⁵».
Die hertoge ontboet sine man,
Ende zeide hem al die woert voertan,
Hoene⁶ die koninck hadde verladen,
- 8100 Ende bat dat si hem staen in staden.
Si zeiden: »gerne⁷». Doe nam hi raet:
»Nu merket⁸», zeidi⁹, »hoet¹⁰ my staet:
Maer twe castele zo hebbick,
Die men houden moge een stick,
- 8105 Nieman twaren, gene twee
En wint die koninck nembermee¹¹.
Ick late mijn wijf te Tintavele
Ende tien ridder opten¹² castele,
Want men machse niet gewinnen;
- 8110 Die in der stede wonen binnen
Houden dat wel tegen al onvrede¹³.
Dus visiert hijt¹⁴ ende dade mede.
Tener ander¹⁵ borch voer die hertoge,
Hi zach wael dat hem niet en doge
- 8115 Te houden zijn ander lant.
Die boden quamen¹⁶ daer te hant,
Den koninge dat zi zeiden boude¹⁷,
Dat hem die hertoge weren woude¹⁸.
Hierombe wart die koninck erre
- 8120 Ende ontboet na ende verre,
Datsi quamen al te hant
Tot hem in des hertogen laut
In enen mersch op een riviere,
Daer quam menech ridder fiere.
- 8125 Die koninck clagede al den lande
Die overdaet entie¹⁹ scande
Die hem die hertoge dade ten tyde,
Ende hoe dat hi zinen hof ontvryde.
Si zeiden: »t es²⁰ recht, dat hijs²¹ ontgelt²²».
- 8130 Doe reden si henen met gewelt,
Ende Uter-Pandragoen, hi vant
Castele, dorpe, steden, ende lant
- Dat vant hi al idelre hant.
Doe hoerde hi zeggen in dat lant,
- 8135 Die Hertoge lage op enen castele,
Entie Vrouwe te Tintavele.
Die koninck vragede doe om raet,
Welke borch hi best bestaet.
Die heren zeiden, zonder zage,
- 8140 Dat hi den hertoge belage:
Wonni²³ den Here, hi hadde al tlant.
Die koninck lovedet²⁴ al te hant,
Ende hi dade kreyeren hoge
Dat men belage²⁵ den hertoge.
- 8145 Doe si vor der borch lagen,
Begonste die koninck zere clagen
Ulfijn sinen groten rouwe,
Dien²⁶ hy dogede ombe die²⁷ vrouwe.
Ulfijn sprac: »men moet zwijgen
- 8150 Van des men niet (en) mach krijgen;
Gy moet²⁸ pinen ombe den hertoge
Dat men hem gewinnen moge²⁹.
Doe sprac Ulfijn vor den lieden³⁰:
»Diegene, die iu dit rieden,
- 8155 Die rieden iu dat alrebeste;
Laechdy³¹ vor der Vrouwen veste,
So waer³² iu dinck openbaer³³.
Aldus so bleef die koninck daer³⁴.
Menech man was daer³⁵ nu fel,
- 8160 Entie³⁶ hertoge weerde hem wel.
Uter-Pandragoen die lach
Vor die borch menegen dach,
Dat hise gewinnen niet en konde,
Hi droech int herte³⁷ sware wonde.
- 8165 Sy weten wel hoe hi dat meende,
So dat hi eenwerf weende,
Daer hi giuck in sijn paveloen³⁸,
Ende zijn volck sach hem dat doen
Ende lieten³⁹ doe daer allene.
- 8170 Doe Ulfijn wiste van den wene,
Quam hi tot hem ende sach al toe,
Ende zeide: »wat es dit nu? hoe⁴⁰
Moechdy⁴¹ dus wenen⁴²? — »En wety⁴³
Sprac die koninck, »mijn ongeval? [al⁴⁴»,
- 8175 Ombe Ygernen doge ick die noet,

¹hertogen ²veertich ³Fransch: *lors envois li rois ses messages por deffier lou duc de T. par les covent que ie vos a devisez* ⁴versiet ⁵Fransch: *si respondie que il se deffandroit se il pouoit* ⁶Wo ene ⁷zegede he ⁸wo et ⁹Fransch: *et dist que il navoit que deus chastiaus qui envers lou roi se poissent tenir, mais ceus deus ne perdra si ia tant com il vive* ¹⁰op den

¹¹he dat ¹²anderen ¹³quemen ¹⁴bolde, wolde ¹⁵unde de ¹⁶dat is, dat hees ¹⁷Wonne he ¹⁸dat ¹⁹belege ²⁰den, den ²¹moten ²²luden ²³Lege gy ²⁴weer ²⁵Fransch: *que lors fust trop vre affaires discoverz* ²⁶dar ²⁷Unde de ²⁸den herten ²⁹paulun ³⁰lieten ene ³¹als hoe ³²Moge gy ³³unde wete gy.

- Dat ick wane¹ blyven doot,
Want dat drincken ende dat eten
Ende alre blijtschap hebbick vergeten;
Dus moet ember³ mijn sterven wesen,
- 8180 Ick en mach des niet genesen³.
Ulfijn sprac: «des hebt ondanck,
Dat gy van herten zijt dus kranck,
Dat gy dus iu leven gelaet;
Ick sal iu geven goeden raet³».
- 8185 Die koninck zeide: »wat es dat³?
Ulfijn zeide: »ontbiet Merlijn ter stat,
Hi gevet iu raet lude ende stille,
Nu doet algader sinen wille³.
»Ick dade dor hem al dat ick mochte,
- 8190 Merlijn weet al¹ mijn gedochte³.
Ulfijn zeide: »hevet hi des⁴ stade,
Hi zal komen tuwen⁶ rade³.
Aldus troeste Ulfijn sinen Here,
Ende bat, dat hi hem voertmere
- 8195 Met sinen lieden⁷ makede vro,
Hi sal des algader vergeten also.
Die koninck sprac: »dat doe ick gerne,
Maer mijn herte hevet Ygerne³.
Doch getroeste hi hem een deel⁶,
- 8200 Ende ginck vechten op dien casteel⁶,
Maer hi en mochtet¹⁰ gewinnen niet.
Sciere daerna so eest¹¹ gesciet,
Dat Ulfijn ombe dat heer¹² reet
Ende siet, waer een out¹³ man steet,
- 8205 Hi en kendes¹⁰ niet. Die man seide¹⁴
»Dor dinen wille ick ontbeide³.
Ulfijn sprac: »ick gere dy³.
Wten heer sceden doe sy¹⁵.
Ulfijn reet entie¹⁶ man ginck,
- 8210 Ende Ulfijn sprac dese dinck:
»Wie¹⁷ bistu¹⁸? zeide hi metter tale.
»Een out man ben ick, ziedy¹⁹ wale;
Doe ick was jonck, hiet men my vroet;
Men zegget vele ende oeck doet,
- 8215 Dat ick niet vertellen mach
Noch oeck doen moge gewach;
Des en es leden oeck niet lanck,
Dat ick te Tintaveel sat ende dranck
Ende sat jegen enen man in sprake,
- 8220 Die my zeide vremde¹⁰ sake
- Van den²⁰ koninck metter hertoginnen,
Ende hi daerby dit lant wil winnen
Ombe datse die hertoge ontvoerde;
Maer woude die koninck, sonder boerde,
- 8225 Goeden loen my geven dan,
Ick soude hem wyzen sulcken²¹ man
Die hem doet spreken sijn toeverlaet
Ende geven hem tsiner mynnen raet³.
Ulfijn hadde des groet wonder,
- 8230 Doe hi hem dit zeide bysonder,
Ende zeide: »wety sulken man
Die den koninge geraden kan²²?
»Ja ick²³, sprack hi doe, die oude²⁴,
»Maer ick ben die weten woude²⁵»
- 8235 Wat hem die koninck woude²⁶ sinden³.
Ulfijn sprack: »waer mach ick²⁷ dy vinden,
Als ick gesproken hebbe mynen heer²⁸?
Morgen, als ick wederkeer,
Gy vindet my tusschen hier enten heer¹²,
- 8240 Of mynen bode, hebby des geer²⁹.
Ulfijn die bevalne Gode
Ende zeide, hi zoude wesen bode
Des hem sijn Here kan verblyden.
Hi quam ten koninge in korten tyden,
- 8245 Ende zo hy alre ierst³⁰ mochte,
Metter maren, die hi brochte.
»By uwer trouwen³¹, sprac die koninck,
Ende loech³² ombe dese dinck,
»Kendegyne iet diet³³ iu zeide³⁴?³»
- 8250 Ulfijn sprac: »na myner waerheide,
Hi was out ende kranck zeer³⁵.
Die koninck sprac: »weetstu wanneer
Dat hi weder daer zal zijn?³»
Ulfijn zeide: »Here, morgijn;
- 8255 Hi zeide, dat gy my zeggen zoudet³⁶
Wat gy dengenen geven woudet³⁷,
Die iu geriede tuwen³⁸ dingen³.
Die koninck zeide: »gy zult³⁹ my bringen
Daer hi uwer zal ontbieden³».
- 8260 »Gerne³, sprac hi, »(Heer,) ten tyden³.
Die koninck sprac: »of ick daer niet en
Sinen wille so biedet em⁴⁰. [bem⁴¹,
Dus bleef dat toten morgentyde,
Entie⁴² koninck hi was blyde
- 8265 Meer dan hi was te voren.

¹wene ²omber ³gewesen ⁴algader ⁵des die ⁶to
uwen ⁷luden ⁸deil ⁹den casteil ¹⁰mochte, kende des
¹¹is dat ¹²her ¹³olt ¹⁴zegede ¹⁵do ze ¹⁶unde de,
genck ¹⁷we ¹⁸ze gy ¹⁹vromde ²⁰Dat de ²¹sol-
ken ²²olde, wolde ²³Fransch: *li viaus home li dist*

je saurai ancors lou loier que li rois li donra ²⁴ich
²⁵ger ²⁶eirst ²⁷lachgede ²⁸deet ²⁹zegede ³⁰zere
³¹zolden, wolden ³²to uwen ³³solt ³⁴bin, em
³⁵Unde de.

- Des morgens ginck hi mysse horen,
Ende doet hem' tijt dochte³ zijn
Reet hy enwech ende Ulfijn.
Al by den heer³ daer Ulfijn woude,
8270 Aldaer hine⁴ vinden zoude
Sagen zi enen crepel⁴, ten tyden
Daer zi by hem zouden ryden,
Mochten zine⁴ kume gesien⁴,
Entie⁷ crepel⁴ riep mettien⁷:
8275 »Heer koninck, dat God alle smerte
Driven moet⁴ iu wten⁴ herte,
Die gy niet en konnet¹⁰ vergeten;
Gevet my des ic iu danck mach weten¹¹.
Die koninck sprac doe ende loech¹¹:
8280 »Ulfijn, du zoude¹² gerne genoech
Dor my doen ende dor mijn goet,
Dattu¹² moges genesen mijnen moet¹¹.
Ulfijn zeide: »ic en zegge iu niet
So gerne dat iu wille gesciet,
8285 Ic zoudes¹³ meer doen doer iu
Dan doer ieman die levet nu¹¹.
»Hore den crepel¹³, sprac die koninck,
Die my vermaent der liefster¹³ dinc,
Die nu in deser werelt zy;
8290 Nu ganck henen ende sit¹⁴ hem by;
Sech, dattu¹⁴ hem gegeven zijt¹⁴
Ende dat hy zij te voren wijs,
Dat in der werelt en es have
Noch zake, die ic hem noder gave¹⁴
8295 Dan iu, waert¹⁴ dat ics¹⁴ dorste laten¹¹.
Ulfijn die reet ziner¹⁴ straten
Sonder tale ende sonder woert,
Ende gaf hem ten¹⁴ crepele voert,
Ende ginck hem sitten herde naer.
8300 Doene¹⁵ die crepel zach aldaer,
Doe vragede hi wat hi wilde¹⁵,
Ulfijn sprac: »die koninck milde
Hevet my gegeven iu¹¹.
Die crepel sprac: »hi kent my nu,
8305 Ende weet bet wie ic ben dan gy,
Nu hoert wes bode ic sy:
Comen ben ic als dat God woude,
Ende hevet my gesent die oude,
Die gisteren sprack tote dy;
8310 Ic weet wael dat hi seide my,
- Maer sech den koninge ick hebbe verstaen
Dat hem soude anegaen
Omb te hebben dat hy begert
Ende des hi saen wert gewert,
8315 Hem sal bet sijn in korten dagen¹¹.
Ulfijn sprac: »dorst ic dy vragen,
Wie du bist¹⁵? — Hi sprac: »vrages uwen
Hi salt iu seggen min no meer¹⁵. [Heer,
Ulfijn voer na al dat hi mach;
8320 Alsen die koninck konen sach,
Leidene buyten¹⁶ ende vragede,
Wat hy so zere jagede,
»Ende wat is dy geseget nu¹⁶?
»Here, die crepel ontbiedet iu,
8325 Dat gyne haddet¹⁶ bekent scier¹⁶,
Ende gy my segget sine manier,
Ick en mach des niet weten el¹⁶.
Die koninck zeide: »ick weet wel¹⁶,
Ende zeide: »kennestu den man,
8330 Dien du gisteren sprakes¹⁶ an?
Dat es die¹⁶ crepel, die¹⁶ daer sat¹⁶.
Ulfijn zeide: »hoe mochte zijn dat?
Mag een verkeren zine gelijke¹⁶?
»Ja¹⁶, sprac die koninck rijke,
8335 »Dat es Merlijn, die hem tot ons doet,
Hi toent hem als hem duncket¹⁶ goet¹⁶.
Dus lietenzi die tale staen
Ende voeren ten here¹⁶ saen,
Ende Merlijn quam al openbaer [waer;
8340 In des koninges heer¹⁶, men wart des en
Men vrageden¹⁶ of hi bodescap brochte,
Of wat doene hi daer zochte;
Daerna en hevet hi niet gehoert,
Hi haeste hem ende ginck voert.
8345 Die koninck zeide: »men sal zien¹⁶ scier¹⁶,
Dat Merlijn sal komen alhier¹⁶.
»Dat wert¹⁶, sprac Ulfijn, »geopenbaert
Of gy eneger dinck zijt waert¹⁶;
Nu doet al dat Merlijn wille
8350 Beide lude ende stille,
Iu ne mach helpen tuwer mynnen
Nieman so wel, wildy¹⁶ dat kinnen¹⁶.
Doe zeide Uter-Pandragoen:
»Ic wille al zijnen wille doen¹⁶.
8355 Dus voeren si sprekende ten stonden

¹do em dat ²duchte ³her ⁴he ene, ze ene ⁵cro-
pel ⁶geseen ⁷Unde de ⁸mytdien ⁹mote ¹⁰ut den
¹¹konnen ¹²lachgede doch ¹³zoldes ¹⁴datsu ¹⁵le-
vester ¹⁶sitte ¹⁷zijst ¹⁸geve ¹⁹weert ²⁰ick dat

²¹zine ²²den ²³Do ene ²⁴wolde ²⁵Leyde he ene
buten ²⁶ene hadden ²⁷schijr ²⁸al, wal ²⁹sprekest
³⁰de crepel de ³¹donket ³²to den her ³³vr. em ³⁴zen
³⁵weert ³⁶Wil gy ³⁷kennen.

- Ter' steden daer si Merline vonden.
 Tierst datten³ die koninck sach
 So riep hine al dat hi mach
 Ende zeide: »wel moet³ gy zijn komen'',
 8360 Ende heveten iu zijne arme genomen;
 »Wat zal ic clagen''? zeide die koninck,
 »Also wel wety myne dinck,
 Als ic selve, van Ygerne;
 Noit⁴ en sach ic man so gerne,
 8365 Ende bidde iu doer den ryken Gode,
 Dat gy my helpet wt der node
 Daer ic ombe lyde dit verdriet''.
 Merlijn zeide: »ic en zegge iu niet,
 Ulfijn, iu raet, en zij daer mede''.
 8370 Men riep Ulfine daer ter stede;
 Doe sprac tot Merlingen Ulfijn:
 »Dat gy die oude⁵ zoudt hebben gesijn,
 Dien' ic gisteren sprac ter stat,
 Entie crepel die daer sat'' —
 8375 Merlijn zeide: »dat es waer
 Tierst dat hy iu sende daer,
 So wistic wel dat hi my kinde''.
 Ulfijn zeide: »nu maket een inde⁶
 Ende spreket ombe iu saken,
 8380 Gy en moget geen lanck beiden maken,
 Daer wy nu hier zijn allene''
 Die koninck zeide: »groet no clene''
 En weet ic wat ic bidden mochte;
 Merlijn weet al mijn gedochte,
 8385 Hi wiste wel, loge ic hem een woert,
 Ende ic bidde hem nu voert
 Dat hi my helpe ombe Ygerne,
 Ic doe al die saken gerne
 Die te doene noch zijn gebleven''.
 8390 Merlijn sprac: »wildy''⁷ my geven
 Dat ic iu bidde, ic dade saen,
 Dat gy by haer sult slapen gaen
 Al naket erde — maer dat es genoech''.
 Ulfijn hoerdet, ende hy loech''⁸
 8395 Ende zeide: »laet zien''⁹, wat herte hebdy?''
 Die koninck zeide: »gy en''¹⁰ moget my
 Niet gebieden, groet ende smal,
 Ic en salt gerne iu geven al''.
 Merlijn zeide: »doet my des seker genoech''.
 8400 »Ic doe'', sprac hi, »al iu gevoech''.
- Merlijn zeide: »zo zweert my dan.
 Ende Ulfijn, iu getrouwe''¹¹ man,
 Dat ic sal hebben dat ic begaer''¹²,
 Also gy geweest hebbet met haer''¹³.
 8405 Die koninck zeide: »gerne, ic doe''¹⁴.
 Merlijn vragede Ulfine daertoe''¹⁵,
 Of hy dat met hem zweren woude''¹⁶;
 »Ja, ic'', zeide hi, herde boude''¹⁷.
 Echt sprac Merlijn, ende hi loech''¹⁸:
 8410 Waert''¹⁹ gezworen, dat waer''²⁰ genoech.
 Hoe die saken souden wesen.
 Die koninck dade brengen nadesen
 Dat meeste helechdom. dat men vant.
 Entie''²¹ koninck zwoer te''²² hant
 8415 Dat hi dat zoude houden waer;
 Daerna zwoer Ulfijn daernaer.
 Als Merlijn hadde die ede ontfaen,
 Zeide hi: »koninck, haestet iu saen,
 Doet minen wille mettervaert
 8420 Als ene die dat zere begaert''.
 Merlijn zeide: »ziet''²³ dat gy iu doet
 Wael te gerake, die vrouwe es vroet
 Ende getrouwe herde zeer
 Jegen Godc ende haren''²⁴ Heer.
 8425 Nu moechdy''²⁵ mynen zin verstaen:
 Ic zal iu maken also gedaen
 Als die hertoge es, in korter tijt,
 Dat men zal menen, hy zijt''²⁶;
 Die hertoge hevet ridder''²⁷ twe,
 8430 Die hem zijn hemelick''²⁸, ende nemmee
 Die ene es Bretel, dander Jordaer
 Also Bretel sal ic zijn gedaen;
 Dus zullen''²⁹ wy varen also een deel
 Alle drie tot Tintaveel''³⁰,
 8435 Ic zal ons wael daer in geleiden,
 Maer wy moeten vroe enwech seiden,
 Daer sal sijn mare''³¹ van vremden''³² doene,
 Beset iu ridder''³³ ende iu baroene,
 Verbiedet dat men niet en strijt
 8440 Eer gy wederkomeu zijt,
 Ende zegget nieman waer gy gaet'':
 Die koninck zeide: »ick doe''³⁴ uwen raet.
 Siet''³⁵ dat gereet zijn onse saken''.
 Merlijn zeide: »ic zal iu maken
 8445 Die gedane, maket iu ter straten.

¹to der ²dat ene ³mote ⁴Ny ⁵vordriet ⁶de olde
⁷Den ⁸kende, ende ⁹alleyn, cleyne ¹⁰wilgy ¹¹lagede
 doch''¹² zeen ¹³ne ¹⁴getruwe ¹⁵begeer, er ¹⁶do ¹⁷wol-
 de, bolde ¹⁸lachgede doch ¹⁹weert, weer ²⁰lnde de

²¹to ²²zeet ²³eren ²⁴moge gy ²⁵heet zijd ²⁶rit-
 ter ²⁷heimelick ²⁸zole ²⁹Tintaniel ³⁰mere ³¹vrom-
 den ³²ritter ³³do ³⁴seet,

- Die koninck haesteden' wtermaten
Ombe te doene dat Merlijn hiet;
Alset gedaen was, lette hi niet,
Hi en quam tot Merlijn saen,
8450 En seide: »ic hebbet al gedaen,
Denket om mijn doen''. Merlijn zeide':
»Varewy nu op gene heide''.
Doe voeren' zi enwech, ende reden een deel
Totdat zi quamen te Tintaveel'.
- 8455 Doe sprac Merlijn toten koninge:
»Blivet, ic ga om uwe dinge''.
Tierst' dat hi se hadde versceiden',
Doe sciet Merlijn van hem beiden'
Ende beiagede zine dinck,
8460 Ende quam weder ten' koninck.
Een crudelijn hadde hi gelesen:
»Wrivet iu hande'', sprac hi, »met' desen
Ende iu voete' ende iu ansichte''.
Dat dade hi, ende also lichte
- 8465 Haddi'° des hertogen gedane,
Dat nieman twifelen mochte daerane.
Doe gaf hi Ulfine Jordaens gelyke
Ende leiden'' ten koninge cortelyke;
Hi zegende hem doe hine sach:
8470 »O God''! zeide hi, »dat men mach
Aldus verwandelen enen man'' —
Die koninck zeide: »kenstu'' my dan''?
»Ja ic, vor den hertoge''.
»Ic en weet, hoe dit wesen moge'',
- 8475 Sprac die koninck, »du bist Jordaen'';
Ende Merlijn makede hem selven saen
No min no meer dan Bretel.
Doe voeren zi te Tintavel''.
Fause coverturen drie
- 8480 Haddenzi, dat zecht men my.
Spade quamen zi te Tintavel'';
Merlijn, die wael sceen Bretel,
Riep ter'' poerten: »laet ons in''.
Si gingen voert, meer noch min
- 8485 Dochte hem die koninck wesen haer'' heer;
»Laet in''! riepen zi doe zeer,
»Hier is die hertoge, sonder waen,
Ende Bretel ende Jordaen''.
Alsi'' in waren quam Bretel voert,
- 8490 Ende hiet dat men in die poert
- Niet en zeide, dat die hertoge daer waer,
Ende ment'' der vrouwen dade openbaer;
Ende als hi ten palase quam,
Beet'' die koninck, ende Merlijn nam
- 8495 Den koninck wt'' doe wel gereet,
Dat daer nieman af en weet.
Ter'' kameren quamen si alle drie,
Daer was die scone Ygerne, die
Tharen'' bedde was gegaen;
- 8500 Si ontscoede den koninck saen,
Ende hi ginck liggen by der vrouwen;
Daer wan hi, des moechdy my getrouwen,
Den edelen koninck Artur,
Daermen af zecht menege aventur.
- 8505 Die vrouwe was vro metten'' koninck
Alse die meende iu ware dinck
Met haer hebben haren heer,
Dien zi minde herde zeer.
Te'' samene lagen si toten'' dage
- 8510 Sodat iu die poerte quam sage,
Dat die drossate was gevaen
Entie'' hertoge doet, sonder wacn.
Die ander twe hebben dat verhoert,
Ende si zÿjn komen voert
- 8515 Toten'' koninge daer hi lach:
»Staet op'', zeiden zi, »het'' es dach;
Iu volc hevet nyemaer'' groet
Ende alle die poerte, dat gy zÿjt doet''.
Hy zeide: »my en wonderdes niet,
- 8520 Als ick wter poerten sciet,
En zeide ick dat knechte noch man''.
Doe hy hadde sine cleder an'',
Doe nam hy herde saen oerlof
An alle die waren'' in den hof;
- 8525 Doe kuste hise an haren'' mont,
Ende zeide: »goet lief, blivet gesont''!
Doe rumedensi Tintavel
Onbekant; doe sprac Bretel
Tierst' datsi wter poerten waren:
- 8530 »Hoe duncket iu? wy sÿjn ontvaren;
Heer koninck, gy hebbet dat gy woudet'',
Nu siet, dat gy my noch wael houdet''
Mijn geloef'''. Die koninck zeide''':
»Gy hebbet ter stede, dat es waerhede,
- 8535 My gedaen die hogeste bede,

'em 'segede 'voren 'quamen to T. 'To eirst
'vorscheden, beden 'tot den 'myt 'vote 'hadde
he 'legde ene 'kennes du 'Tintaniel 'to der
'er 'Alse se 'men dat 'bette 'ute 'to der

'To eren ''myt den ''To ''to den ''Unde de
'dat ''nyemeer ''manne, anne ''weren ''oren
'wolden, holden ''geloef ''zegede.

- Die oit' een man den andren dede".
 Merlijn zeide: »ic wil gy dat bekint,
 Dat gy gewonnen hebt een kint
 An Ygernen, ende dat es mijn,
 8540 Dat en mach niet wesen dijn,
 Ende dat moetstu my gerne geven³;
 Ic wil oec dat zij bescreven
 Die nacht, daert³ op gewonnen was".
 »Du machs³ wael seker wesen das
 8545 Ick houdes ember mynen eet:
 Ick geve dy dat kint gereet".
 Dus quamen si wael sciere
 Gevaren op ene riviere⁴,
 Daer namen⁶ si weder haer⁷ gedane;
 8550 Metter⁸ haest voeren si dane.
 Tierst⁹ dat si quamen na dat heer¹⁰,
 Quam dat volc met groter geer¹⁰,
 Daer vragede hi sulken genoet,
 Hoe die hertoge was bliuen doet;
 8555 Ende zi antworten hem saen
 Dat die hertoge, sonder waen,
 Opter¹¹ morgenstonde twaren,
 Dat hi enwech was gevaren,
 So lach dat heer¹² stille altemale
 8560 Entie¹³ hertoge vernam die tale
 Dat gy hier niet en waert¹⁴,
 Ende hi wapende hem ter vaert¹⁴
 Ende sloech uwer liede veel¹⁴,
 Eer zi gewapent worden heel¹⁴,
 8565 Sodat wy hoerden dat gekry:
 Met groter haesten so quamen wy
 Ende jagedense ter veste weder,
 Die hertoge was gevelt daer neder;
 Daer versloegen wyne, God west!"
 8570 Die koninck zeide: »dat es my leet,
 Dat die hertoge dus doet bleef¹⁵". [dreef¹⁵.
 Die rouwe was groet dien hy daerombe

*Hoe die Koninck Uter versoende, ende Ygernen
 tenen¹⁷ wive nam.*

- Nu es doet die hertoge van Tintaveel
 Ende verloren zijn casteel;
 8575 Des hadde die koninck rouwe groet
 Ende zeide: »in wilden¹⁶ niet hebben doet,

¹ie ²gegeven ³dar dat ⁴machst ⁵rivere ⁶nemen
⁷er ⁸Mit der ⁹To eirst ¹⁰her, ger ¹¹op de ¹²her
¹³Unde de ¹⁴weret, vart ¹⁵vele, wale ¹⁶bleff,
 dreef ¹⁷to eynen ¹⁸en wils ¹⁹wet ²⁰scult; Fransch: *lan*

- Al was dat ic op hem street,
 Dat gesciet es dat es my leet".
 Ulfijn nam wt die baroene,
 8580 Ende zeide hem van desen doene:
 »Secht my, Heren, of gy dat wit¹⁸
 Hoe die koninck best gebetert dit,
 Want hi zoeckt des an iu raet;
 Gy moetet doen, alset nu staet,
 8585 Iuwen heer, van gerechter scout¹⁹".
 Si zeiden alle: »sijn behout²⁰
 Sien wy gerne zonder baraet²¹,
 Dat des die koninck niet af en²² gaet
 Ende hi dan doe ons ordeel,
 8590 Want gy zijt²³ zijn vrient²⁴ een deel".
 Ulfijn zeide: »of ik also wael dan
 Met hem ben alse ieman,
 Meende gy dat²⁵ ik hier raden woude
 Dat ik vor hem lochenen zoude,
 8595 So hiet²⁶ ic met rechte een verrader;
 Ende lage²⁷ die zake op my allegader,
 Ic wane ic zulke dinck wel riede,
 Dat gy niet en denket, gy liede".
 Si zeiden: »dat weten wy wel²⁸
 8600 Dat hier nieman en es el²⁹
 Die also getrouwe es alse gy;
 Ende daerombe biddewy,
 Dat gy ons gevet den besten raet,
 Daer sine ere meest an staet,
 8605 Want die dinck es openbaer".
 Ulfijn zeide: »nu hoert hier³⁰ naer,
 (Ende) verstaet al myne woert:
 Die beter weet, hi brenget voert,
 My dunket goet, die³¹ koninck ontbiede
 8610 Des hertogen mage, die edelliede³²,
 Te Tintaveel in enen dage,
 Ende daertoe der vrouwen mage,
 Ende zeide, dat hi dat beteren zoude;
 Waert³³ dat men dat niet en woude,
 8615 Men zoudese houden³⁴ vor onvroet
 Ende den koninck vor goet,
 Ende alle degene diet hem rieden,
 Souden gepryset zijn metten lieden³⁵.
 In den rade en was nieman doe
 8620 Hi en radet gerne daertoe,
 Ende zeiden, dat waer wel gesecht.

devez conseillier a voz pooirs come a vre seigneur; beholt
²¹beraet ²²affne ²³zijd ²⁴vrent ²⁵dan ²⁶hette ²⁷lege
²⁸wal, al ²⁹her ³⁰dat de ³¹edele lude ³²weert ³³zol-
 den ³⁴myt den luden.

- Toten koninge gingen¹ zi echt,
 Ende rieden hem dat algemene;
 Maer si en zeiden groet no clene,
 8625 Dat Ulfijn hadde beraden dat,
 Ombdat hine des te voren bat.
 Tierst² dat die koninck dit verstoet
 Seidi³, dat dochte hem wesen goet,
 Woudenzi te Caredol komen,
 8630 Hi wil dat beteren tharen⁴ vromen,
 Die koninck voer te hant enwech;
 Merlijn zeide: »koninck, nu sech:
 Wetestu waerby si dit rieden,
 Dattu⁵ dit zoudes⁶ ontbieden⁷?
 8635 «Neen ic⁸, seide hi, »meer no⁹ min
 Dan wt hoerre¹⁰ alre zin¹¹.
 Merlijn zeide: »anders niet,
 Maer die getrouwe¹² Ulfijn riet
 Ende hevet den vrede vorgedacht al.
 3640 Also als hi wesen sal;
 Dit en weet nieman dan Ulfijn¹³.
 Die koninck zeide: »hoe zalt dan zijn¹⁴?
 Ende Merlijn zeiden dat al te male,
 Also hierna komet die tale.
 8645 Die koninck was wael te gemake.
 Ende zeide, hi lovede wel die zake.
 Merlijn zeide: »nadien dat staet,
 So en wetic genen beteren raet;
 Dus machstu dijns herten wille gewinnen,
 8650 Ende daertoe loen van diner mynnen.
 Nu wil ick henen maken my,
 Maer ic wil eer spreken vor dy
 Ulfine; als ic henen bem¹⁵
 Vrage omb dese saken hem¹⁶.
 8655 Die koninck sprac: »ic en lates¹⁷ niet¹⁸.
 Mettien men Ulfine komen ziet,
 Ende Merlijn zeide, daer zi toe horen:
 »Gy hebbet beide dat gezworen,
 Dat gy my des kindes wael onnet¹⁹,
 8660 Koninck, dat gy latest wonnet,
 Dat en mach uwe niet blyven,
 Want gy hebbet doen bescreven,
 Welke tijt dat was gewonnen,
 God, hi soudes my wanconnen,
 8665 En helpe ic hem niet vro ende spade,
 Want gy wonneten²⁰ by mynen rade,
- Kindescheit es van menegen²¹ keer,
 Entie moeder mochtet hebben onneer
 Waer 't dat zy dat allene voede,
 8670 Entie vrouwen zijn van krancker hoede
 Dickewile in haer sneven;
 Oeck willic dat Ulfijn hebbe bescreven
 Die nacht dattet was gewonnen,
 Gy en zult my niet gespreken konnen
 8675 Recht eer enen dach te voren,
 Dat iu kint sal sijn geboren;
 Gelovet Ulfine vorwaert meer,
 Des biddic iu ombe Onsen Heer,
 Van al dat hi iu brenget te voren:
 8680 Hi hevet iu lief ende verkoren,
 Hi en radet iu zake min no meer,
 Dat en zij iu goet ende oec iu eer;
 Ic en spreke iu niet vor mynen termynne,
 Maer ik sal spreken Ulfine;
 8685 Dat ic iu by hem ontbiede, dat doet
 Of gy van my wilt zijn behoet,
 Ende of gy wilt dat iu voert meer
 Goet gescie²² ende oec eer²³.
 Dus bleef Ulfine die tijt bescreven.
 8690 Doe Merlijn dus stont beneven
 Den koninge Uter-Pandragoene,
 Seidi²⁴: »en zijt niet zo koene,
 Dat Ygerne wete openbaer,
 Dat gy een kint wonnet²⁵ an haer,
 8695 Noch scult haddet van haren live,
 Want gy sultse nemen te wive.
 Hiermede sult gyse dwingen:
 Vraget haer, iu waren dingen,
 By wien dat si draget dat kint,
 8700 Ic wane zi den vader niet en vint;
 Si sal haer scamden der onneren.
 Dit es die sake daer gy my mere
 Mede moget helpen dat ment my gevet²⁶.
 Mettien Merlijn orlof hevet
 8705 Genomen an den coninck ende an Ulfine;
 Die koninck voer, metten carine,
 To²⁷e Caredol metter vaert,
 Ende Merlijn te Blasise waert²⁸,
 Ende seide hem dit ende ander saken;
 8710 Een boeck dade hi daeraf maken
 Ende by hem so weten wy dat noch.

¹gengen ²to eirst ³segede he ⁴to oren ⁵dat du
⁶zoldes ⁷noch ⁸orre ⁹getruwe ¹⁰bin, em ¹¹late
 des ¹²gonnet ¹³wonnen ene ¹⁴manigen ¹⁵guet ge-
 sche ¹⁶segede he ¹⁷wonnen ¹⁸Fransch: *cest la*

chose par quoy ge aurai plus legierement lansant.
¹⁹Fransch alleen: *si prist Merlins congie del roi et
 de Ulfijn et san ala a Blayse.*

- Die koninck quam te Cardoel doch
 Ende ontboet den wysesten lieden,
 Ende vragede wat zi ten vrede rieden.
- 8715 Hem allen dochte goet die vrede,
 Ende dat men vrede makede mede
 Jegen die vrouwe entie¹ mage.
 Doe nam hi in enen dage
 Boden, dien hi dit dade verstaen,
- 8720 Ende zendese te Tintaveel saen,
 Ende vragede der hertoginuen,
 Of si den vrede iet mochte minnen,
 Ende dat ander volck oec mede,
 Si minden alle sere den vrede.
- 8725 Lanck parlement es dicke quaet.
 Die koninck sende sinen raet
 Tote Tintaveel in enen dage
 Toter vrouwen ende mage.
 Die koninck bleef te Caredol binnen
- 8730 Totdat hi die waerheit zoude kinnen.
 Doe sprac Ulfijn toten koninge
 »Duncket² iu goet al dese dinge»?
 Hi seide, hem dochte goet die vrede,
 »Entu heves³, zeide hi oeck mede,
- 8735 »Den vrede gevisiert daertoe,
 Ende ick weet zelve oec wel hoe”.
 »Wety⁴ dat wael”, sprac Ulfijn,
 So wety⁴ oftet iu goet dunckt² zijn”.
 Die koninck zeide: »ic en lasters niet,
- 8740 Ic wilt also nu waer gesciet⁵”.
 Ulfijn sprac: »nu achtens elene,
 Ick zal den vrede maken alleno⁶”.
 Die koninck bat hem, dat hijt dade.
 Aldus gingen zi van den rade
- 8745 Entie⁷ boden quamen ter stonden
 Te Tintaveel, daer si vonden,
 Die vrouwe ende oec haer mage,
 Ende togeden des koninges clage,
 Dat hem leet waer haer scade,
- 8750 Entie⁷ hertoge by quaden rade
 Ende by overdade, die hy dede,
 Sijn lijf verloren hadde oeck mede;
 Dat waer leet Uter-Pandragoene,
 Ende woudes maken ene zoene.
- 8755 Si zeiden, zi woudens hem beraden.
 In ene kamer si hem daden,

¹unde de ²donket ³wete gy ⁴Fransch: *li rois respont: ele me plaist et ie voultrois ia que ele fust faite si com tu las porpansee en ton corage* ⁵Fransch: *Ulfijn dist: ne vos entremetez ia que de lottreier, que je la querrai bien* ⁶Unde de ⁷schiede de ⁸eynen ⁹Unde

- Beide vrouwen ende heren,
 Si zeiden, zi en wistent hoe bet bekeren,
 Dan zi vrede maken ende houden;
- 8760 »Die hertoge starf by syner scouden,
 Entie⁷ koninck es ons te mogende:
 Siewy of dat ons es dozende,
 Dat gebot dat men ons biet,
 Dat mach sulc zijn, wi en latens niet;
- 8765 Van twe quaden sal men dbeste kiesien,
 Dat es beter dan wy verliesen”.
 Doe antworde die scone vrouwe:
 »Mijn Heer, die was my so getrouwe
 Dat ic my niet van iu en kere,
- 8770 Want ic getrouwe iu wael myner ere”.
 Doe scied die⁷ raet ter steden.
 Enen⁸ wyzen man hebbensi gebeden,
 Dat hi des koninges boden sprake
 Enter⁹ mage tale na der sake.
- 8775 »Gy Heren”, zeidi, »myne vrouwe die hier
 Ende die gene dien dat angaet, [staet,
 Si wisten gerne wat men hem biet
 Al vor haer grote verdriet”.
 Die boden zeiden: »lude no stille
- 8780 En wetewy niet wat die koninck wille,
 Al zijn wy alle sine man,
 Noch wat hi wille vangen an.
 Dat zeggewy al vorwaer”.
 Die ander antworde daernaer:
- 8785 »So en wilt gy ons niet bieden?
 Gy gelijcket so goeden lieden¹⁰,
 Gy zult dat beteren na uwer macht”.
 Si namen verste veertien nacht¹¹,
 Dan zoudenzi komen echt
- 8790 Alle toten koninge recht
 Ombe te hoerene¹² sine woert;
 Brachte die koninck oec iet voert,
 Dat den magen niet en dochte,
 So wouden¹³ zi dat mense brochte
- 8795 Weder tote Tintaveel,
 Des haddensi borgen een deel.
 Aldus was die verste genomen,
 Entie⁷ boden zijn wederkomen,
 Ende zeiden den koninge die waerheide
- 8800 Wat¹⁴ die raet tot hen zeide.
 Die koninck hi zwoer vaste geleide

der, Unde den ¹⁰gueden luden ¹¹veerteynacht ¹²hoe-dene; Fransch: *por oir que li rois lor vouldra offrir de la pais* ¹³wolde ¹⁴Want; Fransch: *distrent au roi ce que ils avoient trouve et lon conseil qu la dame avoit eu.*

- Te vaerne¹ ende te komene beide.
Daer lach die koninck veertien nacht³
Te Caredole met siner kracht².
- 8805 Die koninck ende Ulfijn dicke spraken
Van menegerhande vrenden⁴ saken.
Als die veertien nacht³ waren⁵ gedaen,
Sende die koninck ridder⁶ saen.
Die die Vrouwe entie⁷ mage
- 8810 Geleiden soudon toten dage.
Ende doe die ridder⁶ daer quamen
Dade die koninck sine man te samen,
Ende hi dade sciene vragen
Der Vrouwen enten⁷ magen
- 8815 Of zi wouden eyschen soene.
Doe zeide een der baroene:
>Omb eyschen en komewy niet,
Maer ombe weten wat men ons biet,
Of dat ons ict⁸ mach genoegen⁹.
- 8820 Doe zeiden die die tale droegen¹⁰
Den koninge die antwoerde¹¹.
Also die koninck dit hoerde,
Hilt hi ze vor vroet. Zine baroene
Nam hi te¹² rade van desen doene,
- 8825 Ende vragede wat zi hem rieden.
Doe sprac een van sinen lieden¹³:
>Dit en¹⁴ mach nieman weten bet
Dan gy zelve, daert¹⁵ al an let¹⁶.
Die koninck zeide: >ic sal iu saen
- 8830 Al mynen wille¹⁷ doen verstaen.
Nu zijt¹⁸ gy hier al mijn raet
Ende daer mijn troest nu al an staet,
Hoedet iu, dat uwer geen en¹⁹ zegge
Daer mijn lachter¹⁷ an legge¹⁸.
- 8835 Si zeiden: >wy en¹⁴ doen niet el²⁰
Mer wy en dorren anders niet wel²¹
Dit wysen²², zeiden die baroene.
>Gy en¹⁴ ziet onzen wille te doene²³.
Ulfijn zeide doe: >zijt gy niet wijs
- 8840 Ende²⁴ geloofvet gy hem niet dies²⁵,
Dat hy iu recht sal doen²⁶?
>Ja wy²⁷, zeide doe elck baroen,
>Wy dencken dat iu onsen moet
Dat gy met ons zijt. gy zijt vroet,
- 8845 Ende dat gy ons²⁸ weten laet
- Iuwen alrebesten raet,
Ende gy ons laet verstaen
Wat iu best dunckt gedaen²⁹.
Doe die woert vor den koninck quamen,
8850 Datsi Ulfine gerne namen,
Liet hi of hi des blyde ware³⁰,
Ende zeide: >Ulfijn, komet hare³¹,
Ende raet hem dat beste dat gy moget,
Daer gy mijn herte mede verhoget³².
- 8855 >Ic sal hem na dat gy dat heet³³,
Ende ic wille, Here, dat gy weet,
Dat ic doen sal al uwe houde³⁴.
Ulfijn ginck³⁵ daer die koninck woude.
Doe vermaent waren die liede³⁶,
- 8860 Vrageden zi wat Ulfijn riede;
Ulfijn sprac: >gy hebt³⁷ verstaen
Dat des die koninck iu³⁸ wil angaen:
Gawy ten³⁹ magen ende ter⁴⁰ Vrouwen
Sien⁴¹ of zi des ons willen betrouwen⁴².
- 8865 Si seiden: >dat doewy⁴³ gerne⁴⁴.
Si quamen⁴⁵ al daer was Ygerne;
Daer vertelde men menech⁴⁶ dinck,
Dat was die soene⁴⁷ die tal⁴⁸ bevinck,
Ende dat die koninck van alre dinck
- 8870 Aldus op sine man ginck,
Ende woude doen dat zi hem rieden;
Hierombe waren⁴⁹ zy tot hemlieden
Comen, ombedat zi weten wouden
Of zi dat an hem keren zouden.
- 8875 Si zeiden: >wy willen ons des beraden⁵⁰.
Doe sprac daer met goeder⁵¹ staden
Een⁵² daer die raet al an droech,
Dat die koninck hem bade⁵³ genoech.
O we, hoe droevich⁵⁴ was die Vrouwe!
- 8880 Nochtan was si seer getrouwe
Dat zi an hoers⁵⁵ mannes mage
Haer⁵⁶ hilt van hoere⁵⁷ clage.
Dus quamensi an des koninges man,
Ende zi berieden hem doe dan,
- 8885 Ende elc vragede, wat hem goet dochte,
Dat elc dat zine daer voertbrochte,
Onderzochten zi Ulfijns moet.
Ulfijn zeide: >my dochte goet.
Ende dar wel zeggen overal,

¹varne ²veerteynacht ³kraft ⁴vromde ⁵weren
⁶ritter ⁷unde de, unde den ⁸icht ⁹genogen, droegen
¹⁰antworde ¹¹to ¹²luden ¹³ne ¹⁴dat dat ¹⁵wil-
len ¹⁶sin ¹⁷lastor ¹⁸ligge ¹⁹anders nicht al ²⁰wal
²¹en ²²des ²³Fransch: *Ulfins respont: si samble que
vous teigniez: lou roi por fol et que vos nel crees pas*

de chose que il vos die ³³ons dat ³⁴weer, her ³⁵hiet
³⁶hulde, wolde ³⁷genck ³⁸lude ³⁹hebbet ⁴⁰an iu
⁴¹toden, toder ⁴²seen ⁴³do wy ⁴⁴quemen ⁴⁵vor-
telde man manige ⁴⁶sonne ⁴⁷de dat al ⁴⁸weren ⁴⁹guder
⁵⁰eyn ⁵¹bede ⁵²we droevich ⁵³ores, er, orre.

- 8890 Dat dit grote ongeval
By den koninge alle is volgaen;
Wat die hertoge¹ hadde mesdaen,
Hi en hadde gene² doet verdient;
Gy zijt alle mijnes heren vrient³;
- 8895 Ick zegget die Vrouwe met kinde gaet,
Mijn Here hevet, dat es overdaet,
Haer⁴ lant verwoestet ende verbrant,
Daer en es oeck beter Vrouwe int⁵ lant
Noch bet geraket an den dage;
- 8900 Gy wetet⁶ wel dat des hertogen mage
Verloren hebben⁷ vele an siner doet,
Des moet hy beteringe doen groet,
Ombe te hebbene haer houde
Ende te beterne haer scoude;
- 8905 Echt wety⁸ wel dat hi⁹
Geen wijf en hevet, ende daerby
So mach hi dit soenen te¹⁰ bat,
Ende wat wyzen hi sal doen dat:
Hi neme die Vrouwe nu te wive,
- 8910 Dat die vrede gestadech blive,
Ende oeck dor siner bede wille,
Men zalt hem pryzen lude ende stille;
Ende als hi dit gelovet hevet
Wysewy voertan dat hi gevet
- 8915 Enen¹¹ man der oudster¹² dochter
Dat des den magen zij te¹³ sochter;
Dat sal zijn van Orcanie
Loth die koninck, die here vrye;
Den andren doe¹⁴ hi oeck zulc¹⁵ ero
- 8920 Dat sine heten¹⁶ getrouwe¹⁷ here.
Nu hebt¹⁸ gy minen wille verstaen,
Siet wat iu duncket¹⁹ best gedaen".
Doe zeiden zi daer al te male,
Dat waer²⁰ die alrebeste tale
- 8925 Entie²¹ hogeste raet daermede,
Dien²² ieman gaf tieniger stede:
»Dordy²³ dat vor den koninck spreken,
Ende hi dat niet en wil breken,
Dit dunckt²⁴ ons allen wesen genoech".
- 8930 Ulfijn sprac: »dit es geen ongevoech,
Maer love dat al, ick sal des lyen
Hier vor den koninge van Orcanien".
Die koninck antworde, ende zegget:
»Dor gene dinck dat an my legget
- 8935 So en willick niet, dat dat bliven zal".
Doe zeidenzi: »wy loven dat al".
»Prijsdy²⁵ dat alle", sprac Ulfijn,
»So duncket my dat beste zijn
Dat wy alle gaen te hove,
- 8940 Ende spreken die Vrouwe van love,
Ende al horen raet met haer²⁶.
Doesi daer quamen, zaten zi daer²⁷
Alle, sonder Ulfijn allene²⁸.
Hi stont ende sprac die redene rene²⁹,
- 8945 Also als gy hebbet gehoert.
Als³⁰ volsecht waren die³¹ woert,
Sochte hy gevolch an die baroene;
Si zeiden: »wy volgens in allen doene".
Doe sprac Ulfijn an den koninck:
- 8950 »Wat zegdy³², Here, van desen³³ dinck?
Loefdy³⁴ dat uwe manne wyzen?"
»Ja, ick", zeide hi, »ick wilt pryzen,
Genoet³⁵ aldus den magen
Ende des die Vrouwe overeen wil dragen,
- 8955 Entie³⁶ koninck Loth, dor mine bede,
Die joncfrouwe wille nemen mede".
»Here", sprac die koninck Loth,
»Altoes wil ick uwe gebot
Dor iu mede greeet zijn te doene,
- 8960 Ende oeck mede dor die zoene".
Ulfijn sprac toten³⁷ taleman³⁸:
»Loefdy³⁹ dit oeck mede dan?"
»Ja", seide hi, »hoe so dat gaet".
Doe sprac die Vrouwe ende haer raet,
- 8965 Ende waren so blide, dat hem die tranen
Wten ogen begonsten⁴⁰ te gane,
Ende waren des alle in hogen,
Ende zeiden, dat men nie so hogen
Soene enen koninge doen dede.
- 8970 Die mage pryse den dat alle mede.
Quijt scout⁴¹ men des hertogen doet;
Die Vrouwe ende haer genoet
Loveden alle dat men dat dede:
»Die koninck es so vroet oeck mede,
- 8975 Ende so goet, sonder waen,
Dat wy des gerne op hem gaen
Van allen dingen". Dus was die sprake
Daer geëndet met deser sake,
Entie⁴² koninck trouwede Ygerne;

¹hertoge ²genen ³vrent ⁴er ⁵in dat ⁶weten
⁷hebbet ⁸wete gy ⁹he ¹⁰de ¹¹eynen ¹²oldsten
¹³do, zole ¹⁴ze eue hieten ¹⁵getruwe ¹⁶hebbe ¹⁷don-
ket ¹⁸weer ¹⁹Unde de ²⁰den ²¹Dore, Pryse gy ²²er,
neder ²³alloyne, reyne ²⁴also ²⁵weren de ²⁶zегge, love

gy ²⁷deser ²⁸genoet ²⁹dor ³⁰to den ³¹Fransch:
*lors parla Ulfins devant toz a celui qui les paroles a
la dame retraioit, si li demanda.* ³²Love gy ³³begon-
den ³⁴scolt ³⁵Unde de.

- 8980 Dat dade hi wtermaten gerne;
Ende van Oranien die koninck Loth
Nan, dor des koninges gebot,
Sine stiefdochter. Des koninges feeste
Was, bescrivet ons die jeeste,
8985 Twintich dage na den dach,
Dat hi met haer te Tintaveel lach'.
Van den koninge Loth, weetet',
Was geboren Mordres'
Guheries ende Garies
8990 Ende Gawin, zijt zeker des,
Ende Agraweyn; mere ende minder
Dit waren Ygernen dochter kinder;
Oeck wan hi een dochter bastaerde
Organie, die hilt hi waerde
8995 By synen rade enter' mage mede;
Ende wy lesen' dat hise dede
In een hoes van religioene,
Die wonder dade van menigen doene:
Astronomie hiet men die art'
9000 Daer si ombe geheten wart
Morgant-li-feie in elke stede,
Want zi wonder dade daer mede:
Entie' koninck brachte die kinder
Al te manne, mere ende mynder,
9005 Ende eerde alle die mage,
So dat hi verwan al haer clage.

*Hoe Artur, doe hi geboren wart, Merlyne
gegeven was, ende van Keyen.*

- Nu gevil', dat die Vrouwe
Om dat zi kint droech hadde rouwe,
Ende zere daerombe droeven began;
9010 Eens nachtes lach si by horen man,
Ende hi zeide: »by wien draechdy' dat kint?
Want gy en mochtet niet'° sint
Ick'° iu nam dus groet gaen;
Want die nachte bescreven staen,
9015 So wety'° wel die wacheit das,
Dat die hertoge niet en was
Met iu in langen tyden te voren,
Eer hi sijn lijf hadde verloren

¹Fransch: *Les noces dou roi et d'Yguerne furent au trezoisme ior quil avoit geu a li apres la quinzain: dou ior ou li parlement avoit este, et trois semaines devant lou parlement avoit este ocis li dux; ensinc poez conter deus mois entiers des lou jor que li rois jut a li jusqas noces que li rois en fist* ²wetet des
²Fransch: *Mordres et Messires Gauvains et Guerrehes;*
Engelsch: *Gawain, Agravein, Gaheret, and Gaheries*

- Dus en zijt'° gy niet bezwaert'°
9020 By hem"; ende zi wart vervaert'°,
Ende zi wart doe bedroevet seer;
Si sprac: »ombdattet iu kondech es, Heer,
So en mach ick iu niet liegen,
Ende en wil iu niet bedriegen,
9025 Maer doer'° God hebt mijns genaden
Ick sal iu wonder tellen by staden,
Sekert, dat gy my niet en laet".
»Neen ick", zeide hy, »hoe so dat gaet".
»Rede", zeide zy, »sal ick spreken
9030 Ende wel wonderleke treken:
Een man quam in der gebare
Te myner kameren openbare
Als die hertoge in der gedane;
Hi brachte met hem Jordane
9035 Ende Bretel, of haer gelijke,
Ende gingen'° in stoutelijke'°
Daer dat alt'° gesinne sach.
Die nacht dat hi by my lach,
Doe wistick wel dat hi een kint gewan;
9040 Ick wane dat hadde gewesen mijn man.
Dit was die nacht rechte also
Doe mijn here starf des morgens vro,
Ende in die borch quam die nyemaer'°
Dat mijn heer verslagen waer'°,
9045 Doe dadi'° my verstaen twaren,
Dat hi den lieden'° waer ontvaren
Hemeleke wten'° castele;
Doe voer hi enwech na der novele'°".
Die koninck zeide doe: »Vrouwe mijn,
9050 Siet dat dese dinge verholen zijn'°,
Want iu en quame daer nembermeer
Goet'° af noch oeck eer.
Ick wille dat gy des zeker zijt:
Also komet dieselve tijt
9055 Dat dat kint wert'° geboren,
So en mach dat iu noch my toehoren;
Maer alset geboren es, zuldijt'° stille
Geven dengene dien'° ick wille,
Sodat wy des blyven sonder scande".
9060 Soe leide'° te samen haer hande:
»Here", zeide zy, »nu doet met my

and Mordred 'unde der 'lesende 'aert 'Unde de
'gevel 'wen drage gy '°mochten nicht '°sint ick
'wete gy '°zin '°bezweert, verveert '°mer dor
'gengen '°stoltelyke '°al dat '°nyge meer, weer
'dede he '°ute den '°Eng.: *and so he departed,*
when he hadde herde these tidinges. Fransch alleen:
ensinc s'en ala '°zin '°guet '°wirt '°zul gy dat
'den '°Se legede.

- Algader dat iu wille sy".
Die koninck zeide doe' Ulfyne
Der vrouwen tale entie' sine,
9065 Ende zeide: »merket an myne vrouwe,
Dat zi es goet ende getrouwe,
Dat zi van dus groten saken
Negene' logene woude maken".
Ulfijn sprac doe, sonder waen:
9070 »Merlijns bodescap is wel gedaen',
Anders en mochte hi niet met mynnen
Dat kint enegerwijs gewinnen".
In denselven tyden twaren,
Dat Merlijn hem zoude openbaren,
9075 So quam hi tote Ulfine
Ende zeide hem den wille' sine.
Doe zi dus spraken in den tyden
Dadese die koninck ontbieden;
Doe sprakensi onder hen drien'
9080 Van vele sticken, ende mettien'
Seide hem die koninck die saken,
Hoe Ulfijn den vrede dade maken,
Ende wat hi zeide toter' Vrouwen.
Ulfijn zeide: »Merlijn, entrouwen,
9085 Die sonde, die gy dor des koninges mynne
Dadet' an der koninginne
Hebdy' gebetert een goet stick;
Maer entrouwen noch ben' ick
In den sonden, die my rouwen,
9090 Van den koninge ende myner Vrouwen,
Soe' en weet niet, wie' se hevet beswaert".
Die koninck zeide: »zijt onvervaert,
Gy zijt so vroet, gy koemt des wel of".
Merlijn zeide: »gy hebt des orlof,
9095 Helpdy' myniet, daer gij moecht' doen";
»Ic sal gerne", sprac Uter-Pandragoen;
»Ende doet my geven in myne hant".
»Ic sal", sprac die koninck te hant,
»Sulck man es vroet nadat hi hoert".
9100 »Een man wonet in dese poert
Die beste van den koninckryke,
Ende sijn wijf oeck sekerlike
Es die beste die ick vinde
Ende soe' licht oeck nu van kinde,
9105 Des zi en sijn oeck niet ryke;
Ontbiedet den man haestelike
- Ende gcvet hem goet dat zi verteren
Indien' dat zi willen zweren,
Dat zi een kint zullen voeden
9110 Als ment hem' bringet, en wel hoeden,
Entie' vrouwe salt zelve sogen;
Hoers selves kint sal si gedogen
Dat ene amme sogen sal;
Hiertoe zullen' zi zweren al,
9115 Dat zi dat zullen' in der gebaer'
Hoeden, of dat hoers selves waer'".
Doe sprac Uter-Pandragoen:
»Dat gy wilt, dat sal ick doen";
Ende Merlijn nam thant' orlof
9120 Ende rumede des koninges hof.
Die koninck dade den man ontbieden
Ende eerdene vor anderen lieden";
Die man hadde wonder groet
Waerombe hem die koninck die ere boet:
9125 »Lieve vrient", sprac die koninck
Ick sal iu ontdekken een dinck,
Want gy van lene zijt mijn man:
Een wonder es my komen an
Ende ick bidde iu op trouwe groet,
9130 Dat gy my helpt' wt der noet
Ende helet nu al mijn doen".
»Ick sal", sprack hi, »Heer Pandragoen,
Doen al dat ick mach volbringen",
Ende helen in allen dingen
9135 Die ick volbringen' mach gereet".
Die koninck zeide: »vrient", nu weet'
Een wonder groet, daer ick sliep:
My dochte, dat my een man riep,
Dat gy die beste waert' van den ryke,
9140 Ende hy zeide my zekerlike,
Dat iu wijf hevet een kint,
Ick bidde iu, dat gy dat zogen doet sint
Enen' wyve tener' ander' stede,
Ende gy' dat doet' dor myne bede;
9145 Ick bidde des haer oeck selve' stille
Dat soe' dat doe dor minen wille,
Dat zi soge een ander kint,
Dat haer scire wert gesint".
»Trouwen, Here", sprac die man,
9150 »Grote dinck soeckty' my an
Dat gy biddet, dat men mijn kint

¹zegede doe ²unde de ³En gene ⁴Fransch: vos
avez moult bien faite la besoigne Merlin ⁵willen ⁶dren
⁷mytten ⁸to der ⁹dede dat ¹⁰Heb gy ¹¹den ¹²sic
¹³we ¹⁴helpe gy ¹⁵dat mogen ¹⁶Fransch: Merlins
dit: il a en Vre terre un des plus preudomes de Vre

regne et il a la plus prude dame a fame, etc. ¹⁷den
¹⁸man an dat ¹⁹Unde de ²⁰zolen ²¹gebeer, weer
²²to hant ²³luden ²⁴vrent ²⁵helpen ²⁶volbren-
gen ²⁷seet ²⁸weren ²⁹eynen, to eyner ³⁰andern
³¹se, doe ³²selven ³³se ³⁴wort gesent ³⁵socke gy.

- Tener ander¹ amme bringet sint,
 Ende ick mijn kint daer onnature²,
 Al soudet my werden een deel te sure.
 9155 Ic wane ics³ mynen wive best vrage;
 Segget Here⁴, zeidi⁵, »op wat dage
 Dat men ons dat kint sal bringen⁶.
 »Ick en weet⁷, zeidi⁸, »in waren dingen⁹.
 Die goede man sprac ten koninge:
 9160 »Daer¹⁰ en zijn in deser¹¹ werelt gene dinge
 Ick en wilse gerne dor iu doen¹².
 Doe gaf hem Uter-Pandragoen
 So vele goeds, dat hine verwan.
 Als hi te hues quam, hi began
 9165 Sinen wive zeggen des koninges raet¹³.
 Dat dochte¹⁴ haer wesen herde quaet¹⁵,
 Ende zeide: »hoe mocht ick gedogen,
 Dat ic ieman anders zoude sogen?¹⁶»
 Die man sprack doe: »dese dinc
 9170 Moetwy¹⁷ doen dor den koninck,
 Want hy es onse gerechte heer
 Ende hevet ons gedaen zulck eer
 Ende gelovet ende oeck gegeven;
 Wy moeten na siner houde¹⁸ weven;
 9175 Ic wil dat gi doet deze bede¹⁹.
 Die vrouwe sprac: »ic ende dat kint mede
 Wy sijn²⁰ uwe beide gader,
 Doet uwen wille daermede allegader,
 Want ic daertegen niet en stryde²¹.
 9180 Die man was doe herde blyde,
 Doe zy²² dat woude²³ laten gescien;
 Ombe ene amme dade hi sien
 Die wael sogen soude sijn kint,
 Aldus so es dat enwech gesint.
 9185 Die koninck proevede der Vrouwen ma-
 Dat si geliggen zoude sciene. [niere,
 Merlijn quam vor daer enen²⁴ dach
 Te hove eer die vrouwe gelach,
 Ende zeide Ulfine, in stiller waer²⁵
 9190 Ick belove my openbaer
 Van den koninge, dat hi dat
 So wael dade dat hi hem bat;
 Segget hem dat hi zegge der Vrouwen,
 Dat zy sal, by goeder trouwen,
 9195 Morgen namyddage hebben een kint;
 Ende den iersten²⁶ man, dien men vint,
- Tierst²⁷ dat men komet wt der salen,
 Dien zal ment geven in stilre talen²⁸.
 Ulfijn sprac: »en zult gy niet eer
 9200 Spreken jegen mynen Heer²⁹?
 »Neen ick niet³⁰, zeide doe Merlijn.
 Toten³¹ koninge ginck doe Ulfijn,
 Ende zeide dat hem Merlijn hiet;
 Die koninck zeide: »en sal hy niet
 9205 My spreken eer hy enwech geet?³²»
 »Neen hi, maer doet dat hy iu heet³³.
 Doe Ulfijn hem hadde gesecht dit,
 Ginck die koninck aldaer nu sit³⁴.
 Die koninginne, ende zeide haer³⁵:
 9210 »Vrouwe, ick zegge iu nyemaer³⁶,
 Gelovet haer³⁷ my³⁸. — »Gerne, Here, ick
 So wat so gy my zegget toe, [doe
 Ende ick doe al dat gy my gebiet³⁹.
 Die koninck zeide: »en twivelt niet:
 9215 Morgen namyddach, heb ick geacht,
 Zuldy⁴⁰ genesen van uwer dracht,
 Daer gy mede zijt gebonden,
 Ende ick bidde iu ten⁴¹ stonden
 Tierst als dat kint geboren sy
 9220 Bevelet haer, die iu es by,
 Dat zy hemeleke dat kint
 Den iersten geve dien zy vint
 Daer buyten⁴² staende an der⁴³ sale,
 Ende sy des en make gene tale,
 9225 Dor gene sake die men vinde,
 Dat gy genesen zijt⁴⁴ van kinde,
 Want wy zouden des hebben lachter⁴⁵:
 Men soude seggen hierachter
 Dattet⁴⁶ niet en mochte sijn,
 9230 Dat dat kint met rechte waer⁴⁷ mijn,
 Noch des hertogen mochtet niet wesen⁴⁸.
 Die vrouwe antworde mettesen⁴⁹
 »Here, al waer sechdy⁵⁰ daeran:
 Ick en weet wie dat kint an my wan,
 9235 Ick doe al dat iu es gename⁵¹,
 Recht als een die my scame
 Van mynen groten ongevalle,
 Maer wonder heb ick, hoe⁵² so ick kalle,
 Hoe gy gewetet⁵³ mynen termijn⁵⁴.
 9240 Die koninck zeide: »nu laet dit sijn,
 Ende doet hiermede al mijn gebot⁵⁵».
- ¹To eyner andern ²Fransch: *vos me dites que ge soivre mon enfant et demature et face norrir del lait dautre fame* ³wene ick des ⁴zegede he ⁵Dat ⁶deser ⁷noet, goed ⁸duchte ⁹Mote wy ¹⁰halde ¹¹sint ¹²sie ¹³wolde ¹⁴eynen ¹⁵wer ¹⁶eirsten ¹⁷to eirst
- ¹⁸To den ¹⁹gebiet ²⁰sid ²¹er, nyemeer ²²zole gy ²³to den ²⁴buten ²⁵den ²⁶zijd ²⁷laster ²⁸dat dat ²⁹were ³⁰myt desen ³¹zegge gy ³²geneme ³³wo ³⁴geweten.

- »Ick sal, Here, so helpe my God!"
Aldus bleef hoerre tweer¹ raet;
Ygerne beide nadiant met haer staet,
9245 Want doe die tijt quam dat God woude²
Dat zy van kinde genesen soude³,
Na Vespertijt quam haer gereit
Des ander⁴dages die arbeit,
Ende duerde tote na myddernacht.
9250 God verloedese van der dracht
Ende gaf haer een kindekijn⁴.
Tierst dat haer⁵ tijt dochte zijn
Riep zi te hant ene joncfrouwe
Die zi dicke vant getrouwe:
9255 »Lieve⁶, zeide zi, »nemet dat kint,
Gevet den iersten dien gy vint,
Die in dat toe eyschet buyten der⁷ sale,
Ende den man merket wale⁸.
Si dadet doe⁹ winden al te hant
9260 In die beste cleder⁹ die men vant,
Si¹⁰ bant dat toe herde wel ter kuer¹⁰
Ende droeget buyten die duer¹⁰;
Daer vantsi enen ouden man staen,
Cranck ende bleeck ende zere ondaen,
9265 Ende zeide: »vrient¹¹, wates dattu iages¹¹?"
Hi zeide: »ic soecke dattu drages¹¹.
»Wie bistu dan, by diner trouwen?
Wat sal ick seggen myner vrouwen?"
Hi zeide: »ick en segge dy daer af niet,
9270 Maer doe dat dy dijn vrouwe hiet¹².
»Wat sal ick seggen wien¹² ick dat gaf?"
»Ick en segge dy daer niet af¹².
Mettien¹³ gafzi hem dat kint.
Hi voer enwech als die wint,
9275 Soe¹³ en wiste waer hi haer¹³ ontginck;
Die Vrouwe weende ombe die dinck.
Doe hi dat kint hadde ontfaen,
Ginck hi enwech also saen,
Al daer hi Antore¹⁴ vint,
9280 Ende gaf hem doe dat kint;
Hi vant Antore opter vaert
Gaende doe ter kerken waert;
Als een out¹⁵ man was hi gedaen,
Hi riepen tot hem also saen,
9285 Ende zeide: »ic sprake¹⁶ in, waert¹⁶ dat ic
Antor sach ombe, ende dochte [mochte¹⁶].
- Dat hi sceen een goet man,
Ende hi zeide: »nu spreket dan¹⁷.
Die oude zeide: »ick bringe iu
9290 Een kint, dat zuld¹⁸ nemen nu,
Ende houden wel al openbaer
Also of dat uwes selves waer;
Wetet wael¹⁹, es dat gijt²⁰ doet
Iu sal daer af komen ere ende goet,
9295 Ende uwen kinderen hiernaer;
Geloef²¹ my des al openbaer²¹.
»Ben ick des seker²², sprack Antoer,
»Dat dit dat kint es, daer ick ombe swoer,
Ende dat die koninck ember woude²³,
9300 Dattet mijn wijf sogen zoude²⁴,
Ende mijn kint anderswaer besteden?"
»Jaet²⁵, zeide hi, »by mijne waerheden²⁶;
Elck goet man entie²⁷ koninck mede
Zouden daer ombe doen bede,
9305 Ende ick biddes iu oeck herde seer,
Ende dat weet wael, lieve Heer,
Dat iu myne bede also vele doech
Also sulck man die riker es genoeg²⁸.
Antor nam dat kint, dat scone was,
9310 Ende vragede den ouden das,
Of dat kersten²⁹ waer³⁰ gedaen?
Hy zeide: »neen dat, sonder waen,
Maer doet dat nu ter kerken dragen³¹.
Antor zeide: »ic moet iu vragen,
9315 Hoe dat kint sal sijn genant³².
Die oude antworde te hant:
»Wilstu des na mynen wille sijn,
Artur zal ment doen kerstijn;
In³³ hebbe hier meer³⁴ te doene niet,
9320 Ick ga enwech; wilstu anders iet,
By een dinck machstu vorsien³⁵,
Dat dy goet daer af sal gescien,
Want des dar ick my herde wel vermeten
Dat gy niet en zult³⁶ weten,
9325 Welck van hem tween³⁷ gy meest mint,
So dit so uwes selves kint³⁸.
»Wat zal ic zeggen³⁹, zeide Antoer,
»Toten koninge, die my beswoer,
Wie⁴⁰ dat my dat kint gaf?"
9330 Hi zeide: »ic en zegge dy niet daer af⁴¹.
Die oude zeide: »gy en wetet⁴² van my

¹orre twiger ²wolde, solde ³andern ⁴kindelijn
⁵To eirst dat er ⁶eirsten ⁷den ⁸Se dedet do ⁹clei-
der ¹⁰kor, dor ¹¹vrent ¹²iagest ¹³wen ¹⁴Mit den
¹⁵se, er ¹⁶Autore, doch Eng.: *Antore* ¹⁷eyn olt
¹⁸spreke ¹⁹weert ²⁰zule gy ²¹dat wal ²²gy dat

²³gelove ²⁴wolde, zolde ²⁵waerheden ²⁶unde de
²⁷kristen ²⁸weer ²⁹En ³⁰mede; doch verg. het
Fransch: *ge manvois que ge nai ci plus que feire*
³¹vorseen ³²nicht en zolet ³³twen ³⁴we.

- Nembermeer wie dat ick sy".
 Aldus es hi enwech gelopen.
 Antor dade dat kint dopen,
 9335 Ende brachtet¹ sinen wive saen.
 Artur so wast² kersten gedaen;
 Hi zeide: »vrouwe, ick bringe³ ter steden
 Dat kint, daer ick ombe hebbe gebeden⁴".
 Soe⁵ zeide: »welcome moet⁶ dat sijn,
 9340 Mynne, es dat kint gedaen kerstijn⁷?"
 »Ja", sprac hi, »dat hetet Artuer".
 Dat kint wert herde dicke stuer⁸,
 Want si zogedet⁹ ende helt,
 Ende haers selves dade¹⁰ zi ombe gelt
 9345 Ener¹¹ andren doen houden¹² ende sogen.
 Al dade sijn¹³ node, zy moestet¹⁴ gedogen.

*Van den Sennen ende van des K. Uter-
 Pandragoens doet.*

- Die koninck Uter-Pandragoen,
 Dat scrivet Robrecht van Borroen¹⁵,
 Hi hilt¹⁶ dat koninkrijcke lange,
 9350 Totdat hi met ziecke¹⁷ bedwange
 Met drope wart bevaen onsoete,
 Beide an hande ende an voete.
 Doe die Sennes dat vernamen,
 Daden si haer heer¹⁸ te samen
 9355 Ende quamen¹⁹ ombe sijn lant verstoren
 Ende daden²⁰ hem dicke groten toren,
 So lange dat Uter-Pandragoen
 Ontboet alle sijn baroen;
 Doe²¹ rieden zi hem dat hi vochte,
 9360 Ende hi hem wreke of hi mochte.
 Hi zeide: »gy zult²² dat doen dor Gode
 Ende versamen dat heer dor mijn gebode
 Ende vechten dan vor uwen heer;
 Ick en mach orlogen nembermeer.
 9365 Die heren waren²³ des thant beraden,
 Ende zeiden dat zijt²⁴ gerne daden;
 Dus trocken si op die viande.
 Die Heidene²⁵ hadden van den lande
 Te dien²⁶ tyden een groet deel beiaget,
 9370 Die Kerstene²⁷ quamen²⁸ onversaget
 Ende vochten met groten pryse²⁹

¹brachte dat ²was dat ³brenge ⁴Fransch: *veez ei lanfant dont ge vos ai tant prie* ⁵se ⁶mote ⁷kristijn ⁸suer ⁹ze sogede dat ¹⁰kint dede ¹¹Einen ¹²holden ¹³moste dat ¹⁴Barioen ¹⁵hilt hijr ¹⁶zueke ¹⁷er her ¹⁸quemen, deden ¹⁹Do ²⁰zolet ²¹dor goede ²²weren ²³ze dat ²⁴Heidenen ²⁵den ²⁶Kris-

- Sonder Here tot dien³⁰ wyge
 Maer zi verloren dat velt;
 Dat volc was ongetelt,
 9375 Dat die Kerstene³¹ daer verloren.
 Die mare³² quam den³³ koninge te voren,
 Dat die Kerstene³⁴ waren gesconfiert:
 Des wart hi zere te barentiert,
 Want die daer levendich waren,
 9380 Zeiden hem, hoet³⁵ daer was gevaren.
 Doe die Heidene (hadden) den zoge,
 Doe voeren zi achterwege
 Ende dwongen daer man ende wive.
 Die Sennes, die te voren keytive
 9385 Ende in den lande waren gevaen,
 Die sijn³⁶ alle an hem geegaen;
 Dus worden si machtech³⁷ in den lande³⁸.
 Merlijn, die dit al bekande,
 Quam tot Uter-Pandragoene,
 9390 Die droevech was, ende sine baroene.
 Die koninck was verkranket seer
 Van jaren, ende van oevele meer,
 Ende was so komen te sinen iaren,
 Dat hi seer kranck was twaren.
 9395 Ende doe die koninck hadde vernomen,
 Dat Merlijn tote hem was komen,
 Was hi wtermaten blijde,
 Ende dachte dat hi in korten tijde
 Getroestet soude sijn van sinen heer.
 9400 Alse Merlijn quam vor den heer,
 Was die koninck zijns³⁹ wel vro;
 Hi zeide: »Koninck, es dat also,
 My duncket gy zijt zere gekranket".
 »Dat benick", zeidi⁴⁰, »God zijns⁴¹ gedanket".
 9405 Ende myne liede⁴², dat es iu kont⁴³,
 Zijn⁴⁴ herde sere som gewont,
 Ende daer ics my op niet (en) bewande,
 Hebben my gedaen groot ande,
 Dit es tdinck dat⁴⁵ my doet droeven".
 9410 Merlijn zeide: »gy moget proeven:
 Dat volc, dat es sonder Heer,
 Dat en doech no min no meer".
 Die koninck bat, dat hi hem rade⁴⁶
 Wat hi daer best toe dade⁴⁷;
 9415 Merlijn zeide: »iu hemelechede

tenen ⁴⁸pryge ⁴⁹mere ⁵⁰de ⁵¹Segeden em wo ⁵²sint ⁵³mechtich ⁵⁴Fransch: *li Saine qui estoient en la terre en chaitivoisons, si saherent a els, si crurent moult de gent et enforcierent* ⁵⁵siner ⁵⁶zegede he ⁵⁷zijdes ⁵⁸lude ⁵⁹kond ⁶⁰de dinck de ⁶¹riede, dede

- Wil ick iu zeggen, waer gy mede
Sult mogen staen toter weer':
Doet te gader al iu heer'²
Ende als si alle zijn³ komen daer,
9420 So doet maken een orsbaer,
Ende doet iu in dat heer² dragen;
Dus zuldy⁴ uwe viande veriagen;
Wetet wel dat gy zult vechten zege.
Ende als gyse hebt geiaget enwege
9425 So proevet wel: dat gemene diet
Sonder Here en doget⁵ niet.
Tierst dattu⁶ gedaen heves dat,
Gif doer God dan dinen scat,
Verlichte dine siele met⁷ dat dy es bleven.
9430 Du en sals niet⁸ lange leven;
Die rijcheit en es niet⁹ haer⁹,
Die niet⁹ en geven openbaer,
Ende hier dan al moeten laten,
Dit zijn Duvels die ons haten¹⁰;
9435 Nu proevet ende verstaet dat
Du, die dusken¹¹ groten scat
In deser werelt heefs¹² gehat,
Vorwaer zeggic iu dat:
Gy moeten¹³ al dor Gode geven,
9440 Ende proeven ombe dat lange leven.
Dat waer beter den rijcken man,
Die hem dat goet trecket an,
Dat hem een oert niet en bleve,
Dan hi dor God niet en geve
9445 Deser werelt¹⁴ rijchede,
Ende dat daertoe behoert mede;
Want al sij ieman achter dy bleven,
Hi zal des dor God luttel geven
Dit es der sielen verlies¹⁵ al,
9450 Men doe daermede als men sal,
Ende du weets¹⁶ dattu sals¹⁷ sterven,
Du moets¹⁸ ombe t¹⁸ lange leven werven
Ende dijn goed dor Gode geven¹⁹,
Dat du machs²⁰ hebben dat lange leven.
9455 Echter proeve iu dinen moet,
Dat dese werlt niet en es goet;
Men mach gene werelt leiden,
Si en moet met rouwen sceiden²¹;

¹toden wer ²her ³sint ⁴zold gy ⁵doech ⁶dat du
⁷sele mede ⁸zalt icht ⁹er ¹⁰In 't Fransch wel zoo
duidelijk: „que li avoir ne sont pas lor ainz est a
ceils qui ne lor an laisse pas bien faire, et tu saches
bien que ce est li Deiables” ¹¹dus ¹²hevest ¹³mo-
ten ene ¹⁴desser werlde ¹⁵verlues ¹⁶weest, meest
¹⁷zalt ¹⁸dat ¹⁹gegeven ²⁰machst ²¹Fransch: que

- Almosene²² en argert niet een twint²³,
9460 Die men te voren enwech sint.
Wat goet God den mensche gevet
Also lange als hi levet;
Dat goet gif gerne weder
Die wyle dattu zijns hier neder.
9465 Die niet en wille wesen sot,
Geve weder dat hem gaf God,
Eer hi hier nu stervet
Ende dat hi ginder niet bedervet;
Die niet en staet na dit gewin,
9470 Nembermeer komet hi daerin.
Hierombe so zeggic dy dat,
Dattu dor Gode geefs²⁴ dinen scat,
Du machs²⁵ dy selven best beraden,
Ende meest vromen ende meest scaden.
9475 Du en sals niet lange leven
Na desen sege, dien du sals plegen.
Nu verstant wel dat sermoen:
Negene dinck en machstu doen,
Die dy helpt ten rechten lene²⁶
9480 Als een goet inde allene.
Al hadstu gedaen al die doget,
Daer al die werelt by verhoget,
Ende blevestu sonder een goet ende,
Du zouds te²⁷ langer meswende²⁷.
9485 Al hadstu al so vele mesdaen
Als alle die hebben ontfaen
Lijf in deser werelt nu,
Overwaer so zeggic iu
Ende mocht²⁸ ten goeden ende komen,
9490 Die waerheit hebbick al vernomen,
Die mesdaet die waer²⁹ al vergeven;
Ende zijn zy vonden in een goet leven,
Ende sterven zy, zy sterven wel³⁰.
Du en zals³¹ henen voeren niet el³⁰
9495 Dan weldaet ende oec eer;
Ende weldaet en³² mach nembermeer
Sonder die ere niet wesen.
Ic hebbe dy vertellet³³ van desen
Hoedane³⁴ wijs du zouds leven³⁴
9500 Du hist sonder wijf bleven,
Men segget Ygernen doet, dine Vrouwe³⁵,

la ioie de cest siegle ne vaut rien; et si te dirai
porquoi a un seul mot quil na el siegle si grant ioie
terrienne quil ne faille ²²almosse ²³eyn wint ²⁴ge-
vest ²⁵levene; Fransch: ne pueent tant valoir come boene
fins ²⁶zoldes to ²⁷myscwende ²⁸mochte gy ²⁹weer
³⁰wal, al ³¹ne salt ³²waldaet de en ³³vortellet
³⁴wodane ³⁵zolt wesen ³⁶vrouwen.

- Ende du en machs gene ander trouwen;
 Dus blivet dijn lant sonder Heer,
 Des moetstu¹ pinon te² meer,
 9505 Hoe du machs³ goeden inde ontfaen.
 Ick wil my hene maken saen
 Du en heefs⁴ nember te doene met my
 Du zouds⁵ Ulfine seggen, dat hy
 Gelofte dy doe by synen monde,
 9510 Ombdat hy sij myne orkonde
 Van dat hi sculdech es te zyne⁶.
 Die koninck zeide tot Merlyne:
 »Hoge dinge doetstu my bekinnen,
 Dat ic myne viande sal verwinnen,
 9515 Al liggende op ene orsbaer,
 Hoe mochtic (dat) doen van vaer?
 God sij gedanket al sijns goedest!⁷
 Merlijn seide: »du behoedes
 Dy van sonden dus geninde,
 9520 Dus moetstu komen ten goeden inde;
 Ic bidde dy, want ic wil enwech,
 Dattu dy houds an desen sech
 Ende an die woert, die ic hebbe geseit⁸.
 Die koninck zeide: »sech my gereit
 9525 Van mynen kinde, hoe dat vaert⁹.
 Merlijn zeide hem ter vaert¹⁰:
 »Du en heves des niet te doen ter stont
 Maer ick wille, dat dy zij¹¹ kont,
 Dat scone es¹² ende wael gevoet,
 9530 Ende daertoe vromech ende vroet¹³.
 Uter-Pandragoen sprac mettien¹⁴:
 »Merlijn, sal ick dy nember sien¹⁵?
 »Ja gy¹⁶, zeidi¹⁷, »koninck, heer,
 Noch enewerf¹⁸ ende niet meer¹⁹.
 9535 Dus was daeronder hem dat gesceet²⁰.
 Die koninck ontboet sijn volck gereet,
 Sine viande dadi²¹ bestaen;
 Ene orsbaer dadi²² maken saen,
 Ende daden voeren²³ vor sine liede.
 9540 Na sines selves herten bediede²⁴
 Scaerde²⁵ men die liede te²⁶ wyge.
 Si vochten met groten pryse²⁷,
 Also als die koninck hiet,
 So dat hi dat quade diet
 9545 Versloech ende iagede enwege.
 Aldus wonnen si den zege,
- Ende veriageden die viande
 Al te male wt horen lande.
 Fineren moet hi die sculdech es²⁸.
 9550 Die kouinck gedachte nu des,
 Dat hem Merlijn hadde gesecht
 En woude hi vergeten echt²⁹.
 Hi voer te Lonnen in die stat,
 Ende ontboet daer al sinen scat,
 9555 Ende dade ontbieden cortelyke
 Al die arme van sinen ryke
 Dien hi scone alemosen gaf,
 Ende dat hem bleef, daer dade hi af,
 Also als hem die papen rieden,
 9560 So vele gaf hi den armen lieden,
 By Merlijns rade, by onsen Heer,
 Dat hem en bleef min no meer,
 Al daer hi dat weten mochte³⁰;
 Seer oetmoedich was sijn gedochte
 9565 Te Godewaert enten³¹ sinen lieden³²,
 Alzo als Merlijn woude bedieden³³.
 Goede wile hi dit haerde,
 Also dat hem sijn oevel swaerde.
 Doe sine liede³⁴ dit vernamen
 9570 Te Logres³⁵ si allegader quamen,
 Die sere ontsagen des koninges lijf;
 Doch sagen³⁶ si wael, sonder blijf,
 Dat hi niet en mochte genesen;
 So sere krankede hi mettesen³⁷,
 9575 Dat hi lach drie³⁸ dage sonder sprake;
 Ende Merlijn wiste al die sake,
 Ende quam te hant in gene stat;
 Doe die heren wisten dat,
 Ontboden sine³⁹, ende elck genoet
 9580 Seide: »die koninck hi es doet,
 Dien⁴⁰ gy sere hebt gemynt⁴¹.
 Hy zeide: »dat en es niet een twint⁴²;
 Ick wane hi goeden wandel doet
 Die sinen inde hevet dus goet,
 9585 Ende hi en es nog niet versceiden⁴³.
 »Hi es⁴⁴, zeiden zi, »wy zullen iu daer lei-
 In drien dagen en sprack hi woert [den⁴⁵
 Noch nembermeer en doet voert⁴⁶.
 »Of God wil⁴⁷, sprac Merlijn, »hi sal;
 9590 Nu comet, gy moget dat hoeren al⁴⁸.
 Zi zeiden: »dat waer⁴⁹ wonder groet

¹moestu ²de ³mogest, hevest ⁴zoldes ⁵vart ⁶wese
⁷sy ⁸mytten, seon ⁹zegede he ¹⁰eynewarff ¹¹geschieet;
 Fransch: *ensinc departirent entre lou roi et Merlin*
¹²dede he ¹³dede em voren ¹⁴bedude ¹⁵scharde
¹⁶to ¹⁷pryge ¹⁸door Maerlant ingelaschte opmer-

king ¹⁹nicht ²⁰Fransch: *dont il fust remembranz*
²¹Unde te ²²luden ²³beduden ²⁴Gelijk in ²⁵t
 Fransch: (zie later.) ²⁶segen ²⁷my desen ²⁸dre ²⁹ze
 ene ³⁰den ³¹twinck ³²verscheden, leden ³³woer.

- Want hi leget voer doet,
Die koninck Uter-Pandragoen".
Die venster¹ dade Merlijn ontdoen;
9595 Zi zeiden: »siet hier Merlijn, Heer,
Die iu mynde also seer".
Die koninck keerde hem derwaert²
Ende siet op hem ende gebaert³
Of hine⁴ kende. Doe zeide Merlijn
9600 Tot den heren die daer sijn:
»Nu swiget alle ende hoert
Des koninges alreleste woert,
Ende staet bet herwaert nu".
Zi zeiden alle: »hoe menestu?"
9605 »Den koninck nu spreken doen
Dat mach horen elck baroen",
Sprac Merlijn tien⁵ tyden,
Ende ginck staen bander⁶ syden
Ende zeide hem in zijn ore dit:
9610 »Dijn inde es scone, als dat wael zit,
Es dijn herte al sulck binnen,
Alstu ons hier doet bekinnen;
Artur, dijn sone, sal crone dragen
Tende⁷ van dinen levedagen,
9615 Ende al metten⁸ wille onses Heren,
So sal hi met groter⁹ eren
Vervullen¹⁰ der tafelronden stede,
Die ick dy selve maken dede".
Also dit die koninck hevet verstaen,
9620 Keerde hi hem ombe saen,
Ende zeide: »biddet alle Merline dit,
Dat hi Gode vor my bit".
Ende Merlijn, hi seide doe voert:
»Dit es dat alreleste woert,
9625 Dat die koninck sal spreken meer
Al en woudys¹¹ niet geloven eer".
Merlijn sciet¹² doe van den koninck,
Den heren wonderde deser¹³ dinck,
Dat hi den koninck spreken dede;
9630 Maer nieman¹⁴ en was daer ter¹⁵ stede
Sonder Merlijn, die dat bekende;
Op die nacht so ende¹⁶
Die koninck Uter-Pandragoen.
Des koninges prinzen ende sine baroen
9635 Ende oeck menech¹⁷ gewydet heer
Daden¹⁸ den koninge groet eer,
- Ende groeven hem na koninges recht.
Dus bleef dat lant ontvervet echt.
Daer was vergadert mench¹⁹ prelaet
9640 Ende namen²⁰ al te samen raet,
Hoe²¹ men dat lant berechten mochte;
Maer daer en²² was nieman²³ die brochte
Raet die hem dochte gave.
Doe zeiden zi²⁴: »wy zullen hier ave
9645 An Merline soecken raet,
Hi es vroeder dan al dat hier staet,
Hi sal ons den besten raet geven".
Al²⁵ zijn zi des daeran gebleven
Ende daden²⁶ proeven waer hi waer²⁷.
9650 Doe hi dat wiste, quam hi daer.
Zi zeiden: »Merlijn, siet wat gy doet,
Wy weten wael dat gy zijt²⁸ vroet,
Ende wetet²⁹ meer dan ieman el³⁰;
Nu es dit lant, dat siedy wel³¹,
9655 Sonder Heer ende al verstorven;
Sulc een lant es scier verdorven.
Doer³² Gode bidden wy iu dan,
Dat gy ons helpet kies enen man,
Die tlant³³ berechte tonsen bederve,
9660 Sodat die kerke niet en verderve,
Entie liede die³⁴ daerinne sijn".
»Ick en ben niet sulceen³⁵, zeide Merlijn,
»Dat my een Heer te kiesene staet,
Maer wildy³⁶ doen al mynen raet,
9665 Ick zoude iu raden herde wale,
Ende houden des nember ander tale
Overeen voerwaert³⁷ nembermeer"
Zi zeiden³⁸: »God geve, dat wy tSyner
Ende oeck tot onser aller vromen [eer³⁹
9670 Overeen moeten des komen".
Merlijn zeide: »ick hebbe dit rijcke
Seer gemynt sekerlijke,
Oeck die liede⁴⁰ van den lande,
Coer ick enen koninck, si haddens⁴¹ scande,
9675 Ick en dade hem te weten echt
Dat myne sake ware⁴² gerecht;
Maer nu es, al en wetys⁴³ niet,
Scone aventure my gesciet.
Die koninck starf, des sijt bedacht,
9680 Na Sancte Mertijns misse viertien nacht⁴⁴,
Ende hier es die Kerstavont by,
- ¹vinster ²darwert ³gebeert ⁴he ene ⁵to den ⁶an de
ander ⁷ten eynde ⁸mytten ⁹groten ¹⁰vervullen ¹¹wolde
gy des ¹²schiede ¹³desser ¹⁴neman ¹⁵to der ¹⁶eynde
¹⁷manich ¹⁸deden ¹⁹nemen ²⁰wo ²¹ne, neman
²²zgeden ze ²³alle ²⁴deden ²⁵weer ²⁶zint ²⁷weten
²⁸al ²⁹seggy wal ³⁰dorch ³¹dat lant ³²Unde de lude
de ³³sulek nien ³⁴wil gy ³⁵vorwert ³⁶Hi zegede;
doch in 't Fransch: *il respondent* ³⁷sijn ³⁸de lude
³⁹des ⁴⁰were ⁴¹wete gy des ⁴²viertienacht.

- Ende es dat gy des gelovet my,
 Ick zal iu raden goet¹ ende ere,
 Beide ter² werlt ende tonsen³ Here⁴.".
- 9685 Doe zeidenzi, alle die baroen:
 »Iuwen raet willen wy doen".
 »Ick wille dat gy des seker sijt",
 Sprac Merlijn, »hier comet die tijt,
 Dat geboren was der maget Marien sone
- 9690 Jesus Kerst⁵, dat was degone⁶,
 Die Here van allen dogeden es;
 Ick wil sijn iu borge des,
 Es dat gy doet onthieden
 Achterlande uwien lieden⁷
- 9695 Datsi des bidden onsen Here,
 Dat Hi iuwen raet ten besten kere,
 Ende iu enen gerechten Heer verlene
 Dor sine doget, die niet es clene,
 Ende dor die tijt alse te voren
- 9700 Daer hi op woude sijn geboren,
 Coninck boven allen koningen
 Ende Heer van allen dingen,
 Dat Hi iu sulcken Here geve
 Die te⁸ sinen dienste⁹ leve,
- 9705 Ende hi iu sulck teken toge,
 Dat hi wael kent, al sit hi hoge,
 Ende elck man die hemselven kent,
 Dat hi iu sulc teken sent,
 Dat men zien mach ende horen,
- 9710 Dat hi by Hem wert verkoren,
 Al sonder eneges menschen raet¹⁰.
 Es dat gy hierna alle staet,
 Gy sult Onses Heren teken sien¹¹.
 Al dat volc seide mettien¹²,
- 9715 Dattet¹³ hem die beste raet dochte,
 Dien men emmer¹⁴ vinden mochte;
 Elck die zeide¹⁵: »volgdy dies?"
 Zi zeiden, zi en waren nember so ries,
 Die dit souden wederropen;
- 9720 Doe baden si allen den biscoppen
 Ende daertoe allen den clercken
 Datsi daden achterkercken
 Den volcke bidden algemene,
 Beide die grote entie¹⁶ clene,
- 9725 Datsi des niet en gingen ave
- Van den tekene dat hem God gawe.
 Aldus dadensi Merlijns raet.
 Merlijn nam orlof, ende gaet.
 Si baden hem dat hi daer soude sijn
- 9730 Alse God gawe Sijn tekijn¹⁷,
 Te Kerst¹⁸ avende of dat so gesciede.
 Hi zeide: »twaren, gy goede liede,
 Gy biddet, des ick niet mach wilkoren,
 Ick en kome niet voergy hebbet gekoren".
- Van den stene¹⁹ daer dat zwaert inne stack,
 ende hoe die koninck Artur te koninge
 wart gekoren.*
- 9735 Nu kiesensi dat si willen. Merlijn gaet
 Tote Blasise sinen raet,
 Ende seide wat daer soude gevallen,
 Blasys makedet²⁰ kont ons allen,
 Ende ten²¹ hoechgetyde gemene²²
- 9740 Ontboet men groet ende clene²³
 Te Logres in Kerstdage te wesen.
 Dns was dat al gehint²⁴ by desen,
 Ende Antor, die tkint hadde gevoet²⁵
 So dattet²⁶ sterck was ende vroet,
- 9745 So getrouwlike²⁷ hilt hi dat twaren
 Tote sinen sestien²⁸ jaren,
 Dattet²⁹ anders nieman ne soech
 Dan sijn wijf, ende oeck doch
 En weet hi wien hi meer mint
- 9750 So Artur so Keyen, sijn kint.
 »Lieve³⁰ kint³¹ hiet hi dat ende niet el³²,
 Ende by meende dat wesen wel³³.
 Vor Kerstavent³⁴ in Alrehelegen dage
 So makede Antor, sonder sage,
- 9755 Ridder Keyen, sinen sone³⁵;
 Tote Logres quam degone³⁶
 Met ridderen³⁷, die voeren³⁸ ginder
 Ende brachte met hem sine kinder.
 Opter³⁹ vigelien waren gemeenlike
- 9760 Alle die clerke van den rike,
 Ende oeck alle die baroene,
 Die waren van enegen doene.
 Ende daden⁴⁰ alle alse Merlijn zeide,
 Ende waren in groter simpelheide,

¹guet ²to der ³to onsen ⁴Cristus ⁵degene ⁶to ⁷den-
 ste ⁸Fransch: *en tel maniero que li pu plus vois et*
sonoise que par seslection sera rois et sans eslection
dautrui ⁹teiken seen ¹⁰mit den ¹¹Dat dat ¹²iemer-
 meer ¹³Fransch: *lors dit li uns el autre* ¹⁴Unde de

¹⁵teiken ¹⁶kerstes ¹⁷steyne ¹⁸makede dat ¹⁹to
 den ²⁰gemeyne, cleyne ²¹ige endet ²²gevodet ²³dat
 dat ²⁴getrouwlike ²⁵sesteen ²⁶leve ²⁷al, wal
²⁸Kerstesavent ²⁹Fransch: *fest de Kei son filz chevalier*
³⁰degene ³¹ritteren ³²voren ³³op de ³⁴deden.

- 9765 Ende leveden daer helechlyke¹,
Ter² Vesper quamen arm ende ryke;
Gode baden si dat hi hem gave²
Sulck teken, daer sy ave²
Gesterket waren in der⁴ wet.
- 9770 Te² mettene quamen⁶ si noch bet,
Ter² ierster missen ende ter anderen
Begonden die heren wanderen
Ombe dat si misse wouden horen.
Nu waren daer sulcke doren,
- 9775 Die zeiden, dat zi waren sot,
Die beiden na dat hem God
Vertogen soude enech⁷ dinck,
Te⁶ kiesene daerby enen koninck.
Met dat sijn⁶ spraken met enen monde,
- 9780 Gevillet, dat men mysse begonde,
Ende gingen in den monster te samen;
Doe si alle daerin quamen,
So was daer een helech¹⁰ man
Die die misse daer began;
- 9785 Maer ierst¹¹ quam hi ten lieden voert
Ende zeide hem allen dese woert:
»Lieve liede¹², gy zijt hier komen
Ombe drierhande vromen;
Welck si sijn¹² moechdy¹² horen :
- 9790 Ombe uwe siele al¹⁴ te voren,
Ende oeck ombe des dages eer,
Ende ombe miracle, die onse Heer
Hier sal doen toter stede,
Ende ombe enen koninck mede
- 9795 Die man sal sijn¹⁴ der heleger¹⁴ kerken,
Die hy¹⁴ berechten sal ende sterken.
Wy bidden Gode, die dat al bekint¹⁷,
Dat es Jesus Kerst, onse koninck,
Dat hi ons waerlyck teken sende,
- 9800 Ombe te doene sonder meswende¹⁸
Dat Sijn¹⁸ liefste¹⁸ wille sy,
Also gewaerlike als Hy
Desselven dages was geboren;
Ende gy, alle die dit horen,
- 9805 Sult uwe *pater noster* spreken¹⁹.
Si zeiden alle: »wy en willens niet breken¹⁹.
Altehant ginck men singen;
- 9810 Doe²² waren daer zulke man,
Die wte gingen na deser tijt,
Daer zi vonden ene plaetse wijt,
Ende doe si daerbinnen waren
Sagen si den dach verbaren²²
- 9815 In die plaetse, daer si doe vonden
Enen steen²⁴ ten selven stonden.
Si en wisten niet welker tieren
Hi doe was na der²⁴ manieren;
Een marber seiden si dattet²⁶ waer²⁷;
- 9820 Si vonden doe al openbaer
Eens voetes breet een anebilt²⁸,
Dat een swaert wel vaste hilt²⁸,
Dat stack daerinne toten stene²⁸;
Doe si dat sagen algemene²⁸
- 9825 Die ierst wten³¹ monster gingen
Wonderde hem van desen³² dingen,
Si seident, ende en lietens niet,
Den biscope die Brixes hiet;
Alse hi dat hoerde, die die misse sanck,
- 9830 Nam hi wywater eer iet lanck
Ende ginck vor, die andren naer,
Leeke, clerke volgeden daer,
Toter stede daer die steen lach,
Dien doe menech man sach;
- 9835 Ende doe si sagen dat anebilt,
Dat dat zwaert so vaste hilt
Riepen si alle: »*Sancte Pater!*»
Ende worpen daerop dat wywater;
Die biscop neech ter aerden³²
- 9840 Ende sach in der middewaerden³²
Guldene boecstave, die seiden dat
Die dat swaert track³² wter stat,
Hi soude, by den wille Onses Heren,
Coninck sijn met groter eren.
- 9845 Mettien dade³⁴ hi den steen behoeden
Tien³⁴ goede manne³⁷ ende vroede³⁸,
Vijf leken ende vijf clerke,
Ende gingen weder in die kercke,
Ende seiden: »God hevet ons gedaen
- 9850 Een scoen³⁹ teken, sonder waen³⁹.
*grant place voide, et quant est sen issirent devant le
mostier si fu aiorne* ⁴⁰Fransch: *un perron tot quarre*
⁴¹den ⁴²dattu ⁴³Fransch: *si disoient li un que il
estoit de marbre, li autre disoient que non* ⁴⁴belt,
helt ⁴⁵steyne ⁴⁶algemeyne ⁴⁷ierst ut den ⁴⁸dessen
⁴⁹eerden, midde werden ⁵⁰treckede ⁵¹mit den dede
⁵²Tijn ⁵³goeden mannen ⁵⁴vroeden ⁵⁵eyn scone,
- ¹hill. ²to der ³geve, mede ⁴de ⁵to ⁶quemen
⁷enege ⁸to ⁹se dat ¹⁰hillich ¹¹ierst ¹²lieven lude
¹³moge gy ¹⁴als ¹⁵heilgen ¹⁶de se; doch in 't Fransch:
*nos aurons roi et chevelaine por maintenir sainte
eglise et garder et deffendre et soutenir lou menu
pueple contre les anemis de la loi* ¹⁷bekent ¹⁸misse-
wende ¹⁹leveste ²⁰dat ²¹to der ²²oek ²³Fransch:
et quant il ot chante jusque a levengile, si ot vne

- Te Deum laudamus* songen si claer.
 Als die man quam toten altaer,
 Hevet hi hem toten lieden gekeert,
 Ende zeide: »proevet ende leert
- 9855 Dat ieman onder ons es goet,
 Want God dor onsen wille doet
 Sulck teken als gy sien¹ moget;
 Ic bidde iu, dor onses Heren doget,
 Dat negeen man, dor edeldoem
- 9860 Noch dor generhande roem,
 Die te desen lieden behoert,
 Tegen dit teken segget een woert;
 Want die dat teken sende sille
 Sal wel togen sinen wille².
- 9865 Men dade voert den dienst³ onses Heren,
 Ende alsi⁴ volzongen was met eren
 Gingensi toten stene wanderen;
 Elck hi vragede daer den anderen,
 Wie daer ierst⁵ trecken woude⁶.
- 9870 Doe seide daer elc, dat men soude⁷
 Den biscop ontbieden lude ende stille,
 Ende horen wat hi seggen wille.
 Daer was lange groot strijt,
 Ende sulck die woude⁸ eertijt
- 9875 Wie dat macht hadde in die poert⁹,
 Woude¹⁰ proeven ember voert.
 Daer was tale ende gescal,
 Des men hier niet vertellen sal.
 Die biscop hi sprac voren,
- 9880 Daer si alle toehoren:
 »Gy en sijt niet¹¹, zeydi¹², »twaren,
 »Also vroet als my lief ware¹³;
 Dat moechdy mercken gereset
 Dat God, die alle saken weet,
- 9885 Hier heeft verkoren¹⁴ enen man
 Ende wy en weten wien nochtan,
 Ende dat zeggick iu oeck mede
 Dat edelheit noch rijchede
 Die sal hier liggen stille,
- 9890 Sonder al Onses Heren wille¹⁵;
 Ende ick weet wael te voren,
 Al en waer hi noch niet geboren
 Die dat zwaert dragen sal,
 Al hadden wy dat gesworen al,
- 9895 Dat ment¹⁶ gewonne met gener sake,
 Ende nieman oeck wt en trake¹⁷.
 Nu droegen zi overeen daer,
 Dat die biscop seide waer;
 Doe berieden hem die baroene
- 9900 Ende droegen overeen van desen doene,
 Dat si melden des biscops woert,
 Ende zeiden, daer tvolc toe hoert,
 Hoe wael dat die biscop dede
 Met deser groter oetmoedechede.
- 9905 Hi seide: »dat komet van Onsen Heer,
 Ende in doe¹⁸ no min no meer,
 Anders daertoe, ombe geen verdriet,
 Dan al dat Onse Heer gebiet,
 Ende der Kerstenheit¹⁹ betame,
- 9910 Ende dat ick des negene scame
 En hebbe²⁰. Vor misse was dit gedinge.
 Zi zeiden alle sonderlinge
 Toten biscope, ende hi nam respijt
 Tote na hoechmissetijt²¹.
- 9915 Tierst²² dat die misse was gedaen,
 Sprac die biscop also saen:
 »Merket alle dese tabernacule,
 Die God in desen tabernacule²³
 Dor uwen wille heeft²⁴ gedaen.
- 9920 Hier moechdy²⁵ alle by verstaen,
 Wie des konincrykes es waert²⁶.
 Iu bediedet²⁷ dit goede swaert²⁸
 Dat gerechte dat men hout²⁹
 Met Gode ende met gewout³⁰.
- 9925 Aldus wert³¹ onse koninck gekoren;
 Ic weet wel dat God te voren
 Visiert, wie dat lant sal berechten³²
 Die rike en dorven daer niet ombe vechten
 Ombe te proeven ierstwerf,
- 9930 Want hoverdie niet en bederf
 Die arme³³ wesen sonder toren³⁴,
 Al gaen hier die rike voren;
 Want dat es gewoente ende sede,
 Die hier hevet die hogeste stede,
- 9935 Dat si ierst proeven gaen;
 Want hier es nieman, sonder waen,
 Die enen koninck maken woude,
 Dat hi den dullesten kieseen soude³⁵.

¹seen ²denst ³alzo se ⁴eirst ⁵wolde, solde ⁶Fransch
 duidelijker: *car li haut home et li riche home et li plus
 puissant qui force i avoient* ⁷zegede he ⁸weer ⁹hevet
¹⁰Fransch: *tant vos puis ge bien dire que richesse ne gen-
 tellece ne fieries ni a mestier se la volantes non dou
 Seigneur dou ciel* ¹¹men dat ¹²ne ¹³en do ¹⁴Kris-

tenheit ¹⁵hogemistijt ¹⁶To eirst ¹⁷Fransch: *lor mostra
 par parole les beles miracles que nostres sires avoit
 feites por els* ¹⁸hevet ¹⁹moge gy ²⁰weert, zweert
²¹bedudet ²²holt, gewolt ²³wirt ²⁴berichten ²⁵Fransch:
ele ne viaut mie par richesse ne par orgueil, etc. ²⁶armen
²⁷Fransch: *se ne san corrocent mie li poere ne li richs.*

- Dus daden si des biscopes raet
 9940 Sonder ienech ander quaet;
 So wie so best dochte waert
 Soude ierst proeven nu dat zwaert.
 Daertoe zwoeren al die heren
 Dat zi dengenen souden eren
 9945 Ende dien vor koninck bekinnen¹,
 Die dat zwaert wt konde gewinnen.
 Hi nam daerwt anderhalf hondert
 Der hogeste, wien² des wondert,
 Ende dadese alle an dat zwaert
 9950 Proeven, ende, gereet ter vaert,
 Doe hiet hi den anderen saen
 An dat zwaert proeven gaen;
 Alle die wouden overluet,
 Nieman en mochtet getrecken wt.
 9955 Tien man hoeden den steen,
 Alle die wouden overeen
 Zouden proeven an die sake,
 Of dat zwaert ieman wttrake.
 Oeck was, aldus segget die aventuer,
 9960 Achte dage³ geproevet al duer,
 Dat zi alle trocken⁴ an dat zwaert,
 Tote dat Jaersdach quam voert⁵.
 Doe hoerden echt die baroene
 Misse na horen doene,
 9965 Dat die biscop hadde geverst,
 Dat hem dochte wesen best.
 Doe zeidi⁶ hem dese⁷ saken:
 »Ja, en mach men niet geraken
 Noch enen koninck, mettervaert⁸
 9970 Gaet ende proevet an dat zwaert,
 Nu moechdy⁹ alle bekinnen¹,
 Dattet nieman mach gewinnen
 Sonder dien¹⁰ God gebiet¹¹.
 Si seiden: »wy en sceden niet
 9975 Wter stat voer dat wy sien,
 Wien dattet¹² sal gescien.¹³
 Doe die dienst¹⁴ was gedaen
 Gingen zi ter¹⁵ herbergen saen;
 Na etene gingen zi, als men plach
 9980 Te doene op enen hogen dach,
 Te josteerne op een velt.
 Die tiene¹⁶, die met geweld

¹bekennen ²wen ³Fransch juister: *toz les viii iorz*
⁴treckeden ⁵Fransch: *insque lou ior des etrainnes*
⁶zegede he ⁷dese ⁸myt der vart ⁹moge gy ¹⁰den
¹¹wen dat dat ¹²Do de denst ¹³to der ¹⁴de tijne
¹⁵voren ¹⁶Fransch: *li x pseudome qui gardoient les-
 pee ialerent por veoir les chrs bohorder.* ¹⁷Fransch:

- Hadden te wachtene nu dat zwaert,
 Voeren¹⁸ alle nu derwaert
 9985 Ombe te siene dat boert¹⁹;
 Oeck wert daer sulck gevoert,
 Dat hi te hues bet waer bleven.
 Mettien es die strijt begeben,
 Ende gaven die scilde haren knechten,
 9990 Die doe alle gingen vechten,
 Ende si streden lange tijt,
 So dat daer was een strijt
 Dat alle die liede van der stat
 Derwaert liepen ombdat,
 9995 Some gewapent, some naket.
 Antor hadde Keyen gemaket
 Ridder, als ic sprac te voren;
 Als hi den strijt begonde horen,
 Hiet hi den broeder mettervaert
 10000 Te hues riden on be zijn zwaert.
 Artur, die was herde snel,
 Ende zeide: »dat doe ick wel²⁰».
 Dat paert hi metten sporen nam,
 Ende reet dat hi ter²¹ herbergen quam;
 10005 Keyen swaert socti²² daerinne,
 Maer hi en vant niet; die waerdinne
 Haddet²³ in der kameren besloten,
 Ende was gegae metten roten,
 Metten vrouwen ende metten kinden;
 10010 Ende doe hijt niet²⁴ en konde vinden,
 Weendi²⁵ ende wart herde gram.
 Mettien hi vor den monster quam,
 Daer die stoen lach endet²⁶ swaert daerin,
 Dat hi en proefde²⁷ no²⁸ meer no²⁹ min;
 10015 Hi dachte: mochtict³⁰ getrecken ave,
 Dat hijt³¹ den broeder gerne gawe;
 Hi reet daertoe onvervaert,
 Ende nam metter³² hant dat swaert,
 Ende heeftet³³ onder sijn cleet gedecket.
 10020 Keye was doe voert getrecket,
 Ende sach komen wter poert
 Sinen broeder ende track³⁴ voert,
 Ende vragede of hi dat swaert brochte?
 Artur zeide, hi en mochte
 10025 Van hues brengen negeen,
 »Maer doch brenge ick iu een³⁵».

*cil fu moult preuz et moult servissables, si respondie:
 volentiers, Sire.* ¹⁸sochte he ¹⁹hadde dat ²⁰do he
 dat nicht ²¹meende he ²²unde dat ²³provede ²⁴ne,
 noch ²⁵mochte ick dat ²⁶he dat ²⁷myt der ²⁸hevet
 dat ²⁹treckede.

- Doe track¹ hijt² wt sinen clede,
 Ende gaffet³ den broeder gerede.
 Hi namt⁴ ende was wel seker das,
 10030 Dattet zwaert wten stene⁵ was;
 Hi dachte, hi sonde koninck wesen.
 Den vader sochte hi na desen;
 Doe hine vant, hi seide: »vader,
 Ick werde heer altenengader,
 10035 Siet hier dat zwaert, dat ick track
 Wten stene⁶ daert⁷ inne stack⁸”.
 Van groten geruchte was Keye seer.
 Tierst⁹ dat dit sach sijn heer,
 Wonderde hem wanen dit quam:
 10040 »In den stene”, seidi, »dat ict nam”.
 Die ander geloefdes¹⁰ niet een haer,
 Ende zeide: »du en sechs niet waer”.
 Ter kerken gingensi onder hem drien¹¹.
 Else Antor hevet den steen vorsien¹²,
 10045 Ende hijt¹³ swaert daerin niet en wint¹⁴,
 Doe zeide hy: »Keye, lieve kint,
 Sech my wanen quam dat dy?
 Ick sal wel weten liegestu¹⁵ my;
 Liegestu, ick en mynne dy nemmeer¹⁶”.
 10050 Hi scaemde hem doe herde seer:
 »Ick en liege iu niet, hoe dat sy;
 Artur, mijn broeder, brachtet my,
 Doe hy dat myne niet en vant;
 Ic en weet hoe hem dat quam ter hant”.
 10055 »Gif my dat zwaert”, zeide Antor recht,
 »Du en heves daeran krom¹⁷ no recht
 Ick wil dy proeven waerby dat zy”.
 Doe sach hi Artur staen daerby
 Ende zeide: »lieve kint, kom haer¹⁸,
 10060 Doe my dit zwaert hierin openbaer
 Als dat was, als gijt eerst hilt”.
 Artur sloecht¹⁹ in dat anebilt,
 Daer dat stont alset te²⁰ voren dede;
 Keyen riep hi daer ter stede,
 10065 Ende hieten²¹ trecken dat zwaert.
 Hi stack die haende derwaert,
 Maer hi en kondet niet gewinnen;
 Doe ginck hi ter kerken binnen,
 Ende riepse in die kerke beide²²,
 10070 Ende seide: »ia, wistic dat gereide
 Dat Keye dat zwaert niet en wan”!
- Doe so nam die goede man
 Artur in die arme sijn²³,
 Ende zeide: »lieve sone mijn!
 10075 Of ick dat mochte beiagen
 Dat ick iu dade²⁴ krone dragen,
 Wat soude²⁵ mijn loen sijn?”
 Hi seide: »lieve vader mijn,
 Had ick dat goet of ander eer,
 10080 Gy zoudt daer al af zijn heer”.
 Antor antworde hem sciere:
 »Iu vader ben ick in ener maniere,
 Maer ic en wan iu niet nochtan,
 Ende ick en weet wie iu wan”.
 10085 Als Artur hoerde, dat Antoer
 Sijns loechende ende verswoer,
 Weendi²⁶ sere ende jammerlike
 Ende zeide: »Vader van Hemelrike!
 Wanen²⁷ komt my dit te voren,
 10090 Dat ick mynen vader hebbe verloren?”
 Antor sprack: »enen vader haddy²⁸;
 Ach, lieve kint, nu zegget my:
 Of ick iu doe dragen krone,
 Wat sal ick hebben te²⁹ lone?”
 10095 Artur seide: »al dat gy wilt”.
 Doe seide hem Antor, hoe hine hilt
 Ende hoene³⁰ sijn wijf sogede,
 Ende hoe hy dor hem gedogede,
 Dat Keyen sogede een ander wijf;
 10100 Hy moestes hem³¹ danken sonder blijf,
 Want nie en was gevoet
 Een kint noch so wael behoet;
 »Of ick iu dat ryke mach bejagen,
 Wat lone sal Keye dragen?”
 10105 Artur zeide: »ic bidde iu altoes,
 Dat gy my niet en maeckt vaderloes,
 Ick en wiste my waertoe³² keren,
 Maer helpet my te deser³³ eren,
 Ende of God wil dattet gesciet
 10110 Gy en konnet³⁴ gedenken niet,
 Ick en salt iu geven thant³⁵”.
 Antor seide doe: »iu lant
 En³⁶ willick niet ontbidden iu,
 Maer des begeer ick hier nu:
 10115 Als gy zijt koninck, doet dat dor my,
 Dat Keye, mijn sone, iu drossate sy,

¹treckede ²he gaf, nam dat ³ut den steyne ⁴daer
 dat ⁵To eirst ⁶gelovede des ⁷dren, vorseen ⁸he dat
⁹vant ¹⁰legestu ¹¹nembermeer ¹²krum ¹³her
¹⁴sloech dat ¹⁵alsdat to ¹⁶hiet em ¹⁷bede ¹⁸sine

¹⁹dede ²⁰solde ²¹wenede he ²²wanen ²³hadde
 gy ²⁴to ²⁵he ene hielt ²⁶wo ene ²⁷moste hem des
²⁸waer be- ²⁹to deesser ³⁰konnen ³¹to hant ³²Ne.

- Ende dat hi dor mesdaet, in gener hande,
Die hi doet in uwen lande,
Sine drossatescap niet en verliese¹;
- 10120 Dat hi dus bewilen es riese²,
Dat suldy wel gedogen,
Want icken anders dede sogen,
Ende gy zijn goede soch soget;
Hierby es recht dat gy gedoget
- 10125 Sine ommatelike seden".
Artur zeide: »ic bens gebeden",
Ende swoer hem dat opten³ altaer;
Doe gingensai wten monster daer.
Doe quam al dat volck van den stryde
- 10130 Te hueswaert te Vespertyde,
Man, wijf, kinder, ende knechte
Quamen alle van den gevechte;
Antor met sinen magen doe ginck
Toten biscope ende zeide hem die dinck:
- 10135 »Heer, dits⁴ mijn kint, dat niet ridder en es⁵.
Nu bid ick iu, Here, nu proevet des:
Hi zoude proeven gerne an dat zwaert;
Leidet die baroene derwaert".
Die biscop hiet oeck den heren,
- 10140 Dat zi alle ter kerken keren.
Antor zeide: »nem⁶ dat zwaert, mijn kint,
Ende siet, dat gijt den biscop gehint".
Ende Artur track⁷ wt dat swaert,
Ende boetet⁸ den biscope ter vaert.
- 10145 Die biscop nam hem eer iet⁹ lanck
In sinen arm, ende sanck
Te Deum laudamus metten¹⁰ clerken
Ende droechen¹¹ daer in die¹² kerke.
Die baroene sagen al toe,
- 10150 Ende en wisten gebaren hoe,
Ende zi zeiden, in genen keer
Lietensi kint wesen Heer.
Den biscop dadensi vererren;
Hi zeide: »God kent bet van verren
- 10155 Die liede¹³ dan gy nu doet".
Antor, die ridder¹⁴ goet,
Ende al dat gemene¹⁵ diet
En scieden daer van Artur niet.
Die baroene ontseiden die sake,
- 10160 Die biscop zeide¹⁶ in hoger sprake
Ende sprac: »al hadden zijt¹⁷ alle gesworen
- Die nu in eertrike sijn geboren,
Ende wil dat God, het moeste¹⁸ wesen.
Lieve Artur", sprac hi na desen,
10165 »Doet dat zwaert in dat anebilt;
Gy Heren, treckt die dat trecken wilt".
Si trocken¹⁹ alle, ende ombe niet;
Want dat vor hem niet en liet²⁰.
Si seiden: »wy en doen niet een twint;
- 10170 Maer dat nu soude sijn een kint
Coninck over ons, geeft²¹ ons wonder".
»God doet dat", seidi²², »al bysonder".
Die baroene daden saen,
Dat ment²³ zwaert liete staen
- 10175 Tote Onser Vrouwendage doch,
Ende liete daeran proeven noch.
Die biscop hoerde die clage,
Ende liet dat zwaert staen tot dien²⁴ dage;
Hier binnen proevede menech²⁵ man,
- 10180 Die dat nochtan niet en gewan.
Doe sprac die biscop tot Artuer:
»Gan iu God der aventuer,
So gaet ende nemt²⁶ dat zwaert".
Artur dadet²⁷ metter vaert.
- 10185 Doe dat volck dat gesach,
Weende daer menech opten dach
Van vrouden; men vragede openbaer,
Of daer ieman tegen waer?
Die hoge liede²⁸ zeiden: »Heer!
- 10190 Laet tot Paeschen ende niet meer;
Treckt nieman wt binnen desen,
Wy sellen²⁹ des ember³⁰ met iu wesen".
»So doedy³¹ dit dan sonder stryden,
Of wy tote Paeschen ontbiden³²?"
- 10195 Zi zeiden: »ja wy, sonder waen
Ende latent ryke³³ in sinen handen staen".
Die biscop zeide: »Artur, doe dat zwaert³⁴
In dat anebelt metter vaert³⁵,
Gy zult³⁶ hebben dat God gebiet".
- 10200 Artur dade dat men hem hiet.
Doe nam dat volc tien³⁷, die zy wouden,
Die dat zwaert³⁸ hoeden zouden.
Rechte aldus ontbeiden zi das
Al tedien³⁹ dat Paeschen was.
- 10205 Ende hiertebinnen leerdet⁴⁰ kinnen
Die biscop, ende t⁴¹ kint sere minnen;

¹verlieset ²dweset ³op den ⁴dit is ⁵nicht ritter
is ⁶nym ⁷treckede ⁸boet dat ⁹ieet ¹⁰mit den
¹¹drogene ¹²de ¹³luden ¹⁴ritter ¹⁵gemeyne ¹⁶ze-
gede ¹⁷ze dat ¹⁸et moeste ¹⁹treckeden ²⁰liet ²¹hevet

²²zegede he ²³men dat ²⁴den ²⁵manich ²⁶nemet
²⁷dede dat ²⁸hogen lude ²⁹zolen ³⁰omber ³¹do
gy ³²ontbieden ³³dat ryke ³⁴zwaert, veert ³⁵zult
³⁶tyne ³⁷to den ³⁸leerde dat ³⁹de dat kint.

- Hi zeide: »dit lant comet iu an,
Denket ombe wesene goet man;
Kieset die gy wilt dat zij iu raet,
10210 Ende iu ammet nu bestaet,
Gelijk of gy een koninck waert¹,
Dat es uwe, sijt onvervaert¹!”
Artur antworde: »ick settet² an Gode
Algader ende an Sine gebode;
10115 Kieset die gy wilt, Heer,
Die³ Godes wille doen⁴ ende mijn eer;
Vraget mynen heer oft hem dunket goet?”
Die getrouwe⁵ biscop, hi doet
Antor comen, sinen vader,
10220 Ende zeiden wat Artur secht algader.
Si gaven⁶ hem raet die goede liede,
Ende by des biscops⁷ gebiede
Wart daer Keye drossate saen;
Die ander ammete liet men staen
10225 Tote Paeschen, ende tien⁸ tyden,
Quam tvolc⁹ al te Lonnen, wyde ende siden
Die biscop dade¹⁰ doen halen
Alle die baroene binnen der salen
In Paeschavende, ende zeide aldus:
10230 »Ick hope dat wille Jhesus,
Dat dit kint onse koninck blyve;
Ick hebbe oeck in sinen live
Menege doget an hem verstaen”.
Die heren antworden saen:
10235 Wy en zijn niet¹¹ daertegen dan,
Maer ons wondert, dat dus jonc een man
Dus ongeboren sal sijn onse Heer”.
Die biscop zeide: »sechdy embermeer¹²
Jegen dat recht dat God gebiet,
10240 So en zijdy¹³ recht Kersten¹⁴ niet”.
Zi zeiden: »wy en zijn¹⁵ niet tegen Gode;
Doet algader uwe gebode,
Gy hebbeten lange bekint¹⁶
Ende wy en kennens niet een twint;
10245 Wy bidden iu doch ener¹⁷ saken:
Eer wy hem noch koninck maken
Laet ons an hem proeven stille,
Wat manne dat hi wesen wille.
Hier es sulc diet weten¹⁸ sal sciere
10250 Als hi weet sine maniere”.
Hi zeide: »gy duncket¹⁹ my begeren,
- Dat men lette sijn sacrerer?”
»Ja, wy”, seiden si, »tot morgen dach;
Is hi dan sulc dat hijt²⁰ sijn mach,
10255 So kies en wyne dan sonder sage,
Ende wyet²¹ hem in Sinxedage;
Dat bidden wy iu, Here, dat gy doet”.
Die biscop seide: »dat duncket my goet”.
Scire was dese raet gehent.
10260 Des morgens bracht men in ’t Parlement
Artur, want men hem kies en soude²²;
Hi track dat zwaert wt, als men woude²³;
Vor koninck hebbensi hem gekoren.
Si baden dat hyse soude²⁴ horen,
10265 Ende hi dat zwaert dade in t²⁵ anebilt.
Hi zeide: »ic doe al dat gy wilt”.
Ter²⁶ kerken leiden sine²⁷ scier
Ombe te wetene sine manier;
»Wy sien²⁸ wael”, seggen si, »dat wil²⁹
10270 Dat wy doen al dijn gebot; [God,
Des houden³⁰ wy iu vor Heer,
Artur, nu vorwert meer,
Ende ontfaen iu sonder Parlement;
Laet tot Sinxen³¹ iu sacrement,
10275 Nochtan en weest³² niet Here te min,
Nu secht uwes selves sin
Sonder ander mannes raet”.
Artur zeide, daert³³ al an staet,
»Wildy³⁴ my manscap doen ontfaen,
10280 Dat en waer geen recht, sonder waen;
Ick en mach iu geen gewelt geven,
Eer ick koninck ben verheven
Ende gewyget³⁵ na koninges recht;
Ende dat gy my biddet echt
10285 Heer te syne van den lande,
Dat en³⁶ mochte sijn sonder scande
Eer ick mijn recht hebbe ontfaen;
Dat gy my biddet te latene staen
Mijn wyen³⁷ dor uwen wille,
10290 Dat laet ick gerne staen al stille,
Want ick en mach hierna noch nu
Gene ere hebben sonder iu”.
Doe dochte elcken in sinen moet,
Dat dat kint ware³⁸ vroet;
10295 Si seiden, dat hem wael behaget,
Dat hi te Sinxen³⁹ krono draget

¹weert, onverveert ²seke dat ³de ⁴doet ⁵getruwe
⁶geven ⁷biscopes ⁸to den ⁹dat volc ¹⁰dade ¹¹ne
sin nicht ¹²ombermeer ¹³sin gy ¹⁴kristen ¹⁵ne sin
¹⁶bekent ¹⁷eyner ¹⁸wesen ¹⁹donket ²⁰he dat ²¹wy-

get ²²solde, wolde ²³in dat ²⁴to der ²⁵se ene
²⁶seen ²⁷wille ²⁸holde ²⁹Pinxten ³⁰ne weset ³¹dar
dat ³²wil gy ³³gewyget ³⁴ne ³⁵wygen ³⁶were.

Ende daden hem clenode¹ bringen
 Ende oeck ander duere dingen,
 Te siene of hy gierech waer²;
 10300 Doe vraechdi elken harentaer³
 Wat dese sake gelden mochte,
 Nadien dat hem dat volc dochte
 Gaf hy weder dier ende ondie⁴;
 Dus was hy weder quite scier
 10305 Enten ridders⁵ die hi hoert⁶ prisen
 Gaf hi orse, enten⁷ jolysen
 Ende⁸ die minden⁹ gaf hi gout¹⁰
 Ende clenoden menechfout¹¹;
 Waren si oeck onechte,
 10310 Hi gaf hem scoenhede na rechte.
 Daerby proeveden die vroede
 Dat zijn zin niet en stont na goede;
 So wie so oeck wael wilde,
 Proevede wael dat hi was milde;
 10315 Oeck zeiden aldaer die vroede
 Dat hi was van hogen moede;
 Negene vrechheit vant men daer an,
 Want also als hijt¹² gewan,
 Gaf hijt¹³ daer het was bestaet¹⁴
 10320 Dus en¹⁵ vondensi hem niet quaet.
 Tot¹⁶ Sinxen¹⁷ hebben si gebeit,
 Te¹⁸ Lonnen quamen si gereit,
 Ende proefdent zwaert¹⁹ daert stack in den
 Lonnen ende Logres is al een. [steen;
 10325 Also my duncket, int Romans,
 Sodat²⁰ die redene zij gans;
 Maer t was ombe niet dat zy traken.
 Die biscop hi hadde doen maken
 Enen²¹ scepter ende ene²² krone;
 10330 In Sinxenavende²³ was dat scone:
 Die biscop dade te Vespertyde
 Artur ridder²⁴ maken, daer menech²⁵
 Ridder²⁶ mede was ende oeck clerke.[blyde
 Des nachtes wakedi²⁷ in der kerken,
 10335 Des morgens quamen die baroene.
 Die biscop sprac, na sinen doene,
 Ende zeide: »nu mogewy sien ende horen

Den man, dien God hevet verkoren;
 Siet hier sine konincklycke gewaden,
 10340 Wil ieman daer tegen raden?"
 Si seiden, si loveden dat alle,
 Ende of zi iet²⁸ met ongevalle
 Jegen hem hadden gedaen,
 Dat hi hem dat vergave²⁹ saen;
 10345 Genade baden si op horen knien³⁰.
 Artur weende mettien³¹,
 Ende knielde³² vor hem met naten ogen.
 Hi vergaf³³ dat nederen ende hogen,
 Ende bat hem, dat zi Gode beden,
 10350 By Siner groter ontfermecheden,
 Daer hem die ere quam ave,
 Dat hi hem dat allen vergave³⁴.
 Mettien namen sine³⁵ ende leden
 Tot sinen koninckliken cleden;
 10355 Alsi³⁶ doe was gecleet
 Was die biscop wael gereet
 Ombe dat hi soude misse singen,
 Aldaer si hem Artur bringen.
 Die biscop sprac tot Artur thaut:
 10360 »Want gy Here sijt over dlant³⁷,
 Artur, gaet ende haelt u zwaert³⁸.
 Dus sprac die biscop te hemwaert³⁹.
 Al die processie ginck met hem ten stene,
 Ende doe si daer waren algemene
 10365 Sprac die biscop: »oftu⁴⁰ an Gode
 Geloves⁴¹ ende an Sine gebode,
 Ende an Sine Moeder⁴² Santa Marien,
 Ende an Sante Peter, den vryen,
 Ende an alle Santen ende Santinnen,
 10370 Entie die⁴³ heilige kerke minnen
 Ende houden in goeden vrede,
 Entie⁴⁴ donberadene troesten mede,
 Ende gerechte wils⁴⁵ houden onvervaert,
 So ganck toe ende nem dat zwaert,
 10375 Daer dy God mede heeft verkoren⁴⁶.
 Artur die stont ginder voren,
 Sine ogen die waren hem nat;
 Menech man weende ombe dat.

¹cleynhede ²weer ³her unde dar ⁴duer unde onduer
⁵unde ritters ⁶haer ⁷unde den ⁸in 't Fransch
 heet het: *il devoit as boens chrs les chevaux et as jolis
 et as envoiez qui estoient amoureux devoit et joyaux
 et deniers et or et argent.* ⁹golt, manichfout ¹⁰Engene
 vrachheit ¹¹he dat ¹²bestadet ¹³ne ¹⁴To ¹⁵Pinxten
¹⁶dat zwaert ¹⁷Sy dat ¹⁸Eynen, eyne ¹⁹Pinxstavende
²⁰ritter ²¹manich ²²wakede he ²³icht ²⁴vorgeve
²⁵kneen, myt den ²⁶knealde ²⁷vorgaf ²⁸vorgeve
²⁹nemen ze ene ³⁰Als he ³¹dat lant ³²to em weert

³³off du ³⁴gelovest ³⁵moder ³⁶Unde de de ³⁷Unde
 de ³⁸willest ³⁹Fransch: *Artur, se tu es tex que
 voilles jurer et creanler Deu et Mad. Ste Marie et
 Mm Sgr. Saint Piero et toz Sains et totes Saintes,
 et Ste Yglise à sauver et maintenir, et pez et féauté
 en terre et a avoier loz desvoiez et totes les desavoies
 a ton pooir et a maintenir totes droitures, si aiez
 avant et prenes cels espec dont Nre Sire vos a faite
 leslection.*

- Hi zeide: »also gewaerlike,
 10380 Alse God van Hemelrike
 Boven alle dinc hovet macht,
 So moet' Hy my geven die kracht'
 Te doene dat ick hebbe verstaen'''.
 Mettien knielde hi saen
 10385 Ende nam tswaert' tusschen knoep ende
 Ende tract' wten aneilte; [hilde
 Doe leide hijt' opten' altaer.
 Gesacreert wart hi aldaer,
 Als men enen koninck soude*.
 10390 Na misse, als die biscop woude*,
 Gingen zi wter' kerken saen,
 Ende quamen ter'° plaetsen gegaen,
 Daer die steen hadde gelegen,
 Die doen enwech was gedregen;
 10395 Si en wisten, hoe'' hi was verloren.
 Dus was Artur koninck gekoren,
 Die dlant van Logres entie'' steden
 Lange hilt met groten onvreden'',
 Alse gy horen sult hiernaer;
 10400 Want nu ierst'' ginck'' an aldaer
 Die hate ende dat stryden,
 Dat lange duerde op hem in nyden
 Van den baroenen, wyde ende syde,
 Die hi al verwan met stryde.
 10405 Hier indet'' kronement ter ure
 Van den koninge Arture;
 Nu suldy'' voert hoeren die stryde,
 Die hem gescieden in sinen tyde.

*Van enen hove, dien K. Artur hielt te Caredol,
 daer beyde koninge, hertogen, ende
 vorsten quamen.*

- God, die alle dinck vermach
 10410 Ende Sine moeder, daer Hi inne lach,
 Sy moeten my, in dit begin,
 Geven wijsheit ende sin
 Te volmakene dese saken,
 Daer Jacob van Maerlant ierst dat maken
 10415 Af'' began, en liet sijn dinck

¹mote ²krafft ³mesdaen; verg. echter 't Fransch:
*force et poir de faire et de mainlenir ce que vos
 maves dit et ge l'ai entendue*; en 't Eng.: *I have it
 wel understonde* ⁴dat ⁵treckede dat ⁶he dat ⁷opdat
⁸solde, wolde ⁹ut der ¹⁰to der ¹¹wo ¹²unde de
¹³Zoo in dit HS. Maerlant, wiens berijming, gelijk Bor-
 rons verhaal, hier eindigt, schreef daarentegen zeker *vre-*
den, zooals ook het Fransch en 't Engelsch heeft: *et tint
 la terre de Logres en pez*, en: *and heilde the reame of Lo-*

- Daer Artur die koninckrone'' ontfinck,
 Als dat in *Merline* bescreven es''.
 Nu wil Heer Lodewyck'', sijn'' seker des,
 Van Velthem'' dit voert wtgeven
 10420 Na dat int'' Walsc es bescreven;
 Want nu ierst'' gaet an die dinck
 Van Merline ende van den koninck,
 Hoe dat Artur began regneren
 Altemale by Merlijns leren.
 10425 Doe Artur crone hadde ontfaen
 Ende sacreert was, daerna saen
 Te half Oegste, so hilt hy hof
 Tote Caredol, daer men of
 Seggen moge grote dinck.
 10430 Daer quan Loth die koninck,
 Die tlant van Leonois hilt geheel
 Ende van Orcanien een deel,
 Met vijfhondert ridders van pryse;
 Die koninck Oriens'', na siner wyse,
 10435 Quam met vierhondert ridders daer
 Die tlant'' van Gorre hielt vorwaer
 In enen dele, wy lesent dus,
 Ende tander hilt die koninck Bandegarius
 Die Melogans vader was.
 10440 Die koninck Ventres'' quam nadas,
 Die van Garlott was here,
 Sevenhondert ridders bracht in die were;
 Dese hadde Arturs suster te wive.
 Daer quam oec met stouten'' live
 10445 Carados Britas'' die koninck was
 Van Astragorre'', als ick dat las,
 Was hi geselle'' van der Tafelronden;
 Seshondert ridders bracht ten stonden.
 Dan quam die koninck Anguisant,
 10450 Die here was van Scotlant,
 Vierhondert ridder bracht hier.
 Daer quam die koninck Ydier
 Van Cornualge, ende brachte daer
 Vierhondert ridders ionck int'' openbaer;
 10455 Ende als alle vergadert weren
 Ontfincse Artur wael met eren,
 Gelijck dat een kint doen soude''

gres longe in pez. Later eerst werd, om 't verband met
 het toen toegevoegde, in 't Nederlandsch door Lod. van
 Velthem berijmd, die *vred* door hem in *owred* verkeerd.
¹⁴eirst ¹⁵genck ¹⁶endet dat ¹⁷zult gy ¹⁸Of ¹⁹koninck-
 crone ²⁰is ²¹Her Lodewijch ²²zijd ²³velchem ²⁴in dat
²⁵irst ²⁶Urtjens ²⁷dat lant ²⁸Neutres; doch zie 't Eng.
²⁹stolten ³⁰Eng. *Brenbas* ³¹Eng. *Stangore* ³²gefelle;
 Eng.: *oon of the knyghtes* ³³unde ³⁴solde.

- Dat noch was van cleenre oude¹.
 Hi gaf hem gichte² cleen ende groot
 10460 Gelyck betamede elcken genoot;
 Ende als die groete³ heren vernamen⁴
 Die gave entie⁵ clenode te samen,
 Die hem Artur die koninck gaf,
 Hadde hem herde onwaert daeraf,
 10465 Ende seiden, si waren⁶ herde sot
 Zoude zulck⁷ een knecht hebben gebot
 Over hem ende regneren daernaer,
 Die van so cleenre geboert waer⁸;
 »Ende dat hi oec koninck ende here sijn sal
 10470 Over den lande van Logres al,
 Dit en mach niet lange geduren⁹;
 Ende ontsiden¹⁰ die gave ter¹¹ uren,
 Ende ontboden hem, dat sine¹² nembermeer
 Vor koninck en hielden noch vor heer,
 10475 Ende dat hem negeen¹³ dinck es so leet
 Dan dat sine saceren lieten, God weet,
 Ende dat si hem manscap hadden gedaen,
 Ende dat hi wael verstonde, sonder waen,
 Dat si te sinen hove niet¹⁴ en komen
 10480 Ombe hem ere te doene noch vromen,
 Maer omb hem tonneren¹⁵ ende ontsetten
 Ende wten lande te jagen, dat wet; [met¹⁶
 Ende dat hi dat oec¹⁷ rume ter stede
 Ende nembermeer daerin kome mede;
 10485 Ende rumet hi des niet, si sullen hem slaen
 Dat hi des niet en sal ontgaen.
 Doe dit vernam Artur, die koninck,
 Dadi¹⁸ den raet na dese dinck,
 Dat hi seker was na den dach¹⁹,
 10490 Want hi verraetnesse ontsach.
 Dus dageden si viertienacht²⁰ in die stede,
 Dat deen den ander niet en dede.
 Daerna niet lang so geviel²¹ dat,
 Dat Merlijn quam in die stat,
 10495 Ende toenden²² vor die liede²³ gehende
 Ombdat hi woude²⁴ dat menne kende;
 Doe begonste²⁵ lopen die maer²⁶
 Dat Merlijn in die stat waer²⁷;
 Alsoe dit die grote heren vernamen,
 10500 Ontboden sine doen²⁸ al te samen

¹olde ²giffte ³de groten ⁴vernemen ⁵unde de
⁶weren ⁷zolck ⁸weer ⁹ontsegden ¹⁰tor ¹¹se ene
¹²geen ¹³nicht ¹⁴to onneren ¹⁵mit ¹⁶volck; Eng.
contres ¹⁷dede he ¹⁸Eng. meer bepaald: *he yede*
out of a window ¹⁹veerteynacht ²⁰gevel ²¹toende
em ²²lude ²³wolde ²⁴began te ²⁵meer, weer ²⁶do
²⁷dat he ²⁸queme ²⁹dede dat ³⁰segge ick ³¹als
ene ³²segen ³³hieten ³⁴leiden ene ³⁵dure ³⁶salen,

- Dat hi³⁷ se quame³⁸ spreken nu.
 Hi dadet³⁹ blidelike, zeggic⁴⁰ iu,
 Ende alsen⁴¹ die baroene sagen⁴² komen,
 Hieten⁴³ sine alle wellekomen
 10505 Met groter feesten, ende lietene⁴⁴ daer
 In een groot palaes daer naer
 Ende een scone ende herde diere⁴⁵
 Buten der stat op een riviere,
 An enen anger, als ic dat las,
 10510 Die wonderlike scone was.
 Boven in den palaes, ten venstren wt,
 Mochte men sien gras ende cruet
 Ende foreeste ende bome mede,
 Die ombe Caredol stonden ter stede.
 10515 Doen si quamen in die sale⁴⁶
 Setten si Merline daer in tale⁴⁷,
 Ende vrageden⁴⁸, hoe hem behageden die
 Van horen nyen koninck, [dinck
 Dien die eertbiscop⁴⁹ entie goede⁵⁰
 10520 Gemaket hebben met gemenen moede⁵¹.
 Merlijn antworde den heren saen,
 Ende seide hem si hadden recht gedaen.
 »Hoe?» zeiden si, »wat est⁵², dat gy
 Hieraf nu segget?» spraken si,
 10525 En zijn hier nu niet edele baroene
 Die bet waren⁵³ van desen doene
 Dan dese⁵⁴ knecht, dien men niet weet,
 Wanen hi es⁵⁵ ofte hoe gadweet⁵⁶?
 Merlijn zeide doe: »gy segget waer,
 10530 Dat weet luttel ieman openbaer,
 Wie hi es⁵⁷, nochtan daerby
 Dat hier nieman so edel en sy
 Noch so hoge, sijt seker des,
 Noch bet waert dat⁵⁸ hi koninck es,
 10535 Noch so grote eer tontfane heeft⁵⁹
 Als hem Onse Heer hier nu geeft⁶⁰;
 Ende ick wille wel, dat gy wetet des⁶¹,
 Dat hi Antors sone niet en es⁶²
 Noch Keyen broeder, op mijn lijf,
 10540 Maer hiltten op ende sijn wijf⁶³.
 »Hoe, Merlijn, wat segdy⁶⁴ nu?»
 Seiden die baroene, »wy geloefden iu
 Te voren bet dan wy nu doen⁶⁵».

talen ⁶⁶vrageden ene ⁶⁷Zoo ook vroeger reeds in 't
Fransch en 't Engelsch; doch Maerlant maakte er slechts
een „biscop” van. ⁶⁸unde de lude ⁶⁹mode; in 't Eng-
gelsch omgekeerd: *withoute her lycence and withoute*
assent of the mens people of the ionde ⁷⁰weren ⁷¹dese
⁷²wannen he es ⁷³we he is ⁷⁴dat ⁷⁵hevet, gevvet
⁷⁶is, dis ⁷⁷segge gy.

- Merlijn zeide: »gy heren, gy baroen,
 10545 Ontbiet den iongen koninck nu,
 Ende geeftem vrede te komene tot iu,
 Ende Ulfijn ende Antor ter stede,
 Die den koninck opvoede, mede,
 Van clenen¹ kinde, dat verstaet;
 10550 Gy sult wel horen an haren² raet
 Hoe hy tot hem gekomen es³.
 Doe zeiden die baroene nades⁴:
 »Wy willen doen van deser⁵ dinck
 Iuwen raet; nu doet den koninck
 10555 Ende Ulfijn ende Antor komen⁶.
 Dus hevet men hiertoe genomen
 Bretelle, die die boetscap⁷ dede;
 Merlijn beval, dat hi brachte mede
 Den eertsebiscop van Logres;
 10560 Dus dade die boetscap⁸ Bretles.
 Nu es Bretel van daer gesceden
 Ende quam daer Artur was ter steden
 Met sinen vrienden⁹, ende na den doene
 Seide Bretel datten die baroene
 10565 Ontboden ende Autor, heet sijn vader,
 Metten¹⁰ eertsbiscope te gader,
 Men gave¹¹ hem geleide ende genaden;
 Si zeiden¹² datzi dat gerne daden¹³.
 Doe ginck Bretel tUlfinauert
 10570 Ende zeide dat hi quam ter vaert,
 Merlijn ontboden¹⁴ entie¹⁵ baroene,
 Si hadden sines nu te doene.
 Doe Ulfijn hoorde dat Merlijn was daer,
 Was hi blide omdat¹⁶ daernaer
 10575 Merlijn van Artur sal doen verstaen,
 Hoe sine dinge sijn vergaen,
 Den Heren, ende hem ontdecken sal¹⁷.
 Ulfijn entie¹⁸ ander heren al,
 Antor, die biscop, entie¹⁹ koninck
 10580 Gingen met Bretele, na die dinck,
 Daer si die baroene vonden,
 In den palase te dien²⁰ stonden,
 Merline met hem haddensi²¹ daer nu;
 Des waren die ander blide, seggie iu,
 10585 Ende Ulfijn dade hem grote feeste daer
 Entie²² koninck Artur, wet vorwaer,
 Was gewapent onder sijn cleet,
 Met enen korten halsberch, God weet.

¹cleynen ²oren ³is, die ⁴deser ⁵boetscap ⁶vrienden
⁷mit den ⁸geve ⁹zegeden ¹⁰deden ¹¹ontbode ene
¹²unde de ¹³ombodat ¹⁴Eng.: for than he knewe
well that the trouthe of the kynge sholde be knowen.
¹⁵toden ¹⁶hadden ¹⁷lude to ¹⁸sonde ¹⁹biscope

²⁰ombe ²¹kristenheit ²²ne ²³overmyddes ²⁴weer
²⁵dat verneme ²⁶doen; doch verg. het Engelsch: *as
 soone shall the hiest and the richest be deed, as,* enz.
²⁷do ²⁸we ²⁹is ³⁰kent ³¹wete gy ³²nicht en
³³unde ³⁴selven ³⁵vorlagen ³⁶to den.

Here, ick hebbe iu nu gedaen
 10635 Enen¹ sconen dienst², God weet,
 Nu wil ick dat gy my gevet gereet
 Dat kint, dat nu draget Ygerne.
 Die koninck zeide: ick gevet iu gerne,
 Ende wilkoerde ende swoer my daer,
 10640 Welcke tijt dat geboren worde daernaer,
 Dat hi des sine macht doen soude;
 Hi gaf mi des letteren³ also houde
 Ende hinck daer sinen zegel an,
 Ende Ulfjn, die was sijn radesman,
 10645 Hevet noch dese letteren, ende hi
 Swoer metten koninge dit oeck my
 Thoudene⁴ vaste; ende daernaer,
 Doen Ygerne ginck met kinde swaer,
 Entie⁵ koninck sint se kroende mede,
 10650 Gevil sint te meneger stede,
 Dat die koninck seide tot haer⁶
 Dat dat kint zyn niet en waer⁷
 Noch des hertogen, zeidi⁸, dat wet,
 Ende dade haer grote scaemte daer met;
 10655 Nochtan seide si hem al die waerheit das,
 Welcke tijt dat kint gewonnen was
 Ende op welke nacht oec mede,
 Maer si en wiste niet wel gerede
 Wie dat wan. Doe wiste hi wel⁹
 10660 Dattet zijns was ende niemans el¹⁰,
 Ende daerna haddi¹¹ se lief seer,
 Ende dade haer waerdeheit ende eer;
 Maer hi seide: Vrouwe, sint
 Dat mijn niet en es¹² dat kint,
 10665 Sone wert recht no¹³ redene nu
 Dattet waer geërvet, seggie iu,
 Hier in dat lant, cleen no.groet,
 Dat hi blive koninck na mijner¹⁴ doet;
 Daerom¹⁵, zeide die koninck. so bid ick iu.
 10670 Also lief als gy hebt¹⁶ te houden¹⁷ nu
 Myne vrientscap¹⁸, ick segge iu te¹⁹ voren:
 Also vro als dat kint es²⁰ geboren,
 So gevet dat den iersten²¹ man,
 Die in die sale²² komen dan
 10675 Ende tkint daer heeschen²³ sal.
 Die Vrouwe seide: hior af sal ick al
 Doen, Here, dat gy viseert²⁴
 Sedermeer dat gy des begeert.

¹Eynen ²denst ³letteren ⁴To holdene ⁵Unde de
⁶tote er, weer ⁷zegede he ⁸wal ⁹anders al ¹⁰hadde
 he ¹¹is ¹²noch ¹³mynen ¹⁴Daerombe ¹⁵hebbet
¹⁶holden ¹⁷vrenscap ¹⁸to ¹⁹eirsten ²⁰den sal ²¹eyschen
²²visiert ²³to der selven ²⁴steet ²⁵dede ²⁶vo-

Ende terselver²⁷ tijt doen dat kint was
 10680 Des avendes geboren, zijt seker das,
 So was my dat kint geleverd voertan;
 Doe brachtic dat desen goeden man,
 Antor, die hier staet²⁸ by iu,
 Ende bat, dat hijt dade²⁹ sogen nu
 10685 Sinen wive, ende voedsteren met³⁰,
 Die onlanges was belevn, dat wet,
 Van enen kinde, dat Keye hiet.
 Antor dadet³¹ ende liet des niet,
 Ende dade Keyen, sinen selven kint,
 10690 Enen³² anderen wive sogen sint;
 Want Uter-Pandragoen hadden³³ gebeden,
 Eer ick dat kint hier bracht ter steden,
 Dat hi daer mede doen soude³⁴
 Al dat ick hiete ende dat ick woude³⁵;
 10695 Ende Antor dade dat ick woude³⁶ doe,
 Ende dadet³⁷ kint kerstenen³⁸ doen alsoe,
 Ende dadet³⁹ Artur aldaer heten⁴⁰;
 Ende God en wil des niet vergeten
 Der goeder werke van moeder⁴¹ van vader,
 10700 Hi en geve loen alle gader
 Horen⁴² ore ende horen⁴³ zade met⁴⁴
 Dat van hem quam; ende oeck wet
 Dat God zende den steen endet⁴⁵ swaert⁴⁶
 Ombe te proevene wie⁴⁷ dat des waert⁴⁸
 10705 Waer⁴⁹, dat hi koninck bleve doe⁵⁰;
 Ende daer gy allen zaget⁵¹ toe⁵²,
 Toende daer God wel openbaer,
 Dat hi des koninckrikes waerdich waer⁵³,
 Ende zijt des zeker, dat ick iu⁵⁴
 10710 Een woert niet en hebbe gelogen nu,
 Ende des vraget Ulfjn ende Antor mede,
 Die Artur ophilt nu ter stede;
 Want zi weten wael, es dat waer⁵⁵.
 Doe vrageden des die heren daer
 10715 Of dat also waer, als Merlijn secht?
 Zi zeiden: »hi secht die waerheit recht,
 Allegader van inde toerde⁵⁶,
 Ende niet gelogen van enen woerde⁵⁷.
 Doe togede Ulfjn die letteren⁵⁸ daer,
 10720 Ende zeide: »gy Heren, siet⁵⁹ alle hiernaer;
 Dat zyn⁶⁰ die letteren⁶¹, zijt seker daeraf,
 Die Uter-Pandragoen Merline gaf⁶².
 Doe nam die letteren⁶³ ter hant nada

destern myt ²⁷dede dat ²⁸eynen ²⁹hadde em
³⁰solde, wolde ³¹kristenen ³²hieten ³³moder ³⁴oren
³⁵myt ³⁶unde dat ³⁷swaert, weert ³⁸we ³⁹weer
⁴⁰do, to ⁴¹zegen ⁴²weer ⁴³nu ⁴⁴eynde to oerde
⁴⁵letteren ⁴⁶seet ⁴⁷sint.

- Die eertsebiscop, die blide was,
 10725 Dat hi dese dinge hadde gehoert,
 Ende las doe die letteren¹ voert,
 Daert² al die heren hoerden saen,
 So dat sise wel mochten verstaen;
 Ende also alset³ Merlijn gesecht had eer
 10730 Vant men daerinne min no⁴ meer.
 Als dat gemene⁵ volc dit hoerde,
 Entie⁶ clergie, dese woerde
 Den eertsebiscop aldus lesen,
 Hem ontfermede eere van desen,
 10735 Ende vloecten⁷ alle die⁸ den koninck
 Letten souden van enegen dinck
 Of tegen waren⁹ in eneger stat.
 Doe die baroene hoerden dat,
 Dat die gemeente entie clergie
 10740 Van den lande trocken¹⁰ an Arturs pertye,
 Doe seidensi daer en gelage niet¹¹ an,
 Dat waer truwanctie van hem dan,
 »Ende nembermeer moet God gejonnen
 Die niet te rechte (en) was gewonnen
 10745 Dat hi Here zij over ons voert¹²;
 Si zeiden daertoe vele dorper woert,
 Die ick niet (en) wil vertellen nu,
 Ende zeiden, dat zeggic iu,
 Dat nembermeer negeen¹³ bastart
 10750 Over hem nu koninck wart¹⁴
 Noch over hem oec sal regnieren¹⁵,
 Ende zi en wilden in gener¹⁶ manieren,
 Dat hi koninck waer¹⁷, zijt zeker des¹⁸,
 Over dat rike van Logres,
 10755 Dat so hoge es ende so goet.
 Doe die eertsebiscop dat verstoet,
 Zeidi¹⁹: »wie sal koninck wesen dan
 Dese²⁰ koninck, dieselve man,
 Dien God daertoe heeft²¹ vercoren
 10760 Vor alle die hier zijn te voren?
 Ende ondanc moety²² des hebben dan,
 God die salne houden²³ voertan
 In dat koninckrijke, daer Hine heeft²⁴
 In geset, ende nieman die leeft,
 10765 En salne, tegen den Godeswille,
 Verdriven mogen, lude no²⁵ stille²⁶.
 Doe die baroene dit vernamen²⁷
- Dat die gemeente entie²⁸ clergie te samen
 Vielen²⁹ tegen hem aldaer,
 10770 Doe zaidensi hem alle al daernaer,
 Ende zeiden: »hoede hem wie³⁰ dat wille,
 Si en geleden niet, lude no³¹ stille,
 Dat Artur koninck over hen waer,
 Ende ontseiden³² hem alle daernaer
 10775 Entie³³ in siner hulpe sijn met³⁴.
 Doe gingen die heren alle, dat wet,
 In hoer³⁵ herberge hem wapenen daer;
 Entie³⁶ koninck Artur ginck daernaer
 Weder op sinen torre³⁷ saen,
 10780 Ende dade³⁸ oec ten wapenen vaen
 Hem alle, die hi verkrigen kan,
 Ende dier³⁹ was seven dusent man
 Onder clerke ende gemene liede⁴⁰,
 Ende ridder⁴¹, dien⁴² hi hadde miede⁴³
 10785 Gegeven, orse, perde, ende gelt,
 Die arm waren⁴⁴ was daer getelt
 Drie⁴⁵ hondert ende veertich, die zwoeren⁴⁶
 Hem te helpene al toter⁴⁷ doet. [bloet
 Doen dese alle vergadert waren⁴⁸
 10790 Gingen si opten torre⁴⁹ daernare,
 Toten cantelen ter weer der⁵⁰ stede.
 Die koninck sette t gemene⁵¹ volck mede
 Een deel vor der⁵² poerten daer,
 Die te hoedene; die ander daernaer
 10795 Sette hi ten cantelen nu
 Ombe te wachtene, seggic iu;
 Aldus haddese die koninck bewaert⁵³
 Ombe hem thoedene⁵⁴, ende gescaert⁵⁵;
 Entie⁵⁶ baroene oec bander⁵⁷ syden
 10800 Waren in haer herberge ten tyden
 Al gewapent met al hore macht,
 Diese met hem daer hadden gebracht,
 Ende suten⁵⁸ op haer perde nedat,
 Ende vergaderden⁵⁹ in mydden der stat,
 10805 Elck onder sine baniere met gewelt;
 Daer waren drie⁶⁰ dusent ridders⁶¹ getelt.
 Ende alsi⁶² alle vergadert⁶³ weren
 Wouden⁶⁴ si ten torrewaert keren⁶⁵;
 Sulke⁶⁶ zeiden, men sonder asselgieren
 10810 Den torre⁶⁷ sonder enich vieren⁶⁸;
 Ende sulck was daer die oec zeide⁶⁹

¹litteren ²dar, alse dat ³noch ⁴gemeyne ⁵Unde de
⁶vloeden ⁷den de ⁸weren ⁹treckeden ¹⁰gelege nicht
¹¹en geen ¹²wert ¹³regnieren ¹⁴genen ¹⁵weer ¹⁶das
¹⁷zegede he ¹⁸dan dese ¹⁹hevet ²⁰mote gy ²¹holden
²²noch ²³vernemen ²⁴vellen ²⁵we ²⁶ontzegeden
²⁷myd ²⁸er ²⁹toern ³⁰dede ³¹Unde der ³²lude

³³ritter ³⁴den ³⁵mede ³⁶weren ³⁷dre ³⁸sworen
³⁹tot der ⁴⁰weren ⁴¹toern ⁴²castelen ⁴³werter ⁴⁴de
⁴⁵bewart, gescart ⁴⁶to hodene ⁴⁷op ander ⁴⁸zeten
⁴⁹vergadderden, vergaddert ⁵⁰dre ⁵¹ritter ⁵²als se
⁵³wolden ⁵⁴kieren ⁵⁵solke ⁵⁶viren ⁵⁷zegede.

- Dat men dat palas enten torre¹ beleide²,
Ende mense verhongerde binnen den torre¹
Wantsi en zullen wttrecken dorren³.
- 10815 Met dat zi hilden dit parlement,
Quam Merlijn onder hen ontrent⁴,
Ende zeide: »gy Heren, ziet⁵ wat gy doet!
Sekerlyk ick make iu des vroet,
Setty⁶ iu tegen den koninck nu,
- 10820 Gy zult⁷ daeran verliesen, seggic iu,
Vele meer dan gy zult winnen;
Want God, Onse Heer, doe ic⁸ iu bekin-
Sal dat an iu so wreken, dat wet, [nen⁹,
Dat gy ontgoedet werdet daer met
- 10825 Ende gescant; want gy nu ter ure
Iu settet tegen onses Heren kure,
Ende daer gy oec alle zaget¹⁰ toe¹¹.
»Deus, God!» zeiden die baroene toe,
»Wat ons dese gokeler doet verstaen!»
- 10830 Si makeden met hem haer spotten saen.
Doe Merlijn sach datsi daer
Hem bescimpeden, keerde hy¹² daernaer
Tot Artur, ende zeide: »Heer koninck,
En zorgt nu niet om negene dinck,
- 10835 Al hebben zi van lieden¹³ grote cracht,
Ick sal nu doen in deser nacht,
Dat die alrebehagelste die hier es¹⁴
Soude¹⁵ willen zijn, zijt zeker des,
Al bloet ende naket in sijn¹⁶ lant
- 10840 In hemedede ende in broeck¹⁷, sij iu bekant;
So groten anxt¹⁸ zullen zi hebben some
Eer die nacht ten dage kome¹⁹.
Doe nam hem die koninck by der hant,
Ende leiden²⁰ by ayden al te hant
- 10845 Daer Antor, Ulfijn, Bretel stonden mede
Entie²¹ eertsbiscop ende Heer Keye ter
[stede;
Dese waren van des koninges nauwe-
[ten²² rade.
Doe sprac die koninck Merlijn an met stede
Vor alle dese, ende zeide daer nu:
- 10850 »Merlijn, lieve vriend²³, ick hebbe van iu
Gehoert zeggen, dat gy waert²⁴ hier te voren
Met mynen vader waert ende seer verkoren²⁵
Des bid ick iu dor God ende dor rechtens willc
- Dat gy my willet raden, lude ende stille,
10855 Dat ick my verwere²⁶ van der onneren,
Die²⁷ my willen doen dese heren;
Ende ick bidde iu ombe God daerby,
Dat gy zijt nu also getrouwe²⁸ my,
Also gy hiervoren waert²⁹ mynen vader;
- 10860 Ende wetet oec dat ick allegader
Doen sal altoes dat gy zult begaren
Ende tegen iu negene³⁰ dinck sal sparen,
Ende sint oec dat gy ondersteundet³¹ my
In mijne kintheit, so zijt gy
- 10865 Met rechte my sculdech thelpene³² nu,
Als ick koninck ben, dat zeggic³³ iu,
Ende lant ende heerscap berechten³⁴ sal,
Want dit es by Gode ende by iu al
Ende by Antor ende by nieman el³⁵,
- 10870 Die my gehouden hevet wel³⁶;
Ende dor Gode laet iu ontfermen³⁷ nu
Des koninckrikes, des bid ick iu,
Entes³⁸ gemenen volcx³⁹ oec mede,
Want si werden gedestruuert ter stede
- 10875 Ende verloren, God en helpe hen
Ende gy, des ick wel seker ben⁴⁰.
Doe sprac Merlijn: »Here, heer⁴¹ koninck!
En hebt negeen anxt⁴² om dese⁴³ dinck,
Si en zullen niet mogen scaden iu;
- 10880 Ic segget iu wat gy zult⁴⁴ doen nu
Altehant als gy quite zijt
Der baroene, die iu nu ter tijt
Sullen vermoyen hier ten stonden,
Dat es waer, die ridders⁴⁵ van der Tafelron-
- 10885 Die gemaket was ende gefundeert [den,
By uwes vaders tyden ende geordineert,
Daer God die ziele⁴⁶ af moet⁴⁷ hebben nu,
Die zijn in haer lant, dat zeggic iu
Om die⁴⁸ grote ontrouwe, die si zagen⁴⁹
- 10890 In dit koninckrike van dage te dagen;
Want sint dat iu vader kranck was,
So dade⁵⁰ men ie siut na das
In den lande anders niet dan quaet;
Des rmedensi dat lant, dat verstaet.
- 10895 Maer dat moeste wesen alsoe,
Want God, Onse Here, woudet doe,
Ende wet wel, dat si nu te Carmelike

¹torn ²belegede ³Eng.: *that they could never be so handy to yase out of the toure.* ⁴omtrint ⁵zeet ⁶Sette gy ⁷zolt ⁸ich ⁹bekennen ¹⁰zegen ¹¹he weder ¹²lude ¹³is ¹⁴solden ¹⁵er ¹⁶Eng.: *that the most handy of hem in the ost, er it were nyght sholde wisshe to be at home is his owne contree.* ¹⁷angest ¹⁸leide

ene ¹⁹Unde de ²⁰nouwesten ²¹vrent ²²weren ²³ver-
korn ²⁴vorweren ²⁵dat ²⁶getruwe ²⁷weren ²⁸gene
²⁹onderstonden ³⁰to helpen ³¹zegge ick ³²berichten
³³anders n. al ³⁴wel ³⁵ontfarmen ³⁶Unde des
³⁷volkes ³⁸bin ³⁹her ⁴⁰angest ⁴¹ombe desse ⁴²zolt
⁴³ritters ⁴⁴zele ⁴⁵mote ⁴⁶Ombe de ⁴⁷zegen ⁴⁸dede.

- Zijn¹ in dat koninckrike
Met Leodegans, den koninck vry,
10900 Die out² ende kranck es³ daerby
Want sijn wijf es doet nu;
Oec hevet hi ene dochter, seggic iu,
Ende niet meer kinder heeft haer⁴ vader,
Dier⁵ dat koninckrike blijft⁶ allegader;
10905 Ende hi heeft⁷ groot lant te sinen doene
Onder hem ende den koninck⁸ Rioene,
Die koninck van den Giganten es
Ende van den herderlande⁹ daer ombe des;
Nieman en dar daer wandelen¹⁰ niet
10910 Van den wonder dat daer gesciet.
Die koninck Rioen, dat zeggic iu,
Hi es machtech ende sere ontsien nu,
Ende heeft verworven nu ter stede
Twintich gekroende koninge mede,
10915 Ende hevet hem te scande gedaen,
Die baerde¹¹ af doen villen saen,
Ende heeftse in enen mantel gewracht
Ende doetse houden¹² op enen scacht
Vor hem tot allen feesten meed¹³,
10920 Als hi hof hout, daer hi eet,
Dat alle diegene, die te dien¹⁴
Hove komen, die baerde¹⁵ zien¹⁶;
Ende hi sweert¹⁷, dat hi winnen zal
Dertich koninge, die hi al
10925 Haer baerde¹⁸ af zal sniden, eer,
Dat¹⁹ hi ophout emmer²⁰ meer,
Ende an den mantel hangen dan;
Ende hi orloget den koninck Leodegan
Nu ter tijt van Carmelike;
10930 Ende zijn lant komet an iu rike,
Ende verliesct Leodegan zijn lant,
So verliesdy²¹ t iuwe te hant;
Ende hi haddet lange nu ten stonden
Verloren, en daden die van der Tafelron-
10935 Want si houden alle die lande [den;
Stoutelike tegen die viande;
Want die koninck es sere out²²,
Des radic²³ iu, dat gy met gewout²⁴
Daer vaert dienen ene tijt;
10940 Hi sal iu geven, des seker sijt,
Sine dochter tenen wive,
Die die scoenste es van live
- Die nu levet ende daer oec al
Dat koninckrike²⁵ op bliven sal;
10945 En ontsiet iu van uwen lande niet,
Dat en sal hebben negeen verdriet,
Want elck van desen baroenen nu,
Die iu orlogen, zeggic iu, [cant,
Sal genoech²⁶ te doene hebben, zij iu be-
10950 Ombe te besermene hoers selves lant,
Dat hem niet (en) lusten sal dan,
Torlogene met anderen man;
Ende zi zullen²⁷ uwen lande luttel goet
Mesdoen²⁸ nu meer, zijt des vroet,
10955 Dat en waer also of zi daerdor lyden²⁹;
Ende wetet wel, datsi ten tyden
En zullen hebben macht negene³⁰
Te winnen nochte beliggene gemene
Noch oec casteel noch oec stat;
10960 Maer eer gy enwech vaert, zeggic iu dat,
So zuldy³¹ iu stede besetten thant
Ende iu borge ende iu lant
Herde wel met goeden lieden³²;
Ende met getrouwen³³ mesnieden
10965 Ende met selscutters, entie³⁴ borge al
Wael doen spisen, ende daerna sal
Die eersebiscop Brixes
In alle kerken doen nades
Gebannen³⁵ ende verwaten al
10970 Die op dit lant iet doen sal,
Opten koninck ende op sine man;
Ende hi sal noch huden doen den ban
Selve, daert al die barone
Toehoeren, ende gebieden nae tgone³⁶
10975 Al sinen papen datsi doen desgelike³⁷;
Gy sult noch tavent zien zekerlike,
Dat die coenste, die nu hier es,
Sal sijn in anxste, zijt zeker des;
Gy zult my vinden altoes gereet,
10980 Als gy des te doene hebbet, God weet;
Ende als die baroene vor desen torre³⁸
Zijn gelogiert, dan zijt hiervore,
Als gy my roepen hoert ende creyieren
Dan vaert wt met uwer banieren,
10985 Ende ridet op hem met groter vaert;
Zi zullen werden so sere vervaert,
Ende tebarentiert, datzi clene

¹Sin ²olt ³is unde ⁴er, der ⁵blivet, hevet ⁶ko-
ninck ⁷harden lande; Eng.: *londe of pastures* ⁸wun-
deren ⁹harde ¹⁰holden ¹¹myd ¹²den, zeen ¹³zwert
¹⁴eer ¹⁵iemer ¹⁶verliese gy dat ¹⁷olt ¹⁸rade ick
¹⁹gewolt ²⁰koninck. ²¹solen genoch ²²zolen ²³mis-

doen ²⁴Eng.: *litill skull thei forfete in thy londe
but passinge thourgh the playn countrees.* ²⁵engene
²⁶zole gy ²⁷luden ²⁸getruwen ²⁹unde de ³⁰Die
gebannen; Eng.: *the archebiscop shall acurse alle*, enz.
³¹na datgene ³²dagelike; Eng.: *the same.* ³³torn.

- Weer en sellen doen of negene;
Want zi sellen daer alle vlien".
- 10990 Die koninck zeide Merlyne mettien':
»Dit es wel gesecht, by Onsen Heer,
God lone iu des rades herde seer,
Ick sal doen al dat gy wilt nu",
Dus ende die raet, dat seggie iu;
- 10995 Nu sal ick swigen van desen
Ende van den ertsbiscope lesen.
- Hoe^a Merlijn Arturs viande dede vlien^a al
met siner toverien.*
- Die aventure secht^a ons na^a des
Van den ertsbiscope Brixes,
Dat hi ginck ten cantelen staen;
- 11000 Ende Artur dade hem wapenen saen,
Ende dadese op haer paerde sitten daer,
Ende Merlijn dade maken daernaer
Artur enen wonderliken drake,
Daeran gelach grote sake,
- 11005 Opt^a inde van ener glavien, ende al roet
Was die drake die daerop' stoet,
Ende wt sinen monde scoet vlamme ende
Ende hi hadde enen staert onghier^a [vier^a
Gewrongen ende lunck ende smal.
- 11010 Die drake was van silver al, [quam,
Men¹⁰ konde niet geweten wanen¹¹ hi
Hi was herde licht, als ict¹² vernam,
Ende hi setten op enen scacht alsoe;
Daer sagen hem te wonder an doe
- 11015 Alle, die daer waren gestaen.
Doe gaf hem die koninck Keyen saen,
Sinens drossate, ende¹³ in der manieren
Bleef hi ie sint van den goffenieren
Meester ende here; ende daarna alsoe
- 11020 Waren¹⁴ bereit Arturs liede¹⁵ doe,
Ende alle die op (paerden) wale geseten,
Ende ontbeiden der ander als wijt¹⁶ weten.
Bander¹⁷'side quamen die baroene
Ombe dat palas na dien¹⁸ doene
- 11025 Te beliggene, ende daden saen
Haer¹⁹ tenten daer alombe staen
In die prayerie na das,
Die scone, groet, ende effen was;
- Ende doese die biscop sach te samen
11030 Vraechdi²⁰ ombe wat si daer quamen
»Alsoe gewapent, dat segget my".
Si zeiden: »wy komen hierby
Ombe dat wi willen winnen nu
Desen torre²¹, dat seggewy iu,
- 11035 Want wy willen datten negeen²² man
Houde²³, tenzij²⁴ by ons lieden²⁵ dan".
Doe dade die biscop swaerlike
Sinens ban ende ontsachlike
Ende vermaledyede al degene mede,
- 11040 Van Godes halven, die ienege lede
Den lande, dat Artur hilt, die koninck,
Of houden soude²⁶ na dien dinck
Doen wouden²⁷ of doen soudens²⁸ daer.
Doe seiden die baroene daernaer
- 11045 Si en gaven²⁹ ombe sinens ban niet,
Maer si soudens doen verdriet
Artur, waer sine³⁰ konstens³¹ belagen
Ende oeck wten lande iagen;
Ende mochten sine metten³² handen vaen,
- 11050 Hi en zoude der doet niet ontgaen".
Doe Merlijn hoerde haer overdade,
Die si seiden, wart hi te rade,
Dat hi makede ene toverie daer,
Daer hi mede dade ontsteken daernaer
- 11055 Alle die tenten entie³³ paweloene.
Doe worden vervaert³⁴ so die baroene,
Ende so gescomfiert³⁵ al te samen,
Dat si niet en wisten hoe si quamen
Wt hoeren tenten, ende liepen neder-
- 11060 In die prayerie sere vervaert³⁶. [waert³⁷
Daer wart menech³⁸ al verbrant.
Doe riep Merlijn al te hant:
»Ontdoet die poerten ende trecket wt"!
Doe wart ginder groet geluet.
- 11065 Die koninck Artur heeft³⁹ dit gehoert
Ende track⁴⁰ haestelike wter⁴¹ poert,
Scilt omb hals, helm vor hoet;
Ende volgeden⁴² hem met groter spoet
Sine liede⁴³ gewapent fierlike,
- 11070 Ende sloegen⁴⁴ iu die ander⁴⁵ koenlike,
Dat negeen van den anderen was,
Hi en wart gescomfiert van das;
Want zi en wisten niet, twaren,

¹mittien ²wo ³vleen ⁴zeget ⁵van ⁶op dat ⁷daroppe
⁸vuer ⁹ongehuer ¹⁰Men en ¹¹wannen ¹²ick dat
¹³unde voert ¹⁴weren ¹⁵lude ¹⁶wy dat ¹⁷Op ander
¹⁸den ¹⁹er ²⁰vragede he ²¹toern ²²dattene geen
²³holde ²⁴dat en zij ²⁵luden ²⁶holden solde ²⁷wol-

den, solden ²⁸geven ²⁹se ene ³⁰konden ³¹mit den
³²unde de ³³verveert ³⁴gescomfiert ³⁵nederwert
³⁶manich ³⁷hevet ³⁸treckede ³⁹ut der ⁴⁰volgede
⁴¹Ende ⁴²slogen ⁴³anderen.

- Dat daer so vele liede inne waren
- 11075 Metten koninge, die op hen reden
Met glavien, met groter stoutheden¹,
Ende doden daer herde vele nu;
Want si waren², dat zeggic iu,
Van den vier³ gesconfiert zeer.
- 11080 Des koninges liede⁴ daden iu den heer⁵
Datsi wilden⁶, cleen ende groet,
Daer bleef menech⁷ man doet.
Daer proevede men so wael den iongen ko-
Dat hem allen wonderde der dinck. [ninck
- 11085 Hi stac daer neder ridder ende paerde⁸;
Dat moeste al vallen ter aerde
Wat iegen hem quam, te dier⁹ uren
En konste¹⁰ nieman iegen hem geduren.
Des hadden die ander¹¹ koninge nijt
- 11090 Ende trocken¹² besiden ter tijt,
Ende zeiden datsi alle geonneert waren,
Mochte hi hem aldus ontvaren,
»Ende wy vrome ridders zijn sonderlinge
Gemage¹³ ende vriende¹⁴ onderlinge¹⁵».
- 11095 Doe zeide die koninck Ventres¹⁶ :
»Ick leveren¹⁷ iu saen, zijt seker des,
Doet ofte¹⁸ levendech nu ontrint,
Ende waer¹⁹ hi doet, so waer geint²⁰
Onse orloge ende onse saken,
- 11100 Ende so mochten wi enen anderen maken²¹.
»Vaert²² an hem!» zeiden die baroene,
»Ende hebby²³ onser iet te doene,
Wy zullen²⁴ iu te hulpe²⁵ komen naer²⁶».
Doe track²⁷ die koninck Ventres¹⁶ daer,
- 11105 Die een starck ridder²⁸ was ende een groet,
Ende wael²⁹ geleet, als ick verstoet;
Hi was ionck ende wael³⁰ geacht,
Ende had in siner hant enen scerpen scacht
Ende reet in die scaer ter ure
- 11110 Vaste na den koninge Arture.
Ende alsen³¹ die koninck Artur sach,
Keerdi³² op hem so hi ierst³³ mach.
Hi hadde enen ongeschavenen scacht,
Die hem daer te hant was gebracht
- 11115 Met enen gebruneerden yser voren³⁴;
Hi sloech sijn paert daer metten sporen³⁵,
Ende reet iegen hem al dat hi mochte,
- Dat hem allen groet wonder dochte;
Sine man ende sine vriend met³⁶
- 11120 Waren om hem³⁷ in anxte³⁸, dat wet,
Want si kenden den koninck Ventres¹⁶,
Dat hi groet ende starck es,
Ende baden³⁹ alle Gode seer,
Dat Hine⁴⁰ hoeden moeste nu meer.
- 11125 Daer vergaderden si met sulken nyde,
Dat die scilde braken⁴¹ te dien⁴² tyde;
Entie⁴³ koninck Ventres¹⁶ brack ter ure
Sine glavie opten⁴⁴ koninck Arture;
Entie⁴⁵ koninck Artur stacken⁴⁶ so weder
- 11130 Dor die scouder⁴⁷, dat hi daer neder
Storte, ende hi vil⁴⁸ onder sijn paert⁴⁹
Ende metten⁵⁰ benen opwaert⁵¹,
Maer hi en was anders gequetset niet.
Ende als die koninck Loth dit siet,
- 11135 Was hi des erre; want hi was
Sijn maech, ende oeck ombe das
Si hadden twe gesuster beide⁵²;
Hi sloech metten sporen⁵³ daer ter stede
Sijn ors, ende reet opten⁵⁴ koninck Arture,
- 11140 Die noch doe daer hilt ter ure,
Ende hadde sine glavie in der hant.
Doe hi dus sach komen gerant
Den koninck Loth, reet hi al sine macht,
Als die luttel outsach sine cracht⁵⁵;
- 11145 Si vergaderden⁵⁶ met crachte ende sta-
Sodat beide haer spere⁵⁷ braken⁵⁸, [ken⁵⁹
Ende daer deen⁶⁰ den ander soude lyden,
Vergaderden⁶¹ si metten⁶² helmen ten⁶³
[tyden
Ende metten⁶⁴ scilden ende metten⁶⁵ licha-
- 11150 So anxtlike⁶⁶ ende so sere te samen, [men
Dat die koninck Loth ter aerden vil daer⁶⁷
Ende averecht bleef liggende daernaer;
Maer Artur bleef in den gereide, des geloeft,
Maer sere was hi bedwelmet int⁶⁸ hoeft.
- 11155 Hier wart die vergaderinge groet
In beiden siden, want dat conroet,
Dat metten ses koningen komen was,
Si pijnden hem doe sere ombe das,
Hoe si⁶⁹ den koninck Loth ter stede
- 11160 Bescudden mochten ende Ventres¹⁶ mede;

¹stoltheden ²waren ³vuer ⁴lude ⁵her ⁶wolden
⁷manich ⁸ritter unde peerde ⁹to der ¹⁰konde ¹¹an-
deren ¹²treckeden ¹³Unde gemage ¹⁴vrende ¹⁵Neu-
tres ¹⁶leve ene ¹⁷off ¹⁸weer ¹⁹geend ²⁰vart ²¹hebbe
gy ²²zolen ²³to holpe ²⁴treckede ²⁵ritter ²⁶wal
²⁷als ene ²⁸kierde he ²⁹eirst ³⁰vorn ³¹mit sporn

³²ned ³³omb ene ³⁴angeste ³⁵belen ³⁶he ene
³⁷breken ³⁸to den ³⁹Unde de ⁴⁰op den ⁴¹stack
ene ⁴²de scouderen ⁴³vel ⁴⁴poet, opwert ⁴⁵mit
den ⁴⁶bede ⁴⁷op ⁴⁸craft ⁴⁹vergaderden ⁵⁰ste-
ken, breken ⁵¹spere ⁵²die een ⁵³mit den ⁵⁴ton
⁵⁵engestlike ⁵⁶vel dar ⁵⁷in dat ⁵⁸wo he.

- Ende diegene die met Artur waren¹
 Pijnden hem oec sere der karen²,
 Datsise behouden mochten ende vaen;
 Te desen bescudde, sonder waen,
 11165 Wart gequetset menech man.
 Sovele daden die barone nochtan
 Ende diegene die met hem waren¹,
 Datsi se² bescudden ende daernare
 Hermonteerden, heb ick vernomen.
 11170 Ende binnen desen³ was voerkomen
 Die koninck Artur ende track⁴ sijn swaert
 Ende voer weder te strydewaert,
 Ende hem allen docht doen⁵ das,
 Dat sijn swaert so clare was
 11175 Of daer dertich tortisen ontsteken waren⁶;
 Ende dit was datselve swaert, twaren,
 Dat hi wten anebelte trac,
 Entie⁷ letter die daerinne stont, die sprac:
 »Dit swaert heet⁸ *Caliburnus*».
 11180 Dat es hebraesch⁹ ende spreeckt aldus,
 Ende in Dietsce¹⁰ oec hetet¹¹ wael¹²
 Dat versniden mochte stael
 Ende yser; dit was waer,
 Als men proeven sal hiernaer.
 11185 Doe Artur hadde getogen dat swaert¹³,
 Sloech hi enen ridder ter vaert¹⁴,
 Daer die strijt ten meesten was,
 Sine scouder¹⁵ af, datsi nadas
 Verre van den lichame stoet;
 11190 Die slach was so overgroet
 Dat hi doersneet den ridder beide
 Ende dat paneel van den gereide
 Ende den rugge van den paerde,
 Sodat si beide vielen ter aerde
 11195 Overhoop; ende alle die dat zagen¹⁶,
 Die tegen hem streden in den dagen
 Waren gesconfiert ende sere vervaert¹⁷.
 Van den slage, ende vloen achterwaert¹⁸.
 Doe sloech hi voert harentaer¹⁹
 11200 Ende wracht wonder groet daernaer,
 Ende vellede daer²⁰ vele ende sloech doet;
 Si waren alle in anxste²¹ groet
 Ende vloen alle vor hem ginder.
 Daer en²² was meerre no²³ minder
 11205 Die siner dorste ontbeiden nu;
- Si makeden²⁴ hem plaetse, seggic iu;
 Ende als die ses koninge sagen²⁵
 Dat wonder ende die grote slagen,
 Dat die koninck Artur ie²⁶ lanck so meer
 11210 Op hem dade, voeren si seer
 Tongemake ende droegen groten nijt
 Opten koninck, ende zeiden ter tijt:
 »Laet ons alle op hem varen
 Tenen male²⁷ al sonder sparen,
 11215 Ende laeten ons ter aerden²⁸ werpen nu,
 Anders en meesterwi²⁹ des niet, seggic iu».
 Doe loefden si dat alle ende namen daer
 Grote scachte, ende reden daernaer
 Op hem alle met haren scachten,
 11220 Ende staken³⁰ op hem met krachten,
 Op sinen scilt aldaer ter stede
 Ende op sinen halsberch mede;
 Maer sijn halsberch was so goet,
 Dat hi haer steken al wederstoet,
 11225 Ende Artur was stout in der weer³¹;
 Maer si liepen op hem daer so seer,
 Dat sine ter aerden metten orse³²,
 Velden met krachte inder³³ porse³⁴,
 Ende si overreden hem daernaer
 11230 Ende bleven op hem houden³⁵ daer
 Ende sloegen hem³⁶ herde sere doe.
 Keye, sijn drossate, quam daertoe
 Ende Antor ende Ulfijn met snelre vaert³⁷,
 Ende pongierden alle derwaert³⁸
 11235 Hem te bescuddene, seggic iu,
 Van den ses koningen, diene nu
 Daer sloegen³⁹; maer Keye quam te hant
 Ende stack den koninck Anguissant,
 Die des koninck Arturs neve was,
 11240 Ende stacken met siner glavie na das
 Dor den halsberch in die scouder⁴⁰ mede
 Dat hi ter aerden⁴¹ vil ter stede
 Van sinen orse al verdovet;
 Ende Antor stac, des gelovet,
 11245 Den koninck Carados op sine borst,
 Dat dat yser dorginck sonder vorst
 Over die syde; hi vil neder daernaer
 Ende bleef in onmacht liggende daer;
 Ende Ulfijn entie⁴² koninck Ventres⁴³
 11250 Reden met cracht te samen na des,

¹weren ²keren ³ze se ⁴dessen ⁵treckede ⁶duchte
 do ⁷weren ⁸Unde de ⁹hietet ¹⁰ebreisch ¹¹dutsche
¹²heitet ¹³al ¹⁴swaert, veert ¹⁵scuideren ¹⁶zegen
¹⁷verwart, achterwart ¹⁸hier unde daer ¹⁹er ²⁰an-

geste ²¹ne ²²noch ²³maken ²⁴io ²⁵To ene ²⁶eer-
 den ²⁷mester wi ²⁸steken ²⁹wer ³⁰orsen, porsen
³¹de ³²holdene ³³slogen ene ³⁴vart, derwart ³⁵slo-
 gen ³⁶de sculder ³⁷to der erden ³⁸Unde de ³⁹Nentres.

- Sodat si beide ter aerden vallen
 Ende haer orse op hem met allen.
 Die koninck Ydier ende Bretel
 Elck brac sijn speer op ander snel,
 11255 Entie¹ koninck Loth was gerasteert
 Opten koninck Artur, die hem weert
 Ende onder hem opter aerden² lach;
 Daer gaf hem die koninck Loth menegen
 Opten helm achter hovet, [slach
 11260 Dat hine sere heeft verdovet;
 Alse Keye, die drossate, dit gesach,
 Dat sijn heer daeronder lach,
 Datten³ die ander so falgierde,
 Ick segge iu, dat hi derwaert pongierde
 11265 Ende sloech den koninck Loth sonder bei-
 Dat hi boech in sijn gereide. [den⁴,
 Hi sloechen daer so sere na dae,
 Dat hi en wiste waer hi was,
 Ende hi ter aerden moeste⁵ vallen doe.
 11270 Daer quamen si in beiden syden toe
 Elck den sinen te bescuddene daer.
 Daer wart die strijt groet ende swaer
 Ende daer bleef doet in beiden siden
 Menech⁶ mensch in dien⁷ tyden;
 11275 Ende Arturs liede daden⁸ so vele daer,
 Dat sine weder brachten daernaer
 Op sijn ors, entie¹ ander mede
 Hermonteerden daer ter stede
 Haren here, maer eer si dies⁹
 11280 Toe konsten¹⁰ komen, was haer verlies
 Herde groet; want dat gemene volck al
 Was op hem komen, groet ende smal,
 Van der stat met cluppelen, met haken
 Met glavien, met axen¹¹, met alrehande sa-
 11285 Met yseren¹² gaffelen ende met bogen, [ken
 Ende tgeruchte wart groet daer si togen
 Ende omberingedense ende sloegense doet,
 Man ende paert, cleen ende groet,
 Si en vermeden nieman daer;
 11290 Wat hem voren¹³ quam vorwaer,
 Was dat koninck, was dat ridder mede,
 Si sloegent¹⁴ al doet, daer ter stede,
 Met haren axen¹¹ met haren colven daer;
 Hem en dorste nieman¹⁵ komen naer;
- 11295 Het dade¹⁶ quaet onder hem komen.
 Si seggen oec ende hem beromen,
 Si wilden alle eer bliven doet,
 Eer si den koninck Artur, cleen no groet,
 Enege scade lieten doen nu;
 11300 Si sloegen so zere, dat seggic iu,
 Die ses koninge ende haer liede¹⁷ na dien¹⁸,
 Dat si doe alle moesten vlien.
 Dus waren si¹⁹ verscamet seer,
 Ende zwoeren²⁰, datsi nembermeer
 11305 Blide en worden noch ander saken [ken,
 Daer af en begeerden thebbene ter²¹ wra-
 Dan dat hovet van Artur, seggic iu²².
 Entie²³ koninck Artur was verwermet nu
 Ende herde erre om dese dinck mede²⁴,
 11310 Ende reet na hem nu ter stede
 So verre²⁵ vor al sijn volc, dat hi
 Den koninck Ydier verhaelde daerby;
 Doe hief²⁶ hi dat zwaert ende meenden²⁷
 [dat hovet
 Daer ter stede nu hebben geclovet,
 11315 Maer sijn ors droech hem vorwaert²⁸
 So verre²⁵, dat die slach ter vaert
 Op des koninges Ydier paert quam daer,
 Ende sloechen den hals af daernaer;
 Doe viel²⁹ ter aerden man ende paert.
 11320 Doe worden herde sere vervaert
 Des koninck Ydiers mage aldaer,
 Ende meenden dat hi gequetset waer³⁰,
 Ende keeden weder te bescuddene daer.
 Doe wart echt die strijt groet ende swaer
 11325 Want sine hadden³¹ gaerne bescut nu;
 Ende Arturs liede, dat seggic iu,
 Haddene gaerne gevangen oec mede.
 Daer namen³² die ses koninge ter stede
 Van den lieden³³ scade groet,
 11330 Want Artur sloecher vele doet,
 Ende menech³⁴ ors met sinen swaerde
 Dade hi vallen daer ter aerde³⁵,
 Sodat hi al bebloedet was mede,
 Ende sijn ors ende scilt³⁶ ter stede
 11335 Ende alle sine wapene ontrint gehende,
 Sodat men daer geen teken an en kende;
 Maer doch was bescut Ydier, die koninck,

¹Unde de ²de erde ³Dat ene ⁴beide ⁵moste ⁶manich ⁷den ⁸lude deden ⁹des ¹⁰konden ¹¹axen ¹²ysernen ¹³vor ¹⁴slogent ¹⁵nieman ¹⁶dat dede ¹⁷lude ¹⁸den ¹⁹weren se ²⁰zwoeren ²¹to hebbene to ²²Engelsch: *thai seiden thai sholde never have gladness till they were venged, and that they wolde not take of Artur*

but his heed. ²³Eng.: *the king Artur that was full wrothe.* ²⁴Unde de ²⁵vere ²⁶hoef ²⁷meende em ²⁸vorwert ²⁹Do vel ³⁰wcer ³¹ze he hadden ene ³²uemen ³³luden ³⁴manich ³⁵to der eerde ³⁶sijn schilt.

- Ende hermunteert na dien dinck.
 Dus reden si enwech al gesconft;
 11340 Die koninck Artur niet en viert,
 Hi en volgde na, ende jagedese daer,
 Maer si ontvloen hem al vorwaer,
 Entie¹ ses koninge namen scade groet:
 Sonder die daer bleven doet,
 11345 Verloren si al haer² harnaesch dier³,
 Dat daer verbernde an den vier⁴
 Sonder dat facelment van goude⁵
 Ende van silver, dat men gewoude⁶.
 Die koninck Artur hem track⁷ naer
 11350 Des daer vele bleef vorwaer.
 Dus wart geindet die scoffelture;
 Nu sult gy voert horen ter ure
 Van Merlijns prophecien ter stede,
 Ende van den koninck Artur mede.

*Van Merlijns prophecien, ende hoe hi die⁸ den
 koninck Artur ontbint.*

- 11355 Die historie tellet nu voert:
 Als die koninck Artur hevet verhoert,
 Dat die ses koninge sijn gevloen,
 Liet hi mydelike deelen⁹ doen
 Dat goet dat hi wan aldaer
 11360 By Merlijns rade, wet vorwaer,
 Ende daernaer reet hi te Caredolwaert¹⁰.
 Doe hi daer quam, ontboet hi ter vaert¹¹
 Waer dat hi wiste soudeniere¹²,
 Ende gaf hem cleder ende paerde diere¹³
 11365 Ende have ende gelt derregelike
 By Merlijns rade mydelik;
 Ende zi zwoeren hem na dien¹⁴ dingen
 Dat zi hem nembermeer af en gingen
 Omb ene¹⁵ doet te stervene nu.
 11370 Doe Artur, die koninck, seggie iu,
 Sine liede¹⁶ getogen hem hadde an,
 In allen steden, waer hi kan,
 Met sinen groten gichten¹⁷ mede
 Ende met siner groter¹⁸ goedertierenhede
 11375 Ende met siner ontfermecheit, wet dat,
 Dat boeck orcondet ons te meneger stat,
 Dat hi der goedertierensten een was
 Entie¹⁹ ontfermhertichste, als ict²⁰ las,
 Dien men iergen hadde vonden.

¹Unde de ²er ³duer ⁴vuer ⁵golde, gewolde ⁶trec-
 kede ⁷wo he de ⁸deilen ⁹wert, vart ¹⁰soldeniere
¹¹dure ¹²den ¹³enen ¹⁴lude ¹⁵giften ¹⁶groten
¹⁷ick dat ¹⁸dede ¹⁹de ²⁰hiet ²¹weert weren ²²mede
²³lude ²⁴nie ²⁵gevellen ²⁶dingen ²⁷holpen ²⁸sel-

- 11380 Hi dade²⁹ vesten nu ten stonden
 Sine borge ende stede, sonder waen;
 Als hi dit al hadde gedaen
 Voer hi te Logres in die³⁰ poert,
 Die³¹ nu heet³² Lonnen, weder ende voert,
 11385 Ende gaf daer lieden rente ende lant,
 Die des waert waren³³, zij iu bekant.
 Ende dit was op Onser Vrouwen dach,
 Die in den September gelach,
 Dat hi groet hof hilt aldaer;
 11390 Ende aldus beiagede hi vorwaer
 Met vryen seggen ende dor miede³⁴
 Datten minden al sine liede³⁵,
 Ende datsi hem noit³⁶ af en gingen;
 Want sint gevielen³⁷ so die dinge³⁸
 11395 Dat hi siner liede³⁹ hadde te doene,
 Ende datsi hem hielpen⁴⁰, als helde koene,
 Als gy hierna wel sult verstaen.
 Ende als hi so vele hadde gedaen,
 Datten al sine gemene diet
 11400 Lief hadde, doe en liet hi niet,
 Hi en makede selver⁴¹ daer metter⁴² hant
 Twe hondert ridders⁴³ die waren valiant.
 Ende doe hi al dit hadde gedaen,
 Ende sine borge ende stede⁴⁴ sonder waen,
 11405 Wel gespiset hadde ende beset,
 Doe nam hem Merlijn wt, dat wet,
 Met Ulfine, die sijn raet was;
 Doe zeide Merlijn ten koninge na das:
 »Heer, ic wil iu leren hier ter steden
 11410 Ende openbaren welck⁴⁵ zijn mine seden;
 Here, in Nortomberlant, des zijt vroet,
 Daer woent⁴⁶ een helech⁴⁷ heremite goet
 In ener herde woester⁴⁸ stat;
 Entie⁴⁹ goede man, wet⁵⁰ dat,
 11415 Es mijn grote vrient ter noet,
 Ende hi bescudde oec van der doet
 Mine moeder⁵¹; doe telde hi al daer
 Dat siner moeder gesciet⁵² was vorwaer,
 Hoe mense bernen woude met vier⁵³;
 11420 Oec seidi⁵⁴ hem van koninck Vertegier⁵⁵,
 Hoe hine soecken dade verre⁵⁶
 Omb sinen torre⁵⁷, des hi was erre
 Dat hi brack dor die saken;
 Doe zeidi⁵⁸ hem van den twee⁵⁹ draken,

ven ⁶⁰mit der ⁶¹ritter ⁶²sine stede ⁶³welck dat
⁶⁴wonet ⁶⁵hillich ⁶⁶woesten ⁶⁷Unde de ⁶⁸wetet
⁶⁹gescheen ⁷⁰vuer ⁷¹segede he ⁷²Utegier ⁷³vere
⁷⁴toern ⁷⁵segede he ⁷⁶twen.

- 11425 Daerna seidi¹ hem van Ambrosis,
Die sint was geheten² na dies³
Pandragoen ombe enen drake,
Dat hi altoes voerde; dor die sake
Hiet men hem Pandragoen daerby,
- 11430 Ende te Borgys in Berri
Was hem die name gegeven aldaer,
Ende was hy gevoedet, wet voerwaer.
Daerna teldi⁴ ne, hoe hi te voren zeide
Pandragoene ende Uter beide
- 11435 Van Salesbire den strijt groet,
Daer Pandragoen in⁵ bleef doet,
Ende hoe dat hi wael was, in allen doene,
Met sinen vader Uter-Pandragoene,
Ende hoe hine liggen dade also wel⁶
- 11440 By sijne moeder te Tintavel⁷,
Ende hoe dat hine makede doer desen
Of hi die hertoge⁸ hadde gewesen
Haer⁹ man; »ende aldus, Here koninck,
Wordy¹⁰ gewonnen by desen¹¹ dinck¹²”.
- 11445 Hi zeide hem oec al openbaer,
Hoe Ulfijn makede die bruetlocht daer
Ende vrede, ende versoende daer mede
Des hertogen¹³ doet, aldaer ter stede;
Ende dat syne moeder hadde daer voren
- 11450 Vijf dochter scone ende verkoren,
Entie drie¹⁴ die hertoge¹⁵ wan,
Entie twe waren¹⁶ van haren iersten¹⁷ man
Die koninck Loth heefter¹⁸ ene van des
Ende dander hevet die koninck Ventres¹⁹”.
- 11455 Die derde hevet die koninck Oriens,
Die vierde hevet die koninck Brandens,
Die vader was van Anguisant met²⁰;
Die vijfte suster wonet, dat wet,
In enen cloester in ener prayerien,
- 11460 Daer soe geleert heeft van astronomien;
Entes²¹ koninck Loths wijf hevet sone v.
Den enen wan hi an haren²² live
»An uwer suster, te²³ Lonnen ter stede,
Doe gy sciltknape waret²⁴ mede;
- 11465 Entie outste²⁵ van desen viven es²⁶
Gawijn²⁷ geheten²⁸, sijt seker des,
Ende hi sal oec die getrouweste²⁹ wesen,
Die oit³⁰ geboren wart vor desen
Sinen here, entie³¹ beste in allen sinnen
- 11470 Ende dien gy meest sult minnen;
Want hi sal iu hogen ende eren overal,
Also lange als hi leven sal,
Want hi sal sijn, zij iu bekant,
Die iu sal winnen doen iu lant
- 11475 En al uwe barone, dat seggic iu,
Want by der ontsienesse³², wetet nu,
Van iu ende van hem, heb ick vernomen,
Suldy uwer stucken al boven komen,
Ende by sulken broeder, dien hi hevet (nu).
- 11480 Die koninck Oriens, seggic iu,
Hevet enen sone, die scone es seer,
Ende es Ywen³³ geheten, Heer,
Ende hi sal trecken van dogeden dan
Na Gawine, sinen neve, voertan;
- 11485 Entie koninck Ventres³⁴ hevet een kint,
Dat Galescins hetet, als men vint;
Dese sullen³⁵ iu dienen tot in haer³⁶ doet,
Gy zultse maken ridders groet
Selver³⁷ metterhant; daerna dan
- 11490 Sullensi menegen³⁸ edelen man,
Overmiddes haer geselschap, na desen
Iu onderdanich doen wosen,
Ende omb iu grote vromehede,
Sullensi³⁹ iu alle dienen mede.
- 11495 Oec bander⁴⁰ side, over die zee,
In clene⁴¹ Bertaengen, min no⁴² mee,
Wonen twe koninge, die gebroeder zijn⁴³,
Ende hebben te wive twe gesuster⁴⁴ sijn;
Dese twe koninge sijn iu man,
- 11500 Entie outste⁴⁵ heet die koninck Ban
Ende es van Bonewick, sijt seker des;
Die ander heet koninck Bohort van Gan-
Dese twe koninge sullen⁴⁶ na desen [nes.
Kinder hebben, die sullen⁴⁷ wesen
- 11505 Some van desen⁴⁸ der besten een⁴⁹
Dien die⁵⁰ sonne oit⁵¹ besceen;
Dese twe gebroeder, verstaet my wel,
Hebben enen gebure quaet ende fel,
Die van den lande van Deserte es⁵²,
- 11510 Ende grote scade sal doen na des,
Maer hi en kanse noch niet bedwingen,
Des hi droevech es ombe die dinge,
Want die gebroeder sijn so goet
Ende so getrouwe in haren moet,

¹zegede he ²gehieten ³dus ⁴telde he ⁵inne ⁶wal ⁷Tin-
taniel ⁸hertoge ⁹er ¹⁰worde gy ¹¹deser ¹²Unde de dre
¹³weren ¹⁴eirsten ¹⁵hevetder ¹⁶Neutres ¹⁷med ¹⁸Unde
des ¹⁹oren ²⁰to ²¹weren ²²Unde de oldeste ²³is ²⁴Ga-
wan ²⁵gehieten ²⁶getruweste ²⁷ie ²⁸ne ²⁹ontsenisse;

Eng. for drede ³⁰Eng: Ewein ³¹Neutres ³²Desse zolen
³³dren ³⁴zelven ³⁵manigen ³⁶Solen ze ³⁷ande ander
³⁸cleyne ³⁹noch ⁴⁰de gebroeder sin ⁴¹gesusteren ⁴²Unde
de oldeste ⁴³zolen ⁴⁴dessen ⁴⁵eyn ⁴⁶den de ⁴⁷ie ⁴⁸de-
sorre; Eng.: a kings and werret h; doch zie op v. 11627.

- 11515 Dat men in al der werlt niet en vonde
 Beter no getrouwer ter stonde;
 »Dese wil ick'', zeide Merlijn, »Heer,
 Dat gy te hove onthiedet nu meer,
 Datsi komen te Lonnen nu binnen,
 11520 Want gy begeertse sien ende kinnen',
 Ende doetse tAlrehelegen misse wesen
 Te Lonnen; ende voert na desen,
 Suldly ontbieden oec daernaer
 Alle van desen lande daer,
 11525 Die iu onderdanich willen zijn nu,
 Datsi hier komen tot iu;
 Hier sal sulck' ombe doget komen,
 Ende sulck' ombe quaet van hem some,
 Maer die koninck Bøhort entie koninck
 11530 Dese twe goede getrouwe man, [Ban,
 Sullen komen ombe getrouwechede;
 Maket iu dan bekant daermede
 Ende gevet hem mildeleke iu goet, Heer,
 Ende biedet hem uwen dienst' seer,
 11535 Dan zullensi' iu manscap doen na des;
 Ende als iu hof gesceden es',
 So doet hem verstaen daernare,
 Dat gy te Karmelike wilt varen
 Toten' koninge Leodeganne nu,
 11540 Ende biddet hem datsi varen met iu;
 Si zijn' getrouwe stoute baroene,
 Gy sult haer hebben wael te doene,
 Eer gy wederkeert' van daer;
 Ende als gy gekeert' zijt, daernaer
 11545 Sult gy haer hier te doene hebben meer,
 Dan gy te voren dadet oit' eer,
 Want die baroene van desen rike
 Sullen willen calengieren gemeenlike
 Dat lant, dat gy daerin zult komen niet;
 11550 Maer zi en zullen iu geen verdriet
 Kunnen gedoen no gescaden mere,
 Want dese twe koninge zullen dat weren
 Ende vromeleke helpen iu.
 Oec wil ick dat gy wetet' nu,
 11555 Dat die seden nu zijn van my
 Dat ick in bosschen geerne zy;
 Dit komt my van naturen an,
 Van den vader die my wan;
 Want hi en achtete' gene geselschap des
- 11560 Thebbene die met Gode wael' es;
 Maer dorsinen wille ben ick daer niet noch-
 Also gerne als ombe Blasise dan, [tan
 Die een herde goet man es''.
 Oec moechdy'' seker sijn des,
 11565 Dat gy altoes sult hebben my,
 Welke tijt dats' iu te doene sy,
 Ic sal iu altoes sijn bereit;
 Oec zuld' my dickewile zien'' gedweert
 In ener ander gedane dan ick ben nu,
 11570 Ende dat zal sijn waerombe zeggic iu:
 Ick en wil niet, dat my die liede'' al
 Kinnen als ick iu spreken sal.
 Oec wil ick dat gy my zweret'' hier
 Ten Helegen'', als een koninck fier,
 11575 Dat gy nembermeer segget dinck voert
 Die gy in hemelecheden van my hoert;
 Ende sechdy'' dat oec vorwaert iet,
 Gy zult daerof hebben verdriet''.
 Die koninck zwoer hem also houde'',
 11580 Dat hy gene dinge doen en woude''
 Die hem letten zouden'' of deren
 Of die hem iergen tegen weren;[scap''daer,
 Ende Merlijn geloefde hem sine vrient-
 Ende dat hy embermeer'' daernaer,
 11585 Dienen hem soude sonder wanck,
 Sodat si hem des souden weten danck.
 Dus wart die vrientscap'' daer gestade''
 Beide van helpe ende van rade.
 Men dreef blyscap groet nadat
 11590 Te Lonnen in der goeder'' stat
 Ombe haren nieuwen'' koninck, dor das
 Dat'' hi milde ende goet was;
 Want si zeiden alle voortan
 Si en zagen noit'' so goeden man;
 11595 Ende dit was waer zekerlike,
 Hi was die beste van aertrike''
 Entie'' koenste entie'' mildeste mede.
 Doe daden'' die borger van der stede
 Ene quinteine rechten'' daernaer, [daer;
 11600 Daer die nieuwe'' ridders op bordeerden
 Die feeste duerde'' achte dage, zeggic iu.
 Die koninck bleef daer liggende nu
 Ende bereide hem, daer ter stede
 Sinen hof te houdene'', ende oec mede

'zeen unde kennen 'zulick 'denst 'zole ne 'ge-
 schieden es 'Tot den 'Se zint 'kiert, g'kiert 'ie
 'weten 'achtet 'wel 'is 'moge gy 'dar des
 'zole gy 'zeen 'ende 'zweren 'ton hilgen 'zolge

gy ''holde, wolde ''zolden ''vrenscap ''nember-
 meer ''gestade ''goeden ''nuwen ''ombodat ''ne
 ''ertrike ''Unde de ''deden ''richten ''durde
 ''to holdene.

- 11605 Enwech te varepe na siner feeste.
Hi ontboet daer minste¹ ende meeste,
Die lant ochte² goet hilden saen,
Dat zijt³ van hem quamen⁴ ontfaen.
Zulke quamen⁵ daer ende zulke niet;
- 11610 Die daer niet en quamen⁶ die koninck ont-
Dat zy dat beteren zouden mede, [hiet,
Also hi des tijt hadde ende stede.
Doe sende die koninck Artur Bretelle
Tulfine met sinen geselle,
- 11615 Datsi voeren⁷ ombe den koninck Bau
Ende ombe den koninck Bohort voertan.
Hi ontboet hem, dor siner mynnen
Datsi quamen⁸ te Lonnen binnen
Te sinen hove in Alrehelegen⁹ dage.
- 11620 Ende Ulfijn ende Bretel, sonder sage,
Voeren¹⁰ zi daer heen¹¹ saen na desen,
Want si hadden daer dicke gewesen,
Ende hem gedient ende lieve gedaen
By Uter-Pandragoens tyden, sonder waen
- 11625 Zi trocken¹² over die zee ende quamen daer
In clene Bertanien thant¹³ daernaer,
Ende si voeren dor dat lant van Deserre¹⁴
Dat nu heet Borges in Berri. [daerby
Tien tyden woude die koninck Claudas
- 11630 An hem dragen, sijt seker das,
Enen casteel, die was koninck Bans¹⁵
Dien hi vesten dade tehants¹⁶
Dor des koninck Claudas wille.
Elck woude seggen, lude ende stille,
- 11635 Dat hi opten¹⁷ sinen stonde daer,
Ende hieraf quam een orloch zwaer,
Ende ombe wat verbode dat Claudas dede.
So en liet die koninck Ban ter stede
Den casteel niet te vestene¹⁸ entwint,
- 11640 Des hem Claudas sere toernede sint;
Ende hierombe orlochden si beide daer
Also lange alsi leveden vorwaer.
Niet lang daernaer voer Claudas thant¹⁹
Sonder ontseggen in koninck Bans²⁰ lant.
- 11645 Daer hi ane sere mesdede,
Ende dade hem oec grote scade mede
Van rove, dat hi nam in den lande,
Ende dorpe, die hi hem verbrande,
Ende sloech vele liede²¹ doet ter stede
- 11650 Ende was sonder ontfermechode;
Maer an den castele, dien²² die koninck Ban
Vesten dade²³, daer en quam hi niet an;
Want hi en kondar gene scade gedoen,
Daer lagen oppe stonte²⁴ baroen
- 11655 Met selfscoten ende met gescutte;
Ende al dat ten storme was nutte,
Hadde daer die koninck Ban oppedaen;
Daer was een goet man op, sonder waen,
Ende een getrouwe²⁵, die drossate was
- 11660 Van al der borch, sijt seker das;
Graciaen hiet die goede man,
Hem hief²⁶ een kint die koninck Ban,
Sodat hi sijn gevader²⁷ es²⁸,
Ende dat kint hiet men Bannes,
- 11665 Ombe(dat) die koninck Ban sijn peter²⁹
Sint gevil³⁰, zijt seker das, [was.
Dat dit kint, doe hi wart groet,
Was een stout ridder³¹ ende een goet,
Ende dade³² met siner vromechede,
- 11670 Dat hi bekant wart in meneger³³ stede,
Daer dat boeck af zeggen sal hiernaer
Gelijck dat hem gesciede vorwaer.
Ic swige nu hier voert van desen
Ende sal van koninck Banne lesen.

*Van Merlijns prophecien, die hi den koninck
Artur ontbint.*

- 11675 Die aventuer zegget nu voert:
Als die koninck Ban hevet verhoert
Die grote³⁴ scade ende scande,
Dat Claudas dade in sinen lande,
Sonder ontseggen, des was hi erre
- 11680 Ende ontboet sine liede na³⁵ ende verre,
Ende quam an Claudas nu ten tyden,
Daer hi waende hemelick lyden,
Ende bestreet hem met moede³⁶ groet;
In den vergaderen bleef menech doet.
- 11685 Daer wart doen een vreselick strijt,
Die geduerde ene lange tijt,
Maer in dat inde³⁷ bleef Claudas, dat wet,
Gesconfiert, ende sine liede³⁸ met,
Want daer sloech doet so menech man
- 11690 Selver³⁹ netter hant die koninck Ban,

¹mynneste ²off ³se dat ⁴quemen ⁵voren ⁶hilen
gen ⁷hen ⁸treckeden ⁹to hant ¹⁰Eng.: *though the
londe that was all wasted* (Velthem heeft blijkbaar
het Fransche *desert* voor een landsnaam gehouden,
sie ook v. 11509) ¹¹Bannes ¹²to handes ¹³op

den ¹⁴vastene ¹⁵te hant ¹⁶lude ¹⁷den ¹⁸dede
¹⁹stolte ²⁰getruwe ²¹en hoof ²²gevadder ²³is ²⁴pade
²⁵gevel ²⁶stolt ritter ²⁷manigen ²⁸den groten ²⁹wide
³⁰mode ³¹ende ³²Selven.

- Datsi daer lagen met hopen groot.
Doe moeste vlien dor die noet
Selver¹ die koninck Claudas,
Ende moeste daer laten sijn harnas,
11695 Ende sine roef, entie gevane²
Moesti² daer laten voertane.
Oec was daer getogen bander syden⁴
Die koninck Bohort in dien tyden
In des koninck Claudas lant
11700 Ende haddet verstoert³ ende verbrant,
Ende vinck⁴ die hi konde nu
Ende verdiervet⁷ so sere, zeggic iu,
Dat men binnen vijftien⁶ mylen
Hues en hadde vonden ter wijlen,
11705 Daer men inne mochte sculen met⁴
Dat en waer in kerken, dat wet.
Dus was die koninck Claudas so mat,
Ende so sere verermet ombe dat,
Dat hy in langen tyden daerna
11710 En dorste orlogen, als ict¹⁰ versta
Op haer¹¹ negeen, sij iu bekant.
Die boden, die Artur hadde gesant
Ten¹² koninck Banne ende koninck Bo-
Daer gy hier voraf hebbet gehoert, [hoert,
11715 Hem hadde nu groot wonder das,
Dat dit lant so woeste was,
Ende waeraf dit gesciet nu waer¹².
Sy reden doen daer zo naer¹⁴,
Datsi quamen te Trebes,
11720 Dat een sterck casteel es;
Dit was die casteel, daerombe began
Ierstwerf¹⁵ dat orloge tegen koninck Ban.
Dese casteel was sterck ende hoge mede;
Eleine¹⁶, die koninginne ter stede,
11725 Was daerinne op dese stont nu,
Die scone ende groet was, seggic iu.
Die scoenste, die men vant twaren,
Ende ionck alse van vijftien⁶ iaren,
Ende was niet lanck geleden dan
11730 Dasee te¹⁷ wive nam die koninck Ban;
Ende Bohort, zijn broeder, wet¹⁸ dat,
Hadde onlange oec zijn wijf gehat,
Die ionger was dan Eleyne¹⁹,
Ende dese vrouwe hiet Eveine.
11735 Ende Ulfijn ende Bretel nu quamen²⁰

¹Selven ²unde de gevangne ³Moste he ⁴op ander
syden ⁵versturet ⁶venck ⁷verdervede dat ⁸vijftien ⁹niet
¹⁰ick dat ¹¹er ¹²to ¹³weer ¹⁴veer ¹⁵eirstwerf
¹⁶Aleyne ¹⁷to ¹⁸wetet ¹⁹quemen, nemen ²⁰to enen
²¹weer ²²broeder is ²³De ens ²⁴nemen ²⁵mosten

- Te Trebes, ende vrageden daer te¹⁷ samen
Na den koninge; doe seide men hem ter
[steden,
Dat hi tenen²⁶ parlamente waer²⁷ gereden
Tote Bonewick, daer zijn broeder es²⁸,
11740 Die koninck Bohort, zijt zeker des,
Diene²⁹ ontboden hevet daer;
Doe namen³⁰ die boden orlof vorwaer
An Eleinen³¹, der koninginnen;
Si sceden van haer met goeder minnen.
11745 Doe voeren zi enwech daernaer
Al gewapent, wet³² vorwaer,
Want daer zi moesten³³ varen
En was niet seker nu, twaren,
Daer zijn vele rovers inne, God weet,
11750 Dus was daer te wanderne wreet,
Nochtan souder daer³⁴ meer zijn,
En daden³⁵ dese twe koninge fijn,
Die koninck Ban entie³⁶ co. Bohoert.
Dus reden dese³⁷ boden voert
11755 Ontrint³⁸ wael³⁹ vijftien mylen;
Daer gemoeten⁴⁰ si terselver wylen
Seven ridders⁴¹, al zonder sparen⁴²,
Die van Claudas' geselschap waren⁴³,
Entie⁴⁴ te Deserte in der⁴⁵ stede
11760 Lagen⁴⁶, ende wt ende in voeren mede,
Ende plagen te bespiene⁴⁷ aldaer
Die opten wege voeren daernaer,
Ende namen datsi hadden te hant;
Maer nu was so verwoestet dat lant,
11765 Datsi vonden te⁴⁸ nemene niet,
Want die dorpliede, als men⁴⁹ daer siet,
Waren⁵⁰ in die stede getogen
Met al den goede, dat si mogen;
Ende als die seven ridders vernamen⁵¹
11770 Die boden, die daer gereden quamen⁵²,
Doe zeide die ene ten⁵³ ander waert⁵⁴:
>Siet ginder twe scone paert⁵⁵,
Die gene twe ridders⁵⁶ ryden,
Latewy se hier ons dus ontglyden,
11775 Dat waer⁵⁷ ons allen grote scande,
Si en zijn oec niet wt desen lande,
Want si en voeren der wapene niet⁵⁸,
Die men hier te dragene pliet⁵⁹.
Doe zeide die ene: >dat duncket my

²⁶solde er dar ²⁷deden ²⁸unde de ²⁹dese ³⁰om-
trent ³¹wal ³²gemotten ³³ritters ³⁴sparn ³⁵weren
³⁶de ³⁷legen, Eng.: *that repayreden i'houggh the con-
tre.* ³⁸bespeene ³⁹te ⁴⁰mer ⁴¹vernemen, quemen
⁴²ton ⁴³wert, pert ⁴⁴ritters ⁴⁵nicht ⁴⁶plecht.

- 11780 Goede liede, rike ende vry,
Want zi zijn wel te harnas,
Waut haer orse zijn goet ende ras,
Si hebben met enen goeden¹ heergewesen².
Die ander seide: »wat raket ons van desen.
- 11785 Varewy tot hem ende nemen daer saen
Haer paerde ende laetse te voete³ gaen⁴.
Doe liet (hi) daer een lopen wt,
Ende makede met roepen groet geluet⁵.
Ende zeide: »gy heren, hoert! hoert!
- 11790 Hout⁶ al stille ende ridet niet voert,
Sijt⁷ gy nu metten⁸ koninck Ban
Gy liet hier iu leven dan,
Of zijt⁹ gy metten¹⁰ koninck Bohort nn;
Maer zijt¹¹ gy metten¹² koninck Claudus nu.
- 11795 Sone doewy iu gene¹³ scade,
Want wy hoeden hier die pade
Enten¹⁴ wech, ende ombedat moety¹⁵.
Tolle geven mynen gesellen ende my
Ende wet wel: gy selt¹⁶ vertollen ter stede.
- 11800 luwe orse ende uwe wapene mede,
Ende te¹⁷ voet dan hene gaen;
Daer moechdy¹⁸ des hiermede af staen;
Dat wy iu niet en doden mede
Ofte vaen alhier ter stede;
- 11805 Maer gy dunckt¹⁹ ons goede liede wesen,
Dat wy iu quite laten mettesen²⁰.
Alsoe Ulfijn dengenen roepen hoerde,
Keerde hine²¹ ombe metten²² woerde,
Ende sach waer degene themwaert²³ reet.
- 11810 Doe antworde hi hem wel gereet:
»Heer, heer! zijt met gemake,
Gy komet noch tyde genoegh omb die sake
Ick en weet niet wie gy zijt, God weet,
Maer gy zijt van talen wael wreet,
- 11815 Entie²⁴ ridder moet oevele varen
Die ander ridder²⁵ roept nare
Omb tolle te nemen; want hi en es
Gene tolle²⁶ sculdech, zijt zeker des;
Ende wetet wel, dat ic noit²⁷ tolle en gaf
- 11820 Ende en geve iu oec niet een kaf
Om genen man, dien ick noch zie²⁸,
So lange als ick hebbe by my
Mijn goede zwaert²⁹; maer ick wane³⁰ dat
Ons proeven wilt, of wy daerby [gy
- 11825 Onse wapene zullen wtdoen nu,
Ende onse paerde dus geven iu
Ombe iu dregen³¹ ende ombe iu tale;
Gy en doet niet anders, duncket my wale,
Want my duncket, gy en zijt geen man
- 11830 Die strides begert, maer nochtan
Sonder striden ende grote pine
En zuldy³² niet hebben onse wapine
Noch onse ors, dat zegre ic iu,
Al roepdy³³ zo vreselick op ons nn,
- 11835 Gy zult den wadom van uwer muten
In ene hellinckborse sluten,
Waut mijn gewelle segget hier nu,
Eer hi tolle sal geven iu,
Hem waer³⁴ liever waer³⁵ hi blint;
- 11840 Eutie³⁶ oec sulken ridder³⁷ mint
Die nu tolle eyschet ridders³⁸ vry,
Verschoven so moet werden hi; [meer
Ende kendick iu, ic en minde iu nemmer-
Ende gy hebbet oec gedaen, by Onsen Heer,
- 11845 Grote gecheit nu ter tijt;
Ondanck hebdy, wie³⁹ gy zijt,
Dat gy ridder zijt ende tolle wilt nemen,
Dit zoude negenen⁴⁰ ridder temen⁴¹.
Doe Bretel hoerde dese woerde,
- 11850 Die Ulfijn hem daer antworde,
Loech⁴² hi sere ende hadde spel⁴³,
Ende oec bequam hem dat herde wel;
Entie⁴⁴ ander riep: »tuwen groten lede
Hebdy⁴⁵ dit nu gesecht ter stede,
- 11855 Want gy zult⁴⁶ daeromhe tuwen ombaten,
Beide iu hovede te pande laten⁴⁷.
Alsoe Ulfijn sach, dat hi hem nakede,
Ic zegget iu dat hi hem oec makede
Gereet te stride, zij iu bekant:
- 11860 Hi nam zijn speer⁴⁸ in die hant,
Ende nam den scilt ende deckeden⁴⁹ daer,
Hi nam dat ors metten⁵⁰ sporen daernaer,
Dat hem die⁵¹ spere dorwoet
Doer die rechter zide⁵² enen voet,
- 11865 Entie⁵³ ridder vil⁵⁴ ter aerde⁵⁵
In omnacht neder van den paerde⁵⁶,
Ende Ulfijn track⁵⁷ zijn speer daerwt,
Ende zeide ten ridder⁵⁸ overluet:
»Nu hoert dese martaen wel⁵⁹

¹goden ²to vote ³Engelsch: *Arms on of hem vmo-
to the horse with the spores, and ran crying* ⁴holt ⁵zint
⁶myt den ⁷zin ⁸egenen ⁹Unde den ¹⁰mote gy ¹¹solt
¹²to ¹³moge gy ¹⁴donket ¹⁵mit desen ¹⁶he em
¹⁷mit den ¹⁸to em wert ¹⁹Unde de ²⁰andern ritter

²¹genen tollen ²²ne ²³se ²⁴zweert ²⁵wone ²⁶dru-
wen ²⁷zole gy ²⁸rope gy ²⁹weer ³⁰ritter, ritters
³¹hebbe gy we ³²zalde genen ³³lachgede ³⁴spil
³⁵zolt ³⁶spier ³⁷leekede em ³⁸dat ³⁹ziden ⁴⁰vel
⁴¹eerde, perde ⁴²treckede ⁴³to den ritter ⁴⁴wal.

- 12050 Wael ontfangen, doe vrageden si daernaer.
Ofsi die twe koninge gerne spraken¹?
Doe zaidensi waerombe² ende ombe die³
Zijn wy komen hier in dat lant⁴. [saken
Doe namen⁵ si se beide by der hant,
12055 Ende leidense in die kamer daernare⁶
Daer die koninge beide inne waren⁷;
Ende alsse⁸ die koninge hadde vernomen.
Zijn zi beide jegen hem gekomen;
Want zi wisten wel te voren,
12060 Datoi nyemaer⁹ souden horen;
Ende Leontes zeide oec den koninge nu
Wie zi waren¹⁰, dat zeggic iu,
Ende datoi se spreken zouden¹¹.
Doe si dit hoerden, also houde¹²
12065 Liepensai tot hem daernaer,
Ende namen¹³ se in hoer¹⁴ atme daer,
Ende hietense welkomen¹⁵ wesen;
Si daden¹⁶ se sitten gaen na desen
Op ene coetse by hem, sonder waen,
12070 Ende vrageden na hare boetscap¹⁷ saen.
Daer si nu ombe sijn komen bloet,
Want ten es¹⁸ niet sonder orber groet
Dat gy hier ombe komen zijt¹⁹.
Doe vrageden voert ter²⁰ tijt
12075 Die twe koninge, of die Bertoeene²¹
Niet en hebben noch na haren doene
Enegen koninck tharen²² wille;
Wantsi wisten wael. lude ende stille,
Van den zwaerde, dat stac opten²³ steen
12080 Entie²⁴ dat wtrac²⁵ overeen
Dat hi haer koninck soude wesen.
Doe zaidensi hem na desen
Van beginne alle die dinge,
Hoe²⁶ dat die zes koninge
12085 Hen zetten iegen Artur mede,
Ende dat wonder dat Merlijn dede,
Entie²⁷ grote vromechheit, sonder waen,
Die Artur selve²⁸ hadde gedaen.
Doe zaidensi haer boetscap daernaer
12090 Dat die koninck Artur openbaer
Ombe hem hevet gesent nu:
By Merlijns rade, zeggewy iu,
Dat gy te sinen hove zult komen,
Want dat sal iu sere vromen;
- 12095 Hi wil iu spreken ombe orber²⁹ groet.
Nu nemet te samen uwe genoet
Ende laet ons uwe antworde weten saen;
Want gy en moget niet letten, sonder waen;
Die tijt es kort, des seker zijt³⁰.
12100 Die koninge antworden doe ter tijt:
Wy hebben orloge gehat groet,
Dat ons die koninck Claudas doet,
Ende wy hebben anxst³¹, varewy met iu,
Dat die koninck Claudas zoude nu
12105 In onse lant trecken daer nare³²
Wisti³³ dat wy hier niet en waren³⁴,
Ende zoude ons grote scade³⁵ doen dan³⁶.
Die boden zaiden: by Sinte³⁷ Johan,
Merlijn ontbiedet iu, ontsiet iu niet,
12110 Dat iu nem³⁸ barmeere scade gesciet,
Also lange als gy in den dienste³⁹ zijt
Des koninck Artus nu ter tijt⁴⁰.
Also dit die twe koninge hoerden,
Hadde hem wonder van den woerden,
12115 Dat Merlijn zoude weten alle die dinge,
Die zouden gescien sonderlinge;
Ende op dese vorwaerde⁴¹ loveden si daer
Opten⁴² derden dach te treckene naer.
Die boden dankeden hem sere nu.
12120 Men dade⁴³ se ontwapenen, zeggic iu,
Ende haer orse oec wel te gemake.
Die koninck Ban sprac na der saken,
Hi en woude niet⁴⁴, dat zi iergen waren,
Ter herberge dan met hem, twaren;
12125 Haer wapene ende haer scilde beide⁴⁵
Wareu⁴⁶ sere besien ter stede;
Ende haer speer die bebloedet⁴⁷ waren⁴⁸,
Die twe sciltknappen hielden, twaren,
Daer dene af zaid: dese twe boden,
12130 Duncket my, hebben geweest in noden,
Si en hebben niet geseten stille
Vor ener kemenade tharen wille,
Want haer scilde ende haer spere
Zijn zo bebloedet⁴⁹ in der were⁵⁰.
12135 Doe vrageden hen die koninge daer,
Ende beswoerense met ede swaer,
Datsi hem zouden zeggen den fijn,
Waeraf haer scilde bebloedet⁵¹ sijn.
Doe telden zi alle die dinge te samen:

¹spreken ²unde de ³nemen ⁴darnaer, weren ⁵alse
ze ⁶nyemaer ⁷zolden, holden ⁸or ⁹wilcome ¹⁰deden
¹¹boetscap ¹²en is ¹³der ¹⁴Britune ¹⁵to oren
¹⁶op den ¹⁷unde de ¹⁸treckede ¹⁹wo ²⁰selven

²¹orbar ²²angest ²³naren, weren ²⁴wiste he ²⁵gro-
ten schaden ²⁶sunte ²⁷denste ²⁸vorwerde ²⁹op den
³⁰dede ³¹wolde nicht ³²bede ³³bebloedet ³⁴weren.

- 12140 Hoe op hen seven ridders quamen,
Die si bestonden; doe telden si voert
Gelijck gy vor al hebbet gehoert,
So dadensi¹ dat hier al nu verstaen.
Doe zeiden die twe koninge saen:
- 12145 »By mijne trouwen², gy zijt wel waert³,
Dat gy draget scilt ende zwaert⁴,
Dat gy iu bescuddet so wel⁵
Van zeven ondadegen ridders⁶ fel⁷.
Men prysedese doe sere iu den hof
- 12150 Ende gaf hem daer groten lof;
Si worden gewiset van menegen daer.
Die koninge dadense wael daernaer
Te gemake van allen dingen,
Des si begerden sonderlinge,
- 12155 Van eten ende van drincken mede;
Men dade hem grote ere na sede.
Die koninge feestierdense sekerlike
Die drie⁸ dage doe herde eerlike,
Want si konden dat herde wuele.
- 12160 Daer was gediend in der⁹ sale
Wael¹⁰ al dengenen die daer waren¹¹;
Men woude¹² daer jegen nieman sparen¹³.
Leonse van Parne ende Pharijn,
Die daer byeen geseten zijn,
- 12165 Daden den boden grote ere nu;
Want hier vormals, seggie iu,
Haddensi hem dat dicke gedaen
In groet Bertanien¹⁴, sonder wuen,
By Uter-Pandragoen ulgader,
- 12170 Die was des koninck Arturs vader.
Ende des derden dages oec daernaer
Gereiden hem die twe koninge daer
Als tArturs hove waert te vaerne;
Si ontboden Leonse van Paerne,
- 12175 Die haerre beider maech was,
Ende Pharine oec, ende oec nadas
Den drossate van Bonewijck
Entien¹⁵ van Parne desgelijck,
Ende bevalen¹⁶ hem haer lant,
- 12180 Ende hieten hem mede daer te hant
Datsi hem soccoers¹⁷ senden souden¹⁸,
Haddenzi des te doene, of zi wouden¹⁹,
»Want wy en weten niet na des,
Wat ons daer te gesciene es²⁰.
- 12185 Hi togede Leonsen een vingerlijn daer:
»Dit waerteken²¹, zeide hi daernaer,
»Alse wy dit hier scenden²² dy nu,
So sendet ons soccoers²³ bidden wy iu,
Also vele als wy hebben te doene;
- 12190 Ende als gy siet den bode²⁴ koene
Met desen vingerlijn, gelovet hem daer
Al dat hy u sal zeggen daernaer²⁵.
Te desen rade (en) was nieman met hen
Dan Leonse van Parnen
- 12195 Ende Pharijn, suldy²⁶ verstaen.
Alse al haer orber was gedaen,
Trocken si²⁷ ende voeren over die see,
Die wint en dade²⁸ hem geen wee,
Ende reden over terselver ner.
- 12200 Nu zwiget hier die aventuer²⁹,
Ende sal zeggen van Artur na des,
Die te Lonnen noch gebleven es.
- Hoe die koninck³⁰ Artur den koninck³¹ Ban
on finck³², ende van enen torneye³³.*
- Hier zegget die historie twaren:
Doe Ulfijn ende Bretel gesceden waren³⁴
- 12205 Van den koningo Artuer³⁵,
Doe dade³⁶ die koninck terselver uer³⁷
Sine borge ende sine stede nu
Mannen ende spisen, seggie iu,
Ende besorgen met allen dingen
- 12210 By Merlijns rade sonderlinge³⁸,
Want hi wiste die waerheit al
Van den lieden³⁹ groet ende smal,
Entie⁴⁰ koninck getrouwede⁴¹ oec wel⁴²
Merline bet⁴³ dan ieman el⁴⁴.
- 12215 Doe dese dinck al was gedaen,
Quam Merlijn toten⁴⁵ koninge saen
Ende zeide: »heer koninck, iu boden smel
Hebben iu boetscap⁴⁶ gedaen wel,
Entie⁴⁷ koninge alle, heb ic vernomen,
- 12220 Sijn nu in die zee gekomen;
Nu gereidet daertoe⁴⁸, zeide Merlijn,
»Dat gy dese heren, die so edel zijn,
Al zijn zi⁴⁹ uwe, hier wel ontfaet,
Want wetet dat wel ende verstaet:
- 12225 Si zijn⁵⁰ edeler vele nu ter tijt

¹deden se ²trouwe ³weert, ⁴zweert ⁵wal ⁶ritters
⁷de dre ⁸den ⁹wal ¹⁰weren ¹¹wolde ¹²sparn ¹³gro-
ten Britanien ¹⁴inde den dr. ¹⁵bevolen ¹⁶zolden, wol-
den ¹⁷zendet ¹⁸holpe ¹⁹boden ²⁰zole gy ²¹trecke-

den ze ²²dede ²³aventur ²⁴koninck ²⁵untfenck
²⁶eynen torneye ²⁷weren ²⁸Artur ²⁹ur ³⁰zon-
derlingen ³¹uden ³²Unde de ³³getrouwede ³⁴wal,
al ³⁵bat ³⁶tot den ³⁷boetscap ³⁸zin ze ³⁹Se zin.

- Ende haer wijf, dan gy zijt".
 Doe zeide die koninck: »Merlijn, ic bid in
 Dat gy ons wyset ende leret nu,
 Want gy konnet dat bet dan ienech baroen
- 12230 Ende al dat gy my heet¹, sal ic doen".
 Doe zeide Merlijn tot hem na dat:
 »Gy zult al die straten van der stat,
 Al daer si komen zullen, verdecken doen,
 Ende vrouwen ende joncvrouwen ende
- 12235 Ende selve mede jegen varen [baroen
 Met groter geselschap sonder sparen,
 Blidelike ende versiert wale".
 Doe vragede hinc², na deser tale:
 »Welke tijt zullensi komen, Merlijn?"
- 12240 »In Sondag³, here, sonder fijn,
 Te primetijt, heb ick verstaen".
 Doe zeide die koninck Artur saen:
 »Ick sal hieraf doen al uwen wille,
 Van al dat gy segget, lude ende stille".
- 12245 Ende Merlijn leerde hem daernaer,
 Wat hi laten ende doen zoude daer,
 Ende zeggen vor die grote heren,
 Daer hi mede blive in siner eren.
 Nu es die Zondach voert gekomen;
- 12250 Die koninck Artur hevet met hem genomen
 Den aertsebiscop⁴ Brixes
 Ende grote geselschap, ende es na des
 Met groter processien jegen hem gevaren
 Ende hevet hem ontmoet, ende daer nare
- 12255 Als die een den ander⁵ hevet gesien⁶,
 Voeren si te⁷ samene mettien⁸,
 Ende onderhelseden hem blidelike
 Metten⁹ armen vriendelike¹⁰,
 Ende onderkusten hem na dat,
- 12260 Ende voeren te¹¹ samen in die stat.
 Daer gaf die koninck Artur gave groet,
 Cleder¹², puerde, orse, gout¹³ roet,
 Gelijck hem Merlijn leerde eer;
 Hierby wart hi gemint¹⁴ so seer
- 12265 Met riken ende met armen vorwaer;
 Ende menegen¹⁵ wonderde oec daernaer,
 Wanen¹⁶ hem komen mochte dat goet,
 Dat hi so mildelike geven doet.
 Dus track¹⁷ hi aen hem al die vroede¹⁸
- 12270 Met hovescheit ende met sinen goede¹⁹,
- Datsi hem hulde zwoeren daer
 Ende nembermeer begaven²⁰ daernaer.
 Doe die koninge quamen in die stat,
 Ginck men dausen ende reyen nadat,
 Joncfrouwen mede;
 12275 Die vrouwen entie²¹ koninge, ridders²², na baren zede,
 Joesteerden ene lange tijt.
 Daer was vroude ende groet jolijt,
 Al toter Vespertijt in der stede;
- 12280 Die straten waren verdeckt mede
 Met sydenen clederen; weet vorwaer,
 Het was scoen²³ weder ende claer,
 Want die winter (en) was noch niet komen
 Ende daer te voren, heb ick vernomen,
- 12285 En haddet in langen tyden geregent echt²⁴,
 Des waren²⁵ die straten droge ende slecht²⁶,
 Ende met biesen bestroyet²⁷ oek me²⁸
 Daer was wiroeck ende oeck aloë
 Ontsteken daer te meneger stat;
- 12290 So goeden roke gaf nu dat,
 Dat men dat roeck ter²⁹ wile
 Van daer over ene halve mile.
 Aldus reden die koninge daer
 Toter³⁰ hoger kerken daernaer,
- 12295 Daer die processie jegen hem quam
 Met sange, als ick dat vernam,
 Van Gode ende van Onser Vrouwen;
 Optien³¹ dach dade³² daer met trouwen
 Misse die aertsebiscop Brixes;
- 12300 Ende als die misse gesongen es,
 Ganck³³ men daer ter hoger³⁴ sale,
 Daer was dat geordineert wale.
 Die drie koninge ende Brixes mede
 Saten ter tafelen, na der³⁵ zede,
- 12305 Ende Antor die den koninck Artuer³⁶
 Opgehouden hadde toter uer³⁷.
 Daer diende Keye, die drossate, zeggic iu,
 Ende twe nieuwe ridders³⁸ mede nu
 Die des borchgraven³⁹ kinder waren⁴⁰
- 12310 Van Cardoel in Gales, twaren;
 Die ene was geheten Lucanas
 Ende Cornus sone, also ict⁴¹ las,
 Die wyse, entie⁴² ander met
 Was geheten oec Griflet,
- 12315 Ende Doys hiet sijn vader met,

¹heet ²he em ³ertzeb. ⁴andern ⁵geseen ⁶to
⁷mit den ⁸vriendelike ⁹voren to ¹⁰Cleider ¹¹golt
¹²gemynnet ¹³manigen ¹⁴wannen ¹⁵treckede ¹⁶lude
¹⁷gude ¹⁸begeven ¹⁹Unde de ²⁰ritter ²¹scone

²²nicht ²³weren ²⁴slicht ²⁵bestrowet ²⁶toe ²⁷to
²⁸der ²⁹tot der ³⁰Op den ³¹dede ³²genck ³³ten hogen
³⁴den ³⁵Artur, ur ³⁶geven ³⁷ick dat.

- Ende hadde forestier¹ gewesen, dat wet,
Met Uter-Pandragoen, Arturs vader;
Dese dienden daer nu beide gader,
Ende Ulfijn ende Bretel, seggic iu,
12320 Dese vier dienden met Keyen nu.
Dus wart daer gedient in der sale
Van menegen gerechte² eerlick ende wale:
Na den etene wart gerechtet ten tyden
Ene quinteinc³ daer men op soude ryden,
12325 Die jonge ridders⁴, ende borderen.
Doe liet men enen tornoy⁵ creyeren,
Ende ginck delen⁶ die ridders ten tyden;
Daer was er sevenhondert in elker siden
Ende drie⁷ hondert, hebbick vernomen,
12330 Metten⁸ twee koningen gekomen.
Ende doe die tornoy vergaderen⁹ zoude¹⁰,
Doe nam die koninck Artur also houde¹¹
Die twe koninge metter¹² hant,
Ende leidese in ene kamer te hant,
12335 Ende enen clerck ginck mede na das
Die der tweer¹³ koninge broeder¹⁴ was,
Entie¹⁵ meer conste konde van astrono-
Ende oec by gerechter clergiën, [mien
Dan ienich man die levede doe,
12340 Sonder Merlijn; mer wetet alsoe:
Merlijn en konde by gener clergien niet.
Maer by siner naturen, als men siet. [tien¹⁶
Dese drie¹⁷ dade die koninck Artur met-
Ten venster liggen ende wtwuert zien,
12345 Want die tornoy daer onder es.
Daer was oec die biscoep Brixes,
Ende Antor. Deze lagen¹⁸, zeggic iu,
Ten vensteren ende sagen wtwuert nu,
Duer die tornoy vergaderde al.
12350 Daer wart geruchte ende groet gescal
Onder den ridders in 't vergaderen daer.
Een ionck ridder sloech wt daer iaer
Met sporen buyten den andren nu;
Griflet hiet dese, seggic iu,
12355 Ende was van Cardoel geboren.
Sijn vader hiet Doys, alse wy dat horen;
Hi sat op een dapper ors Lybaert,
Ende jegen hem quam met snelre vaert
Een ridder, die van Bonewick was,
12360 Ende was geheten¹⁹ Ladinus,

¹vorsteer; Eng. *forester* ²gerichte ³quintaine ⁴jon-
gen ritter ⁵torne ⁶deylen ⁷daer was er die ⁸Myt den
⁹vergaderen ¹⁰zoude, holde ¹¹myt der ¹²twijer
¹³broder ¹⁴Unde de ¹⁵dre ¹⁶mit den ¹⁷dese legen
¹⁸geheten ¹⁹nemen ²⁰de scarp ²¹waren ²²sonder

- Ende hiet een vrome ridder in zijn lant.
Si ondersagen hem doe te hant,
Si namen²³ die speer onder den arm,
Ende lieten lopen also warm;
12365 Si hadden die scilde om den hals
Die orse makeden groet gemals,
Dat doende sere daer zi liepen nu;
Ende elc zoude gerne, zeggic iu,
Prijs beingen van hen beiden.
12370 Si quamen daer te samene gereiden
Metten speren, die scerp²⁴ waren²⁵;
Die ene stac ten ander, twaren²⁶,
Dat die yser dor die scilde braken²⁷
Ende optie halsberge dor staken²⁸,
12375 Die herde vast waren ende goet,
Daer dat yser op wederstoet;
Maer die spere braken²⁹ ontwe
An zeven sticken ende oec mee,
Ende si scutten ende quamen tsamen³⁰
12380 Metten paerden ende metten lichamen,
So sere, dat hem dochte daernaer
Dat hem die ogen vergingen daer;
Entie³¹ orse storten ter aerden nu
Ende vielen op hem, dat zeggic iu,
12385 Ende lagen³² daer lange sonder spreken,
Dat hem die herten dochte breken;
Ende die se sagen zeiden al bloet,
Datsi beide waren doet;
Oec zaidensi alle diet³³ zagen³⁴ daer,
12390 Si en zagen³⁵ noit³⁶ ioeste zo swaer.
Doe sloegen zi an beiden zyden derwaert
Elck den zinen helpen ter vaert,
Doe wart daer onder hen, zeggic iu,
Menech sper tebroken nu;
12395 Al die tornoy vergaderde daer saen,
Daer wart menech scone ioest gedaen
Ende menech sper tebroken mede;
Alsi³⁷ ontwe waren, trocken³⁸ si ter stede
Haer swaert, ende gingen daermede hou-
12400 Daer wart menech sere te³⁹ blouwen. [wen.
Daer was een ridder die Lucas⁴⁰ hiet,
Die bottelgier, die menegen verdriet
Met wapenen dade in den tornoy,
Cranker vore hadde hem boy⁴¹;
12405 Hi was Grifletes neve mede

meren ²³breken, steken ²⁴to samen ²⁵legen ²⁶de dat
²⁷zegen ²⁸nu ²⁹also ³⁰treckeden ³¹to ³²Lucas; Eng.:
Lucas; doch verg. v. 12311 ³³onverstaanbaar; het
Eng. heeft: *of whom was moche spoken and preyed
thourgh the contres.*

- Die daer grote ioste dede',
 Lucas sloech daer man ende paert;
 Wat hi gerakede, moeste ter vaert
 Die aerde soecken, seggic in;
 12410 Dese wrachte groet wonder nu:
 Hi sloech hem af helm ende scilde
 Wie dat tegen hem comen wilde
 Die moeste verliesen ember iet,
 Te wonderne daer menech besiet'³
 12415 Die slage die daer sloech Lucam.
 Sterck was die tornoy, als ick vernam,
 Rechte bi der' sale ende goet
 By ener reviere', die daer stoet,
 Ende heet die Teemse, zeggic iu;
 12420 Daer was onder hem groot gehu,
 Die ene iagede hier, die ander daer;
 Daer stont die tornoy lange vorwaer
 Dat men niet konde weten by enen eye.
 Wie dat best hadde van den torneye.
 12425 Ende binnen desen' sijn verkomen
 Die twe ridders, ende hebben genomen
 Haer orse ende sijn gerosteert' weder,
 Die daer so lange lagen neder,
 Ende sijn in den tornoy gereden;
 12430 Ende Griflet begonde nu ter steden
 Met wapenen te wreken so vele,
 Ende Lucas', sijn neve, dat wten' spele
 Die van Bonewick moesten gaen,
 Want si mocsten rumen saen
 12435 Den plaen; doe quamen si na des
 Vierhondert ridders van Logres
 Ende holpen die van Bonewick,
 Ende bander'side quam daer oec zekerlick
 Vierhondert, die alle nu te samen
 12440 Die ene tegen die ander quamen;
 Die ene stack op den ander daer
 Ende braken'¹⁰ haer speer, ende daernaer
 Trocken'¹¹ si haer zwaerde saen
 Ende gingen'¹² hem daeronder slaen.
 12445 Daer was die tornoy so lange durende
 Ende ember'¹³ te meer scurende;
 Daer wart gedaen menech'¹⁴ gemoet
 In beiden syden sterck'¹⁵ ende goet.
 Daer waren ionge ridders vrome seer
 12450 Die vele pijnden ombe die eer.

¹Eng.: *that hadde the grote encontre* ²Eng.: *that it was merveils hym to beholde* ³den 'enen rivire
⁴desen ⁵Eng. *horsed*. ⁶Lucam ⁷ut den ⁸op ander ⁹breken
¹⁰treckeden ¹¹gengen ¹²omber ¹³manich ¹⁴starek
¹⁵geweset ¹⁶velde er ¹⁷breken ¹⁸zweren ¹⁹trecke-

- Maer boven hem allen, ick wil gy dat wet,
 Dade dat Lucas best ende Griflet.
 Ende doe die none was geleden
 Quam Keye versch ingereden :
 12455 Hi hadde onledich geweest'¹⁶ nu,
 Dat hi niet en konde komen, seggic iu;
 Hi quam zelf zeste ten torneye daer
 Wel gewapent, wet vorwaer;
 Scilt ombe hals, speer in hant
 12460 Quamensi in den tornoy gerant,
 Ende Keye sloech in haer gemoet
 Als een valke onder vogelen doet;
 Elck velder'¹⁷ twe ter aerden daer,
 Eer die speren braken'¹⁸ daernaer;
 12465 Ende als die speren ontwe waren'¹⁹,
 Trocken'²⁰ zi haer zwaerde daernare,
 Ende gingen houwen ende slaen,
 Ende hebben daer so vele gedaen
 Dat zise pryseden sere diet'²¹ sagen'²²;
 12470 Daer en dedet in al den dagen
 Nieman'²³ so wael'²⁴ alse Keye dede;
 Wat zoudic'²⁵ maken groot onlede,
 Keye hadde den prijs' alhier,
 Ende Lucas, die bottelgier,
 12475 Ende Griflet, ende de Bloy'²⁶ Guinas,
 Ende van der roetsen Maras'²⁷,
 Ende van den wilden foreste Tirant'²⁸,
 Ende die amoroise Bliant'²⁹.
 Dese achte ridders hadden den prijs
 12480 Van dier syden in alre wijs.
 Bander'³⁰ syden dadet wel Ladinas,
 Die van koninck Bannes partie was,
 Ende Mores, ende van Trebe Gandijn
 Ende Gracian'³¹, die borchgrave'³² fijn
 12485 Ende Blios van den Kase'³³ na des,
 Ende van Deserte Bliobleres;
 Dit was sijn toename'³⁴ dor das
 Ombedat hi van daer geboren was;
 Maer doe dat orloge ierstwerf began
 12490 Tuschen Claudas enten'³⁵ koninck Ban,
 Quam hi te Bonewick in den done
 Want hi was koninck Bannes sustersone,
 Entie'³⁶ koninck Ban haddese gegeven
 Eenen hogen manne, alst es bescreven,
 12495 Van Deserte, dat nu heet'³⁷ Berri;

den ³⁸de dat ³⁹segen ⁴⁰neman ⁴¹wal ⁴²solde ick
⁴³le Bloys ⁴⁴Eng. *Marke* ⁴⁵Eng. *Diras* ⁴⁶Eng. *Bolyas*
⁴⁷(ob ander ⁴⁸Eng. *Grassien* ⁴⁹borchgreve ⁵⁰Eng. *de la casse* ⁵¹toname ⁵²Unde den, de ⁵³hietet.

- Ende dit dade¹, ick segge iu, hi²
 Ombe ene sine suster, lude ende stille,
 Die hi so lange hilt tsinen³ wille,
 Dat hi daer een kint an wan,
 12500 Daer si af starf, ende voertan
 Swiget dit boeck daer nu af mede;
 Maer als dat tijt es ende oec stede,
 Sal men noemen wael⁴ dit kint,
 Want groot ridderscap dadet sint;
 12505 Maer dit boeck zwiget van al desen,
 Ende zal voert van den tornoye lesen
 Ende van dengenen die hadden den prijs:
 Daer dadet wael Blioblerys,
 Daer ick af sprac nu ter stonde,
 12510 Ende Madanis die blonde⁵
 Ende de Bloys Meliades
 Ende die grote Placides⁶
 Ende Plantalis de Crea
 Ende Jeeries⁷ ende daerna
 12515 Cristofles van der valeyen.
 Dese waren⁸ van koninck Bans pertyen,
 Ende Eggelijen van den dale
 Calogrinas van Gorre, also wale,
 Ende Crifalus ende Elias;
 12520 Dese zestiene⁹, zijt zeker das,
 Dadent¹⁰ so wtermaten wale,
 Datsi die ander wten dale
 Ende van den plane hadden gedreven
 Daer die tornoy begonde neven.
 12525 Si daden den andren grote porse,
 Si velleden daer vele van den orse;
 Want die achte gesellen, daer ic iu
 Hiervor af zeide¹¹, si waren⁸ nu
 Wtgereden ombe haer helme aldaer
 12530 Versettene; want wet vorwaer,
 Dat zi waren al dorhouwen.
 Ende doe diegene nu aenscouwen,
 Dat die hare¹² achter gingen
 Waren⁸ si erre van dien dingen,
 12535 Ende namen¹³ stercke speer ende groot,
 Ende reden daer in dat conroet,
 Daer die vergaderinge ten meesten was;
 Ende Keye, die drossate, sijt seker das,
 Hi reet vor alle die ander¹⁴ daer,
 12540 Hi was stout¹⁵ ende wael staende vorwaer,
- Ende een herde goet ridder mede
 Verloea daer mede in elke stede¹⁶,
 Ende in sine geselschap, wet vorwaer,
 En woude¹⁷ nieman¹⁸ komen daernaer,
 12545 Daer si sochten aventuren,
 Die des ontgaen mochten ter uren,
 Wantsi duchten¹⁹ sine tonge seer,
 Datsi daerof mochten hebben onneer.
 Entie quade²⁰ zede, zonder waen,
 12550 Die Keye, die drossate, hadde ontfaen,
 Haddi²¹ van siner voedmoeder²² nu,
 Diene zogede, dat seggic iu;
 Want sijn vader een goet man was,
 Ende sijn moeder, zijt zeker das,
 12555 Was ene herde goede vrouwe
 Ende herde hovesch ende getrouwe,
 Ende herde mylde oec mede
 Luttel sprekende teneger stede;
 Dus en was hi na hem niet sint,
 12560 Maer elc geselle, diene wael kint²³
 Ende sine zede wiste wale,
 En hielden niet²⁴ van sijnre tale;
 Want men hem dicke seggen hoerde
 Dat hi geen arch en hadde in die woerde
 12565 Ende in sine tale was oec mede
 Dicwile grote spellechede,
 Daer die liede²⁵ ombe loechen²⁶ seer;
 Oec segget dat boeck van hem noch meer
 Dat hi was in wandelingen
 12570 Der bester een in allen dingen.
 Dit waren meest Keyen manieren.
 Nu es hi komen, daer hi tornieren
 Soude, als ic iu seide hier voren;
 Hi sloech sijn ors metten sporen,
 12575 Ende ontmoete doe²⁷ Ladinias,
 Die dat herde wel dade vore das,
 Ende pijnde hem sere achter te doene²⁸
 Die²⁹ van Logres, sterck ende koene³⁰;
 Ende Keye hadde sijn speer gerecht³¹
 12580 Ende quam op hem geslagen slecht³²,
 Ende stacken opten³³ scilt daernaer,
 Dat sijn speer wederstont aldaer;
 Opten³⁴ halsberch, die goet was,
 Dat ter³⁵ aerden vil Ladinias;
 12585 Ende met derselver ioesten mede

¹dede he ²we ³to sinen ⁴nomen wal ⁵de dar
⁶Eng. *Madyens le crespes* ⁷Eng. *Pl. le gays* ⁸Ree-
 ries, doch Eng. *Jiroas* ⁹weren ¹⁰zesteene ¹¹deden
 dat ¹²zegede ¹³ore ¹⁴nemen ¹⁵andern ¹⁶stolt
¹⁷Eng. duidelijker: *yeff he ne hadde not be so full*

of wordes for his wel speche made him to be hated,
 enz. ¹⁷wolde ¹⁸neman ¹⁹dochten ²⁰Unde de quaden
²¹hadde he ²²vodemoder ²³kent ²⁴nicht ²⁵lude
²⁶lachgeden ²⁷ontmote do ²⁸done ²⁹de ³⁰kone
³¹gericht, slicht ³²Op den ³³to der.

- Gerakede hi daer, terselver stede,
 Graciane van Trebes,
 Dat hi sijn ors ruemde¹ na des
 Ende ter aerden vallen moeste²
- 12590 Van den paerde, ter eerster ioeste.
 Doe track³ hi sijn swaert ende riep daer
 Clarence sere al⁴ openbaer;
 Dat was koninck Arturs teken doe;
 Ende doe dit diegene sagen⁵ alsoe,
- 12595 Die ierstwerf⁶ tachter hadden gewesen,
 Datai bescut waren⁷ van desen,
 Die zi meenden hebben gehat verloren
 Keerdensi weder sonder toren,
 Ende liepen sere op diegone⁸ ter steden
- 12600 Die se te voren so onderdeden,
 Ende dadent also wel doe, sonder waen,
 Alsijt in dien dage hadden gedaen.
 Die ioeste, die Keye nu daer dede,
 Sach koninck Ban ende co. Bohort mede,
- 12605 Ende die koninck Artur al te gader,
 Ende Antor mede, Keyen vader;
 Dese gaven⁹ Keyen prijs groet,
 Ende zeiden hi waer een ridder goet
 Ende een stout ende oec koene.
- 12610 Ende alse Lucas¹⁰ sach van desen doene,
 Dat Keye daer so wel dede,
 Voer hi hem te helpen mede;
 Hi horte sijn ors met sporen daer,
 Ende reet in den tornoy daernaer,
- 12615 Daer die strijt alremeest was;
 Daer hi quam ridende in den tas,
 Stack hi Bliose van Case daer
 So sere opten scilt vorwaer,
 Dat hine daer ter aerden stack,
- 12620 Sodat die¹¹ speer ontwe brack.
 Doe track¹² hi sijn swaert ter stede,
 Daer hi wonder mede dede;
 Hi sloech daer slage herde groet.
 Wie dat quam in sijn gemoet,
- 12625 Hi moeste lytteken van hem dragen
 Eer hi ontginck sinen slagen.
 Die dat zagen prysedene daer,
 Doe wart die tornoy herde swaer
 Eer men die drie¹³ konde bescudden;
- 12630 Si quamen toe met groten kudden,
- Ombe hem te helpene die daer lagen¹⁴,
 Daer moesten¹⁵ si menegen¹⁶ slach ver-
 Eersise geredden konden. [dragen,
 Doe quam Griflet te dien¹⁷ stonden
- 12835 Ende sach waer Keye hadde gestaen,
 Bliobleris ende met hem saen
 Twe van sinen gesellen goet,
 Ende daden¹⁸ Keyen grote noet;
 Want Keye was allene ten tyden,
- 12640 Ende si¹⁹ die beste²⁰ van horen syden,
 Ende Placidase nam hem metten helme daer,
 Ende dadene sere nicken daernaer
 Tot op sinen paerdes hals gedweet.
 Doe Griflet dit sach, horte hi gereset
- 12645 Sijn ors voert ende stack Blioberise,
 Enen ridder van hogen pryse,
 Metten²¹ spere, dat sijn scilt
 Ontwe brack, ochtet waer²² een vilt;
 Dus stack hi hem daer, in die porse,
- 12650 Dat hi vil van sinen orse,
 Ende sijn speer brack ter steden.
 Hi toech sijn swaert ende sloech daarmede
 Placidase²³ opten²⁴ helm alsoe²⁵,
 Dat hi opten²⁶ orse boech doe²⁷,
- 12655 Ende hi sloechen²⁸ ende wedersloech,
 Ende dade hem sulck ongevoech,
 Dat hi van den orse vil²⁹ neder.
 Doe verhief hem³⁰ daer Keye weder,
 Ende rechte³¹ hem op ende sach daernaer
- 12660 Wiene³² so wael³³ bescudde aldaer.
 Doe sach hi wael³⁴ dattet³⁵ Griflet was,
 Doe dachte hi in sinen moede³⁶ na das,
 Dat hijt³⁷ hem hoechlick zoude³⁸ lonen,
 Dat hine³⁹ bescudde van dengonen,
- 12665 Also hi des stade hadde ende macht.
 Dus es Keye wter⁴⁰ noet gebracht.
 Ende en gevil⁴¹ niet lank daernaer,
 Hi en loende Griflete dit vorwaer,
 Also ons dit boeck wael sal tellen;
- 12670 Ende ombe dit so wordensi gesellen,
 Ende wart deen den ander⁴² also kinnende
 Ende namaels⁴³ herde sere mynnende,
 Ende bleven gesellen al hoer leven
 Sonder nembermeer begeben.
- 12675 Also Griflet Keyen bescut hadde hier

¹romde ²moste ³treckede ⁴daer ⁵zegen ⁶eirst-
 werf ⁷bescud weren ⁸degene ⁹geven ¹⁰Lucam
¹¹dat ¹²treckede ¹³de dre ¹⁴legen ¹⁵mosten ¹⁶mani-
 gen ¹⁷to den ¹⁸ze deden ¹⁹de weren ²⁰besten ²¹mit

den ²²off dat weer ²³Placiduse ²⁴op den ²⁵also,
 do ²⁶ene ²⁷vel ²⁸verhoeff zich ²⁹richte ³⁰we ene
³¹wal ³²dat dat ³³mode ³⁴he dat ³⁵zalde ³⁶he ene
³⁷ut der ³⁸gevel ³⁹de een den ander ⁴⁰namels,

- Sach Keye vor hem den ridder fier¹
 Sere varende², die hem groten pant
 Hadde³ gedaen aldaer te hant;
 Hi liep hem op met moede⁴ groet,
 12680 Ende sloechen daer hi vor hem stoet
 Met sinen swaerde opten⁵ helm aldaer,
 Dat men sach dat vier daernaer
 Wten helme springen hoe
 Tote in die lucht, ende daertoe
 12685 Sloech hinc van den helme mede
 Een groot sticke daer ter⁶ stede;
 En hadde hi dat zwaert niet verkeert nu,
 Hi haddene dodet, zeggic iu,
 Of vermincket⁷, dat wetic wel⁸,
 12690 Want die slach was groot ende fel,
 Dat hi neder op die scouder⁹ ginck
 Ende dorsneet den halsberch na die dinck
 Enten¹⁰ oert van den scilde mede,
 Dattet¹¹ swaert wederstont geiede
 12695 Op dat grote been van den arme daer;
 Ende diegene vil daer¹² vorwaer
 Sere bloedende¹³ ter aerden neder.
 Doe wart daer geruchte voert ende weder
 Onder sine gesellen herde groot;
 12700 Want zi meenden dat hi doet
 Hadde geweest¹⁴ diene vallen sagen¹⁵.
 Doe quamen¹⁶ zine gesellen toeiagen¹⁷
 Ombe hem te bescuddene daernaer;
 Ende Keyen gesellen quamen oec daer.
 12705 Doe began daer die tornoy groot,
 Ende anxtelike¹⁸ was daer die noet
 Dengenen, die¹⁹ lagen onder voet;
 Want die tornoy boven hem stoet
 Lange stont²⁰; des waren si²¹
 12710 Jammerlike vertreden²² daerby
 Ende geslagen, ende geaffoleert²³ daer,
 Eer zi worden gereddet vorwaer.
 Entie achte gesellen, als wy dat horen,
 Die ons dat boeck noemde te voren,
 12715 Doe zi zagen die grote vergaderinge,
 Voeren zi derwaert sonderlinge;
 Dit zullensi achte doen²⁴ becopen nu
 Dieu si daer ontmoeten, seggic iu,
 Want zi stakense van den paerden²⁵
 12720 Ende dadense tumelen daer ter aerden²⁶
- Nochtan warent²⁷ die beste bander²⁸ side.
 Si begonden nu te desen tyde
 Te slane, te houwene nu meer,
 Dat des hem allen wonderde seer,
 12725 Dat so luttel goede liede²⁹ daeran
 Streden op so menegen man.
 Dus wart daer vergadert die tornoy al
 Van beiden syden, groot ende smal,
 Ende daer was met wapine vele gedaen.
 12730 Dus duerde hi daer wel, sonder waen,
 Tote vespertijt even sterck
 Onder die³⁰ sale in enen perck.
 Die drie koninge, die in der³¹ sale
 Lagen³², ende al dat zagen³³ wale,
 12735 Gingen doe nederwaert, sonder sparen,
 Ende al die met hem daer waren,
 Ende saten³⁴ op haer paert gemene
 Ende roden haestelike totten pleine,
 Daer die tornoy was sterk ende groot,
 12740 Si sagen³⁵ daer, dat elck hoep
 Hem tegader³⁶ hit so vaste
 Datse niet van enen baste
 En konden gesien³⁷ op dat sant,
 Welck daer hadde die overhant.
 12745 Ombedit sceden die drie³⁸ koninge daer
 Den tornoy, ende zaiden daernaer
 Dat wner³⁹ wel tijt ende mate
 Dat men dat tornieren late.
 Doe scede die tornoy alsoe,
 12750 Ende elck voer tsiner herbergen toe,
 Ende daden hem te gemake saen.
 Si waren moede⁴⁰, sonder waen,
 Entes⁴¹ en was geen wonder groot,
 Want sulck was daer in groter noet,
 12755 Eer hi wten tornoye⁴² quam,
 Van quetsinge⁴³ dat hi daer nam.
 Aldus es die tornoy gesceden⁴⁴ daer,
 Entie⁴⁵ koninge reden daernaer
 Te Vesper; ende also saen
 12760 Als die Vesper was gedaen,
 Voeren⁴⁶ si doe te hovewaert,
 Daer men eten ginck ter vaert,
 Ende over der tafelen vragedenai
 Wie van deu tornoy die vromeste sy;
 12765 Daer wasser gevonden an Arturs syden

¹le ritter ²fijr ³varnde ⁴hadden ⁵myt mode ⁶op den ⁷to der ⁸vermenget ⁹wal ¹⁰de scholderen ¹¹Unde den ¹²dat dat ¹³dar neder ¹⁴blodende ¹⁵geweser ¹⁶segen ¹⁷queinen ¹⁸togejagen ¹⁹engestlike ²⁰die legen daer ²¹stunt ²²se ²³vertredet ²⁴geaffelgiert

²⁵dar ²⁶perden ²⁷eerden ²⁸weren dat ²⁹in die a. ³⁰lude ³¹den ³²legen, zegen ³³seten ³⁴to gadder ³⁵geseen ³⁶de dre ³⁷weer ³⁸mode ³⁹Unde des ⁴⁰toreneye ⁴¹quettinge ⁴²gescheden ⁴³voren.

- Achte die waren te' dien tyden,
 Gepryset vrome ende koene mede,
 Daer elck met wapine wonder af dede.
 Hieraf hilden si lanck parlement
- 12770 Over etene doe wart gehent,
 Want men gaf Keyen den prijs
 Boven hem allen in alre wijs;
 Daerna Grifflette den ridder' fier,
 Daerna Lucaue, den bottelgier;
- 12775 Dese daden dat alrebest, zeggic iu.
 Daerna gingen die drie koninge nu
 Entie' aertsbiscop ende Antor te hant
 Entie' clerck Gwinebant,
 Der twe koninge broeder', volgede naer,
- 12780 Daer die koninck Artur vor ginck daer
 In enen torre scoen' ende waert,
 Beayden daer ten boemgaerde' waert
 Op die Teemse, ene grote rivier,
 Daer volgeden hem twe goede man scier,
- 12785 Die quaet waren achterbleven;
 Die koninck Artur ginck hem beneven.
 Dene was Bretel, dander Ulfijn.
 Die koninck' sach op dese twe ridder fijn
 Ende begonste lachene' seer,
- 12790 Want hem gedachte van wilen eer,
 Van dat hem Merlijn zeide twaren,
 Hoe dat si aen hem gerant waren,
 Daer si sine boetscap daden hiervoren
 In dat lant van Deserte, als gy moecht ho-
- 12795 Dat nu Berri geheten es, [ren,
 Doe si hem bescudden des,
 Daerse seven ridder bestonden mede.
 Die koninck' beswoerse daer ter stede,
 Datsi hem vertellen souden daernare
- 12800 Hoe zi opten' wege hadden gevaren.
 Doe Ulfijn ende Bretel hoerden die woert,
 Die ene sach opten ander' voert,
 Ende begonsten lachene zeer;
 Doe seide Bretel: »koninck, heer,
- 12805 Gy wetet dat also wael alse wy
 Overmiddles Merlijn", zeide hy,
 »Waertoe zouden wy iu dat seggen nu,
 En hevet dat niet diegene gesecht iu,
 Die also wel nu hieraf weet
- 12810 Van al deser dinck dat ondersceet,
 Alse wy doen?—" Doe zeide aldaer
- Die koninck Ban ende vragede naer,
 Ende zeide: »here, nu secht my saen,
 Wie hevet iu dit doen verstaen?"
- 12815 Doe seide Artur: »Heer koninck', dat hevet
 My gesecht een die wiseste die levet".
 Doe vrageden' daer die koninck' Ban,
 Waer nu waer' die wyse man
 Ende hoe hy hiet; die koninck zeide:
- 12820 »Hy hetet' Merlijn, na myner waerhede,
 Ende es in euer kameren ende rastet' hem
 Oec riet hi my dat ick sende omb iu". [nu;
 Doe bat hem sere die koninck Ban,
 Ofte hy mochte spreken den wysen man,
- 12825 »Want ick hebbene begeert te ziene' meer
 Dan enegen man die levet, Heer,
 Ombe dat wonder dat ick daer af heb ge-
 Artur zeide, hi soudene voert [hoert".
 Doen komen, dat hine zoude zien';
- 12830 Doen sende hi Ulfine omb hem mettien'.
 Ende doe Ulfijn was enwech gegauen,
 Quam Merlijn tegen hem saen;
 Doe leidine' toten koninge daernaer.
 Merlijn vragede, waerombe hine ontbode
- 12835 Dat wetic nu wel in mynen moet, [daer;
 Den koninck Ban haddes' wonder groet,
 Dat hi dus wiste alle dinck.
 Doe zeide Merlijn toten koninck
 Vele dat hem gesciet was mede
- 12840 Ende van sinen wesene daer ter stede.
 Doe quam voert Gwinebant,
 Ende vragede Merline daer tehant,
 Hoe hi dit wiste zonderlinge,
 Hi vrageden' herde menege' dinge;
- 12845 Want hi was goet clerck ende wael geleert
 Ende in vele sciencien wael gefundeert;
 Ende Merlijn berechte hem, sonder sagen,
 Van al dat hi hem konde gevragen.
 Herde lange geduerde daer overeen
- 12850 Die dispitacie onder hem tween;
 Sodat Merlijn seide, in al zynen merck
 En sach hi noit' so goeden clerck,
 Noch die so diepe sprac gerede,
 Noch Blasys, zijn meester, mede.
- 12855 Doe vragede Gwinebant, zeggic iu,
 Waerombe hine' meester hete nu?
 Merlijn zeide: »ick heeten' om desen

'weren to 'ritter 'Unde de 'broder 'schoen 'bom-
 garden 'koninck 'to lachene 'op den 'andern
 'weer 'hietet 'restet 'to zene 'zalde zeen

'mitdien 'do leide he ene 'hadde des 'vragede
 em 'manige 'ne 'dat he Blasys 'hiete ene.

- Meester, omdat hi hevet gewesen
Miner moeder 'meester'. Doe zeide hi mede
- 12860 Den clerke algader sine kinthede,
Gelijck dit boeck voersegget clær.
Dus dispiteerdensi lange daer
Met wijsheden¹ ende met woerden,
Dat diegene gerne hoerden,
12865 Die daer waren; ende na desen
Lieten zijt² dispiteren wesen³,
Ende worden grotte vriende⁴ daer.
Doe ginck Merlijn scire⁵ daernaer
Daer die twe koninge waren,
12870 Ende zeide aldus te hem daernare:
>Gy zijt⁶ goede liede⁷ ende getrouwe⁸ seer;
Siet hier den koninck Artur, mijn heer,
Die iu here soude wesen nu;
Oec suldy⁹ beide, zeggic iu,
12875 Iu lant van hem houden voertan,
Ende hi zoude iu oec vor alle man
Besudden, als gy des haddet¹⁰ te doene¹¹.
Doe zeiden¹² daer beide die baroene:
>Merlijn, nu tellet ons dan die dinck,
12880 Hoe Artur koninck wart ende krone ont-
Ende waerombe datten die baroene [finck,
Wederzeiden in allen doene¹³.
Doe telleden Merlijn algader daer
Dat begin endet¹⁴ inde daernaer,
12885 Ende hoe hem die baroene saen¹⁵
Alle manscap daden, sonder waen,
Ende hoe sine¹⁶ kroenden na das,
Dat hem sint herde leet was;
Ende hoe zi alle vergaderden¹⁷ mede
12890 Tote Karlion in die stede
Te half Ogeste, ende hoe hi daer
Hem alle gave gaf daernaer,
Ende hoe zise wederseiden al bloet,
Ende oec onwaert hadden groet,
12895 Dat een also clene¹⁸ man
Over hem soude wesen koninck¹⁹ dan,
Ende oec over een so groten rike;
Want si meenden alle sekerlike
Dat hi Antoers sone hadde gewesen.
12900 Doe vrageden die koninge na desen,
Of hi wel seker wiste das,
Dat hi Uter-Pandragoens sone was?
- Doe telde hi algader ende en lietes niet,
Hoe die dinge waren²⁰ gesciet;
12905 Entie aertsbiscop²¹ ende Ulfijn
Seggen, dat dese dinge waer zijn.
>Merlijn²², zeiden doe²³ die baroen,
>Gy sult ons nu enen eet doen,
Dien wy iu seggen sullen²⁴, want wy
12910 Weten wel, dat omb negeen²⁵ dinck gy
Onc soudet liegen, al mochtly winnen
Een koninckryke daermede binnen²⁶.
Doe²⁷ zeide Merlijn: >ick weet wel nu
Wat gy nu wilt, dat zeggic iu:
12915 Gy wilt, dat ick iu sweer²⁸ na des
Dat ic iu zeide, of dat waer es²⁹.
Doe zegenden hem die koninge daer
Van groten wonder, dat hi vorwaer
Hare gedachten³⁰ wiste also wale³¹.
12920 Doe zeide Merlijn na deser³² tale:
>Gy heren, ic sal iu dat gerne sweren
Morgen, en wildy³³ des niet ontberen³⁴,
Dus scede³⁵ daer dat Parlemint,
Die Heren gingen³⁶ slapen sint,
12925 Ende Merlijn ende Gwinebant
Gingen in ene kamer te hant,
Die hem sere onderminden nu;
Si spraken³⁷ te gader, zeggic iu,
Van menegen dinge, weet vorwaer.
12930 Merlijn leerde hem daernaer
Menege scone dinck ende spel³⁸
Dat die clerck onthilt doe wel³⁹.
So vele leerdi⁴⁰ hem in der nacht⁴¹,
Dat hi daer vele wonder mede wracht⁴²
12935 In grote Bertanien ende oec in dat clene,
Dat daer grote tale af ginck gemene,
Also ons dat boeck hierna al,
Also dat tijt es, wael seggen sal.
Des morgens tijtlick es gegaen
12940 Merlijn, die koninge te weckene saen,
Ende ontdade die venstere⁴³ daer,
Dat die clærheit inquame naer⁴⁴,
Ombe datsi ontwaken soudent⁴⁵ daer mede,
Ende zi stonden op daer ter stede,
12945 Ende gingen te misse eer iet⁴⁶ lanck,
Die hem die aertsbiscop⁴⁷ sanck.
In der kerken, doe die mysse was gedaen

¹moter ²wysheiden ³ze dat ⁴wessen ⁵vrende ⁶schire
⁷sint ⁸lude ⁹getruwe ¹⁰zole gy ¹¹hadden ¹²do se-
geden ¹³unde dat ¹⁴sonder waen ¹⁵woze ene ¹⁶vergadd.
¹⁷cleynen ¹⁸koninck ¹⁹weren ²⁰aertsbiscop ²¹ze-

geden do ²²zolt ²³geen ²⁴Wo ²⁵swoer ²⁶is ²⁷Oren
gedanken ²⁸dester ²⁹wil gy ³⁰achiede ³¹geugen
³²spreken ³³spil ³⁴wal ³⁵leerde he ³⁶nachte, wrachte
³⁷ondede de vinstere ³⁸darnaer ³⁹solden ⁴⁰icht.

- Swoer daer Merlijn ten helegen¹ saen,
 Dat die koninck² Artur waer, God weet,
 12950 Des koninck² Uter-Pandragoens sone ge-
 Ende dat hine gewonnen hadde mede [reet.
 An Ygernen terselver stede
 Op die³ nacht, doe des morgens doet
 Die hertoge bleef, wetet al bloet;
 12955 Ende dat hi waer gerecht (heer) oec mede
 Van al den lande van Logres ter stede.
 Ende doe die koninge hoerden den eet,
 Dadensi daer manscap gereet
 Den koninck² Artur getrouwelike⁴,
 12960 Ende hi ontfinck se herde hoveslike,
 Ende ondercusten hem oec mede.
 Die koninck² Artur weende ter stede
 Van groter oetmoet, seggic iu;
 Daer was grote blyscap nu.
 12965 Si gingen in die⁵ sael daernaer,
 Die tafelen waren gedeckct daer;
 Men ginck⁶ eten daer gereet,
 Daer wart wael gedient, God weet,
 Van menegen⁷ gerechte⁸ vor die Heren
 12970 Suverlike ende met groter⁹ eren.
 Als die tafelen waren opgedaen,
 Ginck elck, daer hi woude¹⁰ gaen;
 Dansen, reyen, ende ander spele
 Plach men daer ter feesten vele;
 12975 Ende wat elck spelen woude¹⁰ daer,
 Des vant hi genoech vorwaer.
 Nu swiget daventure van desen,
 Ende sal voert van Merline lesen.
- Van Merlijns rade, ende hoe hi die boetscap
 dade¹¹ des koninck² Bans ende des
 koninck² Bohortes.*
- Dus tellet voert die aventuer¹²,
 12980 Dat Merlijn nam nu ter uer¹³
 Die drie¹⁴ koninge ende Bretel
 Enten aertsbiscop also wel¹⁵,
 Ende Ulfijn ende Antor ende Keye met;
 Dese¹⁶ nam hi tenen¹⁷ rade, dat wet;
 12985 Doe zeide hi tot hem allen nu:
 »Ic houde iu vor herde wijs, zeggic iu,
 En vor getrouwe¹⁸ ende herde goet,
- Ende ic kenne iu gelijc gy selve¹⁹ doet.
 Hier es die koninck Artur, die een ionc
 [man es²⁰,
 12990 Ende met sinen baroenen, des sijt gewes²¹,
 Es hi nu oevele als gy wael ziet,
 Ende en willene vor heer kinnen niet,
 Alsi²² sculdech waren²³ te doene al;
 Des suldy doen dat ic iu raden sal,
 12995 Ende ic biddes iu dat gyne doet dan,
 Want ic negenen beteren gedencken kan,
 Dan ick hier sal geven iu".
 Doe zaidensi alle: »wy willen nu
 Doen algader dat gy ons raet²⁴".
 13000 Hi zeide: »gy heren, nu verstaet:
 Hier es onse koninck, ende hevet nu
 Negeen²⁵ wijf, dat seggic iu,
 Ende ick weet wael ene maget rene²⁶,
 Ende ene enege dochter allene²⁷,
 13005 Ende haer vader heet²⁸ die koninck Leo-
 Ende hi es een herde out²⁹ man [degan,
 Ende sonder wijf, ende oec mede
 Es sine dochter nu ter stede
 Die scoenste ene van Kerstenhede³⁰,
 13010 Ende oec ene die wiseste mede;
 Ende si heet³¹ Jenover³² die scone,
 Ende na siner doet blivet haer die kronc
 Ende dat koninckrike vorwaer,
 Ende hi en³³ sal maer leven seven iaer,
 10015 Ende hi hevet soccoers³⁴ wael te doene,
 Ende hi orloget tegen den koninck Rioene,
 Die van den groten geslechte es,
 Van den Giganten, sijt seker des,
 Die rike sijn ende machtech zeer,
 10020 Ende es dat si winnen, och heer!
 Dat koninckrike van Carmelyde,
 Dat komet an uwes landes syde,
 So wetic³⁵ dan wael vorwaer,
 Dat gy nembermeer, heer, daernaer
 10025 Iu lant en hout³⁶ voert met geninden,
 Gy en sult³⁷ altoes orloge vinden
 Also lange als si leven nu,
 Heer³⁸ koninck Artur, dat seggic iu,
 En daden oec die van der tafelronde,
 10030 Die koninck soude onlange stonde
 Tegen die Giganten hem verweren;

¹hilgen ²koninck ³de ⁴getruw. ⁵dat ⁶gen⁷k
⁷manigen ⁸gerichte ⁹groten ¹⁰wolde ¹¹bodescap
 de ¹²aventur, ur ¹³dre ¹⁴wal ¹⁵dese ¹⁶to eynen
¹⁷getruwe ¹⁸selven ¹⁹is, gewis ²⁰alse se ²¹weren

²²raed ²³En geen ²⁴reyne, alleyne ²⁵het ²⁶olt
²⁷Cristenhede ²⁸hiet ²⁹Eng. *Gonore* ³⁰ne ³¹hulpe
³²wet ick ³³ne holt ³⁴ne solen ³⁵her.

- Daerombe so radic iu, gy heren,
 Dat gy daer vaert onder iu
 Also soudier¹ hem dienen nu
 13035 Een jaer ochte² twe omtrent
 Totdat gy³ met hem sijt bekent:
 Ende gy en sult oec niet lange na desen
 Daer dienen, gy en sult daer wesen
 Van hem bet ende waerder⁴ mede
 13040 Dan ieman in sijn lant⁵ ochte⁶ stede;
 Ende ic weet wael, dat hi den koninck Ar-
 Bidden sal, dat hi ter uer⁷ [tuer⁸
 Sine dochter neme tenen wive daer;
 Ende als hise gekroent hevet vorwaer,
 13045 Sullen dat die Gigante weten saen
 Ende dan en sullensi, sonder waen,
 Niet langer derren⁹ bliven dan
 Noch in ener halver¹⁰ dachvaert an¹¹.
 Doe antworde Merline die koninck Ban,
 13050 Ende zeide: »of wy¹² dus voeren dan¹³,
 Wat zoude van onsen lande gescien,
 Dat wy noch oevele hebben versien,
 Ende wy hebben herde felle geburen,
 Die ons oplopen tallen uren.
 13055 Ende onse lant woesten ende branden.
 Oec hevet die koninck Artur thanden
 Menegen¹⁴ viant ombe hem geseten
 Die dit scire souden weten,
 Dat wy wten lande waren¹⁵;
 13060 Oec dochtemy grote dorheit, twaren,
 Voeren¹⁶ wy ander lant bescudden nu,
 Ende¹⁷ onse in aventuren lieten, zeggic iu¹⁸
 »Here, here¹⁹! zeide Merlijn doe,
 «Gy segget herde wale nu toe;
 13065 Maer dat doet goet, achterwaert gaen
 Ombe vorder te springene saen,
 Ende wetet dat wael: tegen enen pennincl.
 Diengy hier verliesen sult, heer²⁰ koninck
 Gy zult²¹ er twe hondert winnen daer;
 13070 Ende ic segget iu al openbaer
 Gyen sult hier verliesen borch noch steen²²
 Noch stat noch dorp noch veste negeen²³
 Ende zult daer winnen een konincrike,
 Dat bescermen sal ewelike
 13075 Dit lant ende verweren al,
 Also lange als Artur²⁴ leven sal²⁵.
 Doe zeide echt die koninck Ban:
- »Merlijn, gy zijt wyser daeran
 Dan wy alle sijn, wetic wal,
 13080 Als gy ons radet doewy al,
 Hiertoe te doene dan wy ons saen
 Gereiden entie²⁶ dinge anevaen.
 Nu besiet²⁷, wanneer dat wy
 Willen trecken²⁸. Doe zeide hi:
 13085 »Te halfvasten sonder beiden,
 Ende daer binnen suldy iu bereiden,
 Maer eer gy derwaert vaert, wetet wel,
 Suldy hebben ene batalie fel
 Tegen die baroene, seggic iu;
 13090 Die hem vergaderen²⁹ al datsi mogen nu,
 Ende met al der macht, die si mogen
 Verkrigen, zullensi iu orlogen
 Ende gy zult ontbieden, weet vorwaer,
 Die gy hebben moget, verre ende naer,
 13095 Ende hemelick suldy trecken dan
 In dat foreest van Bredigan;
 Ende ontsiet iu niet, want sy³⁰
 Sullen meer scade hebben dan gy³¹.
 »Merlijn³², zeide doe die koninck Ban,
 13100 »Ende of ic ende mijn broeder dan
 Om soccoers³³ senden, zouden si
 Iet³⁴ te tyde komen? — Doe zeide hy:
 »Ia si, here³⁵ — »Ende wie machse dan
 Halen? — zeide doe die koninck Ban.
 13105 »Ic sal die boetscap doen³⁶, zeide Merlijn,
 »Ende oec sal ic eer komen sijn
 Dan een ander, dat zeggic iu;
 Ende oec es dat te doene nu,
 Want die strijt sal sijn gewisse
 13110 Te Sante Marien lechtmyse,
 In den plane van Bredigan.
 Ende uwen lieden³⁷, wetet vortan,
 Staet te ridene dach ende nacht;
 Oec wetet wael, dat ic hebbe geacht,
 13115 Dat ic morgen avent sal wesen
 Te Gannes³⁸. Doe zi hoerden van desen
 Dat Merlijn zeide daer ter stede, [mede;
 Hem wonderdes³⁹ sere ende loechen⁴⁰
 Si helseden Merline ende daden hem daer
 13120 Grote feeste, wet vorwaer.
 Dus nam Merliju orlof, seggic iu,
 Ende zeide hi en hadde wat lette hem nu⁴¹;
 »Ontbiedet ridderen ende serianten, heer,

¹soldier ²off ³waerder ⁴Artur, ur ⁵doren ⁶halven
⁷van dan. ⁸manigen ⁹weren ¹⁰vore ¹¹Unde de ¹²her
¹³zolet ¹⁴stene, negene ¹⁵unde de ¹⁶beseet ¹⁷ghin-

deren; doch in 't Eng. *gedere*. ¹⁸sie ¹⁹hulpe ²⁰icht
²¹luden ²²wonderde des ²³lachgeden ²⁴litteren nu;
 doch in 't Eng. *it is no tyme longer to taris*.

- Also vele als gy moget¹ embermeer,
 13125 Ende so gy hemelicst moget¹ mede;
 Ende gy sult doen voeren ter stede
 Spyse ende vitalie genoeg daeran
 In dat dal van Bredegan.
 Ende also die vitalie es komen daer,
 13180 So doetse delen² wel naer
 Al den volke, want ic zegget iu,
 Daer sal des wel te doene³ sijn nu,
 Gevet hem te vijftien⁴ dagen spyse
 Goet gesouten⁵ vleesch van pryse,
 13135 Doet hem dit geven sonder meer daeran,
 Ende doet hem Keyen delen³ dan
 Ende Bretelle ende Griflette
 Ende Ulfine ende Lucam, sonder letten,
 Dit doet so gy hemelekest kont⁶.
 13140 Doe heeschede⁷ hi dat vingerlijn terstont,
 Dat hi hadde an siner hant,
 »Dat ic dat mach tonen in iu lant
 Leoncen van Parne, uwen vrient,
 Ende Phariene, die iu oec dient
 14145 Tenen waerteken⁸, datsi nadat
 My sullen⁹ geloven oec te bat,
 Als ict hem tonen sal daernaer¹⁰.
 Si worden al verscricket daer,
 Doe sijt¹¹ hoerden, ende hen wonderdes
 13150 Want zi meenden dat nieman¹² meer [seer.
 Dit en hadde geweten, zeggic iu,
 Dan zi twe ende diegene nu
 Die hi daer noemde, Leoncen ende Pharijn:
 Dit dochte¹³ hem dat moeste wonder sijn.
 13155 Doe zeide die koninck Artur: »en zijt niet
 Tonrusten¹⁴ van al, dat gyne doen siet,
 Want (van) al dat men dencket, God weet,
 Weet hi al dat hi wil gereet¹⁵.
 Doe zeiden die twe koninge: »nu
 13160 So laet dan gewerden met iu,
 Sint dat hy so wijs nu es
 Ende ons duncket oec wel die waerheit des
 Dat hi iu boven alle die werelt mint;
 Gy sult¹⁶ des te bet hebben dat gy dat
 13165 So sere, dat gy des noch menechwerf [kint¹⁷
 Gewaer sult werden als dat iu bederf¹⁸.
 Doe gaf hem die koninck Ban dat vingerlijn.
 Ende doe sciet van daer Merlijn,
 Ende al dat hi hem dus dede verstaen
 13170 Van hare¹⁹ hemelecheit, heeft hi gedaen
 Ombdat hi daer mede beiagen wille
 Hoerre²⁰ beider vrienſcap²¹ lude ende
 Doe voer Merlijn te Blasise waert [stille.
 Sinen meester, ende zeide hem ter vaert
 13175 Alle die dinge, groet ende clene²²,
 Die onder hem gesciet sijn gemene²³.
 Daerna telde hi hem, hoe hi sal varen
 Ene boetscap doen, sonder sparen,
 In clene Britanien, ende toende hem daer
 13180 Dat vingerlijn, ende zeide daernaer
 Dattet sijn waerteken zoude wesen.
 Doe screef dat Blasys al na desen,
 Gelijk dat hem Merlijn zeide;
 Doe sciet Merlijn, sonder beiden,
 13185 Van Blasyse, vroe ende blyde;
 Ende des anderen dages te primetyde
 Was hi te Gannes in der stat,
 Ende zeide Leoncen ende Pharine dat,
 Dat hem die koninge ontboden nu
 13190 »Al dat ick hier sal seggen iu,
 Dat gy des my sult geloven mede²⁴.
 Hi toende hem dat vingerlijn ter stede,
 Ende doe zi zagen dat vingerlijn,
 Geloveden zi al der talen fijn
 13195 Die hi hem zeide, clene ende groet,
 Gelijk dat men hem ontboet.
 Doe zi dit hoerden, ontboden si
 Alle die liede, sodat zi daerby [naer
 Vergaderden²⁵ vijftien dusent man daer-
 13200 Ende wel gewapent, wetet vorwaer.
 Dese quamen alle te Bonewick
 Achte dage vor Kerstedage sekerlick;
 Ende Leonce ende Pharijn mede
 Setten doe hoede in elke stede
 13205 Ende in die borge, die hem goet dochten,
 Daer si tlant²⁶ mede verweren mochten.
 Ende hieraf een, hiet Lambegijs,
 Die stout²⁷ was ende hadde groten prijs;
 Desen settenzi in die foreeste met
 13210 Van Gannes, ombdat hi dat bet
 Ende stoutlike²⁸ hoeden soude²⁹ daer,
 Dan een ander. Hem bat daernaer
 Pharijn, sijn oem, dat hi dat nu
 Wael hoede. »Gerne, oem! dat zeggic iu;
 13215 Ick salt so hoeden, ofdat God wout³⁰,

¹mogen ²deilen ³to done ⁴to vijftien ⁵gesolten
⁶eyſchede ⁷waerteyken ⁸zolen ⁹Do se dit ¹⁰neman
¹¹duchte ¹²To onrusten ¹³zolen ¹⁴kent ¹⁵bedarf

¹⁶erre, orre ¹⁷vrienſcap ¹⁸leine, gemeyne ¹⁹sciede
²⁰vergadderden ²¹dat lant ²²stolt, ²³stoltlike ²⁴sol-
 den ²⁵wilt.

- Dat gy daer gene scade af hebben sout¹.
 Ende in den foreeste van Bonewick
 Setten² si Graciane desgelyck,
 Den here van der hogher³ muer,
 13220 Ende bevelen dat hem ter uer.
 Hi was vrome ende getrouwe⁴ mede,
 Ende opten casteel van Trebe
 Dadensi Gracianes sone scier,
 Die geheten⁵ was Banier;
 13225 Hi was koninck Bannes pade;
 Ende beide die koninge na stade
 Waren in den casteel, zyt seker das,
 Ombdat hi van den lande die vaste was.
 Ende in koninck Bohortes casteel so es
 13230 Geset⁶ te hoedene Placides,
 Leonces neve, die getrouwe⁴ was
 Ende zeer vrome, zyt seker das,
 Ende dese casteel hiet Mouleer.
 Aldus besetten⁷ si dat lant eer
 13235 Eer zi sceden wouden van daer;
 Alse dat wel beset⁸ was, daernaer
 Doe voeren⁹ zi hene, nacht ende dach,
 Wat dat elck geriden nach,
 Want die mane scone sceen.
 13240 Ende Merlijn voer vor hem alleen,
 Die dat heer¹⁰ leide vorwaer
 Van den quaden nauwen¹¹ wege daer
 Tot dien¹² daer si doe op quamen¹³,
 Daer si alle scepten¹⁴ tsamen.
 13245 Entie koninck Artur andersyde
 Gereide hem sere die wile te stryde;
 Gelyck dat hem Merlijn beval,
 So dade hi sine sticken al,
 Hi ontboet alle diegene nu,
 13250 Die hi verbidden mochte, zeggic iu.
 Daer quam daer herde vele ter stede,
 Ende meer dan hi meende mede,
 Die van Logres quamen daer
 Ombe die grote¹⁵ gave vorwaer,
 13255 Die hem die koninck hadde gegeven;
 Sulke quamen¹⁶ hem oec beneven
 Ombe den koninck te kennen, ende oec
 Ombe sine doget, die hi dede, [mede
 Daer si dicke af hebben gehoert.
 13260 Ende als alle waren komen voert,
- So waren¹⁷ daer wel tienduzent man
 Wel tors¹⁸ ende wapine an,
 Ende voetliede¹⁹ en woude hi negene;
 Ende wagene algemene,
 13265 Daer men die spise op voerde alsoe,
 Dadi²⁰ by nachte varen doe
 Ombdat hem Merlijn hadde geraden,
 Dat hi dat hemelike soude begaden
 Tote opten²¹ plaen van Bredegan.
 13270 Ende als daer komen waren sine man,
 In dat foreest, daer dat hemelycst²² was,
 Sloegen²³ si haer tenten daerin na das,
 Ende dit plaen was die hemelicste stat,
 Die men iergen wiste vordat.
 13275 Ende alsoi gelogiert nu daer waren²⁴,
 En konde nieman²⁵ geweten twaren,
 Waer si waren gevaren nu;
 Ende banderside²⁶, dat zeggic iu,
 So dade²⁷ die koninck Artur een dinck,
 13280 Dat hem doe riet Ban, die koninck,
 Dat Merlijn sere prijsde daernaer;
 Want hi wiste vele openbaer
 Van orlogene, des riet hi²⁸
 Den koninck Artur, dat hi daerby
 13285 Op alle straten van sinen lande
 Waerdesliede²⁹ zoude setten meneger
 Waer dat daer ieman dor lede³⁰ [hande:
 Dat men hem vaen soude ter stede,
 Ende sendene den koninge nadien.
 13290 Dit was, dat³¹ men niet en soude spien³²,
 Waerhene dat si (gevaren) waren;
 Oec dade hi verbieden³³ daernare
 Dat nieman en zoude in zyn lant
 Ryden nergen, sij iu becant,
 13295 Vor dat Onser Vrouwen dach leden sy
 Dat men kaersen draget³⁴, ende daerby
 Die dat dade, conde men dat geweten nu,
 Men soudene³⁵ ontliven, zeggic iu.
 Dus hilt hem dat volc stille daer,
 13300 Ende hem wonderde sere daernaer
 Wat dit deden³⁶ mochte doe,
 Dat die koninck mochte gebieden soe;
 Ende hierby was sine chivaetsie³⁷
 So wael verholen in siner pertye,
 13305 Dat nieman³⁸ en konde geweten twaren,

¹zolt ²satten ³hogen ⁴getruwe ⁵gehieten ⁶gesat
⁷besatten ⁸besat ⁹do voren ¹⁰her ¹¹nouwen ¹²der se
¹³quemen ¹⁴scepten ¹⁵de groten ¹⁶weren ¹⁷to ors
¹⁸lude ¹⁹dede he ²⁰op den ²¹heimelijo ²²slogen

²³weren ²⁴neman ²⁵op ander ²⁶dede ²⁷he ²⁸war-
 desluden ²⁹leide ³⁰ombdat ³¹speen ³²verbieden
³³Eng. before that Candelmasse were passed ³⁴solde
 ene ³⁵duden ³⁶Eng. chyvachie.

- Waerhene datsi gevaren waren,
Sonder diegene die waren nu
Van des koninges rade, seggie iu.
Nu zwiget dit boeck van desen
- 13310 Ende sal van den ses koningen lesen,
Die waren gesconfiert te Karlioen,
Datsi met pinen daer ontvloen.
- Hoe nu tien koninge ende een hertoge den
koninck Artur willen bestryden.*
- Dit boeck seghet ons nu, twaren,
Dat dese koninge erre waren
- 13315 Omdatai gesconfiert waren doen¹
Van Karlioen datsi ontvloen,
Daer si al hoer² harnasch verloren.
Des haddensi groten toren³,
Datsi nembermeer worden blyde
- 13320 Si en haddent gewroken nu ten tyden
Opten koninck Artur, ende oec mede
»Op sinen tovenaer die ons dit dede⁴.
Aldus sciedensi van Karlion nu
Gewont ende serech, zeggic iu;
- 13325 Some moestensi⁵ op een leitiere
Liggen, daer men se op hene droech scire
Ombedatsi waren so gewont.
Si voeren⁶ clene dachvaert terstont
So lange datsi quamen⁷ daernaer,
- 13330 In hoer lant; daer lagen⁸ si vorwaer
So lange datsi genesen waren.
Tinde⁹ van der maent daernare
Haddensi een groet perlement
Tuschen dat lant van Gorre ontrent
- 13335 Ende dat lant van Scotlant mede;
Ende t¹⁰perlement indede daer ter stede
Sodat elc daer ontbieden soude
Sine mage ende sine vriende¹¹ houde,
Als hise krigen moge beide¹²,
- 13340 Entie hi hebben moge oec mede;
»Ende alse wy alle vergadert zijn ter uer
Sullen¹³ wi varen opten koninck Artuer,
Ende sullen¹⁴ hem nemen t¹⁵lant
Of wy sullent¹⁶ verbernen thant¹⁷,
- 13345 Ende wy zullene daerwt veriagen
Ondanckes allen sinen magen.

¹doe ²or ³toern ⁴mosten ze ⁵voren ⁶quemen,
legen ⁷ten ende ⁸dat ⁹vrende ¹⁰bede ¹¹solen ¹²zo-
len dat ¹³to hant ¹⁴wolden, zolden ¹⁵lude ¹⁶sciede
¹⁷to ors ¹⁸holde, solde ¹⁹Eng. *Northwales* ²⁰ko-

- Doe namensi dach, datsi wouden¹⁴
Dat haer liede¹⁵ vergaderen souden¹⁶
In die jegenode, wetet dan,
13350 Onder den casteel van Bredigan.
Doe sciet¹⁷ onder hem dat perlement,
Ende elck ontboet daer sine vrent
Ende alle die hi hebben konde;
Daer quam die hertoge Escans ter stonde
- 13355 Van Cambenick wael te harnasch
Met ses dusent mannen rasch,
Ende wael tors¹⁸ ende elck mede
Hadde een teken gemaket ter stede
Van des hertogen wapene also houde¹⁹,
- 13360 Ombedat mense daermede kennen soude²⁰.
Daer quam die koninck oec nades
Tradeliens van Norgales²¹
Met sesdusent mannen gevaren,
Die alle tors¹⁷ ende gewapent waren,
- 13366 Ende elck hadde een teken nu
Van hoers heren wapene, zeggic iu.
Dese geselschap was gepryset
Herde scone ende sere gewysset.
Daerna quam die koninck²² Brangores
- 13370 Die van den lande van Gorre es²³
Met tween²⁴ dusent mannen, die²⁵ waren
Wael ende eerlijck gewapent twaren.
Daerna quam die koninck²⁶ Clarioen;
Hi brachte daer wael in zijn doen
- 13375 Twe dusent man gewapent valiant,
Die waren van Nortomberlant.
Daerna quam die koninck²⁷ ter stede
Van den hondert ridders²⁸ mede
Die vrome, stout, ende koene²⁹ was;
- 13380 Hi brachte daer wael te harnas
Vier³⁰ dusent man, als ict³¹ vernam;
Daerna die koninck Loth quam
Ende brachte van Loenois ene pertye,
Ende oec mede van Orcanie³²,
- 13385 Achte dusent man, daer elc af droech
Sines heren teken na sijn gevoech.
Daer quam Karados, die koninck
Van Estragorre, in ware diuck;
Sijn lant raket³³ an Orcanie
- 13390 An dene syde, ende bander³⁴ pertye
Raket³⁵ ant³⁶ lant van Norgales;

ninck ³⁷is ³⁸tween ³⁹de ⁴⁰ritters ⁴¹kone ⁴²Veer
⁴³dat ⁴⁴Eng. *and also the kynge Loth of Orcanye
and Leonoyis with vijm men* ⁴⁵reket ⁴⁶ande ander,

- Hi brachte met hem, sijt seker des,
Sevendusent ridders¹ wel te gereke
Van allen dingen sekerleke.
- 13395 Daerna so quam Anguissant,
Die koninck was in Scotlant,
Met sesdusent mannen met gewont²,
Die fier waren ende stout³
Ende wel gewapent daer ter stede,
- 13400 Ende hadden haers⁴ heren teken mede.
Doe quam die koninck Uries,
Die van den lande van Gorre es,
Tiendusent man brachti⁵ daernare,
Die stout ende wael gewapent waren.
- 13405 Daerna quam die koninck Ventres⁶.
Die van den lande van Garloth es,
Met sesdusent ridders¹, die tallen tyden
Haren heren bereit waren in stryden.
Entie⁷ koninck Ydier van Cornuale
- 13410 Quam met enen sconen tale,
Sesdusent man brachti⁷ daer.
Ende alle dese koninge, wet vorwaer,
Swoeren⁸ datsi nembermeer
Weder en keren, si en zullen⁹ eer
- 13415 Artur doden ochte verdriven daernaer
Eersi meer keren van daer;
Want zi hebben liever te stervene nu
Eer si dat lieten, dat zeggic iu,
Dat Artur soude regneren in dat lant.
- 13420 Doe senden si spiers¹⁰ al te hant,
Ombe bespiene¹¹ waer Artur es¹²;
Maer die die wege hoeden, sijt seker des,
Vingen¹³ se alle ende sendense daer
Den koninck Artur, diese daernaer
- 13425 Dade in gevanceesse saen,
Dat sint nieman en conde verstaen,
Waer si gevaren waren¹⁴ sint.
Entie barone reden ontrint
So lange datsi quamen¹⁵ nu
- 13430 Tote Bredigan, dat seggic iu,
In die jegenode vorwaer,
Si lagen¹⁶ herde blidelike daer,
Alse die dat al meenden¹⁷ te hant
Hebben gewonnen, ende senden in t¹⁸lant
- 13435 Haer ryders die niet¹⁹ en vonden,
Want die beesten ende al t²⁰goet ten²¹
- Was gevoert in die grote²² stede
Ende in die stercke²³ borge mede ;
Dit²⁴ was bi koninck Bans rade gedaen
- 13440 Ende zijns broeders, sonder waen,
Die goede²⁵ wyse liede waren
Ende van orloge vele wisten twaren.
Ende als diegene sagen²⁶ daernaer²⁷,
Dattet²⁸ al dus gevluht²⁹ was daer,
- 13445 Staken³⁰ si tvier³¹ daerin ter stede
Ende verbarnden huse ende dorpe mede,
Die buyten veste stonden in t³²lant;
Die verbarndensi al te hant,
Si makedent³³ woeste, daer si leden.
- 13450 Doe moestensi³⁴ wt haers selves steden
Ende wt horen lande doen komen spise,
Soudensise³⁵ hebben na hoere³⁶ wyse.
Ende als haers³⁷ hadden genoech twaren,
Ende si alle vergadert waren,
- 13455 Haddensi bi getale dan
Sestichdusent vromer man.
Nu latic hieraf die tale bliven,
Ende sal iu voert van Merline scriven,
Ende van den lieden³⁸ van Bonewick
- 13460 Ende van Gannes desgelyck.

*Hoe³⁹ Merlijn met dien van Bonewick te
Logres quam.*

- Hier spreket die historie des,
Dat Merlijn ende Leonces,
Entie⁴⁰ drossate van Bonewick,
Ende Pharien mede desgelyck.
- 13465 So lange reden, datsi quamen
Ter roetsen in Poytau t⁴¹samen.
Daer gingensi nu tsepe ter vaert,
Ende voeren die zee nederwaert
So zi hemelickest mochten ter uer⁴²;
- 13470 Si hadden den wint groet ter kuer⁴³
Ende zeilden⁴⁴ so lange, datsi quamen
In dat bloye Britanien tsamen;
Ende waerombe dat doe alsoe hiet mede,
Sal ic iu tellen hier ter⁴⁵ stede:
- 13475 Dat gevil doe Troyen verstoert was,
Waren⁴⁶ daer twe broeder, zijt seker das,
Entie⁴⁷ ene met groten scatte ontreet,

[stonden
¹ritters ²gewolt, stolt ³eres ⁴brachte he ⁵Neutres
⁶Unde de ⁷brachte he ⁸sworen ⁹solen ¹⁰speers ¹¹to
bespeene ¹²is ¹³vengen ¹⁴weren, quemen, legen
¹⁵menden ¹⁶dat ¹⁷nicht ¹⁸al dat ¹⁹ton ²⁰groten,

starken ²¹Unde dit ²²guede ²³segen ²⁴darnaren ²⁵dat
dat ²⁶gevloecht ²⁷steken ²⁸dat vuer ²⁹dat ³⁰mosten
se ³¹Solden ze se ³²ore, er ³³luden ³⁴wo ³⁵Unde de
³⁶to ³⁷ur, kur ³⁸zegelden ³⁹tor ⁴⁰weren.

- Die sijn was, ende met hem, God weet,
 Vele goeder liede¹, die vrome waren,
 13480 Ende quam in Engelant gevaren,
 Ende dade ene stat daer maken sint,
 Die geheten was Trinoicint²
 Dat es te seggene in griecxe³ woert
 Niewe⁴ Troyen, hebbic gehoert,
 13485 Ombedatsi van Troyen quamen⁵;
 Ende om die ere van sinen name⁶
 Dadi⁷ heten Britanien dlant⁸
 Ombedat hi Brutus⁹ was genant.
 Aldus hietent¹⁰ die gone die leefden doe,
 13490 Entie stat hieten si ember toe
 Troyen in Britanien, als ict¹¹ las,
 Lange na dat Brutus⁹ doet was.
 Daerna gevil sint ter stede,
 Dat daer was een koninck mede,
 13495 Die Logres hiet, die dese stat
 Sere beterde, ende ombedat
 Dade hise heten na hem dor des,
 Ende wart geheten¹² Logres;
 Ende dese name duerde haer¹³ al bloet
 13500 Thent¹⁴ na des koninck¹⁵ Arturs doet
 Ende na der¹⁶ heren van der Tafelronde.
 Ende na alder heren doet ter stonde,
 Die by Mordrette doet bleven,
 Also in hierna wael wert¹⁷ bescreven
 13505 Eer dit boec sal nemen inde¹⁸,
 Ende na al dese grote scinde
 Dat al dese heren bleven doet,
 So wart in den lande ene sterfte groet
 Dat men die liede¹⁹ met hopen vant
 13510 In steden²⁰, in dorpen, in dat lant,
 Die doet waren, ende oec mede,
 Daer die ene den anderen groef ter stede,
 Daer bleef hi selver²¹ liggende doet;
 Ende dese swaer sterfte groet
 13515 Quam van ener quad²² lucht toe²³,
 Die daer in den lande was aldoe²⁴;
 Ende ombe dese grote sterfte mede,
 So hiet men aldaer doe die stede
 Bloye in Britanien lange daernare
 13520 Ombedat haer²⁵ herte serech waren,
 Ende vol van groten vernoye²⁶

¹lude ²Eng. *the newe Troye* ³grexe ⁴neuwe ⁵quemen ⁶name daernare ⁷dede he ⁸dat l. ⁹Britius ¹⁰dat ¹¹ick dat ¹²ghieten ¹³er ¹⁴wente ¹⁵koninck ¹⁶der doet der ¹⁷wirt ¹⁸ende ¹⁹lude ²⁰stede ²¹selven ²²quaden ²³to ²⁴also ²⁵er ²⁶rouwe ²⁷orre ²⁸gequeset; Eng. *for that her hertes and her thoughtes were*

- Omde dit so was dat geheten Bloye;
 Want Bloye is in hoerre²⁷ tale
 Rouwe ende seer, verstaet my wale,
 13525 Ende van herten gequets²⁸ seer;
 Ende ombe dese saken so was dat eer
 Bloye in Britanien geheten²⁹.
 Nu doet ons voert die historie weten:
 Die ander prince die van Troyen was
 13530 Ende ontvoer, als ic hier vor las,
 Die hiet Cornius³⁰, ende diegone³¹
 Was groet, sterck, ende kone,
 Ende allē die met hem waren;
 Hi was van den Giganten, twaren,
 13535 Dese arriveerde in een lant
 Dat hi van hem dade³² heten thant³³;
 Na Cornius dade³⁴ dat lant heten³⁵
 Cornuwale, als wy dat weten;
 Ende ombe thebbene pais ende vrede
 13540 Met sinen lieden, so dadi³⁶ mede
 Daer maken steden³⁷ ende borge goet;
 Ende van desen Cornius, als ic verstoet,
 Ende van sinen geslechte quamen
 Alle die Gigante tsamen,
 13545 Die menech³⁸ quaet in Britanien deden,
 Wantsi menech³⁹werf daerop streden
 Also gy hierna wael sult verstaen.
 Nu wil ic tminer jeesten gaen
 Van Merlyne, daer ic hier vor af las,
 13550 Die noch in der zee was⁴⁰;
 Ende die nu te lande sijn komen
 Hebben⁴¹ haer harnasch genomen
 Ende daden dat torse in malen daer,
 Want Merlijn seide hem daernaer,
 13555 Datsi moesten, sonder sparen⁴²,
 By nachte ende by dage varen⁴³,
 Thent⁴⁴ datsi quamen in die stede,
 Daer si mochten logieren mede;
 Ende si daden al dat hem Merlijn hiet,
 13560 Si en dorsten daer wederseggen niet.
 Hi leidese in hemeleke⁴⁵ wege nu
 Ende verboet hem, dat zeggic iu,
 Datsi goen geruchte en⁴⁶ maken.
 Des vierden dages na dien⁴⁷ saken
 13565 Datsi wten⁴⁸ scepe gingen,

so bloy and so blake for their frendes ²⁷Eng. *Cornius* ²⁸degene ²⁹dede ³⁰to hant ³¹dede he ³²hieten ³³stede ³⁴manich ³⁵Eng. *but now returneth the tale to Merlin that cometh in the see and with him bryngeth the socour*, enz. ³⁶Unde h. ³⁷sparn, varn ³⁸wente ³⁹hemelike ⁴⁰ne ⁴¹den, ut den.

- Quamensi in waren dingen
Op dat plaen van Bredegan,
Daer si vonden Arturs man,
Daer men hem grote feeste dede
13570 Ende ere, doe men se kende, mede.
Si sloegen tente ende paweloene
Ende rasten¹ hem na haren doene,
Ende daden hem te gemake daer
Achte dago, ende rasten¹ hen vorwaer;
13575 Ende hem was spise genoech gegeven,
Datsi vrolike mochten leven.
Doe seide Merlijn totten² ruwarden saen,
Die dat heer hadden bevaen:
»Gy heren, ic moet nu soecken varen
13580 Die drie koninge, sonder sparen³,
Want nieman die boetscap⁴ doen sal.
Also wael als ic, hebbic des geval⁵.
Doe seide Ulfijn in spele ten tyden:
»Wachtet van den heer⁶ bander⁷syde,
13585 Want ic hebbe horen seggen nu,
Datsi herde sere dregen⁸ iu⁹.
»Dat weet ic wael¹⁰, zeide Merlijn saen,
»Maer si en gekrigen my niet, sonder
Oeceest¹¹ recht, datsi my haten seer; [waen.
13590 Want by Gode, onser aller Heer,
Sy en hebben negenen so groten viant
Noch so swaren hier in dat lant,
Also ic hem ben ende sal sijn,
Also lange als¹² den heren mijn,
13595 Den koninck Artur willen scaden meerre¹³.
Nu hoedet iu wael, ic biddes iu, heren,
Dat gy nieman¹⁴, dat hetic iu,
Wten heer¹⁵ latet varen nu,
Want daer mochte groet scade af komen;
13600 Des koninges viande, hebbic vernomen,
Liggen gelogiert met menegen¹⁶ man
In der¹⁷ jegenode van Bredegan,
Ende daer es er sestichdusent op orse al,
Ende van den onsen al dat getal
13605 Es maer¹⁸ vijftwintich dusent, twaren:
Ombedit moetewy wijsleke varen,
Ende met sinne als te voren,
Ochte dat waer al verloren¹⁹.
Ulfijn zeide doe: »Here, tes²⁰ waer,
13610 Beter es dat daer een ander vaer²¹.
»Dat en waer²² niet²³, zeide Merlijn saen,
- Ic salse bet leiden sonder waen
Ende hemeliker in allen synnen,
Dat mense zien²⁴ en sal no kinnen²⁵,
13615 Dan ieman anders, dat seggic iu²⁶.
Doe beval hise te Gode nu,
Ende es so haesteleke hene gegaen,
Dat nieman²⁷ daer en konde verstaen
Waer zi hene zijn gevaren;
13620 Zi zegenden hem van wonder, twaren.
Doe dade Ulfijn dat heer²⁸ daer
So nauwe hoeden, dat nieman daernaer
Wt en ginck niet enen voet;
So wael wasset²⁹ daer nu behoet.
13625 Dus lagensi daer nu te samen,
Datsi van den koningen niet vernamen.
Merlijn opten iersten quam
Te Logres, daer hi die koninge vernam,
Die rouwech ende onblide waren³⁰
13630 Ombe tlant³¹, datsi zagen verhaeren³²
Ende woesten ende bernemede.
Nu es Merlijn komen gerede
So hemelec³³ onder die koninge daer,
Datsi des niet en worden gewaer
13635 Vor dien dat hi vor hem stoet;
Doe zaidensi hem van wonder groot,
Ende liepen tot hem ende helseden³⁴ doe
Ende hadden grote blyscap soe,
Ende vrageden, hoe hi gevaren hadde nu:
13640 »Herde wael³⁵, zeidi, »nu gereidet iu,
Ende laet ons ter heerwaert varen dan³⁶.
»Hoe?³⁷ zeide doe die koninck Ban,
»Zijn onze liede³⁸ komen?³⁹ zeide hi⁴⁰.
»Merlijn sprac doe: »Here, ja si⁴¹,
13645 Ende liggen met des koninck Arturs man
In den plane van Bredegan,
Ende daer isser vijftiendusent by getale
Entie koninck Artur hevet wale
Tien⁴²dusent mede. Bander⁴³syde
13650 Sijn tien⁴⁴ koninge komen ten stryde
Ende een hertoge, ende daeran
Sijn torse⁴⁵ wael zestichdusent man⁴⁶.
»Nu helpe ons God!⁴⁷ zeide Antor doe,
»Want dat spel dunct my ongedeelt alsoe
13655 Ende een ander Sorge es daeran:
Dat zijn stoute⁴⁸ ridders ende vrome man⁴⁹.
»Ten⁵⁰ roket iu⁵¹, zeide Merlijn tot hem

¹resten ²tot den ³sparn ⁴boetscap ⁵her ⁶op ander
⁷drouwen ⁸is dat ⁹alsse ¹⁰meren ¹¹nieman ¹²Ut
den her ¹³manigen ¹⁴de ¹⁵men ¹⁶dat is ¹⁷weer

¹⁸seen ¹⁹noch kennes ²⁰nieman ²¹her ²²wal was
dat ²³weren, verhern ²⁴dat lant ²⁵heimelijc ²⁶h.
ene ²⁷lude ²⁸he, se ²⁹tijn ³⁰to ors ³¹stolte ³²En.

- »By der trouwen, die ic iu schuldech bem
 Ende Artur, mynen here, ende Blasys met,
 13660 Mynen meester¹, ic wil dat gy wet,
 Dat ic by der hulpe van Gode dan
 Ende by der konst, die ic noch kan,
 Sal doen so vele, datsi tharen² ouvromen
 In dat lant hier zijn komen,
 13665 Ende hem beter waer, twaren,
 Datsi te³ huis bleven waren;
 Want en esser negene so koene,
 Hi en sal hebben genoeg te doene
 Eer hi sceiden sal van my;
 13670 Maer ic segget iu oec, dat wy
 Enen strijt zullen hebben groet
 Enter⁴ onser sal bliven doet
 Also luttel also tachtentech vorwaer,
 Enter⁴ hoerre⁵ sal bliven daer
 13675 Wael dusent ende hondert mede.
 Nu bereidet iu volc ter stede,
 Want wy moeten na den etene ryden:
 Ende doet mede voeren ten tyden
 Spise ons allen te³ vier dagen,
 13680 Ende haestet iu. hier (en) es geen langer
 Doe si hoerden Merlijns woert, [dagen].
 Bereiden si hem haestleke voert
 Van al dat hem sal gebreken,
 Ende dadent⁶ knapen in malen steken.
 13685 Si aten⁷ ende dronken, ende daernaer
 Vragedensi Merline, of si daer
 Haer wapene an souden doen nu;
 »Neen, gy'', zeidi⁸, »ic zegget iu:
 Si zouden iu te zwaer wesen
 13690 Gy en dorret iu van niemanne vresen⁹,
 Die iu arch sal doen, zeggic iu,
 Ic sal iu sulken wech leiden nu''.
 Dus en wapendensi hem niet gint;
 Ende na den etene gingeusi sint
 13695 Ende cleden hem wael, wantet¹⁰ was
 Cout weder, ende gevoren; dordas
 Dedensi cleder genoeg overeen.
 Het¹¹ was scone entie¹² mane sceen
 Ende haerre¹³ was veertich, als wy dat ho-
 13700 Ende Merlijn es nu gereden voren, [ren];
 Entie¹² drie koninge ende Antor mede
 Volgeden Merline wael gereede.
- Merlijn sat op een ors verheven
 Dat hen die drie koninge geven
 13705 Ombe haer geselschap te werven alsoe¹⁴,
 Hi en hadde des orses niet te doene doe
 Haddi gewilt, want daer en was
 Geen ors zoo snel, zijt zeker das,
 Noch die vogel in der lucht met,
 13710 Also hi was, ic wil dat gij¹⁵ wet.
 Dus reden si dach ende nacht alsoe,
 So lange dat si quamen¹⁶ doe
 In grote wiltncsse, daer rasten¹⁷ si
 Ende makeden vier ende dronken mede,
 13715 Ende rasten¹⁷ ende sliepen daer ter stede.
 Alsi¹⁸ gegeten hadden ende geslapen daer,
 Nam Merlijn die koninge daernaer
 Ende Antor, ende leidese daer besyden,
 Ende zeide tot Artur ten tyden:
 13720 »Here, gy zijt noch ionck sekerlike,
 Ende gy hebbet een groet konincrike
 Thoudene¹⁹ nu in uwe hande,
 Entie¹² baroene van uwen lande
 En willen niet dat gy zijt haer²⁰ heer,
 13725 Entie¹² gemene liede²¹ meer
 Soudent²² onwaert hebben mede
 En dade dat gy te meneger²³ stede
 Iu gave hem hebbet gegeven nu;
 Maer waerdy oit²⁴ milde, so bidde iu,
 13730 Dat gy nu gevot middeliken,
 Ende laet iu gaven nu so bliken,
 Datsi alle seggen, groet ende clene,
 Dat gy die mildeste zijt allene,
 Die in der werelt es ter stede,
 13735 Want gy en moget nergent mede
 Iuwe liede bet trecken an iu,
 Dan met gave, zeggic iu nu,
 Want gy sult hebben al iu leven
 Goedes genoeg, dat gy moecht²⁵ geven,
 13740 Hierombe ic sal iu zeggen dor wat:
 Hier, daer wy zijn, licht die meeste scat
 Die oit gesien²⁶ wart, zeggic iu,
 Maer gy en zulten niet nemen nu,
 Vordat gy den strijt hebbet gewonnen
 13745 Des iu God wael sal gonnen,
 Ende oec nemet waer al sint,
 Dat gy dat sticke lants²⁷ wael bekint²⁸,

¹mester ²to oren ³to ⁴Unde der ⁵orre ⁶deden
 dat ⁷eten ⁸zegede he ⁹nemanne vruchten even ¹⁰dat
¹¹Et ¹²Unde de ¹³erre ¹⁴Eng. upon a great stede
whiche the kynge made hym on to ryde, to be with

him in company ¹⁵gy dat ¹⁶quemen ¹⁷resten ¹⁸Also
 se ¹⁹To holdene ²⁰er ²¹gemenen lude ²²Solden
 dat ²³maniger ²⁴wcer gy ie ²⁵moget ²⁶ic geseen
²⁷landes ²⁸bekent.

- Als gy daer wilt komen dat gy
Niet en verdwalet¹. Hi leiden² daerby
- 13750 Op dat lant, daer lach die scat;
Hi makede hem een teken ter stat.
Des hadde den koningen wonder groot
Dat Merlijn wysede daer dat goet.
Doe zaten si³ op ende reden dan⁴
- 13755 Tote in den plaen van Bredegan,
Daer dadensi des koninges tenten slaen
By enen borne⁵, sonder waen,
Die so vele waters gaf,
Dat daer ene grote beke liep af,
- 13760 So dat des die stat vele te beter was
Ende vele genoechliker, zijt zeker das:
Nochtan wasset⁶ herde kout mede,
Want doe si lagen daer ter stede
Was achte dage vor Onser Vrouwen dach.
- 13765 Dat men die keersen te dragene plach;
Doe si gelogiert waren na der sake,
Dadensi hem herde wael te gemake,
Ende rasten hem drie⁷ dage mede
Ende hereiden hem daer wel ter stede.
- 13770 Des vierden dages quam Merlijn gegaen,
Ende zeide hem: »nu es tijt, sonder waen,
Dat gy uwe batalie doet ordineren,
Ende welck dat zijn zullen⁸ die heren
Diese leiden zullen⁹; want wy
- 13775 Sullen¹⁰ komen op hem, dat zy
Van ons niet¹¹ en sullen¹² weten alsoe;
Ende dat sal zijn morgen vroe,
Vor den dage, twe uren mede;
Want wistensi onze komst gerede,
- 13780 Si hebben so vele liede¹³ ter uren
Wy en mochten vor hem niet geduren;
Ende en hebbet gene sorge nu
Si en mogen niet geduren vor iu¹⁴.
Doe wapenden hem al die heren
- 13785 Ende men dade die batalie ordineren,
Ende men gaf Keyen, den drossate, nu
Des koninges Arturs teken¹⁵, seggic iu,
Dat hijt soude voeren¹⁶ in den stryde
Want dat was sijn recht ten tyden
- 13790 Entie ierste¹⁷ batalie haddi¹⁸ met;
Daer was inne Lucas¹⁹ ende Griflet,
Ende van der Roetsen Maras,
- Ende van Blois Gwinas,
Van den wilden foreeste Drahans,
- 13795 Entie amorose Behans
Ende Flandris de Blia;
Dese achte ridders, als ic versta,
Leiden dierste²⁰ batalie met,
Daer wasser vier²¹ dusent ingeset.
- 13800 Die ander batalie leide Bretel,
Die goet ende trouwe²² es, weet ic wel²³,
Ende vrome was in elker stede
Entiene²⁴ wel²⁵ konde geholpen mede;
Daer souder²⁶ vier²⁷ dusent mede sijn.
- 13805 Die derde scaer²⁸ leide Ulfijn,
Die vele wiste van orlogen;
Hi was goet, getrouwe²⁹, ende vermogen;
Ende hier was inne Artur, die koninck,
Ende deser was, in ware dinck,
- 13810 Vierdusent, ende die ter noet
Haren heren getrouwe³⁰ waren ter doet;
Ende elke scaer³¹ voer allene na das
Suverlike enen clenen pas,
Ende Merlijn geleidese ende reet voren
- 13815 Op een goet swart ors verkoren.
Daerna ordineerden³² die koninck Ban
Ende Bohort, sijn broeder, haer³³ man;
Entie ierste scaer gaven³⁴ si te leidene
Pharine, te berechtene³⁵ ende te bereidene,
- 13820 Ende gaven³⁶ hem des koninges teken met,
Want hi was vrome ende wijs, dat wet,
Ende seker ende getrouwe³⁷ ende koene³⁸;
Met hem was Ladinas, in dien doene,
Ende Mares van Bonewijc,
- 13825 Ende Caudas van Trebe desgelijc,
Ende Blois van Casse ende Graciaen,
Ende Blioberis, hebbic verstaen,
Ende van Carmosijn Canes,
Madian, die blonde, ende Placides,
- 13830 Ende Meliadus de Blois, die grote,
Ende Placalifer van der Benote,
Iedars die brune ende Cristofeles,
Ugelijn van den dale ende Gliales,
Galogregans van den lande van Gorre,
- 13835 Ende Grisalus. Deze waren in porre
Ende ander ridder³⁹ sovele nadas,
Datter⁴⁰ vierdusent in der batalie was.

¹verdwellen ²ledede em ³Do zeten ze ⁴van dan
⁵brunnen ⁶was dat ⁷dre ⁸zolen, solen ⁹nicht ¹⁰lude
¹¹teiken ¹²he dat solde voren ¹³Unde de eirste
¹⁴hadde he ¹⁵Lucam ¹⁶de eirsten ¹⁷veer ¹⁸truwe

¹⁹wal ²⁰Unde de dar em ²¹solde er ²²scar, schâr
²³getrouwe ²⁴ordineerde ²⁵er ²⁶geven ²⁷berichtene
²⁸kone ²⁹ritter ³⁰dat daer.

- Die ander scaer¹ leide Leonces
Van Parne, die wijs ende koene es,
13840 Ende daer wasser vierdusent in vermeten
Wael bereit ende opgeseten.
Die derde leide koninck Bohort van Gannes
Daer der oec vierdusent in es,
Tors² ende wael gewapent al.
13845 Die vierde³ scaer leiden sal
Van Bonewijc die koninck Ban,
Ende hi was een die zekerste man
Die stoutste⁴ entie getrouweste⁵ met
Van al sinen heer, dat wet,
13850 Ende in siner batalie waren wel⁶
Vier dusent ridder⁷ sterck ende snel,
Die haren here niet totter doet
En zullen begeven dor gene noet.
Ende doe si dus bereit waren,
13855 Sijn zi alle enwech gevaren,
Also als ic iu zeide vor das,
Met gemake enen clen⁸en⁹ pas,
So lange dat middenacht es geleden;
Entie¹⁰ mane sceen scone ter steden
13860 Maer dat was stille ende scone doe
Ende dat vrees sere ember toe,
Ende si reden so vele, hebbic vernomen,
Datsi by haer viande zijn gekomen
Dat sijn¹¹ niet en wisten, zeggic iu.
13865 Dus latic¹² die tale hieraf nu,
Want ic moet iu voert bescriven
Die dinge, die die Sennen¹³ bedriven,
Entie¹⁴ van Scotlant waren¹⁵ ende van
Ierlant¹⁶
Die martaerden an der tien¹⁷ koninge lant
- Hoe die koninck Barnagas ende Magos ende
Argos der tien¹⁸ koninge lant branden
ende belagen¹⁹.*
- 13870 Die aventure tellet ons das
Als die koninck Barnagas
Entie koninck Magos
Entie koninck Argos
Die²⁰ neven waren des koninges met
13875 Van den Sennen²¹, die oem was, dat wet,
Hangys, dien die koninck Uter-Pandragoen
- Doet sloech lange vor dit doen,
Als gy gehoert hebbet hiervoren;
Als dese drie koninge haer lant²²
13880 Hebben gelaten, en zijn te hant
Op Artur gevaren, ontboden si
Al haer lant verre²³ ende by,
Ende hebben nu vergadert²⁴ wal
Sestichdusent man over al
13885 Beide tors ende te voet mede;
Ende alle dage, van stede te stede,
So merede haer²⁵ volck, zeggic iu;
Si hadden vele liede te voete²⁶ nu.
Si voeren in dorpe ende in castele,
13890 Daer si in wonen horde vele;
Ende in den steden²⁷, cleen ende groot,
Die si gewinnen mochten al bloet,
Si verstoerden²⁸ se ende wonnen met
Al datsi vonden, ende oec wet
13895 Datsi nieman²⁹ en spaerden³⁰ ter stede;
Manne, wijf, kinder mede
Sloegensi doet, gelijc honden;
Ende si belagen³¹ in dien³² stonden
Ene stat, hiet Windeberes³³,
13900 Daer al dat volc in gevloen es;
Want die stat was groot ende wijt
Ende wael gevestet in dier tijt³⁴
Met twe paer muren, seggic iu;
Entie³⁵ van den lande hadden daer in nu
13905 Gevoert spise, na haer gevoech,
Vijf jaer te verteerne genoegh;
Ende binnen der stat waren dan
Wel dertichdusent werachtiger man,
Die gewapent waren wel³⁶.
13910 Si hadden menech³⁷ assent fel
Van dengenen, die buten lagen,
Ende si en konden ze niet veriagen,
Ende si en konden niet gewinnen die stat;
Dus lagensi daer vor lange ombe dat,
13915 Tot datse die koninck Artur nadas
Verdreef, doe hi versonet was
Iegen die baroene, diene³⁸ orlogen nu.
Dus latic dese liggen, seggic iu,
Ende sal iu voert van Artur tellen,
13920 Die hemelijc voer met sinen gesellen
Tote tien koningen, sonder waen,
Als ic iu hiervor dade³⁹ verstaen.

¹scaer ²To ora ³de vierden ⁴stolteste ⁵unde de ge-
truweste ⁶wal ⁷ritter ⁸cleynen ⁹Unde de ¹⁰se des
¹¹late ich ¹²Seynen ¹³Unde ¹⁴weren ¹⁵Irlant
¹⁶tijn ¹⁷belagen ¹⁸Unde ¹⁹er land ²⁰vere ²¹ver-

gaddert ²²er ²³lude to vote ²⁴de stede ²⁵verstaer-
den ²⁶neman ²⁷sparden ²⁸belagen ²⁹den ³⁰Eng.
Vandalers ³¹der tijt ³²wal ³³manich ³⁴de ene ³⁵dede.

Hoe die koninck¹ Artur entie koninck¹ Ban entie koninck¹ Bohort, die elve² baroene sconfierden.

- Hier vertellet voert die aventuer
Van den koninge Artuer,
- 13925 Van ko. Bohort, van ko. Ban,
Doe si dus quamen ende haer man,
So en daden die elve² baroene in der nacht
Niemanne³ doen negene⁴ sciltwacht,
Ende waren⁵ gaen liggen slapen,
- 13930 Beide heren ende oec knapen;
Maer dat geluckede den heren wale,
Datsi te samene lagen⁶ al te male [doe,
In des koninges tente van den C. ridders⁷
Si en⁸ hadden van niemanne⁹ hoede daer
- 13935 Ende doe si ontalapen waren daer, [toe;
Gevil dat koninck Loth daernaer
Droemde dat hi sach omtrint
Enen¹⁰ vreeslicken storm ende wint
Verheven, zodat hi warp daer neder
- 13940 Kercken, husen, wech ende weder¹¹,
In siner stat, heet Alberine,
Ende na den winde doctem¹² in scine,
Dat quam die meeste donre mede,
Van al der werlt, zodat ter stede,
- 13945 Van anxte hem dochte die werelt beven;
Daerna, dochte hem, quam daer beneven
Een water vloyende zo vreselyck¹³
Dat alle die huse deagelije¹⁴
Van der stat enwech vloten geheel
- 13950 Ende van den lieden een groet deel,
Ende hi selver¹⁵ was in anxte mede,
Ombe verdrinckene in die stede,
Ende dat hi grote pine dogede, twaren,
Eer hi van daer konde ontvaren.
- 13955 Met dat hi dus in anxte lach
Metten¹⁶ wonder, dat hi sach,
Ontspranck hi, ende segende hem daer,
Ende stont op, ende telde¹⁷ daernaer
Sinen gesellen sinen droem,
- 13960 Ende bat hem, datsi des namen¹⁸ goem.
Doe vrageden sine gesellen daernaer,
Wanen dat groete weder komen waer
Entie¹⁹ tempeest ende dat oreest;
Van den bosche²⁰, zeide hi, meest
- 13965 Dochte hem dat weder quam gereet.
Doe zeiden die ander: »God weet,
Wy mogen nu wael seker wesen
Dat wy costelike na desen
Hebben zullen moynesse groet!"
- 13970 Si gereiden hem met groter spoet
Ende weckeden die ridders²¹ sint,
Ende hebbense alombe gesint,
Ende bevalen²² hem, datsi vernamen²³
Of iergen enege liede quamen²⁴
- 13975 Gewapent, die hem scaden mochten,
Dat sijt²⁵ alombe wael besochten.
Doe stondensi op ende wapenden daer
Herde wael ende waren daernaer
Alombe in dat lant, of si iet²⁶
- 13980 Vernamen daer; oeck en letten niet
Die elve princen, si en daden mede
Haer wapene al an daer ter stede;
Ende Merlijn, die dit wiste eer,
Dade Arturs liede haesten te²⁷ meer,
- 13985 So dat si quamen ter steden
Daer diegene wt waren gereden,
Ende ontmoetense ten wtvaren daer,
Ende al en²⁸ waren si niet wt vorwaer;
Ende doe si sagen dat grote heer²⁹
- 13990 Wordensi verscricket seer,
Die daer quamen gewapent soe,
Ende si vrageden Merlyne doe,
Die vorquam, wie³⁰ die liede waren.
Merlijn zeide: »ic segget iu, twaren:
- 13995 Dat zijn des koninges Arturs liede,
Die hier komen, ende sine mansiede,
Ende komen weren hier te hant
Die calengieren willen zijn lant,
Ende willense doden ochte³¹ vaen³²."
- 14000 Alse dit diegene hebben verstaen,
Keerden³³ si weder ende sloegen met sporen
Ende riepen dat men verre mochte horen:
»Verraden, verraden! dat zeggewi iu,
Gy Heren, gy ridders³⁴, wapent iu nu,
- 14005 Want noit³⁵ en was des so wael te doene³⁶
Want hier komen die viande koene³⁷.
Doe sprancker van den bedde vele daer
Die eer ten wapine vingen daer naer
Dan na haren³⁸ clederen, zeggic iu,

¹koninck ²elven ³nemanne ⁴gene ⁵weren, legen
⁶ritters ⁷ne ⁸eynen ⁹Eng. alleen: *houses and stepelis
of churches* ¹⁰dachten ¹¹vreselijch, gelijch ¹²selven
¹³mit den ¹⁴telledet ¹⁵nemen ¹⁶unde de ¹⁷busche

¹⁸de ritter ¹⁹bevelen, vernemen, quemen ²⁰ze dat
²¹ieet ²²de ²³ne ²⁴her ²⁵we ²⁶offte ²⁷kierden
²⁸ritter ²⁹ne ³⁰to done, kone ³¹eren.

- 14010 Ende dat quam hem herde wael nu,
Want zi vonden haer paerde gereet;
Haer knapen hadden gewaket, God weet,
Al meest tot des maels, wetet dat,
Wantsi hadden haer' feeste gehat;
- 14015 Want alsoe die heren zijn slapen
Hebben ierst haer' feeste die knapen,
Ende alsi' hoerden roepen' alsoe
'Verraden, verraden!' liepen si toe,
Ende leiden haer' gereide, God weet,
- 14020 Ende holpen haer' heren wapenen gereet.
Die op haer' paerde saten 'na dat gone
Ende ontreden; maer diegone'.
Die op haren bedde lagen' doe
Ende op haer coetsen oec alsoe,
- 14025 Si en konden hem niet soseer
Gehaesten, des koninges liede' waren eer
Hem opten' halse, eer si hem konden
Gewapenen ende gereiden ten stonden.
Oec haddensi een ander noet,
- 14030 Want Merlijn sende enen wint so groet
Op haren hals, dat daernaer
Al haer' tenten moesten vallen daer;
Ende daer was so groet nevel mede,
Die so donker was ter stede,
- 14035 Dat nieman den ander en konde sien';
Dit was een dinc die te dien
Se lette, want si ter stat
Niet en konden vergadren'° ombdat;
Ende als oec die knapen meenden'° daer
- 14040 Horen heren die helme geven'° vorwaer
So en kondensise vinden niet.
Dus quamensi in swaer verdriet;
Want des koninck Arturs mansiede
Entes'° koninck Bannes liede'°,
- 14045 Entes'° koninck Bohortes mede
Quamen'° op hem daer ter stede
Ende sloegense al doet, wet vorwaer,
Die se verhalen mochten daer;
Want nieman en weerde'° hem, seggic iu.
- 14050 Entie'° elve prinsen waren nu
Wtgetogen ten slechten'° velde
Buten al haren'° getelde
Ende haren paweloenen'° mede.
Doe dadensi blasen daer ter stede
- 14055 Haer' besunen, ombdatsi wouden
- Datsi haer liede vergadren'° zouden
Ende tot hem daer quamen bydien'°.
So dadensi oec, die konden ontvlien'°
Van den vianden, die si nu
- 14060 Wonden ende dodeden, seggic iu,
Alsoe degenen, die hem niet
Ontfermeden, wat des gesciet.
Dus warensi in groter noet,
Ende si sloegen'° daer so vele doet,
- 14065 Wael den derden deel, eer zi ten stonden
Den claren dach bekennen konden;
Ende alsi worden gewaer das
Dat haerre'° viande so vele was,
Gingensi vlien'° alle ter vaert'°,
- 14070 Vaste tharen banieren waert'°,
Daer si die besunen hoerden blasen.
Si vloen rechte als liede die rasen,
Tote datsi ten tien koningen quamen
Die nu waren al te samen
- 14075 Gerasteert an een wout'°
An ene rivier, met gewout'°,
Die clene was. Daer quamen hem toe
Wael tors so vele liede'° doe,
Datter wel twintichdusent was;
- 14080 Ende twintichdusent, sijt seker das,
Vloen enwech, sy en wisten waer,
Die ene hier, die ander daer;
Want si en konden, in gener manieren,
Te tyde komen tharen banieren;
- 14085 Want men volgde hem so snel daernare,
Ende so haestelick, datsi alle waren
Vervaert ende gesconfiert mede.
Dus vloensi tors ende te voet bede
Te woudewaert'°, dese hier dander daer.
- 14090 Si clageden haren'° scade swaer
Ende waren rouwich seer,
Datsi verdwaelt'° waren van haren heer,
Ende daer bleeffen wael twintichdusent
In den tenten doet ter stede
- 14095 Ende gewondet, dier'° luttel goet mede
Sal mogen genesen van der doet.
Alsoe die koninck'° Artur dat gesach,
Dat elc vlo, al dat hi mach,
Wtten'° tenten ende lieten se staen,
- 14100 Doe vragede hi Merline saen
Wat hi doen soude nu meer.

'er 'eirst er 'alsoe ze 'zeten 'degene 'legen
'lude 'op den 'zeen '°vorgaddern '°menden '°ge-
geven '°Unde des '°bede '°quemen '°werde '°unde

de '°slichten '°oren '°pawelone '°by een, ontfleen
'°slogen '°vleen '°vart, wart '°wolt, gewolt '°wol-
dewert '°verdwoelen '°de dar '°koninck '°ut den.

- Merlijn zeide: »ick zegget iu, heer,
Gy sult varen tenen passe nu
Van ener rivieren, zeggic iu,-
14105 Daer houden si met twintichdusent mede
Die daer ontbeiden nu ter stede.
Gy sult iegen hemlieden¹ vechten dan,
Entie² koninck³ Bohort ende koninck³ Ban
Sullen komen ten⁴ foreestewaert
14110 Met haren lieden¹ met snelre vaert,
Ende si en sullen van niemanne⁵ daer
Hoede hebben dan van iu, vorwaer.
Die si sien sullen vor hem nu,
Dan sullensi vechten iegen iu,
14115 Entie² koninck³ Ban sal komen dan
Met groten geruchte slaende an;
Ende uwe viande zullen vorwaer⁶
So sere werden vervaert⁷,
Datai hem daerna herde clene
14120 Ochte⁸ luttel weren sullen⁹ gemene.
Doe zeide die koninck³ Artur Merlijn:
»Nadat dijn wille dus sal sijn
So sullewy¹⁰ dat doen¹¹. Dus sciende¹² daer
Die ene van den ander¹³ vorwaer.
14125 Die koninck³ Artur voer, sonder waen,
Totter¹⁴ stede, daer hi saen
Die elve prinsen vant alsoe,
Die van niemanne meenden¹⁵ doe
Negeen¹⁶ onraste hebben gemene,
14130 Dan van den koninc Artur allene;
Entien¹⁷ ontsagense niet vorwaer
Al hadder vele meer gewesen daer,
Entie² koninck³ Ban ende sine liede¹⁸
Voeren totten¹⁹ foreeste gerede,
14135 Entie² koninck³ Artur voer al dat hi mach
Daer hi die barone liggen sach; [den²⁰
Ende Ulfijn leide sine liede over ener sy-
Ende dadese beten ende hem gorden ten
[tyden²¹,
Haer²² ors ende haer²³ wapene te recht
14140 Doe saten²⁴ si op al sonder letten [setten.
Ende reden ten passewaert alsoe.
Als Keye ten passe quam, reet hi toe
In den hoep, entie² ander¹³ mede
Sloegen²⁵ in al daer ter stede
14145 Tegen Keyen ende vergaderden daer,
- In dat water, weet vorwaer;
Daer wart die strijt sterck ende groet,
Daer bleven vele liede doet,
Ende menech²⁶ speer ende scilde mede,
14150 Ende halsberge worden daer ter stede
Gescoert²⁷ ende tebroken, zeggic iu,
Daer vielen die ridders²⁸ in twater nu²⁹.
Entie² scilde entie² speer vorwaer
Vielen in dat water daer,
14155 Dat die rivier sluesde daeraf;
Menegen slach men daer gaf,
Arme, bene³⁰, hande sloech men mede
Af; zulck wart gewondet ter stede
In dat hovet, daer die herne vloet wt;
14160 Daer was van slagen groot geluet,
Die rivier wart van bloede roet
Van der batalien, die was so groet,
Dat die beke, wael twe mylen lanck,
Al met bloede was gemanck;
14165 Ende Keye dade so vele daer
In den stryde, dat hi daernaer
Met des koninges teken dorbrack den strijt
Ende reet doer hem allen ter tijt,
Ende hielt so stercklike daer den pas
14170 Ende so vromelike, zijt zeker das,
Dat al Arturs liede ter uren
Quamen³¹, al wart dat hem te sure³².
Als die hertoge Escans van Cambenic
Entie² tien³³ koninge des gelyc
14175 Sagen³⁴, dat so luttel goeder liede daer
Hem so grote scande daden vorwaer,
Ende datter maer vier³⁵ dusent was,
Si scameden hem so sere das,
Ende haddens in hoeren³⁶ herten groet
14180 Doe wordensi verbolgen soseer [onneer,
Ende sloegen³⁷ met sporen daer ten tyden
Ende vergaderden in hem met groten nyde;
Ende Keye endo sijn geselschap mede
Hielden hem daer in eender³⁸ stede
14185 So vaste, dat nieman³⁹ hem aldaer
En konde dorbreken, wet vorwaer;
Maer swaerlike stont hem dat sere nu:
En hadde Bretel gedaen, zeggic iu,
Si hadden achterwaert moeten⁴⁰ gaen;
14190 Maer Bretel sloech over den pas saen

¹emluden ²unde de ³koninck ⁴to den ⁵neman ⁶vorwert, verveert ⁷offte ⁸zolen, zolewy ⁹geschiede ¹⁰andern ¹¹to der ¹²menden ¹³goen ¹⁴luden ¹⁵to den ¹⁶ene syde, tyde ¹⁷er ¹⁸seten ¹⁹andern

²⁰seten ²¹manich ²²gescoert ²³vellen de rietor ²⁴zeg ick iu ²⁵beyne ²⁶quemen, segen ²⁷tijn ²⁸men veer ²⁹oren ³⁰slogen ³¹een ter ³²neman ³³moten.

- Met so groten geruchte ter wile,
Men mochtet¹ gehoert hebben ene myle
Dat kraken² van den sporen daer.
Daer wart batalie herde swaer,
14195 Daer wart menech³ slach geslagen
Ende menech³ van den orse gedragen;
Daer worden geslagen slage groet,
Daer bleef menech³ ridder⁴ doet,
Dat scade was herde seer;
14200 En hadde gedaen Artur, die heer,
Keye ende sine gesellen hadden nu
Tachter⁵ gegaen, dat zeggic iu;
Maer Artur, die koninck⁶, ende Ulfijn
Quamen⁷ daerin, alse ridder⁴ fijn,
14205 Daer si sere waren getroestet mede.
Artur sach wael daer ter stede,
Dat sine liede tachter⁵ waren daer,
Ende Griflet lach ter aerden vorwaer
Want een ridder⁴ hadde in der noet
14210 Sijn ors onder hem gesteken doet,
Ende hi was te voet, ende sijn sweert
Haddi⁸ in der hant, daer hi hem mede
So koenlike ende so sere, dat wet, [weert⁹
Dat nieman sijns slages ontbeide daer met;
14215 Ende Ulfijn die dit algader sach
Sloech met sporen, al dat hi mach,
In die vergaderinge¹⁰, daer dander ter ste-
Ombe hem te vane grote pine deden, [den
Hi bescuddene daer ene lange wile
14220 Daer wart sijn ors terselver wile
Onder hem gestekou doet;
Des was hi erre ende metter¹¹ spoet
Spranck hi op ende track¹² sijn sweert¹³,
Daer hi hem mede stoutelike¹⁴ weert¹⁵;
14225 Ende hi ende Griflet, wet vorwaer,
Weerden¹⁶ hem so coenlike daer,
Dat daer luttel ieman dorste toe komen.
Dit hevet dhertoge van Cambenick ver-
[nomen
Entie¹⁷ koninck Clarion van Northomber-
14230 Ende zijn an hem gerasteert te hant, [lant,
Ende pijn den hem herde sere daernaer,
Ombe die twe te vaene aldaer.
Alse Bretel sach datsi waren te voet
Was hi droevch¹⁸ in sinen moet,
- 14235 Want hi hadde herde lief Ulfine
Dat dadi¹⁹ hem daer herde wael in scine:
Hi nam een speer in die hant
Ende reet opten²⁰ hertoge Escant,
Opten²⁰ halsberch met sulken nyde
14240 Dat hi hem twe wonden made in diesyde,
Ende dat bloet ran nederwaert
Ende hi vil²¹ van den orse ter vaert.
Alse dit sach die koninck Clarioen,
Was hi rouwech ende liet hem doen
14245 Enen²² scerpen groten schacht,
Ende reet doe met groter cracht²³
Tot Bretel, want hi daer ter stede
Wilt gelden doen dat Bretel dede
Don hertoge, dien²⁴ hi afstact daer;
14250 Ende Bretel vorsach dit vorwaer,
Ende nam een speer die²⁵ geheel was,
Ende reet themwaert oec nadas;
Daer vergaderdensi met sulken nyde
Dat haer spere braken²⁶ ten tyden,
14255 Ende daer deen den ander²⁷ soude lyden
Daer rivelierden si tien²⁸ tyden
Met helmen, met scilden, met lichamen,
Dat hem die ogen verkeerden tsamen
Entie orse storten onder hem daernaer,
14260 Ende bleven lange liggende daer,
Sodat zi en wisten niet,
So wat hem (daer) was gesciet,
Ende hem allen, die dat sagen²⁹
Dochte³⁰, datsi doet lagen³¹.
14265 Doe sloegen³² daer die negen koninge toe
Ende daer quamen hem te gemoete doe
Achte ander bander³³ syden,
Ende si vergaderden fierlick³⁴ ten tyden
Die ene tegen den andren³⁵ daernaer;
14270 Doe wart afgesteken daer
Lucas³⁶ die bottelgier ende Mares
Entie koninck³⁷ Brangores
Entie koninck³⁸ Ydier ende Anguissant
Entie koninck³⁹ Uriens. Daer began te hant
14275 Die batalie sterck⁴⁰ ende groet,
Die lange duerde⁴¹ in groter noet
Ombdat elck⁴² daer den sinen
Gerne bescudde wter⁴³ pinen;
Daer dede Keye wonder groot.

¹mochte dat ²krachten ³manich ⁴ritter ⁵koninck
⁶quemen ⁷to achter ⁸hadde he ⁹wert ¹⁰vergader-
ringe ¹¹myt der ¹²treckede ¹³zwert, wert ¹⁴stol-
telike ¹⁵worden ¹⁶unde ¹⁷drovich ¹⁸dede he

¹⁹op den ²⁰vel ²¹eynen ²²kracht ²³den ²⁴dat
²⁵breken, segen ²⁶anderen ²⁷to den ²⁸duchte ²⁹legen
³⁰slogen ³¹andern ³²sijrlich ³³Lucam ³⁴starch ³⁵durde
³⁶elich ³⁷ut der.

- 14280 Doe hi Griflete sach te voet
Neven Ulfine, dit was hem leet,
Hi hielt zijn swaert getogen gereet,
Ende hi sach den koninck Ventres¹ te hant
Die Ulfine dade groten pant
- 14285 Entiene² gerne hadde gevaen,
Want hi hadden genomen saen
Vaste metten halse, ende gaf hem daer
Menegen³ slach, maer⁴ wetet vorwaer
Dat hem Ulfijn weerde⁵ seer.
- 14290 Doe sloech daer Keye opten heer
Sulken slach opten helm daer,
Dat hine bogen⁶ dade daernaer
Thent⁷ dat artsoen van den gereide,
Doe sloech hi anderwerf, zonder beiden,
- 14295 Ende derdewerf mede, des gelovet;
Doe wart die koninck⁸ so sere verdovet,
Datten Keye nam sonder letten
Ende presentierden⁹ daer Griflette,
Oec gaf hi hem sijn ors mede,
- 14300 Daer Griflet op spranck ter stede
Ondankes sinen vianden, sonder waen.
Doe quam Keye an den koninck Loth saen
Ende sloechen met enen trintsons¹⁰ mede
Dat hine ter aerden vallen dede,
- 14305 Dat hine sere quetsede doe. [toe
Doe quam die koninck⁸ van den c. ridders
Ende bracht in siner geselschap, twaren,
Veertich ridders¹¹ die wtgelesen waren
Van al dien die hy verkrigen konde;
- 14310 Doe hi sach den koninck Loth ter stonde
Dien Keye af hadde gesteken;
Hi seide hi moestet ember¹² wreken
Of hi waer luttel pryas waert¹³.
Een eschen speer nam hi ter vaert¹⁴,
- 14315 Ende sat op een groet ors ende snel,
Dat horti¹⁵ voert met sporen wel,
Ende reet op Keyen met so groter kracht¹⁶
Dat hine neder stac metten scacht,
So dat Keye ter aerden vil¹⁷ daer
- 14320 Herde onsachte, ende daernaer
Nam hi dat ors ende gaf dat ter stede
Den koninck⁸ Lotte, die daerop sat gereede
Ende dankede des hem herde seer,
Dat hi hem dade daer die eer.
- 14325 Doe Griflet sach Keyen te voet
Ende Lucane, was hi na wel verwoet
Ende nam een speer ongeschaven,
Ende liet sijn ors hene draven,
Ende stack¹⁸ op enen ridder¹⁹ na das,
- 14330 Die metten koninge van den c. ridders was,
Dat hi ter²⁰ aerden vil²¹ aldaer
Ende den arm brack²², ende daernaer
Bleef hi in onmacht liggende ter stede;
Ende Griflet nam dat ors gereede,
- 14335 Ende gaf dat Keyen, zeggic iu,
Die des wael te doene hadde nu;
Entie²³ koninck van den c. ridders mede
Entie²³ koninck Loth daden daer ter stede
Sovele met wapine, datsi daer
- 14340 Den koninck⁸ Ventres¹, wet vorwaer,
Brachten op een ors dat was
Marets, ende oec na das
Brachtensi den koninck Ydire
Op Gwinas ors van Blois scire,
- 14345 Enten²⁴ hertoge van Cambenicke
Brachtensi oec deaghelike
Op Drians ors van den wilden foreeste;
Ende si brachten, segget die jeeeste,
Den koninck⁸ Uriens op sines selves ors nu.
- 14350 Doe si alle vergadert²⁵ waren, zegic iu,
Swoeren²⁶ si dat si soudens²⁷ wreken
Hoeren lachter²⁸, ocht²⁹ sekerleken
Si soudens²⁷ eer alle bliven doet;
Doe sloegensi vaste in dat conroet.
- 13355 Daer soude groet scade sijn gesciet
En waer Artur, die koninck, gekomen niet,
Diese herde seer verlichte daer.
Ende doe Artur sach daernaer
Dat Ulfijn stont te voet opter³⁰ eerden
- 14360 Met enen swaerde, ende hem so verweer-
Dien Griflet bescedde daer ter stede, [de³¹
Ende Bretel lach op sijn ors mede
In aventuren van der doet,
Artur hadde een speer groet
- 14365 Ende sloech in den rinck³² te hant
Ende ontmoete den koninck Tradeliant³³
Van Norgales, die tegen hom quam,
Al versch³⁴ noch, als ic vernam,
Entie niet geweest hadde in den strijt.

¹Neutres ²unde de ene ³manigen ⁴mer ⁵werde
⁶bugen ⁷went op ⁸koninck ⁹presentierde ene ¹⁰Eng.
trinchowen ¹¹viertich ritter ¹²omber ¹³weert, veert
¹⁴hurte he ¹⁵kraft ¹⁶viel ¹⁷stach ¹⁸ritter ¹⁹to der

²⁰vel ²¹brach ²²unde de ²³unde den ²⁴vergaddert
²⁵sworen, zolden ²⁶laster ²⁷off ²⁸op der ²⁹ver-
werde ³⁰rinck ³¹Tradebant (doch zie v. 14404
en verg. 't Eng. *Tradeliant*) ³²vriech.

- 14370 Artur reet op hem ter tijt,
Ende stacken zo opten¹ scilt nadas
Ende opten¹ halsberch, die niet² en was
Vaste genoech, dat hine quetste daer;
Ende metten steke vil hi daernaer
- 14375 Herde ongemakelike op die eerde,
Dat hem herde sere deerde,
Ende Arturs speer te sticken brack,
Ende ten orsewaert hi die hant stack,
Ende nam dat, en gaffet³ Ulfine daer,
- 14380 Ende seide: »lieve vrient⁴» daernaer
»Nemet dit ors, dit gevic⁵ iu,
Ende pinet iu leet te wreken nu⁶.
Doe sat Ulfijn op ende zeide: »Heer,
God moete⁷ iu dancken deser eer⁸».
- 14385 Ende alsi⁹ daer op geseten was,
Reet hi in den strijt na das
Ende sloech daer in na die tale.
Die met Artur zijn, dadent¹⁰ daer wale
Entiegene nochtan bander syden¹¹
- 14390 Hadden noch also vele ten tyden¹²
Liede ten stryde dan Artur dede.
Si quamen nu so vreeslyc mede,
Entie batalie wart daer so groet,
Dat daer menech nu bleef¹³ doet,
- 14395 Dat menege vrouwe beweende¹⁴ seer.
Hier dadet so wael Artur, die heer,
Dat sine¹⁵ alle kenden eer iet lanc
An sinen slagen, zi waren so stranc,
Want nieman en¹⁶ was daer onder die ge-
- 14400 Die van koenheden¹⁷ was so groet [noet,
Dat hi sines slages ontbeiden dorste,
Ridder, knechte, koninck, no vorste.
Doe die koninck metten c. ridders sach
Den koninck Tradeliante, die ter aerden
- 14405 Was hi rouwech, want hi hadden lief; [lach
Een groet speer hi doe verhief
Ende sloech sijn ors, dat was snel,
Ende stack Antor opten helm so wel,
Dat Antor vil¹⁸ ter aerden nu;
- 14410 Des was erre, dat seggic iu,
Die koninck; maer diegene, wetet dat,
Namen¹⁹ dat ors daer ter stat,
Ende gavent²⁰ Tradeliante saen,
Die daerop meende sitten gaen;
- 14415 Maer die koninck Artur quam aldaer,
Ende Keye, die hem volgde naer,
Ende calengierden dat ors te hant,
Dat diegene hilt in siner hant,
Die Tradeliante stont beneven.
- 14420 Die koninck Artur hevet hem gegeven
Opten scilt enen slach soseer,
Dat hine clovede, min no meer,
Of dat een loef hadde gewesen;
Die slach ginck voert al na desen
- 14425 Ende gaf hem daer ene grote wonde;
Doe ginck die slach neder ter stonde
Ende sloech den hals af den paerde;
Doe vielen²¹ si beide overhoop ter aerde;
Doe nam Keye dat ors gereit
- 14430 Dat diegene brachte geleit,
Ende gaff²² sinen vader, die daer nu
Op es geseten, seggic iu,
Ende nam een speer ende stac na das
Manganore, die drossate was
- 14435 Des koninges van den C. ridders mede,
Ende gerakeden so wael ter stede
Dor scilt, dor halsberch, terscouderen²³ in,
Dat hi tuymelde²⁴, meer no min,
Van den orse averecht alsoe.
- 14440 Daer nam hi dat ors ende gaffet²⁵ doe
Bretelle, die sere tonder was,
Ende help hem op dat ors na das.
Doe hi hermonteert was daernaer,
Sach hi Lucane voer hem liggen daer,
- 14445 In den meesten drange daer neder.
Doe keerde²⁶ Bretel dat ors weder
Daer Grifet over hem hielt met kracht²⁷,
Ende bescudden met siner macht.
Doe Bretel sach dat hine daer
- 14450 So vromelike bescudde vorwaer
Prijsde hine sere in dien tyden,
Want dergener van der ander syden,
Dier²⁸ was twaelve, die al over hem waren,
Nochtan en konden sine alle, twaren,
- 14455 Niet²⁹ genomen in genen dingen
Noch van hem daer iet³⁰ gebringen;
Ende alsoe Bretel dese vromechheit sach,
Reet hi derwaert al dat hi mach, [daer,
Ende sloech den iersten³¹, dien hi gemoete
- 14460 Dat hi hem den helm clovede daernaer
Ende thovet³² mede toten tanden

¹op den ²nicht ³gaf dat ⁴vrent ⁵geve ich ⁶mote
⁷also he ⁸deden dat ⁹op anderside ¹⁰tide ¹¹bleff
¹²beweynede ¹³ze ene ¹⁴nieman ¹⁵konheiden ¹⁶vel

¹⁷nemen ¹⁸geven dat ¹⁹vellen ²⁰gaf dat ²¹scou-
deren ²²tomelde ²³gaff dat ²⁴kierde ²⁵mit krafft
²⁶der ²⁷em nicht ²⁸icht ²⁹ersten ³⁰dat hovet.

- Enen andren sloech hi daer te handen
 Opten arm, dat hine¹ dede
 Op die aerde vallen, daer ter stede.
- 14465 Metten scilde, sij iu bekant;
 Den derden sloech hi daer te hant
 Op die scouderen², dat hise hem daer
 Altemale ontklede vorwaer.
 Doe Griflet sach daer ter stat
- 14470 Dat hi soccoers³ hadde nadat,
 Sloech hi enen die syde van den hovede,
 Dat hi se toten tanden clovede;
 Diegene vil⁴ af, ende Griflet
 Nam dat ors doe ongelet
- 14475 Ende gaf dat Lucam, den bottelgier⁵,
 Die daerop sat als een ridder fier⁶,
 Die woude sinen toern wreken daer;
 Hi nam sinen speer ende sloech daernaer
 Anguissante, den koninck van Scotlant.
- 14480 Die gerasteert hadde te hant
 Mares van der Roetsen, dien hi
 Menechwerf overreet, ende daerbi
 Sloech Lucan dat ors metten⁷ sporen
 Ende stack hem in den colre voren,
- 14485 Dat hine quetsede in den hals daernaer,
 Ende dadene ter aerden vallen daer,
 So ongemacklick⁸ hi hem sceerde⁹
 Want hi hem aldaer frotseerde¹⁰.
 Als Mares sach, dat hi was
- 14490 Van hem delivereret¹¹, nam hi nadas
 Dat ors dat Anguissans hadde gewesen,
 Ende sloech in den strijt na desen;
 Ende hi vant Beliasse ende Flandrine,
 Die neven Anguissant in der pine,
- 14495 Ende neven¹² Driante, wetet twaren,
 Ende beide sine gesellen waren.
 Si pijn den sere, hoe sise mochten
 Verlosen, maer daer si¹³ vochten
 Was die strijt so groet ten stonden,
- 14500 Datsi des niet gedoen en konden;
 Nochtan vochtensi so seer
 Datsi namaels met hoere¹⁴ weer
 Beide die heren reddden, seggic iu;
 Maer dat quam daerby nu,
- 14505 Dat die koninck Artur moeste varen
 Bescudden Keyen, die tachter waren,
- Ende Griflette, die die koninck Ventres¹⁵
 Entie koninck Loth entie koninck Bran-
 Entie koninck Ydier hadden daer [gores
- 14510 Van haren paerden geworpen vorwaer;
 Ende si en hadden niet meer, dat wet,
 Soccoers¹⁶ dan Lucam; ende Maret
 Ende Gwinase ende Driante
 Ende Flandrine ende Beliasse,
- 14515 Dese hielden den strijt aldaer
 Tegen die vier¹⁷ koninge, wet vorwaer,
 Ende iegen viertich, die met hem waren.
 Doe quam die koninck Artur daer gevaren
 Want hi sach wael ter uren
- 14520 Die sine en hadden niet mogen duren;
 Doe vergaderdi¹⁸ in hem met groter krucht
 Ende sloech daerin met sulker macht,
 Alsoe of hi een lewe hadde gewesen;
 Wat hi gerakede mettesen¹⁹,
- 14525 Was dat ors, was dat man, wet vorwaer,
 Dat moeste die²⁰ doet bekoren daer;
 Ende te desen pongise sloech hi²¹ dan
 Twintich die beste van den veertich²² man,
 Die metten koningen waren komen;
- 14530 Oec wondede hi sere, heb ic vernomen,
 Den koninck²³ Lotte opter²⁴ stat;
 Hi dede met wapene so vele na dat,
 Datsi vlien²⁵ gingen sonder vorste
 Ende nieman²⁶ zijns ontbeiden dorste.
- 14535 Ende al dese wijle so was Griflet
 Ende Keye gerasteert, dat wet,
 Ende volgeden den koninge, die vacht nu
 Alsoe een verbolgen lewe, seggic iu,
 Hi en vant den strijt nember so groet,
- 14540 Hi en dorreetse ende dorcroet;
 Ende bander²⁷ syde vacht Ulfijn ende Bretel
 Ende Antor tegen den hertoge snel
 Escante, ende den koninge Tradeliasse
 Ende iegen noch vier²⁸ serianten;
- 14545 Dat was die koninck Clarioen
 Entie²⁹ koninck Carados, die baroen,
 Entie³⁰ koninck van den C. ridders nu;
 Maer die ander en hadden, zeggic iu,
 Niet lange mogen geduren;
- 14550 Want die koninge hadden ter³¹ uren
 Vele liede³² ende dadense daer

¹hene ²scouderen ³hulpe ⁴vel ⁵bottelgier, sijn
⁶myt den ⁷ungemacklick ⁸scade ⁹In 't Eng alleen:
so sore that he fell to the erthe ¹⁰to livereret;
 Eng. *delyvered* ¹¹namen ¹²so ¹³orre ¹⁴Neutres

¹⁵hulpe ¹⁶veer ¹⁷vtrgadderde he ¹⁸myt desen
¹⁹moste den ²⁰he er ²¹viertich ²²koninck ²³op der
²⁴vleen ²⁵neman ²⁶op ander ²⁷tegen den ²⁸unde
²⁹to der ³⁰lud.

- Thent¹ op Keyen batalie vorwaer,
Daer die koninck² Artur groet wonder
Met wapenen, ende hier ter stede [dede
14555 Bleef die volcwijch staende dor das,
Want die koninck Artur selve³ daer was,
Die so vele dede in dien dagen
Dat hem allen wonderde, diet⁴ sagen.
En hadde gedaen sine vromehede
14560 Si waren⁵ alle gesconfiert⁶ ter stede,
Want dat waren⁷ alle goedē ridders⁸ nu,
Die daer tegen hem vochten, seggic iu;
Ende oec was dat daer herde⁹ naer,
Dat die koninck² Artur soude¹⁰ daer
14565 Hebben gehat grote scade¹¹ doe,
En waer¹² daer nu niet komen toe [hoert¹³
Die koninck² Ban entie¹⁴ koninck² Bo-
Ende Leonce ende Pharien quamen voert
Met so groten geruchte mede
14570 Wten¹⁵ foreeste, dat daer ter stede
Dat wout donrede van luden¹⁶ daer.
Doe dit die ander vernamen naer
Wistensi wel, dat si al bloet
Scade¹⁷ nu soudē nemen groet.
14575 Doe togen die hoge liede¹⁸ ten tyden
Besyden der wiltnessē an ene syde,
Ende visierden wat si wouden doen.
Die koninck Loth zeide: »siet¹⁹, gy baroen,
Wat gy wilt anegaen nu;
14580 Maer ic sal hier blijven, seggic iu,
Also lange als ic vinde tween
Die met my blyven overeen,
Ende sal wreken mine scade²⁰ ter stede
Ende mijn verdriet, mach ic, mede,
14585 Want ic al verloren hebbe nu meer²¹.
Die koninck van den C. ridders prijsdene
In zynen herte ende zeide doe saen: [seer
»Also moet my²² God in staden staen,
Ic en sal mede doen aldus²³.
14590 Doe zeide die koninck Caradus,
Hi zoude²⁴ dat selve doen gerede;
Doe seiden dat al die ander mede. [koninck
»Nu wil ick iu seggen²⁵, zeide Loth die
»Dat wi doen sullen met deser dinck:
14595 Die reste van onsen baronen vorwaer
Sullen varen an die komen daer,
- Entie vive zullen hier houden²⁶ bliven
Ende tegen dese met stryde kiven,
Also lange als duren, zeggic iu;
14600 Ende wi sullen varen nu
An genen wout²⁷ met twaelfdusent man
Entiegene bestaen voertan;
Ende achte blive haerre²⁸ hier ten tyden
Die tegen dese hier sullen stryden;
14605 Ende wy sullen die ander varen slaen,
Datsi dese niet en bestaen
Noch ons niet (en) omberingen;
Ende wy sullen by desen dingen
Min scaden hebben dan of wy
14610 Alle hier bleven²⁹. Doe zeidensi
Dat dit hem allen dochte goet,
Ende trocken³⁰ een luttel over voet
Ende oversagen haer liede³¹ aldaer.
Doe namensi³² den koninck² Loth daernaer
14615 Enten³³ koninck² metten³⁴ C. ridders mede
Enten³⁵ koninck² Anguissant ter stede,
Enten³⁶ koninck² Ydier desgelijck³⁷
Enten³⁸ hertoge van Cambenijck³⁹
Met twaelfdusent goeder man,
14620 Ende makeden zes batalien daeran,
Ende daden in elke batalie mede
Twedusent ridders totter⁴⁰ stede,
Ende reden also datsi quamen
In dat inde⁴¹ van den bosche te samen
14625 Ende tuschen der rivier⁴² nu ter stat,
Daer hem⁴³ koninck² Lot visierde vor dat;
Ende dit was oec die beste raet,
Dat men doen mochte na dattet⁴⁴ staet,
Want sien hadden negeen anxt⁴⁵ twaren
14630 Dan van dien die⁴⁶ vor hem waren.
Aldus hebben hem nu, God weet,
Die zes baroene wael bereet,
Entie⁴⁷ vive bleven in der batalie daer,
Ende streden tegen Arturs liede vorwaer⁴⁸
14635 Met groter kracht⁴⁹, ende van desen es
Een die koninck² Brangores, [tres met,
Entie⁵⁰ koninck² Uriens, entie⁵¹ co. Ven-
Entie⁵² koninck² Claricoen, dat wet,
Entie⁵³ koninck² Tradelian⁵⁴.
14640 Si⁵⁵ hadden met hem achte dusent man⁵⁶;
Dese weerden hem also liede⁵⁷ stout⁵⁸

¹Wente ²koninck ³selven ⁴de dat ⁵weren ⁶gesconfiert ⁷ritter ⁸harde ⁹solde ¹⁰scaden ¹¹weer
¹²unde de ¹³Bohort ¹⁴ut den ¹⁵Eng. *resonnde* ¹⁶hogen luden ¹⁷zeet ¹⁸mote mych ¹⁹holdene, wolt ²⁰erre
²¹treckeden ²²lude ²³nemen se ²⁴unde den ²⁵mit

den ²⁶desgelijck, Cambenich ²⁷to der ²⁸ende ²⁹ri-
veer; Eng.: *between the woods and the river* ³⁰en ³¹dat
dat ³²genen angst ³³den de ³⁴kraft ³⁵Tradeliens
³⁶He ³⁷mans ³⁸stolt.

- Ende else vrome ridders met gewout¹.
 Hier wart die batalie groet,
 Die toten avende duerde bloet;
 14645 Ende bander²syde quam koninck¹ Ban,
 Ende koninck¹ Bohort, ende Leonce
 Ende Pharien; dese leiden daer [daeran,
 Dierste³ batalie, wet vorwaer;
 Ende tegen hem quam die koninck¹ Ydier
 14650 Dese lieten lopen haer⁴ orse hier,
 Ende onderstaken⁵ hem met crachten,
 Dat men dat kraken van den scachten
 Hoerde wael ene halve myle;
 Hier wart so groet terselver wyle
 14655 Die strijt ende so anxtlike⁶ mede,
 Daer blever vele doet ter stede;
 Maer die koninck¹ Ydier, hi was
 Achterwaert gedreven⁷, sijt seker das;
 Want Pharien⁸, entie met hem waren,
 14660 Sconfirdense; daertoe quam gevaren
 Anguissant met sinen lieden⁹, diese daer
 Sere vertroeste, wetet vorwaer.
 Doe wart die batalie groet;
 Phariens liede¹⁰ waren in groter noet.
 14665 Doe quam Leonce met siner scaren
 Ende help Pharien, sonder sparen,
 Die dat daer nu herde wael dede,
 Ende doe si quamen daer ter stede,
 So en hadden die ander¹¹ geen doen
 14670 Maer si keerden achterwaert⁷ ende vloen
 Toter scaren van Cambenick¹²,
 Diese verkoveren dade vromelick¹³.
 Doe riep die koninck¹ met groter kracht
 Sijn teken, ende sloech in die nacht,
 14675 Ende dade diegene keren te samen,
 Die tegen hem gereden quamen,
 Ende streden op die diese jageden daer,
 Datsi alle moede¹⁴ waren daer naer.
 Doe quam die koninck¹ Bohort gedre-
 14680 Met groten banieren daertegen, [gen¹⁵
 Daer dat velt af was van lasure
 Ende van kele mede ter ure
 Gebanderet met goude in belanck nu,
 So men cleenlikes konde, seggic iu.
 14685 Hi quam met vijf banieren daer,
 Daer die poniere af hingen¹⁶ vorwaer
- Tote opter¹⁷ orse halse daerby.
 Doene die koninck¹ Loth sach, zeidi¹⁸:
 »Got, Here, hebt nu mijns genade!
 14690 Also gewaerlike, als gy, vro ende spade,
 Die iu dienen pleget behoeden;
 Ic sie¹⁹ wael, dat wy nu in noeden²⁰
 Van der doet hier alle sijn;
 Want ick zie²¹ ginder een tekijn²²,
 14695 Dat des besten ridders es²³
 Van der werlt, des sijt gewes²⁴,
 Ende die noder den plaen rumet dan,
 Tenwaer²⁵ allene die koninck Ban;
 Oec sijn alle ridders hasen ende vincken
 14700 Tegen die twe, mijns gedincken". [dat
 Doe die koninck¹ van den C.ridders hoerde
 Van den koninck¹ Lotte, zeide hi ter stat
 Ende vragede wie die goede ridder es²⁶?
 Die koninck¹ zeide doe: »heer, dat es
 14705 Die koninck Bohort van Gaunes;
 Ick en weet wanen²⁷ hi hier komen es".
 »Hoe", zeide die koninck van den C. rid-
 [ders nu²⁸,
 »Hoe quam hi hier, des biddick iu,
 Berechet my des, ende welke tijt mede".
 14710 »Ick²⁹ en weet", zeide die koninck Lot
 [gerede,
 »Maer sieten ginder komen al los³⁰".
 »Ick en weet", zeide die koninck¹ Carados,
 »Wat wy doen zullen³¹ onder ons nu,
 Maer ick wil hem tegenvaren, seggic iu,
 14715 Ende heb ic des te doene, so helpet my".
 Doe zeiden diegene: »nu moet gy
 In Godes geleide varen ter stede!"
 Doe reet Carados ende scoerde³² mede
 Alle die batalie, ende voer daer
 14720 Tegen koninck¹ Bohortes batalie naer.
 Ende alsi so na te samene quamen
 Als een bogenscote, lietensi te samen
 Herlopen, wat si mochten, ter were³³.
 Daer bracker herde vele haer apere,
 14725 Daer wasser vele die sockeerden daer,
 Daer lieter vele loepen vorwaer
 Die misten. Doe track³⁴ men die zweerde
 Daer hem sulck³⁵ sere mede weerde.
 Daer wart die strijt vreeslick³⁶ ende swaer.

¹gewolt ²op ander ³de eerste ⁴er ⁵steken ⁶angest-
 liken ⁷achterwert gedaen ⁸farien ⁹luden ¹⁰lude ¹¹an-
 deren ¹²Cambenich, vromelich ¹³mode ¹⁴koninck
¹⁵gedraven ¹⁶hengen ¹⁷op der ¹⁸zegede he ¹⁹se

²⁰noden ²¹ze ²²teiken ²³ritters is ²⁴gewis ²⁵weer
²⁶we de gode ritter weer ²⁷wannen ²⁸do ²⁹ich ³⁰loes
³¹zolen ³²scoerde ³³wern ³⁴treckeden ³⁵zulch
³⁶vreslich.

- 14730 Doe quam die koninck Bohort daernaer
Tenen sinen paden, ende seide aldus,
Die geheten was Balarus:
»Voer' mijn teken''; entiegene' was
Een goet ridder, ende nadas
- 14735 Nam hi dat teken'. Doe zeide co. Bohoert
Tsinen baronen aldus voert:
»Nu laet sien wie' dat wel sal doen''.
Selve' sloech (hi) in die baroen
Met sporen so vreeslick daernaer,
- 14740 Dat al die aerde verdoende daer,
Ende stack den iersten die hi moet',
Metten spere, ende so dor croet',
Dat hine dor den lichaem stack'
Ende sijn spere ontwe brack'.
- 14745 Doe track' hi dat swaert ende began daer
So groet wonder werken naer,
Dat hem allen hadde groet wonder,
Dat hi met wapene dade bysonder.
Si worden alle vervaert nu
- 14750 Ende makeden hem enwech, seggie iu,
Diegene diene sagen' komen. [nomen
Coninck Carados hevet grote scade ge-
Eer die koninck van den C. ridders quam,
Die daer brachte, als ick vernam,
- 14755 Twe dusent ridders, die vrome waren
Ende gedurich ten wapenen, twaren;
Doe si vergadert'' waren sekerlijck
So was die strijt even gelijk.
Maer die koninck Bohort, hi was
- 14760 Boven hem allen, sijn seker das,
Ende wracht wonder groet ter stede;
Entie'' koninck Carados mede,
Entie koninck van den hondert ridders vor-
Si daden grote scade daer, [waer,
- 14765 Ende verhoeden haer liede'' van scaden
Want si waren'' dapper ende snel. [wel''
Dus duerde die strijt lange daeran;
Doe quam gehouwen die koninck Ban
In die batalie, alse die fiere'',
- 14770 Ende dade inslaen sine baniere,
Daer dat velt af was van lasure
Daer'' guldene cronen, al duer ende dure
In gesait'' waren; ende oec met
Hadde dit teken zes tongen, dat wet,
- 14775 Die so lanck'' waren, als wy dat horen,
Dat si sloegen toten oren,
Des drossaten orse; wet vorwaer
So lanck'' hingen si nederwaert daer
Dat sij t'' al bedeckeden, op ende neder,
- 14780 Also als dat waide voert ende weder.
Doe die baroene dit teken sagen,
Begonden si hem sere versagen,
Ende zeiden, si mosten rumen saen
Ocht si'' mosten sterven, sonder waen.
- 14785 Altehant alse in sloech die koninck Ban
En hielden si den plaen niet'' voertan.
Doe vergaderde die koninck Lot aldaer
Met wenenden ogen, ende zeide daernaer:
»Wy hebben nu meer dat velt verloren''.
- 14790 Daer mochte men scilde ende spere horen
Breken daer ende sere craken,
Also alsise te sticken' braken,
Ende wten swaerden dat vier'' springen.
Si gingen daer te gader dringen.
- 14795 Doe koninck Ban an hem vergadert was,
Duerden si herde onlange na das,
Hy en dreefse optie'' vijf baroene,
Die nu streden alse die koene,
Tegen den koninck'' Artur mede.
- 14800 Daer gesciede groet scade ter stede,
Want altehant als die koninck Ban
In die batalie quam voertan,
Dadi'' so grote scade daernaer,
Dat nieman (en) bleef te live daer,
- 14805 Die sinen slagen niet ontvloe''.
Hi reet die scaren dor alsoe,
Dat si nembermeer so sterck en waren''.
Die koninck metten C. ridders quam geva-
Entie'' koninck Lotende Marganore; [ren
- 14810 Dese worden daer nu in rore,
Ende ontmoeten in midden der scaren
Den koninck Banne komen gevaren.
Doe sloech die koninck vaste alsoe
Metten hondert ridders hem daertoe;
- 14815 Hi was een herde coene man
Hi voer daer opten'' koninck Ban,
Ende sloechen opten'' scilt daernaer,
Dat des een groet deel afginck aldaer.
Doe dit sach koninck Ban, die heer,
- 14820 Hem vernoyede'' des slages seer;
Hi verhief'' sijn swaert na das

''Vore ''unde degene ''teiken ''seen we ''selven ''mote,
grote ''stach, brach ''treckede ''segen ''vergaddert
''unde de ''lude ''wal ''wren ''fire ''de ''gesait

''lanck ''se dat ''off ze ''niet ''verloren ''to
stukken ''vner ''op de ''koninck ''dede he ''ontflo
''wren ''ende de ''op den ''vermoyede ''verhoeff.

- Conretoisen, dat herde goed was,
 Ende meenden¹ hebben geslagen daer,
 Den koninck metten C. ridders vorwaer,
 14825 Opten².helm, entie³ koninck ontsach
 Herde sere des koninck Bannes slach,
 Ende ontwelde metten hoede nu
 Ende horte⁴ sijn ors, seggic iu,
 Entie⁵ slach vil⁶ op dat paert
 14830 Achter in den sadel metter⁷ vaert,
 Dat hi dorsloech die yserne coverture,
 Ende tpaert⁸ mede, ter selver ure
 Sloech hi dat dor ter aerden toe;
 Daer vil die koninck ende tpaert⁹ alsoe
 14835 Beide overhoep, maer hi spranck¹⁰ op
 Want hi dachte noch zulken clop
 Tontfane, ende ginck na dat
 Toten koninck Banne, daer hi sat
 Op sijn ors, ende dorstact¹¹ aldaer.
 14840 Doe des die koninck Ban wart gewaer,
 Spranck¹² hi daer ter aerden saen,
 Ende es op sine voete gestaen;
 Hi nam sinen scilt ende hielten daer
 Vor hem te pointe¹³, ende quam daernaer
 14845 Tote Aygnigire, die koninck was
 Van den C. ridders, endesloechen¹⁴ nadas
 Opten helm, dat hi storte neder;
 Hi greepen¹⁵ metten helme weder,
 Ende haddes alder werelt quite gedaen;
 14850 Maer die koninck Lot quam daer toegegaen
 Ende oec Marganor mede,
 Ende Marganor stacken daer ter stede
 Opten scilt, dat sijn speer brack;
 Maer datten¹⁶ Marganor aldus stack,
 14855 Ontsette hem niet die koninck Ban;
 Doe stacken die koninck Lot daeran
 Opten helm met enen speer soe,
 Dat daer die sparken wtvlogen doe.
 Doe liet hi den koninck¹⁷ daernaer
 14860 Van den C. riddren¹⁸, ende sloech daer
 Den koninck Lot in den slaep¹⁹ ter stede
 So sere dat hi moste vallen mede
 Van den orse ter aerde nu.
 Doe quam Marganor, seggic iu,
 14865 Ende hadde zjijn swaert in der hant;
 Die koninck Ban liep hem op tehant,
 Ende sloechen opten scilt nu²⁰
- Dat des een groet deel brack, seggic iu;
 Hi sloechen anderwerf nadat
 14870 Opten helm dor dat gat,
 Daer die malien van der cofien nu
 So dor hingen, dat seggic iu,
 Dat hi so verwermet was
 Van den slage, dat hi dor das
 14875 Ter aerden van den paerde vil²¹ saen.
 Ende binnen desen waren opgestaen
 Die twe ander koninge, ende begonden daer
 Die batalie anxtlike²² ende swaer
 Tegen den koninck Ban ter stede.
 14880 Doe Marganor bekomen was mede,
 Halp hine²³ met al siner macht;
 Maer die koninck Ban, met siner cracht,
 Wondese alle drie²⁴ herde seer,
 Ende hi sloechse vele meer,
 14885 Dan si hem konden geden.
 Daer moesten laten die baroen
 Van hoeren bloede²⁵ een groet deel nu;
 Ende hadden sie iet²⁶ langer, seggic iu,
 Daer geduert, si haddeu saen
 14890 Herde grote scade ontvaen,
 Want si waren daer bleven doet
 Ocht si hadden hem dor die noet
 Op moeten geven; maer die scaren
 Quamen doe tuschen hem gevaren,
 14895 Ende sciedense doe, wien lief wien²⁷ leet,
 Des was die koninck Ban ere, God weet!
 Doe quam die koninck Artur gevaren²⁸
 Ende vant in sinen wech daernare
 Den koninck Ban, die daer stont te voet
 14900 Ende met wapenen wonder doet
 Van liede²⁹ doet te slane nu
 Ende van orse, seggic iu;
 Daer lacher so vele ombe hem daer,
 Dat nieman³⁰ en konde hem komen naer;
 14905 Ende doe hi sach dat nieman³¹ mede
 Tot hem³² (en) konde komen ter stede,
 Es hi over die dode³³ gelopen,
 Die daer lagen³⁴ met groten hopen;
 Hi was een ridder, dapper ende groet
 14910 Ende wael geleet³⁵ sonder genoet;
 Hi liep hem op met moede³⁶ swaer,
 Dat si hen alle versageden³⁷ daer;
 Hi sloech in den hoep, waer hi mach,

¹mende ene ²op den ³unde de ⁴hurte ⁵vel ⁶myt
 der ⁷dat pert ⁸spranck ⁹stach dat ¹⁰ponte ¹¹sloech
 ene ¹²gegrepene ¹³dat ene ¹⁴koninck Ban ¹⁵ritteren

¹⁶slep ¹⁷do ¹⁸angestlich ¹⁹he em ²⁰dos ²¹oren blode
²²icht ²³wen ²⁴gevarn ²⁵luden ²⁶neman ²⁷to em
²⁸de doden ²⁹legen ³⁰geliet ³¹mode ³²vertzageden.

- Daer hi er meest te samene sach;
- 14915 Mer als¹ siner gewaer worden daer,
Makedensi hem alle enwech daernaer,
Ende daer en was nieman² so koene,
Die nu voert, na desen doene,
Sines slages ontbeide nu ter tijt;
- 14920 Dus hielt hi lange daer den strijt.
Nu komet die koninck³ Artur derwaert⁴,
Wat gelopen mach sijn paert⁵,
Ende sijn swaert in siner hant doe,
Sinen scilt vor sijn herte alsoe,
- 14925 Ende hi was so nat van bloede nu
Datten negeen⁶ mensche, dat zeggic iu,
Hadde mogen kennen daer ter stede
No by tekene no by wapine mede.
Doe hi sach, dat te voet
- 14930 Die koninck³ Ban onder die viande stoet,
Quam hi op enen ridder⁷ na das,
Die herde wael gereden was
Op een groot ors, ende sloechen daer
Opten⁸ helm enen slach so swaer,
- 14935 Dat hi hem clovede daer sijn hovet
Toten buke toe, des gelovet;
Entie⁹ gene vil doet aldaer
Entie⁹ koninck³ Artur nam dat ors daer;
Ende zeide: »here, nu sit hierop saen,
- 14940 Want sekerlike, sonder waen,
Onse viande sijn in een quaet gewat
Ende gy sultse tehant rumen dordat¹⁰.
Doe sat daerop die koninck Ban,
Ende was daerof een blide man,
- 14945 Ende oec mede was hi herde blide,
Dat hi den koninck Artur vant ten tiden.
Doe begondensi so grouwelick¹¹
Te striden ende so vreselick¹²,
Die ene dor den ander ter uren,
- 14950 Dat nieman² vor hem (en) konde geduren
Si en sloegense¹³ doet. Doe vloen si
Ende worden gesconfiert¹⁴ daerby,
Ende reden enwech toter riviere
Ende tuschen bosch daer blevensi sciere
- 14955 Houdene¹⁵ alle, wet vorwaer,
Ende gaven¹⁶ hem biel aldaer
In dat enge; want si wisten wel
Datsi, in ernste ende in spel,
In dat rume verloren waren,
- 14960 Daer mense beringen mochte twaren;
Si hielden hem tenen troppe doe
Dene¹⁷ an den ander¹⁸ vaste toe¹⁹,
Ende hielden biel daer ten stonden
Gelijck die ever doet vor den honden.
- 14965 Doe die koninck³ Lot entie⁹ koninck³
[Ventres²⁰,
Die koninck Uriens, die koninck Bangores,
Entie koninck Carados, entie co. Tradeliant,
Die koninck Ydier, die koninck Anguissant,
Die koninck Clarioen, entie koninck met
- 14970 Van den C. ridderen, dat wet,
Entie hertoge Escans vorwaer; —
Doe dese heren vernamen²¹ daer,
Dat die sconferture al te male
Op hem keerde in den dale,
- 14975 Trocken²² si daer besyden metter spoet;
Ende Margaras, een ridder goet,
Die was met hem, seggic iu,
Daer dese waren vergadert²³ nu;
Doe droegensi²⁴ overeen daernaer,
- 14980 Datsi den strijt moesten houden daer
Toten avende, of, wetet al bloet,
Si bleven daer anders alle doet.
Dit seide die koninck³ Lot ter stede,
Ende si volgeden des alle mede
- 14985 Ende namen²⁵ stercke spere daernaer,
Ende versetten haer helme ierst²⁶ daer,
Ende voeren²⁷ alle houden na das
In dat begin, daer lach die pas.
Daer quam hem tegen die koninck³ Ar-
- 14990 Entie⁹ koninck Ban oec wael stuer, [tuer
Die koninck Bohort, Leonce ende Ulfijn,
Bretel, Keye, Anter, ende Pharijn,
Ende Gwinas ende Driant,
Ende Flandrijn ende Beliant,
- 14995 Entie⁹ drossate Anthanimes
Van Bonewick, ende na des
Quam Blaaris, Bohortes pade²⁸, mede
Metten²⁹ groten teken daer ter stede,
Ende Mores, Graciaen, ende Ladinias,
- 15000 Chanis, Blioberis, ende Caulas,
Meliades, Madeans, ende Placides
Plantalis, Rerogaes, ende Cristofies,
Aigilius, Calogrenas, ende Crisalus;
Dese vijf ende dertich quamen³⁰ aldus

¹alze ze ²nieman ³koninck ⁴darwert, pert ⁵ene
geen ⁶ritter ⁷op den ⁸unde de ⁹gruwelich, vreselich,
¹⁰slogent ¹¹gesconfiert ¹²holdene ¹³geven ¹⁴de ene

¹⁵andern ¹⁶to ¹⁷Neutres ¹⁸vernemen ¹⁹treckeden
²⁰vergaddert ²¹drogen ze ²²nemen ²³van erst ²⁴voren
²⁵pete ²⁶mit den ²⁷quemen.

- 15005 Vor alle die ander' slaende te hant
Scilt ombe hals, spere in hant,
Ende reden op hem ocht ene quinteine waer
Ende braken haer spere aldaer;
Si trocken' die swaerde ende gingen' ste
- 15010 Ende slaen mede, maer dorbreken [ken
So en' kondensise niet ter uer'.
Daer vacht so sere die koninck Artuer'
Entie koninck Bohort ende koninck Ban
Ende sloegen doet so menegen man,
- 15015 Dat die paerde woeden int' bloet
Toten velgen, des sijt vroet,
Ende si en konden er niet so vele slaen
Datsise achterwaert konden doen gaen;
Ende als die voerste moede' waren,
- 15020 Quamen dachterste' toe gevaren
Ende vochten so si beat konden.
Daer lacher so vele doet ten stonden,
Dat die wech gestoppet daer was
Dat die ene ten ander' nadas
- 15025 Niet en konde genaken nu,
Ten waer' over die dode, seggic iu.
Ende sint die' koninge waren komen daer
Entie hertoge opten' plasch vorwaer,
So en' dorsten sine' daer rumen niet,
- 15030 Maer si leden pine ende verdriet
Ende anxt' ende sorge ende noet,
Toten' avende, herde groet.
Ende doe dat avent was vorwaer,
Voerensi toten' foreeste daer
- 15035 Over dat water, daer lach die pas,
Daer ryser ende hout in gedragen was;
Ende doe si aldus over waren
Enten' anderen dus ontvaren,
Was die koninck Artur toernich seer,
- 15040 Want hi meende, by Onsen Heer,
Die tien koninge hebben gevaen;
Daer voer hi op hem, sonder waen,
So fierlick' ende so anxtlike met,
Dat men' in al den dage, dat wet,
- 15045 So quaet en sach in den strijt;
Entie ander trocken' achter ter tijt.
Hem allen werende' so lange, dat sy
Al' over die rivier' waren daerby.
Doe gingensi alle vlien' daer,
- 15050 Entie' koninck Artur volgede hem naer
- Over den pas, entie' hi daer haelde,
Ic seg iu dat hi hem so betaelde,
Datsi nembermeer op en' stonden;
Ende dit duerde so lange stonden,
15055 Dat men van der nacht niet en' konde
Doe quam Merlijn binnen dien [sien'.
Gereden op een ors ter uer'
Ende riep op den koninck Artuer:
'Waer vaerdy, en hebby' des nu niet
- 15060 Genoech gedaen? merket ende siet
Gy hebter' so vele geslagen nu,
Dat daer van sestich dusent, seggic iu,
Maer vijftien' dusent nu en leven,
Si en zijn' gewondet of doet bleven,
- 15065 Entie daer oec enwech nu varen
En sijn alle niet gesont, twaren;
Keert weder, tes' herbergenstijt nu,
Laet rasten' iu liede', dat hetic' iu;
Si hebben des te doene sekerlike.
- 15070 Nu maket al iu liede' so rike,
Dattie armste embermeer
Rike blive ende een heer,
Ende sent thues koninck Bannes liede',
Ende koninck Bohortes, ende haer mes-
- 15075 Sonder die hier bliven nu [niede,
Hoers' dankes; ende oec seggic iu,
Dat iu viande zullen hebben vorwaer,
Genoech te doene dese naeste drie' iaer,
Al en oerlogen si iu nembermeer;
- 15080 Want die Sennen', wetet' heer,
Sijn in haren lande, ende verstueren'
Ende verbernen dorpe ende stede, [mede
Ende zi hebben belegen, zijt seker des,
Die goede stat van Windeberes
- 15085 Ende zi liggen daer vor, tors ende te voet,
Met tachtentich dusent mannen goet,
Ende wetet wel, datsi en zullen niet
Voert calengieren wat des gesciet
Noch iu orlogen voertmeer,
- 15090 Si hebben sovele te doene eer,
Wantsi en zullen kunnen verdriven niet
Die in haer lant sijn vor dat gesciet
Vordat gyse selve' verdriven sult daer.
Nu keert' ende bereidet iu' naer
- 15095 Ende doet dat ic hebbe geheten iu;

'andern 'treckeden 'gengen 'ne 'ur, Artur 'in dat
'vornste mode 'de achtersten 'en weer 'dat de 'op
den 'ze ene 'angest 'tot der 'unde den 'fjir-
lich 'men ne 'treckeden 'wernde 'alle 'riveer

'vleen 'unde de 'seen 'var gy en hebbe gy
'hebbet er 'vyfteen 'sint 'dat is 'rosten
'lude 'hete ick 'ores 'naesten dre 'Seynen
'wetet dat 'selven 'kiert 'iu dar.

- Gy en hebt niet te² beidene nu,
 Ende ic moet varen te Blasise waert²,
 Minen meester², met snelre vaert²,
 Ende sal wederkomen tot iu
- 15100 Te Sante Marien lechtmisse nu;
 Ende pijn² iu wael te doene met².
 Doe sciede hi so hemelike, dat wet,
 Van daer, dat nieman geweten en konde,
 Waer hi gevaren was ter stonde.
- 15105 Dus voer hi te Blasise waert na das
 Die siner doe herde blide was,
 Ende dien leet oec was mede,
 Dat hi so onlange bleef ter stede;
 Mer ombe dat hi dat rike enten² koninck
- 15110 Hilt staende, ende ombe dese dinck,
 So was hem dat lief ter uren;
 Doe telde hi em voert davenporten²,
 Die den koninck Artur sijn gesciet,
 Des en liet hi achter niet,
- 15115 Ende daarna van den koninck Ban;
 Doe telde hi hem voert daeran,
 Hoe² die Sennen² komen waren
 In der barone lant, sonder sparen,
 Die den koninck Artur orlogeden nn.
- 15120 Dit screef² Blasys al, seggic iu,
 In een boeck; hier zwigic² des,
 Ende sal iu voert nu doen gewes
 Van den koninck Artur ter stede,
 Ende van den twee² koningen mede,
- 15125 Ende van den lande van Carmeliden,
 Ende van den aventure die hem gescieden.

Van Merlijns wonderlicheden.

- Die historie telt nu sonderlinge,
 Alsoe Artur hadde die tien koninge
 Gesconfiert ende den hertoge,
- 15130 Ende verdreven met orloge,
 Als gy wel hebbet gehoert nu,
 By Merlijns rade, seggic iu,
 Ende by den twee² koningen mede,
 Des was Artur blide ter stede
- 15135 Ombe sine victorie, ende quam daarnaer
 Toten tenten enten² paweloenen daer,
 Die noch lagen, voert ende weder,
 Alsoe alsoe Merlijn warp daer neder

¹nicht to ²wart, vart ³mester ⁴unde den ⁵de av.
⁶wo ⁷seynen ⁸screeff ⁹zwigic ic ¹⁰wen ¹¹tijn ¹²twen
¹³myt den ¹⁴ganck ¹⁵op den ¹⁶veer ¹⁷stolter, in de

- Metten²² storme ende metten²² winde.
- 15140 Men ginck¹⁴ se daer rechten met geninde
 Ende gingen hem assieren daer;
 Si daden sciltwachte doen daarnaer
 Phariene, Leoncen, ende Griflet
 Ende Lucam, den bottelgire, met;
- 15145 Ende Leonce ende Pharijn hoeden daer,
 Opter¹⁸ side te boschewaert vorwaer,
 Met vijfdusent mannen; ende Lucam
 Ende Griflet hoeden, als ic vernam,
 Mit vier¹⁶ dusent man, met stouter¹⁷ vaert,
- 15150 Bander¹⁷ siden ten planewaert;
 Entie drie¹⁵ koninge, in den tyden,
 Entie met hem sijn waren blide,
 Ende aten¹⁹ ende dronken wes si daer von-
 Des daer genoegh bleef ten stonden, [den,
- 15155 Dat daer die elve barone hadden gelaten,
 Die daer gevloen waren haerre²⁰ straten;
 Dus rasten si toten morgen toe.
 Daer dede Artur, die koninck²¹, bringen
 Al dat goet dat daer was bleven, [doe
- 15160 Ende ginck mildelyck enwech geven
 Den enen meer den andren²³ min;
 Aldus so deelde hi dat gewin,
 Perde, orse, ende lakene met;
 Alrehande dinck²⁴, dat wet,
- 15165 Dat daer was in der stonde,
 Deelde men daer met goeder konde,
 Datsi des behielden een twint niet.
 Daarna elc van den twee²⁵ koningen hiet
 Sinen lieden²⁶ thueswaert²⁷ varen
- 15170 Tot hem veertich, sonder sparen,
 Entie wouden si met hem ter ueren²⁷
 In dat lant van Carmelide vueren²⁷.
 Pharien, Leonce, ende Graciaen
 Leiden haer liede²⁸ thueswaert²⁹ saen
- 15175 Ombe haer lant thoedene daer,
 Dat hem Claudas, openbaer
 No stille, negene scade doe.
 Doe si in haer lant quamen³⁰ soe,
 Cochten³⁰ si some rente ende goet,
- 15180 Daer elc wael mede leven moet
 Met eren, des nu zeker zijt;
 Entie³¹ koninck Artur bleef nu ter tijt
 In sinen lande, entie³¹ twe koninge mede
 Te Bredegan al stille ter stede,

¹unde de dre ²eten ³ore ⁴koninck ⁵andern
⁶dinck ⁷twen ⁸luden ⁹to hoeswert ¹⁰uren,
 vuren ¹¹er lude ¹²quemen ¹³coften ¹⁴unde de.

- 15185 Ende dageden daer, ende beiden boude¹
Merlijns, die daer komen soude¹.
In Onser Vrouwendage vorwaer,
Doe men gheten hadde, daernaer
Sagen³ si enen sterken dorper scier
- 15190 Comen gaende opter rivier⁴;
Die dorper sach doe ter stede
Vele entvoegele⁵, die daer lagen⁶ mede
In ener beke, die daer quam
Wt ener fonteynen, als ic vernam,
- 15195 Die niet vervroren en was ter ueren,
Daer in badedensi na der naturen⁷.
Die dorper scoet daer enen doet
Met enen bolte na zijn hoet;
Doe scoet hi echter na dat,
- 15200 Ende scoet enen wedick⁸ daer ter stat;
Doe nam hi die vogele daer ter stede
Ende hinck se onder sinen gordel bede,
Ende ginck toten koningeu mettien⁹,
Die dit algader hebben gesien.
- 15205 Die koninck Artur vragede hem also houde¹⁰
Of hi die vogele verkopen woude¹¹;
Die dorper zeide doe: ja hi.
»Wat sal ic daer dan ombe geven dy?»
Die dorper hadde an twe hosen ruw
- 15210 Van koyenleder, seggic iu,
Ende enen sorcoet ende een caproen
Van grawen laken van dorpers doen,
Ende was met enen swarten velle mede
Gevoedert, dat ruw was ter stede,
- 15215 Ende hi ginck blotes hovedes doe,
Ende sijn haer stont hem daertoe,
Ochte dat borstele waren, opwaert,
Ende hi sceen een fel musaert;
Ende hi seide toten koninck Artuer¹²:
- 15220 »Ic en weet negenen koninck nu ter uer¹³
Die scat¹⁴ onder der aerden hevet
Liggende, die so node gevet
Als gy doet; ende oevle moet hi varen
Die van enen armen manne, twaren,
- 15225 En mochte maken enen riken man,
Die dat wael mochte verdienen¹⁵ voertan;
Ic geve iu die vogele, of gy dat gebiet
Dat ic niet¹⁶ meer goedes en heb dan gy
Ende gy en hebt nu dat herte niet [siet,
- 15230 Dat gy my dat hondertste¹⁷ deel gevet iet
- Van uwen goede, dat lichte sal
In der aerden nu verrotten al
In den foreeste eer gijt zult¹⁸ halen¹⁹.
Doe die koninge hoerden des dorpers tale
- 15235 Doe zedensi onder hen gereet:
»Welck Duvel hevet hem dit geseit?»
Doe riepen tot hem die koninck Ban:
»Segh, dorper, wie zeide di dit dan,
Dat dese scat in der aerden leght?»
- 15240 »Nemet dese vogele²⁰, hevet hi gesecht,
»Ic wil gaen enwech nu²¹.
»Trouwen, heer²² dorper, dat zeggic iu
Eer gy ons ontgaet²³, zeide die koninck,
»Moety²⁴ ons berechten deser dinck,
- 15245 Wie iu dit gesecht hevet dan²⁵.
»Dat zeide mi een wilt man,
Die hem heten²⁶ doet Merlijn nu;
Oec zeide hi my, dat hi iu
Den scat gewiset hadde iu somen;
- 15250 Oec sal hi heden²⁷ tot iu komen²⁸.
Die wile dat si dus spreken daer,
Quam Ulfijn wt ener kameren naer
Tote daer die koninge waren gestaen
Ende iegen den dorper, sonder waen,
- 15255 Spraken; entie²⁹ koninck Artur zeide:
»Hoe mochtic geloven die waerhede
Dat Merlijn sprac iegen dy?»
»Ocht gy wilt³⁰, zeide die dorper vry,
»Gelovet des my, ende ocht gy en wilt nu,
- 15260 So zijt des quijt, dat zeggic iu³¹.
Doe Ulfijn hoerde die antwoerde³²,
Die hi den dorper spreken hoerde,
Doe wiste hi wael dattet³³ Merlijn was;
Doe Merlijn sach datten³⁴ nadas
- 15265 Ulfijn kende³⁵, zeide hi, sonder waen:
»Vrient³⁶, nemet dese vogele saen,
Ende gevetse den koninge, uwen heer,
Die luttel op ieman achtet nu meer³⁷.
Doe zeide Ulfijn: »lieve vrient³⁸ nu,
- 15270 Dat hevet sulck heden gesproken tegen iu,
Die luttel goet achtet, wetet dat,
Nu ter³⁹ wilen ombe enegen scat⁴⁰.
Ende hi began lachene sere doe,
Ende nam den dorper daer alsoe
- 15275 Ende leiden daerboven nu,
Ende zeide: »ic hebbe te sprekene iu

¹bolde, solde ²segen ³riveer ⁴Entenvogele ⁵legen
⁶na irre maniere; Eng.: *as theire kynde is to do*
⁷Eng. *malarde* ⁸mytdien ⁹holde, wolde ¹⁰Artur ur ¹¹de

scad ¹²vordenen ¹³nicht ¹⁴honderdeste ¹⁵zolen ¹⁶her
¹⁷mote gy ¹⁸hieten ¹⁹hude ²⁰unde de ²¹antworde
²²dat dat ²³kande ²⁴vrent ²⁵so der ²⁶scad.

- Van vele sticken, ende gy zout¹
Vergolden² zijn, als gy wout¹¹.
Doe sach Ulfijn opten koninck³,
15280 Ende loech⁴ sere ombe die dinck⁵.
Doe zeide die koninck: »waerombe lach-
»Gy zult wael weten⁶, zeide doen hi. [dy⁷?
Doe leide Ulfijn in ene camer daer
Merline, ende hi zeide daernaer:
15285 »Ulfijn, nemet dese vogele gereet,
Ende also blidelike moetse eten, God weet,
Iu here, als icse hem gerne geve nu;
Want hi enen armen man, zeggic iu,
Niet en achtet te helpene mede,
15290 Die hem dat mochte lonen teneger stede⁸.
Doe zeide Ulfijn: »dit es ierstewerf niet,
Dat gy hem holpet in zijn verdriet,
Ende noch zuld⁹ hem helpen mede,
Ende kende hi iu here ter stede
15295 Also wael als ic iu kenne nu,
Hi soude herde blidelick ontvaen iu¹⁰.
Doe quam Bretel gaende voert,
Die verstaen hadde al dese woert,
Die Ulfijn den dorper sprac toe;
15300 Entie¹¹ antwoerde entie¹² tale alsoe
Merkede hi van den dorper ter stede,
By enen rover ocht¹³ by enen morder mede
Bet gelikende dan enegen man,
Want hi was lelick te siene an;
15305 Ende also Bretel verhoerde dese tale,
So bekende hi Merline wale.
Doe loech⁴ hi onder sinen mantel daer,
Entie koninck Artur beswoeren naer,
Waerombe hi loech⁴. Doe zeide Bretel:
15310 »Here, die vogeler zalt iu seggen wel¹⁴.
Doe loech⁴ die dorper, zonder beiden¹⁵,
Ende hiet Ulfine dat hijt¹⁶ hem zeide.
Doe zeide Ulfijn: »Here, iu vrient¹⁷ Merlijn
Soude hier huden comen sijn [coninck
15315 Iu te sprekene¹⁸. »Dat soude hi¹⁹, zeide die
Waerombe zegdy²⁰ hier nu dese dinck⁵?
Ic zegget daerombe, dat gy een twint
Die liede²¹ nu niet so en kint²²
Also gyse siet, als gy soudet nu
15320 Met rechte kennen, zeggic iu,
Want gy hebbet tegen sulke liede²³ vry
- Grote vrientscap²⁴ gemaket, ende als sy
Twe dage merren ochte dry²⁵
So en kendy²⁶ se niet, duncket²⁷ my,
15325 Also²⁸ weder vor iu komen, heer;
Doe woudert my van iu herde seer²⁹.
Doe die koninck verstont Ulfine,
Was hi sere tebarentiert in scine,
Ende vragede Ulfine daer mettien³⁰,
15330 Wien³¹ dat hi hadde gesien,
Dien³² hi niet en kende, »zegget my;
Ic wane³³ my nieman³⁴ quam so by
Dien³² ic twerf hadde gesien,
Ick souden wael kennen nadien³⁵. [den³⁶
15335 »Here³⁷, zeide Ulfijn, »gy hebbet noch he-
Sulken gesien³⁸ by myner waerheden;
Haddyne³⁹ wael gekent nu, heer,
Gy soudet⁴⁰ hem gedaen hebben meer eer
Dat gy nu hebbet gedaen te dien³⁶.
15340 Die koninck zeide: »wien heb ic gesien³⁸?
Doe zeide Ulfijn: »zoudy⁴¹ iet kinnen⁴²
Merline, of gyne saget⁴³ hier binnen?
»Ja ic⁴⁴, zeide hi, »wat zoude ic el⁴⁵?
»Nu besiet my dan⁴⁶, zeide hi, »herde wol
15345 Desen man, of gyne⁴⁷ iet kint⁴⁸?
Die koninck zeide: »ic en kens niet⁴⁹ een
Ic en sachen noit, dat ict weet⁵⁰. [twint;
By Gode⁵¹, zeide Ulfijn doe gereet,
»So hevet hi oevele bestadet nu
15350 Menegen⁵² dienst⁵³, dien³² hi dor iu
Hevet gedaen, dat gyne⁴⁷ kennet niet:
Want dat is Merlijn, dien gy hier siet,
Die iu wel gedient hevet mede,
Ende eer gedaen te meneger stede,
15355 Ende iu geholpen hevet menechwerf
Met rade, met dade, al iu bederf⁵⁴.
Doe dit verstont die koninck,
Segende hi hem ombe dese dinck
Ende wart so verscrickt, dat hi voert
15360 Niet⁵⁵ en konde gespreken een woert,
Enten⁵⁶ koningen wonderdes meer,
Ende zeiden: »wy en gesagen iu niet⁵⁷ eer
Iu dusdaen gelaet als gy hebbet nu⁵⁸.
»Gy heren, des gelovic⁵⁹ iu,
15365 Dat gy my en zaget⁶⁰ dusgedaen;
Nochtan ben ick Merlijn, sonder waen⁶¹.

¹zult, wilt ²vergalden ³dinch ⁴lachgede ⁵lachge
gy ⁶zule gy ⁷unde de ⁸off ⁹beide ¹⁰he dat ¹¹vrent
¹²zeggic gy ¹³lude ¹⁴kent ¹⁵solden ¹⁶lude ¹⁷vren-
scap ¹⁸offte dre ¹⁹kenne gy ²⁰donket ²¹alze ²²myt
den ²³wen, den ²⁴wene ²⁵neman ²⁶hude ²⁷geseen

²⁸hadde gy ene ²⁹solden ³⁰to den ³¹geseen ³²zalde
gy ³³ieet kennen ³⁴segen ³⁵ich ³⁶al ³⁷gy ene ³⁸icht
kent ³⁹nicht ⁴⁰dat weet ⁴¹manegen ⁴²denst ⁴³den
⁴⁴unde den ⁴⁵gelove ich ⁴⁶ne zegen.

- Doe zegenden hem die koninge daer;
Doe zeide Ulfjn tot hem daernaer:
»En zijt niet¹ nu so verveert,
- 15370 Hi sal te hant sijn anders gekeert,
Als hi wil, in sine gelike nu,
Als gyne² ierstwerf zaget³, zeggic iu,
En latet iu geen wonder wesen,
Hi sal in genoegch togen van desen⁴.
- 15375 Doe ginck Merlijn in ene camer daer,
Ende nam sine forme weder naer,
Ende al die wile, dat hise nam an,
Seide Ulfjn: »daer en levet geen man,
Die iet⁵ kan tegen Merlyne nu:
- 15380 Hi verwisselt sine gedane, seggic iu,
Also dicke, als hi wil, van figuren,
Ende dat hevet hi al by naturen,
Niet by clergien, maer hevet dat al
Van sinen vader, groot ende smal;
- 15385 Ende gy sulten dickewile sien⁶ met ogen,
Dat gy des niet en sult kennen mogen
Ende ombdat hi hem ontlitsen kan,
So en ontsiet hi negenen⁷ man;
Ende daer is oec menech⁸ genoot,
- 15390 Diene wouden⁹ hebben gedoet,
Ende dit weet hi wel allesins¹⁰
Want hi weet aller liede gepins¹¹.
Ende dit orkonde Gwinebant daer,
Dat al dese¹² dinge waren¹³ waer,
- 15395 Die der tweer koninge broeder was,
Als ic iu hier te voren las.
»Nu gawy weder¹⁴, zeide Ulfjn saen,
»In die camer, daer hi in es gegaen;
Hi sal weder hebben sine gedane,
- 15400 Die gy hem vor saecht¹⁵ hebben ane,
Doe hi hem bekondegedede met iu¹⁶.
Si gingen in die camer nu,
Ende vanden Merline daer ter stede
In der¹⁷ gedane, daer hem¹⁸ mede
- 15405 Die liede¹⁹ daer kenden²⁰ te voren.
Doe si dit sagen ende horen,
Liepensi tot hem ter stede
Ende kusten hem ende helseden mede,
Ende daden hem grote feeste daer,
- 15410 Also diene²¹ sere minden vorwaer.
Doe gingensi sitten onderlinge
- Ende spraken daer van menegen dinge.
»Merlijn²², zeide nu Artur die koninck,
»Hier weet ik wael in ware dinck
- 15415 Dat gy die vogele gerne gavet²³ my²⁴.
Merlijn begonde te lachene²⁵ daerby
Ende zeide: »here, ik gondese iu wel²⁶.
Dus spraken si daer ende hadden spel
Tote Halfvasten, wet vorwaer.
- 15420 Binnen desen tyden so quam daer
Ene scone ioncfrou²⁷, zijt seker das,
Die was geheten, als ic dat las,
Lysanor²⁸, ende was mede, zeggic iu,
Enes graven²⁹ dochter, die hiet nu
- 15425 Severin, maer hi was doet,
Ende si was geboren, wetet bloet,
Van enen castele, hiet Quinpecorentijn³⁰;
Ende dese maget, scoen ende fijn,
Was comen, ombe manscap te doene³¹,
- 15430 Gelijc dat daden³² ander baroene³³,
Den koninck Artuer, doe hi ter stede
Die elve³⁴ barone gesconfiert hadde mede;
Want vele duchten hem doe³⁵,
En waren³⁶ si hem niet komen toe³⁷,
- 15435 Dat hi hem haer lant soude nemen nu,
Want negenen betren here, zeggic iu,
En mochtensi hebben, zeidensi.
Dus quamen³⁸ si haer lant tontfane daerby.
Doe gevil³⁹ dat die joncfrou quam
- 15440 Daer die koninck lach te Bredegan,
Ende dagede nu sine liede daer.
Doe die joncfrou quam daernaer,
Voer si liggen met enen poerter nadas
In die stat, die herde rike was;
- 15445 Ende doe die koninck die joncfrou sach
Dat daer so grote scoenheit aenlach,
Begonde hise minnen seer,
Also dat hi, by Merlijns leer,
By haer lach ende wan daeran een kint,
- 15450 Dat Loete⁴⁰ was geheten sint,
Entie⁴¹ sint een vrome ridder was
Ende geselle van der tafelronde nadas,
Ende dade menege⁴² vromechede,
Als iu dit boeck sal seggen mede;
- 15455 Maer hier en spreke van hem niet meer,
Ic moet spreken van Artuer, den heer,

¹nicht ²gy ene ³ne zegen ⁴icht ⁵seen ⁶genen
⁷manich ⁸de ene wolden ⁹in alre wijs ¹⁰dese ¹¹weren
¹²segen ¹³den ¹⁴ene ¹⁵kanden ¹⁶de ene ¹⁷gevon
¹⁸lachgene ¹⁹gunde haer iu wal ²⁰ioncfrou ²¹Bi-

sianor; doch verg. het Engelsch. ²²cynes greven ²³Eng.
Campercorentyn ²⁴done, bazone ²⁵deden ²⁶elven
²⁷nu, to ²⁸weren ²⁹genen ³⁰quamen ³¹gevel
³²Eng. *Hoot* ³³unde de ³⁴manige.

Die hadde gelegen te Bredegan
Tote dat Halfvastene quam,
Doe nam hi orlof an die joncfrou saen,
15460 Die met kinde was bevaen,
Ende voer in dat konincrike van Carmelide.
Entie' twe koninge met hem ten tyden'
Entie' veertich ridder' voeren mede;
Maer hieraf zwigic nu ter stede
15465 Ende sal iu voert doen verstaen
Van den elven baronen, sonder waen.

*Van den elven baroenen, ende van den Sennen',
die in horen' landen lagen'.*

Die aventure seget hier; twaren,
Dat die elve baroene' truerich waren'
Om haer verlies', ende eerden hem sere
15470 Ende zeiden, datse God, onse Here,
Hatede ombe enege sonde, sonder waen,
Die si an ieman hadden gedaen,
Ende ombdat was hem dit gesciet;
Dus voeren' si clagende haer verdriet
15475 Ende horen rouwe' ende hoer verlies,
Ende si voeren al den dach dies'',
Datsi en aten noch en dronken iet''
Noch den dach te voren niet'';
Want die batalie haddet hem benomen
15480 Daer si nu wt sijn gekomen,
Endet'' was kout'' gevoren mede,
Ende si waren so moede ter stede
Van der'' pinen, die si hadden geleden,
Ende si hadden sere gereden,
15485 Ende waren hongerech ende dorstech doe,
Datsi met groter'' pinen alsoe
Quamen te Sorant in ene stat,
Die rike ende scone was, wetet dat,
Ende vol van allen goede mede.
15490 Des koninges Uriens was die stede;
Maer Bandemagus, sijn neve, zeggic iu,
Hieltse van hem ende hoedese nu,
Ende een deel daerof, zijt gewes,
Daer was af here een, hiet Clamides,
15495 Also iu dit boeck hiervor zeide.
Diegene waren getrouwe beide
Ende stout'' ende koene, entie heren

¹Unde de ²tyde ³ritter ⁴Zeynen ⁵oren ⁶legen
⁷elven vorsten ⁸weren ⁹verlues ¹⁰voren ¹¹rouwen
¹²aldus ¹³niet, dat wet ¹⁴unde dat ¹⁵wolt
¹⁶den ¹⁷groten ¹⁸stolt ¹⁹ontfengen ²⁰rostende ²¹des
wal to ²²was er ²³weren ²⁴den ²⁵tyjde ²⁶alzo, do

Ontvingen'' se met groter'' eren.
Daer blevensi hem rustende'' nadat,
15500 Ende daden hem te gemake in der stat,
Want si haddent wael te'' doene.
Daer wasser'' vele der baroene,
Die sere gewont waren'' nu
Ende in der'' stat bleven, zeggic iu,
15505 Tote datsi genesen waren'' mede.
Des derden dages daerna ter stede.
Quamen boden van Carmelide
Ende van Cornuale ten tyden''
Ende van Orcanien ende van Leones
15510 Ende van al den landen, sijt seker des,
Daer si heren af waren'' alsoe'',
Daer hem die boden af zeiden doe'',
Dat die Sennen'' daer in nu waren,
Ende hadden al dat lant dorvaren
15515 Ende verwoestet ende verbrant mede,
Ende dat nu lagen' vor der stede
Windeberes die Sennen'', ende haddendaer
Sovele liede'', wet vorwaer,
Datse die van der stede niet
15520 En konden verdriven, wat des gesciet.
Doe die baroene'' hoerden also
Die nyemaer'', waren'' si des onvro
Ende oec tongemake'' seer,
Want daer en was negeen'' so koene heer,
15525 Hi en was in anxte'' herde groet,
Ende si wisten wel die waerheit bloet,
Datzi in aventure waren alle
Van der doet ocht'' van groten mesvalle''.
Si weenden som van rouwen daer,
15530 Entie machtechste'', wetet vorwaer,
Weenden in horen cameran nadien,
Daer se nieman'' en konde gesien''.
Op enen dach gevil'' na des,
Dat die koninck Brangores,
15535 Die een herde vroet man was,
Sende'' enen bode na das
Hemelick'' toten heren daer,
Ende datsi alle quamen'' daernaer
In ene'' sael des morgens vroe'';
15540 Die koninck Uriens was (daer) doe'',
Die koninge ende ander liede'' mede
Quamen des morgens daer ter stede

²⁷Seynen ²⁸lude ²⁹barone ³⁰nyemeer ³¹to ong.
³²geen ³³angeste ³⁴off ³⁵mysvalle ³⁶unde de mechtigste
³⁷neman ³⁸geseen ³⁹gevel ⁴⁰sande ⁴¹heme-
lich ⁴²quemen ⁴³enen ⁴⁴vro, do.

- Ende serech waren ende rouwech met,
Ende weenden so oec, dat wet,
15545 Ende makeden rouwe ende mesbaer¹;
Dus stondensi lange stonde daer,
Datsi en sprakon² niet een woert
Van serecheden. Doe quam voert
Die koninck van Nortomberlant,
15550 Ende sprack³ den koninck an te hant
Brangores: »here, ic ben⁴ hier komen nu
Ombe te wetene hier van iu,
Waerombe dat gy ontbodet⁵ my;
Ic en hebbe met nieman, dat wety⁶,
15555 Te doene, dan met iu, sonder waen;
Secht⁷ my uwen wille⁸ ende laet my gaen,
Want my en lustet te scempene nu
Nochte⁹ sprekene, dat zeggic iu¹⁰.
Doe zeide die koninck Brangores:
15560 »Hier en es nieman, sijt seker des,
Hi en hebdes¹¹ also wel te doene, ter tijt,
Daer gy nu ombe ontboden sijt,
Alsoe gy doet, ende dadet wale
Dat gy begonnen hebbet die tale;
15565 Ic salt iu seggen waerombe ic iu
Alle¹² hier hebbe ontboden nu:
Gy heren¹³, zeidi¹⁴, gy hebbet gehoert,
Dat die Sennen zijn komen voert
Nu met herde groter macht;
15570 Ende sijn komen van Angis geslacht¹⁵,
Ende liggen nu in onse lant
Ende hebbent verheert¹⁶ ende verbrant,
Ende zijn komen vor Windeberes;
Si hebben dat belegen, sijt gewes¹⁷,
15575 An die syde van Cornuale;
Ende dese stat was, sonder fale,
Des koninck¹⁸ Norgans, die bleef doet
In den lesten strijde, die was groet,
Daer hem die koninck Uter-Pandragoen
15580 In ener orsbare¹⁹ dede dragen doen;
Ende hem bleef maer ene dochter doe,
Die dat lant bleef houden alsoe;
Maer si haddet²⁰ lange verloren, sonder
En hadde een haer²¹ broeder gedaen, [waen,
15585 Die haer²² broeder was gemene
Van hoerre²³ moeder halven allene;
Ende hi was vrome ende vermeten²⁴
- Ende was Gosengoes geheten,
Ende hi hielt haer²⁵ lant ende manne mede
15590 Met krachte ende met vromechede,
Ende dadese werden siner suster man
Ende helpen²⁶ verweren dat lant daeran,
Ende sulcke²⁷ tijt si verwonnen waren²⁸,
Sijn wi in aventuren ende varen²⁹
15595 Ombe al te verliesene, sijt seker des,
Opdat onse lant niet bet en es
Behoet, dan dat nu es; ende ombe dat
Behoevet ons wel, dat wy ter stat
Enen haestegen raet hebben nu,
15600 Hoe³⁰ wy die Sennen, zeggic iu,
Mogen verdriven, wetet bloet,
Ochte³¹ wi sijn alle ontvervet ocht³² doet,
Ende onse kinder embermeer;
Bander³³ syde hebben wy verloren seer
15605 Daer wy stredegen tegen koninck Artuer³⁴,
Ende oec en mogewy, nu ter uer³⁵,
Van al sinen lande nu mede
Negene hulp³⁶ krigen ter stede,
Ende van den koninge bander³⁷ syde
15610 Leodeganne van Carmelide,
Die ons gerne holpe³⁸, hadde hi des macht,
Hi es belegen met groter kracht³⁹,
Want die koninck Rioen, wetet wel,
Die machtech es ende sere fel,
15615 Orloget hem nu ende hevet gedaen
Twe iaer achtereen, sonder waen;
Ende bander⁴⁰ syde van koninck Peles
Van Listenois, zijt seker des,
En mogewy oec, dat zeggic iu,
15620 Negeen⁴¹ soccoers⁴² verkrigen nu;
Want hi hevet sinen broeder ter stede
An⁴³ ener ziecheit, die hi hevet mede,
Daer hi nember af wert⁴⁴ gesont
Tote der tijt ende toter stont,
15625 Dat die Grael wert⁴⁵ gewonnen gemene⁴⁶;
Ende oec van den koninck Alene⁴⁷
En mogewy hebben soccoers⁴⁸ twint,
Want hi leget sieck, als men kiint,
Ende en mach genesen vorwaer,
15630 Vordat die beste ridder⁴⁹ komet daer
Ende hem vraget, wat siechede
Hi hevet, ende na dat Grael mede

¹mysbaer ²spreken ³sprach ⁴ick bin ⁵ontboden
⁶wet gy ⁷segget ⁸willen ⁹noch to ¹⁰hebbe des ¹¹allen
¹²zegede he ¹³geslechte ¹⁴verhert ¹⁵gewis ¹⁶koninck
¹⁷rossebare ¹⁸hadde ¹⁹er ²⁰erre ²¹vormeten ²²hul-

pen ²³zo welcke ²⁴wesen, vresen ²⁵wo ²⁶off ²⁷op
ander ²⁸Artur, ur ²⁹hulp ³⁰hulpe ³¹krafft ³²en-
gene ³³Van ³⁴was ³⁵wirt ³⁶gemeyne, aleyne ³⁷ritter.

- Moet hi vragen ende winnent¹ met
Eer hi geneset; — dus eest² geset³.
- 15635 Ghy heren, dus en⁴ kan ic niet
Gesien⁵, waer wy mogen iet⁶
Hulpe hebben, in negenen wegen,
Want die koninck Amagijn van Nortwegen
In Sorlois⁷, die orloget nu
- 15640 Caleos, der Gigantinnen sone⁸, seggie iu,
Van den vromden⁹ eylande¹⁰, dat wet,
Ende wil, dat hi sijn lant houde met¹¹
Van hem, ende orloget hem daerombe seer;
Ende van den Co. Brangine¹² noch meer
- 15645 Van den verloren eylande, dat wet,
En¹³ hebbewy negeen hulpe met
No van den koninge Nodoamine¹⁴
No van den koninge Clamedine
Van den beslotenen eylanden;
- 15650 Ende ombedat ons negeen hulpe te handen
En komet, so duncket¹⁵ my goet
Dat elck in sijn lant vaer metter¹⁶ spoet,
Ende vergader¹⁷ alle sine liede¹⁸ mede,
Ende manne sine borge ende sine stede,
- 15655 Ende doe voeren alt¹⁹ goet daerin
Van den lande meer no²⁰ min,
Ende vare liggen selve nadat,
Eest²¹ in borch eest²² in stat
Daer die Sennen liden sullen²³ vorwaer,
- 15660 Ende weert²⁴ se met sinen lieden daer;
Want dat en waer²⁵ ons niet goet nu
Dat wy op hen voeren, seggie iu,
Want wy en hebben der liede²⁶ niet
Dat wy se beduden mogen iet;
- 15665 Daerombe dunket my dat beste wesen,
Dat wy doen aldus van desen,
Opdat gy dat lovet ende dincket goet;
Nu zeggic elck wat men best doet,
Want ic ben gereet, van desen al
- 15670 Des men overeen hier dragen sal²⁷.
Doe antworde die koninck Clarioen
Van Nortomberlant, op dit doen:
»Here, gy hebbet wel gesecht²⁸ nu,
Ic volge uwen rade, seggie iu,
- 15675 Want dat es te doene, na dat staet,
Dat wy haesteleke hebben raet.
Ende my duncket goet, dat elc sinen wille
Hier nu zegge, lude ende stille,
Wat hem des goet dochte gedaen;
- 15680 Want hier en²⁹ es nieman³⁰, sonder waen,
Hi en³¹ sijn sculdech te radene hiertoe,
Want es die ene ontset, so es also
Die ander int verlies³² ende gescint,
Want hi en sal des behouden³³ twint³⁴.
- 15685 Doe zeide die koninck Loth gereit:
»By Gode, gy hebbet waer geseit,
Gy wetet³⁵ wael, doe wy hier quamen
Dat wy rouwech waren al te samen
Ende serech, ende en wisten wat zeggen
- 15690 Doe gy dese tale begont³⁶ voert leggen,
Daer gy wel gesecht hebt an mede,
Entie³⁷ koninck, die ons onboet ter stede;
Ende wy sijn hier komen altemale
Ende hebben gehoert sine tale
- 15695 Enter³⁸ uwer een deel, dat wet;
Nu wil ic minen zin zeggen met:
Wy sijn hier alle van enen accorde
Ende hebben gelovet met vasten woerde,
Dene den andren niet af te gane
- 15700 Ende toter doet; daerombe voertane
Soude³⁹ deen den ander raden daernare
Dinge die niet te⁴⁰ begripen waren;
Want en vindewy in ons selven niet
Goeden⁴¹ raet, waer sullen wyne⁴² iet
- 15705 Soeken mogen? want in allen lande
So en hebben wy niet dan viande,
Ende dat scijnt ons in deser manieren
Want si ons tallen steden asselgieren⁴³.
Doe zeide Carados, die koninck⁴⁴:
- 15710 »Ons hevet gescadet sere een dinck⁴⁵,
Dat is dat orloge van Arture;
Ende welc Duvel mochte nu ter ure
Gedenken, dat hi soude⁴⁶ komen gevaren
Tegen ons, die so mogende waren?»
- 15715 Doe zeide die koninck Uriens saen;
»Dat weet ick wel: en hadde gedaen

¹winnen ²is dat ³Eng.: *Ne the kyng Pelleas of Lytenois, for he kepeth the kyng Pellynor his brother that lyeth seke, of which sekness he shall never be haled, till he come that shall bryng to ende the adventures of the seint Graal. Ne of the kyng Alain, his brother, that lieth in sekness. and shall never be warished till the beste knyght of alle Bretouns come and aske hym why he hath that maladye, and what thinge shold be hys helpe.* ⁴ne ⁵geseen ⁶ieet ⁷Eng.

alleen: *the kyng of Sorlois* ⁸Eng. *Galeham the sone of the geaunte* ⁹vromeden ¹⁰Eng. *of the oute-yles* ¹¹holde med ¹²Eng.: *the kyng Berennain* ¹³unde en ¹⁴Eng. *Anadonain* ¹⁵donket ¹⁶myt der ¹⁷vergadder ¹⁸lude ¹⁹al dat ²⁰noch ²¹ist ²²zolen ²³wertae ²⁴weer ²⁵gesaget ²⁶neman ²⁷dat verluet ²⁸beholden ²⁹weten ³⁰begonden ³¹unde de, der ³²solde ³³to ³⁴gueden ³⁵solewy ene ³⁶koninck, dinch.

- Merlijn, die tovenen, daer ter uren
En hadde hi vor ons niet konnen geduren;
Want hi wiste also wael vorwaer
15720 Welke tijt dat wy souden komen daer,
Alse wy selven wisten onse dinck,
Des dade hi warnen den koninck
In der manieren dat wy
Alle waren bedrogen daerby,
15725 Dat ons scijnt ende scynen sal
Want wy en hadden niet al
Onse liede¹ verloren so saen
En hadde dat onweder² gedaen,
Dat die Duvel Merlijn komen dede
15730 By siner toverien, die hi kan, mede
Sodat nieman hem (en) kan gewachten
No by dage no by nachten".
Doe zeide voert die koninck Ydier:
»Gy heren, dochtet³ iu goet nu hier
15735 Dat elc van ons in onze lant
Ontbode⁴ onse manne te hant,
Dat nieman (en) bleve daerin
Die wapene mach dragen meer no min
Sonder diegene, die⁵ borge ende stede
15740 Sonden wachten ende hoeden mede;
Ende also wyse alle hebben tehant,
Varewy met crachte in onse lant,
Ende daer wy die⁶ Sennen ontmoeten⁷
Laetse ons daer also groeten
15745 Met onsen swaerden, datsi daernaer
En gerne nembermeer openbaer
Daerin en komen; dat dunket⁸ my beste,
Want vor Windeberes, die stercke veste,
Daer en sullewi niet varen⁹ nu
15750 Want daer isser te vele, zeggic iu.
Aldus mogewi onse leet wreken,
Ende wil ieman iet¹⁰ anders spreken
Dat beter es, hi segget¹¹ na des".
Doe zeide die koninck Brangores,
15755 Die een goet vroet ridder was,
Enten¹² rechte volgedo nadas
Sonder valsceit telker stede,
Hi sprac met luder¹³ stemmen mede,
Sodat sijt¹⁴ alle hoerden daer:
15760 »Elc hevet gesecht", sprac hi daernaer,
»Na synen¹⁵ beste sinen raet;
Die koninck Ydier, dat verstaet,
- Hevet wael gesecht in ener manieren,
Die dat also mochte visieren
15765 Als hi gesecht hevet, maer en es¹⁶
Also niet berecht, sijt seker des,
Want wy en weten een twint niet¹⁷
Van horen manieren die men daer pliet¹⁸,
Ende hoe si riden nu in dat lant,
15770 Ende onser es luttel goet te hant
Aldus te vaerne¹⁹, want onversien
Mochtewy te hant komen te dien
Daer wy mochten sijn bedrogen;
Ende worden si boven ons vermogen,
15775 Waer soudewy dan mogen vlien?
Dat en kan ic niet gesien;
Want al omb ende ombe, seggic iu.
So sijn²⁰ onse viande nu;
Dus moeste²¹ wy doet bliven ochte²² gevaen
15780 Ende ic en kan oec niet, sonder waen,
Geweten, waer wy mochten verkrigen
Soccoers²³ also men ons soude bewigen;
Geviele²⁴ dat wy in aventuren waren
Van der doet, ende oevele twaren,
15785 Soude die ene²⁵ van ons heren
Den andren dan²⁶ gesocorreren;
Maer dat beste, zijt seker des",
Zeide doe die koninck Brangores
»Dat es dat elc te hues vaer mede.
15790 Ende doe vesten borge ende stede,
Of die Sennen in den landen
Iet²⁷ worden treckende, datsi te hande
Den borgen ende steden iet mochten scaden
Ende daerin niet en mogen varen;
15795 Ende doet met vitalien ende met spisen
Iu borge ende steden in alre wisen
Vullen wael, sodat die Sennen²⁸ daer
In den landen niet en vinden naer
Des si behoeven²⁹, dat verstaet,
15800 Ende hebbet hierop goeden raet
Ende mallic zegge zijn beste nu".
Die koninck Ventres³⁰, zeggic iu,
Antworde hierop, ende hi was
Een vroet man, sijt seker das,
15805 Entie³¹ gerne gelovede goeden rade,
Oec haettehi verraders entie³² quade;
Hi zeide: »here, gy hebt wel geseit
Ende oec accordere ic daermet gereit

¹lude ²ongeweder ³duchtet ⁴ontboden ⁵de ⁶den
⁷ontmoten ⁸donket ⁹zole wy nicht varn ¹⁰icht ¹¹zegge
dat ¹²unde den ¹³ener luden ¹⁴se dat ¹⁵sijn ¹⁶is

¹⁷nicht, ¹⁸plicht ¹⁹varne ²⁰sint ²¹moste ²²offte
²³hulpe ²⁴gevelle ²⁵eus den andern ²⁶solden dan
ovele ²⁷Seynen ²⁸behooven ²⁹Neutres ³⁰unde de.

- Ende en weet genen betren daer an".
- 15810 Doe seide die hertoge Escan',
Die een stout' wijs man was:
»An desen raet, wetet wael das,
So houdic' my oec; waer hi sot
Die hem wederseide, so helpe my God!"
- 15815 Die koninck van den C. riddren' seide daer:
»Dit es een goet raet ende gewaer
Ende sonder anxte', ende weet oec nu,
Warewy in onse lant, seggic iu,
Wy souden' sekerre wesen dan
- 15820 Dan ocht' wy alle te samene daeran
Voeren; want haddewy soccoers' noet,
Wie ware dan diese ons boet,
Ocht' wy alle waren belegen?
Daerby dunckt' my dat beste daer iegen,
- 15825 Dat wy volgen Brangores raet,
Want nadien'° dattet ons staet
So en wetic genen so goeden;
Maer dat wi ons mede spoeden,
Dat men van ons (en) verneme niet,
- 15830 Ocht' eer dan wy werden verspiet'".
Doe seide die koninck Anguissant,
Die koninck was van Scotlant:
»Desen raet (en) mach nieman nu
Verbeteren, dat seggic' iu".
- 15835 Dus accordeerden si alle daer
An desen raet, ende zeiden naer
Datsi hem haesten ende gereiden,
Want daer en waer negeen langer beiden.
Doe zeide die koninck Tradeliant
- 15840 Van Nortgales al te hant:
»Gy heren, wy en mogen ons niet
Dus sere haesten, nu besiet,
Want onse liede'° en zijn noch niet al
Komen, datter komen noch sal;
- 15845 Want die in den bosch vloen verborgen,
Doe wy waren in groter sorgen,
Si en derren'° noch komen niet
Ombe te scuvene meerre verdriet,
Ende oec en hebbewy maer vier'° dage
- 15850 Hier gelegen, sonder sage,
Ende wy waren moede, sonder waen,
Want wy waren'° anxtlike bestaen,
Ende so hemelick oec mede,
- Datsi op ons waren'° ter stede
- 15855 Eer wy des iet'° wisten sonderlinge;
Ende al te'° male dese'° dinge
Dade ons Merlijn, die ons herde seer
Hatet; ende weet wael, hi sal noch meer
Ons alle letten, ende wy en konnen niet
- 15860 Hem gescaden, wat des gesciet;
Ende hi weet oec alle dinge
Eer si gedacht sijn'° sonderlinge; j
Entie'° koninck Artur en doet niet
Sonder hem; ende by hem es gesciet,
- 15865 Dat die koninck Bohort ende koninck Ban
Artur nu quamen'° dienen voertan;
Ende dit sijn twe die beste mede,
Die men nu vonde in Korstenhede'°;
Maer hem scadet sere die koninck Claudas,
- 15870 Die machtech es, sijn seker das,
Entie'° ene scadet den ander'° met,
Daer en es geen vrede tuschen geset,
Maer vrede es tuschen hem nu daer; [waer
Die koninck Ban ende sijn'° broeder'° vor-
- 15875 Sijn'° noch metten'° koninck Artur, seg-
gic iu,
Ick'° en weet wat zy denken te doene'° nu;
Daerombe en es niet so goet dan wy
Met gemake ons gereiden daerby,
Ende dat elc doe'°, dat sine man
- 15880 Gereet sijn so hi ten besten kan,
Ende wy en mogen niet trecken vordesen,
Onse liede en sijn bet genesen
Ende comen; want ten waer niet'° goet
Dat sy achterbleven, des sijn vroet".
- 15885 »Gy heren", zeide die koninck Urien,
»En sijn niet tongemake van dien'°,
Al en mogen die gewonde'° daerby
Niet trecken, gy sult se laten met my
Tote dat zy al zijn'° genesen,
- 15890 Want ic en sal niet trecken van desen,
Ic sal hier bliven te miner'° stat
Ende mynen'° marisen, ic seg iu dat,
Ende mynen'° borgen'°, dat die Seynen
Niet en vinden onbewaert die pleynen".
- 15895 Si hielden hem alle an desen'° raet,
Ende elc hem daer bereiden gaet
Alse te varene in hoer'° lant

°Echan °stolt °holde °ritteren °angest °solden
°off °hulpe °donket °den °verspect °zegge ich
°liede °ne doren °men veer °weren °icht °to
°desse °sin °unde de °quemen °Cristenhede

°andern °broder °myt den °Ich °to done
°do °weer nicht °den °gewonden °sint °bli-
vende mine °mine °borge °desen °or.

- Men dade die orse conreiden te hant
Entie' scilde verwerven daer
- 15900 Entie' halsberge scuren naer
Entie' speer oec ter stede,
Scerpe yser daerin doen mede
Entie helme bruneren doe.
Dus bereidensi hem daer alsoe
- 15905 Ombedatsi niet en wisten vorwaer,
Welke tijt zijse te doene souden hebben
Ende tegen wat liede*, God weet! [daer
Des woudensi wel zijn bereet;
Ende doe si alle bereet waren
- 15910 Also te treckene, doe stont op daernare
Die koninck Lot, ende seide ter steden:
>Gy heren, sint dat wy moeten' sceden,
Denket ombe wael te doene, radic iu,
God hoede iu! ic vaer* hene nu.
- 15915 Ende heb ic noet, so biddic* iu met,
Dat gy komet ende niet en let,
Als ic iu ontbiede". Ende elc gelovede daer
Den andren te komene, ende daernaer
Gaf dene den ander' een lijcteken,
- 15920 Wantsi duchten* hem sekerleken*
Verraetnesse. Doe voer van daer
Die koninck Lot, weet vorwaer,
In sijn lant¹⁰, ende elc van hem
Es daer gesceden meer no¹¹ min,
- 15925 Ende voeren daerna tharen landewaert.
Die koninck Lot voer welbewaert
Met sinen lieden, wel te harnas,
Dier¹² wael vier¹³ dusedent was,
Die hem in den strijt bleven vor nu.
- 15930 Hi voer so lange, aeggc iu,
Dat hi te Haterive quam
In Loenois, daer hi vernam
Sine liede¹⁴, die seer vervaert¹⁵ waren
Van den Sennen, die hadden gevaren
- 15935 In dat lant ende gerovet mede.
Doe si sagen¹⁶ haren heer ter stede
Waren¹⁷ si blide, ende daden¹⁸ hem daer
Grote feeste, ende daernaer
Versameldensi liede ende soudeniere
- 15940 So vele dat hi er hadde sciene
Tien¹⁹ dusedent sonder diegene, wet dat,
Die daer woneden in der stat,
- Ende dier²⁰ wael sevendusedent was,
Ende die hoeden, sijt zeker das.
- 15945 Aldus verweerden²¹ si ene lange tijt
Den²² koninck Lot, des seker sijt,
Sodat hem die Sennen clene²³
Scade²⁴ deden ocht wel²⁵ na negene²⁶.
Daerna voer doe van Soerhant
- 15950 Die koninck Ventres²⁷ al te hant
In sine stat, die Polle hiet,
Die nu was in swaer verdriet
Van den Sennen²⁸, want haer²⁹ pas
In ener halver myle na was,
- 15955 Ende ombedit voer hi liggen in die stat
Met vier³⁰ dusedent ridders³¹, die hem na dat
Bleven waren³² in den stryde groet,
Daer der liede vele inne bleven doet.
Doe ontboet hi sine liede aldaer,
- 15960 Scutten ende seriante, dat hi er naer
Vijftien³³ dusedent hadde mettengenen nu
Die die stat hoeden, zeggic iu;
Hi hielt hem tegen die Sennen wel³⁴,
Hi hadde dickewile strijt fel,
- 15965 Ende dickewile verloes hi ende wan
Als men in stryde pliet³⁵ dan.
Daerna voer te hues die koninck Clarioen
Met tweendusedent mannen coen³⁶,
Die som gesont sijn, som gewont,
- 15970 Die hem bleven waren³⁷ ter stont,
In den strijt vor den koninck Artuer³⁸;
Hi voer so lange dat hi ter uer³⁹
Quam te Montrubie nadat;
Dat was ene vaste goede stat
- 15975 Maer si was sere bedwongen dor das
Want der Sennen wech was
Enter⁴⁰ Giganten, alsi⁴¹ gingen
Vandaer si lagen⁴² ter voedinge⁴³
In des koninck Arturs lant, dat wet,
- 15980 Ende in Nortomberlant met⁴⁴.
Ende als hi daer quam, so ontboet hi
Ridders⁴⁵ ende knapen, verre ende by,
Die tors waren⁴⁶ ende herde snel,
Ende dier⁴⁷ was acht dusedent wel
- 15985 Sonder die in der stat waren⁴⁸ nu,
Dier⁴⁹ was vier⁵⁰ dusedent, seggc iu;
Daer weerdensi⁵¹ hem ende dicke vochten

¹Unde de ²zoes ³lude ⁴moten ⁵var ⁶bidde ik
⁷andern ⁸dochten ⁹sekerliken ¹⁰land ¹¹noch ¹²der
¹³veer ¹⁴lude ¹⁵verveert ¹⁶tegen ¹⁷weren ¹⁸deden
¹⁹tijn ²⁰unde der ²¹verwerden ²²de ²³cleyne ²⁴sca-

den ²⁵off wal ²⁶engene ²⁷Neures ²⁸Seyneu ²⁹er
³⁰ritters ³¹vijftien ³²wal ³³pleget ³⁴vroem ³⁵Ar-
tur, ur ³⁶unde der ³⁷alze ze ³⁸legen ³⁹voedingen
⁴⁰med ⁴¹woren ⁴²werde hi.

- Tegen die Sennen, diese besochten.
Daerna voer te sinen lande waert
- 15990 Die koninck Ydier met snelre vaert,
Met vier'dusent mannen hem beneven,
Die hem in den stryde bleven;
Hi reet so lange oec nadas,
Dat hi quam daer gestaen was
- 15995 Een casteel, die Mongla hiet,
Die dicke hadde groet verdriet,
Want hi lach by enen passe ten tyden
Daer die Sennen dicke overlyden;
Die casteel stont op ener rotse daer
- 16000 So hoge, dat men sach vorwaer
Al dat lant over, ende hi was
Groet ende wijt, als ict³ las.
Onder den castele liep een riviere
Die groet was ende herde sciene,
- 16005 Ende was geheten Koperne² met;
Ende dat was daerombe, dat wet,
Ombe dat men daerinne vant ter stede
Manier van coper, wetet gerede;
Ende in den castele vant hi daer
- 16010 Vele liede, ende oec daernaer
Ontboet hi mage ende vrient⁴ scire
Ende selfscutten⁵ ende soudenire⁶,
Sodat daer veertien'dusent waren
Mettien⁷ van den castele twaren.
- 16015 Dus hoede die koninck die merse⁸ wel
Ende was dickewile den Sennen fel
Ende dede hem scade groet mede.
Oec dede die koninck daer ter stede
Die besten alle van den lande
- 16020 Entie⁹ vitalie menegerhande
In den casteel voeren in die stede,
Sodat die Sennen negene scade
Conden gedoen, ende dat oec si
Negene vitalie vonden daerby.
- 16025 Daerna sciet die koninck te hant,
Die van den hondert ridders¹¹ es genant,
Met vier'dusent ridders¹¹, die alle waren
Wel gewapent ende georset, twaren,
Ende voer te Malant in die stat,
- 16030 Daer een herde edele vrouwe in sat,
Die wedue was ende ionc¹³ mede;
An die merse⁸ stont die stede
Van sinen lande, ende ombdat si
- Dintrepasse naest stont¹⁴, voer hi
- 16035 Nu daerin, ombdat die Seynen
Te wanderne plagen¹⁵ by den pleynen;
Want die baroene van Malant
Entie⁹ vrouwe baden¹⁶ hem te hant,
Ende hi dadet dor horen wille¹⁷ met.
- 16040 Dese hiet Agingmers, dat wet,
Ende was koninck, edel ende vry,
Hi hoede die lande verre ende by,
Sodat die Sennen, by sinen daden,
Den lande deden luttel scaden,
- 16045 Want hi was altoes gereet
Te werene alse daer enich leet.
Daerna sciet van der stat Soerhaut
Die koninck van Nortgales, Tradeliant,
Ende voer in sijn lant nadas,
- 16050 Daer hi herde welcome inne was;
Want hi hadde scade gehat swaer
Van den Sennen, die aldaer
Gewandert waren¹⁷; want haer¹⁸ pas
Meest aldaer te wanderne was
- 16055 An ener roetsen, daersi te hande
Groten scade daden den lande;
Entie⁹ koninck ontboet in dien¹⁹ dagen
Alle die wapene mochten dragen;
Doe quamer so vele tot²⁰ hem daer
- 16060 Dat hi er hadde, wet vorwaer,
Wael sevendusent tors²¹ ende te voet, [goet
Ende in der stat waren werachtich ende
Ses dusent man; hiermede weerde²² hi wel.
Die Sennen die waren daer herde fel;
- 16065 Maer een casteel stont daer met gewout²³,
Dien Heer²⁴ Godebrandes suster hout²⁵
Die Carnele²⁶ was geheten²⁷;
Den wech, alse wi dat weten,
En konde die koninck Tradeliant niet
- 16070 Dan Sennen benemen, wat des gesciet,
Hem en quame²⁷ soccoers²⁸ ende spise
Van den castele in alre wise;
Want hi was so vast ter ure
Nochtan en haddi²⁹ veste no mure,
- 16075 Sonder die lucht, daer hi mede was
So vaste besloten, zijt seker das,
Dat hi daarmede was so beraden,
Dat hem nieman en³⁰ konde gescaden;
Ende dit was met nygromancien

¹veer ²ik dat ³keuperne ⁴vrent ⁵selfscutters ⁶sol-
dire ⁷veerten ⁸mit den ⁹martse ¹⁰unde de ¹¹ritters
¹²jonch ¹³ston. Eng. *but for it was nerre the passages*

¹⁴plegen ¹⁵bedens ¹⁶willen ¹⁷weren ¹⁸er ¹⁹den ²⁰to
²¹to ors ²²werde ²³gewelt, helt ²⁴her ²⁵Eng. *Carnyle*
²⁶gehieten ²⁷queme ²⁸hulpe ²⁹hadde he ³⁰neman.

- 16080 Gemaket ende met gokelien,
Daer Carnele af konde meer
Dan ieman, die wiste eer,
Sonder Arturs suster Morgane¹
Ende Merlijns vriendinne² Viviane¹,
- 16085 Die hi minde herde sere doe,
Ende hadde haer geleert alsoe
Al die wonder van der werlt nu,
Alsoe dit boeck sal seggen iu
Hierna, als dat tijt es ende stede.
- 16090 Ende by desen castele, wetet mede,
Hadden die Sennen haer soccoers³ daer
Dat mense niet mochte bringen⁴ vorwaer
Wten lande vor dien tyden, [striden
Dat die koninck Artur op hem quam
- 16095 Entie⁵ koninck Bohort ende koninck Ban,
Diese hier namaels verdreven dan.
Nu was⁶ hier na desen in porre
Die koninck Brangores van Estragorre
Met drien⁷ dusent man, ende voer na dat
- 16100 Tote Estragorre in sine stat,
Die daer by der roetsen stoet.
Hi ontboet daer tors ende te voet
Vrient ende mage, so dat hi⁸
Hem⁹ sesdusent hadde by,
- 16105 Sonder die in der stat waren,
Dier was vier¹⁰ dusent, twaren;
Dese scaden den Sennen sere nu.
Dese koninck hadde, seggic iu,
Een herde edel wijf, die was
- 16110 Des keyzers dochter, als ict¹¹ las,
Adrianus van Constantinople;
Dese was fier¹² ende herde noble,
Ende was noch metten¹³ vader dan;
Ende si hadde gehat enen man,
- 16115 Ende was wedue eer se Brangores
Te wive nam, ende hadde vor des
Den koninck gehat van Blakie
Ende oec mede van Bulgerie,
Ende si haddene maer¹⁴ vijf iaer;
- 16120 Een scone kint bleef daernaer,
Dat scoenste een, dat mochte wesen,
Dat nu so groet was, als wy lesen,
Dat hi wael ridder¹⁵ mochte sijn nu,
Ende hiet Sagrimor, seggic iu,
- 16125 Ende dade¹⁶ sint menege vromechede
- In den lande van Logres, ende anders mede,
Alsoe dit boeck wael seggen sal.
Nu liep dor die werelt al
So grote nyemaer van koninck Artuer,
16130 Hoe¹⁷ vrome hi waer¹⁸ nu ter uer,
Hoe¹⁹ stout, hoe²⁰ koene²¹, hoe²² mylde,
Ende hoe²³ goet hi waer²⁴ ten scilde,
So datter²⁵ Sagrimor dicke vor das
Te Constantinople, daer hi was,
16135 Af hoerde spreken menege dinck,
Ende was van vijftien²⁶ jaren een jongelinc.
Doe begeerde hi dickewile seer,
Dat hi van so goeden heer
Ridder²⁷ mochte werden, als hi es,
16140 Ende seide oec dickewile na des
Tegen sinen hemeliken²⁸ raet,
Dat en mochte niet sijn, hoet²⁹ gaet,
Die ridder³⁰ worde van so goeden man,
Hi en soutes³¹ zijn leven sijn voertan
16145 Te³² beter. Dit seide hi dicwile daer;
Ende als hem sijn oude³³ vader daernaer
Vermaende, dat hi ridder³⁴ soude wesen,
Want dat keyserike op hem na desen
Versterven soude³⁵ na siner doet,
16150 So antworde hi den keyser bloet,
Dat hi niet ridder³⁶ werden en wille
Vor dat (hem) die koninck, lude ende stille,
Artur, die van Bertanien es heer,
Ridder³⁷ make, des begeerde hi seer.
16155 Doe gevil dat alsoe hier naer,
Datten die keyser, wet vorwaer,
Wael bereide ende sendene alsoe
Toten koninck Arture doe,
Diene³⁸ ridder³⁹ makede sint.
16160 Nu kere ick weder daeromtrint
Daer ic mine materie liet,
Daer ic van den koningen⁴⁰ sciet,
Die van Soerhant thueswaert varen.
Na den koninge Brangores, twaren,
16165 Es die koninck Carados dan⁴¹
Gesceden met vier⁴² dusent man,
Ende voer te Margore nadas
In sine stat, die herde vaste was,
Die opter merse⁴³ stont in dat lant
16170 Van Estragorre ende Nortomberlant;
Die stat hilt⁴⁴ hi, dat seggic iu,

¹Morgeyne, Vivieyne ²vrendinne ³er hulpe ⁴bren-
gen ⁵unde de ⁶waer ⁷dren ⁸he, eme ⁹veer ¹⁰oik
dat ¹¹nijr ¹²mit den ¹³mer ¹⁴ritter ¹⁵dede ¹⁶hoe

¹⁷weer ¹⁸kone ¹⁹dat dar ²⁰vijftien ²¹hemeliken
²²wo dat ²³zoldes ²⁴de ²⁵older ²⁶solde ²⁷nicht ritter
²⁸de ene ²⁹koninge ³⁰van dan ³¹op der martse ³²helt.

- Van sines wives halven nu,
Want hi haddese behuwet an haer¹
Ende Brangores gafsem² daernaer
- 16175 Ende groet lant mede nochtan,
Want hi sijn maech was ende sijn man;
Van siner moeder³ wegen mede
Haddine⁴ herde lief ter stede.
Die stat was sere bedwongen mede
- 16180 Van den Sennen, die daer ter stede
Doe lagen⁵, want si en was niet
Gemuret; maer, als men siet,
So lach al ombe een maras,
Daer si vele te⁶ sterker af was,
- 16185 Sonder tener stat te landewaert,
Daer was ene intreie waelbewaert.
Doe Carados quam in die stede
Ontboet hi knapen ende ridder⁷ mede,
Dier⁸ hi wael sevendusent hadde nadat,
- 16190 Sonder die⁹ waren in der stat;
Ende hi ontboet steenbickelaren
Ende dade die stat beteren, twaren,
Ende torren¹⁰ maken, daer men mede
Houden soude¹¹ oec die stede.
- 16195 Dus weardi¹² hem tegen die Sennen daer
Ende scade hem dicwile daernaer,
Daer si reden dor sijn lant,
Want hi was vroem ende valiant,
Ende liep hem op, als een lewe doet
- 16200 Te siner spise, des sijt vroet.
Hi hoede die mersen¹³ herde wale,
Met sinen lieden, ende sine pale,
Sodat sy luttel goet mesdeden
Dat en worde gewroken ter steden.
- 16205 Hi hielt dat orloge lange tijt
Tegen die Sennen, ende den strijt
Dicke verloes hi, ende oec wan;
Hi sloech hem af menegen man
Wetet wael¹⁴, dat hi hem best hout¹⁵
- 16210 Tegen die Sennen met gewout¹⁶,
Entie¹⁷ se meest scade als te voren,
Also gy hier na wel sult horen.
Nu suldy¹⁸ horen van Anguissant,
Die here was van Scotlant:
- 16215 Hi was die machttechste¹⁹ van allen mede
Van magen, entie²⁰ rikeste ter stede
- Entie²¹ jongeste van hem allen nu,
Die ic genomt hebbe, zeggic iu;
Maer van wapinen wisti²² min mede
- 16220 Dan ienech van den andren dede.
Hi voer nu met sevendusent man
Wael tors van Soerhan,
Ende reet te Corenges na des
In sine stede, die vaste es²³
- 16225 Ende herde rike; maer si hadde nu
Grote scade gehat, seggic iu,
Van den Sennen, die daer dicke leden
Ende dat lant hadden dorreden,
Want dat en was maer twintich milen
- 16230 Scoetse²⁴ van der groter²⁵ stat ter wilen,
Windeberes, daer dat grote heer²⁶
Vor lach, daer men, min no meer,
Dat getal niet af en wist, twaren,
Van dien, die daer vergadert²⁷ waren,
- 16235 Entie²⁸ elck²⁹ dagelikes oec mede
Quamen³⁰ beliggen daer die stede;
Ende als die koninck Anguissant komen es
In sine stede te Corenges,
Warens³¹ sine liede³² herde blide.
- 16240 Daer woenden binnen te dien tyden³³
Sesdusent ridder, sonder poerter³⁴ terstede
Ende ander volc, dat men niet telt mede.
Doe dade die koninck ontbieden te hant
Ridder ende seriante in sijn lant,
- 16245 So vele dat hi en hadde wale
Dertien³⁵ dusent bi getale
Mettien, die hi bracht hadde mede,
Sonder die hi vant in der stede.
Dicwile street hi grote stride
- 16250 Tegen die Sennen nu by tyden;
Hi wan dicke ende verloes met³⁶
Gelijc³⁷ men doet in stryde, (dat wet);
Oec dade hi weder sine stede maken
Daer se vor die Sennen braken;
- 16255 Aldus hielt³⁸ hi sijn lant wel
Tegen die Sennen, al waren si fel.
Na desen reet dhertoge Escant
Met vier³⁹ dusent lieden⁴⁰ in sijn lant
Ende voer so lange dagelijc
- 16260 Dat hi quam te Cambenijc
In sine goede stat sekerlike,

¹er ²gaff ze em ³meder ⁴hadde he ene ⁵legen ⁶de
⁷ritter ⁸der ⁹de dar ¹⁰toerne ¹¹holden solde ¹²werde
he ¹³martsen ¹⁴wal ¹⁵helt, geweld ¹⁶unde de ¹⁷zole gy
¹⁸mechtigeste ¹⁹wiste he ²⁰is ²¹stoetse; doch zie 't

Eng. *XX scotysch myle* ²²groten ²³her ²⁴vergaddert
²⁵elker ²⁶quemen ²⁷weren des ²⁸lude ²⁹to den tyde
³⁰porter ³¹drutteen ³²mede ³³gelyc dat ³⁴helt
³⁵veer ³⁶luden.

- Die scone was ende herde rike,
Ende vol van allen goede mede.
Vier'dusent man waren in der stede,
16265 Die vrome ende scoene waren
Enten² hertoge festeerden², twaren,
Want si waren bedwongen nu
Van den Sennen, seggic iu,
Die daer quamen van Arondeel,
16270 Van den castele, die een deel
Stont by der merse van Cambenijc
Ende by der roetsen der Sennen desgelijc,
Die die koninck Artur hadde ten tyden
Doen warneren², doe hi te Carmelide
16275 Voer toten hertoge Leodeganne.
Doe die hertoge, ende sine manne,
Quam in sine stat, ontboet hy
Ridder², seriante, verre ende by;
Sodat hi er vergaderde wale
16280 Twalef²dusent by getale,
Daer hi die Sennen orlogede mede,
Ende bescermede tlant⁷ ter stede,
Ende hadde menegen swaren strijt,
Daer hi in wan somege tijt,
16285 Ende onderwilen verloes hi mede,
Aelse men pleget te meneger stede:
Daer men orloget daer wint men alse nu
Ende alsenu verliest men, zeggic iu.
Aldus als gy hebbet vernomen
16290 So zijn dese tien² prinsen komen
Elck in sijn lant, ic zeg iu dat,
Entie² koninck Uriens bleef in sine stat,
Ende ontboet sine liede daeran,
Ende vergaderde achtedusent man
16295 Sonder die woneden in der stede,
Ende dier¹ was sesdusent mede.
Ende Windeberes was oec daer¹¹
Wael¹² in erer dachvaert naer¹¹,
Daer die Sennen vor lagen ter tijt.
16300 Si hadden menegen pongys ende strijt
Tegen die Sennen, ende wonnen daer
Op hen menegen strijt swaer
Ende oec verlorenc dicke mede,
Dat i bescermeden lant ende stede;
16305 Dus hieldensi dat lant lange tijt
In orlogen ende in swaren strijt,
- Sodat men daer en erde no korn wan,
Ende tlant woeste wart daeran,
Sodat binnen vijf jaren daernaer
16310 Die liede¹² van den lande vorwaer
En¹² leveden nergen mede nu
Dan dene den ander, zeggic iu,
Rovede¹² ende nam met crachte mede;
Dus onthieldensi hem daer ter stede
16315 Lange tijt, by dage by nachten,
Dat sy anders niet en wachten
Dan dene rovede opten¹² ander daer.
Entie² Sennen, wet vorwaer,
Orlogeden oec die¹⁷ lande seer,
16320 Oec dedensi daerna noch meer:
Si voeren voederen¹² in Arturs lande
Ende deden daer scade menegerhande,
Want daer en was nieman, diese daer
Weerde¹², dat en waer¹⁰ also vorwaer
16325 Dat God, Onse Here, woude vorsien
Als hi oec dade¹¹ seer nadien,
Want hi daer sende vrome joncheren¹²,
Die dat lant zullen¹² verweren¹²
Toter¹² tijt ende toter¹² uer¹²,
16330 Dat die koninck Artuer¹²
Comen sal van Carmelide,
Daer hi gevaren was tien tyden
Self veertechste¹² van ridderen¹⁷ koene,
Omb een huwelyc daer te doene
16335 An des koninges dochter Leodegan,
Die hi daer met wapine wan,
Ombdat hi daer den koninck Rioen¹²
Verdreef als een degen koen¹²,
Ende namaels oec nam sijn leven;
16340 Ombe dit was hem Jenover¹² gegeven
Tot enen wive in vrientlecheden¹².
Hier ende ic dit boeck ter steden
Ende sal een ander nu angaen
Van Gaweins¹² kintheit, sonder waen,
16345 Ende alle siner broeder¹¹ oec mede,
Wat si daden in meneger stede
Eer si ridder² worden weren,
Ende van Galescins, den heren,
Die vrome was ende herde scone,
16350 Ende was des koninck Ventres¹² sone,
Ende van Yweine¹² ende vele ander tsamen;

¹veer ²unde den ³feeste deden ⁴Eng. hadde well gar-
nysshed ⁵ritter ⁶twelf ⁷dat l. ⁸tijn ⁹unde de ¹⁰der
¹¹da, na ¹²wal ¹³lude ¹⁴ne ¹⁵roveden ¹⁶op den
¹⁷de ¹⁸voederen ¹⁹werde ²⁰weer ²¹dede ²²jonchern,

verwern ²³zolen ²⁴tot der ²⁵urer, Arturen ²⁶vier-
tigste ²⁷rittern ²⁸Rione, kone ²⁹Eng. Gonnore
³⁰vrentl. ³¹Gawans ³²broder ³³Nentres ³⁴Ywane.

Hoe dese¹ begonden ende opquamen,
Dat sal iu dit boeck, groet ende smal,
Van beghinne berechten² al.

*Van Gaweins kintheit ende siner broeder; ende
wie³ des koninck Arturs suster kinder waren;
ende hoe si sijn lant bescermeden, thent die
koninck Artur quam van Carmelide.*

- 16355 In der soeter⁴ tijt van Meye,
Dat elc vogelijñ menegerleye
Singet sinen soeten⁵ sanck,
Ende doe dat wout⁶ al gemanck
Met groenen love⁷ was bevaen,
16360 Ende als die werlt daerby saen
Ontsteken⁸ ende ontsenget was van vroy-
Ende van blyscap al verloyde, [den
Entie soete⁹ crude ontspruten,
Die den winter lagen in (der) muten,
16365 Doe die berge entie dale
Met bloemen bestroit waren wale
Ende bosch¹⁰, heide, ende bome becleet
Met groenen loveren was bespreeet,
Entie aerde¹¹ dede verbaren
16370 Die vruchte, die bedwougen waren,
Ende alrehande dinck¹² gecomen voert
Dat den winter lach versmoert,
Dat die soete lucht doet openbaren
Entie tyden¹³ van den jare;
16375 Ende als die nieuwe soete minne,
Die die jonge¹⁴ herte hebben¹⁵ inne
Van den sconen jongen joncfrouwen
Ende van den hoveschen gerakeden vrou-
Ende van den jongelingen daeran, [wen,
16380 Ende van menegen hoveschen man,
Die t¹⁶ herte behagel hebben ende jolijt
Dor die soete nuwe¹⁷ tijt,
Die doe was angegaen; —
In deser¹⁸ tijt, heb ic verstaen,
16385 Doe gevil dat Gawein¹⁹
Ende Garies ende Agravein²⁰
Ende Gwerries²¹, ende Galescins, twaren,
Entie²² in haer²³ geselschap waren
Wouden²⁴ varen ten koninck²⁵ Arture;
16390 Ende als iu sal tellen daventure

¹wo desse ²berichten ³we ⁴soeten ⁵do de wolde
⁶gronen lobe ⁷ontsticket ⁸soeten ⁹busch ¹⁰eerde ¹¹dinch
¹²tijde ¹³jongen ¹⁴hebbet ¹⁵de dat ¹⁶de soeten
nuwen ¹⁷deser ¹⁸Gawaen ¹⁹Egravaen ²⁰Eng. *Gawe-
ries* ²¹unde de ²²er ²³wolden, koninck ²⁴zeg ik iu

Alle dese kinder nu²⁶

- Waren Arturs susterkinder, seggic iu;
Want Ygerne, koninck Arturs moeder²⁷,
Als ic iu sal maken vroeder²⁸,
16395 Hadde twe dochter van horen²⁹ man
Den hertoge, entie³⁰ ene daeran
Hadde te wive die³¹ koninck³² Ventres;
Daeran wan hi enen sone na des,
Die Galescins was geheten,
16400 Die seder was een ridder vermeten,
Als gy wel horen sult hierna;
Entie³³ koninck³⁴ Lot, alsic versta,
Hadde die ander dochter te wive,
Ende hi wan an horen live
16405 Vier sone, entie³⁵ ene hiet Gawein
Die ander Gwerries³⁶ entie derde Agra-
Entie vierde hiet Garies. [vein³⁷,
Si waren scone, sijt seker des,
Ende vrome alle te wapene daernaer,
16410 Doe si opquamen³⁸, wet vorwaer.
Nu hoerde Galescins, Co. Ventres sone,
Sine moeder seggen dicke na datgone
Dat die koninck Artur waer³⁹ sijn oem;
Doe nam hi des an haer goem,
16415 Ende sochte enen bode, dien hi sende
An Gawine, siue neve⁴⁰, met genende,
Ende an sine broeder, wet vorwaer,
Dat hine quame spreken daernaer
Ter nuwer⁴¹ ferteit in Broserant⁴²,
16420 Ende dat hi quame⁴³ daer te hant,
So hi alrehomeleeste⁴⁴ kan,
Ende dade⁴⁵ ember den raet daeran
Dat hi trecke, of hi mach,
Des derden dages na Paeschedach.
16425 Dus reet die bode enwech, seggic iu,
So lange dat hi te Gales quam nu,
In die stat, daer die kinder waren,
Metter moeder⁴⁶; maer die vader, twaren,
Was te⁴⁷ Hauterive in der stat,
16430 Daer die Sennen lagen⁴⁸ by dat.
Also die⁴⁹ bode te⁵⁰ Gales quam
Ende hi Gawine daer vernam,
Dade⁵¹ hi den raet, dat hine⁵² sprac daer
Ende zeide hem, dat hem ontbode daernaer
16435 »Galescins, iu neve; ende oec wet,

²⁶moder, vroeder ²⁷oren ²⁸oren ²⁹quemen ³⁰weer
³¹neven ³²nuwen ³³Eng. *at newerk in Brochelonde*
³⁴quemo ³⁵heimelikes ³⁶dede ³⁷mit der moder ³⁸to
³⁹de Seynen legen ⁴⁰de ⁴¹he ne.

- Dat gy iu broeder brenget met¹
 Ende komet ter nuwer ferteit inne,
 Also lief als gy hebt² sine minne;
 Hi sal daer emberiegen iu wesen,
 16440 Ende trecket des Paeschedages na desen
 Opten derden dach nadien".
 Doe die kinder hoerden van dien,
 Waren si des blyde, ende zeiden doe,
 Si souden daer alle komen alsoe,
 16445 Want si wisten wael, zijt seker das,
 Dat sonder orbaer niet en was
 Dat hise so haestelic ontbode daer.
 Gawyn gaf een ors daernaer
 Den bode³, ende hiet hem also houde⁴
 16450 Dat hi hem sinen neve groeten soude⁵.
 Die bode seide, hi soudet⁶ doen vorwaer
 Ende es nu gesceden⁷ van daer,
 Ende voer so lange doe nadas,
 Dat hi quam daer Galescins was;
 16455 Ende doe hi quam tsinen joncheer,
 Groete hine van Gawinshalven seer,
 Ende seide, dat hi hem gelovede nu,
 Ende sine broeder mede, seggic iu,
 Datsi sullen ter nuwer ferteit al
 16460 Comen, hebbensi geval,
 Opten dach, dat hise ter stede
 Comen hiet, sonder enege bede.
 Doe ginck hem Galescins bereiden
 Met sinen gesellen, sonder beiden,
 16465 Ende voer ter nuwer ferteit daernaer,
 Ende quam opten Paeschdach daer,
 Ende ontbeide daer sine neven nu
 So lange datsi quamen, seggic iu.
 Daer dade dene den ander feeste groet,
 16470 Doe vragede Gawin waerombe hine ont-
 So haestelijc? »dat soude ic nu [boest
 Gerne weten hier van iu;
 Want en hadde iu boetscap gedaen,
 Wi waren nu anderswaer sonder waen,
 16475 Daer wy nu begeren te sine
 Hemelike ende oec stillekine".
 Als dat Galescins hoerde, doe zeide hi:
 »Neve, waer wildy varen sonder my?
 Gy en zoudt met rechten negene⁸ dinge
 16480 Doen, sonder my sonderlinge;
 Segget my, waer gy varen wilt nu
- Dan sal ic minen wille⁹ seggen iu;
 Ende waerombe ic iu hier ontboet,
 Sal ic iu seggen, cleen ende groet".
 16485 Gawyn seide doe: »bi Onsen Heer,
 Ic wil varen nu voertmeer
 Dienen¹⁰ enen den alrebesten man,
 Den soetsten¹¹ enten¹² mildesten daeran,
 Enten¹³ goedertierensten ende vroemsten
 16490 Den edelsten van al Kerstenhede¹⁴ [mede,
 Ende daer ic meer dogeden mede
 Af hebbe gehoert, nu ter stede,
 Dan ic iu oit¹⁵ seggen hoerde
 Van ienegen manne, in waren woerde",
 16495 »God¹⁶, zeide Galescins nu meer,
 »Wie mach dit zijn, God¹⁷, lieve Heer,
 So moety¹⁸ geven, dat moet¹⁹ wesen
 Daer ic iu omb ontboet vor desen".
 »By Gode", zeide Gawyn voertan,
 16500 »Men soude²⁰ niet verswigen sulken man
 Maer hi soude genoemt sijn gereet
 Vor alle goede liede, God weet;
 Hi es geheten die koninck²¹ Artuer
 Ende es iu oem, entie onse ter uer;
 16505 Maer met groten ourechte sekerlike
 Orlogen hem die barone van den rike,
 Diene²² met rechte minnen souden seer;
 Ende dat keune God, Onse Heer,
 Dat ik swaert en²³gorde nembermeer,
 16510 Hi en hebbet my selven gegort eer".
 Ende also Galescins dit verhoerde,
 En was hi nie²⁴ so blide van woerde,
 Ende greep Gawyne in sine arme doe
 Ende helsedene van bliscapen alsoe,
 16515 Ende zeide hem, dat hine mede
 Nergent omb anders ontboet ter stede
 Dan ombe dese sticke²⁵ openbaer;
 Ende doe seide hi hem daernaer
 Dat hi oit²⁶, sint dat sijn vader
 16520 Van der batalien komen was te gader,
 Daer hi hiervor inne gesconfiert was,
 Wille²⁷ oec sint hadde, zijt seker daa,
 Dat hi ten²⁸ koninck Artur varen woude²⁹.
 Gawyn seide doe also houde³⁰,
 16525 Dat hijt³¹ heeft horen seggen al
 Hoe dat gesciede, groet ende smal,
 »Ende mijn moeder zaidet oec my

¹med ²hebbet ³omber ⁴boden ⁵holde, solde ⁶zol-
 det ⁷gesceden ⁸gene ⁹willen ¹⁰deynen ¹¹soetsten
¹²unde den ¹³Cristenhede ¹⁴ie ¹⁵Got ¹⁶mote gy

¹⁷dat mote ¹⁸solde nicht ¹⁹de honinch ²⁰de ene
²¹ne ²²stucke ²³willen ²⁴to ²⁵wolde, holde ²⁶he dat.

- Hoe alle dinck¹ gesciet sy¹¹.
Doe si lange hadden aldaer
16580 Gesproken, doe visierden si daernaer,
Welke tijt si² trecken wouden³.
Si droegen⁴ overeen, dat si soudens⁵
Binnen veertien⁶ nachten trecken met.
Dus sciedensi daer ongelet,
16535 Ende elc voer thueswaerthem bereiden
Al hemelyc⁷, al sonder beiden,
Van orsen, van gereiden vorwaer,
Van sierheden⁸ scoene ende claer,
Ende van wapene mede nu,
16540 Alse hem betaemde, zeggic iu;
Galescins nam met hem daernaer
Twehondert gesellen, vroem⁹ ende claer,
Wael¹⁰ gereden ende wael¹⁰ te harnas,
Entie¹¹ besten mede, sijt seker das,
16445 Die in alle sinen rike waren,
Ende es so hemelyc⁷ enwech gevaren,
Dat sijn vader niet en wiste nu,
Ende quam ter nuwer ferteit, zeggic iu,
Ende bleef daer so lange mede,
16550 Dat Gawyn quam daer ter stede,
Ende sine broeder, die brachten daer
Vijf hondert man, dapper ende claer,
Ende wael¹⁰ gereden ende te harnas,
Ende wael¹⁰ alle, zijt seker das,
16555 Hoger liede¹² kinder, ridder ende knapen,
Die wael dienen¹³ konden met wapen,
Maer van den vijf hondert wasser zestich
Ridder¹⁴, dapper ende snel, [wel¹⁵
Ende van dien, die Galescins brachte daer,
16560 Wasser twintich ridder¹⁶ maer.
Doe si dus vergadert¹⁷ waren
Haddensi grote feeste, twaren,
Ende bereiden hem daer ter stede.
Daer droegen¹⁸ si overeen oec mede,
16565 Datsi trecken wouden¹⁹ te Logres
In Bertanien, zijt seker des;
Daer soudensi ierst vernemen nu,
Waer die koninck, haer oem, es, zeggic iu.
Dus es Gawyn ende Gwerries
16570 Ende Agravein ende Garies
Ende Galescins, met haren lieden²⁰
Ende met al horen masnieden,
- Van der nuwer ferteit gesceden
Ende te Bertanienwaert gereden,
16575 Ende voeren vier²¹ dage alsoe.
Des vijften dages stondensi op vroe
Ombe der hetten wille²² dordas,
Die in midden den dach was.
Dus redensi in der coelhede
16580 Des morgens, doet²³ scone was, mede
Si minden sere die soete²⁴ tijt
Als die jonck²⁵ waren ende jolijt,
Si waren noch, wetet, te doene niet
Grote pine²⁶, si waren, dat siet²⁷,
16585 Wel gewapent alse knapen doe²⁸
Plagen²⁹ te sine, ic segge iu hoe³⁰:
Elc hadde enen yserinen hoet
Op sijn hovet, vaste ende goet,
Ende haer swaerde hingen doen³¹
16590 An den gereide, an den artsoen;
Want dat lant en was niet alsoe
Seker, ombe der Sennen wille, doe³²
Ende dat was een vol lant
Van allen goede³³, dat men vant,
16595 Ende was scade, zijt seker das,
Dat al sulc lant gedestruuert was
So lange tijt ende met onrechte.
Dese kinder, daer ic iu af berechte,
Reden te Logreswaert, al horen pas,
16600 Ende onderwegen, zijt zeker das,
Vondensi den koninck Gwinebante [lante,
Enten³⁴ koninck Walebrone ende Mode-
Enten³⁵ koninck Sornagut ende Sorin-
Enten³⁶ koninck Kinehante; [gante,
16605 Dese hadden dat lant van Logres
Gedestruuert, zijt zeker des,
Ende gerovet, ende voerden daer
Grote spise met hem vorwaer;
Sovele hadden genomen sy,
16610 Dat lange haer liede mochten daerby
Genoech hebben gehat daermede,
Vleesch, broet, wijn, gereide;
Want si hadden gerovet ten stonden
Dhavene³⁷, daer si groet goet inne vonden,
16615 Wantai vondense al vol³⁸ ter stede
Van spise ende van comenscap mede,
Sodatsi sevendusent somer³⁹ aldaer

¹dinge ²dat se ³wolden, solden ⁴droegen ⁵veer-
teen ⁶heimelyc ⁷zijrheiden ⁸vrome ⁹wal ¹⁰unde de
¹¹lude ¹²ritter ¹³denen ¹⁴vergaddert ¹⁵luden
¹⁶veer ¹⁷hette willen ¹⁸do dat ¹⁹de soten ²⁰jonch

²¹Eng. *tender to suffre grete travayle* ²²wet, do, wo
²³plegen ²⁴do ²⁵guede ²⁶unde den ²⁷de havene
²⁸vul ²⁹Eng. *someris*.

- Ende vijf hondert wagene daernaer,
Ende seshondert kerren loeden¹ mede.
- 16620 Dat karren² was so groet ter stede,
Dat onvertallic³ te seggene es;
Ende aldaer si voeren, zijt seker des,
Stoef die moude⁴ ongehier⁵,
Ende si makeden so groet vier⁶
- 16625 In den dorpen⁷, die die Senen⁸
Ontstaken⁹, daer si voeren henen¹⁰,
Dat men wel mochte sien¹¹
Ene¹² halve myle van dien
Waerheen datsi voeren mettesen¹³.
- 16630 Alsoe die kinder nakeden den resen¹⁴,
Ende hoerden dat helpgeroep mede
Van den lantlieden¹⁵ ter stede,
Ombdatse die Sennen¹⁶ roveden daer
Ende verbranden; oec wet vorwaer
- 16535 Datter daer wel tien¹⁷ dusesent was,
Sonder dat voetvolc, die nadas
In dat lant liepen ende roefdent¹⁸ al; —
Doe die kinder hoerden dat gescal
Ende dat verdriet¹⁹, die²⁰ daer gescieden;
- 16640 Doe vrageden die kinder den dorplieden²¹
Waer die koninck Artur es.
Die dorpliede seiden na des,
Dat hi te Carmelide waer²² nu,
»Ende te Halfvasten, seggie in,
- 16645 Voer hi rechte derwaert²³;
Ende hi hevet hier also bewaert
Sine borge ende sine stade,
Dat hem nieman en kan doen scade.
Des sijn die Sennen so erre²⁴,
- 16650 Dat sijt al verderven by ende verre²⁵,
Ende roven dat lant, als gy siet²⁶.
Doe die kinder hoerden, dat die koninck niet
In den lande en es, doe zeiden sy
Datsi wouden verweren daerby
- 16655 Den roef, ende tlant houden daernaer
Tote dat die koninck, haeroem, komen waer.
Alsoe die dorpliede hoerden die woert
Vragedensi, wie si waren, voert.
Doe zeiden hem die kinder daernaer
- 16660 Wie si waren. Des waren daer
Die dorpliede herde blide seer,
Want si hopen, dat sine eer
- Die koninck soude behouden thant²⁷,
Overmyds hem, ende oec sijn lant,
16665 Ende van den koninge, overmyds hem,
Penseden²⁸ si daer in horen sin,
Vrientscap²⁹ zoude werden eer iet lanc;
Si wisten des den kindren³⁰ groten danc
Ende prijsedense herde sere daer,
- 16670 Ende si daden³¹ hem oec daernaer
In hoer geselschap, ende reden mede
Daer die kinder reden ter stede.
Enten³² kindren³³ wies³⁴ haer herte
Van den verdriete ende van den smerte,
- 16675 Die³⁵ die Sennen daer daden int lant,
Ende riepen op haer liede³⁶ te hant:
»Gy edele barone, bereidet in,
Laet ons desen roef bescudden nu,
Dien³⁷ dese quade Sennen voeren;
- 16680 Laet sien, wie sal hem wel roeren?³⁸
Doe vergordensi hoer orse daer
Ende saten³⁹ daer op, ende daernaer
Ordineerden die ridders⁴⁰ haer scaren,
Die⁴¹ daer wel tachtentich waren,
- 16685 Die vrome waren⁴² ende getrouwe⁴³;
Ende alsoe die lantliede dat scouwen,
Trocken⁴⁴ daer an hem, des zijt vroet,
Wael vijf hondert tors ende te voet;
Ende alsi⁴⁵ dus vergadert waren,
- 16690 Voeren⁴⁶ si alle gader daernaer
Ende ontmoeten die⁴⁷ kerren ter stede,
Ende hem vierdusent oec daermede,
Die die⁴⁸ kerren geleiden daer;
Ende dat was nonedages vorwaer⁴⁹,
- 16695 Ende was oec wtermaten heet⁵⁰,
Ende dat sant stoef gereet.
Daersi nu hene lieten draven
Daer die viande vorscaven,
Daer sloegensi iu met geruchte groet,
- 16700 Ende wonedense ende sloegenae doet.
Gawyn doeder sovele daer nu,
Dat hi bebloedet was, zeggic in,
Van boven tote beneden toe;
Daer en sloecher nieman doe
- 16705 Sovele, als hi dede, wetet vorwaer,
Want hi droech ene gyserne⁵¹ daer,
Daer hi met beiden handen sloech mede;

¹loden ²Eng. *carriage* ³unvertellic ⁴molde ⁵ongehuer ⁶vuer ⁷de dorpe ⁸Seynen. heynen ⁹ontsteken ¹⁰seen ¹¹cync ¹²myt desen ¹³Eng. *chivachie* ¹⁴luntluden ¹⁵tijn ¹⁶dat ¹⁷Eng. *plaintes* ¹⁸dorpluden ¹⁹weer ²⁰darwert ²¹irre, virre ²²to hant ²³pinseden ²⁴vren-

scap ²⁵kindern ²⁶deden ²⁷unde den ²⁸wos ²⁹dat ³⁰lude ³¹seten ³²ritters ³³der ³⁴weren ³⁵getrouwen ³⁶treckeden ³⁷alse se ³⁸voren ³⁹den ⁴⁰de de ⁴¹Eng. *and it was passed mydday* ⁴²hiet ⁴³Eng. *an ase*.

- Wien¹ hi gerakede daer ter stede,
 Dien² clovede hi toten gordele toe,
 16710 Ende sine broeder dadent³ oec wel doe,
 Sodat nieman (en) dorste ontbeiden
 Hoers⁴ slages; oec en⁵ woude niet sceiden
 Galeascins van Gawyne ter stede
 Die wonder oec met wapene dede;
 16715 Hi sloech al doet dat vor hem quam.
 Maer van dien² wonder men noit vernam,
 Dat Gawyn dede, want vor hem ter uren
 En mochte yser noch stael⁶ geduren,
 Noch wapene noch man negeen
 16720 Die so sterck was, maer nember een.
 Hier dadent³ die kinder also wale
 Dat van den vier⁷duzent by getale,
 Die den roef geleiden daer,
 Niet meer dan twintich ontvoer daernaer
 16725 Ende vloen ten andren⁸ waert
 Dier⁹ sevendusent was in der vaert;
 Maer si en hadden som gene wapen,
 Si hadden so¹⁰ doen trossen hoer¹¹ knapen
 Ombe der hetten wille¹², die was doen.
 16730 Doe dese twintich quamen gevloen,
 Groet geruchte makedensi daernare,
 Ende riepen datsi al verslagen waren.
 Doe dit diegene hoerden vorwaer
 Die die¹³ kerren leiden daer,
 16735 Riepen si daer te wapen nu
 Die si daer hadden, zeggic iu;
 Maer terde¹⁴ deel van hem, als men siet,
 En hadden daer haer wapene niet;
 Want die metten¹⁵ kerren waren voren¹⁶
 16740 Haddense met hem, des haddensi toren¹⁷,
 Entie¹⁸ hadden die kinder gewonnen daer
 Ende sondense metten¹⁵ dorplieden¹⁹ naer
 Te Logreswaert binnen der stede;
 Entie¹⁸ kinder volgeden oec mede
 16745 Den twintigen, die daer nu vloen,
 Dat si quamen²⁰ op diegene doen
 Die hem daer wapenden metter vaert,
 Daer sloegensi in ongespaert.
 Daer wart die batalie nu groet,
 16750 Ende daer wart so grote noet,
 Dat wonder was te²¹ ansiene
 Tesen²² ingange, tesen²³ gesciene
- Sloech Gawyn als die koene²⁴
 Met siner gisermen koninck Alebroene²⁵
 16755 Dat hine²⁶ clovede toter borst toe;
 Ende Galeascins sloech mede doe
 Den koninck²⁷ Soringanne doet ter stede
 Ende ander vele ridders²⁸ mede.
 Ende Agrawein²⁹ sloech in die porse
 16760 Ende vellede menegen van den orse;
 Gaheries, die jagede Gwinebande
 Den koninck vor hem, al was dat scande,
 Hi vlo van siner geselschap daer
 Enen bogenscote verre vorwaer.
 16765 Dit was ombedat hi stac tcr aerde³⁰
 Gaheriesse³¹ van sinen paerde
 Ende gewont hadde met sinen speer³²,
 Maer hi en hadde daerof gene deer³³.
 Dit woude Gaheries³⁴ wreken daer,
 16770 Maer Gwinebant ontvlo daernaer
 Want hi siner niet dorste ontbeiden;
 Want hi sach hem daer in dat sceiden
 So vreselike slage slaen,
 Dat hi des blide waer kondi³⁵ ontgaen.
 16775 Dit boeck secht oec³⁶, hier ter stede,
 Dat hi niet vele min met wapene dede
 Dan sijn broeder Gawyn vorwaer,
 Doe hi sine tijt hadde ende sine jaer;
 Ende als³⁷ sach datten³⁸ Gwinebant
 16780 Ontwenkede, swoer hi te hant
 Hi en ontvoer hem so nembermeer,
 Hi en soude sinen broeder wreken eer;
 Want hi meende³⁹ dat hi doet waer,
 Hi sloech sijn ors met sporen daernaer
 16785 Ende jagedene so verre nadas,
 Dat hi verre van sinen lieden was;
 Doe quamen tegen hem Gwinebannes lie-
 Al gewapent, ende elc daer tyde [de⁴⁰
 Te strydewaert; ende Gaheries hoeft ver-
 16790 Den koninck, ende riep nu: »betaelt!« [haelt
 Mettien⁴¹ hevet hi dat swaert verheven
 Enten⁴² koninck⁴³ enen slach gegeven
 Tuscen den helme enten⁴⁴ scilt ter stede
 Optie⁴⁵ scouderen, dat hi daermede
 16795 Den arm metten scilde dade daer
 Ter aerden⁴⁶ vallen; ende daernaer
 Wart die koninck⁴⁷ versaget alsoe,

¹wat ²den ³deden dat ⁴ores ⁵ne ⁶staen ⁷veer ⁸an-
 dern ⁹der ¹⁰oren ¹¹willen ¹²den ¹³dat derde ¹⁴myt-
 den ¹⁵vorn, torn ¹⁶unde de ¹⁷dorpluden ¹⁸quemen
¹⁹to ²⁰to dessen ²¹kone, Alebrone ²²to der ²³ko-

ninck ²⁴ritters ²⁵Egraweyn ²⁶eerde ²⁷Gariase,
 Garies ²⁸sper, der ²⁹weer konde he ³⁰ook ³¹alse he
³²dat em ³³mende ³⁴lude ³⁵mit den ³⁶unde den
³⁷op de ³⁸to der eerden.

- Dat hi iu onmacht ter aerden vil¹ doe;
Doe keerde² Gaheries nadat,
16800 Ende was blide dat hi ter stat
Sinen broeder hevet gewroken an dien³.
Desen slach hebben die Sennen gesien⁴,
Ende wouden dit op hem wreken daer,
Entie⁵ koninck Gwinebant riep daernaer:
16805 »Gy lateten iu oevele⁶ ontgaen⁷.
Doe sloegen si al op hem saen,
Ende omberingeden ende staken mede
Met glavien op hem daer ter stede,
So datsi sijn ors doden daer
16810 Ende velden hem ter aerden naer⁸;
Maer hi spranc op sine voete doe,
Ende nam sijn swaert ende ginck⁹ hem toe
Ende weerdene¹⁰ als een lewe daermede;
Daer en was negeen Senne ter stede,
16815 Die hem dorste iet genaken
So verre¹¹ als sijn swaert konde geraker,
Maer si scoten op hem, weet vorwaer,
Met speren, met swaerden, met kniven daer.
So lange datsine op sine knien¹²
16820 Twewerf brachten mettien¹³;
Hi en hadde niet mogen geduren
Hi en waer gevangen ocht¹⁴ doet ter uren.
En hadde gedaen een knape nu
Die sere quam roepende, zeggic iu,
16825 Ende mesbarende¹⁵ in den pleyne,
Met sinen handen slaende op Gaweyne
Die gereddet hadde Garietten,
Sinen broeder op dat ors, sonder letten,
Dat hi ochte¹⁶ Sarnagut den koninck wan
16830 Die knape riep: »Gaweyn, edel man,
Wat let iu? my duncket, seggic iu,
Dat gy Gaheries verliesen sult nu,
Gy en voerten¹⁷ bescudden, want hi es¹⁸
So verre¹⁹ gevolget, zijt zeker des,
16835 Eenen koninge, dien²⁰ hi nu sloech;
Des hevet hi nu sijn ongevoech,
Want menech Senne heveten nu
Omberinget; oec²¹ zeggic iu
Datsi sijn ors hebben gedoet.
16840 Hi hevet soccoers²² groten noet;
Dat es²³ scade bliwet hi doet in den pleyn²⁴.
Also dit verstont Gaweyn²⁵,
- Haddi²⁶ des rouwe ende riep seer
An Onse Vrouwe ende an Onsen Heer;
16845 Ende seide: »Maria moeder vol²⁷ alre doget,
Ic bidde iu, dat gy my verhoget
Van mynen broeder, dat icken²⁸ niet
En verliese; want waer dat gesciet
Ic en worde nembermeer blide dan,
16850 Ende nembermeer so en quame voertan
Scilt an mijn hals!" -- Doe vragede hi²⁹
Den knape³⁰ waer sijn broeder sy.
Ende hi wiseden hem ter stede
By enen bosche³¹; doe riep gere
16855 Gaweyn sine gesellen na dien,
Ende zeide: »nu sal ic wael sien
Wie (mi) helpen³² sal ter stede".
Galescins tot³³ Gawine doe zeide:
»Lieve³⁴ neve, wat segdy³⁵ nu?
16860 Hier soude³⁶ nieman ander bidden, zeggic
Maer elc soude³⁷ riden dat hi mochte [iu,
Si en sullen³⁸ hem doet³⁹ hebben als ic
Eer wy daer comen, weet vorwaer". [dochte
Doe sloegen die kinder met sporen daer,
16865 Ende Gaweyn reet vor, sij iu bekant;
Hi hadde ene giserm in der hant
Ende es⁴⁰ in hem gereden daer,
Ende sloech op nem sulke slage naer⁴¹
Metter⁴² gisermen, sonder vorste,
16870 Dat nieman siner ontbeiden dorste;
Want wien hi gerakede bleef doet.
Sine gesellen reden in dat conroet
Ende velder so vele van den paerden⁴³.
Dat si met hoepen lagen⁴⁴ ter aerden⁴⁵;
16875 So lange vochten si ende streden,
Datsi Gaheries ter⁴⁶ steden
Gestreckt vonden liggen onder voet,
Ende hadden hem den stalen hoet
Afgedaen entie⁴⁷ coffie met⁴⁸,
16880 Ende sijn hovet ontwapent, dat wet,
Ombe hem af te slane aldaer.
Doe bedachtensi hem naer⁴⁹
Dat sine levendich wouden⁵⁰ vaen,
Enten koninck⁵¹ Barnagut senden saen,
16885 Horen⁵² heren; want hi was
Koninck⁵³ van den Sennen, ende ombdas
Bondensi hem sine hande recht

¹vel ²kierde ³den ⁴geseen ⁵unde de ⁶ovele ⁷dar-
naer ⁸genk ⁹werden ¹⁰vere ¹¹kneen, mytdeen ¹²off
¹³mysbarnde ¹⁴vort ene ¹⁵is ¹⁶den ¹⁷ok ¹⁸hulpe
¹⁹Gawyn ²⁰hadde he ²¹vul ²²ik ene ²³he ²⁴knappen
²⁵busche ²⁶helpen ²⁷to ²⁸leve ²⁹zegge gy ³⁰solde

³¹zolen ³²dodet ³³is ³⁴darnaer ³⁵mit der ³⁶perde
erden ³⁷legen ³⁸to der ³⁹unde de ⁴⁰Eng. his halte
of stiel and his coyf of mayle ⁴¹ze em darnaer
⁴²wolden ⁴³coninch ⁴⁴oren.

- Opten¹ rugge, ende leiden averecht.
 Ende binnen dien daer³ quam Gawein
 16890 Ende sine broeder opten plein,
 Ende sloegen² op hem slage so groet,
 Dat al moeste⁴ bliven doet,
 Dat hem genakede daer ter stede.
 Gawyn dat meeste wonder dede,
 16895 Dat ieman sach in genen dagen.
 Doe dit diegene aldus sagen
 Die sinen broeder hadden gebonden,
 Gingensi vlien⁵ wat si konden;
 Ende Gaheries sach Gawine doe,
 16900 Hi scamede hem dat hi lach alsoe
 Ende spranc op; ende daernaer
 Ontbondensi sine hande; doe nam hi daer
 Sinen hoet ende settene nu
 Op sijn hovet, dat zeggic iu,
 16905 Ende nam sijn swaert in sine hant,
 Ende ginck hem weren, sijn iu bekant;
 Doe sach hi ombe ende vernam
 Waer sijn broeder Agrawein⁶ quam,
 Ende brachte hem een ors, ende seide:
 16910 »Broeder, nu sit op sonder beiden⁷, [socht⁸
 Van ons te vaerne⁹, gy haddet verkocht
 Des waert iu¹⁰ genoegh, zeggic iu”.
 Hi sat op dat ors, ende daerna nu
 16915 Vergaderden die gebroeder haer liede¹¹,
 Entie¹² Sennen, met horen ongediede¹³.
 Bliesen haer trompen ende makeden daer
 Haer batalien, wet vorwaer;
 Entie¹⁴ kinder vergaderden aen hem doe
 16920 Entie dorpliede mede alsoe;
 Ende som voerden¹⁵ si den roef groet
 Te Logreswaert met groter spoet,
 Ende was drie¹⁶ mylen van daer;
 Si meenden altenen dat men hem naer
 16925 Volgen mochte van den Sennen nu;
 Ter poerten quamensi, zeggic iu,
 Ende riepen: »laet in”; doe vrageden daer
 Die die poerten hoeden daernaer:
 »Wies¹⁷ es dat goet?” — Doe zeiden si¹⁸:
 16930 »Hier sijn komen kinder vry,
 Gawyn ende sine broeder, dat wet,
 Ende Galescins, haer neve, met,
- Die es des koninck Ventres soen,
 Ende hebben met hem sevendusent koon,
 16935 Die jonge liede¹⁹ sijn ende stout²⁰,
 Ende seggen datsi met gewout²¹
 Hores omes lant sullen helpen honden²²
 Ende nembermeer, bi horer scouden²³,
 Horen oem en zullen begeven;
 16940 Si quamen ridende hier beneven,
 Daer die Sennen dat goet voertan
 Voerden enwech met vier²⁴ dusent man.
 Si sloegen²⁵ doe in den hoep
 Ende hebbense altemale doet,
 16945 Ende bescudden t²⁶ goet aldaer
 Ende gaven dat ons te voerne daernaer
 Ter statwaert, ende si bleven daer an
 Vechtende tegen sevendusent man,
 Die alle volgeden den proye;
 16950 Ondoet die poerte met groter joye²⁷,
 Ende voert hem helpen so doedy wale²⁸.
 Alsoe die poerter hoerden dese tale,
 Waren si des blide ende ontdeden
 Haer poerten met groter haestecheden,
 16955 Ende lietense inkomen, ende daernaer saen
 Gereidensi hem sonder waen
 Ende wouden den kindren helpen daer.
 Doe blies²⁹ men een horen saen daernaer;
 Ende als men dit hoerde in der stat
 16960 So vergaderde al dat volc nadat [daer
 Vor des borchgraven³⁰ hues, ende beiden
 Thent³¹ dat hi tot hem quam daernaer.
 Dese borchgrave was getrouwe mede
 Ende hiet Does van Cardoele, der stede,
 16965 Doe ginck hi daer die liede³² waren,
 Daer vant hi hem sevendusent, twaren,
 Wale³³ gewapent ende tors mede.
 Doe zeide hi tot hem: »gy sult in der stede
 Som bliven, ombe die stat te³⁴ bewaren,
 16970 Ende som sullen wy wtwaren;
 Want wy en³⁵ weten niet, wat³⁶ wy gemene
 Vinden, dat waer quaet lietewy allene
 Onse stat”. Doe seiden si daer
 Toten borchgrave: »gy zegget waer,
 16975 Nu nemet so vele als gy selt³⁷.
 Doe nam hi daer³⁸ vier³⁹ dusent getelt⁴⁰,
 Ende drie⁴¹ dusent liet hi in der stede

¹op der ²dat dar ³slogen ⁴moste ⁵vleen ⁶Egrawein ⁷beide ⁸vere vlocht ⁹to varne ¹⁰wirt dir; Eng.: *full nygh hadde ye more lost than wonne* ¹¹lude ¹²ongiede ¹³unde de ¹⁴vorden ¹⁵dre ¹⁶wes ¹⁷guet ¹⁸do zegeden se ¹⁹lude ²⁰stolt, gewolt ²¹holden, scolden

²²veer ²³slogen ²⁴dit ²⁵Eng. *and foughten with hem till they have hem all slayn and discourfited, and sesed us with the pray to bringe to this citee saf; and ther fore open the yates.* ²⁶bleef ²⁷borchgreven ²⁸went ²⁹wal ³⁰to ³¹ne ³²want ³³er ³⁴veer ³⁵wilt, getilt ³⁶dre.

- Die stat te houdene¹ mede.
Doe voer die borchgrave gereet
- 16980 Daer men herde sere streeet;
Maer die Sennen en merkedon niet das,
Ombedat daer³ niet herde vele en was
Metten⁴ kindren, ende oec, twaren,
Ombedat die kinder jonck waren
- 16985 Ontzagen⁵ si se te⁶ min ter stede, [mede
Ende oec en haddensi maer tachtentich
Ridder⁷ daer, ende sechshondert knapen,
Ende driehondert lantliede in die wapen,
Die an die kinder komen waren,
- 16990 Die zeiden, datsi liever, twaren,
Te⁸ stervene hadden dan si hem afgingen;
Enter⁹ Sennen was, in waren dingen,
Sevendusent, entie koninck Modelant
Was derselver een, ende Gwinebant.
- 16995 Dese makeden twe batalien naer¹⁰,
Ende in elker batalien was daer
Drie¹¹ dusent ende vijfhondert mede;
Dese vergaderden alle ter stede
Optie¹² kinder, ende Gwinebant
- 17000 Hadde een scerp yser in der hant;
Hi was groet, sterck, ende koene¹³,
Hi quam so overmoedech¹⁴ in sinendoene¹⁵,
Ocht hi¹⁶ se alle woude veriangen
Ende verblasen ende versagen;
- 17005 Ende Gawyn, die vor hem allen was,
Hielt sijn speer¹⁷, sijn seker das,
In siner hant ende quam hem tegen
Daer die gene quam geslegen
Ende Gawine op sine borst stac,
- 17010 Dat sijn speer in sticken brac;
Maer sijn halsberch was daer so goet,
Dat hi des stekes daer wederstoet;
Ende Gawyn reet an hem daer
Ende gaf hem enen slach so swaer,
- 17015 Dat hi lach op sijn artsoen,
Ende hadde hem niet ontkert doen
Die giserme in der hant,
Also als hem die slach ontwant,
Hi hadde hem dat hoveet geclovet
- 17020 Al toten tanden, des gelovet;
Ende also als die slach scampede neder,
Sloech hi den orse also weder
- Den hals af; doe vielen si¹⁸
Beide ter¹⁹ aerden, dat ors ende hi.
- 17025 Doe die Sennen zagen²⁰ vallen horen heer,
Waren si rouwech herde seer,
Si meenden²¹ alle te hant
Dat hoer koninck doet waer²² Gwinebant;
Doe sloegensi alle derwaert²³
- 17030 Ombe hem²⁴ bescuddene ter vaert,
Ende Gawyn sloech in hem daer,
Ende si staken²⁵ op hem daernaer
Met horen speren²⁶ in allen sinnen;
Si dorstaken²⁷ sijn ors daerbinnen,
- 17035 Sodat sijn ors ter aerden vil doe²⁸
Ende hi spranc op ende ginck²⁹ hem toe³⁰,
Ende sloech so vreeslick³¹, sonder vorste,
Dat hem nieman³² genaken (en) dorste;
Ende sine broeder, ende sine gesellen mede,
- 17040 Quamen³³ daer toe slaende ter stede,
Ombe hem³⁴ bescuddene daer.
Doe wart die strijt sterck ende swaer,
Ende Gawyn vernam an den Sennen doe,
Datsine wouden vaen alsoe;
- 17045 Doe zeide hi: by Gode, Onsen Heer,
Si en vaen my niet hudemeer,
Alwaer ick hier allene nu!"
Hi greep sine giserme, zeggic iu,
Met beiden handen, ende liep te hant
- 17050 Daer hi enen Senne³⁵ vant,
Die Agraweine, sinen broeder, doen³⁶
Hadde geboget op dat artsoen,
Ombe hem sijn hoveet af te slane.
Heer Gawyn, die dit sach ane,
- 17055 Was wel nae verwoedet³⁷ ombedat;
Hi sette sine voete te gader ter stat,
Ende hief³⁸ die giserme doe
Ombe den Senne te slane alsoe;
Ende als diegene den slach sach komen,
- 17060 Heeft hi den scilt daer iegen genomen,
Ende Gawyn sloech nochtan den scilt
In twee³⁹ sticken, dien⁴⁰ hi vor hem hilt.
Entie⁴¹ slach ginc op die scouder⁴² doe
Ende sloechen ten⁴³ gordele toe;
- 17065 Diegene vil doet an dat sant,
Ende Gawyn spranc op dat ors te hant,
Ende riep die sine, ende seide mettien⁴⁴:

¹to holdene ²er ³mit den ⁴ontsegen ⁵de ⁶ritter
⁷to ⁸unde der ⁹darnaer ¹⁰dre ¹¹op de ¹²kone,
done ¹³overmodich ¹⁴off he ¹⁵sper ¹⁶do vellen se,
he ¹⁷to der ¹⁸zegen ¹⁹meenden ²⁰weer ²¹darwert

²²em to ²³steken ²⁴spern ²⁵veldo, to ²⁶genck
²⁷vreslich ²⁸neman ²⁹quemen ³⁰Seynen ³¹do ³²ver-
wodet ³³hoeff ³⁴twen ³⁵den ³⁶unde de ³⁷scolderen
³⁸tot den ³⁹myt den.

- »Die hem wael proevet sal men wael sien'.
Want ic zeg iu, sonder waen,
17070 Des en macher een niet^a ontgaen
Noch in bosche^b noch in hagen;
Nu sully^c voertmeer zien mijn slagen".
Mettesen^d reet Gawyn daerin,
Ende begonde te slane int begin
17075 So vreeslick met siner giserme saen,
Datten nieman en^e konde ontgaen;
Wien^f dat hi gerakode nu,
Moeste^g sterven, dat zeggic iu.
Die nu Gawine verloren hadde mede,
17080 Hi hadden wael gevonden ter stede
By den doden, die hi daer versloech
Dier^h daer te hope lagenⁱo genoech.
Doch daden^j die Sennen so vele daer,
Datsi Gwinebande daer naer
17085 Geredden; doe nam hi saen
Een speer^k ende liet henegaen,
Ende quam op Agrawine gereden doe,
Die enen sinen neve hielt alsoe
Metten breidel, dat hine stac doet;
17090 Des hadde Gwinebant rouwe groet,
Ende stac Agrawine daer ter stede
Onder die decke^l van den gereide mede
Dat den orse ten buke dorginc,
Ende dat vil doet, ombe die dinc,
17095 Met Agrawine optie aerde alsoe;
Maer hi en quetste hem niet sere doe.
Ende alse Garies ende Gaberies
Ende Galescins dat sagen na des,
Dat Agrawein gevallen was,
17100 Waren si herde droevech ombe das,
Want si meenden^m, dat hi doet weer;
Si sloegen derwaertⁿ herde seer
Ombe hem bescuddene van den vianden,
Ende Galescins sloech op Gwinebanden
17105 Dat hine nicken dade^o doen
In sijn gereide opt^p artsoen,
Ende Garies sloechen daerna mede,
Dat hi hem den arm afvliegen dede
Van den lichame ter aerden daer;
17110 Ende Garies sloechen daernaer,
Daer hi gebogen lach alsoe
Opt^q artsoen van den gereide doe,

^aseen ^bnicht ^cbusche ^dzole gy ^emyt dessen ^fnieman
^gwen ^hmoste ⁱder ^jlegen ^kdeden ^lsper ^mdeken
ⁿmenden ^odarwert ^pdede ^qop dat ^rengestlike
^svere ^tdar, gowar ^ugevaern ^vbroder weren ^wto-
dat ^xandern ^yto enen ^zande de ^{aa}en ^{ab}hulpe

- Tuscen hals ende hoet mede,
Dat hem dat hovet vil ter stede
17115 Ter aerden; doe nam Galescins daer
Den hueck ende warpen van den orse naer,
Ende namt ors ende gaft Agraweine
Die te voet stont in den pleine,
Die daer op es geseten alsoe,
17120 Ende ginck den Sennen weder toe.
Daer began die strijt anxtlike^a baren
Onder die viere die daer waren,
Maer van Gawine en wisten si twent
Waer hi henen was gelont;
17125 Want hi was so verre^b in die Sennen nu
Al vechtende gereden, zeggic iu,
Dat hi quaet te vindene was daer^c;
Ende als die Sennen worden gewaer^d
Dat die koninck Gwinebant doet was,
17130 Worden si versaget na das,
Datsi niet en wisten wat doen
Ende keerden alle ende vloen
Op Madelans batalie ter vaert,
Alse die en wisten werwaert.
17135 Ende alse Gawein sach, dat hi
So verre gevaren^e was daerby,
Dat hi niet en wiste ter stede
Waer sine broeder waren^f gerede,
Doe hilt hi al stille daernaer
17140 Thent^g hi siner gesellen wart gewaer:
Doe die ene den andren sach daernaer,
Warensi des blide ende hilden daer
Tenen^h ringe, entieⁱ koninck Madelant
Quam met sedusent Sennen te hant.
17145 Daer soude groet scade sijn gesciet [driet,
Den lande van Bertanien ende groet ver-
Ten^j hadde soccoers^k van derstat gedaen,
Die hem quamen te helpen^l saen
Met vier^m dusedent mannen gewapent welⁿ
17150 Op (haren) orsen, dapper ende snel;
Ende alse die kinder hebben vernomen
Dat teken van Logres komen,
Dat Does van Cardole voerde^o daer^p,
Wordensi des blyde vorwaer, [staen.
17155 Doet^q hem die lantliede^r deden ver-
»Nu ierst^s sal men striden gaen",
Seide Gawyn ende sloech in daer,

^ato helpe ^bveer ^cwal ^dwerde ^eEng. *whan the
childeren saugh the socour that com out of Logres,
and the baner that Do of Cardoell brought.* ^fdoe —
dat ^glantlude ^hirst.

- Ende sine gesellen volgeden naer,
Entie¹ van der stat quamen daertoe
- 17160 Met stercken glavien inbrekende doe,
Dat daer menech dade sijn inde³,
Daer si optie³ Sennen staken geninde³.
Daer wart die strijt anxtlijck⁴ ende groet,
Daer bleef menech ridder⁵ doet;
- 17165 Sodat die beken van bloede⁶
Daer liepen met groten spoede⁶,
Ende daer wart vliegende die moude⁶
So dicke ende so menechvoude⁶
Dat deen den ander⁷ onder hen beden
- 17170 Niet en konde bekinnen daer si streden.
Dus duerde⁸ even sterck die strijt
Toter hoger Vespertijt,
In den plane van Logres.
Daer bleef menech doet, sijt seker des,
- 17175 Ende verminket⁹ ende verwont.
Gawyn makede daer ter stont
Dat meeste wonder dat men oit¹⁰ vernam.
Dat volc, dat van Logres quam,
Sagen¹¹ hem te groter¹² vrouden an;
- 17180 Want hi sloech daer neder ors ende man;
Sines slages en dorste nieman¹³ ontbeiden
Die koninck Madelant hadde vorwaer[daer.
Afgesteken den borchgrave¹⁴ nu
Doe van Cardole, seggic iu,
- 17185 Ende hielten metten¹⁵ helme gevaen,
En woude hem dat hovet afslaen.
Doe quam daer Gawyn gereden toe,
Daer die van Logres sere vochten doe
Ombehoren borchgrave¹⁶ bescudden daer;
- 17190 Maer nieman en konde hem genemen vor-
So sterck was hi ende so groet; [waer,
Ende Gawyn quam in dat conroet
Ende sloech so vreeslick¹⁷ onder hem lie-
Datsi onder sine slage scieden, [den¹⁸
- 17195 Ende vloen vor hem alle daer;
Doe quam hi te Madelante naer¹⁹
Ende hief²⁰ sine gisarme met beiden handen
Ende sloech Madelante toten²¹ tanden
Dor den helm van brunen stale.
- 17200 Madelant vil daer te dale
Van den orse ter aerden doet.
Doe was daer dat iagen groet,
- Want die Sennen gingen alle vlien;
Alsi haren Heren doet liggen sien²²
- 17205 Vloen si te Windeberes voert nu,
Daer dat ander heer lach, seggic iu;
Doe Does van Caredol gereddet was,
Jagedi²³ die Sennen, sijt zeker das,
Stoutelike²⁴ met sinen lieden naer;
- 17210 Dus sloegen die kinder met Gode daer²⁵,
Ende metter hulpen van der stat,
Dat van tien²⁶ dusedent Sennen, wetet dat,
Maer vierdusedent en bleef die ontvloen.
Daer duerde²⁷ dat iagen ende dat doen
- 17215 Tote in die nacht, ende daernaer
Trocken²⁸ die ander ter statwaert daer.
Daer wart groet goet gewonnen, des gelo-
Dat die Sennen hadden gerovet [vet,
Op die lantliede²⁹ in allen synnen;
- 17220 Dit voerde men al te Logres bynnen.
Euten³⁰ kindren, wetet vorwaer,
Dede men groet³¹ ere daer,
Doe³² mense kende, wie³³ si waren.
Men brachte vor hem al dat goet, twaren,
- 17225 Ende seiden tote Gawine alsoe,
Si hielden hem vor haren heren daer doe,
Ende dat hi dit goet, lude ende stille,
Dele daer hi dat delen wille.
Doe zeide Gawijn: »wat des gesciet,
- 17230 Boven den borchgrave en doe ic des niet,
Want hi kent die liede³⁴ bet al,
Ende weet bet waer hijt³⁵ geven sal
An arme an rike, dan ic doe nu
Diese niet³⁶ en sach, dat zeggic iu;
- 17235 Hi doe³⁷ daermede al sinen wille,
Ic orlovet mynes deels lude ende stille³⁸.
Doe prijsden hem die liede³⁹ herde seer
Ende zeiden: »daer en⁴⁰ gebreke nember-
Goedes⁴¹ mans⁴², mach hi leven⁴³. [meer
- 17240 Aldus zijn⁴⁴ daer die kinder bleven
In der stat van Logres ene tijt,
Ende beschermedense wael vor allen strijt.
Nu zwiget hiervan daventuer
Ende sal iu tellen van koninck Artuer
- 17245 Ende van co. Bohort ende co. Banne,
Die voeren toten koninck Leodeganne.

¹unde de ²sinen ende, genende ³op de ⁴engestlich
⁵ritter ⁶blode, spode, molde, folde ⁷de ene den andern
⁸durde ⁹vermenget ¹⁰je ¹¹sogen ¹²to groten ¹³nieman
¹⁴greven ¹⁵myt den ¹⁶borchgreven ¹⁷vreslich ¹⁸em
luden ¹⁹darnaer ²⁰hoeff ²¹to den ²²zeen ²³jagede

he ²⁴luden ²⁵eren guden; doch verg. t Eng. : *through
the helpe of God and of hem that come oute of the
citie* ²⁶tijn ²⁷durde ²⁸treckeden ²⁹luden ³⁰unde
den ³¹groten ³²do, wer ³³lude ³⁴he dat ³⁵ne
³⁶do ³⁷an ³⁸guedes ³⁹Eng. and seide he myght not
faile to be a worthy man ⁴⁰sin.

- Ombe vitalie, dat lant al duer¹,
Die si doe hadden ter uer¹,
Si quamen vor Coronasse, die stede,
Al rovende, daer die koninck lach mede,
17425 Leodegan, ende hadde daer nu
Sine liede³ ontboden, als ic zeide iu,
Die daer in der mersch lagen by;
Ende daer die liede hoerden dat gekry
Ende dat geruchte in der stede,
17430 Dat diegene makeden mede,
Die den roef brachten daer,
Dat si gerovet hadden vorwaer
In den lande overal;
Doe si hoerden dat geschal
17435 Entie³ van der stat worden gewaer
Dat viande sijn, die komen daer,
Liepensi ten poerten vaste doe,
Ende slotense allegader toe.
Dat daer negeen⁴ viant binnen
17440 Comen en mochte in genen sinnen;
Entie³ ridder³, die daer lagen,
Daer wi hier voeraf daden⁶ gewagen,
Gingen hem wapenen dapperlike daer
Ende saten⁷ op haer ors daernaer,
17445 Ende reden ten poerten van der stat⁸
Ende samelden hem binnen dat.
Daer quamen die ridder⁹ van der tafelron-
Al op gewapent te dien¹⁰ stonden [den
Ende theerscap¹¹ van hem hadde een deel
17450 Hervy¹², dien men hetet van Riveel,
Ende Madinus, die swarte¹³, mede,
Ende Triales, die brune, ter stede;
Ende haerre¹⁴ was twehondert wale
Ende vijftich mede, by getale,
17455 Die alle vrome ridder waren
Ten wapene, sodat men, twaren,
Negeen¹⁵ beter zoeken mochte¹⁶;
Dese waren alle sonder vrochte
In ene batalie onder hem gescaert,
17460 Wantsien wouden onderniemansruwaert¹⁷
Wesen dan met hem selven allene.
Bander¹⁸side bereiden hem gemene
Die ridders van der stat nadas,
Dier¹⁹ daer wel tien²⁰ duserent was.
17465 Die geleide die drossate na des,
- Die geheten es Cleodales
Van Coronasse, ende ter heervaert²¹
Plach hi te voeren des koninges standaert;
Maer sint die ridder van der tafelronden
17470 In dat lant quamen, van dien stonden,
So en voedene nieman dan Hervy;
Maer die drossate voerde daerby
Ene banier met kele ter stede,
Met kronen van goude gesaet²² mede,
17475 Entie³ banier voerde nu
Hervy, daerinne stonden, zeggic iu,
Vier kronen van goude²³, God weet;
Ende doe si alle waren gereet,
Beidensi des koninck Leodegans aldaer;
17480 Ende doe hi komen was, reet hi daernaer
Ouder Hervis standert saen.
Doe beide hi daer totdat si verstaen
Hebben, dat die Sennen komen
Al gebattelgiert, alsi²⁴ vernomen
17485 Hebben; dese dus komende daer
Gescaerdensi hem oec daernaer.
Entie³ koninck Artur was oec wale
Gewapent, ende met al te male²⁵
Sinen gesellen, ende oec mede
17490 Op goede orse geseten ter stede;
Ende Merlijn woude²⁶ Arturs baniere
Voeren²⁷, ende beval daer sciere
Hem allen, dat si hem volgen nare
Waer dat hi vor sal varen:
17495 Ende des en laet om negene dinge,
Gy en volget my alle sonderlinge²⁸.
Si zeiden, si en soudens²⁹ laten niet
Omb negeen dinck dat³⁰ gesciet.
Dus voerensi daer te gader nadat,
17500 Die twe-ende-veertich gesellen, dor die
Ende Merlijn voerde een teken daer, [stat,
Dat menechwerf des dages, vorwaer,
Te groten wonder was angesien³¹,
Wat daer ane soude gescien³²;
17505 Want hi voerde boven der banieren
Opdat inde³³ in deser manieren
Enen³⁴ clenen drake³⁵ roet,
Die den staert³⁶ hadde so groot,
Dat hi anderhalf gelacht³⁷ was lanck³⁸
17510 Ende gekronkelt al ombeganck³⁹.

¹dore, ure ²lude ³unde de ⁴en geen ⁵ritter
⁶deden ⁷seten ⁸stad ⁹ritter ¹⁰to den ¹¹unde dat
herescop ¹²Herviens; doch verg. het Eng. *Hervy the
Rivell*, en verg. ook lager ¹³Eng. *Males by bruns* ¹⁴er
¹⁵gene ¹⁶drochte ¹⁷nemans ruart ¹⁸op ander ¹⁹der

²⁰tijn ²¹hervart ²²golde geseijet ²³alse ze ²⁴wolde
²⁵voren ²⁶zolden des ²⁷dinge de ²⁸angesien ²⁹gescheen
³⁰ende ³¹eynen ³²draken ³³start ³⁴Eng. *fadome*
³⁵lanck, ganch.

- Ende hi hadde die kele so wijt',
 Dat allen diene sagen ter tijt',
 Dochte die' tonge aldaer ter stede
 Vreeslyck' altenen bernem mede,
 17515 Ende bi wilen' voeren hem ongiere'
 Uten monde vlammen van viere',
 Die boven in der lucht aldaer
 Voeren bernende, wet vorwaer.
 Dit sach menech te wonder an
 17520 Des dages, enten' koninck Leodegan
 Wonderdes meer dan ieman daer,
 Ende dachte daerop sovele naer,
 Dat hi hem daeraf vervaerde nu
 Van groten wonder, seggic iu.
 17525 Mettien quamen der Sennen koninge daer,
 Die buten der poerten waren vorwaer
 Entie Gigante, ende nadat
 Brakensi hore speer' ter stat
 Optie'¹⁰ poerten van der stede,
 17530 Ende keerden nederwaert oec mede,
 Daer die bome stonden in bloye,
 Ende namen'¹¹ daer die scaep ende coye
 Ende menech beeste; want hem daer
 Nieman verboet, wetet vorwaer.
 17535 Ende Merlijn, die nu vorreet,
 Quam tot voer die poerte gereet,
 Ende zeide: »poert'er, ondoe die poerte nu.
 Ende laet ons wt, des biddic iu".
 Die poert'er zeide: »dat en mach niet wesen.
 17540 Die koninck en kome selve'¹² te desen,
 Ende hetet my dat icse ondoe".
 »Dit moet sijn", zeide Merlijn doe'¹³,
 »Ter quader tijt dat ic des bidde dy
 Want ic machteger'¹⁴ hieraf ben dan gy,
 17545 Ende Merlijn greep den slegel daer
 Van der poerten, ende trak hem naer,
 Entie'¹⁵ poerte voer op daer alsoe,
 Ende si reden ute daertoe
 Wien'¹⁶ lief, wien'¹⁷ leet', ende also saen
 17550 Alsi uter poerten waren, sonder waen,
 So sloet die poerte na hem alsoe
 Ende was also vaste besloten doe
 Alsi te voren was mede,
 Des wonderde herde sere ter stede
 17555 Den koninck Bohort ende koninck Ban
- Ende segenden hem hierombe dan;
 Ende Merlijn liet henedraven daer
 Ende reet so sere, dat hi daernaer
 Der Sennen verhaelde ene partye,
 17560 Die daer in der'¹⁸ prairie
 Enen roef hadden gedaen,
 Dier'¹⁹ was wel sevendusent, sonder waen.
 Also vro alsoe'²⁰ Merlijn sach,
 Sloech hi in hem al dat hi mach,
 17565 Ende sine geselschap volgde naer,
 Ende vergaderde'²¹ in hem allen daer
 Met groter kracht, ende sloecher doet
 Vele ende wondede in dat conroet,
 Si haddense gesconfiert in korter wile
 17570 Dan men soude mogen (gaen) ene mile,
 Ende namen'²² dat goet, ende drevense ter
 Also vor hem ter statwaert. [vaert
 Ende alsi'²³ vor die poerte quamen,
 Onlanges daerna si vernamen
 17575 Die Gigante, dier wel was
 Sestien'²⁴ duseent, zijt seker das,
 Die so groten roef brachten daer,
 Dat wonder was te siene'²⁵ vorwaer;
 Ende doese Merlijn sach, zeide hy:
 17580 »Nu vaste alle volget my".
 Si zeiden, zi zouden, zijt seker des,
 Also vro alsoe Merlijn getrocken'²⁶ es,
 Wispelde hi ende zeide sine woert,
 Die also toter'²⁷ dinck behoert;
 17585 Ende althant so quam een wint,
 Ende so groet stof omtrint,
 Dat onvertellech te seggene waer,
 Ende dat stof vil'²⁸ daer maer'²⁹
 Optie'³⁰ Gigante, dat van dien
 17590 Dene den ander'³¹ niet (en) konde sien,
 Ende hem dochte'³² dat daer te samen
 Herde vele liede tegen hem quamen.
 Daer sloegen'³³ die twe-ende-veertich ge-
 So menegen'³⁴ doet ende vellen, [sellen
 17595 Dat wonder was te siene an.
 Doe geboet die koninck Leodegan,
 Dat men die poerten daer ontalute;
 Doe so voer daer ierstwerf'³⁵ ute
 Die drossate met sevendusent man,
 17600 Ende vier'³⁶ duseent bleven in der stat
 [voertan
- ¹wyde ²tyde ³dat de ⁴vreeslich ⁵uren ⁶ongehuere
⁷vuere ⁸unde de ⁹ore sper ¹⁰op de ¹¹neman ¹²sel-
¹³ven ¹⁴do ¹⁵mechtiger ¹⁶unde de ¹⁷wen ¹⁸leit
¹⁹den ²⁰der ²¹alsoe so ²²vergaderde ²³neman ²⁴alsoe
²⁵ze ²⁶sesteen ²⁷to zene ²⁸getrocket ²⁹to der ³⁰vel
³¹meer ³²op de ³³die ene den andern ³⁴duchte
³⁵slogen ³⁶manigen ³⁷irstwerf ³⁸veer.

- Die die stat zullen houden daer;
 Ende si namen den roef daernaer,
 Dien Merlijn met sinen gesellen brachte
 Ende voerdense in die stat met krachte;
- 17605 Entie drossate Cleodales
 Es nu komen daer Merlijn es,
 Ende sloech in met groter kracht¹;
 Daer wart gebroken menech scacht¹,
 Entie swaerde hoerde men clinken
- 17610 Men ginck daervan slagen scinken²;
 Maer van den twe-ende-veertich gesellen.
 Daerof mochte men wonder tellen.
 Ende als der Gygante koninge sien²,
 Dat mense aldus bestont, mettien⁴
- 17615 Deelden⁴ si haer liede⁶ in tween daer;
 Tien⁷ dusent bleeffen stridene naer
 Tegen diegene die daer waren;
 Entie⁸ ander sesdusent zijn gevaeren
 Tegen diegene van der tafelronden, [den;
- 17620 Dier was tweehondert ende vijftich ten ston-
 Dese quamen metten⁹ koninge Leodegan.
 Daer sloech deen in den ander¹⁰ dan;
 Doe daden daer die van der tafelronden
 So wael, dat men daer lange stonden
- 17625 Af spreken sal; want si tweehondert
 Ende si vijftich al gesondert
 Streden tegen sesdusent man;
 Maer si hielden hem so vaste an,
 Datse nieman (en) konde dorbreken
- 17630 No dorriden no dorsteken.
 Also dit sach die koninck Riolens¹¹
 Ende mede die koninck Placiens¹¹.
 Hadde hem onwaert, dat si geduren
 Mochten tegen hem ter uren
- 17635 Ende swoeren datter haerre¹² negeen¹³
 Ontgaen en soudent¹⁴ overeen.
 Doe sloegensi op hem daernaer,
 Datsire wel xl¹⁵ velden daer,
 Ende haddense gerne gequetset nu¹⁶:
- 17640 Maer haer gesellen, seggic iu
 Rescuddense herde wel ter stede;
 Ende ten¹⁷ selven pongyse mede
 Was die koninck Leodegan, sonder waen,
 Afgesteken ende gevaen,
- 17645 Ende men voerdene met vijf hondert man
- Toten koninck Rione voertan
 Herde blydelike, ombedat sy
 Hoer orloch inden, meenden¹⁸ daerby
 Dat¹⁹ koninckrijke winnen mede.
- 17650 Si haesten hem sere enwech ter stede;
 Ende als die koninck sach, dat hy
 Gevangen was, doe zeidi²⁰: »och my!"
 Ende vil dicke in onmachte daer;
 Want hi sach wel daernaer,
- 17655 Dat hijt²¹ al verloren hevet nu.
 Hi clagede ende weende, zeggic iu,
 Ende hadden hem oec gevoert na dat²²
 Ene grote mile van der stat.
 Doe wart rouwe daer ende mesbaer,
- 17660 Doe dat sine liede sagen²³ daer
 Dat hoer heer voer enwech ter stede.
 Die tweehondert ende vijftich mede
 Streden nu sere ende anxtleke²⁴ an
 Ombe die sesdusent man,
- 17665 Ende zeiden, sint daertoe comen waer,
 Datsi moesten²⁵ verkopen daer
 Horen doet, si zouden hem so verkopen al,
 Dat men daer embermeer af spreken sal.
 Doe trocken²⁶ si vaste tegader daer,
- 17670 Dat mense niet mochte sceiden naer²⁷,
 Ende gaven²⁸ biel, gelijc dat doet
 Een ever, ende sloegen menegen doet;
 Entie in der stat opter²⁹ muren lagen,
 Ende dit grote wonder ansagen,
- 17675 Weenden³⁰ jamerlick ende seer;
 Ende doe Jenovre sach horen heer,
 Horen vader sach enwech voeren³¹ daer,
 Makedesi so groet mesbaer³²,
 Datsi hoer selve³³ wel na ter stede
- 17680 Hadde gedodet; ende doe si sach mede
 Den strijt so groet, ende tonder³⁴ soe,
 Ende in so groten anxt³⁵ doe
 Hoer liede³⁶, des was si in vare
 Ende Cleodales, die drossate mare,
- 17685 Entie twe ende veertech gesellen mede
 Sachsli tonder³⁷ sere, ter stede,
 Ende gewont ende tachter gedaen;
 Maer die van der tafelronde, sonder waen,
 Waren³⁸ noch meer tonder³⁹ seer,
- 17690 Sodat die joncfrouw nembermeer

¹craft, ²scafft ³scenken ⁴seen ⁵myt den ⁶deilden
⁷er lude ⁸tijn ⁹unde de ¹⁰myt den ¹¹die ene in den
 andern ¹²Caelons, Phalons; doch zie 't Engelsch.
¹³erre ¹⁴en geen ¹⁵ne solden ¹⁶wal; doch zie 't
 Eng. *no than xi* ¹⁷Eng. *peyned hem to diffowle and*

to maymen ¹⁸to den ¹⁹menden ²⁰unde dat ²¹segede
 he ²²he dat ²³das ²⁴degeen ²⁵engestlike ²⁶mosten
²⁷treckeden ²⁸darnaer ²⁹geven ³⁰op der ³¹ween-
 dense ³²voren ³³mysbaer ³⁴or zelve ³⁵to under
³⁶angeste ³⁷or lude ³⁸weren.

- Horen vader en meende¹ sien².
 Doe si dus vochten scire mettien³,
 Voer Merlijn uten stryde daernaer
 Met siner banieren, ende riep daer
 17695 Sine gesellen, diene volgeden saen;
 Ende hi liet vaste henegaen
 Wat sijn ors mochte gerinnen,
 Ende verhaelde hierenbinnen
 Die enwech voerden den koninck Leode-
 17700 Ende dier⁴ was vijf hondert man. [gan,
 Doe sprac⁵ Merlyn te sinen gesellen daer:
 »Gy, heren, besiet iu wel hier naer,
 Dat ons die zijn⁶ in desen⁷ hoep
 Negeen ontga, hi en sijn doet;
 17705 Want ontgaet er iu ienich nu,
 Gy zijt onteert, dat zeggic iu⁸.
 Doe sloegensi met sporen in
 Met sulker kracht⁹, in dat begin,
 Datsi dat al doet sloegen daer,
 17710 Wat hem iegen quam vorwaer;
 Ende in herde¹⁰ korter uren daeran
 Hadden si dodet die seshondert man
 Sonder vive, die hem ontgingen.
 Doe vernam van desen dingen
 17715 Die koninck Leodegan, die here,
 Verwonderde hem utermaten sere
 Wie¹¹ diegene waren, zeggic iu,
 Die met so luttel lieden nu
 So menegen¹² man hadden verslagen.
 17720 Doe sach hi daer den drakenwagen
 Dien¹³ Merlijn droech op siner banieren
 Doe wisti¹⁴ wel dattet die sondenieren¹⁵
 Waren¹⁶, die hi onthouden¹⁷ hadde ere;
 Doe anbade¹⁸ hi Gode ende danktene¹⁹
 17725 Dat hi hem sulken troest sende nu; [seru
 Ende Merlijn voer tot²⁰ hem, seggic iu,
 Ende Ulsijn ende Bretel ten stonden
 Leodegan²¹ vonden aldaer gebonden;
 Doe stondensi af ende ontbondene daer
 17730 Ende wapendene wel daernaer,
 Ende holpen hem op een ors mede.
 Doe zeide Merlijn daer ter stede:
 »Dor God volget my! hier es te done²².
 Doe reet hi ter statwaert na datgone.
 17735 Daer vondensi die van der tafelronden
- So sere vernedert in den stonden,
 Datter er van tweehondert ende vijftich
 Maer veertich en waren tors voertan, [man
 Entie²³ ander waren alle te voet,
 17740 Die vochten gelijc²⁴ die ever doet,
 Die biel²⁵ gevet iegen die honde;
 Ende Merlijn reet te dier²⁶ stonde
 So sere dat dorse²⁷ dropen daer
 Van zwete; ende daernaer
 17745 Vloech den drake²⁸ in der maniere
 Ute sinen monde vlammen van viere²⁹,
 Dat³⁰ diegene die in der stat lagen³¹
 Op muren ende op palasen wtsagen³²,
 Si sagent³³ van over ene halve mile
 17750 Dat vier³⁴ van den drake ter wile.
 Ende alsise sagen hem naken doe,
 Wistensi wel dat waren alsoe [an,
 Die twe-ende-veertich soudeniere³⁵ voert-
 Ende datsi hadden den koninck Leodegan
 17755 Bescut³⁶; des warenai alle blyde,
 Ende Jenover was ten selven tyden
 So blyde, doe si wiste na das
 Dat haer vader komen was,
 Datsi altemale verscoet
 17760 Ende haer hadde wonder alte groet,
 Wie die³⁷ ridders³⁸ mochten wesen.
 Nu es Merlijn komen na desen
 Met sinen twe-ende-veertich serianten,
 Ende es vergadert³⁹ an die Giganten,
 17765 Die die ridders⁴⁰ van der tafelronden
 Sere onder hadden gedaen ten stonden;
 Ende die twe-ende-veertich gesellen
 Gingen die Giganten vellen;
 Si sloegen⁴¹ so grote slage daer,
 17770 Dat mense ten palase hoerde naer.
 Daer sloech nu die koninck Ban
 Doet menegen stercken man,
 Want helm no⁴² halsberch negeen⁴³
 En was member so sterck⁴⁴ overeen,
 17775 Hi en sloecht⁴⁵ al dor ter stede;
 Sijn swaert was van so goeden snede,
 Hi sloech des dages menegen slach
 Dat die slach so sere wuch,
 Dat hi ridder ende ors dorsloech;
 17780 Ende Bohort, sijn broeder⁴⁶, droech

¹ne mende ²reen, myt den ³unde der ⁴sprach ⁵zin
⁶Jessen ⁷Eng for ye be bytrayed and deed yef eny
of hem ascape ⁸krafft ⁹harder ¹⁰we ¹¹manegen ¹²den
¹³wiste he ¹⁴soldeniere ¹⁵waren ¹⁶onthouden ¹⁷an-
bode ¹⁸hem ¹⁹to em ²⁰liegende; doch verg. het

Eng. saugh the kynge Leodegan bounden ²¹unde de
²²gelijck ²³bijl ²⁴der ²⁵de orse ²⁶draken ²⁷vure
²⁸sodat ²⁹legen, segen ³⁰segen dat ³¹vuer ³²soldener
³³bescud ³⁴we de ³⁵ritters ³⁶vergaddert ³⁷alogen
³⁸noch ³⁹engene ⁴⁰starch ⁴¹dat ⁴²broder.

- Een swaert, dat oec wel konde sniden,
 Hi sloech oec menegen te dien' tiden
 Dat hine clovede mydden ontwee.
 Maer die koninck wracht wonders mee
- 17785 Dan men oit³ sach, sij iu bekant;
 Hi hadde Caliburne in der hant,
 Sijn goede swaert, was so noyael,
 Dat konde sniden yser ende stael;
 Wat hi daermede rakede ter steden,
- 17790 Dat³ hadde al syne tijt geleden;
 Ende hi pijnde hem te breken die porse
 Ende reet so ver⁴ met sinen orse,
 Dat hi quam opten⁵ koninck Caulant,
 Die hem daer sere pijnde te hant
- 17795 Die van der tafelronden onder te doene;
 Hi was herde groet ende koene,
 Ende te hant doene Artur sach,
 Liep hi hem op, al dat hi mach;
 Hi was vijftien⁶ voete lank ter ure
- 17800 Artur hief⁷ sijn swaert Calibure
 Ende sloechen tuscen den helm, ter stede,
 Enten canteel van den scilde mede,
 Met so groter cracht⁸ dat hi hem daer
 Sijn hoeft afsloech⁹, wetet vorwaer,
- 17805 Ende dat ors liep metten¹⁰ buke alsoe
 In den strijt onder die liede doe.
 Desen slach sagen¹¹ die opter¹² muren
 Ende ten vinster lagen¹³ ter uren
 In der stat, ende prijsdeno¹⁴ sere;
- 17810 Maer die joncfrou Jenover prijsdene¹⁵ mere
 Dan alle die ander, ende zeide maer¹⁶
 Dat sines gelikes niet¹⁷ en waer.
 Groet was die batalie entie¹⁸ strijt
 Vor die poerte van der stat¹⁹, ter tijt,
- 17815 Van den twe-ende-veertich gesellen nu
 Ende van den ridders²⁰, dat zeggic iu,
 Van der tafelronden, die nu streden
 Tegen sesdusent Sennen²¹, ter steden;
 Si sloegen²² so vele ende vochten daer
- 17820 Dat van den sesdusent Sennen²³ vorwaer
 En bleven nu maer vierdusent, die seer
 Tongemake waren omb horen heer,
 Den koninck, dat sine²⁴ dus hebben verlo-
 Die koninck Ban sloech nu voren, [ren²⁵].
- 17825 Ende quam an den koninck Pharoen,
- Dat die meeste man was doen
 Van al den heer²⁶, entie sterckste mede;
 Entie²⁷ koninck Ban was ter stede
 Sterck ende groet, ende hevet verheven²⁸
- 17830 Sijn goede swaert, ende hem gegeven
 Enen slach neven sijn ore,
 Entie slach ginck nu dore
 Al die scouder²⁹ ende ribben mede
 Ende clovedene toten gordele, ter stede,
- 17835 Dat men hem lever ende longen sach;
 Entie koninck Bohort gaf enen slach
 Sarmadanne, die voerde³⁰ die baniere,
 Den arm af doe herde sciere,
 Dat die arm entie banier mede
- 17840 Beide optie aerde vielen³¹ ter stede.
 Den slach sach die koninck Leodegan
 Ende zeide: »in der werelt nu voertan
 En zijn negene ridders³², die mochten my
 Bet helpen dan dese soudeniere³³ vry;
- 17845 God hevet se my angesant nu,
 Dor siner doget wille, seggic iu".
 Ende doe die Sennen³⁴ haer baniere³⁵ sagen
 Ter aerden, ende haren here verslagen,
 Vloen si alle, dene hier dander daer;
- 17850 Entie³⁶ van der stat, wetet vorwaer,
 Voeren³⁷ wt diegene helpen slaen,
 Die daer dus sere vlien³⁸ gaen.
 Maer Merlijn en woude³⁹ hem volgen niet
 Ende voer in die batalie, die hi siet,
- 17855 Daer Cleodales, die drossate, vacht
 Als een lewe met groter cracht
 Tegen die tien⁴⁰ dusent, die leide daer
 Die koninck Sorganus, wet vorwaer,
 Entie⁴¹ koninck Sapharnis⁴² mede.
- 17860 Alsoe Merlijn quam daer ter stede
 Was Cleodales afgesteken,
 Ende stont opter⁴³ aerden ende hielt sijn
 Coenlike⁴⁴ op, als die des niet [teken
 En wil begeven, wat des gesciet;
- 17865 Entie⁴⁵ sine hielden ombe hem daer
 Beringet, ende bescuddene⁴⁶ daer,
 Maer niet lange en haddet mogen sijn
 En hadde gedaen Merlijn,
 Die in hem sloech ter stede,
- 17870 Ende sine gesellen, die hem volgeden, mede.

¹to den ²ie ³de ⁴veer ⁵op den ⁶vijftien ⁷hoef
⁸kraft ⁹af sloech ¹⁰myt de ¹¹segen ¹²op der ¹³legen
¹⁴pryden ene ¹⁵meer ¹⁶nicht ¹⁷unde de ¹⁸stal
¹⁹ritters ²⁰Seynen ²¹slogen ²²ze ene ²³verlorn

²⁴her ²⁵vorheven ²⁶scolder ²⁷vorde ²⁸vellen ²⁹sol-
³⁰deners ³¹baneer ³²voren ³³vleen ³⁴wolde ³⁵tijn
³⁶Eng. *Sorfrains* ³⁷op de ³⁸conelick ³⁹bescudden
 ene.

- Die op goeden orsen saten doe;
Entie koninck Leodegan volgede¹ embertoe
Waer si vorreden, wet vorwaer;
Dus vergaderdensi² an die Giganten daer.
- 17875 Doe wart die strijt so over stranck,
Men hoerde van den swaerden dat ge-
Wael ene halve myle verre. [clanck³
Men sach daer vallen, sonder merren⁴,
Toter aerden⁵ die gewonden;
- 17880 Men sach die orse lopen ten stonden,
Sonder here, die nieman en wilde,
Ende albebloedet, entie⁶ scilde
Sach men daer liggen dorhouwen te dale.
Daer dadent die twe-ende-veertich so wale,
- 17885 Dat men daer embermeer af sal spreken,
Si daden menegen dat herte breken;
Si sloegen al doet dat vor hem quam,
Si makeden menegen oec so lam,
Dat hi liggende bleef aldaer.
- 17890 Ende ombe haer grote⁷ daden vorwaer
So es wael recht dat mense, twaren,
By namen nome, wie si⁸ waren,
Die dese⁹ grote vromechede
Daden hier ende anderswaer mede:
- 17895 Dierste¹⁰ was die koninck Ban,
Hi was die vroemste ridder dan
Die by sinen tijden was;
Dander¹¹ daerna, zijt zeker das,
Dat was die koninck Bohort mede,
- 17900 Die vader was der dogetsæmhede;
Die derde was die koninck Artuer,
Die was een die stoutste¹² gebuer
Sinen vianden, die mochte wesen,
Ende also als wy van hem lesen,
- 17905 So was hi moeder¹³ der vromechede
Ende suster van aller mildechede,
Ende dat kint der wetenheit,
Der eren, ende der hovescheit.
Die vierde¹⁴ was Antor ter ure
- 17910 Die ophilt den koninck Arture.
Die vijfte was Bretel van der Mesleye
Die seste Ulfijn, die sevende Keye
Die achtede Grifflet, die negende Lucan,
Die tiende¹⁵ Mares, die elfte Gwinnan,
- 17915 Die twaelfte¹⁶ Drians, die dertiende¹⁷ Belias
Die veertiende¹⁸ Flandris, die vijftiende
[Ladinas
- Die sestiende Claudas die rode met,
Die seventiende Bliot, die achtende Maret,
Die negentiende Blioberes,
17920 Die twintechste Canet es,
Die een ende twintechste was Meliadas,
Gwinadan die twe ende twintechste was,
Die drie ende twintechste Bladite die Gaye
Die vier¹⁹ ende twintichste Cristofles die
17925 Die vijf ende twintichste Plantales, [fraye,
Die ses ende twintichste Lantoles,
Die seven entwintichste Choles ende Ursijn,
Die achtentwintichste Aygjñ,
Die negen en twintichste Calogrenant,
17930 Die dertechste die begeerde Grisolant,
Die xxxj²⁰ Breonder met,
Die xxxij²¹ was Lambalet,
Die xxxiiij²² die stoute Kahenni,
Die xxxiiij²³ Maragni,
17935 Die xxxv²⁴ Agenan,
Die xxxvj²⁵ was Modan,
Die xxxvij²⁶ Clarot was,
Die xxxviii²⁷ Osenan nadas,
Die xxxviiiij²⁸ was heer Galet,
17940 Die veertechste was Gongier die Cale met;
Baryt, des koninck Bohortes pete²⁹, was
Die een ende veertechste, ende nadas
Was Merlijn die twe ende veertechste man,
Entie³⁰ koninck Leodegan
17945 Was die drie³¹ ende veertechste mede,
Die van hem niet scede³² ter stede,
Sint dat sine³³ verloesten vorwaer,
Als gy hiervor gehoert hebbet claer.
Entese³⁴ drie³⁵ ende veertechst quamen
17950 Den drossate te hulpe³⁶ altsamen
Van Carmelide, die vrome was;
Dat sceen daer wael, zijt zeker das,
Want hi ombe sterven nocht ombe leven
Die banier³⁷ niet en woude begeven,
17955 Nocht ombe negene mesdaet, sonder waen,
Die hem die koninck hadde gedaen,
Leodegan, also als ic hier nu
Te deser tijt sal zeggen in.
Die koninck Leodegan hadde een wijf,
17960 Die edel ende scone was, sonder blijf,
Die hi wan met siner vromechede,
Die hi dade³⁸ in meneger stede

¹volde ²vergadderden ze ³clanck ⁴merre ⁵to der
erden ⁶unde de ⁷groten ⁸we ze ⁹de dese ¹⁰de

irte ¹¹de ander ¹²stolteste ¹³moder ¹⁴veerde ¹⁵tijnde
¹⁶twelfte ¹⁷druteende ¹⁸veerteende, enz. ¹⁹veer
²⁰pette ²¹dre ²²sciede ²³ze ene ²⁴unde desse ²⁵holpe
²⁶den banner ²⁷wolde ²⁸dede (gelijk ook boven steeds).

- Daer hi oec diende¹ in langen termyne
Met wapene ombe den koninck Sorpine,
17965 Die koninck was van Arragoen,
Ende van den castele ende Provensen doen;
Ende omb den groten dienst², dien hi
[hem dede,
Gaf hi hem al dat lant entie³ dochter mede,
Wantsi was ene enege joncfrouwe,
17970 Scone enten⁴ vader getrouwe,
Ende op haer⁵ stont te bliven al
Dat konincrike, groet ende smal;
Ende van den konincrike quam hem daer
Groet soccoers⁶, die hem vorwaer
17975 Sijn orloge halp inden⁷ al,
Alse iu dit boec wael seggen sal.
Ende als die co. Leodegun ten tyden⁸
Sijn wijf brachte te Carmeliden,
Brachtesi met haer ene scone joncfrouwe,
17980 Die zijn drossate minde met goeder trouwe,
Ende hi batsinen here, den koninck, alsoe⁹
Dat hise hem tenen wive gave¹⁰ doe¹¹,
Want hi hem lange hadde gedient
Ende hadde gewesen alse sijn vrient
17985 In Provensen ende anderswaer mede
Dicke in sinen dienst ter stede,
Ende van desmaels haddese die drossate
Met herten geminnet bovenmate,
Entie¹² koninck, diene minde met trouwe,
17990 Gaf hem gerne die joncfrouwe;
Ende doese die drossate hadde daer
Onlangs getrouwet¹³, satsi daernaer
Tener tafelen by anderen vrouwen,
Entie¹⁴ koninck, beganse anscouwen,
17995 Endesi dochte¹⁵ hem so scone wesen,
Dat hise begonde minnen na desen,
Ende oec seghet dit boec datsi was
Die scoenste vrouwe, daer men af las,
Ende aldus bleef dit lange alsoe¹⁶
18000 Dat daer die koninck niet en¹⁷ dade toe¹⁸.
Daerna gevil op enen Sinte Jans¹⁹ dach,
Dat hi den drossate, so hi ierst²⁰ mach,
Sende²¹ in ene reyse vermogen
Tegen die Sennen diene orlogen;
18005 Ende sijn wijf was nu bleven
Metter²² koninginnen, diese haer beneven
- Gerne hadde, wantsi mindese sere.
Doe gevil Leodeganne, den here,
Dat hi lach by sinen wive,
18010 Ende wan een kint an haren²³ live,
Dat Jenover wart geheten naer.
Nu was die koninginne vorwaer
Ene goede vrouwe ende wettich²⁴ sere
Ende diende gerne Onsen Here,
18015 Ende ginck te mettene alle tijt,
Des gebrac seldien, des seker zijt,
Si en hadde dan sieck gewesen;
Ende opten²⁵ selven nacht van desen
Dattie koninck die dochter wan,
18020 Ginck si des morgens te mettene dan;
Ende alsi²⁶ tot des drossaten wive quam,
Vant sise slapende, als ic vernam,
So vaste, dat si se liet liggen doe²⁷,
Ende ginck allene enwech alsoe²⁸
18025 Thaerer²⁹ capellenwaert, ende in hoere³⁰
Haren Salter³¹, zij iu becant; [hant
Ende alle die wile si enwech es gegaen,
Stont op die koninck daerna saen,
Ende ginc tot des drossaten wive mede;
18030 Hi lescede³² die kersen alle ter stede,
Doe ginck hi liggen neven haer;
Alsi³³ ontspranc ende wart gewaer,
Dat hise woude minnen doe³⁴,
Si woude roepen, hi sprac haer toe³⁵,
18035 Ende zeide, hi zoudese slaen doet,
Si lieten gewerden, clein ende groet;
Aldus en dorste si roepen niet
Ende haer³⁶ weren haer³⁷ niet en diet³⁸,
Hi en dade³⁹ al sinen wille daernaer;
18040 Daer wan hi oec ene dochter an haer.
Dus wan hi twe dochter, wet vorwaer,
Ene an sinen wive ende ene aldaer.
Ende alse die koninginne oec bleef
Van horer⁴⁰ dochter, als ic bescreef,
18045 Vant men op haren scouderen⁴¹ staen
Een teken als ene crone gedaen;
Ende also saen als die koninginne
Bleven was, in den⁴² beginne,
So bleef des drossaten wijf ter stede
18050 Van ener sconer dochter mede,
Ende was so gelijc⁴³ in allen sinnen

¹zeende ²deest ³unde de, den ⁴er ⁵hulpe ⁶holpen
enden ⁷tijde ⁸also, do ⁹geve ¹⁰getrouwet ¹¹duchte
¹²also, to ¹³nicht ¹⁴Sunte Johans ¹⁵irst ¹⁶sande
¹⁷myt de ¹⁸eren ¹⁹wittich; Eng. a good lady and

holy of livinge ²⁰op den ²¹als ze ²²do, also ²³to
orre ²⁴ore ²⁵Solter ²⁶losschede ²⁷er ²⁸Eng. but libill
availed her defense ²⁹he ne dede ³⁰orre ³¹erre scul-
deren ³²ten ³³gelijch.

- Der dochter van der koninginnen,
Dat mense niet en hadde, sonder waen,
Onderkent, en hadde dat teken gedaen.
- 18055 Ende men hietse beide Jenover daer,
Ende waren¹ beide, wet vorwaar,
Opgevoedet³ te samene alsoe;
Ende doe die koninginne doet was, doe
Nam⁴ die koninck des drossaten wijf
- 18060 Ende hieltse tegen den drossate⁴ stijf,
Ende sloetse in enen torre⁴ daernaer,
Ombdat hi niet en woude vorwaer
Dat die drossate sprake⁶ tegen haer⁷.
Aldus so liet hise vijf jaer
- 18065 Ende als ment⁸ den drossate verweet
Ende hem lasterde, ende zeide greeet,
Waerombe hi metten⁹ koninge bleve,
Diene aldus te¹⁰ spotte dreve,
Doe antworde hi also houde,
- 18070 Dat hine niet begeven en woude,
Hi en hadde sijn orloch eer geint¹¹,
Ende hi en waer boven komen omtrint
Van allen sticken, ende noch alsoe
Hielt hi sijn wijf ember¹² doe,
- 18075 Die wile dat die koninck Artur daer was;
Nochtan en woude hem¹³ dordas
Die drossate in den orloge begeven niet.
Nu sal ic iu voert seggen daer ict liet,
Daer die drossate onder den Seynen
- 18080 Metter banieren stont in den pleyne
Te voet, daer die drie¹⁴ ende veertich
[quamen¹⁵,
Ende als den drossate te voet vernamen,
Mochte mense vreeslick zien¹⁶ gebaren;
Daer en¹⁷ mochte hem nieman ontvaren
- 18085 Dien¹⁸ si mochten daer geraken.
Si gingen menigen dode maken.
Die orse liepen daer achter velde
Daer men die ridders ave velde;
Daer namen¹⁹ die Sennen scade groet.
- 18090 Eer men den drossate uter noet
Brachte, so was daer menech man
Doet geslagen in den dan;
Daer moesten die Sennen achtergaen,
Ende als Sorganes hevet verstaen
- 18095 Ende Sarphanes die scade groet,
- Dat die hare²⁰ aldus bleven doet,
Ende si noch al so vele liede²¹ hadden nu
Dan die Kerstene²², seggic iu,
Dadensi haer tamboeren²³ doen slaen,
- 18100 Ende haer basune doen blasen saen,
Ombe haer liede vergaderne daer;
Ende Sorganis, haer koninck, daernaer
Battelgierde sine liede, seggic iu.
Die wile hi dit dede nu,
- 18105 Quam Keye, die drossate, ende Lucam
Ende Griflet, met enen moede gram,
Ende braken die batalie ontwee,
Ende elck²⁴ van desen voerde mee
Een sterck speer ende groet;
- 18110 Ende Keye reet in dat conroet,
Ende stac²⁵ den koninck Sornagwine
Met enen speer, ende dede hem pine,
Want hi gerakeden opten scilt,
Dat hi moeste over tilt²⁶
- 18115 Tumelen wten gereide int²⁷ gras.
Hi vil²⁸ so sere, dat hi was
In ommacht ene lange stont,
Ende sine liede²⁹, sij iu kont,
Meenden³⁰ dat hi doet waer;
- 18120 Ende Lucam ende Griflet daernaer
Elck³¹ stac den andren in den scoet,
Dat hi niet meer op en stoet.
Als die Sennen sagen van Sornagwine,
Dat hi daer lach in dodes scine,
- 18125 Ombdat hi so lange stille lach,
Sloech elck³² derwaert wat hi mach,
Ombe hem³³ bescuddene daernaer;
Entie drie gesellen hielden daer
Boven hem, entie³⁴ Sennen woudene nu
- 18130 Daerop helpen, seggic iu;
Maer die drie weerden³⁵ dat daer alsoe,
Datsi des niet en konden komen toe.
Daer wart Sornagins, die here,
Vertorden³⁶ utermaten sere
- 18135 Van den orsen, eer hi daer
Gereddet mochte sijn vorwaer.
Ende Merlijn hevet nu vernomen
Gene drie gesellen, ende es komen
Metter³⁷ banieren derwaert³⁸,
- 18140 Wat gelopen mochte sijn paert³⁹;

¹weren ²opgevodet ³do nam ⁴drossaten ⁵torn ⁶spreke
⁷er ⁸mendet ⁹mit den ¹⁰to ¹¹geend ¹²omber
¹³nicht ¹⁴dre ¹⁵quemen ¹⁶vreslich zoen ¹⁷ne
¹⁸den ¹⁹nemen ²⁰de ore ²¹lude ²²Cristenen ²³tam-

buren ²⁴elich ²⁵starch sper ²⁶stach ²⁷tzilt ²⁸in
dat ²⁹vel ³⁰lude ³¹menden ³²em to ³³unde de ³⁴wer-
den ³⁵vertredet ³⁶mit der ³⁷darwert ³⁸pert.

- Ende Cleodales, die drossate, was
Gereddet, daer ic hiervor af las,
Ende volgede mede Merline,
Metten drie^oende^oveertich in die grote pine,
18145 Daer die strijt staende was meest.
Sine liede^o, die dit hebben vereest,
Reden hem na ende hebben alsoe
Alle die Sennen dorbroken doe;
Ende alle die wile, dat dit gesciede,
18150 So quamen^o des koninck^o Caulans liede
Ende des koninck Pharaons mede
Gevloen op Sornagwine ter stede,
Ende opten^o koninck Sapharins met;
Ende daer so wordensi nu belet,
18155 Datsi vorder niet en vloen,
Ende bleven aldaer houdene doen,
Ende keerden hem ombe met hem daer.
Doe wart die strijt so swaer,
Datsi des koninck^o Leodegans liede
18160 Achter deden te dien tyden^o
Ene bogescote, horen wy tellen;
Maer die drie^o-ende^o-veertich gesellen
En rumeden nie^o plaetse daernaer
Wat men op hem sloech daer;
18165 Maer so vele daden^o die Sennen nu,
Datsi den koninck^o Sornagu
Geredden, die tachteren^o was.
Daer wart die strijt verswaert dor das
Dat hi hem gerne soude^o wreken,
18170 Ombe dat hi was afgesteken.
Hi sloech met sporen in ter stede
Ende sine liede volgeden hem mede,
Ende hi omberingede die drie^oende^oveertich
Ende liep hem vreeslick^o op vorwaer.[daer
18175 Ende als Merlijn dit gesach
Sloech hi met sporen, al dat hi mach,
Ende dorbrac die batalie alsoe,
Ende sine geellen volgeden hem doe
Coenlike^o, sodatsi daer naer
18180 Braken bander^o syde dor die scaer,
Ende daer ontmoeten^o si ten stonden
Die heren van der tafelronden
Die alle waren hermonteert
Ende quamen te stridewaert gelaseert
18185 Daer^o dat teken was van den drake;
- Doe sloegensi in ombe dese sake
Ende holpen den drie^o ende veertich wel.
Nu wart daer die strijt fel;
Want al dat tegen hem quam daer
18190 Moeste daerde^o soeken vorwaer.
Daer wart menech speer te breken^o,
Doe ginck men metten^o swaerden ste-
Daer wart gegeven menech slach, [ken^o;
Die anxtlijck^o was ende sere wach.
18195 Daer vacht Cleodales, die drossate, seer;
Maer dat en besloetne min no meer,
Want hi ende sine liede^o, twaren,
Yan der^o plaetse gedreven waren
Toter statwaert, want Sapharijn,
18200 Die koninck^o, dede hem sulken^o fijn
Met sinen lieden, sonder waen,
Datsi des niet en konden ontstaen.
Ende alsdat diegene hebben vernomen
Die uter stat waren^o gecomen,
18205 Daer ic te voren af zeide iu,
Dat haer^o drossate moeste nu
Die plaetse rumen, doe redensi
Tegen hem ende stonden hem by,
Ende vergaderden an die Sennen daer
18210 Ende sloegen^o er wel dusent daernaer
Van den paerden ter aerden neder,
Die some nembermeer opstonden weder;
Daer verkoverden hem Cleodales liede nu.
Daer wart dat geruchte so groot, zeggic iu,
18215 Dat ment^o mochte, te dier^o wile,
Horen over ene halve myle.
Ende bander^osyde vochtenai sere ten
Die ridders^o van der tafelronden [stonden
Entie drie^o ende veertich gesellen goet,
18220 Die Sornagwine wederstoet
Met vijfdusent mannen vreselike.
Maer dese ridders^o sekerlike
En hadden niet lange mogen nu
Tegen die vijfdusent geduren, zeggic iu,
18225 Want en wasser maer drie^o hondert daer
Achte myn, wet vorwaer.
Ende doe Merlijn sach dese dinge
Riep hi tot^o hem die drie^o koninge,
Ende zeide: »edel heren, wat est dat gy
18230 Dat ic dese Sennen nu sien moet [doet,

^olude ^oquemen ^oop den ^oto den tyde ^one
^odeden ^oto achtern ^osolde ^odre ^ovreslich ^oconde-
like ^obreken by ander ^oontmoten ^odat; Engelsch:
and when thei saugh before hem the signe of the

dragon. ^omoste de eerde ^oto broken, stoken ^omyt
den ^oengestlijck ^olude ^oden ^okoninck ^ozolken
^oweren ^oer ^oalogen ^omen ^oto der ^oop ander
^oritters ^ounde de dre ^oto ^ode dre.

- Datsi vor iu so lange geduren?
Hier en sijn maer tien Gigante ter uren,
Ende waren die gesconfiert nu,
So waerdy delivreret, zeggic iu".
- 18235 » Waer sijn si?" zeide doe die koninck Ban;
Doe zeide Merlijn: » nu siet voertan
Waer Ulfijn, Keye, ende Bretel,
Ende Lucam ende Griffet also wel,
Ginder stryden tegen hem nu;
- 18240 Volget my, ick salse wisen iu".
Doe sloech Merlijn dat ors met sporen
Datten¹ tehant droech daer voren,
Daer die strijt herde groet was
Ende anxtlike² mede, sijt seker das,
- 18245 Ende daer die vijf ridders³ tegen die tien⁴
Streden met herde stercker pine.
Entie⁵ koninck Ban, die herde koene was,
Reet vor die ander⁶ alle nadas,
Ende ontmoete⁷ den koninck⁸ Sornagu.
- 18250 Die een swaert brachte getogen nu,
Dat geverwet was met bloede.
Doe sloech op hem met sulken spoede
Die koninck Ban opten⁹ helm alsoe,
Dat hi ter aerde moeste¹⁰ vallen doe,
- 18255 Hi sloech hem af lippe ende nese;
Van den slach haddi¹¹ sulken vrese,
Dat hi creet, ende ginck vlien
Wat hi mochte, ende mettien¹²
So sloech die koninck Bohort mede
- 18260 Den koninck Margaryse ter stede
Opten⁹ helm, des gelovet,
Dat hi hem clovede daer sijn hovet
Toten¹³ tanden toe¹⁴ gereet;
Entie koninck Artur, God weet,
- 18265 Sloech Falente opten⁹ helm daer
Enen slach, die was so swaer,
Dat hi den helme een sticke¹⁵ afsloech;
Die slach ginck neder ende droech
Hem den scinkel af daer,
- 18270 Doe vil hi¹⁶ van den orse daernaer;
Ende Ulfijn sloech Balame doet,
Ende Bretel Cadroke¹⁷ in der noet,
Ende Keye versloech Dandevare,
Ende Lucam Terrine daernare,
- 18275 Ende Griffet Menadoppe,
- Ende Galagrenans Cadoppe,
Ende Blioberis Donate daernaer.
Ende doe die Sennen dit sagen daer,
Datsi haer resen daer sloegen doet,
- 18280 Haddensi des vrucht¹⁸ so groet,
Datsi lange hielden stille alsoe;
Ende zi zeiden onder hem doe,
Dat » niet goet comen en es
Onder al sulke liede¹⁹, sijt zeker des,
- 18285 Want dat en sijn gene liede¹⁹ in scijn,
Maeric wane²⁰ dat Duvele uter Hellen sijn;
Tegen haer slagen (en) kan niet geduren
No wapene no man no paert ter uren,
Si en clovent overmydden²¹ tsamen".
- 18290 Doe die drie²² ende veertich dit vernamen
Entie²³ gesellen van der tafelronden,
Datsi dus versaget stonden,
Liepensi hem op met so groter cracht,
Datsise int²⁴ vlien hebben gebracht,
- 18295 Ende vloen alle, wat si conden, gereet,
Tote daer die koninck Sapharin street
Tegen Cleodales den drossate fier²⁵;
Ende als si waren²⁶ vergadert scier,
Wasser daer wel twaelf²⁷ dusent mede.
- 18300 Doe liepensi opten drossate, ter stede,
So vreeslike ende so utermaten,
Dat hi die plaetse moeste laten,
Ende wart achtergedreven nadat
Toter poerten van der stat.
- 18305 Doe si dit in der stat sagen,
Begondensi hem so sere versagen,
Dat haer²⁸ teken moeste rumen nadas,
Ende dat noch der Sennen so vele was,
Want der hare maer²⁹ sevendusent es,
- 18310 Enter³⁰ Sennen twaelfdusent, sijt gewes;
Oec waren³¹ si vervaert ten stonden
Ombe die ridders³² van der tafelronden
Ende ombe die twe-ende-veertich soude-
Ende ombe den koninck, haren here, [neren
- 18315 Want sine wisten waer si waren.
Die Sennen quamen vreeslick³³ gevaren
Optie ander³⁴ vor die stede.
Daer wasser in beiden siden mede
Dusent nedergeslagen daer, [daernaer,
- 18320 Entie drie³⁵-ende-veertich ridders³⁶

¹dat ene ²engestlijch ³ritters ⁴tijne ⁵unde de
⁶de andern ⁷ontmote ⁸koninck ⁹op den ¹⁰moste
¹¹hadde he ¹²mytdien ¹³tot den ¹⁴to ¹⁵stucke ¹⁶vel
he ¹⁷Eng. Cordaunt ¹⁸den vruchte ¹⁹lude ²⁰wene

²¹overmyddes ²²dre ²³unde de ²⁴in dat ²⁵fjr
²⁶weren ²⁷twelf ²⁸er ²⁹ore men ³⁰unde der ³¹weren
³²ritters ³³vreslich ³⁴op de anderen ³⁵dre.

- Daer' si die Sennen deden vlien',
So en lietse Merlijn niet volgen dien,
Maer dadese daer al stille houden,
Ombedatsi hem verblasen souden,
18325 Ende dade se beten' daer ter stede
Ende hoer orse vergorden mede;
Si daden alle dat hi hem hiet.
Als dit Hervy van Riveel siet, [daer
Dat die drie'-ende-veertich stille hielden,
18330 Dade hi die van der tafelronden daernaer
Al stille houden ende beten' ten tyden,
Want si wouden sonder hem niet ryden
Ende si vergorden oec haer' paerde ter stede
Ende setten' haer' helme te poente mede.
18335 Daerna quam die koninck Leodegan
Tote Merline, ende sprac hem an:
'Here', zeidi', 'es dat iu wille nu,
Dat die goede liede' komen met iu
In dat geselschap?' Merlijn zeide: 'Heer,
18340 By Gode, gaet, ende ic begeer dat seer,
Want wy zullen des verbeter' wesen
Als wy vergadert' zijn'. Ende na desen
Zeide hem des die koninck groten danc,
Ende keerde weder eer iet lanc
18345 Tote Hervine, die droech die baniere,
Ende zeide hem dese dinge sciene,
Datsi souden komen saen
'Ginder daer die ridder' staen,
Ende dat sy ende gy nu zult wesen
18350 In ener geselschap voert na desen.
Hervy zeide: 'es dat haer' wille, Heer,
So begeerwy haer' geselschap seer'.
'Ja dat', zeide die koninck doe,
'Ic hebbe des hem gevraget ember toe;
18355 Nu sijt' vorwaert gesellen mere,
Dat radic wel by Onsen Here'.
Hervy zeide: 'van hem, by Gode,
Soudewy die geselschap ontseggen node'.
Dus saten' si op in beiden syden,
18360 Ende voeren in ener' geselschap ten tyden,
Ende Merlijn voer, met siner baniere,
Vor die ander die hem volgeden sciene.
Ende al die wile dat dit gesciede,
Was Cleodales ende sine liede'
18365 Herde sere tonder' binnendien,
- Sodat si som gingen vlien;
Ende doe si sagen komen den drake,
Dien Merlijn brachte, dor die sake,
Des warensi utermaten blide;
18370 Hem vloech uten monde tien' tyden
Vlamme ende vier', ende datsant vloech
Ende stoef' in die lucht hoech;
Ende doe dat vier vergaderde daeran,
Doe scen dat al bernen dan,
18375 Die lucht metten' sande daernaer.
Doe die vrouwen, die lagen daer,
Opten muren, van daer nu sagen'
Merline daer komen ingeslagen
Metten' drake, doe riepen si:
18380 'Ha, ha! heer' drossate, waer zydy'
Denket ombe waeldoen ter vaert,
Ende siet ter' donker valeyen waert,
Wat troeste daer komet nu'.
Cleodales sach ombe nu,
18385 Ende sach ter' valeyen waert;
Daer sach hi komen, dat hi begaert
Lange tijt hevet, God weet;
Hi dankede Gode ende riep gereet
Sine liede, ende dadese houden daer
18390 Al ombe hem, ende zeide naer:
'Siet, ginder komet ons soccoers' groet,
Dat ons sal losen uter noet,
Gy moget nu wel sijn te gemake'.
Doe die liede sagen den drake,
18395 Ende tsoccoers' dat hem quam daer,
Men derf niet vragen, wet vorwaer,
Ochtsi blide waren' van dien!
Ende Cleodales sloech in mettien'
Met sinen lieden in die Sennen doe',
18400 Als ocht' geweest hadde des morgens
Also gerasc ende anxtleken' [vroe'
Ginck hi noch die scaren breken
Opten' troest van den drake,
Ende Merlijn quam met sinen gemake
18405 Tote by den' Sennen, wetet dat,
Ende recht by der poerten van der stat
Sloech hi met sinen gesellen in
So anxtlike in dat begin,
Dat si daer daden ter aerden' storten,
18410 Ende met slagen ende met horten',

¹dat, vleen ²beiten ³dre ⁴beeten ⁵er ⁶satten ⁷koninck
⁸zegede he ⁹guden lude ¹⁰verbetert ¹¹vergaddert
¹²ritter ¹³sijd ¹⁴seten ¹⁵ene ¹⁶lude ¹⁷to under
¹⁸to den ¹⁹vuer ²⁰stoef end vloeck ²¹myt den

²²segen ²³mit den ²⁴her ²⁵zin gy ²⁶to der
²⁷hulpe ²⁸off ze bl. weren ²⁹mytdien ³⁰do, vro
³¹off dat ³²angestliken ³³op den ³⁴de ³⁵deden
ter eerden ³⁶hurten.

- Meer dan drie'hondert, sijn gewes,
 Ende si en fineerden oec niet vordes
 Eer dan si quamen bandersyden³,
 Daer die drossate was tien tyden³.
- 18415 Ende doe si an hem vergadert⁴ waren,
 Riep Merlijn an die sine daernare:
 »Gy heren, nu ierst sal men sien⁵ al
 Wie⁶ dat hier best doen sal;
 Ic hebbe iu hier te proevene⁷ bracht,
 18420 Hier sal ic merken uwe kracht⁸''.
- Ende als die koninck Artur hoerde
 Merline spreken dese woerde,
 Doe zeidi⁹ ten koninck Banne ter vaert:
 »Ic en sach nie¹⁰ so goeden viliaert¹¹''
- 18425 Also Merlijn es''. Doe zeide Merlijn:
 »Laet iu scempen¹² nu maer sijn,
 Ende scempet¹³ al dese weke genoegh,
 Gy sults¹⁴ dan wael hebben iu gevoech,
 Dene tegen dander¹⁵, wet vorwaer''.
- 18430 Doe sloegen¹⁶ si dorse daernaer
 Ende reden in die viande nadas,
 Daer haerre doen¹⁷ alre meest was.
 Daer begonde die strijt nu groet,
 Daer bleef menech¹⁸ Senne doet;
- 18435 Daer dadet die koninck Artur so wale
 Ende dogede sovele te dien¹⁹ male,
 By toedoen²⁰ dat daer Merlijn toe²¹ dede
 Datten te wonder daer ter stede
 Alle die van den heer besagen,
 18440 Hoe hi die pine mochte gedragen,
 Die hi daer dade te dier²² stont.
 Joncfrou Jenover, sijn iu kont,
 Des koninck Leodegans dochter vorwaer,
 Leide haer²³ hande tsamene daer
- 18445 Ende bat onsen lieven Here,
 Dat Hine bescermen moeste voertmere
 Van scanden, van scaden, ende van der doet.
 Dit bat si daer met ernste groet,
 Ende weende van groter ontfermecheden
- 18450 Ombe die pine, die hi hadde leden
 Al den dach, daer si dat sach doe,
 Ende noch dade maer²⁴ ember toe;
 Des hadde haer wonder al te²⁵ groet,
 Dat hi so jonc waer ende so goet.
- 18455 Hi sloech met sinen goeden swaerde
- Menech hovet af, dat vil ter aerde,
 Hande, arme, bene mede;
 Ridder²⁶ dorclovede hi daer ter stede
 Ende orse, ende scilde, ende helme met
- 18460 Grosseerde hi daer te sticken, dat wet.
 Hi vacht so sere, dat sijn helm nu
 Al te sticken²⁷ was, seggic iu,
 Sodat hem die rant daer sint
 Van den helme ombe den hals hinc;
- 18465 Maer hi hadde goede bescudders daer an
 Den²⁸ koninck Bohort ende koninck Ban,
 Die altene te dien tyden
 Vaste waren by siner syden,
 Ende wrachten oec sulc wonder mede,
 18470 Met steken, met slagen, daer ter stede,
 Dat die Sennen, in dien²⁹ dagen
 Niet en dorsten beiden hare³⁰ slagen;
 Entie³¹ dranck en was nember so groet,
 Si dorbraken³² se met slagen groet;
- 18475 Ende oec mede die van der tafelronden
 Daden³³ dat daer wael tien³⁴ stonden.
 Dus was groet die strijt na dat
 Van Tornasse, die grote stat;
 Daer was menech scone ridderscap gedaen
- 18480 In beiden syden, sonder waen;
 Entie³⁵ strijt hadde geduret daer
 Van des morgens, wetet vorwaer,
 Al tot der demster³⁶ nacht toe;
 Maer van der none so wart doe
- 18485 Die strijt alre meest vorwaer,
 Want van sestien³⁷ dusent Sennen daernaer
 So en esser maer³⁸ negendusent gebleven.
 Doe swoer Sapharijn, by allen die leven
 Ende by al sinen goede mede,
- 18490 Hi ne sciende nembermeer van der stede,
 Hi en soude hem wreken an diegene saen,
 Die die sine aldus verslaen.
 Doe riep hi Clarele ende Sortibande,
 Ende Gaydone ende Mediande,
- 18495 Ende Tenebande ende Morise,
 Ende Malore. Dese³⁹ ridder⁴⁰ van pryse
 Waren sine naeste⁴¹ mage daer;
 Dese⁴² waren stout⁴³ ende openbaer,
 Ende hi bemaende hem daer saen,
- 18500 Dat si hem in staden souden⁴⁴ staen.

¹dre ²op ander syde ³tyde ⁴vergadert ⁵zeen
⁶we ⁷to provene ⁸krafft ⁹zegede he ¹⁰ne ¹¹Eng. so
fyn an olde man ¹²scimpen, scimpet ¹³solen des ¹⁴op
 an ler ¹⁵slogen ¹⁶dat er do ¹⁷manich ¹⁸to den ¹⁹to

doen ²⁰to ²¹to der ²²legede er ²³mer no ²⁴alto
²⁵ritter ²⁶to stuken ²⁷de ²⁸den ²⁹oren ³⁰unde
 de ³¹dorbreken ³²deden ³³ien ³⁴vinster ³⁵sesteen
³⁶is er mer ³⁷dese ³⁸sinen naesten ³⁹stolt ⁴⁰solden.

- Hi seide: »men sal wale sien¹ nu,
Wie goet ridder² es onder iu³».
Daer nam elc⁴ enen nuwen scacht,
Ende reden daer in met groter cracht⁵
18505 Wat haer orse gelopen konden.
Sapharijn stac Hervi tien⁶ stonden,
Dat hi ter aerden vallen moeste⁷;
Hi stac oec, terselver ioeste,
Antor metten⁸ orse daer neder;
18510 Daerna stac hi Griflette weder
Ene wonde⁹ dor den halsberch daer,
Sodat hi vallen moeste¹⁰ naer;
Ende elck¹¹ die met hem daer quam
Stac daer enen neder, als ic vernam,
18515 Maer si en quetseden hem niet so hier¹².
Van desen was een die bottelgier,
Lucam daer vallen moeste nu;
Die ander Gwinans, seggie iu,
Die derde Gales, die vierde¹³ Merangys
18520 Die vijfde Keye, die seste Blioberys,
Die sevende Winemers, die achtede met¹⁴
Was Brecians; ombedit, dat wet,
So wart ginder een groet gehu,
Entie strijt was groet daer nu.
18525 Si pijnden hem dese doet te slane,
Maer si en konden daer niet komen ane.
Al waren¹⁵ si te voet si waren¹⁶ stout¹⁷,
Ende weerden hem met groter gewout¹⁸;
Maer dat hadde onlange mogen geduren
18530 En waer Merlijn niet komen ter uren;
Want Sapharijn pijnde hem daernaer,
Hoe¹⁹ hise mochte gedoden daer.
Hi es op Leodeganne nu gereden,
Ende stacken met enen speer ter steden
18535 Dor den scilt, ende also als hy
Den²⁰ speer neder droech daerby,
Stac hine dor die slippe mede
Van den halsberch, daer ter stede,
Dat die²¹ speer ginc dor dat ors alsoe;
18540 Daer vielensi beide ter aerden doe.
Doe die van der stat sagen vorwaer,
Dat haer heer ter aerden lach daer,
Warensi vervaert daerby,
Si meenden²² dat hi doet sy.
18545 Doe sloegen²³ ai alle derwaert²⁴,
- Ende alse Artur dat gewaert²⁵
Van den Gigante²⁶, die daer nu weder
Vier so goede ridder stac neder,
Swoer hi, dat hi hem proeven soude
18550 Tegen hem nu met gewoude;
Hi nam een speer in die hant.
Doe sprack die koninck Ban te hant:
»Here, wat wildy²⁷ doen hiermede?
Gy en moget niet ryden nu ter stede
18555 Tegen desen vreesliken Gigant,
Gy zijt te²⁸ jonck, zij iu bekant,
Dat gy soudet tegen hem josteren
Gy en moget iu tegen hem niet verweren²⁹,
Maer ic sal tegen hem varen nu³⁰.
18560 »By Gode, heer, ic sweert hier iu³¹,
Sprac Artur, hier sal nieman varen
Dan ic selve³², want ic segget iu twaren,
So hi stercker ende meerre³³ es tontsien,
So ic my bet proeven sal an dien;
18565 Want nembermeer en mocht ic weten
Wat ic waer, no³⁴ my vermeten,
En proevedic my an desen³⁵ niet³⁶.
Ende alse Merlijn dit nu siet,
Riep hi: »quade, blode ridder! wi
18570 Houdy³⁷ stille? waerombe en doedy³⁸
Niet dat gy hebbet begonnen nu?
Gy sijt vervaert, duncket my an iu³⁹.
Doe die koninck Artur dit verstoet,
Scamedy⁴⁰ hem, ende sloech metter spoet
18575 Dat ors metten sporen, ende reet derwaert
Die koninck Ban zeide, sonder waen,[saen.
Te Merline: »gy doet grote sonde,
Dat gyne doet varen nu ter stonde
Tegen den groten Duvel dan⁴¹.
18580 Merlijn zeide: »daer en es negeen anxt⁴² an,
Maer nemet speer⁴³ ende volget hem daer,
Ende iu broeder⁴⁴ ende Ulfijn naer⁴⁵.
Si daden alle drie⁴⁶ die dinck,
Ende volgeden Artur, den koninck.
18585 Ende alse Sapharijn Artur hevet vernomen,
Es hi overmoedech⁴⁷ tegen hem gekomen;
Ende alsi⁴⁸ daer byeen quamen,
Lietensi dorse loepen tsamen
Wat datai gelopen konden.
18590 Dene stack dander⁴⁹ daer ten stonden

¹seen ²ritter ³elick ⁴kraft ⁵ten ⁶moste ⁷myt den
⁸wolde ⁹Eng. *but ther was noon that was wounded
to deth* ¹⁰veerde ¹¹med ¹²weren ¹³stolt, geweld
¹⁴wo ¹⁵dat ¹⁶menden ¹⁷slogen ¹⁸darwert ¹⁹gewart

wart ²⁰Giganten ²¹wil gy ²²to ²³erweren ²⁴selven
²⁵merre ²⁶noch ²⁷dessen ²⁸holde gy, do gy ²⁹scamede
he ³⁰geen angst ³¹aper ³²broder ³³dre ³⁴overmodich
³⁵als ze ³⁶den andern.

- Optie¹ scilde, datsi braken² doe
 Ende te³ sticken vielen daertoe;
 Ende Sapharijn brac sijn speer daer
 Tot siner hant toe vorwaer,
 18595 Ende quetsede Artur in die side,
 Maer en scade hem niet sere tien tyden⁴;
 Maer die koninck Artur stac hem wederge-
 Met sulker kracht⁵, dat hi dorreet [reet
 Den halsberch enten lichaem⁶ beide,
 18600 Dat hi doet vil uten⁷ gereide;
 Ende also als hy overleet,
 Brac hi sinen speer gereet.
 Dese⁸ joeste sach Jenover nu,
 Die in ener⁹ venstre lach, zeggic iu,
 18605 Op enen palase by der muren;
 Si lovede ende prysede nu ter uren
 Den jongen man, ende vragede seer
 Wie dat waer¹⁰ die vrome heer,
 Die haren¹¹ vader hevet onthouden¹² daer:
 18610 »By Gode, hy scijnt wel¹³ openbaer
 Van groten ende van goeden lieden¹⁴,
 Ware hi komen van onnutten gediende¹⁵,
 Hi en hadde den arbeit niet dorren be-
 Dien¹⁶ hi al den dach hevet begaen, [staen,
 18615 Hine hadde dan geweest, wetet gereide,
 Van al te hogen herten mede;
 Ende sine gesellen oec, sonder waen,
 Hebbent daer al te wale¹⁷ gedaen,
 So dat mense¹⁸ prysen sal embermeer.
 18620 Die koninck Ban, als ic iu zeide eer,
 Ende sine gesellen volgeden Arture
 Daer hi was gevaren vuere¹⁹,
 Elck hadde een speer in der hant,
 Ende zijn in den strijt gerant.
 18625 Daer stac die koninck Ban Sortibande,
 Dat hi ter aerden vil te hande,
 Ende oec nembermeer op en²⁰ stont;
 Entie²¹ koninck Bohort, sij iu kont,
 Stac daer doen doet Clariële,
 18630 Ende Ulfijn stac doet Gastinele;
 Ende ter²² selver joesten so reet deen
 Moriase daer neder van hem tween,
 Entie ander Modianne,
 Entie derde Sortibanne.
 18635 Dese bleven alle doet opt²³ velt.
- Entie koninck Artur was gestelt
 An Maleure ende an Ferant,
 Die boven Antor hielden te hant
 Ombe hem daer doet te slane;
 18640 Dene hielten²⁴ metten²⁵ helme ane
 Entie²⁶ ander sloegen sere daernaer
 Met ener gisarmen. Doe verhief²⁷ daer
 Die koninck Artur sijn goede swaert²⁸,
 Ende sloech Maleure metter²⁹ vaert³⁰
 18645 Dat hovet af; ende als dit sach nadas
 Ferant, die sijn maech was,
 Doe verhief³¹ hi sine gisarme daer,
 Also den koninck te slane daernaer
 Op sinen helm met geweld.
 18650 Doe droech die koninck sinen scilt
 Daertegen, ende Ferant sloechen daer
 In so menegen sticken³² daernaer,
 Dat hi vloech te dale doe,
 Entie³³ elach ginck neder alsoe
 18655 Ende gerakede den koninck daer ter stede
 Op sine scouder³⁴, dat hi mede
 Boech op dat gereide noch mee³⁵,
 Entie gisarme brac ontwee.
 Doe rechte³⁶ hem die koninck op,
 18660 Ende gaf hem op dat hovet enen clop
 Metten swaerde so overgroet,
 Dat (hi) hem toten tanden woet;
 Entie³⁷ gene vil doet daer nu.
 Van den slage wart groet gehu
 18665 Optie³⁸ Sennen, die sere verveert³⁹
 Waren⁴⁰, doe si sagen gesconfeert
 Haren heren ende verslagen⁴¹,
 Ende si nembermeer hulpe en sagen
 Dan Grandane, die haer⁴² baniere
 18670 Droech, ende daer koninck Ban an sciere
 Doe vergaderde, ende sloechen daer
 Optie⁴³ scouder, dat hine daernaer
 Ontledede al metter⁴⁴ baniere,
 Sodat si ter aerden vil sciere.
 18675 Doe vloen alle die daer waren;
 Daer wart groet geiach nu, twaren;
 Van der vespertijt totten⁴⁵ avende toe
 Jagedensise, ende ginder doe
 Tote in die nacht, dat donker was,
 18680 Si sloegen⁴⁶ er so vele, sijt seker das,

¹op de ²breken ³unde de ⁴ten tyde ⁵kraft ⁶nnde
 den licham ⁷vel utden ⁸dese ⁹enen ¹⁰weer ¹¹oren
¹²onthouden ¹³wal ¹⁴luden, guden ¹⁵den ¹⁶men
¹⁷vor ¹⁸ne ¹⁹toder ²⁰op dat ²¹hilt ene ²²myt der

²³verhoeff ²⁴sweert, veer ²⁵stucken ²⁶scolderen
²⁷meer ²⁸richte ²⁹erveert ³⁰weren ³¹doet v. ³²er
³³toden ³⁴slogen.

- Dat van sestien¹duzent Sennen, twaren,
Maer vijfduzent en mogen ontvaren,
Dander² bleven alle doet ocht³ gevaen;
Entiegene, die waren⁴ ontgaen,
18685 Voeren⁵ toten koninck Rioene,
Ende telden hem van haren⁶ doene,
Hoe⁷ die koninge alle waren⁸ doet,
Ende al te male haer conroet,
»Sonder wy, die zijn⁹ ontgaen".
18690 Doe swoer die koninck Rioen saen,
Dat hi nembermeer sceide dan¹⁰
Hi en soude den koninck Leodegan
Doet hebben ochte¹¹ gevaen.
Ombedit hevet hi ontboden saen
18695 In Denemarken, op enen dach,
Daer zijn meeste heerscap lach,
Datsi daer brachten, arm ende rijke,
Ende spise mede desgelike,
Tote tween jaren genoegh voertan
18700 Te tweehondertdusent man.
Dat lant van Denemarken ter¹² tijt
Was herde groot ende herde wijt,
Daer hoerden vele lande doe ane:
Sassen, Almanien¹³, ende Polane,
18705 Hongerie, Vinegie, ende Vrieslant¹⁴;
Dit was al onder sine hant,
Ende noch meer, wetet vorwaer,
Wasser die hem tins gaven¹⁵ daer,
Ende daertoe oec, tot al desen,
18710 Woude hi so groten heer wesen,
Dat hi al die werlt woude¹⁶ dwingen
Entie¹⁷ Sennen die hi hadde doen bringen,
Die hi in allen lande hadde gesent,
Die daer die lande roveden omtrent;
18715 Dat was ombedat die baroene¹⁸
Van den lande souden hebben te doene¹⁹
Genoegh met hemselven, zeggic iu,
Enten²⁰ koninck Leodegan niet helpen nu;
Ombedit haddise²¹ over al gesent,
18720 Datsi die lande roveden omtrent,
Ende si haddens²² oec wael die macht
Elken lande te doene met kracht.
Niet lang nadat koninck Rioen ontboet
Sine heren te komene ende sine genoot
18725 Wt al sinen landen, wetet vorwaer,

¹zestien ²de andern ³off ⁴weren ⁵voren ⁶eren
⁷wo ⁸zin ⁹van dan ¹⁰offte ¹¹to der ¹²Almanigen
¹³Vreeslant ¹⁴geven ¹⁵wolde ¹⁶unde de ¹⁷barone,
done ¹⁸unde den ¹⁹hadde he se ²⁰hadden des ²¹licht

- Eer iet²³ lanck so quamen²⁴ daer
Dat hire²⁵ hadde, tors ende te voet,
Twehondertdusent ende vijftich, sijt vroet,
Vor die stat te Deneblase nu;
18730 Ende daer waren mede, zeggic iu,
Twintich gecroende koninge ter stede,
Ende hi was die een ende twintichste mede;
Ende si hadden gebracht²⁶ so vele spisen,
Datsi en darven²⁷ in gener wysen
18735 In meneger tijt ombe vitalie varen;
So vol planteit haddensi, twaren,
Met hem wt twintich koninckriken;
Daer was so goet tijt zekerliken,
Dat des nieman nu geloven sonde²⁸.
18740 Menechwerven, met groten gewoude²⁹
So dade proeven die koninck Rioen,
Ocht³⁰ hi die stat konde ondergedoen;
Maer hi en konde niet ene blase
Gescaden der stat van Deneblase,
18745 Si was so vast in allen sinnen;
Also lange alsi tetene³¹ hadden binnen,
Sone haddensi geen anxt³² daeran.
Si hadden den koninck Leodegan
Dicke ontboden, dat hi quame³³ daer
18750 Ende hi se besucdde, want si vaer
Ende menege anxt³⁴ hadden groot;
Entie³⁵ koninck hem weder ontboet,
Dat hi genoegh nu hadde te doen;
Maer waer³⁶ hi verledet hi soude scoen
18755 Komen, ende hem in staden staen
Entie³⁷ stat ontsetten, kondi³⁸, saen.
Hier zwiget dit boeck van den koninck
Ende van algader sinen doene, [Rioene
Ende sal nu seggen voert ter ure
18760 Van den koninge Arture.

*Hoe⁷ die koninck Artur ende Jenovre hem
ierst³⁹ werf onderminder.*

- Hier zeghet daventure, twaren,
Dat die van der stat blyde waren
Ombedat die Sennen waren doe
Verslagen ende verdreven toe,
18765 Enter hare⁴⁰ in der noet
So luttel⁴¹ waren bleven doet,

²³quemen ²⁴he er ²⁵bracht ²⁶droffen ²⁷solde, ge-
wolde ²⁸to etene ²⁹angest ³⁰queme ³¹mer weer
³²konde he ³³irst ³⁴unde der erre ³⁵luttel goet.

- Ende datsi dus oec waren gesconfiert,
Dade Merlijn mede, dat hi visiert',
Entie³ twe-ende-veertich mede ten stonden
- 18770 Entie³ ridders van der tafelronden.
Nu zeget dit boeck hier ter stede:
Doe si alle verjaget waren mede,
Keerdensi met blijtschap in die stat.
Doe die koninck Leodegan vernam dat,
- 18775 Quam hi tegen dietwe-ende-veertich daer
Ende dade hem grote feeste naer³;
Ende doe si alle vergadert weren,
Dede die koninck⁴ daer presenteren
Den twe-ende-veertich⁵, zijt seker das,
- 11780 Al dat goet datter⁶ gewonnen was,
Ende zeide, dat waer haer⁷ met rechte,
Si haddent gewonnen met gevechte,
>Wyen hebbent gewonnen, cleen no groet;
Oec hebby my van der doet
- 18785 Bescut ende van gevencnisse mede⁸.
Si dankedens den koninge daer ter stede,
Ende zeiden zi en woudens⁹ niet ontvaen
>Daer⁹ komet noch tijts genoech, sonder
Dat wy gifte zullen¹⁰ nemen, [waen,
- 18790 Maer gevet dat nu anders, na iu betemen¹¹.
Doe zeide die koninck⁴ Leodegan:
>Sintemeer dat gy des niet voertan
Nemen en wilt, so nemet gy
Ende deele¹² waer dat iu wille sy¹³.
- 18795 Merlijn seide ten drien¹⁴ koningen doe,
Datsi dat goet namen¹⁵ alsoe.
Doe namen¹⁶ sijt, ende deeldent¹⁷ daer
Na Merlijns rade, wetet vorwaer,
Sodat des hemselves en bleef niet
- 18800 Dat eens penninges waert¹⁸ was iet;
Des wordensi geprijset seer,
So beïagedensi groet eer,
In al den lande, daer ter stede,
Ombe haer¹⁹ grote daet ende²⁰ mildeched²¹,
- 18805 Dat men nergen af en sprac vorwaer,
Dan van hem lieden²² openbaer.
Si daden²³ so by Merlijns rade nu,
Dattet²⁴ elc moste prysen, seggic iu;
Ende Artur gaf sinen waerde²⁵ mede
- 18810 Ende siner waerdinnen²⁶, daer ter stede,
So vele goedes, datsi daernare
- Altoes rike liede²⁷ waren.
Doe dit gewin gedeelt²⁸ was,
Zeide die koninck Leodegan nadas
- 18815 Toten twe-ende-veertich soudenieren²⁹,
Dat hi en woude, in gener manieren,
Voertmeer si en souden bliven nu
In siner herbergen, seggic iu,
Ende gesellen wesen voert ten stonden
- 18820 Der heren van der tafelronden.
Dus warensi daer nu ontvaen;
Men dade die heren ontwapenen saen.
Doe sprac die koninck Leodegan daer
Siner dochter, datsi ginge naer³⁰
- 18825 Ende pareerde³¹, ende name³² voertan
Twe silverine beckene, ende ginge dan
Ende wiesce³³ die heren met warmen
Si was derwaert saen nu vorne³⁴, [borne.
Maer die koninck Artur en woude niet
- 18830 Dat sine dwoege³⁵, wat des gesciet,
Vor dat Leodegan ende Merlijn daer
Beide hem hieten doen. Daernaer
Ginck si hem wasscen den hals sijn,
Ende oec mede sijn ansijn,
- 18835 Ende drogedet³⁶ met ener sconer³⁷ dwale.
Daerna ginck si wasscen wale
Die ander³⁸ koninge, wet vorwaer.
Entie ander Jenover, die was daer
Des drossaten wifes dochter mede,
- 18840 Si dwoech die ander³⁹ heren ter stede
Ende haren vader, den koninc, met.
Doe ginck die ander Jenover, dat wet,
Die des koninck Leodegans dochter was
Van sinen wive, ende nam nadas
- 18845 Drie⁴⁰ mantele, ende hincse daernaer
Den drien⁴¹ koningen ombe den hals daer.
Doe was die koninck Artur voertan
Een utermaten scone man,
Ende Jenover besachen sere daerby
- 18850 Ende hi haer weder; doe zeide si
Onder haer tanden: >der ioncfrouwen
Mach wael te moede⁴² sijn, by mynre
[trouwen,
Daer sulc een ridder⁴³ begeerte hadde inne,
Dat hi an haer woude soecken minne,
- 18855 Ende met rechte mochte si oec mede

¹Eng. and were disconfited be the counsaile of
Merlin ²unde de ³darnaer ⁴koninck ⁵v. soldeners
⁶dat daer ⁷weer er ⁸wolden des ⁹dat ¹⁰zolen ¹¹dei-
let ¹²dien ¹³nemen ¹⁴deilden dat ¹⁵weert ¹⁶er
¹⁷ende ombe er ¹⁸emluden ¹⁹deden ²⁰dat dat

²¹weerde, werd. ²²Inde ²³gedelt ²⁴soldieren ²⁵darn-
naer ²⁶parreerde ²⁷neme ²⁸wosche ²⁹in norme ³⁰dwage
³¹droget ³²sconen ³³andern ³⁴drc, dren ³⁵to mode
³⁶zulc een ritter.

- Blyscap driven in elker¹ stede
 Die minnen woude alsulc² een man,
 Ende met rechte soudese voertan
 Vermaledyen God entie werlt mede,
 18860 Die sulken manne minne ontseide,
 Ende nembermeer waer si eren waert,
 Diene ombe mynne iet³ beswaert⁴.
 Mettien waren die tafelen geleit
 Ende dat eten was al bereit;
 18865 Doe dade⁵ die koninck Ban sitten gaen
 Den koninck Artur vor hem saen,
 Tuscen hem ende sinen broeder nu,
 Wanti daden⁶ hem daer, seggic iu,
 Al die ere die si mochten an.
 18870 Dit merkede die koninck Leodegan,
 Die daer ter selver⁷ tafelen sat;
 By der eren, die zi hem daden⁸ ter stat,
 Dachte hi dat hi haerre⁹ alre here was,
 Ende hem wonderde oec sere nadas,
 18875 Wie¹⁰ die here mochte sijn.
 Hierombe hadde hi groten fijn,
 Dat hi dat wiste, wie hi waer,
 Ende sine gesellen oec daernaer;
 Dit liete hi hem vele kosten ter stonde.
 18880 Doe gingen sitten die van der tafelronde
 Neven die soudenier¹¹, want in een
 Droegensi van vrientscape¹² onder hem
 Die koninck Leodegan dachte doe: [tween.
 »God, Here¹³», zeidi, »of dat mochte sijn
 18885 Dat dese scone vrome jonge man, [alsoe,
 Dien¹⁴ si daer alle dienen voertan,
 Mine dochter getrouwet¹⁵ hadde ter stede;
 Want ic weet wael die waerhede,
 Dat in so jongen manne, so hi es,
 18890 Niet (en) mochte sijn, des ben ic gewes,
 Also vele groter vromecheden
 Als ic an hem gesien hebbe heden,
 En waer hi van groter¹⁶ konne niet,
 Ocht¹⁷ dat es een geest, als men siet,
 18895 Dien¹⁸ God hier gesant hevet mede,
 Ende sine gesellen oec ter stede
 Ombe dit lant besermene met,
 Ende sterkene Godes wet¹⁹.
 Doe dachte hi ombe dat wonder, dat hi dede
 18900 Ende alle sine gesellen oec mede; [doe²⁰
 Hi dachte, hoe²¹ hi uter²² poerten reet,
- Die vaste stont besloten toe²³;
 Hi dachte voert, sonder waen,
 Hoe²⁴ hine²⁵ verloste daer hi was gevaen,
 18905 Haer²⁶ twe-ende-veertich tegen vijfduzent
 Ende daerna al den dach voertan [man,
 Anxtelike²⁷ seer gestreden hevet.
 Dus dacti hierombe dat hi begevet
 Al sijn eten ende siner gaste²⁸ mede,
 18910 Ende bleef sittende also ter stede.
 Dit merkede Hervy van Rivel daer,
 Dien²⁹ dat leet was, ende daernaer
 Stont hi op ende ginck toten koninck³⁰,
 Ende zeide hem hemelijc dese dinck³¹:
 18915 »Here³²», zeidi, »ic en sach iu nie eer
 Mesgrypen an negesen³³ dinck so seer
 Als gy iu nu ter wilen doet,
 Gy zoudet³⁴ nu maken blydegemoet
 Dese heren, maer gy sittet nu
 18920 Ocht³⁵ gy sliepet³⁶, ende droemde iu
 Gy en zoudet³⁷ iu dus niet gelaten³⁸.
 »Hervi³⁹», zeidi doe, »by karitaten,
 Ic dachte omb den edelsten, zijt seker des,
 Enten⁴⁰ besten, die in der werelt es,
 18925 Enten⁴¹ vroemsten, ende ic en konde my
 Niet onthouden⁴², ic en moeste daerby
 Denken, ende omb dese dinck zeggic iu,
 En zoude men my niet blamen nu⁴³.
 Hervi zeide: »dat mach wael⁴⁴ wesen,
 18930 Maer pinset daerombe genoech na desen,
 Als gy des stade hebbet ende respijt;
 Maer nu en eest geen denkens tijt
 Doer feeste ende blyscap deser heren,
 Die wel waert sijn aller eren⁴⁵.
 18935 Dus liet die koninck dat denken varen
 Ende sijn dochter Jenover, twaren,
 Diende vor Artur ende scenkede hem nu,
 Ende knielde vor hem, seggic iu,
 Die wile dat hi drinken soude⁴⁶,
 18940 Ende hi sach op haer⁴⁷ also houde
 Met vriendeleken ogen te hant;
 Si was die scoenste, die men vant;
 Si stont in horen⁴⁸ rocke al bloet,
 Ende op haer hovet een hoet⁴⁹
 18945 Daer menech dier⁵⁰ steen an stont;
 Si hadde enen hals scoen ende ront
 Entie scoenste⁵¹ vlechten mede

¹elke ²alsulch ³icht ⁴deden ⁵selven ⁶erre ⁷we
⁸soldeneer ⁹vrentscapen ¹⁰den, groten ¹¹off ¹²getru-
wet ¹³wo ¹⁴ut der ¹⁵do, to ¹⁶he ene ¹⁷er ¹⁸en-

gestlike ¹⁹geste ²⁰koninck, dinck ²¹gene ²²zolden
²³sliepen ²⁴unde den ²⁵entholden ²⁶wal ²⁷solden
²⁸oren ²⁹een hoet op er hovet ³⁰duer ³¹scoensten.

- Die haer sloegen, daer ter stede,
Toten gordele nederwaert;
- 18950 Haer ansijn dat was so verclaert
Rodelec¹ mynlic met witten gemene
Gemenget, dat natuer negene
Daer an gebrac; noch an hoer lede
An hande, an voete, an vinger mede,
- 18955 Noch an lichame, wat helpt messaket,
So en sach men negene bet geraket;
Ic² en kan haer scoenheit niet volprysen.
Nochtan was si in alre wysen
Ember³ also volkomen ende volmaket
- 18960 In hovesceden, ende also wel geraket
In goedertierenheit ende in mildeheden
In dogeden ende in soetecheden⁴
Ende in gestadecheit⁵ van sinne,
Dit ende meer hadde si al inne
- 18965 Dat ic al niet gesegeen en kan.
Die koninck Artur sachse doen an
Die niet scoenre (en) mochte wesen,
Gelijc⁶ als wy van haer nu lesen:
Haer borsteline⁷ waren ront ende clene
- 18970 Also twe appelkine gemene,
Ende haer lijf was witter dan die snee;
Wat machic an haer prysen mee?
Si en was te mager no te⁸ vet
Maer tuscen den beiden, dat best set⁹.
- 18975 Die koninck merkedese doe herde seer,
Ende dachte an haer ie lancie¹⁰ meer;
Hi dachte so vele an haer nadat,
Dat hi sijns etens al vergat;
Maer hi keerde sine ogen van haer¹¹,
- 18980 Dat des nieman soude werden gewaer¹².
Die ioncfrou nam doe den nap, God weet,
Ende zeide: »jonchere, drincket gereet;
Wistic nu wael hoe¹³ gy hiet,
Ic noemde iu also ende anders niet;
- 18985 Drinket ende (en) scaemt iu niet sint,
Ende en sijt niet versaget¹⁴ een twint¹⁵,
Want, by Gode, ten wapenen en zijdy¹⁶
Niet versaget¹⁷, duncket my;
Dat sceen wael heden¹⁸, zeggic nu,
- 18990 Daer er vijfdusent sagen¹⁹ na iu".
»Ioncfrou", zeidi, »gy seght uwen wille,
Van den dinck zwigic stille,
- Maer ic drinke gerne, scone maget vry,
Van uwer hant, ende God late my
- 18995 Des verdienen²⁰ sonder uwe noet,
Dat gy my desen dienst²¹ nu doet".
»Here", zeide si, »gy en hebt des noch niet
Te beginnen, of gy dat gebiet,
Maer gy hebt my hondertwerf voertan
- 19000 Meer vergouden²² dan ic iu kan;
Want daer vergoudijt²³ wel, sonder waen,
Daer mijn vader was gevaen
Ende gyne verloestet²⁴ uter noet;
Ten²⁵ andren male, daer gy staket²⁶ doet
- 19005 Die mynen vader hadde ter aerden²⁷
Gesteken met sinen paerde²⁸,
Daer gy iu ombe aventuerdet sere,
Eer gy bescuddet²⁹ mynen here;
Daer dady³⁰, here, met wapenen soe
- 19010 Dat al dat heer³¹ vor iu vloet;
Ay, wie³² sach oit³³ so jongen man,
Als gy zijt, die dat dorste vangen an,
Dat gy daer vinget³⁴ an gerede".
Die koninck Artur liet haer³⁵ ter stede
- 19015 Seggen van desen, al dat si wille,
Ende sach vor hem ende sweech stille,
Ende nam den cop ende dranc alsoe,
Ende zeide: »joncfrou, staet op daertoe,
Gy hebbet lange genoech gedient nu,
- 19020 Gaet sitten, joncfrou, des biddic iu".
Haer vader zeide: »dat en mach niet wesen".
Dus diendes³⁶ voert na desen
Van menegen gerechte³⁷, dat daer quam;
Ende doe die maeltijt inde³⁸ nam
- 19025 Entie³⁹ amlaken op sijn gedaen,
Doe sprac die koninck Ban saen
Tot⁴⁰ koninck Leodegan, daer hi sat nu:
»Here, my wondert sere van iu,
Want men hout⁴¹ iu herde vroet,
- 19030 Dat gy iu dochter niet beraden doet,
Die groet ende scone es mede,
Dat gyse nu niet en gevet ter stede
Enen vromen machtegen⁴² man,
Die iu holpe bescermen voertan
- 19035 Iuwe lant tegen iuwe viande nu,
Want my dunket wel te hoerne an iu,
Dat gy niet meer kinder, hoe⁴³ dat gaet,

¹rodelecht ²ich ³omber ⁴soticheden ⁵gestedicheit
⁶gelijch ⁷brusteline ⁸to m. noch to ⁹sit ¹⁰io lanch
¹¹io ¹²er, gewar ¹³wo ¹⁴nicht vortzaget ¹⁵twinc
¹⁶ne zin gy ¹⁷hude ¹⁸zegen ¹⁹vordenen ²⁰denst

²¹vergulden ²²vergulden gy dat ²³verlozeden ²⁴to den
²⁵steken ²⁶eerden, perde ²⁷bescudden ²⁸dede gy
²⁹her ³⁰we ³¹je ³²vingen ³³er ³⁴gerichte ³⁵ende
³⁶ande de ³⁷te ³⁸holt ³⁹mechtigen.

- En hebbet, daer op te blivene staet
Dit lant, dan haer' allene".
- 19040 Die koninck Leodegan sprac na datgene:
»By Gode, here, dat doet my torloge ³swaer,
Dat my hevet gedaen seven iaer
Die koninck Rioen van Denemarke,
Die my hevet georloget stercke,
- 19045 Dat ic daer nie³ sint toe konde komen
Al had ics³ my gehat ondernomen,
Ende oec en quam my nieman³ toe³,
Dien³ icse geven woude alsoe³;
Maer quame my toe een ionc baseleer
- 19050 Die machtech⁷ waer, totdat hi meer
Ontsien waer dan ic nu bem³,
Ende mijn orloge trac³ an hem³,
Ic gave hem mine dochter te wive
Ende mijn rike³ na minen live;
- 19055 Ende, by Onsen Here, ic seg hier iu:
Ic woude¹¹ also waer, als ic pinse nu,
So soude¹³ mine dochter gehuwet sijn
In drien¹² dagen, na den wille¹⁴ mijn,
An enen den besten baseleer,
- 19060 Enen ioncman, dien ic sach niet eer
Ende ten wapenen die beste mede;
Oec onthoude¹⁶ ic, na der waerhede,
Dat hi hoger man es dan ic sy".
Doe loech¹⁰ Merlijn een luttel daerby,
- 19065 Ende zeide toten koninck Bohort al stille,
Dat hi dit zeide ombe Arturs wille.
Doe sweech die koninck Pan ter stede
Ende sprac van andren dingen mede,
Ende liet bliven dat woert van dien.
- 19070 Die koninck Leodegan merkede mettien¹⁷
Datsi der talen niet en rochten¹⁸,
Ende gaf daerombe een groet sochten,
Ombdat hem dochte¹⁹, datsi niet
En achten van den huwelike iet,
- 19075 Ende hi sach die grote feeste mede,
Die men den koninck Artur dede [nieren²⁰
Overal van den twe-ende-veertich soude-
Ende datsi hem dienden in aller²¹ manieren
Ende onderhorich gelijc horen here.
- 19080 Dit wonderde den koninc Leodegan sere,
Ende wart bedroevet seggic iu,
Entie²² ioncfrou wart oec nu
- Artur so sere minnende nadat,
Datsi hoers selves sciere vergat²³,
19085 Ende si woude oec wael na desen,
Dat hi haer geselle mochte wesen
Ende haer man, si hadden liever nu
Dan ieman die levet, seggic iu.
Die historie segget ons, dat si was
- 19090 Die vroetste²⁴ entie scoenste, sijn seker das,
Entie beste geminnetste²⁵ mede,
Die doe was in Kerstenhede²⁶,
Sonder Clarine, die was ter ure
Des koninck Percides wijf van Casinure,
- 19095 Ende des koninck Pelles dochter nadae,
Die van Listenois koninck was,
Die nichte²⁷ was des koninges des viscers
Entes²⁸ koninges mede, dat wet, [met
Die altoes zieck (was) van wonden²⁹;
- 19100 Dene koninck hieraf hiet, ten stonden,
Alein van den vasten eylanden,
Die tlant³⁰ van Listenois hielt in handen;
Alse dese koninck was van den wonden
Altoes sieck in sinen stonden,
- 19105 Entie rike visscer geheten was
Die gewondede koninck, als ict³¹ las
Want hi was gewondet in sine dye,
Ende in siner kintheit, secht men my,
Dat hi Broen was geheten³²,
- 19110 Maer hi hiet die rike visscer, als wijt weten,
Ombdat hi enen visc vinck,
Dien hi sette na die dinck
Optie³³ tafle van den helegen³⁴ Grale,
Als men hier na sal seggen wale.
- 19115 Dese rike visscer hadde den Grael in hoe-
Alse iu die historie vor bevroede³⁵, [den,
Dien³⁶ hem gaf Joseph van Aramathien
Met hem te voerue ende siner pertien;
Ende hi was vader des koninck Pelles
- 19120 Des koninck Alejus; ende tlant van Listones
Haddensi gewonnen daerna,
Sint dat si scieden van India.
Dese twe koninge hielden tlant³⁷;
Des koninck Pelles dochter, sijn iu bekant,
- 19125 Si hadde in hoede den Grael;
Si was scone ende utermaten noyael
Ende wonede metten³⁸ oudervader³⁹

¹er ²dat orl. ³ne ⁴ick des ⁵neman ⁶to, den, also ⁷mech-
tich ⁸bin, in ⁹treckede ¹⁰koninckrike ¹¹woldet ¹²zalde
¹³dren ¹⁴willen ¹⁵ontholde ¹⁶lachgede ¹⁷myt den
¹⁸roechten ¹⁹duchte ²⁰soldieren ²¹allen ²²unde de
²³nicht v.; Eng. *that she was sore troubled* ²⁴vroedeste

²⁵gemynnedeste ²⁶Cristenhede ²⁷nifte ²⁸unde des ²⁹Eng.
that was nece to the kynge Pascoor and of the seke
kynge wounded ³⁰dat lant ³¹ik dat ³²gheheten ³³op
de ³⁴hilgen ³⁵bevroede ³⁶den ³⁷dat lant ³⁸myt den
³⁹oldervader.

- Ende hielt den Grael altenengader
Totedat Galaat quam, die dat wan,
19130 Also iu dit boeck hier namaels dan
Verklaren sal, hoe¹ die Grael nam ende.
Nu eest² goet dat ic wende
Ende kere ten twe-ende-veertich gesellen,
Daer ic hier voraf liet mijn tellen.
19135 Doe die tafelen waren³ opgedaen,
Als ic hier voer dade verstaen,
Nam Merlijn die drie⁴ koninge besiden,
Ende zeide: »wety⁵ wat nu ten tiden
In Bertanien gesciet⁶ es?»
19140 Doe zeide die koninck Artur na des:
»By Gode, Merlijn, dat wistic gerne».
»Ic segget in, here, ende niet te scerne,
Daer hevet geweest vor Logres nu
Ene grote batalie, seggic iu,
19145 Van den Sennen, die tlant aldaer
Gerovet hadden, wet vorwaer,
Ombelanc dat oever⁷ ende optie⁸ zee;
Ende als metten rove oec mee
Vergadert waren⁹ met tien¹⁰ dusent man
19150 Ende te Windeberes voeren voortan,
So quamen¹¹ vijf kinder op hem in scijn,
Die alle vive uwe neven sijn».
Ende doe telde hi daernare
Hoe¹² si alle vive gesceden¹³ waren
19155 Van horen vader ende moeder mede
Sonder haer¹⁴ weten; oec teldi¹⁵ ter stede
Hoe si die poerten bescedden al,
Ende haer¹⁶ doen, groet ende smal,
Teldi hi den drien¹⁷ koningen daer,
19160 Ende hoe¹⁸ si outvaen waren naer¹⁹
Van der stat, ende hoe si zeiden
Hoe si hore ridderscap²⁰ saen ontbeiden
Totedat die koninck Artur, haer oem,
Haerre²¹ so vele wil nemen goem,
19165 Dat hise selve ridder make.
»Laet varen», zeide Merlijn, »nu die sake
Voert te denken van iu lant,
Gy hebbet daer nu so goeden²² warant,
Gy ne dervet nember sorgen nu;
19170 Sijt blyde ende denket, seggic iu.
In weldoen nu vorwaert meer²³,
Want uwen lande komet te helpen²⁴, heer,

¹wo ²ist ³weren ⁴dre ⁵wete gy ⁶gescheen ⁷over
⁸op de ⁹tijn ¹⁰quemen ¹¹gescheded ¹²er ¹³telde he
¹⁴dren ¹⁵darnaer ¹⁶ritterscap ¹⁷erre ¹⁸gueden ¹⁹Eng.
now thinke for to do wels ²⁰to hulpen ²¹denen ²²rit-
ter zolt ²³hieten ²⁴unde de ²⁵is ²⁶hietet ²⁷Neutres

- Van Constantinopele des keyzers sone,
Die met hem bringet jonge barone,
19175 Dat edeler liede kinder sijn nu;
Dese sullen iu dienen²⁵, seggic iu,
Ende si willen iu dienen ombe die saken
Dordat gy se ridder zult ²⁶maken, [dinck,
Ende vele ander sullen komen omb die
19180 Ende ombe dit suldy werden, heer koninck,
Boven alle die werelt gehoget nu».
»Merlijn», zeide die koninck, »ic biddes iu,
Segget my hoe¹ die kinder heten²,
Die meest hieraf zijn vermeten».
19185 »Here, die ene hetet Gawein,
Dander Garies, die derde Agrawein,
Die vierde hetet Gaheries,
Entie³ koninck Lot haer vader es⁴,
Ende haer moeder iu suster mede;
19190 Entie vijfde hieraf ter stede,
Hetet⁵ Galescins, ende es⁶
Sone des koninck Ventres⁷
Ende oec uwer suster kint, vorwaer;
Entie⁸ seste, die komen es⁹ daer,
19195 Hetet Sagrimor, ende es¹⁰ mede
Des koninges dochter sone, ter stede,
Van Constantinopele; ende alle dese
Sullen¹¹ iu dienen, daer ic af lese,
Ende noch menech¹² ander here,
19200 Die nu iu viande zijn herde sere».
Ende alle die wile dat Merlijn daer
Den koninge dit zeide, quamen naer¹³
Alle die gesellen, die des blide waren,
Doesi hoerden dese niemaren.
19205 Doe sciedensi entie ridders¹⁴ mede,
Die daer waren in der stede,
Tharer¹⁵ herbergen waert saen,
Ende bleven daer, sonder waen,
Ene lange tijt, ende daden niet¹⁶ el,
19210 Dan eten ende drinken, ende hadden spel.
Enten¹⁷ koninck Leodegan quam daernaer
Menech¹⁸ man te hulpe¹⁹ vorwaer
Ende binnen der wilen datsi daer lagen,
So gesciede in dien²⁰ dagen
19215 Den baronen, daer ic af hier vor zeide,
Menege grote pijnlechede²¹,
Als ic iu hier vertellen sal, eer
Ic²² van Leodeganne spreke meer.

²³solen ²⁴manich ²⁵quemen darnaer ²⁶unde de rit-
ters ²⁷to erre ²⁸anders nicht ²⁹unde den ³⁰to hulpe
³¹den ³²pinlicheide ³³eer ik.

*Van den koninck Tradeliant van Scottlant, ende
van den koninck metten hondert ridders,
ende van den Sennen.*

- Ons segget daventure tehanth:
- 19220 Als die koninck Tradeliant
Van sinen gesellen gesceden¹ was,
Als ic hier te voren las,
So haddi² vergadert twaelfdusent man,
Daer hi sijn lant mede hoede voertan
- 19225 Tegen die Sennen; daerna gevel
Op ener aventstonde also wel,
Dat hem een sijn spie³ zeide dan,
Dat wael twintechdusent man
Quamen⁴ dor sijn lant getogen
- 19230 Met groten getrecke also vermogen.
Doe vragede die koninck: »nu zegget my,
Te welker steden komen sy?»
»Tuscen der roetsen ende Arondeel».
Die koninck ontboet sine liede⁵ een deel,
- 19235 Datsi hem wapenen ende volgen hem naer.
Dit dadensi sciene, wetet vorwaer.
Doe volgeden hem tiendusent wale⁶,
Doe redensi hemelyc in enen dale⁷,
Des morgens in der dageraet vroe,
- 19240 Daer die Sennen gelogiert lagen⁸ doe.
Doe deeldensi haer liede⁹ na das
In tween, ende Pollidemas,
Die neve was des koninges mede,
Leide dene scaer¹⁰ ter stede,
- 19245 Entie¹¹ koninck leide dander daernare.
Doe die scaren gesceden waren,
Voer Pollidemas ter roetsen waert,
Daer die Sennen lagen bewaert,
Entie¹² koninck voer tot Arondeel,
- 19250 Dat was des koninck Arturs casteel,
Die wael was besorget vorwaer,
Eer Artur enwech voer van daer.
Ende Pollidemas es so verre¹³ komen,
Dat hi die tenten¹⁴ hevet vernomen,
- 19255 Daer si in lagen¹⁵ ende rasten¹⁶ nu
Op haer bedde, seggie iu;
Ende si en daden opter¹⁷ morgenstont
Negene¹⁸ sciltwachte, sijn iu kont,
Ende Pollidemas sloech in hem daer

¹gesceden ²hadde he ³speer ⁴quemen ⁵lude ⁶wal,
een dal ⁷legen ⁸scar ⁹unde de ¹⁰veer ¹¹der Seynen
tenten; doch ook iu 't Eng. alleen *the tents* ¹²legen,
resten ¹³op de ¹⁴gene ¹⁵een ¹⁶unde ¹⁷Eng. *turned*
to flight in the forestes that were nigh ¹⁸zegen

- 19260 Ende doede daer menegen, wet vorwaer,
Op sinen bedde; entie¹⁹ op konden komen,
Hebben daer die vlucht genomen
Beide tors ende te voet, ter stede,
Ten²⁰ casteelwaert, van desen mede
- 19265 Die der Sennen was; ende²¹ oec twaren
Sijn si som in den bosc ontvaren
Die daerby stont²², God weet;
Ende Pollidemas volchdem gereet,
Ende versloecher tiendusent daer,
- 19270 Eer si ter roetsen quamen²³ vorwaer.
Doe Carnillen ridders worden gewaer,
Die den casteel hoeden aldaer,
Si waren alle doe opgestaen,
Ende alsise dus sagen²⁴ doet slaen
- 19275 Haer liede²⁵, gingen²⁶ si hem wapenen daer
Ende trocken wt te²⁷ velde daernaer;
Ende daer wasser met die gevloen quamen
Wel tien²⁸ dusent nu te samen.
Doe si alle vergadert waren,
- 19280 Sijn si tegen die viande gevaren,
Entie²⁹ ander op hem weder daernaer,
So wart die strijt groet ende swaer;
Ende alle die wile dat dit was,
Voeren die van Arondeel wt nadas,
- 19285 Dier³⁰ wel hondert waren³¹, seggie iu
Ende zijn³² an die vitalie komen nu,
Die Pollidemas bescut³³ hadde daer,
Ende voerdense in haren³⁴ casteel daernaer
Also³⁵ vele als sire³⁶ begeerden doe,
- 19290 Ende sloten die³⁷ poerten toe
Ende sagen hoe³⁸ vergaen zoude³⁹ diestrijt.
Die koninck Tradeliant quam tier⁴⁰ tijt
Te sinen neve ende half hem daer;
Want die Sennen, wet vorwaer,
- 19295 Hadden hem gewapent nu meer,
Ende hem toernde herde seer,
Datsi den groten scade namen.
Dus sijn si vergadert daer te samen
Met so groter kracht, ter steden,
- 19300 Datsi den koninck achter deden,
Entie koninck en konde oec mede
Tegen hem gehouden negene⁴¹ stede;
Ende worden gedreven tot Arondeel.
Daer blevensi houden⁴² onder den casteel,

¹⁹gengen ²⁰treckeden ut to ²¹tijn ²²der ²³weren
²⁴zin ²⁵bescut ²⁶eren ²⁷elae ²⁸ze er ²⁹en; doch
zie ook 't Eng. *and shetten the yates* ³⁰zegen wo
³¹zalde ³²to der ³³gene ³⁴holdene.

- 19305 Ende daer worden hem oevle doe
Des koninges liede¹, ic seg iu hoe,
Want van tiendusent man vorwaer
En blever maer vijfdusent daer;
Entie koninck was tachter herde seer,
- 19310 Ende hadde die strijt geduert iet meer,
Hi waer daer nu gesconfiert saen. [staen,
Dit hevet die co. metten C. riddren² ver-
Ende quam derwaert met vier³ dusent man
Ende gemoete⁴ in sinen wege dan
- 19315 Des co. Tradeliand liede¹ gevaren
Die vloen ende gesconfiert waren.
Doe vragedi werwaert datsi vloen,
Ende zeiden hem⁵ die waarheit doen,
Hoe dat die koninck Tradeliand
- 19320 Op dat sconfiere nu bleef te hant
Den castele van Arondele by.
Doe riep hy: »God, Here, helpt my,
Dat ik te tyde mach komen daer!''
Hi sprac tsinen lieden⁶: »nu volget my
- 19325 Ende sloech sijn ors met sporen, [naer'',
Ende reet al dat hi mochte voren
Ombe te tyde te komene daer;
Si hadden gesconfiert geweest⁷ vorwaer
En hadden die van Arondeel gedaen
- 19330 Ombdat si Kersten² waren, sonder waen,
Entie ander Heiden, seggic iu,
Want die Sennen waren ongelovich nu;
Ombedit holpen si die Kerstene² mede
Met vier³ dusent serianten ter stede,
- 19335 Ende troesteden den koninck Tradeliand
Wantet waren ridder valiant¹⁰,
Die van Arondeel daer quamen¹¹.
Maerdoesi den koninck daer¹² vernamen¹¹
Van den hondert ridders, doe wart groet
- 19340 Die strijt, ende sloegen daer doet
Vier³ dusent in dat vergaderen¹³ daer.
Die strijt wart so groet ende so swaer,
Ende daer bleef doe so menech¹⁴ doet,
Dat men daer reet in dat bloet
- 19345 Over den hoof van den orsen;
So vele sloegen sire¹⁵ in der¹⁶ porsen,
Dat daer der Sennen maer vj^m quamen¹⁷,
Ende als die Sennen dit vernamen¹⁸,
Worden si versaget nu,
- 19350 Si en wisten negenen troest, seggic iu,
- Dan vlien¹⁹; dat dochte hem dat naeste.
Doe gingen²⁰ si vlien met groten haeste
Toten castele van der roetsen waert,
Ende hem volgede, met groter vaert,
- 19355 Die koninck van den C. ridders nadas
Ende Tradeliand ende Pollidemas
Entie ander, die met hem waren daer,
Ende sloegen er so vele doet daernaer,
Dat daer van den vj. die daer vloen
- 19360 Maer twe te live bleven doen.
Entie van den casteel Arondeel,
Doe si vluchtich sagen algeheel
Die Sennen, bleven si houden daer
Ende en volgeden hem niet naer;
- 19365 Ende riet hem een, hiet Ywin
Metten witten handen, hi zeide mettien²¹:
»Laetse hem volgen, ende nemewy dat goet
Dit dunket my dat beste, dat men doet''.
Doe daden²² si dat, en namen²³ daer
- 19370 Silver, gout, paerde, spise vorwaer.
Ende voerden dat opten casteel daer nu
Sovele, dats hem nu sint, seggic iu,
En gebrac te negenen tyden,
Also lange also geduerde dat stryden;
- 19375 Entie twe koninge, daer ic af zeide eer,
Die den Sennen volgeden seer,
Daden²⁴ den Sennen anxe groet
Ende sloegener herde vele doet,
Eer si quamen in den torre²⁵ nu;
- 19380 Maer als si in waren, seggic iu,
En dorstensi niet bliven naer
Ombdat gescot datsi scoten daer,
Ende hem dochte beter dat keren;
Ende aldus voeren enwech die hercn.
- 19385 Entie koninck²⁷ Tradeliand
Dankede den koninck²⁷ sere te hant
Van den hondert ridders daernaer,
Dat hi hem te hulpe quam daer
Ende so wael stont in staden,
- 19390 Doe hi so sere was verladen,
Ende hi zeide ten koninge saen:
»En hadden die van Arondeel gedaen,
Ic hadde doet geweest²⁸ daer ter stede
Ocht²⁹ gevaen, ende mine liede¹ mede;
- 19395 Ic mach hem des danken ende iu,
Dat ic mijn lijf behielt³⁰ hier nu.

¹lude ²rittern ³veer ⁴gemote ⁵zegede here ⁶to s.
luden ⁷geweset ⁸Cristen ⁹Cristenen ¹⁰ritter faliante
¹¹quemen, vernemen ¹²do ¹³vergaddren ¹⁴manich

¹⁵ze er ¹⁶den ¹⁷bleven ¹⁸vertegen ¹⁹vleem ²⁰gen-
gen ²¹myt den ²²deden ²³nemen ²⁴golt ²⁵op den
²⁶torne ²⁷koninck ²⁸geweset ²⁹off ³⁰behilt.

Die koninck van den C. ridders zeide daer:
 »Here, wy mogen zien openbaer,
 Dat onse Here genadech is met,
 19400 Want hi der siner niet (en) verget;
 Waer si sijn, ende by aventuren
 Hi wil lichte nu ter uren
 Dat wy sine marteler¹ werden hier;
 Daerombe sent hi op ons die Sennen fier
 19405 Ende si hier ie² lanc ie³ meer komen;
 Ende oec heb ic dickewile vernomen,
 Dat wy by nieman⁴ van onsen lande
 En werden bescut van desen bande,
 Des laet ons verkopen onse doet
 19410 Dor die minne Onses Heren groet,
 Ende ic zoudet anders korten, zeggic iu,
 Woude men mynen raet doen nu".
 »Hoe es dat?" zeide Tradeliant.
 »Ic zegget iu, here", zeide hi te hant:
 19415 »Dat men ontbode alle die baroene,
 Ende elck brachte, tsinen doene,
 So vele liede⁵ als hi konde, mede
 Tote Windeberes, vor die stede,
 Ende also wy vergadert⁶ hadden al onse
 19420 Gingen stryden optie Sennen dan [man,
 Ombe Onsen Here, ende blewey daer
 Doet, so sijn wy alle daernaer
 Onses Heren marteler; ende beter es
 Een goet inde⁷, zijt zeker des,
 19425 Dan lange te levne met onneren".
 Tradeliant zeide: »maecty⁸ iu sceren?
 Ende gy wet wel tegen enen man,
 Die wy hebben, si hebbender dan
 Twintech ende meer daer tegen met;
 18430 Maer ic wille wel, dat gij⁹ wet,
 Willent¹⁰ die ander dus vangen ane,
 Ic ben bereit¹¹ dit te bestane".
 »By Gode", zeide die koninck daernaer
 Van den C. ridders, »ic wil vorwaer
 18435 Mine boden senden an die baroen,
 Ochtsi dese dinck nu willen doen,
 Ende dat sijt my¹² laten weten thant".
 »In Godes name!" zeide Tradeliant,
 »Ic volges dat gy draget overeen".
 19440 Dus voerensi daer onder hem tween
 Tote daer die strijt hadde gewesen
 Onder Arondeel vor desen.
 Daer vondensi genoegch van allen dingen

¹mertelern ²io ³neman ⁴lude ⁵vergaddert ⁶ende
⁷make gy ⁸gy dat ⁹willen dat ¹⁰bereet ¹¹ze my dat

Des men gedenken mochte sonderlinge;
 19445 Daer nam elc dat hi woude nu,
 Men deelde niet anders, zeggic iu.
 Doe¹³ scieden die koninge daernaer;
 Tradeliant voer te Noergales daer
 Met vijfduzent man, die hem bleven waren
 19450 Ende Agwiners voer daernare
 Met sevendusent mannen te Maloant;
 Ende doe hi quam in sijn lant,
 Sende hi boden ten tien¹⁴ baronen saen,
 Als ic iu hier voer dade¹⁵ verstaen;
 19455 Maer dit boec swiget hier ter stede
 Van den boden ende van den koningen
 Ende sal seggen van Anguissant, [mede,
 Die koninck¹⁶ was in Scotlant.

*Van den koninck Anguissant, ende van den
 koninck Uryens, ende van den Sennen.*

Die historie zeget nu ter stede
 19460 Van den koninck¹⁷ van Scotlant mede,
 Dat hi so vele liede⁵ hadde nu
 Datter twaelfduzent was, zeggic iu,
 Ende op enen maendach daerna gevel,
 Dat der Sennen vijf ende twintich dusent
 19465 Reden tuscen Toringen mede [wel
 Ende Lamwijck, ene goede stede,
 Daer haer provande soude komen doen,
 Die Mabon brachte ende Orioen
 Ende Sorbores ende Maglores.
 19470 Dese bewaerden die provande na des
 Ende voerdense te Windeberes mede,
 Daer dat grote heer¹⁸ lach vor der stede.
 Si verbranden die dorpe aldaer
 Daer si voeren¹⁹ verre ende naer,
 19475 Si doeden wijf, kinder, ende man
 Waersise vonden ende quamen²⁰ an.
 Dit vernam die koninck Anguissant
 Ende dede sine liede⁵ wapenen te hant
 Twe myle vor den dage wel
 19480 Ende quam ombe primetijt; daer gevel,
 Dat hi die Sennen hevet vernomen
 Met brande ende met rove komen,
 Ende si hoerden dat gekrijt
 Ende dat helpgeroep ter tijt
 19485 Van den lieden²¹ die si verslaen.
 Anguissant reet derwaert²² saen

¹³do ¹⁴tijn ¹⁵dede ¹⁶koninck ¹⁷her ¹⁸voeren ¹⁹que-
 men ²⁰luden ²¹derwert.

- Met sinen hoepe, daerinne was
Wel sevendusent, sijt seker das.
Ende Gandijn van Walefroi quam daerna¹
- 19490 Met sevendusent man, als ic versta,
Entie achterhoede daer.
Die koninck reet in dat heer² daernaer
Van den Sennen, dat seggic iu,
Ende versloecher daer wel nu
- 19495 Meer dan tien³dusent sonder fijn,
Onder hem ende sinen neve Gandijn,
Eer die Sennen vergaderen konden.
Dese Gandijn was groet ten stonden
Ten wapene, oec was hi mede
- 19500 Daer men menege⁴ vromcheit dede
Vor den casteel van Brulant nadas
Die miner vrouwen Lorien was,
Die hi met krachte woude⁵ winnen
Ende hebben tener vriendinnen⁶,
- 19505 Ende vor die stat te Gandestroet met,
Die heer Gawyn besudde, dat wet,
Met siner vromcheit, als ic versta,
Als iu dit boeck sal seggen hierna;
Maer hier latic van hem staen tebant,
- 19510 Ende sal seggen van den koninck Anguis-
Die tegen die Sennen sere street nu [sant,
Ende haddese tachter gedaen, seggic iu.
Maer als die koninge komen waren
Met horen lieden⁷ toe gevaren,
- 19515 Die ic hier voer noemde iu,
Die metten twintechdusent quamen⁸ nu;
Doe waren die Kerstene⁹ tachter seer,
Nochtan weerden¹⁰ si hem met groter eer,
Maer niet lange en mochte dat duren
- 19520 Want den Sennen quam tallen uren
Volkes genoeg, sijt seker des,
Want dat en was van Windeberes
Maer tien¹¹ scottese mylen, ende ombdat¹²
Quam des volkes so vele ter stat,
- 19525 Dat die Kerstene⁹ onder moesten¹³ gaen
Want van veertien¹⁴ dusent volkes, sonder
[waen,
So en blever maer tien³ dusent te live daer,
Ende en hadde gedaen daernaer
Ene aventure, die nu gesciede
- 19530 Hi waer daer bleven ende al sine liede¹⁵.
- Dat geviel dat die koninck Uriens nu
Ende sijn neve Bandemagu,
Datsi voeren uter stat Sorhant
Daer hi Jonette inne liet te hant
- 19535 Met vier¹⁶ dusent mannen, ombedathi
Dat hi die stat hoeden soude¹⁷. [woude¹⁸
Dese Jonet was Arturs suster sone,
Hi was vrome ende herde scone,
Ermesint hiet sijn moeder met
- 19540 Ende Bandemagus sone was
Van sinen lesten wive, sijt seker das;
Dese twe en waren¹⁹ niet out²⁰;
Ende hoeden die stat met gewout²¹;
Ende met desen tween²² hoede die stede
- 19545 Ywen Overdoem oec mede,
Die des koninck Uriens sone was,
Enten²³ hi wan oec vor das
An des drossaten wijf van Gorre,
Die hi oec hilt in enen torre²⁴,
- 19550 Ombe haer scoenheit, wael vijf iaer,
Ende doe wan hi dit kint daernaer;
Daerna moeste²⁵ hise laten gaen,
Want men te banne hadde gedaen
In allen kerken, ende ombe die dinck
- 19555 So moestese doe laten die koninck;
Maer dat kint nam hi met hem doe,
Ende gaf hem groet goet daertoe,
Ende dedet met Ywene den groten nu,
Die zijn getrouwede²⁶ sone was, seggic iu,
- 19560 Ende bevalne hem ombe trouwe²⁷ daer,
Want hi mindene sere vorwaer;
Ende omdat hi in overspele gewonnen es,
Hiet menne Ywen overdoem doer des²⁸,
Entie²⁹ ander hiet Ywen die grote³⁰,
- 19565 Die sint, doen³¹ hi hoerde die genote
Van den koninck Artur, sinen ome, spreken
So ne woude hi sint zekerleken³²
Van nieman ridder³³ werden, na der ure,
Dan van sinen ome, den koninck Arture.
- 19570 Dit zeide hi hemelijc³⁴ te meneger stede
Tegen sinen broeder³⁵ ende ander liede
Ende oec tegen sinen raet; [mede,
Ende also sijn broeder dit verstaet
Zeide hi dit oec te meneger stede.
- 19575 Dese drie broeder³⁶ ende Meliogans mede

¹darnaer ²her ³tijn ⁴manege ⁵wolde ⁶vriendinnen
⁷oren luden ⁸quemen ⁹kristenen ¹⁰werden ¹¹ombdas
¹²mosten ¹³veertien ¹⁴lude ¹⁵veer ¹⁶wolde, zolde
¹⁷weren ¹⁸olt, gewolt ¹⁹twen ²⁰unde den ²¹torne

²²moste ²³getrouwede ²⁴truwe ²⁵Eng and for that
he was geten in avoutery was he cleped Ewein the
avouteres ²⁶unde de ²⁷Eng. Ewein the more ²⁸do
²⁹zekerliken ³⁰neman ritter ³¹heimelyc ³²dre broder.

- Bleven hoedende die stat nu,
Entie koninck Uriens, zeggic iu,
Ende Brandemagus sijn neve met
Quamen¹ nu ridende ongelet,
19580 Daer Anguissant gesconfiert was;
Doen die koninck Uriens gewaer wart das,
Was hi des erre herde sere,
Ende dat toende wael die here,
Want hi sloech in met tiendusent man
19585 Die hi met hem brochte daeran,
Dier² in den vergadren³ menech bleef⁴ doet;
Daer wart die strijt anxtlyc⁵ ende groot.
Hier namen⁶ groten scade, God weet,
Die Sennen, ende als Anguissant weet,
19590 Dat hem die koninck te hulpe es komen,
Hevet hi sine liede⁷ genomen
Ende hevetse vergadert die waren⁸ gevloen
Ende quam hem te hulpe als een lion.
Doe began die strijt van ierst
19595 Die Kerstene⁹ worden sere verfierst,
Ende sloegen¹⁰ menegen Heidene doet;
Aldus die strijt so lange stoet
Datse die nacht sceden dede;
Doe voer elc¹¹ te siner stede
19600 Van desen koningen al te hant.
Die koninck Uriens voer te Sorhant,
Maer die Sennen bleven liggende op dat
In horen wapene met geweld, [velt
Want si vruchten verraetnesse, zeggic iu,
19605 Entie drie¹² koninge, die daer quamen¹ nu
Den Sennen te hulpe in der noet,
Die waren nu geslagen doet.
Nu doet ons dit boeck hier verstaen
Van den koninck Uriens, sonder waen,
19610 Dien¹³ nu gevil een aventure
Daer hi thueswaert voer ter ure:
Also als hi henen zoude ryden
Vant hi houdende¹⁴ daer besyden
Wel vier¹⁵ dusent Sennen, die gesceden
19615 Hiervoer van der groter¹⁶ scaren, [waren
Ombdat si eer ten heer¹⁷ zouden wesen.
Die koninck Uriens sach na desen,
Waer die Sennen saten ende aten,
Daer dat scone was, by ener straten;
19620 Si meenden wael¹⁸ seker wesen nu.
Die koninck Uriens ende Bandemagu,
- Sijn neve, zagen¹⁹ in den²⁰ tenten daer
Groet lecht bernen ende claer;
Doe voeren si daer ende vrageden saen,
19625 Wie die tenten daer hadde doen slaen.
Si zeiden: »die koninck Barnagus
Hevetse hier doen slaen aldus".
Si waren ongewapent daer.
Die koninck Uriens riep daernaer
19630 Tsinen lieden: »vaste, haestet hem toe".
Si gingen die tenten vellen doe,
Die tafelen vellen, die spise storten;
Van den slagen, van den horten
Daer bleef doe menech Senne doet.
19635 Ic wane haerre²¹ daer luttel ontstoet,
Alse veertich van vierdusent mede;
Si bleven alle doet ter stede
Ocht²² gevaen eer dat ten dage quam;
Die mane sceen scone, als ic vernam,
19640 Ende en konden hem verbergen niet,
Des quamen²³ si in swaer verdriet.
Doe nam die koninck ende sijn neve daer
Al den roef ende voerden²⁴ daernaer
Tote Sorhant in die goede stede,
19645 Daer si nu bliscap hadden mede.
Niet lang daerna gevil²⁵ nadat,
Doe si dus waren in der stat
Dat daer boetscap²⁶ quam van Gawine
Ende van Garies ende Agrawine,
19650 End²⁷ van Galescins, dat si sonder verlof
Sijn²⁸ gerumet haers²⁹ vaders hof,
Dat des vader no moeder³⁰ en wisten niet
Hoe dese³¹ dinge nu sijn gesciet,
Noch geen van horen vrienden³² mede,
19655 Ende zijn te Logres in der stede
Gereden, ombe ridder³³ werdene daer
Van den koninck³⁴, openbaer.
Merlijn (en) es daer niet³⁵ in dat lant,
Hi es toten koninge Leodegant.
19660 Dit was daer gerecht vorwaer,
Maer die kinder willen daernaer
In den lande nu algader bliven
Ende dat lant hoeden ende bedriven,
Tote dat haer oem wederkomet nu,
19665 Ende hise ridder³⁶ make, zeggic iu.
Oec seide men hem, dat si groot goet
Hadden gewonnen, daer si sloegen doet

¹quemen ²der ³vergaddern ⁴manich bleff ⁵engest-
lijc ⁶nemen ⁷lude ⁸weren ⁹kristenen ¹⁰alogen ¹¹elic
¹²u. van dren ¹³den ¹⁴holdene ¹⁵veer ¹⁶groten ¹⁷her

¹⁸menden wal ¹⁹zegen ²⁰de ²¹wene erre ²²off ²³ge-
vel ²⁴bodscap ²⁵sint ²⁶eres ²⁷no moder ²⁸wo desse
²⁹vrenden ³⁰ritter to ³¹koninck (gelijk steeds) ³²nicht.

- Der Sennen een groet deel in dat lant.
 Dese niemaer¹ liep daer tehanf,
 19670 Sodat Jonet hoerde dese woert
 Ende quam tsiner moeder² voert,
 Ende zeide: »lieve moeder², ic wil varen nu
 Toten³ koninck Artur, zeggic iu,
 Ende ombe hem te dienen mede
 19675 Alsoe minen oeme, in elker⁴ stede,
 Of dat iu wille sij, vrouwe, verstaet
 Ic en willes niet, sonder uwen raet,
 Nu raet mi, moeder², des biddic iu;
 Want mijn vader hevet Bandemagu,
 19680 Sinen neve, sijn goet gegeven,
 Ende dat hem van iu es bleven,
 En kan hi mi genemen niet;
 Alsoe lange, Vrouwe, als gy gebiet,
 So en mach hijt nu⁵ niet ontkeren.
 19685 Nochtan, vrouwe, by Onsen Heren
 Al soudict al verliesen, zeggic iu,
 Ic sal te minen neve varen nu
 Dienen⁶ den koninck minen oem.
 Nu nemet mijns⁷, vrouwe, eerlijc goem
 19690 Dat ic suverlic⁸ moge komen daer,
 Want ic hebbe liever, wet vorwaer,
 Daer te stervene dan hier ter stede
 In gevancessen⁹ liggene mede
 Als een vogel in ener¹⁰ gyole doet.
 19695 Nu biddic iu, Vrouwe, dor oetmoet,
 Dat gy my uwen wille¹¹ secht nu".
 Doe si dit hoerde, dat zeggic iu,
 Datsi weende van blytacepen
 Sodat si niet en konde gespreken,
 19700 Doe si sach, dat hem dat herte alsoe
 Na synen hogen geslachte trac¹² doe,
 Daer si selve¹³ af komen was.
 Doe sprac si tot Jonet nadas:
 »Lieve kint, wildy¹⁴ my laten dan
 19705 Ende uwen vader, ombe enen man
 Dien gy niet en wetet¹⁵, wat hi es?"
 »Vrouwe", zeidi¹⁶, »des sijt gewes,
 Hiesiu broeder¹⁷ ende mijn oem, God weet,
 Want al die werlt, secht, gereet,
 19710 Ende oec sijn mine neven nu daer;
 Ende blivic nu hier, wetet vorwaer,
 Ende ic hem niet en helpe sijn lant
- Verweren, ic waer embermeer gescant,
 Gelijc dat myne neven nu doen;
 19715 Ende weet oec wael: ombe geen oesoen,
 Wien lief, wien leet¹⁸, ic en blive hier niet".
 Alsoe die Vrouwe dit nu siet,
 Dat hi ember varen wil daer,
 »Lieve kint", zeide si, »wet vorwaer,
 19720 Dat gy hemelijc¹⁹ moet varen nu;
 Nu kies al hemelijc²⁰ die met iu
 Varen, ic wil iu, sonder beiden,
 Herde eerlijc doen bereiden
 Van orsen, van gelde, van al,
 19725 Sodat iu niet²¹ gebreken (en) sal".
 Doe versach hem Jonet van gesellen,
 Oec ginc hijt²² sinen broeder²³ tellen,
 Ywen Overdoem, die zeide doe:
 »Ic wil met hem varen alsoe".
 19730 Die moeder²⁴ dadese hemelijc²⁵ bereiden
 Ende hondert gesellen met hem leiden,
 Ende in den iersten²⁶ slape oec mede
 Dadesine²⁷ enwech varen ter stede,
 Ombedat nieman²⁸ weten soude²⁹.
 19735 Doe geleidene dor die woude³⁰
 Een ionchere, hiet³¹ Frangolet,
 Die al die wege kende, dat wet;
 Ende Jonet was van desen male nu
 Geheten Ywein die grote, zeggic iu,
 19740 Ende dat was sijn gerechte name met;
 Maer in siner kintheit hiet men hem Jonet.
 Hier latic dese varen nu,
 Ende sal vorwaert tellen iu
 Van den koninck Ventres³², ter stede,
 19745 Ende van Doriles enten³³ Sennen mede
- Van den koninck Ventres³², ende van Doriles,
 hoe³⁴ si die Sennen verdreven.*
- Daventure seghet hier ter stede:
 Doe die koninck Venter³⁵ wiste gerede
 Dat sijn sone enwech was,
 Wart hi so erre, dat hi nadas
 19750 Jegen sijn wijf niet spreken woude
 In ener maent, no³⁶ gene vroude
 En mochte hi sien³⁷ no³⁸ horen ter stont.
 Doe geviel³⁹ op enen donredages avont

¹niemaer ²to s. moder ³to den ⁴elke ⁵he my dat
⁶denen ⁷mines ⁸suverlich ⁹gevencknisse to ¹⁰enen
¹¹willen ¹²alechte treckede ¹³selven ¹⁴wil gy ¹⁵wet-
¹⁶ten ¹⁷zegede he ¹⁸broeder ¹⁹wen lieff wen leit ²⁰hai-

melijc ²¹nicht ²²he dat ²³moder ²⁴irsten ²⁵dede
 ze ene ²⁶neman ²⁷solde, wolde ²⁸heet ²⁹neutres
³⁰unde den ³¹wo ³²neuter ³³noch ³⁴seen ³⁵gevel.

- In den Meye, dat een bode quam daer,
 19755 Die hem zeide, wetet vorwaer,
 Van ener groter¹ sconferturen tehant,
 Die hevet gehat die koninck Anguissant,
 Ende dat hi doet waer bleven saen
 En hadde die koninck Uriens gedaen,
 19760 Die hem wael te hulpe quam daer.
 Doe quam een ander bode naer,
 Die hem zeide, hoe die koninck Tradeliant²
 Die Sennen hadde gesconfiert te hant
 Ende doetgeslagen oec, dat wet;
 19765 Entie koninck metten C. ridders met
 Quam hem te hulpe, ende wonnen ter stat
 Groet goet ende groten scat³.
 Des was hi blide in dene zyde
 Datsi dus wonnen in den stryde,
 19770 Ende in die ander was hi droeve⁴ met
 Ombe datsi verloren hadden, dat wet.
 Doe dachte hi, dat hi oec ter uren
 Nu wil varen ende soecken aventuren
 Tuscen Soreloes ende Nortgales,
 19775 Daer een groet trepas tnsen es⁵.
 Ende alsi qnamen⁶ buten der stat,
 Sach hi verre vor hem nadat
 Groet vuer ende groet geluet,
 Ende al die lantliede⁷ liepen wt.
 19780 Dat sceen ochtet⁸ al versinken soude⁹,
 Daer si quamen¹⁰ met gewoude¹¹.
 Doe vragede die koninck wat daer waer¹².
 Doe zeiden hem die liede maer¹³,
 Dat al die Sennen, die in der werlt zijn,
 19785 In sijn lant waren comen in scijn,
 »Ende si verbernen alle die lande
 Ende si geredden hem vor Brysolande¹⁴
 Optie rivier van Saverne geheel
 By den wuter, vor den casteel,
 19790 Ende ontbeiden haerre carinen daer,
 Ende daer es met hem, wet vorwaer,
 Die koninck Magondres ende Pompins
 Die neve was des koninck Hangins
 Entie (koninck) Galens ende Pinogres,
 19795 Met hem veertiendusent, sijn seker des;
 Ende dese destrueren al iu lant¹⁵.
 Als die koninck Ventres dit bekant
 Dat hi ember sal hebben strijt,
 Riep hi met luder stemme ter tijt
- 19800 Op sine liede, zijt seker des:
 »Nu sal ic sien wie vromech es¹⁶.
 Die koninck hadde daer twaelfdusent man,
 Daeraf makedi twe scaren dan,
 In elke wasser sesdusent vorwaer.
 19805 Doe beval hi Dorilase daernaer
 Dene scaer te leidene also,
 Die een vroem ridder was doe
 Entes koninges neve was herde naer¹⁷;
 Dander scaer leide die koninck aldaer¹⁸.
 19810 Doe reet Doriles ende quam
 So verre, dat hi die Sennen vernam,
 Die doeden man, kinder, ende wijf
 Ende roveden ende branden, sonder blijf,
 Al datsi vonden, zijt seker das,
 19815 Ende dier¹⁹ wel veertiendusent was;
 Maer si en waren²⁰ niet al tegader doe
 Noch oec wael gewapent soe,
 Ende Doriles sloech in hem daernaer
 So vreeslic, dat hi haer aldaer,
 19820 Eer die koninck Ventres tot hem quam,
 Wael tiendusent haer leven nam;
 Entiegene²¹, die ontvloen te hant,
 Liepen ten castele van Briolant,
 Daer die vier²² koninge lagen;
 19825 Ende Doriles sloecher, in dat jagen,
 So vele, dat van veertiendusent man
 Maer²³ driehondert en bleven voertan.
 Ende doe diegene, die daer lagen,
 Haer liede aldus zagen²⁴ jagen
 19830 Riepen si: »wapent iu, wapent iu!²⁵
 Maer niet so vro en kondensi nu [gewelt
 Hem gewapenen, die ander²⁶ en zijn met
 Op hem daer komen, ende si hebben gevelt
 Vijfhondert tenten, ende oec mede
 19835 Tiendusent man verslagen ter stede.
 Doe began men die trompen blasene daer
 Entie Sennen vergaderden²⁷ naer,
 So datter wel sestichdusent was,
 Doe quamen die vier koninge nadas,
 19840 Met vier²⁸ scaren geslagen toe
 Op des koninck Ventres liede doe;
 Ende Doriles die quam hem tegen,
 Ende brachte een speer gedregen,
 Ende reet opten koninck Galant,
 19845 Entie koninck op hem weder te hant;

¹groten ²Cusebant; doch zie 't Engelsch ³scad
⁴drove ⁵Eng.: *where as the passage was right grette*
⁶quemen ⁷lude ⁸scheen off ⁹solde, geweld ¹⁰weer,

meer ¹¹Eng. *and were loigged before the castel of*
Brolende ¹²na, alda ¹³der ¹⁴waren ¹⁵unde degene
¹⁶veer ¹⁷men ¹⁸zegen ¹⁹andern ²⁰vergaderden dar,

- Ende hi sloech Doriles ter stede
Dat sijn speer brac' gereede
Ende quetsedene luttel daer;
Ende Doriles stack'en weder naer
- 19850 Opten scilt, dat hi ginck doer,
Ende doer den halsberch makede een scoer
Dat die speer doer den lichaem woet
Meer dan vierdehalve voet,
Entie koninck' vil daer doet.
- 19855 Alsoe dit den Sennen (wart) bloet,
Dat haer koninck lach doet vorwaer,
Sloegenai op Doriles daernaer
Vreeslike; maer Doriles
Weerde hem wel, zijt seker des.
- 19860 Daer wart die strijt vreeslic' ende groet,
Daer bleef menech Senne doet,
Want die koninck Ventres
Onder die pavelioene' nu komen es,
Tuscen den bosc entie' riviere,
- 19865 Ende velledese daerna alle sciene,
Ende sloech doet, dat hi daer inne vant;
Want si waren', sijn iu becant,
Al meest ongewapent daer;
Si waren alle doet bleven vorwaer
- 19870 En hadde gedaen die koninck Pignores,
Die hem te hulpe komen es
Daer, met sevendusent man;
Doe wart die strijt groet voortan
Maer die koninck' Ventres dade so vele
- 19875 Met wapene daer in den rijtspele,
Dat hi die sevendusent sconferde nades',
Ende doet sloech den koninck Pignores;
Doe waren' die Sennen (versaget) sere.
Doe quam die koninck Popims ter were
- 19880 Met sevendusent man' ten stryde.
Doe wart die koninck Venter ten tyden'^o
Achtergedaen ene bogescote wel
Van den tenten; doe wart daer fel
Die strijt; doe riep die koninck Ventres:
- 19885 »Fy'¹, gy ridder, vliedy'² dor des?
Weret iu, wy en mogen ons nembermere
Bet verkopen iu meerre'³ ere
Dan op iu viande, die Heyden sijn;
Offert hier iuwen lichaem fijn
- 19890 Onsen Here, die den Sinen
- Ombe ons liet toter doet pinen".
Doe si den koninck dus hoerden spreken
Sijn si so vaste in een gestreken
Tegen die viande, datsi se niet
- 19895 En konden dorbreken, wat gasciet.
So lange hieldensi hem alsoe,
Dat die Sennen alle doe
Worden verwermt, ende oec mede
Tenden horen adem, daer ter stede;
- 19900 Ende Doriles hadde oec bander'⁴ side
Des koninck Galens liede'⁵ in den stryde
So mat gemaket, datsi vloen,
Tote op des koninck Pompins liede'⁶ doen,
Doe wordensi strydende'⁷ alle daer
- 19905 Op des koninck Ventres liede'⁸ vorwaer.
Dit duerde toter Vespertijt,
Doe quam koninck Magondres in den strijt
Met vijftiendusent Sennen daeraen,
Dien'⁹ onwaert hevet, dat so luttel man
- 19910 Geduren mogen daer ter stede
Tegen so vele volkes, als hi hadde mede.
Doe riep op hem Magondres:
»Gy Heren, ic bevele iu allen na des,
Also lief als gy my hebbet nu,
- 19915 En laet nieman'¹⁰ ontvaren van iu
Gyne slaeten doet". Doe dit sach
Die koninck Venter, dat hine mach
Niet gedoen tegen die grote scaren,
Is hi achterwaert gevaren
- 19920 An dat foreest in ener straten,
Entie Sennen volgeden hem utermaten
Ende meendense alle doden ochte'¹¹ vaen;
Als hi in die strate quam, keerde hi saen
Want hi hadde den bosc'¹² achter hem nu;
- 19925 Ende in ene hole strate, zeggic iu,
Was hi, daer nieman'¹³ tot hem konde
Dan van voer, hebbic vernomen: [komen
Hi dade vor hem setten haer spere'¹⁴,
Wie daer quame'¹⁵ dat hise gewere'¹⁶;
- 19930 Entie Sennen quamen'¹⁷ op hem daer
Daer bleef er menich doet vorwaer;
Daer duerde die strijt toter nacht toe'¹⁸,
Dat deen dander niet en kende doe'¹⁹;
Doe'²⁰ moesten die Sennen sceiden vorwaer,
- 19935 Die grote scade namen'²¹ ende swaer.

¹brach ²stach ³unde de koninck ⁴vreslich ⁵pawelune ⁶busch u. de ⁷weren ⁸das ⁹mans ¹⁰tyde ¹¹phy ¹²vlie ¹³gy ¹⁴merre. ¹⁵op ander ¹⁶lude ¹⁷strydene ¹⁸den ¹⁹neman ²⁰offte ²¹busch ²²spete; doch zie 't

Eng. and pight theirs speeres in the erthe ²³queme ²⁴er genete, maar in 't Eng. and were well araised hem to deffende ²⁵quemen ²⁶to, do ²⁷Dit ²⁸neman.

- Entie koninck Ventres voer mede
Sciëre in ene sine vaste stede,
Die Viscant' hiet, daer lagensi
Drie' dage ende rasten' hem daerby,
19940 Ombedat' moede ende gewont waren;
Doe voerensi te Polles daernare,
In ene stede die sijn was,
Die allernaeste lach des pas;
Daer warensi sere begaen ter ure
19945 Ombedat haer wapene menege scure
Hadden; dus zedensi, sonder waen,
Datsi in noden waren bevaen
Daer si sulke scoer outvingen.
Si prijaden sere van den dingen;
19950 Daer quam die biscop jegen hem alsoe,
Die Uriens ende Ventres oem was, doe
Met al den clerken van der stat
Ende prijsdene herde sere ombedat,
Ende gebenedyedense daer ter stede;
19955 Entie biscop hadde gerne oec mede
Gesproken jegen den koninck Ventres;
Maer ombedat hi nu te banne es,
Ombedat hi hem sette iegen Arture,
Ende an hem niet en hout nu ter ure,
19960 Want hi haer gerechte here es,
Ombedit liet hi dat, sijn seker des,
Dat hine niet en sprac ombedat.
Dus blevensi liggende in der stat,
Ende daden hem te gemake nu.
19965 Hier sal ic vorwaert zeggen iu
Van den koninck Clarione
Ende mede van der Sennen done.

*Van den koninck Clarione, ende hoe' die Sennen
branden in allen landen.*

- Hier seghet daventure mede,
Dat die koninck Clarion nu ter stede,
19970 Sine stede alle besorgede' doe'
Met vleesce, met wine, van spise toe';
Ende hi geboet sijn lant aldoere'
Dat men al dat quick nu voere'
Coye, scaep, ende paerde' mede
19975 Verre' in den wout' in hemeleke stede;
Ende alle die spien' die men' vant,
Dade hi vaen ende honden thant.

¹Eng. *Wyndesore* (Windsor) ²dre ³resten ⁴wo ⁵be-
sorgen ⁶do, to ⁷dure, vure ⁸perde ⁹vere ¹⁰wolt ¹¹speer,
er ¹²jonch ritter ¹³zold, wolde ¹⁴voderen ¹⁵bericht

- Ende op enen avont gevil daernare,
Dat vele Sennen vergadert waren
19980 In des koninck Barnagus tenten ter stede,
Ende in des koninck Malegans mede,
Die koninge waren van Yrlant.
Dese beclageden hem sere te hant
Van der scaden, die si hadden ontvaen
19985 Vor der roetsen, ende mede nu saen
Die hem alle dage comet te handen
Van den genoten van den landen,
Ende dat haer spise nauwede sere.
Daer stont op een ionc ridder¹², een here,
19990 Die dapper was, ende zeide aldus
Tot sinen oeme, den koninck Barnagus:
'Ic soude¹³ nu varen voederen¹⁴ thant
In een herde groet vet lant,
Dat nu wel vol van allen goede es,
19995 Woude¹⁵ mi des orlof geven Amades,
Mijn vader, ende mijn oem Aglaant,
Want sonder haren orlof, sijn iu becant,
En vaeric daer niet". Doe sprac Barnagus:
'Lieve neve, nu berecht¹⁶ my des,
20000 Welc es dat lant". Doe zeide hi:
'Nortomberlant hetet dat¹⁷, koninck vry,
Daer woudic neven der Savernen ryden
Ende opter rivier van der Ombren tyden;
Ende vor den casteel Dorelosen torre;
20005 Dit soude nu wesen mine porre,
Ende hier ombelanck es dat vetteste lant,
Dat men nu vint, sijn iu becant".
Doe zeide Barnagus: 'gy zout¹⁸
Kiesen die gy hebben wout¹⁹,
20010 Die met iu sellen varen nu".
'Here", zeidi, 'des danckic iu".
Doe nam Oriens scier daernaer
Die hi hebben woude vorwaer
Tote veertechdusent, sonder, dat wet,
20015 Die te voet liepen oec met.
Dese voeren alle te Sorbantwaert
Ende branden ende roveden mettervaert²⁰,
Entie²¹ koninck Malaant, hi es
Met sinen lieden²² bleven na des
20020 Vor Windeberes, die vaste stede.
Hi²³ riep Soriondes, sinen neve, mede:
'Wat eest²⁴, zeidi, 'suldy²⁵ iergent va-
'Ja ic, here", zeidi²⁶, 'sondersparen, [ren?"]

¹⁶zegede he ¹⁷zult, wult ¹⁸wart ¹⁹myt der vart
²⁰unde de ²¹luden ²²hie ²³is et ²⁴zole gy.

- Haddic liede". Doe zeide die koninck:
- 20025 »Nemet mijns volkes, ombe dese dinck,
Also vele als gy wilt tehant,
Ende vaert in des koninck Ydiers lant,
Ende nemet al dat gy vindet daer".
Hi dankedes den oeme sere. Daernaer
- 20030 Nam hi met hem veertichdusent man,
Die hi hebben woude¹ voertan;
So es hi mettien² enwech gevaren
Stoutelike³, al sonder sparen.
Daerna riep die koninck Amades
- 20035 Hertrante, sinen neve, na des,
Ende zeide: »neve, gy moet varen thant
Te Loenes in des koninck Lottes lant
Ende in Orcanien mede, God weet,
Ende nemet miner liede⁴ mede gereet
- 20040 Also vele als gy wilt nu mere".
Hi dankede des sinen ome sere,
Ende nam veertichdusent man ter stede,
Ende voerdese in des koninck Lottes lant
Ende begonden bernen daernaer [mede;
- 20045 Ende te rovene, wet vorwaer,
Entie⁵ ander mede, sonder beiden,
Daer ic hier te voren af zeide.
Ende alle die wile, dat dese nu varen,
Hadden die ander koninge, twaren,
- 20050 Een parlement, hoe si mochten nadat
Windeberes winnen, die vaste stat;
Daerombe ginck een water, diep ende wijt
Men hadde niet mogen, doen ter tijt,
Met enen amborste overscieten⁶ vorwaer.
- 20055 Daer girck⁷ een rivier ombe, ende daer
En stonden maer twee poerten doe⁸,
Ende menech torre⁹ daer alsoe¹⁰
Vaste ende so hoge mede,
Dat men verre sach van der stede.
- 20060 Men mochtese niet lichte winnen
En waer¹¹ dat mense verhongerde binnen.
Die koninge gingen al ombe besien
Ocht¹² enech gewin daer mochte gescien¹³;
Doe zaidensi dattet¹⁴ daer niet toe dochte
- 20065 En waer¹⁵ dat mense verhongerden mochte.
Doe zeide die koninck Magondres
Toten koninck Barnagus nades:
»Dat es also hier gescapen nu,
Dat daer negeen¹⁶ gewin an es, zeggic iu".
- 20070 »Sekerlijc", zeide die koninck Malaant,
»Des volge ic wael; nu laet ons te hant
Die stat van Clarense beleggen,
Wantsi en hebben negeen¹⁷ wederseggen,
Oec en zijn in desen lande allegader,
- 20075 Al warensi vergadert al evengader,
Niet dat tiende deel, dat zeggic iu,
Also vele liede¹⁸ als wire¹⁹ hebben nu".
Doe zeide die koninck Barnagus daernaer:
»Here, wie wildy²⁰ dat daer nu vaer?"
- 20080 »Ic salt iu seggen al te hant:
Daer sal varen die koninck, heer Godebrant,
Entie²¹ koninck Magondres,
Ende Sinatores ende Sorbares
Die koninck Sapharys, die koninck Cohas,
- 20085 Die koninck Plantor, die koninck Mathonas,
Die koninck Sornagnis, die koninck Ignores;
Ende elc van desen, sijt seker des,
Sal onder siner banieren²² voeren dan
Vor die stat twintichdusent man".
- 20090 Dit was dat inde²³ van den rade daer,
Ende si lovedent²⁴ alle daernaer;
Doe bereidensi hem met snelre vaert,
Ende voeren daer nu te Clarensewaert,
Ende belagen²⁵ herde nauwe die stat.
- 20095 Ende alle die wile dat gesciede dat,
So es Oriens metten Sennen komen,
Als gy hier vor wel hebbet vernomen
In Nortomberlant, wet vorwaer,
Ende bernet ende rovetse daernaer.
- 20100 Doe dit die koninck Clarion vernam,
Was hi des toernech ende herde gram,
Ende ontboet den hertoge²⁶ van Cambenick
Dat hi ten pusse quame²⁷ haestelic
Jegen hem ter roetsen van Margot
- 20105 Met al den lieden²⁸ die hi in sijn gebot
Hadde, ende verkrygen mochte nu.
Doe hi dit hoerde, zeggic iu,
Dat hi doe nam twaelf²⁹ dusent man
Ende voer ten passewaert wat hi kan;
- 20110 Daer vant hi den koninck Clarioen³⁰
Met dertien³¹ dusent man, stout ende
Ende doe si vergadert waren daer [coen³²,
Voerensi op die Sennen daernaer,
Daer sise sagen roven ende bernen tlant.
- 20115 In dat begin, daer si quamen³³ gerant,

¹wolde ²myt den ³stoltelike ⁴lude ⁵unde de ⁶over-
scooten ⁷ginck ⁸do, also ⁹toern ¹⁰weer ¹¹off ¹²ge-
schoen ¹³dat dat ¹⁴geen ¹⁵ze er; doch zie 't Eng.

to our ¹⁶we wil gy ¹⁷banire ¹⁸ende ¹⁹dat ²⁰be-
leggen ²¹hertogen ²²quame ²³luden ²⁴twelf ²⁵Clari-
one, kone ²⁶drutteen ²⁷quemen.

- Sloegen¹si der Sennen vele doet,
Want der Sennen een groet hoep
Was gesceden also alsi²
Den roef haelden verre ende by;
20120 Daer bleef er tiendusent doet ter stede.
Doe quamen³ die grote heren mede,
Met al den Sennen, ingevaren;
Doe was die koninck Clarioen, twaren,
Versaget⁴ ende dhertoge mede,
20125 Nochtan haddensi groet volc ter stede;
Oec quam hem nu helpen meer
Van den Doloreusen torre die heerj
Ende Cristofles ende Sansidones,
Ende Brioen sonder genade ende Mares,
20130 Entie⁵ here van Salerne fijn
Ende Caringes ende Gaudijn,
Die des koninck Arturs neve was.
Dese lagen⁶ daer vor den pas
Met vijf ende dertichdusent man, ter stede,
20135 In dat enge van der roetsen mede;
Daer vochtensi vor den pas alsoe
Vreeslike optie Sennen doe,
Ende en hadde gedaen die pas ter uren
Si en hadden daer niet konnen geduren,
20140 Wantsi en konden allegader niet komen;
Si hebben daer haer speer genomen
Ende scoten dene ten andrenwaert.
Daermede wart daer in der vaert
Menech gewondet, sonder sage;
20145 Dus geduerdet daer nu drie dage
Toten avende datsi binnendien
Noit⁷ ongewapent (en) waren gesien,
Sonder des avendes alsi⁸ eten vorwaer,
Ende dat en was niet vele, openbaer.
20150 Dus latic daer stryden dese alsoe
Tote dat ic daer weder kome toe,
Ende sal van den koninck Artur lesen
Ende van Merline ende Sagrimor na desen.

*Van den koninck Artur ende van Merline ende
van Sagrimor.*

- Hier seghet d'istorie⁹ vorwaert mere
20155 Dat die van Tornasse grote ere
Daden¹⁰ den heren, zijt zeker das,
Om die victorie daer ic af las,

¹alogen ²alze ze ³quemen, legen ⁴vortzaget ⁵unde de
⁶ne ⁷de istorie ⁸deden ⁹weer ¹⁰Eng. *sought for that*
the londe hath any pereeke ¹¹lude ¹²ut dien ¹³ritter

- Die vor der stat gesciede daer nu.
Die koninck Leodegan, seggic iu,
20160 Ende sijn dochter daden¹⁴ groet ere daer
Den koninck Artur, wet vorwaer
Si waer¹⁵ hem altoes gerne by
Maer dat dat scande waer¹⁶, dachte sy.
Op ene tijt nam Merlijn daer
20165 Die drie koninge te rade naer,
Ende seide, hi moeste te Logres varen:
»Men hevet daer rades te doene, twaren,
Niet daerombe dattet lant hevet geen ru-
Want die genote sijn so beswaert [waert¹⁷],
20170 Van den Sennen, datsi en mogen
Op nieman varen noch orlogen;
Daer sijn liede¹⁸ in komen ter heervaert
Van over veertech dachvaert,
Ende alle dage wasset dat heer twaren¹⁹.
20175 Hi telde hem hoe belegen waren
Die stede Clarence ende Windeberes,
Ende hoe ene partye oec gevaren es
Opten koninck Loth, ende ene ander mede
Op Clarione ende Ydier ter stede;
20180 Hi telde hem alle die stryde daernaer,
Die si gehat hadden vorwaer,
Ende hoe Ywein die grote, ter steden,
Ende Ywein Overdoem sijn gesceden
Van den koninck Uriens, horen vader,
20185 Dat hi daer niet af en weet algader,
»Ende Keye van Strans ende Ladinan
Ende Keye die Clene²⁰, zeide hi nadas,
»Dese sijn wt horen lande gevaren
Te Logreswaert, sonder sparen,
20190 Ombe ridder te²¹ werdene van Arturs hant,
Ende si en mogen niet komen in dat lant,
Ten²² zij by andren rade dan²³ si hebben
Des doet iu te gemake, seggic iu, [nu;
Ende en varet nergen hier nochte daer
20195 Totedat ic weder kome vorwaer²⁴.
»Ja Merlijn²⁵, zeide die koninck Ban,
Ende wildy²⁶ ons nu begeven dan,
So warewy verloren al te male²⁷.
»Here²⁸, zeide Merlijn, »so meendy²⁹ wale,
20200 Dat ic niet wederkomen soude tot³⁰ iu?
En denket des nember³¹, dat hetic iu,
Want gy haddet³² myne vrienescap³³ ver-
loren dan³⁴.

to ¹⁴dat en, dat ¹⁵wil gy ¹⁶mene gy ¹⁷solde to
¹⁸number ¹⁹hadden ²⁰vrienescap.

- »Ic en denke geen arch'', zeide die koninck
 »Tote iu, lieve vrient', dan dat gy [Ban,
 20205 Mijn vrient' zijt, ende ic duwe daerby''.
 Ende Merlijn zeide: »ic sal herde saen
 Hier weder sijn''. Dus es hi gegaen
 Van hem, also si en wisten waer,
 Ende quam opten selven avont daernaer
 20210 Daer Blasys, sijn meester', was,
 Die blyde es, sijt seker das;
 Si hadden onder hem feeste groet.
 Daer telde Merlijn Blasysse al bloet
 Alle die dinge, die gesciet waren,
 20215 Den drien' koningen, ende daernare
 Telde hi hem die stride, groet ende clene,
 Waer si gescieden algemene;
 Dit screef Blasys al daernaer.
 Ende opten' selven avent, wet vorwaer,
 20220 Dat Merlijn quam te Blasysewaert
 So was Sagrimor in der vaert
 Met dric'hondert gesellen te vaerne' nu
 In dat lant van Logres, seggic iu,
 Ende quamen gevaren te Wyasant
 20225 Ende voeren over te Doever' thant,
 Daer gereidensi hem ende zaten' op haer'
 Ende voeren henen hoerre vaerde'; [paerde
 Si en kenden den wech niet daernaer
 Ende si en wisten wien'' vragen daer;
 20230 Want dat lant al verbrant daer was,
 Die Sennen haddent'' verwoestet vordas,
 Ende eer si des iet'' worden gewaer,
 Quamensi op een trop daernaer
 Van Sennen, die Oriens hevet gesent
 20235 Wael twintichdusent daer omtrent,
 Die voeren ombe Sohant vorwaer
 Ombdat hem nieman'' en zoude daer
 Scade doen van den rove nu,
 Dien si gerovet hadden, zeggic iu.
 20240 Doe quamen daer liede'' roepende seer
 Ende riepen lude op Onsen Heer;
 Doe vrageden die kinder, wat hem es''?
 Si zeiden: »die Sennen, sijt gewes'',
 Verbernen ende verstoeren'' dat lant
 20245 Ende doden dat hem komet te hant
 Man, wijf, ende kinder.
 Doe vragede Sagrimor ginder,

'vrent 'mester 'dren 'op den 'to varne 'dat
 overe; doch zie 't Eng. *thei arived at the port of
 Dover* 'seten 'er 'orre verde 'wen 'dat 'licht
 'neman 'lude 'is, gewis 'versturen 'worden
 'zegede he 'mote gy 'andern 'wo 'Eng. *Ca-*

- Waer die koninck Artur nu weer
 »Te Camelide'', zeiden si, »heer''.
 20250 »Ende wie es hier dan in siner stat?''
 »Des koninck Lottes kinder'', zaidensi na-
 »Ende waer zijn si nu?'' zeide hi doe. [dat;
 »Te Logres'', zeiden die dorpers alsoe,
 »Ende by Gode, en vaert niet voert,
 20255 Want gy werdet'' alle vermoert''.
 »Ende waer staet Logres?'' zeidi'' naer;
 »Gy zijt wel in den wech'', zaidensi daer,
 »En daden die Sennen; maer ombdat
 Moety'' varen enen andren'' pat''.
 20260 »Ende hoe'' verre es'', zeidi'', »Carme-
 [loet''?''
 »Tien'' mylen, maer si en zijn niet groet''.
 Doe sprac'' Sagrimor: »by Onsen Here,
 Ic en keer heden, ic en sal ere
 Stryden tegen dese Sennen nu;
 20265 Mine gesellen, nu wapent iu!
 Laet zien'', wie hem wel sal proeven'',
 Want wy des wel zullen behoeven'';
 Si houden'' in onsen wech hiervor;
 Condewy haer'' scare breken dor,
 20270 Wi zullen'' wael komen te Carmeloet''
 Es dat sake dat wijs'' hebben noet''.
 Dus wapendensi hem alle daer,
 Ende vergorden haer orse daernaer,
 Ende saten'' daerop ende lieten lopen;
 20275 Si wouden'' hem selven dure verkopen.
 Ende al die wyle datai dus strede,
 Was Merlijn van Blasise gesceden,
 Ende was vor die stat komen nu
 Te Carmeloet'', zeggic iu;
 20280 Hi quam als een out kranck'' man
 Ende hadde enen gescorden'' rock an
 Ende ene matsue haddi'' mede
 Op sinen halse, ende dreef ter stede
 Een hoep vees tote vor die stat,
 20285 Ende hi begonde roepene'' nadat,
 Ende makede rouwe ende mesbaer'',
 Dat ment hoerde in der stat aldaer:
 »Ach arme, God Here!'' riep hi doe,
 »Hoe scone kinder zullen ember toe [Here!
 20290 Haer lijf verliesen''! koninck'' Artur, lieve
 Dese'' scade en verwindy'' nembermere,

melot ''tijn ''sprac ''seen, proven ''zolen beho-
 ven ''holden ''es ''wy des ''zeten ''wolden ''olt
 kranck ''gescorden ''hadde he ''to ropene ''mys-
 baer ''vorlesen ''koninck ''desen ''overwin gy.

- Verliesdy¹ dese hier nu ter tijt!
 Ay, Sagrimor, die hier komen sijt
 Toten koninck Artur, ombe ridder² te syne,
 20295 Ic wane³ gij⁴ niet en werdet in scyne,
 Hoe goeden vrient⁵ soudy⁶ wesen nu
 Artur, mochte hi⁷ behouden iu!"
 Gawijn ende sine broeder mede
 Stonden opter mueren⁸ van der stede,
 20300 Ombe wtwaert te siene na den brant,
 Die alombe daer was in dat lant;
 Ende si hoerden desen ouden⁹ man
 Sere roepen¹⁰, ende spraken¹¹ hem an;
 Maer hi geliet ocht hijs en¹² hoerde niet¹³
 20305 Ende sloech sine colve op die aerde, siet¹⁴,
 Ende scudde metten¹⁵ hovede daernaer,
 Alsoe ocht¹⁶ hi ontsinnen soude openbaer;
 Hi sceen rouwe drivende swaer,
 Hi vil op die aerde saen daernaer,
 20310 Alsocht¹⁷ hi in onmacht hadde gewesen;
 Doe stont hi op thant na desen, [tien¹⁸,
 Ende nam sine beeste ende dreefse met-
 Ocht¹⁹ hi te woudewaert woude vlien.
 Doe riep hi: »waer es die ritterscap gevaren
 20315 Van Logres? men zeide, dat hier waren
 Des koninck Arturs neven komen,
 Die dit lant souden begomen;
 Vorwaer si hoedent²⁰ oevele, seggic iu,
 Alsoe si sullen laten sterven nu
 20320 Dat wonder van der werlt al rene".
 Alsoe Gawyn hoerde datgene,
 Riep hi driewerf: »vilein²¹, waerby
 En wiltu²² niet spreken tegen my?"
 Entie vilein²³ keerde zijn hovet daernaer,
 20325 Ocht²⁴ hi niet en wiste waer dat waer;
 Noch riep Gawyn driewerf mede;
 Doe sach hi opwaert daer ter stede
 Die ogen toe, ende metten²⁵ monde daer
 Al grinsende²⁶, dat hem bleken daernaer
 20330 Die tande, ende zeide: »wat wildy²⁷?"
 Gawyn zeide: »dat gy spreket²⁸ tegen my
 Ende komet hier nare nu na des,
 Ende zegget my, wat iu te wenene es".
 »Ic soude iu", zeide hy, »seggene saen,
 20335 En wonden my mine beeste niet ontgaen".
 »Neensi, niet; maer zegget nu my,
- Wat iu dus te clagene sy,
 Ende ombe wien gy weent, des biddic iu".
 »Ic zoudet dy zeggen, woudestu nu
 20340 Dy pynen hem te helpene mede".
 Gawyn zeide: »by myner waerhede,
 Ic gelove dy nu, dat ic van al
 Mire²⁹ macht hier toedoen zal".
 »Here", zeide die vilein ter stede,
 20345 Wie zijdy, ende hoe hety³⁰ mede?"
 »Ic hete Gawyn, nem des goem,
 Entie koninck Artur es mijn oem".
 »So sal ict dy³¹ zeggen", zeide hi doe,
 »Nochtan en hebby³² dat herte niet soe,
 20350 Dat gy se zult dorren³³ bescudden nu:
 Dat es des keyzers neve, zeggic iu,
 Van Constantinople ende hetet Sagrimore,
 Ende was ten koninck Arturwaert in rore,
 Ombdat hine ridder zoude maken,
 20355 Met drien³⁴ hondert vromer sciltknappen;
 Ende drie³⁵ dusent Sennen hebbense be-
 Die in horen³⁶ wech waren³⁷ gestaen, [gaen,
 Daer si tegen stryden so sere sekerlike,
 Dat nieman (en) sach desgelike;
 20360 Ende kondestu dese bescudden nu,
 Dune dades niet so wael, zeggic iu;
 Maer neen, gy en hebbet dat herte niet".
 Alsoe Gawyn dit hoerde ende siet,
 Datten die vilein³⁸ blode scout³⁹,
 20365 Scaemde hi hem des; met groter gewout⁴⁰
 Riep hi: »edele gesellen, wapent iu nu,
 Ende volget my na, des biddic iu".
 Doe hadde hire vier⁴¹ dusent saen bereet,
 Daer hi haestelic mede henen reet;
 20370 Ende hi hiet⁴² den vilein⁴³, dat hi daer
 Op een paert sate, ende hise daernaer
 Leide daer die kinder vochten doe;
 Entie vilein dade⁴⁴ daer alsoe:
 Hi leidese daer die strijt was groot,
 20375 Daer Sagrimor vacht ende sine genoet.
 Doe si daer quamen, sagen⁴⁵ si wel,
 Dat die strijt was herde fel
 Ende dat Sagrimor anxtlike⁴⁶ streef
 Entie scare dorbrac gereet;
 20380 Si hadden er driehondert doet geslegen⁴⁷
 Sagrimore en dorste nieman⁴⁸ komen tegen,

¹verliese gy ²ritter ³wene ⁴vrent ⁵zolde, mochte gy
⁶op den muer ⁷olden ⁸roepen ⁹spreken ¹⁰off he des
¹¹nicht, gedicht ¹²mytten ¹³dat ¹⁴vilan ¹⁵wultu
¹⁶grensende ¹⁷wil gy ¹⁸spreken ¹⁹mine ²⁰we sint

gy, wo hete gy ²¹dy dat ²²heb gy ²³zolt dorren
²⁴dren, dre ²⁵oren, weren ²⁶vilan ²⁷scolt, gewolt
²⁸veer ²⁹heet ³⁰dede ³¹quemen, zegen ³²angestlike
³³gealagen ³⁴nemen.

- Hi sloech so grote slage doe,
Dat die Sennen vor hem vloen doe;
Hem en dorste nieman¹ genaken,
20385 Dan si van verre² tot hem staken
Ende scoten met speren tot hem daer;
Maer niet lange, wet vorwaer,
En hadde hi daer mogen geduren.
Doe quam Gawyn terselver uren
20390 Inslaende met so groter mogenthede,
Dat hire twedusent storten dede;
Des was Oriens herde onblyde,
Want hi en sach nie³ so luttel liede⁴
Hem so vromelic hebben geweert.
20395 Hi nam een speer met snelre veert,
Ende sprac, hi sal sulken steken daer,
Die des berouwen sal daernaer;
Ende hierenbinnen was Gawein
So verre komen in den plein,
20400 Dat hi ten kindren komen es,
Die moede waren, zijt seker des;
Maer Sagrimor stont vor hem daer
Met ener axe, wetet vorwaer,
Ende sloech alombe slage groet,
20405 Dat daer iegen niet en gestoet
No⁵ halsberch no⁶ helm mede,
Hi en sloech dat al doer ter stede.
Hi was groet ende wael gemaket
Ende van leden bet geraket
20410 Dan men enegen vant ten tyden.
Daer Gawyn nu in soude ryden
By den kindren⁷, daer si nu streden,
Besouddise vromelic, ter steden.
Daer wart die strijt herde groet,
20415 Daer bleef der Sennen vele doet.
Daer wasser twintichdusent vergadert nu,
Want die gesceden waren, zeggic iu,
Ombe dat lant te rovene quamen⁸ daer an,
Ende Oriens hadde twintichdusent man,
20420 Daer waren veertichdusent mede;
Ende Oriens hadde sijn speer⁹ ter stede
Ende reet op Agrawein, zeggic iu,
Die sinen neve gedodet hevet, nu,
Des hi herde droevech doe was.
20425 Hi stac Agraweine nadas
Onder die scouder¹⁰, neven der¹¹ syde,
Daer dat speer dorginck tien¹² tyden,
- Dat¹³ hi ter aerden nederlach;
Doe Gaweyn sinen broeder¹⁴ vallen sach,
20430 Meendi¹⁵, dat hi doet hadde gewesen;
Hi voer tegen Oriens mettesen¹⁶,
Ende meendene met siner gisarmen¹⁷ alaen
Ende thovet hebben geclovet saen;
Maer Oriens droech daer den scilt tegen,
20435 Dien hevet hi te sticken gelegen¹⁸,
Ende van den helme een quartier¹⁹;
Ende also die gisarme²⁰ scampelde²¹ hier
Van den helme nederwaert,
So dorsloech hi achter dat paert;
20440 Doe vielen si beide ter aerden²² daer.
Ende Garies sloech oec daernaer
Solimanne dat hoeft af saen;
Ende als die Sennen dit verstaen,
Dat Oriens ter aerden²³ lach,
20445 Reet elc derwaert, dat hi mach,
Ende hieven²⁴ hem op, zeggic iu,
Maer hi was verduselt so sere nu
Van den slage in sijn hovet, sonder waen,
Dat hi op sine bene niet en konde staen,
20450 Ende hi togede sulc gelaet mede,
Datsi meenden dat hi ter stode
Sterven zoude²⁵; doe makedensi
Alle rouwe ende zere daerby,
Dat²⁶ die batalie scoerde²⁷ daer.
20455 Ende hierenbinnen, wetet vorwaer,
Hadden die kinder Agraweine nu
Wael gereddet, seggic iu.
Nu hevet hem die vileyn, wetet vorwaer,
Verwandelt in enen ridder daernaer,
20460 Ende quam te Gawine gereden,
Ende zeide: »vrient²⁸, ic rade iu ter steden,
Dat gy trecket ter statwaert nu
Met uwen lieden, dat hetic iu,
Die wile dat dese haer zere driven,
20465 Ocht²⁹ gy sult hier alle doet bliven,
Ende voert die kinder met iu gesont,
Gy en moget iu niet verweren ter stont³⁰.
Doe Gawin hoerde desen raet
Te Sagrimorewaert hi slaet,
20470 Ende heet³¹ hem wellecome wesen,
Ende Sagrimor dankede hem van desen.
Doe vragedem Gawin, wie hi waer³²,
Hi antworde hem ende zeide maer,

¹neman ²veren ³ny ⁴lude ⁵noch ⁶kindern ⁷que-
men ⁸sper ⁹drovich ¹⁰scolderen ¹¹de, to den ¹²sodat
¹³broder ¹⁴mende he ¹⁵myt desen ¹⁶gisarinen (gelijk

ook vroeger en later steeds) ¹⁷to stucken geslagen
¹⁸quarteer ¹⁹scamfelde ²⁰aerden ²¹hoven ²²zoude
²³sodat ²⁴scoerde ²⁵vrent ²⁶oif ²⁷hiet ²⁸weer.

- Dat hi des keyzers neve es
- 20475 Van Constantinople, ende na des
Vragedi Gawine: »here, wie zijdy',
Die ons so wael gestaen heves by?"
»Ic ben' koninck Lottes sone'', zeidi' doe,
»Ende koninck Artur es mijn oem daertoe.
- 20480 Ende ic hoede nu mijns oemes lant
Ende hudemorgen quam my te hant
Een out' man ende dade my verstaen,
Dat gy van den Sennen waert bestaen;
Doe quam ic iu te hulpe mede".
- 20485 Noch zeide die man, daer ter stede,
Die Gawine ansprac' daer te voren:
»En wiltu' mynes rades niet horen?
Du heves' genoeg geclappet, zeggic iu,
En siestu' niet, dat al die werlt nu
- 20490 Op dy hier thant komet gereden?"
Doe sach Gawyn ombe ter steden
Der Sennen sovele komen utermaten,
Ocht'° al die werlt waer'¹ wtgelaten;
Doe zeidi te'² Sagrimor daernare:
- 20495 »Here, laet ons te Carmeloet varen,
Wy en mochten ons niet verweren nu!"
»Gerne'', zeidi, »ic vare met iu".
Dus zijn si te Carmeloet gevaren,
Die wile die Sennen onledech waren
- 20500 Met horen heren, die thant bequam,
Die des was utermaten gram,
Dat hi so sere geslagen was;
Hi sat op een sterck ors nadas,
Ende nam een speer'³ in sine hant,
- 20505 Ende swoer, mocht'⁴ hem komen te hant,
Hi soude hem den slach gelden saen.
Mittien'⁵ liet hi henen gaen,
Wat sijn ors gelopen konde daer,
Entie Sennen volgeden hem naer
- 20510 Ende verhaelden se met hem somen
Eersi te Carmeloet konden komen.
Maer Sagrimor ende Gawein
Ende Galescins ende Agrawein
Ende Gaheries ende Garies,
- 20515 Dese zesse, zijt seker des,
Daden'⁶ die achterhoede wel
Tegen die Sennen, al waren'⁷ si fel;
Si ontgingen menegen steke groet
- Eer si quamen'⁸ te Carmeloet.
- 20520 Doe sach Oriens Gaweine'⁹,
Diene gevellet hadde in den pleine,
Alse gy wel hoeret'¹⁰ hiervoren;
Hi kendene ende sloech met sporen
Sijn ors, wat dat konde gelopen,
- 20525 Ende swoer by Mahomete hi soudet beko-
Ende hi stac op Gawine alsoe [pen,
Dat sijn speer'¹¹ hrac daertoe;
Daer hi neven Gawine soude lyden,
Sloechne Gawyn so sere ten tyden
- 20530 Met siner gisarmen opten'¹² helm mede,
Dat hine ter aerden tumelen dede;
Ende Sagrimor sloech Driante soe,
Dat hi hem die scouder ontlede doe,
Ende Galescins sloech Placidus daer
- 20535 Dat hovet af, ende Garies daernaer
Stac daer neder Gwinebanden,
Ende Gaheries stac Taurus te handen,
Ende Agrawein Fanelen mede.
Dese bleven alle doet ter stede,
- 20540 Ende Gawein ende Sagrimor vorwaer
Waren'¹³ over Oriens gereden daer,
Ende haddene gerne nu gevaen;
Maer die Sennen quamen'¹⁴ daer nu saen,
Dier'¹⁵ so utermaten vele was,
- 20545 Dat sine'¹⁶ hem namen'¹⁷ saen nadas,
Ende doe voerden sine'¹⁸ enwech van daer;
Maer daer bleef menech'¹⁹ doet naer,
Eer sine'²⁰ konden genemen nu.
Doe reden die ander, seggic iu,
- 20550 Ter statwaert, al datsi konden,
Ende lieten Gawine daer ten stonden
Allene met hem twe gesellen.
Alse Garies dit hoerde vertellen
Ende sine broeder, doe zaidensi ten tyden,
- 20555 Dat si niet verder'²¹ en souden ryden,
Si en souden'²² die drie hebben vonden.
Doe keerdensi ombe, ende daer ten stonden
Ontmoeten'²³ si den vileyn mettien'²⁴,
Dien si te voren hadden gesien'²⁵,
- 20560 Ende hi vragede hem, waer si reden,
Ende si antwoorden hem ter steden:
»Wy varen soecken'²⁶ Gawein, dat wet,
Ende Galescins ende Sagrimor met".

¹we zijn gy ²bin ³zegede he ⁴olt ⁵wren ⁶sprach
⁷wiltu ⁸hevest ⁹zustu ¹⁰off ¹¹weer ¹²to ¹³sper
¹⁴mochte he ¹⁵myt den ¹⁶deden ¹⁷wren ¹⁸que-
men ¹⁹Gawine ²⁰horet ²¹den ²²scolder ²³wren

²⁴quemen ²⁵der ²⁶nemen ²⁷ze ene ²⁸manich
²⁹vorder ³⁰solden ³¹ontmoten ³²myt den ³³geseen
³⁴zoken.

- »Oevele'', zeide doe die vileyn, »zijdy'¹
 20565 Hem ontvloen, nochtan komen sy
 Niet verre van hier''. Doe zagen daernaer
 Sise' tegen hem komen daer.
 Doe zeide die vileyn: »nu zie' ic gereet,
 Dat gy wel zoudet laten, God weet,
 20570 Iuwe gesellen, ende vlien', zeggic iu.
 Als gy uwen broeder ontvliet' nu,
 Die iu ombe al die werlt niet en liete
 In genen vernoye no' verdriete''.
 Doe sciede die vileyn van hem daer,
 20575 Ende si scameden hem sere daernaer
 Van der talen, die zeide die vilein.
 Doe quam tegen hem Gawein
 Entie' twe ander gesellen mede,
 Die bebloedet waren te meneger stede,
 20580 Alsoe die gestreden hadden stoutelike'.
 Gawein vragede doe haestelike
 Sinen broederen, waer die ander waren.
 »An Carmeloet'', zeiden si, »twaren,
 Daer beidensi nu te desen tyden.
 20585 Doe gingensi vaste henen ryden
 Ende ontmoeten des vileyns paert
 Al bebloedet komen themwaert.
 Doe dit die drie gebroeder' zien
 Zagen'¹si daerop ende loechen'¹¹ mettien.
 20590 Doe vrageden Galescins waerombe si lach-
 Doe zeiden zijt hem daer, ende sachten [ten
 Alle die woerde, die hi hem alsoe
 Hiervor hadde gesproken toe;
 Daer dat gereide bebloedet was'¹³,
 20595 So meenden'¹³si (daeraf) seker das
 Dat hi doet hadde gewesen.
 Gawyn vragede sinen broedren'¹⁴ na desen
 Ochtai enege'¹⁴ Sennen gemoeten daer
 Diene mochten doden. Si zeiden vorwaer:
 20600 »Neen wy, broeder''. Doe zeide Gaweyn'¹⁵
 Laet ons dan soeken den vileyn,
 Want levede hi, dat waer'¹⁷ scande groet,
 Lietewyse hier liggen vor doet''.
 Si zochten alombe zeggic iu,
 20605 Si mochten lange zoeken nu
 Eer sine vonden; want hi was
 Als een knecht gelopen nadas
 Met enen tronsone'¹⁸ in dat heer doe'¹⁹.
 Doe zy des niet en vonden, redensi soe'¹⁹
- 20610 Ter statwaert, daer zy ten stonden
 Hoer'²⁰ gesellen houdende vonden.
 Hierbinnen Oriens vorkomen es.
 Die wt sinen sinnen, zijt zeker des,
 Welna was komen nu ter steden,
 20615 Ombedat hem Gawyn was ontreden;
 Hi swoer echt, hi soudet bekopen
 Mochtine enegessins belopen,
 Hi woudene levendich villen saen
 Ende dan doen slepen, sonder waen;
 20620 Dus dregede'²¹ hi Gawine, zeggic iu,
 Die met sinen gesellen was nu,
 Te Carmelot al in der stat. [nadat
 Doe si daerinne waren'²², trac'²² men
 Die bruggen op ende gingen ten muren
 23625 Ombe der Sennen wille, op aventuren,
 Ocht si iet'²³ komen wilden vor die stede.
 Neensi, niet; daer was groet vrede.
 Doe gingensi hem ontwapenen saen;
 Daer was Sagrimor groet ere gedaen,
 20630 Doe men wiste wie hy was.
 Dus lagen'²⁴ si twe dage nadas,
 Datsi van den Sennen niet (en) vernamen,
 Anders dan si voeren'²⁵ teamen
 In des hertogen lant van Cambenijc,
 20635 Ende in Nortpberlant desgelijc,
 Daer die ander Sennen waren.
 Nu latic van hem die tale varen
 Ende van den kindren te spreken mede,
 Ende sal voert seggen hier ter stede
 20640 Van den koninck Clarione sekerlike
 Ende van den hertoge van Cambenike.
- Van den koninck Clarione, ende van den her-
 toge'²⁷ Escans, die tegen Oriens streden.*
- Nu seget voert die aventure
 Van den koninck Clarion, ter ure,
 Ende van den hertoge'²⁷ Escans, twaren,
 20645 Die nu sere tachter waren.
 Doen'²⁸ Oriens wederquam in dat heer'²⁹,
 Hi was erre ende verwoedet seer
 Van der'³⁰ scaden, die hi hevet ontvaen
 Ende van der scanden, die hem Gawein
 [heeft gedaen.
 20650 Hi vermaende sine liede'³¹ nu ter steden,

¹sin gy ²zegen ³se ⁴ne ⁵vleen, ontfleet ⁶noch
⁷unde de ⁸stoltelike ⁹gebroeder ¹⁰segen ¹¹lachgeden
¹²aff was ¹³menden ¹⁴broedern ¹⁵offte enigen

¹⁶Gawijn ¹⁷weer ¹⁸trinsone ¹⁹do, also ²⁰er ²¹drou-
²²wede ²³weren ²⁴treckede ²⁵licht ²⁶lagen ²⁷voren
²⁸hertogen ²⁹do ³⁰her ³¹den ³²lude.

- Datsi koenlike met hem streden,
Doe hi ten passe komen was,
Daer ic iu hier te voren af las,
Ende hi beval hem, sonder waen,
20655 Datsi haer' enen niet lieten ontgaen.
Doe gingensi slaen ende scieten' mede;
Maer ombe negeen dinck' ter steden
Datsi gedoen konden, sijt seker das,
Si en konden gewynnen den pas.
20660 Doe togen si achter ende gingen logieren
Opter' Savernen, der rivieren,
Ende zeiden, datsi den pas houden'
Ende tlant alombe roven soudens';
Dus roveden sijt' alombe daernaer.
20665 Si vonden genoech te nemene daer,
Want dat lant was vol, zeggic iu,
Si en hadden niet gevluchtet' daer nu;
Si branden die huese alle doe,
Si sloegen manne, wijf, kinder toe,
20670 Ende tvier', datsi makeden daer,
Was so overgroet vorwaer;
Alsoe dit sach die koninck' Clarioen
Ende dhertoge Escam, hi zeide doen:
'Here, si verbernen al onse lant!
20675 Dat wy hier liggen, sij iu bekant,
Dat en helpt ons niet een twint;
Ic riede wael, dat wy nu sint
Reden op hem, daer sy sijn' nu,
Ende stryden op hem, dat radic iu".
20680 Doe zeide die koninck saen nadas:
'Heer Hertoge, latewy desen pas,
So trecken si over, groet ende smal,
So eest' in dees' syde verloren al".
Doe zeide dhertoge: 'so laet bliven hier
20685 Een deel van onsen riddren' fier,
Ende laet ons met ener ander' scaren
Tegen hem nu vechten varen
In die syde van den bossce van Brekan;
Daer zullewy ons hemelijc houden' an
20690 Tote datsi met hunnen rove henetien',
Dan zullewy op hem komen nadien',
Ende hem den roef nemen dan".
'Help!' zeide Clarioen, 'si hebben c man
Tegen onser enen! — Wat zegdy'?"
20695 'Neen", zeide dhertoge, 'gy ziet wel, datsy
- Gestroyet' sijn al dat lant duere,
Daer en es nergent ter ure
Twehondert tsamene, dat zeggic iu,
Ende dat meestedeel legt vor den pas nu".
20700 Doe antworde Clarion, en zeide: 'besiet,
Heer hertoge, ic en zegget ombe my nu niet,
Maer ic zegget ombe der goeder liede'
[wille nu,
Dat wyse niet doerlic leiden, zeggic iu,
Daer si scade hadden ende scande".
20705 Doe antworde die goede' liede' te hande,
'Ende ontfermeden hem sere met dien',
Ende zeiden: 'here, gy en dorvet niet ont-
Onsliede, maer varewy wreken nu [sien
Onsen lachter', dien wy sien' vor iu,
20710 Dat ons die viande doen openbaer!"
Doe weende die koninck van jamer daer.
Sine liede' zeiden: 'en wenet niet,
Maer laet ons wreken onse verdriet;
Wy hebben liever dat wy sterven,
20715 Dan wy tlant verliesen, ende onse erven".
Die koninck zeide: 'in' Godes name dan!"
Doe koren si wt hore man,
Die den pas soudens hoeden te hant;
Dat was een die here van Norant
20720 Ende dhere van den dolorosen torre' met,
Ende Brune sonder genade, dat wet;
Dese bleven met vele liede' nadas
Ombe thoedene daer den pas,
Ende dander voeren te woude' waert.
20725 Des nachtes ende in den dageraet
Was dat weder scone ende claer,
Entie' vogline songen daer,
Meneger' hande soeten sanc;
Een sticke vor der sonnen opganc
20730 Zagen si koye ende swyne mede
Vor hem dryven daer ter stede;
Ende alsoe die roef al vor was,
Volgede die koninck hem nadas
Ende dhertoge, ende sloegen in te samen,
20735 Daer si metten rove quamen,
Wael met vijfdusent man;
Daer sloegen' hem dese heren an,
Ende staken' menegen Senne doet.
Die heer van Parne, een ridder' goet,

'er 'scheten 'gene dinge 'op der 'zolden holden
'se dat 'gevlucht 'dat vuer 'koninck 'sint 'es
dat, des 'rittern 'anderu 'heimelijc holden 'hen
wesen, na desen 'zegede he 'zegge gy 'gestrou-

wet 'luden 'goeden 'deem 'laster 'en 'toerne
'to wolde 'unde de 'vil manger 'slogen, ste-
ken 'ritter.

- 20740 Nam den roef ende voerdene in behout¹ ;
Doe quam hi weder met gewout
Tainen gesellen, wat hi kan,
Ende also die Sennen dit sagen² an,
Datsi den roef hadden verloren,
- 20745 Haddensi des groten toren,
Ende gingen vlien ten herewaert³,
Entie ander volgeden metter vaert,
So na den heer, datsi des toren
Wael mochten hebben, wansi verloren
- 20750 Al dat-daer wael mochte⁴ hebbengewesen.
Si sloegen⁵ der Sennen daer mettesen⁶
Sevendusent eer si hem ontvoeren.
Doese Oriens hoerde dus in roeren,
Die daer lach ende hoede den pas,
- 20755 Vragede hi den sinen wat daer was.
Doe zeiden si, dat die Kerstine⁷
Hem hadden gedaen grote pine,
Ende al horen roef genomen daer.
Doe geboet hi vaste daernaer,
- 20760 Dat men hem volge eer si ontgaen.
Doe volgede menech den Kerstene⁸ saen,
Maer die Kerstene⁹ waren ontweken
Ende tot an den bosc gestreken;
Daer beidensi der Sennen nu.
- 20765 Daer wart gestreden, dat zeggic iu,
So anxteleke¹⁰, dat wonder was,
Dat enech Kersten¹¹ daer genas;
Nochtan dor al dese grote noet,
Bleef der Sennen tiendusent doet,
- 20770 Entie¹² Kerstene¹³ moesten in den borch
Entie¹⁴ nacht quam mettien; [vlien
En hadde die nacht entie borch gedaen,
Si waren doet bleven ocht gevaen.
Nu was Oriens onvro, twaren,
- 20775 Datsi hem waren dus ontvaren,
Maer hi en dorste hem volgen niet.
Entie koninck Clarion sciet¹⁵
Des morgens van den hertoge alsoe,
Ende dene gelovede den andren doe
- 20780 Soccoers¹⁶ te sendene, hadden si des noet.
Also vro als dene dander¹⁷ ontboet.
Die hertoge voer te Cambenycwaert;
Des morgens, als die dach verbaert¹⁸
Voer Oriens soecken metten Seynen
- 20785 Die Kerstene¹⁹ in bosce ende in pleine.
Doe vernamen si dat si waren
Te Cambenicwaert gevaren;
Doe dade²⁰ hi gebieden vaste tervaert,
Dat men trac²¹ te Cambenicwaert,
- 20790 Ende sende vier²² dusent ribaude voren
Ombe hem te bernen ende doen toren;
Entie ribaude liepen henen doe
Ende branden tot Cambenyc toe.
Ende als des dhertoge gewaert²³,
- 20795 Riep hi te wapene metter vaert²⁴,
Ende voer ute met tweendusent man
Ende bequam se daer in enen dan,
In enen dale, ende sloecher daernaer
Dat van den vier²⁵ dusent ribauden daer,
- 20800 Maer en bleven te live veertich man,
Die sere liepen roepende²⁶ daeran [dy²⁷?
Ten Sennenwaert: »hoerenkinder, waer zy-
Waer wachty²⁸, wanne stady²⁹ ons by?
Ende geonneert moete werden Orioen,
- 20805 Hine doe u allen ontliven doen,
Want gy onneerten nu aldus³⁰.
»Swiget, galgaerdel³¹» zeide heer Napinus³²,
My es liever dat gy alle verslagen zijt
Dan wy ons scieden nu ter tijt,
- 20810 Ende wy daer dan waren bleven aldus;
»Ende waer zijn si?» zeide heer Napinus³³;
»Si voeren enwech³⁴», zeidi, »zonder waen,
Also vro alsijt³⁵ hadden gedaen,
Reden si te Cambenycwaert daernaer³⁶.
- 20815 Doe voeren die Sennen, wet vorwaer,
Over te Clarensewaert alsoe,
Datsi daer niet meer en scadeden³⁷ doe.
Daer vondensi een-ende-twintich koninge,
[zeggic iu,
Die heer³⁸ Godebrant met hem hadde nu.
- 20820 Doe Oriens in dat heer³⁹ quam na desen,
Hietene heer⁴⁰ Godebrant wellekome⁴¹
Hi ontfincken⁴² met groten spele [wesen
Want hi spise brachte vele,
Dattet⁴³ heer des voer te⁴⁴ bat.
- 20825 Si prysedene sere al ombdat,
Si en achten niet vele op dat verdriet,
Dat hem hier vor es gesciet,
Opdat si die spise hebben daernare.

¹beholt ²segen ³herwart ⁴die, mochten ⁵slogen
⁶myt desen ⁷cristine ⁸cristenen ⁹engestlike ¹⁰cristen
¹¹unde de ¹²hulpe ¹³de een den andern ¹⁴verbart
¹⁵dede ¹⁶treckede ¹⁷veer ¹⁸gewar wart ¹⁹myt der

vart ²⁰ropende ²¹zin gy, wachte gy, sta gy ²²he
na by us; doch verg ²³Eng.: *Napin, an admirall*
²⁴he nabius ²⁵als dat ²⁶scaden deden ²⁷her ²⁸wil-
lekome ²⁹ontfenck ene ³⁰sodat dat ³¹de

Ende doe dese¹ dinge geleden waren,
 20830 So sende die hertoge oec ter stede,
 Metten² heer van Parne mede,
 Van horen gewinne den koninck Clarioen
 Spise genoegh, na sinen doen,
 Ende vitalien, van dien, dat wet,
 20835 Datsi vor den bosce wonnen met.
 Nu latic hier die tale van desen,
 Ende sal van koninck Uriens kindren³
 [lesen.]

*Van Ywene, des koninck Uriens sone, ende van
 sinen broeder, ende van Merlyne.*

Die historie⁴ seget hier te hant,
 Doe waren gesceden van Sorhant
 20840 Die twe broeder, dat si quamen
 Te Sorionden, dat si vernamen,
 Dat des koninck⁵ Maglans sone was
 In dat lant gelogiert nadas
 Van Bredegan⁶, ende datsi daer lagen
 20845 Ende hem rasten⁷ in dien⁸ dagen;
 Want si waren moede⁹, sij iu bekant,
 Van bernene in des koninck Ydiers lant;
 Ende als die kinder dit vernamen,
 Trocken¹⁰ si tArondeel te samen
 20850 Ombe der Sennen wille, die lagen¹¹ daer.
 Ende Gawyn vernam oec vorwaer,
 Die nu te Caredol lach, ter stede,
 Dat die Sennen daden¹² groten onvrede
 Te Bredegan⁶, ende hi ontboet ombdat
 20855 Hemeliken¹³ alombe ter stat,
 Dat men hem soccoers¹⁴ sende aldaer,
 Dat hi vergaderde daernaer
 Wael dertichdusent goeder man.
 Daermede voer hi te Bredegan⁶,
 20860 Daer hi nu was wael ontfaen;
 Entie Sennen wilden¹⁵, sonder waen,
 In dat lant roven, hier ende daer,
 Ende waren mede vergadert, vorwaer,
 Ende wasser wel veertichdusent by getale,
 20865 Ende twintichdusent ribaude wale,
 Diet¹⁶ al verbranden datsi vonden;
 Si quamen tArondeel, ten stonden,
 In des koninck Ydiers lant.
 Doe dat die koninck vernam te hant,

20870 Voer hi (hem) met veertiondusent man
 Toter¹⁷ kachien¹⁸ tegen voertan,
 Daer die Sennen souden lyden;
 Daer streef hi met hem tien¹⁹ tyden,
 Ende dier²⁰ was twintichdusent ter steden,
 20875 Ende daer wasser doen overleden
 Elve²¹ dusent, ende tiendusent oec met
 Haddensi vorgesant, dat wet,
 Ombe die vorhoede te doene.
 Doe horden seggen die kinder koene,
 20880 Dat die Sennen al leden waren
 Des koninck Ydiers lant, ende gevaren
 Te Bredeganwaert. Doe meenden²² sy
 Datter niet meer achter waer²³ daerby,
 Ende si gingen hem wapenen daernaer,
 20885 Dier vier²⁴ hondert was vorwaer,
 Ende trocken²⁵ wt Arondeel tsamen,
 Ende reden so lange datsi quamen
 In drie²⁶ mylen na Bredegan.
 Doe si den pas leden voertan,
 20890 So quam gereden Belias daernaer
 Met tien²⁷ dusent Sennen vorwaer,
 Die daer hoede nu den pas,
 Want hi hem bevolen was
 Ombdat nieman²⁸ hem soude²⁹
 20895 Van Bredegan scaden met gewoude³⁰.
 Dese quamen nu optie³¹ kinder daer,
 Die hem seer weerden³² vorwaer,
 Ende bander³³ syde vacht koninck Ydier,
 Als ic iu vor seide hier,
 20900 Tegen die twintichdusent Sennen nu,
 Ende haddese alle dodet, seggic iu,
 En hadde gedaen Soriondes,
 Die nu wederkeerde dor des,
 Die een groet volc brachte daer.
 20905 Oec suldy³⁴ weten vorwaer:
 En hadde gedaen grote aventure,
 Die kinder waren daer bleven ter ure.
 Die wile dat dese dinge nu waren,
 So es komen echter, twaren,
 20910 Die vileyn, daer ic hiervoor af zeide³⁵,
 Die Sagrimor bescudden dede,
 Ende quam te Bredegan te hant,
 Daer hi nu Gawine binnen vant.
 Hi nam gedane van enen knechte,

¹dese ²mit den ³kindern ⁴ystorie ⁵koninck ⁶Bredegan ⁷resten ⁸den ⁹weren mode ¹⁰treckeden ¹¹legen ¹²deden ¹³heimelyc ¹⁴hulpe ¹⁵wolden ¹⁶de dat ¹⁷to der ¹⁸Eng. at a chauckie ¹⁹to den ²⁰der

²¹Elven ²²meenden ²³weer ²⁴der veer ²⁵treckeden ²⁶dre ²⁷tijn ²⁸neman ²⁹zolde, geweldde ³⁰op de ³¹werden ³²op ander ³³sole gy ³⁴(als steeds) zegede.

- 20915 Ende boven gegort ende gescort rechte,
Ende quam herde moeylike¹ ingegaen,
Ende gaf Gawine een paar letteren¹ saen,
Ende knielde vor hem, ende seide daer,
Datten² Ywan sere groete daernaer,
20920 Sijn neve, des koninck Uriens sone.
Gawyn nam die letteren³ na dien⁴ doene
Ende brace op ende vant bescreven:
»An Gawine ende an al myne neven.
Ic, Ywen, des koninck Uriens kint,
20925 Groete iu sere ende doe iu bekint⁵,
Dat ic sonder mijns vader orlof nu
Ben⁶ enwech gesceden, zeggic iu,
Ende Ywein Overdoem, mijn broeder,
Maer dat weet wael mijn moeder,
20930 Ende wy sijn komen te Soridane;
Daer quamen⁷ ons die Sennen ane
Wael twintichdusent, die op ons stryden,
Dat wy niet over en mogen lyden;
Entie⁸ koninck Ydier voertan
20935 Strydet oec tegen twintichdusent man
Op⁹ter¹⁰ cachie van Arondele:
Ende daer esser¹¹ achter noch also vele.
Ende als dese den koninge sijn leden,
Comensi ons opten hals gereden,
20940 Ende zullen ons alle¹² doet slaen dan,
Want onser en es maer vier¹³ hondert man;
Ende verliesewy daer onse leven nu,
Men sal iu dat verwyten, seggic iu,
Menechwerf¹⁴; oec sal men seggen voertan:
20945 Zie¹⁵ Gawine, den bloden man,
Die by siner groter blodechede
Sine neven niet en bescudde mede,
Daer hijs¹⁶ wel die macht hadde doe.
By God, nu denket om ons alsoe,
20950 Dat gy ons bescuddet iet saen¹⁷.
Alsoe Gawyn dit hevet verstaen,
Riep hi, also lude als hi kan:
»Vaste, doet uwe wapene an,
Ende nieman en beide des, biddic iu¹⁸.
20955 Dus gingensi alle hem wapenen nu,
Ende Gawyn trac¹⁹ wt, so hy ierst²⁰ kan,
Ende hem volgeden twintichdusent man,
Die hi in ses scaren dede.
Dierste²¹ scaer leide mede
20960 Agrawyn, die hadde drie²² dusent man;
- Dander Garies, hem volgeden daeran
Oec drie²³ dusent; die derde na des
Leide sijn broeder Gaheries,
Hy hadder drie²⁴ dusent in siner scaer;
20965 Sagrimor quam daernaer
Ende leider drie²⁵ dusent, zeggic iu;
Ende Galescins, die hadder nu
Oec²⁶ drie²⁷ dusent; ende daerna quam
Gawyn, die daer oec²⁸ vierdusent nam,
20970 Ende hi voerde ene baniere goet
Van swarten syndale, ende daerin stoet
Gebandet een lewe van sylver wale²⁹.
Nu latic hieraf sijn die tale,
Ende sal van Ydier spreken mere,
20975 Die tegen die Sennen stree³⁰ nu sere.
- Van den koninck Ydier, ende hoe³¹ Gawyn die
kinder bescudde.*
- Daventure seget nu ter steden,
Dat koninck Ydier hevet gestreden
Dat hi die Sennen sconfierde daer;
Daer bleef menech doet vorwaer,
20980 In beiden zyden. Doe vloekede³² ter uren
Die koninck³³ Ydier der aventuren,
Datsi oevele moeste varen
Entie³⁴ hem dede setten, twaren,
Tegen den koninck³⁵ Artur mede.
20985 Doe voer hi weder in sine stede,
Ende Soriondes gemoete hem daernare,
Diegene die gesconfiert waren,
Ende vragede, wat hem es te³⁶ vliene.
Doe teldensi hem al dat³⁷ gesciene,
20990 Maer hi³⁸ voer enwech, aijt seker das,
Met synen rove, die groot was,
Ende quam toter bruggen³⁹ van Diane.
Hem volgeden veertechdusent ane;
Som dadehise vor varen
20995 Die den roef souden bewaren,
Ende dese quamen daer die kinder streden
Tegen die⁴⁰ den pas hoeden ter steden,
Ende si reden vaste derwaert;
Doe worden die kinder sere vervaert.
21000 Maer Ywan hevet nu vernomen
Agrawein van Bredegan komen;
Doe zeide Ywan: »kinder, zijt blyde nu,

¹moyelike ²litteren ³dat ene ⁴den ⁵bekent ⁶bin
⁷quemen ⁸unde de ⁹op de ¹⁰is er ¹¹allen ¹²mer
veer ¹³manichwerf ¹⁴se ¹⁵hi des ¹⁶treckede ¹⁷irst

¹⁸de irste ¹⁹dre ²⁰ok ²¹Eng. beende ther in a lyon
of silver ²²wo ²³vloekede ²⁴koninck ²⁵unde de ²⁶to
²⁷de ²⁸mer he ²⁹tot der brugen ³⁰de.

- Ic sie soccoers¹ komen, zeggic iu².
 »Hoe mochtewy blyde zijn?“ zaidensi doe,
 21005 »Men komt ons van vor ende achter toe,
 Wy moeten alle doet zijn ocht³ gevaen⁴.
 Doe zeide Ywen Overdoem saen:
 »Laet ons nu ombe keren scire,
 Ende slawy neder an⁵ dese riviere⁶.
 21010 Doe sloegensi over die brugge daernaer
 Ende dorbraken⁷ die ander scaer;
 Si staken⁸ daer neder drie⁹ hondert wel¹⁰,
 Doe en daden¹¹ si anders niet el¹²,
 Dan si trocken an¹³ die riviere.
 21015 Doe meenden¹⁴ die ander¹⁵ scire,
 Datsi hadden gevloen daer,
 Ende volgden hem doe vaste naer,
 Ende Soriondes trac over die brugge,
 Ende hem volgden vaste opten¹⁶ rugge
 21020 Die die brugge hoeden, twaren,
 Ende hebben die kinder nu ervaren¹⁷
 In enen bosce tuscen twe rivieren;
 Daer waren si bleven in deser manieren
 Alle verslagen, en hadde gedaen
 21025 Agrawein, die hem te hulpe quam saen,
 Die dese iacht hevet gesien¹⁸;
 Hi sloech so vreeslyc in mettien¹⁹,
 Dat berch ende dal donrede gereet.
 Daer wart die strijt fel ende wreet,
 21030 Dat²⁰ men en sach nie luttel liede²¹
 Hem bet weren; ende t²² gesciede
 Datsi se achterwaert dreven nu
 Meer dan ene bogescote, seggic iu.
 Ywan die grote, eude sijn broeder met,
 21035 Waren²³ daer nedergesteken, dat wet,
 Maer si worden gereddet daernaer. [daer
 Doe quamen²⁴ die vijftien²⁵ dusedt Sennen
 Ende holpen die tiendusedt Sennen saen;
 Daer waren²⁶ die Kerstene²⁷ ondergegaen
 21040 En waer²⁸ niet gekomen Gaheries,
 Die daer drie(dusedt) brachte, zijt seker des;
 Doe staken²⁹ si der Sennen vele neder.
 Daer verkoverden hem die Kerstene³⁰ weder
 Ende drevense toter bruggen toe.
 21045 Ywen ende sijn broeder vrageden doe
 Wie³¹ diegene mochten wesen,
 Die die Sennen dus brachten in vresen.
- Doe quam een jonchere tot³² hem daernaer,
 Aches van Sconenberge³³, ende zeide daer:
 21050 »Wat zijdy³⁴ hier komen te ziene, hoe dat
 Ende wie³⁵ die scone slage slaet, [gaet,
 Ende ombe te vragene wie³⁶ si zijn nu?
 Gy zoudet³⁷ selve so slaen, seggic iu,
 Dat men zoude vragen wie³⁸ gy waert;
 21055 An die slage kent men die aert,
 Waeraf dat een komen es³⁹;
 Gy hout hier stille ende vraget nades,
 Wie si⁴⁰ zijn die wale hier stryden? —
 Die kinder scameden hem sere, ten tyden
 21060 Doe si dit hoerden seggen Achesen;
 Si sloegen in den strijt na desen
 So vreeslijc, ende dadent so wale
 Dat des in dat heer⁴¹ ginck⁴² grote tale,
 Ende dat vor Agrawein komen es⁴³,
 21065 Ende na Gaheries. Die zeiden na des,
 Datsi die waerheit hieraf wisten fijn,
 Dattet⁴⁴ des koninck Uriens kinder zijn.
 Doe quam Agrawein an Aches daernare,
 Ende vragede wie die kinder waren.
 21070 »Dat zijn⁴⁵, zeide hi, »des koninck Uriens
 [kinder;
 Ende wie zijdy⁴⁶, here, en die houtginder⁴⁷?
 »Ic ben Agrawein ende dat es Gaheries,
 Mijn broeder, ende zijt zeker des,
 Dat die koninck Loth es mijn vader,
 21075 Entie koninck Artures mijn oem algader⁴⁸.
 Doe wart daer blyscap groot te hant,
 Dat dene den ander levendech vant;
 Daer duerde die strijt lange tijt.
 Doe quamen⁴⁹ daer, des seker sijt,
 21080 Diegene die die name⁵⁰ brachten,
 Ende dient⁵¹ bevolen was in wachten,
 Dat was Magalant⁵² ende Pignores
 Met twintechdusedt man, sijt seker des;
 Ende doe si ter bruggen quamen⁵³ daer,
 21085 Zeidensi onder hem daernaer,
 Dat si in die syde bet bleven ter tijt,
 »Totedat inde⁵⁴ nemet die strijt,
 Want achter ons en hebwy negene⁵⁵ noet;
 Oec sullewy⁵⁶ wael verweren al bloet
 21090 Die brugge, datsi ons sullen niet
 Die name ne⁵⁷ konnen genomen iet⁵⁸.

¹se hulpe ²off ³al ⁴breken, steken, deden ⁵dre ⁶wal,
 al ⁷menden ⁸andern ⁹op den ¹⁰irvaren ¹¹geseen
¹²mytdeen ¹³sodat ¹⁴lude ¹⁵sach dat ¹⁶weren,
 quemen ¹⁷vijftien ¹⁸tijn ¹⁹cristenen ²⁰weer ²¹ste-

ken ²²we ²³to ²⁴Eng. *Aces de Bemont* ²⁵zin gy
²⁶zolden ²⁷is ²⁸her ²⁹genck ³⁰dat dat ³¹we zin gy
³²Eng. *the pray* ³³den dat ³⁴Eng. *Maglans* ³⁵ende
³⁶gene ³⁷zole wy ³⁸name.

- Doe sloegensy die tenten ende logierden
Sorionder quam tot hem daernaer [daer.
Ende vragede, waerombe si logieren nu?
- 21095 »Wy sijn hier sekerre, seggenwy iu,
Metter spisen dan ginder'', zaidensi.
Doe beval hi hem sere daerby,
Datsi hem te hulpe komen daer,
Opdat hi des te doene hevet naer.
- 21100 Si zaiden, si zouden¹. Doe voer hi seer
Weder over die brugge toten heer²,
Daer groet strijt was nu ter ure.
Daer was so groet die scofelture,
Dat daer menech man doet bleef.
- 21105 Doe quam Sagrimor, diese dreef
Achterwaert an sine fortse mede;
Hi sloech der Sennen daer ter stede
So vele, dat wonder was;
Maer wat si sloegen³, sijt zeker das,
- 21110 Dat en help niet een twint.
Doe quam Galescins sint
Met driedusent mannen gereet;
Hi sloech in, daer men dus street,
Ende riep »Clarence'' ter uren,
- 21115 Dat plach te roepen⁴ die koninck Arture.
Daer moesten die Sennen achterwaert,
Want Galescins quam met sulker vaert,
Datsi vor hem niet duren mochten;
Want so oversere si vochten,
- 21120 Dat sise tot optie⁵ brugge drevn.
Daer wart menech slach gegeven,
Want van dertechdusent Sennen nu
En bleef er maer⁶ seventien⁷ dusent, seggic
Ende en haddensi negeen soccoers⁸ daer[iu.
- 21125 By hem nu gehat, vorwaer,
Si waren⁹ daer alle bleven doet
Nu, in deser¹⁰ groter noet.
Doe Pignores ende Margolant
Dese noetsagen, quamen¹¹ si te hant[daer.
- 21130 Hem helpen met twintichdusent Sennen
Doe waren die Kerstene¹² in anxte daernaer
Ende si en hadden maer vijftien¹³ dusent
Tegen dertichdusent; nochtan voertan[man
Drevensise achter in der noet
- 21135 Ende sloegen daer oec¹⁴ vele doet.
Agrawein ende Gaheries,
- Ende Galescins ende Garies,
Ywen Overdoem ende Ywen die grote,
Dese deden menegen ontmoete,
- 21140 Wantsi waren die beste¹⁵ vorwaer;
Si en hadden niet mogen duren daer
En waer Gawyn niet komen nu,
Met hem vijfdusent, seggic iu;
Hi quam so vreeslyc ingeslagen
- 21145 Dat al die strijt moeste verwagen¹⁶;
Hi hadde sine gisarme¹⁷ in siner hant,
Daer hi mede sloech, zij iu bekant;
Man ende paert sloech hi daer neder,
Wat hi gerakede en stont niet op weder;
- 21150 Want sijn slach was so groet,
Dat hi dat al sloech doet, [daer
Helm no¹⁸ halsberch en ontstont¹⁹ hem
Hi en sloeget al ontwee, wet vorwaer.
Dus vacht hi toter nonen met gewout²⁰,
- 21155 Doe wart hem sine kracht²¹ twevout²²,
Daer na so (en) was nieman²³ voertan,
Hine vlo van hem, wat hi kan;
Doe dreef hise over die brugge daer.
Daer vieler in dat water, wet vorwaer,
- 21160 Dusent, die daer nederwaert vloten,
Die in der rivier verdrincken moeten.
Alse Soriondes dit gesach
Haddi²⁴ des herde swaer verdrach,
Hi hadde gerne tegen Gawine gewesen,
- 21165 Haddi²⁵ konnen komen te desen;
Maer si waren²⁶ so dicke, tien²⁷ tyden,
Optie brugge, men mochtse niet lyden,
Al²⁸ hadde men daer mogen overvaren
Si was so wale bewaert²⁹ twaren,
- 21170 Want Gawyn ende sine broeder mede,
Entie ander³⁰ kinder ter stede,
Dese hoeden die brugge so ten tyden,
Dat daer nieman dar³¹ overlyden;
Aldus was die brugge bewacht
- 21175 Thent³² dat quam in die nacht;
Doe voer Gawyn entie kinder mede
Te Bredeganwaert³³ in die stede,
Daer men blyde was, sonder waen,
Dat die kinder waren³⁴ ontgaen.
- 21180 Si waren³⁵ des avendes te gemake daer,
Ende aten³⁶ ende dronken, ende daernaer

¹zolden ²ten her ³slogen, ropen ⁴op de ⁵men ⁶teen
⁷gene hulpe ⁸weren ⁹deser ¹⁰segen, quemen ¹¹cris-
tinen ¹²er ok daer ¹³besten ¹⁴moste vorwagen ¹⁵gi-
isarine (gelijk trouwens ook vroeger steeds) ¹⁶noch

¹⁷entstont ¹⁸gewolt, volt ¹⁹craft ²⁰nemen ²¹hadde
he ²²tijn ²³unde al ²⁴wal bewart ²⁵andern ²⁶daer
²⁷went ²⁸Bedeganwert ²⁹weren ³⁰eten.

- Gingensi slapen, dat zeggic iu;
 Ende Soriondes, die bleven was nu
 Vor die brugge, hi nam raet
 21185 An sine hogeste liede¹, dat verstaet.
 Doe seide daer een, hiet Magolant:
 »Ic soude wel² raden, dat men te hant,
 Sonder beiden, die name voere³ nu
 Ten herewaert⁴, dat radic iu,
 21190 Ende laetse leiden Pignores dan,
 Ende men hem geve tien⁵ dusent man,
 Daer hi dat kerrijn⁶ mede sal bewaren,
 Ende wy sullen na hem komen varen;
 Ende al ontmoeten hem nu Kerstine⁷,
 21195 Si en sullen hier letter metten kerrine⁸,
 Maer si sullen ten herewaert⁹ varen
 [gereet¹⁰].
 Doe zaidensi alle: »dese raet, God weet,
 Dunket ons goet¹¹, ende men dade alsoe
 Ende men ginck vaste torsen doe;
 21200 Ende Pignores ginck enwech vorwaer
 Metter¹² name, ende daernaer
 Volgede Soriondes met siner cracht.
 Dus redensi daer al die nacht,
 Datsi nieman ontmoeten nu;
 21205 Si reden so lange, seggic iu,
 Datsi te Windeberes eer dage quamen,
 Daer al dat heer lach te samen.
 Daer warensi blydelike ontvaen
 Ombe der spise wille¹³, sonder waen,
 21210 Die si brachten; want daer was nu
 Spise gebreck, dat seggic iu.
 Nu zwiget dit boeck hier van desen
 Ende sal van Keyen van Strans lesen,
 Ende van Gawyne ende Ywen metten¹⁴
 21215 Wat si nu daden te hande. [witten handen,

*Van Gawyne ende van Keyen van Strans, ende
 van Ywene metten¹⁴ witten handen.*

- Die historie segget nu, twaren,
 Dat die kinder blyde waren,
 Ombedat¹⁵ te¹⁶ guder nu sijn¹⁷ komen.
 Des morgens hevet Gawijn genomen
 21220 Enen bode¹⁸, ende sendene saen
 Toter bruggen, ombe doen verstaen¹⁹,

¹lude ²wal ³vore ⁴herwert ⁵tijn ⁶karyn; doch zie
 't Eng. *the cariage*. ⁷cristenen ⁸carinen; Eng. *cariage*.
⁹mit der ¹⁰willen ¹¹mytten, myt den ¹²to ¹³zin nu
¹⁴boden ¹⁵verslaen ¹⁶weren ¹⁷we ¹⁸weer ¹⁹zenden

- Ocht die Sennen noch daer waren.
 Die bode liep daer ende quam daernare,
 Ende zeide si waren²⁰ enwech gereden,
 21225 Daer (en) was nieman bleven ter steden;
 Des was Gawyn erre vorwaer.
 Dus blevensi ene tijt aldaer.
 Daerna vragede Gawyn Ywene saen,
 Wie²¹ hem hadde doen verstaen,
 21230 »Dat ic hier waer²², doe gy sendet²³ my
 Letteren ombe iu bescudden daerby²⁴.
 »Trouwen, neve, daerafen wetic twent²⁵,
 Van my en was iu noit letter gesent²⁶
 No bode mede, dat seggic iu²⁷.
 21235 Des wonderde hem herde sere nu,
 Ende hem allen diet²⁸ hoerden daer;
 Si daden soecken den knecht daernaer
 In der stat, maer si en vondens niet,
 No²⁹ nieman diene gesien hevet iet.
 21240 Daerna quam bodescap Gawine saen,
 Dat in groter anxte³⁰ nu staen
 Die soudenier die tArondeel lagen,
 Want si meenden³¹ van dage te dagen
 Den casteel ende tijf verliesen³² mede.
 21245 Des was Gawyn droevech³³ ende zeide
 Tot sinen gesellen: »wat radet³⁴ gy?
 Wildy³⁵ in Scotlant varen met my?
 Dat waer derwaert goet nu varen;
 Oec zoudic daer niemare³⁶, twaren,
 21250 Van mynen vader vernemen nu³⁷.
 »Waergy varet³⁸, zaidensi, »varewy met iu³⁹.
 Doe gereeder⁴⁰ hem tien⁴¹ dusent wel⁴²
 Sterker liede⁴³, jonc ende snel,
 Ende reden met Gawine enwech alsoe.
 21255 Si reden al meest by nachte doe
 Ende hemelyke wege, ombedat zy
 Niet bekant en wouden sijn daerby;
 Ende doe si lange hadden gereden,
 Quamen⁴⁴ si by den casteel ter steden;
 21260 Daer hoerdensi een groet gehu,
 Want Brangoris sone was komen nu
 Van Leonois ende haddet⁴⁵ al verheert
 Ende was ten castele komen naer⁴⁶, [daer,
 Dien⁴⁷ hi sere stormede ter stede,
 21265 Ende hadde twe vorborchte verbrant mede.
 Ende in desen tyden waren in porre

²⁰tuint, gesint ²¹noch ²²de dat ²³angeste ²⁴menden
²⁵verlesen ²⁶drovich ²⁷rade ²⁸wilde gy ²⁹vernemen;
 doch zie 't Eng. *sholde we heire tidinges* ³⁰gereider,
 tijt ³¹wal ³²lude ³³quemen ³⁴hadt ³⁵darnaer ³⁶de.

- Joncheren, die quamen van Estragorre¹,
Die Keye van Strans geleide daer
Ende Keyadyn. Deser was vorwaer
- 21270 Hondert ende vijftich jonger liede³ tsamen;
Ende eer dese daer in dat lant quamen,
So waren die Sennen (van hem) bestreden;
(Van) den torre⁴ waren⁴ si som gesceden
Ende in⁴ dat lant gevaren daernaer
- 21275 Ongescaert, dene hier dander daer,
Ende quamen⁴ som also daernare
Optie⁷ kinder, die quamen⁴ gevaren;
Si sagen⁴ wael dat waren Kerstine⁴,
Si liepen hem op ende daden hem pine,
- 21280 Ende sine hadden hem niet mogen verwe-
Maer opten castele die ioncheren¹⁰ [ren,
Namen¹¹ hem te hulpe drie¹² hondert man;
Ombedatsi kerstene¹³ liede³ waren¹⁴ dan,
Ontfermdes hem ende stonden hem in sta-
- 21285 Want si alte¹⁵ seer waren¹⁶ verladen; [den
Dese quamen⁴ met sulker cracht¹⁷ gereden
Datsi se alle dorbraken¹⁷ ter steden,
Ende sloegen daer menegen Senne doet.
Doe dese dus waren¹⁸ in deser noet
- 21290 Die Sennen bliesen sere haer bosine¹⁹ met
Ende makeden teken daer, dat wet,
Datsi soccoers¹⁹ hadden noet;
So quam daer een hoep groet²⁰
Van den Sennen ingeslegen,
- 21295 Entie Kerstene¹³ setten hem daer iegen,
Die vrome waren, wet vorwaer.
Daer was Ywen, Gossemaer,
Ende Ywen metten²¹ witten handen,
Die wael dorsten horen lachter²² anden;
- 21300 Dese waren tArondeel bleven nu
Ende ontbeiden des koninck Artur, seggic
Ombedatsi ridders wouden²³ wesen [iu,
Van siner hant, dus blevensi by desen
Liggende opten casteel, gelijc soudenie-
- 21305 Ombe winnene in aller manieren; [ren²⁴,
Want si wt haren lande scieden
Hemelyc met een ende dertich lieden²⁵
Sonder goet; ombedit diendensi nu
Ende hadden gedaen sovele, seggic iu,
- 21310 Optie Sennen hiervoor vorwaer,
Datsi geroech gewonnen hadden daer.
- Die twe, daer ic af spreke ter steden,
Vrageden Keyen ende sine gesellen mede,
Wanensi waren²⁶; doe zaidensi:
- 21315 »Heren²⁷ van Estragorre zijn²⁸ wy,
Ende soeken den koninck Artur, twaren,
Ombedat wy gerne ridder²⁹ waren
Van siner hant³⁰. Daer zeide doe
Ywen: »wy zijn oec komen alsoe
- 21320 Ombe ridder²⁹ te werden in der manieren,
Ende sijn hier worden nu soudenieren³¹;
Ende wildy³² met ons blyven, sonder waen,
Wy en sullen iu niet afstaen;
Ende als die koninck komt nades,
- 21325 Dan varewy te gader daer hi es³³.
Si zoudent³⁴ gerne doen, zaidensi saen;
Ende binnen desen datsi dus staen
Ende spreken, so quamen hem an
Van den Sennen wel twintichdusent man,
- 21330 Die alle op hem gingen slaen,
Ende van koninck Arons lieden³⁵ saen
Quamen twintechdusent bander³⁶ syde
Tegen die kinder oec te stryde.
Doe haddensi gerne tArondeel
- 21335 Getogen weder in den casteel;
Maer si on konden, si waren³⁷ so begaen;
Si waren³⁸ daer doet bleven ocht³⁹ gevaen,
En waer Gawyn niet komen doe⁴⁰
Met hem tiendusent, die sloegen toe⁴¹
- 21340 Ende makeden in die Sennen een gat;
Daer bleef menech doet ter stat,
Hi dade daer menech averecht tumen;
Si moesten⁴² doe⁴³ die plaetse rumen,
Ende doe Gawyn ten kindren⁴⁴ quam daer,
- 21345 Vragede hi wie si waren daernaer;
Ende Ywen metten witten handen
Berechte hem des daer nu te handen;
Ende doe vragedi⁴⁵ hem wie hi sy,
Die hem so wael nu stont by:
- 21350 »Ic ben⁴⁶ Gawyn, Arturs sustersone,
Ende quam hier gevaren ombe datgone,
Ombe te helpen hier een deel
Die daer nu sijn in den casteel⁴⁷.
Doe bedankedes Ywen Gode daer,
- 21355 Ende si sloegen⁴⁸ in den strijt daernaer,
Ende sloegen⁴⁹ der Sennen sovele doet,

¹Eng. *Stragore* ²lude ³torn ⁴hadden ⁵weren in ⁶que-
men ⁷op de ⁸zegen ⁹kristine ¹⁰mer de i. op den c. weren
¹¹nemen ¹²dre ¹³cristene ¹⁴weren ¹⁵alto ¹⁶kraft
¹⁷breken ¹⁸bosune ¹⁹hulpe ²⁰groet hoep ²¹myt den

²²laster ²³ritters wolden ²⁴soldieren ²⁵luden ²⁶were-
ren ²⁷here ²⁸no zin ²⁹ritter ³⁰wil gy ³¹zoldent
³²op ander ³³off ³⁴do ³⁵slogen to ³⁶mosten ³⁷kin-
dern ³⁸vragede he ³⁹bin ⁴⁰slogen.

- Datsi met hopen lagen¹ groet,
 Ende Gawyn dade daer groet wonder,
 Ende sine broeder alle bysonder,
 21360 Ende Galescins, entie kinder mede
 Des koninck Uriens ende Ales ter stede
 Ende Aches. Dese sevene waren doe
 Vor in den strijt ember² toe,
 Ende sloegen so sere die Sennen daer,
 21365 Datsi vor hem vloen daernaer
 Thent³ optie batalie daer Aron lach,
 Ende Gawyn volgede, al dat hi mach.
 Doe quam daer een out⁴ man gereden:
 »Gawyn», zeide hy, »nu went ontbeden⁵,
 21370 Ende en volget hem niet meer, radic dy,
 Ende vare met dinen gesellen hierby
 Op desen casteel, want du ne machs⁶ niet
 Dy nu verweren, wat des gesciet⁷.
 Gawyn sach op den ouden⁸ man
 21375 Die enen swarten toi hadde an,
 Ende enen blomen hoet⁹ op dat hovet;
 Hi sceen so out⁴, des gelovet,
 Dat Gawine wonder weesen dochte,
 Dat hi opten paerde sitten mochte;
 21380 Hi hadde enen witten baert¹⁰
 Toten gordele hangende nederwaert¹¹,
 Ende hi zeide: »Gawijn, laet iu geraden
 Eer gy nu komet in meerre¹² scaden;
 Want dese kinder, die hier zijn komen,
 21385 Mochten noch komen te groter¹³ vromen
 Den koninck Artur, uwen oem¹⁴.
 Gawyn nam des goeden mannes goem,
 Ende dachte sinen raet te done¹⁵,
 Ende riep al sine gesellen na datgone,
 21390 Ende voerdese met hem tArondeelwaert¹⁶;
 Entie¹⁷ oude man reet met snelre vaert¹⁸
 TOrkanienwaert¹⁹, wat hi kan.
 Ende alse Gawyn ende sine man
 In den casteel nu waren²⁰ komen,
 21395 Gingensi ten cantelen ende hebben verno-
 Den koninck Aron, die nu brachte [men
 Menege²¹ Sennen optie²² borchgrachte,
 Die koninck Lottes lant hadden verheert.
 Die koninck Loth haddem dicke verweert,
 21400 Maer int inde²³ worden si overkrachtich
 [daer,
 Dat hi sijn wijf moeste vluchten daernaer

¹legen ²omber ³went ⁴olt ⁵Eng. *do after my rede return* ⁶macht ⁷olden ⁸Eng. *a chapellet of cotton* ⁹bart, wart, vart ¹⁰meren ¹¹groten ¹²doene ¹³weren ¹⁴man- nigen ¹⁵op de ¹⁶ende ¹⁷wente ¹⁸vorlagen ¹⁹ghcre-

- Thent³ in den casteel van Glacedoen.
 Als hem die koninck Loth sach doen
 So groten scade in zijn lant,
 21405 Entie¹⁷ sine verslagen²⁴ vor siner hant,
 Vermaledyede hi dicke die ure,
 Dat hi ie dade tegen den koninck Arture;
 Want daerby hevet hi sijn lant verloren
 Ende sine kinder; des hevet hi toren,
 21410 Entie¹⁷ koninck Aron hadde belegen
 Die stat, daer hi selve in was ghetegen²⁵.
 Doe dade²⁶ hi sine barone te rade
 Ende vragede hem wat hi best dade;
 Ende haer raet droech overeen daernaer,
 21415 Dat hi sine vrouwe name²⁷ daer,
 Ende sijn kint Mordret alsoe,
 Dat maer²⁸ drie²⁹ jaer out⁴ was doe,
 Ende vijf ridder oec mede,
 Ende voere te Glacedoen ter stede;
 21420 Alle die ander souden voertan
 Die stat houden met seadusent man,
 Ende si en zullense oec niet opgeven
 Also lange alsi³⁰ mogen leven.
 Des avendes trac die koninck Loth grede
 21425 Ende sijn wijf ende sine ridder³¹ uter stede
 Met Mordrete synen kinde dan,
 Dat die koninck Artur an haer wan,
 Als ic hier vor dede³² verstaen.
 Tener poerten³³ redensi ute saen
 21430 Enes³⁴ nachtes hemelike doe,
 Ende reden die nacht ende dages toe
 Al toter nonen. Doe sach die koninck³⁵
 Den koninck Tauruse na die dinck³⁶
 Met drien³⁷ dusent Sennen tsamen,
 21435 Die van Arondeel quamen,
 Ende geleiden des koninck Arons roef daer.
 Doe si den koninck Loth sagen³⁸ daernaer
 Sloegensi in hem, met snelre vaert¹⁸,
 Daer haddet³⁹ die koninck Loth wel
 [haert⁴⁰;
 21440 Maer²⁸ hi en hadde maer²⁸ vijf hondert man
 Ende hi weerdem stoutelike⁴¹ nochtan;
 Want hi koene⁴² ende groet was; [das,
 Maer²⁸ dat en halp hem niet⁴³, sijt seker
 Si moesten achterwaert trecken ende vlien,
 21445 Entie¹⁷ koninginne was gevangen mettien;

gen ²⁴dede ²⁵neme ²⁶men ²⁷dre ²⁸alse ze ²⁹ritter ³⁰porten ³¹eynes ³²koninck, dinck ³³dren ³⁴zegen ³⁵vart, hart ³⁶hadde ³⁷men, mer ³⁸stoutelike ³⁹kone ⁴⁰nicht.

Maer een ridder¹ ontvloec in der vaert²,
Die vaste reet tArondeelwaert³.
Hier latic dese aldus nu bliven,
Ende sal iu van Gawine scriven
21450 Ende van den ridder, die daer ontvaren es,
Wat hem gescien sal nades.

*Hoe⁴ Gawyn ende sine broeder haer⁵ moeder
verloesten.*

Daventure secht, dat die kinder waren
Blyde, datsi nu waren⁶ ontvaren
Tote Arondeel, dat zeggic iu;
21455 Ende daer binnen doe⁷ si waren⁸ nu,
Quam een ridder⁹ haestlic gereden
Op een ors van groten leden,
Ende sijn scilt dorhouwen mede,
Ende sijn halsberch te meneger¹⁰ stede.
21460 Hi sach opwaert in den casteel
Ende sach daer driven groot riveel;
Doe riep hi of daer ieman binnen es,
Die hem volgen dar nades,
Dat hi van genen manne van al
21465 Negeen ruwaert hebben en sal¹¹.
Doe vragede Gawyn den ridder¹² daer,
Waer hine leiden woude daernaer,
Entie¹³ ridder¹⁴ vragede: »wie zijdy?¹⁵»
»Ic ben dat, Gawyn¹⁶», antworde¹⁷ hy,
21470 »So sal ic dat hier nu seggen dan,
Dat gaet iu meer an dan enegen man:
Hier es in den bosc nu een aventure,
Die eerlicate, gevallen nu ter ure,
Die se gedoen konde, dat hy embermeer
21475 Prijs daeraf soude hebben ende eer;
Maer ic weet wel gyne hebbets herte¹⁸ niet
Dat gy se gedoen sult dorren¹⁹ iet.
Ende al en wildy niet volgen my,
Nochtan sal ic daer varen, seggic dy²⁰».
21480 Gawyn was erre nu ter stat,
Dat hine blode hiet; ende nadat
Es²¹ dicgene enwech gevaren.
Hi kende Gawyns herte wel, twaren;
Ende Gawyn riep: »ontbeidet na my,
21485 Ontvaert my niet, indien²² dat gy
My wilt geloven, dat gy my niet

Leiden en sult daer my arch gesciet,
Ende helpen met sult iegen alle man;
Ic sal iu gerne volgen dan²³».

21490 Doe ginc hem Gawyn wapenen saen;
Doe quamen²⁴ daer sine gesellen gegaen
Ende zeiden, si souden²⁵ met hem varen.
Gawyn zeide, si en souden twaren,
»Hi en wil my maer²⁶ allene daer²⁷».
21495 Doe vragede Sagrimor den ridder daernaer,
Of hy anders daer ieman woude²⁸ nu?
»Hier zijn²⁹ sine gesellen, zeggic iu,
Diene node allene laten varen,
Maer gy werdet³⁰ des meergebetert, twa-
21500 Datsi voeren³¹ hier met iu, [ren,
Ende oec biddewy des iu alle nu³²».
Die ridder zeide: »die wille, kome met;
Daventure is alsulc, dat wet,
Wie³³ dat daer komet nu ter ure,
21505 Hi sal daer vinden aventure³⁴».
Doe was Sagrimor herde blyde
Ende alle die ander, ende ten stryde
Hem wapenensi³⁵, dat si daernaer
Hem sevendusent wtleiden vorwaer.
21510 Ende alsoe Gawyn ten ridder quam,
Ic segget iu, dat hi sijn trouwe³⁶ nam,
Dat hine omb negeen arch haelde nu,
Dat swoer hem die ridder, seggic iu.
Dus redensi metten³⁷ ridder³⁸ daer
21515 Die nacht ende den dach daernaer,
Entes³⁹ morgens gemoeten⁴⁰ si ter steden
Enen knape⁴¹ met enen kinde gereden
In ene wiege, dat hi vor hem daer
Brachte, ende vloec⁴² daarmede naer.
21520 Doe vragede hem Gawyn daer,
Wat hem also te vliene waer?
Die knape zeide doe, dat hi es
Metten koninck Lotte, endesecht: »vordes
Hebben hem die Sennen gesconfiert nu
21525 Ende sijn wijf genomen, zeggic iu,
Daer hise soude voeren⁴³ te Glacedoen;
Nu ben ic met desen kinde ontvloen,
Dat koninckLottes ende sijns wijfs⁴⁴ es met,
Ende dat iongeste van viven, dat wet,
21530 Ende zoudet⁴⁵ gerne voeren⁴⁶ in sekerre
Doe zeide Gawyn te hem nadat: [stat⁴⁷».

¹ritter, er ²vert, wart ³wo ⁴weren ⁵dat ⁶to maniger
⁷Eng. that he sholde have drede of no man ⁸unde
de ⁹zin gy ¹⁰zegede ¹¹hebbet des herten ¹²doren
¹³so is ¹⁴in den ¹⁵quemen ¹⁶zolden ¹⁷mer ¹⁸wolde

¹⁹sint ²⁰werden ²¹voeren ²²we ²³so ²⁴truwe
²⁵myt den ²⁶unde des ²⁷gemoten ²⁸knapen ²⁹vlo
³⁰voeren ³¹wives ³²zoldet.

- »En' vliet niet meer, maer' voert saen
Tot in genen bosc, dat gy (moecht) verstaen
Hoe dat met ons nu vergaet',
- 21535 Wy sullen iu daer nu wael geraet'
Geleiden daer gy seker sijt''.
Ende hi geloevedet hem duer ter tijt.
Doe sciede Gawijn van hem daernaer,
Entie ridder haeste hem sere daer
- 21540 Ende reet vor hem, ende zeide dat hy
Hem dapperlike volgende zy;
Ende si volgeden hem vaste naer
Ende quamen' onlanck gereden, daer
Die koninck Loth nu gesconfiert was
- 21545 Ende vloet' te Glacedoen nadas
Metten riddren' die hem gebleven waren;
Ende Gawijn sach ombe daernare
Ene scone vrouwe, die die Seynen
Hadden by den haer in enen pleine,
- 21550 Ende sloerden'se also na haer paert;
Ende si riep op Onse Vrouwe, metter vaert.
Genadelic' dat sise bescudden moete.
Doe sloechse Taurus herde onsoete'
Met siner wapender hant alsoe,
- 21555 Datsi in ommacht op daerde vil doe;
Ende hi namse endesettese op sijn paert'^o
Ende si kreet sere ende gebaert'^o
Als een wijf die men slaet'¹¹,
Ende liet haer weder vallen geraet'¹¹.
- 21560 Ende alsoe diegene sach ter stonde
Dat hi se niet gemeestren'¹² konde,
So nam hise bi den haren doe'¹²
Ende slepedese na hem alsoe'¹²,
Ende sloechse in hoer ansichte nadas,
- 21565 Datsi overal daeraf bebloedet'¹⁴ was,
Uter nesen'¹⁵ ende uten'¹⁶ monde mede.
Hi slepedese so lange daer ter stede,
Datsi niet meer en konde gegaen.
Die ridder seide te Gawyne saen:
- 21570 »En kendy'¹⁷ die vrouwe iet'¹⁸, segget my,
Mindegy se ie, so wreket se daerby''.
En alsse'¹⁹ Gawijn sach, kende hise daer,
Ende hi wart so erre'²⁰ daernaer,
Dat hi wel na verwoedet was,
- 21575 Ende sloech met sporen dat ors nadas.
Hi hadde een scerp speer in der hant
- Ende riep met luder stemme te hant:
»Hoeren'²¹sone, dief, mordenare,
Gy sult die vrouwe laten dare!''
- 21580 Doe sach Taurus Gawine komen,
Hi liet die vrouwe ende hevet genomen
Een speer, ende reet te Gawinewaert;
Si quamen te samene met snelre vaert
Entiegene brac sijn speer daer,
- 21585 Ende Gawyn stacken daernaer
Metten speer'²² dor den lichame'²³,
Dat paert ende man vielen'²⁴ tsamen,
Ende hi brac den hals ter'²⁵ stede.
Agrawein ende sijn broeder bede
- 21590 Sprongen van horen paerden daer,
Ende houwen hem te sticken daernaer.
Daer sloegensi in die Sennen oec nu;
Eer si op hilden, dat seggic iu,
Doedensi haerre'²⁶ tien'²⁷ dusent ende meer.
- 21595 Gawyn was verwermet so seer,
Dat hi so vreeslike slage sloech,
Dat daer nieman'²⁸ dat lijf ontdroech,
Dien hi daer'²⁹ geraken konde;
Alle die Sennen vloen ter stonde,
- 21600 Ende waren blide, die mochten ontgaen.
Doe keerde'³⁰ Gawyn tsiner moeder saen,
Daer hi se hadde laten liggen mede;
Doe hi daer quam beette'³¹ hi ter stede,
Ende namse in sinen arm alsoe,
- 21605 Ende drreef so groten rouwe doe,
Ende al sine gesellen quamen daer,
Doe sine sagen maken selc mesbaer'³²,
Si weenden met hem alle doe;
Maer doe sine broeder quamen' daertoe,
- 21610 Doe began van ierst'³³ die rouwe,
Ende als die woerde hoerde die vrouwe
Ende dat geweene ende dat mesbaer'³⁴,
Sloech si haer ogen op daernaer,
Ende sach datse Gawyn hadde doe
- 21615 In sinen arme; si sprac hem toe,
Si kendene wale ende seide ter stede:
»Ach, God! Vader der ontfermechede,
Ende Diner moeder van Hemelrike,
Iu tween'³⁵ danke ic sekerlike
- 21620 Van desen'³⁶ edelon troeste nu,
Dien'³⁷ Gy my gesent hebt; ic bidde iu,

¹ende ²mer ³vergeet, gereet ⁴quemen ⁵vlo ⁶rittern
⁷aloiden ⁸genedelijc ⁹onsote ¹⁰pert, gebart ¹¹sleet,
gereet ¹²gemestern ¹³do, also ¹⁴bebloedet ¹⁵nasen
¹⁶ut ¹⁷kenne gy ¹⁸ieet ¹⁹alze ze ²⁰irre ²¹horen

²²sper ²³lichamen ²⁴velen ²⁵dar ter ²⁶er ²⁷tijn
²⁸neman ²⁹den he dar ³⁰kierde, beitte ³¹mysbar
³²irst ³³tween ³⁴dese ³⁵den.

- Lieve kint, Gawyn", zeide sy,
 »Dat gy niet meer (en) weent ombe my;
 Ic en hebbe geen noet nu mere,
 21625 Maer ic ben gequetsiet nu sere";
 Ende si vragede waer sine broeder waren.
 Doe quamensi vor die vrouwe gevaren
 Met groten rouwe ende beetten¹ nu
 Ende zeiden: »vrouwe, wy sijn hier by iu".
- 21630 Des dankedesi Gode al te voren,
 Daerna zeidesi: »ic hebbe verloren
 Mordret, mijn kint, ende minen here,
 Die hem heden² pijnde sere
 Ombe my te bescuddene, seggic iu,
 21635 Want ic sachem allene nu
 Vechten tegen vijfduzent Seynen,
 Nadat sine liede³ uten pleine⁴
 Verdreven waren⁵ ende som doet;
 Ic sach dat men op hem scoet
- 21640 Met gaveloten⁶ ende met speren, sonder
 So vele en mochten nieman ontstaen[waen.
 Ende hi en woude my laten niet
 By negenen⁷ dingen, wats gesciet,
 Toter tijt dat icken mede
- 21645 Beswoer ende van my sceiden dede.
 Doe sciet hy also droeflicke⁸ van my dan
 Alsoe men ie sach sceiden enen man".
 Doe zeide Gawijn: »vrouwe, ic segge iu
 Wel, waer Mordret es nu,
- 21650 Want die knape, diene voerde heden⁹,
 Gemoete ic ende dadene ter steden
 Beiden in dat foreest hierby;
 Maer ic en weet, waer mijn vader sy".
 Doe was die vrouwe vertroestet aldaer.
- 21655 Gawyn dade¹⁰ water brengen daernner,
 Ende dwoech sine moeder daermede
 Haer¹¹ aensichte; hi dade daernaer ter
 Gereiden daer een leitiere, [stede
 Daer hi se op dade leggen sciene¹²,
- 21660 Ende si namen¹³ al die name aldaer,
 Dat die Sennen brachten daer,
 Ende voeren¹⁴ daermede tArondeelwaert,
 Ende si vonden den knape in der vaert
 Metten kinde; des waren si blyde.
- 21665 Si reden so lange, datsi ten tyden
 tArondeel quamen¹⁵, ende dreven doe
 Blyscap groet, ende bleven alsoe
- Binnen den castele totedat genesen
 Haer¹⁶ moeder was, ende doe na desen
 21670 Voerdensise met hem te Logreswaert,
 Ende haren jongen broeder mettervaert,
 Ende si lieten van haren lieden¹⁷ een deel,
 Ombe daer te houdene den casteel;
 Oec swoeren die kinder, dat nembermeer
- 21675 Haer¹⁸ vader en kreghe haer¹⁹ moeder weer,
 Hi en soude versoenet sijn eer ter ure
 Jegen haren oem, den koninck Arture.
 Des was die moeder blyde ter stat,
 Doe si die kinder hoerde seggen dat.
- 21680 Si waren te Logres wel ontvaen.
 Doe dade Gawyn vragen saen,
 Ocht ieman den ridder²⁰ kende daer,
 Die Gawine hadde gehaelt naer,
 Daer hi sine moeder bescudde²¹ nu;
- 21685 Hem en kende²² nieman, seggic iu,
 Noch en wisten waer hi gevaren es.
 Dese niemare ginc so verre²³ na des,
 Dattet²⁴ Does vernam, die herde vroet was,
 Ende ginc tot Gawine nadas,
- 21690 Ende zeide: »Gawijn, kendy iet²⁵ nu
 Dengenen die die boetscap brachte iu
 Van Sagrimore ende voertan
 Van Ywene te Bredegan?"
 Gawyn zeide: »van desen no²⁶ genen
- 21695 So en kendic er niet enen".
 Doe loech²⁷ Does herde sere;
 Des wonderde Gawine noch mere,
 Waerombe dat hi loech²⁸ alsoe;
 Daer beswoer hy Doese doe [ture,
- 21700 By der trouwen²⁹, die hi es sculdech Ar-
 Dat hijt hem³⁰ seggen soude³¹ ter ure.
 Does zeide: »gy hebbet besworen my
 Ende ic moet iu seggen daerby,
 Maer gy moet my geloven vorwaer,
- 21705 Dat gijt³² niemanne (en) sult seggen naer".
 Gawijn zeide doe: »neen ic, niet".
 Does zeide: »nu merket ende siet:
 Dit was Merlijn, al sonder waen,
 Die hem vermaket, als hi wil, saen
- 21710 In allen manieren, groet ende clene,
 Ende alle dinck oec weet gemene".
 »Hoe³³, zeide Gawyn, »es dat die man,
 Dien³⁴ die Duvel hier vormaels wan

¹beitten ²huden ³lude ⁴pleinen ⁵weren ⁶gaveloten
⁷genen ⁸droflike ⁹huden ¹⁰dade ¹¹er ¹²schyre ¹³ne-
 men ¹⁴voren ¹⁵knepen ¹⁶quemen ¹⁷luden ¹⁸eer

¹⁹ritter ²⁰bescudden ²¹kande ²²vere ²³dat dat
²⁴henne gy icht ²⁵ne ²⁶lachgede ²⁷trouwen ²⁸he
 hem dat ²⁹zolden ³⁰gy dat ³¹we ³²den.

- An ener joncfrouwen, entie¹ nadas
 21715 So wel² met Uter-Pandragone was?"
 »Die selve is dat", zeide Does daer.
 »God, Here!" zeide Gawyn daernaer,
 »Hoe³ mochte dat embermeer gescien⁴,
 Dat icken hebbe also gesien⁵
 21720 In dus meneger⁶ manieren nu?"
 »Hi es dieselve, seggic iu",
 Zeide Does, »want hi dat met geweld
 Met nigromancien doet, wat hi welt".
 Doe zegende hem Gawyn daer
 21725 Van groten wonder, ende zeide daernaer,
 Dat hi gerne met hem soude⁷ wesen
 Bekant, »want ic weet wel⁸ van desen,
 Dat hi ons minnet, alse hi dus dede
 Dese dinge dor ons". Doe zeide Does mede:
 21730 »Gy sult⁹ hem sien¹⁰, wilde¹¹ hi,
 Want dat wy seggen onder iu ende my,
 Dat weet hi al te¹² male nu".
 Des blevensi te Logres, zeggic iu,
 Ende hilden dat lant tegen die Sennen daer
 21735 Stoutlike¹³ ende wel¹⁴ vorwaer.
 Hier zwyget dit boeck van desen nu,
 Ende sal van Merline seggen iu.
- Van Merlyne ende siner prophecien, ende van
 Blasysse, sinen meester¹⁵.*
- Nu zegget voert die aventure,
 Doe Gawyn bescut hadde ter ure
 21740 Sine moeder, daer hem die ridder¹⁶ toe
 Hier vor geleit¹⁷ hadde alsoe,
 Doe sciende hi van Gawyne te hant,
 Hi voer in Nortomberlant,
 Ende dit was Merlijn die nu vaert¹⁸
 21745 Te Blasise sinen meester¹⁹ waert²⁰,
 Ende telde hem al d'aventure na²¹ des
 Die in den lande van Logres gescien²² es,
 Ende Blasys screef dat, groot ende smal,
 Ende van hem so wetewy dat al.
 21750 Doe hine gesproken hadde, nadien
 Zeide hi, hi moeste varen besien
 Dat koninckrycke van Bonewijc,
 »Dattet²³ negenen²⁴ scade neme sekerlijc;
 Want die koninck Bohort ende koninckBan
- 21755 Sijn²⁵ twe herde getrouwe²⁶ man,
 Ende lietic²⁷ hem scade doen, dat waer
 Want si sijn²⁸ nu ter stonde [sonde,
 Te Carmelyde metten koninck Arture;
 Want die koninck Claudes es nu ter ure
 21760 Man worden des koninges van Gales
 Ende sijn lant opgedragen, ende es
 Met hem te Romewaert vorwaer,
 Haer²⁹ lant van den keyser daernaer
 Beide tontfane op die maniere,
 21765 Dat hem die keyser sal senden sciene
 Soccoers³⁰ op Bonewyke nu
 Ende Gaunes te destruceeren, seggic iu;
 Entie van Rome sijn nu oec mede
 Getrocken³¹ met vele liede ter stede,
 21770 Ende si sijn bevolen, wet vorwaer,
 Pontes (ende) Antonys te³² leidene daer;
 Hem es bevolen, dat sise begomen³³,
 Dene was een radesman te Rome³⁴
 Ende es een rikeman, dat wet,
 21775 Ende dor haer vrientscap³⁵ komet met
 Frolles, een hertoge, die oec es
 Antonys (ende) Pontes maech³⁶, zijt zeker
 Ende brenget ute Aelmanyen daer [des,
 Twintichdusent man, wet vorwaer,
 21780 Entes³⁷ en weten die van Gaunes niet
 No die van Bonewyck, dat dit verdriet
 Hem aldus nu nakende³⁸ es,
 Ende souden groten scade hebben des
 Quamensi op hem daer onversien".
 21785 Doe dit Blasys hoerde began hi mettien
 Te wenene, ende zeide te Merlyne saen:
 »Lieve meester³⁹, gy moet nu staen
 In staden Kerstenhede⁴⁰ als te voren,
 Dattet⁴¹ niet en werde verloren".
 21790 Merlijn zeide: »es dat nacht ochte⁴² dach,
 Ic sal hem helpen waer ic mach,
 Ende in rade ende in dade met;
 Nochtan en es negeen lant, dat wet,
 Dat ic met rechte meer haten soude nu
 21795 Dan dat lant daer⁴³, seggic iu,
 Want die wolvinne⁴⁴ es nu komen daer,
 Die den lewe⁴⁵ sal binden vorwaer
 Met banden, die niet en zullen⁴⁶ zijn
 Van houte⁴⁷ nochte⁴⁸ oec yaerijn

¹unde de ²wal ³wo ⁴gescheen ⁵geseen ⁶maniger
⁷zalde ⁸wal ⁹zolen ¹⁰zeen ¹¹wolde ¹²to ¹³stoltlike
¹⁴mester ¹⁵ritter ¹⁶geleit ¹⁷vart ¹⁸wart ¹⁹do na
²⁰dat dat ²¹genen ²²sin ²³getruwe ²⁴lete ic ²⁵sint
²⁶er ²⁷hulpe ²⁸getrecket ²⁹heze begome; Eng. *twoyne*

of the counsellors of Rome ³⁰vrensap ³¹Eng. *and is*
³²cosin ³³german ³⁴to A. ³⁵and to P. ³⁶unde des ³⁷makende
³⁸mester ³⁹kristenhede ⁴⁰dat dat ⁴¹offte ⁴²dat
⁴³wulvynne ⁴⁴lewen ⁴⁵holte ⁴⁶noch.

- 21800 Noch van sylver noch van goude¹
Noch van lode noch met gewoude¹
Van negenen dinge, dat nu den² dach
Water noch aerde gedragen mach.
Nochtan sal hi so vaste zijn gebonden
- 21805 Ende so rauwe, dat hi ten stonden
Hem niet verroeren³ en sal daerby⁴
»God, Here!» sprac Blasys, »wat zegdy⁵?
En es die lewe niet veel sterker dan
Ende meer oec ontsien⁶ daeran
- 21810 Dan die wolf?» — »Ja hi⁷», zeide hi doe,
»Ende dese woert horen myselfen toe⁸»,
Zeide Merlijn, »nochtan en sal ic niet
Deser dinge my kunnen gehoeden iet:
Met deser wolvinnen⁹ meent hi een wijf,
- 21815 Die sint so bant den keytijf
Met woerden, die hi haer⁷ selve leerde,
Daer sine embermeer mede onteerde,
Als iu dit boeck hierna wel¹⁰
Altemale van hem seggen sel¹¹».
- 21820 Blasys zegende hem ombe die woert,
Ende vragede ombe dat lant van Gales voert.
Dat die Sennen nu woesten sere,
Wat des gewerden soude vortmere.
»Des en roeket iu niet¹²», zeide hy,
- 21825 »Want die koninck¹³ Artur sal daerby
Bet te¹⁴ vrede komen dan tonder¹⁵ wesen
Den elven baronen¹⁶, ende na desen
Sal hi die Sennen doen rumen saen;
Ende bander¹⁷ side, zuldy¹⁸ verstaen,
- 21830 En dade die grote vrientscap mede
Van den wonderliken luparde ter stede
Die komen sal uten koninckrike¹⁹
Van Bonewijc, die sekerlike
So groet sal sijn ende so sterc mede
- 21835 Ende so fier²⁰ in elker stede
Boven alle beesten, groet ende clene;
Ende uten bloienden Bertanien²¹ gemene
Sal komen die grote lewe daernaer
Dien alle beesten, wet vorwaer,
- 21840 Nygen sullen²², ende daerby oec al
Die hemel mede verklaren sal;
En waer dit niet, so en pijnde ics niet
Den lande te belettene dit verdriet,
Daer nu Bonewyc in komen soude²³;
- 21845 Ende ombdat my God met gewoude²⁴
Den zin hevet gegeven ter uren,
Dat ic soude helpen, dat daventure
Van den Grale soude komen nu
Tenen inde²⁵, ende oec by iu
- 21850 Ende by des koninck Arturs tyden mede,
So sal ic pinen hierombe ter stede,
Hoe²⁶ dese dinge sullen mogen gescien;
Nu en vraget my niet meer van dien²⁷.
Blasys, diot²⁸ al hevet verstaen
- 21855 Settet²⁹ in geschrifte, sonder waen,
Ende Merlijn voer te Bonewijcwaert,
Ende hevet hem daer geopenbaert
Leons³⁰ van Parne, diene mettien
Bekende, want hine hadde gesien³¹
- 21860 Te voren in des koninck Arturs lant;
Hi dede hem grote feeste te hant,
Ende Leonse zeide tot Merlijn nu:
»Gerne wistic een dinc van iu³²».
Merlijn zeide: »ic weet dat also wel als gy,
- 21865 Wat gy nu hier wilt vragen my³³».
Leonse zeide doen: »of gy dat wet,
So zegget dat my dan, ic lyes iu met³⁴».
»Ic wilt doen³⁵», zeide Merlijn nu,
»Want ic herde lief hebbe iu:
- 21870 Gy wilt my vragen, by karitaten,
Waer ic die drie koninge hebbe gelaten,
Ende waerombe ic hier ben³⁶ komen mede³⁷».
Leonse zeide: »my dunckt³⁸ gijt³⁹ wetet
Des hadde ic wille⁴⁰ te vragene iu[ter stede];
- 21875 Oec zoudict⁴¹ gerne weten ter steden nu⁴²».
»Ic salt iu zeggen⁴³», zeide Merlijn doe:
»Die prophecie es nu komen toe,
Dat dat serpent sal iagen ter stede
Den lupart uten wilden woude⁴⁴ mede
- 21880 Enten⁴⁵ ouden lewe⁴⁶, die daer te voren
So sterc was ende so verkoren,
Dat hem alle die beesten, twaren,
Negen, die daer ombe hem waren;
Ende gy hebbet enen quaden gebuer,
- 21885 Die Claudes heet⁴⁷, ende herde stuer,
Ende hevet sijn lant ontvaen dor des
Van den coninge van Gales
Ende van den keyser van Rome mede,
Ende hebben hem hulde gesworen bede,

¹golde, gewolde ²der ³verroeren ⁴zegge gy ⁵ont-
seen ⁶wulvinnen ⁷er ⁸wal, sal ⁹koninck ¹⁰to ¹¹to
under ¹²barone ¹³op ander ¹⁴zole gy ¹⁵koninckrike
¹⁶gijr ¹⁷britanien ¹⁸zolen ¹⁹zold, gewolde ²⁰to

enen ende ²¹wo ²²den ²³de dat ²⁴zette dat ²⁵vor-
geseen ²⁶bin ²⁷donket ²⁸gy dat ²⁹willen ³⁰zold ik
dat ³¹wolde ³²unde ut den ³³olden lewe ³⁴hiet.

- 21890 Entie keyser hevet hem gelovet te hant
Hem nu te destrueerne dit lant,
Ende een hertoge mede, heet Frolles,
Die van Aelmanien komet na des,
Dese willen dat lant wynnen saen;
- 21895 Maer dat en sal na haren' wille niet gaen.
Ombedit ben ic hier komen tot iu,
Ende gy alombe sult ontbieden nu
Iu vrient' ende iu mage mede,
Ende al dat koren ende dat quick' ter stede.
- 21900 Doet driven in gewarender' hant,
Ombedat, alsi komen in dit lant,
Datsi negeen dinck vinden dan,
Daer si mogen vangen an
Ocht' daer si van mogen doen scade.
- 21905 Oec sijn si worden des te rade,
Datsi iu vreeslijc zullen' oplopen;
Maer doeth hem dat weder so sere bekopen,
Dat men daeraf spreke embermere,
Ende gy des hebbet lof ende ere;
- 21910 Maer hoedet iu also lief als gy hebbet nu
luwe twe heren. Dat verbiede ic iu,
Dat gy niet uter stede en keert,
Want gy zoudet' werden al onteert;
Ende wet wel' gy sult hebben saen
- 21915 Groete hulpe sonder waen
Des Goensdachs' na Sinte Jans' dach,
Want, als ic iu seggen mach,
So sal die strijt sijn tuscen Trebes dan
Tuscen Loire ende Arsonne vortan
- 21920 Twe uren¹¹ vor den dage, sijn gewes;
Daer sullen die Romeine entie van Gales
Entie van Almanien oec mede wesen
Gelogiert; dan trecket iu na desen,
So gy hemelikest moget, te hant,
- 21925 Dor dat foreest van Darvant,
Ende en doet dit niemanne²² te verstante
Sonder Pharyne ende Graciane,
Dese twe sijn getrouwe¹¹ ende goet;
Nu siet, dat gy den orber wel doet,
- 21930 God hoede iu, ic vare henen nu!" [get iu:
> Waer zuld y varen?" zeide Leonse. > Ic seg-
Ic sal varen int¹⁴ lant van Carmelyden
Toten drien¹⁵ koningen, nu ten tyden,
Ende sal hem wysen ende oec leren
- 21935 Hoe si die Sennen sullen onteren
Entie²² Gigante vangen mede;
Daer sal groet nu zijn ter stede
Die batalie in den Sinxendagen¹⁷
Des Donredages¹⁸, sonder sage,
- 21940 Dat men nie¹⁹ sach desgelijc²⁰.
> Here, nu biddic iu vriendelijc²⁰,
Dat gy myne neven groetet my,
Die twe koninge, ende oec daerby
Den koninck Artur, des biddic iu²¹.
- 21945 > Ic salt gerne doen", zeide Merlijn nu.
Doe reet hi enwech, ende quam nadas
An enen casteel, die scone was,
Daer ene joncfrouwe op woende doe;
Entie¹⁹ casteel stont alsoe
- 21950 An ene scone valeye daer
Op enen berch ront vorwaer;
Een bosc stont daerby, heet Briokes,
Daer herde goet in iagen es
Herte, hinden, ende damen²¹ mede.
- 21955 Die joncfrouwe, daer ic iu af zeide,
Was dochter eens mans, hiet Dyonas
Ende Vrou²² Dyane quam dicke vor das,
Die Godinne van den woude was mede,
Ende was by Dyonas te meneger stede,
- 21960 Want hi was haer pete²³ doe;
End daersi van hem soude sceiden alsoe
Gaf si hem gichte also houde,
Dat hem vele goedes gesacien soude,
Ende si zeido doe Dyonas:
- 21965 > Die mane entie sterren²⁴ geven dy das,
Dattu²⁵ ene dochter zals²⁶ wynnen dan,
Die lief sal hebben die vroedeste man
Die van Vertegiers²⁷ tyden ie was;
Ende ombe die mynne, sijn seker das,
- 21970 Sal hi haer leren al die wijshede
Die ienech wijf mach konnen mede,
Ende al datsi hem bit sal hi ane gaen,
Ende doer horen wille²⁸ al zijn gedaen".
Dit gaf Vrou²² Dyane in gichten²⁹ Dyonas;
- 21975 Daerna, also Dyonas groet was,
Wart³⁰ hi een goet ridder³¹ ende een scone,
Ende diende lange tijt na dat gone
Den hertoge van Borgonien soe,
Dat hi hem sine nichte³² gaf doe,

¹aren ²vrent ³queck ⁴gewernder ⁵oft ⁶vreslyc
zolen ⁷zolden ⁸wal ⁹Gudendachs ¹⁰sunte Johans
¹¹mylen ¹²neman ¹³getruwe ¹⁴in dat ¹⁵tote den dren
¹⁶unde de ¹⁷Pinxterdage ¹⁸Eng. *the thursday after*
Pentecost ¹⁹ne ²⁰vrendelyc ²¹dantjen; Eng. *five for*

to hunte at hertes and at hyndes, and bukke and doo
and wilde swine ²²vrouw ²³petre ²⁴sterven ²⁵dat du
²⁶salt ²⁷Utegirs ²⁸oren willen ²⁹giften ³⁰waert
³¹ritter ³²nichte.

- 21980 Die herde scone ende vroet was.
Dese Dyonas mynde, zift seker das,
Vogele ende honde, in siner kinthede¹,
Ende dese hertoge hadde oec mede
Deel an den bosce van Briokes,
- 21985 Sodat die helchte² sine es,
Entie³ ander was des koninck Bans;
Ende doe die hertoge gehuwede thants
Sine nichte, so gaf hi haer⁴
Sijn deel van den bosce daernaer
- 21990 Ende al dat goet, dat hi hadde daer.
Sose Dyonas hadde vorwaer,
Dade hi doe in den woude maken saen
Enen sconen casteel, sonder waen,
Op enen sconen viver al wt,
- 21995 Ombe van jagene hebben dednut⁵,
Ende met vogelen ende met honden
Te korten daer nu sine stonden.
Dus quam hi wonende opten dan;
Hi was dicke metten koninck Ban
- 22000 Ende help hem met tien riddren⁶ snel
Te menegen stonden herde wel
Tegen den koninck Claudas⁷,
Want hi den koninck Ban getrouwe was
Enten⁸ koninck Bohort mede;
- 22005 Ende ombe sinen dienst⁹ ende trouwec-
Gaf hem die koninck Ban daernaer [hede¹⁰]
Dander helchte van den bosce daer,
Ende rente ende lant mede, dat wet,
Ewelyc te hebben, ende sine erven met.
- 22010 Ende Dyonas was so dogentlic doe,
Die daermede ombe gingen¹¹ dat sine alsoe
Daerombe minden. Dus woende hi daer
Lange, ende wan ene dochter daernaer
An sinen wive, die heet Nymiane¹²,
- 22015 Die was van herde scoener gedane;
Ende Nymiane es in Dietsce¹³ nu
Also vele te seggene, leric iu,
Else »in sals niet doen»; ende dit woert
Sal op Merlyne al keren voert,
- 22020 Als gy hierna sult horen wel.
Dese joncfrouwe wies¹⁴ op; daerna gevel,
Doe Merlijn orlof hadde genomen
An Leonsen, dat hi es komen
In den wout¹⁵ van Briokes voertan,
- 22025 Ende nam die gedane van enen ouden man
Ende ginck ter fonteynenwaert saen,
Daer die viver af quam, sonder waen;
Entie¹⁶ fonteyne was herde scone doe,
Entie¹⁷ gront scenen onder toe,
- 22030 Ocht hi al te male silveren waer,
So sere blicte dat sant daernaer;
Ende optie fonteine quam Nymiane,
Dickewile spelen, dor sijn scone gedane;
Ende oec was si nu daer komen alsoe,
- 22035 Daer Merlijn doe quam gaende toe
Ende als hise sach, dachte hi saen,
Datsi scone was ende welgedaen,
Ende besachse daerombe te¹⁸ meer.
Doe zeide hi voert, dat waer onneer,
- 22040 Dat hi sine konst ende sine sin
Ombe haer verliesen soude meer ende min;
Ende als hi lange gedacht hevet alsoe,
Ginck hi tot haer ende groette¹⁹ se doe.
Doe antworde si hem ende zeide sint:
- 22045 »God, die alle herten nu kint²⁰,
Die geve iu te²¹ willen nu voertmeer,
Dat iu goet sijn ende niet²² en deer,
Ende negeen man el²³, ende geve iu
Also vele alsoe ic selve²⁴ ter stede [mede
- 22050 Hebben woude²⁵. Doen²⁶ hi hoerde dit,
Ginck hi optie fonteyne ende sit,
Ende vragede der joncfrouwen wie²⁷ si es;
Ende si zeide tot hem nades:
»Ic ben²⁸ eens edel ridders²⁹ dochter nu,
- 22055 Ende in den castele wonic, seggic iu;
Ende wie³⁰ zijdy³¹?» zaidesi dan. [man,
»Joncfrou», zeide hi, »een wandrende³²
Ende soecke³³ minen meester³⁴, wat ic
[mach,
Die my scone konst te lerene³⁵ plach³⁶.
22060 »Wat konste leerde hi u?» sprac die jonc-
[frouwe.
»Hi leerde my», zeide hy, »by myner trouwe,
Dat ic wel enen casteel hier soude³⁷
Te hant doen staen opdat ic woude³⁸,
Daer vele liede in souden sijn nu;
- 22065 Noch zondic wel meer doen, seggic iu,
Ic soude wel over desen viver gaen [waen,
Ende myne voete³⁹ niet netten, sonder

¹kintheide ²helifte ³unde de ⁴er ⁵Eng. *this Dionas loved much the dedmyt of the wode* ⁶rittern ⁷Claudes ⁸unde den ⁹denst ¹⁰truwichede ¹¹gengen ¹²anders veelal *Viviane*; doch evenzoo in 't Eng., met toevoeging van *it is a name of Ebrewe, that seith in Frensch*

ment neu ferai, *that is to say in English* „I shall not lye” ¹³dusche ¹⁴wos ¹⁵wolt ¹⁶unde de ¹⁷de ¹⁸grotte ¹⁹kent ²⁰ok nicht ²¹geen man anders ²²selven ²³do ²⁴we ²⁵bin ²⁶edeln ritters ²⁷zin ²⁸wandrende ²⁹snke ³⁰mester ³¹to lerne ³²solde, wolde ³³vote.

- Oec soudic ene¹ rivier, zijt zeker das,
Doen loepen, daer negeen en was".
- 22070 »By Gode'', zeide die joncfrou ter stede,
»Dit zijn konste! oec woudic mede
Dat ic se konde ende my herde vele [spele'',
Hadde gekostet!'' — Noch kan ic ander
Zeide Merlijn, »want men soude mogen niet
- 22075 Negeen spel² nu gevisieren iet,
Ende also lange als ict³ woude doen duren
Dat condic wel maken nu ter uren''.
»By Gode'', zeide die joncfrou nu,
»Waer dat iu wille, so soudic van iu
- 22080 Gerne leren uwer konst⁴ ter stede,
Ende op die vorwaerde, dat ik daermede
Iu vriendinne⁵ ende iu amye waer;
Dit woudic iu geloven wel openbaer''.
»By Gode'', zeide doe Merlijn,
- 22085 »Joncfrouwe, gy dunket⁶ my so soete zijn
Ende so mynlyc ende so scone mede,
Dat ic nu' alhier ter stede
Van myner konst wil tonen iu
Opdat gy myne vriendinne⁷ wilt wesen nu,
- 22090 Wantandercinc en eesc ic niet een twint''.
Die joncfrouwe wilkoerde dat doe sint,
Die haer⁸ niet en hoede tegen baraet;
Ende Merlijn nu daer besyden gaet,
Ende makede enen caryn, ter stede,
- 22095 Met ener roeden⁹, ende quam doe mede
Neven der joncfrouwen sitten naer.
Niet lange en haddi¹⁰ geseten daer,
So quamen ridder¹¹ ende vrouwen
Uten foreeste gereden, ende joncfrouwen
- 22100 Ende knapen een goed deel met,
Ende hielden hant in hant, dat wet,
Ende quamen al singende alle mede,
Ten¹² mochte iu nieman vertellen gerede;
Ende daervor quamen trompenaren
- 22105 Ende gingen in den caryn daernare¹³
Dat Merlijn gemaket hadde daer;
Ende doe si daer inquamen naer,
Begondensi dansen ende reyen alsoe
Men kondet¹⁴ half niet vertellen; doe
- 22110 Dade Merlijn enen casteel daer staen
Die herde scone was gedaen,
Ende daert¹⁵ herde wel roek ter stede,
- Ende daer bloemen¹⁶ ende vrucht stont
Die soete lucht gaven daer. [mede,
- 22115 Doe si dit sach, wart si daernaer
Herde seer verscricket alsoe
Van den wonder, datsi sach doe.
Sine¹⁷ wiste niet wat anegaen,
Si was oec tongemake, sonder waen,
- 22120 Datsi die liedekine en konde niet
Verstaen, wat si daerombe merket ende
Dan dat reprys, ende dit was nu [spiet
Als ic hier sal seggen iu:
»Mynne begint met feesten openbaer,
- 22125 Ende si indet¹⁸ met rouwen swaer''.
Dit duerde aldus, des seker sijt,
Van der nonen toter vespertijt,
Ende men hoerde daer herde verre¹⁹ nu
Haren sanck²⁰, dat seggic iu,
- 22130 Want si songen hoge ende claer;
Ende desen sanck hoerden daernaer
Die in den castele waren²¹ doe,
Daer die ioncfrouwe hoerde toe,
Ende quamen²² al wt ende zagen²³ hier
- 22135 Den sconen casteel staen in dat vergier,
Entie²⁴ dans ende rey was so groot,
Sine sagen nie²⁵ des genoet;
Hem wonderde sere van den castele
Ende van den vergiere in enen dele,
- 22140 Datsi nie²⁶ so scone en sagen nu;
Ende van den vrouwen, seggic iu,
Ende van den ioncfrouwen wonderdem das,
Dat elke so wael²⁷ gepareert was.
Ende doe die dans lauge hadde gewesen,
- 22145 Gingen die vrouwen ende ioncfrouwen na
Sitten in dat groene gras, [desen
Entie ridders oec nadas
Rechten²⁸ ene quinteine daer,
Ende gingen al boerdende daernaer;
- 22150 Ende bander²⁹ syde joesterden, seggic iu,
Die joncheren tegen die knapen nu
Ende al in der prayeryen doe.
Ende Merlijn quam toter³⁰ joncfrouwen
Ende namse metterhant daer nu, [alsoe
- 22155 Ende zeide: »ioncfrouwe, wat dunket³¹ iu?''
»Soetelief'', zeidesi, »dat behaget so my,
Dat ic al te male iu eygen sy''.
»Joncfrou, nu hout³² myne vorwaerde dan''.

¹enen ²spil ³ik dat ⁴kost ⁵vrendynne ⁶donket
⁷iu nu ⁸er ⁹roden; Eng. a cerne with a yerde
¹⁰hadde he ¹¹quemen ritter ¹²dat en ¹³darnaren
¹⁴konde, dar dat ¹⁵blouen ¹⁶so se ne ¹⁷endet

¹⁸veren ¹⁹sanch ²⁰weren ²¹zegen ne ²²unde den
²³ne ²⁴wal ²⁵richter ²⁶op ander ²⁷toder ²⁸donket
²⁹holt.

- »By Gode, dat sij vor alle man,
 22160 Maer gy en hebbet my noch niet gedaen
 Dat gy my gelovet te learne saen".
 Merlyn zeide: »ic salt leren iu,
 Ende gy sult dat scryven nu
 Want gijt¹ wel konnet, ende oec zijdy²
 22165 Wel geleert", dat zeide hy.
 »Wat wety³", zaidesi, »dat ic scryven kan
 Ende dat ic geleert beñ⁴ daeran?'
 »Dat wetic wel", zeide hi doe,
 »Want mijn meester leerde my alsoe
 22170 Dat ic weet al dat men doet".
 »By Gode", zeide die ioncfrou goet,
 »Dat es die scoenste konst, here,
 Die ic noch sach entie⁵ ic ere
 Leren soude; ende wety⁶ iet van dien
 22175 Dingen, die nu sullen⁷ gescien⁸?"
 »Ja ic", zeide hi, »mijn soetelief, wel".
 »God, Hero", zeide si, »wat soeckty⁹ nu el?
 Gy moget nu¹⁰ wel laten genoegen iu".
 Al dese wile datsi spraken¹¹ nu,
 22180 Gingen hant in hant, in snelre vaert,
 Ridder¹² ende vrouwen te hoscewaert
 Al singende, ende onlanges daernaer
 Wast¹³ vervaren, si en wisten waer:
 Die casteel entie¹⁴ dans vervoer al hier,
 22185 Sonder allene dat vergier¹⁵,
 Dat bleef daer staende lange nadat,
 Ombedat hem des die joncfrouwe bat;
 Endet¹⁶ vergier¹⁷ hiet men daer doe
 »Die stede van vrouden" ember toe.
 22190 Doe woude Merlijn enwech sijn gekeert;
 »Wat?" zaidesi, »ik en ben¹⁸ noch niet
 [volleert".
 Merlijn zeide: »gy komet daer tyde genoech
 Want te learne behoert stade alsoe, [toe
 Ende oec en ben¹⁹ ic niet seker nu
 22195 Van uwer minnen, dat zeggic iu".
 »Ende wat zekerheden wildy²⁰
 Dat ic iu doe²¹, dat segget my".
 »Ic wille, dat gy my iu trouwe gevet,
 Mijn lief te sijn also lange als gy levet,
 22200 Ende mynen wille²² met iu te done".
 Die joncfrou bedachte haer ombe datgone.
 Ende zeide: »dit sal ic doen daerby

- In dien²³ dat gy eerst leret my
 Al dat ic wille". Ende hi zeide saen:
 22205 »Aldus wil ic dat hier anegaen";
 Ende si gaf hem haer trouwe alsoe.
 Daer leerde Merlyn der joncfrouwen doe
 Ene rivier te makene nu
 Waer si woude, dat seggic iu,
 22210 Ende staende also lange alsi woude²⁴;
 Ander konst²⁵ leerde hi haer menechfou-
 Die si screef alle daernaer. [de²⁶,
 Dus was hy toter vespertijt daer,
 Doe nam hi orlof ende woude gaen;
 22215 Doe vragede hem die joncfrouwe saen,
 Welke tijt hy weder konde komen daer?
 »In Sinte Jans²⁷ avende", zeide hi, »vor-
 Sal ic hier weder tot iu komen". [waer
 Dus hevet Merlijn orlof genomen.
 22220 Ende voer te Carmelydewaert saen.
 Hier laet²⁸ dit boeck sijn spreken staen
 Van Merlyne, ende segget voert, seggic iu,
 Van den koninck metten C. ridders nu,
 Die sine boden wt hevet gesant,
 22225 Als ic iu hiervor dede bekant.

Van den tien baronen ende horen raet.

- Daventure segget hier ter steden,
 Dat des koninges boden so lange reden,
 Datsi tallen²⁹ den vorsten na das
 Quamen³⁰, daer hem dat bevolen was.
 22230 Ende haerre³¹ aller antworde was daer,
 Datsi alle te Sinxen³² daernaer
 Vergaderen³³ souden ende beraden dan.
 Ende doe Sinxen³⁴ was, quamen³⁵ daeran
 Die barone te Lesseater daernaer,
 22235 Ende elc quam maer³⁶ self vierde³⁷ daer.
 Doe³⁸ clagede elc sinen scade daer saen,
 Dat hem die Sennen hadden gedaen,
 Entie³⁹ koninck Anguissant hadde nu
 Den meesten scade, dat zeggic iu;
 22240 Oec zeide hi, hi hadde liever⁴⁰ doet tesyne
 Dan langer te dogene dese pyne.
 Die koninck metten C ridders, zeide daer:
 »Gy heren, ons waer, wetet vorwaer,
 Beter, dat wy voeren⁴¹ sterven nu

¹gy dat ²zin, wete gy ³bin ⁴unde de ⁵zolen
⁶gescheen ⁷soke gy ⁸iu ⁹nu ¹⁰spreken ¹¹ritter
¹²was dat ¹³vigier ¹⁴unde dat ¹⁵bin ¹⁶wille gy
¹⁷do ¹⁸willen ¹⁹den ²⁰wolde, folde ²¹koet ²²Sunte

Johans ²³lat ²⁴to alle ²⁵quemen ²⁶erre ²⁷Pinx-
 tern ²⁸vergaderen ²⁹mer ³⁰veerde ³¹dus ³²lever
³³voren; Eng. *wente*.

- 22245 In onses Heren dienste¹, seggic in,
Ende wreken onses Heren ande, ter stede,
Ende onser vriende² doet oec mede,
Dan wy leven in desen rouwe,
Die ons dagelikes es anscouwe,
22250 Want die Sennen doen ons scade groot;
Oec es ons die meeste noet,
Dat ons spise ontbreket tehant;
Oec wety³ wel, dat in dit lant
Negeen⁴ goet mach komen binnen;
22255 Negeen⁴ goet mach men hier winnen,
Want die Sennen nemen ons dat mede,
Ende wat wy hem doen ter stede,
Dat en mach hem gescaden niet;
Des dunket my⁵ beter, nu besiet,
22260 Dat wy alle op hem varen,
Ende verkopen ons so diere⁶, twaren
Dat men daer ember⁷meer afspreke⁸.
Alle dander⁹ prinsen sekerleke¹⁰
Prijden sere sinen raet ter stede,
22265 Ende accordeerden alle daermede.
Doe setten¹¹ si enen dach daernaer
Te komen in een velt daer
Van Suret, an enen casteel nadas,
Die des hertogen van Cambenijc was,
22270 Ende dat elc daer bringe die hy mach,
Achte dage na Marien Magdalenen dach.
Doe sceidensi tharen lande waert,
Ende elc ontboet daer mettervaert
An vriende¹², an mage, in elker¹³ stede,
22275 Waer¹⁴ si se verkrigen konden mede;
Die vergaderde¹⁵ elc nu ter stat.
Ende doe si vergadert¹⁶ waren¹⁷ nadat,
Voer elc metten sinen daernaer
In die iegenode van Loveseph daer,
22280 Ende vergaderden¹⁸ daer nu alle mede
Ende sloegen¹⁹ haer tenten daer ter stede
Tuscen twe armen van der zee;
Ende daer quam oec invallende mee
Die riviere, die Saverne²⁰ geheten sy,
22285 Ende daer was oec dat foreest by
Van Briskeham, dat vol wildes was.
Dus blevensi daer liggende nadas
Ende ordineerden sonderlinge²¹,
Hoe²² si mochten haer dinge²³
- 22290 Handelen, ende hoe²⁴ anegaen.
Dus latic se liggen ordineren saen,
Ende sal van Merline seggen ter stede
Ende van den drien²⁵ koningen mede,
Ende hoe²⁶ die koninck Artur Jenoveren
22295 Hieraf sal ic iu seggen voertan, [wan;
Ende hiermede indet dat ander boeck al
Dier noch twe hier volgen sal.
- Hier begint dat ander boeck van Merlyne, hoe
die koninck Artur Jenovren wan, ende van
den twee²⁷ koningen, ende van den
koninck Rione.*
- Dat gesciede²⁸ in somertyde,
Dat al die werlt was blyde,
22300 Omtrent Sinxen, als ict las,
Rechte als die Meye ute was,
Was Merlijn gesceden, sonder beiden,
Van der joncfrouwen daer ic af seide.
Ende quam te Tornasse gevaren,
22305 Daer nu die drie²⁹ koninge waren.
Doe sine zagen³⁰, waren si blyde
Ende daden hem grote feeste ten tyden;
Oec hadde die koninck Leodegan
Nu vergadert menegen man,
22310 Want al sijn volc, dat onder hem was,
Was daer nu komen, zijt seker das,
Want hi woude nu ontsetten
Die stat van Deneblase, sonder letten,
Ocht³¹ vor der stat nu doet bliven,
22315 Ocht³² hi sal den koninck Rione verdriven,
Die daer licht met groten heer³³,
Die machtech es ende van groter weer³⁴.
Nu namen³⁵ dese drie koninge Merline
Ende vrageden hem rades daernaer, [daer,
22320 Wat si daer anegaen zullen nu.
Merlijn zeide: »ic zegget iu:
Men zal Leodeganne doen verstaen
Dat hi sine liede vergadere³⁶ saen,
Ende doe sine batalie ordineren al,
22325 Dat³⁷ men in Sinxendage³⁸ trecken sal,
Ende dat hi vor sende tien³⁹ duseent man
Ombe dat lant te versiene vortan
Ende besorgene, ende datsi vaen

¹denste ²vrende ³wete gy ⁴en geen ⁵unde geen
⁶donket my dat ⁷dure ⁸omber ⁹andern ¹⁰zekerlike
¹¹satten ¹²vrende ¹³elke ¹⁴waer dat ¹⁵vergadd. ¹⁶were
¹⁷slogen ¹⁸Saverire; doch sie t' Eng. ¹⁹sonderlin-

gen, dingen ²⁰wo ²¹dren ²²twen ²³gescech ²⁴dre
²⁵zegen ²⁶off ²⁷her, wer ²⁸nemen ²⁹lude vergad-
³⁰dere ³¹sodat ³²Pinxterdage ³³tijn.

- Alle die spien¹ die si vinden saen,
 22330 Ende datsise doetslaen alle daer,
 Ende datter een niet en wederkome naer,
 Die hem moge vertellen iet²
 Van desen lieden³, wat daer gesciet⁴;
 Ende men sal des nachtes varen gereet
 22335 Den hemelijcsten wech, dien men weet;
 Ende gy ende uwe gesellen zult⁵ daer zijn
 [mede
 Entie⁶ van der tafelronden telker stede⁷
 Doe Merlijn hadde gesecht dese dinck,
 Vragede⁸ hem Artur, die koninck,
 22340 Wat zijne liede⁹ daden in zijn lant.
 Doe vertellede hem Merlijn tehant
 Alle die dinck¹⁰, die daer zijn gesciet¹¹,
 Sint dat Merlijn van hem sciet¹²,
 Ende van des koninck Lottes kinder mede.
 22345 Hoe¹³ si haer moeder bescudden ter stede,
 Ende datsi den vader nembermeer
 Die moeder en gaven¹⁴, »het en soude eer
 Gesonet zijn tuscen hem ende iu¹⁵.
 Des was die koninck Artur blijde nu.
 22350 Doe telde hi voert den koninck Ban
 Ende sinen broeder Bohort daeran
 Van Claudas ende Pontes (ende) Anthonijs
 Van van al den dinger in zekerre wijs,
 Als si gesciet¹⁶ zijn, groet ende elene;
 22355 Doe telde hi hem voert na datgene,
 Hoe hi Leonsen gesproken hevet nu,
 »Die iu sere groetet, dat zeggic iu,
 Dat ic hem hebbe gesecht nu al
 Wat hi doen sal, groet ende smal¹⁷.
 22360 Doe dese twe koninge hoerden dese sake
 Waren¹⁸ si des herie sere tongemake¹⁹
 Ende herde sere tonvreden²⁰ ter stat.
 Doe die koninck Artur vernam dat,
 Was hi des so droevich²¹, dat hi daer
 22365 Began te wenene²², ende zeide naer
 Tote Merlyne: »vrient²³, helpet hem nu,
 Ende staet hem iu staden, des biddic iu.
 En helpet²⁴ gy hem niet, si zijn vorwaer
 Verloren, ende oec en werdic²⁵ daernaer
 22370 Nember blyde²⁶. Doe zeide Merlijn:
 »Here, hieran en es geen fijn
 Also lange als ic mijns selves bem²⁷;
- Ende wetet oec: an iu ende an hem
 Geligget²⁸ grote pine, dat zeggic iu,
 22375 Want die prophecie, zi zegget nu,
 Dat die grote drake komen sal,
 Die²⁹ den lewe³⁰ sal iagen overal
 Uter bloyender Bertanien³¹, ter stede,
 Ende metter hulpe, die hi sal mede
 22380 Hebben van den dertich serpente groet,
 Ende ombe die minne, die dese al bloet
 Hebben sullen³² van der gekroender ser-
 [pentyne,
 Dar die van Bertanien³³ al die Kerstine³⁴
 Entie³⁵ van Carmelyde iegen sullen³⁶ dan
 22385 Nigen moeten, dat sal sijn voertan
 Ombe sine grote fierheit³⁷ als te voren;
 Maer noch so en es niet geboren
 Die mogende lupaert, daerby dat sal
 Die grote lewe ontbonden sijn al.
 22390 Waerby dat die drake negene³⁸ macht
 En sal hebben no negene³⁹ kracht,
 Hem te verdrivene met negener pine⁴⁰.
 Als die drie⁴¹ koninge hoerden Merline
 Also bedetelike spreken nu,
 22395 Worden si verscricket⁴², seggic iu,
 Want sine nie⁴³ dus spreken hoerden.
 Doe vragedensi hem, na desen woerden,
 Wat hi meende⁴⁴. Doe zeide hi daer:
 »Gy en moget des niet weten vorwaer,
 22400 Maer also vele seggic des iu ter ure:
 Dat meeste deel sal gaen an koninck Ar-
 Hier af lieten si die tale daer. [ture⁴⁵.
 Doe vragede hem die koninck Ban daernaer
 Wat hi met sinen lande nu doen sal?
 22405 »Dat sal ic iu seggen⁴⁶, zeide Merlijn, »al:
 Also wy dese Sennen hebben verdreven,
 Dan zullewy ons nemen beneven
 Alle die macht, die wy mogen,
 Ende sullen daarmede henen togen
 22410 Te Logreswaert te Bredegan⁴⁷;
 Ende daernaer sullewy⁴⁸ nemen dan
 Den groten scat⁴⁹ die legget⁵⁰ ter stede
 An den ongewegeden foreeste mede,
 Ende daerinne liggen⁵¹ twaelf swaerde fijn,
 22415 Die beste⁵² die in der werelt⁵³ sijn,
 Entie⁵⁴ koninck Artur sal daer ridder
 [maken

¹speer ²ieet ³lieden ⁴gescheet ⁵zalt ⁶unde de ⁷dar-
 na vr. ⁸dinch ⁹reet ¹⁰wo ¹¹geven ¹²gescheen ¹³weren
¹⁴to ong., to onvr. ¹⁵drovich ¹⁶to weynene ¹⁷vrent
¹⁸helpe ¹⁹werdich ²⁰bin ²¹geleget ²²unde de ²³lewen

²⁴ut den bloienden Brytanien ²⁵zolen ²⁶kristine
²⁷unde de ²⁸sytheit; doch in t Eng. *fiercness* ²⁹gene
³⁰dre ³¹vorser. ³²ne ³³meynde ³⁴bedegan ³⁵zolewy
³⁶scad ³⁷leget ³⁸liegen ³⁹besten ⁴⁰werlde.

- Sine neven, die ombe sine saken
Horen vader hebben gelaten
In swaren verdriete utermaten
- 22420 Ende haer moeder ende haer vrient¹,
Ende hebben iu, here, wel gedient,
Ende wy sullen se met ons voeren dan
Te Bonewijc; want menegen man
Sullewy tegen ons vinden daer;
- 22425 Daer sal vernomen werden, wet vorwaer,
Die grote lupaert, die so fier² ter stede
Ende overmoedich³ sal sijn mede,
Dat by sinen groten ontsiene te hande
Die grote drake van den verren⁴ eilande
- 22430 Achterwaert tyen sal dor den lewe groet,
Die gekroent sal sijn dor die noet,
Nochtan sal hi hem negeen arch doen daer
Al sal hi des macht hebben vorwaer;
Maer int inde⁵ sal hem die lupaert
- 22435 So castyen, dat hi ter vaert
Hem sal doen knien vor den lewe nu
Alse genade te bidden, seggic iu".
>Here", zeide doe die koninck Ban,
>Wety iet⁶, hoe⁷ dese sticken⁸ voertan
- 22440 Sullen vergaen, daer wy nu ter stede
Hier in dat lant sijn komen mede?"
>Daerof ontsiet iu niet een twent⁹,
Eer gy ember van hier went,
Sal dit koninckrike, wetet wale,
- 22445 In Arturs hant sijn al te male".
>Here", zeidi¹⁰, dese donker woert, die gy
Hier segget, en verstawy niet, daerby
Biddic, dat gy se ons zegget nu".
>Ic en machse niet, zeide hi, seggen iu,
- 22450 Maer ic wil, dat die koninck Artur weet al
Dat by sinen live gescien¹¹ sal".
Binnen desen quam daer een bode gegaen
In die herberge ten koninge saen,
Die hovesc was ende scone, twaren,
- 22455 Ende jonck, van vijf ende twintich jaren,
Ende was geheten¹² Guionet¹³ met
Ende dit was diegene, dat wet,
Daer die ridders van der tafelronden
Ombe pine hadden tener¹⁴ stonden,
- 22460 Want hem die koninginne Jenovre mede
Hier namaels grote scande dede,
- Ombedat hi minde so sere nadas
Morgeinen, die Arturs suster was,
Alse iu dit boeck hierna seggen sal;
- 22465 Maer ic latet hier nu varen al,
Ende segge iu die boetscap¹⁵ vorwaer
Als hi in die camer quam, seggic iu, [nu:
Daer Merlijn metten drien¹⁶ koningen was
Groete hise alle, ende zeide nadas,
- 22470 Datse die koninck Leodegan, ter stede,
Gerne nu soude spreken mede;
Si zeiden, si souden dat gerne doen.
Op haer paerde zaten¹⁷ die baroen
Ende reden alsoe te hovewaert;
- 22475 Entie koninck Leodegan quam metter-
Eersi kume waren¹⁸ gebeet, [vaert¹⁹
Ende namse metterhant gereet,
Ende leidese in ene kamer daer,
Daer maer si vive inne waren²⁰ naer.
- 22480 Doe sprac die koninck Leodegan:
>Ic houde iu vor herde vroede man
Ende vor herde trouwe met,
Oec hebbic iu herde lief, dat wet,
Ende liever dan gy wanet²¹ mede;
- 22485 Dat es recht, want gy my ter stede
Mijn lijf behieldet²² daer ic was gevaen,
Ende negene dinge, sonder waen,
En²³ soude ic eer weten van iu,
Dan wie²⁴ gy zijt ende wie gy waert²⁵ nu,
- 22490 Ende gy zult²⁶ my dat seggen, wetic wel,
Als iu dat goet dunket²⁷, ende niet el²⁸,
So en biddic iu noch en doe kracht,
Dan als gy te seggene zijt bedacht²⁹;
Oec wil ic iu vragen, wat wy nu
- 22495 Doen willen, want ic segge iu,
Dat die koninck Rioen es in minen lande
Ende hevet belegen nu te hande
Mine beste stat, die ic hebbe, mede
Met sestien³⁰ koningen nu ter stede, [man,
- 22500 Ende elc koninck hevet twintichdusent
Ende bander³¹ syde sijn myne liede komen
Maer daer es luttel goet tegen die; [an;
Dor God, so geradet nu my,
Want ic wil werken by uwen rade³².
- 22505 Doe sprac³³ Merlijn daer met staden:
>Heer³⁴ koninck, en ontsiet iu niet nu,

¹vrent ²fijer ³so overmoedich ⁴veren ⁵in dat ende
⁶wete gy icht ⁷wo ⁸stucken ⁹en twint ¹⁰zegede he
¹¹gescheen ¹²geheten ¹³Guionet; doch zie 't Eng.
¹⁴to enen ¹⁵boetscap ¹⁶myt den dren ¹⁷zeten ¹⁸myt

der vart ¹⁹weren ²⁰weent ²¹behilden ²²so ne ²³we
²⁴weert, zolet ²⁵donket ²⁶anders niet al ²⁷Eng.
for otherwise I will not of your desire ²⁸zestean ²⁹op
ander ³⁰raden ³¹sprach ³²her.

- By der trouwen, die ic ben sculdech iu,
Die koninck Rioen soude willen wesen
In sijn lant eer iet lanck' van desen,
22510 Ja, want' hem hadde gekost sine beste stat
Die hi hevet; ende oec wetet dat
Gyne zijt so niet tonder', dan
Gy hebbet noch seventichdusent man.
Ic seg iu wat gy doen sult nu:
22515 Gy sult senden tiendusent ridder, radic iu,
Vor in iu lant, ende die sullen dan
Ribaude ende spien' vangen an
Die si vinden, ende die begaden alsoe,
Datsi negene boetscap dragen toe
22520 Den Sennen van uwen dingen nu,
Daer si mede mochten verraden iu;
Ende maket tien batalyen voertan,
In elke doet sevendusent man,
Ende wy sullen en maendage vroe
22525 Twe uren' voer den dage alsoe
Trecken, ende weet wel, dat wyse daer
Inden heersullen vinden slapende vorwaer,
Wantsi hebben herde goede' tijt
Van etene, van drinkene, des seker zijt,
22530 Ende si drinken so sat ende eten,
Datsi al des anders vergeten,
Sine doen gene sciltwacht, sonder waen,
Maer sovele hebbensi nu gedaen,
Datsi in dene syde van der stat
22535 Een bordys hebben gemaket doer dat,
Dat hem nieman van daer sal komen,
Ombe hem te doene enege onvrome';
Maer ic weet daer ene hemelike stede,
Daer tegen si hem niet en hoeden mede,
22540 Ende daer wy se slapende vinden selen',
Daer selew' onses willen vele spelen,
So vele, datsi in menegen tyden
Dit lant niet weder en sullen anstryden".
Doe die koninck Leodegan hoerde
22545 Merlyne spreken dese woerde,
Hadde hem des groet wonder daer
Ende besachne sere daernaer;
Daerna sach hi op sine gesellen doe,
Ende daer en sprac nieman den ander toe.
22550 Also lange als hi op hem hevet gesien',
Versuchte hi herde sere mettien',
Ende dachte dat si edeler liede' waren,
- Ende hoger vele mede oec twaren
Dan hi verdenken' mochte nu.
22555 Doe began hi te wenen, seggic iu,
Ende en konde een woert niet spreken doe,
Ende liet hem vallen daerna alsoe
Op haer voete', ende bat hem genade,
Ende bat hem, dor Godes wille', in rade,
22560 Datsi sijns landes ende hem daer nu
'Ontfermen ende bescermen, biddic iu,
Want en dade God ende gy mede,
Ic moestet verliesen nu ter stede".
Den koninck Artur enten andren' heren,
22565 Dien gaf dit nu so grote seren,
Ende namene' op in haer arme daernaer,
Ende hoevene' op ende troestene daer
So si best mochten, ende gingen doe
Op ene coetse tsamene sitten alsoe.
22570 Doe zeide Merlijn: »Here, en zoudy'
Nu niet gerne horen van my,
Wie' wy zijn ende waeraf geboren?"
»Negeen dinck en zoudic nu eer horen",
Zeide die koninck, »dan dese dinge".
22575 »Ic salt iu seggen sonderlinge",
Zeide Merlijn: »nu siet desen iongen man,
Hi es goet ridder, dat scinet daeran,
Ende hi es oec hoger dan gy zijt,
Ende hi en hevet geen wijf nu ter tijt,
22580 Ende wy zoeken aventure, wetet dan,
Ocht' wy quamen' an ienegen hogen
Die hem sijn dochter gawe' te wyve,[man,
Die hi mochte trouwen' te sinen live".
»Ach, mijn God! here, genadel" zeide hy,
22585 »En' hebbic niet ene dochter vry,
Die scoenste entie vroedeste mede,
Die nu in der werelt es ter stede?
No' van hoecheden no' van rycheden
So en machse nieman calengieren mede,
22590 Ende waert iu wille ende sine, God weet,
Ic gavesse hem tenen wyve gereet,
Ende en hebbe niet meer kinder daernaer,
Daer mijn lant op blyvet, dan haer'".
Doe' zeide Merlijn: »dit en sal hi niet,
22595 Ocht' God wil, nu ontseggen iet".
Doe dankeden hem des die koninge seer,
Ende zeiden, si willen dat dit doe haer heer,
Ende dat hise neme nu geraet'".

'iet lanch 'went dat 'to under 'speer 'mylen
'goeden 'onvromen 'solen, selew' 'geseen 'mytdien
'lude 'erdenken 'er vote 'willen 'unde den

andern 'nemen ene 'hoven ene 'solde gy 'we
'oof 'quemen 'geve 'truwen 'er 'unde
en 'noch 'unde 'gereet.

- Die koninck doe selve¹ ombe sine dochter
 22600 Ende dadese bereiden daer ter stede [gaet²
 So hi rikeleest konde mede,
 Ende leidese met hem blyde utermaten,
 Daer hi die drie koninge hadde gelaten;
 Daer volgeden ridder³ vele naer.
- 22605 Doe quamen uter cameren daer
 Die drie koninge in die⁴ sale;
 Doe seide Leodegan dese tale
 So hoge, dat sijt⁵ hoerden, sonder waen,
 Alle die in der⁶ sale waren⁷ gestaen,
 22610 Ende zeide: »edele joncheer ende here,
 Ic⁸ en kan iu genoemen⁹ min no¹⁰ mere,
 Want ic en weet niet hoe¹¹ gy heet¹²,
 Nu siet myne dochter geres¹³
 Tot enen wyve, si es scone ende vroet,
 22615 Ende al die ere ende al dat goet,
 Dat daertoe behoert na myner doet,
 Gevic iu daer mede, elene ende groet,
 Want negenen so goeden man.
 No¹⁴ so wysen, no¹⁵ so koenen voertan
 22620 En mochticse geven, wetensi wale
 Alle die hier nu staen in der sale".
 Doe ginc Artur die koninck vorwaert daer.
 Ende dankedes hem sere; ende daernaer
 Gaf hise hem metter rechterhant,
 22625 Ende si lovedent¹⁶ beide te hant.
 Doe zegendese die biscop van Tornas,
 Die daeromhe ontboden was;
 Daer wart die bruetlocht¹⁷ groet alsoe.
 Doe quam Merlijn gegangen toe,
 22630 Ende sprac so hoge, dat sijt¹⁸ alle daer
 Horen mochten, verre ende naer:
 »Gy heren, zoudy gerne weten den sijn,
 Wie die brudegoem¹⁹ es ende wie wy zijn?"
 Die koninck Leodegan zeide doe: »Heer,
 22635 Ic en ger negeen dinck te wetene meer,
 Ende by Gode, ten waer²⁰ geen wondernu.
 Dat ict gerne wiste, seggic iu,
 Wien²¹ ic myne dochter hebbe gegeven".
 Merlijn zeide: »die iu daer staet beneven,
 22640 Entie²² uwe dochter nu hevet ontvaen,
 Dat zegge ic vor alle die hier staen,
 Hi es die koninck Artur genant
 Ende es here van Bertanien²³ lant,
- Ende sijn vader was koninck Uter-Pandra-
 22645 Ende ghy, here, ende alle uwe baroen, [goen,
 Die nu behoren tuwen ryke,
 Sullen²⁴ syne man sijn sekerlike;
 Nu doet hem hier manscap nu ten tyden²⁵
 So sullewy hoechlyk varen te stryden
 22650 Tegen den groetbarnden koninck, seggic iu,
 Die dit lant meent wynnen nu;
 Maer dit sal anders dan hi meent gaen;
 Ende wety wie dese sijn, die hier staen?
 Dit sijn twe gebroeder²⁶ zekerlike:
 22655 Dit es die koninck Ban van Bonewyke
 Ende dander die koninck Bohort van Gau-
 Ende sijn komen, zijt seker des, [nes,
 Van den hogesten geslachte²⁷ mede,
 Dat men weet in Kerstenhede²⁸;
 22660 Ende alle die met hem sijn komen nu,
 Sijn koninges kinder, dat seggic iu,
 Ochte²⁹ hertogen ochte³⁰ borchgraven,
 Wael geboren ende ryke van haven".
 Doe die koninck Leodegan dit verstoet
 22665 Ende dander³¹ heren, ende des waren³²
 Dat die koninck Artur was dat, [vroet,
 Waren³³ si alle so blyde ter stat
 Dat men nie sulke blyscap en sach
 Nergent hebben, op ienegen dach. [den
 22670 Doe quamen³⁴ die heren van der tafelron-
 Ende ontvingen³⁵ daer ierst³⁶ manscap ten
 Want si haddens lange begaert³⁷; [stonden;
 Daerna quamen³⁸ dander ter vaert
 Metten koninck Leodegan,
 22675 Ende daden hem al die manscap daeran.
 Doe ginck men eten, ende hadden groet
 Daer was gedient ten etene wel, [spel³⁹
 Entes⁴⁰ avendes dade hem kennen daer
 Merlijn den gesellen, weet vorwaer,
 22680 Die men heet⁴¹ van der tafelronden⁴²;
 Die bruet was oec blyde ten stonden⁴³
 Van horen brudegoem, ende Leodegan
 Was nu die allerblydeste man,
 Ende zeide, God⁴⁴ dade hem vele eren,
 22685 Dat hi hem geselschap gaf van sulken heren,
 Ende dat sine dochter soude hebben dan
 Te manne sulken goeden man: [men sy,
 »God⁴⁵, Here!" zeide hy, »sint dat dus ko-

¹selven ²geet ³ritter ⁴dat ⁵se dat ⁶den ⁷weren
⁸ich ⁹genomen ¹⁰noch ¹¹wo ¹²hiet, geriet ¹³dat
¹⁴brutlacht ¹⁵brudegam ¹⁶geen ¹⁷wer ¹⁸wen ¹⁹unde
 de ²⁰britanien ²¹solen ²²tyde ²³gebroeder ²⁴ge-

slechte ²⁵kristenhede ²⁶offte ²⁷andern ²⁸weren
²⁹quemen ³⁰ontfengen ³¹erst ³²begert ³³spel ³⁴unde
 des ³⁵hiet ³⁶tafelronde, stonde ³⁷Got.

- So ne roeket my wat gy doet met my ,
 22690 Sint dat mine dochter bestadet es nu
 An den besten , die levet , dat seggic iu".
 Daerna gingen si slapen saen ,
 Entes¹ morgens , als si op sijn gestaen ,
 Sende² die koninck Leodegan voren
 22695 Tien³ d'usent ridder⁴ wtverkoren ,
 Alse hem Merlijn nu riet , twaren ;
 Daerna ordinierde hi sine ander scaren .
 In tien⁵ scaren deelde hi se daernaer :
 Dierste voeren⁶ die drie koninge daer ,
 22700 Ende Merlijn metten drake ter stede
 Entie⁷ van der tafelronden mede ,
 So datter sevendusent was ;
 In dander scare quam nadas
 Gwinemar , des koninck Leodegans maech ,
 22705 Sevendusent ridders haddi niet traech ;
 Daerna quam der Vrouwen sone gereet
 Van den woude⁸ dat sonder keren⁹ heet¹⁰ ,
 Sevendusent hadde hire in siner scaer ;
 Die vierde¹¹ batalie leide daernaer
 22710 Belias met sevendusent man ;
 Andalus , hi volgede hem dan
 Met sevendusent man ter stonde ;
 Daerna quam Belis die blonde ,
 Ende hi hadde sevendusent man mede ;
 22715 Die sevende scaer leide ter stede ,
 Ydiers van Noyors¹² met sevendusent man ,
 Dien hier namaels gesciede dan
 In des koninck Arturs hof ter stede ,
 Dat hi vijf vingerlyne wttrac gerede
 22720 Enen ridder , daer iu af al bloet
 Dit boeck sal wonder seggen groet ;
 Die achtēde van desen gesellen ,
 Dat was Landan , als wy dat tellen ,
 Hi leide oec sevendusent man ;
 22725 Die negende batalie quam daeran ,
 Die leide heer Groine plettenere
 Sevendusent man haddi¹³ in der were ;
 Die tiende¹⁴ leide die koninck Leodegan ,
 Daer waren inne negendusent man ,
 22730 Ende Cleodalis , sijn drossate , mede .
 Doe dese tien scaren daer ter stede
 Geordineert waren alle daer ,
 Des andren dages so hielt daernaer
 Die koninck Leodegan sijn hof nadas ,
- 22735 Want des andren dagen Sinxen¹⁵ was ;
 Daer was grote feeste , God weet ,
 Na messe ginck men eten gereet
 Entie vier¹⁶ koninge gingen daer
 Tener tafelen sitten , ende daernaer
 22740 Ginck elc sitten na siner waerde ;
 Daer was alles , des wies¹⁷ opter aerde
 Elcken genoech gegeven daer .
 Vor die vier¹⁸ koninge , wetet vorwaer ,
 Saten die twe Jenoveren nu ,
 22745 Die scone waren , seggic iu ,
 Ende van maten gelijc , sijt seker das ;
 Maer Arturs wijf langer was
 Ende redeliker , in alle sake ,
 Haddesi oec gerede ende scoenre sprake
 22750 Dan dander Jenovre ; oec was sy
 Die wetenste entie¹⁹ beste daerby ,
 Entie²⁰ meer dogeden hadde mede
 Dan enege vrouwe ter werelt dede ;
 Oec hadde Jenovre haers meer
 22755 Dan dander dede , daer ic af zeide eer ;
 Maer anders waren si also gelyke ,
 Dat nieman²¹ en was sekerlyke ,
 Diese hadde mogen onderkennen daer .
 Die etentijt leet entie²² dach daernaer ,
 22760 Ende men ginc slapen daer niet lanc ,
 Want die daer ierstwerf ontspranc ,
 Hi weckede dander²³ wt horen slapen ;
 Men ginck vaste daer ten wapen ,
 Ende Jenovre die wapende daernaer
 22765 Den koninck Artur , ende gorde hem daer
 Sijn swaert , ende nam oec mede
 Sijn sporen , ende spien²⁴ se hem ter stede
 Al knielendē . Doe loech²⁵ Merlijn daer
 Ende wysedet²⁶ den tweekonigen naer ,
 22770 Ende zeide : » besiet , hoe²⁷ behagetai iu ,
 Datsi den koninck Artur dus dient nu ?"
 Dit pryseden die twe sere doen ,
 Ende si haddes oec sint goeden loen ,
 Doe si den koninck Artur hadde verloren
 22775 Daer si ombe hadde groten toren²⁸
 Van Bertalie²⁹ , den quaden verrader ,
 Alse iu dit boec hierna segget allegader .
 Doe zeide Merlijn al lachende , ter ure ,
 Ende in scimpe toten koninck Arture :
 22780 » Here , niet en waerdy³⁰ vor deser tijt

¹unde des ²so seide ³tijn ⁴ritter ⁵deirste voren
⁶unde de ⁷wolde ⁸kieren ; Eng. *the foreste sans re-*
tour . ⁹hiet ¹⁰veerde ¹¹Eng. *Norway* ¹²tijnde , tijt

¹³hadde he ¹⁴Pinxtern ¹⁵unde de veer ¹⁶wos ¹⁷ne-
 man ¹⁸de andren ¹⁹spen ²⁰lachgede ²¹wys . dat
²²wo ²³toern ²⁴Eng. *Bertolais* Fr. *Bertolais* ²⁵waer gy .

- Gerechtelike¹ ridder², als gy nu zijt,
Ende iu en gebreket maer een dinc nu,
Gy nuwe ridder, seggic iu,
Ende wel moechdy seggen twaren,
22785 Als gy nu sult wtwaren,
Dat eens koninges dochter welgeraket
Enen nuwen ridder hevet gemaket".
Die koninck vragede Merlijn doe,
Wat dinge hem gebreke daertoe,
22790 »Datsi niet gedaen hevet, segget my,
Si salt doen opdat niet oneerlyc sy".
Doe zeide die maget: »Here, watic doe
Iu hier, Here, ic kenne iu alsoe
Hovesc ende vroet, sonder waen,
22795 Dat gy my node sult laten anegaen
Ocht³ laten doen ocht⁴ ansoecken mede,
Hier ocht⁵ anders in negener⁶ stede,
Des ic lachter mocht hebben iet
Ocht⁷ dat men my mochte, wat des gesciet,
22800 Hierna verwyten tieneger stede, [mede".
Ombe den besten casteel, dien gy hebbet
»Joncfrou", zeide hi, »gy zegget als die
[vroede⁸
Van der dinc⁹ die icseide, zijtsonderhoede,
Daersal iu negeen arch afkomen vorwaer".
22805 Doe vragede die koninck noch daernaer
Merlyne, wat hem gebreket ter stont:
»Here, een cussen an horen mont,
Ocht¹⁰ dat der ioncfrouwen lief waer".
»By Gode", zeide die koninck, »maer"
22810 Sone bleve dat heden¹¹, ic¹² en sal wesen
Nuwe ridder!" ende si zeide na desen:
»Wete Kerst¹³, dat en sal, dat en blivet
By desen dingen, wat des gesciet, [niet
Gyne sult nuwe ridder sijn,
22815 Want ic ben¹⁴ uwe ende gy mijn,
Ende mijn vader hevet my iu gegeven,
Gy moget met my doen, al iu leven,
Dat gy wilt". Doe namse die koninck¹⁵
In sinen arm daer, na die dinck¹⁶,
22820 Ende helsedese ende sine weder nu
Vriendeleke¹⁷, dat seggic iu,
Ende doe kuste dene dander daer
Herde soetelic, wetet vorwaer.
Binnen desen waren¹⁸ die orse gereet
- 22825 Men¹⁹ brachte se vor die heren geleet;
Die maget nam sinen helm doe,
Ende settene op dat hovet daertoe;
Doe nam hi orlof ende dander²⁰ mede,
Ende voeren²¹ alle enwech ter stede,
22830 Dene vor ende dander naer
Ende alle gebattelgiert vorwaer,
Ende reden henen horen pas.
Die tien²² dusedent ridder, sijt seker das,
Die vor waren²³ gereden daer,
22835 Si hadden wael veertich spien²⁴ vorwaer
Gevangen, die koninck Rioens waren,
Die si in gevancnesse²⁵ legeden twaren;
Ende si hoeden²⁶ tlant so wel daer doe,
Dat negene niemare²⁷ quam toe
22840 Den koninck Rione. Dus quamen²⁸ si ge-
So lange, datsi tener steden reden
Op enen Goensdach²⁹ quamen gereet
In des koninck Rioens heer³⁰, God weet,
Ende Merlijn reet metten drake vor daer
22845 Tote in die tenten, wet vorwaer;
Entie mane sceen donker nu,
Ende si sliepen vaste, seggic iu,
Want dat was des dages heet³¹
Ende si hadden wael gedronken, God weet;
22850 Ende Merlijn dade syne liede vergadren³²
An enen bosc³³ in enen dal [al
Op ene rivier, ende hi verboet daer,
Datsi niet en souden³⁴ trecken naer³⁵
Vordat hi bliese een hoern nadas.
22855 Ende alse dat heer vergadert³⁶ was,
Blies hi sijn hoern daer ter stede,
Ende riep op Onse Vrouwe³⁷ mede:
»Maria", zeide hi »moeder³⁸ Onses Heren,
Biddet uwen kinde vor minen heren
22860 Ende vor ons allen in dit begin".
Doe riep hi lude: »nu slaet in!"
Ende si sloegen³⁹ in dat heer, seggic iu,
Die alle vaste slapen nu⁴⁰,
Ende Merlijn dede komen sulken wint,
22865 Dat niet (en) bleef staende tente omtrint,
Si ne vielen⁴¹ den vianden op dat hovet,
Daer si sere af worden verdovet;
Entie Kerstene⁴² sloegen in rede
Tallen staden, ende dodeden mede

¹gereckelike; Eng. *varily* ²ritter ³off ⁴gener ⁵vroede
⁶dinch ⁷weer, ⁸meer ⁹huden ¹⁰ich ¹¹krist ¹²biu
¹³koninck ¹⁴vriendeleke ¹⁵waren ¹⁶unde men ¹⁷an-
dern ¹⁸voren ¹⁹tijn ²⁰speers ²¹gevenchnisse ²²hoet-

den ²³niemare ²⁴quemen ²⁵gudensdach ²⁶her ²⁷hiet
²⁸vergaddern, ²⁹vergaddert ³⁰busch ³¹solden ³²dar-
naer ³³vrouwen ³⁴moder ³⁵slogen ³⁶zeg ik iu
³⁷vellen ³⁸unde de kristenen.

- 22870 Menegen man eer si geweten konden,
Wie¹ si waren te dien² stonden.
Daer wart »help³» geroepen ende groet ge-
Die grote⁴ heren stonden op ter tijt, [krijt;
Ende wapenden hem met haeste daernaer,
22875 Want si hadden des te doene⁵ vorwaer
Ende vergaderden vor des konings tente
Ende daden basine⁶ blasen doen, [Rioen,
Entie Kerstene⁷ sloegen in deser noet
Wael twintichdusent Heidene⁸ doet,
22880 Dander iageden si tes koninges tenten toe
Ende daer gaven⁹ si hem biel alsoe;
Doe wapenden hem die nietgewapent wa-
Binnen dien¹⁰ began die dach baren [ren,
Entie batalien trocken¹¹ achter daer
22885 Ende elc gaderde sine liede naer,
Ende Merlijn hoof sijn teken nu
Ende sloech in die Gigante, seggic iu;
Ende als die koninck Rioen vernam das,
Dien scade¹², die hem gedaen was,
22890 Wart hy so erre ombe datgene nu,
Dat hi al verwoede, seggic iu;
Hi sat op een ors groet ter stede
Ende hi nam ene gisarme mede,
So groet was si ende so swaer
22895 Een man hadde daer wel te dragen an haer:
Hi voer besien¹³ die weken vor nu
Ende achter mede te troestene, seggic iu.
Doe riep hi Solinas daernaer
Ende hiet hem leiden dierste scaer
22900 Met tiendusent man, ende beval hem daer
Sinen lachter¹⁴ te wreken vorwaer.
Doe voer henen Solinas,
Die herde stout¹⁵ ende koene was,
Ende Merlijn sachen komen ter stede;
22905 Doe zeide hi iegen Artur mede:
»Nu siet dattet¹⁶ cussen sy
So diere¹⁷ verkocht, dat men daerby
Ember¹⁸ mere uwes gedenke daeraf,
Dat iu iuwe lief so vriendelike¹⁹ gaf²⁰;
22910 Hi zeide, hi soutes²¹ doen die macht.
Doe vergaderdensi met so groter cracht,
Daerdade die koninck Artur vromechede²²,
Die sere besien²³ was daer ter stede;
Want hi vergaderde an Jonappe nadae
- 22915 Die een wtnemende groet rese was;
Ende doe hem die rese sach komen daer,
Ontsach hine luttel, wet vorwaer,
Want hi en sceen maer een kint
Tegen die rese²⁴ daer omtrint;
22920 Si quamen te gader met gewelt
Ende Jonap dorstac Arturs scilt,
Ende neven die syde stacken ter uer²⁵
Artur dor scilt, dor halsberch duer²⁶,
Ende dat dor die scouder mede ginc;
22925 Maer die Gigante ombe dese dinc
En toende niet dat hem dit dede
Ienech verdriet, so sterc was hi mede
Van herten, ende si quamen daer
Metten²⁷ orsen te gader daernaer,
22930 Dat die orse storten weder
Ter²⁸ aerden met hem beiden neder.
Daer blevensi liggen also te samen
Ene wyle, eer si weder verquamen,
Doe sloech men in beide syden toe
22935 Ombe helpene²⁹ haren heren doe;
Daer wart menech speer gebroken saen,
Ende menegen slach sach men daer slaen;
Daer verloreu die Gigante meer vele
Dan die Kerstene⁷ in den nijtpele,
22940 Ende daer worden hermonteert³⁰ doe
Beide die koninge; daer ginc men toe
Dene den ander³¹ vreeslyc³² ter stede.
Die ridders van der tafelronden mede
Daden wonder in den strijt,
22945 Entie³³ twe ende veertich, des seker sijt,
Sloegen³⁴ doet so menegen man,
Dat buten getale ginc daeran;
Dese drevn die Sennen nu achterwaert
Thent bander³⁵ siden horen standaert;
22950 Daer bleef die strijt staende fel,
Daer dadent³⁶ Arturs liede³⁷ so wel,
Dat wonder waer te seggene iu;
Si makeden menegen Senne³⁸ scu.
Maer boven dander dadet daer te voren
22955 Een ridder, heet Does, als wy dat horen,
Want by Uter Pandrangoens tyden mede
Ende by des koninck Arturs oec ter steden,
Daer hi ridderscap hanteerde by,
So was hi goet ridder ende vry;

¹we ²den ³geropen ⁴groten ⁵to done ⁶besunen
⁷kristenen ⁸heidenen ⁹den ¹⁰treckeden ¹¹den scaden
¹²dar ¹³beseen ¹⁴laster ¹⁵stolt ¹⁶dat dat ¹⁷dure
¹⁸ombe ¹⁹vrend. ²⁰soldes ²¹ene vr. ²²beseen ²³resen

²⁴ure, dure ²⁵mytiden ²⁶to der ²⁷to h. ²⁸gereddet
²⁹andern ³⁰vreslyc ³¹unde de ³²slogen ³³wente
op ander ³⁴dedem dat ³⁵lude ³⁶Seynen.

- 22960 D'istorie segget van hem das,
Dat hi Persevalen¹ neve was
Van siner moeder halven mede;
Hi was Enisenten² sone mede,
Die Josepes suster was entie Broen
- 22965 Tenen wive genomen hadde doen,
Daer hi twaelf sonen af hadde met,
Daer sent Bertanie mede, dat wet,
Sere verluchtet wart, ende oec was hi
Celidonis maech, des ridders vry,
- 22970 Die Nasciens sone was,
Die dat grote wonder vor das
Ierstewerf sach van den Grale;
Ende hi was maech, wetet wale,
Des koninck Pelles ende siner broeder³
- 22975 Ende hiet Nasciens, dat wet, [met,
Entie⁴ Nasciens hadde Galaäth
Lange in siner behout nadat⁵,
Als in dit boeck sal æggen hiernaer;
Ende dese Nasciens, wetet vorwaer,
- 22980 Wart sint van goeden levne doe;
Doe hi die ridderscap begaf alsoe,
Wart hy heremyte goet ter stede,
Ende Onse Here gaf hem mede,
Dat hi priester⁶ wart ende messe⁷ dede;
- 22985 Ende hi was een suver maget mede
Also lange als hi levede vorwaer.
Desen Nasciens gesciede daernaer,
Dattene d'ingel voerde gereet
In den derden troen, God weet,
- 22990 Daer hi sach ende hevet verheest⁸
Den Vader, den Sone, den Helegen⁹ Geest;
Ende hi hadde sint d'istorie¹⁰ met
Van den helegen⁹ Grale, dat wet,
Gescreven met syner hant gereet
- 22995 By Onses Heren gebode, God weet,
Ende hi voegede dat an Blasys werc mede,
Dat hem Merlijn maken dede;
Oec gaf hi sint den koninck Arture
Raet, daer hem terselver ure
- 23000 Galaäth¹¹ woude af winnen sijn lant,
Die dertich koninge hadde in siner hant,
Die hi met krachte alle wan.
Hierna suldy¹² dat wel horen dan,
Daer iu dit boeck dan wel sal leren;

¹persevolen ²enisenten ³broeder ⁴unde de ⁵nadat
lanen in siner behelt ter stat; doch zie 't Eng. *this
knight hadde after Galaad many a day in his kepinge*
⁶preester ⁷misse ⁸vorrecht ⁹hilgen ¹⁰de hilge g.

- 23005 Maer ic moet hier ter historien keren,
Daer ic dat liet, van den stryde,
Daer men sere vacht tien tyden.

*Enen strijt van den koninck Rione tegen die
vier koninge.*

- Daventure segget hier ter steden,
Dat Leodegans liede¹³ sere strede
- 23010 Tegen koninck Rioens liede¹⁴ van Irlant.
Die van der tafelronden, sijn iu bekant,
Strede so wtermaten sere daer,
Dat wonder was; maer wet vorwaer,
Dat Nasciens street so fierlike¹⁵,
- 23015 Dat nieman¹⁶ en was sine gelike;
Ende Adegans, die brune, dat wet,
Hi gesellede hem den koninck Artur met;
Dese drie waren so verre voren,
Datsi dander alle hadden verloren,
- 23020 Ende werwaert datsi voeren ter stede,
Die drake volgede hem ember mede,
Ende haer gesellen pijnden hem te volgene
Maer si en konden, wetet vorwaer, [daer,
Wantsi waren¹⁷ so verre gereden,
- 23025 Datsi en konden niet ter steden
Dat volck dorbreken, dat tuscen hem was;
Entie drie¹⁸ gesellen, sijn seker das,
Pijnden hem sere, datsi in der vaert [aert,
Mochten komen an koninck Rioens stand-
- 23030 Dien drie¹⁹ olifanten droegen²⁰ daer;
Ende koninck Ban ende co.Bohort vorwaer,
Doe si den koninck Artur, zeggic iu,
Verloren hadden, lietenai nu
Haer orse lopen met groter porsen,
- 23035 Ende braken²¹ die batalye metten²² orsen,
Ende sloegen²³ metten²⁴ swaerden doet
Wat dat quam in haer gemoet;
Ende si en rasten²⁵ niet van slagen,
Thent²⁶ si Merline vor hem sagen
- 23040 Metten drake, dien hi droech²⁷ nu.
Doe dese vive vergaderden, seggic iu,
Gingensi so vreeslyc²⁸ slaen,
Dat hem nieman en²⁹ konde ontstaen.
Doe quam die koninck Rione ter steden
- 23045 Met siner gisarmen³⁰ toegereden,

¹³unde ¹⁴Galaoth ¹⁵zole gy ¹⁶lude ¹⁷fjrlike ¹⁸ne-
man ¹⁹weren ²⁰unde de dre ²¹standhart ²²dre
²³droegen, sloegen ²⁴breken ²⁵mytten ²⁶resten ²⁷tot
den dat ²⁸vreeslijch ²⁹neman ³⁰gisarmen.

- Ende dit was die meeste man
Entie vreeslikste oec daeran,
Die men in der werelt¹ wiste doe,
Ende higemoete den koninck Bohorte alsoe,
23050 Die jagede den koninck Faveroene,
Die ontvloen was in den doene²
Enen bogescote³ verre vorwaer
Van sinen gesellen; doe quam daer
Die koninck Rioen met xxvi koningen nu,
23055 Die hem alle volgeden, zeggic iu,
Ende reet vor dander⁴ daer alsoe,
Hi hadde sine gisarme in siner hant doe,
Ende sat op een groet swart ors mede.
Daer brachte geiaget jegen hem ter stede
23060 Die koninck Bohort den koninck Faveroene
Ende hielten so kort na dien doene,
Dat hi hem gaf daer enen slach
Dat hi vor op sinen gereide lach,
Ende hi hoof den ander⁴ daer iegen
23065 Ende meende hem dat hovet hebben afge-
[slegen⁵,
Maer dat ors hadde den breidel metten
[tanden
Ende droechen over also te hande⁶
Van onder den slach; maer hi sloech daer
Dat ors achter doer, wetet vorwaer,
23070 Dat⁷ si beide vielen⁸ ter aerde
(Die koninck Faveroen metten paerde);
Doe overreet hine daer ter stede,
Oec hadde hi daer afgegaen mede,
Hadde hi des stade gebat ter steden;
23075 Maer die koninck Rioen quam daer gereden
Ende riep met ener luder kele:
»Heer ridder, gy hebbet des gedaen te vele
Oec sal iu dat rouwen, sonder waen,
Want ic kome iu doet te slane saen,
23080 Ende gy sult te hant weten, sijt seker des,
Dat tuscen hem ende my vrientscap⁹ es¹⁰.
Doe sloech hi dat ors met sporen daer,
Die koninck Bohort sloech op hem daernaer
Wantet dochte¹¹ hem een Duvel wesen;
23085 Hi was hem so verkomen binnen desen,
Dat hi hem konde gerumen niet,
Ende achter hem so vele volkes komen siet
Dat hem dochte¹¹ dat daernare
Alle die velde bedecket waren,
- 23090 Ende hi sach wel doe al bloet,
Ontbeide hi sijns, hi waer doet.
Doe seide hi: »Genade, God, edel Here!
Vlie ic nu, ic en gewinne nembermere
Negene ere in al dat leven mijn,
23095 Ende embermere soudet my verweten sijn;
Noch hebbic liever te stervene met eren
Dan te levene met onneren;
Nu doe God Sinen wille met my,
Ic sal sijns ontbeiden¹², seide hy.
23100 Doe made hi een cruce vor hem daer,
Ende hielt sijn swaert in der hant daernaer
Ende ontbeide des Duvels daer alsoe;
Entie koninck Rioen quam op hem doe,
Ende gaf hem enen slach so groet,
23105 Dat wonder was hi en haddene doet¹³
Ocht verminket¹⁴; maer die koninck Bo-
Hielt sinen scilt daer iegen voert [hoert¹⁵
Dat die slach quam opten¹⁶ scilt daer,
Die al te sticken¹⁷ vloech daernaer
23110 Op sijn gereide, wetet vorwaer.
Nu was die Gigant erre, seggic iu,
Dat hi gemist hadde, ende keerde nu
Ende brachte die gisarme¹⁸ verheven;
Entie koninck Bohort sach hem beneven
23115 Menegen man komen gevolgen naer,
»Ic waer¹⁹ wel sot²⁰, zeide hi daer,
»Bleve²¹ ic hier langer houdene²² mede²³.
Doe sloech hi achterwaert ter stede
Daer sine liede streden met gewoude²⁴,
23120 Daer sach hi Boterne vaste houden²⁵
Hervy van Riveel metten helme daer,
Die te voete stont vorwaer,
Dien si geslagen hadden ten stonden,
Dat hem dat bloet wt nese²⁶ ende wt monde
23125 Storte, ende hadden²⁷ hem dat hovet te
Afgeslagen, en waer Agregans [hants
Die Brune, diene nu daer
Sere bescudde. Doe quam daernaer
Die koninck Bohort, ende was hem leet,
23130 Dat hine in desen anxte²⁸ weet;
Doe sloech hi sijn ors met sporen,
Ende hevet Aroanse²⁹ daer verkoren,
Den koninck, ende Boterne, dien hi daer
Opten helm so sloech vorwaer,
23135 Dat hi ter aerden scire lach

¹werlde ²done ³bogense. ⁴den andern ⁵geslagen ⁶handen
⁷sodat ⁸vrenscap ⁹duchte ¹⁰doed ¹¹vermenget
¹²Bohort ¹³op den ¹⁴to stucken ¹⁵(als altijd) gisarine

¹⁶weer ¹⁷blive ¹⁸holdene ¹⁹gewolde, holde ²⁰nasen
²¹handde ²²angeste ²³Harhanse; doch zie 't Eng.
Aroans, en verg. ook vervolgens.

- en hoerde noch en sach,
 dren sloech hi mede,
 viel daer ter stede.
 Hervi was delivereert¹ alsoe,
 in hi dat ors ende sat daerop doe,
 Ende sloech in die batalie ter vaert,
 Die ie¹ lanck ie² meerre wart,
 Want alle die batalien³ te dien tyden
 Waren vergadert⁴ in beiden syden;
 23145 Entie⁵ koninck Rioen volgede ember naer
 Den koninck Bohorte ende verhaeldene
 [daer,
 Daer hi den koninck Aroanse⁶ ter stede
 Van den orse geslagen heeft mede;
 Ende also vro als hine sach,
 23150 Meende⁷ hi hem geven enen slach,
 Ende thoeft⁸ hebben geklovet daer;
 Ende alsi Bohort sach daernaer,
 Die negenen scilt en hadde doe,
 Hi sloech sijn ors vorwaert alsoe,
 23155 Ende hy gemyste sijns ter stede,
 Ende gerakede dat ors achter mede,
 Ende sloech hem den rugge duer⁹,
 Dat daer ter aerden storte ter uer¹⁰,
 Entie koninck Bohort viel¹¹ mede daer;
 23160 Maer hi spranc van den orse daernaer
 Optie aerde¹², want hi was dapper sere;
 Doe wart die drangh¹³ ombe den here
 Herde groet van skoninck Rioens lieden,
 Die hem volgeden nu ten tyden,
 23165 Dat hi kume bekeren mochte
 Ende hem geweren onsochte.
 Daer wart doe die strijt so groot,
 Datsi moesten¹⁴ achter voet
 Enen bogescote¹⁵ ende oec meer; [seer,
 23170 Daer wart die koninck Bohort gequetset
 Want hem die koninck Rioen dede noet
 Ombdat hine gerne sloege¹⁶ doet;
 Ende alsoe Hervi den koninck sach doe,
 Dat hi tonder¹⁷ was alsoe,
 23175 Want hine vier¹⁸ werf sach vallen saen
 Over sine knien ende weder opstaen;
 Sloech hi derwaert ombe hem daernaer
 Thelpene¹⁹; hi hadde vorwaer
 In siner hant ene spere groet,
- 23180 Ende stac die daer in sijn gemoet
 Den koninck Rioen dor den scilt ter stede,
 Ende ontmaryede sinen halsberch mede
 In dens syde, maer niet in dat lijf.
 Die koninck Rioen hielt hem stijf [stede,
 23185 Entie koninck verhoef die gisarme ter
 Daer hi menegen Kersten²⁰ doet sloech
 Ende hi meende Hervi nu sijn hovet[mede,
 Geclovet hebben, des gelovet,
 Maer hi hielt den scilt daertegen;
 23190 Des hevet hi een quartier afgeslegen²¹,
 Ende daer die slach te dale ginc doe,
 Sloech hi den orse den hals af toe,
 Datsi beide ter aerden vielen²² daer.
 Doe Adragans sach daernaer
 23195 Sinen geselle²³ ter aerden vallen nu²⁴,
 Was hi des herde erre, seggic iu²⁵,
 Ende reet an den koninck Rione, den here,
 Ende sloechen met sinen swaerde so sere
 Opten helm, dat hine nicken dede
 23200 Op dat artsoen, ende hadde hi mede
 Hem niet gehouden an den hals naer²⁶
 Van den orse, hi waer gevallen daer,
 Ende hadde hem mogen keren²⁷ Adragant,
 Hi hadde sinen geselle²⁸ gewroken thant.
 23205 Doe sine liede haren²⁹ koninck sagen alsoe
 Op sijn paert³⁰ liggen waren sijn³¹ onvroe;
 Daer was een koninck, hiet Solinas³²,
 Die des koninck Rioens maech was,
 Ende hi was herde overmoedich mede;
 23210 Doe hi dit sach, nam hi ter stede
 Ene spere in sine hant,
 Ende reet so sere op Adragant,
 Dat hine ter aerden³³ droech aldaer;
 Maer Adragant spranc op daernaer,
 23215 Entie drie³⁴ gesellen holpen hem doe
 Ende weerden³⁵ die liede van hem alsoe,
 Dat hem nieman³⁶ genaken dorste,
 Doe scotensi na hem, sonder vorste,
 Met daerden³⁷ ende met speren mede,
 23220 Dat sise mede wondeden ter stede;
 Maer si waren van so goeder herten,
 Dat hem niet en konde gesmerten
 Want wat hem genakede sloegen si doet.
 Die koninck Rioen ende sijn hoep

¹delivereert ²ic ³batalie ⁴vergaddert ⁵unde de
⁶hanse ⁷mende ⁸dat hovet ⁹dore, ure ¹⁰vel
 de eerde ¹¹dranc ¹²mosten ¹³bogescote
¹⁴to onder ¹⁵veer ¹⁶to helpen ¹⁷kristenen

²⁰quarteer affgeslagen ²¹vellen ²²gesellen ²³do ²⁴nu
²⁵daer ²⁶kieren ²⁷luden eren ²⁸pert ²⁹se des ³⁰Ce-
 lidas; doch zie 't Eng. en lager ³¹eerden ³²unde de
³³drewerden ³⁴nemah ³⁵dayre; Eng. *dartes*.

- 23225 Hieltse so kort, datsi gevaen
Hadden geweset, en hadde gedaen
Nascien, die toe quam gereden,
Die hadde in siner hant ter steden
Eenen spiet ende sloech in alsoe,
23230 Ende wat hi daer gerakede doe,
Moeste¹ ter aerden vallen daer.
Doe quam die koninck Rioen daernaer,
Dien stac hi int opene van den scilde nu
Ende opten halsberch, seggic iu,
23235 Ende stacken ter aerde averecht,
Ende bereidene so na sijn recht
Eer hi opstont, zijt zeker das,
Dat hi en wiste waer hi was;
Ende Nascien overreeten daernaer
23240 Twewerf ochte drie², wet vorwaer;
Ende alsoe dat sine liede sagen,
Gingensi vaste derwaert iagen;
Daer wart Nasciens ors gesteken doet,
Daer hadden die drie³ horen overwille groet
23245 Ende Merlijn die dit wiste ter ure,
Riep doen daer den koninck Arture
Enten koninck Ban tien⁴ stonden,
Entie heren van der tafelronden,
Ende zeide: »nu volget my saen,
23250 Want die koninck Bohort vechtst, sonder
Ginder self vierde⁵, dat zeggic iu, [waen,
Tegen al te male gene heren nu,
Ende es sere tonder, want die koninck Rioen
Hout⁶ se so kort ende sine baroen,
23255 Ombdat hi se doden soude⁷ dan⁸.
Alsoe dit hoerde die koninck Ban,
»Here God!⁹ zeidi, »wyset my waer dat es,
Blivet mijn broeder doet, zijt seker des,
Nembermeer so (en) werde ic blide,
23260 So lange als ic leve in negenen tyde¹⁰.
»Volget my¹¹, zeide Merlijn ten koninck Ban,
Want hier en es geen beiden an¹².
Daer makede Merlijn doe nadas
Ene toverye, die wonderlyc was,
23265 Ende dade¹³ een gestof van sande komen
Ende enen wint, die se hevet genomen
Ende op die Gigante al daer droech
So dicke, datsi haer ongevoech
Hadden, want voert van dien
23270 En konde dene dander¹⁴ niet gesien.
- Doe wart daer een gehu nadas,
Ende Merlijn, die ember vor was,
Keerde¹⁵ den drake¹⁶ in siner hant;
Doe vloech daerwt al sulken brant
23275 Ende vier¹⁷, dat die drake warp wt,
Dat die lucht stanc overluet,
Entie brant hi vil¹⁸ daer sciere
Al op der Heidene¹⁹ baniere,
Ende dit versagedese sere daernaer;
23280 Doe sloech Merlijn in den draugh daer,
Ende dorbracse aldaer ter stede,
Hi ende sine gesellen mede,
Ende quamen ten²⁰ koninck Bohort toe,
Die op sinen voeten²¹ stont alsoe,
23285 Ende sine gesellen, die daer waren
Haer helme alsoe dorlagen, twaren,
Datsi hem over dogen hingen ter stat,
Ende haer halsberge hadden menech gat;
Maer si en hadden negene wonden
23290 Die hem iet²² scadeden tien²³ stonden.
Si hadden haer swaerde in haer hant bloet,
Si hadden so menege heidene doet²⁴,
Datsi met hoepen lagen²⁵ daer.
Doe quam die koninck Ban daernaer,
23295 Ende sloech den koninck Mynappe alsoe,
Dat hine clovede toter borst toe;
Entie koninck Artur sloech ter stede
Eenen Senne sijn hovet af mede,
Ende vor den koninck Rioene vloech daer;
23300 Elc ander geselle sloech daernaer
Den sinen doet, die vor hem quam.
Doe die koninck Bohort dit soccoers²⁶ ver-
Spranc hi, ende sine gesellen mede, [nam,
Over die dode, die lagen ter stede,
23305 Ende elc nam een ors daernaer,
Ende ander helme, wet vorwaer,
Ende saten op ende reden nadas
Daer die strijt ten meesten was.
Dus duerde die strijt daer alsoe
23310 Al toter vespertijt nu toe,
Doe waren die Kerstene²⁷ sere tonder,
Ende²⁸ dat en was geen wonder;
Want die koninck Rioen hadde hondert
Tegen enen Kerstene²⁹ voertan, [man
23315 Daer wart geruchte so groet, zeggic iu,
Dat die van Deneblase der stat nu

¹moste ²off dre ³de dre ⁴ten ⁵veerde ⁶holt ⁷zolde
⁸dede ⁹den andern ¹⁰kierde ¹¹draken ¹²vuer ¹³vel
¹⁴heidene ¹⁵quemen tot den ¹⁶voten ¹⁷icht ¹⁸to

den ¹⁹manigen heidene ²⁰doed ²¹legen ²²dese holpe
²³Cristenen ²⁴want

- Wtwaert sagen¹ ende vernamen² naer³,
 Dat die hare⁴ te quaet hadden daer.
 Als Sydonies, die borchgrave, na das
 23320 Sach dat sijn oem tonder was,
 Die koninck Leodegan, ende so die mede
 Gesconfiert hebben geweest⁵ ter stede,
 En⁶ hadde die koninck Artur gedaen
 Ende sine geselschap, sonder waen,
 23325 Dier maer⁷ driehondert en was,
 Want alle vloensi op hem nadas,
 Doe riep hi: »edele ridders⁸, wapent iu
 Want hier es des wael te doene⁹ nu,
 Wy moeten noch heden verliesen al
 23330 Ochte¹⁰ winnen nu groot ende smal,
 Ende onse erve behouden te hande
 Tegen die Heidene, Godes viande;
 Entie¹¹ stervet dor die Godes minne,
 Hi blivet behouden in allen sinne,
 23335 Ende wy en mogen nembermere
 Bet sterven met meerre ere
 Dan nu, want siet ginder ter ure
 Onsen gerechten here, den koninck Arture,
 Die die beste van der werelt es,
 23340 Onder genen drake¹², sijt seker des;
 Hi es ons te hulpe komen nu
 Ende settet sinen lichaem, seggic iu,
 Vor ons ende aventure mede¹³;
 Nu waert¹⁴ wel recht, dat wy ter stede
 23345 Ons aventnerden dor hem dan¹⁵.
 Doe bereide hem daer menech man
 Ende togen wt ende reden ter vaert
 Dapperlike ten Heidenen waert.
 Doe riep die koninck Leodegan:
 23350 »Stoutelike¹⁶ slaet in, mine man!
 Siet mynen neve Sydonies nu,
 Hi bringet ons soccoers¹⁷ seggic iu¹⁸.
 »Here¹⁹, zeide doe Gwinemar mede,
 »Wat vermaendy²⁰ ons ter stede?
 23355 Wy sijn nu so verre gevaren
 Dat wy alle doet²¹ bliven, twaren,
 Ocht²² wy moeten²³ verweren ons hier;
 Daerombe soude elc sijn so fier²⁴
 Ende met wapene hier gebaren,
 23360 Dat si hem souden²⁵ van ons vervaren²⁶.
 Doe sloegen²⁷ si onder den drake daer
- Ende volgeden Merlyne also naer,
 Daer die koninck Artur entie koninck Ban
 Ende Bohoert ende menech²⁸ ander man,
 23365 Ende mede die van der tafelronden,
 Wonder wrachten daer ten stonden.
 Daer worden des koninges liede so mach-
 tech doe²⁹,
 Datsi die Sennen dreven daertoe³⁰,
 Datsi moesten achterwaert tien
 23370 Ende tot onder haer baniere³¹ vlien;
 Daer wordensi houdende³² voertmeer
 Ende weerden³³ hem wtermaten seer,
 Ende Merlijn was an dese syde gevaren
 Ende die van der tafelronden, twaren,
 23375 Tot hem komen, ende hi dadese naer
 Haer orse vergorden alle vorwaer,
 Ende haer wapene te poente setten,
 Ende spere³⁴ nemen, sonder letten,
 In haer hande, ende hietse soe³⁵
 23380 Haren vianden varen vaste toe³⁶.
 Nu waren die Sennen vercovert³⁷ daer,
 Ende dreven dander³⁸ achterwaert daer-
 Doe quam dese inridende mede, [naer;
 Ende Merlijn riep op hem ter stede:
 23385 »Nu sal ic sien, wie³⁹ dat wel sal doen,
 Elc sijn hier nu een lyoen!⁴⁰ —
 Hi⁴¹ zeide den koninck Artur nu:
 »Gy gedenket oevele, seggic in,
 Van den soeten cusse mede,
 23390 Dat iu lief iu gaf ter stede,
 Doe gy van haer sciedet⁴², God weet,
 Noch hebby⁴³ oevele verdient gereet⁴⁴.
 Doe dit die koninck Artur hoert,
 Scaemde hi hem ende reet voert,
 23395 Ende versette hem in sinen stegereep doe
 Met so groter kracht daertoe,
 Dat die yser bogen, wetet dan.
 Doe loech⁴⁵ daerombe die koninck Ban,
 Ende wysede dat sinen broeder alsoe;
 23400 So fier gelaet hadde hi doe,
 Datten die van der tafelronden daer
 Te wonder ansagen⁴⁶, wetet vorwaer.
 Ende zeiden, mochte hi leven enegen dach,
 Dat men siner gelijken nie⁴⁷ en sach.
 23405 Doe riep Merlijn »Clarenae⁴⁸ daernaer,

¹zegen ²vernemen ³dar ⁴er ⁵geweset ⁶unde en
⁷men ⁸ritters ⁹cone ¹⁰offte ¹¹unde de ¹²draken ¹³Eng.
that us for to socoure put hymself in aventure of
deth ¹⁴weert ¹⁵stoltelike ¹⁶hulpe ¹⁷vermane gy

¹⁸doet moten ¹⁹off ²⁰moeten ²¹sijr ²²solden ²³slo-
²⁴gen ²⁵manich ²⁶do ²⁷to ²⁸banieer ²⁹holdende ³⁰wer-
³¹den ³²spere ³³so, to ³⁴verlovert ³⁵andern ³⁶we ³⁷do
³⁸scieden ³⁹hebbe gy ⁴⁰lachgede ⁴¹ansagen ⁴²ne,

- Ende sloech in die batalie daer;
Si voeren¹ in met groter cracht
Ende elc hadde ene sterke scacht²,
Ende staken³ al neder dat vor hem quam.
- 23410 Die koninck Artur, als ict vernam,
Hadde gesteken den koninck Clarele,
Dat hijs genoeg hadde tsinen dele;
Doe verkoes hi den koninck Rioene daer-
Want hi verkendene, wetet vorwaer, [naer
- 23415 By der⁴ coverturen, seggie iu,
Want die coverture, die hi droech nu,
Was met barden ende met kronen
Al geseit⁵; doe hi sach dengonen
Die koninck Artur, hi⁶ hoof sijn swaert⁷
- 23420 Ende sloech dengenen, metter vaert⁸,
Dor den scilt enten⁹ halsberch mede,
Ende haddene al dorslagen ter stede,
En hadde een porpoent gedaen
Dat van enen serpente, sonder waen,
- 23425 Gemaket was, dat help hem daer,
Dat hi der doet ontginck vorwaer;
Want dat vel van den serpente was
Boven dat porpoent, sijt seker das,
Dat was so hart ende so sterck met,
- 23430 Dat ment niet¹⁰ mochte dorslaen, dat
[wet;
Doch was die slach so groet ter stede,
Dat hine ter aerden vallen dede.
Doe die Gigante haren heersagen¹¹ vallen,
Voeren¹ si derwaert saen met allen,
- 23435 Ende streden den koninck Artur so an,
Datsi hem ende sijn ors dan
Vallen deden ter aerden saen.
Doe riep Merlijn, sonder waen,
Die ridders¹² van der tafelronden daer,
- 23440 Dat sine varen bescudden naer.
Daer wart die strijt groet bysonder,
Entie¹³ koninck Ban wrachte daer wonder;
Want hi met crachte bescudde te hande
Den koninck Artur onder sine viande;
- 23445 Entie¹³ koninck Leodegan ende Sydonies
Dadent¹⁴ dan wael, sijt seker des. [teert¹⁵
Maer die koninck Artur, doe hi hermon-
Dade hi so groet wonder nadas, [was,
Metter hulpen des koninck Bansterstede,
- 23450 Entie¹³ koninck Bohort oec mede,
Metten ridders¹² van der tafelronden,
Datsi al die Gigante wederstonden,
Ende dreven van den plane daer.
Daer was die koninck Rioen vorwaer
- 23455 Seer geaffelgiert¹⁶ eer hi bescut was;
Ende als hi vernam die waerheit das,
Dat sine liede gesconft waren,
Ende hi vlien moeste¹⁷ daernare
Ocht¹⁸ hi moeste¹⁹ doet bliven daer,
- 23460 Vloe²⁰ hi met groten sere daarnaer.
Doe dit sach die koninck Leodegan,
Dat die koninck Rioen daer te vliene began,
Volgede hi hem ende Sidonies
Ende Gwinemar ende Cleodales;
- 23465 Ende bander²¹ side die van der tafelronden
Volgdeden oec mede te dien²² stonden,
Ende sloegen²³ daer so vele in dat jagen
Datsi met groten hoepen lagen; [vlien²⁴,
Ende doe die koninck Rioen dus ginc
- 23470 Sone heveten nieman²⁵ daer gesien²⁶
No²⁷ gekent, dan die koninck Artuer;
Hi merkedene daer terselver uer²⁸,
Ende reet hem al stille swigende naer,
Dat nieman van den sinen wiste daer,
- 23475 Waer hi was henen; ende bander²¹-
[syden
Jagede die koninck Leodegan tien tyden
Gloriante, Mynados, ende Golifere,
Dese drie koninge jagede hi sere
Allene dor den bosc alsoe;
- 23480 Ende dander gesellen waren²⁹ doe
Gesceden³⁰, tiene hier, twintech daer;
Dus duerde die jagerande daarnaer
Toten dage eer si scieden.
Si sloegen doet van den lieden³¹
- 23485 So vele, datter maer on³² bleven daer
Twintechdusent te live vorwaer
Van tweenhondertdusent man³³, die si ten
Bracht hadden daer te striden. [tyden
Nu zwiget dit boeck hieraf ter ure,
- 23490 Ende sal iu seggen van den koninck
[Arture
Ende van den koninck Rioene vorwaer,
Dien³⁴ hi nu vaste volgt naer.

¹voren ²scafft ³steken ⁴den ⁵geseit; Eng. *his cover-
ring cote, that was full of berdes crowned* ⁶unde
⁷zweert, ⁸veert ⁹unde dor den ¹⁰dat nicht ¹¹zegen
¹²ritters ¹³unde de ¹⁴deden dat ¹⁵gereddet ¹⁶geaf-

felleert ¹⁷moste ¹⁸off ¹⁹do vloec ²⁰op ander ²¹to
den ²²slogen ²³vleec, geseen ²⁴nieman ²⁵noch ²⁶ur
²⁷weren ²⁸gesceden ²⁹lupen ³⁰mer ne ³¹mans
³²den.

*Van den koninck Artur ende van den koninck
Rione, enen¹ camp.*

- Nu segget voert die aventure
Van den koninge³ Arture,
23495 Die den koninck Rione volgede nu,
Sodat hine verhaelde², seggic iu,
An ener valeyen in een boscelijn;
Doe riep hi: »blode Gigant, kockijn,
Wendet iu, ocht⁴ gy sijt nu doet;
23500 Ic ben⁵ sonder hulpe cleen ochte⁶ groot⁷.
Doe dit die Gigant hoerde daer,
Haddi hem des⁸ herde ommaer,
Want hi dochte hem herde clene;
Hi on sceen maer een kint gemene
23505 Tegen den Gigant, die hem daer
Ombe keerde⁹ te hant daernaer;
Hi nam sine gisarme nadas
In sine hant, ende sine targie¹⁰, die was
Gemaket van enes olifants bene,
23510 Die droech hi vor hem gemene;
Entie koninck Artur hadde een spiet
Herde scerp, ende en¹¹ lette niet
Hi reet op hem ende stackene doe
Dor scilt, dor halsberch daer alsoe,
23515 Ende stac hem ene wonde tien tyden¹²
Boven die hanke in die slinke syde,
Dat hem nederwaert liep dat bloet.
Doe hi hem gewondet verstoet,
Beet hi sine tande ende keerde¹³ daer
23520 Sine ogen van quaetheit, wet vorwaer,
Ende hoof die gisarme ter stede,
Ombe den koninck Artur¹⁴ slane daermede.
Hi was groet, sterck ende stranck
Ende siner voete veertiene¹⁵ lanck,
23525 Ende hi was tuscen beide sine ogen daer
Anderhalve palme breet vorwaer;
Dus brachte diegene daer den slach.
Doe die koninck Artur dit gesach,
Reet hi op hem met sulker snelhede,
23530 Datsi ter aerden vielen¹⁶ bede,
Maer si waren¹⁷ thant oppe ter stede;
Die koninck Artur was eer oppe mede,
Want hi was ionck¹⁸ ende hadde maer¹⁹
Tuscen seventien²⁰ ende achtien²¹ iaer,

¹eynen ²koninck ³erhaelde ⁴off ⁵bin ⁶em do ⁷kierde
⁸targe ⁹ne ¹⁰ten tyde ¹¹to slane ¹²veertene ¹³velen
¹⁴weren ¹⁵ionck ¹⁶mer ¹⁷teen ¹⁸treckede ¹⁹off dat
²⁰gloiende ²¹geslagen ²²Eng. *as the booke seith, it
was some tyme Hercules* ²³dat ²⁴Colcas ²⁵vliues

- 23535 Entie koninck Rione hadde wel nu
Twe ende veertich iaer, seggic iu.
Ende doe si beide op waren²⁶ gestaen,
Trac²⁷ Artur Caliburnse saen,
Sijn goede swaert, dat sceen te hant
23540 Ocht²⁸ hadde geweest een gloeiende²⁹
Van groter claerheit. Doe sloech hy [brant
Den rese daermede, die droech daerby
Sine grote gisarme daertegen;
Die hevet hi ontwe geslagen³⁰,
23545 Nochtan was si met yser gebonden;
Doe was die rese toernech ten stonden.
Doe trac hi wt dat beste swaert een,
Dat in der werelt en was negeen;
Dit boeck segget dat Hercules was³¹,
23550 Daer³² hi Jason mede leide in Colchas³³
Ombe dat guldene vlies³⁴, ende daermede
Sloech Hercules menegen Gigant ter stede
Toter doet in dat lant, daer Jason na
Sine vriendinne³⁵ in voerde, Media,
23555 Die by des koninges tyden Adrastes was,
Die koninck was in Grieken³⁶ nadas,
Ende die dat swaert in siner stat
Menech iaer hadde, ende nadat
So haddet³⁷ Chodidinnus na datgone,
23560 Die des koninges sone was van Calsedone³⁸,
Doe quam dat van ore tore daer,
Dattet die koninck Rione hadde naer;
Want hi van Hercules geslachte³⁹ was.
Ende dit swaert hiet, sijt seker das,
23565 Malmiadorse, ende doen⁴⁰ Artur sach
Dat also blicte alse die⁴¹ dach
Van groter claerheit, begeerde hijt⁴² daer
Met al siner⁴³ herten, wet vorwaer,
Ende zeide ter goeder tijt quame⁴⁴ hy
[daer doe,
23570 Mochte hy dat swaert gewinnen alsoe.
Doene koninck Rione sach so stille staen,
Seide hi: »gy zijt wel koene, sonder waen,
Heer ridder⁴⁵, ic en weet wie⁴⁶ gy zijt,
Dat gy my dus verre volget ter tijt
23575 Allene; ende ombdat gy zijt dus koen⁴⁷,
Sal ic iu doen ene hovesceit scoen⁴⁸,
Die ic nieman⁴⁹ en dade⁵⁰ dan in:
Gevet my iu swaert ende iu wapene nu,

²⁶vrendinne ²⁷greken ²⁸hadde dat ²⁹Eng. *Tydens the
sons of the Duke of Calcedoyne* ³⁰geslachte ³¹do
dat ³²der ³³he dat ³⁴alle sineu ³⁵queme ³⁶her rit-
ter ³⁷we ³⁸kone, scone ³⁹neman ⁴⁰dede.

- Ende segget my hoe¹ gy heet² daerby,
 23580 Ic sal in dan laten quijt ende vry,
 Want my jamert sere van in
 Ombdat gy my so jonck duncket nu".
 Dit hadde die³ koninck Artur onwaert,
 Ende antworde hem fellyc, mettervaert:
 23585 »Meendy⁴ dat ic my op sal geven gemene,
 Ombdat gy groot sijt ende ic clene?
 Maer legget selve⁵ neder in swaert
 Ende in wapene, ende komet ter vaert
 My te genaden ende mynen wille
 23590 Met in te doene, lude ende stille, [in
 Ende wetet wael ic en versekergeens dinca⁶
 Dan van der doet, des seker ic in un".
 Doe loech⁷ die Gigant, ende vragede doe
 Hoe hi hiete ende wie hi ware⁸ toe,
 23595 Ende beswoeren by sinen gelove⁹ daer;
 Doe zeide die koninck Artur daernaer:
 »Wildy¹⁰ my zeggen des ic in vragen sal,
 Ic sal in hieraf seggen die waerheit al".
 Doe gelovede hijt¹¹ hem ter stat.
 23600 Doe zeide die koninck Artur nadat:
 »Wetet wael dat ic des koninges sone was
 Uter-Pandragoens, sijt seker das,
 Ende hete¹² Artur ende ben¹³ komen nu
 Dit lant te besermene, seggic in,
 23605 Want dat mijn es, wetet gerede,
 Ende hebbet behuwet nu ter stede,
 Entie¹⁴ koninck selve¹⁵ Leodegan,
 Ende oec mede al¹⁶ sine man
 Hebben¹⁷ dat lant van my ontfæen,
 23610 Ende alle oec mede manscap gedaen".
 »Hoe¹⁸», zeide die koninck Rioen daernaer,
 »Bestu die koninck Artur vorwaer
 Ende Uter-Pandragoens sone mede,
 Die Angwise doet sloech gerede?"
 23615 »Ja", zeide hi, »ende nu willic weten
 Wie¹⁹ du best ende hoe²⁰ men dy sal
 [heten?"
 Ic segget dy, ic hete die koninck Rioen
 Ende tlant es onder mijn doen,
 Ende onder my sijn alle die lande alsoe
 23620 Al toter Heidene lande toe,
 Ende oec soudet mijn sijn bander²¹ syden,
 Waert²² dat men daerover mochte lyden,
- Maer neen dat nembermeer, sijt seker des,
 Also lange als daer bynnen es
 23625 Die leetlyke creature overeën,
 Ende dat es een mercsteen²³,
 Dien Judas daer warp, ende dat was
 Dat hijt lant gewonnen hadde tot das;
 Ende douder²⁴ seggen, dat also saen
 23330 Als die mercsteen²⁵ enwech es gedaen,
 Dat davenporten van Logres al
 Sullen²⁶ vergaen, beide groot ende smal,
 Entie²⁷ den mercsteen sal oec mede
 Enwech doen, hi moetene ter stede
 23635 In die goeffre dragen nadien [gesien,
 Van Sathanic, dat²⁸ hi nie meer en wert
 Want hi es van sulker manieren nu,
 Dat al gesien moet, dat seggic in.
 Nu weetstu wie ic ben ende hoe ic hete²⁹;
 23640 Maeric segget dy nu, dat ic niet meer en ete
 Also lange als ic dy levendich weet,
 Want van dy heb ic al dit leet,
 Dat ic ben verjaget, hebbic vernomen,
 Es my al te male van dy gekomen;
 23645 Hierombe sal ic hier wreken my
 En al mijn leet nu over dy".
 »By Gode", zeide Artur, »so staet in dan
 Lange te vastene; want wetet voertan
 Ic³⁰ en sterve van uwer hant nembermeer,
 23650 Ende ic ontsegge in nu voertmeer;
 Ende zijdy³¹ so koene³², so wreket in".
 Doe die Gigant dit hoerde nu,
 Quam hi tot hem ende toerde hem doe,
 Ende sloechen met sinen swaerde³³ alsoe,
 23655 Dat hi hem afloech daernaer
 Een sticke³⁴ van sinen scilde daer;
 Ende Artur reet op hem ter stede
 Ende dorsloech sinen helm, ende oec mede
 Die coffie³⁵ in die rechte syde,
 23660 Al doer, ende wondedene tien tyden³⁶,
 Ende en hadde dat swaert³⁷ niet gewent,
 Hi haddes die werelt verlaten sent;
 Ende als die Gigant gevoelde dit bloet,
 Wart³⁸ hi al te male verwoet,
 23665 Ende reetene an ende meende naer³⁹
 Metten armen hem grijpen daer;
 Maer Artur was licht ende ontspranc.

¹wo ²hiet ³den ⁴mene gy ⁵selven ⁶geen dinck
⁷lachgede ⁸were ⁹geloven ¹⁰wille gy ¹¹hie dat
¹²hiete ¹³bin ¹⁴unde de ¹⁵selven ¹⁶alle ¹⁷unde h.
¹⁸wo ¹⁹we ²⁰op ander ²¹weert ²²mersteen ²³de

oldern ²⁴solen ²⁵daer, Eng. *that* ²⁶wirt ²⁷ich ²⁸zijt
 gy ²⁹kone ³⁰zweerde ³¹stucke ³²coofde ³³ten tyde
³⁴zweert ³⁵waert ³⁶mende darnaer.

Ende al die wile, eer iet lanc,
 Quam daer Nasciens ende Adragant
 23670 Ende Hervi, ende brachten gejaget thant
 Ses Sennen, die alle koninge waren,
 Ende die aldus hieten twaren:
 Bahamins ende Matailes
 Ende Frenitars ende Brecaines
 23675 Ende Cohars ende Mahidrant;
 Dese koninge quamen daer vliende thant,
 Ende alsoe die koninck Rioen hevet vorsien
 Die ses koninge also sere vlien,
 Want dese herde stout' waren,
 23680 So dachte hy wel by dien' daernare,
 Dat hi doet soude bliven daer;
 So spranc hi op sijn ors daernaer.
 Ende daer hi opgeseten was doe
 Sloechen die koninck Artur soe,
 23685 Dat hi boech op dat gereide daer,
 Ende hadde hi noch mogen hem vorwaer
 Enen slach geven, hi haddene nu
 Ter' aerden doen tumelen, seggic in,
 Maer' dat ors verwaerde hem ter stede
 23690 Vanden slage, ende droechen enwech mede.
 Ende doene Artur enwech sach ryden
 Spranc hi op sijn ors tien tyden'
 Ende volgede hem na, al dat hi mach;
 Entie' koninck Rioen hem achter sach,
 23695 Ende sach waer hi op hem quam daer,
 Ende begondene te slane naer.
 Doe riep Bahamins die quam gevloen:
 »Gy latene hier; wat wildy' doen?
 Ter quader tijt zijdy nu gesceden'
 23700 Van uwen gesellen dus verre' ter steden''
 Als die koninck Artur dengenen alsoe
 Hoerde roepen, keerde' hy hem doe
 Ende sach waer diegene op hem quam daer,
 Ende gaf hem enen slach swaer,
 23705 Entie koninck Artur sloechen weder
 Dor die scouder'' alsoe daer neder,
 Dat men hem leveren ende longen sach;
 Doe kreet diegene, al dat hi mach,
 Ende brulede'' als een varre'' doe.
 23710 Ende doe die vijf koninge sagen also
 Den koninck Bahamins sware gewont,
 Waren'' si des erre ende liepen terstont

'stolt 'byden 'to der 'unde 'ten tyde 'unde de
 'wille gy 'gesceden 'vere 'kierde 'scolderen
 ''bolde ''vaer; Eng. *he cried and brayed as a bolt*
 ''weren ''op den ''noch ''wolde ''to desen ''ringe

Opten'' koninck Artur beide sere;
 Entie koninck, die min no'' mere
 23715 Vlien en woude'', deckede hem wale
 Metten scilde, ende tesen'' male
 Sloech hi daer doet twe der koninge
 Van den viven, ende also geringe''
 Quamen'' daer die drie gesellen doe,
 23720 Dese hier vor jageden alsoe;
 Ende alsoe die ander koninge dat sagen,
 Kenden''sise en begonden iagen
 Watsi mochten, sijn seker das, [was,
 Den wech, dien die koninck Rioen voren
 23725 Entie koninck Artur volgede hem naer,
 Dese niet laten (en) woude'' vorwaer.
 Nu swiget van hem daventure
 Ende sal seggen van Co. Ban ter ure
 Ende van Co. Bohort oec mede,
 23730 Dat hem nu gescede ter stede.

*Hoe'' die koninck Ban entie' koninck Bohort
 seven koninge jageden.*

Hier segget die historie voert
 Van den koninck Ban, als gy behoert
 Hebbet, dat hi iagede mede
 Drie koninge, sodat hise ter stede
 23735 Verhaelde op enen sconen plaen,
 Daer si hem keerden, sonder waen,
 Ende sloegen'' op hem alle daernaer,
 Watsi vonden hem tiene'' daer
 Van hoerre'' geselschap, die daer nu
 23740 Den koninck Ban opliepen, seggic iu;
 Maer die koninck Ban sloec den iersten''
 Dat hovet toten tanden toe, [doe
 Enten'' ander sloech hi ter steden
 Die scouder'' dor tote beneden,
 23745 Enten'' derden sloech hi daernaer
 Dat hovet van den buke daer.
 Ende mettien'' datsi daer streden,
 Quamen daer die vier'' koninge gereden,
 Die die koninck Bohort brachte gejaget.
 23750 Daer quamen op die tien koninge die so
 [versaget
 Die koninck Ban, ende so kort hielt daer
 Dat sine konden niet gevliden vorwaer'';

''quemen ''kanden ''wo ''slogen ''tjne ''ore
 ''irsten ''unde de ''myt den ''veer ''Eng. dui-
 delijker: *thei stode stify for ther thei overtoke a
 of her felowes that romne upon the kings Ban.*

- Dus quamen dese op hem gereden,
 Ende bleven alle veertiens¹ ter steden
- 23755 Houdende², entie koninck Bohoert,
 Diese vor hem daer brachte gevoert,
 Reet in hem ende stac enen daer,
 Dat hi doet bleef; daernaer
 Sloech hi enen andren dat hoeft af:
- 23760 Enten derden hi enen slach gaf,
 Dat hi viel van den paerde alsoe.
 Daer vont die koninck Bohort sinen broe-
 [der³ doe,
 Die wonder wrachte aldaer ter steden;
 Dus streden si daer onder hem beden
- 23765 Tegen die twaelve lange tijt.
 Binnen dat si sijn in desen strijt
 Quam die koninck Rioen, gequetset seer
 Van den twee wonden, die hem gafeer
 Die koninck Artur; ende doe hi sach
- 23770 Den strijt, sloech hi daerin dat hi mach,
 Want hi herde toerneck was doe;
 Ende hi sloech den koninck Bohort alsoe,
 Dat hi metten paerde vil⁴ daer
 Ter aerden neder, ende daernaer
- 23775 Quamen⁵ die ander op hem doe⁶,
 Ende wonden ende quetsedene toe⁷;
 Want sijn ors lach op sine been
 Ende en konde hem geweren niet, dat sceen;
 Ende ombedit was die koninck Ban,
- 23780 Ombe sinen broeder⁸, een droevech man,
 Ende hi verhoef sijn swaert ter steden
 Daer hi Magloras, den koninck, mede
 Dat hoeft afsloech, ende enen ander daer,
 Dien dorsloech hi dwers daernaer.
- 23785 Dus hielt hi boven den broeder⁹ daeran
 So lange, dat hi sijn leven gewan
 Van onder dat ors, ende binnendien
 Quamen die drie¹⁰ koninge getien¹¹,
 Die die koninck Artur iagede nu,
- 23790 Entie drie¹² gesellen, seggic iu,
 Die gy hier vor hoerdet¹³ nomen.
 Doe si so verre nu sijn gekomen,
 Entie koninck Artur hier hevet gesien
 Den koninck Rioen vechten mettien¹⁴
- 23795 Tegen koninck Bohort ende koninck Ban,
 Die te voet stonden, verhoef hi dan
 Sijn swaert ende sloech Martaïlle
- Op sine scouder¹⁵ met groten wille, [bloet
 Dat hine ontlede ende men sach daer¹⁶
- 23800 Leveren ende longen, ende hi vil doet;
 Entie koninck Bohort spranc op sijn ors doe
 Ende ginc den koninck Rioen toe,
 Ende aloechen opten helm aldaer,
 Dat hi hem des afsloech daernaer
- 23805 Een quartier, maer¹⁷ hi ne hadden niet
 In dat hovet gewont. Als Artur dit siet,
 Sloech hi in ende sine gesellen mede;
 Doe wart daer doet geslagen ter stede
 Minodap ende Bafirnes,
- 23810 Ende Golirans ende Margoles.
 Des was die koninck Rioen erre nu,
 Want dat waren¹⁸ sine mage, seggic iu;
 Doe verhoef hi dat swaert ende sloech so
 Opten¹⁹ scilt Artur, den heer, [seer
- 23815 Dat hine clovede toter bokelen toe,
 Ende tewaert²⁰ inne stekende bleef doe
 So vaste, dat hijs²¹ met negenen²² dingen
 Niet weder wt en konde gebringen.
 Doe gaf die koninck Artur, al warm,
- 23820 Den koninck Rione enen slach opten arm,
 Dat hine quetsede herde seer;
 Doe liet dat swaert gaen die heer,
 Ende Artur liet oec den scilt vallen doe²³,
 Want hi hem verwoech, ende reet hem
 [toe²⁴,
- 23825 Entie koninck Rioen nam hem daernaer
 Metter scouder²⁵ ende woude hem daer
 Met hem voeren met crachte nu,
 Ende alsoe haddi²⁶ oec, zeggic iu,
 Hadde hijs²⁷ stade gehat allene;
- 23830 Doe nam Artur sijn ors, na datgene,
 Ombe den hals ende hielt hem daer aen²⁸
 So vaste, dat hine niet van daen²⁹
 Gebringen en konde met negenen³⁰ dingen.
 Doe die koninck Ban sach die worstelingen,
- 23835 Hadde hi anxt³¹ ombe den koninck Artur
 Ende sloech met sporen ginder toe³² [doe³³
 Ende verhoef sijn swaert ter stede
 Daer hi den koninck Rione mede
 Onder die scouder³⁴ stac ene wonde.
- 23840 Doe hem die koninck voelde ter stonde
 Alsoe sere gewondet vorwaer,
 Ende hi sine liede³⁵ verslagen sach daer

¹veertiens ²holdene ³broeder ⁴vil ⁵quamen ⁶do
⁷geteen ⁸dre ⁹hoerden ¹⁰mytteen ¹¹scolderen
¹²dat ¹³mer ¹⁴weren ¹⁵op den ¹⁶dat sweert ¹⁷he

des ¹⁸genen ¹⁹do, to ²⁰scolderen ²¹hadde he ²²an,
 dan ²³angest ²⁴sculder ²⁵lude.

Hadde hi anxt¹ ende ginc vlien
 Wat hi mochte, ende mettien²
 23845 Vermaledyede hi sinen God ende sine eer,
 Ende swoer dat hi nembermeer
 En raste³ hi en sal gewroken wesen;
 Want als hi te lande komet na desen
 Soude⁴ hi so vele liede ontbieden dan,
 23850 Dat negeen⁵ lant no geen man
 Daertegen soude⁶ mogen gestaen,
 Ende dan soude⁷ hi Artur doen doet slaen
 Ochte⁸ doen hangen, ocht⁹ doen villen met
 Ende al sine helper¹⁰, dat wet,
 23855 Ende al Bertanien¹¹ slechten¹² daernaer
 Ende al doden, dat hi vint daer.
 Dus voer enwech die koninck Rioen
 Toernech ende onblyde ombe sijn doen,
 Ende reet so lange dat hi quam
 23860 Te sinen lande, maer hi en vernam
 Van sinen lieden, cleen ochte¹³ groet,
 Of si levendech waren ochte¹⁴ doet.
 Daerna quam die koninck Ban gegaen
 Ten koninck Artur ende vragedem saen,
 23865 Hoe¹⁵ dat met hem stonde daer¹⁶
 Of hi iet¹⁷ sere gequetset waer¹⁸.
 Hi seide: »ic en hebbe negeen arch nu,
 Maer ic hebbe gewonnen, seggic iu,
 Huden dat scoenste ende dat beste swaert¹⁹»
 23870 Ende dat meer goedes²⁰ es waert²¹
 Dan enech in der werelt es,
 Des ben ic seker ende gewes²².
 »Waer es dat?» zeide die koninck Ban;
 »Ic salt in togen²³», zeide hi dan;
 23875 Doe stont hi van sinen orse daer
 Ende trac dat wt sinen scilt naer²⁴,
 Ende hinc dat ombe sinen hals alsoe,
 Ende spranc weder op sinen ors doe,
 Ende togedet²⁵ den koninck Ban daer nu,
 23880 Die dat sere prysede, seggic iu,
 Ende zeide: »nu geve ons God aventure,
 Daer wy dit swaert saen proeven ter ure
 Of dat also goet es alset²⁶ es scone²⁷.
 Dat en sal niet²⁸ lyden na datgone,
 23885 Si en sullen vinden aventure so koene²⁹,
 Daer si genoeg an sullen hebben te doene;
 Maer ic zwige van hem voertan

Ende sal seggen van den koninck Leodegan.

*Van den koninck Leodegan ende van sinen
 gesellen.*

Ons segget daventure, twaren,
 23890 Doe die Sennen gesconfiert waren,
 Dat die koninck Leodegan jagede doe
 Stoutelike thent³⁰ in die nacht toe,
 Ende sloech vele Sennen doet daeran.
 Doe geviel, dat koninck Leodegan
 23895 Ende Cleodales gesceden waren
 Van haren lieden³¹ ende quamen³² gevaren
 In enen foreest in den nacht alsoe,
 Endet³³ was herde donker doe,
 Want die koninck Artur ende Leodegan
 23900 Ende sine twe ende veertich gesellen
 Noch die heren van der tafelronden[voertan
 En keerden niet³⁴ vor dien stonden
 Dattet³⁵ dach was, maer dauder³⁶ gemene,
 Die keerden des avendes thneswaert³⁷
 [allene.
 23905 Maer daventure secht³⁸ hier dat Leodegan
 Ende Cleodales, sijn drossate, voertan
 Jageden Caulus³⁹ ende Ydorasse
 Ende Lamathoure ende Dorilasse;
 Ende alsise lange hadden daer
 23910 Gejaget, verhaeldensi se daernaer
 Ende haerre⁴⁰ gesellen hondert mede
 Ende veertich hondende⁴¹ tener stede;
 Doe die vier koninge zagen, die daer vloen,
 Datsi soccoers⁴² daer vonden doen,
 23915 Doe keerdensi hem ombe ende sagen,
 Datsi twe maer⁴³ daer en iagen;
 Doe liepensi hem op sere nadas
 Ende onder enen eyke, daer dat scone was,
 Ontbeiden die twe daer alsoe;
 23920 Daer wart die koninck Leodegan doe
 Daer neder gesteken ende sijn ors mede;
 Also Cleodales dit sach ter stede,
 Beette⁴⁴ hy neder ende help hem daer
 Dat hy op sijn ors quam daernaer,
 23925 Ende bat hem dat hi enwech rede,
 Hi soude vor hem bliven ter stede.
 Also dit die koninck hoerde suchte hy

¹angest ²myt deen ³reste ⁴solde ⁵geen ⁶offte ⁷off
⁸hulper ⁹britanyen ¹⁰slichten ¹¹off ¹²wo ¹³darnaer
¹⁴icht ¹⁵weer ¹⁶zweert, weert ¹⁷guedes ¹⁸tonen
¹⁹treckede ²⁰toende dat ²¹alze dat ²²nicht ²³kone

³⁰stoltelike went ³¹luden ³²quemen ³³unde dat
³⁴nicht ³⁵dat dat ³⁶andern ³⁷to huswert ³⁸zeget
³⁹Caulus ⁴⁰erre ⁴¹holdende ⁴²holpe ⁴³meer; doch
 zie 't Eng. and saugh they were but twogyns ⁴⁴beitte.

- Ende hadde grote ontfermnesse daerby,
Ende berouwede¹ hem herde sere saen,
- 23930 Dat hi tegen hem hadde mesdaen,
Ende zeide tot hemselven, seggic iu,
Hi soude hem dese doget lonen nu;
Die Sennen liepen hem op ter stede,
Ende si weerden² hem sere mede
- 23935 Entie eyke help hem wael daer; [naer.
Men konde hem van achter niet komen
Ende al dese wile geviel³ oec mede,
Dat Gwinemar ende Synados bede
Jageden seven Gigante alsoe;
- 23940 Daer quamen⁴ op vijflich Sennen doe
Ende si volgeden hem doe so nare,
Datsi in die vijflich gejaget waren
Eer si dat iet wisten al bloet.
Doe wart die strijt herde groet,
- 23945 Want die twe waren herde koene;
Ende niet lanc na desen⁵ doene
Quam hem een ridder te hulpe nu;
Ende al dese wile, dat seggic iu,
Dat dese⁶ aldus daer nu streden,
- 23950 So jagede Antor daer ter steden
Die Sennen, ende Keye ende Griflet
Ende Lucam ende Amorasias met
Ende Arogans ende Cladiese
Ende Abechin ende Blioberise
- 23955 Ende Galesconde ende Galegresante
Ende Keyadijn. Dese twaelf⁷ seriante
Jageden die Sennen in den foreest
Ende sloegen⁸ se doet alre meest,
Ende jagedense so lange daer,
- 23960 Datsi quamen in enen plaen daernaer,
Daer si vonden den koninck Pantyne
Met tweenhondert Sennen in scine;
Ende also vro also die twaelve sagen
Sijn si haestelic iu hen geslagen
- 23965 Met groter crucht; doe duurde daer
Die strijt toter middernacht wel naer.
Dus vochtensi nu te dier steden:
Die koninck Leodegan ende Cleodales
Tener⁹ stat, ende Gwinemar [streden
- 23970 Ende Synados tener⁹ ander¹⁰ vorwaer;
Entie¹¹ van der tafelronden mede
Die streden daer ter derder¹² stede, [wet,
Ende ter vierder¹³ die koninck Artur, dat
- Ende koninck Bohort ende koninck Ban
[met.
- 23975 Ende dander waren alle ter stat waert
Ende also daer quamen¹⁴ waren¹⁵ si ver-
[vaert;
Ombedat die koninck Artur ende koninck
[Ban
- Entie¹¹ koninck Bohort ende Leodegan
In der stat nu niet en waren,
23980 Meenden¹⁶ si dat si doet sijn, twaren,
Ende hadden des rouwe herde groet;
Ende ombedit sloegen¹⁷ si daer al bloet
Haer¹⁸ tenten vor die stat alsoe
In der¹⁷ prayerie, die daer stont doe.
- 23985 Ende in desen doene als¹⁹ dit was,
Was Merlijn oec gevolget nadas
Met siner banier wel tiendusent Seynen
Ende brachtese gejaget in enen pleynce,
In enen dale tuscen twe berge toe;
- 23990 Ende dese leide die koninck Galaät doe,
Die here van den lande dier²⁰ syden was.
Ende doe si quamen¹⁴, aijt seker das,
Makede Merlijn een chantement,
Ende dade daer komen een water ontrent,
- 23995 Dat herde groet ende stuer was daer,
Datsi niet vorder en dorsten naer²¹
Riden, ende so in angeste waren,
Datsi weder wouden keren²², twaren.
Doe sagensi enen nevel so groot
- 24000 Die hem so grote donkerheit doet,
Datsi nergent en mochten riden;
So moesten²³ si daer bliven ten tyden,
Wantsi vorwaert no achterwaert mede
En dorsten varen daer ter stede;
- 24005 Ende waerombe Merlijn dit dede nu,
Sal ic hier al vertellen iu,
Want in die merse²⁴ van Carmeliden
Lach een herde goet lant tien²⁵ tyden
In dese syde an des koninck Ricoens lant.
- 24010 Entie¹¹ koninck daeraf hiet Amant,
Ende op desen koninck hadde vordas
Die koninck Uter-Pandragoen, doe hi
levende was.
Lange georloget²⁶ op dat lant,
Ombedat sijn man die koninck Amant
- 24015 Niet werden en woude; maer nochtan

¹berow; doch zie 't Eng. *and repents in his herte*
²werden ³gevel ⁴quemen ⁵desen ⁶dese ⁷twaelf
⁸slogen ⁹to ener ¹⁰andern ¹¹unde de ¹²derden

¹³veerder ¹⁴weren ¹⁵menden ¹⁶er ¹⁷de ¹⁸al ¹⁹de
²⁰darnaer ²¹kieren ²²mosten ²³martse ²⁴ten
²⁵orlogede he lange.

- Orlogede hine so lange, dat hi wan
Enen herde riken casteel daernaer
Die Caroie hiet, wet vorwaer;
Entien¹ casteel hadden te leene
24020 Driehondert ridders², als in desen gemene
Datsine elk³ jaerlykes, twaren,
Twe maent sculdech thoudene waren,
Welke tijt dat men woude in den iaer;
Entie heerscap daerof duerde⁴ aldaer
24025 Twintich milen verre daeromtrint;
Enten casteel gaf Uter-Pandragoen sint
Den koninck Banne ende sinen broeder
[mede,
Bohorde, ende hem te blivene ter stede
Ende oec horen ervenden embermeer⁵;
24030 Wantsi hem geholpen hadden seer
In sinen orloge; ende daerna thant,
Doe sine hadden in hore hant,
Gaven⁶ sine Gwinebande daernaer,
Horen broeder⁷, die doe was vorwaer,
24035 Die beste van nigromancien, dien⁸ men
[vant,
Ende oec ten wapenen een vrome seriant;
Entie koninck Amant was droevech des,
Dat sijn casteel verloren es,
Ende als hi sach, dattie⁹ koninck Artur nu
24040 In Carmelide was, dat seggic iu,
Entie Sennen in sijn lant mede, [stede
Doe dachte hi, soude hi des embermeer
Ochte¹⁰ stonde verkrygen, dat hi vorwaer
Sinen casteel mochte winnen daernaer,
24045 Dit soude nu met rechte wesen;
Hi ontboet sine liede na desen,
Sodat hi hadde sevendusent man,
Ende voer enwech so lange daeran,
Dat hi quam varende in dat dal,
24050 Daer die tien¹¹ dusent Sennen lagen¹² al,
Daer se Merlijn dade bliven also [vro
Als gy voert hoerdet¹³, entes¹⁴ morgens
Was dat water enwech, ende twas
Herde scoen weder; ende nadas
24055 Geredensi hem ende reden van daer,
Ende te hant gemoeten¹⁵ si naer
Den koninck Amante met sinen lieden¹⁶;
Doe meenden¹⁷ si in dien¹⁸ tyden,
- Duttet¹⁹ des koninck Leodegans liede²⁰
24060 Die hem gevolget quamen²¹ nare²², [waren
Ende sloegen²³ in hem daer ter steden;
Doe wart daer herde seer gestreden.
Hier latic dese dus striden nu,
Ende sal van Artur seggen iu, [hoert²⁴
24065 Die den koninck Ban enten koninck Bo-
Dat swaert togede, als gy hebbet gehoert²⁵,
Dat hi nu gewonnen hadde daer,
Datsi sere pryseden vorwaer.
Doe reden si daer onder hem drien²⁶
24070 Te Deneblasewaert; mettien²⁷
So hoerden si grote slage daer
Eer si iet verre reden vorwaer,
Ende twas donker daer si reden
In den bosc, ende doe ter steden
24075 So en scen die mane niet doe;
Daer si die slage hoerden alsoe,
Derwaert redensi dapperlike naer,
Daer vondensi Synados ende Gwinemaer,
Maer den derden kenden²⁸ si meer no min.
24080 Doe si dit sagen²⁹ sloegensi in,
Ende dodent³⁰ al dat voer hem quam;
Daer proevede Artur, als ict vernam³¹,
Malminadorse, dat goede swaert³²,
Want eer die strijt geindet waert³³,
24085 Sloech hi daarmede doet tien Gigante.
Doe die Sennen, die quade³⁴ seriante,
Hem sagen sulc wonder maken daer,
Gingensi vlien alle daernaer.
Doe volgedensi hem daerna ten steden,
24090 Maer si en sijn niet verre gereden,
Si en hoerden echt geclanck daeran
Met swaerden; doe zeide die koninck Ban:
>My dunket, dat wy ons sullen nu
Al die nacht meyen, seggic iu,
24095 In desen bosce³⁵ met strydene mede³⁶.
>By Gode, dat es my lief³⁷, zeide ter stede
Die koninck Artur, >so sal ic daeran
Mijn swaert te rechte proeven³⁸ dan³⁹.
>Hoe⁴⁰, en hebby⁴¹ dat noch niet geproe-
[vet⁴² ?
24100 >Neen ic, here⁴³, zeidi, >also alst⁴⁴ behoe-
Want der Sennen was te luttel goet [vet⁴⁵,
Ende gy ende dander sloegense doet,

¹ande den ²ritters ³elker ⁴durde ⁵embermeer
⁶geven ⁷oren broder ⁸den ⁹dat de ¹⁰ofte ¹¹tijn
¹²legen ¹³hoerden ¹⁴unde des ¹⁵gemoten ¹⁶luden
¹⁷menden ¹⁸den ¹⁹dat dat ²⁰lude ²¹quemen ²²na-

ren ²³slogen ²⁴Bohort, gehort ²⁵dren, myt den
²⁶kanden ²⁷segen ²⁸doden dat ²⁹ik vornam ³⁰sweert,
wart ³¹quaden ³²dessen busche ³³proven ³⁴wo ³⁵heb-
be gy ³⁶nicht geprovet, behovet ³⁷als dat,

- Sodat ict' na minen wille doe
Niet en konde geproeven daer alsoe".
- 24105 Doe loechen³si sere ombe sine woert;
Dus quamensi gereden voert
Ende vonden die twaelf ridder⁴ vechtende
Tegen hondert Sennen, seggic iu; [nu
Daer sloegensi in ende vochten alsoe,
- 24110 Datsise alle doet sloegen doe
Tote veertiene⁵, die hem ontvloen alsoe.
Daer proevde Artur sijn swaert doe
So wael⁶, dat hi zeide ter stat
Dat Caliburnus iegen dat
- 24115 Ene bone niet waert en ware⁷;
Dus voerensi in goeden hogen daernare
Ende blyde, ombedatsi daer ter stede
Die twaelve bescut⁸ hadden mede.
Doe quam daerop Merlijn ridende nu,
- 24120 Die sere nu riep, dat seggic iu,
Opten⁹ koninck Artur, ende zeide: »heer,
Nu haestet iu een luttel meer,
Nu vaert ende bescuddet den koninck
[Leodegan,
Die nu vecht tetegen hondert man
- 24125 Ende oec twintich, hi ende Cleodales,
Ende si sijn¹⁰ beide te¹¹ voet, sijn seker des,
Want haer orse sijn¹² gesteken doet
Onder hem; nu volget my bloet".
Ende si volgeden hem, ende aldaer
- 24130 Vloech den drake uten¹³ monde vorwaer
Groete vlamme van viere¹⁴ nu,
Daer si mede by sagen, seggic iu.
Doe reden die een ende twintich gesellen
Datsi quamen toten eyke toe, [alsoe
- 24135 Daer si sagen Cleodales ende Leodegan,
Die den eyke vaste stonden an,
Ombedatse nieman¹⁵ van achter en soude¹⁶
Mogen bestriden met gewoude,
Ende wat hem toe quam van voren
- 24140 Moeste¹⁷ daer die¹⁸ doet bekoren.
Doe Merlijn sach genen strijt
Ende sine gesellen, des seker sijn,
Doe sloegensi in, ende daernaer
Wrachtensi dat meeste wonder daer,
- 24145 Dat ieman (oit) sach met ogen,
Daer en konde nieman¹⁹ vor hem gedogen;

¹ik dat ²lachgeden ³twelf ritter ⁴veerteyne ⁵wal
⁶were ⁷bescud ⁸op den ⁹sin ¹⁰to ¹¹sint ¹²ut den
¹³vure ¹⁴neman ¹⁵ne solde ¹⁶moete ¹⁷den ¹⁸neman
¹⁹se dat ²⁰der ²¹to onder ²²unde de andern ²³on-
suet ²⁴begonde ²⁵er ²⁶quemen, vernemen ²⁷was daer

- Maer in dat leste hadden sijn²⁸ haest ge-
[noech,
Want die Gigante daden hem ongevoech,
Dier²⁹ daer was wel sestich onder.
- 24150 Doe Merlijn sach die sine tonder³⁰,
Reet hi besyden in den foreest aldaer
Ende beide een luttel daernaer;
Doe quam hi weder ende brachte doe
Dertich ridder van der tafelronden daertoe,
- 24155 Die groten moert wrachten nu.
Daer stredensi so lange, seggic iu,
Datsi den koninck Leodegan ter stede
Daer bescudden ende Cleodales mede,
Ende sloegen die rese ende dander³¹ doet,
- 24160 Datter hem maer sevene ontstoet³².
Doe leidesse Merlijn uten bosce daer,
Ende doe si daer wtquamen, wet vorwaer,
Began³³ dat te dagene; doe reden si saen
Daer si haer³⁴ tenten sagen staen;
- 24165 Ende doe si in haer³⁵ tenten quamen³⁶
Ende haer³⁷ liede dat vernamen³⁸,
Wasser³⁹ grote feeste ter stede;
Daerna gingensi hem rasten⁴⁰ mede
Ende sliepen een luttel nadat;
- 24170 Ende na den slape waren ter stat
Die tafelen gereet ende men ginc eten,
Ende na den etene, gy sult weten,
So dade die koninck Leodegan
Al dat goet vor hem brengen dan,
- 24175 Dat in den stryde gewonnen was,
Dat deelde men daer doe, sijn seker das,
Den⁴¹ koninck Artur enten⁴² koninck Bo-
Enten⁴³ koninck Ban also voert⁴⁴, [hoert⁴⁵
By Merlijns rade, dat hemselven daer
- 24180 Een penninck niet en bleef vorwaer.
Doe dat goet also gedeelt was,
Dade die koninck te wetene na das
In dat koninckryke overal,
Den jongen batselieren, groot ende smal,
- 24185 Waer⁴⁶ daer ieman die wille winnen daer
Ende met hem woude varen daernaer,
Hi soudene rike maken, God weet;
Ic segge iu, dat niet lange en leet,
Hi en hadde daer wel xx⁴⁷ batselcer,
- 24190 Ende hi hadder oec gehat wel meer,

²⁸resten ²⁹de ³⁰unde de ³¹Bohort ³²In 't Eng.
daarentegen: and Arthur it departed be the counsaile
of Merlyn, that the kynge Leodegan would not meddle
therin ³³weer.

- Hadde hi gewilt; maer neen, hy;
 Hi en woude niet dattet lant ydel sy
 Ende ongemannet oec mede.
 Ende na desen doene¹ reet enwech gerede
- 24195 Die koninck Bohort ten² castelewaert³
 Van Caroië, met snelre vaert⁴,
 Ombe dien⁵ bescuddene nu daernaer
 Tegen den koninck Amante vorwaer;
 Want Merlijn dade hem verstaen,
 24200 Als ic iu hier vor zeide saen,
 Datten die koninck Amant woude winnen;
 Dus voer hi enwech hierenbinnen,
 Ende nam met hem vijfduzent man
 Wael te harnas, ende reet dan⁶
- 24205 Met sinen lieden⁷, datsi quamen,
 Daer⁸ si den casteel van Caroië vernamen,
 Daer si wael inne waren ontfaen.
 Nu sal ic iu aventure doen verstaen
 Van den koninck Galaät, ende oec mede
 24210 Van den koninck Amante ter stede.

*Van den koninck Amante, ende van den koninck
 Bohorte, ende van Gwinebande, sinen
 broeder⁹.*

- Daventure segget ter stat,
 Dat groet die strijt was nadat,
 Daer Amant vergaderde na desen
 An den koninck Galaät metten resen,
 24215 Dier tien¹⁰duzent was, wael opgeseten,
 Tegen sevendusent, suldy¹¹ weten.
 Daer wart een vreeslyc¹² strijt gedaen;
 Maer in dat inde¹³, wetet, sonder waen,
 So wart die koninck Amant gesconfiert,
 24220 Ende eer die strijt was gefiniert
 So bleef daerbinnen van Giganten dan
 Vijfduzent doet, ende voertan
 Van des koninck Amantes lieden daernaer
 Bleef er driedusent doet vorwaer.
 24225 Ende doe die koninck Amant gesconfiert
 Was hi droevech ende reet nadas [was,
 So verre dat hi in enen bosce quam,
 Daer hi des nachtes sine herberge nam,
 Entes¹⁴ morgens quam hem niemaer¹⁵
 24230 Dat die koninck Bohort gevangen waer¹⁶

¹done ²to den ³wart ⁴den to ⁵van dan ⁶luden
⁷dat ⁸broder ⁹der tijt ¹⁰zole gy ¹¹vreeslyck ¹²ende
¹³unde des ¹⁴niemeer, weer ¹⁵heim. ¹⁶speer ¹⁷weent
¹⁸solewy ¹⁹mytdeen ²⁰duchte ²¹mede ²²Artur, ur

- Toten casteel van Caroië; doe seide hy
 Tot sinen hemeliken¹⁷ rade, dat hy
 Enen spie¹⁸ hemelike¹⁹ senden soude,
 Ende gaen liggen selve met gewoude
- 24235 So hi den castele naest kan,
 »Ende als si wt wanen²⁰ trecken dan
 Sullewy²¹ op hem komen onversien,
 Ende op hem stryden mettien²²;
 Dese raet dochte²³ hem allen goet.
 24240 Binnen desen doene²⁴, des sijt vroet,
 Dat dit gesciede, nam orlof saen
 Die koninck Artur, sonder waen,
 Ende oec met²⁵ die koninck Ban
 An den koninck Leodegan;
 24245 Doe vragede hi den koninck Artuer²⁶:
 »Here²⁷, zeide hy, »te welker uer²⁸
 Ende te welker tijt, segget²⁹ my nu,
 Sal mijn dochter gekroent sijn van iu?»
 Doe zeide Merlijn, dat hi moet varen
 24250 In dat konincrike van Bonewyc, twaren,
 Eer hi sine dochter nemen soude³⁰.
 Doe zeide hi hem daer also houde³¹
 Redene, waerombe dat waer³² nu,
 Maer dat was in hemeliken rade, seggic iu.
 24255 Doe dit Leodegan³³ hevet verstaen
 Doe bat hi den koninck Artur saen,
 Dat hi wederquame³⁴ so hy ierst kan.
 Merlijn seide doe weder daeran:
 »Men darf daerombe niet bidden nu,
 24260 Hi sal dat gerne doen, seggic iu³⁵.
 Daerna nam orlof die koninck Artuer³⁶
 An Jenovren, diene ter uer³⁷
 Custe an sinen mont soetelike³⁸
 Ende bat hem herde vriendelike³⁹,
 24265 Dat hi scire wederquame daer,
 »Want nembermere⁴⁰; zeide si, »vorwaer
 En⁴¹ ben ic blyde, gyne zijt komen⁴².
 Aldus hevet hi orlof genomen,
 Eeue an al die van den hove daer
 24270 Nam hi orlof, ende daernaer
 Dade⁴³ oec datselve die koninck Ban;
 Ende doe namen⁴⁴ si enen bode daeran,
 Ende senden te⁴⁵ koninck Bohorte nu
 Toten castele van Caroië, seggic iu,
 24275 Ende ontbodene⁴⁶, dat hi te⁴⁷ Bredegan

¹⁷zeeget ¹⁸solde, holden ¹⁹weer ²⁰koninck L.
²¹queme ²²sot, vrend. ²³So ne ²⁴dede, nemen
²⁵to ²⁶ontboet em.

- Tot hem quame¹, ende sine man;
Si zonden sijns ontbeiden daer.
Entie³ bode reet enwech daernaer,
Endehi voer met sinen twintichdusent man
- 24280 Die hi hadde onthouden⁴ voertan,
Ende zijn opten wech komen nu;
Entie³ bode, daer ic afzeide iu
Es toten koninck Bohort komen mede,
Ende zeide hem sine boetscap⁵ ter stede.
- 24285 Doe die koninck Bohort die boetscap⁵ ver-
Trac hi te hant daer metter⁶ spoet, [stoet
Ende Gwinebant, sijn broeder⁷, reet
Met hem wtwaert, God weet;
Doe voerensi so lange datsi quamen
- 24290 In dat sorgelike foreest te samen,
Dat sint oec geheten⁸ was
Dat wout souden keren, zijt seker das,
Als iu dit boec sal seggen hiernaer.
Doe die koninck Bohort, wet vorwaer,
- 24295 Ende Gwinebant, sijn broeder, quamen
In den foreest, haddensi daer te samen
Also luttel met hem also veertich man,
Ende si reden in den foreest voertan,
Sodat si enen wech daer vonden
- 24300 Ende ene wonderlike aventure, ten stonden,
In ener sconer⁹ stede, die daer stoet;
Want si vonden, des zijt vroet,
Den scoensten, dien si ie zagen
Van riddren¹⁰ ende vrouwen in horen dagen;
- 24305 Ende bandersyde vondensi sittende mede
In enen setel, daer ter stede,
Die scoenste ioncfrou die mochte wesen;
Niet¹¹ verre van haer¹² sat na desen
Een ridder wel van hondert iaren
- 24310 Die den dans dade bewaren;
Doe die koninck Bohort sach die ioncfrou
Beete hy ende sijn broeder daernaer, [daer
Ende doese die joncfrouwe komen sach,
Stont si op so si ierst mach,
- 24315 Entie³ koninck groetese daer nu
Ende si dankede hem des weder, seggic iu.
Ende si gingen daer sitten in dat groene
Ende besagen¹³ den dans nadas; [gras
Ende Gwinebant besach die ioncfrou daer,
- 24320 Die hem so wel beviel¹⁴ daernaer,
Dat hi sijns selves al nu vergat
- Van groten gedochte¹⁵, daer hi inne sat.
Doe zeide die ioncfrou, daer si toehoren:
»Tener goeder tijt waer¹⁶ hi geboren
- 24325 Die altoes sulke feeste, als dit es,
Mochte hebben ocht¹⁷ gelyke des,
Also lange als hi leven zoude¹⁸.
Gwinebant zeide, also houde¹⁹:
»Joncfrouwe, wildy, dese feeste mede
- 24330 Suldy²⁰ altoes hebben ter stede".
»Daeran", zeidesi, »en salt bliven niet,
Ic en salt wael willen wat des gesciet;
Nu secht my also hoe²¹?— »Ic zegget iu:
Woudy²² myne vriendinne²³ wesen nu,
- 24335 Dat in dier manieren²⁴ alle die hier quamen
Souden bliven dansende te samen
Toter²⁵ tijt dat een ridder daer
Comen soude, die vor no naer²⁶
Valsceit tegen minne en dede,
- 24340 Ende oec moeste hi die beste sijn mede,
Die by synen tyden soude wesen".
Doe zeide die ioncfrou te deesen,
Dat sijt gerne soude doen alsoe
Indien dat hi den dans makede doe.
- 24345 Gwinebant zeide: »des ben ic greeet";
»Ende ic oec", zeidesi, »God weet".
Doe ontfinc Gwinebant die maget,
Die haer selve²⁷ daer op draget;
Doe zeide die oude ridder ter stede
- 24350 Hi wonder²⁸ sinen setel toe geven mede,
Daer die getrouwe²⁹ ridder op sitten soude;
»Ende ic geve daertoe myne krone van
[goude",
Zeide die koninck Bohort, »te deser joie
Die ic nu brenge van Caroië,
- 24355 Dat die ridder mede gekronet sal sijn daer
Brake³⁰ die dans by hem vorwaer".
Ende Gwinebant makede den dans nu,
Dat hi niet en cesseerde, zeggic iu,
Toter tijt dat soude³¹ komen mede
- 24360 Een ridder, die nie tegen minne en dede,
Sonder also lange als si aten³² dan;
Ende na den eten gingensi weder an.
Doe hi dat gemaket hadde, bat hem daer
Die joncfrouwe, dat hi makede daernaer
- 24365 Een ander spel ombe horen wille doe,
»Dat nembermeer en breke daertoe

¹queme ²unde de ³onthouden ⁴bodescap ⁵myt der
⁶broeder ⁷gehieten ⁸sconen ⁹rittern ¹⁰nicht ¹¹er
¹²besagen ¹³bevel ¹⁴gedanken ¹⁵weer ¹⁶off ¹⁷solde

holde ¹⁸zole gy ¹⁹wo ²⁰wolde gy ²¹vrendinne ²²in
den m. dat ²³tote der ²⁴ne darnaer ²⁵er selven
²⁶wolde daer ²⁷getruwe ²⁸breke ²⁹solde ³⁰eten.

- Daer al die werelt af spreke bloet
Van groten wonder na myner doet".
Doe makedi¹ haar een scaecspel boude²
24370 Daer dat ene deel af was van goude³
Ende tander van yvoren bene claer.
Doe hi dat beide gemaket hadde daer,
Bert⁴ ende spel, sodat daermede
Iegelic⁵ mochte spelen ter stede,
24375 Dade hi sine nigromancie daertoe,
Dat alle diegene, die daer alsoe
Tegen gingen sitten, ombe spelen,
Welke tijt datsi trecken selen⁶
Es dat Oude of Rock of Vinde,
24380 Dat daer een tegenkome met geninde
Van denselven dathi trecket daer,
Ende hi nembermeer vorwaer
So wael en spele, hi en werde mat,
Hoe dicke dat hi spele ter stat,
24385 Ende tspel mach nembermeer gemat wese:
Tote des maels, dat daer⁷ komet te deesen
Die beste ridder⁸, die in der werelt es,
Ende oec moet hi sijn, sijt seker des,
Coninges kint ende koninginnen mede,
24390 Die hem verweren sal ter stede.
Aldus makede daer Gwinebant
Dat scaecspel enten⁹ dans te hant.
Daerna dede hi menech scone spel
Ende leerde der joncfrouwen so wel¹⁰,
24395 Datsi menege dinc dede nadas,
Sint dat Gwinebant doet was,
Ende si dede sint keren ten¹¹ casteel,
Entie danse te Menragueel
Maken¹² in der stat sonder name¹³;
24400 Dit brachte toe die joncfrou bequame
Als gy hierna wel sult verstaen.
Ende Gwinebant nam die joncfrou saen,
Entie koninck Bohort es van daer gesceden;
Ende dit hadde algader doen beleden
24405 Die koninck Amant, ende wiste wael das
By onen spie¹⁴, dat hi gesceden was
Van den casteel van Caroi nu,
Ende nam sine vijf hondert man, seggie iu,
Die hem bleven waren¹⁵ in den strijt;
24410 Daermede lach hi hemelike ter tijt
In dat wtwaren van den foreeste daer,
- Daer die koninck Bohort riden soude naer,
Daer dede hi sine tenten slaen;
Entie koninck Bohort reet enwech saen
24415 Doe die danse gemaket was,
Die alsulc was, als ic dat las,
Dat alle die ridders die daerna quamen,
Alle bleven dansende te samen,
Totedat Lancelot quam van den Lac
24420 Die daerna den dans tebrac
Ende tsaecspel wan, ende sende dat
Der koninginnen Jenovren ter stat.
Ende ombedat al die daer quamen toe,
In dat foreest bleven dansende alsoe,
24425 So hiet men dat sint, weet vorwaer,
Den wout sonder keren daernaer.
Dus es dese dinc nu gesciet,
Entie koninck Bohort en lette niet
Hi en reet enwech al sinen pas,
24430 Ende quam gereden te hant nadas
Op des koninck Amantes tenten vorwaer.
Doe vragede die koninck Bohort daernaer
Wies¹⁶ die tenten waren te hant?
Men seide hem doe: »des koninges Amant¹⁷».
24435 Doe dit Bohort sach, doe dede hi saen
Sine liede¹⁸ tehant wapenen gaen,
Ende trac¹⁹ besyden ende ontboet daernaer
Den koninck Amante, dat hi quame²⁰ daer,
Want hine gerne spreken soude.
24440 Die koninck Amant quam also houde²¹
Tot hem ende groetene daer,
Ende doe zeide hi tot hem daernaer:
»Here, gy doet groet onrecht my
Ende ic mach iu seggen waerby:
24445 Gy onthout²² my mynen casteel,
Ende²³ ontervet my algeheel,
Daerby biddic iu, dat gyne my
Weder wilt geven; ic sal daerby
Iu goede vrient²⁴ sijn vorwaert meer».
24450 Bohort zeide doe: »heer²⁵ koninck, heer,
Ic en hebbe iu den casteel genomen niet,
Maer dat namen²⁶ iu, ocht²⁷ gy dat gebiet,
Diegene, daer gyne af hieldet doen²⁸,
Dat was die koninck Uter-Pandragoen,
24455 Dies²⁹ man dat gy te rechte met
Soudet³⁰ hebben geweset, dat wet,

¹makede he ²bolde, solde ³bret ⁴jegelijch ⁵zolen
⁶dat ⁷ritter ⁸unde den ⁹vel ¹⁰kieren den ¹¹makede
¹²Eng. and the Karoles that Meranges fonde after
at the oitee of Namcles ¹³spiere ¹⁴waren ¹⁵was

¹⁶lude ¹⁷treckede ¹⁸queme ¹⁹solde, holde ²⁰ontholt
²¹de ²²vrent ²³her ²⁴nemen ²⁵of ²⁶doe ²⁷des
²⁸solden.

- Maer gy waert¹ so overmoedich vortan,
 Dat gy niet (en) werden woude² sijn man;
 Des nam hi iu den casteel daerby,
 24460 Ende doe hine iu nam gaf hine my,
 Want ic hem lange hadde gedient
 Ende was mede sijn goede vrient³;
 Ende noch wil hy scone vordel doen⁴ iu:
 Es dat gy wilt varen met my nu
 24465 Toten koninck Artur te Bredegan,
 Ende werden getrouwelike⁵ sijn man,
 Ic sal iu den casteel geven thant⁶.
 Doe sprac te hant die koninck Amant,
 Dat hi nembermeer (en) worde Arturs man
 24470 Ende hi en dadet ombe geen goet daeran.
 Doe zeide die koninck Bohort saen:
 »En wildy⁷ des niet doen, sonder waen,
 So es iu die casteel ongereet⁸.
 Doe zeide die koninck Amant, God weet:
 24475 »Here⁹, zeidi¹⁰, »gyne hebbet hier met iu
 Niet vele liede¹¹ gebracht nu,
 Ende ic en hebbet oec niet vele,
 Nochtan hebbic er meer te dele,
 Ende es dat wy vechten tesen¹² tyden
 24480 Hier sal gescien¹³ in beiden syden
 Groot scade, dat wetic wel,
 Want gy sult sijn te verdrivene fel,
 Oec sellewy¹⁴ ons node verdrivene laten,
 Maer, woudy¹⁵, wy zoudent anders saten:
 24485 Gy zijt hier vor den koninck Artuer¹⁶
 Ende ic vor my selven ter uer¹⁷,
 Nu laet ons vechten man tegen man
 Tehant, ende bekortent dan
 Op die vorwaerde: verwyndy¹⁸ my
 24490 Dat die casteel sijt quijt ende vry,
 Ende so willic met iu varen dan
 Toten koninck Artur, te Bredegan,
 Ende werden sijn man van sinen goede, al
 Dat ic hebbe, groet ende smal;
 24495 Ende verwinne ic iu, so gevet my
 Mynen casteel weder quijt ende vry
 Sonder enech calengieren daeran¹⁹.
 »Ja, ende ocht gevallet dan²⁰,
 Zeide die koninck Bohort ter stede,
 24500 »Dat onser enech doet blivet mede,
 Hoe²¹ salt dan sijn daerby?²²
- »By trouwen²³, ic segget iu²⁴, zeide hi,
 »Es dat gy my hier slaet²⁵ doet,
 So sullen²⁶ mine liede, cleen ende groet,
 24505 Met iu varen alle gader dan
 Ende werden des koninck Arturs man;
 Ende blijfdy²⁷ doet hier ter stat,
 So blivet mijn die casteel nadat,
 Ende iu liede sullen dan enwech varen
 24510 Quijt ende vry, sonder sparen,
 Ende willensi oec werden mine man,
 Ic sal hem mynes goedes geven dan²⁸.
 Doe sekerdensi by trouwen²⁹, na datgone,
 Dene den ander³⁰ dat te done;
 24515 Doe quam daertoe Ulfijn ende Bretel
 Ende alle die ander³¹ gesellen also wel,
 Ende zeiden: »Here, wat wildy³² doen ter
 Wildy³³ vechten enen wijch mede [stede?
 Tegen koninck Amante, den barone!
 24520 Des en suldy³⁴ nu niet doen,
 Maer³⁵ laet ons alle vechten met iu,
 Hine mach tegen ons niet duren nu,
 Ontsiedy³⁶ iu ombedat wy in scyne
 So luttel liede³⁷ sijn iegen die syne,
 24525 Wy willen dat gy ons nember vor goet
 En hout³⁸, en slawy se niet al doet,
 Ocht³⁹ wy sullen eer doet bliven
 Eer wyse ons laten verdriven;
 Ende latewy iu vechten man tegen man,
 24530 Dat sal ons grote scande sijn dan⁴⁰.
 »Swiget!⁴¹ zeide hi, die koninck Bohoert⁴²,
 »Ende en spreket des nu nember woert,
 Sint dat ict⁴³ hem hebbe gelovet nu,
 Ic en ga hem des niet af, seggic iu,
 24535 Want ic en kregen nember eer⁴⁴.
 Doe en spraken⁴⁵ si hem niet meer;
 Enten⁴⁶ koninck Amante oec bandersyden
 Spraken⁴⁷ sine liede⁴⁸ an tien tyden⁴⁹,
 Ginganbrysiel ende zijn heer Brandelija,
 24540 Si zeiden: »Heer koninck, waerdy⁵⁰ wijs,
 Gy en worpet iu niet in dese noet,
 In aventuren van der doet,
 Want gy hebbet hier liede⁵¹ genoegh
 Mede te vechtene na iu gevoech⁵².
 24545 »Also helpe my God!⁵³ zeide die koninck,
 »Ic en lietet niet achter omb negeen⁵⁴
 [dinck⁵⁵].

¹weret ²wolden ³vrent ⁴don ⁵getrouwelike ⁶wille
 gy ⁷zegede he ⁸lude ⁹to desen ¹⁰gescheen ¹¹solewy
¹²wolde gy ¹³Artur, ur ¹⁴bek. dat ¹⁵verwynne gy
¹⁶wo ¹⁷trouwen ¹⁸slaan ¹⁹zolen ²⁰blyve gy ²¹an-

dern ²²wille gy ²³zole gy ²⁴mer ²⁵ontsee gy
²⁶lude ²⁷holt ²⁸off ²⁹bohort ³⁰ik dat ³¹spreken
³²unde den ³³lude ³⁴ten tyde ³⁵weer gy ³⁶geen.

- »By myner trouwen'', zeide Gwinebant,
 »Mesvalt¹ dat iu, heer koninck, te hant,
 Dat God verbieden moete² daeran,
 24550 Ic en werde nember koninck Arturs man''.
 Doe die koninck Bohort hoerde die dinge,
 Doe sende hy derwaert³ haestelinge
 Gryflette ende Gwinrecke mede:
 »Vaert'', zeide hi, t Amante ter stede
 24555 Ende secht hem, eest⁴ dat ic blive boven,
 Ic wil hem dat wel geloven,
 Dat icse quijt sal scelden dan,
 Die niet en⁵ wil werden des koninges man;
 Ende dat hi hier niet ombe dinge sint
 24560 Tegen sine liede⁶ noch houde parlement''.
 Doe voeren diegene toten koninck,
 Ende zeiden hem aldus dese dinck;
 Dit prijsde die koninck Amant sere.
 Doe keerdensi weder thoren⁷ here
 24565 Die bereet hilt in den plane aldaer;
 Entie koninck Amant was oec vorwaer
 Bereet ende quam derwaert gereden.
 Doe ontsaide elc andren daer ter steden
 Ende lieten die orse lopen daer,
 24570 Ende onderstaken⁸ hem daernaer
 Dat haer⁹ speer braken¹⁰ bede,
 Ende si reden so na ter stede,
 Datsi hem metten lichame daer
 Onderhorten¹¹ so vreeslyc¹² vorwaer,
 24575 Dat hem die ogen dochte vergaen;
 Entie koninck Amant viel doe saen
 Wt sinen sadel ter aerden neder nu,
 Ende lach in ommacht. secgic iu,
 Maer die koninck Bohort bleef sittende
 24580 Want hi een sterc ridder was; [nadas,
 Ende doe hi sach dat hi dus lach,
 Beette hi so hi iersten¹³ mach,
 Ende gaf sijn paert thoudene¹⁴ daer
 Enen knape ende ginck daernaer
 24585 Daer die koninck Amant lach alsoe¹⁵,
 Die noch niet verkomen was doe¹⁶;
 Daer trac¹⁷ hi sijn swaert, dat scone was,
 Daer hi mede sloech sint nadas
 Menegen slach; doe sette hy daer
 24590 Dat swaert op sine borst daernaer,
 Ende zeide: »heer koninck, staet op nu,
 Gy slapet te lango, secgic iu,
 Ende tgaet¹⁸ ten avendewaert seer
 Ende ic hebbe anders te doene noch meer
 24595 Ende gyne doet gene hovescede,
 Dat gy my so lange doet beiden mede''.
 Ende onlanges daerna so verquam doe
 Die koninck Amant, die hoerde al toe
 Des koninck Bohortes woerde nu.
 24600 Ende prijsdene sere, secgic iu,
 Dat hine daer spaerde sonder slaen
 Ende dat hi hovescer waer, sonder waen,
 Tegen hem dan hi soude¹⁹
 Hebben geweset met gewoude²⁰,
 24605 Hadde hi siner weldich gesijn alsoe.
 Hi spranc op dapperlike doe,
 Ende scaemde hem ende trac²¹ sijn swaert,
 Ende quam ten koninck Bohortewaert;
 Hi sette den scilt vor sijn hoves,
 24610 Ende sloech den koninck, des gelovet,
 Opten²² scilt, dat hine ter stede
 Clovede toten bokele mede;
 Maer Bohort galt hem den slach genoech,
 Want hi den helm van den hovede hem
 24615 Ende sulc gat hadde mede daer, [sloech
 Dat hi des nembermeer mochte daernaer
 Orboren vorwaert²³, des gelovet;
 Doe deckede die koninck Amant sijn hoves
 Also die den slach ontsach daer,
 24620 Want hi en hadde opten hovede maer²⁴
 Ene coyfie; ende als die koninck Bohoert²⁵
 Den koninck Amant dus sach gevoert,
 Dat hi sinen helm hadde verloren,
 Doe leide hi hem dit te voren:
 24625 »Heer koninck, wildy²⁶ vrede maken nu?
 Gy siet wel hoe²⁷ dat staet met iu;
 Vaert met nu ende doet manscap daernaer
 Den koninck Artur; wantet waer²⁸ [leet''.
 Scade, sloege ic iu doet; oec waert²⁹ my
 24630 »Meendy³⁰ my dus doet hebben gereet?''
 Zeide die koninck Amant, »ombdat ic nu
 Negenen³¹ helm en hebbe, ic seg iu,
 Dat ic iu hier defiere³² ter stede.
 Mettien³³ liep hi hem op mede
 24635 Ende meendene³⁴ slaen opten hoves daer;
 Maer die koninck Bohort droech daernaer

¹mesfalt ²mote ³derwart ⁴ist ⁵nicht ⁶lude ⁷to oren
⁸steken, breken ⁹or ¹⁰hurten ¹¹vreslijch ¹²ersten ¹³to
 holdende ¹⁴also, do ¹⁵treckede ¹⁶dat geet ¹⁷solde,
 gewolde ¹⁸op den ¹⁹vorwert ²⁰mar ²¹bohort ²²wille

gy ²³wo ²⁴want dat weer ²⁵weert ²⁶mene gy ²⁷ge-
 nen ²⁸defiere; doch zie 't Eng. *I the diffye* ²⁹mit
 den ³⁰mende ene.

- Den scilt tegen den slach alsoe,
Daer hi op sloech, dat hine doe
Niet en quetsede; entie koninck Bohoert
- 24640 Brachte doe enen slach voert
Ocht¹ hine slaen woude an die been,
Dit dochte² hem daer dat so sceen,
Endenamden sciltende droechendaer tege.
Maer die koninck Bohort hevetengeslegen³
- 24645 Op dat hovet ende clovedem dat doe
Van boven toten scouderen toe,
Ende hi viel neder ter aerden doet.
Ende als dit Ginganbrisel verstoet
Ende Brandelys ende Giromelant,
- 24650 Dat doet was die koninck Amant,
Zeidensi, si en worden nember vortan
Des koninck Arturs vrient⁴ no sine man,
Nochte nieman, die hem bestoet,
So en dadensi nembermeer goet.
- 24655 Ende dit was dieselve Giromelant,
Daer men in Gawine af bescreven vant,
Ende Ginganbrisel oec mede,
Daer hi enen camp sint tegen dede.
Dese drie voeren⁵ aldus van daer
- 24660 Met hem drie⁶ hondert, wet vorwaer,
Ende tweehondert bleven daer oec mede,
Die zeiden dat si nu ter stede
Metten koninck Bohorte varen daer
Ende gerne wouden⁷ werden daernaer
- 24665 Des koninck Arturs man, wantsi⁸
Negenen⁹ beteren here begerden dan hi¹⁰.
Doe riep die koninck Bohort tot heme
Alle sine gesellen, als ic verneme,
Ende zeide, dat hi daer gerne ter stede
- 24670 Een gasthues dede maken mede,
Daer men embermeer messe dede daernaer
Vor koninck Amantes siele vorwaer,
Ende ombe sine victorie mede
Die hem daer God gaf ter stede.
- 24675 Daer was een cleric, die den koninck Amant
Gedient hadde, ende des¹¹ men te hant
So ordinerde, dat die koninck Bohoert
Met hem dese provende voert,
Ende gafse hem ende sovele daermede,
- 24680 Dat hi des wael gedede ter stede.
Ende doe die koninck Bohort hadde daer
Den koninck Amant doen graven naer,
Ende dat gasthues gemaket mede
- Voer hi te Bredeganwaert¹¹, ter stede;
24685 Daer vant hi den koninck Artur voertan
Ende sinen broeder¹², den koninck Ban;
Ende doe hi quam vor den koninck Arture
Zeide hi hem sine aventure
Al te male, dat seegic iu;
- 24690 Hi zeide (hem): »ic bringe hier nu
Des koninck Amantes liede¹³ met my
Op mijn geleide, ic zerge iu wi¹⁴:
Ombedatsi iu man willen werden mede
Ende haer goet houden van iu ter stede¹⁵».
- 24695 Doe hietse die koninck Artur na desen
Herde lieflyke¹⁶ welkomme wesen,
Ende zeide, hi woude¹⁷ hem al eer
Ende al goet doen voertmeer.
Doe dadensi hem manscap daer;
- 24700 Doe vragede hi den ridders¹⁸ daernaer.
Wat manne was die koninck Amant;
Doe weendensi, ende zeiden thant
Algader, hoet¹⁹ waer²⁰ met horen heer,
Ende zeiden hem also min no meer
- 24705 Also als hem es gesciet.
Doe die koninck Artur dit hoert ende siet,
Entie²¹ koninck Ban, waren²² si des blide
Dat den koninck Bohort geviel²³ alsoe. [doe,
Doe quam Merlijn voert gegaen
- 24710 Toten koninck Bohort, ende zeide saen:
»Heer koninck, gy en seget ons niet vele
Van der brulocht ende van den spele,
Die iu broeder²⁴ hevet gehat ende gy²⁵».
Doe zeide Artur, die koninck vry:
- 24715 »Merlijn, nu doet ons verstaen
Van der brulocht, hoe si es vergaen²⁶».
Doe zeide hem Merlijn van den danse daer
Ende van den scaespele daernaer,
Dat Gwinebant makede ter stede
- 24720 Dor sijns lieves wille, dor haer²⁷ bede.
Doe vragede hem die koninck Ban, ocht hy
Iet wiste wie die ridder sy,
Die den dans stille soude²⁸ doen staen.
Merlijn zeide doe, sonder waen,
- 24725 Dat hi noch niet geboren weer,
»En roket iu niet te vragene meer²⁹».
Doe die liede wisten, dat die koninck
Bohoert³⁰
Den koninck Amant doet hadde, voert
Zeidensi doe ende prijsdene seer,

¹off ²duchte ³geslagen ⁴vreat ⁵voren ⁶dre ⁷wol-
den ⁸se, he ⁹genen ¹⁰das ¹¹wert ¹²broder ¹³lude

¹⁴wie ¹⁵leeflyke ¹⁶wolde ¹⁷ritters ¹⁸wo dat ¹⁹weer
²⁰ande de ²¹werea ²²gevel ²³er ²⁴solde ²⁵bohort.

- 24730 Dat hi ende sijn broeder grote eer
Hadden beiaget, ende en waren¹ si dan,
Die koninck Artur waer² een verloren man.
Dus dageden die twe daer;
Doe sende³ die koninck Artur daernaer,
24735 By Merlijns rade, dat seggie iu,
Daer die scat⁴ gelegen was nu,
Daer ic iu hier te voren af zeide
Seshondert wercliede⁵, sonder beiden⁶,
Met Merlyne, daer die scat was;
24740 Daer dadise⁷ graven den scat so groet,
Dat nieman (en) sach des genoet,
Daerna loet men den groten scat
Ende voerdene te Logres in die stat,
Daer Gawyn ende sine gesellen, seggie in,
24745 Den koninck Arturs ontbeiden nu.
Ende doe die scat enwech was,
Dadese⁸ Merlijn graven nadas
Onder enen eyke herde diepe doe;
Daer vondensi een vat van leder alsoe,
24750 Daerin vondensi xij die scoenste swaert⁹
Entie beste¹⁰, die meer waren waert
Dan men ienige vant tien¹¹ tyden;
Doe was die koninck Artur blyde
Van den scatte ende van den swaerden¹²
24755 Ombedatsi scenen van groter waerden¹³.
Des lach hi met sinen lieden daer
Met groter blyscap, wet vorwaer,
Ende hadden vroude ende groet spel,
Ombedat hem vergaen was so wel
24760 Haer aventure te meneger stede.
Oec inde¹⁴ ic dit boec hiermede
Want ic iu voert een ander sal tellen
Van Gawyne ende sinen gesellen,
Die ridder sullen werden nu,
24765 Daer ic af vele sal seggen iu
Eer dat boec ten inde¹⁵ sal komen;
Want nie en hoerde men van so vromen
Ridderen, alse si alle weren;
Nu moetese God in dogeden meren.
- Dit boec secht ons, hoe Gawyn ende sine gesellen ridder worden, ende hoe die koninck Claudas wart verdreven.*
- 24770 Ic beginne in Godes name

¹weren ²weer ³zegede ⁴scad ⁵werclude ⁶beide ⁷dede
he ze ⁸do dede ⁹ze de scoensten zweert; doch zie 't
Eng. rij the beste swerdes ¹⁰besten ¹¹ten ¹²zweer-

- Van enen ridder, die wel bequame
Menegen es die daer af hoert,
Dat es Gawyn, hoe hi quam voert
Dat hi ridders¹⁶ name ontfinck,
24775 Ende met hem menech iongelinck,
Daer sint af gesciede mede
Menege aventure te meneger stede.
Die koninck Artur lach tesen tyden¹⁷
Te Bredegan met sinen lieden¹⁸ blyde,
24780 Ende woude¹⁹ te Logres varen nu,
Daer Gawyn lach, seggie iu,
Met sinen gesellen in der²⁰ poert.
Die dat sciere hadden verhoert,
Dattie²¹ koninck Artur ende sijn gesinde
24785 Derwaert²² quame²³ met geninde;
Des warensi alle herde blide
Ende saten²⁴ op haer paerde tien²⁵ tyden
Ende reden tegen hem daernaer.
Ende doe si by den koninck quamen daer,
24790 Doe nam Merlijn die drie²⁶ koninge besy-
Ende dadese beten te dien tyden [den
Onder enen sconen boem mede,
Ombedathi woude, datsi²⁷ ter stede
Der kinder ontbeiden²⁸, ende daden daer-
24795 Alle dander²⁹ vorwaert varen [nare
Die thant³⁰ die kinder ontmoeten³¹ daer;
Doe vrageden die kinder hem daernaer
Ombe den koninck Artur, sonder waen,
Doe wijsdensi hem den boem saen
24800 Daer hi onder gebeet weer;
Doe voerensi alle derwaert meer
Ende Gawyn reet vor, want sine daer
Alle vor horen meester vorwaer
Ende vor horen here hielden mede,
24805 Waer si voeren³² in elker stede;
Ende si hadden alle recht daeran,
Want hi was die beste geleertste man
Die ie was entie³³ hovescate ter stede
Entie³⁴ wiseste van der werlt mede,
24810 Ende dit was hem angoboren al
Ende van naturen, groet ende smal;
Dus redensi so verre alsoe
Datsi ten bome quamen toe,
Daer die drie koninge saten³⁵ onder.
24815 Doe beetten³⁶ die kinder alle bysonder,

den, weerden ¹⁶ende ¹⁷ritters ¹⁸to desen tyde ¹⁹luden
den ²⁰wolde ²¹de ²²dat de ²³derwart ²⁴queme
²⁵seten ²⁶to den ²⁷dre ²⁸he ²⁹ontbeide ³⁰de andern
³¹den to hant ³²ontmoten ³³voren ³⁴unde de ³⁵beten,

- Ende doe die ridders¹ sagen van der tafel-
[ronde
Die kinder so edelike komen ter stonde
Ende so wel te gerake ende gecleet,
Doe stonden si jegen hem op gereet,
24820 Want in haren gelate dochte hem daernare
Datsi van hogen geslachte waren.
Daer bat Gawyn die heren daernaer,
Datsi hem wijsden Artur duer;
Doe zeide Nasciens, die hovesc was:
24825 »Siet³, hi sit ginder in dat gras
Ende es die ioncste van den drien²;
Ende Gawyn dankede hem van dien⁴,
Ende ginc tot hem ende knielde daer
Ende alle sine gesellen daernaer,
24830 Ende groetten⁵ die koninge hovesclike
Hi ende sine gesellen algelike. [iu,
Doe zeide Gawyn: »here, ic ben komen tot
Ende myne broeder ende myne neven nu,
Also tot onsen gerechten here, mede;
24835 Wy hebben gehoert sulke dogelichede
Van iu zeggen, dat wy daernare⁶
Ombe wapene tontfane sijn komen hare⁷,
Ende dat gy ons ridder sult maken;
Wy sullen iu voert in allen saken
24840 Dienen also wy sculdech sijn daerby,
Opdat iu onse dienst⁸ genoehlic sy;
Ende oec sijn hier sulke, die iu, here,
Gedient⁹ hebben wel ende sere
Sint dat gy waret¹⁰ uten lande [viande;
24845 Gelyc ochtet¹¹ hadden geweest¹² haer
Enten¹³ goeden, ik wil oec gijt wet,
Sal men verwiten die doget met¹⁴,
Die men doer hem hevet gedaen,
Enten¹⁵ quaden helen, sonder waen,
24850 Want hi en roket des te lonen niet
Want sijn oge negene doget ansiet
No sijn herte en denket twint
Der doget, die men hem doet omtrint¹⁶.
Doe die koninck Artur hoerde die tale
24855 Behagede hem dat kint herde wale,
Ende nam hem metterhant saen
Ende dadese alle daer op staen,
Ende vragede hem, wie si waren:
»Here¹⁷, zeide Gawyn, »twaren,
- 24860 Eer wy secgen wie wy sijn nu,
Waren¹⁸ wy gerne onthouden¹⁹ van iu,
Ende also wy weten daerof den fijn
Sullewy²⁰ iu secgen, wie wy sijn²¹.
Doe die twe koninge hoerden die woert,
24865 Die dat kint daer sprac voert,
Behagede hem dat wel, ende hieldene daer
Vor wijs ende vroet vorwaer.
Doe zeide die koninck Artur also houde²²,
Dat hise gerne onthouden²³ woude²⁴,
24870 Ende wilse selve²⁵ metterhant
Alle ridder maken, sijn iu bekant,
»Ende gy zijt my wellecome²⁶ alle nu,
Ende ic sal iu vrient²⁷ zijn, secgic iu,
Ende ic wil dat gy myne gesellen sijt
24875 Ende alle van mijne herberge nu ter tijt²⁸.
Doe die kinder dit hoerden daer,
Knielden sy alle vor hem naer,
Ende dankeden hem alle sere saen;
Doe dadese die koninck opstaen,
24880 Ende vragede Gawyne, wie hi waer²⁹,
»Want ic dat van iu te wetene begaer³⁰.
Doe zeide Gawijn: »here, men heet³¹ my
Gawijn, entese drie³² kinder, die hierby
Nu staen, sijn³³ myne broeder³⁴,
24885 Beide van vader ende van moeder,
Entie koninck Lot onse vader es
Ende es here van Orcanie ende Leones;
Ende mijn outste³⁵ broeder³⁶ naest my
Heet Agraweyn, entie³⁷ daernaest sy
24890 Heet Gaberies, wet vorwaer;
Ende onse moeder³⁸ doet ons gewes,
Datsi des koninck Arturs suster es
Van hoerre³⁹ moeder⁴⁰ wegen nu;
Entese⁴¹ ander⁴² ioncheren, seggic iu,
24895 Die hier staen, sijn onser moeyen⁴³ kinder,
Ende Galescins heet, die staet⁴⁴ ginder
Ende es koninck Ventres⁴⁵ sone van Garlot,
Entese ander twe, so help my Got,
Zijn des koninck Uriens kinder⁴⁶, zeide Ga-
24900 »Entie ene heet⁴⁷ Ywein⁴⁸, [wein⁴⁹,
Entie ander hiet Ywen oec met,
Ende es sijn broeder, here, dat wet,
Van sijns vader wegen, sonder waen,
Entie ander joncheren, die hier staen,

¹ ridders ² seet ³ dren ⁴ den ⁵ grotten ⁶ darnaer, her
⁷ denst ⁸ dient ⁹ weren ¹⁰ off dat ¹¹ geweset ¹² unde
den ¹³ med ¹⁴ weer ¹⁵ onthouden ¹⁶ zolewy ¹⁷ holde,
wolde ¹⁸ selven ¹⁹ willecome ²⁰ vrent ²¹ weer, beger

²² hiet ²³ unde dese dre ²⁴ zint ²⁵ broder ²⁶ oldeste
²⁷ unde de ²⁸ moter ²⁹ orre ³⁰ andern ³¹ moeyen
³² steet ³³ Neutres ³⁴ Gawyn, Ywen.

- 24905 Sijn alle edeler liede kinder nu;
Entese¹ lange brune, seggie iu,
Es koninck Beliantes sone mede,
Entese¹ twe, die hier staen ter stede,
Sijn² des koninges neven van Astragone met,
24910 Dene heet³ Keye van Strana, dat wet,
Ende dander Keyadyn die clene;
Entese¹ ander⁴ sijn neven gemene
Ende bestaen mynen vader na ter steden,
Ende zijn hertogen kinder ende graven⁵
[mede;
24915 Ende dene heet³ Ywen metten⁶ witten
[banden,
Die wel sal noch sijn lachter⁷ anden,
Dander heet³ Ywen van Riveel,
Die derde Ywen van Lyoneel,
Dit vierde Ywen Declains mede;
24920 Entie⁸ ginder staet te gener stede
Die scone, die wel geleerde met,
Hi es des Keyzers maech, dat wet,
Van Constantinople, ende is geheten⁹
Sagrimor, es ons doen weten,
24925 Ende es hier komen, seggie iu,
Ombedat gyne ridder¹⁰ sult maken nu,
Ende wilt iu dienen¹¹ getrouwelike,
Oec wil ic sijn geselle wesen, sekerlike,
Van wapene also lange als hi nu
24930 Hier wil bliven, dat seggie iu".
Doe die koninck Artur hoerde die tale¹²
Van den kindren¹³, behagedensi hem
Ende nam hem in sinen arm daer, [wale¹⁴,
Ende custene menechwerf daernaer
24935 Ende hietene menechwerf welkome wesen
Ende alle sine gesellen na desen.
Doe zeide die koninck Artur daernaer:
»Gawyn, lieve neve, wet vorwaer,
Ic wil dat gy conincstavel sijt
24940 Van alle mynen lande nu ter tijt
Ende van mynen hove, sonder waen,
Ende al dat gy wilt, dat sij gedaen".
Doe knielde Gawyn ende dankedet hem doe
Entie⁸ koninck gaf hem met sinen hant-
[scoe¹⁵
24945 Dese gichte¹⁶, ende hoevene op aldaer¹⁷;
Doe satensi op haer¹⁸ paerde daernaer
Ende si reden al te hant nadat
Te Logreswaert in die stat.
Doe koninck Artur te Logres quam
24950 Ende hem sine suster daer vernam,
Gawyns moder¹⁹, es siiegen hem gegaen
Ende hieten²⁰ welkome wesen saen;
Ende Morgeine quam oec nadas,
Die des koninck Arturs suster was.
24955 Ende doese die koninck kende, wet vorwaer,
So dade hi hem grote feeste daer
Ende si voeren ten palase²¹ waert na des
Daer dat scone met biesen gestroyet²² es
Ende met sydenen clederen behangen wel;
24960 Men hadde daer feeste groet ende spel,
Entes²³ selven dages hiet die koninck
Den kindren¹³, datsi boven alle dinck²⁴
In die hovetkerke souden gaen
Ende Gode daer anbeden saen,
24965 Ende waken alle die nacht daerin:
Ende dit was na Sinxen²⁵ meer no²⁶ myn
Veertienacht²⁷ dat dit gesciede daer.
Die kinder lagen die nacht daernaer
In der kerken tote des morgens vroe;
24970 Daer quam die koninck Artur tot hem doe
Ende dade ene messe singen saen;
Ende alse die messe was gedaen,
Nam die koninck Artur sijn goede swaert,
Dat meneger mark was waert,
24975 Dat hi wten anebelte²⁸ trac hiervoor,
Ende gordet Gawyne, enten rechten spoer
Spien²⁹ hi hem, entie koninck Ban
Den linken spore, ende voertan
Sloechen die koninck Artur in den hals daer:
24980 »God make iu goet man!" zeide hi daer-
[naer;
Doe makede hi ridder¹⁰ sine broeder nu
Ende gaf elken een zwaert, seggie iu,
Van den twaelf³⁰ zwaarden, die hi tien³¹
By Merlijns rade hadde vonden. [stonden
25985 Dus worden die kinder gemaket daer,
Ende alle diegene die wouden³² daernaer,
Nuwe³³ ridders van koninck Arturs hant;
Ende daerna, dat sij iu bekant,
Sanch die aertsebiscop Drubrices
24990 Hoemesse, ende als gesongen es,

¹unde dese ²sin ³hiet ⁴andern ⁵greven ⁶mytten
⁷laster ⁸unde de ⁹geheten ¹⁰ritter ¹¹idenen ¹²dit
al, wal ¹³kindern ¹⁴hanscho ¹⁵gifte ¹⁶Eng. *the*
kyng hym seffed with his right glove ¹⁷er ¹⁸moder

¹⁹hietene ²⁰palaise ²¹gestrouwet ²²unde des ²³dinch
²⁴Pinksten ²⁵noch ²⁶viertienacht ²⁷anebulte ²⁸spen
²⁹twaelf ³⁰ten ³¹wolden ³²neuwe.

- Gingensi te hovewaert alle nadas,
Daer dat eten bereet doe was.
Daer hielt die koninck Artur feeste groot,
Daer was ten etene menech genoet,
24995 Ende men diende daer wel utermaten
Al dengenen die daer aten.
Doe waren daer die quinteinen geleet
Daer men op te joesteerne pleget,
Entie batselieren waren¹ bereet;
25000 Maer Merlijn verboet dat, God weet,
Ombe des orloges wille², doe liet ment daer.
Drie dage rastensi hem daernaer;
Daer gaf sijn goet doe mydeliken
Die koninck Artur armen ende riken
25005 Ende iongen batselieren, die daer quamen
Die hi onthielt al te samen
Wel veertich³ dusent, sonder die met hem
Entie hi vor hem brachte, twaren, [waren,
Uten koninckrike van Carmelyde.
25010 Doe si daer lagen⁴ dus tien⁵ tyden
Makede kennesse⁶ Morgeine nadas
An Merlyne, die ene grote clerckerse was
Ende dade⁷ so vele iegen hem daer,
Dat hi haer leerde sint daernaer
25015 Van Nigromancien menech wonder,
Ende si onthielt dat al wel bisonder.
Daerna opten⁸ derden dach mede
Sprac Merlijn Artur an ter stede,
Ende sprac, dat hi hem gereide saen,
25020 Daer waer negeen⁹ beiden, sonder waen,
»Want Ponces, Anthonys, ende Frolles
Zijn ember toe getogen, sijt seker des,
In dat lant van Bonewyc ende mede
Die koninck Claudas oec ter stede
25025 Entie koninck van Gales mede¹⁰.
Die koninck Artur zeide: »ic trecke gereede.
Welke tijt iu goet dunket wesen¹¹.
Merlijn zeide: »dat secht uwen lieden¹² na
Datsi noch tavent hem bereiden¹³ [desen
25030 Ende in den iersten slape, sonder beiden¹⁴
Opsitten, ende varen henen dan,
Ende voert met iu twintichdusent man,
Die gy met iu brachtet¹⁵ van Carmelyde,
Ende Does van Caredol sal tien tyden¹⁶
25035 Hier blyven ende hoeden dese stat¹⁷.
Doe sciedensi onder hem nadat,
- Entie koninck beval Gawyne dit saen,
Also hem dat Merlijn dede verstaen;
Ende Gawyn dede nu daer alsoe
25040 Ende hietse hem alle bereiden doe.
Daerna es hi te sinen oeme gegaen
Ende zeide datsi gereset sijn, sonder waen.
Doe zeide Merlijn ten¹⁸ koninge nadas:
»Here, vraget Gawyne, wie¹⁹ diegene was
25045 Diene leide, daer hi sine moeder alsoe
Verloeste, daer hine leide toe²⁰.
Doe zeide die koninck: »Gawyn, wety²¹
Ocht²² kenty iet²³, wie²⁴ die ridder sy
Die iu leide, dat gy iu moeder²⁵
25050 Bescuddet²⁶? — »Here ic en bens²⁷ niet
[vroeder²⁸
Zeide Gawyn, »want ic en kennes twent²⁹.
»Vraget hem voert, ocht³⁰ hi iet³¹ kent³²,
Zeide Merlijn, »wie hem die letteren gaf,
Daer van Ywen stont inne gescreven af,
25055 Des koninck Uryens sone, dat hy
Hem te hulpe quame³³ daerby?³⁴
Doe vragede hem des die koninck daer
Ocht³⁵ hi den knecht iet kende daernaer.
Gawyn zeide doe: »neen, hy, niet;
25060 Ende Gawyn doe Merlyne nauwe besiet
Ende wart³⁶ ombe dese³⁷ pinsende, seegic
Die dat hiervor gesecht hadde nu³⁸, [iu,
Dat dit Merlijn was, ende na dese dinck
Zeide hi doe tot Artur, den koninck:
25065 »By Gode, Heer, in³⁹ weet; men zeide my,
Dattet een iu vrient⁴⁰ Merlijn sy,
Ic woude dat icken wael kende nu,
Want hi hevet my gedient, seegic iu:
Hi dede my van des keysers neve verstaen
25070 Van Constantinople, ende oec mede saen
Ywene, mynen neve, die in groter noet
Was, dede hy my bescudden van der doet,
Ende my selven onder Arondeel
Halp hi mijns lives een deel,
25075 Ende en es man in aertryke,
Dien ic eer kennen woude sekerlike⁴¹. [daer,
»Gy zulten wael kennen⁴², zeide Merlijn
»Als hem dat lief es⁴³. Doe loech⁴⁴ daernaer
Die koninck Artur ende zeide saen:
25080 »Gawyn, sieten hier by my staen,

¹weren ²willen ³viertich ⁴legen ⁵ten ⁶kantnisse
⁷dede ⁸op den ⁹weer geen ¹⁰luden ¹¹bereden, beden
¹²brachten ¹³tyde ¹⁴ton ¹⁵we ¹⁶wete gy ¹⁷off

¹⁸kenne gy icht ¹⁹moder, vroeder ²⁰bescudden
²¹bins ²²queme ²³waert ²⁴duse ²⁵Eng. and remem-
bered the wordes that Doo of Cardioel hadde to hym
scide ²⁶en ²⁷vrent ²⁸lachgede.

- Ic sal iu met hem bekant maken".
 Doe gingensi sitten na dien' saken
 Op ene coetse onder hem drien.
 Doe zeide koninck Artur: »hier moechdy
 25085 Den man die iu voerde tArondeel, [sien'
 Des dages, doe gy vor den casteel
 Keyen van Strans ende Dodinas,
 Daer elc in groten anxte' was,
 Beschuddet', ende iu selven dede
 25090 In den casteel daer gaen ter stede,
 Doe iu der Sennen te vele quam daer;
 Des soudy' hem danken openbaer
 Van desen dienste ende ander' mede,
 Die' hi iu gedaen heeft' te meneger stede".
 25095 Gawyn zeide doe: »lieve here,
 Ic en weet hem wat bieden mere,
 Maer seker mach hi wesen van my,
 Dat ic al sijn eygen sy;
 Ende hi es so vroet oec mede,
 25100 Dat hi mijn herte wel kent ter stede,
 Want dat te' hemwaert es al te' male".
 Merlijn zeide: »ik kenne iu' wale,
 Ende ic wil oec, dat gy nu sijt
 Mijn hemelike vrient' in alre tijt".
 25105 Maer hi zeide hem, dat hi hoede wale
 Dat hi nember negene tale
 En makede van dingen, die hy
 Hem seggen soude, so wat dat sy:
 »Ende gy sult' my in so meneger forme
 25110 Dat iu sere wonderen sal van dien, [sien'
 Ombdat ic niet (en) bekent wil sijn bloet
 Want die rijt van der werelt es groet".
 Aldus dade hem kondesch' Merlijn daer
 Gawyne vor sinen oem vorwaer;
 25115 Ende doe si genoech gesproken hadden nu,
 Doe zeide Merlijn, dat seggie iu:
 »Gawijn", zeide hi, »lieve vrient', verstaet
 Ic segge iu, dat gy an uwe moeder' gaet,
 Ende nemet orlof ende vaert henen' saen
 25120 Met uwen lieden' ende trecket, sonder
 [waen,
 In den iersten' slape, ende trecket ter vaert
 Rechtevoert te Doevrewaert';
 Ende als gy daer komet, so doet. God weet.
 Dat gy te scep' genoech hebbet gereet
- 25125 Also vro als iu oem komet daer,
 Dat hy scepen moge daernaer,
 Entie twe koninge oec mede
 Ende al dat met hem komet ter stede;
 Ende, doer Gode, doet ere hem beden'
 25130 Want si sijn getrouwe in der waerheden',
 Ende al sijn sy metten koninck Artur nu,
 Si sijn hoger liede', dat seggie iu,
 Van geslachte' dan die koninck es,
 Ende hoedet iu herde wel des,
 25135 Dat gy nieman en segget waer gy vaert".
 Gawyn zeide doe: »sijt onvervaert,
 Ic sal den orber wel doen, God weet!"
 Doe sciet' Gawijn ende ginck gereet
 Te siner moeder' ende nam orlof daer;
 25140 Doe ginck hi te sinen broederen daernaer
 Ende tYwene, sinen neve, mede,
 Ende tallen den andren' ter stede,
 Daer hi daer voer mede plach te gane;
 Dese' sprac hi alle ane,
 25145 Datsi sine gesellen na desen
 Altoes hier namaels sullen' wesen;
 Doe gingensi slapen een luttelkijn.
 Niet lange en haddensi in slape gesijn,
 Datsi opstonden ende wapenden hem daer
 25150 Ende voeren' vaste enwech daernaer,
 Ende reden so lange, datsi doe
 Te Doevre' quamen' eens morgens vroe;
 Maer die koninck ende Merlijn ende veer-
 [tich met'
 Die van Carmelyde quamen', dat wet,
 25155 Die des koninck Arturs gesellen waren,
 Daer hi mede was tote daer gevaren,
 Dese bleven met hem tien' stonden,
 Entie ridders' van der tafelronden
 Ende Gawyn, die nu te Doevre' was,
 25160 Hi sende in alle havene nadas
 Ombe die scep, die daerinne waren,
 Ende dade se hem bringen daerna, twaren,
 So vele dat hire' genoech hadde daer.
 Ende also Merlijn wiste vorwaer,
 25165 Dat die scep gereet waren,
 Dadi' die drie' koninge derwaert' varen
 Ende hiet hem te Rotsele varen doe'.
 Doe seiden die drie' koninge alsoe:

'den 'moge gy seen 'angeste 'bescudden 'sole
 gy 'andern 'de 'hevet 'to 'in herte 'heimelike
 vrent 'solde 'zeen 'kundich 'moder 'hene
 'luden 'irsten 'to Oevrewart; doch zie 't Eng. *and
 than goith forth your way towards Dover* 'to schepe

'beiden 'waerheden 'lude 'geslachte 'sciede
 'moter 'andern 'dese 'zolen 'voren 'tot den
 Oevre 'quamen 'med 'ten 'unde de ritters 'to
 Oevre 'hier 'dede he 'dre 'darwert 'to.

- »Wat, Merlijn, en suldy' met ons niet²
[varen?"]
- 25170 »Neen ic, here'', zeide hi, »maer, twaren,
Gy en sult² daer enen dach niet² hebben
[gewesen,
Ic en sal daer tot in komen na desen'']
Doe sciet dene van den andren daer,
Ende Merlijn voer te sinen meester daer-
- 25175 In Nortomberlant, die hem dede [naer
Grote feeste, doe hi quam ter stede;
Daer zeide hem Merlijn al dat was gesciet,
Ende en liet des een twint achter niet,
Sint dat hi daer lestwerf was;
- 25180 Ende Blasys screef dat al nadas, [frouwen,
Ende doe Merlijn hem zeide van der jonc-
Die hi so mynde met goeder trouwen,
Daer ic iu hier voraf dade verstaen,
Dat was Blasysse leet, sonder waen:
- 25185 Hi dachte, dat sine bedriegen⁴ soude
Ende began hem⁴ castiene also houde.
Merlijn zeide, hi en verstonde niet van dien⁴
»Dat gescien sal, moet gescien'';
Doe zeide hi hem voert die prophecycen
- 25190 Die nu gesciet⁷ sijn ter stede [mede
Entie gescien⁷ sullen al,
Also iu dit boec hier wel seggen sal
Hier namaels; ende daer ter stede
Settet⁸ Blasys in geschrifte mede;
- 25195 Nu sal in dit boec voert tellen
Van den koninck Artur ende sinen gesellen.
- Hoe⁹ die casteel van Trebes belegen was.*
- Hier segghet daventure mede,
Dat die koninck Artur, nu ter stede,
Trac¹⁰ opten iersten¹¹ dach
- 25200 Die in Braecmaent gelach,
Ende voer met sinen lieden tsamen
So lange datsi te Doevre¹² quamen,
Daer si Gawyne vonden al gereet
Met menegen scepe daer, God weet,
- 25205 Scepeden si ende voeren daernaer
Te Rotslewaert, wetet vorwaer,
Si hadden goeden wint ende weder scone;
Si voeren so lange, datsi in dien doene
Eens morgens te Rotsele quamen;
- 25210 Daer landen si ende sloegen te¹³ samen
Haer¹⁴ tenten ende logierden daernaer.
Niet lange en warensi komen daer,
Merlijn en quam toten koninck Arture,
Dies¹⁵ herde blide was ter ure,
- 25215 Ende dander¹⁶ twe koninge mede,
Ende heer Gawyn oec ter stede;
Dese daden hem grote feeste daer,
Doe gingensi hem rasten¹⁷ naer.
Hier latic dese rasten¹⁷ nu
- 25220 Ende sal van Leonse tellen iu
Ende van Pharyne, daer gy afhiervoren,
Doe Merlijn van hems sciet, mocht¹⁸ horen,
Die hem gesecht¹⁹ hadde herde wale
Van Ponces (ende) Anthonis altemale
- 25225 Ende van Frolles ende van Claudas,
Also ic u te voren hier las.
Nu hadden Leonse ende Pharien
Hem hiertegen also vorsien.
Datsi die beeste ende al dat goet mede
- 25230 Hadden doen voeren in borge, in steden,
Ende Pharien dede oec mede alsoe.
In dat lant van Gannes mede daertoe
Haddi²⁰ nu vergadert tien²¹ duserent man,
Ende es daermede getogen voertan
- 25235 Tote Leonsen te Bonewycwaert²²;
Hi hadde sine stede wel bewaert
Ende sine castele beset mede;
Ende Leonse, die oec aldus dede,
Hi hadde tien²³ duserent man wel te barnas.
- 25240 Doe Pharien ende Leonse vergadert was,
Lagen²⁴ si met horen²⁵ heer te samen
Totedat haer viande quamen,
Die daer logierden in dat lant,
Ende gingen bernen al te hant,
- 25245 Maer si en vonden niet te nemene daer,
Dat was al gevluchtet²⁶ vorwaer;
Ende doe die vorderste²⁷ niet en vonden,
Doe keerden²⁸ si in dat grote heer²⁹ ten
[stonden,
Ende vrageden wat si doen mochten nu.
- 25250 Doe wordensi te rade, seggic iu,
Datsi vor Trebe wouden³⁰ varen;
Doe voeren si³¹ derwaert³² sonder sparen,
Ende logierden in enen³³ velde daer
Onder den castele, die vorwaer

¹zole gy ²nicht ³ne zolt ⁴bedriegen ⁵ene to ⁶deen
⁷gescheen ⁸sette dat ⁹wo ¹⁰treckede ¹¹irsten ¹²ten
overe ¹³sloegen to ¹⁴er ¹⁵de des ¹⁶anderen ¹⁷resten

¹⁸mochten ¹⁹geseget ²⁰hadde he ²¹tijn ²²wart,
bewart ²³legen ²⁴oren ²⁵gewloecht ²⁶vorsten
²⁷kierden ²⁸her ²⁹wolden ³⁰voren ze ³¹darwert ³²ene.

- 25255 Herde hoge was, ende oec daerby
Alombe een groot maras sy, [weet,
Ende hi en hadde maer enen wech, God
Ene halve myle lanc ende niet breet.
In dene syde logierden¹ Pontes (ende) An-
- 25260 Ende Frolles van Aelmanien die es [tones,
Gelogiert bander²syde mede,
Entie koninck Claudas in die derde stede,
Entes koninges liede van Gales
Over die vierde, sijt seker des,
25265 Die geleide Bondonil³, sijn drossate,
Die stout was ende ongemate.
Aldus was die casteel van Trebes
In vier syden belegen, sijt gewes,
So nauwe nu in dit begin,
25270 Dat daer nieman en⁴ mach wt noch in;
Aldus menensi den casteel winnen
Ende verhongeren die daer sijn binnen,
Want negeen ander dinck mochte hem
[vromen,
Want si en mogen daer niet toe⁵ komen
- 25275 Ombe dien maras⁶, die daer ombe ginc.
Dus lagensi daer lange na die dinc,
Entie⁷ koninginne Eleine, die daer ter stede
Binnen was, ende haer suster mede
Hadden groten anxt, dat sy
- 25280 Verraden mochten werden iergent by
Ochte⁸ gevangen, ende weenden sere
Dicke wile doe ombe horen⁹ here,
Dat elc so lange merret¹⁰ mede.
Graciaen troestese sere ter stede
- 25285 Ende zeide, si zouden, sonder waen,
Goede verlosinge hebben saen.
Dus troeste hi die vrouwen fijn;
Hi¹¹ hadde enen sone, hiet Banijn,
Ende sijn pete¹² was die koninck Ban,
25290 Ende hi was een scoen ioncman,
Ende hi was Leonces maech mede.
Ende doe Leonce wiste die waerhede,
Dat die casteel belegen was,
Ontboet hi Anthianne nadas,
25295 Den drossate, dat hine kome spreken nu;
Ende hi quam tot hem, secgic iu.
Doe hiet hine al hemelyc¹³ varen
Tote Breoske in den foreest, twaren,
- Metten sinen, »ende ontbeit ons naer¹⁴
- 25300 Opter¹⁵ fonteynen, ende en secget daer
Nieman af¹⁶ van al uwen lieden
Werwaert gy sult henen¹⁷ riden".
Doen zeide die drossate saen,
Dat dit wel soude sijn gedaen.
- 25305 Doe voer hi henen hemelyc¹⁸ daer;
Ende Leonce nam Banyne daernaer,
Sinen neve, ende sendene nu
Tote Pharine, dat secgic iu,
Ombedat hi quame toter stat
- 25310 Daer si gevisseert hadden voer dat,
In den foreest, daer hi wael wiste,
Ende dat hi ember niet en miste,
Hi en voere hemelyc¹⁹ nu daer;
Ende Leonce voer daernaer
- 25315 In den foreest, daer die fonteyne stoet,
Daer die drossate beide, des sijt vroet;
Dese stat hadde hem Merlijn vorwaer
Gewijst, datsi beiden souden daer;
Daer beide oec Leonce ende Anthian
- 25320 Totedat Pharijn quam ende sine man.
Dus lagen²⁰ si daer alle alsoe
Tote smaendages na Sinte Jans²¹ dage toe.
Doe Merlijn wiste, datsi vergadert waren,
Ende datsi ontbeiden na soccoers²², twa-
- 25325 Dat hi hem gelovede te brengene daer, [ren,
Doe ginc hi an Gawyne daernaer,
Ende zeide dat hi dierste²³ batalie leide,
Ende met hem name²⁴ daer gereide
Die nuwe ridders entie²⁵ veertich mede,
- 25330 Entie²⁶ van Carmelyde quamen ter stede,
»Ende nemet haerre²⁷ so vele mede dan,
Dat gy hebbet²⁸ tiendusent man,
Ende doet Ulfine voeren iu baniere".
Ende heer Gawyn dade also sciere
- 25335 Alse hem Merlijn hevet geheten²⁹,
Ende trac³⁰ met sinen lieden, als wy weten,
Over ene syde. Daerna dade Merlijn
Den koninck Ban den andren³¹ zyn,
Die heer Gawyne volgen soude³² naer
- 25340 Met tiendusent riddersen³³, wet vorwaer.
Doe riep Merlijn den koninck Bohoerde
Ende hiet hem, dat hi nu voerde
Die derde batalie, »ende nemet met in

¹logierde ²in ander ³Eng. *Randolf* ⁴neman ⁵nicht to ⁶den moras. Van dezen en de volgende 325 versregels werd een nederlandsch afschrift door Stallaert uitgegeven in *Het Nederlandsch Museum* voor 1880. ⁷unde de ⁸offte ⁹oren ¹⁰mirret ¹¹unde he ¹²pade

¹³hemelijc ¹⁴darnaer ¹⁵op de ¹⁶neman ¹⁷zolen hene ¹⁸legen ¹⁹sunte Johans ²⁰hulpe ²¹de irste ²²neme ²³nemen er ²⁴hebben ²⁵gehieten ²⁶treckede ²⁷andern ²⁸ritteren.

- Die driehondert ridders, die gy brachtet¹ nu
 25345 Wt koninck Amans lands, ende nemet daer
 Tote tien² duseut oec nu ter stede [mede
 Van den riddren die quamen van Carme-
 Doe hiet Merlijn voert tien tyden [lyde".
 Den koninck Artur: »here, gy selt³
 25350 Die vierde batalie leiden met geweld⁴,
 Ende met iu sullen nu sijn ten stonden
 Die ridders van der tafelronden".
 Doe riep die koninck (Artur) ter stede
 Hervine⁵ ende Nasciens mede,
 25355 Ende hiet sine liede hem doen gereiden,
 Ende si dadent doe sonder beiden.
 (Ende) doe nam Merlijn den drake
 Ende gaven⁶ Keyen na die sake,
 Ende zoide, dat hine voerde daernaer
 25360 »Want dat es iu recht vorwaer,
 Ende hoedet iu wale, dat radic nu, [iu:
 Dat ridderscap niet en werde genedert by
 Ende wety⁷ wat gy doen sult⁸ ter stede,
 Als gy onder die viande komet daermede.
 25365 So voeret dat altoes in uwer hant".
 »Dat sal ic wel doen", zeide Keye te hant.
 Merlijn hiet den drien⁹ koningen doe
 Ende heer¹⁰ Gawyne, datsi dapperlike alsoe
 Te Trebeswaert voeren¹¹ gereit,
 25370 »Want hi es in vier sinnen beleit,
 Ende elc prinse, die daer leget an,
 Hevet onder hem twintichdusent man,
 Ende elke batalie van den onsen mede
 Sal een van den horen anstryden ter stede".
 25375 Doe zeide die koninck Artur: »Merlijn,
 Hebbensi meer liede¹² dan hier sijn¹³?
 »Ja sy, here, die helchte¹⁴, seggic iu,
 Maer wy sullen een scoen soccoers¹⁵ hebben
 Wael van twintichdusent man, [nu
 25380 Die ons sullen komen an,
 Die licgen in den bosce¹⁶ van Briokes".
 »Hoe sullen sijt¹⁷ weten welc tijt dat es¹⁸?
 Zeide Artur. »Here", zeide Merlijn doe¹⁹
 »Ic sal se halen tyde²⁰ genoegh daertoe²¹,
 25385 Ende Blioberis sal voren varen nu,
 Want hi weet die pade wel, seggic iu.
 Ende recht alset²² daget suldy²³ varen;
 Daer gy een hoern hoert, daer volget nare,
 Ende gy sult sien enen groten brant
- 25390 In der²⁴ locht, daerna volget te hant,
 Want dan sal iu soccoers²⁵ sijn bereet,
 Dat ik iu senden sal, God weet;
 Blivet te Gode, ic vare nu daer".
 Dus sciet Merlijn van hem daernaer,
 25395 Ende quam daer Leonce was gelegen
 Ende sine gesellen, ende sprac daertegen
 Ende zeide: »wat ligdy²⁶ hier onder iu?
 Gy en komet nember so vro nu
 Te Trebes, die koninck Artur en sal
 25400 Daer wesen met sinen volke al".
 Alsoe dit Leonce verstoet, vorwaer,
 Dede hi hem grote feeste daer,
 Ende vragede ombe beide die koninge(doe),
 Hi zeide: »gy sult se sien²⁷, ende daertoe
 25405 Met groter macht, die si bringen,
 Maer vastegereet iu". Ende na dien dingen
 Gereidensi hem ende makeden daer
 Vier batalien, ende dierste²⁸ daernaer
 Die leide Anthianes met sesdusent man,
 25410 Ende Graciaen sesdusent oec daeran,
 Ende Pharjijn hadder sesdusent mede,
 Ende Leonce sesdusent oec ter stede.
 Hiermede voerensi te Trebeswaert,
 Ende alle die wile, datsi waren in der vaert,
 25415 Sal ic iu seggen van Arture
 Ende van den tweent²⁹ koningen haer
 [aventure.
- Den groten strijt tuscen den koninck Ban enten
 koninck Cludas entie met hem waren.*
- Daventure secht, doe Merlijn was
 Van Arture gesceden, nadas,
 Dat Artur trac³⁰ doen daernaer
 25420 Ende Blioberis voren³¹ vorwaer,
 Want hi die wege wiste sonder vragen;
 Die nacht voerensi toten dage,
 Doe quamensi op een scoen plein gereet,
 Daer ene rivier neven leet,
 25425 Die die Loire³² hiet, ende si waren daer
 Den hers³³ nu komen also naer,
 Men haddet³⁴ te³⁵ vijfmalen mogen nu
 Wael overscieten, dat seggic iu.
 Doen³⁶ hieldensi, ombe datsi wouden sien³⁷
 25430 Dat teken, daer hem af zeide vordien
 Merlijn, dat was van den brande mede

¹brachten ²tijt ³solt, gewolt ⁴Herviele ⁵dede
 ene ⁶wete gy ⁷zolt ⁸dren ⁹her ¹⁰voren ¹¹lude
¹²sin ¹³helte ¹⁴hulpe ¹⁵busch ¹⁶wo zolen ze dat
¹⁷do, to ¹⁸tijt ¹⁹als dat ²⁰de ²¹hulpe ²²ligge gy
²³seen ²⁴de eirste ²⁵twen ²⁶treckede ²⁷vore ²⁸Lo-
 vre, Eng. *Leire* ²⁹her ³⁰hadde dat ³¹to ³²do ³³wolden.

- Ende in der locht soude vlieden ter stede,
 Ende van den hoerne, datsi souden horen;
 Ende binnendien quam daer te voren
 25435 Eén spiere¹, diese hevet vorsien
 Ende ginc dat int ander heer seggen met-
 Ende doe dit die ander vernamen, [tien²;
 Wapendensi hem ende trocken³ tsamen
 Te velde ende batalyeerden hem daer,
 25440 Ende Ponces (ende) Anthonis trocken daer-
 An dat inde van enen bosce ter stede; [naer
 Ende daerna quam die hertoge mede
 Van Almanyen; ende daerna quam Rodoen.
 Ende Claudas van Deserte quam doen
 25445 Ende lach met sinen lieden neven den
 Ende al die wile, sijt seker das, [maras;
 Datsi dus wtvoeren, quam Merlijn,
 Die hier af wiste algader den fijn,
 Ende hi blies den horen doe
 25450 Ende dede den brant vlieden daertoe.
 Doe Artur dat hoern hoerde daer
 Enten⁴ brant vlieden sach naer,
 Sloegensi alle ten herewaert⁵,
 Ende Gawyn vergaderde mettervaert⁶
 25455 An Frolles, den hertoge⁷, seegic iu;
 Entie koninck Ban vergaderde nu
 An den koninck Claudas ter stede,
 Entie koninck Bohort vergaderde mede
 An Pontes (ende) Anthonys nu ter stat;
 25460 Entie koninck Artur vergaderde nadat
 An Rondone, den drossate van Gales.
 Ende dierste⁸ die nu versamelt es⁹,
 Dat es⁹ Sagrimor, ende Frolles mede,
 Die met sulken nyde reden bede,
 25465 Datsi bede storten daer neder;
 Maer si waren bede thant op weder,
 Ende togen haerswaert ende sloegen¹⁰ daer
 Dene opten ander¹¹ slagen swaer.
 Ende alse Heer Gawyn te voete sach
 25470 Sagrimor, sloech hi al dat hi mach
 Derwaert¹², ende Ulfijn oec mede,
 Die sine banier voerde ter stede;
 Ende bander¹³ syde quamen¹⁴ daer oec toe
 Ombe den hertoge⁷ ende bescuddene doe.
 25475 Dus vergaderde dene an den andren daer;
 Daer wart menech spere tebroken vorwaer
- Ende afgesteken menech¹⁵ man,
 Die niet meer op en stont voertan.
 Daer wart die strijt sterck ende groet mede,
 25480 Doch worden hermonteert¹⁶ ter stede
 Die hertoge ende Sagrimor bede,
 Maer dat was met groten lede.
 Daer dadent¹⁷ wael die twaelve, twaren,
 Die nuwe ridderen gemaket waren;
 25485 Maer sint dat middach leet, vorwaer,
 So ne was daer nieman¹⁸ die een haer
 Heer Gawyne iet geliken conste¹⁹ mede;
 Want hi sloech doet daer ter stede
 Man ende paert, wat vor hem quam;
 25490 Ende Ywen sijn neve, als ict vernam,
 Ende Ywen overdoem, dese twee,
 Dadent²¹ herde wel ende noch mee;
 Galescins ende Gaheries
 Dadent²² sowel, dat mense nades
 25495 Over die beste²³ hilt daer nu
 Naest Gawyne, dat seegic iu;
 Ende Garies ende Agrawein,
 Ende alle die daer waren int²⁴ plein
 Dadent wel ende kondechlike.
 25500 Die koninck Ban oeck desgelike
 Was tegen Claudas komen ter were,
 Die dfelste²⁵ was van al den here;
 Ende daersi aldus vergaderden dan,
 Sloech hi metten swaerde den koninck Ban
 25505 Opten helm, datter tfer²⁶ wt vloech
 Ende dat hi opt gereide boech;
 Doe rechte²⁷ hem op alse die erre²⁸ was,
 Ende sloech Claudas opt hoeft nadas
 Enen slach; maer tswaert scamfelde neder,
 25510 Ende sloech den orse alsoe weder
 Den hals af, ende het viel doe,
 Ende Claudas niet; maer hi spranc alsoe
 Op, maer eer hi op conste comen daer,
 Gaf hi hem iij slage daer naer,
 25515 Dat hine had byna weder nu
 Ter aerden doen tumelen²⁹, seegic iu.
 Ende dat bloet spranc hem ten monde
 Ende ter nesen³⁰ wt ter stonde;
 Maer hi was van sulker kracht³¹ ende ge-
 25520 Dat hi hem daer nochtan³² onthelt; [welt
 Doe warp hi den scilt opt hoeft daernaer

¹speer ²mit den ³treckeden ⁴unde den ⁵herwart
⁶myt den vart ⁷hertogen ⁸de irste ⁹is ¹⁰slogen ¹¹op den
 andern ¹²darwert ¹³op ander ¹⁴quemen ¹⁵manich
¹⁶gereddet nu ¹⁷deden dat ¹⁸nieman ¹⁹konde ²⁰ik

²¹deden dat ²²de besten ²³in den ²⁴quadeste ²⁵dat
 dat vuer ²⁶richte he ²⁷toerneck ²⁸mede ²⁹vallen
³⁰nasen ³¹kracht ³²nochtant.

- Ende quam ten¹ koninck Bannewaert daer,
 Ende began op hem te slane nu;
 Maer haer liede² in beiden siden, seggic in,
 25525 Quamen daer toe; doe werd daernaer
 Die koninck Claudas hermonteert, vorwaer,
 Want hi hadde noch also vele liede
 Alsoe die koninck Ban hadde tien tyden,
 Ende sine liede en hadden niet mogen staen
 25530 En had die koninck Ban selve gedaen,
 Diese aldus hilt durende daer
 Toten middage, weet vorwaer;
 Ende banderside street die koninck Bohoert
 Jegen Pontes (ende) Antonys voert,
 25535 Die een groet spere hadde in der hant,
 Ende quam opten koninck Bohort gerant,
 Ende stac sijn speer op hem ontwee;
 Entie koninck Bohort, die hem gevee
 Was, hi stacken dor den scilt,
 25540 Ende dore den arm met gewelt,
 Ende nagelde hem an die side doe
 Endestac hem daer in ene wonde daertoe;
 Ende hi viel van den orse neder daer
 Ende lach in ommacht oec daernaer,
 25545 Dat men niet conde geweten daerby
 Weder³ hi doet ochte⁴ levende sy;
 Ende doen⁵ sine liede⁶ dit sagen⁷ daer,
 Hadden si anxt ende groten vaer,
 Omdat haer here doet ware,
 25550 Ende reden alle derwaert daernare,
 Om hem te bescudden aldaer nu; [gic in,
 Des konincks liede⁸ quamen daeriegen, sec-
 Met sterken speren; daer wart ter tijt
 Een groet ende een sterc strijt;
 25555 Maer doch wart Pontes hermonteert⁹ daer,
 Die geen arch (en) hadde vorwaer
 Van der wonden, ende scaemde hem sere,
 Ende reet opten koninck met enen kere,
 Ende sloechen opten helm alsoe,
 25560 Dat hi op sijn gereide boech doe;
 Entie koninck Bohort sloechen weder
 Dor den helm ene wonde, dat hi daer neder
 Tumelen¹⁰ moeste, ende overreeten daer
 Eerne die Romeine conden naer
 25565 Hermonteren¹¹; doe beval hi saen
 Den sinen, datsi hem in staden staen;
 Doe reet hi in die meeste porse;
 Daer wart menech van den orse
- Gevelt; doe wart die koninck Bohoert
 25570 Achter gedreven alsoe voert
 Enen bogescote wel van daer;
 Dus duerde die strijt alsoe daernaer,
 Toter noenen sterck ende stuer.
 Ende al dese wile vacht die koninck Artuer
 25575 Jegen Randone van Gaules;
 Entie koninck Artur, sijt seker des,
 Entie ridderen van der tafelronden
 Liepen hem seer op tien stonden,
 Ende dadense achter in dere¹² wijs
 25580 Tote op Pontes (ende) Antonijs;
 Ende Keye volgede wel metten drake,
 Die hem Merlijn gaf vor dese sake,
 Dien groet vier uter kelen scoet;
 Dies noit ne sagen¹³ zeiden bloet,
 25585 Het soude Domesdach wesen sciere,
 Ende vervaerden hem sere van den viere;
 Ende sonder twivel ane den drake
 Lach¹⁴ betekenesse van groter sake,
 Want tfer, dat hem wter kelen scoet,
 25590 Dat betekende martelie groet
 Van lieden¹⁵ doet te slane ter stede
 Ins koninck Arturs tyden, mede;
 Ende dat sijn stert gewrongen was,
 Betekent¹⁶ grote verraetnesse na das,
 25595 Dat in sijns selves lieden¹⁷ was mede,
 Doe si tegen hem keerden¹⁸ ter stede,
 Ende met Mordrette waren¹⁹ algader,
 Daer hi oem af²⁰ was ende vader,
 Want hine wan an sijre suster met,
 25600 Die koninck Lottes wijf was, dat wet.
 Hierna suldy wel verstaen die dinc,
 Hoe die strijt tuscen hem verginc.
 Nu hoert, hoe Randoen achter tyede
 Tote op Pontes (ende) Anthonys liede²¹,
 25605 Daer hem die koninck Artur opjagede doe,
 Die den koninck Bohort hielden alsoe
 Cort, dat hi wel hadde te done
 Soccoers²²; ende doe sach datgone
 Pontes, datsi quamen²³ gevloen,
 25610 Voer hi daer jegen ende riep doen
 Sijn teken, ende sloech in daernaer.
 Doe wart die strijt groet ende swaer,
 Doe die vier batalien vergadert waren,
 Want Gawijn dreef oec daernare
 25615 Frolles, den hertoge²⁴, op Claudas,

¹ton ²lude ³Off, off ⁴do ⁵segen ⁶gereddet ⁷vallen
⁸geredden ⁹derre ¹⁰de des nie en segen ¹¹so lach

¹²luden ¹³beteikent ¹⁴kierden ¹⁵weren ¹⁶of ¹⁷lude
¹⁸helpe ¹⁹quemen ²⁰hertogen.

- Die iegen den koninck Ban in stryde was,
Die nu tonder was. Dus wart daer
Die strijt sterc, wetet vorwaer;
Daer dade Heer Gawyn wonder groot,
25620 Dat en sach nieman¹ des genoet.
Doe geviel² dat Gawyn nadas
Vergaderde an den koninck Claudas,
Die daer street iegen den koninck Ban
Met hondertdusent man³ iegen man,
25625 Daer die koninck sere tachter af was.
Gawyn verhoef⁴ sijn swaert nadas [gen⁵
Ende meende⁶ opt hoeft⁷ hebben gesle-
Claudas, die daer den scilt hielt iegen,
Dien⁸ Heer Gawyn sloech al ontwee;
25630 Entie⁹ slach ginc vorwaert mee,
Ende hi scamfelde nederwaert alsoe,
Ende sloech den paerde den hals af doe,
Dat paert ende Claudas vielen¹⁰ beide daer;
Ende heer Gawyn reet vorwaert naer¹¹
25635 Want hi Claudas niet en¹² bekende;
Hi ontmoete¹³ Miseresse te hande
Dien⁸ hi daer afloech sijn hovet;
Dese¹⁴ was vroem, des gelovet,
Ende was van Claudas massenieden.
25640 Gawyn toech voert terselver tyden
Ende clovede Antorilasse alsoe
Sijn hovet toten tanden toe;
Doe sloech hi daer tote¹⁵ twintich doet;
Sine slage waren daer so groot
25645 Dat siner nieman ontbeiden dorste daer.
Doe dit die koninck Ban sach vorwaer,
Dat Gawyn, die so jonc¹⁶ was,
So groet wonder dade, dankede hi das
Gode, ende zeide te Gawyne doe:
25650 »Here, by Gode, gy strijt hier soe,
Dat gy dat swaert wel verdient hebbet nu,
Dattie¹⁷ koninck Artur heeft¹⁸ gegeven in
Ende oec en mochte hi hebben ter stede
Negenen beteren sine liede bevolen mede,
25655 Dan gy sijt, ende ic bidde in heden den dach
Dat ic in nu geselschap sijn mach".
»Here, ic doe dat gerne", zeide hy
»Ende danc hebbet, dat gy dat soecket¹⁹
[an my,
Maer ic moet varen soecken²⁰ myne neven,
- 25660 Ende myne broeder, waer si sijn bleven,
Ende alsicse hebbe vonden, sal ic tot in
Wederkeren²¹". Ende doe zeide hem nu
Die koninck Ban, dat hi hem soude²²
Gerne wreken also houde²³
25665 Over den koninck Claudas, dien gy vorwaer
Te hant daer nedersloeg²⁴ aldaer,
Ende waer²⁵ hi doet, so waer²⁶ saen
Mijn orloge, dat ic hebbe, gedaen".
Doe zeide Gawyn: »wyseten my".
25670 Doe zeide die koninck: »sieten hierby
Met genen wapene, die gy ziet daer,
Gebloemet van silver, ende daernaer
Den scilt, in midden gedeelt ter stede
Van sylver ende van kelen bede²⁷,
25675 Den lewe rampant van sable met".
Gawyn zeide nu: »vaste, ende niet en let,
Varewy an hem ende proeven daer
Onse kracht²⁸". Doe zeide daernaer
Die koninck Ban: »ic en ger niet meer,
25680 Want hi hevet my gescadet seer".
Doe sloegensi haer²⁹ orse derwaert,
Entie koninck Claudas reet metter³⁰ vaert
Tegen hem; doe wart ter tijt
Groet ende vreeslyc die strijt,
25685 Ende heer³¹ Gawyn entie koninck Ban
Daden³² daer vlien Claudas man;
Ende doe Claudas dit sach aldaer,
Vloe hi in die meeste perse naer³³,
Want hi ontsach dese twe nu,
25690 Diene daer jageden, seegic in;
Hi wiste wael, ervoeren sine³⁴ daer,
Dat hi doet waer³⁵ vorwaer;
Dus vloe hi onder sine liede³⁶ alsoe,
Ende si volgeden hem ember toe,
25695 Ende en woudene³⁷ niet laten gaen
En³⁸ hadde ene aventure gedaen,
Die si vonden onder hem ter stede:
Want doensi jageden Claudas mede,
Vant Gawyn twe siner broeder daer
25700 Licgende ter aerden, die vorwaer
Sere tharen³⁹ onwille lagen⁴⁰ bede²⁷;
Ende Galescins, sinen neve⁴¹, hielt mede
Frolles, die hertoge, by den breidel doe,
Daer wasser wael (tote) twedusent toe,

¹neman ²gevel ³mans ⁴mende ene ⁵dat hovet
⁶geslagen ⁷den ⁸unde de ⁹vellen ¹⁰darnaer ¹¹nicht
¹²ontmotte ¹³dese ¹⁴to ¹⁵jonch ¹⁶dat de ¹⁷hevet
¹⁸zoket, soken ¹⁹kieren ²⁰solde, holde ²¹alogen

²²weer ²³unde mede ²⁴craft ²⁵er ²⁶myt der ²⁷her
²⁸deden ²⁹darnaer ³⁰ze ene ³¹weer ³²lude ³³wolden
ene ³⁴unde en ³⁵to oren ³⁶legen ³⁷beide ³⁸neven.

- 25705 Ende hadde hem dat hovet afgeslegen¹
 En waer² Sagrimor, die daer tegen
 Was ende Gaheries ende Ywein;
 Ende wael veertich³ gesellen opten plein
 Hielden den strijt tegen twedusent man.
- 25710 Ende doe heer⁴ Gawyn dit sach an,
 Sloech hi met sporen darwaert⁵ saen,
 Entie⁶ koninck Ban mede, sonder waen,
 Ende vergaderden in den strijt
 Met so groter kracht⁷ ter tijt,
- 25715 Datsi den strijt al bogen daden.
 Doe si haer⁸ dus sagen verladen,
 Makedensi ene plaetse so groet,
 Dat Agrawein ende Garies, die te voet
 Waren, datsi sciore daernaer
- 25720 Gereddert worden daer vorwaer;
 Ende Galescins, die tainen onwille was,
 Wart daer sciore verloest nadas,
 Want Gawyn sloech Frollen daer ter stede,
 Dat hine van den paerde tumelen⁹ dede,
- 25725 Ende tors¹⁰ gaf hi Galescine daer,
 Die daer opspranc ter stede daernaer,
 Ende voer in ende woude wreken saen
 Den lachter¹¹, die hem was gedaen;
 Hi reet op Frollen, daer hine sach
- 25730 Te voete staen, ende gaf hem enen slach,
 Ende weder ter aerden¹² viel nu,
 Ende overreeten seewerf, secgic iu.
 Doe zeide Gawijn: »here, en ziedy¹³ niet
 Hoe¹⁴ mijn neve wreket sijn verdriet?
- 25735 Hi kan hem wel geholpen, dunket my¹⁵.
 Doe zeide die koninck Ban, dat hy
 Een vrome ridder¹⁶ soude werden ende goet;
 Ende binnendien quam al dat gemoet
 Van al den stryde slaende daer;
- 25740 Want die koninck Artur, wet vorwaer,
 Entie ridders van der tafelronden,
 Entie koninck Bohort tien¹⁷ stonden,
 Die jageden Pontes liede ende Frolles
 Ende Rondoens liede mede, sijtseker des.
- 25745 Tote in Claudas liede daernaer.
 Doe wart dat gerochte¹⁸ groet vorwaer
 Ende tgeclanc van den slagen,
 Dat die twe koninginnen, die lagen
 Te Trebes in den castele binnen,
- 25750 Hoerden tgerochte¹⁹ in allen sinnen;
- Doe liepen si ten tinnen staen,
 Ende sagen²⁰ beide wtwaert saen;
 Daer sagen si menegen man stryden
 Ende si sagen den drake tien²¹ tyden,
- 25755 Dien Keye voerde, daer vier²² wtscoet,
 Dat daer die locht²³ af was al roet.
 Doe dit die vrouwen ende dander mede,
 Die in den castele sijn, sagen ter stede,
 Dochte hem dat wonder al te groet;
- 25760 Doe sanden si ute metter spoet
 Enen bode, ombe vernemen aldaer,
 Wat liede dat daer streden vorwaer
 Tegen die viande ende ombe die sake
 Wies²⁴ teken dat waer die vrealike drake.
- 25765 Die bode voer ter batalienwaert [vaert,
 Ende hem ontmoete²⁵ een ridder in der
 Die Bretel heet²⁶; doegroette²⁷ hine daer,
 Ende bat hem, dat hi hem zeide naer
 Wie dese sijn²⁸, »die hier stryden nu
- 25770 Tegen onse viande; ziet, here, vor iu
 Gene vrouwen, gene koninginnen,
 Die ginder liegen te genen tinnen,
 Die souden dat gerne weten nu²⁹.
 »Lieve knape, ic secget iu,
- 25775 Dat is die koninck Bohort ende koninck Ban
 Ende hebben vor hem gebrocht³⁰ daeran
 Den koninck Artur van Bertanien³¹,
 Haer lant te besermene van calanien
 Tegen sine viande hier ter stede;
- 25780 Ende siet ginder sijn teken mede
 Metten drake, sonder waen³².
 Alsoe dit die bode hevet verstaen,
 Keerde hi blide ten castelewaert,
 Entie koninginnen quamen ter vaert
- 25785 Tegen den knape³³, doe hi quam daer;
 Doe quad³⁴ hem die knape daernaer,
 Gelijc hem Bretel zeide te voren;
 Ende als die koninginnen dit horen,
 So en sach men nie liede³⁵ so blyde;
- 25790 Ende clommen weder tenselven tyden³⁶
 Ten vensteren³⁷ ombe siene³⁸ nadas
 Den strijt, die sterc ende groet was,
 Diensi³⁹ so lange streden daernare
 Datsi in beiden syden moede⁴⁰ waren.
- 25795 Doe quamen⁴¹ die vier batalien geslagen,
 Die in den bosce met Merlijn lagen,

¹afgeslagen ²weer ³viertich ⁴her ⁵darwert ⁶unde
 de ⁷kraft ⁸ze do er ⁹vallen ¹⁰dat ors ¹¹laster
¹²aerden ¹³ze gy ¹⁴wo ¹⁵ritter ¹⁶ter ¹⁷geruchte ¹⁸segen

¹⁹voer ²⁰lucht ²¹wes ²²ontmote ²³hiet ²⁴grotte
²⁵dese zin ²⁶bracht ²⁷Britanien ²⁸knepen ²⁹quam,
 Eng. *tolde* ³⁰ne lude ³¹tyde ³²vinsteren ³³to seae
³⁴de ³⁵mode ³⁶quamen.

- Dene na dander gereden ter stede;
 Anthian leide dierste¹ scaer mede
 Ende dander Pharien, sonder waen,
 25800 Entie derde leide Graciaen,
 Die vierde Leonce tenselven tyden.
 Doe warens² die van den castele blyde,
 Doe si se kenden, ende hadden ter steden
 Uten³ castele oec gerne gereden,
 25805 Hadde men hem gelaten voertan.
 Nu versachse ierst die koninck Ban,
 Ende zeide tot heren⁴ Gawine saen:
 »Heer Gawyn, siet ginder komen, sonder
 Vier scaren, die ons toe horen, [waen,
 25810 Nu wetic wael, datsi daer⁵ storen
 Sullen onse viande ter uren,
 Oec sullensi onlange mogen duren".
 Doe zeide Gawyn, »laet ons wtryden,
 Ende onse vriende steken besiden
 25815 Ende vergadren⁶ ons; alsoe dan vlien
 Onse viande, dat wy se so versien,
 Datsi hem niet en beroemen hiernaer,
 Datsi keytive sijn⁷ vorwaer,
 Ende datsi hem oec hoeden voertmeer
 25820 In dat lant te komene nembermeer".
 Die koninck zeide: »here, ic wille nu
 Al dat gy radet doen, seggic iu".
 Doe voeren⁸ si beeyden ende gaderden⁹ daer
 Drie¹⁰ hondert ridder, die beste¹¹ vorwaer
 25825 Die in al dat heer¹² waren;
 Ende binnen dat so quamen gevaren
 Die vier scaren met krachte¹³ groot,
 Ende sloegenre in dat vergadren doet
 Twintichduesent; entese¹⁴ grote scade doe
 25830 Brachte die koninck Claudas al toe,
 Dat dese liede¹⁵ in beiden syden
 Aldus doet bleven nu ten tyden;
 Ende dat wart hem oec geloent nadas.
 Dat hi sint daerombe ontervet was,
 25835 Alsoe iu dit boeck sal seggen hiernaer.
 Nochtan dor al quamen¹⁶ daer
 Dese vier scaren; sy waren nu
 Des koninck Arturs liede tachter, seggic iu;
 Sint dat die driehondert ridders niet
 [waren¹⁷ daer,
 25840 En kondensi niet vercoeveren daernaer

¹de irste ²weren des ³ut den ⁴herren ⁵dor ⁶ver-
 gapdern ⁷sin ⁸voeren ⁹gadderden ¹⁰dre ¹¹besten
¹²her ¹³krachte ¹⁴unde desse ¹⁵lude ¹⁶quemen ¹⁷rit-
 ters nicht weren ¹⁸holde gy ¹⁹to sporen ²⁰off ²¹we
²²gerest ²³mer vart ²⁴sin ²⁵by den ²⁶luden ²⁷unde

- Wantsi droegen al den last ter stede,
 Si gingen nu alle tonder daermede.
 Doe quam Merlijn daer die drie¹⁸ hondert
 [waren,
 Ende sprac: »houdy¹⁹ hier ombe iu te spa-
 25845 Ocht²⁰ houdy hier te gader gevest [ren²¹?
 Ombe siene wie²² dat sal hier doen best?
 Gy sijt genoech gerast²³, maer vaert²⁴
 [ter stede
 In dat heer, want Artur ende sine gesellen
 Sijn²⁵ sere tonder, ende oec bydien²⁶ [mede
 25850 Datsi iulieden²⁷ nergen en sien".
 Doe sprac hi tArtur eer iet lanc:
 »Heer koninck, es dit dat loen entie²⁸ danc,
 Dien gy den koninck Ban ende sijn broeder
 Die²⁹ haer lijf ende al haer goet [doet,
 25855 Setten in aventuren vor iu,
 Doe dat iu al afginc vor nu?
 Nu koemdy³⁰ sculen van bloetheden³¹;
 Dit sal iu noch te meneger steden
 Verweten werden; iu lief, wat sal sy
 25860 Secgen alsoe vereest³², dat gy
 Aldus gevaren hebt nu voert?"
 Doe Artur verstont Merlijns woert,
 Scaemde hi hem so sere daernaer,
 Dat hi van angeste swete daer,
 25865 Ende oec hadde hi anxt ter stede,
 Dat hi hem toernen mochte mede.
 Doe sprac hi op Gawine ende sine gesellen:
 »Gy heren, die vromcheit, die wy tellen
 Hoerden hier vor, waer is sy nu,
 25870 Die gy plaget³³ te doene? (Gy beromet iu,
 Gy zoudet³⁴ in klein Bertanien³⁵ varen stry-
 Ende proeven die ridder daer ten tyden [den
 Nu duncken my si³⁶ goede ridders wesen,
 Ende gy niet dorren³⁷ te komen tesen³⁸
 25875 Dat gy se saget³⁹, maer bergeset iu,
 So groten anxt daden⁴⁰ si iu nu!"
 Doe sprac hi op koninck Ban ende op
 [Bohoert:
 »Gy heren, waerombe sydy⁴¹ komen voert?
 En ziedy⁴² niet iu viande in iu lant,
 25880 Ende gy gaet iu bergen hier te hant!
 Wie⁴³ sal vor iu vechten ende vorwaert
 Ende vor iu die⁴⁴ doet ontfaen, [gaen

de ⁴⁵de ⁴⁶come gy ⁴⁷bloetheiden ⁴⁸vereischet
⁴⁹plegen, solden ⁵⁰britanien ⁵¹donket my dat ze
⁵²doret ⁵³to desen ⁵⁴segen ⁵⁵deden ⁵⁶zint gy
 ze gy ⁵⁷we ⁵⁸den.

- Als gy iu bergtet ende vliet mede?"
 Doe zeide die koninck Ban ter stede:
 25885 »By Gode, Merlijn, ic en doet' om geen dinc
 Die my vor bloetheden over ginc".
 Merlijn zeide: »hoe dat gij' hebt gedaen,
 Siet dat gy des iu betert saen".
 Gawyn ontsuldechde hem oec ter stede,
 25890 Ende zeide: »ik sal hem doen kennen mede
 Ochte' ic blode ben!"—Doe vermaende hy
 Sinen broeder' ende sinen neve' daerby:
 »Volget my", zeide hi, »ic sal hem doen sien
 Ochte' ic blode ben!"—Doe loech mettien'
 25895 Merlijn, ende ginc te Keyen te hant,
 Ende nam hem dat teken wter hant,
 Ende zeide, hi woude' voeren, seegic iu,
 Want des konincks teken en zoude men nu
 Niet bergen, maer altoes vor ogen ween;
 25900 Doe riep Merlijn lude na desen:
 »Nu sal ic sien wie' my volgen sal,
 Ende wie' den prijs hier van al
 Winnen sal!"—Doe zeide die koninck saen,
 Artur, tot' Bohorte, sonder waen,
 25905 Dat in Merline vele dogeden waren
 Ende vele behendecheden, twaren,
 Ende vele vromedecheden oec mede,
 Ende hi was sterc genoech omb sine lede
 Ende groet, maer hi was mager met,
 25910 Ende bleec ende haerachtech, dat wet,
 Ende hi was edel van sijne moeder mede;
 Den vader latewy varen ter stede,
 Want van hem wetewy genoech;
 Men wist oec niet, dat Merlijn sloech
 25915 In stryde ie iemanne' doet,
 Maer men vint van hem al bloet,
 Dat hi met siner borst greeet
 Man ende paert' daer neder reet.
 Doe Merlijn den drake' hevet genomen,
 25920 Es hi in die batalie gekomen
 Ende dorbracse altemale daernaer,
 Ende quam op Frollen gereden daer
 Ende op Pontes (ende) Antonys, die daer
 Die van Logres meenden' doet slaen, [saen
 25925 Wantsi waren' op dat sconferen daer;
 Maer hem quam te hulpe vorwaer
 Vijf' hondert knapen van' Trebes;
 En waer niet dat, zijt seker des,
- Si hadden gesconfiert geweest' ter stede;
 25930 Maer doe die koninck Artur quam, ende
 [mede
 Sine gesellen, wart daer so menech' slach
 Geslagen, dat elken gruwelen mach.
 Daer wrachte Artur wonder groet;
 Om der persen willen ende om der noet
 25935 Warp hi den scilt opten rucge daer,
 Ende nam dat swaert met beiden handen
 [naer',
 Ende sloech dat al doet ende daer neder
 Wat vor hem quam, voert ende weder,
 Dat nieman en dorste sijns ontbeiden.
 25940 Dit boec seget oec, na der waerheden,
 Dat daer die koninck Artur sloech doet
 Twehondert in desen pongyse groet;
 Entie koninck Bohort entie koninck Ban
 Versloegen' daer oec menegen' man.
 25945 Ende Artur ende dander koninge mede
 Waren' so verre' gereden ter stede,
 Dat men niet en wiste waer si waren;
 Entie' gesellen van der tafelronden, twa-
 Voeren oec in, dene vor dander naer; [ren,
 25950 Entie' veertech' gesellen, wet vorwaer,
 Entie' achtien' nuwe ridders mede
 Braken' die scaren te meneger stede,
 Ende scieden dene hier dander daer,
 Dat si en wisten som ter tijt waer
 25955 Dat haer' gesellen waren nu;
 Maer Ywen, des koninck Uriens sone, seegic
 Ende Heer' Gawyns twe broeder mede [iu,
 Ende haer neven hielden hem ter stede
 Al den dach te samene vorwaer,
 25960 Ende daden' so vele met wapene daer,
 Datsi gepryset sere waren.
 Maer boven hem allen dadet daer, twaren,
 Heer Gawijn best; want hi was
 Alredickeest in den meesten kas,
 25965 Oec es' hi nu an Rondone komen
 Van Gaules, ende als hine hevet vernomen,
 Sloech hine opten helm' alsoe
 Ene grote wonde, dat hi daertoe
 Ter aerden viel'; hi reet voert saen
 25970 Ende sach Keyen van Strans te voete staen
 Ende Dodinele, ende hem liepen' op aldaer
 Pontes (ende) Antonys, weet vorwaer,

'doe dat 'gy dat 'ofte 'broderen 'neven 'bin
 'lachgede mytdien 'woldet 'we 'to 'neman 'pert
 'draken 'menden 'weren 'vielf 'van den cas-

tele van 'geweset 'manich 'dar 'verloger
 'manigen 'vere 'unde de 'viertich 'achteen
 'breken 'er 'hem 'deden 'is 'hel 'vel 'liep.

Ende heer Gawyn sloech derwaert¹
 Ende makede enen groten scaert²
 25975 Ende help hem, datsi bescut³ waren.
 Doe hieldensi hem an Gawine daernare
 So si langest mochten vorwaer;
 Maer dat en was niet lange daernaer,
 Want hi was hem sciene ontreden⁴.
 25980 Groet was die strijt te meneger steden;
 Daer dadent wel die van der tafelronden,
 Die Artur sochten te dien stonden,
 Die hem so verre ontreden⁴ was,
 Dat hi an Frolles quam nadas
 25985 Ende an Pontes; die hadden daeran
 In haer geselschap zevendusent mau.
 Daer streef die koninck Artur herde seer;
 Daer en was nieman so koene in der weer,
 Die sines slages dorste ontbiden⁵.
 25990 Doe quam heer Gawyn te dien tyden
 Ende sach sinen oem daer in der noet
 Ende dat hem gaven⁶ slage groet
 Frolles ende Pontes; doe wart wel naer
 Gawyn wt sinen sinne ende nam daer
 25995 Enen ridder ene spiet⁷ uter hant,
 Ende quam derwaert¹ gerant;
 Ende alsene Frolles komen sach
 Ontrumede hi hem, al dat hi mach,
 Also die siner niet ontbeiden dorste,
 26000 Ende reet in die meeste porse;
 Maer heer Gawyn reet hem naer
 Ende scoetene metter spiete daer
 Als hine niet verhalen en moet,
 Wael dor die scouderen enen voet,
 26005 Ende hi vil in onmacht ter aerden⁸ neder;
 Ende als hi verkomen was weder,
 Dade hi hem verbinden ende sat op sijn
 Ende reet weder te stridewaert⁹. [paert¹⁰
 Ende heer Gawyn keerde¹¹ weder daer
 26010 Ende ontmoete Ponten daernaer
 Ende sloechen optie scouder¹² ter stede,
 Dat hine ter¹³ aerden vallen dede;
 Ende Randone sloech hi op dat hoet¹⁴,
 Dor den helm ene wonde groet,
 26015 Dat hi optie aerde viel alsoe.
 Daerna begondensi te vloene doe,
 Ende quamen¹⁵ op Claudas daernaer[waer,
 Dien die koninck Artur ende Gawyn vor-

Entie koninck Ban ende sijn broeder met¹⁶
 26020 Entie van der tafelronden, dat wet,
 Volgeden al tote in Claudas heer¹⁷;
 Daer settedensi hem weder ter weer.
 Doe riep Merlijn: »edele here, slaet nu!
 Si sijn gesconfiert, dat secgic iu'';
 26025 Ende hi voer vor ende Gawyn naer
 Ende stac¹⁸ met enen spere daer
 Claudase in die slinke syde,
 Dat hi ter aerden viel tien tyden¹⁹
 In onmacht, ende hi overreeten doe;
 26030 Maer sine liede²⁰ daden daer so vele toe
 Dat si se geredden daer.
 Doe sloech hi in den strijt daernaer
 Te drien²¹ steden, wet vorwaer,
 Ende worpene van den peerde neder,
 26035 Doch hievene²² sine liede op weder;
 Maer hi was in so groter noet,
 Dat hi daer wel na was bleven doet.
 Doe gingensi alle vlien, sijn seker des,
 Pontes, Randoen, ende Frolles,
 26040 Ende Claudas. Dese hadden enen raet,
 Waer hem best te vliene staet.
 Claudas zeide: »varewy in Deserte nu,
 Dat is dat vasteste²³ lant, secgic iu,
 Dat ic hebbe, ende dat outste²⁴ mede''.
 26045 Doe si stonden in deser onlede,
 Sagen si haer liede sceden ende alle vlien
 Ende vreeslike²⁵ iagen, ende mettien²⁶
 Sloegen²⁷ si er sovele doet daernaer;
 Want koninck Bohortes liede, wet vorwaer,
 26050 Reden vor tenen passe nu;
 Ende alsoe dander daer quamen, secgic iu,
 Ende over den pas daer meenden ryden,
 Sloegen²⁸ si er sovele doet tien tyden,
 Datsi daer lagen met groten hopen.
 26055 Claudas ende Frolles sijn ontlopen
 Ende Randoen ende Pontes mede
 Met luttel hoep lieden daer ter stede;
 Ende alle die nacht, toten²⁹ dage toe,
 So was ene iagerande daer alsoe,
 26060 Daer menech doen es bleven doet
 Ende gequetsset ende in groter noet.
 Dus waren die vier prinzen daer
 By Merlijns rade gesconfiert vorwaer.
 Ende doe die iagerande geleden was,

¹darwert ²scart ³bescud ⁴onreden ⁵ontbieden ⁶ge-
 ven ⁷erden ⁸pert, wert ⁹sciende ¹⁰op de scolder
¹¹to der ¹²hovet ¹³quemen ¹⁴med ¹⁵her ¹⁶stach

¹⁷ten tyde ¹⁸lude ¹⁹to dren ²⁰hovene ²¹vastenste
²²oldeste ²³vreslike ²⁴mytten ²⁵slogen ²⁶tot den.

- 26065 Gingensi in die tenten nadas,
Die daer in der prayerie stoeden,
Die si bewaert vonden van allen goede¹,
Dat daer die viande hadden gelaten;
Si makeden hem blyde wter²maten,
- 26070 Entie koninck Ban leide met hem daer
Den koninck Artur ende Gawyne vorwaer.
Entie veertich gesellen mede,
Entie achtien nuwe ridders ter stede,
Entie van der tafelronden,
- 26075 Te Trebes in siuen casteel, tien stonden,
Daer mense herde wel ontfinc.
Ende oec boven alle dinc
So waren blide die twe koninginnen
Ombe haer³ twe heren, die daer nu binnen
- 26080 Comen waren met stouten⁴ gesellen;
Men mocht iu die bliscap niet vertellen.
Si waren scone ionge vrouwen,
Si pijnden hem sere, met goeder⁵ trouwen.
Den koninck Artur te doene ere
- 26085 Ende sinen gesellen, in allen kere;
Wat mag ic iu hieraf tellen vele?
Na vele bliscapen, na vele spele,
Ginc men slapen sonder bliven,
Entietwe koninge gingen met horen⁶wiven
- 26090 Slapen met vrouden groot; [noet,
Des nachtes speelden⁷ si der mynnen ge-
Ende optie⁸ nacht, secht d'histoire voertan.
Dat een kint wan die koninck Ban
An Helenen, der koninginnen, vorwaer,
- 26095 Dat te groten dingen quam daernaer;
Ende optie⁸ nacht, des nemet goon,
Dromede der koninginnen een⁹ droom
Daer si sere verscricke af mede;
Want haer droemde daer ter stede,
- 26100 Datsi op enen hogen berge was
Ende beeste sach, die weiden gras;
Ende als si daer hadde geweest ene tijt,
So wart onder den beesten een strijt,
Ende liepen overeen ende wouden¹⁰ son-
[der beiden
- 26105 Dene den ander¹¹ driven uter weiden;
Doe sciedensi hem alle geheel,
Ende in dene syde ginc wael die twe deel,
Entie geleide een groot lewe daer;
Ende dander geleide oec daernaer
- 26110 Een gekroent lewe, maer hi en was
Niet alsoe groot als dander, zijt seker das;
Entie gekroende lewe hadde, dat wet,
Achtien¹² gekroende lewekine met,
Ende elc lewekijn hadde heerscap¹³ nu
- 26115 Over ene partie der diere, seegic iu;
Entie lewe, die niet gekroent en was,
Hadde dertich lewekine, sijt seker das,
Die alle gekroent waren vorwaer,
Ende elc hadde heerscap¹⁴ van den beesten
- 26120 Ende doe si gesceden waren alsoe, [daer.
Sachsi ten gekroenden lewenwaert doe,
Ende daer vierhondert varren¹⁵ waren,
By den halse gebonden, twaren,
Met enen yseren ringe, ende aten¹⁶ nu
- 26125 Wt ener crebben gras, seegic iu; [stede
Ende ombedat den ongekroenden lewe ter
Dochte¹⁷, dat beter weide waer¹⁸ mede
Toten¹⁹ gekroenden lewenwaert,
So liep hi hem op metter vaert
- 26130 Van nyde; doe makede hi daernaer
Van sinen beesten drie²⁰ kudden daer,
Ende liepen daarmede op, seegic iu,
Den gekroenden lewe, die hadde nu
Achtien²¹ kudden beesten daer ter stede,
- 26135 Ende in elc kudde so was mede
Een lewekijn, diese geleide daer.
Doe wart die strijt so groot daernaer
Onder hen, dat dochte haer alsoe,
Datsi nie so groten strijt sach doe;
- 26140 Maer int inde²² waren²³ achter gedaen
Des gekroenden lewen beesten, sonder
[waen;
Ende doe hadde die lewe anxt²⁴ groot
Sine weide te verliesene²⁵ al bloet.
Ende al die wyle, datsi vochten alsoe,
- 26145 Dochte der vrouwen, dat quam daertoe
Ute haer doen²⁶ een groot lupaert,
Ende ginc dor ene valleye ter vaert;
Doe dochte²⁷ haer, dat haer benam
Een nevel, datsi en wiste waer hi bequam,
- 26150 Ende doe sine verloes, keerde²⁸ si doe
Weder ten beesten, die vochten ember toe,
Ende haer dochte²⁹, dat die gekroende lewe
Te quaet hadde; doe sachsi daernaer [daer
Enen lupaert uten wilden woude³⁰ komen,

¹goeden ²ut der ³er ⁴stolten ⁵myt guder ⁶oren
⁷spelden ⁸op de ⁹enen ¹⁰wolden ¹¹andern ¹²achteen
¹³heerscap ¹⁴vaer, Eng. *boles* ¹⁵eten ¹⁶duchte ¹⁷weer

¹⁸to den ¹⁹dre ²⁰achteen ²¹in dat ende ²²weren
²³angest ²⁴verlesene ²⁵er do ²⁶kierde ²⁷wolde.

- 26155 Ende ginc die batalie sien ende begomen.
Doon hy sach dat die gekroende lewe soe
Te quaet hadde, doe ginc hy hem toe
Helpen, ende liep dander¹ op ter stede
Ende dresfne achterwaert mede
- 26160 So fierlijk, dat hi nie² sint ter stonde
Den anderen lewe³ gescaden en konde;
Ende doe die ongekroende lewe sach,
Dat hi niet overkomen en mach
Also lange als die lupaert tegen hem was,
- 26165 Doe dade⁴ hi den raet tebant nadas,
Dat hi den lupaert met hem hadde daer;
Doe ginc hi weder stryden daernaer,
Ende dade den gekroenden lewe⁵ achter soe
Ende doen hi al tachter⁶ was, doe
- 26170 Dade⁷ die lupaert den ongekroenden lewe
Dander te voete⁸ vallen daernaer, [daer
Ende hem genade bidden ter stede.
Doe wart die vrede gemaket daer mede
Tuscen beiden den lewen, dat wet,
- 26175 Die al haer leven duerde met. [tien⁹,
Doe sach die vrouwe na den lupaerde met-
Ende haer dochte¹⁰ dat was die wt horen
Quam, dat hi dat selve waer¹¹; [dyen
Dus lach si al die nacht daer¹²
- 26180 In desen drome thent¹³ dach was;
Doe si ontspranc, segende si haer nadas,
Ende zeide den koninck den droem nadesen,
Die zeide dat en soude niet¹⁴ arges wesen.
Doent¹⁵ dach was, stonden si op daer,
- 26185 Ende gingen beide te messe¹⁶ daernaer;
Doe bat die koninck Ban ter stede
Onsen Here¹⁷ met groter ynnechede,
Dat Hi hem geven soude die¹⁸ doet;
Dat hi des begeerde¹⁹ waer al bloet,
- 26190 Hi was een herde gotlick²⁰ man;
So lange riep hi Onsen Here²¹ an
Ende op so menege tijt oec mede,
Dat hi op ene nacht in ener stede
In sinen slape hoerde roepen dese woert
- 26195 Ene stemme: »iu bede es gehoert²²,
Ende oec zeide si hem, dat hi sondegen
[soude
In overspele, maer si zeide hem houde,
Dat hi hem daeraf niet en soude ontsien.
Doe hoerde hi in den drome na dien²³
- 26200 Die stemme so vreeslyc kryten daernaer,
Dat hi so sere verscricked²⁴ daer,
Dat hi van den bedde welna was
Gevallen, ende sijn wijf, sijt seker das,
Want hi gegreepse in den arm doe
- 26205 Ende si vervaerde²⁵ haer daeraf soe,
Datsi lange lach eer si sprac woert.
Doent dach was quam die koninck voert,
Ende sprac sine bychte ende ginc daernaer
Messe horen, ende ontfinc aldaer
- 26210 Godes lichaem, ende altoes na dusen
Tallen achte dagen woudi²⁶ gebychtet
[wesen,
Ende ontfinc Onses Heren lichaem met;
Entie²⁷ koninck Bohort, dat wet,
Dade²⁸ oec deagelike nu,
- 26215 Want hi was een goet man, seegic iu.
Aldus bleef die koninck Artur sekerlijk
Ene maent in den lande van Bonewijc,
Ende daden Claudas lant al woesten daer
Ende arm maken, sodat daernaer
- 26220 Claudas in langen tyden niet verkomen
Maer sint oec over menege stonde [konde;
Qnam hi met Pontes (ende) Anthony's weder
Ende metten²⁹ koninck van Gaules seder,
Ende verdervede al koninck Bannes lant,
- 26225 Ende wan hem dat af metterhant,
Also iu dit boec hier na wel sal
Vertellen den strijt, groot ende smal.
Nu es komen voert die koninck Ban,
Ende sprac Merlyne aldus nu an,
- 26230 Also van sinen drome ter stede,
Dat hem droemde ende sinen wive mede,
Ende bat hem, dat hijt hem woude³⁰
[ontbinden:
»Ach, lieve Merlijn, kondy³¹ iet vinden³²,
Sprac die koninck Artur, »des biddic iu,
- 26235 Wat hem beiden gedroemt es nu?³³
»Ja ic, here!³⁴ zeide Merlijn ter stat,
Ende doe begonde hi te seegene nadat
Hoerre³⁵ beider droem, van woerde te
[woerde;
Ende also die koninck Ban dit hoerde,
- 26240 Zeide hi, dattet³⁶ algader also was.
Des wonderde den koninck Artur nadas
Ende here³⁷ Gawyne wtermaten sere nu,

¹den andern ²ne ³lewen ⁴dede, vote ⁵to achter ⁶myt
den ⁷duchte ⁸weer ⁹meer ¹⁰went dat ¹¹solde nicht
¹²do dat ¹³to myse ¹⁴heren ¹⁵den ¹⁶begernde

¹⁷gotlich ¹⁸verscrack ¹⁹verveerde ²⁰wolde he ²¹unde
de ²²dede ²³myt den ²⁴he em dat wolde ²⁵konde
gy ²⁶ore ²⁷dat dat ²⁸hern.

- Ende dachten daer lange op, seegic iu.
Doe sprac die koninck Artur tote Merlyne:
- 26245 »Lieve vrient¹, gy hebbet ons in scyne
Dese² drome hier also geseit,
Datsi beide lyen der waerheit,
Nu seget ons wat si bedieden nu,
Want wijt³ gerne wisten van iu⁴”.
- 26250 Merlijn zeide: »ic sal iu des secgen een deel
Maer niet en zegic des iu geheel;
Heer koninck Ban ic seget iu vorwaer,
Dat die lewe, die niet gekroent was daer,
Es een prinse, die herde ryke es
- 26255 Van goede, van vrienden⁵, sijt seker des,
Ende sal met⁶ crachte wynnen dan
Negen ende twintich koninckrike, ende
[voertan
Sal hise in zijn geselschap doen komen;
Entie⁷ gecroende lewe, hebbic vernomen,
- 26260 Bediedet⁸ enen koninck machtichende rike,
Ende sal onder hem hebben sekerlike
Achtien⁹ koninge, die syne man sullen¹⁰ zijn
Entie vierhondert varren¹¹° fijn
Betekenen vierhondert ridders mede,
- 26265 Die alle, by haerre¹² zekerehede
Ende by trouwen, elcandren toter doet
Helpen zullen¹³ in alre noet;
Entie prinse, daer ic te voren af zeide,
Sal opten ander¹⁴ komen sonder beiden¹⁵”.
- 26270 Ombe hem sijn lant af te winnen daer;
Maer hi sal hem weren daernaer;
Ende als die prinse onder hevet gedaen
Den koninck, so sal daer komen saen
Een ridder, die onbekant sal wesen
- 26275 Ende sal den koninge helpen na desen,
Datten die prinse niet en¹⁶ sal sconferen;
Entie ridder betekent in allen manieren
Den lupaert die fier es, ende also sal
Die ridder fier sijn bovenal;
- 26280 Ende by den ridder sal vrede daernaer
Gemaket werden, wetet vorwaer,
Van den tween¹⁷ prinsen daer ter stede,
Entie vrede sal bliven haer¹⁸° leven mede.
Nu wety¹⁹ desen droem al bloet;
- 26285 Ende ic moet nu varen, want ic des noet
Hebbe, oec ben²⁰ ic te lange hier nu
- Ic hebbe anderswaer te doene, seegic iu²¹”.
Doe vragede hem Artur daernare
Ocht²² hi hem dat iet bet soude verclaren?
- 26290 Hi seide, neen hi. Doe sciet hi van daer
Van den drien²³° koningen ende voer daer-
[naer
Te siner vriendinnen²⁴, want gy mochtet
[horen,
Dat hy haer dat gelovet hadde hiervoren
Op Sinte Jans²⁵° dach te komene daernaer.
- 26295 Aldus es hi komen tot haer²⁶,
Diene blidelike ontfinc alsoe
Ende leidene in haer²⁷° kamer doe,
Dat des nieman en wiste. Doe vragede sy
Herde meneger hande dinc, daer sy by
- 26300 Leerde menege scone konste ter stede;
Want hi mindese²⁸ so sere mede,
Dat hi verwoeden meende²⁹ ombe haer;
Ende doe si des wart gewaer³⁰,
Batsi hem, dat hi haer leren woude,
- 26305 Hoe si enen man doen slapen soude; [daer,
Ende Merlijn wiste haer gedochte³¹° wel
Ende vragede watsi daernare woude naer;
Si zeide: »ombedat ic Dyonase, minen vader,
Ende mine moeder, beide gader,
- 26310 Woude doen slapen, datsi daerby
Van iu niet en wisten³² no van my,
Als ic woude iegen iu spreken iet;
Ende wetet wael, si en lieten my leven niet,
Wistensi dat ic spreke iegen iu³³”.
- 26315 So lange batsi hem, na ende nu,
Dat eens gevel³⁴, datsi daernare
In enen boemgaert³⁵° gegaen waren
Op ene fonteine; daer dede sine doe
Op horen scoet licgen alsoe,
- 26320 Ende cloydene, ende bat hem te learne daer
Man ende wijt doen slapen naer.
Hi wiste haer gedochte³⁶° wel, nochtan
So leerde hijt³⁷ haer, ende voertan
Leerde hi haer drie³⁸° namen mede³⁹,
- 26325 Dat negeen⁴⁰ man mochte in negener⁴¹°
Met haer te doene hebben daernaer [stede
Also lange alsise droege⁴²° an haer.
Ende van dien dage voert doe,
Bereidesi Merlyne altoes alsoe

¹vrent ²dese ³wyt ⁴vrenden ⁵myt ⁶unde de
⁷bedudet ⁸achten ⁹zolen ¹⁰vaeren ¹¹erre ¹²andern
¹³beide ¹⁴nicht ¹⁵twen ¹⁶er ¹⁷wete gy ¹⁸bin
¹⁹off ²⁰dren ²¹vrendinnen ²²sunte Johans ²³er

²⁴mynede ze ²⁵mende ²⁶gewar ²⁷gedachte ²⁸wiste
²⁹gevel ³⁰bomgart ³¹danken ³²he dat ³³dre ³⁴Eng.
he taught hir ij names that she wrote ³⁵geen, gener
³⁶droge.

- 26330 Dat hi met haer en mochte niet
Gedoen dat man met wyve pliet,
Ende hierombe secht men, dat wijf daeran
Ener konste meer dan die Duvel kan.
Dus bleef Merlijn daer achte dage,
26335 Maer men vint in negener¹ sage,
Dat hi oit¹ dorperheit sochte an haer
Noch an ander wijf daernaer,
Maer si ontsach haer van hem alsoe;
Hi leerde haer al datsi woude² doe,
26340 Ende si screef dat al; ende daernaer
Nam hi oerlof ende sciet³ van haer,
Ende voer daer die koninck Artur was
Te Bonewijc, die herde blide es das.
Ende binnen desen⁴ was Gawyn gesant
26345 In Claudas' lant, dat hi verbrant
Heeft⁵ ende verwoestet, sonder waen;
Maer Claudas en dorste dat niet wederstaen
Ende Pontes ende Frolles ende Randoen
Dese waren⁶ thuyswaert⁷ gevloen,
26350 Ende si swoeren⁸ onder wegen daeran,
Datsi nembermeer(en) minden den koninck
No den koninck Bohort oec mede; [Ban
Ende also vro als si des⁹ stede
Conden gecrygen ende moete,
26355 Si souden¹¹ hem des lonen onsoete.
Ende Gawyn ende sine gesellen mede
Sijn nu enwech gevaren, ter stede,
Ute Claudas lande te Bonewijcwaert
Stoutelike ende ongespaert¹¹,
26360 Die nu arm bleef ende mat
Ende lange tijt was nadat;
Maer hi vercoeverde sint, als iu al
Dit boec hierna wel secgen sal,
Dat des nu swiget, ende secht ter stede
26365 Van Gawyne ende van Merlyne mede.

*Van Merlyne ende van Grisandoles, ende van
den Keyser van Rome.*

- Daventure vertelt hier te hant,
Doe Gawyn verwoest hadde Claudas lant,
Ende hi weder ten drie koningen quam,
Dat hi Merlyne doen¹² oec vernam,
26370 Die van siner vriendinnen quam mede;
Ende doe si sagen die grote¹³ rychede,

- Die Gawyn brachte wt Claudas lande,
Haddensi des blyscap menegerhande.
Ende doe dese dinc al was gedaen,
26375 Doe bat die koninck Bohort saen
Den koninck Artur ende hem allen nades¹⁴,
Met hem te vaerne tote Gannes,
Datsi alle daden, sonder waen;
Daer hevet hi hem grote ere gedaen.
26280 Dus warensi drie¹⁵ dage daer
Met groter feesten, wet vorwaer.
Van daer voerensi te Roetselewaert,
Daer si doe scepeden metter¹⁶ vaert,
Ende Merlijn nam ierst¹⁷ te rade daer nu
26385 Die drie¹⁸ koninge ende Gawine, secgic iu,
Ende zeide den koninck Artur daer,
Dat hi in dat lant van Carmelide vaer
So hi aller iersten¹⁹ kan,
Ende neme met hem vierduzent man,
26390 »Die beste te wapene, die gy hebbet nu".
»Ja, Merlijn", zeide hi, »en sal ic niet iu
Met my hebben te bruetlocht²⁰ daer?"
Merlyn zeide: »ja gy, maer wet vorwaer,
Ic moet nu varen ombe oerbaer saen,
26395 Mer wet nu wael, al sonder waen,
Dat ic daer scire sal sijn tot iu".
Dus sciet²¹ hi van den koningen nu
Ende voer in den foreest van Roman met-
Dat groet ende wilt es, horewy lyen. [tien²²,
26400 Ende tien²³ tyden was een keyser met,
Die een wijf hadde, dat wet,
Wael geboren ende si was
Die luxurioseste, sijn seker das,
Die men wiste in enech lant,
26405 Ende si hadde ene dochter, sijn iu bekant,
Van den keyser, horen²⁴ man,
Entie²⁵ sere scone was; ende voertan
Hielt die vrouwe twaelf²⁶ joncheren daer
In vrouwen clederen, wet vorwaer,
26410 Die by haer lagen tot allen tyden [den;
Als die keyser niet en was by haerre²⁷ ey-
Ende wan haer²⁸ dochte²⁹, dat hem soude
Baert wassen, dade³⁰ si also houde
Met kalke ende met oprimente bede³¹
26415 Ende in orine gesoden mede,
Dit dade si hem striken an den baert,
Dat hi hem niet wassen soude ter vaert,

¹gener, ne ²wolde ³sciede ⁴dessen ⁵hevet ⁶dese weren
⁷to hucawert ⁸zwoeren ⁹des hadden ¹⁰zolen ¹¹unge-
spart ¹²do ¹³groten ¹⁴das ¹⁵dre ¹⁶mytten ¹⁷irst,

irsten ¹⁸brutlacht ¹⁹sciede ²⁰Romeinen ²¹to der
²²oren ²³unde de ²⁴twelf ²⁵ere, er ²⁶duchte ²⁷dat
²⁸mede.

- Ende si dade hem lanc haer houden¹
 Ende dat gevlochten ende gevonden¹,
 26420 Gelijc dat joncfrouwen plegen openbaer,
 Ende sloyende cleder, wet vorwaer,
 Ende met hovet cledren² gewonden;
 Dus gingensi met haer tien³ stonden
 Ende waren lange dus met haer,
 26425 Dat men se niet (en) kende; daernaer
 Geviel⁴, dat ene joncfrouwe te hove quam
 Enes Prinsen⁵ dochter, als ic vernam,
 Des Hertogen dochter van Almanien met,
 Ende was Avengnable geheten, dat wet,
 26430 Ende Frolles haddese verdreven alsoe,
 Ende si quam als een knape te hove doe
 Van allen sticken⁶, ende si was
 Groet ende lanc, ende si wart nadas
 Metten keyser onthouden⁷ vorwaer
 26435 Vor enen sciltknappe lange daernaer,
 Ende si diende hem so wale, seegic in,
 Dat hi se makede meester⁸ nu
 Van sijnre herberge, ende haddese daernaer
 So lief, dat hi se ridder⁹ makede daer
 26440 Ende dadese metten andren¹⁰ batselieren,
 Dier¹¹ twehondert was; daerna sciere
 Wart si drossate van den lande nades¹²
 Ende dade haer heten¹³ Grisandoles,
 Maer¹⁴ haer gerechte name was mede
 26445 Avengnable. Nu geviel ter stede,
 Dat den keiser op ener¹⁵ nacht doe
 Een droem quam in slape toe,
 Dat hi ene grote soch sach gaen
 In zijn palas, die so groet wart saen,
 26450 Dat hi nie des gelijkes en sach,
 Ende haer borstle¹⁶ dochte¹⁷ hem, daer hi
 So lanc datsi haer sloyden neder; [lach,
 Si hadde op dat hovet, dochte¹⁷ hem weder,
 Ene goudene¹⁸ krone, ende hem dochte¹⁷
 [mede
 26455 Dat hise anderwerf gesien¹⁹ hadde ter stede
 Ende haergevoet²⁰, maer hi en dorstet sec-
 Datsi al te male sijn waer iet. [gen niet,
 Doe sach hi dat twaelf wolve quamen
 Wt siner kameran, ende gingen tsamen
 26460 Al, dene vor dander naer,
 Metter soch licgen; doe vragede daer

¹holden, gevolden ²clern ³ten ⁴gevel ⁵vorsten
⁶stucken ⁷onthouden ⁸mester ⁹ritter ¹⁰andern ¹¹dar
 noch meren. ¹²Eng. and after made hir steward off all
 his londe ¹³hieten ¹⁴men ¹⁵ene ¹⁶borstelen ¹⁷duchte
¹⁸guldene ¹⁹geseen ²⁰he genoet; doch zie 't Eng.

- Die keyser wat men metter soch sal doen,
 Die daer der wolve so hadde geploen?
 Doe seide men, datsi niet waerdich(en)waer
 26465 Te wanderne onder den lieden, maer
 Dat van haer komet (en) sal men niet
 Eten, ende verrechten²¹se, als mense²²siet,
 Te bernen, entie wolve mede;
 Doe wordensi alle verbrant ter stede
 26470 Tenen hope. Dit dochte hem daer,
 Ende doe onspranc die keyser daernaer,
 Maer niet en woude hi dat seegen nadat
 Sinen wive in negener stat.
 Des morgens ginc²³ hi messe horen,
 26475 Ende als hi quam weder vant hi daer voren
 In sijn pallas sine hogeste baroen,
 Ende men ginc die tafele leggen doen
 Ende gingen eten, entie keyser sat
 In ener kerde groter gedochte²⁴ nadat,
 26480 Entie barone merkedent²⁵ gereet,
 Ende was hem allen herde leet,
 Maer si swegen des al stille, wet vorwaer.
 Nu hoert van Merline hiernaer,
 Die alle dese dinc²⁶ van den drome
 26485 Wiste: hi quam vor die stat van Rome,
 Ende makede van hem selven daer
 Enen den meesten hert, wet vorwaer,
 Dien men oit sach, ende voert stoet
 An sijn rechtebeen een wit voet,
 26490 Ende op sijn hovet vijf tacken mede
 Herde groet, ende liep in die stede
 Te Rome ochtene²⁷ hadde geiaget
 Al die werlt, dus quam hi versaget;
 Ende doene die liede sagen komen daer,
 26495 Wart een groet gerochte²⁸ daernaer;
 Daer liepen hem na groet ende clene
 Ende iagedene met staven gemene
 So lange, dat hi quam gelopen nadat
 Daer die keyser sat ende at;
 26500 Ende doe die dienres²⁹ dat gerochte²⁸ hor-
 Ende van den herte geware worden [den,
 Liepensi wt na hem aldaer;
 Doe liep die hert in die³⁰ sael daernaer,
 Ende spranc op die tafle, daer die keyser sat,
 26505 Ende storte den dranc ende spise ter stat;
 Ende als hi genoeg hadde gewesen daer

that he hadde seyn hir other times and that he
 hadde hir norished up ²¹verrichten ²²men ²³ginch
²⁴enen harten groten gedanken ²⁵dat ²⁶dinc ²⁷offte
 ene ²⁸geruchte ²⁹deenres ³⁰dat.

Spranc hi af ende ginc daernaer
 Vor den keyser ende knielde nu,
 Ende zeide: »keyser, waerombe denkestu?
 26510 Dat es ombe niet¹, dune vindes nieman,
 Die dinen droem dy gedienden² kan
 Vordat dy die wilde man
 Dieden³ sal⁴. Doe ginc hi van dan,
 Maer men sloet alle die doren toe
 26515 Entie venster⁵ mede alsoe.
 Doe dit dhert sach, sprac hi die woert
 Die te sulken dingen behoert,
 Entie doren entie venster⁶ mede
 Vlogen alle op daer ter stede,
 26520 So vreeslyc, datsi alle breken;
 Ende hi spranc wt na desen teken,
 Ende vloec weder dor die stat,
 Ende si begondene te iagene nadat,
 Ende hi liep weder wter stede daernaer;
 26525 Doe verloren sine ende en wisten waer,
 Ende doe keerden die liede weder saen.
 Doe dit die keyser wiste, sonder waen,
 Dat hem dhert ontlopen was,
 Was di des onvro, sijt seker das,
 26530 Ende dade kreieren overal daernaer:
 Die den hert vinge, hi soude hem daer
 Sine dochter geven te wive daeran,
 Opat hi waer een edelman,
 Ende half sijn goet, ende na sijnre doet
 26535 Soude hijt⁷ algader hebben bloet.
 Doe voer daer menech edel ioncheer
 Den hert met spieten soecken seer;
 Maer dat was al arbeit verloren,
 Dhert en quam hem nember te voren;
 26540 Si keerden⁸ weder som daernaer,
 Maer wie dat keerde⁹, wet vorwaer,
 Grisandoles en keerde¹⁰ niet¹¹ weder;
 Hi voer in den foreest voert ende weder
 Achte dagen; ende na geviel¹² dat hy
 26545 Gebeet¹³ was, ende hi viel¹⁴ daerby
 In sijn gebede, ende bat onsen Here daer
 Dat hi moeste vinden daernaer
 Dat hi sochte. Doe quam daer saen
 Dieselve herte, dien si sagen¹⁵ gaen
 26550 Te Rome, ende zeide: »Avengnable,
 Dattu iages¹⁶ dat es grote fable,
 Du en machs¹⁷ volbringen niet dijn eesch,

¹nicht ²geduden, duden ³vinatern ⁴he dat ⁵kierden, kierde ⁶nicht ⁷gevel, vel ⁸gebedet ⁹segen ¹⁰iagst, macht ¹¹melch ¹²wolt ¹³vuer ¹⁴den

Maer voer thuys ende breng verkenvleesch
 Metten peper, ende melk¹⁸ ende honech
 26555 Ende broet, ende al heet, dat wet, [met,
 Ende bringet vier gesellen met iu,
 Ende enen knecht mede nu,
 Die dese spise gereden kan;
 Ende dit bringet in desen wout¹⁹ voertan,
 26560 Ende soeket hierin die wildeste stat,
 Die gy vinden moget, ende nadat
 Salstu dine tafle daer maken scier
 Ende dine spise setten by enen vier²⁰,
 Daer sal die wilde man komen nadien²¹,
 26565 Ende gy en sult iu niet ontsien²².
 Ende doe liep dhert enwech nades,
 Entes²³ wonderde sere Grisandoles,
 Ende sat op sijn paert aldaer,
 Ende dachte ombe den hert daernaer,
 26570 Ende meende²⁴ dat dat een geest es,
 Ombdat hine noemde, sijt seker des
 Met horen namen, daer si mede was
 Kersten²⁵ gedaen lange vor das.
 Doe reet Grisandoles in een dorp daerby,
 26575 Ende nam dat hem behoevende sy,
 Ende vier gesellen, ende es wederkomen
 In den foreest, daer hi hevet vernomen
 Onder ene eyke ene²⁶ woeste stat;
 Daer bereidensi haer spise nadat
 26580 Ende rechten²⁷ one tafle herde saen,
 Gelyc hem dhert dade verstaen;
 Doe gingensi hem bergen al daernaer,
 Ende Merlijn, die dit wiste vorwaer,
 Quam daer gelopen als een wilt man,
 26585 Met enen stocke alombe slaende dan
 Anden enen boem enten andren²⁸ mede,
 Dusquam hi ten vierewaert²⁹ daerterstede,
 Entie³⁰ knecht, die tvleesch³¹ briet duer,
 Vervaerde³² hem vreeslyc³³ daernaer;
 26590 Entie wilde man began hem nu
 By den viere³⁴ te krawene, seegic iu;
 Daerna nam hi dat vleesch³⁵ gereet,
 Ocht hi verwoedet waer, God weet,
 Ende attet³⁶ al te male alsoe;
 26595 Doe nam hi dat honech ende warm broet
 Ende at hem daer so vol over een, [daertoe
 Dat hi daeraf³⁷ gezwollen scen;
 Doe ginc hi licgen by den viere³⁸

¹⁸unde des ¹⁹mende ²⁰kristen ²¹in ene ²²richten
²³unde den andern ²⁴ton vurewert ²⁵unde de ²⁶den
 hert ²⁷verveerde ²⁸vreeslyc ²⁹vure ³⁰at ene ³¹dar.

- Hem wermen, ende ontsliep sciere¹ ;
 26600 Ende alsoe Grisandoles sach,
 Dat hi daer ontslapen lach²,
 Ginc hi daer ende sine gesellen mede
 Ende bondene met ener ketenen ter stede
 Ende an enen haren sele vorwaer.
- 26605 Doe ontspranc hi sciere daernaer
 Ende meende op sijn gestaen
 Ende sinen stock genomen³ saen,
 Maer hi en konde; doe gebeerde hi daer
 Alsocht hi al verwoedet waer;
- 26610 Doe namen sine ende settene op een paert
 Ende bondene an dat gereide ter vaert,
 Ende diegene sat achter hem dordas,
 Die an hem gebonden was,
 En hielten in dat middel mede;
- 26615 Doe sach die wilde man daer ter stede
 Op Grisandolese, ende loech⁴ daernaer,
 Ende Grisandoles vragedem hemelyc daer.
 Waerombe hi loech⁴ ende om ander dinge.
 Maer hi en zeide hem negene⁵ sonderlinge.
- 26620 Dan hi zeide: »verwisselde⁶ ende hoversce
 Gefenijnde, stinckende, ende bedriegersce
 Verlochende dijns namen, ic en sal dy
 Niet secgen vordat ic den Keyser kome by,
 Daer gy my voeret⁷». Doe sweechi daer
- 26625 Ende en sprac een woert niet daernaer;
 Des wonderde Grisandoles sere nu
 Ende voerdene alsoe, dat secgie iu,
 So lange datsi vor een cloester quamen,
 Daer vele armer liede⁸ saten tsamen,
- 26630 Die gerne broet hadden genomen.
 Als si vor die poerte sijn komen,
 Doe loech⁴ op hem die wilde man;
 Doe sprac hem echt Grisandoles an,
 Waerombe hi loech⁴; doe zeide hi daer
- 26635 »Beelde⁹ gepareert, wet vorwaer,
 Wt uwer figuer¹⁰ en berecht¹¹ ic niet iu
 Vordat wy vor den Keyser kome nu».
 Doe sweech Grisandoles ter steden,
 Ende sijn also voert gereden
- 26640 Vor ene capelle, daer men messe las,
 Ende Grisandoles beete¹² nadas [ren;
 Ende sine gesellen ende gingen messe ho-
 Daer vondensi enen ridder¹³ ende sinen
 [knappe voren,
- Die quam besien den wilden man,
 26645 Die vaste gebonden was voertan;
 Des hadde hem wonder, wat dit was.
 Entes¹⁴ ridders¹⁵ knape gaf doe nadas
 Sinen heren enen slach daernaer,
 Des hem die knape, wet vorwaer,
 26650 Scaemde doen hijt¹⁶ hadde gedaen;
 Maer sine scaemte was hem thant vergaen
 Tierst dat hi wederquam in sine stat,
 Daer hi themwaert wtginc vordat;
 Entie ridder¹⁷ en dade geen dinc daertoe
- 26655 Entie wilde man loech sere doe;
 Ende niet lange daerna quam noch mede
 Die knape, ende gaf¹⁸ echt ter stede
 Sinen heer ene buffe, ende daernaer
 Loech⁴ echt die wilde man vorwaer;
- 26660 Des was die ridder¹⁹ verscamet seer,
 Entie knape en achtens min no meer,
 Als hi in siner stat weder was;
 Derdewerf quam die knape nadas
 Ende gaf sinen heren ene buffe daernaer.
- 26665 Binnen dien²⁰ was die messe gesongen daer
 Ende Grisandoles es uter kerken gegaen,
 Entie ridder vragede hem saen,
 Met wien²¹ hi es ende wie²² dat waer²³
 Dien hi gebonden hadde also daer²⁴?
- 26670 Hi zeide, hi waer metten Keyser nu,
 »Entesen²⁵ wilden man voeric²⁶, secgie iu,
 Toten²⁷ keyser, ombdat hi hem sal
 Enen droem bedieden²⁸ al;
 Nu secht²⁹ my lieve here, waerombe dat iu
- 26675 Iu knape drie³⁰ buffen hier sloech nu,
 Ende dat gy daer niet toe en daet³¹?
 Die ridder³² zeide: »hoc³³ dat gaet³⁴
 Gy sultet³⁵ weten». Doe riep hi mede
 Sinen knape aldaer ter stede,
- 26680 Ende vragedem waerombe hine sloech daer?
 Die knape zeide: »ic woude ic waer
 Verdrongen, ende ic des niet hadde daen».
 »Ende saltu my noch iet gerne slaen?»
 »Neen here, ombe negeen³⁶ goet».
- 26685 Des hadde Grisandoles wonder groet.
 Doe zeide die ridder³⁷, hi woude medevaren
 Te hove ombde dwonder³⁸ te horen, twaren,
 Dat die wilde man sal seggen daer.

¹schire ²was ³genomen ⁴lachgede ⁵gene dinge
⁶verwesselde ⁷voret ⁸lude ⁹belde ¹⁰Eng. *ymage*
repaired and dismatured fro kynde ¹¹bericht ¹²beite
¹³ritter ¹⁴unde des ¹⁵do he dat ¹⁶ginc ¹⁷den

¹⁸wen, we ¹⁹weer, seer ²⁰unde desen ²¹vore ic
²²tot den ²³beduden ²⁴zecget ²⁵dre ²⁶deet, gret
²⁷wo ²⁸zolet dat ²⁹geen ³⁰dat wonder.

- Doe voerensl taamen, ende daernaer
 26690 Vragedem Grisandoles waerombe hi loech¹
 Doe die knape sinen here sloech?
 »Swijch», zeide hi, »beelde gepareert
 Bedriegenesse², daer menech es by verseert
 Ende doet bleven, ende sceresnider mede,
 26695 Die scerper es dan iet ter stede³,
 En vrage my niet, vor dat wy
 Vor den Keyser komen, ic ende gy».
 Doe Grisandoles hoerde dese woert,
 En dorste hi hem niet vragē voert;
 26700 Dus redensi so lange te samen
 Datsi te Rome in die stat quamen;
 Daer liep dat volc al wt mettien⁴
 Ombedatsi den wilden man wouden sien⁵;
 Ende Grisandoles brachtene den Keiser daer
 26705 Ende zeide: »here, hier gevic iu openbaer
 Enen wilden man, ende houten voertmeer,
 Want hi es mi suer worden seer
 Eer icken gekreech, dat secgic iu».
 Die Keiser zeide, hi soudet hem lonen nu,
 26710 »Enten⁶ wilden man sal ic dat lonen daerby
 Opdat hi oec bliven wille met my».
 »Ja ic», zeide doe die wilde man.
 »Ende hoe⁷ mach ic des geloven dan»,
 Zeide die keyser, »dat du met my
 26715 Hier wils⁸ bliven?» — »Ic secget dy»,
 Sprac die wilde man, »ic salt nu
 By mijnre Kersthede⁹ sweren iu».
 »Ja, bistu Kersten¹⁰?» sprac¹¹ die Keyser
 »Ja ic», zeide hi, »sonder waen; [saen;
 26720 Maer een wilt man wan my vor das,
 Daer myne moeder¹² verdoelt was
 In dat wout¹³ van Broceliane;
 Daer quam haer¹⁴ een wilt man ane
 Ende lach by haer ende wan my daer,
 26725 Ende daerna onstal sy hem vorwaer
 Ende quam weder te lande nadas;
 Ende doe si van my bleven was,
 Dade sy my kersten¹⁵ doen na dien¹⁶;
 Ende doen ic groet was ginc ic spien¹⁷.
 26730 Hoe¹⁸ ic comen mochte in den wout¹⁹,
 Want myne natuer droech my menech-
 Na mynen vader; dus liep ic dan [fout²⁰
 In den wout oec als een wilt man
- By der naturen die ic ontfinē an hem;
 25735 Nu hebby gehoert hoe²¹ ic Kersten²² o²³ bem²⁴.
 Die Keyser zeide: »ic sal ontbinden iu,
 Wildy my hier geloven nu,
 Dat gy my niet en sult ontgaen».
 Ende hi gelovedet den Keyser by trou-
 [wen²⁵ saen.
 26740 Doe zeide Grisandoles den Keyser daer
 Alle die dinc, van voer van naer,
 Die den wilden waren²⁶ gesciet ter stede.
 Die Keyser vragedem om sine dinge mede
 Ende ombe ander, die hi soude weten
 [geerne²⁷
 26745 Merlijn zeide: »ic en denkes iu niet te
 [weerne²⁸.
 Maer ontbiedet hier al uwe baroene²⁹,
 My en staet³⁰ des anders niet te doene³¹,
 Ende vor hem allen sal ic iu maken bekant
 Iuwen droem ende ander dinc te hant».
 26750 Doe ontboet die Keyser sine baroene³²,
 Dier³³ daer menech quam te dien doene³⁴,
 Ende doc si alle vergadert³⁵ waren,
 Doe vragedensi den Keyser daernare,
 Waerombe hise hadde ontboden nu?
 26755 »By Gode, gy heren, ic secget iu:
 My hevet gedromet³⁶ vrende³⁷ dinge,
 Entie³⁸ soude my dieden³⁹ sonderlinge
 Dese wilde man, die hier staet nu;
 Nu en willic des niet doen sonder iu
 26760 Ende wil, dat gy alle hoert⁴⁰ toe,
 Ende hierombe heb ic iu ontboden alsoe».
 Doe zeide die Keyser ten wilden saen:
 »Wildy my iet⁴¹ laten verstaen
 Van mynen doene, des biddic iu».
 26765 »Ja ic», zeide die wilde man nu,
 »Doet die koninginne komen ter stede
 Ende al haer joncfrouwen mede».
 Doe dade⁴² mense alle komen daer,
 Doe zeide Merlijn saen daernaer:
 26770 »Heer Keyser, gy moet geloven my
 Vor alle iu barone hierby,
 Dat gy my vry wilt houden nu
 Ende quite laten gaen van iu,
 Ic sal iuwen droem ontbinden dan».
 26775 Doe gelovede hijt⁴³ hem vor alle sine man.

¹lachgede doch ²bedregenesse ³Eng. *Ymage ropoyred semblance of creature wherby men ben slayn and diffowled rasour trenchant* ⁴mydien ⁵seen ⁶unde den ⁷wo ⁸willest ⁹kristeide ¹⁰kristen ¹¹sprach ¹²moder

²¹wolt ²²er ²³den ²⁴speen ²⁵manichfolt ²⁶ben ²⁷truwen ²⁸weren ²⁹gerne, werne ³⁰barone, done ³¹steet ³²der ³³vergaddert ³⁴vrome ³⁵unde de ³⁶duden ³⁷horen ³⁸icht ³⁹dede ⁴⁰he dat.

- Doe zeide die wilde man: »here, by trou-
Gy laget¹ hiervoor by uwer vrouwen [wen,
Ende iu droemde, dat gy saget¹ daer
Ene soch met borstelen daernaer,
26780 Ende hadde op dat hovet enen gouden²
Ende zeide also voert al die dinc, [rinc³];
Gelijc gy hoerdet⁴ hier te voren.
Doe hi dat gesecht hadde al dorentore⁵,
Zeide hi: »heer Keyser, wat dunket iu,
26785 Hebbic my iet mesgrepen nu?“
»Neen gy, een woert niet⁶“, zeide hi doen.
»Here!“ zeiden doe die baroen,
»Sint dat hi dit so wel hevet geseit,
So sal hi iu secgen die waerheit,
26790 Wat die droem bedieden⁷ kan“.
»Sekerlike⁸“, zeide doe die wilde man,
»Ic salt iu so ontbinden nadien,
Dat gij⁹ metten ogen sult sien“.
»Nn secht dan¹⁰“, zeide die Keyser doe.
26795 »Gerne, heer“, zeide hi, »nu hoert hier toe:
Die soch, die gy saget¹ ten beginne,
Dat es iu wijf, die Keyserinne,
Entie borstele bedieden⁷ ter stede
Haer¹¹ lange sloiende cleder mede,
26800 Entie rinc, dien sy hadde op dat hovet,
Bediedet⁷ iurwes wives krone, des gelovet;
Ende waert¹² iu wille, ic swege hiermede“.
Die Keyser zeide: »quitet iu ter stede
Tende uwer¹³ sekerhede“. Doe zeide hi
26805 »Die twaelf wolve¹⁴, here, nu hoert, [voert.
Die gy wt uwer kameran saget¹ komen.
Sijn¹⁵ dese twaelf joncfrouwen, hebbic
[vernomen,
Die iu vrouwe onthout hier nu;
Maer si en sijn geen joncferon¹⁶ secgic iu,
26810 Tajjn¹⁷ alle man; nu doetse dan
Ontkleden, so wety¹⁸ die waerheit daeran;
Ende wetet wel: als gy hier niet en sijt,
So ligensi by haer taller tijt;
Nu hebdy uwen droem gehoert“.
26815 Die Keyser en konde gespreken een woert,
So was hi tonvreden ombe das,
Dat hem sijn wijf so ongetrouwe was.
Doe sprac die Keyser te Grisandelise:
»Ontcledet my dese in alre wyse,
- 26820 Ic wil, dat myne barone sien“.
Entie drossate dadet mettien,
Ende doe si ontcledet sijn daernare,
Sach men datsi alle man waren;
Des wonderden alle sere daer.
26825 Doe vragede die Keyser daernaer
Gemeenlyc alle die baroene,
Wat hom daarmede stonde te doene,
Ende si berieden hem lange omdat;
In tleest droegen¹⁹ si overeen ter stat
26830 Dat mense bernen soude openbare
Omdatsi horen here ontrouwe²⁰ waren,
»By desen²¹ hebben sijn²² verdient wel²³;
Daerna en dade²⁴ die Keyser niet el²⁵,
Dan hi hiet dat vier²⁶ maken gaen
26835 Inmydden der²⁷ plaetse. Men dadet²⁸ saen,
Ende hi dade die Keyserinne daernaer
Haer hande binden ende werpen daer
In dat vier²⁹, ende al dander³⁰ mede,
Ende dadese daer verbernen ter stede
26840 In mydden den hof na die sake.
Aldus so nam die keyser wrake
Over sijn wijf ende dander met.
Doe wart die niemaer³¹ groot, dat wet,
Over al in dat lant van desen dingen;
26845 Daer prijsde menech sonderlinge
Den wilden man, ende zeiden aldaer,
Dat hi een groot³² waersager waer.
Daerna bat hem die Keyser vry,
Dat hi hem secgen woude, waerby
26850 Dat hi loech³³ so sere gereet,
Doe hi vor die abdye leet,
Ende vor die capelle, daer hi oec loech³⁴,
Daer die knape sinen here sloech,
Ende oec loech³⁵ hi doe die Keyserinne
26855 Quam gegaen ter salen³⁶ inne,
»Waerombe dit was, des biddic iu,
Dat gy my dat ontbindet³⁷ nu“.
Doe zeide Merlijn: »van desen saken,
Here, so sal ic iu vroet maken:
26860 Dat ierste, dat ic loech³⁸, here, dat was
Ombdat my een wijf vinc³⁹, sijt seker das,
Met hoerre list, met hoerre kracht,
Endet⁴⁰ allen mannen daer ontvacht;
Ende wet wel, dat dese Grisandoles

¹legen, ²segen ³guldenen ⁴hoerden ⁵dor und doren
⁶bedieden ⁷gy dat ⁸er ⁹bedudet ¹⁰weert ¹¹unde uwe;
Eng.: you behooveth to sey all as it is yef ye will be
quyte of your promyse ¹²wulve ¹³sin ¹⁴joncferon

¹⁵Dat sijn ¹⁶wete gy ¹⁷droegen ¹⁸ontrouwe ¹⁹dese
²⁰ze des ²¹wal ²²unde de ²³al ²⁴vuer ²⁵de, dedet
²⁶andern ²⁷niemeer ²⁸guet ²⁹lachgede ³⁰lachgede
oec ³¹ten sale ³²ontbinden ³³venk ³⁴unde dat.

- 26865 Een dat scoenste wijf es
Van allen uwen lande, ende es nu
Een reine maget, dat secgic in.
Ende vor dabdye loech ic mede
Ombdat die meeste scat daer ter stede
- 26870 Licget¹ vor der poerten ende daerop saten
Diegene die baden² der karitaten,
Ende ombdat meer onder horen voeten
Goedes, dan op desen dach [lach
Dabdye al te male waert es.
- 26875 Ende Grisandoles, sijt gewes,
Die Avengnable hetet³ met trouwen,
Na den name van ener joncfrouwen,
Si vragede my mede wes ic loech⁴,
Ende ic antworde haer⁵ bedectlike genoech,
- 26880 Ende liet haer⁶ verstaen ter stede,
Hoe⁷ si haer⁸ verwisselt⁹ hadde mede
Tenen manne, wansi een wijf was;
Des versprac¹⁰ icse hemelike¹¹ dor das,
Ende al die woert, die ic haer zeide,
- 26885 Sijn waer; want na der waerhede
Es¹² by wyven bedrogen menech man,
Ende menege stat verloren voertan,
Ende menech lant gestrueert;
Maer ic en secget niet ombdat my deert
- 26890 Enege dinc an haer, ochte¹³ dat es
Enege quaetheit an haer, sijt seker des;
Ende gy selve moget dat wel¹⁴ merken nu,
Dat menech by wyven es, secgic iu,
Gehoent; maer en roeket iu niet
- 26895 Van uwen wive, al es dit gesciet,
Si haddes wel¹⁵ verdient, ende om die sake
En doet op ander wyve negene¹⁶ wrake,
Want die wijf sijn dunne gesayet dan,
Si en sijn iet gemascert an enegen man;
- 26900 Ende embermeer¹⁷ also lange staet
Die werlt ende oec vorwaert gaet,
Sal si ergeren ie lanc so meer,
Ende dat sal sijn van sonden, als ic zeide
Die van luxurien komet mede, [eer,
- 26905 Want dat wijf hevet ene sede:
Al hevet si den besten man die es
In der werlt, so meentsi dor des
Den quadesten hebben, die es mede;
Dit komet al van haerre broeschede
- 26910 Die in hem es; maer om dit en sijt
- Optie¹⁸ wijf (niet) verbolgen nu ter tijt,
Want men sal noch genoech vinden met
In der werlt getrouwe¹⁹, dat wet,
Ende al zijdy²⁰ bedrogen in ene nu,
26915 Gy sult noch sulke vinden, secgic iu,
Die wel waert sal sijn oec mede
Keyserinne te sijne in deser²¹ stede,
Ende wildy hier geloven voertan,
Gy sult daeran winnen mogen dan.
- 26920 Ene prophecie secht nu, sonder liegen,
Dat die grote drake sal vliegen
Wt Rome, ende²² sal winnen ter stede
Dat konincrike van Bertanien destrueren²³
[mede
Ende trecken tainer heerscap, dat wet,
- 26925 Ondankes der tortelduven met, [al;
Diene onder haren vlogelen gevoedet heeft
Ende also vro also die drake trecken sal,
Ombe te vaerne op dat grote Bertanien
So sal hem tegen komen daernaer [daer,
- 26930 Een lewe ende tegen hem vechten alsoe,
Dat daer een fier varre²⁴ komet toe
Ende overmoedich²⁵, dien die lewe aldaer
Brocht hevet, die den drake daernaer
Doet sal steken met sinen hoerne;
- 26935 Daerby sal die lewe van sinen toerne
Delivereert²⁶ werden; maer ic en sal iu
Niet seggen wat dat bediedet²⁷ nu,
Dat ic iu gesecht hebbe mede,
Want ic en ben²⁸ des niet sculdech ter stede
- 26940 Tontbindene; maer dat sal gescien²⁹
By uwen tyden; nu hoedet van dien
Ende van quaden rade, want des vele
An iu sal gaen van desen spele.
Ende voert dat lachen, dat ic dede
- 26945 Vor der capellen, en was niet mede
Ombe die buffe, die die knape gaf
Sinen heren, maer dat was daeraf
Dat des³⁰ knapen voet³¹, sonder waen,
Als hi die buffe gaf, ginc weder staen
- 26950 Op enen groten scat, ende ombe die dinc
En achte hi des niet also hi daerop ginc;
Want die buffe betekent overmoedechede,
Ende ombdat men by groter rychede
Alles dinges vergetet ende nieman³² en
- 26955 Ja, ombe God³³ en gevet men twent [kent

¹leget ²beden ³hiet ⁴lachgede doch ⁵er ⁶wo,
⁷verwesselt ⁸vorsprac ⁹heimelike ¹⁰is ¹¹offte ¹²wal
¹³gene ¹⁴ombermeer ¹⁵op de ¹⁶getruwe ¹⁷zin gy

¹⁸dese ¹⁹romenien de ²⁰strueren ²¹verre ²²over-
modech ²³Toliveriert ²⁴bedudet ²⁵bin ²⁶geacheen
²⁷onder des ²⁸voeten ²⁹neman ³⁰Got.

- Noch ombe sine moeder niet te¹ mere
 Dan die knape dade om sinen here;
 Ende rijcheit maket die liede loes
 Ende ongetrouwe² mede altoes,
 26960 Ende als hem iet gesciet met ongevalle
 Versweert hi Gode ende sine Helegen³ alle,
 Ende secht dat Hi des ondanc hebben moet
 Van dien dat Hi hem doet,
 Ende dit doet die overmoet in scijn⁴
 26965 Ombedatsi in dat goet gewortelt sijn.
 Dander buffe, daer ic om loech⁵ ter stede,
 Bediedet die rike persemer⁶ mede,
 Die hem badet in sijn goet ter uren
 Ende gaet scernen op sine geburen,
 26970 Ende hi leent gelt om wederloen
 Ende wacht ende beit, dat es sijn doen,
 So lange dat hine mach gevaen,
 Ende als hine gevangen hevet, sonder waen,
 Wil hi, dat sine hebben ter vaert⁷,
 26975 Dan gevet hem diegene dat hi begaert⁸.
 Die derde buffe, in allen manieren,
 Betekenen die valsche pleidieren,
 Die haer geburen verkopen mede
 Van nide, ombedat si, in elker stede,
 26980 Hem wel proeven ende niewer af ontsien;
 Ende als die pleidiers weten van dien,
 So soeckenai valsce dinge dan,
 Die si hen mogen tyen an,
 Ende gaense bedingen, ombedat sy
 26985 Van den horen⁹ willen hebben daerby;
 Daerombe secht men: een quaet gebuer
 Maket sinen ombesaten haer leven aen.
 Nu wety van den buffen, twaren,
 Waerombe datsi gegeven waren;
 26990 Maer God, die weet alle dinge,
 Hi liet dit gescien sonderlinge,
 Ombedat hi woude dat die mensce nu
 Ombe dese dinge merkede, secgic iu,
 Ende als hi ansage¹⁰ openbaer
 26995 Dusdane dinge, dat hi daernaer
 Hem¹¹ oetmoedigen soude¹² daer ave,
 Want rijchede ende grote have
 En es niet dan der sielen doet,
 Want dat bringetse in des Duvels scoet.
 27000 Ende wety¹³ waerombe ic loech⁵ mede
 Doe die Keyserinne quam hier ter stede
- Met twaelf ribauden, secgic iu?
 Dat ic doe loech, was anders niet nu,
 Dan ombe haer sonden¹⁴, ende haer ton-
 [waerden mede,
 27005 Ombedatsi enen goeden man hadde ter
 Ende si met twaelf ribauden was, [stede
 Dien si haren lichaem leverde nadas,
 Ende si meende¹⁵ al hore tijt
 Dus hebben geleverd, des seker sijt,
 27010 Dat des nieman en¹⁶ soude weten, lude
 [no stille,
 Ende dit was my leet dor uwen wille
 Ende ombe iu dochter, die seker uwe es;
 Ende wet oec wel, datsi nades
 Der moeder¹⁷ niet slachten en sal.
 27015 Nu wety mijn doen groot ende smal,
 Ende waerombe dat ict¹⁸ hebbe gedaen,
 Nu willic enwech varen saen".
 Die Keyser zeide: »blivet noch by my,
 Want ic wil weten ocht¹⁹ dat waer sy
 27020 Van Grisandolise ende van den scatte".
 Entie wilde man lovede wel datte;
 Ende men dade Grisandoles ter stede
 Vor den Keyser nu ontleden;
 Doe vant men daer ter waarheit das,
 27025 Dattet²⁰ een herde scoen wijf was.
 Des wonderde den Keyser herde eere;
 Doe vragede hi den wilden man noch mere,
 Wat hi doen mochte mettien,
 Want hi hadde hem sine dochter vor dien
 27030 Gelovet te wive te gevene ter stede,
 Ende half sijn konincrike mede
 Ende na sijnre doet al, God weet,
 »Want ic wil verhoeden²¹ mynen eet".
 Doe zeide Merlijn: »dat sal ic seggen iu
 27035 Opdat gy mynen raet wilt doen nu,
 Ende hi en sal iu oec niet quaet wesen".
 Die Keyser zeide, ja hi; ende na desen
 Zeide Merlijn doe: »so radic iu
 Dat gy Avegnablen trouwet²² nu
 27040 Tenen wive, want sijt seker des,
 Datsy Mathenes dochter es
 Des hertogen van Salernen mede,
 Entie hertoge Frolles hevetse ter stede
 Ontervet, enten²³ vader enten²⁴ sone
 27045 Entie²⁵ moeder²⁶, ende ombe datgone

¹nicht de ²ongetrouwe ³hilgen ⁴schien ⁵lachgede ⁶per-
 semart ⁷vart, begert ⁸oren ⁹anzege ¹⁰om ¹¹solde
¹²wete gy ¹³sunden ¹⁴to onwerden ¹⁵mende ¹⁶ore

¹⁷neman ¹⁸moder. ¹⁹ik dat ²⁰off ²¹dat dat ²²vor-
 hoeden ²³truwet ²⁴Salerne ²⁵unde den ²⁶unde de.

- Sijn^a si in Provincen in ener stat
 Alle drie^a gevloen ombe dat;
 Nu doet se soecken^a ende doet hem nades
 Haer erve geven, dat hem genomen es
 27050 Met onrechte, ende gevet den sone dan
 Iuwer^a dochter tenen wettegen^a man,
 Want hi es vrome ende scone mede^o.
 Doe dit die barone hoerden ter stede,
 Gingensi te rade ende vingen an
 27055 Dat hem geriet die wilde man.
 Die Keyser vragede doe, hoe^a hi hiet daer
 Ende wanen^a d' d' d'ert quam daernaer:
 »Here, swiget des, des biddic iu!^o
 »Zuldy^a ons iet meer secgen nu?»
 27060 Sprac die Keyser. »Ja ic, here^o, zeide hy
 »Van den gekroenden lewe^a vry
 Ende van den wilden drake^a fiere
 Sal ic iu secgen een ander maniere,
 Ombdat iu te bet gedenken sal;
 27065 Dat es waer die prophecien secgen overal,
 Dat die grote ever van Rome, die es
 Betekent (by) den drake^a, sijt seker des,
 Sal tegen den kroenden leve komen daer
 In dat bloy Bertanien^o, wet vorwaer,
 27070 Boven dat gebot der tortelduven mede
 Metten gouden^o hove^a, die ter stede
 Sal hebben geweset sine amye;
 Maer dever ende sine partye
 Sal willen so overmoedich wesen,
 27075 Dat hi in Gaule sal komen na desen
 Vechten tegen den gekroenden lewe^a fijn,
 Die met allen sinen beesten daer sal sijn,
 Ende daer sal een kint des lewen saen
 Den ever doden, sonder waen,
 27080 Ende daerombe bevele ic iu, by trouwen,
 Dat gy niet en doet tegen 't gebot uwer
 [vrouwen^o,
 Welke tijt dat gy se gekroent hebbet nu;
 Ende en doedy^o des niet, dat secgic iu,
 Dat sal iu scaden dickewile seer;
 27085 Nu gevet my orlof, des biddic iu, heer,
 Want ict^o nu hebbe gesecht vorwaer^o.
 Doe gaf hem die Keyser orlof daer,
 Ende eer die wilde man enwech ginc,
 Screef hi an die dore, na die dinc,

- 27090 Van der salen^o in ebreescer tale:
 »Ic make kont hem allen wale,
 Dat die wilde man was Merlijn,
 Die sinen droem diede^o den Keyser fijn;
 Ende oec was hi d'ert mede,
 27095 Dien men iagede dor die stede
 Entie^o tegen den Keyser sprac, dat wet,
 Ende tegen Grisandoles in den bosce met^o.
 Doe sciet^o hi van daer, dat secgic iu,
 Ende ginc te Blasise, sinen meester^o, nu.
 27100 Van Merline latic nu die woert,
 Ende secge iu van den Keyser voert.

Van des Keisers bruetlocht^o van Rome.

- Daventure secht, doe Merlijn was
 Gesceden^o van daer, dat nadas
 Die Keyser dade^o soecken^o allegader
 27105 Avengnablen moeder ende vader
 Ende horen broeder Patriase mede;
 Ende te Mompelier, in der^o stede,
 Vant mense, ende brochtse te Rome nu;
 Des was men daer blyde, secgic iu,
 27110 Dat haer aventuren dus sijn^o vergaen,
 Si waren te Rome wel ontfaen,
 Haer^o dochter dade hem feeste groot,
 Die si meenden^o dat ware^o doet;
 Die Keyser dade hem weder hebben haer^o
 27115 Oec dade hi sine dochter nemen thant [lant,
 Patriase, ende hy selve nam mede
 Avegnablen daer ter stede.
 Daer was die bruetlocht^o groet vorwaer,
 Entie^o vrouwe verdiende^o daernaer,
 27120 Datse die barone lief hadden nu;
 Ende binnen der feesten, secgic iu,
 Quamen^o boden van Griecken^o gereden,
 Want die Keyser Adriaen, nu ter steden,
 En mochte niet meer riden no gaen,
 27125 Ende daer es een groet twist bestaen,
 Dat hi dat dade berechten^o mede;
 Dat zaidensi den Keyser daer ter stede
 Van Rome, want dat onder hem was.
 Doe namen die boden orlof nadas,
 27130 Ende quamen ter dorewaert gegaen,
 Daer si die letteren sagen^o staen,

^asint ^odre ^osoken ^oinwe ^owetegen ^owo ^owannen
^ozole gy ^olewen, draken ^obritannie ^oguldene ^ovrou-
 wen ^odoe gy ^oik dat ^oden sale ^odude ^oden
^ounde de ^osciede ^omeester ^obratlocht ^ogescie-

den ^odede ^ozoken ^ode ^osint ^oer ^omenden
^owere ^ovordiede ^oquemen ^ogreken ^oberichten
^oregen.

- Die Merlijn hadde gescreven daer;
Si lasen^{se} doe, ende daernaer
Keerden^{si} weder ten Keyser toe,
27185 Ende zeiden hem ende ontbonden doe
Wat die letteren spraken^{daer},
Ende dat Merlijn was, wet vorwaer,
Die hert entie wilde man
Die sinen droem daer diede^{voertan},
27140 Entie meeste raet es mede
Des koninck Arturs van Bertanien^{ter}
Doe segende hem die Keyser daer. [stede;
Doe gesciede daer een groot wonder naer,
Want also vro alst hem was doen verstaen,
27145 So waren die letteren al vergaen;
Des wart grote niemaer^{in dat lant}
Van den wonder, dat mon daer vant
Gescreven, dat Merlijn mochte wesen.
Hier swiget dit boec nu van desen,
27150 Entie Keyser leide voert een blide leven
Van den wive, die hem was gegeven,
Ende sijn dochter was blyde daeran
Oec ombe horen goeden man.
Dus laticae haer blyscap dryven
27155 Ende sal iu voert van Merlyne scryven,
Die te Blasysse es komen nu,
Diene blidelike ontfinck^{seggic iu}.
Daer tellede hi Blasise alle die dinge,
Die te Rome gescieden sonderlinge,
27160 Ende hi zeide hem van den x koningen
Ende van den hertogen die daer^{[naer}
Vergadert sijn, ende optie Sennen mede
Willen varen vor Clarence, die stede,
Ende hi telde hem van den groten strijt,
27165 Die vor Trebes was ter tijt
Tegen Claudas ende tegen Frolles,
Ende tegen Randone ende Pontes (ende)
[Antones^{se};
Ende hoe^{se} die koninck^{se} Ban enen sone^{se}
Hevet gewonnen, ende dat diegone^{se}
27170 Sal climmen boven allen desen,
Die in sinen tiden sullen wesen.
Doe settet^{se} Blasys in gescrijfte daer,
Ende by hem wetewy dat vorwaer;
Maer wy laten^{se} hieraf die tale blyven,
- 27175 Ende sullen^{se} van den twaelf^{se} koningen
[scryven.
*Van den twaelf koningen^{se}, ende hoe^{se} si
streden tegen die Sennen.*
Nu secht^{se} d'istorie hier ter stede
Van den xij koningen enten^{se} hertogen
Doe si quamen^{se} buten Cambenike, [mede
Namen^{se} si raet gemeenlike,
27180 Hoe si haer batalien souden ordinieren^{se}.
Dierste^{se} batalie leide van den heren
Die koninck van den C. ridders voertan,
Ende hadde met hem achtedusent man;
Dander leide van Norgales
27185 Tradeliant, dier sevendusent in es.
Die derde leide van Sorgales Belinan,
(Sijn broeder, met sevendusent man)^{se};
Die vierde Carados, die koninck,
Sevendusent man had hi in ware dinc;
27190 Die vijfte leide die koninck Brangores,
Daer er oec sevendusent in es;
Die seste leide die koninck Clarioen,
Hi hadder sevendusent in sijn doen:
Die sevende leide die koninck Ydier
27195 Met achtedusent ridders^{se} fier;
Die achtede leide die koninck Uriens mede
Met achtedusent man^{se} ter stede;
Die negende leide die koninck Anguisant
Met sevendusent man^{se} valiant;
27200 Die tiende leide die koninck Loth ter stede,
Die sijn wijf verloren hevet mede
Ende sine kinder, die so droevech^{se} es,
Dat hi liever hadde, sijt seker des,
Te stervene dan te levene nu,
27205 Want hi hadde groten scade, seggic iu,
Wael van veertien^{se} dusent man^{se} vorwaer,
Die hi hadde eer dat orloch begonde daer,
So wasser hem luttel goet bliven doe.
Delfte batalie leide alsoe
27210 Die koninck Ventres^{se} van Garlot nadas,
Die herde erre ombe sinen sone was,
Ende hi hadde oec sevendusent man;
Ende die twaelfte leide voertan
Dhertoge Escans van Cambenyc
27215 Met sevendusent man^{se} sekerlyc.

¹lesen ²kierden ³spreken ⁴dude ⁵britanien ⁶ont-
fenck ⁷daer; Eng. *and after he tolde hym* ⁸daernaer
⁹op de ¹⁰hier volgt een overtollige vereenzaamde
dichtregel ¹¹dar de dre koninge tegen vochten twaren
¹²wo ¹³koninck ¹⁴sone daernare ¹⁵degene ¹⁶sette
dat ¹⁷latet ¹⁸solen ¹⁹tijn ²⁰baronen ²¹wo ²²seget

²³unde den ²⁴quemen ²⁵nemen ²⁶ordinieren ²⁷de
irte ²⁸Eng. *the cyngk B. of South-Wales, his brother,*
wich vijm man of armes ²⁹ritters ³⁰mannen ³¹dro-
vech ³²vierteen ³³mans ³⁴neutres.

- Ende doe si alle vergadert¹ waren,
Droegen² si overeen daernare,
Datsi by nachte wouden³ ryden
Ende also vor Clarence tyden,
27220 Ende haer viande aldaer bestaen;
Want si hebben liever, sonder waen,
Alle te stervene daer met eren
Dan te levene met onneren.
Doe ginc elc te siner tentenwaert,
27225 Ende gingen sopperen metterraert,
Ende bevalen⁴ haren lieden⁵, sonder bei-
Datsi hem wapnen ende gereiden, [den,
Ende varen enwech met haestecheden.
Nu was daer een spiere komen ter steden
27230 Van heren Godebrandes wegen nu,
Die al hevet gehoert, seegic iu,
Dat die barone hebben geseit.
Ende ginc so hemelyc⁶ henen gereit,
Dat nieman⁷ van hem en konde verstaen;
27235 Ende hi reet henen haestelyc saen
Tote Clarenzen vor die stede,
Ende vertelde⁸ sinen heren mede
Hoe⁹ die prinzen vergadert waren,
Ende hoe si overeen droegen daernare,
27240 Datsi hier sullen komen sonder fijn.
Doe vragedi, hoe¹⁰ vele datter mach sijn?
Diegene zeide: »sestechdusent omtrint¹¹».
Die en achten die Sennen niet een twint¹²,
Ende hadde hem onwaert, dat hem nu
27245 Daer meer soude wapenen, seegic iu,
Dat dat vierde¹³ deel van haren lieden daer;
Maer des nachtes daden si hoede daernaer
Ende daer waren twintech koninge tien
[tyden,
Die hem niet wilden¹⁴ wapenen ten stryde
27250 Ombdat hem niet hadde die¹⁵ pine waert.
Entie Kerstene¹⁶, die wel bewaert
Waren, reden so lange stonde,
Datsi quamen, op ene morgenstonde,
Daer die tenten entie pavelonen nadat
27255 Geslagen waren vor die stat;
Ende twas donker genevelt doe,
Endet begonde te regenen toe,
Sodat die viande om dese dinge
Te lange lagen¹⁷, ende onderlinge
- 27260 Sliepen, ende was hem om dweder swaer¹⁸.
Ende doe die Kerstene sagen, dat daer
Nieman⁷ uten tenten quam nu,
Deelden¹⁹ si hem in drien²⁰, seegic iu,
Ende sloegen²¹ met sporen ende velden
27265 Die tenten entie pavelone²² vorwaer, [daer
Ende sloegen al datsi ervoeren²³ doet.
Daer wart nu dat gerochte so groot,
Daer bleef menech Senne doet nu
Van dien die dat hoeden, seegic iu,
27270 Eer die ander bereit waren doe²⁴,
Die hem gereiden ember toe²⁵;
Ende mettien datsi bereit waren,
Sijnsi²⁶ optie barone gevaren,
Entie barone hem weder ieggen;
27275 Daer wart menech²⁷ doet geslegen.
Doe dade²⁸ groot wonder onder hem daer
Die koninck²⁹ van den C. ridders vorwaer,
Want hi dogede sovele nu,
Dat hem en bleef heel, seegic iu,
27280 No scilt, no helm, daer ter stede,
Dat en waer³⁰ al dorhouwen mede.
Ende alle die Kerstene³¹, sijt seker das,
Daden³² so wel³³, dat wonder was.
Daer was die strijt sterc ende swaer,
27285 Doe stredens³⁴ toten avende daer.
Doe hadden die Sennen³⁵ onwaert saen,
Datsi mochten ieggen hem staen,
Ende daden haer businen blasen daer,
Ende makeden so groot gerochte naer,
27290 Dat men dat hoerde ene mile wel.
Doe kwam hem te helpe³⁶ een koninck fel
Met tiendusent³⁷ man; doe moesten saen
Die Kerstene³⁸ daer onder gaen,
Ende worden gesconfiert alle daer;
27295 Ende en hadde die nacht gedaen, vorwaer,
Si waren daer alle bleven doet;
Die Sennen jagedense met groter spoet,
Tote dattet hem³⁹ die nacht benam;
Des waren die Sennen herde gram,
27300 Datsi hem dus ontvaren waren;
Si keerden weder sonder sparen, [gemake;
Ende ontwapenden hem ende waren te⁴⁰
Si en duchten hem nu van gener sake,
Ombdatsi die twaelf baroene

¹vergaddert ²droegen ³wolden ⁴bevelen ⁵luden
⁶hiemelyc ⁷neman ⁸vortelde ⁹wo ¹⁰wynt ¹¹fierde
¹²wolden ¹³te ¹⁴unde de kristenen ¹⁵legen ¹⁶Eng.
and thei toke noon hedde that eny peple sholde come

on hem at socke tyme ¹⁷deilden ¹⁸dren ¹⁹slogen
²⁰loten ²¹ervoren ²²nu, to ²³sin ze ²⁴manich ²⁵daer
dede ²⁶koninck ²⁷weer ²⁸cristenen ²⁹dedent ³⁰wal
³¹den Seynen ³²to hulpe ³³tijn ³⁴dat dat ³⁵weren to.

- 27305 Gesconfiert hadden in desen doene,
Des warensi verstoutet te¹ meer
Ende dander waren des te¹ blode weer²,
Ende voeren thuiswaert, elc baroen,
Ende en wisten daer wat te doen.
- 27310 Ende al dese wile dat dit gesciede,
Quam die koninck³ Artur, ende sine liede⁴,
Tote Rotsele. als ic iu zeide, [beiden,
Ende voeren over ende scepten⁵, sonder
Met vierdusent man⁶ te Carmelyde daer;
- 27315 Ende als si quamen⁷ Tornasse so naer
In twe milen, doe vernam dat Leodegan,
Die tegen hem voer met menegen man,
Ende ontfinck den koninck Artur hoveslike;
Si onderkusten hem vriendelike⁸,
- 27320 Ende voeren te Tornasse in die stat,
Daer men dansede ende reyede, wetet dat;
Ende ander spelen waren⁹ daer te samen,
Daer si met vrouden tegen hem quamen,
Ende menege maget, scoen ende vroet,
- 27325 Quam den koninck Artur te gemoet;
Entie¹⁰ bataelien joesterden daer
Dene iegen den andren¹¹, wet vorwaer,
Entes¹² koninck Leodegans dochter mede,
Jenovre, quam daer ter stede,
- 27330 Ende als si den koninck Artur sach,
Liepsi hem tegen, al dat si mach,
Met oplukenden armen, ende helseden daer
Vriendelike¹³, ende custen daernaer,
Ende hieten wellekome¹⁴ alsoe¹⁵,
- 27335 Daer si alle sagen¹⁶ toe¹⁷;
Si hiet sine gesellen wellekome¹⁸ wesen;
Doe nam sine by der hant mettesen¹⁹
Ende leidene in die²⁰ sale daernaer,
Ende gingen sitten spreken daer
- 27340 Met groter feesten, ende binnendien
Ginc men ombe een eten sien.
Doe quamensi voert ende men ginc eten,
Ende na den etene²¹, suldy²² weten,
Vragede die koninck Leodegan, alsoe houde
- 27345 Den koninck Artur, welke tijt hy woude
Sine dochter doen onder trouwe daer?
Die koninck Artur zeide daernaer:
»Ic ben²³ daerombe komen gereet,
Maer²⁴ ic moet een luttel beiden, God weet,
- 27350 Na enen mynen vriende²⁵, dien ic hebbe nu,
- Ende sonder hem, dat secgie iu,
Sone doe ic dat niet gerne²⁶, zeide hi dan.
»Wie es dat?» zeide Leodegan.
»Dat es Merlijn²⁷. Doe zeide Gawyn saen:
27355 »Oem, dat es berde wel gedaen,
Ende zekerlyc oec elc van iu heren
Souden²⁸ hem met rechte nu begeren,
Ende hi sal sciene komen, hopic daerby²⁹,
Die koninck Artur zeide: »gelovet my,
27360 Dat hi sciene hier soude³⁰ wesen³¹.
Doe zeide Gawyn: »wy sullen³² nadesen
Beiden achte dage hier alsoe³³.
Ende binnen desen waren doe
Die tafelen gereet, ende men ginc eten;
27365 Ende na den eten, suldy³⁴ weten,
Ginc men slapen, ende beide daernaer
Aldus achte dage na Merlyne daer.
Nu laticse beiden aldus daeran,
Ende sal iu secgen van den koninc Lot dan,
27370 Die vernomen hevet, dat sijn wijf
Te Logres binnen es, sonder blijf,
Ende sijn jonge sone Mordret,
Ende dat Gawyn ende sine kinder met
Gesworen hebben, dat hi nembermeer
27375 Sijn wijf en gecriget, hine sal eer
Den koninck Artur manscap hebbengedaen,
Ende dat hi negeen³⁵ so quade viande,
[sonder waen,
En zoude hebben alsoe hem vorwaer;
Oec was hem vertelt daernaer,
27380 Dat die koninck Artur hadde gestreden
Tegen den koninck Claudaer, ter steden,
Ende iegen Pontes ende Randone,
Ende iegen Frolles, ende al diegone
Sconfierden vor den casteel van Trebes,
27385 Enten³⁶ koninck Ban ende sinen broeder
Al hoer³⁷ lant hevet weder gegeven; [nades
Ende hoe³⁸ hi daervor oec hevet verdreven
Den koninck Rione vor der stat
Van Deneblase, ende oec³⁹ dat
27390 Die koninck Leodegan hem gaf daernaer
Sine dochter te wive openbaer, [gaert⁴⁰.
Ende dat hise sal trouwen⁴¹, als hi be-
Dat wart nu al den lande geopenbaert,
Dattet al die barone vernamen
27395 Ende baden Onsen Here te samen,

¹de ²wesen ³koninck ⁴lude ⁵scepten ⁶mans ⁷que-
men ⁸vriendelike ⁹weren ¹⁰unde de ¹¹andern ¹²unde
des ¹³wilkome ¹⁴also, to ¹⁵scgen ¹⁶willekome

¹⁷myt desen ¹⁸dat ¹⁹eten ²⁰sule gy ²¹ich bin
²²mer ²³vrende ²⁴solden, solde ²⁵zolen ²⁶zole gy
²⁷geen ²⁸unde den ²⁹oer ³⁰wo ³¹na ³²trawen.

- Dat hise te soene brachte ter ure
Tegen den koninck Arture,
»Dien wy onrecht hebben gedaen,
Ende ombe die sonden, sonder waen,
27400 Sijn wy nu tachter aldus, ter steden".
Doé baden si met oetmoedecheden¹
Onsen Here, dat hi daer tuscen sende by
Sulken vrede, dat hem eerlyc sy.
Dus waren² si alle tinden³ rade,
27405 Maer⁴ die koninck Lot, vroe ende spade,
Dachte ombe sijn wijf daernaer,
Hoe⁵ hise mochte wederkrigen vorwaer,
Want hi ne kan niet gevinden daertoe⁶
Hoe⁷ hi den koninck manscap gedoe⁸
27410 Ocht⁹ hoe hi versoenen mach oec mede;
Doe dachte hi een groet dinc ter stede:
Want hi dachte, dat die koninck Leodegan
Sine dochter soude senden voert an
Den koninck Artur, wetet dat,
27415 Tote Logres in sine beste stat,
Ende dan woude hi daer iegen ryden
Met al sinen lieden te dien¹⁰ tyden,
Ende salse met crachte nemen alsoe¹¹
Ende met hem voeren in sijn lant daertoe¹².
27420 Ende aldus soude hi dan wisselen¹³ mede
Ombe haer sijn wijf iegen Artur ter stede.
Dit visierde die koninck¹⁴ Lot daer saen,
Maer dat sal anders vergaen
Opdat God behoede¹⁵ den koninck¹⁶ Arture
27425 Ende here¹⁷ Gawyne, sinen neve¹⁸, ter ure.
Doe sende die koninck Lot spieres wt,
Hemelike¹⁹ ende niet overluet,
Ombedatsi sullen²⁰ vernemen al
Welke tijt die koninck²¹ Artur komen sal
27430 Met siner bruet van Carmolyde,
Ende hoe²² vele liede hi tien tyden²³
Sal bringen. Dit dade hi al bespien,
Ende hi bereide²⁴ hem binnendien
Alse gereet daer iegen te syne.
27435 Ende Merlijn, die al dit gesciene
Wiste, ende nu by Blasise was,
Also als ic hier te voren las,
Hi dade nu algader verstaen
Des koninck Lottes opset²⁵, sonder waen;
27440 Oec zeide hi Blasise daer ter stede,
- Hoe men ter brulocht na hem beide, mede;
Ende dit bescreef doe Blasys al
Ende van hem wetewy dat, groet ende smal;
Ende hiermede indic²⁶ dit boec saen,
27445 Daer vele sconer stride inne staen,
Ende sal iu voert beginnen te lesen
Van des koninck Arturs huwelyc na desen,
Daer menech²⁷ scone strijt inne steet
Ende menech²⁸ aventure, God weet.
- Hier hoert van Arturs huwelyck, ende hoe hi
Jenovren trouwede²⁹, ende van der
feesten.*
- 27450 Hier comet voert dat grote jolijt,
Dat men pleget in huwelikes tijt,
Want in huwelyc es men blyde
Alse twe lieven in elke zyde
Vergaderen³⁰ sullen; nochtan gevalt
27455 Dat dat namals so vergalt³¹,
Dat die blyscap in rouwé vergaet.
Die huwelyc storen, die doen quaet,
Daer si twe met wette³² saten³³;
Maer sulc en kans niet gelaten³⁴
27460 Daer hi liede siet wel te gader;
Ach, God nu scende die quade³⁵ verrader,
Die wijf ende man te werre maken!
Ic soude meer secgen van desen saken,
Maer³⁶ ic moet van den besten man
27465 Ende van den koensten enten getrouwe-
[sten³⁷ dan,
Ende van den oversaechtsten³⁸ mede,
Die oit quam in Kerstenhede³⁹,
Ende van der hovescater vrouwen met
Enter⁴⁰ goedertierenster, dat wet,
27470 Ende oec van der mildester, wetet dat,
Een huwelyc maken hier ter stat.
Gy hebbet hiervoor gehoert in scyne,
Hoe men beide na Merlyne,
Eer die koninck Artur, die milde,
27475 Jenovren daer trouwen⁴¹ wilde⁴²;
Ende nu es Merlijn komen vorwaer
Dien men grote feeste dede daer,
Ende ombe die brulocht, wetet voertan,
Was daer doe⁴³ komen menech⁴⁴ man

¹otmodecheden ²weren ³to enden ⁴mer ⁵wo ⁶to
gedo ⁷off ⁸to den ⁹also, to ¹⁰wesselen ¹¹koninck
¹²behode ¹³hern ¹⁴neven ¹⁵heimelike ¹⁶zolen ¹⁷ten
tyde ¹⁸beride ¹⁹opsate ²⁰ende ik ²¹manich ²²tru-

wede ²³vergaderen ²⁴verkalt ²⁵witte ²⁶zitten,
gelyten ²⁷quaden ²⁸getruwesten ²⁹onversagedesten
³⁰kristenhede ³¹unde der ³²trouwen ³³wolde ³⁴do
³⁵manich.

- 27480 Ende Jenovre, die kevesdochter was
Des koninck Leodegans, als ic las,
Si hadde vele hoger mage, die seer
Den koninck Leodegan haten, horen¹ heer,
Ende dit waren haerre moeder² mage nu;
- 27485 Entese³ hate quam, seegic iu,
Ombe die scande, die hi hadde gedaen
Cleodalise, sinen drossate, sonder waen,
Ombe sijn wijf, die hi hielt lange,
Met al horen ondanke, by bedwange
- 27490 Tsiner amyen⁴, nu waren daer
Haerre vijftiene⁵, die waren vorwaer
Der ongekroender Jenovren mage,
Die spraken⁶ te gader in dien⁷ dage;
Maer⁸ hieraf en wiste Cleodales niet
- 27495 Wat elc daer iaget ochte⁹ bespiet;
Entese³ droegen¹⁰ overeen daer nu,
Datsi souden spreken, seegic iu,
Jenovren meesterse, koninck Arturs wijf,
Ende ieggen haer verdienen, sonder blijf,
- 27500 Datsi Jenovren, des avendes saen,
Alsi by Artur te bedde soude gaen,
Datsise bringe in den bongaert,
»Ende alsi daer es, sullewy¹¹se ter vaert
Nemen ende in een scip doen dan,
- 27505 Ende voeren¹²se daerse nembermere¹³man
Van desen lande verneme¹⁴ twint;
Ende dan sal die meesterse nemen omtrint
Jenovren onse nichte¹⁵ ter ure
Ende lecgense by den koninck Arture
- 27510 In der koninginnen stat; dan sullewy¹¹
Alle heren werden daerby¹⁶.
Si namen¹⁷ enen die dit doen soude¹⁸,
Si daden een scip soecken also houde¹⁹
Ende an die meesterse daden si oec alsoe
- 27515 Datsi hem dat alle gelovede²⁰ doe,
Ende datsijs²¹ seker mochten wesen;
Ende Merlijn, die tal²² wiste van dese
Verraetnesse, zeidet Ulfijn ende Bretel,
Ende vertelde hem al haer spel, [daer
- 27520 Dien des wonderde, ende vrageden hem
Watsi daer mochten toe doen naer.
Merlijn zeide: »ic secget iu, God weet:
Gy sult morgen avent sijn greeet
Als men geten hevet, ende sult saen
- 27525 Hemelyc²³ in den bongaert gaen,
Ende sult onder enen boem liegen greeet,
Ende wel gewapent onder iu cleet,
Ende si sullen negene wapene hebben daer
Sonder haer swaert; ende als daernaer
- 27530 Die meesterse²⁴ die koninginne bringt
Ende sise hem levert, dan springt
Op ende bescuddetse vollike²⁵ alsoe²⁶,
Want mochtensi daer iet gebruiken toe²⁷,
Si zoudense thaet hebben nadien
- 27535 In een scip; so haddensi daer na sien²⁸.
»Wy sullense wel wachten²⁹, zeiden si doe
»Datsi des niet en sullen komen toe³⁰.
Doe zeide Merlijn: »en secget niet,
Dat ic iu dese dinge dus riet,
- 27540 Want nembormeer so (en) minde ic iu,
Zeidy dat iemanne vorwaert nu³¹.
»Neen wy, here³², zeidensi, »sonder waen³³;
Mettien³⁴ scedensi. Doe gingen saen
Die ridders³⁵ slapen ter herbergen waert,
- 27545 Ende sandrendages mettervaert
Quamen³⁶si weder te hovewaert an,
Daer die koninck Leodegan
Sine dochter bereiden dade³⁷ alsoe,
Datse menech³⁸ te wonder sach doe [an.
- 27550 Ombe die grote scoenheit, die haer³⁹ lach
Daer nam se in dene syde die koninck Ban
Ende bander⁴⁰syde die koninck Bohoert⁴¹
Ende leidense alsoe ter kerken voert,
Entie⁴² koninck Artur entie koninck Leo-
- 27555 Gingen doe vor alle dander man, [degan
Ende vor hem gingen, met twe goudenen
[sweerden⁴³
Twe ridders⁴⁴, die hem die liede weerden⁴⁵;
Ende na den koningen quamen die ridders
[valiant
Ende ember⁴⁶ twe ende twe in hant;
- 27560 Entie⁴⁷vrouwen entie⁴⁸joncfrouwen mede
Quamen³⁶ diergelyke oec ter stede,
Ende Jenovre hadde op haer⁴⁹ hovet
Een gouden sapeel, des gelovet,
Ende haer⁵⁰ haer hinck haer⁵¹ nederwaert,
- 27565 Dattet scoenste es, dat oit gewart,
Ende haer⁵² cleder waren van geslagenen
[goude⁵³

¹oren ²orre moder ³unde desse ⁴vijftiene ⁵spreken
⁶den ⁷mer ⁸ofte ⁹drogen ¹⁰zolewy ¹¹voren ¹²nem-
bermere ¹³vorneme; Eng. *that never man sholde more*
of hir speke ¹⁴niften ¹⁵nemen ¹⁶solde ¹⁷holden
¹⁸geloveden ¹⁹ze des ²⁰de dit al ²¹heimelyc ²²mes-

tersche ²³vollichlike ²⁴also, to ²⁵mit den ²⁶ritters
²⁷quemen ²⁸dede ²⁹manich ³⁰dar ³¹in de ander
³²bohort ³³unde de ³⁴mede twe guldene zwerde ³⁵lude
werden ³⁶omber ³⁷er ³⁸golde.

- Die haer³ sloiden in der monden³
 Wel twe gelachte lanc ter stede,
 Men sach nie bat staende daer mede.
 27570 Haer suster quam na haer, dat wet,
 Die leide Lucam, ende Gryflet;
 Doe quamen alle dander daerna
 Ende ember³ twe te gader, alsic versta.
 Dus quamensi in die kerke nades,
 27575 Daer die aertsebiscop Durbrices
 Na hem daer stont ende wacht,
 Dien daer Arthur met hem hadde bracht,
 Ende oec mede mijnheer Amistans,
 Des koninges capellaen Leodegans;
 27580 Hi stont ende beide daer ter ure
 Ende hi kroende daer den koninck Arture,
 Entie⁴ biscop sanc messe⁴ daernaer;
 Daer was dofferande groet vorwaer
 Van den prinsen ende van den heren;
 27585 Daer was geoffert met groter eren.
 Ende doe die messe was gedaen,
 Gingensi weder thueswaert saen,
 Gelyc datsi te voren daden,
 Twe ende twe, met goeder⁵ staden,
 27590 Ende hant in hant gingensi alsoe,
 Thent⁶ si quamen ter salen⁶ toe,
 Daer menech meester⁶ inne was,
 Die sijn spel¹⁰ toende nadas;
 Wat soudic hieraf secgen vele?
 27595 Nie en sach men¹¹ so menegerhandes spele
 Noch en quam man, daer hi sach
 So grote feeste op enen dach.
 Doe worden die tafelen daer geleit,
 Daer was elc na siner waerdicheit
 27600 Geset¹² ende gedient oec mede,
 Gelyc in koninges hove es sede,
 Die bruetlocht hout ende feeste,
 Ja, deersaamste entie⁴ meeste
 Die ie in der werelt¹³ was gedaen;
 27605 En levet geen man, sonder waen,
 Die alle die gerechte konde gevisieren
 Die men daer gaf in hoveacer manieren;
 Ende doe men geten hadde daer,
 Rechte men ene quinteine daernaer
 27610 Daer die veertich¹⁴ ritter speer op braken,
 Die metten koninck Artur vor die saken
 In dat lant quamen van Carmelyde,

¹er ²molde ³ember ⁴unde de ⁵sanck mysee
⁶goeden ⁷went dat ⁸ten sale ⁹mester; Eng. *myn-*
stralles and iogelours and other ¹⁰spil ¹¹man ¹²ge-

- (Entie nuwe ridders oec tien tiden);
 Entie ridders van der tafelronden
 27615 Quamen¹⁵ hem tegen oec tien¹⁶ stonden
 Ende begondense achter te doene daer.
 Doe quam niemare¹⁷ thant daernaer
 An heer¹⁸ Gawine, die sat ende at;
 Maer¹⁹ al te hant, doe hi wiste dat,
 27620 Eescede²⁰ hi sine wapene ter stede,
 Ende sine gesellen oec daermede
 Si wapenden hem ende reden derwaert;
 Elc nam een scerp speer ter vaert, [saen
 Ende si makeden ene geselschap onder hem
 27625 Dat dene den andren²¹ niet af en sal gaen,
 Ende dat sceen wel in den tornoye daer,
 Want si dadent so wel daernaer,
 Dat sint op hem die van der tafelronden
 Grote vede droegen²² lange stonden,
 27630 Dat sint te Logres wel scinen sal,
 Daer Gawyn doe was geheten al [waer,
 Tenen tornoye meester²³ ende here vor-
 Ombedat hijt²⁴ so wel dade daer,
 Als iu dit boec sal secgen hierna²⁵.
 27635 Die tornoy was vergadert²⁶, als ic versta,
 Vor die poerte van der stat
 Entaer²⁷ vergaderde²⁸ in hem nadat
 Mijnheer Gawyn met so groter cracht²⁹,
 Dat hise alle dreef van der gracht;
 27640 Entie²⁷ nuwe ridders, sonder waen
 Worden by hem verkoert saen,
 Ende dit toernede herde sere daer
 Dien van der tafelronden, wet vorwaer,
 Ende pijnden hem so sere, secgic iu,
 27645 Datse dander achter daden³⁰ nu. [gaen,
 Doe Gawyn sach die nuwe ridders achter-
 Stac hi dat swaert op ende nam saen
 Ene barde, ende warp den scilt na desen
 Enwech, ombedat hi lichter sal wesen;
 27650 Doe sloech hi daer enen ridder soe,
 Dat hi ter aerden tumelde doe;
 Daerna sloech hi enen andren³¹ ter stonde,
 Dat hem tbloet scoet uten monde
 Ende dat hi oec daer viel ter aerde.
 27655 Dus sloech hire vele van den paerde
 Ende quetsede; ende alse dit sagen
 Die van der tafelronden, wilden sijn³² ver-
 [dragen

sat ¹⁵werlde ¹⁶viertich ¹⁷quemen ¹⁸to den ¹⁹niemeer
²⁰mynen hern ²¹mer ²²eyschede ²³andern ²⁴drogen
²⁵mester ²⁶heet ²⁷hiernaer ²⁸vergaddert, vergadderde
²⁹ende daer, unde de ³⁰craft ³¹daden ³²wolden zees.

- Nembermeer, dat hi quetsede die haer¹,
 Ende liepen hem alle op daernaer
 27660 Ende zeiden, si en wouden² nember tien
 Tornieren, maersi wouden³ stryden.[tyden
 Doe wart daer die batalie so groot
 Ende so anxtelyc⁴ in der noet,
 Dat daer groot scade soude sijn gesciet,
 27665 En hadde Merlijn vorsien niet,
 Die ten drien⁵ koningen ginc daerna⁶
 Ende zeide: »tes⁷ tijt, dat men afsta
 Des tornierens⁸. Doe gingensi derwaert,
 Ende doe des Heer Gawijn gewaert,
 27670 Dat die van der tafelronden alsoe⁹
 Hem opliepen, sloech hi in hem doe¹⁰
 Ende dorbrace, wien¹¹ lief, wien¹² leet¹³,
 Ende dade hem dat quadeste, God weet,
 Dat hi mochte; ende nadat
 27675 Reet Minodalis op hem ter stat,
 Ende stacken met enen speer¹⁴ alsoe,
 Dat hi byna was gevallen doe.
 Des was heer¹⁵ Gawijn erre ende gram
 Ende verhief sine barde, ende quam
 27680 Opten¹⁶ genen ende sloechen daer,
 Dat hi averecht viel¹⁷ daernaer.
 Doe riep die koninck Artur saen:
 »Lieve neve, gy hebt des genoech gedaen¹⁸;
 Maer hi was verwarmet so seer,
 27685 Dat hi vacht ie¹⁹ lanc ie²⁰ meer. [hant
 Doe quam Merlijn ende nam hem metter-
 Ende zeide: »gy zijt gevangen te hant²¹.
 Doe Gawijn sach dattet²² Merlijn was,
 Zeide hi »goedertierlyc here²³ nadas
 27690 »Opdat gy wilt so ben ic gevaen²⁴.
 Doe quam die koninck Artur saen
 Ende zeide: »lieve neve, na dat gaet
 Es dat tijt, dat gy tornierens afstaet²⁵.
 Doe zeide hi, dat hijt²⁶ gerne laten soude²⁷
 27695 Sedermeer dat hi dat woude²⁸.
 Doe voerensi enwech onder hem viven daer
 Entie tornoy sciet²⁹ daernaer,
 Ende elc voer te siner herbergenwaert,
 Ende ontwapenden hem ter vaert.
 27700 Maer die van der tafelronden, secgic iu,
 Waren erre ombdat sijt³⁰ nu
 Te quaet hadden; maer si zeiden daer,
- Si soudent³¹ dat nog verhalen daernaer,
 Sodat die nuwe ridders, ombe die saken,
 27705 Horen scimp niet en sullen maken.
 Dat hoerde een die neven hem staet³²,
 Ende voer dat Gawine seggen geraet³³
 Ende Galescine ende heren Ywine.
 Dit hadde herde tonwaert Gawine,
 27710 Datsine aldus dregeden³⁴ daer,
 Maer hi en dades niet gelaet naer,
 Ochte hi des iet achtet hadde twint;
 Maer also vele zeide hi sint,
 Hi en soudes hem nochtan niet afgaen,
 27715 Welke tijt sy tornieren willen bestaen,
 »Ja, also dicke alajjs³⁵ roecken;
 Oec gevic hem oerlof, dat sy soecken
 Hem tiene³⁶ hier tot die³⁷ hem staen
 In staden, nochtan soudict³⁸ angaen³⁹.
 27720 Entese⁴⁰ woert, die hem zeide Gawein,
 Liet hy hem wel scinen opten plein
 Buten Logres, daer si sint namen
 Enen tornoy, daer si te samen,
 Die nuwe ridders, quamen tien⁴¹ stonden,
 27725 Tegen die heren van der tafelronden,
 Daer vreeslyc getornieret was
 Ende menech gequetset, sijt seker das,
 Also iu dit boec wel vertellen sal
 Hierna, hoet⁴² was, groot ende smal.
 27730 Dus reet Gawyn by den koninck Artuer⁴³,
 Ende tgemene⁴⁴ volcinder⁴⁵ stat tier uer⁴⁶,
 Riepen: »siet⁴⁷ hier den ridder, God weet,
 Die den tornoy al onder street⁴⁸;
 Si vrageden Merlijn, wie⁴⁹ hi waer⁵⁰,
 27735 Ende Merlijn zeide tot hem daernaer:
 »Dat is Gawyn, skoninck Lottes⁵¹ sone
 Van Orcanien. oec is diegone
 Des koninck Arturs neve mede⁵².
 Doe zeiden die liede daer ter stede:
 27740 »By Gode, so slacht hy wel daeran
 Van daer hi af es komen dan⁵³.
 Ende doe die gesellen van der tafelronden
 Hem ontwapent hadden tien stonden,
 Cleden si hem met clederen diere⁵⁴
 27745 Ende gingen alle te hove sciere
 Ende sijn tot heren⁵⁵ Gawyne gegaen,
 Ende clageden over hem selven saen,

¹de er ²wolden ³angestlyc ⁴dren ⁵naer ⁶dat is
⁷also, do ⁸wen ⁹sper ¹⁰her ¹¹op den ¹²vel ¹³io ¹⁴dat
¹⁵heet ¹⁶solde, wolde ¹⁷he sciet ¹⁸ze dat ¹⁹sol-
²⁰den ²¹steet, greec ²²druweden ²³alze se des

³¹tijne ³²to de ³³zolde ik dat ³⁴unde dese ³⁵que-
³⁶men ten ³⁷wo dat ³⁸Artur, ur ³⁹dat gemeine ⁴⁰de
⁴¹ze ⁴²we ⁴³weer ⁴⁴des koninck ⁴⁵dure ⁴⁶hern.

- Ende zeiden, dat hyse doe¹
Swaerlike bereit hadde daertoe¹
- 27750 Tesen iersten³ tornoy mede,
Dat hi vorwaert telker stede
Haer meester⁴ ende haer heer mach wesen
Dier⁴ van der tafelronden voert na desen.
Heer⁴ Gawyn sweech daer al stille
- 27755 Ende liet hem seggen horen⁶ wille;
Maer voertmeer van dien⁷ stonden
Was hi meester⁴ van der tafelronden
Ende geselle, ende twas wel recht,
Want hi was goet ende gerecht
- 27760 Ende een herde vrome ridder, dat wet,
Ende also lange als hi levede, getrouwe
Ende binnen desen dat dit was, [met⁸.
Waren die tafelen bereit nadas,
Ende daer wasser drie⁹ sale vol ter stede,
- 27765 Daer men op eten ginc gereede,
Ende daer was gedient wel ter kuer¹⁰,
Daer en gebrac niemanne¹¹ ter uer¹⁰,
Van alles, dat men gebruiken konde
Hadde daer elc genoech ter stonde;
- 27770 Ende doe detentijt was gedaen,
Luede¹² men teSintStevens¹².-Vesper saen
Ende derwaert gingensi alle doe¹⁴
Hant in hant, gelijc alsoe¹⁴
Alsi des morgens ter messe deden;
- 27775 Si hoerden Vesper met goeden¹⁵ seden,
Ende als die Vesper was gedaen
Sijn si echt ten hove gegaen,
Gelijc datsi te voren gingen.
Doe quam die biscop na dien dingen
- 27780 Ende wyede skoninck Arturs bedde naer,
Also als dat recht ende sede was daer.
Doe scieden die ridders entie¹⁶ knapen
Ende gingen thoren¹⁷ herbergen slapen;
Ende Jenovre, die koninginne, vorwaer
- 27785 Was met hoerre meesterse¹⁸ daernaer
In haer kamer gegaen ter stede,
Entie¹⁶ verrader, daer ic af zeide,
Der andren Jenovren mage¹⁹, God weet,
Si hadden haer verraetuesse al gereet
- 27790 Gevisiert hoe²⁰ si doen sullen daer,
Si hadden die quene gemiedet²¹ vorwaer,
Hiermede te doene²² al horen wille;

¹do, to ²to desen irsten ³mester ⁴der ⁵her ⁶oren
⁷den ⁸getrouwe med ⁹dre ¹⁰kur, ur ¹¹neman ¹²ludde
¹³sunte-Steff. ¹⁴do, also ¹⁵gueden ¹⁶unde de ¹⁷to oren
¹⁸orre mesterschen ¹⁹moye ²⁰wo ²¹gemedet ²²done
²³vorborgen ²⁴nifften ²⁵stad ²⁶den koninck ²⁷drogen

- Nu gingen dese verborgen²³ al stille
In den bongaert ende bergeden hem daer ,
- 27795 Ende leiden die nichte²⁴ met hem vorwaer
Ombedatsise der quenen nadat
Souden geven, in der koninginnen stat²⁵
Te leiden met haer ten koninge²⁶ alsoe.
Dus droegen²⁷ai overeen daertoe
- 27800 Enteser was tiene, die sijn gegaen
In den bongaert hem verbergen saen;
Maer si en hadden negene wapene daer
Dan haer swaerde, wet vorwaer,
Entie valsce Jenovre was met
- 27805 Entie quade quene, dat wet.
Rechte als men slapen soude gaen,
Namsi die koninginne saen,
Ende leidese in den bogaert daernaer
Ombe haer orine te makene daer;
- 27810 Ende also die verraders vernamen²⁸,
Dat die quene entie koninginne quamen²⁹,
Die daer verborgen lagen in den bongaert³⁰,
Doe quamensi hemelyc derwaert³¹;
Ende Ulfijn ende Bretel oec mede,
- 27815 Die daer lagen verborgen ter stede,
Si ne hadden niet vergeten³², God weet,
Dat hem Merlijn hadde gezeit³³;
Si waren wel gewapent daer
Ende lagen so verborgen vorwaer,
- 27820 Dat niemans en³⁴ wart geware;
Si sagen dat die quene daernare
Die koninginne hielt by der hant,
Ende leidese ten verradrenwaert te hant,
Die se begrepen daer ter stede,
- 27825 Ende gaven dandre³⁵ Jenovren mede
Der quenen³⁶, die se nam aldaer.
Doe des die koninginne wart gewaer
Sachsai wael, datsi verraden was
Ende wilde helpe roepen nadas; [woert,
- 27830 Doe zedensi, si doden se, sprake si een
Ende mettien so³⁷ trocken³⁸ si voert
Haerswaert al bloet, ende leidense ter vaert
Vaste alsoe ter³⁹ rivierenwaert,
Daer een scip gereet stoet saen;
- 27835 Maer die bongaerde was hoge, sonder
Sodat men maer tener stat [waen,
Ter⁴⁰ riviere hadde enen clenen pat,

²³vernemen, quemen ²⁴in den bongart legen ²⁵hei-
²⁶melyc darwert ²⁷vorgeten ²⁸gesecht ²⁹des ³⁰den
andern ³¹dar quemen ³²Eng. *gef she spake omj worde*
she sholde anon be slain, and therwith they drough their
swoerdes out ³³treckeden ³⁴ten.

- Daersise moesten leiden toe;
Haddensi daer mogen komen alsoe
- 27840 Datsise in dat scip hadden gehat daer,
Si waer embermeer¹ verloren naer.
Ende alsoe Ulfijn ende Bretel dit sagen²,
Sprongen si op van daer si lagen³,
Ende riepen: »hier⁴, mordenaers ongher⁵,
27845 Trouwen, gy laet die koninginne alhier
Ende sult daer oec ombe sterven mede⁶.
Doe si sagen datter maer⁷ twe en was,
Doe hadde hem onwaert, sijt seker das,
Ende vive keerden tegen hem aldaer,
27850 Entie ander⁸ vive leiden daernaer
Die koninginne enwech met allen;
Doe si dit sach, liet si haer vallen
Ter⁹ aerden neder; maer diegene
Hieven¹⁰ se op ende droegen¹¹ se gemene;
27855 Maer¹² doe si sach haer volgen naer
Ombe haer te bescuddene, ontwranc si daer
Met groter cracht diese droegen¹³ nu
Ende liep ten bongærde¹⁴, seegic iu,
Ende quam an enen boem, diensi ombevinc
27860 Met beiden armen, om die dinc.
Doe quamen die vive gelopen na haer
Ende woudense aftrecken¹⁵ daernaer,
Maer¹⁶ sien konden, so vaste hielt si haer nu,
Van groten anxte¹⁷, seegic iu,
27865 Si togense utermaten sere, wetet wel¹⁸,
Maer si en daden haer nu niet el¹⁹;
Nochtan warensi so erre²⁰ ombedat,
Datsi se welna²¹ gedodet hadden ter stat.
Ende Ulfijn ende Bretel hebben vernomen
27870 Die vive, die hem nu iegen komen
Met horen swaerden getogen doe²²;
Ende Bretel sloech den enen soe²³,
Dat hi hem thovet clovede ter stede
Ende dat hi ter aerden viel mede
27875 Ende bleef²⁴ doet. Doe liepen saen
Ulfijn ende Bretel, daer si sagen staen
Die koninginne, die in anxte was groet,
Wantsi was byna opter²⁵ doet
Daer se die vive hadden bestaen
27880 Doe si den boem hadde bevaen;
Si trocken²⁶ an haer so vreselyke,
Dat groet wonder was sekerlike,
- Datsi haer arme niet aldaer
Uten lichame en trocken^{1*} vorwaer.
- 27885 Doe Ulfijn ende Bretel sagen mede
Den anxte, dien si daer dogede ter stede,
Ontfermede hem des sere, seegic iu;
Ende doe die vive sagen nu
Ulfine ende Bretel op hem komen,
27890 Hebbensi haer swaerde genomen
Ende quamen hem iegen; doe wart daer
Een groet strijt onder hem daernaer;
Maer Ulfijn ende Bretel in der noet
Sloegensi twe van den viven doet;
27895 Ende alsoe dander drie^{1*} dat nu sien,
Gingensi vaste henen vlien.
Doe giugen Bretel ende Ulfijn mede
Ende namen^{2*} die quene daer ter stede,
Ende worpen se in dat water eer iet lanc
27900 Al die roetse neder, daer si verdranc,
Entiegene in dat water mede droegen,
Die si daer nu doet sloegen.
Doe namen^{3*} si die koninginne saen
Ende dadense in haer kamer gaen,
27905 Die sere vervaert^{4*} was; maer si seiden
Datsi nu wel te rasten waer^{5*} [haer^{6*}
Ende si des nembermeer en zeide twint;
Ende si namen die valsce Jenovre
[omtrint
Ende leidense in haer herberge daernare,
27910 Si (en) wouden des maken negene^{7*} mare.
Aldus hadde geweset verraden saen
Die koninginne, en hadde Merlijn gedaen,
Van desen verradren^{8*} ende gescint,
Daer si noch groet vernoy af sint
27915 Hebben sal, dat iu hiernaer
Dit boec sal maken openbaer;
Want die koninck verdreef^{9*} se sint
Drie iær van hem, daer se omdat gint
Galiot nam dor Lancelots^{10*} wille;
27920 Entie koninck Artur hielt, lude ende stille,
Die valsce Jenovre, ende was met haer^{11*}
Gelijc of si sijn wijf waer^{12*}.
Ende op ene tijt, lange daernaer,
Quam haer an ene siecheit swaer,
27925 Ende Bertelaye, den verrader^{13*}, mede,
Die se den koninge bracht hadde ter stede,

¹ombermeer ²segen, legen ³her, ongher ⁴men
⁵unde de andern ⁶to der ⁷hoven, droegen ⁸ten bon-
gaerden ⁹off trecken ¹⁰angeste ¹¹wal ¹²anders nicht
al ¹³irre ¹⁴vilna ¹⁵do, so ¹⁶bleven ¹⁷op den ¹⁸trec-

keden ¹⁹de andern dre ²⁰oneman ²¹verveert ²²er,
weer ²³geve ²⁴verrederen ²⁵vordreef ²⁶laver; doch
zie 't Eng. *but was with Galehaut for the love of
Lancelot* ²⁷verreder.

- Nochtan en woude haer die koninck laten
 Totdat hise van vuilheit¹ rotten siet,[niet
 Ende nochtan dat konincrike drie iaer
 27930 Te banne was, dat men daernaer
 Niemanne² opten³ kerchhof en groef mede;
 Ende dit vernoy gedogede daer ter stede
 Onse Here om der sonden wille groot
 Die si daden; ende oec bleef daerombe doet
 27935 Een ridder⁴, daer Onse Heer nadien
 Dese wrake om liet gescien,
 Dien doet sloegen⁵ quade gesellen,
 Alsic in ter steden sal vertellen.
 Doe die koninck Leodegan
 27940 Geboden hadde sinen ban
 Ombe siner dochter brulocht mede,
 Doe geviel⁶ daer ter stede,
 Dat quamen⁷ te hove eens ridders mage
 Den koninck Leodegan doen ene clage
 27945 Over Bertelaye, diene sloech doet.
 Die koninck hierombe Bertelaysen ontboet
 In sine herberge, daer hi inne was,
 Dat hi vor hem quame⁸ nadas,
 Ende Bertelaye quam vor den koninck daer
 27950 Wel gewapent, wetet vorwaer,
 Onder sine clede al hemelike⁹,
 Met vele gesellen desgelike
 Van ridderen, die hem volgeden ter stede;
 Hi was hovesc ende wel sprekende mede;
 27955 Ende alsen die koninck Leodegan sach,
 Vragede hi hem, so hi iersten¹⁰ mach,
 Waerombe hi den ridder sloech doet?
 Doe zeide hi: »here, elc es hem ter noet
 Sculdech te bescudden van verruetnesse nu
 27960 Van elken manne diene beroepet,secgiciu,
 Ende oec weten vele liede¹¹, God weet,
 Dat hy mynen neve dode gereet;
 Ic en secge oec niet ic en sloege¹² hem doet,
 Maer ic ontseide hem ierst¹³ al bloet,
 27965 Ende hi sloech minen neve al stille
 Doet, ombe sines wives wille,
 Die hi hem onneerde al te male,
 Ende elc man mach van rechte wale
 Sinen doestviant letten ende deren,
 27970 Als hi hem ontsecht hevet met eren".
 Doe zeide die koninck Leodegan,
 Dat hi hem niet wel en wrac daeran,
- »Maer waerdy¹⁴ komen, ende haddet¹⁵
 [dan my
 Geclaget, ende en haddic iu daerby
 27975 Niet gerechtet, so moechty¹⁶ dan
 Iu bet hebben gewroken daeran;
 Maer dat en hadde iu so waert niet,
 Dat gy my geclaget haddet¹⁷ iet".
 »Here, gy moecht¹⁸ secgen iuwen wille,
 26980 Maer ic en dade niet iegen iu, lude no stille,
 Noch doen en sal, of God wil, mede".
 »Wet wel", zeide die koninck ter stede,
 »Ic wil, dat hieraf recht gescie".
 »Here", zeide Bertelay, »nu dunket¹⁹ my,
 27985 Dat ic in uwen handen moet sijn nu"²⁰.
 Doe geboet die koninck, dat secgic iu,
 Den mannen, datsi te samene gingen.
 Te dien rechte, te dien dingen,
 Was die koninck Artur ende koninck Ban,
 27990 Entie koninck Bohort ende Gawyn daeran,
 Ende Ywen ende Nascien ende Sagrimor,
 Adragans, Herviel, ende Gwinemor;
 Dese droegen²¹ overeen na die woert,
 Die si nu daer hebben gehoert,
 27995 Dat men hem onterven soude daernaer,
 Des koninges lant soude hi rumen open-
 Dene tale zeide daer die koninck Ban,[baer.
 Die was een welsprekende man;
 Gelijk dat hem geboden was,
 28000 Sprac hi dese tale nadas,
 Dat sijt²² alle hoerden, die daer waren;
 Hi sprac aldus: »heer koninck, twaren,
 Dese barone, die hier by iu wesen,
 Wt andren landen ende oec wt desen,
 28005 Wysen, dat Bertelay die rode, vorwaer,
 Sijn goet verboert²³ hevet, ende daernaer
 Iu lant rumen sal embermeer voertan,
 Ombdat hy sijn recht selve²⁴ nam dan;
 Ende bander²⁵ syde es dat noch, secgic iu,
 28010 Binnen uwen gebannen hove nu, [mede,
 Dat²⁶ die ridder²⁷ geleide soude hebben
 Ende elc die woude toekomen ter stede
 Ende keren mede. Iu ban daer gaet²⁸ wt;
 Dit recht gevewy hier overluet".
 28015 Bertelay sweech stille ende en dorste niet
 Tegen die manne daer secgen iet;
 Want dat waren²⁹ die hogeste³⁰ mede

¹vulheit ²neman ³op den ⁴deden ⁵ritter ⁶slogen
⁷gevel ⁸quemen ⁹queme ¹⁰heimelike ¹¹irsten ¹²lude
¹³sloge ¹⁴irst ¹⁵were, mochte gy ¹⁶hadden ¹⁷moget

¹⁸donket ¹⁹Eng. *I se well that I muste be at your
 volunte* ²⁰drogen ²¹ze dat ²²verbort ²³selven ²⁴op
 ander ²⁵ande dat ²⁶goet ²⁷weren ²⁸hogestan.

- Van der werlt, die over trecht¹ stonden
 [ter stede;
 Maer haddent ander liede gesecht, son-
 [der waen,
 28020 Hi haddes² wel dorren³ pine bestaen
 Te wederseggen, hi was so koene⁴.
 Dus sciet⁵ hi enwech na desen doene⁶
 Ende voer henen in dat lant,
 Daer hi die valsce⁷ Jenovre vant,
 28025 Daer se die drossate gevoert hadde an,
 Als hem beval die koninck Leodegan.
 Daer bleef Bertelay lange tijt by haer⁷
 Ende pensede ende dachte vele naer,
 Hoe⁸ hi hem mochte wreken ter ure
 28030 Opten koninck Leodegan ende Arture,
 Die hem dus hadden oerdeelen doen
 Ombe dese sake; om dit ocoen
 Hadde sint die koninck Artur onraste groet
 Tuscen hem ende sijn wijf al bloet,
 28035 Dat iu dit boec hier namaels al,
 Also dat gesciet, vertrecken sal;
 Maer ic moet nu voert daventure
 Seggen van den koninck Arture,
 Die met sinen wive wil varen
 28040 In dat lant van Logres, sonder sparen.

*Hoe⁸ die koninck Artur sijn wijf te lande
 voerde, ende hoe die koninck Lot metten
 koninge Artur street.*

- Ons secget daventure ter stede
 Doe koninck Artur, ende sine gesellen mede,
 Achte dage hadden gewesen daer
 In groter feesten, wetet vorwaer,
 28045 Entie⁹ brulocht entie⁹ feeste nadas
 Al te male doe geleden was,
 Woude hi hem te landewaert gereiden;
 Hi riep Gawine, al sonder beiden,
 Ende zeide, dat hi siner gesellen name¹⁰
 28050 »So vele, dat er my blyve¹¹ maer [daer
 Vijfhondert, want ic wille varen nu
 So ic hemelycst¹² kan, secgic iu,
 Ende gy sult varen in mijne stat
 Te Logres, ende sultse¹³ vorsien nadat
 28055 Van spisen, van wyne, van allen dingen,
 Want ic wil houden sonderlinge

¹dat recht ²hadde des ³doren ⁴kone, done ⁵sciende
⁶valsehen ⁷er ⁸wo ⁹unde de ¹⁰neme ¹¹bleve ¹²hei-
 melikest ¹³solt ¹⁴kristenheden ¹⁵here ic ¹⁶weer

Den meesten hof enten eerlycsten mede,
 Die nie was gehouden in Kerstenheden¹⁴
 Tesen half-Oegste, secgic iu¹⁵.

- 28060 Gawyn zeide: »ic¹⁶ denke nu
 Dat iu ieman mach oplopen, here,
 Ombdat gy vaert met cleenre were¹⁷.
 »Des ontaiet iu niet¹⁸, zeide die koninck¹⁹,
 »Maer haestet iu henen boven alle dinc²⁰.
 28065 Dus sciet heer Gawyn ende es gegaen
 Tot sinen gesellen, ende zeide hem saen,
 Datsi hem wapenden, si moester²¹ varen
 In Bertanien²², sonder sparen.
 Doe gingensi alle te samene dan
 28070 Ende namen²³ orlofan den koninck Leode-
 Ende an die barone van den lande [gan
 Ende al diegone die elc daer kande.
 Doe si orlof hadden genomen,
 Sijn si thoren²⁴ paerden gekomen
 28075 Ende saten²⁵ op ende reden teamen,
 So lange datsi te Logres kwamen.
 Maer her Gawyn was herde swaer
 Ombe sinen oem, dat hine daer
 Achtergelaten hadde, twaren,
 28080 Want hi verre moeste²⁶ varen
 Dor siner viande lande eer hy
 Quame²⁷ daer hi nu seker sy;
 Des vruchte hi sere sijn verlies²⁸,
 Ende hi haeste hem te seerre²⁹ dies³⁰
 28085 Sijns oemes gebot te doene daer:
 Hi geboet in den lande, verre ende naer,
 Al den lieden, hebbic vernomen,
 Datsi tArturs hove souden komen
 Te half-Oegste. Doe gereiden hem daeran,
 28090 Daer³¹ eerlyc te komen, menech man;
 Ende mijnbeer Gawyn dade³² gereiden
 Wijn, wilbraet, wetet vorwaer, [daer
 Ende alle dinge die men visieren konde
 Dade³³ hi daer bringen te dier stonde,
 28095 Ende wat dat men gedenken kan,
 Daer des menscen begeerte mach licgen an,
 Van etene, van drinkene dade³⁴ hi komen
 Dat die stat so vol was daernaer, [daer:
 Dat men en wiste waer licgen doe.
 28100 Ende alsi³⁵ dit bereit hadden alsoe,
 Doe reet hi iegen sinen oem ter stede
 Want hi groten anxt hadde mede,

¹⁷koninck, dinc ¹⁸mosten, moste ¹⁹brytanie ²⁰ne-
 men ²¹to oren ²²seten ²³queme ²⁴verlues, dus
²⁵seerre ²⁶ombe daer ²⁷dede ²⁸alsoe zc..

- Dat hi daer beroeft mochte werden nu.
 Binnen desen dat dit was, secgic iu,
 28105 So was die koninck Artur gereet
 Ende trac¹ na des Saterdaghes, God weet,
 Doe Gawyn was enwech gereden;
 Ende hi nam orlof daer ter steden
 An alle die heren, die daer waren,
 28110 Entie² twe koninge, sonder sparen,
 Die koninck Ban entie koninck Bohoert,
 Voeren³ metten⁴ koninck Artur voert,
 Entie⁵ twehondert ende vijflich ridders
 [ter stonden,
 Die men doe hilt van der Tafelronden.
 28115 Die koninginne hadde gebeden here⁶
 [Amistans
 Hoers⁷ vader capellaen, heren Leodegans,
 Dat hi met haer soude varen;
 Hi dadet⁸ gerne, oec bleef hi daernare
 Haer⁹ capellaen menegen dach alsoe.
 28120 Si bat Gwinemaer, haren¹⁰ neve, doe,
 Die een goet ridder¹¹ was ende vry,
 Ende Sardone, den broeder¹², die ouder
 [was dan hy,
 Entie¹³ borchgrave¹⁴ van Deneblase was,
 Die bat si met hem te vaerne nadas;
 28125 Entie¹⁵ koninck haervader, Leodegan, [man,
 Voer met haer wtwaert¹⁶ met menegen
 Ende geleidese drie dachvaert¹⁷ daernaer
 Ende doe sciet¹⁸ hi van haer daer,
 Ende bevalse alle Gode ende voer thues-
 28130 Doe quam Merlijn mettervaert [waert.
 Toten koninck Artur ende zeide:
 »Here, ic moet nu varen, sonder beiden¹⁹,
 Te Blasise, minen meester²⁰, siet,
 Want ic en sachen in langen tyden niet
 28135 Ende ic hebbe uwen oerbar wel gedaen".
 »Hoe", zeide die koninck Artur saen,
 En suldy²¹ te Logres tmynen hove niet
 »Ja ic, here!" zeide doe Merlijn, [sijn?"
 »Ic sal daer sijn eer dat sceet vorwaer".
 28140 Doe²² nam hi an hem orlof daer,
 Ende doen²³ en wistensi sciene niet
 Waer dat hi van hem nu sciet,
 Entes²⁴ selven avendes quam Merlijn nu
 Daer Blasys was, dat secgic iu,

¹treckede ²unde de ³voren ⁴myt den ⁵hern ⁶ores
⁷dede dat ⁸er ⁹eren ¹⁰ritter ¹¹broder ¹²borch-
 greve ¹³wtwert ¹⁴dachvert ¹⁵sciede ¹⁶beide ¹⁷mes-
 ter nu ¹⁸zole gy ¹⁹do ²⁰unde des ²¹schied ²²solen

- 28145 Diene in langen tyden niet(en)hadde gesien;
 Nu was hi herde blyde van dien,
 Ende Merlijn telde hem al d'aventuren
 Die gesciet waren van der uren,
 Dat hi leetwerf van hem sciet²⁵,
 28150 Hi en lietes een woert achter niet.
 Hi telde hem, hoe die koninck Lot es
 Behendelyc gevaren, sijt seker des,
 In den foreest van Serpine mede;
 Oec telde hi hem ander dinc ter stede,
 28155 Die noch gescien sullen²⁶ na des
 In den konincrike van Logres;
 Ende Blasys screef dat daer, groet ende
 Ende by hem so wetewy dat al. [smal,
 Ende binnen desen dat dit was,
 28160 So quam die koninck Artur nadas
 Met vijfhondert mannen gereden nu
 Ende met sinen wive, secgic iu,
 An den foreest von Serpine.
 Eer si dat iet²⁷ wisten, waren die somer sine
 28165 Gereden, daer die koninck Loth lach an
 Ende wachte Artur met sevenhondert man;
 Ende als die knechte worden gewaer
 Datsi gewapent sijn openbaer,
 Wistensi wael, datsi ombe arch waren²⁸
 28170 Ende hielden alle stille daernare, [daer,
 Ende ontboden den koninck Artur tien²⁹
 [stonden,
 Datsi gewapende liede³⁰ hadden gevonden.
 Als dit die koninck Artur verstoet,
 Ontbeide hi siner liede³¹ ende beete te voet,
 28175 Ende ordineerdese alle daernaer, [daer,
 Ende ontboet veertich ridders³² vor hem
 Ende beval hem die koninginne doe,
 Datsise in behout³³ voerden alsoe,
 Sagen³⁴ si dat anders gaet³⁵ dan wale;
 28180 Doe saten³⁶ si op haer orse al te male,
 Ende reden voert ende vonden houden-
 de³⁷ dan
 Den koninck Loth met sevenhondert man;
 Ende als dene den andren³⁸ hevet gesien³⁹,
 Sloegen⁴⁰ si te gader alle mettien⁴¹
 28185 Met groten nyde ende braken⁴² daer
 Haer⁴³ spere; doe trocken⁴⁴ si alle daernaer
 Haer⁴⁵ swaert, ende gingen houwen ende
 [slaen

²⁵icht ²⁶weren ²⁷ten ²⁸lude ²⁹viertich ritters ³⁰be-
 holt ³¹zegen ³²geet ³³seten ³⁴holdene ³⁵andern
³⁶geseen ³⁷slogen ³⁸mytten ³⁹breken ⁴⁰er ⁴¹trec-
 keden.

- Op helme op scilde, ende braken¹ se saen.
 Daer wart die batalie nu so groet
 28190 Dat men nie¹ ontsach des genoet
 Van luttel lieden², alse daer was.
 Nu geviel³, dat die koninck Artur na das
 Dorbrac den strijt so verre doe,
 Dat hi quam opten koninck Loth alsoe,
 28195 Entie koninck Loth op hem weder daer;
 Elc hadde een sterc speer⁴ vorwaer,
 Entie koninck Loth op Arthur nu stac
 Dat sijn speer⁴ in sticken⁵ brac,
 Entie koninck Artur stacne weder soe,
 28200 Dat hi ter aerden moeste⁶ vallen doe,
 Ende keerde die bene opwaert;
 Maer hi spranc weder op ter vaert,
 Alse die herde vromech was,
 Ende deckede hem metten scilde nadas;
 28205 Maer hi was so rouwech ter stede,
 Dat hi afgesteken was mede,
 Dat hi welna⁷ ontsinnet was daer;
 Entie koninck Artur keerde⁸ daernaer,
 Ende quam weder opten koninck Loth doe
 28210 Ende stac na hem; ende doene alsoe
 Die koninck Loth sach komen themwaert,
 Ontwinkede⁹ hi den steke mettervaert,
 Ende daer Arthur neven hem soude lyden,
 Sloech die koninck Loth, tien¹⁰ tyden,
 28215 Des koninck Arturs ors also wael¹¹
 Dor den rucge, dat viel¹² te dael,
 Entie¹³ koninck Artur mede vorwaer;
 Ende sine bene bleven onder den orse daer
 Ende lach hem daer oppe so vaste doe,
 28220 Dat hi hem niet en konde geroeren¹⁴ alsoe.
 Ende als dat die koninck Loth sach daer,
 Greep hine metten helme daernaer,
 Ende spranc op hem ende wranc mede,
 Ende tracken¹⁵ herde sere ter stede
 28225 Ende quetsedene, ende pijnde hem saen
 Hoe¹⁶ hi hem dat horet mochte afslaen;
 Ende en hadde daer die koninck Ban niet
 [gewesen
 Entie¹⁷ koninck Bohort, die quamen te
 [desen,
 Daer soude groet scade gesciet sijn tien
 [stonden,
- 28230 Entie¹⁷ ridders van der Tafelronden
 Dese¹⁸ quamen¹⁹ hem alle te helpe daer;
 Ende bander²⁰ syde quamen daernaer
 Des koninck Lottes liede, omdat by
 Horen²¹ heren oec wouden staen sy;
 28235 Aldus wart die strijt groet, secgic iu,
 Eer si beide bescuddet worden nu;
 Ende als si gereddet worden daernaer,
 Begondensi van ierst²² te strydene daer.
 Alsi²³ dus gestreden hebben lange,
 28240 Entie strijt was groet ende strange,
 Sagen²⁴ si waer Gawijn quam gereden
 Ende Keye, die drossate, met haestecheden,
 Ende brachten vierdusent gesellen daer;
 Ende Keye haeste hem sere daernaer,
 28245 Alse die een stout ridder²⁵ was
 Ende groot mede, sijt seker das,
 En hadde sine quade tonge gedaen
 Ende sijn scempen²⁶, sonder waen,
 Daer hi sere gehatet ombe was
 28250 Waer hi quam, sijt seker das;
 Maer hi was een getrouwe²⁷ ridder mede
 Ende en dade nie²⁸ ongetrouwechede²⁹
 Noch verraetnesse dan ene bloet:
 Dat was dat hi Leoncen sloech doet,
 28255 Des koninck Arturs sone, van nyde met,
 In den foreest Perilleuse, dat wet,
 Ende by den Waloys Persevalen
 Was hi gewroeged³⁰ te dien male
 Te hove, gelijc hem dade verstaen
 28260 Deremite, diene hem doet sach slaen.
 Doe die koninck Artur Gawine sach komen,
 Was hi blide, hebbic vernomen,
 Ende reet an³¹ den koninck Ban,
 Ende zeide: »kendy³² iet den voresten man,
 28265 Die dat grote speer bringet ter stede
 Enten scilt metten³³ lazere mede,
 Daer die lewe inne staet rampant,
 Ende metter³⁴ kronen van sylver te hant,
 Ende metter³⁵ (banieren) in bellonc³⁶
 [geset?" —
 28270 »Here, ic en kennes niet, dat wet,
 Dan also verre³⁷ my dunket daerby,
 Dat Heor Gawyn, iu neve, sy".
 »By Gode", zeide die koninck, »gy secget
 [waer,

¹breken ²ne ³inden ⁴gevel, vel ⁵sper ⁶stucken ⁷mos-
 ten ⁸walna ⁹kierde ¹⁰ontwinkede ¹¹ten ¹²wal ¹³unde
 den, de ¹⁴geroren ¹⁵treckede ene ¹⁶wo ¹⁷unde de
¹⁸dese ¹⁹quamen ²⁰op ander ²¹oren ²²irst ²³alse ze

²⁴segen ²⁵ritter ²⁶schimpen ²⁷getruwe, ongetruwiche
²⁸ne ²⁹Eng. and for that P. by Galoys was accused
 with grete wrong ³⁰tote an ³¹kenne gy ³²mytder
 mytder ³³belunc ³⁴alse vere.

Ende ic secget iu hier al openbaer,
 28275 Dat ons dese liede¹ nu ter quader tijt
 Op hebben gelopen in desen strijt;
 Want al waerder² noch also vele,
 Dat gaet met hem hier uten spele
 Opdatne God behoede³ voertan".
 28280 »By Gode", zeide die koninck Ban,
 »Si sijn sot beidensi hier, secgic iu,
 Totedatsi in hem vergaderen⁴ nu".
 Al die wile, datsi spreken daer,
 Quam mijnheer Gawyn gereden naer⁵,
 28285 Ende sach waer sijn oem soccoers⁶ hevet
 Doe sloech hi in met haeste groet, [noet;
 Dat hi sinen vader neder stac⁷ tien tyden
 Ende quetsedene al luttel in dene syde
 Ende overreeten driewerf ochte⁸ viere,
 28290 Hy haddene gedodet byna sciene;
 Doe spranc hi van sinen orse saen,
 Ende ginc boven sinen vader staen,
 Ende wranc den helm wt enten koliere
 Ende trac⁹ Caliburnus, sijn swaert, sciene,
 28295 Ende zeide, hi woude hem dat hovel afslaen,
 Hi en geve hem vollicke¹⁰ daer gevaen.
 »Hebbet mijns gerade", zeide hi, »edel man,
 Want ic en mesdade¹¹ iu nie daeran
 So vele, dat gy doden sout¹² my".
 28300 »Gy doet: als gy oplopet", zeide hy,
 Mynen oem, so mesdoedy¹³ daeran".
 Die koninck Loth zeide: »wie zijdy¹⁴ dan
 Dat gyne oem hetet¹⁵?" — »Wat roeket iu
 Wie¹⁶ ic ben?" zeide Gawyn nu,
 28305 »Ic en secges iu niet; maer doet gereet
 Dat ic iu hete, ocht¹⁷ ic sla iu doet, God
 [weet!" —
 »Secget my", zeide Loth, »des biddic iu
 By der trouwen¹⁸, die gy sijt sculdech nu
 Den liefsten¹⁹, dien gy levendech hebbet
 28310 Wie²⁰ gy geheten sijt²¹ ter stede". [mede,
 »Maer gy, die des my vraget, wie zijdy²²?"
 Zeide Gawijn, »dat secget my". [Loth,
 »By Gode", zeidi²³, »ic hete²⁴ die koninck
 Een onsalich²⁵ koninck, also helpe my God,
 28315 Dien dat altoes mesvalt²⁶, waer hy komet
 [toe".
 Doe dat heer Gawyn hoerde, zeide hi doe:

¹lude ²were er ³behoede ⁴vergadderen ⁵darnaer
⁶hulpe ⁷stach ⁸drewerff of ⁹treckede ¹⁰vollich ¹¹mys-
 dede ¹²solt ¹³mysdoe gy ¹⁴we sin gy ¹⁵hietet ¹⁶we
¹⁷hiete off ¹⁸trouwen ¹⁹levesten ²⁰gehieten si nu ²¹ze-

»Ende ic hete²⁷ Gawyn, skoninck Arturs
 [neve,
 Dien ic sal dienen den dach dat ic leve".
 Doe dat die koninck hoerde daernaer
 28320 Spranc hi op ende begreepne daer,
 Ende helsedene vriendlike ende zeide doe:
 »Ic ben iu onsalige vader, dien gy alsoe
 Scandelyc ter aerden staket²⁸ nu".
 »Mijn vader en zijdy²⁹ niet, secgic iu,
 28325 Noch mijn vrient³⁰ oec nembermeer
 Tote desmaels dat versoent sy eer
 Tuscen den koninck Artur ende iu mede,
 Ende gy hem genade hebbet gebeden ter
 Ende gy hem daerna manscap doet; [stede
 28330 Niet anders en betrouwet³¹ iu te my goet
 Dan an der³² doet, ende wetet thant
 Gy en laet hier negeen ander pant
 Dan iu hovet". Doe die koninck dit hoerde,
 Viel³³ hi in ommacht van den woerde;
 28335 Ende als hi weder doe verquam, [nam
 Zeidi: »lieve sone, ic geve my op", ende
 Sijn swaert ende gaf hem dat vorwaer,
 Ende zeide, hi woude doen daernaer
 Al dat hi woude vorwaert meer.
 28340 Doe ontfermede des Gawyne herde seer
 Ende weende, ombdat hi, daer ter stede,
 Synen vader gequetsset hadde mede.
 Doe satensi op haer orse beide daer³⁴
 Ende gingen haer liede sceden³⁵ naer³⁶;
 28345 Ende doe sise aldus daer haddengescen-
 Voer Gawyn tsinen oeme ter steden; [den³⁷,
 Ende alsen sijn oem hevet vernomen,
 Zeide hi: »lieve neve, sijt wellekomen³⁸!
 Hoe³⁹ quam dat gy hier komen sijt?
 28350 Wisty⁴⁰ iet dat wy hadden desen strijt?"
 »Neen ic, maer ic quam dus iegien iu;
 Maer⁴¹ ic dankes Gode sere nu
 Van desen stryde, want dat es mijn vader,
 Daer wytegen nu vergadert⁴² sijn algader,
 28355 Ende gelovet sij God! hier es so gedaen,
 Dat hy iu te genaden komet saen,
 Als tsinen⁴³ heer, van al siner mesdaet,
 Ende te beterne na uwes selves raet;
 Ende ontfaeten vor uwen man, [tan".
 28360 Want hi es⁴⁴ dat te wesene gereet voer-

gede he ²⁷onselich ²⁸mysvalt ²⁹steken ³⁰vrent ³¹be-
 trouwet ³²den ³³vel ³⁴scieden ³⁵gescieden ³⁶wille
 comen ³⁷wo ³⁸wiste gy ³⁹mer ⁴⁰vergaddert ⁴¹to
 sinen ⁴²he is.

- Doe dit die koninck hoerde daer,
 Dankede hi des Gode sere daernaer,
 Der eren, die hi hem hadde gedaen;
 Daerna quam die koninck Loth geaen
 28365 Met al sinen lieden¹, ende hadden daer
 Al haer² helme afgedaen vorwaer
 Ende haer³ coffien alle mede.
 Doe zeide Gawijn tsinen⁴ oeme ter stede:
 »Here, hier komet mijn vader geaen
 28370 Ombe iu manscap te doene⁵ saen".
 Ende alsen die koninck Artur komen siet,
 Beette hy ter aerden⁶ ende en lette niet;
 Ende al sine barone beetten daer,
 Entie koninck Loth viel ter aerden⁷ naer
 28375 Over sine knien⁸ ende gaf hem sijn swaert,
 Ende sprac aldus ten koninck Arturwaert:
 »Here, ic kome te genade iu,
 Want ic hebbe iu dickewile vor nu
 Gekrenket ende gelachtert⁹ seer;
 28380 Nu koemic ende mijn volc tot iu, heer,
 Dat gy met¹⁰ ons uwen wille doet
 Van al dat iu selven dunket¹¹ goet".
 Doe wart hi daer des koninck Arturs man
 Met al sinen lieden¹² vorwaert an;
 28385 Doe hiefene¹³ Artur op nadien [knien
 Ende zeide: »here, gy hebbet over uwe
 So lange gelegen, gy sijt¹⁴ so goeden man,
 Dat men iu met rechte voertan
 Sal vergeven ene grote mesdaet; [staet,
 28390 Ende al (en) waer¹⁵ des oec niet, dat ver-
 Ende ic iu toter¹⁶ doet hatede, gy hebbet nu
 Sulke kinder, die my hebben, secgic iu,
 So gedient, dat ic iu niet
 Haten en mochte, wat des gesciet;
 28395 Ende ic wille, dat al mijn goet tehant,
 Dat ic hebbe, ende al mijn lant
 Tuwen gebode sij om Gawyns wille,
 Iuwes sones, dien ic, lude ende stille
 Liever dan ieman hebbe, die levet nu;
 28400 Nochtan sijn¹⁷ hier twe koninge, secgic iu,
 Die ic te rechte minnen soude¹⁸, sonder
 [waen,
 Want si my soccoers¹⁹ hebben gedaen,
 Ende geholpen in groter noet, God weet!"—
 Doe stont die koninck Loth op gereet
- 22405 Ende dankede sere den koninck Artuer;
 Dus was die vrede gemaket ter uer,
 Des menech²⁰ ridder²¹ blide was,
 Ende si saten²² op haer ors nadas
 Ende reden te²³ Logres te²⁴ samen;
 28410 Ende doe si te²⁵ Logres binnen quamen,
 Dade men hem grote feeste daernaer.
 Daer was menech²⁶ gekomen vorwaer
 Tsinen hove, datsi nadat
 Al niet konden geaen in die stat,
 28415 Ende moesten²⁷ daer buten haer tenten
 Des was so blide, sonder waen, [slaen;
 Die koninck Artur, dat hi daerna geboet,
 Des andren²⁸ dages, al²⁹ sine genoot,
 Ombedathi hem tetene woude geven daer,
 28420 Datsi tainen hove quamen³⁰ naer.
 Des andren³¹ dages quam daer menech³²
 Ende doe si vergadert waren daeran [man,
 Gingen si messe horen daer nu; [iu,
 Ende daer dade³³ die koninck Loth, secgic
 28425 In der kerken³⁴ sinen eet voertan,
 Embermeer³⁵ te sine skoninc Arturs man,
 Vor alle die liede³⁶ die waren daer;
 Dus blevensi altoes vriende³⁷ daernaer.
 Ende na messe ginc men eten saen,
 28430 Daer wel gedient was, sonder waen,
 Van allen des, des wies³⁸ opter aerden³⁹
 Ende elken man na siner⁴⁰ waerden⁴¹;
 Ende na den etene gingen besien
 Die ridder die tenten mettien⁴²
 28435 Enten⁴³ bosc⁴⁴ entie⁴⁵ riviere mede,
 Die daer scone stonden ter stede.
 Dus waren⁴⁶ si achte dage daer,
 Ende dat volc quam ember naer,
 Want die koninck hadde ontboden alsoe,
 28440 Dat hi groet hof woude houden⁴⁷ doe,
 Ende dat hi ende sijn wijf oec mede
 Crone souden dragen daer ter stede,
 Daer oec die koninck scone gichten⁴⁸ gaf,
 Daer hem die heren beloveden af.
 28445 Ende beloefden si hem iet alsoe
 Van sinen gichten⁴⁹, die hi gaf doe,
 Si beloefden hem⁵⁰ noch also sere
 Van der koninginnen, die, in allen kere,
 Gaf cleder vrouwen ende ioncfrouwen met

¹luden ²er ³to sine ⁴done ⁵eerden ⁶kneen ⁷ge-
 lastert ⁸myt ⁹donket ¹⁰luden ¹¹hoefene ¹²sijd
¹³weer ¹⁴tot der ¹⁵zin ¹⁶solde ¹⁷holpe ¹⁸manich
¹⁹ritter ²⁰seten ²¹to ²²mosten ²³andern ²⁴unde

al ²⁵guenen ²⁶dede ²⁷de kerke ²⁸ombe meer ²⁹lude
³⁰vrende ³¹wos ³²eerde, weerde ³³sinen ³⁴myt dien
³⁵unde den, die ³⁶busch ³⁷weren ³⁸wolde holden
³⁹giffen ⁴⁰en.

- 28450 Ende armen batselieren, dat wet,
Ende riddren¹ ende knapen so mildelike
Alrehande scoenhede, datsi sekerlike
So lieftael wart onder hem allen daer,
Ende datsi se minden sere daernaer.
- 28455 Ende doent² quam te half-Oegste opten³
Daer die meeste feeste op gelach, [dach,
Quamen al die heren gecledet daer
Met horen dieren clederen⁴, wet vorwaer;
Entie koninginne quam gepareert⁵ scone,
- 28460 Ende hadde opten⁶ hove de ene crone,
Ende haer⁷ joncfrouwen quamen rykelike
Gepareert ende oec fierlike,
Entie koninck Artur droech krone mede.
Aldus gingen si te messe ter stede,
- 28465 Die die biscop Drubrices dade daer;
Ende na die messe ginc men daernaer
Eten blidelike, sijt seker das,
Entie koninck Ban ende sijn broeder⁸, die
Droegen⁹ oec krone daer ter stat[daer was,
- 28470 Ombdat hem Jenovre, die koninginne, bat;
Ter hoger tafelen, daer die koninge saten
Was wel gedient utermaten.
Daer dienden toe mijnheer Gawein
Ende Keye ende Lucam ende Ywein,
- 28475 Griflet, Sagrimor, ende Dodinans,
Keyedijn, Ecgijn, ende Keye van Strans,
Galegwintijn, Agglavael, Galegrenes,
Blioberis, Agrawein, ende Garies,
Galesconde, ende Ywen van Lions,
- 28480 Ywen van Stail ende Gaheries,
Ywen metten witten handen ende Synados,
Gwinemar, Ofnam, ende Achos,
Ende Ales. Dese tweëndetwintich heren
Dienden ter hoger¹⁰ tafelen met eren;
- 28485 Ende veertich¹¹ batselieren dienden daer
Ten andren¹² tafelen, dat daernaer
So wel gedient was in allen stonden,
Dat ment niet¹³ verbeteren konde.
Nu laticse eten, als gy hoert,
- 28490 Ende sal secgen van den koninck Artur
Van den belove, dat hi nu doet, [voert,
Dat al sijn leven in sinen hove stoet.

*Van des koninck Arturs belove, ende van den
heren van der Tafelronden, ende van heer
Gawyns gelove ende siner gesellen.*

- Hier secget voert die aventuer¹⁴:
Als men geten hadde ter uer¹⁵,
- 28495 Doe sprac die koninck Artur dese woert
Die si alle hoerden weder ende voert:
»Gy heren, ic danke in allen sere ter tijt,
Die nu tmynen hove komen sijt,
Ende my daermede ere te doene;
- 28500 Hierombe belovic vor alle dese baroene
Altoes, als ic hof houde, na desen dage,
Te hoechtyde ende wan ic crone drage,
Dat ic niet eer dan en sal eten,
Ic en sal eer aventure weten
- 28505 Waeraf dat sijn¹⁶, ende oec gelovic mede,
Dat icse berechten¹⁷ sal doen ter stede
Die d'aventuren bringen daernaer,
Indien¹⁸ datse des te doene hebben daer
By enegen ridder die es (in) mijn hof;
- 28510 Ende ombe te meerren¹⁹ daermede mijn lof,
Enter ridder²⁰ lof van mynen hove met,
So willic dit houden²¹, by mijnre wet,
Also lange alsic leve tien stonden".
Doe dit hoerden die van der Tafelronden,
- 28515 Dat die koninck Artur dit gelovede daer,
Doe zaidensi alle, datsi daernaer
Haer belof hier moesten²² doen, toe²³;
Daer baden²⁴ si Nasciene alle doe²⁵,
Dat hi hieraf sprake²⁶ haer woert.
- 28520 Doe quam Nascien vor den koninck voert,
Ende zeide so hoge sine tale,
Dataise alle hoerden in der²⁷ sale.
»Here, heer²⁸ koninck!" zeide Nascien
[tien stonden,
»Hier sijn die²⁹ ridders van der Tafelronden,
- 28525 Die oec willen doen hier een belof,
Dat hier nembermeer joncfrouwe in den
Comen en sal om helpe³⁰ negene, [hof
Opdat tegen enen ridder allene
Te doene es, daer en sal een ridder varen
- 28530 Waer dat sine leiden wille daernare,
Ende also vele pinen daerombe dan,
Dat men haer recht sal doen voertan

¹rittern ²do dat ³op den ⁴duren cleideren ⁵gepariert
⁶er ⁷broder ⁸dragen ⁹ten hogen ¹⁰viertich ¹¹andern
¹²dat nicht ¹³aventur, artur ¹⁴Eng. *that never from
hensforth I shall not sitte to mete into the time*

that I here some straunge tidings ¹⁵berichten ¹⁶in
den ¹⁷merren ¹⁸unde der ritter ¹⁹mosten ²⁰to,
do ²¹beden ²²spreke ²³den ²⁴her ²⁵sin dre ²⁶hulpe.

- Van den onrechte, dat haer es gedaen".
 Doe vragede die koninck Artur saen,
 28535 Ochtsi¹ dat sekeren wouden² alle alsoe,
 Alsoe daer Nascien hadde gesecht doe.
 Si zeiden, ja si, alle daernaer;
 Doe zwoeren³ si te houdene daer
 Allegader toter⁴ doet toe;
 28540 Daer was grote blyscap doe.
 Ende als heer Gawyn hoerde dese dinge,
 Ginc hi tainen gesellen sonderlinge
 Ende zeide, wouden⁵ si hem volgen daer,
 Dat hi hem raden woude⁶ daernaer,
 28545 »Wy souden⁷ des alle hebben ere
 Waer men des gewoge ember⁸ mere".
 Si zeiden alle, ja si, nu.
 Doe nam hi haer sekerheit, secgic iu;
 Ende dees⁹ was tachtentich ter stede;
 28550 Doe leide hi dese alle mede
 Tote vor die koninginne, ende zeide nu:
 »Vrouwe! ic entese ridder¹⁰ komen tot iu
 Ende bidden iu, dat gy ons onthout¹¹
 Alsoe iu ridder¹² te sijne met gewout¹³,
 28555 Van masnieden, ende datsi voert
 Sullen¹⁴ secgen in elke poert,
 Waer si komen, iu ridder wesen".
 Doe die koninginne hoerde van desen,
 Zeide zjis¹⁵ Gawyne groten danc mede
 28560 Ende alle den andren¹⁶, ende zeide ter
 »Ic onthoude iu alle¹⁷ gereet [stede:
 Vor myne heren ende vrient¹⁸, God weet,
 Ende God moete¹⁹ my laten leven
 So lange, dat ic iu des danc moge geven,
 28565 Des behetes enter²⁰ eren mede,
 Die gy hier nu mede doet ter stede".
 Doe zeide Gawyn: »nu es dat in scijn,
 Vrouwe, dat wy uwe ridder sijn;
 Nu willewy iu doen een gelof,
 28570 Dat nieman²¹ sal komen in uwen hof,
 Die iu ansoeket ombe enege noet
 Van enegen onrechte, dat men hem doet,
 Daer en sal een uwer ridderen²² dan
 Varen, opdat iegē enen man
 28575 Te doene es, waer dat oec sy;
 Ende oec sullen²³ si mogen nemen daerby
 Welken ridder si willen vorwaer,
 Ende hebbene²⁴ also lange daernaer
 Alsi²⁵ des te doene hebben iet;
 28580 Ende en quame²⁶ hi in ener maent niet,
 So soudewy²⁷ ne alle soeken varen,
 Ende dat soude duren daernare
 Een jaer ende enen dach,
 Eer hi te hove wederkomen mach,
 28585 Ende dan sal hi vertellen sine aventuren,
 Die hem gesciet sijn²⁸ binnen derre uren,
 Ocht si quaet, eder goet mede;
 Dit sullensi ten Helegen²⁹ sweren gerede
 Te varene ende te komene ten hof³⁰.
 28590 Doe die koninck Artur hoerde dit gelof",
 Dat mijnheerGawijn gelovede tien tyden³¹,
 Was hi des utermaten blyde,
 Entie³² koninginne was van desen gelove
 Die blydeste ene van den hove.
 28595 Doe Artur die koninginne sach so blyde,
 Zeide hi: »Vrouwe, nu willic tesen tyden³³,
 Dat gy deser³⁴ geselschap hebbet te³⁵ bat;
 Want ic wil, Vrouwe, dat gy al mynen scat
 In uwer hant hebbet ende doet daermede
 28600 Al dat iu dūket³⁶ goet ende oerbaerlyc-
 Want sint iu God hevet gegeven [hede;
 So scone geselschap in iuwen leven,
 So willic dat gy des deelerse³⁷ sijt,
 Ende dat gyne deele³⁸ als iu dunket tijt".
 28605 Als dit die koninginne verstoet,
 Knieldes³⁹ vor den koninck te voet,
 Ende dankede hem der eren daernaer.
 Doe riepai heren⁴⁰ Gawyne tot haer⁴¹
 Ende zeide, datsi nu woude,
 28610 Dat men vier clerke nemen soude,
 Ende datsi souden sijn daertoe⁴²
 Datsi scriven souden voertmeer doe⁴³
 Alle d'aventuren, die nadien
 Den riddren⁴⁴ van den hove souden gescien,
 28615 Dat men also lange als die werlt sal wesen
 D'aventuren moge vinden van desen.
 Dus waren⁴⁵ vier clerke genomen daer,
 D'aventuren te scrivene daernaer;
 Tote noch hevetse Blasys bescreven,
 28620 Dat Merlijn hevet wtgegeven,
 Ende nu voert van deser uren
 Screven die clerke d'aventuren.

¹Off ze ²wolden ³do zwoeren ⁴tot der ⁵wolden,
 wolde, zolden ⁶iemer ⁷desser ⁸unde dese ritters ⁹ontholt,
 gewolt ¹⁰solen ¹¹ze des ¹²andern ¹³allen ¹⁴myne
 yrent ¹⁵mote ¹⁶unde der ¹⁷neman ¹⁸rittere ¹⁹so-

len ²⁰hebben ene ²¹alse ze ²²queme ²³zoldewy ²⁴zin
²⁵hilgen ²⁶daroff ²⁷ten tyde ²⁸unde de ²⁹to dessen
 tyde ³⁰desser ³¹de ³²donket ³³deilersche, deilet
³⁴hem ³⁵to er ³⁶darto ³⁷ritters ³⁸weren.

- Doe gelovede Gawyn noch voert,
Dat hi en hoerde nember woert
28625 Van negener¹ aventuren, hi en zoudese dan
Varen soecken, ende sine gesellen daeran,
So lange, datsi souden voert
Daeraf bringen gewarige woert.
Dit geloveden sine gesellen alle daer,
28630 Entie² van der Tafelronden oec daernaer;
Ende van dien³ dage voert was Gawijn
Ende sine gesellen geheten⁴ fijn
Der koninginnen ridder voertmere;
Ende hieraf quam oec die ere
28635 Minen heren Gawyn altenen gader,
Dat menne hiet der aventuren vader,
Ombedathi d'aventuren brachte toe
Van den gelove, dat men daer dade alsoe.
Doe al dese gelove⁵ gedaen waren
28640 Ende men geten hadde daernare,
Toende daer elc sijn spel⁶, die woude⁷;
Daer quam Dagenet, met groter vroude,
Van Carlioen; hy dade⁸ daer grote feeste,
Dat daerop sagen⁹ minste ende meeste;
28645 Hi was wel half sot diegene:
Hi tumelde, hi sanc, hi riep gemenc,
Met luder stemmen riep hi daer:
»Morgen moete¹⁰ wy soecken¹¹ vorwaer
D'aventure te velde hier buten;
28650 Laet sien, wie¹² sal nu licgen in muten?
Heer Gawyn, suldy¹³ daer dorren komen ic
Met uwen riddersen? neen gy, niet;
Gy heren van der Tafelronden,
Suldy¹⁴ my iet dorren volgen tien¹⁵ ston-
28655 Morgen, daer ic vor sal varen? [den,
Neen gy, gy en hebbets herte niet, twa-
Aldus so riep daer Dagenet, [reni¹⁶ —
Die herde blode was, dat wet,
Ende sonder twivel, hi wapende hem sint
28660 Menechwerf ende voer omtrint
In den bosc, ende hinc sinen scilt mede
An enen boem, ende sloech daer ter stede
Sinen scilt met sinen swaerde alsoe,
Dat hyne¹⁷ cloef entie¹⁸ verwe afginc doe;
28665 Ende dan quam hi te hove met groter noet,
Ende zeide, hi hadder¹⁹ enen ridder²⁰ ocht
[twe doet;
- Ende haddi²¹ enen ridder²² gesien ryden,
Gewapent ende op hem roepen tien²³ ty-
Hi hadde gevloen al sine macht; [den,
28670 Oec hadde hi dickewile bewacht
Ridder, die reden ende dachten soe [doe²⁴,
Ombe enege dinc, dat hem gesciet was,
Dan voer hi al swigende an hem saen,
Ende nam hem metten breidel, sonder waen,
28675 Ende bracht hem, hoe²⁵ hine vangen had-
[de doe,
Ende zeide daer dan grote woerde toe.
Van deser²⁶ manieren was Dagenet²⁷,
Ende hi was een scoen ridder met²⁸
Ende van groten geslachte, sonder waen.
28680 Hieraf laet ic dese tale staen,
Ende sal iu van enen tornoye secgen,
Dien die ridder onder hem daer leggen.
- Van enen tornoye, daer Heer Gawyn meester
ende geselle van der Tafelronden van wart.*
- Doen²⁹ detentijt geleden was,
Entie feeste oec nadas,
28685 Quam Keye, die drossate, voert gegaen:
»Wat, gy ridder, hoe sie³⁰ ic in dus staen
Talso groter feesten, alsoe dit es nu?
Hier soude men tornieren, secgic iu".
Doe zeide Sagrimor, thant daernaer:
28690 »By Gode, Heer Keye, gy secget waer,
Die niet en tornieret, hi es gelovech³¹
[mede.
Doe vragede Heer Gawyn daer ter stede,
Hoe men tornieren soude³² nu?
Mynoras sprac: »ic secget iu,
28695 Wy sullen tornieren tegen die ridder
[der koninginnen,
Ende wy sullen daertoe doen in allen
[sinnen,
Dat elc vijf hondert ridder hebbe ter stede".
Heer Gawyn zeide: »ic love dat mede".
Doe zeide Synados³³: »hier en es geen bei-
28700 Die dach die gaet, laet ons bereiden!" [den,
Doe liep elc tsiner herbergenwaert,
Ende gingen hem gereiden ter vaert,
Ende quamen³⁴ wt in tween³⁵ partien,

¹gener ²unde de ³den ⁴geheten ⁵gelovede ⁶spil
⁷wolde ⁸dede ⁹zegen ¹⁰mote ¹¹soken ¹²we ¹³zole
gy ¹⁴ten ¹⁵he ¹⁶hadde dar, he ¹⁷ritter ¹⁸ten
¹⁹Eng. *yef he mette eny knyght erraunt that were*

pensyf, that spake no worde ²⁰wo ²¹deser ²²dage-
noet ²³oec ²⁴do ²⁵wo se ²⁶Eng *recreaunt* ²⁷solde
²⁸Pynados ²⁹quemen ³⁰twen.

- Ende vorgaderden hem by der prayerien,
 28705 Datter in beiden syden daer was
 Tote tien' hondert ridder, sijt seker das.
 Doe creyeerde men den ban also houde*,
 Ende elc voer doe daer hi woude*
 Onder sine banier. Doe quam Gawein
 28710 Ende Herviel, ende deelden* opten plein
 Die ridder; doe begonden ter steden
 Die heralden* sere te roepene* mede:
 »Hier es dere der* wapene al
 Van der werlt, groot ende smal,
 28715 Nu sal men sien, wie dat wel sal doen*.
 Dus vergadert waren die baroen.
 Doe ontboet die koninck Artur Gawine daer,
 Dat hine quame* spreken daernaer
 Ten venstren* van der* sale, secgic iu,
 28720 Ende heer Gawyn reet derwaert nu,
 Ende voerde met hem Ywene ende Griflette.
 Doe hi daer quam, sprac sonder letten
 Die koninck tote Gawine ende zeide:
 »Neve, nu biddic op hoveschode,
 28725 Dat gy den tornoy verhoedet alsoe,
 Dat nieman* den andren arch en doe,
 Ende dat negene* bolgenscap daer gescie*.
 »Here'', zeidi, »so verre* alet gaet an my
 So en sal negeen* arch gescien,
 28730 Maer al en kan icse gehoien niet van dien;
 Maer ziedy* dat die tornoy fel wert* ter
 [steden,
 So komet daer ende helpeten sceden;
 Maer willen iu ridder myne gesellen stou-
 Dat moetic ember helpen weren''. [teren*
 28735 »Here'', zeide doe die koninck Ban,
 »Heer Gawyn secget alsoe een goet man;
 Doet van onsen lieden* wapenen nu,
 Ende es des te doene, datsi met iu
 Gereet sijn te vaerne, ombe sceden
 28740 Desen tornoy tuscen hen beden*.
 (»By Gode'', zeide Artur, »dat sijn alsoe'')*.
 Hi* dade daer driedusent wapenen doe,
 Ende Heer Gawyn keerde weder nadas
 Daer die tornoy begonnen was,
 28745 Daer dierste daer af was, te dien stonden,
 Pynados, een ridder van der Tafelronden
 Ende Agrawein Gaweins broeder met.
- Dese* quamen tegen oen, dat wet,
 Met twee scerpen speren ende groot,
 28750 Elc stac den andren* in dat gemoet
 Dor den scilt toten halsberch toe*,
 Daer die speren op wederstonden doe*,
 Datsi al te sticken braken;
 Ende daer si voert leden, na dien saken,
 28755 Quam dene opten andren* soe
 Rivelerende, datsi beide doe
 Metten orsen ter aerden vielen daer.
 Doe quamen in beiden syden daernaer
 Toegereden die ridder met crachte*,
 28760 Ende braken alsoe daer haer scachte*;
 Ende binnendien es Gawyn daer komen,
 Ende hevet sinen broeder ter aerden ver-
 [nomen,
 Maer hi wart sciere hermouteert* nu;
 Entie* van der Tafelronden, secgic iu,
 28765 Pijnden hem sere, hoe* si mochten daernaer
 Der koninginnen ridder tonderbringen
 [daer;
 Entier* van der Tafelronden was hon-
 [dert man
 Ende vijftich mede, ende dander voertan
 Was tachtentich; dit was ongedeelt spel*,
 28770 Nochtan weerdensi hem so wel,
 Dat wonder was; maer heer Gawein
 Halp hem so wel daer in den plein;
 Maer dat en konde hem niet in staden staen,
 En hadden des koninck Lottes ridder ge-
 28775 Si waren* sere tachter bleven; [daen,
 Daer was menech* slach gegeven,
 Ende menege ioste daer gedaen,
 Ende menech afgesteken saen;
 Daer liepen dorse achtervelde,
 28780 Daer waren* die van der Tafelronden
 [met geweld
 Achter gedaen. Doe quamen hem daer
 Hondert ende veertich ridders thelpe
 Doe haddensi dat weder te goet [naer*;
 Ende dreven dander* over voet.
 28785 Doe began daer een groot gehu
 Ende een groet gerochte*, secgic iu.
 Doe Heer Ywen vernam, twaren,
 Dat sine gesellen dus tachter waren,

*tijn *holde, wolde *deilden *geralden *to ropene
 *de to. Eng. *Cy est lonours darmes* *queme *vinstren
 *den *neman *gene *vere *engeen *ze gy *wirt
 *stolteren; Eng. *diffouls and overlede* *omber *Eng.

In Godis name so shall it be *dit *desse *andern
 *to, do *andern *scaffte *geraddet *unde de
 *wo *unde der *ongedeilt spil *weren *ma-
 nich *to helpene dar naer *geruchte.

- Doe zeide hi tot heren¹ Gawyne gereet:
- 28790 »Wy merren nu te lange, God weet,
Want onse liede³ sijn gesconfiert".
»By Gode, hier es te lange geviert!"
Zeide Sagrimor, »nu varewy in;
Laet sien, wie⁴ in sijn begin
- 28795 Den prijs hier beiagen sal mede".
Gawyn loech⁵, ende zeide ter stede:
»Nu volget my, ic vare voren!"
Doe sloech hi sijn ors met sporen.
Heer Gawyn quam vliegende met sulker
- 28800 Gelijc dat die sperwer doet [spoet
Naden lewerken, als hi hongre hevet groet;
Al derregelyke quam in dat gemoet
Heer⁶ Gawyn sine wedersaken;
Daer mochte men horen die spere kraken;
- 28805 Si staken⁷ er vier daer neder doe,
Ende dorbraken⁸ den tornoy alsoe,
Dattet⁹ gehu al achter bleef,
Ende mense daer niet vorder en dreef.
Si daden sovele met wapene daer,
- 28810 Datsi bekant worden daernaer
Van dengenon, diese noit en sagen;
Doe wart benomen daer dat iagen.
Der koninginnen ridder trocken¹⁰ ter stede
An Gawyne, ende koninck Lottes ridder
- 28815 Die herde goede ridder waren; [mede,
Daer dadet Sagrimor so wel, twaren,
Dat sine metten vingeren wijsden,
Die ten venstren lagen, ende sere prijsden,
Ende zeiden, dat Sagrimor waer¹¹ diego-
- 28820 Die welgemakede entie¹² scone, [ne¹³,
Nochtan es hi beter ridder daerby;
»Diegene, die hi mint", zeiden sy
Mach haer beromen datsi mint ter stede
Den besten van den hove mede,
- 28825 Ende dat en waer negeen¹⁴ hoveschede
Die sulken ridder¹⁵ minne ontseide".
Ende Griffet ende Galescins, dat wet,
Ende heren¹⁶ Gawyns drie broeder¹⁷, met,
Dese dadent daer so wel, secgic iu,
- 28830 Dat mense sere prijsde nu; [den.
Ende mijnheer Ywen dadet wel ten ston-
Ende doe die ridders van der Tafelronden
Sagen, dat sise wederstonden soe,
Pijndensi hem utermaten sere doe,
- 28835 Datsise mochten verdriven daer.
Maer mijnheer Gawyn, wet vorwaer,
Sijns gelijc en was daer niet,
Want daer hi die perse dickest siet,
Daer reet hi dor, wien¹⁸ lief wien¹⁹ leet;
- 28840 Hi ende sine gesellen dreven gereet
Die van der Tafelronden, met groter
[cracht²⁰,
An dat water tote op die vestgracht.
Dit boec secht, dat daer neder waren
Gesteken tiene, die beste van der scaren,
- 28845 Daer dene af hetet²¹ Mynores,
Ende Natalis²² ende Mynades,
Bloaris²³, Carisman ende Ladynus,
Grandonies, Ladinel, ende Pertynus
Ende Trahelus; dese tiene, twaren,
- 28850 Met crachte²⁴ daer afgesteken waren
Ende gevaen, ende gesent daerbinnen
Van Heren Gawyns wegen der koninginnen,
Want si hieldene²⁵ vor horen²⁶ here daer;
Si hadden recht, want openbaer
- 28855 Was hi der besten ridder²⁷ een ter stede,
Dien²⁸ men wiste levendich mede;
Entese²⁹ tien ridder hadden gelovet by
[trouwen³⁰,
Ter koninginnen te varene, haerre³¹
[Vrouwen;
Si quamen tot haer³², ende gaven³³ hem
[daer
- 28860 Van mijns heren Gawyns wegen gevaen
Doe onfincise met feesten mede, [naer³⁴.
Ende gaf hem van haren scoenheden³⁵;
Doe gingensi daer licgen mettien
Ten venstren metten andren wtwaert sien.
- 28865 Als die ridder van der Tafelronden
Haer tien gesellen verloren hadden, tien
[stonden,
Waren si droevich; wantsi en waren
Noit³⁶ also veriaget, twaren,
Van den velde, alsi³⁷ waren doe;
- 28870 Nocht en³⁸ haddensi die wyle alsoe
Gestreden iegen noch also vele liede³⁹
Als daer hem dit nu af gesciede.
Doe quam ene grote batalie derwaert
Van der brucgen, die se ter vaert
- 28875 Achter sette, ende dander, wet vorwaer,

¹hern ²myrren ³lude ⁴we ⁵lachgede ⁶her ⁷steken
⁸dorbreken ⁹dat dat ¹⁰treckeden ¹¹weer ¹²datgene
¹³unde de ¹⁴weer geen ¹⁵ritter ¹⁶hern ¹⁷dre
broder ¹⁸wen ¹⁹craft ²⁰hiet ²¹natalie ²²Blaaul

²³craftte ²⁴ze hilden ene ²⁵oren ²⁶den ²⁷unde dese
²⁸trouwen ²⁹erre ³⁰to er ³¹geven ³²darnar ³³orre
scoenhede ³⁴nc ³⁵als ze ³⁶nochtan

- Stoutelike bescedde daer,
 Ende daden sovele datsise opten plein
 Dreven, daerse aflagede Gawein.
 Maer heer Gawyn quam daer iegen saen;
 28880 Doe ginc men houwen ende slaen.
 Daer wart die tornoy staende doe
 Tot over die none recht alsoe.
 Doe wart Gawyn dobbelerende saen
 In siner cracht¹, ende ginc slaen;
 28885 Ende brachten echt in die sconfiere
 Die van der Tafelronden tot optie riviere.
 Doe zeiden die van der Tafelronden,
 Datsi voert souden doen ten stonden,
 Dat quadeste, datsi konden gedoen mede
 28890 Gawyne ende sinen gesellen ter stede.
 Daer namen² si sterke spere doe
 Ende settense in haer godsette³ alsoe,
 Ende dat es een groet anxt⁴, wetet wel,
 Want tornoy soude sonder nijt sijn ende fel;
 28195 Ende aldus gingensi hem toe na desen
 Ocht⁵ dat haer doetviande hadden gewesen.
 Dus voerensi met horen speren in
 Ende staken daer af, in dat begin,
 Twintich⁶, die goede ridder waren
 28900 Maer si waren vollick⁷ op, twaren,
 Ende weerden⁸ hem met horen swaerden
 Tegen dander, die se begaerden
 Sere te vane, haddet mogen gescien;
 En hadde Heer⁹ Gawijn niet komen te dien
 28905 Ende¹⁰ weer genomen terre¹¹ scalheden,
 Daer waer groet scade gesciet ter steden;
 Maer hi voer doen in die porse,
 Ende Sagrimor met sinen orse.
 Doe zeide Heer Ywen: »nu ziedy wel¹²»
 28910 Dat dit es een lelic spel,
 Datsi nu doen op onse gesellen¹³.
 Doe her Gawyn dit hoerde tellen,
 Zeide hi sinen riddren, datsy¹⁴
 Daden alsoe goede liede¹⁵ daerby,
 28915 »Want wy en sullen¹⁶ des niet gedogen nu¹⁷»;
 Doe riep hi tot hem, secgic iu,
 Gwerriet van Lambele ende Gwinemaren,
 Ende hiet hem, datsi souden varen
 Toten heren van der Tafelronden,
 28920 Ende hem secgen, nu ten stonden,
- Datsi haer doerheit laten staen,
 Die si begonnen hebben saen,
 »Ende secget hem, wy beclagen ons mede,
 Datsi ons hebben gedaen scalchede,
 28925 Ende sullense daeraf, in ware dinc,
 Beroepen¹⁸ vor minen heer, den koninc.
 Secget hem, hevet hem ieman iet mesdaen,
 Wy sullen hem dat beteren saen¹⁹.
 Doe voeren²⁰ si na dien²¹ stonden
 28930 Toten heren van der Tafelronden,
 Ende daden haer boetscap al nadas,
 Gelijk datsi hem bevolen was; [daeraf,
 Ende si antwoerden hem, si en hielden niet
 Ende en stonden dor sinen wille²² niet af.
 28935 Ende die hem toernen wille, die doe dat nu,
 Wy sullen²³ hem meer doen, secgemy iu;
 »Aldus secht Gawyn, ende sine gesellen;
 Oec moget²⁴ gy hem dit vertellen,
 Dat men te hant sal sien ter stede,
 28940 Waer die vroemste ridder sijn mede²⁵.
 Doe diegene hoerden die overdade²⁶,
 Redensi theren Gawine met staden,
 Die al die wyle hermonteert²⁷ hadde daer
 Sine gesellen, die si vorwaer
 28945 Af hadden gesteken met nide;
 Doe zeiden die ridders tien tiden²⁸
 Heren Gawine die boetscap voert,
 Also als gy nu hebbet gehoert.
 Ende doen²⁹ heer Gawyn dat hoerde alsoe³⁰
 28950 Was hi des utermaten erre³¹ doe³²:
 »Ja³³, zeide hi, »eest³⁴ hem in ernste dan,
 Ende willen si dor ons niet doen voertan,
 Nu willic wel datsi weten al fijn,
 Sint dat wy ten hatene komen sijn³⁵,
 28955 Dat wy dat proeven sullen herde saen³⁶
 Welke ridder beter sijn, sonder wuen³⁷.
 Doe sciet³⁸ uten tornoye heer Gawein,
 Ende sijn broeder ende Sagrimor ende
 Ende Galescins ende Dodinas met, [Ywein,
 28960 Ende Keye van Strans ende Griflet;
 Dese nam hi over ene side daer,
 Ende zeide hem die boetscap daernaer,
 Die die heren van der Tafelronden
 Hem ontboden hadden tien³⁹ stonden,
 28965 »Ende ombedat wy ons koenlyc weren,

¹craft ²nemen ³Eng. and putte hem in fewtre
⁴Eng. and that is the grettest crewelle, that oon may
do ⁵off⁶ dar tw. ⁷vollich ⁸werden ⁹her ¹⁰en ¹¹to derre
¹²sie gy wal ¹³se ¹⁴lude ¹⁵solen ¹⁶beropen ¹⁷do

voren ¹⁸den ¹⁹willen ²⁰zolen ²¹moge ²²overdaden
²³gereddet ²⁴ten tyde ²⁵do ²⁶also, do ²⁷tornich
²⁸is dat ²⁹sin ³⁰sonder waen ³¹sciede ³²to den.

- So pinensi, hoe¹ si ons mogen deren,
 Ende menen² gewonnen hebben nu,
 Ende tonen haer quadeste, secgic iu;
 Nu doe elc halen sijn harnasc ter stede,
 28970 Daer hi te stridene pleget mede,
 Ende tbeste, dat hi hevet, sekerleke³,
 Also dat hem niet en gebreke⁴.
 Ende si daden dat halen alle daernaer;
 Doe trocken⁵ si in den tornoy aldaer,
 28975 Die doe herde vreeslyc⁶ was;
 Ende doen haer⁷ wapene quamen⁸ nadas
 Wapendensi hem al hemelyc⁹ nu;
 Daer was hoerre¹⁰ groet gebrec, secgic iu,
 Van horen¹¹ gesellen, wantsi waren
 28980 Sere tachter gedreven, twaren;
 Ende mijnheer Gawyn es derwaert gereden,
 Ende sine gesellen, die nu ter steden
 Sochten die haer¹², hier ende daer,
 Die hem ontvoert¹³ waren daernaer,
 28985 Datsi se daer niet vinden en konden,
 Want doe haddense die¹⁴ van der Tafel-
 So tachter gedaen, dat sise niet [ronden
 Vinden en konden. Alse Gawyn dat siet,
 Sloech hi in den tornoy met sulker felhe-
 28990 Dat hi ende sine gesellen mede [den,
 Menegen¹⁵ velden ter aerden daer,
 Ende sulken, die niet meer(en)opstont naer.
 Alse dit sach Adragant, ende Nascien,
 Hieldensi daer al stille mettien¹⁶,
 28995 Ende zeiden thoren gesellen daernaer:
 »Wy hebben quaet gedaen vorwaer,
 Dat wy dese hate hebben ter stede
 Opter koninginnen ridder mede,
 Ja, ombe niet; wy rieden¹⁷ wel nu,
 29000 Dat men tornieren liete, secgic iu,
 Eer daer quades afquame¹⁸ meer,
 Want des koninges neven toernen hem seer
 Ende sinen gesellen, ende si sullen met
 Quaet onder ons doen, dat wet,
 29005 Ende ember toe¹⁹ esser een doet ter stede;
 Ende twaer²⁰ beter, dat bleve hiermede,
 Dan daer meer af komen sal nu:
 Want daer sijn sulke twintich, secgic iu,
 Die onser veertich²¹ sconfieren souden saen
 29010 Opdat si des wouden²² dus bestaen,
- Ende dat sijn jonge dapper liede met,
 Ende van den hoechsten van den lande,
 [dat wet²³.
 Dander zeide: »dat es nu tontyde,
 Hoede hem die wille in elke syde,
 29015 Dat en mach nu niet anders wesen²⁴.
 Doe sloegen²⁵ si in vaste na desen,
 Ende die tachtentich gesellen mede
 Vergaderden²⁶ an hem ter stede.
 Doe wart die tornoy anxtelyc²⁷, [kerlyc
 29020 Des koninck Lottes ridder merkedes e-
 Den haet, dien die van der Tafelronden
 Hadden op hem nu tien stonden;
 Si trocken in syden ende walopeerden daer,
 Ende quamen²⁸ an heer Gawyne naer,
 29025 Ende zeiden: »rydet in sonder enech keer,
 Want wi en begeven iu heden²⁹ meer,
 Wy sien wel den hate, sonder vragen,
 Dien die van der Tafelronden tot³⁰ iu
 [dragen,
 Enten³¹ es geen wonder, al sijn si mede
 29030 Boven, wantsi hebben ter stede
 Hondert ende vijftich ridders³² vorwaer,
 Ende gy en hebbet maer³³ tachtentich
 Des dankede hem Gawyn sere doe, [daer³⁴.
 Ende dadese by hem houden alsoe.
 29035 Doe riep hi enen knape³⁵ ter vaert:
 »Rijt haestlyc tmynen oemewaert,
 Ende secget hem, dat³⁶ hem niet leet en sy,
 Dat ic, ende myne gesellen, were my
 Tegen die ridder van der Tafelronden
 29040 Van der sotheit, die si nu ten stonden
 An ons hebben begonnen ter stede,
 Ende tellet hem alle die dinge mede,
 Hoe³⁷ si komen sijn³⁸ van beginne toerde³⁹.
 Doe Galesconde verstont Gawyns woerde,
 29045 Voer hi ten koninck Arturwaert,
 Ende zeide hem sine boetscap ter vaert
 Also alset⁴⁰ hem bevolen was daer;
 Ende binnen desen⁴¹ hadden daernaer
 Die van der Tafelronden achter gedaen
 29050 Dander⁴², ende van den velde gedreven
 Ende doe mijnheer Gawyn dit sach, [saen;
 Quam hi daer tegen, al dat hi mach,
 Metten riddren⁴³ van sijns⁴⁴ vader lande⁴⁵

¹wo ²meynen ³sekerlyke ⁴treckeden ⁵vreeslyck
⁶do er ⁷quemen ⁸heymelic ⁹orre, oren ¹⁰er ¹¹ont-
 foert ¹²dicke ¹³manegen ¹⁴myt den ¹⁵reden ¹⁶que-
 me ¹⁷omber to ¹⁸dat weer ¹⁹viertich ²⁰wolden

²¹slogen ²²vergaderden ²³angestlyc ²⁴hudden ²⁵to
²⁶unde en ²⁷ritters ²⁸men ²⁹knapen ³⁰dit dat ³¹wo
³²ay ³³als dat ³⁴dessen ³⁵de andern ³⁶mit den
 ritters ³⁷sijn ³⁸Eng. *alle the knyghtes of his fadres.*

- Die hi groet ende getrouwe¹ kande;
 29055 Ende heer Gawyn riep in dat begin:
 »Gy, edele ridder², nu slaet in,
 Doewy hem kennen haer hatie!“
 Doe heer Gawyns gesellen die scone partie
 Hem volgen sagen³, doe keerdensi meed⁴;
 29060 Haerre⁵ een Gawyn, die voren reet,
 Die voete opwaert keerde daer,
 Dat⁶ hi ter aerden viel vorwaer;
 Ende sine gesellen riepen: »hi es doet!“
 Doe wart daer dat gerochte groet,
 29065 Ende liepen hem op in allen syden
 Ende mijnheerGawyn sloech, te dien tyden,
 Enen andren ene wonde in dat hovet
 In dene syde, des gelovet,
 Dat hi moeste vallen ter erden⁷.
 29070 Doe sloech hi optie scouder⁸ den derden,
 Dat hi se hem ontcleedde daer,
 Ende viel oec van den orse naer.
 Doe quam hi an Nasciene saen
 Ende meendene opten helm slaen,
 29075 Ende doe hi den slach sach komen ter vaert,
 Toech hi sijn ors achterwaert,
 Ende toech sijn swaert enten scilt op dat
 Want hem duchte sere, des gelovet, [hovet,
 Dat hi hem mochte geven enen slach.
 29080 Ende alsene heer Gawyn also sach
 Bereit staen, verhieft⁹ hi dat swaert
 Ende woudene slaen metter vaert¹⁰;
 Maer dat swaert keerde hem in der hant,
 Ende Nascien heveten daer bekant,
 29085 Ende zeide: »Heer Gawein, Heer Gawein,
 Gy en sijt niet komen in dit plein
 Tornieren als een hovesc man,
 Want gy hebt iu strydewapene an;
 Ic¹¹ en houde¹² iu nembermeer vorwaert
 29090 Vor also hovesc, dat secgic iu, [nu
 Als ic dade; want hier ter stede
 Strijdy¹³ ocht wy waren¹⁴ iu viande mede.
 Ende hebbet iu goede swaert bracht met
 Ombe ons doet te slane, dat wet,
 29095 Dat iu noch verweten sal wesen
 Anders dan hier“. Doe sprac na desen
 Heer Gawyn: »in¹⁵ weet van dien verwyten
 Maer woude my ieman betyen iet, [niet,
- Ende daer af te campe dorste beroepen¹⁶ my,
 29100 Ic soudes my verweren, wie¹⁷ dat hi sy,
 Ja, ander twe ochte drie¹⁸ mede,
 Dene na den andren, wetet gerede;
 Maer gy ende iu gesellen, secgic iu,
 Hebbet hier valsceit besceenen¹⁹ nu,
 29105 Want gy des begondet²⁰, ende ic gesent
 Hadde an iu te bidden omtrant
 Boden genoech, dat gy ter stede
 Hovesclike soudet²¹ tornieren mede,
 Wy souden hovesclike tornieren saen;
 29110 Ende hadde van ons iu ieman meedaen²²,
 Wy boden iu dat te beterne naer²³.
 Nascien zeide: »here, wetet vorwaer,
 Dat was gecklijc begonnen, secgic iu, [nu,
 Ende oec waer²⁴ tijt dat wijt²⁵ lieten
 29115 Waert²⁶ iu wille; want sulc, diet nu ter-
 Opbrachte, licget hier doet gewont; [stont
 Maer ic biddu ombe God, dat gy se sceet²⁷,
 Eer hier meer scaden af sciet ocht leet“.
 »Ic en weet“, zeide heer Gawyn doe,
 29120 Wat scaden hier af sal komen toe,
 Maer van miner wegen en wert dat niet
 Gesceden²⁸, wat scaden daer af gesciet;
 Ende nembermeer voert, in negenen
 [stonden,
 Waer dat komen die van der Tafelronden,
 29125 Daer si scalcheit willen beginnen
 Tegen ons, dit doe ic hem bekinnen²⁹,
 Dat icse ierstwerf beginnen sal,
 Tegen hem, dit secget hem al;
 Ende ombdat gijt hem sult secgen nu,
 29130 So sal ic hier verdragen iu“.
 Nascien zeide doe »Here“ saen
 »Anderwerf hebdy³⁰ my hovescheit ge-
 Des ic iu en gedanken kan iet, [daen,
 Want gyne hebbet des te doene³¹ niet;
 29135 Ende dat gy hier secget nu ter stede,
 Dat gy ons strides genoech sult mede
 Geven, daeran sechdy³² waer gereet,
 Want gy zijt machtige liede³³, God weet,
 Ende wyne hebben die macht niet tegen iu,
 29140 Wildy³⁴ ons crenken ocht³⁵ letten nu“.
 Doe sciet Gawyn van Nasciene,
 Die te voet bleef staende na datgene,
 Ende sloech in die plaetse daernaer,

¹getrouwe ²edelen ritter ³segen ⁴erre ⁵do ⁶eerden
⁷op de scolderen ⁸verhoef ⁹myt der vert ¹⁰ich
¹¹holde ¹²strijdet ¹³off wy weren ¹⁴ick en ¹⁵beropen
¹⁶we ¹⁷offte dre ¹⁸bescheinet ¹⁹begonden, wolden

²⁰mysdaen ²¹darnaer ²²weert ²³wy dat ²⁴scied
²⁵geschieden ²⁶bekennen ²⁷hebbet gy ²⁸to done
²⁹zegge gy ³⁰lude ³¹wil gy ³²off.

- Ende dade met sinen gesellen daer
 29145 So vele, dat hi nu ten stonden
 Verdreef die van der Tafelronden
 Tote op die riviere, die diep was,
 Dat¹ si menegen daerin nadas
 Tumelen daden hoers² ondankes mede.
 29150 Daer mochte men vlieten sien ter stede
 Scilde ende speer, ridder³ ende paert⁴,
 Metten⁵ strome nederwaert⁶.
 Doe Heer Gawyn sach datsi dus vloen,
 Ende niet verkoeveren mochten doen,
 29155 Stac hi dat swaert in sine scede naer
 Ombedat hem dochte dat hi ieman⁷ daer
 Doet mochte hebben geslagen ter stede;
 Doe sach hi die van der Tafelronden mede
 Datsi op die cautsyde⁸ hielden daer.
 29160 Doe nam hi enen boem daernaer,
 Die over een vonder lach alsoe,
 Ende warp sinen scilt ter aerden doe,
 Ende nam den boem met beiden handen,
 Ende zeide, hi soudese verdryven thanden;
 29165 Doe sloech hi onder hem ter stede
 Ende sloech enen dat hine tumelen dede,
 Enten⁹ andren¹⁰ enten¹¹ derden met
 Enten¹² vierden mede, dat wet.
 Doe si sagen¹³ dat hise sloech alsoe,
 29170 Liepensi hem alle op daertoe,
 Want sine sere hateden mede;
 Si sloegen hem an in elker stede
 Ende doden sijn ors onder hem daernaer;
 Hi spranc op, want wet vorwaer,
 29175 Dat hi licht was ende dapper seer;
 Doe trac¹⁴ sijn swaert weder wt die heer,
 Ende makede van sinen bome een scilt daer,
 Ende zeide: »hebben moestensi een quaet
 Diegene, die gepryset willen sijn [iaer
 29180 Vor goede ridder¹⁵ ende sijn,
 Die nu van anxte, dien haddensy,
 Mijn ors doet staken onder my.
 Doe liep hi op hem met stouthede¹⁶,
 Ende dorsloech haer¹⁷ helme ende scilde
 [mede,
 29185 Ende halsberge ende hande af, dat wet,
 Ende hovede daer, ende orse doe met,
 Dat¹⁸ hi dat al daer neder sloech,
- Dat hi gerakede, na sijn gevoech,
 Dat hi haer, eer iet lanc daernaer,
 29190 Meer dan twintich also sloech daer,
 Datsi ter aerden lagen¹⁹ gewont.
 Doe quamen sijns vader ridder terstont
 Die hem volgeden al den dach daer,
 Ende sloegen in diegene vorwaer. [staen
 29195 Daer vondensi heren²⁰ Gawyne te voet
 Ende tswaert in der hant, sonder waen,
 Sere bebloedet²¹, want hi in der noet
 Veertich paerde geslagen hadde doet;
 Doen hermunteerden²² sine wederterstede,
 29200 Doe stac hi dat swaert in sine scede,
 Ende nam sinen boem met beiden handen,
 Ende liep hem vreeslyc op thanden,
 Ende sloech in den hoep alsoe,
 Hem en roekede²³ wien hi gerakede doe;
 29205 Hi ende sine gesellen drevense daer
 In die poerte van der stat daernaer,
 Ende sconfierdonse alle daer ter stede;
 Maer die opter²⁴ rivier bleven mede, [nu,
 Die waren tegen der koninginnen ridder²⁵
 29210 Mijnsheren²⁶ Gawyns gesellen, secgic iu,
 Dier²⁷ bleef nu so luttel goet daer,
 Dat dander²⁸ verkoeverden daernaer,
 Ende drevense weder ten pleinewaert,
 Daer menege ioeste in der vaert
 29215 Gedaen was, dat die vrouwen
 Entie²⁹ ioncfrouwen ten vensteren scou-
 Die daerin wtwaert sagen [wen,
 Den enen enten³⁰ andren jagen.
 Doe³¹ mijnheer Gawyn wart gewaer³²,
 29220 Dat daer verkovert was dander scaer³³,
 Ende sine gesellen tachter hebben gedaen,
 Doe riep hi van sinen riddren³⁴ saen
 Twintich, die met hem daer waren,
 Datsi ten genen souden varen
 29225 Ende bescuddense. Doe voeren³⁵ si daer
 Ende daden met wapenen sovele daernaer,
 Datsi se sconfierden alle nadat
 Ende drevense daer tot in die stat,
 Ende in die straten iagedensise daer,
 29230 Ende sloegense af ende overredense naer
 Met horen paerden³⁶, want, sonder waen,
 Sine wouden³⁷ daer enen doe niet vaen

¹sodat ²ores ³ritter ⁴pert, wert ⁵myt den ⁶Eng.
my man unwar ⁷kant side; doch zie 't Eng. *on the*
chauchie ⁸unde den ⁹andern ¹⁰segen ¹¹treckede
¹²stolthede ¹³sodat ¹⁴legen ¹⁵hern ¹⁶bebloedet

¹⁷redden ¹⁸rokede ¹⁹op der ²⁰her ²¹der ²²de
 andern ²³unde de, den ²⁴unde ²⁵dar gewar ²⁶scar
²⁷rittern ²⁸voren ²⁹oren perden ³⁰wolden,

- Ombe die grote overdaden mede,
Die si ierst¹werven begonden ter stede.
- 29235 Ende bander²siden heer Gawyn, secgic iu,
Ende sine partie, die hadden nu
Verdreven die ridder³ van der Tafelronden
Tote Sinte⁴ Stevenskerke tien⁵ stonden;
Daer blevensi houdende onder hem alsoe
- 29240 In dat enge van ener straten doe,
Ende weerden⁶ hem so si best konden daer;
Maer onlange haddet mogen duren vor-
[waer,
En waer⁷ die koninck Artur niet komen nu,
Die koninck Ban entie⁸ koninck Bohoert,
[secgic iu,
- 29245 Die met hem brachten vierdusent man,
Die vaste gingen sceden voertan,
Ende dadener wel drie⁹hondert gaen
In Sinte⁴ Stevens kerke; ende saen
Voeren¹⁰si voert, ende ontmoeten daer
- 29250 Des koninck Lottes ridder¹¹, wetvorwaer;
Ende si menen¹² dat viande waren¹³ dat,
Ende sise gewacht hadden ter stat,
Ende vergaderden daer in hem ter stede;
Doe began daer een nuwe tornoy mede;
- 29255 Doe warden sere tachtier gedaen
Mijns heren Gawyns gesellen saen,
Want dene partye vacht tegen dese nu,
Dander iegen die van der Tafelronden,
[secgic iu;
- 29260 Doe vernam mijnheer Gawyn daernare,
29260 Dat sine gesellen oevele¹⁴ bereit waren,
Ende datsi, ic en weet met wat lieden¹⁵ daer
Gestreden hadden achter hem daernaer;
Doen¹⁶ hi dat wiste, was hi des erre,
Ende reet derwaert sonder enech merren¹⁷
- 29265 Ende liet sine gesellen daer tien stonden
Stryden tegen die van der Tafelronden,
Ende reet daer dander nu streden
Tegen sine gesellen daer ter steden;
Maer eer hi derwaert voer, hadde hi
- 29270 Goede hoede geset, waerby
Die ridder van der Tafelronden
Niet wederkeren¹⁸ mochten tien stonden;
Ende also vro als hi daer quam,
Ende hise also strydende vernam,
- 29275 Riep hi dat sijn¹⁹ ontgelden souden²⁰;
Ende doe sine vernemen also houde²¹,
Riepen si: »gevet iu op nu gevaen
Ocht²² gy sijt doet, sonder waen!"
Ende als hi hem hoerde dregen soe²³,
- 29280 Wart hi erre ende zeide »hoerenkinder"
[doe²⁴
»Ende verrader! hebby²⁵ hier ons mede
Nu licgen wachten te deser stede?
Wet wel, uwer en es geen so koene,
Gy ne mocht iu liever sien, teeen doene,
- 29285 Te Rome nu binnen²⁶ der stat".
Doe trac²⁷ hi Caliburnuse nadat,
Sijn swaert, dat al bebloedet was,
Entiegene²⁸ liepen hem op nadas
Met haren gisermen²⁹ ende met haren
[swaerden,
- 29290 Ende hi gincse daer vaste anvaerden,
Enten iersten³⁰ hi enen slach gaf,
Dat hem dat hovet daer viel af;
Enen andren sloech hi doet ter stede,
Enten³¹ derden enten vierden mede,
- 29295 Ende makede so grote plaetse naer,
Dat hem nieman genaken mach daer,
Ende ginc rouwech ende serech vlien,
Ende riepen: »vliet, vliet!" mettien,
»Hier komet die Duvel nu ten stonden
- 29300 Uter Hellen, ende es ontbonden!"
Ende doe Heer Gawyn bescut³² hadde daer
Sine gesellen, nam hi daernaer
Veertich ridder ende settese ter stede
Op dat inde³³ van der straten mede,
- 29305 Ende hiet hem, datsise hoeden saen,
»Ende wert³⁴ iu", zeide hi, »enege kracht
[gedaen,
Soe haelt my". Doe keerde hi ter vaert
Weder tSinte⁴ Stevens kerkenwaert,
Daer die ridder van der Tafelronden waren,
- 29310 Die daer sere vechten, twaren,
Tegen die ridder van Orcanie;
Ende Heer Gawyn sloech in die partie
Ende riep »verrader!" want hi meende
[wel³⁵,
Datsi diegene daer ende nieman el³⁶,
- 29315 Hadden gesent, die hi nu sconferde daer,

¹irst ²op ander ³ritters ⁴sunte ⁵ten ⁶werden
⁷unde en weer ⁸unde de ⁹wal dre ¹⁰voeren ¹¹rit-
ttre ¹²meynen ¹³weren ¹⁴ovale ¹⁵luden ¹⁶do ¹⁷enige
merre ¹⁸nicht wederkieren ¹⁹se dat ²⁰solden, holde

²¹off ²²drouwen do ²³hebbe gy ²⁴binnen in ²⁵treckede
²⁶unde degene ²⁷gisarinen ²⁸irsten ²⁹unde den
³⁰bescut ³¹ende ³²wirt ³³to Sunte ³⁴mende wal
³⁵al,

- Op sine gesellen ombe valscheit vorwaer;
Entie van der Tafelronden oec alsoe
En wisten wat seggen hiertoe;
Want si meenden, dat hijt¹ zeide ten ston-
- 29320 Ombedatsi ierstwerf hatie² begonden, [den
Dat hem nu berouwet, wet vorwaer,
Want sijs³ hem sere scaemden daer.
Ende Gawyn, die sere verbolgen was,
Sloech Adragane enen slach
- 29325 Dor den helm ene grote wonde,
Dat hi ter aerden viel ter stonde;
Daerna sloech hi Pindoluse ter stede
Ene grote wonde in die scouder⁴ mede;
Hi viel⁵ ter aerden in ommacht na desen
- 29330 Ende meende doet hebben gewesen.
Daerna sloech hi Ydonase so wel
An die kinnebacke⁶, dat hi ter aerden vel.
Alsoe dit sagen die van der Tafelronden,
Dat tegen hem negene⁷ wapene en konden
- 29335 Gestaeen, hi en sloechse al doet daer,
Keerdensi ter kerkenwaert daernaer,
Ende Heer Gawyn volgede hem alsoe,
Ende quam op Hervy van Riveel doe,
Ende meendene daer wel hebben geslegen⁸.
- 29340 Maer Hervy hielt daer sijn swaert tegen,
Ende zeide⁹: »here, gy hebbet genoech
[gedaen,
Gy mochtet¹⁰ iu wel laten genoegen saen,
Ende sekerlyke gy doet iu lachter¹¹ mede
Van der overdaet, die gy doet ter stede,
- 29345 Want men plach te seggene nu
Doget hier vormaels van iu,
Ende nu sal men voertmeer
Van iu quaet seggen ende onneer;
Want gy soudet¹² ons helpen ter stede
- 29350 Tegen hem, die ons scaden wilden¹³ daer-
Ende gy wondet ende slaet ons doet [mede
Die iu niet mesdoen, kleen no groet¹⁴.
Heer Gawyn zeide: »wat zegdy¹⁵, Hervy,
En haddensi niet mesdaen¹⁶ tegen my,
- 29355 Alsi met onhovesheden ende met nyde
Onse gesellen opliepen met stryde,
Ende ic ontboet hem daerna saen, [daen¹⁷,
Datsi des ontbeerden, waer hem iet¹⁸ mes-
Men soudet hem beteren; ende si ontboden
- 29360 Si souden des te¹⁹ meer doen daerby, [my
- Ende hiermede en lietensijs¹ niet ter stede,
Ende hebben ons doen wachten mede².
Hervy zeide: »here, hebben si mesdaen³,
Si sullent iu geerne beteren saen,
- 29365 Alsoe hoechlyc als gy selve wilt nu,
Ende ombe niemans wille⁴ dan om iu,
Ombedatsi iu vrienescapgeerne nemen, here,
Ende uwe geselschap vorwaert mere⁵.
»Hervy, my en sullensi beteren niet,
- 29370 Noch nembermere, wat des gesciet,
Sone mynne ic se; ende wet oec wel,
Dragensi hatie ochte⁶ enech fel
Tmynen gesellen, si sullen daerby
Voertmeer alle gevedet sijn van my;
- 29375 Ende welke tijt datsi willen in felheden
Enen tornoy tegen ons nemen ter steden,
Onser en es maer tachtentich ter stede
Ende haerre⁷ hondertendevijftich mede,
Wy sullen daer komen tegen hem gereet;
- 29380 Ende weet oec wel, dat ic, God weet,
Altoes tegen hem voert sal wesen
In andren⁸ landen ende in desen,
Daer ic weet datsi hatie dragen⁹. [gen
Hervy zeide: »here, des suldy¹⁰ niet gewa-
- 29385 Ende gy dadet quaet ende sonde mede,
Ende oec waer dat jamer ter stede,
Dat dus vele goeder liede¹¹, verstaet,
Souden¹² verdervet sijn ombe dus clene
[mesdaet,
Ende eer souden¹³ si rumen uwes omes
- 29390 »Ic en weet¹⁴, zeide Gawyn te hant, [lant¹⁵.
Ombe mynes wille en sullen sijt¹⁶ rumen
Ende es dat oec so, dat om my gesciet [niet,
Waer dat ic verneme, datsi varen,
Ic entie¹⁷ myne, weet dat twaren,
Sullense soeken¹⁸. »Here¹⁹, zeide Hervy,
»Gy sult uwen moet laten sinken daerby,
Want die die hatie ierst²⁰ ophebben brocht,
Si hebbent diere²¹ genoech vercocht,
Want si sijn som herde sere gewont,
- 29400 Ende som vermenket²², datsi terstont
Nembermeer scilt en dragen²³ mede,
Ende dat es jamer, by mijnre Kerstenhede²⁴,
Wantsi goede ridder sijn ende koene²⁵.
Ende recht in desen selven doene
- 29405 Quam die koninck Artur gereden daer,

¹he dat ²irstwerf hate ³se des ⁴sculder ⁵vel ⁶keneb.
⁷gene ⁸geslagen ⁹zege ¹⁰mochten ¹¹laster ¹²solden,
wolden ¹³zege gy ¹⁴nicht mysdaen ¹⁵icht ¹⁶de ¹⁷se des

¹⁸willen ¹⁹offte ²⁰erre ²¹andern ²²sole gy ²³deden
²⁴lude ²⁵solden ²⁶zolen ze dat ²⁷unde de ²⁸irst
²⁹dure ³⁰vermenget ³¹draget ³²kristenhede.

- Ende hoerde som haer¹ rede vorwaer,
Ende zeide »Gawyn, lieve neve''! nadat
»Es dit die bede, die ic iu heden bat?
By Gode, nu scijnt wel, dat gy my
- 29410 Luttel liefhebbet, want dat gy
Tegen mynen wille ende mijn gebot mede.
Myne liede hier doet slaet ter stede
Tmyner¹ onwaerden, by Gode, tes my leet!''
Heer Gawyn antworde sinen ome gereet:
- 29415 »Here diet ierst² began, het waer recht
Dat hijt becochte, oec seggie echt, [daen,
Dat ic tuwer onwaerden niet en⁴ hebbe
Ende oec es negeen man, sonder waen,
In der werlt, diet my woude tyen an,
- 29420 Ic soude my daerof bescudden dan,
Ende also saen, als den nijt begonden,
So ontboet ict iu by Galesconden,
Ende si hadden ons vele lelicheden
Gedaen eer wy dat anden ter steden''.
- 29425 Doe quam daer sijn vader, die koninck
[Lot, toe
Ende hi nam Gawyne metten breidel doe,
Ende zeide: »Gawyn, lieve kint, ic bidde iu.
Laet dese doerheit varen nu,
Want gy hebbet daer genoeg toe gedaen
- 29430 Ende laet uwen oem seggen saen
Sinen wille; want die bolgescap nu,
Die hi keert⁶ hier tote iu,
Sal met staden gebetert wesen;
Want wy hebben een deel van desen
- 29435 Hier gesien⁸, hoe⁷ dat komen es''.
Entie koninck Ban ende sijn broeder nades
Quamen⁹ oec te Gawine daernaer,
Ende zeiden sovele tot hem aldaer,
Dat sine te¹⁰ vreden brachten alsoe.
- 29440 Dus wart die strijt gesceden doe [den.
Van hem ende van dien van der Tafelron-
Doe voerdene die twe koninge, tien¹¹ ston-
Met hem nu te hovewaert, [den
Ende Galesconde reet mede ter vaert,
- 29445 In den tornoy, ende dadene sceden daer
Met groter¹² pinen, wet vorwaer;
Wantsi waren¹³ verwermet sere.
Doe si gesceden waren¹⁴, voer elc here
In sine herberge ende ontwapende hem
[mede,
- 29450 Ende cleden hem ende gingen ter stede
Thove, entie¹⁵ waren gewont,
Bleven in hoer¹⁶ herberge terstont,
Ende daden thoren¹⁷ wonden sien¹⁸;
Ende Heer Gawyn ende sine gesellen met-
- 29455 Gingen hem ontwapenen daernaer [tien
In ene camer, die stont vorwaer
Neven der koninginnen kamer ter stede;
Ende doe si ontwapent waren¹⁹ mede,
Cleden si hem, daer si doe waren
- 29460 Herde rikelike gedient, twaren,
Van vrouwen ende joncfrouwen te gaer²⁰,
Dier²¹ daer menege was vorwaer.
Daer was Heer Gawyn sere besien,
Ende Sagrimor mede, van dien
- 29465 Vrouwen ende joncfrouwen, die se prijsden
Scone ende vrome, dat seggie iu. [nu
Dus gingen die tachtentich in die sael
Hant in hant, gecledet wael,
Daer²² se die koninck Artur wel ontfinc,
- 29470 Ende stont op jegen hem na die dinc;
Hi²³ nam Gawine metter²⁴ hant daer
Entie²⁵ koninginne metter²⁶ andren
[naer²⁷,
Ende gingen op ene coetse sitten, seggie iu;
Entie²⁸ ander ridder²⁹, die gingen nu
- 29475 Alombe overal in die³⁰ sale
Ende speleden ende loechen³¹ van meneger
Die dene den andren zeide nadas; [tale,
Maer die blideste van hem allen was
Die koninginne, ombe haer ridder mede,
- 19480 Die den tornoy hadden verwonnen³² ter
[stede;
Maer bander³³ siden waren droevech tien³⁴
Die ridder van der Tafelronden, [stonden
Ombedatsi so tachter waren³⁵ doe,
Ende ombe haer gesellen, die gewont
[waren³⁶, toe,
- 29485 Ende bander³⁷ siden, om Gawine, den here,
Dies³⁸ bolgescap si vruchten sere;
In dinde³⁹ hebben si raet genomen,
Hoe si te soene⁴⁰ mogen komen,
Ende senden Hervi ende Nasciëne
- 29490 Ende Synados mede om datgene
An⁴¹ den koninck Artur nu,
Ombe vrede te makene, scggie iu.

¹er ²to mynen ³erst ⁴nicht ⁵kiert ⁶gescen ⁷wo
⁸is ⁹quemen ¹⁰to ¹¹ten ¹²grote ¹³weren ¹⁴unde de
¹⁵ore, to oren ¹⁶seen ¹⁷de nu daer ¹⁸der ¹⁹dat

²⁰unde he ²¹myt der ²²darnaer ²³andern ritter
²⁴lachgeden ²⁵vorwonne ²⁶op ander ²⁷ten ²⁸de
²⁹das ende ³⁰sonc ³¹tote an.

- Dese¹ gingen ten koninge saen;
 Doese die koninck sach komen gaen,
 29495 Stont hi op hoveslike tegen die baroen,
 Als die wel lieden² ere konde doen,
 Ende hietse groet wellekomen³ wesen.
 Doe hietene Hervi sitten na desen,
 Dan soude hi sine boetscap seggen daer;
 29500 Die koninck sat neder; doe zeide hi naer:
 »Here, hier sijn nu ten stonden
 Die ridder van der Tafelronden,
 Die nu senden an Gawine, den Heer,
 Ende an myne Vrouwe, die koninginne,
 [meer,
 29505 Ende an iu, Here, daer dat meest angaet,
 Want gy zijt onser alre toeverlaet,
 Ende onser alre here mede nu;
 Ende daerombe biddensi vriendelic iu,
 Hebbensi enech dinc mesdaen [saen
 29510 Tegen mynen here Gawine, dat sijt⁴ hem
 Beteren willen, ende sinen gesellen daerby
 In wat manieren dat oec sy,
 Ende als gy, Here, ende myne vrouwe mede,
 Beide visieren wilt ter stede;
 29515 Ja, optie vorwaerde, dat alle hatien
 Afgeleget werden in beiden partien,
 Ende nembermeer te vermanen woert⁵.
 Doe sach dene opten andren⁶ voert [stede;
 Van den koninck enter koninginnen ter
 29520 Doe zeide die koninck ter vrouwen mede,
 Datsi dit niet ontsecgen en sal;
 Doe zeide die koninginne: »van al
 Dat daer Heer Gawyn wil doen mede,
 Dat houde ic herde gaerne gestede⁷.
 29525 Ende mijnheer Gawyn sweech al voert,
 Ende en antworde daerop niet een woert,
 Ende dachte ombe die dinc mettien⁸,
 Die hi gehoert hadde voordien.
 Doe namne die koninck by der hant
 29530 Ende zeide: »lieve neve⁹, al te hant,
 »En penset nu niet meer ter stede
 Ombe quaetheit ende bolgenhede,
 Want men biedet iu in desen dingen
 Veel¹⁰ groetlic sonderlinge
 29535 Also hem die beste van der werlt mere
 Tote iu oetmoedegen also sere¹¹.
 »Goede liede¹² — zeide Heer Gawyn doe,
- »Ja¹³, zeide die koninck daertoe;
 »Si zoudent met rechte sijn¹⁴, zeide Gawein,
 29540 Doe sweech hi. Dat sach wel plein
 Die koninck Artur, dat hi erre was,
 Ende sach optie¹⁵ koninginne nadas,
 Ende zeide: »Vrouwe, biddet Heren¹⁶ Ga-
 Dat hi dese dinge doe dor¹⁷ iu¹⁸. [wine nu,
 29545 Doe namsi Gawine by der hant
 Ende zeide: »lieve neve, laet te hant
 Desen¹⁹ toern dor²⁰ my nu sincken,
 Ende en menet daer nembermeer ombe
 [dinken,
 Want toernecheit al te lange gehouden²¹,
 29550 Die wert²² dickewile oevele vergouden²³;
 Nu doet dit dor den koninck ende dor my,
 Want gy doet daer iu ere by,
 Ende dit lant es oec in vernoye met
 Van den Sennen²⁴, als gy wel wet,
 29555 Ende uwer en es niet vele nu,
 Ende gy soudet wel te²⁵ gader onder iu
 Dene den andren helpen ende bystaen;
 Ende wouden²⁶ iu vremde liede bestaen
 Ende iu viande, dien zoudet²⁷ gy quaet
 29560 Ende ongenadich in allen resen²⁸; [wesen
 Ende metten genen die ombe mynen Here
 Hem ontliven souden laten ere,
 Dan si hem lieten mesdoen iet,
 Ende ombe ene dorheit, die es gesciet,
 29565 En zoudy, lieve neve, niet, dor myne bede,
 Ende dor mijns heren, des koninges, mede,
 Die iu des nu sere bidden utermaten,
 Dese toernecheit hem nu niet verlaten²⁹?
 Doe sach Gawyn op haer ende loech³⁰,
 29570 Doe zeide hi: »Vrouwe³¹, die leren wil,
 [mach genoegh
 Leren an iu, ende God sijs gedanket nu,
 Dat wy hebben alsulken Vrouwe an iu,
 Daer dlant³² gebetert by sal wesen;
 Ende oec al diegene na desen,
 29575 Die werken willen na uwen staet,
 Ende houden³³ willen, dat gy hem raet,
 Sine mogen nember tachter komen.
 Mijn Here, die koninck, mach hem beromen,
 Dat hi die vroedeste³⁴ vrouwe hevet ene,
 29580 Die in der werlt levet gemene,
 Ende gy hebbet hier gewonnen an my,

¹desse ²luden ³willecome ⁴se dat ⁵op den andern
⁶mytdien ⁷vil ⁸guede lude ⁹op de ¹⁰hern ¹¹dorch
¹²dessen ¹³geholden ¹⁴wirt ¹⁵vergolden ¹⁶Seynen

¹⁷solden wal to ¹⁸wolden ¹⁹solden ²⁰reisen ²¹lach-
 gede oech ²²vrowe ²³dat lant ²⁴holden ²⁵vroedeste.

- Dat ic voert altoes iu eigen sy,
 Ende gy met my ende metten mynen
 [iuwen wille.
- Altoes moecht¹ doen, lude ende stille,
 29585 Ende mijnheer, die koninck, ten waer² al te
 Mijn onneer ende tegen mijn ere". [seere
 Si zeide: »die vrouwe en waer niet wijs,
 Die iu dat ansochte in eneger wijs,
 Dat tegen iu ere soude³ wesen, here,
 29590 Dat en soeckic an iu nu⁴ noch nembermere".
 Doe gaf Heer Gawyn op den overmoet,
 Ende daermede te doene dat haer dunket
 [goet.
- Doe sendesi Hervi weder, tien⁵ stonden,
 Ombe die ridder van der Tafelronden
 29595 Daer hi ombeginc, ende zeide hem daernare
 Hoe⁶ si hadden daermede gevaren;
 Entie⁷ koninginne ontboet ter stede
 Sagrimor ende Heer Gawyns broedermede,
 Ende Ywene ende al den gesellen naer,
 29600 Ende zeide hoe⁸ die soene gemaket waer⁹.
 Doe sprac Heer Ywen ter koninginne:
 »Die vrede es beter dan die onminne".
 Doe quamen¹⁰ die van der Tafelronden
 Vor den koninck ende Heren Gawyn, tien¹¹
 [stonden,
- 29605 Ende knielden, ende Hervy sprac dat woert:
 »Here, hier sijn wy nu komen voert,
 Die van der Tafelronden, ter genaden iu,
 Ende bidden, dat gy hem vergevet nu
 Datsi (tegen iu) hebben mesdaen¹²".
- 29610 Heer Gawyn spranc op, daer hi sat, saen
 Ende vergaf dat hem, ende nam se by der
 Ende dadese opstaen al te hant, [hant,
 Ende Sagrimor ende Gawyns broeder¹³
 Dadense daer oec opstaen ter stede, [mede
- 29615 Ende daer vergaf dene den andren, secgic
 Allen toern ende hatie nu, [iu,
 Ende voert altoes was, van dien stonden,
 Gawyn meester ende here van der Tafel-
 [ronden,
- Entie ridder, die in gevancessen¹⁴ waren,
 29620 Die koninginne scoude se quite, twaren;
 Ende aldus versoendensi daeromtrint.
 Maer si hadden daer vierhondert sint
- Eer daventure van den helegen¹⁵ Grale
 Tenen inde¹⁶ wart bracht¹⁷ al te male,
 29625 Daer si menege pine ombe dogeden
 [vorwaer,
 Ende ombe ander aventure, daer si naer
 Menechwerf sijn¹⁸ ombe reden ter stat,
 Ende ic sal iu secgen nu ombe wat
 Dat es waer. Daer liep ene grote mare¹⁹,
 29630 Dat die Grael in den lande van Logres
 Ende dat ware²⁰ dat helege²¹ bloet, [ware²²,
 Dat Jhesum wt siner syden vloet,
 Dat Joseph van Aremathien ende mede
 Nicodemus, die onsen Here van den cruce
 [dede,
 29635 Hadden in handen gehat, entie²³ speer,
 Daermede gesteken was Onse²⁴ Heer.
 Hieraf liep die mare verre ende by,
 Dattet²⁵ nu in den lande van Logres sy,
 Maer men en weet waer no te welker stat;
 29640 Entie prophecie secget oec dat,
 Dattet²⁶ nembermeer en worde vonden,
 Vordat die beste ridder quame²⁷ tien
 [stonden,
 Van al der werlt, (by) dien zouden²⁸ wer-
 [den ontdeckt,
 Die grael entie²⁹ speer, daer men af
 [secget³⁰.
- 29645 Ende doe die heren van der Tafelronden
 Hieraf hoerden secgen, tien stonden,
 Dattet by den besten ridder moeste wesen
 Die in al der werlt was, van³¹ desen
 Begondensi toekene daernaer,
 29650 Ombe proevene wie³² die beste waer³³,
 Ende doerreden alle die lande,
 Ende makeden tornoy meneger³⁴ hande,
 Ende proeveden dat in meneger manieren;
 Selden woudensi daer af vieren³⁵,
 29655 Ende hoerdensi secgen iergen ter stede
 Van enegen goeden ridder mede,
 Daer voeren³⁶ si ombe te proevene dien³⁷;
 Ende was hi vrome ende koene³⁸ gesien,
 So brachten sine te hove daer,
 29660 Ende makedene haer geselle naer³⁹,
 Ende was in geschrift geset ter stede
 Metten andren ridders⁴⁰ mede;

¹mogen ²dat en weer ³solde ⁴no ⁵donket ⁶ten
⁷wo ⁸unde de ⁹weer ¹⁰quemen ¹¹Eng. *whereof we*
have againe your mistaken ¹²broder ¹³gevennisse
¹⁴heilgen ¹⁵ende ¹⁶brachte ¹⁷sint ¹⁸mere ¹⁹were

²⁰heilge ²¹unde dat ²²unse ²³dat dat ²⁴queme
²⁵zoldet ²⁶unde van ²⁷spreket ²⁸we ²⁹weer ³⁰ma-
³¹niger ³²viren ³³voren ³⁴den ³⁵kone ³⁶darnaer
³⁷andern ritteren.

- Ende al d'aventuren, die gescieden
Van den ridderen¹, onder hen lieden²,
29665 Die screef men altoes, alset gesciet was;
Ende ombe dese dinc gesciede nadas
Menege³ aventure in dat lant.
Nu wety⁴ die saken al te hant,
Waerombedie ridder⁵ van der Tafelronden
29670 Hem aventuerden te meneger stonden;
Doe dus die soene⁶ gemaket was,
Daer ic hier te voren af las,
Waren des die ridder⁷ van der Tafelronden
Alle herde blyde tien⁸ stonden,
29675 Ende prijsden heren Gawine sere daer
Van der vromecheit, wetet vorwaer,
Die hi in den tornoye dede;
Si zeiden hemelyc⁹ onder hem mede,
Datsi tiene¹⁰, die beste¹¹, die men vonde,
29680 Tegen hem niet mochten gestaen ter
[stonde,
Man tegen man; aldus zaidensi daer, [naer
Entie vrouwen ende joncfrouwen zeiden
In horen cameren, daer si inne waren doe,
Van hem nog meer onder hem alsoe.
29685 Ende bindien waren die tafelen bereet¹²
Ende men ginc eten gereet, [stonden,
Enter¹³ koninginnen ridder saten, tien¹⁴
By den heren van der Tafelronden;
Entie¹⁵ koninck Artur entie¹⁶ koninck Ban
29690 Entie¹⁷ koninck Bohoert, ende koninck
[Loth voertan,
Saten tener tafelen, daer dienden met
Heer Gawyn ende Lucam ende Griflet,
Ende Heer Ywen, tote veertich wale¹⁸;
Daer was gedient in der sale
29695 Hem allen te poente¹⁹, die daer waren;
Wat zoudic die gerechte openbaren
Die daer waren gegeven met gevoech?
Daer was planteit ende meer dan genoech.
Ende na den etene ginc elc die woude²⁰
29700 Spelen van den riddren houden²¹,
Maer die vier koninge bleven daer
Ende gingen ten venstren²² licgen naer,
Ombe wt te siene die scone prayerie,
Die lopende²³ watere, die viscerie.
29705 Doe si ginder aldus lagen

- Entie riviere daer besagen,
Doe zeide ten koninck Arture die koninck
»Here, woudy een dinc voertan [Ban:
Doen, dat ic iu zoude raden, [den,
29710 tEn²⁴ zoude iu noch tuwen lande niet sca-
Ende dat soude des te²⁵ beter wesen,
Ende iu herberge oec na desen,
Ende oec vele te²⁶ meer ontsien,
Ende te meer ridder oec nadien
29715 Tot uwen hove komen, God weet".
Doe zeide die koninck Artur gereet:
»Secget my, here, wat dat es²⁷,
Ic sal dat doen, sijt seker des,
Opdat ict eneger²⁸ wijs gedoen kan,
29720 Ende niet²⁹ onneerlyke en sij dan".
Doe zeide die koninck Ban ter stede:
»Hieraf en komet iu nembermeer mede
No verwijt, no lachter³⁰, here: [mere,
tEs³¹ dat gy iu hoedet³² van desen dage
29725 Dat gy iu ridder³³ in negener³⁴ manieren,
Nembermeer tegen een laet tornieren,
Want si sijn goede ridder³⁵ ende koene³⁶
Ende souden hem laten, in negenen³⁷
Dene den andren onderbringen; [doene³⁸,
29730 Ende also mochte daer werden werringe³⁹,
Dat daeraf mochte komen groet scade;
Willensi tornieren vro ende spade,
Si tornieren tegen die grote heren vermeten,
Dier⁴⁰ genoech ombe iu es geseten".
29735 Die koninck Artur zeide: »gy raet my
Herde wael ende alse mijn vrient daerby,
Ende ic salt oec doen vorwaert mere".
Doe zeide die koninginne: »Here,
Hi raet uwen oerbaer nu van desen,
29740 Gebenedyct so moete⁴¹ hi wesen,
Dat hi iu desen raet nu gaf;
Nu es dat goet te siene daeraf,
Dat hi iu minnet met trouwen mede".
Dit latic nu bliven hier ter stede,
29745 Ende sal van den baronen secgen voert,
Daer gy hiervor af hebbet gehoert,
Die hem tegen den koninck Artuer⁴²
Hiervor setten op ener uer⁴³.

¹ritteren ²luden ³manige ⁴wete gy ⁵ritters ⁶soene
⁷to den ⁸heimelyc ⁹tyne ¹⁰beaten ¹¹gereit de tafien
¹²unde der, de ¹³seten ten ¹⁴Eng. and other about a
si ¹⁵poente ¹⁶wolden, holden ¹⁷vinstren ¹⁸lopenden

¹⁹dat en ²⁰de ²¹to ²²is ²³enige ²⁴nicht al to
²⁵laster ²⁶dat is ²⁷hoeden ²⁸ritter ²⁹gener, genen
³⁰kone, done ³¹werringen ³²der ³³mote ³⁴Artur, ur.

*Hoe die koninck Loth ende heer Gawyn des
koninck Arturs boetscap doen toten
baronen.*

- Hier seget d'aventure mede,
29750 Dat die koninck Loth quam nu ter stede
Ende sprac: »Here'', ten koninck Artuer',
»Dat waer' wel tijt nu ter uer',
Dat wy dachten optie' helege Kerstenhede'
Die' die Sennen nu ter stede
29755 Altemale verderven, sege ic iu;
Si hebben dwe stede veriaget nu
Die liede daerwt ende some verslagen,
Ende haer es so vele, dat mense veriaegen
Qualic' sal mogen, ten' waer' alsoe,
29760 Dat men enen vrede mochte beiaegen daertoe
Tuscen die barone ende iu, here,
Een iaer durende in allen kere,
Dat wy optie' Sennen voeren, God weet,
Entie' ene holpe den andren gereet,
29765 Dat wy se verdreven voertan;
Ende mochtewy den vrede gemaken dan
Tuscen iu entie' barone, wel' ende goet,
En konnewy'° niet, dat elc dan doet
Sijn beste''. Doe'' zeide die koninck saen:
29770 »By Gode, ic woude dat waer' gedaen
In deser'' manieren, maer die barone''
Sijn so hoverdich ende so koene'',
Dat diegene, die men soude senden daer,
Moeste sijn herde vorbaer,
29775 Eer si daer iet af hielden, wet God''!
»Here'', zeide hi, die koninck Loth,
»Si hebben so groten scade gehat nu,
Si sullen in deser'' manieren, sege ic iu,
Herde gerne den vrede ontfacen''.
29780 »Nu visiert'', zeide die koninck saen,
»Wie dese boetscap mach doen gerede''.
Doe zeide die koninck Ban ter stede: [Lot,
»En wouts'' my niet weten ondanc die Co.
So soudic'' dan seggen, so helpe my God!
29785 Dat daer nieman'' so goet toe en es'',
Als hi, want hi becaut met hem es'',
Ende oec weet hi die wege bat,
Dan ieman die hier es'' ter stat.
»Gy seget waer'', zeide Artur doe;
- 29790 Doe sprac daer die koninginne toe,
Ende seide: »hier es'' binnen sulc man,
Die dwege wel kent, ende daeran
So waer dat oec minre scade nu,
Dat men enen maten ridder verloer, sege ic
29795 »Dame''', zeide die koninck saen. [iu''.
»Ic kenne die barone so gedaen,
Ende so overmoedich'', dat nieman daer
Gehoert zoude sijn, wet vorwaer,
Die van mynen lande weer''.
29800 Doe zeide die koninck Lot, die heer,
Dat hi daer dan varen soude gereet
Sint si dat overeendroegen, God weet,
»Ende ic sal met my leiden sciere,
God weet, myne kinder alle viere''. [tien,
29805 »By Gode'', zeide die koninck Bohort met-
»So ne derfdy'' nieman'' die levet, ont-
Alse die koninck Artur sach, dat hy [sien''.
Sine kinder hem woude wesen by,
Doe vruchte hi Gaweins herde seer;
29810 Doe zeide die koninginne: »heer,
En vruchtet om sine kinder niet een twint,
Laetse met hem varen omtrint,
Want ocht'' God wil, sine sullen daer
Nebene noet hebben; oec wet, vorwaer,
29815 So gy daer meer vriende'' hebbet mede
So si den vrede meer ter stede
Jagen sullen met herten nu''.
»Vrouwe'', zeide hi, »ic houdes'' my an iu''.
Doe zeide die koninck Lot, sonder beiden,
29820 Hi woude hem hemelyc bereiden,
Ende hi ontboet sine kinder daer.
Doe zeide Artur tot hem daernaer
Die dinge, als daer waren'' gedaen;
Hi zeide: »lieve neven, gy moet saen
29825 Met uwen vader varen tener stede
» Ombe uwen oerbaer''. Zy seiden gerede,
Dat sijn'' gerne daden, God weet:
Die koninck Lot zeide doe gereet:
»Gawein, lieve kint, gy ende iu broeder nu
29830 Te hant gaet ende beridet iu,
Dat ons niet en gebreke daerby''.
»Hoe'', zeide Gawyn, »wat sullewy
Anders voeren nu in deser vaert''?
Dan onse wapine ende onse paert''?

°Artur, ur °weer °op de °hilge Cristenhede °dat
°Quele °dat en °unde de °wal °kunnewe °dit
°dessaer °barone, kone °dessaer °woldes °solde
ik °neman °is °dan en; doch zie 't Eng.en Fransch.

°overmodich °dorre gy °off °vrende °holdes
°woren; Eng. *than Artur tolde hem all as was devised.*
°so dat °vart °pert.

- 29835 Wy en sullen voeren somer no malen,
Wat zoude¹ hieraf vele talen,
Wysullen te nacht trecken in den iersten
Ende elc bevele daer sinen knape, [slape
Dat hi hem bereide alsoe,
29840 Dat men goede dachvaert doe,
Te dusdanen oerbaer en soude men niet
Dach no nacht letten, wats gesciet².
Die koninck zeide: »neve, gy secget waer³».
Dus sciedensi hiermede van daer,
29845 Ende heer Gawyn ginc ter koninginnen
Ende bat haer ende liet verstaen, [saen
Datsi sinen gesellen goet waer⁴,
Want hi wiste wel al openbaer,
Dat hem skoninges ridder onhout⁵ sijn,
29850 »Ende als ic enwech bem entiebroeder mijn
So sullensi enen tornoy willen maken,
Ic bids iu, en gestadet niet der saken⁶.
Si zeide doe te Gawine, dat nembermeer
Tornoy en gestadet voert mijnheer,
29855 Dien dene iegen den andren sal doen,
Wat si hier voermaels hebben geploen,
Ende dat die koninck hebbe mijn vrient-
[scap⁷ met,
So en sals niet gescien, dat wet⁸.
Doe scieden si uter⁹ sale ter vaert¹⁰,
29860 Ende elc ginc tsiner herbergenwaert¹¹,
Ende men ginc slapen daernaer.
Maer¹² wie dat nu sciet van daer,
Gwinemar, der koninginnen neve, wet dat,
Hi ne voer niet¹³ verre van der stat,
29865 Maer¹⁴ hi bleef sprekende telkenmale,
In ener wardrobe¹⁵ by der¹⁶ sale,
Tegen Morgeynen, die suster was
Des koninck Arturs, zijt seker das,
Die daer sat ende makede ter stede
29870 Des koninck Lottes wijf, haerre¹⁷ suster
Ene huve van gout¹⁸ draden goet. [mede,
Dese Morgeine was simpel ende vroet,
Ende herde behagel; maer si was
Herde bruen in dat aensicht, als ic las;
29875 Maer si was minlic ende welhebbende met
Ende si sanc oec wael, dat wet;
Maer si was die luxurioseste¹⁹ mede,
Die men wiste in oneger stede,
Ende si konde van astronomien intgevoech,
29880 Want Merlijn hadde haers geleert genoech
Ende noch meer leerde (hy)²⁰, alsoe iu al
Dit boec hierna wel secgen sal;
Ende si was van goude²¹ ende van syden
Dat beste wercwijf, dat men tien²² tyden
29885 Vant in enech lant; oec hadde sy²³
Dat scoenste²⁴ haer nu daerby,
Entie scoenste²⁵ handen met,
Ende dat soetste²⁶ lijf, dat wet,
Dat enech wijf hebben mochte doe;
29890 Oec hadde si ander dinc daertoe,
Dat ic niet wil secgen iu;
Oec was si loes, dat haer wel staet nu,
Si was welsprekende mede gereet,
Ende si lespe te al luttel, God weet;
29895 Ende goedertieren was si boven alle dinc
Also lange als dat wel met haer ginc,
Maer als i haer toernde op enegen man,
Sone was daer negeen versoenen an;
Dat sceen wel an der koninginnen,
29900 Die si minnen soude²⁷ met alle sinnen
Met rechte, wansi hoers²⁸ broeder wijf was,
Ende si dade²⁹ haer grote scande nadas,
Dat men daerof sprac al haer leven,
Alsoe iu dit boec wel sal wtgeven
29905 Hierna, waerombe dat was.
Nu es Gwinemar comen nadas
Te Morgeinen, ende groetese daer,
Ende si dankedes hem sere naer;
Hi nam die gout³⁰ drade in die hant,
29910 Ende vragede Morgeinen al te hant,
Wat si daerof soude maken doe;
Ende si begonde op hem te siene alsoe,
Ende began haer te behagene wale,
Want hi was van hovescer tale
29915 Ende een scoen ridder mede,
Ende haer beviel³¹ wael ter stede
Sine woert ende al sijn wesen.
Si spraken³² so lange te gader van desen,
Ende droegen³³ overeen so na die dinc,
29920 Datsine vor horen vrient³⁴ ontfinc³⁵,
Ende ontseide hem voert nadat
Negene dinc, die hi haer bat;
Daerna helsedi³⁶ ende custese mede

¹solde; Eng. *ne here behoreth noon abidinge* ²weer
³onholt ⁴vrenscap ⁵ut den ⁶vart, wart ⁷mer ⁸nicht
⁹onder enen wynrebe; doch zie 't Eng. *wardrope*
¹⁰den ¹¹erre ¹²golt ¹³luxurieuseste ¹⁴Eng. *and after*

hi lerned hir ¹⁵golde ¹⁶to den ¹⁷se ¹⁸scoensten
¹⁹soeteste ²⁰solde ²¹ores ²²dede ²³bevel ²⁴spreken
²⁵drogen ²⁶vrent ²⁷ontfinc ²⁸helsede he.

- Datsi daer ontstac ter stede,
 29925 Ende hi warpae op ene coetse daer,
 Die stont by hem, ende daernaer
 Dade hi haer dat soete spel,
 Dat menech begert, gy wetet wel
 So wat ic mene ter stede;
 29980 Si waren¹ des willech alle bede,
 Daerby was dat te eer gedaen;
 Dus hevet denedes andren² minne ontfaen,
 Ende si bleven voert vriende³ groot
 Ende minnende sere sonder genoet.
 29935 Die nacht bleef hi by haer
 Tot by den dage, ende daernaer
 Stont hy op ende bevalse nu
 Onsen Here, secgic iu.
 Dus ondermindensi hem lange tijt,
 29940 Dat nieman⁴ en wiste, des seker sijt,
 Sonder Jenovre, die koninginne,
 Diene sint brachte in sulken sinne,
 Dat hi sint sceden⁵ moeste van haer;
 Ombedit hatese Morgeine so seer,
 29945 Datsi der koninginnen dede
 Menech vernoy, te meneger stede,
 Datsi niet en woude (laten) met⁶
 Also lange alsi levede, dat wet,
 Alsoe gy hierna wel sult verstaen.
 29950 Ic late dit nu ende saal anevaen
 Te sprekenes van den koninck Lot mede,
 Ende sinen kindren⁷, die nu ter stede
 In den iersten⁸ slape sijn opgestaen,
 Ende gingen hem gereiden saen;
 29955 Si namen vijf die beste orae daer,
 Die in den stalle stonden, ende daden se
 Die vijf knechte leiden nu, [naer⁹
 Wael met yser verdecket, secgic iu;
 Doe voerensi hemelijc alsoe,
 29960 Ende heer Gawyn vragede sinen vader doe,
 Al welc si best mochten ryden
 »Die passe entie wege tesen¹⁰ tyden
 Sijn nu so vol Sennen vorwaer".
 Doe zeide Heer Gawyn daernaer:
 29965 »Wy varen best tAronsteel in Scotlant,
 Dat is dhemeleeste¹¹ wech, sy iu bekant,
 Dien¹² wy komen mogen nu ter stede,
 Entie stat staet in den bosce mede;
 Treckewy derwaert, dat dunket my,
- 29970 Dat ons alrebeate nu sy".
 Die vader zeide oec: »nadien dat staet,
 Dunket my dat die beste raet,
 Ende wy sullen dan varen by den castele
 Van Serpine ende by enen dele
 29975 Dor den foreest van Espinoie mede,
 Ende optie¹³ rivier van Saverne, ter stede,
 Ende dor den plein van Cambenic na des,
 Ende dor die stat van Norgales,
 Die des koninges es Tradelians,
 29980 Ende van daer tAronsteel thants,
 Dat in drie¹⁴ mylen na den Sennen es¹⁵;
 Entie kinder lovedent¹⁶ alle nades,
 Aldus voerensi toten dage toe,
 Van den enen sprekende alsoe
 29985 Ende van den andren mede, secgic iu,
 Ende lagen in boscen ende in clusen nu,
 Ende voeren¹⁷, zo si hemeleest¹⁸ konden,
 Achta dage; doe voerensi tien stonden
 Tote Rodestock in den pleine; [nen¹⁹,
 29990 Daer gemoeten²⁰ hem twaelfdusent Sey-
 Die brachten sevenhondert Kerstene ge-
 Die si gebonden hadden, sonder waen, [vaen
 Metten voeten onder der paarde bueck
 [mede,
 Ende sloegense met stocken sere ter stede;
 29995 Entese²¹ voerde die koninck Sorbores
 Ende Clarioen entie²² koninck Ysores
 Ende Malaquijn ende Salabruyn met;
 Ende Ysores voerde een (ors) Gringalet,
 Dat men also hiet, dat ors, dor das²³
 30000 Ombedat so sonderlinge goet was:
 Men waloperet wel gereet
 Tien mylen, eer hem enech sweet
 Uten lyve ginc, ocht²⁴ eer hem daer
 Die lanken sloegen²⁵, wet vorwaer.
 30005 Nu es die koninck Lot daer komen,
 Entie²⁶ Sennen hebbene vernomen,
 Ende sagen wel²⁷, dat Kerstene waren.
 Heer Gawyn sprac tainen vader daernare:
 »Here, sittewy op onse orse mede,
 30010 Ende elc pine hem nu ter stede,
 Dat wyse mogen breken hiervoer,
 Dat wy bander²⁸ syde komen doer".
 Ende dit was omtrent die noene²⁹
 Entie koninck Lot voer, in desen doene³⁰,

¹weren ²andern ³vrende ⁴neman ⁵scieden ⁶Eng
 that ever endured ⁷kindern ⁸irsten ⁹darnaer ¹⁰desen
¹¹den ¹²heimelikeste ¹³op de ¹⁴to hants ¹⁵dre ¹⁶is

¹⁷dat ¹⁸voren ¹⁹gemoten ²⁰Seyne ²¹unde se ²²Clarioen
 ende de ²³dat ²⁴off ²⁵alogen ²⁶segen wal
²⁷op ander ²⁸none, done.

- 30015 Voer, ende mijnheer Gawyn reet naer,
Ende sine broeder, wet vorwaer,
Entie¹ Sennen riepen saen:
»Vaste, gevet iu op gevaen,
Ende secget ons wie gy zijt mede,
30020 Ende wat gy jaget hier ter stede".
Doe zeiden si hem, dat si waren
Des koninck Arturs masniede, twaren,
»Die ons ombe ene boetscap sent nu
Ende nember meer en secgen wy iu".
30025 Doe zeiden diegene²: »en rydet niet voert,
Want wy hoeden die wege, sijt ende oert,
Van koninck heer Godebrandes wegen, dat
Ende van Oriens oec, dien wy met [wet,
Voeren³ desen roef entese⁴ gevangen,
30030 Ende nu mede begint ons te langen
Dat wy iu hem voeren⁵ mogen".
»Dates waer", zeide die koninck, »mochty⁶
[daertoe dogen,
Dat gy ons gevoeren kondet⁷ nu".
»Daer en sal niet lanck toe sijn, secgic iu,
30035 Want vaste gevet in op gevaen".
»By Gode, dat en es so saen niet gedaen",
Zeide Heer Gawyn daer ter stede.
Doen si dit hoerden, lieten si mede
Opten⁸ koninck Lot lopen daer;
30040 Entie⁹ koninck Lot ende sine kinder vor-
Reden op hem met crachte groet, [waer,
Ende elc stac daer enen doet
Ten iersten¹⁰ steke, ende daernaer
Den andren enten derden vorwaer,
30045 Ende dorbraken¹¹ haer scaer, God weet,
Ende reden also enwech gereet,
Ende doe si dandren enwech sagen¹² ryden,
Hielden¹³ si op hem sere tien tyden,
Ende begondense iagene saen, [staen,
30050 Ende alset die vijf koninge hebben ver-
Doe riepensi op haer liede¹⁴ daer nare,
Datsise hem niet lieten ontvaren;
Maer si waren wel gereden,
Ende ontreden hem so verre ter steden,
30055 Datsi quamen an enen molen naer,
Daer een groet water liep vorwaer,
Daer broekete ombewas¹⁵; des moesten¹⁶ si
Te sachter varen, ende daerby
- Verhaelden sy die vijf koninge daer
30060 Ende vijfhondert Sennen, wet vorwaer,
Ende braken¹⁷ haer speer op hem daer nu;
Entie koninck Ysores dorstac, secgic iu,
Des koninck Lottes ors, dat doet daer vel;
Maer die koninck Lot spranc op, also wel,
30065 Ombe hem te werene. Doe Gawyn sach,
Dat sijn vader te voet daer lach,
Was hy byna daer verwoet¹⁸;
Hy sloech sijn ors, met groter spoet,
Ende stac Monadine dor den lichame:
30070 »Nu vaer", zeidi, »ins Duvels name,
Want du hores¹⁹ tharer²⁰ geselschap groet";
Diegene viel²¹ van den orse doet.
Doe trac²² hi Caliburnuse, sijn swaert²³,
Ende bescedde sinen vader, ter vaert²⁴,
30075 Daer meer dan veertich Sennen over waren;
Hi sloech hem die arme af, twaren,
Ende hande ende been, ende sloech daer
So vreeslike slage, dat daernaer
Nieman tegen hem (en) dorste komen;
30080 Die sinen vader meende²⁵ hebben genomen,
Dien cloefde hi dat hovet ten tanden toe,
Ende gaf sinen vader dat ors alsoe;
Ende sine broeder²⁶ wrachten wonder
Onder den Sennen bysonder;
30085 Si quamen toten vader naer²⁷,
Ende doe si vergadert²⁸ waren²⁹ daer³⁰,
Wrachten si sulke noet onder hem nu,
Dat nieman en³¹ mochte vertellen iu.
Maerden Sennen quam soccoers doe³² groet,
30090 In allen syden, in groten³³ hoep;
Ende als dit die koninck Lot gesach,
Riep hi sine kinder, al dat hi mach,
En zeide: »tes³⁴ wel tijt, dat wy nu
Enwech varen, dat secgic iu,
30095 Ende en es gene wijsheit, dat wy beiden;
Want omb enen slach in der waerheden,
Dien wy hem mogen geven, sonder waen,
Sullen wyre³⁵ meer dan veertich ontfaen;
Maer laet ons varen henen³⁶ ter stede,
30100 Ende es, dat si ons volgen mede,
Wy sullen ons onderwylen keren dan.
Also wy des stede hebben, ende stry-
[den an".

¹unde de ²degene ³voren ⁴unde dese ⁵mocht gy
⁶gevoeren konden ⁷op den ⁸unde die ⁹irsten ¹⁰breken
¹¹segen ¹²hueden ¹³or lude ¹⁴Eng. *where ther was*
a passage at a forde full of cley ¹⁵mosten ¹⁶verwoet

¹⁷horest ¹⁸to er ¹⁹vel ²⁰treckede ²¹swaert, vart
²²wende ²³brodere ²⁴darnaer ²⁵vergadder ²⁶weren
²⁷neman ²⁸de hulpe so ²⁹groter ³⁰dat is ³¹er
³²hene.

- Doe daden¹si hem te wegewaert,
 Ende voeren² over dwater mettervaert.
- 30105 Ende doese die vier koninge enwech sagen³
 Waren⁴si des herde erre, twaren, [varen,
 Ende riepen: »dieve⁵ ende mordenaren,
 Aldus en zuldy⁶ ons niet ontvaren;
 Entie koninck Clarioen, hi sat nu
- 30110 Op dat paert Gringalet, daer ic af zeide iu
 Hiervor, dat so goet was vorwaer,
 Ende was vor dander⁷ gereden daer,
 Ene bogenscote verre, dat wet,
 Ende heer Gawyn sach an, dat Gringalet
- 30115 Daer⁸ vliegende quam als een vogel snel,
 Ende dat behagede hem so wel,
 Dat hi hemselven zeide ter vaert⁹,
 Hadde hi nu alsulken paert¹⁰,
 Hi en gavet¹¹ niet om die beste stede,
- 30120 Die die koninck Artur hadde mede;
 Ende doe begon hi sachte te rydene
 Entesgenen¹² al luttel tontbidene;
 Ende doe Gawyn sach, dat hi hem by was.
 Doe keerde¹³ hi hem ombe thant nadas,
- 30125 Entie¹⁴ koninck quam op hem alsoe,
 Ende stac sijn speer ontwe doe,
 Ende heer Gawyn sloechne weder saen
 Dor den helm ene wonde, sonder waen,
 Dat hi ter aerden¹⁵ in ommacht viel¹⁶ daer
- 30130 Ende heer Gawyn, die nam daernaer
 Dat (paert) Gringalet ende voerdet saen
 Ten briele¹⁷, dat daer by was gestaen.
 Ende sijn vader reet altoes vorwaert,
 Ende en dachte niet achterwaert,
- 30135 Ende sine drie¹⁸ kinder volgeden mede:
 Ende heer Gawyn bleef daer ter stede,
 Achter hem, sodat sine niet
 En konden gesien¹⁹; maer Gawyn nu siet
 Sine knechte, die daer brachten saen
- 30140 Haer tellende²⁰ paerde, daer hi af, sonder
 [waen,
 Sere verblide; doe beete hi ter stede
 Ende gaf hem sijn ors te leidene mede,
 Ende sat op dat (ors) Gringalet;
 Ende hi hiet se varen ongelet
- 30145 Na sinen vader, want hi woude beiden
 Ombe te wetene die waerhede²¹
- Waer die Sennen henen²² souden varen;
 Maer²³ dat was ombe niet, dat hi beide,
 [twaren,
 Want doe si vonden den koninck Clarioen²⁴
- 30150 In ommacht ligende, blevensi doen²⁵
 Ombe hem alle, ende meenden²⁶ daer,
 Dat hi doet hadde gewesen vorwaer;
 Si dreven so groten rouwe dordas,
 Dattet Heer Gawyn hoerde, daer hi was.
- 30155 Dus bleef Gawyn lange houdende²⁷ daer
 In den briel²⁸ om²⁹ te siene, ocht³⁰ daer-
 Hem ieman soude volgen nu; [naer
 Ende sijn vader reet henen, seggie iu,
 Tote daer hi in enen bosc soude³¹ ryden;
- 30160 Doe sach hi achterwaert tien³² tyden,
 Ende en sach heren Gawyne doe niet.
 Doe zeide hi: »wat es my gesciet?
 Ic hebbe nu al verloren mijn ere!"
 Die kinder zeiden: »wat es iu, here?"
- 30165 Doe zeide hi: »lieve³³ kinder, ic segget iu,
 Gawyn, iu broeder, gebreket my nu,
 By Gode, hi es doet, ende ic wil mede
 Alhier nu sterven oec ter stede,
 Ende en wil na hem leven niet".
- 30170 Doe zeide Agrawein, als hi dit siet:
 »Here, ocht God wil, hi en hevet gene noet,
 En verslaet iu niet, hi en es niet doet".
 Al die wile, dat hi hem meslaet³⁴ alsoe³⁵,
 Quamen³⁶ die vijf knechte geryden toe³⁷,
- 30175 Ende brachten heren³⁸ Gawyns ors daer;
 Ende else³⁹ die koninck sach vorwaer,
 Kande hi se wael. Doe sprac Garies
 Ende vragede, waer sijn broeder es:
 »Here, wy lietene in den briele⁴⁰ ter stede,
- 30180 Daer hielt⁴¹ hi opten besten orse mede,
 Dat in der werlt es, dat hi daer
 Enen koninge af wan, vorwaer;
 Hi ontbiet iu dat gy henen rijt,
 Hi sal iu te hant by wesen nu ter tijt".
- 30185 Als die koninck Lot hoerde tien tyden⁴²
 Dat hi levede, was hi des blyde;
 Ende heer Gawyn, die nu sach mede,
 Dat hem die Sennen niet volgeden ter stede,
 Volgede⁴³ sinen vader met gewoude⁴⁴
- 30190 Ombedat hi hem dat ors togen woude⁴⁵,

¹deden ²voren ³segen ⁴weren ⁵deve ⁶zolegy ⁷de
 andern ⁸dat ⁹vart, pert ¹⁰geve dat ¹¹unde desg.
¹²kierde ¹³unde de ¹⁴eerden ¹⁵vel ¹⁶brule ¹⁷dre
¹⁸geseen ¹⁹teldene ²⁰waerheden ²¹hene ²²mer ²³Cl-

riou ²⁴do ²⁵menden ²⁶holdene ²⁷bruel ²⁸om hen
²⁹off hem ³⁰solde ³¹ten ³²lieven ³³myslaet ³⁴also,
 do ³⁵quemen ³⁶hern ³⁷alse ³⁸helt ³⁹ten tyde
⁴⁰do v. he ⁴¹gewolde ⁴²wolde.

- Ende hi quam daer si dreven rouwe groet;
Daer sach hi enen Senne al bloet,
Die enen spiet hadde in der hant
Die groet was, sij iu bekant,
30195 Ende dat yser was lanc anderhalven voet
Ende scerp; als heer Gawyn dit verstoet
Reet hi derwaert, wat hi kan,
Ende nam den spiet daer den man
Met sulker cracht, dat hine mede
30200 Daer ter aerden tumelen dede,
Ende reetne doet oec daernaer,
Ende ontreet hem ondankes allen daer;
Maer also alsi¹ hem navolgenen doe²,
Sloech hire veertiene³ doet alsoe⁴.
30205 Dus reet hi enwech daer ter stede,
Entie⁵ Sennen volgeden hem mede;
Ende ember alsi¹ daer quamen te⁶ na,
Sloech hire enen doet, als ic versta,
Ochte⁷ twee. Aldus voer hi daer
30210 Met keerne⁸ ende ridene, wet vorwaer,
So lange dat hi gereden quam
An den bosc, daer hi sinen vader vernam,
Die daer met sinen kindren hout⁹
Ende sijne daer beide met gewout¹⁰.
30215 Doene die koninck Lot sach komen,
Gawyne, ende oec hevet vernomen,
Datten die Sennen jagen alsoe¹¹:
»Lieve¹² kinder, wathoudy¹³?» zeide hi doe¹⁴,
»Gy sult derwaert met sporen slaen,
30220 Ende uwen broeder in staden staen¹⁵.
Doe reet hi selve¹⁶ voren daer,
Ende sine kinder volgeden hem naer;
Doe ontmoete hem sijn sone echt¹⁷:
»Lieve kint¹⁸, zeidi, »gy hebbet onrecht,
30225 Dat gy my dus verwerket ende iu broeder
Wat Duvel lust iu nu ter stede [mede;
Onder dese Sennen te blivene allene?
Meendy¹⁹ se alle doden gemene?
Al sloechdy²⁰ telken slage enen doet,
30230 Nochtan en soudy haren²¹ hoep
In ener maent niet kunnen verslaen.
»Here²², zeide heer Gawijn doe saen,
»Ic hebbe gewonnen een ors ter stede,
Ic engeve dat niet, by myner Kerstenhede²³,
30235 Ombe den casteel te Glacedoen;
- Ende ombedat ic dat proeven woude doen,
So keerdic²⁴ weder onder hem, Here!
Nu varewy ende ic en begeve iu heden mere
Ombe negeen²⁵ dinc, dat my gevallen
30240 Als die koninck Lot dat sach, [mach²⁶.
Dat tijt was te vaerne²⁷ mede,
»Varewy²⁸, zeidi, »want nu ter stede
Es dat²⁹ tijt, want dat es nacht toe³⁰.
Daer namen si vier spere doe³¹.
30245 Den Sennen daer, sij iu bekant,
Ende reden also henen te hant.
Ende mettien³² datsi dus henen sceden,
Quamen³³ daer seven Sennen gereden,
Ende elc een speer ia der hant alsoe,
30250 Ende quamen op Garies gereden toe³⁴;
Entie³⁵ twe stakene in die syde,
Dander twe opten scilt tien³⁶ tyden,
Die derde³⁷ twe dor die manicle³⁸ met
Van den halsberge; die sevende, wet
30255 Stac sijn ors dor den lichame³⁹
Doet, sodat si beide tsamen
Ter aerden⁴⁰ vielen⁴¹. Dat sach daer
Die koninck Lot, ende meende naer⁴²,
Dat hi doet hadde gewesen:
30260 »Ach my!» zeidi, »nu sullen na desen
Dese vier broeder sceden nu;
Gawyn, dese scade komet van iu:
Haddy⁴³ met ons enwech gereden,
Sone waer⁴⁴ hi hier niet bleven ter steden⁴⁵.
30265 Die wile dat hi sprac aldaer,
So stont Garies op daernaer,
Want hi was die vromeste, sijt seker das,
Dan enech van den vieren was
Sonder Gawyn; doe hi op was thant,
30270 Nam hi sijn swaert in sine hant
Ende ginc hem weren, ende sloech daer
Van den sevenen enen daernaer
Dor die slinke side alsulc een gat,
Dat hi ter aerden doet viel⁴⁶ nadat;
30275 Ende hi sloech enen andren af den arm,
Dat hi metten scilde al warm
Ter aerden quam gevallen ter stede;
Ende heer Gawyn sloech daer enen mede,
Dat hi hem dat hove clovede doe
30280 Toten⁴⁷ tanden. Doe voer hi toe

¹als ze ²do, also ³vierteyne ⁴unde de ⁵quemen to
⁶off ⁷mit kiereene ⁸hielt, gewelt ⁹lieven ¹⁰holde gy
¹¹selven ¹²slecht ¹³mene gy, sloge gy ¹⁴solde gy eren
¹⁵kristenhede ¹⁶kierde ik ¹⁷en geen ¹⁸to varne ¹⁹dat

is ²⁰to, do ²¹myt den ²²quemen ²³do ²⁴ten ²⁵der-
den ²⁶Eng. *the sleeves* ²⁷lichamen ²⁸eerden ²⁹vellen
³⁰darnaer ³¹hadde gy ³²weer ³³vel ³⁴to den.

- Ende nam dat ors, ende dader¹ op sitten
Sinen broeder, ende wet vorwaer [daer
Dat die koninck Lot, ende sine ander broe-
[der met
Dander drie³ versloegen³, dat wet,
30285 Entie sevende vloer⁶, als hi dat sach;
Ende Garies volgede hem, al dat hi mach,
Ende verhaeldene an enen berge mede,
Ende stacken doet aldaer ter stede;
Doe keerde⁶ hi weder tainen vaderwaert.
30290 Als hi daer quam, redensi ter vaert
Enwech; wantet⁶ was den avende by.
Doe die Sennen sagen⁷, daty
Enwech reden, keerdensi haestlyc doen⁶.
Ende quamen gereden daer Clarioen⁶.
30295 Lach ende hadde doen⁶ binden sine wonden:
Doe vragedi hem tenselven stonden,
Ocht⁶ si die glotoene hadden gevaen,
Die hem sulken scade hadden gedaen;
Si zeiden neen si, niet ter stede;
30300 Des was die koninck rouwech mede.
Dus keerden¹⁰ si tharen gesellenwaert,
Entie koninck Lot voer enwech ter vaert,
Ende sine kinder met overmoet;
Haer wapene waren¹¹ al bebloet,
30305 Ende haer orse van bloede¹¹ nat,
Ende in haren scilden menech gat;
Diese also hadde ryden gesien,
Hem mochte wel al gruwen van dien.
Dus redensi tote achter dat boscelijn,
30310 Daer haer knapen metten rossiden sijn;
Doesi daer quamen redensi alsoe
In den bosc vorwaert doe,
Tote in die nacht, in langen doen,
Entie maen scen herde scoen;
30315 Si quamen¹² tenes forestiers¹² huse doe¹²
Die drie sone hadde toe¹²,
Ende een wijf hovesc ende vroet,
Ende dat huse sterc ende groet;
Ende daer ginc ene grachte ombe wijt,
30320 Al vol waters, oec wasset ter tijt
Wel geplankiert, ende met dornen mede
So dicke ombeset, dat daer ter stede
Nembermeer nieman¹³ hadde gemoet,
Dat daer een huse binnen stoet.
- 30325 Daer quam die koninck Lot ter poerten toe,
Ende cloppede so lange daervor doe¹⁷,
Dat der¹⁸ forestiers¹⁸ sone een quam naer¹⁸
Ombe te¹⁹ siene wie¹⁹ clopte daer¹⁹;
Ende hi vragede wie¹⁹ si waren,
30330 Ende si antwoerden hem daernare:
»Wy zijn ridder²¹ van desen lande,
Ende varen aldus nu te hande
Ombe ene boetscap te doene, God weet¹⁷.
Hi hietse wellekomen²² ende ontdade²²
[gereet
30335 Die poerte, ende lietse inkomen alsoe;
Doe beetensi neder, ende men nam doe
Haer paerde, ende dadese wel te gemake,
Want daer was genoech van alrehande
Si waren¹¹ geleit in die sael²³ saen, [sake;
30340 Daer si wel waren¹¹ ontfaen
Van den forestier²⁴ ende sinen wyve mede;
Si brachten warm water daer ter stede,
Daer men die heren mede ginc dwaen;
Doe brachte men elc enen mantel saen,
30345 Die men hem ombehinc doe si waren
Ontwapent, ende daernare
Ginc men eten, daer hem nadas
Herde vele gedient nu was.
Die forestier²⁴ hadde twe dochter scone,
30350 Die daer dienden wel te lone
Van den wine, ende haer broeder²⁷ mede
Dienden ter tafien, wel ter stede,
Vor den koninck Lot ende sine kinder,
Ende vor den waert²⁸ ende sijn wijf ginder,
30355 Die saten²⁹ ter taefien, syde an syde.
Men was daer over den etene blyde;
Ende na den etene zeide die waert²⁸:
»Gy heren, een dinc hebbic sere begaert³⁰,
Waer dat iu wille nu ter tijt,
30360 Te vragene waer gy vaert³¹ ende wie gy zijt;
Dat gy my woude³² berechten³² nu¹⁷.
Die koninck Lot zeide: »so biddic iu,
Dat gy my ierst secget daerby
Wies³³ dit foreest³³ ende dit lant sy¹⁷.
30365 »Sekerlyc, here!¹⁷ zeide hi te hant, [lant,
»Dat es koninck Clarioens van Nortomber-
Ende ic ben³⁴ sijn forestier³⁴ ende sijn man
Ende hoedet³⁵ van syner wegen dan,

¹dede daer ³dre ³versloegen ⁶vlo ⁶kierde ⁶want dat
⁷segen ⁶don, Clarioen ⁶off ¹⁰kierden ¹¹weren ¹¹blode
¹²do quemense ¹²vorsters ¹²do, to ¹³nieman ¹⁷to,
do ¹⁸des ¹⁸dar, darnaer ¹⁹we ²¹ritters ²²willekome

²³ondede ²⁴den sael ²⁴foreester ²⁷vorster ²⁷broder
²⁸weert ²⁹seten ²⁹weert, begert ³¹vart ³²wolden
³³berichten ³⁵wes ³⁵dese busch ³⁵bin ³⁵hoede dat.

- Entese¹ knape, die hier dienen nu,
 30370 Sijn myne sone; oec secgic iu:
 Dese twe ioncfrouwen mede, God weet,
 Sijn myne dochter". Doe zeide gereet
 Die koninck Lot: »heer waert, dat wet,
 Die koninck Clarioen en mochte niet bet
 30375 Dit ambacht bestadet hebben nu,
 Dan an iu kinder ende an iu,
 Want si scinen hovesc ende vroet".
 »Trouwen", zeide die waert, »si sijn goet,
 Dat sal hem vromen; oec hebben sy
 30380 Mage, es² datsi daer slachten³ by,
 Si mogen daerby tere⁴ komen;
 Oec sijnsi some, hebbic vernomen,
 In des koninck Arturs hof, in trouwen,
 Metter koninginnen, mijnre Vrouwen,
 30385 Onthouden⁵, ende sijn haer ridder⁶ mede;
 Ende men zeide my oec gereede,
 Dat heer Gawyn ware hovetman,
 Des koninck Lottes sone, nu voertan,
 Over al die nuwe⁷ ridder⁸ daer".
 30390 Doe vragede die koninck Lot naer⁹,
 Wie¹⁰ hem bestonde daer alsoe:
 »By Gode, here, ic secget iu", zeide hi doe,
 »Mijn wijf es suster, sijt seker des,
 Miranges van Porlegues,
 30395 Ende si es nichte Ecgerikes met,
 Ende Keyadjins, des clenen¹¹, dat wet,
 Ende Ywen van Lioneel es
 Mijns omes sone, sijt gewes¹²,
 Des borchgraven¹³ van Crenefoert¹⁴,
 30400 Ende ic selve hadde landes mede voert
 Genoech te veroerberne nu,
 Maer die Sennen, dat secgic iu
 Hebbent¹⁵ my verwoestet alsoe".
 Die koninck Lot vragede hem doe,
 30405 Hoe¹⁶ hi hiet¹⁷, ende hi zeide nadas:
 »Here, ic hete¹⁸ Mynoras [lant".
 Van den nuwen¹⁹ casteel van Nortomber-
 »Trouwen", zeide die koninck Lot tehant
 »Alle die gy genoemt hebbet nu,
 30410 Die kennic wael, dat secgic iu
 Dat goede ridder sijn; oec woudic mede,
 Dat die koninck Clarioen, hier ter stede,
 By my sate²⁰ als gy nu doet".
 Doe vragede die waert metter spoet,
 30415 Ocht hi niet hem bekant dan weer,
 »So begaer²¹ ic meer van uwen heer,
 Te wetene, dan ic eer dede,
 Wie gy sijt". Doe zeide ter stede
 Die koninck Lot: »ic salt iu secgen saen²²:
 30420 Ic ben die koninck Lot, sonder waen,
 Entese¹ vier sijn²³ myne sone nu".
 »Ach my, here!" zeide die waert, »ic secge
 Dat ic my scame utermaten seer, [iu,
 Dat ic iu niet en hebbe, heer,
 30425 Meer eret nochte meer gefesteert".
 Doe woude opstaen die weert,
 Die daer sat by sijnre syden doe;
 »Sit al stille", zeide die koninck daertoe,
 »Gy hebbet sovele gedaen ter stede,
 30430 Dat gy ons verwonnen hebbet daermede
 Ember²⁴meer, ende iu masniede met
 Sal des te²⁵ bet varen, dat wet".
 »Help, here", zeide hi, »wat soecdy²⁶ in
 [dit lant?"
 »Ic kome hier", zeide die koninck te hant,
 30435 »Sprekene tegen die baroene,
 Ombe te makene ene soene,
 Ende ombe overeen te dragene ter ure
 Metten stouten²⁷ koninck Arture,
 Datsi die Sennen uten lande slaen".
 30440 Doe vragede Minoras den koninge saen,
 Waer hi die barone sal vinden nu?
 »TAronsteel in Scotlant, secgic iu,
 Daer sal icse vergadren alle nadas".
 »By Gode²⁸", zeide doe Minoras,
 30445 »Ic salt mynen here wel²⁹ secgen open-
 Wistic te wat dage dat waer". [baer,
 Die koninck zeide also, dat hy
 In Sente³⁰ Bartholomeus dage daer sy;
 Doe³¹ gelovede hem daer Minoras,
 30450 Dat hi die boetscap sal doen nadas.
 Daerna sijnsi opgestaen,
 Ende men ginc doe ombe slapen saen,
 Want die gaste³² moede³³ waren
 Van vechten ende van ryden, twaren;
 30455 Si sliepen toten dage ter stede.
 Nu laticse licgen slapen mede,
 Ende sal iu van den koninck Pelles
 Ende van sinen broederen secgen nades.

¹unde dese ²is ³slachten ⁴to eren ⁵onthouden ⁶er
 ritter ⁷neuwe ⁸ritters ⁹darnaer ¹⁰we ¹¹cleynen
¹²gewis ¹³greven ¹⁴Crenefort ¹⁵dat ¹⁶wo ¹⁷hiete

¹⁸neuwen ¹⁹sete ²⁰beger ²¹dan ²²sint ²³omber ²⁴de
²⁵soke gy ²⁶stolten ²⁷goede ²⁸wal ²⁹sancte ³⁰dit
³¹geste ³²mode.

*Van des koninck Pelles sone. ende van den
koninck Otten ende van sinen kinderen.*

- Daventure zegget, dat die koninck Pelles
30460 Hadde enen sone, die niet ridder en es,
Die out was wel vijftien¹ iaer,
Die scone was vorwaer;
Ende als hem sijn vader vragede ter stede,
Welke tijt hy ridder² woude werden mede;
30465 Doe zeide hi: »als ene die beste die es
In der werlt ridder² maket, sijn gewes;
Ende oec willic hem dienen drie³ iaer
Eer hi my ridder² maket vorwaer,
Dat⁴ ic genoech van wapene kan".
30470 »So staet iu lange te beidene dan",
Zeide die vader. Hi sprac: »in⁵ weet,
Ic sal den ridder² wel proeven gereet
An mynen ome, an sinen wonden,
Die nieman en⁶ mach genesen ten stonden.
30475 Dan die beste ridder² een,
Desgelike en vint men negeen,
Daer sal icken leiden ombe dcs".
»Neen", zeide die koninck Pelles,
»Dat en verstondy⁷ niet een twint,
30480 Hy moet by der aventuren komen omtrint
Ende moet selve⁸ na den Grale vragen,
Eer hem des ieman sal gewagen,
Dat mijn dochter hoedet vorwaer,
Die noch maer⁹ en hevet seven iaer,
30485 Ende oec moet werden gewonnen een kint
Van den besten ridder, dien¹⁰ men vint;
Ende daer moeten¹¹ sy drie toe¹² sijn overal,
Daer men den helegen¹³ Grael winnen sal,
Ende sy moeten suver ende rene wesen".
30490 »Here", zeide dat kint na desen,
»Ic wil ryden te koninck Arturs hove;
Men secget my dat daer van den meesten
Ridder sijn¹⁴ van der werlt, dat wet, [love
Ende daer es oec mijn neve met,
30495 Heer Gawijn, des koninck Lottes sone, sec-
Die der bester ridder een es nu [gic iu,
Die in der werlt levet ter stede,
Tot hem willic varen ende dienen mede,
Opdat hi des gehenghet¹⁵: ende es hy
30500 Alsulc, als men secget my,
Van allen dogeden, sonder waen,
- So willic van hem wapene ontfaen".
»Lieve sone", zeide doe die koninck Pelles,
»Also menech¹⁶ wech also tot daer es,
30505 Sone mochte dat nieman¹⁷ nu lyden,
Want die Sennen, nu ten tyden,
In den wegen licgen overal;
Ende bander¹⁸ syde, als ic iu secgen sal,
Es so groot twedracht¹⁹, ter stede,
50510 Van den baronen van den lande mede
Enten²⁰ koninck Artur, dat ic nu
Nembermeer blide waer²¹, secgic iu,
Vor desmaels dat ic iu wiste gesont".
»Lieve vader", zeide die sone terstont,
30515 »Wy sijn alle in der aventuren,
Wy en mogen niet eer der doet verbueren
Vor die tijt, dat Onse Here nu
Ons gehouden²² hevet, secgic iu,
Ende oec en sal ic sterven niet
30520 Eer si komet". Ende also dit siet
Die vader, zeide hi: »lieve sone,
Ic sie²³ wel, gy wilt trecken na datgone
Daer gy nu anekomen sijn,
Ende dat es my lief nu ter tijt,
20525 Dat gy na hem trecket gereet,
Ende bander¹⁸ syden eest²⁴ my leet,
Dat gy derwaert wilt varen nu,
Want ic en mene nemberlevendich sien²⁵ iu
Nu secget my", zeide die vader daernare
20530 »Wie wildy dat met iu sal varen?"
»Here, ic en wil maer²⁶ enen knape mede,
Die my geselschap houde ter stede;
Maer gereet my wapene goet,
Ende een ors sterc ende groet".
30535 Doe zeide die koninck Pelles: »God weet,
Hier es tuwer behoef genoech bereet".
Des andren²⁷ dages en woude tkint²⁸
Langer beiden niet een twint,
Entie²⁹ vader gaf hem daer
30540 Goede³⁰ wapine ende een ors naer³¹,
Ende een tellende³² paert, dat hi reet,
Ende enen vrome knape, God weet;
Ende doe sy beide gereet waren
Namen³³ si orlof sonder maren,
30545 Ende reden also enwech van daer,
Lange tijt, datsi vorwaer
Nieman ontmoeten³⁴ die hem dade iet.

¹vijftien ²ritter ³dre ⁴sodoe ⁵en ⁶nieman ⁷ver-
stonde ⁸selven ⁹men ¹⁰den ¹¹moten ¹²dre to ¹³hil-
gen ¹⁴zin ¹⁵dat gewert ¹⁶manich ¹⁷nieman ¹⁸op

ander ¹⁹twidracht ²⁰unde den ²¹woer ²²gehouden
²³se ²⁴igt ²⁵seen ²⁶mer ²⁷andern ²⁸dat kint ²⁹unde
de ³⁰gerede ³¹darnaer ³²telden ³³nemen ³⁴ontnoten.

Dus redensi ende en lieten niet,
 Ende quamen¹ in dlant van Rodestoc mede
 30550 In ene valeye, daer si, ter stede,
 Vonden ene fonteine scoen ende diep,
 Die dor die valeye doe liep,
 Ende hi hiet die borne² van den Pyne.
 Daer lach Pinoras met Malaquyne;
 30555 Die koninge, ende waren daer gebeet,
 Ende voeren met vijf hondert Sennengereet,
 Ter statwaert van Clarence nu,
 Daer dertich koninge lagen, seegic iu,
 Entese³ voerden veertich somer metspisen
 30560 Welgeladen, na hoerre⁴ wysen;
 Ende si waren daer opten borne geseten
 Van den Pyne ende soudent⁵ eten,
 Ende lieten haer paerde daer weiden gaen,
 In der ouwe; want, sonder waen,
 30565 Dat was heet⁶, wantet⁷ was
 Omtrent myddach; ende thant nadas
 Datsi ten eten waren⁸ geseten daer,
 Quam dat kint, ende sijn knape naer⁹,
 Op hem gereden; doe wart hy vervaert
 30570 Ende heescede¹⁰ sine wapene, ende ter
 [vaert
 Wapendi hem, ende sat op sijn ors alsoe
 Ende hi hiet sinen knape doe,
 Dat hi vor (hem) soude ryden,
 Ende beval hem, datsi niet en biden¹¹
 30575 Sine bringense levende ochte doet ge-
 Doe ging hi na hem ryden saen, [vaen;
 Ende tkint hadde een scerp speer¹²,
 Maer hi en hadde genen schilt ter weer¹³
 Ende eer hi iet verleden was,
 30580 Hoerde hi sere roepen nadas
 Die Sennen, ende zeiden: »knapen¹⁴, gy
 Moet wederkeren¹⁵, ende oec daerby
 Ons geven iu ors ende iu wapene mede,
 Ende gy moet oec komen ter stede
 30585 Tmynen heren, die zijn geseten¹⁶
 Onder genen Pyne ende eten¹⁷.
 Dat kint hoerde se, maer het¹⁸ reet
 Altenen¹⁹ vorwaert gereet,
 Ende en antworde niet mettien²⁰;
 30590 Ende alsoe die Sennen dit versien²¹,
 Dat hi so sere ginc henen ryden

Volgeden si vaste na, tien²² tyden;
 Ende alsoe²³ die knape sach komen by,
 Keerde²⁴ hi hem ombe, ende tkint vry;
 30595 Ende een van den Sennen quam vor daer,
 Ende reet ten²⁵ kindewaert daernaer
 Met enen groten spere, sonder waen,
 Ende meende²⁶ tkint afsteken saen,
 Maer hi gemiste, ende tkint reet weder,
 30600 Ende stacken dor den lichame, dat hi neder
 Ter aerden van den orse viel doet.
 Dat kint trac wt sijn swaert goet,
 Ende reet weder synen walop gereet;
 Entie²⁷ Sennen, dient herde leet
 30605 Was, dat hy hem soude ontryden,
 Si volgeden hem vaste na, tien²⁸ tyden;
 Ende tkint voer henen haestelike,
 Ende bat Onsen Here vriendelike,
 Dat Hine hoeden moeste²⁹ van der doet,
 30610 Van vancnesse³⁰ ende van alre noet.
 Entiegene³¹ volgeden hem ember toe³²,
 Also sere als i ryden mochten doe³³,
 Ende verhaeldene ende staken³⁴ daer
 Haerre tiene³⁵ op hem daernaer;
 30615 Die some misten, ende some gerakeden sy,
 Ende som braken³⁶ si haer speer daerby,
 Maer hi stac daer enen onder die kele alsoe,
 Dat hi ter aerden doet viel doe,
 Ende daarna den andren, ende ter stede
 30620 Brac doe sijn speer mede;
 Doe trac hi sijn swaert ende ginc slaen,
 Ende versloech die tiene³⁷ alle saen,
 Want God help hem, sijn³⁸ seker das;
 Ende als i sach datter hem te vele was,
 30625 Sloech hi sijn ors vaste met sporen,
 Ende reet na sinen knape, die was voren;
 Noch volgeden si hem vaste mede,
 Ende verhaeldene in der valeyen ter stede,
 Daer hi sinen knape hadde verhaelt;
 30630 Ende si riepen: »vaste, nu betaelt!³⁹
 Ende als Pinoras ende Malaquijn sien
 Haer liede⁴⁰ niet wederkeren⁴¹ mettien,
 Sijn si opgeseten alle bede,
 Ende volgeden met horen lieden⁴² mede,
 30635 Ende vonden opten⁴³ wech daernaer
 Die dode⁴⁴ ligende harentaer⁴⁵;

¹quemen ²brunne ³unde dese ⁴orre ⁵solden ⁶hiet
⁷dat ⁸weren ⁹daernaer ¹⁰eyshede ¹¹bieden ¹²spere,
¹³wer ¹⁴knapen ¹⁵wederkieren ¹⁶ginder sijd ¹⁷et
¹⁸mer dat ¹⁹althenen ²⁰mytdien ²¹vorsien ²²to den

²³als ²⁴kierde ²⁵to den ²⁶mende ²⁷unde den ²⁸ten
²⁹moste ³⁰vencuisse ³¹unde degene ³²to, do ³³ste-
ken ³⁴tijne ³⁵breken ³⁶sijd ³⁷liede ³⁸wederkieren
³⁹luden ⁴⁰op den ⁴¹doden ⁴²hier unde dar.

- Doe vragedensi¹ wie² dat hadde gedaen?
 Si zeiden: »die knape, die hier nu saen
 Vorreet³»; »ende waer is hi?» zeidensi doe.
- 30640 Doe leidelise⁴ tor valeyen toe,
 Daer hi vacht tegen die Sennen nu⁵,
 Diene niet en⁶ konden gevaen, seegic iu.
 Doe riep Pinoras: »vaste, rijt an!
 Sal ons nu ontgaen een man,
- 30645 Die ons desen scade⁷ hevet gedaen?»
 Doe sloegen⁸ si met sporen saen;
 Nu moetene⁹ God helpen uter noet!
 Beringensine, hy es gevaen ochte¹⁰ doet,
 Maer Onse Here staet altoes by
- 30650 Sinen vrient, waer dat hi sy,
 Die ane Hem gelovet ter ure:
 Hier sende hem God scone aventure,
 Ende daerombe secht men, lude endestille,
 Wien dat God helpen wille,
- 30655 Hem en mach nieman scaden een twint;
 Want, rechte alse nu omtrint,
 Quam hem die koninck Lot te helpe¹¹ saen,
 Als ic iu hier sal doen verstaen,
 Die met Minoras, den forestier¹², lach,
- 30660 Als ic iu hier vor dade gewach.
 Des andren dages was die koninck opge-
 Ende sine vier kinder, sonder waen, [saen
 Ende wapenden hem, ende namen¹³ orlof
 An den waert ende an die waerdinne toe[doe
- 30665 Ende dankeden hem sere; ende Minoras
 Reet wtwaert¹⁴ mede een sticke¹⁵ nadas,
 Met sinen vier sonen mede gereit¹⁶,
 Daer hi doe¹⁷ was herde gemeit;
 Entie vijf sciltknechte reden vor doe,
- 30670 Ende haer orse leiden ende droegen toe
 (Haer) helme, scilde, ende speren,
 Die Minoras hadde gegeven den Heren.
 Doe hi een sticke¹⁸ hadde gereden daer,
 Dudene die koninck Lot keren¹⁹ naer,
- 30675 Ende beval hem, dat hi in negenen doene²⁰
 En liete, hi en sprake den koninck Cla-
 [rioene²¹,
 Ende zeide hem sine boetscap gereet.
 Minoras sprac: »ic en latet²² niet, God weet,
 Ic salse herde getrouwelyc²³ doen”
- 30680 Doe nam orlof die baroen
- Ende reet thueswert met sinen kindren²⁴
 [doe;
 Ende doe hi thues quam, sende hi toe²⁵
 Sine sone den koninck Clarioene,
 Ombe die boetscap daer te doene²⁶,
- 30685 Ende si daden die boetscap also daernaer,
 Dat die koninck gelovede te komen daer.
 Ende doe die koninck Lot gesceden was
 Van Minoras, reet hi nadas
 Dor den foreest so lange nu ,
- 30690 Dat primetijt was , seegic iu,
 Eer hi daer wtquam; doe quam hy
 Op een scone velt daerby,
 Dat tote Rodetock duerde²⁷ naer;
 Ende doe si vortquamen, gemoeten²⁸ si daer
- 30695 Lydonase, des kindes knape,
 Daer ic hier voer af hielt sprake,
 Die tegen die Sennen vacht ende street;
 Nu brachte dese tegen hem gereet
 Des kindes somer ende sijn rosside mede,
- 30700 Ende weende jamerliken ter stede,
 Ende zeide: »Marie, edele Vrouwe,
 Helpet ons nu wt²⁹ desen rouwe!”
 Dit riep hi herde dicke daer,
 Ende sloech sine hande te gader naer;
- 30705 Entie koninck Lot ende sine kinder mede
 Worden des gewaer ter stede,
 Ende hem ontfermede des sere doe;
 Ende Agrawein reet voert alsoe
 Toten knape ende vragedem daer,
- 30710 Waerombe hi makede alsulc³⁰ mesbaer?
 Hi zeide: »here, ic wene dus sere
 Ombe enen den scoensten ionchere,
 Die in der werlt levet, God weet,
 Dien³¹ nu die quade Sennen gereet
- 30715 In gener valeyen hebben bestaen, [saen
 Ende, God en helpe hem, si sullen hem³²
 Doet hebben!” — Doe vragede hi daernaer,
 Agrawein, werwaert hi opten wech waer?
 »Here, tArturs hovewaert, ter stede,
- 30720 Ombe heer Gawine te dienen mede”,
 Daer men hem vele dogeden af hevet
 [geseit,
 Ende also dat hi wil, in der waerheit,
 Dattene nieman³³ ridder en make nu
 Dan mijnheer Gawein, dat seegic iu.

¹vragede he ²we ³se ene ⁴nu ⁵nicht ⁶dessen
 scaden ⁷slogen ⁸mote ene ⁹gevangen off ¹⁰hulpe
¹¹vorster ¹²nemen ¹³utwert ¹⁴stucke ¹⁵gereet
¹⁶do ¹⁷kieren ¹⁸done, Clarioene ¹⁹secget ²⁰ge-

truwelyc ²¹kindern ²²to den ²³durde ²⁴gemo-
 ten ²⁵ut ²⁶zulke ²⁷den ²⁸zolen ene ²⁹op den
³⁰neman.

- 30725 Ende doe riep hi weder: »ach, arme Here!
Ic weet wel, ic en siene¹ nembermere!"
Doe vragedem Agrawein daernaer,
Wt² wat lande hi geboren waer³?
Hi zeide, Listonas, na datgone,
- 30730 Hi es des koninck Pelles some
Van Lystonois. Doe zeide Agrawein:
»Hoert, lieve broeder, heer Gawein,
Wat scoenre aventuren beidet na iu!"
»Ic hebbet wel verstaen", zeidi nu.
- 30735 Doe bondensi haer helme naer⁴
Ende saten⁵ op haer orse daer;
Doent Lidonas⁶ sach, vragede hy,
Wie⁷ sy waren. Doe zeiden sy,
Datsi van Arturs masnieden waren,
- 30740 Hi⁸ zeide, Lidonas, twaren:
»Sone willic niet vor ryden,
Ic⁹ en sal so lange eer ontbiden¹⁰,
Dat ic sal sien hoe¹¹ dat vergaet¹²".
»Sone doet", zeide die koninck Lot ge-
[raet¹³,
- 30745 »Maer vaert¹⁴ buten wegens houden saen
Thent¹⁵ gy siet, hoe¹⁶ dat sal vergaen".
Die knape zeide: »ic sal doen alsoe".
Ende bindien¹⁷ datsi spraken¹⁸, doe
Sagen¹⁹ »sijt²⁰ kint komen gevloen,
- 30750 Ende sijn swaert al bloet hebben doen
In sijne hant; ende hem volgeden naer
Wel twehondert Sennen, diene iagen daer.
Ende hi keerde²¹ onder tyden ombe alsoe
Ende dien²² hi dan gerakede doe,
- 30755 Dien²³ sloech hi, dat negene wapine²⁴
Helpen en mochten daer in scine;
Ende als hi een sticke²⁵ dan was gereden,
Bleef hi weder houdende²⁶ ter steden,
Ende sloech op hem. Dus leidise²⁷ tsamen
- 30760 Thent²⁸ si opten koninck Lot quamen;
Ende doent²⁹ dese vive komen sach
Al gewapent, riep hi, al dat hi mach:
»Doer³⁰ God, gy heren, helpet my,
Gy siet wel, dat des groet noet sy,
- 30765 Ende laet iu mijns ontfermen mede!"—
»Gyne hebbet gene noet", zaidensi terstede.
Doe sloegensi in, ende Agrawein
Sloecher daer enen so opten³¹ plein
- Dor den scilt ende dor halsberch mede,
30770 Dat hi doet viel³² daer ter stede;
Ende Garies stac enen dor den lichame,
Dat hi viel doet in des Duvels name;
Entie³³ koninck Lot zeide te Gaheries
Ende te Gawyne: »haest iu na des,
30775 Siet, waer beide iu broeder³⁴ sijn
In den strijt". Doe zeide tjonkerlijn:
»Here, wie zijdy³⁵, die helpet my,
Entese³⁶ heren, die iu staen by?"
»Ic bent, die koninck Lot", zeide hi ginder,
30780 Entese³⁷ vier sijn³⁸ myne kinder, [nu,
Ende siet daer dengenen, dien gy soeket
Ombe te dienen ende ridder te maken iu".
Des was die ionchere herde blyde,
Ende leide sine hande te gader tien tyde,
30785 Ende dankede Gode sere, tien³⁹ stonden,
Dat hy heren Gawine hadde vonden.
Doe vragede hi, hoe hijt⁴⁰ wiste, daernaer
»Dat ic Gawiue soecken vaer?"
»Ic weet wel", zeide hi, ende tier⁴¹ tijt
- 30790 Sloech hi vorwaert in den strijt,
Entie⁴² jonchere volgede hem naer,
Ende elc stac enen doet aldaer.
Doe die koninck Lot, ende sine kinder mede,
Haer spere tebroken hadden ter stede,
30795 Trocken⁴³ si haer swaert, ende streden daer
Alse ontbondene liebaerde⁴⁴. wet vorwaer;
Entie⁴⁵ ionchere volgede ember toe,
Ende mijnheer Gawyn hadde getogen doe
Caliburnuse, daer hi mede sloech voert,
30800 Ende makede onder die Sennen groet moert;
Ende Gaheries met Agraweine
Hadden geiaget twintich Seinen⁴⁶
So verre⁴⁷, datsi quamen nadas
Opten⁴⁸ koninck Pinoras,
- 30805 Die met hondert Sennen quam daer;
Ende doe hi vernam openbaer,
Datter maer⁴⁹ twe en was, doe reet hy
Op hem met sinen lieden⁵⁰, ende sy
Reden weder in hem alsoe,
30810 Ende sloegen⁵¹ doet twe Sennen doe.
Doen omberingeden tien⁵² Sennen daer
Agrawine, ende sloegen⁵³ naer
Alle op hem, dat sine mede

¹se ne ²ut ³weer ⁴darnaer ⁵seten ⁶do L. dit
⁷we ⁸hey ⁹ich ¹⁰ontbieden ¹¹wo ¹²vergeet, gereet
¹³mer vart ¹⁴went ¹⁵bianen den ¹⁶spreken, segen
¹⁷se dat ¹⁸kierde ¹⁹den ²⁰wapene ²¹stucke ²²hol-

dende ²³leide he se ²⁴do dit ²⁵dorch ²⁶slogen ²⁷op
den ²⁸vel ²⁹unde de ³⁰broeder ³¹sint gy ³²unde den
³³sint ³⁴ten ³⁵wo he dat ³⁶ter ³⁷treckeden ³⁸le-
barde ³⁹Seyne ⁴⁰vere ⁴¹men ⁴²laden ⁴³tijn.

- Ter aerden' brachten daer ter stede;
 30815 Ende Gaheries omberingeden daer
 Tien ander Sennen, wet vorwaer,
 Maer hi help Agraweine so seer,
 Daer nu te voet stont die heer,
 Die hem weerde metten swaerde doe,
 30820 Dat hem nieman en^a quam daertoe,
 Hi en sloechen, dat hi neder viel² daer.
 Doe quam mijnheer Gawyn naer^a,
 Ende sloech so vreeslike slage mede,
 Dat nieman^a so koene was ter stede
 30825 Dat hi siner slage dorste onthiden^a;
 Ende tkint, dat mede wilde stryden,
 Van hem sloech sulke^a slage, met⁷gerochte
 Dat elken mense^e helpen mochte.
 Doe geviel⁸ dat mijnheer Gawyn
 30830 Daer ontmoete⁹ Malaquyn,
 Die der bester ridder¹¹ een was mede.
 Die men wiste teneger stede;
 Ende hi hielt boven Agraweine saen
 Ende haddene gerne daer gevaen,
 30835 Ende heer Gawein sloechne opten¹² helm
 Ende clovedene toten tanden toe. [doe
 Als dat die jonchere sach ter stede,
 Gebenedyede hi den arm mede,
 Die sulken slach slaen konde;
 30840 Doe nam hi tors terselver stonde
 Ende gaf dat sinen broeder¹³ Agrawine
 Die daer op spranc, sonder pine,
 Ende reet met sinen broeder¹³ in den strijt:
 Ende Pinoras, des seker sijt,
 30845 Was nu in droefheden herde groet
 Ombe sinen broeder¹³, die was doet;
 Hi nam die giserme¹⁴ met beiden handen,
 Ende sloech den koninck Lot te hande¹⁴
 Op sinen helm, dat hine storten dede,
 30850 Daerna sloech hi Gaheries mede,
 Dat hi oec ter aerden lach;
 Doe dit mijnheer Gawyn sach,
 Was hi so erre ombe dese dinge,
 Dat hi verwoeden woude sonderlinge,
 30855 Ende reet op Pinoras ende sloechen daer
 Dor den seilt ende optie sconder¹⁵ vorwaer
 Dat hine doersloech toten gordele toe¹⁷,
 Ende hi viel¹⁸ doet, entie¹⁹ jonchere nam
- Dat ors ende brachtet Gaheries saen, [doe²⁰
 30860 Die daer op spranc, sonder waen;
 Ende doe²¹ nam hi dat ors nadas,
 Daer die koninck Lot afgesteken was,
 Ende gaf hem dat weder daernaer,
 Die daer scier op sat. Doe reden si daer
 30865 Onder die Sennen in den hoep,
 Ende quetseden ervaere, ende sloegen²² doet;
 Entie Sennen waren in sulken vresen
 Ombe haer heren die doet waren, vor desen,
 Datsi hem niet meer en weerden²³ daer,
 30870 Ende gingen alle vlien daernaer;
 Ende Wandalis, haer drossate, riep doe²⁴
 Waerombe datsi vlien alsoe?
 »Wreket beide iu heren an die glotoen!
 Hier en esser maer²⁵ sesse, in desen doen,
 30875 Enter²⁶ uwer es noch vierhondert ter uren;
 Fy²⁷, dat gyse vor iu laet geduren
 Aldus lange; des moechdy²⁸ iu
 Scamen!²⁹ — Aldus dadi³⁰ se keren³¹ nu;
 Maer heer Gawein ginc slaen in hem doe
 30880 So vreeslic³², dat hi daer alsoe
 Meer dan sevene in dat gemoet
 Doet sloech ende warp onder voet.
 Ende doe die Sennen dit gesagen,
 Dat mense dodet³³ ende so ginc iagen,
 30885 Vloensi in den bosc, dene hier dander daer,
 Daer ontbeide nieman den andren vorwaer,
 Si vermaledyeden durs mede,
 Dat sise ie gemoeten³⁴ ter stede,
 Want en waren negene liede dat.
 30890 Dat waren³⁵ »Duvele'', meenden³⁶ si bat,
 »Uter Hellen, die ons slaen nu,
 Wanten esser maer³⁷ sesse, seegic iu;
 Dit en gesciede niemanne³⁸ meer,
 Daerombe sijt Duvel, die ons slaen seer;
 30895 Si en mochten van menscen niet sijn
 Gewonnen nochte geboren, in scijn,
 Want negeen³⁹ aertace⁴⁰ mense en
 [mochtet doen⁴¹.
 Dit zeiden si onder hem, doesi vloen.
 Dus verdreefae heer Gawein daer,
 30900 Ende si ne fineerden oec niet vorwaer⁴²,
 Vor datsi in dat heer alle quamen
 Te Clarence, daer dat⁴³ lach te samen

¹aerden ²nieman ³vel ⁴darnaer ⁵ontbieden ⁶solke
⁷peet ⁸menschen ⁹gevel ¹⁰ontmote ¹¹ritter ¹²op den
¹³broeder ¹⁴gisarine ¹⁵handen ¹⁶op de scolder ¹⁷to,
do ¹⁸vel ¹⁹unde de ²⁰slogen ²¹werden ²²men ²³unde

der ²⁴phy ²⁵moge gy ²⁶dede he ²⁷kieren ²⁸vreslic
²⁹doet ³⁰g-moten ³¹weren ³²menden ³³men ³⁴ne-
manne ³⁵geen ³⁶erdesch ³⁷nicht dar ³⁸dat her.

- Den borchgrave ende haerre¹ suster saen
Al haer sticke², ende hoe mense hadde
[gevaen,
Ende hoe si van hem bescut waren³ saen.
Ombedit dade men hem een groet ere,
31270 Ende diende hem oec vele te⁴ mere.
Die borchgrave vragede daernaer
Den koninck Lotte, wie⁵ hi waer?
Doe zeide hi: »here, ic ben Lot, die koninck
Van Orcanien, in ware dinc
31275 Zijn dese⁶ myne vier kinder mede⁷”.
Doe spranc die borchgrave op, ter stede,
Ende dade ene grote feeste, seggie iu,
Ende vragedem, waer hi voere⁸ nu.
Hi zeide, hi voer ombe vrede ende soene
31280 Van koninck Arturs wegen an die baroene
So lange, dat die Sennen, twaren,
Uten lande verdreven waren.
Doen hi dit hoerde, was hi blyde
Ende dankedes⁹ Gode sere, tien tyden¹⁰;
31285 Doe vragedi waer hi ierst¹¹ soude varen:
»TAronsteel in Scotlant¹²”, zeide hi, »twaren,
Ende oec soudic iu gerne bidden mede,
Dat gy nu woude¹³ senden, ter stede,
Enen bode¹⁴ an den koninck, dien men
31290 Metten hondertriddren, dat higeret¹⁵ [heet¹⁶”
In Onser Vrouwen dage kome daer ic sy,
In September, tAronsteel te my,
Ende dat hi des niet en late, ter stede,
Want ic ende al die prinsen mede
31295 Sullen daer rijn¹⁷”. Doe zeide die borchgrave:
»In boetscap sal ic wel doen hier ave,
Want ic sal morgen senden daer¹⁸”.
Aldus spraken¹⁹ si onder hem naer,
So lange dat slapetijt was;
31300 Doe ginc men slapen scier nadas,
Ende sliepen daer toten morgen vroe;
Doent²⁰ dach was stondensi op doe
Ende namen²¹ oerlof an die waren²² daer,
Ende reden henen also naer.
31305 Ende doe hi van daer gesceden was,
Sende die borchgrave nadas
Enen knape²³, die dade²⁴ verstaen
Den koninck metten hondert riddren saen,
Datten die koninck Lot groete seer,
31310 Ende zeide hem voert no²⁵ min no²⁶ meer
- Als hem die boetscap was geladen.
Die koninck ontfinne wel met staden,
Ende zeide, hi soude gerne komen
Ombe koninck Lots wille²⁷, hebbic verno-
31315 Want hi haddene lief, sijt seker das; [men,
Entie koninck Lot, die gesceden was
Van den borchgrave²⁸ ende wechreet mede,
Ende alle syne vier kinder, ter stede,
So lange redensi sekerlike
31320 Datsi quamen bi Cambenike;
Daer hoerdensi een groet gekrijt
Ende groet geroep, tier²⁹ tijt,
Ende si sagen³⁰ sulc vier³¹ daernaer
Ochte tlant³² ombe al ontsteken waer,
31325 Ende en was geen wonder al riepensi soe³³,
[doe³⁴
Want tien³⁵ dusent Sennen hadden hem
Genomen al datsi hadden ter stede,
Ende tlant³⁶ verbernt³⁷ daertoe mede,
Ende hadden vele liede³⁸ gevaen;
31330 Die hertoge was oec, sonder waen,
Wtgetogen met drie³⁹ dusent man,
Ende hadde hem lange gestreden an;
Maer int inde⁴⁰ was hi sconfiert doe
Ende van den velde gejaget toe;
31335 Des hi so erre was, ter stede,
Dat hi verwoeden meende mede;
Ende doe die koninck Lot so na quam,
Dat hi die Sennen daer vernam,
Bant hi sinen helm, ende sine kinder mede,
31340 Ende reden tener bruggen ter stede,
Daer die hertoge al vliende street.
Dit was den koninck Lot herde leet,
Dat hine aldus tachter sach;
Des⁴¹ sloech hi in, al dat hi mach,
31345 Ende reet met crachte over die brugge daer
Met sinen kindren, wet vorwaer,
Maer sine lieten hem niet kennen nu;
Ende doese dhertoge sach, seggie iu,
Datsi optie⁴² Sennen oec strede,
31350 Ende hise niet en kende ter steden;
Doe hielt hi stille, ende zeide: »God, Here!
Waerombe en berady⁴³ my niet mere,
Want ic ben⁴⁴ gesconfiert, dat en sy
Dat Gy iu genade toget an my;
31355 Ende bandersyde al dat goet mede

¹erre ²stucke ³weren ⁴de ⁵we ⁶so zin desse ⁷vore
⁸dankede des ⁹ten tyde ¹⁰irst ¹¹wolden ¹²boden
¹³hiet ¹⁴spreken ¹⁵do dat ¹⁶nemen ¹⁷knepen ¹⁸dede

¹⁹noch ²⁰Lottes willen ²¹borchgreven ²²ter ²³segen
²⁴voer ²⁵off dat l. ²⁶do, to ²⁷tijn ²⁸ende dat l. ²⁹verbrant
³⁰lude ³¹dre ³²in dat ende ³³do ³⁴op de ³⁵berade gy ³⁶bin.

- Rechtevoert ten heremitenwaert ;
 31175 Ende heer Gawyn vragede naer
 Der ioncfrouwen . wanen¹ si waer?
 Si zeide, si waer suster der joncfrouwen
 Van Rodestock, by haerre trouwen,
 »Entese ridder² es mijn neve mede,
 31180 »Ende gistren³ avent quamewy bede
 Van enen foreeste, dat wy hebben nu
 Dat Taverges heet⁴, secgic iu,
 Ende souden te Rodestocwaert ryden,
 Entie nacht quam ons an, tien⁵ tyden,
 31185 Ende wy verdoelden daer, God weet,
 Ende quamen daer dese verrader gereet
 Waren⁶, ende souden gaen eten doe;
 Ende doe si ons sagen⁷, liepensi ons toe;
 Ende mijn neve en hadde negene wapenean
 31190 Ende daer men ons aldus op ran,
 Sloech hyre haerre⁸ enen doet;
 Daerombe dadensi hem pine groot
 Ende vingene⁹ ende ontledene mede,
 Ende geseldene te meneger stede;
 31195 Ende alsi my vercrachten wouden¹⁰,
 En liet hi hem so niet verbouden¹¹,
 Hine sloechse metten vuesten daer;
 Wat pinen si hem daden, wet vorwaer,
 Hi halp my so hi beste konde,
 31200 Doe namen¹² si sesse ter stonde
 Ende leidene ende sloegen alsoe
 Als gy wel saget¹³ beide toe.
 Nu biddic iu, here, dat gy secget my,
 Wie gy zijt ende wat gy sochtet hierby¹⁴?”
 31205 Heer Gawyn zeide: »joncfrouwe¹⁵”, nades,
 Wy zijn uten¹⁶ lande van Logres,
 Ende varen ombe enen orbaer nu,
 Die niet te secgen es, secgic iu”.
 Dus redensi so lange, datsi quamen
 31210 Tes¹⁷ heremiten hues, daersi tsaunen
 Haer gesellen vonden slapen noch doe;
 Doe beettensi daer neder alsoe,
 Ende daden¹⁸ den orsen den breidel af,
 Ende Elisier hem grases genoeg gaf,
 31215 Want des daer binnen genoeg was mede;
 Doe gingensi alle slapen ter stede,
 Ende lagen¹⁹ toten dage toe.
 Die koninck Lot, hi riep ierstwerf²⁰ doe
 Garies, dat hi opstonde naer;
- 31220 Doe sach die koninck liggen daer
 Ene joncfrouwe ende enen ridder mede
 Tuscen Gawine ende Elisier ter steda,
 Die vaste lagen²¹ ende sliepen nu²²;
 Des wonderdem sere, secgic iu;
 31225 Doe riep hi heren²³ Gawine saen:
 »Lieve sone²⁴”, zeidi, »gy sult opstaen,
 Dat es hoge opten²⁵ dach, secgic iu”.
 Entie ridder entie ioncfrouw sijn²⁶ nu
 Ontsprongen, ende stonden op aldaer,
 31230 Entie koninck Lot vragede naer,
 Wanen²⁷ datsi komen waren:
 »Here²⁸”, zaidensi, »wyne weten twaren,
 Maer si twe hebben ons bescuddet²⁹ mede,
 Ende brachten ons alhier ter stede,
 31235 Daer men ons woude³⁰ nemen tleven,
 Dien God dat hemelrike moete geven,
 Datsi ons so wel bystonden”.
 »Welc waren³¹ si³²”, vragedi ten stonden,
 Die iu bescudden?” Doe zeiden si saen:
 31240 »Here, dese twe, die hier staen”.
 Doe vragedi hem daer al te male,
 Van tale ende (van) weder tale,
 Hoe³³ die dinc³⁴ waren gesciet. [niet,
 Doe teldensi dat al, ende en lietens
 31245 Van den beginne, hoe³⁵ dat quam toe.
 Daerna satensi op alle doe³⁶,
 Ende reden te Rodestock te samen:
 Ende doesi daer quamen,
 Doe sagensi die stat te wonder ane,
 31250 Ombedatsi scone was van gedane;
 Doe leidese die ridder, die gevaen³⁷ was,
 Toten castelewaert alle nadas,
 Daer mense nu in hevet gelaten;
 Daer wordensi ontfaen wel utermaten,
 31255 Entie suster ruende der Vrouwen toe
 Ic en weet wat, ende daerna doe
 Dade hem die Vrouwe grote feeste daer;
 Entie borchgrave³⁸ quam oec daernaer,
 Ende hietse welcome³⁹, ende leidese saen
 31260 In ene kamer, daersi af hebben godaen
 Haer wapene, ende daerna mede
 Ginc men eten daer ter stede;
 Daer was hem herde wel gredient,
 Gelijk dat een doet sinen vrient⁴⁰;
 31265 Want die ioncfrouwe dade verstaen

¹wannen ²unde dese ridder ³gistren ⁴quamen ⁵hiet
⁶ten ⁷weren ⁸segen ⁹erre ¹⁰vengen ene ¹¹wolden,
 verbolden ¹²nemen ¹³zegen ¹⁴sochten hirby ¹⁵nt den

¹⁶to des ¹⁷deden ¹⁸legen ¹⁹irstwerff ²⁰do ²¹hern
²²op den ²³sint ²⁴bescud ²⁵wolde ²⁶wo ²⁷dinge
²⁸also ²⁹gevangen ³⁰borchgreve ³¹wilcome ³²vrent.

- Dat wy hebben, voerdensi met hem¹, ter
[stede
Ende dit was al onse rijkheit te hant,
Die ons was bleven in onse lant".
Doen hi dus Gode sine bede dede,
31360 Sach hi waer vijf ridder ter stede
In die Sennen vergadert waren;
Doe riep hi op sine liede² daernare
Datsi wederkeren³ omtrent,
Want God hevet hem soccoers⁴ gesent.
31365 Doense dhertoge vergadert hadde daer,
Voer hi hem thelpene naer⁵,
Daer die vijf ridder⁶ wrachten wonder,
Dat nieman⁷ van den Sennen bysonder
Ontbeiden en dorste⁸, so groet waren
31370 Haer⁹ slage, die si sloegen¹⁰, twaren,
Wantsi dodent al dat vor hem was;
Ende dhertoge quam an hem nadas
Met sinen lieden vergadert daer;
Doe wart die strijt groet ende swaer,
31375 Maer en hadden die ses gesellen gedaen
Dhertoge en hadde niet mogen staen,
Enter¹¹ Kerstene maer¹² driedusent was
Enter¹¹ Heidene tiendusent, sijt seker das;
Ende in den strijt, daer si dus waren,
31380 Quamen¹³ opten hertoge¹⁴ gevaren
Die koninck Dodales ende Orientes,
Ende Moydas ende Brandales;
Dese vier opten hertoge¹⁴ staken¹⁵
Tenemale, dat hoer spere¹⁶ braken¹⁷,
31385 Ende dene stac dat ors dor den bueck weder
Dat metten hertoge doet viel neder;
Daer wart¹⁸ die dranc so groet saen,
Dat dhertoge wart gevaen,
Ende voerdene enwech. Doe dit vernam
31390 Die koninck Lot, wart hi herde gram,
Ende sine kinder, ende reden derwaert;
Heer Gawyn warp sinen scilt ter vaert
Ter aerden, ende nam sijn swaert¹⁹
Caliburnuse, dat hi hadde waert²⁰,
31395 Met beiden handen, ende sloech Moydas
Toten tanden toe, sijt seker das,
Ende Brandales sloech hi mede
Den arm af, aldaer ter stede,
- Entiegene²¹ vloe doen in dat heer²²,
31400 Bytende ende morrende als een beer²³;
Ende Gaheries sloech Orientes
Dat hoves af, ende si daden nades
Sovele, dat dhertoge was daer
Bescut²⁴ van hemlieden naer.
31405 Ende heer Gawyn gaf Dodales enen slach,
Dat men hem lever ende longer sach,
Ende als die Sennen sagen²⁵ daernare,
Dat haer heren alle doet waren,
Vloensi, wat si mochten, daer,
31410 Entie Kerstene volgeden hem naer,
Ende sloegenre²⁶ sovele doet nu,
Dat wonder waer²⁷ te seegene iu.
Doe die strijt was al gedaen,
Quam die hertoge ten koninck Lot saen
31415 Ende bat hem vriendelic²⁸, dat hi naer
Hem zeide, wie²⁹ hi waer.
Doe zeide die koninck Lot: God,
»Mijns namen in loechende noit³⁰», weet
Ende gy zoudet³¹ my te rechte welkinnen
31420 Want in herde menegen sinnen
Hebbewy gehat quaet ende goet tsamen:
Coninck Lot heet³² men my by namen,
Entese³³ vier ridder, die hier staen,
Sijn mine kinder, sonder waen".
31425 Doe was dhertoge utermaten blyde
Ende hi helsedene vriendelic³⁴ tien ty-
Ende festeerdese utermaten seer, [den³⁵,
Ende dankede ende lovede Onsen Heer,
Dat hi hem sulc soccoers³⁶ hadde gesent,
31430 »Want en waerdy³⁷ niet komen omtrent
Met uwen kindren, ic waer³⁸ ter stede
Doet bleven, ende al mijn volc mede;
Want gy hebbet hier wonder gewracht
Met uwen kindren, die gy hier bracht".
31435 Dus voeren³⁹ si sprekende onder hem nadat
Tote Cambenic in die stat⁴⁰,
Daer si metten vingeren waren⁴¹ gewyset
Ende van den lieden⁴² sere gepryset,
Ende zeiden, datsi geweest hadden saen
31440 Gesconfiert, en haddensi gedaen.
Dus redensi onder hem te samen
Thent⁴³ si vor die⁴⁴ sale quamen,

¹ hebben vor em; doch zie 't Eng. *and on that other side these false untroove Saines lede away* ²lude ³kieren
⁴hulpe ⁵darnaer ⁶ritters ⁷neman ⁸dorsten ⁹er ¹⁰slo-
gen ¹¹unde der ¹²men ¹³quemen ¹⁴op den hertogen
¹⁵steken, breken ¹⁶spem ¹⁷waert ¹⁸sweert, weert
¹⁹unde degene ²⁰her, ber ²¹bescut ²²zegen ²³slogem

er ²⁴weer ²⁵vrendelyc ²⁶we ²⁷en lochgende; doch
zie 't Eng. *he anwerde that his name was never hidde
vor no man* ²⁸solden ²⁹hiet ³⁰unde dese ³¹ten tyde
³²hulpe ³³were gy ³⁴weer ³⁵voren ³⁶stad ³⁷waren
³⁸luden ³⁹want ⁴⁰dat.

- Daer beettensi, ende Elisier
Pijnde hem sere te dienen hier
- 31445 Heren Gawyne, want hi dade¹ ter stede
Sijn paert op, ende ontwapendene mede,
Enten koninck Lot, wet vorwaer.
Ende al die wyle, datsi stonden daer,
Quam Elisiers knape van Minoras,
- 31450 Den forestier², daer hi gesent was,
Ende zeide, dat hise groete seer
Ende hem allen dankede van der eer,
Die si hem hadden gedaen ter stede,
Ende sijn wijf ende sine kinder mede.
- 31455 Ende hierbinnen was dat eten gereet,
Ende men ginc daer eten, God weet.
Daer dade dhertoge den heren te gemake
Van eten, van drinken, van alre sake,
Daer hi hem mede mochte doen ere.
- 31460 Na den eten vragede dhere
Den koninck Lot, hoe³ sine kinder heten⁴:
»Heer hertoge⁵», zeidi, »ic doe iu dat weten;
Die outste, die hetet⁶ Gawein,
Ende dander, die hetet Agrawein,
- 31465 Die derde Gaheries, die vierde Garies;
Entese jongelinc, sijt seker des,
Es eens edelen koninges kint mede,
Ende komet dienen, nu ter steden,
Gawyne, mynen sone, ombedat hi leren
- 31470 Wil met hem wapene hanteren⁷.
»So helpe my God!» zeide dhertoge doe,
»Dit komet hem van hogen herte⁸ toe,
Van edeler aert⁹, ende moet hi noch leven.
Men sal hem noch prijs geven,
- 31475 Want hi es vroem ende koene¹⁰.
Doe vragede dhertoge, na desen doene¹¹,
Den koninck, hoe¹² dat komet, »dat gy nu
Dus hemelyc¹³ varet onder iu?»
Die koninck Lot zeide: »gy sultet¹⁴ weten:
- 31480 Gysiet wel, dat die Sennen hebben beseten
Al onse lande, wyde ende syde mede,
Ende doen ons grote pijnliche,de,
Ende verderven die Kerstenheit¹⁵, secgic iu,
Ende mochtewy enegen raet hebben nu,
- 31485 Dat wy se verdreven, dat waer¹⁶ ons goet,
Gy wetet wael¹⁷, ende sijt mede vroet,
Dat wy se niet en konnen verdryven mede,
Want wy hebbens ons twewerf pijnt gere,de,
- Ende en help ons niet een twint;
31490 Wat dunket iu best dat men begint?
Ic hebbe genomen van desen doene¹⁸
Een perlement van den koninck Clarioene¹⁹
Ende tegen den koninck metten C. ridders
In Onser Vrouwen dage, dat wet, [met,
31495 In Speltmaent²⁰, ende oec mede
So sullen²¹ komen dan ter stede
Alle dander²² prinsen ombe dat,
Tote Aronsteel in die stat,
Ende daer nemen enen raet, daer wy
31500 Die Sennen mogen verdriven by²³.
Doe zeide dhertoge: »by Gode, Here,
Ons en lettet negeen²⁴ dinc mere
Dan onse sonden, die wy hebben gedaen
An den koninck Artur, sonder waen;
31505 Want sint dat wy tegen hem orlogen,
Sijn²⁵ die Sennen int lant getogen,
Ende met minen wille, so sullewy²⁶
An den koninck Artur versoenen²⁷ daerby,
Ende doen dat wy sculdech sijn nu
31510 Hem te doene, want ic secget iu,
Sint dat hi gesacreert koninck es²⁸
Ende datten die biscop na des,
Entie paepscap, ende tgemene volc met,
Gekoren hebben, ende oec, dat wet,
31515 Dat die van Bonewic ende van Gaunes
Met hem sijn, sone hebben wy des
Engene macht, dat wy hem niet
Connen gescaden ocht²⁹ ontsetten iet³⁰.
»Hebby dit gepryset?» zeide die koninck
[Lot,
31520 »Ja, ic³¹, zeide hi, »also helpe my God!» —
»So salt te hant versoenet sijn³² zeide hy³³
»Tuscen hem ende iu, ende my,
Want ic en heles iu niet ter stede,
Ic ben versoent ende sijn vrient³⁴ mede,
31525 Als die hem vorwaert mesdoet van al,
Dat hi my dat mede doen sal³⁵.
»Hoe³⁶, zeide dhertoge, »sijdy³⁷ versoent
»Ja, ic³⁸, zeide hy, by Sente Jan³⁹ [dan?⁴⁰
»Ende hoe⁴¹ es dat daertoe komen?»
31530 Doe ginc hem die koninck Lot nomen
Ende zeide hem al die gescienesse⁴² daer,
Dat hem gesciet⁴³ was vorwaer, [waren,
Ende hoe⁴⁴ sine kinder van hem gesceden

¹de ²vorster ³wo ⁴hieten ⁵hiet ⁶herten ⁷art ⁸kone,
done ⁹heimelyc ¹⁰zolt ¹¹krstenheit ¹²weer ¹³wetet
wal ¹⁴Clarione ¹⁵spelemaent ¹⁶zolen ¹⁷andern ¹⁸geen

¹⁹so sint ²⁰solewy ²¹vorsonen ²²is ²³off ²⁴he ²⁵vrent
²⁶zin gy ²⁷Sunte Johan ²⁸wo ²⁹geschenisse ³⁰ge-
schiet.

- Ende haer moeder gevaen hadde daernare¹
 31535 Ende hoe hi daertoe bedwongen was
 Van Gawine, sinen² sone, sijt seker das,
 Dat hi wart koninck Arturs man;
 Ende aldus telde hijt³ al daeran.
 Doe spraken⁴ si voert sovele daer,
 31540 Dat dhertoge gelovede daernaer,
 Dat hi tAronsteel soude komen;
 Oec hebbensi an hem vernomen, [sal
 Dat die vrede vermyddes hem niet blyven
 Van den koninck Artur, groet ende smal.
 31545 Doe si lange gesproken hadden daer,
 Gingen die heren slapen naer,
 Ende sliepen toten dage toe.
 Doent⁵ dach was, stondensi op alsoe
 Ende gingen messe horen saen;
 31550 Ende doe die messe was gedaen,
 Zeide die koninck Lot an den hertoge mede:
 »Dat waer⁶ goet, dat wy senden ter stede
 An koninck Uriens ende an ko. Anguissant,
 An koninck Ventres⁷ ende an ko. Tra-
 [deliant,
 31555 Ende baden⁸ hem van onser wegen tsamen,
 Datsi in Onser Vrouwen dage quamen
 In September tAronsteel gereet,
 Ende dat wy daer sullen sijn, God weet;
 Ende datsi tegen ons komen, hoe⁹ dat
 [gaet¹⁰.
 31560 Dit dochte¹¹ den hertoge een goet raet,
 Ende men nam boden, die waren snel,
 Die die boetscap daden wel
 An al die heren, datsi daernaer
 Alle geloveden te komene daer.
 31565 Ende alle dese wile, dat die boden waren
 Die bodescap te doene, so es gevaren
 Die koninck Lot met sinen kindren nu
 Van Cambenic, dat seegic iu;
 Ende dhertoge voer met hem wtwaert
 31570 Den wech, sprekende metter vaert,
 Ende doe keerdi¹² weder ende ginc hem
 [bereiden
 Alse den koninck te volgene, sonder beiden.
 Entie koninck hielt sinen wech na des
 Rechte den wech te Norgales;
 31575 Daer lagensi ene nacht alsoe,
 Des andren¹³ dages stondensi op vroe,
 Ende reden so lange datsi quamen¹⁴ thant
 tAronsteel in Scotlant.
 Daer lagen¹⁵ si doe twe dage tsamen
 31580 Eer daer ienege prinsen quamen,
 Ende daden hem te gemake daer.
 Doe quamen¹⁶ die prinsen alle naer¹⁷,
 Ende gingen te rade daer, ter stede;
 Ende heer Gawein, die daer was mede,
 31485 Sprac dat woert aldaer ter stat¹⁸,
 Want des hem sijn vader; die koninck, bat:
 »Gy heren¹⁹, zeide hi, »wy sijn²⁰ hier gesent
 Van des koninck Arturs wegen omtrent,
 Daer wy mede sijn nu ter stede,
 31590 Die iu ontbiedet, ende biddet mede,
 Dat gy sine vrient²¹ sult sijn openbaer,
 Want hi gerne duwe waer²²,
 Ende dat gy hem vrede gevet nu
 Thent te²³ Kerstavende, des biddewy iu,
 31595 In der manieren, dat wy die Senen²⁴
 Mochten verdryven onder ons gemene²⁵
 Uten²⁶ lande; ende gawe²⁷ God ons sege,
 Dat wyse konden verdriven enwege,
 Conde men die soene²⁸ gemaken dan,
 31600 Dat gy daerna versoendet²⁹ dan.
 Des³⁰ es gegeven nu ten stonden
 Dat gewin, datsi van allen sonden
 Ende van mesdaet sullen sijn³¹
 Qnyte wesen, die daer ten stryde sijn³².
 31605 Alle die prinsen hebben wale
 Vernomen mijnsheren³³ Gawyns tale; [den,
 Doe vragedensi den koninck Lot sonder bei-
 Wat hi tesen³⁴ dingen zeide? [ere
 Die koninck Lot zeide: »het³⁵ en wart nie³⁶»
 31610 Meerre³⁷ doget ontboden van enen here;
 Wetet wel, dat ics niet en secge daerby
 Ombedat ic sijn geswoerne³⁸ man sy;
 Want also lange als gy hebbet nu,
 Tegen hem geweest, es dat mesvallen iu,
 31615 Entie Sennen en waren³⁹ oec niet
 In dat lant komen nembermere iet⁴⁰,
 Haddewy wael overeen gedragen;
 Ende oec hebbewy gehat dese plagen
 Ombe onse sonden, die wy hebben gedaen⁴¹.
 31620 »Hoe⁴², zeide die koninck Uriens saen,
 »Zijdy⁴³ Arturs man worden nu,
 So hebdy⁴⁴ ontrouweheit gedaen, seegic iu;
¹stad ²sin ³ovrent ⁴went to ⁵geve ⁶ut
 den ⁷geve ⁸sone, versonden ⁹dat ¹⁰zijn ¹¹hem ¹²to
 dezen ¹³one ¹⁴merre ¹⁵geswornen ¹⁶weren ¹⁷niet
¹⁸sin gy ¹⁹heb gy.

¹gevangen ²darnaren ³sine ⁴he dat ⁵spreken ⁶do
 dat ⁷weer ⁸neutres ⁹beden ¹⁰wo ¹¹duchte ¹²sodat
¹³kierde he ¹⁴andern ¹⁵quemen ¹⁶legen ¹⁷darnaer

- Wautgy haddet¹ met ons gesworen mede².
 Doe zeide die koninck Lot ter stede:
 31625 Ic ben niet³ ongetrouwe, hiermet,
 Want ic dades mijns ondankes, dat wet,
 Ende op dien dat icken iu node
 Meest gescadet meende⁴ hebben, by Gode,
 So dadic hem manscap na datgone,
 31630 Ende dat dade my al Gawyn, mijn sone⁵.
 Doe telde hi hem sine gesciense⁶ al,
 Die hem gesciede, groet ende smal.
 Doe die prinsen verstonden nadas,
 Hoe dat met hem gevaren was,
 31635 Zeidensi, dat hine mochte niet el⁷;
 Daer waren⁸, die wouden, dat hem gesciet
 Ware⁹, gelijc dat hem gesciet was; [wel¹⁰
 Doe spraken¹¹ si so lange nadas,
 Datsi te rade worden daer,
 31640 Datsi vrede gaven¹² daernaer;
 Ende Gawyn hevet haer trouwe ontfaen,
 Vasten vrede thoudene¹³, sonder waen.
 Doe zeide hi hem den dach daer sciene
 Te komene in den plein¹⁴ van Salesbiere;
 31645 Maer si zeiden hem, als die Sennen waren
 Gesconfiert, dat hem daernare
 Die koninck Artur tegen hem dade¹⁵ voert.
 Doen Heer Gawyn hoerde dese woert,
 Zeide hi hem allen openbare:
 31650 »Gy barone, nu horet hare,
 Als dat komet, dat gy hem arch wilt doen,
 Ic sal dan hebben sulc ware soen¹⁶,
 Dat hi des te rechte niet met allen
 Te doene sal hebben met iu allen;
 31655 Ende dat dreget¹⁷ hem sulc oec mede,
 Die noch blyde sal sijn, by myner waer-
 [hede,
 Dat hi sijn gemoede sal verkrygen mogen¹⁸.
 Som die prinsen hierombe lachende¹⁹ togen
 Van quaetheit meer dan van ander dinc²⁰;
 31660 Maer van den hondert riddren die koninck
 Niet en dregede²¹ daer ter stat,
 Hi zeide hi soude komen nadat
 TAlrehelegen messe²², dat daer komet
 Met al sijnre macht te Salesbiere; [sciene.
 31665 Daerna zeide elc prinse alsoe.
 Mettesen²³ namen si orlof doe
- Ende voeren²⁴ thoren landewaert,
 Ende gereiden hem vaste metter vaert
 Tegent²⁵ orloge dat komen sal.
 31670 Nu swige ic van desen heren al,
 Ende sal iu voert secgen ter ure
 Van den koninck Arture.
- Van den koninck Artur, ende van Merlyne;
 ende hoe hem die heren gereiden.*
- Daventuer secget hier ter stede,
 Dat Artur ende sijn wijf mede
 31675 Leiden een goet leven nadas,
 Sint dat van daer gesceden²⁶ was
 Die koninck Lot ende sine kinder mede,
 Die hem nu ontboden ter stede,
 Dat die vrede genomen waer²⁷;
 31680 Des was die koninck blyde daer²⁸.
 Ende doe die boetscap komen was²⁹,
 Des andren dages vro nadas³⁰,
 Doe die dach was opgegaen,
 Was Sagrimor opgestaen,
 31685 Ende Galescins ende Dodinas
 Van Garloth, sijn seker das;
 Entese³¹ wel gewapent waren
 Ende wouden in den bosce spelen varen,
 Ombe aventure te soekene daer.
 31690 Doesi in den foreest quamen daernaer,
 Hoerdensi die vogelyne singen,
 Datsi verblyden van dien³² dingen. [mede
 Ende bander³³ syden waren drie ridder
 Van der Tafelronden wtgereden ter stede,
 31695 Ende waren³⁴ met andren wapenen openbaer
 Gewapent, dan metten horen daer,
 Ombedatsi niet (en) wouden sijn bekend,
 Ende reden in den bosce om dat gent,
 Ocht³⁵ si der koninginnen ridder iet vin-
 [den soudens³⁶
- 31700 Ombedatsise gerne proeven wouden³⁷.
 Dene was Agradein³⁸, Lias broeder³⁹
 Des roden, van vader ende van moeder⁴⁰,
 Die sint den koninck Artur, vorwaer,
 Orlogede dicke ende menech⁴¹ iaer,
 31705 Alsoe in dit boec sal secgen hierna;
 Dander was Morian, alsic versta,

¹hadden ²bin nicht ³mende ⁴gevennisse ⁵niet, ge-
 schiet ⁶weren ⁷spreken ⁸geven ⁹to holden ¹⁰plaan
¹¹dede ¹²wartsoen ¹³drouwet ¹⁴lagede ¹⁵Eng. some
that lough and some frowned with the heede ¹⁶drou-

wede ¹⁷to alrehilgen misse ¹⁸mit desen ¹⁹voren ²⁰t. dat
²¹gescheiden ²²were, sere ²³w. k. daer, daernaer
²⁴unde dese ²⁵den ²⁶op ander ²⁷off ²⁸solden,
 wolden ²⁹Aggraden ³⁰broder, moder ³¹manich.

- Entie¹ derde was Signoras,
Die een herde goet ridder was.
Dese voeren in den foreest ter stede.
- 31710 Wantsi hadden dicke horen seggen mede.
Dat waer² dwout² van aventuren.
Doe quamensi gereden ter uren,
Daer vier wegesceden stonden doe,
Daer sciedensi hem nu alsoe,
- 31715 Ende elc es enen wech gereden.
Bindat¹ si sijn in desen steden,
Was Merlijn tote Blasise komen,
Diene wel ontfinc, hebbic vernomen,
Ende dade hem grote feeste daer:
- 31720 Doe zeide hi Blasise daernaer,
Dat vrede waer² nu ter ure
Van den prinsen enten¹ koninck Arture.
Ende datsi alle vergaderen soudent¹
Opten plein⁷ van Salesbiere met gewonde¹
- 31725 Tegen die Sennen. Doe vragedi daer,
Blasys, Merlyne daernaer
Ocht¹ si liede¹⁰ genoegch hebben nu?
»Neen si¹¹, sprac Merlijn, segcic iu,
»Maer dese¹¹ sullen hem thelpe¹² komen.
- 31730 Die van Carmelide, hebbic vernomen,
Entie¹ van kleine Bertanien¹³ met,
Entie¹ van Lambale, dat wet,
Dat des koninck Amans was,
Dat Gosegose hielt lange vordas;
- 31735 Ende als die koninck Artur wel¹⁴ sal varen:
So willic halen, sonder sparen,
Des koninck Bans liede gereet
Ende Bohortes liede, God weet,
Ende salse alle doen komen sciere
- 31740 In den plein⁷ van Salesbiere;
Ende oec sullen¹⁴ daer van meneger¹⁵ stede
Liede komen, ombe haer sonden mede,
Ende oec mede, ic wil gy dat wet,
Ombe¹⁷ der heleger kerken wet;
- 31745 Ende men sach nie¹⁶ so groten strijt
Alse daer sal sijn, des seker sijt,
Entie Kerstene en¹⁸ verdriven nembermeer
Die Sennen, die barone en sijn eer
Versoent tegen den koninck Artuer¹⁹.
- 31750 Doe zeide Blasys tot Merline tier uer²⁰:
»Lieve Merlyn, ic weet wel omtrint
- Van ener joncfrouwen, die gy mint.
Daer die prophecie op vallen sal,
Die gy my hier vorgesecht hebbet al;
- 31755 Daerby, lieve Merlijn, hoedet iu
Van der wolvinnen, die binden sal nu
Den lewe²¹, want ic outsiet²² herde sere²³.
Merlijn zeide doe: »By onsen Here.
Het²⁴ naket den tyden, dat moet gescien²⁵;
- 31760 Doe zeide hi tot Blasise mettien:
»Maket iu dese letter, so suldy²⁶ al
Weten, hoe men daermede sal
Mogen varen²⁷; ende hi makedese doe,
Entese²⁸ letteren²⁹ begonnen alsoe:
- 31765 »Dit sijn daventuren van den lande.
Die begonden, als ict³⁰ bekende,
By den wonderliken lewe al;
Entiegene³¹ die se scoren sal,
Moet sijn koninges kint ende koninginnen
- 31770 Ende moet hebben renechede, [mede,
Ende daertoe (sijn) die beste ridder met,
Die in der werlt es, dat wet³².
Ende dus dade³³ hi vele letteren³⁴ maken,
Ende sloechse an den cruce na der³⁵ saken
- 31775 Die an den wege stonden daer,
Daer daventure soude gescien naer;
Entie¹ letteren³⁶ en mochte nieman³⁷ af-
Dan diegene, dieselve baroen, [doen
Die daventure tinde³⁸ sal bringen;
- 31780 Ombe dit varen te³⁹ willegertien⁴⁰ dingen
Die ridder daventure te soeken⁴¹ met;
Aldus wert bedwongen die lewe, dat wet³².
»Hoe⁴², zeide Blasys, »en kan ic daer anders
Toe gedaan?⁴³ — »Neen gy, niet⁴⁴, [iet
- 31785 Zeide Merlijn doen, ende nadien
Vragede hi, ocht hijt⁴⁵ soude mogen sien?
»Ja gy⁴⁶, zeide hi, »ende dander wonder
[mede⁴⁷.
Doe nam Merlijn die brieve⁴⁸ ter stede,
Die Blasys hadde gescreven daer,
- 31790 Ende nam an hem orlof naer,
Ende sette die brieve⁴⁹ an die cruce met-
Derwaert daventure soude gescien. [tien⁵⁰
Danen voer hi in Bertanien¹³ clene
Tote Leoncen ende tote Phariene,
- 31795 Die hem grote feeste daden daer;

¹unde de ²weer ³de wolt ⁴binnen dat ⁵unde den
⁶solden ⁷plaen ⁸gewolden ⁹off ¹⁰lude ¹¹dese ¹²to
hulpe ¹³brit. ¹⁴wal ¹⁵solen ¹⁶maniger ¹⁷unde
ombe ¹⁸ne ¹⁹cristenen ²⁰Artur, ur ²¹lewen ²²dat

²³zole gy ²⁴unde dese ²⁵littere ²⁶dat ²⁷unde de-
gene ²⁸dede ²⁹den ³⁰nieman ³¹ten ende ³²weren de
³³ten ³⁴soken ³⁵neit ³⁶he dat ³⁷breve ³⁸mytdien.

- Ende si vrageden hem daernaer:
 »Jc ben komen», zeide hi, »ombe iu;
 Gy moet varen te Salesbiere nu
 Over die zee met also vele lieden¹,
- 41800 Als gy bede wt² moget gebieden;
 Daer suldy³ vinden menegerhande tale
 Van menegen lande, secgic iu wale⁴;
 Ende daer suldy³ over ene syde logieren
 Ende niet trecken, in negener⁵ manieren,
- 31805 Vor dat ic wedercome tot iu daer;
 Ende doet ember maken, vorwaer,
 In grote banier, wit ende mede
 Een roet cruce in mydden, ter stede,
 Sonder meer enege ander dinge;
- 31810 Ende alle die prinsen sonderlinge
 Sullen⁶ hebben dusdane baniere vorwaer;
 Ende dene en sal van den andren⁷ niet we-
 [ten daer,
 Datsise aldus sullen voeren te⁸ dien,
 Ende grote betekenesse sal daeraf gescien⁹].
- 31815 Ende Leonce ende Pharien zeiden doe,
 Datsi gerne souden doen alsoe;
 Ende doe vragede¹⁰ Leonce also houde,
 Wie¹¹ haer lant nu hoeden soude?
 Merlijn zeide doe: »Lambiges,
- 31820 Phariens neve, sijt seker des,
 Ende Banys, Graciaens neve, dat wet;
 Ende gy sult dat volc leiden met¹²,
 Ende Graciaen ende Anthiomes,
 Ende Phariens mede ende Dyones;
- 31825 Ende onthout¹³ alle diegene mede,
 Die gy om penninge¹⁴ vint ter stede¹⁵.
 Sy seiden, si souden¹⁶ wel doen, God weet;
 Doe nam Merlijn orlof gereet
 Ende voer te Nimianen mede,
- 31830 Die hem grote feeste dede;
 Entese¹⁷ joncfrouwe mynde hi so sere nu,
 Dat hi haer leerde, secgic iu,
 Al datsi woude; ende danen¹⁸ voer hi
 In dlant van Lambane, ic secget iu vry¹⁹;
- 31835 Dat was dat lant, dat die koninck Bohoert
 An den koninck Amant wan, ende voert
 Sine liede²⁰ dade werden koninck Arturs
 Te Carmelide voer hi dan²¹, [man.
 Ende dade sine boetscap hem²² allen daer
- 31840 Van des koninck Arturs wegen²³, vorwaer,
- Ende hem allen beval hi ter stede,
 Datsi ene witte banier brachten mede,
 Ende een roet cruce in midden al;
 Ende Merlijn beval doe Nabunal,
- 31845 Die drossate was van koninck Amans lant
 Dat Gosegosen was komen thant,²⁴
 Want hi koninck Amans sone was,
 Dat hi vergaderde sijn volc nadas,
 Ende hise leide te Salesbiere.
- 31850 Gosegosen bat hi des oec sciere;
 Hy zeide, dat hi dat gerne soude doen;
 Hi was een herde vroem baroen,
 Ende hi hadde oec sere gemynt vordas
 Jenovren, die Arturs wijf nu was,
- 31855 Ende haddese gerne te wyve gehat mede
 Hadde hi ridder gewesen, ende oec ter stede
 Was dat belet omdat sijn vader alsoe
 Orlogede iegen horen vader doe;
 Oec haddene die koninginne daeran
- 31860 Liever dan enegen andren man,
 Al die wile, datsi ioncfrouwe was;
 Ende dickewile hadde dene den andren vor-
 Boden onder (hem) daer mede gesent [das
 Alse dat dene den ander ment.
- 31865 Dese Gosegoes ende Nabunal mede,
 Sijn drossate, gereiden hem alle bede
 Met horen lieden herde sciere,
 Ende voeren in den plein van Salesbiere;
 Ende Leonce ende Pharien (mede),
- 31870 Die nu oec bereit sijn (ter stede),
 Ende Graciaen ende Anthiomes,
 Dese hadden veertichdusent man nades;
 Ende doen die tijt was, trocken²⁵ si ter stede,
 Ende voeren over die zee oec mede,
- 31875 Ende quamen²⁶ te Salesbiere gevaren,
 Daer die tien²⁷ Princen komen waren,
 Met al den volke datsi verkrigen konden.
 Ende Merlijn was bindien²⁸ stonden,
 Doe hi sine boetscap hadde gedaen,
- 31880 Toten koninck Artur gereden saen,
 Ende opten²⁹ selven dach, hebbic vereest,
 Dat die ses ridder voeren in den foreest
 Ombe aventure, als gy mochtet horen
 In den boec lesen hiervoren.
- 31885 Ende doe Merlijn vor den koninck quam
 Wart hem grote feeste gedaen, [gaen,

¹luden ²ut ³sole gy ⁴wal ⁵gener ⁶solen ⁷andern
⁸voren to ⁹zegede ¹⁰we ¹¹med ¹²ontholt ¹³pe-
 ninge ¹⁴zoldet ¹⁵unde desse ¹⁶van daer ¹⁷wy

¹⁸lude ¹⁹van dan ²⁰to em ²¹wegene ²²treckeden,
²³quemen ²⁴tijn ²⁵binnen den ²⁶op dun.

- Entie¹ koninck dade hem neven hem
[sitten doe.
Doe sprac Merlijn den koninck toe,
Dat hi sine liede² ontbode al,
31890 Die hi konde hebben, groet ende smal,
»Want gyne hebbet geen letten, sonder
[waen,
Ende weet, dat den orber wel wert³ gedaen,
Die koninck Lot, ende oec sijn broeder
[mede,
Van verren⁴ lande ende van meneger stede
31895 Hebben⁵ liede⁶ getrocken⁷ ombe kome-
[ne daer⁸.
Doe vragede die koninck Artur naer
Wat liede⁹ dat daer nu quamen?
Merlijn zeide: »daer komen tsamen
Tien¹⁰ prinsen met al hoerre¹¹ macht,
31900 Ende daer sullen komen met hoerre¹²
[cracht
Koninck Bans liede¹³, ende sijns broe-
[der¹⁴ mede¹⁵.
Doe vragedem die koninck Ban ter stede,
By wien¹⁶ dese dinge sijn gedaen?
Merlijn zeide: »by my, sonder waen,
31905 Ic hebbet Leoncen ende Phariene geheten,
Oec hebbensi veertichduzent man op ge-
des waren die twe koninge blyde. [seten¹⁷.
Oec zeide hi ten koninge Artur tien tyden¹⁸
Dat daer soude komen Nabunal also wale
31910 Uten koninckrike van Lambale,
Daer die koninck Amant here af was,
Dien die koninck Bohoert doet sloech
[vordas.
Ende Gosegoes, sijn sone, komet medenades,
Die noch niet ridder en es¹⁹;
31915 Ende iu komet die macht van Carmelide
Die Cleodalis nu brenget ten tyden²⁰;
Entie¹ koninck Leodegan en komet niet,
Maer die ridderscap komet; — nu besiet,
Dat gy my wel loent dese dinc!²¹ —
31920 »Merlijn²², zeide doe die koninck,
»Ik en weet wat lone hier geven iu;
Maer ic wil, dat gy vorwaert nu
Al heer sijt over mijn lant;
Want overmiddes iu, lye ic wel te hant,
31925 Dat ic here ben worden gerede²³.
- »Here²⁴, zeide doe Merlijn ter stede,
»Waerna sacchdy²⁵, doe ic hier in quam
»Merlijn²⁶, zeide hy, »dat segic iu: [nu²⁷?
Ic sach na drien²⁸ riddren, die hier leden
31930 Ende in genen wout vor ons reden;
Wety²⁹ iet, wie³⁰ si sijn ter stonden?³¹
»Dat sijn drie ridder van der Tafelronden³²,
Zeide Merlijn, »entie om grote doerheden
Nu ten woude sijn gereden;
31935 Ic segget iu oec, dat si nie so wale
Soccoers³³ hadden te doene tenen male
Alsi sullen, eer si wederkomen³⁴.
Doe die koninck dit hevet vernomen.
Vragedi Merline, wie si waren?
31940 Ende Merlijn zeide doe: »here, twaren,
Dene es Aggravadein³⁵, sijt seker das,
Dander Moriaval ende Signoras,
Ende si sullen³⁶ in den woude³⁷ vinden nu
Der koninginnen ridder drie³⁸, segic iu,
31945 Diese op sullen³⁹ lopen daer.
Nu sendet hem haestelic ieman naer,
Die se scede⁴⁰ eer si doet bliven,
Want dene soude den andren ontliven⁴¹,
»Help!⁴² zeide die koninck, »wie⁴³ mach
[daer ryden?⁴⁴
31950 Die koninginne⁴⁵ zeide doe ten tyden
»Heer⁴⁶, Ywen ende Keye⁴⁷ ende Griefet⁴⁸.
Merlijn zeide: »gy ne moget niet bet
Doen dan die koninginne secht⁴⁹ ter
[stede⁵⁰.
Men riepse ende dade⁵¹ se wapenen mede,
31955 Ende Merlijn wijsde hem, waer dat sy
Ryden souden; voert zeide hy:
»Gy sult varen ten iersten⁵² cruce toe
In den foreest, ende daerby alsoe
Suldy⁵³ vinden ses ridder vechtende mede
31960 Entie¹ suldy⁵⁴ sceden ter stede⁵⁵.
Doe haestensi hem, ende reden daernaer
Ten crucewaert; maer wet vorwaer
Sine komen daer nember so saen,
Men en sal daer menegen slach eer slaen.
31965 Ende alle die wyle datsi dus reden,
So sal ic iu seggen voert, ter steden,
Van der koninginnen riddren, die nu qua-
In den foreest, daer si vernamen⁵⁶ [men⁵⁷
Enen sconen plein⁵⁸; daer beeten sy

¹unde de ²lude ³wel ⁴veren ⁵sint ⁶getrecket ⁷tijn
⁸ore ⁹broder ¹⁰wen ¹¹ten tyden ¹²is ¹³tyde ¹⁴zege
gy ¹⁵dren ¹⁶weta ¹⁷gy ¹⁸we ¹⁹hulpe ²⁰Agrenade
²¹zolen ²²busche ²³ritter dre ²⁴scheden ²⁵we ²⁶ko-
ninck ²⁷her ²⁸keyen ²⁹zeget ³⁰dede ³¹irsten ³²sole
gy ³³quemen, vernemen ³⁴plaen.

- 31970 Ombe hem daer iet te rastene¹ by.
Doe zeide Galescins: »gave³ God mede,
Dat heer Gawyn ende sine broeder ter stede,
Hier waren², so soudewy varen sien
Die Sennen¹¹. Dodinas zeide mettien,
31975 Daer te vaerne en waer niet goet,
Want daer menech pas tuscen stoet,
Dat herde quaet te wanderne waer⁴.
Bindien⁶ datsi spraken daer.
Quamen⁸ die ridder van der Tafelronden
31980 Ende ontlicsenden⁷ van wapenen tien ston-
Ombdat mense niet kennen soude; [den,
Ende Sagrimor vragede also houde
Sinen gesellen, ochtsise kenden iet,
Ende si antworten, neen si, niet.
31985 Doe zeide thant Aggravadein⁹:
»Ic sie drie⁵ ridder op genen plein,
Daer my leet af waer⁴ nu,
Behieldensi haer orse, secgic iu¹⁰.
Doe zeide Moriaval tier ueren
31990 Hi zonder een met hem vueren;
Enter koninginnen ridder saten¹⁰ op daer
Ende setten¹¹ haer helme op¹² daernaer,
Ende reden enwech, want sine wouden¹³
Negeen quaet doet nieman¹⁴ iet, [niet
31995 Hine begondes an hem ierstwerf dan;
Entie van der Tafelronden riepen hem an:
»Aldus en suldy¹⁵ ons niet onttyden,
Gy moet ember joesteren nu ten tyden,
Ocht¹⁶ gy moet iu perde ons geven,
32000 Dus moechdy keren, behouden iu leven¹⁷.
»Hoe¹⁸, zeide Sagrimor, »sijdy¹⁷ rovers dan.
Dat gy ons aldus spreket an?
Ic wane¹⁹ nochtan, dat gy des niet vele
Te²⁰ beter sout²¹ hebben, dat gy in desen
[spele
32005 Op ons sult winnen¹⁸. »So hoet iu mede,
Want wy ontsecgen iu hier²² vrede¹⁸.
Dit zeiden die ridder van der Tafelronden:
Doe reet dene opten²³ andren tien²³ ston-
Ende braken²⁴ haer glaviën mede; [den,
32010 Doe worden daer neder gesteken ter stede
Die ridder alle drie van der Tafelronden;
Enter koninginnen ridder beeten tien ston-
Ende gingen vechten op hem te voet; [den,
- Dus stredensi op hem met groten overmoet
32015 Van primetijt toter²⁵ nonen toe;
Enter koninginnen ridder wonnen doe
Dat velt opten andren²⁶ daernaer;
Ende en waer²⁷ niet gekomen daer
Heer Ywen, endes sine gesellen, tien²⁸ stonden,
32020 Die ridder van der Tafelronden
Waren²⁹ daer doet bleven ter stede.
Heer Ywen ende Keye ende Griflet mede
Sagen³⁰ die van der Tafelronden nu
So sere tonder³¹, secgic iu,
32025 Datsi niet en konde geduren.
Doe riep mijnheer Ywen tier uren:
»Des es genoeg, ic kome hanc³²
Ombe borge te werden¹¹. Doesach daer-
Sagrimor ende kende Ywene saen; [narc³³
32030 Doe zeide hi: »here, sonder waen,
Ic soude meer dor iu laten, God weet!¹¹
Doe beete mijnheer Ywen gereet
Ende scietse³⁴ daer, ende scout³⁵ se seer,
Ende zeide: gy doet iu selven groet onneer,
32035 Dat gy dese dinc³⁶ nu doet¹¹.
»Hoe¹⁸, zeide Sagrimor, »dochte iu goet,
Dat wy hem onse orse laten nemen?
Dat ne moete³⁷ God nember getemen,
Dat wy ons sullen³⁸ laten roven,
32040 Daer wy dat ember keren³⁹ mogen, [komen
Ende hoe soudewy⁴⁰ vor ieman dorren⁴¹
Ocht¹⁶ men ons onse orse hadde genomen?
Oec⁴² soude⁴³ hi oevele dorren verweren
Sijns gesellen, diene soude sceren,
32045 Die sijns selves niet weren en dorste!¹¹
Doe zeide Heer Ywen sonder vorste:
»By Gode, here, sine dadent in gere fel-
[hede¹¹.
»Wie sijn si dan?¹¹ zeide Galescins mede;
»Dat sijn die ridder van der Tafelronden¹¹,
32050 Doe nande hi sealle drie tien stonden.
»By Gode¹⁸, zeide Griflet, »so dadensi quaet
Ende onhoveseheit ende overdaet;
Want si ons wel kenden openbaer,
Ende wy hem niet, wetet vorwaer,
32055 Wantsi ontlicsent⁴⁴ waren⁴⁵ nu¹¹.
»Laet varen dese tale. biddic iu¹¹,
Zeide heer Ywen, »ende sit op ter vaert,

¹icht to restene ²geve ³weren ⁴weer ⁵binnenden
⁶quemen ⁷litseden; Eng. *disgised of their armes* ⁸Ag-
gradein ⁹se dre ¹⁰seten op er ors ¹¹satten ¹²op
dat hovet ¹³wolden ¹⁴nieman ¹⁵zole gy ¹⁶off ¹⁷syn
gy ¹⁸wene ¹⁹de ²⁰solt ²¹hyr ²²op den ²³ten ²⁴bre-

ken ²⁵to den ²⁶op den andern ²⁷weer ²⁸weren
²⁹segen ³⁰to under ³¹her ³²darnaer ³³sciedese
³⁴scolt ³⁵dinge ³⁶note ³⁷solen ³⁸scieren ³⁹wo solde-
wy ⁴⁰doren ⁴¹ok ⁴²ontlicset.

- Ende laet ons varen te hovewaert".
 Doe saten^a si alle op tien^a stonden,
 32060 Entie^a ridder van der Tafelronden
 Waren^a serech, ende daertoe mede
 Waren^a si sere gequetset ter stede;
 Ende onderwegen verspracse daer
 Mijnheer Ywen, ende zeide daernaer:
 32065 »Dat was ene fine gechede,
 Datsi hadden begonnen ter stede"!
 »Laet varen", zeide Keye tien^a stonden,
 »Eenanderwerf sullen die van der Tafelron-
 Varen wreken them gereet". [den
 32070 Doe loechen^a si alle, God weet.
 Dus voeren^a si te Logres in die stat
 Entie^a gewonde ridder voeren^a nadat
 In haer herberge ende ontwapenden hem
 Ende daden hem te gemake naer, [daer,
 32075 Wantsi hadden des wel te doene nu;
 Ende dander voeren^a te hove, seegic iu,
 Daer si den koninck entie koninginne
 [vonden
 Ende Merlijn, staende noch tien stonden,
 Enten^a koninck Ban, die ombe die saken
 32080 Vor den veinstreⁿ stonden ende spraken
 Tegen Merlyne, ende van menegen dingen;
 Entie ses ridder, die gingen
 Hem ontwapenen daernaer;
 Ende doesi ontwapent waren daer,
 32085 Quam^a heer Ywein vor den koninck
 Ende vor die koninginne, na die dinc,
 Entie koninginne vragede hem, twaren,
 Hoe^o in den bosce nu waer¹¹ gevaren?
 »Vrouwe", zeide hi, »ic salt seggen iu";
 32090 Doe telde hi dat, vorden drien¹¹ koningen nu
 Ende vor Merlyne, hoe hi daer vant
 Drie¹¹ tegen drie¹¹ vechtende thant¹¹.
 Ende¹¹ zeide hoese Keye bescermde daer.
 Doe loechensi alle sere daernaer; —
 32095 Want die koninck Artur was erre des^a.
 »Wety¹¹ waerombe dese onminne es?"
 Zeide Merlijn toten koninge doe;
 »Neen ic", zeide hi. »Ic seget iu alsoe,
 Waerombe datsi komen es nu:
 32100 Dat es van nyde, seegic iu,
 Ombdat denen beter willen¹¹ sijn mede
- Dan dander; om dese nydichede
 Proeven¹¹ si hem, wet vorwaer".
 Doe vragedensi onder hem daernaer,
 32105 Welc die beste waer ter stede
 Van al der koninginnen riddren¹¹ mede.
 Die koninginne zeide, dat sijn al haer rid-
 [der ter stonden,
 Want die ridder van der Tafelronden
 Brachtesi met haer in dat lant.
 32110 Doe zeide die koninck Ban te hant:
 »Die beste ridder dat es Gawijn,
 Hi es goet te kennen sijn".
 Doe zeidensi alle dat waer¹¹ waer.
 Die koninck Artur zeide daernaer,
 32115 Tierst¹¹ dat Gawyn quame¹¹ in dat lant
 Hi zoudene geselle maken thant
 Metten heren van der Tafelronden.
 Merlijn zeide: »gy sult beiden ten stonden
 Dat die Sennen verdreven sullen¹¹ wesen".
 32120 Doe lieten si hare tale van desen
 Ende gingen eten, ende na slapen;
 Entes andren dages sende knapen
 Die koninck Artur al sijn lant duer¹¹
 Ende dade gebieden terselver uer¹¹,
 32125 Al diegene die wapene mochten dragen
 Datsi thant na dien dagen
 Quamen¹¹ in den plein van Salesbiere;
 Dus daden die boden die boetscap sciere
 In al dat lant, wyde ende syde.
 32130 Ende binnen desen selven tyden¹¹,
 Leide Merlijn die drie koninge
 Toten drien riddren¹¹ die daer niewelin-
 Gewondet lagen in der stat, [ge¹¹
 Ende doesi daer quamen nadat,
 32135 Scout¹¹ die koninck Artur sere, seegic iu,
 Ombe haer doerheit, die si daden nu.
 Si zeiden, sine kondens hem onthouden¹¹
 Ende hoe dat toequam dit verdriet; [niet,
 Entie wyle, datsi dat deden,
 32140 En kondensy hem niet gehoeden ter steden.
 Doe sende die koninck ombe sine meester¹¹
 Die zeiden doe, datsise daernaer [daer,
 Binnen achte dagen sullen¹¹ genesen;
 Doe beval hise te Gode na desen
 32145 Ende hiet, datsi hem volgeden tien^a tyden,

¹seten ²ten ³unde de, den ⁴weren ⁵lachgeden
⁶voren ⁷gewonden ⁸venstre ⁹so quam ¹⁰wo ¹¹weer
¹²dren, drs ¹³daer te hant ¹⁴do segede he ¹⁵in 't
 Eng. uitvoeriger: (thei) lowen therat faste enough, but
 some thei left the wordes, for thei saugh the king pen-

sif and dolent ¹⁶wete gy ¹⁷wilt ¹⁸proven ¹⁹ritters
²⁰to irst ²¹queme ²²zolen ²³dur, ur ²⁴quemen
²⁵tyde ²⁶dren ritters ²⁷neuwinge ²⁸scholt ²⁹onthol-
 den ³⁰mesters.

- Ten iersten datsi mochten ryden.
 Dus sciet¹ die koninck van hem, ende quam
 In die² sale, daer hi vernam
 Vele ridder, die gerne hadden nu
 32150 Enen tornoy gemaket, seegic iu,
 Ombdat heer Gawyn daer niet en was;
 Si hadden gerne gewroken, sijt seker das,
 Haer gesellen, die gequetset waren.
 Doe zeide die koninginne daernare³,
 32155 Dat nembermeer en sal gescien⁴
 Datsi ondertuscen sullen⁵ nadien
 Tornieren⁶ dene tegen den andren nu;
 »By der trouwen⁷, die ic ben⁸ sculdech iu,
 Ende mynen⁹ here den koninck mede¹⁰»,
 32160 Zeiden die ridder doe¹¹ ter stede,
 So woudensi dat nu laten voertan,
 Sint dat haer leet waer dan.
 Daerna geboet die koninck, sonder waen,
 Hem allen, datsi hem bereiden saen,
 22165 Want hi wil varen sciene
 Ten pleinewaert¹² van Salesbiere.
 Doe bereidensi hem alle metter vaert.
 Entes andren dages trocken¹³ si derwaert¹⁴,
 Entie koninck Artur entie koninginne met,
 32170 Entie koninck Ban ende sijn broeder, dat
 Entie ridder van der Tafelronden, [wet.
 Ende al dander¹⁵ ridder ter stonden
 Volgeden hem, ende reden te samen,
 So lange datsi te Salesbiere quamen.
 32175 Daer sloegensi haer getelt alle sciene
 By ener herde sconer¹⁶ riviere;
 Ende Keye hadde dat groete teken bracht
 Dat al wit was an enen scacht,
 Ende een roet cruce daerin mede,
 32180 Enten drake daerouder ter stede;
 Also woude¹⁷ Merlijn, sijt seker das.
 Doe die koninck Artur gelogiert¹⁸ was,
 Quamen¹⁹ hem liede²⁰ in allen sinnen toe
 Entie nyemaer²¹, die ember alsoe
 32185 Vor den manne lopet, wyde ende syde,
 Si quam onder die Sennen nu ten tyden;
 Die spiere²², die zeiden, dat die Bertoene²³
 Te Salesbiere waren²⁴, groet ende smal, [al
 Ende menech ander prince mede;
 32190 Maer sine wisten niet gerode

¹sciede ²den ³darnaren ⁴gescheen ⁵zolen ⁶tornieren
⁷truwe ⁸biu ⁹myu ¹⁰do s. d. r. ¹¹plauwert ¹²trec-
 keden ¹³hart ¹⁴andern ¹⁵sconen ¹⁶wolde dat ¹⁷ge-
 losiert ¹⁸quemen ¹⁹lude ²⁰nyemeer ²¹speers ²²bri-

- Waerhenen²⁵ datsi wouden varen. [nare
 Die koninck Hargodabrant²⁶ ontboet daer-
 Die negentien koninge vor hem nadat,
 Die Clarence hadden belegen, die stat²⁷,
 32195 Ende zeide, dat hi hadde vernomen
 Dat die Kerstene²⁸ waren gekomen
 In den plein van Salesbiere, ende daty
 Hem daden gaderen, »ende daerby
 So es goet, dat wy ons wachten,
 32200 Beide by dagen ende by nachten,
 Datsy op ons niet en komen nadien,
 Wy ne sijn daertegen wel vorsien;
 Ende als men metten onsen vorder vaert,
 Datsi dan varen so wel bewaert,
 32205 Ende oec met so menegen man,
 Datsi nieman ontsien²⁹ daeran³⁰.
 An desen raet hieldensi hem daer,
 Ende elc voer tsinen tenten naer³¹,
 Ende geboden horen lieden na desen,
 32210 Datsi nach tende dach gereetsouden wesen
 Tegen haer viande, ochtsi iet quamen³².
 Datsi bereit waren te samen;
 Ende dit dadensi weten den Sennen thant
 Werwaert datsi lagen³³ in dat lant,
 32215 Ende ontbodense, datsi quamen daer;
 Entie vor Windeberes lagen, vorwaer,
 Ontbodensi alle, wyde ende syde,
 Datsi tot hem quamen³⁴ tien tyden,
 Ende si dadent. Dus quamenre daer
 32220 Vor Clarence sovele daernaer,
 Datsi vijf mylen, in dien dagen,
 Alle ombe die stat lanc lagen.
 Nu swiget dit boec van desen,
 Ende sal iu van den Kerstenen lesen.

*Hoe die Princen³⁵ alle vergaderden³⁶ te Sales-
 biere, ende hoe die vrede gemaket wart
 tuscen den Princen³⁷ enten koninck
 Artur.*

- 32225 Daventure secht³⁸ hier nu sciene
 Dat in den plein te Salesbiere
 Alle die princen vergaderen nu.
 Dierste³⁹ daeraf, dat seegic iu,
 Dat was dhertoge (Escan, wetic,

tune ⁴⁰weren ⁴¹waer hen ⁴²Godebrant ⁴³stad
⁴⁴negentien ⁴⁵neuan ontseen ⁴⁶darnaer ⁴⁷legen
⁴⁸vorsten ⁴⁹vergaderden ⁵⁰seget ⁵¹de irste.

- 32230 Die hertoge was) van Cambenic¹,
Die daer brachte negendusent man,
Wel² gewapent ende vrome daeran;
Daerna quam Tradeliant
Van Cornuale al te hant,
- 32235 Ende brachte elve³ dusent man doen⁴;
Daerna quam die koninck Clarioen⁵
Met achte dusent man, ende hy
Brachte ene witte baniere daerby
En een roet cruce daer ter stede,
- 32240 Ende so daden alle dandren⁶ mede,
Ende hi logierde by den koninck daer
Van den hondert riddren⁷, wet vorwaer;
Daerna quam die koninck Beliant
Met tiendusent riddren⁸ te hant; [stonden.
- 32245 Daer (na) quam die koninck Carados, tien⁹
Die geselle was van der Tafelronden,
Maer sint dat die twist ierst began,
En woude hi niet komen onder Arturs man;
Hi brachte tiendusent man na des;
- 32250 Doe quam die koninck Brangores,
Die daer quam om Onsen Here, [kere,
Ombdat hi den Heidenen woude doen
Ende brachte met hem tien¹⁰ dusent man;
Doe quam Minoras daeran,
- 32255 Des koninges drossate van Driende,
Dien die koninck Luc daer sende,
Ombdat perdoen te beiagen, hoe dat gaet.
Dat wtgegeven hadde die legaet
Van Godeshalven overal in dlant¹¹,
- 32260 Ende hi brachte met hem, sij iu bekant,
Sevendusent man, die vrome waren;
Daerna quam koninck Pelles drossate geva-
Met sesdusent man, die hi daer, [ren
Ombe den wille¹² Godes sende¹³; ende
[naer¹⁴
- 32265 Quam koninck Pellinors drossate met,
Dien die koninck sende, dat wet,
Met sesdusent man, om God vorwaer.
Doe quam des koninck Aleins drossate daer
Met sesdusent man, die hi ter stede
- 32270 Sende ombe God; doe quam mede
Galaät der Gigantinnen sone,
Van den verren eilande was diegone,
Hi brachte ombe Gode tien¹⁵ dusent man;
- Daerna quam saen Agigner an,
32275 Die Clamadens drossate was,
Met vijfdusent man, sijt seker das;
Ende doe dese ses prinsen alle waren
Gelogiert, die ombe Gode quamen¹⁶ ge va-
Doe gingen die tien baroene [ren,
32280 Telken princen, na desen doene,
Ende festierendense ende dankeden hem sere.
Datsi daer komen waren, ende oec mere
Ombe haer lant te helpen verweren.
Ende doe komen waren¹⁷ al dese heren,
32285 Doe quam die koninck Cleolas¹⁸,
Met sevendusent man, sijt seker das;
Daerna quam dhertoge Belias,
Met sevendusent man, als ict¹⁹ las;
Doe quam daerna Marganores,
32290 Die des koninges drossaet²⁰ van Sorelois es,
Met sevendusent man; ende alle dese
Quamen²¹ ombe Gode, daer ic af lese.
Doe quam Merlijn tArture²², den koninck.
Ende zeide tot hem, na dese dinc:
32295 »Nu, besie, koninck Artur, edel ende vry,
Wat God hier gedaen hevet doer dy,
Die iu gesant hevet ter stede,
Ombe iu te helpene entie Kerstenhede²³,
So scoen soccoers²⁴; te recht suldy
32300 Hem danken ende loven, waer datsy²⁵.
Die koninck antwoerde, also wy dat weten:
»God²⁶», zeide hi, »en hevet niet vergeten
Sijns sondaers²⁷, dat scijnt wel an my:
Vor ende na, waer dat oec sy,
32305 Hevet Hy by my gestaen in scijn,
Des moete Hy dusentvout²⁸ gedanket sijn,
Ende noch sal Hy by my staen,
Des gelovic vaste, sonder waen,
Want ic my altemale in Sine genade
32310 Sette van allen dingen, vro ende spade,
Ende bydien²⁹, dat Hy behoude³⁰ mede
Myne siele ende lichame, telker stede³¹.
Merlijn zeide: »den gueden gelove, dien gy
Altoes hebbet, sal iu staen by,
32315 Ende ic radiu, dat gy ember³² mere,
In uwen gelove³³ voert vast blivet, here,
Ende dat sal iu overal doen verwynnen³⁴.
»Merlijn³⁵», zeide hi, »dat moete God kin-
[nen³⁶

¹Eng. *the first prince was the duke Escam of C.*
²wal ³elven ⁴do ⁵Clarion ⁶de anderen ⁷ritters ⁸ten
⁹tyn ¹⁰dat lant ¹¹willen ¹²sande ¹³darnaer ¹⁴den
¹⁵quemen ¹⁶weren ¹⁷cleolas ¹⁸ik dat ¹⁹drossat

²⁰to Artur ²¹unde de cristenhede ²²hulpe ²³syn
sonders ²⁴dusentvout ²⁵by derne ²⁶beholde ²⁷omhe
²⁸geloven ²⁹kennen.

- Dat ic Gode nembermeer af en ga
 32320 Hoe dat met my met anxe sta".
 »Here", zeide doe echt Merlijn, »nu moety
 Besien, in wat manieren dat gy
 Dese princen, die hier sijn komen,
 Hoe¹ gy dese nu sult begomen".
- 32325 Die koninck zeide: »ic sal werken by iu,
 Want sonder uwen raet, dat wetet nu,
 En² soudic des wel niet kunnen bestaen".
 »Here", zeide Merlijn, »gy sult nu gaen
 Ten groten heren, die hier ter stede
- 32330 Comen sijn³, ende danken⁴ hem mede
 Van den groten troeste, dat sy iu
 Bracht hebben; ende sonderlinge danket nu
 Dengenen, die iu man niet en sijn;
 Ende God en dade nie", zeide Merlijn,
- 32335 Negenen prince⁵ so vele eren met,
 Die ie in die werlt quam, dat wet,
 Dat hi so vele goede liede hadde mede,
 Alsoe hier vergadert⁶ sijn ter stede;
 No nember⁷meer en komet daerna nu
- 32340 So menech⁸ goet man, secgic iu,
 In desen plein⁹, no hier omtrint,
 Dan alsoe doet sal slaen dat kint
 Den vader, entie¹⁰ vader tkint mede;
 Ende dat sal sijn op dese selve stede,
- 32345 Ende dan sal dlant van Bertaniën al [smal,
 Sonder haer ende hem bliven, groet ende
 Ende nembermeer en wert¹¹ die scade ver-
 Ende opten selven dach oec voert [stoert,
 Sullen alle byscope in rouwe verkeren,
- 32350 Dat en sal sijn geen wonder, daer die heren
 Ende so menech edel baroen
 Horen inde sullen doen;
 Ende ic secget iu oec, sijn seker das,
 Dat nie¹² so grote batalie en wæs
- 32355 Alsoe dese sal sijn nu ter stede".
 Doe die koninck dit hoerde mede,
 Dat die vader tkint doet soude slaen
 Ende tkint den vader, doe dachte hi saen,
 Op dese dinc, ende wart verseeert
- 32360 Hierombe ende sere verveert,
 Ombdat dlant (sonder) oer solde meer
 Bliven voert, ende sonder heer.
 Doe bat hi Merlyne vriendelic¹³ saen,
- Dat hi hem dese dinc dade verstaen
 32365 Claerlyc, want hijt¹⁴ gerne wiste nu.
 Merlijn zeide: »here, ic secget iu:
 Iu ne staet des te weten nembermeer
 Dan van den libarde¹⁵, daer ic af zeide eer,
 Die sonder crone sal wesen,
- 32370 Ende met hem sal bringen na desen
 Drie¹⁶ lewen, entie¹⁷ derde en sal
 Niet gecroent sijn, ende daer al
 Sullen die drie¹⁸ doet slaen, ter stede
 Dat quade geslachte¹⁹ van Logres mede;
- 32375 Niet²⁰ meer en vraget my", zeide hi doe,
 »Maer vaert²¹ ten baronen voert alsoe
 Als ic iu gesecht hebbe". »Gerne" zeide hy;
 Doe sat hi op ende nam hem by
 Den koninck Bohort enten²² koninck Ban,
- 32380 Ende Sagrimor ende Keyen voertan,
 Ende Ywene den groten ende Gaheries,
 Ende Galescins ende Garies;
 Met desen²³ voer²⁴ die koninck Artur nu
 Van tenten te²⁵ tenten, secgic iu,
- 32385 Ende dankede elken prince²⁶ nadas
 Sonderlinge, dat hi daer komen was.
 Ende al die wile, dat Artur dit dede,
 Sal ic iu secgen voert, ter stede,
 Van den koninck Lot, die hadde nu
- 32390 Die princen vergadert, als ic zeide iu;
 Ende als die princen komen waren
 Te Salesbiere, sijnsi daernare²⁷
 In des koninck Lottes tenten komen mede,
 Ende vergaderden daer alle ter stede;
- 32395 Daer dade²⁸ dene den andien feeste groot.
 Doe gingen daer sitten die genoet
 Op ene coetse, rike ende diere²⁹;
 Doe si daer saten in der manieren
 Ende spraken daerna saen,
- 32400 Quam Merlijn onder hem gegaen;
 Ende alsine sagen³⁰ stondensi op aldaer,
 Ende hietene wellekomen³¹ daernaer;
 Hi dankedes hem ende zeide ter stede:
 »God, die overal macht hevet mede,
- 32405 Moete³² hier geven sine macht nu³³
 Die Sennen te verdriven onder iu,
 Die iu hier groten scade doen".
 »By God", zeiden die baroen.

¹zege ²so en ³sint ⁴danket ⁵princen ⁶vergaddert
⁷noch number ⁸manich ⁹plaan ¹⁰unde de ¹¹wirt
¹²ne ¹³vrendelyc ¹⁴he dat ¹⁵luparde; doch zie 't
 Eng. *the lyon uncrowned* ¹⁶dre ¹⁷unde de ¹⁸ge-

slechte ¹⁹nicht ²⁰mer vart ²¹unde den ²²dessen ²³vor
²⁴to ²⁵darnaren ²⁶dede ²⁷dure ²⁸segen ²⁹wille-
 kome ³⁰mote ³¹hier nu.

- »Die scade es groet nu van desen".
- 32410 »Ende hi soude noch meerre wesen,
En dade dat scone soccoers mede,
Dat ons God gesent hevet ter stede,
Van goeden lieden, die hier sijn komen
Ombe Onsen Here, hebbic vernomen;
- 32415 Des zijdy hem schuldech te danken nu",
Zeide Merlijn, »oec secgie iu
Dat gy onder iu een groet orloge
Inden sult met uwen vermogen
Ja, opdat wy alle waren, ter stede,
- 32420 Van ener partie, die hier sijn mede,
Ende anders salt oevle vorwaert gaen;
Ende ene goede sake waert, sonder waen,
Ons allen, dat die vrede ter ure
Gemaket waer tuscen iu ende Arture,
- 32425 Die onser aller here oec es,
Wy soudens te meer ontsien dordes".
Doe sprac daertoe die koninck Lot:
»Gy heren", zeidi, »also helpe my God,
Merlijn hevet wel gesecht openbaer,
- 32430 Want iu eerlyc die vrede waer
In Gode enter werlt mede,
Ende nembermeer in gener stede
En accordeerdy also eerlyc, secgie iu".
Die koninck Uriens verhief hem nu
- 32435 Van erren moede, ende zeide daerby:
»Hoe Duvel, heer koninck, wat segdy?
Wy hebben enen vrede gegeven,
Thent dat die Sennen sijn verdreven,
Ende als verdreven waren vortan
- 32440 Soudewy doen dat ons goet dochte dan,
Ende gy sult ons met andren dingen
Met uwer talen hiertoe bringen?
Overmyddes my en doe ic des twint,
Ic en weet niet wat dander sullen doen
[omtrint,
- 32445 Maer dadensi dat, ic soude secgen daerna-
Datsi alle monedech waren". [re"
»In trouwen", zeide die koninck Ventres
»Ic en make nembermeer vrede nades,
Dat en sij overmyddes iu ende dander
- 32450 Dus zaidensi alle doen ter stede, [mede".
Des die koninck Lot herde erre was,
Maer hi sweech, ende nadas
- Sprac Merlijn: »gy heren, ic secget iu,
Die bolgenscap en waer niet goet nu".
- 32455 Ende al die wile datsi spraken
Op ende neder van desen saken,
Quam die koninck Artur entie koninck
Entie koninck Bohort ter tenten an, [Ban
Daer die prinsen metten koninck Lot wa-
- 32460 Entie koninck Lot spranc op, twaren, [ren:
Doe hi den koninck Artur sach daer,
Ende zeide: »gy heren, siet hier vorwaer
Minen here, den koninck Artuer".
Doe sprongensi alle op ter uer",
- 32465 Ombdat hi koninck was, maer wet
Dat hi se eer alle gegroet hadde met
Eer si daer op waren gestaen,
Ende zeide herde vriendelike saen:
»Wellekomen moete dese geselschap we-
- 32470 Ende si antwoerden alle na desen, [sen!"
Dat hem God moeste lonen mede".
Doe gingensi alle sitten ter stede.
Ende daer dankede hem die koninck seer",
Datsi daer komen waren nu meer
- 32475 Ombe sijre veden wille, dordat ey
Die Sennen verdriven sullen daerby,
»Die groten scade hebben gedaen
Der Kerstenheit; nu laet ons saen
Tenen inde trecken ende gereiden".
- 32480 »Here", zeide die koninck Lot sonder beiden,
»Daer laet Merline geverden mede,
Hi sal ons wysen ende wegen ter stede,
Dat hi ons hetet sullewy doen".
Doe volgedens alle die baroen,
- 32485 Ende loedent op Merline daer":
Doe scieden die princen daernaer,
Entie koninck voer te sijre tenten doe,
Entie princen geleiden hem alle doe
Te sijre tenten, ende keerden dan".
- 32490 Entie koninck Artur entie koninck Ban,
Entie koninck Bohort ende Gawein,
Ende Merlijn ende heer Iwein
Gingen tenen rade nu staen;
Doe zeide Merlijn tot hem saen:
- 32495 »Gy heren", sprac hi, »ic secget iu,
Dat heer, dat hier komen es nu,
Hevet wel rastens te doene;

'dese *helpe *gueden luden *sin gy *enden *we-
ren *waer *is *solden de *gezeget *unde der
*verhoef *tornigen *zecge gy *went *weren
*dachte *darnaren *meenedich *en *weer
*unde de *Artur, ur *mer *gegrotet *vrende-

like *willekome *mote *Eng. *that God gave him
goode aventure* *Artur *Cristenheit *ende *hiet
*v. des *loden *alle daer *do kierden ze van
dan *sin *rastens.

Nu laet rasten dese baroene
 Twe dage, ende en maendage vroe¹
 32500 Sullewy trecken te Clarence toe¹,
 Want daer al die Sennen sijn², sijn³ gewes⁴,
 Die lagen⁵ vor der stat te Windeberes,
 Entie diegene hadden gesconfiert,
 Si souden dander⁶ onlange geviert
 32505 Hebben, sine souden sijn⁷ gevloen⁸;
 Nu sal ict den⁹ princen weten doen,
 Datsi en manendage alle sijn¹⁰ bereet¹¹.
 Hieran hieldensi hem doe, God weet,
 Ende alle dese wile¹² sagen¹³ si komensciere
 32510 Heren¹⁴ Gawyns knape Elisiere,
 Des koninck Pelles sone, ende zeide¹⁵
 Tote mynen here Gawine, sonder beiden¹⁶:
 »Here¹⁷, zeide hi, »nu biddic iu,
 Dat gy mijn gelof doet nu,
 32515 Dat was alsic iu bade¹⁸ die sake¹⁹,
 Dat gy my ridder zoudet²⁰ maken,
 Want ic soude gerne proeven²¹ my
 Op dese²² Sennen myne ridderscap²³ vry;
 Want ic en werde nember ridder, sijn²⁴ iu be-
 32520 Gyne maket my ridder metterhant²⁵. [kant,
 Doen Heer Gawyn dit hevet verstaen,
 Zeide hi tot synen knape saen:
 »Lieve vrient²⁶, ic salt gerne doen nu,
 Want gy sijn²⁷ des wel wuert²⁸, segcic iu.
 32525 Doe makedine²⁹ des anderen dages ridder
 Met groter ere³⁰, wet vorwaer; [daer
 Entie koninck³¹ dade hem ere, lude ende
 Dor sijnre groter geboert wille [stille,
 Daer hi af was komen; oec hadde geseit
 32530 Heer Gawyn van sijnre groter vromecheit,
 Die hi hadde gedaen vordas.
 Des dages doen hi ridder worden was,
 Dadene Artur ten etene sitten dan
 Tuscen hem enten koninck Ban,
 32535 Daer wel gedient was met feesten nu.
 Des andren dages quam Merlijn, segcic iu,
 Toten koninge, ende zeide hem naer³²,
 Dat hi hem thant gereide daer
 Alse morgen te vaerne³³, »ende hoedet iu
 32540 Dat gy dat nieman³⁴ laet weten nu,
 Waer gy varen sult; oec suldy,

¹vro, to ²sint ³gewis ⁴legen ⁵andern ⁶Eng. alleen: for thei that were at the siege of Valdebery be ther alle assembled ⁷ik dat de ⁸bereit ⁹wille ¹⁰sagen ¹¹hern ¹²zegede, bede ¹³bede ¹⁴saken ¹⁵solden ¹⁶proven ¹⁷desse ¹⁸ritterscap ¹⁹vrent ²⁰wal weert ²¹m. he ene ²²groten eren ²³k. Artur ²⁴dar-

Waer ic vor vare, volgen my,
 Ende ic sal den princen gaen secgen mede,
 Datsi hem gereiden ter stede¹. [wille
 32545 Die koninck zeide: »Merlijn, doet al uwen
 Van al onsen dingen, lude ende stille²;
 Ende Merlijn es ten princen gegauen,
 Ende dade³ hem dese dinc verstaen,
 Die hem wapenden des morgens vroe⁴;
 32550 Ende elc prince, die daer was doe⁵,
 Dadi⁶ ene witte baniere⁷ voeren daer
 Ende eer roet cruce daerin, vorwaer;
 Ende doesi alle bereit waren,
 Sat Merlijn op enen loifere⁸, twaren,
 32555 Die hoge was, ende voerde mede
 Des koninck Arturs baniere ter stede,
 Ende reet vor al dat heer daer,
 Ende al die heren volgeden naer⁹,
 Ende reet aldus te Clarencewaert,
 32560 So hi best konde in der¹⁰ vaert,
 Dat die koninck Hargodabrant [thant;
 Met twintech koningen belegert hevet
 Ende hi hadde gesent sine voederaren¹¹
 Optie¹² twintech mile, twaren,
 32565 Alombe, die dlant¹³ sere roveden nu;
 Ende ene partie was komen, segcic iu,
 Vor den casteel van Garlot dordas,
 Dattie¹⁴ beste casteel nu was,
 Dien die koninck Ventres hadde doe;
 32570 Ende vor desen casteel waren komen alsoe
 Vier koninge metten Sennen daer¹⁵,
 Die vele liede¹⁶ hadden vorwaer,
 Die groten roef hadden gerovet;
 Entie¹⁷ van binnen, des gelovet,
 32575 Waren¹⁸ wtgetogen (tot) hem ter stede¹⁹,
 Ombe den roef te bescuddene mede;
 Daer blever in beiden syden vele doet,
 Maer int inde²⁰ moesten, dor die noet,
 Die van Garlot den roef laten
 32580 Enten²¹ castelewaert vlien utermaten:
 Ende doe belagen²² si den casteel ter stat,
 Entie vier koninge swoeren dat,
 Datsi nembermeer en doen keer,
 Sine hebben den casteel gewonnen eer.
 32585 Doe die koninginne dat gesach,

naer ²³to varne ²⁴neman ²⁵dede ²⁶vro, do ²⁷de ²⁸enen witten banier; Eng. and made the baners to be bore all white ²⁹Eng. gray courser ³⁰em na ³¹de ³²voderaren ³³op de ³⁴dat lant ³⁵dat de ³⁶do ³⁷lude ³⁸unde de ³⁹weren ⁴⁰Eng. for thei were come oute to hem ⁴¹dat ende ⁴²unde den ⁴³belagen.

- Dat men den casteel aldus belach, [stede
Haddesi groton anxte¹ ende vragede ter
Den drossate, wat si daer doen mochte
[mede;
Doe was haer² raet, datsi onder hem
[beden³
- 32590 Des nachtes uten castele souden sceden⁴
Ende tenen poertekon ryden, ter vaert,
Dat daer ginc ter rivierenwaert,
Ende souden op een ander huus varen,
Dat daer in ses mylen stont nare⁵
- 32595 Dat men ten Bescudde hiet doe;
Ombdat daer Vertegier⁶ bescut was soe
Van der doet, so hiet hi also nu.
Die vrouwe ende haer drossate, secgie iu,
Entie twe knape sonder meer, in scyne,
- 32600 Voeren wt⁷ enen poertekine;
Maer die Sennen hadden daer
Spieres geset⁸, wetet vorwaer,
Ombe den casteel, telker stede;
Daer wart die vrouwe gevaen⁹ mede,
- 32605 Entie¹⁰ drossate geslagen doet;
Ende elc knape daer ontscoet
Sere gewont, ende quamen gevloen
Op dat heer, dat Merlijn geleide doen
Ende doe die knape die banicre sagen¹¹
- 32610 Entie¹² rode cruce daerin gewagen¹³,
Wisten si wel dat Kerstene waren,
Ende reden koenlic tot hem daernare,
Ende dreven groten rouwe daer.
Doe reet Merlijn an hem daernaer;
- 32615 Doe hi den rouwe hoorde alsoe,
Vragede hi, wat hem ware doe?
Doe teldensi, hoe die koninginne, ter stede,
Van Garlot gevaen¹⁴ es, ende mede
Haer drossate geslagen doet,
- 32620 Ende van den rove, die was groet,
Dien die Sennen hadden, sonder waen,
»Welken wech varensi? secget my saen!¹⁵»
»Here al ter¹⁶ brucgen van der kantsi-
[den¹⁷ toe¹⁸.
Merlijn riep met luder stemme doe:
- 32625 »Volget my, want sine sullen, secgie iu,
Die koninginne niet en wech voeren nu¹⁹»;
Ende hi sloech sinen loifre met sporen
Ende reet wat hi mochte, voren,
- Ende heer Gawyn volgede hem vaste an,
32630 Ende Elisier, entie²⁰ koninck Ban
Ende koninck Bohort; ende elc hadde daer
Sine batalie met hem, ende daernaer
Redensi so sere, datsi, sonder waen,
Den roef nu verhaelden saen,
32635 Die vierdusent Sennen geleiden ter stede.
Doe bat Elisier Gawine ene bede,
Ende zeide: »here, ic bidde iu,
Dat gy my dierste joeste²¹ gevet nu, [wa²².
Want ic en street sint niet dat ic ridder
- 32640 Heer Gawein zeide al lachgende nadas:
»By Gode, ic wilt gerne doen²³»;
Mettien²⁴ sloech wt²⁵ die baroen,
Ende riep optie²⁶ Sennen: »gy, laet hier
Den roef, al waerdy²⁷ noch al so fier!²⁸»
- 32645 Dit hoorde Dioles, ende reet op hem daer,
Dat sijn speer brac daernaer,
Ende Elisier stac d'ongenen alsoe.
Dat hi ter aerden doet viel²⁹ doe,
Ende sijn speer brac, ende hi nam tswaert,
- 32650 Ende sloech koninck Brandons drossate ter
Opten helm, dat hine doe [vaert
Clovede toter scouderen³⁰ toe.
Doe zeide heer Gawyn tot Merlijn:
»Onse nuwe³¹ ridder hevet in scijn
- 32655 Wel³² begonnen!³³ — »Gy secget waer³⁴,
Zeide Merlijn, »hi salt noch hiernaer
Bet doen dan hi nu hevet gedaen³⁵.
Doe creieerde Merlijn sijn teken saen;
Doe sloech heer Gawyn in ter stede
- 32660 Ende al sijn geselschap mede;
Daer sloegen³⁶ si menegen Senne³⁷ doet,
Ende si moesten³⁸ laten, dor die noet,
Horen³⁹ roef, ende gingen vlien, twaren,
Te Garlotwaert, daer dander waren.
- 32665 Daer vor lach die koninck Pignores
Ende Pincenas ende Maglores,
Ende Brames; dese vier koninge mede
Daden den casteel stormen, ter stede,
Met groter cracht⁴⁰, alse die verbolgen
[waren⁴¹.
- 32670 Doe sagensi komen gevloen, twaren⁴²,
Die Sennen; doe lieten si daer
Dat stormen, wetet vorwaer,
Ende redeu jegen diegene die⁴³ quamen

¹angest ²er ³beiden, scieden ⁴naren ⁵Utegieer
⁶voren ut ⁷gesat ⁸gevangen ⁹unde de ¹⁰segen ¹¹ge-
wegen ¹²to der ¹³kantsiden ¹⁴joste ¹⁵mit den ¹⁶nt

¹⁷op de ¹⁸were gy ¹⁹vel ²⁰scouderen ²¹neuwe ²²wal
²³slogen, mosten ²⁴Seynen ²⁵oren ²⁶craft ²⁷weren
²⁸van veren ²⁹de dar.

- Ongebatalgierd altsamen¹,
 32675 Ende alsi sagen dat volc mede,
 Dat Merlijn brachte geleit ter stede,
 Had hem wonder, wanen² komen mochte
 Also vele volkes, als hi daer brochte;
 Ende si vergaderden in hem daernaer.
 32680 Want si oec vele liede³ hadden daer.
 Ende heer Gawyn entie koninck Ban
 Ende koninck Bohort ende Elisier daeran
 Ontfingense herde fierlyc⁴ nu;
 Daer wart die strijt groet, se'gcic iu,
 32685 Ende Merlijn voer van ringe te ringe,
 Ende riep: »vaert hem toe sonderlinge!"
 Ende doe die strijt alremeest was,
 Doe riep die koninck Pignoras [daer,
 Veertich man van sinen besten riddren⁵
 32690 Datsi die koninginne namen⁶ daernaer
 Van Garlot, ende voerdense te hant
 Toten koninck Hargodabrant,
 Die vor den stat van Clarence was.
 Dese⁷ namen⁸ die koninginne nadas,
 32695 Ende voerdense te Clarencewaert;
 Entie⁹ koninck Pignores, mettervaert,
 In den strijt al sloech daer neder
 Wat vor hem quam, voert ende weder,
 Ende dade den Kerstenen¹⁰ scade groet.
 32700 Doe heer Gawyn dit sach al bloet,
 Zeide hi tot hem selven saen:
 »Levede dese lange, sonder waen
 Hi zoude ons groten scade doen hier".
 Dat hi dit zeide, hoerde Elisier,
 32705 Die gerne altoes by Gawine was,
 Hi horte in ende verhief¹¹ nadas
 Sijn swaert met beiden handen doe;
 Doe sloech hi Pignores alsoe,
 Dor den helm, ende dor die coiffe mede,
 32710 Dat¹² hine clovede, daer ter stede,
 Toten tanden toe. Doe zeide Merlijn:
 »Diegene hevet vrede gegeven in scijn".
 Dit zeide hi tot heren Gawine doe;
 Heer Gawyn zeide: »my dunket¹³ alsoe,
 32715 God ende Onse Vrouwe moet ons mede
 Desen geselle¹⁴ behoeden¹⁵ ter stede!"
 Doe sloech hi in die Sennen daernare¹⁶,
 Die ombe horen here droevech¹⁷ waren;
- Entie koninck Ban sloech oec nadas
 32720 Doet den koninck Pincenas.
 Ende doe Merlijn sach, dat ondergingen
 Die Sennen, riep hi, na dien¹⁸ dingen,
 Den koninck Ban ende Gawine sciene
 Ende Leoncen ende Elisiere, [gevaen
 32725 Ende zeide, dat die koninginne voerden
 Veertich Sennen tClarencewaert saen,
 »Ende verliesewy se, dat zoude¹⁹ ons wesen
 Dickewerven²⁰ verweten na desen;
 Laet ons na hem nu varen mede;
 32730 Vaste varet voer ter stede
 Wy volgen iu opten²¹ voet gereet".
 Ende Merlijn, die dus vor nu reet,
 Hem volgeden hondert ridder goet,
 Op aventure ocht²² hem enech gemoet
 32735 Comen mochte van Sennen bander²³ syden.
 Al die wile datsi dus henen ryden,
 Waren²⁴ die Sennen, die voerden nu
 Die koninginne van Garlot, se'gcic iu,
 Wel twe mylen van den heer²⁵ komen,
 32740 Ende hebben enen sconen bosc²⁶ vernomen,
 Daer ene scone fonteine stont
 Onder enen lauwerboem al ront; [daer,
 Daer voerensi ombe hem te verkoelne²⁷
 Ende setten die koninginne af naer²⁸
 32745 Van den paerde opten borne²⁹ ter stede;
 Ende si riep ende weende sere mede
 Ende makede den meesten rouwe,
 Dien ie mochte maken ene vrouwe,
 Ende nieman³⁰ en konde haer³¹ getroes-
 [ten twint,
 32750 Ende si riep: »koninck Ventres³²!" omtrint
 »Hier scedet³³ die grote minne nu,
 Die tuscen my es ende iu,
 Ende eu mene iu nembermeer sien!"
 Doe viel³⁴ si in ommacht mettien;
 32755 Ende alsi³⁵ weder bekomen was,
 Trac³⁶ si haer³⁷ haer ende wranc nadas
 Haer hande so ontfermlike³⁸ mede,
 Dat den ridder ontfermede³⁹ ter stede
 Van den rouwe⁴⁰ die si dreef nu.
 32760 Bindien⁴¹ es komen, se'gcic iu,
 Heer Gawyn ende hoert desen⁴² rouwe,
 Ende zeide: »gy heren, gy laet die Vrouwel

¹alto samen ²wannen dat ³lude ⁴fyrlic ⁵ritters
⁶nemen ⁷dese ⁸unde de ⁹Cristenen ¹⁰verhoeff em
¹¹sodat ¹²donket ¹³geselleu ¹⁴behoden ¹⁵darnaren
¹⁶drovich ¹⁷den ¹⁸solde ¹⁹werden ²⁰op den ²¹off

²²op ander ²³so weren ²⁴her ²⁵busch ²⁶verkolene
²⁷darnaer ²⁸bronnen ²⁹neman ³⁰er ³¹neutres ³²scie-
det ³³vel ³⁴alse ze ³⁵treckede ³⁶ontfarmelike, ont-
farmede ³⁷rouwen ³⁸binnenden ³⁹dese.

- Maer wildy¹ nu varen uwer straten
Ombdat iu leet scijnt utermaten
- 32765 Haer verdriet, so willewy iu
Onbestreden laten varen nu,
Ende tlijf² laten ontdragen³ na desen,
Opdat gyse met ons laet nu wesen⁴.
Pignores drossate zeide, Margondes,
- 32770 Dat hem dit die beste raet es,
Dat mense hem geve sonder stryden.
Dander⁵ zeiden te dien⁶ tyden,
Si souden daer eer alle blyven doet,
Eer aise hem gaven⁷ clene ocht⁸ groet.
- 32775 »Gy sultse geven⁹, zeide Gawyn doe,
»Ondankes iu alle!¹⁰ ende sloech in alsoe
Ende trac¹¹ sijn swaert, ende gaf daer
Den iersten¹² enen slach so swaer,
Dat hem thovet af viël mede.
- 32780 Doe liepen hem die Sennen op, ter stede,
Maer si en hadden negeen¹³ doen daeran,
Haerre¹⁴ en was maer¹⁵ veertich tegen
[hondert man;
Dus blevensi daer scier alle doet
Sonder Margondes, hi ontscoet
- 32785 Ende barch hem in enen hage daer;
Ende heer Gawyn ende sine geellen naer¹⁶
Gingen ter koninginnen ende troesten se
[sere.
Die Vrouwe zeide doe: »wie zijdy¹⁷, here?¹⁸
»Vrouwe¹⁹, zeide hi, »ic ben Gawijn²⁰,
[na datgone,
- 32790 »Iu neve, des koninck Lottes sone,
Ende dit ander es die koninck Ban,
Ende dit sijn²¹ onse gesellen voertan²².
Doe was die Vrouwe herde blyde,
Ende dankede hem sere tien tyden²³,
- 32795 Datsise verloest hadden daer;
Si saten²⁴ op een rosside daernaer,
Ende voeren met haer also, ter vaert,
Wat si konden ten herewaert²⁵,
Dat die Kerstene gesconfiert hadden nu,
- 32800 Ende quamen²⁶ vliende, secgic iu, [mede.
Op heren²⁷ Gawyne ende sine gesellen
Ende sine konden gevlien te gener stede,
Sine moesten²⁸ ember op hem komen;
Dier²⁹ was vijfduzent, hebbic vernomen;
- 32805 Maer Brangores, die koninck, sijt seker des,
Dickewile³⁰ ombe gekeert³¹ nu es,
Ende weerde hem herde stoutelike³² daer;
Want wie dat hem quam so naer
Dat hine gerakede metten swaerde,
- 32810 Hi moeste³³ besøeken daer die aerde;
Ende als heer Gawyn dit sach mede,
Dat hi ridderlike³⁴ vacht ter stede,
Doe dachte hi dat³⁵ eer edel man sy,
Een koninck ochte³⁶ een hertoge vry.
- 32815 So reet hi themwaert, ende sprac doe
Herde hovesclike den koninge toe:
»Heer ridder³⁷, zeide hi, »gy sijt vroemende
Zijdy³⁸ hertoge ocht koninges soen³⁹? [koen,
»By mijne wet⁴⁰, zeide Brangores,
- 32820 »Ic ben koninck van Sassen, sijt seker des,
Als van ere partien, ende neve met
Des koninck, Hargodabrant, dat wet,
Dat die rikeste es, die men weet,
Entie⁴¹ machtigeste oec gereet⁴².
- 32825 Doe antworde heer Gawein ter stede;
»Dat scijnt⁴³ wel an uwer vromechede,
Dat gy van edelen geslachte sijt;
Maer waerdy⁴⁴ Kersten⁴⁵ nu ter tijt,
Dat waer vrome al te groet;
- 32830 Ende ic secge dat gerne, ombdat iu doet
Verlenget waer⁴⁶; want iu doet my leet
[es⁴⁷.
»Gy spreket my wonder⁴⁸, zeide Brangores,
»Ic waer⁴⁹ vry⁵⁰ liever doet, dan ic waer⁵¹
Een Kersten⁵² man nu voert naer⁵³.
- 32835 »Daertoe suldy⁵⁴ thant komen⁵⁵, zeide
[Gawein doe,
Ende hi trac⁵⁶ sijn swaert alsoe,
Ende sloech hem dat hovet af daernaer.
Doe die Sennen sagen⁵⁷, dat daer
Haer here doet was, doe waren sy
- 32840 Alle sere gesconfiert daerby,
Ende pijnden hem sere te werene nu,
Maer en verstont hem niet, secgic iu,
Want die Kerstene⁵⁸ jagedense overal
Ende sloegense doet, groet ende smal.
- 32845 Des dankeden die Kerstene Onsen Here;
Daerna quam Gawein, die sere
Gevochten hadde, entie koninck Ban

¹wil gy ²dat lijf ³ondragen ⁴de andern ⁵to den
⁶geven ⁷off ⁸treckede ⁹irsten ¹⁰geen ¹¹er ¹²mer
¹³darnaer ¹⁴we zin gy ¹⁵ten tyde ¹⁶satten ¹⁷her-
wart ¹⁸quemen ¹⁹hem ²⁰mosten ²¹der ²²de d. ²³ge-
kiert ²⁴stoltelike ²⁵moste ²⁶ritterlike ²⁷dat dat

²⁸koninck off ²⁹sin gy ³⁰unde de ³¹scint ³²were gy
³³cristen ³⁴weer ³⁵is ³⁶een woert; doch zie 't Eng.
of that thou speakest have I merveils ³⁷my ³⁸meer
³⁹zolt dy ⁴⁰treckede ⁴¹segen ⁴²Cristenen.

- Ende Merlijn, ende presentcerden voortan
Den koninck Ventres¹ sijn wijf ter stede,
32850 Ende telden hem hoe² sise besconden mede.
Des was die koninck Venter¹ blide;
Ende dat heer reet doe ten tyden³
Te⁴ Clarencewaert wat si konden.
Hier swiget dit boec, ten stonden,
32855 Van den koninck Artur ter stede nu,
Ende sal van Margondes seegen iu,
Die onder den hage verborgen lach,
Alsic hier vor dade gewach.
- Van Margondes, ende hoe die koninck Artur
alle die Sennen sconfiert.*
- Nu secget daventure voert:
32860 Doe Margondes hevet gehoert,
Dat hy, Gawein, enwech was
Ende sine gesellen, sat⁵ hy nadas
Op sijn ors ende reet te Clarencewaert,
Ende doen hi daer quam, reet hi ter vaert
32865 Tote Hargodabrande, ende zeide daernare⁶
Dat die voederare⁷ gesconfiert waren,
Die lagen⁸ te Garlot, ende some doet.
Doe die koninck dit verstoet.
Was hi serech ende rouwech des.
32870 Doe spranc op die koninck Gondofiles
Ende sprac: »here, willic varen besien⁹
Wat daer es? — Ende binnendien
Quam gereden Simarus mede,
Die hem zeide, aldaer ter stede,
32875 Dat die voederer¹⁰ gesconfiert waren
Entie vier koninge doet, twaren¹¹;
Doe wart Hargodabrant erre¹² das,
Dat hi welna verwoedet was,
Ende hi viel¹³ in onmacht mede
32880 Ombe die vier koninge, daer ter stede,
Wantsi sine naeste¹⁴ muge waren;
Ende doen hi verkomen was daernare⁶,
Zeidi¹⁵ toten koninck Gondofiles,
Dat hise wreken voere¹⁶ nades.
32885 Hi zeide, dit woude hi vangen an,
Ende nam met hem vijftichdusent man,
Ende makede daerof batalien nu,
In elker batalie tien¹⁷ dusent, secgic iu:
- Die koninck Salibruen ende Margoen
32890 Leiden dierste¹⁸ batalie doen¹⁹;
Dhertoge Lavoer entie koninck Orbores
Leiden dander batalie nades;
Die koninck Graugolis ende Meliadus,
Die koninck²⁰, leiden die derde aldus;
32895 Die vierde leide die koninck Brandolijn,
Entie drossate Malaquijn;
Entie vijfte leide Gondofiles,
Ende sijn broeder²¹, sijt seker des;
Dese vijf scaren voeren mettervaert
32900 Den rechten wech te Garlotwaert,
Thent hem ontmoete²² dat heer²³ dat Mer-
Tegen hem brachte geleit in scijn, [lijn
By ener scoenre praerieren;
Daer hadde Merlijn gevisiert sine partien²⁴
32905 In seven te delen²⁵ oec daernaer:
Daer beval hi dierste scaer
Den koninck Venter²⁶ enten²⁷ hertoge Es-
Enten²⁸ koninge²⁹ Tradeliant, [cant,
Met dertich dusent mannen mede;
32910 Dander scaer geleide ter stede
Die koninck Lot entie koninck Ban
Entie koninck Bohort, ende oec daeran
Die koninck metten C. riddren, God weet,
Met dertichdusent man gereet;
32915 Galescins leide die derde, dat wet,
Ende sijn drossate Galescinans met,
Ende oec die koninck Albas
Ende dhertoge Belias;
Dese hadden dertichdusent man;
32920 Die koninck Clarioen quam daeran
Metter vierder scaren al;
Daer was mede die koninck Nabunal
Ende oec die koninck Belinan;
Dese hadden dertichdusent man.
32925 Die vijfte leide te dien tyden³⁰
Cleodalis, die drossate van Carmelide,
Entie koninck Carados mede,
Met dertichdusent man³¹ ter stede.
Die seste leide Aginegeros daer,
32930 Des koninck Clamadens drossate vorwaer,
Ende koninck Pelles drossate daerby;
Dertichdusent man³² hadden sy. [des,
Heer Gawyn ende sine broeder³³, sijtseker

¹neutres, neuter ²wo ³tyde ⁴to ⁵sath ⁶darnaren
⁷voderare ⁸legen ⁹beseen ¹⁰voderes ¹¹waren ¹²so
erre ¹³vel ¹⁴naesten ¹⁵zegede he ¹⁶vore ¹⁷tijn ¹⁸de
irste ¹⁹do ²⁰koninge ²¹broder ²²ende ontmote

hem; doch zie 't Eng.: *till thei mette* ²³her ²⁴sconre
²⁵pertien ²⁶to deilen ²⁷neutre ²⁸unde de ²⁹koninck
³⁰ritters ³¹ten tyde ³²mannen ³³manne ³⁴broder.

- Entie koninck Brangores,
 32935 Entie koninck Lacs drossate, ten stonden,
 Entie heren van der Tafelronden
 Waren¹ metten koninck Artner²
 In sire³ batalie, die men ter uer⁴
 Niet hadde mogen tellen nu,
 32940 So menich⁵ was daerin, segic iu.
 Die seven scaren⁶ gemoeten⁷ vorwaer
 Die Sennen iegen hem komende daer;
 Ende als die koninck Salebruen sach
 Die Kerstene⁸, sloech hi daerin, wat hi mach.
 32945 Ende dhertoge Escant quam daer iegen
 Met siner batalien vreeslyc⁹ gedregen;
 Daer wart van slagen groet geclanc,
 Wat helpt dat ict makede lanc?
 Die Kerstene⁸ gingen hem so vreeslyc ane
 32950 Ocht¹⁰ sise genomen hadden doet te slane,
 Ja, datter van vijftichdusent mede
 Maer sevendusent bleef ter stede;
 Maer si hadden hem vercocht also,
 Dat des menech Kersten wart¹¹ onvro,
 32955 Ende menege¹² vrouwe gemaket mede
 Weduwe¹³, ende oec wesen ter stede,
 Die onberaden bleven nades. [les
 Ende doe dhertoge entie koninck Gondof-
 Sagen¹⁴ dat haer liede¹⁵ waren doet,
 32960 Voeren¹⁶ si te zeewaert, dor die noet,
 Die daer in twe mylen na was.
 Doc die koninck Artur gewaer wart das
 Volgedi hem met al sinen heer,
 Dat hi daer hadde, tot op dat meer,
 32965 Daer diegene twe galeyen¹⁷ vonden,
 Die hem vitalie brachten tien¹⁸ stonden;
 Daer sijn die Sennen ingegaen,
 Maer eer si daerin quamen¹⁹, sonder waen.
 Wasser²⁰ menech geslagen doet
 32970 Ende verdroncken, in der noet;
 Want die scepe voeren van daer,
 Si ne dorsten niet beiden vorwaer,
 Ende voeren²¹, daer se daventure geleide,
 Diese wonderlyc hier verapreide²².
 32975 Ende doensi aldus nu waren ontreden,
 Keerde²³ die koninck Artur ter steden,
 Daer die strijt hadde gewesen.
 In enen plein sloegensi na desen
- Haer tenten ende daden hem te gemake,
 32980 Ende aten ende dronken, na die sake,
 Ende rasten hem tote des morgens vroe²⁴;
 Doestondensi op ende wapenden hem doe²⁵,
 Ende voeren²⁶ gereet te Clarencewaert.
 So lange voeren²⁷ in der²⁸ vaert,
 32985 Datsi haer tenten sagen²⁹ ter ure;
 Doe zeide Merlijn toten koninck Arture³⁰:
 »Here, heden es die dach komen,
 Daer een inde af wert³¹ genomen:
 Ocht³² al gewonnen ocht³³ al verloren.
 32990 Laet sien, hoe suldy³⁴ uwen toren
 Wreken optiegene die iu
 Menegen scade³⁵ hebben gedaen vor nu;
 Heden sal men sien daeran
 Wie³⁶ met speren gesteken kan,
 32995 Ende wie met swaerden kan houwen;
 Men sal heden wel scouwen
 Wie hier goet ridder sal wesen;
 Daerombe biddic iu alle na desen,
 Dat gy iu so proevet ter stede,
 33000 Dat tgoede³⁷ lant van Logres mede
 Sine ere niet en verliese daerby”.
 Ende gemeenlic alle geloveden sy³⁸
 Datsi des haer³⁹ macht souden doen.
 Merlijn zeide doe vor al die baroen:
 33005 »Ons sal goet gescieu noch heden⁴⁰
 Maer ic wil, dat gy nu ter steden⁴¹
 Zeidi tot al den baronen naer⁴²,
 »Dat gy my hier gelovet openbaer,
 Entie⁴³ koninck Artur te voren mede,
 33010 Wat ic wille, te doene⁴⁴ ter stede”.
 Si zeiden, si wouden dat gerne doen;
 Daer gaf hem sijn trouwe elc baroen
 Entie⁴⁵ koninck Artur, dat elc soude
 Doen wat hi gebode ende woude.
 33015 Doe zeide Merlijn: »dit es die dach in scijn,
 Dat dlant⁴⁶ van Bertanien⁴⁷ gedestruuert
 God en helpe ons, Onse Here! [sal sijn,
 Ende onse viande en werden nembermere
 Verdreven, gy ne hebbet gemaket ter ure
 33020 Gerechte soene⁴⁸ jegen den koninck Ar-
 Ende tes⁴⁹ oec mijn geloof van iu, [ture⁵⁰,
 Dat gy soene⁵¹ iegen hem maket nu”.
 Doe dit verstonden die baroene

¹weren ²Artur, ur ³sine ⁴manich ⁵scare ⁶gemoeten
⁷Cristenen ⁸vreslich ⁹off ¹⁰waert ¹¹maneger
¹²weduwen ¹³segen ¹⁴lude ¹⁵waren ¹⁶galeyden ¹⁷ten
¹⁸quemen ¹⁹was dar ²⁰vorbereide ²¹kierde ²²vro,

do ²³voren ²⁴de ²⁵Artur ²⁶wirt ²⁷solegy ²⁸scade
²⁹we ³⁰da. g. ³¹do sy ³²er ³³hude ³⁴stede ³⁵dar-
 naer ³⁶unde de; Eng. *the kynge Arthur firste of alle*
³⁷to done ³⁸dat l. ³⁹britanien ⁴⁰soene ⁴¹dit is.

- Was sulc blyde van desen doene ,
 33025 Ende sulken wasset¹ leet; maer nochtan
 Hieldensi sijn geloef daeran,
 Ende versoenden² alle ter stede,
 Ende worden Arturs man oec mede,
 Ende ontfingen haer³ lant daernaer;
 33030 Doe was grote blyscap daer.
 Doe dit gedaen was, doe redensi
 Te Clarencewaert, dat stont daerby,
 Daer nu die Sennen stormden sere⁴,
 Entie⁵ van binnen setten hem ter were⁶;
 33035 Daer waren⁷ xl dusent man.
 Merlijn was nu komen daeran
 Met sijnre banieren in die Sennen doe⁷;
 Hi dade hem in vier syden riden toe⁷,
 Ende dade die tenten al slaen daer neder
 33040 Overal in den heer⁸, voert ende weder.
 Entie⁵ Sennen, die nu vor der stat waren,
 Ende hieraf niet en wisten, twaren,
 Si hoerden dit gerochte⁹ ter stede
 Ende haer³ tenten vallen mede;
 33045 Doe wordensi verscricket saen,
 Ende lieten haer stormen staen,
 Ende liepen derwaert met groter gere¹⁰,
 Ende riepen haer teken¹¹ alle sere¹⁰;
 Daer began die strijt sterc ende stout¹²,
 33050 Daer vergaderde met groter gewout¹³
 Dene in den andren naer;
 Si braken hare spere daer,
 Doe gingensi houwen metten swaerden¹⁴;
 Daer wart menech¹⁵ geslagen ter aerden¹⁶;
 33055 Daer bleef menech¹⁵ doet, sijn seker das,
 Ende tegen enen Kersten¹⁷, die daer was,
 So waren⁷ daer vier Sennen, God weet;
 Nieman¹⁸ en quam, daer men street
 Also vreeslyc, als men daer dede;
 33060 Daer wart afgesteken ter stede
 Menech Kersten¹⁷ in der noet;
 Daer bleef oec menech Senne doet,
 Ende oec man ende paert dorhouwen;
 Des was Hargodabran¹⁹ in groten rouwe,
 33065 Ende nam een sterc speer in die hant,
 Ende reet op Cleoles te hant,
 Den koninck, die stout¹² ende koene was,
 Die tegen hem oec reet nadas;
- Daer stac elc opten andren alsoe ,
 33070 Dat haer speer braken²⁰ doe,
 Ende si sockeerden metten lichamen,
 Datsi ter aerden vielen²¹ tsamen
 Metten orsen; doe blevensi daer
 Lange licgende, wet vorwaer,
 33075 Dattie²² orse op hem lagen²³ nu;
 Oec waren⁷ si in ommacht, secgic iu.
 Doe wart groet die batalie mede
 Ombe te bescuddene dheren bede;
 Ende als die Sennen vergaderden daer,
 33080 Entie Kerstene²⁴ mede daernaer,
 Daer wart hermonteert²⁵ Hargodabrant¹⁹;
 Maer dusent Sennen, sijn iu bekant,
 Worden eer geslagen doet,
 Enter²⁶ Kerstene²⁴ hondert, in der noet,
 33085 Eer si Cleoles hermonterden²⁷ mede,
 Die sinen arm brac ter stede,
 Daer hi van den orse viel²⁸ ter stat;
 Sine liede²⁹ waren⁷ droevech³⁰ ombe dat,
 Ende voerdene uten heer daernaer.
 33090 Doe bat hi sinen drossate³¹ daer,
 Dat hi met sinen lieden maer³² [waer³³,
 Int³⁴ heer rede ende haer leidesman
 Dus redensi int³⁴ heer den drossate volgen,
 Ombe haren here³⁵ seer verbolgen,
 33095 Wantsi braken²⁰ doen in den hoep,
 Ende si sloegen enen koninck doet;
 Si wraken³⁶ so anxtelic³⁷ horen³⁸ here,
 Dat mense daerombe prijsde sere.
 Die strijt wart groet ende sorgelyc,
 33100 Entie Kerstene²⁴ dadent so wel³⁹ sekerlyc,
 Dat men daer ember⁴⁰ af spreken sal.
 Ende Merlijn, die dese batalie al
 Troeste, ende voer hier ende daer,
 Hy⁴¹ zeide: »gy heren, nu es openbaer
 33105 Die dach, daert al gelecget an;
 Nu sal men sien, wie⁴² vrome es dan⁴³.
 Ende als die ridder Merlyne horen,
 Dade⁴⁴ hem elc nu daer te voren,
 Ende gingen slaen daer vreeslike slage;
 33110 Ende als die van der stat dit sagen,
 Datsi getroestet worden nu,
 Trocken⁴⁵ si alle wt⁴⁶, secgic iu,
 Ende sloegen⁴⁷ in die Sennen naer⁴⁸,

¹was dat ²versoonden ³er ⁴seer, wer ⁵unde de
⁶weren ⁷do, to ⁸her ⁹geruchte ¹⁰ger, seer ¹¹teiken
¹²stolt, gewolt ¹³sweerden, eerden ¹⁴manich ¹⁵Cris-
¹⁶tenen ¹⁷neman ¹⁸Cristen ¹⁹her Godebrant ²⁰breken
²¹vellen ²²dat de ²³legen ²⁴gereddet ²⁵unde der

²⁶geredde ²⁷vel ²⁸lude ²⁹drovich ³⁰drossaten
³¹meer, weer ³²in dat ³³eren heren ³⁴wreken ³⁵en-
³⁶gestlyc ³⁷oren ³⁸wal ³⁹omber ⁴⁰unde ⁴¹we ⁴²dede
⁴³treckeden ⁴⁴ut ⁴⁵slogen ⁴⁶darnaer.

- Ende wrachten wonder met wapene daer;
33115 Maer si vonden die Sennen van groter
[weer',
Ende sloegen³ doet menegen Kersten heer,
Ende sine hadden niet mogen duren.
En hadden die princen gedaen ter uren,
Die so vrome waren³ mede,
33120 Ende so vreeslike slage sloegen³ ter stede,
Datse nieman en³ mochte ontstaen.
Ende Merlijn stokedese alle saen
Overal, ende lietae niet geduren;
Hi hadde een hout³ ter uren
33125 In der hant, ende reet metten orsc,
Ende dorbrac althenen⁶ die porse,
Ende riep so lude, dat ment tier' uer
Horen mochte alt heer duer⁷:
»Heden, gy heren, es⁸ die dach,
33130 Dat hem elc ridder proeven¹⁰ mach,
Wat hi nu waerdich mach wesen¹¹.
Doen¹¹ die ridder hoerden van desen,
Ginc daer iegelyc¹³ togen¹⁴ sine cracht.
Maer so wie¹⁴ dat daer wel vacht,
33135 Die koninck Artur dadet¹⁵ noch also wel;
Want sine slage waren so fel,
Dat hi man ende ors mede
Overmiddles clovede daer ter stede. [den,
Ende heer Gawyn entie¹⁶ van der Tafelron-
33140 Entie¹⁶ nuwe ridder¹⁷ oec tien¹⁸ stonden,
Ende alle die barone dadent soe,
Dat hem die Sennen niet meer doe
En konden geweren, ende gingen vlien.
Daer bleven doetgeslagen mettien
33145 Alle die koninge, die daer waren,
Met Hargodabrande¹⁹, sonder vive, twaren.
Dat was Oriens en Franzabres
Ende Tornicans ende Trapixes
Dammirael, ende Trebehan;
33150 Ende Hargodabran¹⁹ met dertichduzent
Dese vloen gesconfiert ende mat [man,
Ende quamen²⁰ optie²¹ zee nadat,
Daer haer scepe stonden vorwaer,
Entie¹⁹ Kerstene²³ iagedense tote daer
33155 Ende hieldense so kort opter²¹ zee
Datsi die helchte²⁵ versloegen ende mee,
Sonder²⁵ dat daer verdranc, secgic iu,
- Eersi geseepen konden nu;
Ende doesi gesecept waren daer,
33160 Voerensi met rouwe enwech naer
Ombe haer groet verlies²⁶, sonder waen,
Datsi in den stride hadden ontfaen.
Nu swiget dit boec van desen,
Ende sal van den koninck Artur lesen,
33165 Ende van den princen oec ter stede,
Die daer waren ten stride mede.
- Van den koninck Ban ende van den koninck
Bohort, ende hoe²⁸ Hestor gewonnen wart.*
- Dhistoric seghet: doe die Seynen
Verdreven waren uten pleine²⁹,
Dat Artur logierde nadas
33170 Opten plein³⁰, daer die strijt was,
Entie barone alle mede;
Doe dadé die koninck Artur, ter stede,
Den baronen tgoet delen³⁰ naer,
Datsi gewonnen hadden daer,
33175 Dat³⁰ des hem selven niet es bleven;
Ende doet³¹ al enwech was gegeven,
Redensi met blyscapen in die stat.
Daer rastensi hem vijf dage nadat,
Entes³² sesten dages sciedensi daer,
33180 Ende elc prince voer tainen lande naer,
Ende scieden van Artur met groter eren,
Ende daer bleven dander³² heren,
Die koninck Ban entie koninck Bohoert
Entie koninck Lot also voert.
33185 Heer Gawijn entie van der Tafelronden
Reden metten koninck Artur, tien stonden,
Te Carmelot, daer si waren ontfaen
Met groter feesten, sonder waen,
Van der koninginnen Jenovren, sijt seker
33190 Ende van al den volke dat daer was. [das,
Doe quam Merlijn ten koninck Artuer:
»Here³³, zeidi, »gy hebbet nu ter uer
Iu lant gesuvert van den Sennen quaet,
Ende iu lant es in vrede, dat verstaet,
33195 God zifs gelovet hondertfolt³⁴,
Gyne dorret ontsien kracht no gewout³⁴,
Des moechdy³⁶ wel laten varen dan
Den koninck Bohort enten³⁷ koninck Ban

¹wer ²slogen ³weren ⁴neman ⁵holt ⁶althenen ⁷to
der ⁸dore ⁹so is ¹⁰proven ¹¹do dit ¹²ielich ¹³tonen
¹⁴we ¹⁵dede dat ¹⁶unde de ¹⁷newe ritters ¹⁸ten
¹⁹heren Godebrande ²⁰quemen ²¹op de ²²Cristenen

²³helte ²⁴onder ²⁵verlues ²⁶wo ²⁷pleynen ²⁸plaan
²⁹dats deilen ³⁰sodat ³¹do dat ³²unde des ³³de
anderen ³⁴hondertfolt ³⁵gewolt ³⁶moeg gy ³⁷unde
den.

- Tharen¹ landewaert, als gy dat gebiet,
 33200 Wantsi ne quamen² in langen tyden daer
 [niet,
 Ende si ensagen haer wijf noch kinder mede
 Lange niet³; oec hebbensi ter stede
 Enen quaden fellen viant,
 Die gerne verdiven soude haer⁴ lant,
 33205 Dat es die koninck Clandes es hem gevee,
 Ende si moeten lyden nu die zee
 Ende sullen waernemen tharen¹ lande⁵.
 Die koninck Artur sprac te hande:
 »Merlijn, mochtet⁶ wesen, dheren vry
 33210 Blevn my liever hier met my
 Dan si enwech voeren⁷; want, dat wet,
 Nieman⁸ en mochtet verdrieten met⁹
 Van sulker geselschap thebbene nu¹⁰.
 Merlijn zeide: »here, dat seegic iu,
 33215 Dat moet ember aldus wesen¹¹.
 Dns sciedensi van den koninge mettesen,
 Ende namen¹² orlof ende voeren¹³ van daer;
 Ende Merlijn, diese minde vorwaer,
 Voer met hem ende geleidese alsoe.
 33220 Ende opten iersten¹⁴ avent geviel¹⁵ hem
 Datsi tenen castele quamen¹⁶ ter uren [doe,
 Die besloten was met sterken¹⁷ muren,
 Die dick waren¹⁸, ende herde hoe¹⁹;
 Daer stonden inne drie²⁰ sterke torre²¹ doe
 33225 Ende wel gehordiert al ombe, vorwaer;
 Entie gracht was vol water daer,
 Die ombe den casteel ginc ter tijt,
 Ende wel hondert voete oec wijt;
 Ende daer ginc ombe een maras
 33230 Herde diep, dat twe mylen lanc was;
 Ende nieman²² mochte ten castele komen
 Dan tenen wege, hebbic vernomen,
 Die so smal was ende so enge,
 Datter maer²³ twe sonderlengte
 33235 Neven een in konden geryden;
 Die wech was gemaket, tien tyden,
 Ter²⁴ stat met stenen, ende ter²⁵ stat
 Met groten planken, ende onder dat
 Liep (een) groet water, dat men daer
 33240 Niet over (en) mochte ryden, vorwaer²⁶,
 Hadde men die planken afgedaen;
 Daer liep een groet water, sonder waen,
 Maer dat en droech gene scepe ter stede;
 Ende an den voete van den wege mede
 33245 Stont een pijnboem, herde groen²⁷,
 In enen pleine²⁸, groet ende scoen²⁹;
 Entie³⁰ pijnboem was wijt ende breet,
 Dat daer³¹ onder hadden greeet
 Wel³² hondert geseten, in ware dinc;
 33250 Ende een yvoren hoern hinc
 An enen telge van den pyne,
 Met enen ketene³³ sylverine; [wesen,
 Entie³⁴ joesteren ocht³⁵ geherberget wilt
 Hi moet dat hoern blasen ombe desen.
 33255 Entie koninck Ban entie koninck Bohoert³⁶
 Ende Merlijn, die quamen voert,
 Ende haer geselschap, tot an den pijn,
 Ende besagen dat hoern fijn.
 Doe zeide daer die koninck Ban:
 33260 »tEn es³⁷ sonder sake niet, wetet dan,
 Dat dit hoern hanget hier³⁸.
 Si sagen den casteel, die was fier³⁹
 Ende sterc ende sere goet in scyne;
 Doe vrageden die twe koninge Merlyne
 33265 Ocht⁴⁰ hi iet wiste, hoe dat heet nu?
 Merlijn zeide: »hi heet⁴¹, seegic iu,
 Die casteel van den marasse, ende es
 Eens herde⁴² vromen ridders, sijt gewes⁴³,
 Ende heet Agravadein⁴⁴, die swarte man⁴⁵.
 33270 »By Gode⁴⁶, zeide doe die koninck Ban,
 »Van Agravadein⁴⁷ hebbic dicke behoert;
 Hi mach wel sijn van groten accoert,
 Die so scone herberge hout⁴⁸ mede;
 Ic woude⁴⁹ wy geherberget waren ter stede,
 33275 Opdat den heren lief waer⁵⁰ alsoe⁵¹.
 Merlijn zeide: »daer komewy wel toe⁵²,
 Maer engeen vrent⁵³ ridder mach daer ko-
 Hi en hebbe dat hoern ierst genomen[men,
 Ende geblasen⁵⁴. — »So willic dat dan
 33280 Blasen⁵⁵, zeide die koninck Ban,
 »Opdat gijt⁵⁶ radet⁵⁷, zeidi te Merlyne.
 »Daer leget iu an engene pyne,
 Nocht oec angest⁵⁸, zeide Merlijn doe.
 Die koninck Ban zeide nu daertoe:
 33285 »Nu liege daeran dat mach mede⁵⁹,
 Ic sal dat hoern blasen ter stede⁶⁰.
 Doe nam dat hoern daer die here,

¹to eren ²quemen ³nicht ⁴er ⁵mochte dat ⁶voren
⁷neman ⁸med ⁹nemen ¹⁰op den irsten ¹¹gevel ¹²star-
¹³ken ¹⁴weren ¹⁵ho, do ¹⁶dre ¹⁷toerne ¹⁸mer ¹⁹to
²⁰solker ²¹wet v. ²²grone, scone ²³plane ²⁴unde de

²⁵so dat daer wal ²⁶wal ²⁷ketenen ²⁸off ²⁹bohort
³⁰dit en is ³¹fijr ³²hiet ³³harden ³⁴gewis ³⁵Agra-
³⁶nadem ³⁷Aggrandidan ³⁸holt ³⁹wolde ⁴⁰weer ⁴¹also
⁴²wal to ⁴³vromet; Eng. *strawge* ⁴⁴gy dat ⁴⁵ter stede.

- Ende blies dat so lude ende so sere,
Dat ment in den casteel hoorde doe;
33290 Ende anderwerven blies hi alsoe,
Ende derdewerven oec daernaer;
Want die casteel was verre van daer.
Dit hadde onwaert¹ Aggravadine,
Dat hi so haestelic blies in scine,
33295 Ende heescede² sine wapene saen,
Ende wapende hem, sonder waen,
Ende es toten pyne gereden,
Daer die koninge hielden ter steden,
Ende vragede van verre³ wie⁴ si waren.
33300 Die koninck Ban zeide daernare:
»Wy sijn ridder⁵ ende bidden iu,
Ocht gy ons herbergen moget nu,
Ende waert⁶ iu lief, wy souden gerne mede
Onse paerde wateren⁷ hier ter stede⁸».
33305 »Wanen⁹ zijdy¹⁰?¹¹ zeide doen Aggravadijn;
»Wy sijn¹² zeide doe Merlijn
»Som van Gaules, dat men hout¹³
Van den koninck Artur met gewout¹⁴».
»By Gode, gy hebbet enen goeden here¹⁵,
[zeide hy,
33310 »Ende enen den stoutsten¹⁶ koninck daerby
Die nu levet ende oec es mijn heer,
Ende om sinen wille sallic iu nu meer
Goede herberge doen¹⁷. »Ende sijn
Danc hebbet, here¹⁸, zeide Merlijn.
33315 Doe keerde¹⁹ Aggravadein ter stede,
Ende hiet, datsi hem volgeden mede.
Daer leidise tote den casteel toe,
Daer si voer beetten alsoe,
Ende hi nam die koninge by der hant,
33320 Ende leidese in ene camer thant,
Daer si hem ontwapenden saen.
Ende al die wile quamen daer gegaen
Drie²⁰ scone joncfrouwen, daer dene af was
Agravadeins dochter, sijn seker das,
33325 Ende dander²¹ waren sine nichten²² mede;
Elke brachte enen mantel ter stede,
Scarlaken gevoedert²³ met herminen,
Ende si gaven horen heren den sinen,
Ende elken koninge enen daeran.
33330 Doe merkede sere die koninck Ban
Die joncfrouwen, die scone waren,
- Maer boven dandren merke²⁴ daernare
Aggravadeins dochter, wantsi was
Die scoenste verre, sijn seker das;
33335 Ende Merlijn besachse sere doe,
Endesi behagede hem so wel daertoe,
Dat hi zeide: »en dade Nimiane,
Daer ic minen sin gelecht hebbe ane,
Ic soudese minnen boven alle wijf,
33340 Ende ic soude noch te nacht haer²⁵ scone lijf
Handelen ende in mynen arm leggen;
Maer ic moet my²⁶ selven wedersecgen
Ombe die minne van myner vriendinnen²⁷;
Maersint icse selve niet(en) mach minnen,
33345 Sal icse doen minnen den koninck Ban
Ende sinen wille²⁸ oec hebben daeran²⁹.
Doe makedi³⁰ een espriment ter stede,
Daer die koninck begonde minnen mede
Entie joncfrouwe hem weder alsoe;
33350 Ende bindien³¹ datsi daer stonden doe,
Bekande Aggravadein die koninge bede;
Doe dadi³² hem grote feeste mede,
Ende hietse wellekomen³³ wesen;
Dat eten was bertet binnen desen,
33355 Ende men ginc eten in der³⁴ sale nadae,
Die³⁵ wijt ende groet ende scone was;
Entie koninge namen³⁶ haren waert doe,
Ende settene tuscen hem alsoe,
Ende sijn wijf, die scone was, mede;
33360 Entie drie joncfrouwen dienden ter stede
Vor den koningen, ende Merlijn
Diende metten ioncfrouwen sijn,
Die hemselven hadde nu gemaket
Een jongelinc scone ende welgemaket,
33365 Ende hadde an enen roc, ombedit,
Ondersneden roet ende wit,
Ende hadde enen gordel ombe van syden
Met goude³⁷ beslagen te dien³⁸ tyden,
Ende een almonier³⁹ al van goude
33370 Also alsine⁴⁰ hebben woude;
Hi diende vor den koningen op sinen
Hi was daer herde sere besien [knien⁴¹;
Van dengenen, die waren⁴² daer;
Want daer en kendene nieman⁴³ vorwaer
33375 Dan die twe koninge, ende oec meer
Besagene⁴⁴ die ioncfrouwen seer

¹onweert ²eyscede ³veren ⁴we ⁵ritters ⁶weert
⁷weteren ⁸wannen ⁹zint gy ¹⁰sin ¹¹holt ¹²gewolt;
Eng. *thai holde their londes of God and of kynges*
Arthur ¹³stoltesten ¹⁴kierde ¹⁵dre ¹⁶de andern
¹⁷niften ¹⁸gevodert ¹⁹merkede he ²⁰heb er ²¹nu

²²vrendinnen ²³willen ²⁴makede he ²⁵binnenden
²⁶dede he ²⁷willecome ²⁸den ²⁹dat ³⁰nemen ³¹golde
³²to den ³³halmenier ³⁴als he ene ³⁵kneen ³⁶weren
³⁷nieman wet ³⁸besegegn ene.

- Ombe sijnre groeter scoenheit wille;
Maer Agravadeins dochter, lude ende stille,
Hadde haerogen altoesopten¹ koninck Ban;
- 33380 Sine konde daer niet gekeren van,
Si wart dickewile roet ende blanc;
Detentijt dochte² haer veel te³ lanc,
Si stont als ene dien⁴ vaket:
»O wi⁵, dachte si, »ocht⁶ ic nu al naket
- 33385 In sinen arme lage! Ach, my!
Wanen⁷ quam my dese gedochte, o wi!
Dat ic optesen⁸ gedinc⁹ nu achte!¹⁰ —
Des leide¹¹ si daer nu al haer gedachte
An den koninck Ban, sonder waen;
- 33390 Ende dit hevet Merlijn al gedaen.
Ende bander¹² syden oec die¹³ koninck Ban
Mindese weder, dat hi voertan
En wiste, wat hem was gesciet:
Hi sat ende dacht, ende en at niet,
- 33395 Hi was droevch¹⁴ ende erre mede,
Dat hi so minnen moeste ter stede
Die ioncfrouwe, ende hi en wiste niet wi¹⁵
Hoe hi an minne nu komen sy;
Hi hadde ene ionge scone vrouwe,
- 33400 Dier¹⁶ hi gerne woude houden trouwe,
Ende bander¹⁷ syden was hi wel ontfæen te
[gader
Ende geherberget metter ioncfrouwen va-
Die hem grote ere hevet gedaen; [der,
Ombe dit dochte¹⁸ hem dat sere mesdaen,
- 33405 Ende oec dochtet hem grote quaethede,
Sochte hi an haer dorperhede:
»Niet meer onneren en konde ik hemgedoen
Dan ic hem sine dochter ontspoen¹⁹! —
Dus vacht hi tegen hemselven daernaer,
- 33410 Ende zeide hi woude hem hoeden vor haer,
Dat hire negene²⁰ dorperhede
An soude steken; ende Merlijn zeide
tWær²¹ ombe niet sijn gedochte²² nu,
»Dat en sal niet gaen²³, zeide hi, »an iu,
- 33415 Wantet waer scade in allen sinnen,
tKint²⁴, dat hi an haer sal winnen,
Bleve dat achter; want dat sal
Dlant²⁵ van Bertanien verhoghen al
Met sijnre groter²⁶ vromechede²⁷.
- 33420 Dit zeide Merlijn tegen hemselven mede.

¹op den ²dachte ³vil te ⁴enen den ⁵off ⁶wannen
⁷deese gedank ⁸op dessen ⁹legede ¹⁰op ander ¹¹den
¹²drovich ¹³we ¹⁴der ¹⁵onspoen ¹⁶he er gene
¹⁷dat weer ¹⁸gedanke ¹⁹dat kint ²⁰dat lant ²¹groten

- Doe die taefle waren opgedaen,
Sijnsi ten vensteren gestaen
Ombe wtwaert te siene, want daer scone
Daerna gingensi slapen scier nadas [was;
- 33425 By der salen in ene kamer geraket,
Daer die ioncferen hadden²⁸ twe bedde
[gemaket,
Scone ende rikelic gepariert mede;
Daer gingen die twe koninge slapen, ter
Entie waert²⁹ ginc slapen saen, [stede.
- 33430 Entie ioncfrouwen sijn te bedde gegaen
In ene camer, die stont alsoe,
Dat men daer des waerts³⁰ kamer ginc toe.
Ende alsi dus (gaen) slapen waren,
Begonde Merlijn sine conjuracie, twaren,
- 33435 Ende dade alle, die daer waren, slapen
Binder³¹ sale, ridder ende knapen,
Sonder die koninc entie ioncfrouwe saen;
Dese waren met minnen so bevaen,
Datsi slapen niet en konden;
- 33440 Ende Merlijn quam bindien³² stonden
In die camer daer die ioncfrouw³³ inne was,
Ende namse by der hant, ende zeide nadas:
»Staet op, scone, ende gaet met my
Toten genen die so begaert nu dy,
33445 Dat hy geduren niet en kan³⁴.
Ende si spranc op ende dade doen³⁵ an
Een hemedede ende enen pelles diere³⁶;
Ende Merlijn leidese uter³⁷ kameren sciene
Vor hoers³⁸ vaders bedde heen, ter stede,
- 33450 Ende vor der ander ridder³⁹ bedde mede;
Maer hi dadese so vaste slapen, met allen,
Al hadde men den torre⁴⁰ ombe doen vallen,
Sine hadden niet ontsprongen van desen,
Aldus haddeae Merlijn belesen.
- 33455 Doe leidese voert Merlijn dan⁴¹
In die camer daer lach die koninck Ban,
Daer het herde clare in was.
Doe zeide Merlijn tot hem nadas:
»Siet dese ioncfrouwe, heer koninck Ban,
- 33460 Daer gy nu sult winnen an
Enen sone, daeraf komen sal
Menege⁴² aventure, groot ende smal⁴³.
Doe die koninck die ioncfrouwe sach saen,
Ende Merlijn aldus hevet verstaen,

²⁸ioncfrouwen; Eng. *where the maydens hadde made*
²⁹unde de weert ³⁰weerdes ³¹binnen ken ³²ioncfrow
³³dede do ³⁴dure ³⁵ut der ³⁶ores ³⁷ritters ³⁸torn
³⁹van dan ⁴⁰manige.

- 33465 Nam hy die ioncfrouwe¹ by der hant,
Ende leidese by hem al te hant,
Want hy ne konde dat ontsecgen niet,
Hine wiste, wat hem was gesciet;
Hadde hi gewetet wel in sinen sin,
- 33470 Hi en haddet gedaen ombe geen gewin;
Ende Merlijn ginc wter kameren daer,
Entie ioncfrouwe dade wt² daernaer
Horen pels ende hoer hemedede mede,
Ende hi namse in sinen arm ter stede,
- 33475 Ende si hem weder, ende helse den mede
Als diegenen³, dien des wel luste⁴, [kusten
Ja, ende also vrylike in scijn,
Also ochtsi tien⁵ jaer hadden gesijn
Tsamene. Dus haddese Merlijn daer
- 33480 Begadet ende betovert, vorwaer;
Dus lagen⁶ si toten dage toe.
Doe quam Merlijn weder alsoe
Ende zeide, dat tijt waer⁷ saen,
Datsi weder op soude staen;
- 33485 Si nam haer hemedede ende horen pels
Ende dadet⁸ an, si ne hadde niet els⁹;
Doe nam die koninck een vingerlijn,
Ende gaf dat doen der ioncfrouwen fijn,
Ende zeide, dat sijt hielde ter stede,
- 33490 Ende ombe syner vrientscap¹⁰ oec mede;
Si nam dat ende stact in haer hant,
Ende Merlijn leidese in haer camer thant,
Ende si ginc op haer bedde saen.
Daer haddesi enen sone ontfaen,
- 33495 Daer sint Lancelot mede dreef nadas
Grote feeste, ombdat hi was
So goeden ridder, als dit boec sal
Hier namaels secgen, groet ende smal.
Ende alsi te¹¹ bedde hadde geleit
- 33500 Die joncfrouw, ginc hi mede gereit
Op sijn bedde, ende dade daernaer
Al die toverie, die hi gedaen hevet daer,
Ende doen ontsprongensi alle saen;
Die dach was hoge opgegaen
- 33505 Entie¹² knape stonden op ter vaert¹³
Ende gingen trossen ende sadelen die
[paert¹⁴,
Ende Merlijn es ten koninck Ban genaen,
Die nu ter stede es opgestaen,
Ende verkomen es van sijnre toverie,
- 33500 Hem hadde groet wonder van sijnre vrye-
Die hi des nachtes hadde gedreven; [rie¹⁵,
Sijn groet wille, die hem was gegeven,
Die was hem nu al vergaen;
Hi dachte dat hem Merlijn hadde gedaen
- 33515 Ombe der ioncfrouwen wille, want hi en
[wet niet,
Hoe¹⁶ dat toe quam, ocht hoe¹⁷ tes¹⁸ ge-
Doe die koninge op waren gestaen, [sciet.
Quam die waert tot hem gegaen,
Ende alle drie¹⁹ die ioncfrouwen mede,
- 33520 Ende groeten die koninge daer ter stede,
Ende si dankeden hem weder daernaer;
Entie koninck Ban sach op sine amie daer,
Ende si op hem weder alsoe,
Haer hovet nederwaert geslagen doe,
- 33525 Als die haer sere scamede das,
Dat haer des nachtes gesciet was,
Omdatsi sinen wille so geringe dede;
En hadde gedaen die toverie mede,
Sine hadde sijnns willen niet gedaen;
- 33530 Ende van dier uren voert, sonder waen,
Minde sine meer dan ienegen man,
Ende zeide iegen haer selvo²⁰ dan:
»Sint my een koninck nam mijn ere,
So en geraket my man nember²¹ mere,
- 33535 Die sider es, dan hi, God weet;
Endesi behielt wel horen eet;
Want haer en genakede nie sint man.
Doe namse vriendelic²² die koninck Ban
Metterhant, ende sprac daernare:
- 33540 »Joncfrou», zeide hi, »ic moet nu varen,
Ende waer ic ben²³, des hebby verdient,
Dat ic iu ridder ben²⁴ ende vrient²⁵,
Ende (iu) minnen sal mijn leven voertan;
Nu hoedet iu voert vor alle man,
- 33545 Ende denket op my, des biddic iu,
Want gy hebbet een kint ontfaen nu,
Daer gy af hebben sult²⁶ blyscap ende ere,
Want dit sal werden een groet here».
Dit hadde hem Merlijn gesecht wale.
- 33550 Die ioncfrouwe antworde met bloder tale»,
Ende scaemde haer, ende zeide doe²⁷:
»Here, sint dat my staet alsoe²⁸,
So moete²⁹ my God daer blyscap mede
Geven dor Sine ontfermechede

¹joncfrouwe ²ut ³dengonen ⁴wal lusten ⁵off ze tijt
⁶legen ⁷weer ⁸dede dat ⁹anders nicht als ¹⁰vrenscap
¹¹stack dat ¹²als he to ¹³unde de ¹⁴vart, pert

¹⁵vrye ¹⁶wo ¹⁷dat es ¹⁸dre ¹⁹selven ²⁰nember
²¹vrendelic ²²bin ²³vrent ²⁴zolen ²⁵do, also ²⁶mote.

- 33555 Meerre¹ dan ic hebbe te sceden³ van iu,
Want so swaer minne en sciede nie eer nu;
Ende sint wy sceden moeten dan,
Sal ic my troesten so ic beste kan,
Ende God moete my troesten voertmeer.
- 33560 Ende es dat ic te lijve blyve, heer,
Als ic van den kinde blyve dan,
Sal² ic enen spiegel sien⁴ voertan
An dat kint in gedencnesse van iu".
Metter tale namse die koninck nu
- 33565 In sinen arm, al suchtende mede,
Ende nam orlof an haer ter stede;
Entie⁶ twe koninge ende Merlijn
Daukeden den waert⁷ der herbergen fijn,
Dat hise lieflyc hevet ontfaen.
- 33570 Dus sciedensi van daer nu saen,
Ende reden so lange, onder hem tsamen.
Datsi toter zee quamen;
Daer scepedensi over ende voeren⁸ mede.
Doe redensi so lange daer ter stede,
- 33575 Datsi quamen⁹ te Bonewic binnen,
Daersi waren¹⁰ ontfaen met minnen.
Doe blevensi achte dage onder hem daer;
Des negenden dagesquamMerlijn daernaer,
Ende nam an die koninge oerlof,
- 33580 Ende an al die daer waren in den hof,
Ende voer te siner lievenwaert ter stede,
Die hem grote feeste nu dede,
Want elc den anderen minde seer;
Ende hy wijsde haer¹¹ nu noch meer
- 33585 Ende leerde, dan hi iemanne dede.
Dus bleef hi achte dage daer ter stede,
Doe sciet hi te hant van haer
Ende voer te Blasise daernaer,
Sinen meester¹², daer hi welkomen¹³ was.
- 33590 Ende Merlijn telde hem nadas
Al dat sint gesciet was, die dinc,
Sint hi lestwerf van hem ginc;
Ende Blasys settet¹⁴ in geschrift mede.
Hier swiget dat boec van hem ter stede
- 33595 Ende van allegader¹⁵ den gesellen,
Ende ic sal iu nu voert tellen
Van groten stryde, alsic versta,
In den boeke¹⁶, dat komet hierna.
- Hier begint dat boec van den koninck Artur
ende van den koninck Rione, ende van
Merlyne mede.*
- Hier secht voert daventure
- 33600 Van den koninck Arture,
Die nu lach te Carmeloet¹⁷,
Hi ende sijn wijf met blyscap groet:
Doe die koninck Ban entie koninck Bo-
Van hem scieden, als gy gehoert [hoert¹⁸
- 33605 Hebbet hiervoor wel horen lesen,
Begonde te naken binnen desen
Dat koninck Artur te houden¹⁹ plach
Hof op Onser Vrouwen dach.
Doe zeide Gawyn, dat hi woude
- 33610 Dat hi hof houden²⁰ soude;
Doe zeide Artur, die koninck vry:
»Nu willic dat hier komen²¹ te my
Al myne barone, des sijt vroet,
Die lant van my houden²² ende goet;
- 33615 Ic wil weten myne macht,
Ende wie²³ onder my es ende op my acht;
Daerombe willic, dat elc²⁴ ontboden sy
Hi wone²⁵ verre ochte by,
Ende dat elc sijn wijf bringe mede
- 33620 Ocht²⁶ sine amye, »nu behaechdy²⁷ my,
Dit komet wt enengooden herte²⁸ vry;
Nu biddic u, sint gy hebbet wille
Dese dinge te doene, lude ende stille,
- 33625 Dat gy dat so angaet voertmere,
Dat gy des hebbet²⁹ lof ende ere".
»By Gode, neve", zeide die koninck,
»Ic wil so begaden dese dinc,
Dat men daer ember³⁰ meer af sal spreken
- 33630 Totedat die werelt sal gebreken".
Doe dade die koninck letteren³¹ scriven,
Ende en liet nieman³² achterbliven,
Noch baroen noch ridder mede,
Hi en ontbodene te komene ter stede,
- 33635 Also³³ lief alsic sine minne hadden nu,
Ende sine vrientscap³⁴ thebbene, seegic iu,
Datsi in Onser Vrouwen dage tsamen
In half Ogeste tsinen hove quamen
Te Carmelot, ende elc in sine partie³⁵

¹merre ²to scheiden ³so sal ⁴spiegel zeen ⁵mit der
⁶unde de ⁷weert ⁸voren ⁹quemen, weren ¹⁰er ¹¹mes-
ter ¹²wilkome ¹³zette dat ¹⁴alleg. al ¹⁵boke ¹⁶Car-
melot ¹⁷bohört ¹⁸holden ¹⁹kome ²⁰we ²¹se allen

²²se wonen ²³off ²⁴behage gy ²⁵herten ²⁶hebben
²⁷omber ²⁸litteren ²⁹neman ³⁰alse ³¹vrenscap
³²partie.

- 33640 Sijn wijf brachte ocht¹ sine amye.
Entie boden reden doen² overal,
Ende daden haer bodescap groet ende smal,
Toten³ princen enten⁴ anderen heren,
Die alle geloveden te komene met eren;
- 33645 Doe gereide hem elc daernaer
Alse ten hove te komene daer
So si eerlicst mochten ende konden,
Ende elc voerde sijn wijf tien⁵ stonden
Met hem, die ene hadde ter stede,
- 33650 Ende die engene hadde, die voerde mede
Sine amye; dus quam er so vele daer,
Dattie⁶ tiende deel, wet vorwaer,
In die stat te Carmelot⁷ en konden
Niet⁸ geherbergen te dien stonden,
- 33655 Ende moesten⁹ haer tenten slaen mede
In den plein, buten der stede¹⁰;
Entie koninck Artur entie koninginne
Ontfingense met herde groter minne,
Ende gaven¹¹ hem gichte¹² menechfoude
- 33660 Beide van sylver ende van goude,
Ende cleder ende sydene lakene gereet,
Nadat elc waert¹³ was, God weet.
Ende in Onser Vrouwen avende, twaren,
Doe die vesperen gesongen waren
- 33665 In Sente¹⁴ Stevens kerke daerna saen,
Es men te hove eten gegaen
Van der nonen, sijt seker das,
Ombdat Onser Vrouwen vastene was;
Maer die koninginne entie hoge barone
- 33670 Aten¹⁵ doen alle in haren¹⁶ pavelonen,
Ombdatsi in die stat niet (en) konden
[komen.
Entie koninginne Jenovre hevet genomen
Haer suster des koninck Lottes wijf ter
Entes koninck Uryens wijf mede, [stede,
- 33675 Entes koninck Ventres desgelijc;
Dit waren Arturs suster sekerlijc
Van sijnre moeder¹⁷ halven, secgic in;
Des koninck Bans wijf ginc mede nu
Entes koninck Bohortes wijf van Gaunes,
- 33680 Ende hertoginnen ende gravinnes nades
Ende vrouwen ende joncfrouwen mede.
Hiermede ginc sitten in ene stede
Die koninginne Jenovre, sijt seker das,
- Daer hem wel gedient was;
- 33685 Oec waren daer ten hove komen
Alle die menestreele¹⁸, hebbic vernomen,
Die daer wonende waren¹⁹ in den ryke,
Clene ende groet, arm ende ryke; [ven²⁰
Ende daer dienden oec hertogen ende gra-
- 33690 Die rike waren²¹ van goede, van haven;
Dit was wel²² recht ende sede,
Dat te sulken²³ hove, dat houden dede²⁴
Die koninck Artur, die so machtig was.
Sulke liede²⁵ dienden ten hove dordas
- 33695 Ombe hem ere mede te doene²⁶;
Na den etene gingen die baroene²⁷
Ende corteden daer die tijt harentaer²⁸
Thent²⁹ men slapen ginc³⁰ daernaer.
Des andren daechs doe si op waren gestaen,
- 33700 Die barone, sijn³¹ si gegaen
Te messe³² in Sente³³ Stevens kerke,
Daer hem hoechtijt songen papen ende
Van Onser Vrouwen, ende daer was [clerke
Dofferande groet, sijt seker das;
- 33705 Entie koninck Artur entie koninginne
Droegen³⁴ kronc, oec waren daerinne
Ses ende twintich cronen in der kerken nu.
Onder koningen ende koninginnen, secgic
Want die koninck Artur was daer [in,
- 33710 Self dertiende³⁵ van cronen vorwaer,
Coningen die onder hem waren ter stede
Sonder hertogen ende graven³⁶ mede,
Ende ander barone menegerhande,
Die daer waren in allen landen³⁷,
- 33715 Die men van Artur hielt vorwaer.
Doe die messe was gesongen daer,
Ginc die koninck Artur in sine³⁸ sael,
Entie koninge altemael
Volgeden hem entie koninginnen,
- 33720 Ende al gekroent als vorstinnen
Met goudenen cronen herde diere³⁹.
Die tafelen waren bereit sciere⁴⁰
Entie koninck Artur es daertoe⁴¹ geseten.
Ende twaelf koninge by hem vermeten,
- 33725 Ende elc sine crone op dat hovet.
Ende haer wijf mede, des gelovet;
Ende elke koninginne voertan⁴²
Was geset by horen man;

¹off ²do ³to den ⁴unde ten ⁵ten ⁶dat de ⁷Car-
doel ⁸nicht ⁹mosten ¹⁰steden ¹¹geven ¹²giffte
¹³weert ¹⁴sunte ¹⁵eten ¹⁶eren ¹⁷moder ¹⁸meystre
¹⁹weren ²⁰greven ²¹wal ²²to zolcken ²³holden deden

²⁴lude ²⁵done, barone ²⁶hier ende daer ²⁷went dat
²⁸ginc ²⁹sint ³⁰myse ³¹drogen ³²druttende ³³lande
³⁴sinen ³⁵dure ³⁶schire ³⁷is darto ³⁸was v.

- Entie hertoge entie graven¹ vermeten
 33730 Waren tener ander tafien geseten,
 Entie ander princen entie barone
 Moesten eten in den pavelone²;
 Want daer waren³ so vele heren nu,
 Dat mense niet gesetten konde, seegic iu.
 33735 Daer makeden die menestrelen⁴ sovele
 Van horen⁵ melodien, van horen spele,
 Dat men nie en hoerde desgelyke
 Op negenen⁶ hove in ertryke.
 Ende doe Keye, die drossate, brachte daer
 33740 Dat ierste gerechte⁷, sach men daernaer
 Waer vor die tafle quam gegaen
 Die scoenste forme, sonder waen,
 Die si ie sugen⁸, van man,
 Ende hadde⁹ van samyte enen roc an,
 33745 Ende een gordel daerop gegordet smal
 Van syden, met goude¹⁰ beslagen al
 Ende met gesteenten¹¹, die clærheit geven
 Gelyc planeten an den trone verheven;
 Ende sijn hovethaer¹² was cresp¹³ ende
 [blont,
 33750 Ende ene goudene¹⁴ crone daerop stont,
 Als (van) een koninck; ende hi hadde ane
 Scharlakens koussen¹⁵ ende van corduwane
 Twe witte scoe¹⁶, alombe ter stede
 Gebreemt¹⁷ met goutboerden, ende mede
 33755 Met gespen¹⁸ van goude fijn;
 Hi droech ene harpe silverijn
 Van dieren¹⁹ gewerke, entie snaren
 Van goude²⁰ alle getogen waren,
 Ende daer stont an menech diere²¹ steen;
 33760 Entie man so utermaten scone scenen,
 Dat men nie sach sijns gelykes eer;
 Maer hi was blint, dat ontsettene seer;
 Nochtan haddi dogen graw ende clær,
 Ende een wit hondekyn leidene daer
 33765 Met ener corden van goude²²,
 Daer diere²³ stene inne stonden menich-
 En dit hondekijn brachtene nu [foude²⁴];
 Vor koninck Arturs tafle, seegic iu;
 Ende als hi daer was vorgestaen,
 33770 Harpedehi enen rey daer saen
 In Bertoens²⁵; dat lude so wale
 Dat hen allen dochte²⁶ in der²⁷ sale
- Dat eenrehande hemelsc geluet waer²⁸;
 Ende al dat daer was, hoerde daernaer.
 33775 Dus laticse nu haer feeste driven,
 Ic sal daer iu hierna meer af scriven,
 Want ic moet nu, in desen doene²⁹,
 Voert seegen van den koninck Rioene³⁰.
- Hoe die koninck Rioen dat lant van Carmelide wynnen woude³¹.*
- Daventure seget hier iu
 33780 Van den koninck Rione nu,
 Doen hi quam in sijn lant nadas
 Van Leodegan hi gesconfiert was,
 Daerne die koninck Artur verdreef³²,
 Ende al sijn volc verslagen³³ bleef;
 33785 Doen hi thues quam, swoer hi daernaer,
 Dat hi nembermeer blyde en waer,
 Hine haddet³⁴ gewroken op Leodegan;
 Doe sende hi sine letteren³⁵ voertan
 Tot allen dien, die onder hem hoeren³⁶
 33790 Entie wapene mochten voeren,
 Datsi quamen³⁷ tot hem ter stede.
 Doe quamen³⁸ daer negen koninge mede,
 Ende al haer macht met snelre vaert;
 Daermede voer hi te Tornassewaert
 33795 In dat lant van Carmelyde;
 Onderwegen namen si haer pryde,
 Ende beruden³⁹ ende roveden dat lant.
 Ende Cleodales, die was valiant,
 Des koninck Leodegans drossate,
 33800 Hi hevet vernomen dese ommate,
 Ende es met twintichdusent man
 Hemelic⁴⁰ nu gekomen an,
 Ende street hem stoutelike⁴¹ an daer,
 Ende nam hem al horen roef daernaer,
 33805 Ende voerdene⁴² te Tornaase in die stat,
 Ende sloet toe die poerten nadat;
 Entie koninck Rioen belach die stede
 Alomme met sinen lieden mede,
 Ende dade pavelone⁴³ ende tenten slaen
 33810 Ende die stat doe⁴⁴ stormene saen;
 Entie koninck Leodegan, die daerinne was,
 Ende Cleodales, si voeren nadas
 Hemelike⁴⁵ ute tenen winkette.

¹greven ²paulone ³weren ⁴mester ⁵ere ⁶genen
⁷irsten gerichte ⁸segen ⁹hi h. ¹⁰golde ¹¹gesteende
¹²hovet ¹³crisp ¹⁴goldene ¹⁵coltsen ¹⁶sco ¹⁷gesteent
¹⁸gaspen ¹⁹duren ²⁰manich dure ²¹manichfolde ²²bry-

toens ²³duchte ²⁴den ²⁵weer ²⁶done, rione ²⁷wolde
²⁸vordreeff, vordreeff ²⁹hadde dat ³⁰litteren ³¹waren
³²quemen ³³branden ³⁴heimelike ³⁵stoltelike ³⁶v.
 den ³⁷dede paulone ³⁸to.

- Ende een deel liede¹ met hem, sonder let-
- 33815 Ende quamen² op Solinas tenten daer, [ten,
Die si ter aerden³ worpen daernaer;
Ende namengout⁴ ende silver tien stonden
Ende al datsi in den tenten vonden,
Ende voerdent in die stat voertmeer;
- 33820 Des waren dander toerneck⁵ seer.
Doe swoer die koninck Rioen mede,
Hi soude so vaste belicgen die stede,
Dat hi se winnen sal, ende voertan
Tsinen wille hebben Leodegan⁶.
- 33825 Doe togen si achterwaert na dien doene
Ende gingen licgen in haer paveloene⁷,
Ende lieten haer stormen staen;
Dus lagensi vijf dage, sonder waen,
Datsi ter statwaert niet en doen.
- 33830 Bindien⁸ vernam die koninck Rioen,
Dattie koninck Artur hadde verdreven
Alle die Sennen, ende sere ware⁹ verheven.
Ende dat hi hof soude houden nadat
In Onser Vrouwen dage in der stat
- 33835 Tote Carmelot, ende al sine baroen;
Doe zeide weder die koninck Rioen:
»Nu laetse hoven, maer wet van dien,
Dat ickene sal varen besien,
Tierst¹⁰ dat ic Leodegan hebben gevaen,
- 33840 Met sovele lieden¹¹, wetet sonder waen
Dat hi niet (en) sal konnen geduren;
Maer woude hi komen tot my ter uren,
Die wile dat ic hiervore bem¹²
Ende bade my genade, ic soude tot hem¹³
- 33845 Ontfermnesse¹⁴ hebben, ende ontfinge dan
Sijn lant van my ende worde mijn man¹⁵.
»Here¹⁶, zeiden sine liede¹⁷ doe saen, [staen.
»Sendet daer boden ende doet hem¹⁸ ver-
Dat hem beter es, dat hi in man blivet,
- 33850 Dan gyne dodet ochte slants¹⁹ verdrivet²⁰.
Daer dade een letter²¹ maken die koninck
Dat hi dade²² besegelen doen [Rioen,
Met sinen segele, ende oec mede
Met tien²³ koninge segele, ter stede;
- 33855 Doe riep hi enen ridder²⁴ aldaer,
Dien hi wel getrouwede²⁵ vorwaer,
Ende dade hem swornen, dat hi sal
Den koninck Artur geven bovenal
- Die letteren in die hant alsoe
- 33860 Ende nieman²⁶ anders; dit swoer hi doe.
Doe nam hi die letter ende ter vaert
Reet hi daermede te Carmelot²⁷ waert,
Ende een knape voer met hem daer;
Entie koninck Rioen bleef daernaer
- 33865 Voer die stat van Torenasse, seegic iu;
Hi geboet sine liede te wapene nu
Ombe te stormene die stat,
Want herde onwaert²⁸ hadde hem dat,
Datsi se houden souden enege tijt,
- 33870 Dach ochte ure, des seker sijt;
Want hem dochte²⁹ dat hi hadde daer
Meer ridder in den heer, wet vorwaer,
Dan in den lande algader voer waren
Man ende wijf ende kinder, twaren³⁰,
- 33875 Al waren³¹ si alle vergadert mede.
Oec zeide hi tsinen ridderen ter stede
Dat al te groet lachter waer³²,
Datsi die stat belagen³³ daer³⁴,
Ende datsise opten eersten dach
- 33880 Niet en wonnen eer mense belach,
»Ende te min sullewy³⁵ gepryset wesen
Hier ende in ander lant na desen,
Ende men salt houden vor blodechede³⁶.
Doe dit die princen hoerden ter stede,
- 33885 Scaemden³⁷ si hem des herde seer,
Wantsi vruchten, dat haer here
Se vor blode soude houden naer.
Doe gingensi hem wapenen alle daer,
Ombe te stormene nu die stat.
- 33890 Entie daer binnen waren, wetet dat,
Waren³⁸ vroem, ende goede liede mede,
Ende weerden³⁹ vromelic haer stede,
Ende worpen daer menegen⁴⁰ doet,
Ende scoeten wtwuert⁴¹ in den hoep;
- 33895 Entie koninck Leodegan ende Cleodales,
Gwinemar, Herviel, ende Mares,
Ende Brune, dese ses barone, [Rione,
Voeren wt⁴² striden iegen den koninck
Die gewonnen hadde ene barbacane,
- 33900 Ende vijftien⁴³ seriante⁴⁴ voerde danen⁴⁵,
Die si gevangen hadden optien⁴⁶ dach.
Doe Cleodales dit gesach,
Liet hi lopen sijn ors tier⁴⁷ stonde

¹lude ²quemen ³aerden ⁴golt ⁵tornich ⁶den koninck
L. ⁷er paulone ⁸binnen den ⁹were ¹⁰to irst ¹¹luden
¹²bin ¹³to in ¹⁴ontfarmenisse ¹⁵lede ¹⁶hem dit
¹⁷slaens ¹⁸litter ¹⁹dede ²⁰tyen ²¹ritter ²²getru-

wede ²³neman ²⁴Caredol ²⁵onweert ²⁶duchte ²⁷wa-
ren ²⁸weren ²⁹weer, meer ³⁰belegen ³¹solewy
³²schameden ³³werden ³⁴manigen ³⁵utwert ³⁶ut
³⁷vijftien ³⁸seriande ³⁹dane ⁴⁰op den ⁴¹ter.

- Ende stac op Argante, wat hi konde,
 33905 Dat hine dorreet ter stat
 Metten speer, ende hi viel nadat
 Ter aerden doet. Doe sine liede¹ dit sagen,
 Wart daer tgerochte² ende tclagen
 So groet ombe horen here daer,
 33910 Datsi haer wonnen lieten naer;
 Ende Cleodales ende sine gesellen mede
 Bescudden die xv seriante ter stede,
 Ende voerdense in die stat alsoe,
 Ende sloten haer poerten toe;
 33915 Ende dander droegen³ Argante daer
 In koninck Rioens tente daernaer,
 Die des herde droevich⁴ ende erre⁵ was.
 Nu latic dit, ende secge nadas
 Van den bode⁶, die te koninck Artur reet,
 33920 Die so lange reet, God weet,
 Dat hi in Onser Vrouwen dage quam
 Te halver⁷ Ogest, als ic vernam,
 Te Carmelot⁸ in die⁹ sale saen,
 Doe Keye quam¹⁰ metten gerechte gegaen.
 33925 Ende doe die blinde scone man
 Vor den koninck Artur harpen began,
 Daer ic iu hier voer af zeide.
 Nu quam die ridder, zonder beiden¹¹,
 Ende vragede Keyen welc Artur waer¹²;
 33930 Ende Keye wijsdene hem daer¹³.
 Hi ginc vor hem ende sprac doe,
 Daert alle diegene hoerden toe,
 Die in der¹⁴ sale waren geseten:
 »Koninck Artur¹⁵», zeide hi, »ic late dy we-
 33935 Dat ic niet en groete hier dy, [ten,
 Want mijnhere en bevalt niet my;
 Maer ic sal seegen wat hi ontbiedet iu,
 Ende als gijt wetet, doet daarmede nu
 Dat dijn herte dy wysen sal;
 33940 Ende woutstu doen mynen raet van al,
 Daer soude dy af komen groet ere,
 Ende wilstu¹⁶ dat doen min no mere,
 So moetstu¹⁷ ende dijn volc verdreven sijn¹⁸.
 Artur loech¹⁹ ende zeide »bode fijn!²⁰ —
 33945 »Lieve here²¹», zeide die blinde speleman,
 En hout²² iu een twint hier niet an,
 Etet ende laet ons blyde wesen, [sen²³.
 Ende als men geten hevet, so hoert na de-
- Doe loechen²⁴ si alle die daer waren
 33950 Ombe den blinden speelman²⁵, twaren;
 Doe zeide Artur ten bode na des:
 »Secht iu boetscap, die iu bevolen es,
 Iu en sal daeraf niet mescien²⁶».
 Doe began diegene mettien,
 33955 Ende zeide: »koninck Artur, my sent te dy
 Die meester van al Kerstenhede²⁷ sy,
 Dat es die koninck Rioen, wetet dat,
 Die nu belecht hevet Tornasse, die stat,
 In den koninckryke van Carmelyde,
 33960 Met tien²⁸ koningen nu ten tyden²⁹,
 Ende van den negenen heeft hi ter stede
 Haer baerde³⁰ metten vellen mede³¹;
 Nu ontbiedet dy mijn here, dattu³² dan
 Tot hem komes³³ ende werdes³⁴ sijn man,
 33965 Ende hi sal wesen aldus dijn here,
 Ende dat sal dy sijn groet ere³⁵.
 Doe hi dit gesecht hadde daer,
 Gaf hi hem die letteren naer,
 Ende zeide, dat se hem sijn heer sende nu;
 33970 Doe gafse die koninck Artur, secgie iu,
 Den aertsebiscop Durbrices,
 Diese opbrac ende las nades
 So hoge, datijt alle wale
 Hoerden, die waren in der³⁶ sale.
 33975 Dus began die letter in dat gemene³⁷:
 »Ic ben koninck Rioen, die here ben al-
 Groet ende smal, van al Occident; [lene³⁸,
 Ic doe te wetene elken omtrent,
 Die dese letteren hoeren lesen, [sen³⁹,
 33980 Dat ic (met) negen koningen in myner vre-
 Ende met al horen volke, wetet dat,
 Hebbe belegen Tornasse, die stat;
 Entese⁴⁰ negen koninge hebbic mede
 Gewonnen met mijnre vromechede,
 33985 Ende hebbe haer baerde metten velle met
 Onder enen mantel geset
 Van roden⁴¹ samyte, ende hebbet⁴² gedaen,
 Ombedat men daerby sal mogen verstaen,
 Dat icse verwonnen hebbe ter stede;
 33990 Ende nu es mijn mantel gereet mede
 Sonder één snoer; des willic van dy,
 Dattu dinen baert nu sendes⁴³ my,
 Want du edel ende machtech best⁴⁴ nu,

¹lude ²dat geruchte ³drogen ⁴drovich ⁵tornich
⁶boden ⁷to halven ⁸Caredol ⁹den ¹⁰quam k. ¹¹beide
¹²weer ¹³om de heer ¹⁴wultu ¹⁵mostu ¹⁶lachgede
¹⁷holt ¹⁸lachgeden ¹⁹spelman ²⁰mischien ²¹al van
 Cristenhede ²²tijn ²³tyde ²⁴er barde ²⁵Eng. he

hath slayn of theire boerdes ²⁶dat du ²⁷kome, werde
²⁸den ²⁹gemeyne, alleyne ³⁰resen; Eng. *and with me*
be ix kynges of my meyne ³¹unde dese ³²enen; doch
 zie 't Eng. *a mantell of reade samyte* ³³dit heb
 ik ³⁴sendest ³⁵mechtich bist.

- So willic van dinen baerde, secgic iu,
 33995 Enen snoer; want dat sal sijn,
 An myne hande ende an mijn aenscijn,
 Dat openbaerlikeste an mynen live es;
 Ende ombedattu' oec scone best,
 Also als die liede' secgen van dy,
 34000 So sende dynen baert tenen snoere my,
 Met twee ochte drien den lievesten' te
 Die gy nu hebbet in al iu lant; [hant,
 Ende dan komet selve' ende werdet mijn
 So moechdy' iu lant behouden dan [man,
 34005 In rasten ende in vreden mede;
 Ende en wiltu des niet doen ter stede,
 So rume dijn lant ende makedy henen dan;
 Want als ic verdreven hebbe Leodegan',
 So sal ic te dy ember' komen,
 34010 Ende dinen buert nemen te diner onvromen,
 Want ic salne dy af doen villen
 Dines ondankes, ende niet dines willen,
 Ende dit moet ember van dy wesen".
 Doe die biscop dit hadde gelesen,
 34015 Gaf hise den koninge, die erre was sere,
 Ombedat hi dit ontboet den hero.
 Die bode zeide: »wat wiltu doen nu?
 Wiltu doen dat mijn here ontbiet iu?
 Secget my dat ende laet my varen".
 34020 »By Gode", zeide Artur ten bode, twaren,
 »Du machs' wel varen nu voertmere,
 Minen baert en kriget hi nembermere,
 Also lange alsic leve vorwaer".
 Die blinde speelman sprac daernaer:
 34025 »Vaer henen ende verlaet ons dijn gedingen
 Ic sal uwen here den baert doen bringen,
 Eer hi des woert sal weten dan,
 Dat' hi nembermeer voertan
 Baert en begaert van ieman el;
 34030 Dese truwant' benemet ons al onse spel;
 Vare henen ten Duvel bevolen saen!" —
 Dus es die ridder van daer gegaen
 Ende reet te Tornassewaert te hant,
 Daer hi den koninck Rioen nu vant,
 34035 Dien hi sine bodescap zeide saen,
 Gelijc dat hyse hadde verstaen.
 Doe swoer die koninck Rioen mede,
 Also vro als hi gevaen' heeft ter stede
- Den koninck Leodegan, hi sal tier uer'¹
 34040 Met sulker kracht'² varen op koninck
 [Artuer'³
 Dat hine vaen'⁴ sal ochte verdriven.
 Dit latic nu aldus bliven,
 Ende secge iu van den etene voert,
 Daer gy hiervoor af hebbet gehoert.
 34045 Die koninck Artur, ende sine barone mede,
 Saten'⁵ ende aten'⁶ met fijne'⁷ blijthede,
 Ombe die tale, die zeide vortan
 Toten bode die blinde man,
 Die metter'⁸ harpen stont noch daer.
 34050 Ende began therpens voert daernaer,
 So scone ende so wel utermaten,
 Dat sine besagen'⁹, die daer saten
 Te groten wonder an sijn spel;
 Si hoerden so nauwe daerna, wetet wel,
 34055 Datsi op dander menestrele'¹⁰
 Een twint niet en achten van horen spele;
 Ende Artur wonderde sere daeran;
 Wanen'¹¹ dat quam sulc speelman'¹²;
 Nochtan soude hine te rechte wel kinnen'¹³,
 34060 Want hine hadde'¹⁴, in menegen sinnen,
 Vor desmaels dicke gesien.
 Ende doe men geten hadde nadien,
 Entie tafeln waren opgedaen,
 Quam die blinde man vor Artur gegaen
 34065 Ende zeide: »here, ocht dat iu wille sij nu,
 So gevet my mynen loen, biddic iu,
 Van mynendienste'¹⁵. — »By Gode, datsy",
 Zeide die koninck, »wat wiltu van my?
 Secge my dat, ic salt geven dy nu,
 34070 Ocht ic dat met eren mach geven iu".
 »Here", zeide hi, »gyne sult hebben van al
 Gene onneer van dat ic iu bidden sal,
 Want ic bidde iu, dat gy
 luwen standaert laet voeren my
 34075 Int ierste'¹⁶ orloge, daergy sult komen in".
 Die koninck zeide: »vrient'¹⁷, meer no min
 Sone mochte dat nu niet gescien'¹⁸,
 Want gyne konnet niet gesien'¹⁹,
 Ende ten waer'²⁰ my eerlyc niet,
 34080 Dat een blint man, die niet en siet,
 Minen standaert voerde met gewoude'²¹,
 Die al dat heer met rechte sien soude'²².

¹dat du ²lude ³levesten ⁴selven ⁵moge gy ⁶den koninck L. ⁷omber ⁸macht ⁹sodat ¹⁰trufant ¹¹gevangen ¹²ter ur ¹³craft ¹⁴Artur ¹⁵vange ¹⁶seten, eten ¹⁷sijne ¹⁸myt der ¹⁹besegen ²⁰ministrele ²¹wannen

²²speleman ²³kinnen ²⁴he ene ²⁵denste ²⁶dat ierste ²⁷vrent ²⁸gescheen ²⁹konnen niche geseen ³⁰dat en weer ³¹gewolde, solde.

- »Ach, here!» zeide die blinde na des,
 »God, die een geware leider es,
 34085 Sal my geleiden, die my voer nu
 Wt menegen anxte¹ geleit heeft, secgic iu,
 Ende wet wel, het² sal iu vrome wesen³.
 Hem allen wonderde sere van desen;
 Doe besach hem die koninck Ban seer
 34090 Ende hem gedochte⁴ van wanen⁵ eer,
 Hoe hem Merlijn gedient hadde vordas
 Als een jongelinc scone ten⁶ maras
 In den casteel; doe dachte hi daer⁷,
 Dat nieman el⁸ dan Merlijn waer⁹;
 34095 Doe zeide die koninck Ban tot Artuer:
 »Here, doet sine bede nu ter uer,
 Want hine scinet der mannen niet,
 Dien¹⁰ men soude ontsecgen iet¹¹.
 »Hoe¹²», zeide die koninck Artur, »wat
 [sechdy¹³?
 34100 Wat vordele mochte ons licgen daerby,
 Dat een speleman, een blint man,
 Onse baniere soude voeren voertan,
 Die hem bewegen en kan no bekeren?
 Dese bede ontsecgic hem wel met eren,
 34105 Want ten es¹⁴ geen dinc, dat men soude
 [doen
 Niemanne geven, men kende den persoon¹⁵.
 Doe dit die koninck gesecht hadde daer,
 Haddensi den harper verloren naer,
 Sine wisten, waer hi gevaren was.
 34110 Des was Artur erre dordas,
 Want hi wiste wel dat was Merlijn;
 Hem was leet, dat hi die bede sijn
 Niet en hadde gedaen vorwaer;
 Ende al diegene, die waren daer,
 34115 Hadden hem wonder, waer hi gevaren was.
 Die koninck Ban zeide tot Artur nadas:
 »Here, gy soutene¹⁶ met rechte openbaer
 Kennen in wat manieren hi waer¹⁷.
 »Gy secget waer¹⁸», zeide Artur ter stont,
 34120 Maer hi dade¹⁹ hem leiden enen hout,
 Ombedat so en kande icken niet²⁰ alsoe²¹.
 »Wie was dat?» zeide Heer Gawyn doe.
 »Dat was Merlijn, onse meester²²», zeide hy.
 »Ic geloves wel²³», zeide Gawijn daerby,
 34125 Want hi hevet hem dicke ontmaket mede,
 Dat doet hi al ombe spelechede²⁴.
 Die wile datsi dus spraken²⁵, saen
 Quam daer een clene kint gegaen,
 Dat al graw hadde dat haer,
 34130 Ende sonder baert, wet vorwaer,
 Ende quam fierlyc in sinen ganc,
 Ende en was maer²⁶ derdenhalven voet
 Hi brachte op sinen hals daer alsoe [lanc;
 Ene grote matsue gedragen doe,
 34135 Ende ginc vor den koninck Artuer²⁷.
 Ende groette²⁸ hem ende dander²⁹ tier
 Ende zeide: »gercit iu, koninck koen, [uer³⁰,
 Te varene tegen den koninck Rioen,
 Ende gevet my iu teken³¹ te voerne, here!»
 34140 Die by den koninck stonden loechen sere³²,
 Doe si dit hoerden van den kinde.
 Die koninck zeide doe met ginde,
 Al lachgende: »scone iongelinc!
 Ic orlove iu gerne dese dinc,
 34145 Dat gijt nu voert, sijt seker das³³.
 Hi dachte wel, dat Merlijn was.
 »Danc hebbet³⁴», zeide tkindekijn³⁵,
 »Want dat sal an my wel bestadet sijn³⁶»;
 Hi beval se te Gode, ende ginc dan³⁷.
 34150 Ende nam weder sine forme an,
 Die hi thebbene altenen³⁸ plach;
 Doe voer hi henen, al dat hi mach, [met³⁹»;
 In koninck Bannes lant ende Bohortes
 Ende hieraf en wiste nieman⁴⁰, dat wet,
 34155 Dat hi dese dinc dus dede;
 Daer sprac hi Leoncen ende Pharien mede,
 Ende beval hem beiden te samen,
 Datsi met al haren lieden⁴¹ quamen
 Te Carmeloet⁴². Doe zeiden die baroen,
 34160 Datsi dat gerne zouden doen;
 Doe voer hi in skoninck⁴³ Uryens lant
 Ende tallen den baronen mede thant,
 Ende zeide horen lieden altsamen⁴⁴
 Datsi binnen viertien dagen quamen
 34165 Tote Carmeloet⁴⁵ gewapent wale.
 Doe sciet⁴⁶ Merlijn van hem na der tale,
 Ende voer enwech te Carmeloet⁴⁷ alsoe,
 Ende was daer eer vespertijt doe;
 Dus haddi⁴⁸ tuscen none ende vesper nu
 34170 Alle dese boetscap⁴⁹ gedaen, secgic iu,

¹manigen angeste ²dat ³gedachte ⁴wane ⁵to; Eng. of the marasse ⁶seer, ⁷weer ⁸neman anders ⁹ieet ¹⁰den ¹¹wo ¹²sege gy ¹³dat is ¹⁴solden ene ¹⁵weer ¹⁶dede ¹⁷ick ene ¹⁸spreken ¹⁹mer ²⁰grotte ²¹an-

dern ²²ter ur, Artur ²³teiken ²⁴lachgeden ²⁵dat k. ²⁶van dan ²⁷althenen ²⁸mede ²⁹neman ³⁰luden ³¹Caredol ³²des k. ³³allen to s. ³⁴sciede ³⁵hadde he ³⁶bodescap.

- Ende es vor den koninck Artur gestaen,
Die hem daer nu vragede saen,
Waerombe hi hem hadde ontmaket soe,
Datten dat hondekijn leide doe?
- 34175 Merlijn zeide: »al barch ic my omtrent,
Gysoudet¹ my met rechte hebben bekent².
»Gy secget waer³», zeide die koninck alsoe,
»Haddic kennesse in my gehat doe;
Maer neen, ic en dachte op iu niet daer⁴».
- 34180 Doe⁵ levedensi met vrouden daernaer;
Ende sanderen⁶ dages dadi⁷ al te male
Die princen komen in die⁸ sale,
Die koninck Artur, ende zeide hem mede
Dat elc prince, doe gebieden ter stede,
- 34185 In sijn lant orloge, ende vergadere dan
Van sinen lieden so hi meest kan,
»Want ic moet te helpe varen
Den koninck Leodegan, sonder sparen,
Mijns wives vader, der koninginnen⁹».
- 34190 Doe dadem¹⁰ Merlijn daer bekinnen¹¹,
Dat hi te Gaunes ende te Bonewijc,
Ende al der princen landen¹² desgelijc,
Hevet gesecht dese dinge nu,
»Ende si sullen alle hier komen tote iu¹³».
- 34195 »Welke tijt dady¹⁴ dat?¹⁵» zeide die koninck:
»Rechte nu, here, in ware dinc
Come ic danen¹⁶, ende sint etentijt
Hebbic overal geweest, des seker sijt¹⁷.
Doe dit die koninck entie princen hoer-
[den¹⁸,
34200 Wonderde hem sere van dien woerden,
Ende bleven met blyscapen groet daernaer
Totedat haer liede¹⁹ quamen²⁰ daer,
Ende thent²¹ si alle vergadert waren.
Nu latic hieraf die tale varen,
34205 Ende sal iu hier nu secgen voert
Van dat den stryde toebehoert.
- Hoe²² die koninck Artur den koninck Rione
doet sloech, ende van Merlyne.*
- Daventure seghet na desen doen²³,
Die koninck Artur ende alle sijn baroen²⁴
Varen te Carmelidewaert²⁵»
- 34210 Met menegen ridder²⁶ onvervaert²⁷,
Ende Merlijn voerde sijn teken²⁸ daer.
- Dus voeren²⁹ si so lange daernaer,
Datsi in ener dachvaert nu quamen
Daer die koninck Rioen lach tsamen³⁰
34215 Vor der stat te Tornasse in den plein³¹.
Doe zeide Merlijn heren Gawein³²
Ende Ywene ende Sagrimor: »gy,
Waer ic ben³³, sijt altoes by my³⁴.
Si zeiden, datsi dat gerne daden³⁵;
34220 »So volget my³⁶», zeide hi, »dan met staden,
Gy ende al dat heer ter stede,
Thent³⁷ wy ter batalien komen mede³⁸.
Doe quamensi an dat heer gereden
Ende Merlijn die sloech in ter steden,
34225 Die die³⁹ banier hadde in der hant,
Daer die drake an stont valiant,
Die vlamme ende vier⁴⁰ so groet wtgaf,
Dat des koninck Rioens liede daeraf
Worden sere versaget⁴¹ dordus;
34230 Ende Heer Gawein, die by Merlyne was,
Die een speer hadde in der hant,
Hi gemoette koninck Pharioen⁴² thant,
Ende stacken dor den lichame soe,
Dat hi ter aerden doet viel doe.
34235 Doe zeidi: »dese hevet gegeven ter stede
Mijns oems baerde nu ter stede⁴³.
Doe vergaderdendi in beiden syden;
Daer wrachten⁴⁴ wonder in dien⁴⁵ tyden
HeerGawein ende sine broeder, ten stonden.
34240 Entie ridder⁴⁶ van der Tafelronden.
Maer die koninck Rioen, die nu ter ure
Nieman en begeert dan den koninck Arture,
Entie koninck Artur, wetic wel,
Begeerten oec meer dan ieman el,
34245 Dene versach den andren in den rinc;
Doe sloech dene opten⁴⁷ andren, na die dinc,
Met haren orsen, watsi konden,
Ende braken haer speer tien⁴⁸ stonden;
Doe trockensi haer swaerde⁴⁹ daernaer,
34250 Ende ondersloegen⁵⁰ hem so lange daer,
Dat haer helme ende haer scilde mede
Te sticken vielen⁵¹ alle bede,
Ende dene sloech den andren, tien⁵² ston-
Dor den halsberch grote wonden, [den,
34255 Ende haerre⁵³ negeen en⁵⁴ was
Hi ne was oec moede, sijt seker das;

¹solden ²dus ³des a. ⁴dede he ⁵dat ⁶dede em
⁷bekennen ⁸lude; doch zie 't Eng. *alle the londes*
⁹dede gy ¹⁰dannen ¹¹horden ¹²lude ¹³quemen ¹⁴tot
dat ¹⁵wo ¹⁶done, barone ¹⁷wart, vart ¹⁸manegen
ritter ¹⁹teiken ²⁰voren ²¹to samen ²²pleine, Gawyne

²³gy drie; Eng. *loke ye te over mygh aboute me* ²⁴bin
²⁵deden ²⁶den ²⁷ver ²⁸vortsaget ²⁹Pharine; doch
zie 't Eng. ³⁰wrachte ³¹den ³²unde de ritters ³³op
den ³⁴ten ³⁵zwerde ³⁶slogen ³⁷vallen ³⁸erre ³⁹van
hem en.

- Ende also die koninck Rioen sach,
Dat hem Artur so sere op lach,
Ende hem so wel weerde tegen hem daer,
34260 Doe wart hi vertaget daernaer;
Want hine meende niet' dat enech man,
Die tote doen ie lijf gewan,
Hadde mogen vor hem duren iet;
Hi zeide themselfen, als hi dit siet,
34265 Dat hi nie so goeden ridder en sach;
Ombedit hi hem nu sere ontsach,
Ende zeide: »koninck Artur, tes' scade van
Want nie (en) vacht ridder tegen my, [dy,
Die so goet was in der heerlicheit mede
34270 Als du best', dunket' my ter stede,
Ende dijn koene herte sal dy nu
Hier doen sterven, seegic iu,
Dat van dy groet scade' es;
Ende daerombe biddic dy dor des,
34275 Ombe dyne grote vromechede by,
Dat du dy opgeves' verwonnen my,
Ombe dijn leven te behoudene' al bloet
Optie vorwaerde, die ic dy ontboet,
tEs', dattu my dinen baert sult' geven,
34280 Want ic haddene liever in dijn leven
Dan als du doet best', nu ter stede,
Blevestu hier doet ende al dijn volc mede'.
Doe die koninck Artur dit hevet gehoert,
Scaemdi' hem sere deser woert,
34285 Datse hoerden sovele edeler liede'¹¹,
Ende zeide: »my en lust in negenen tyden'¹¹
Bet te vechtene dan my doet nu;
Soudic my verwonnen geven iu,
Dat waer'¹² wonder al te groet;
34290 Maer weert'¹³ iu, ocht'¹⁴ gy zijt doet,
Dat seegic iu al ongespaert'¹⁵.
Mettien hief'¹⁶ hi op sijn swaert'¹⁷
Ende meendene opten helm slaen,
Maer hi winkede'¹⁸ besyden saen,
34295 Ende metten slage, dien hi na hem gaf,
Sloech hi den orse den hals af,
Ende si vielen bede ter aerden'¹⁹ neder;
Ende doe koninck Rioen opstaen woude'²⁰
Gaf hem Artur enen slach, die liep [weder,
34300 In die scouder'²¹ vier vinger diep;
Entie koninck Rioen viel'²² weder naer'²³
- Van den slage. Doe dit sach daer
Artur, spranc hi vor den paerde'²⁴,
Ende nam hem, daer hi lach opter aerde'²⁵
34305 Metten helme, ende bracken hem wt,
Ende verhief'²⁶ dat swaert ende sprac over-
Hine gave'²⁷ hem op daer gevaen, [luet,
Hi soude hem dat hovet afslaen;
Doe zeide hi, hinegave'²⁸ hem nembermeer
34310 Verwonnen, hi soude oec sterven eer,
Dan hi des lien soude nu mede.
Als die koninck sach, dat hi ter stede
Niet verwonnen hem op en gaf,
Sloech hi hem sijn hovet daer af,
34315 Daer alle diegene toesagen'²⁹, twaren,
Die daer in den velde waren.
Doe dit dander'³⁰ koninge sagen'³¹,
Die daer metten koninck Rione lagen'³²,
Dat haer here dus es verslegen'³³,
34320 En woudensi niet meer strides plegen,
Ende gaven'³⁴ hem op ende al tvolc'³⁵ mede,
Dat daer belegten hadde die stede,
Ende worden koninck Arturs man,
Ende ember'³⁶ meer te blivene voertan,
34325 Ende ontgingen haer goet ende haer lant
Al te male van siner hant,
Ende keerden weder in rasten'³⁷ ende in
Thoren landewaert, thoren steden, [vreden
Endevoerden met hem den koninck Rioen'³⁸,
34330 Ende groevene daer na sinen doen'³⁹,
Ende met wene ende met serechede.
Entie koninck Artur voer in die stede
Te Tornasse met feesten groet,
Ende sine princen ende sine genoet
34335 Waren'⁴⁰ blyde ombe dese dinck;
Si daden'⁴¹ ontwapenen den koninck,
Ende daden'⁴² besien sine wonden
Ende wel'⁴³ verbinden te dien'⁴⁴ stonden,
Ende bleven in der stat nadas,
34340 Thent'⁴⁵ hi al genesen was,
Met groter feesten, seegic iu,
Ombe die victorie, die hem nu
Onse Here hevet gegeven daer.
Ende doe hi genesen was naer,
34345 Voer hi weder te Carmelot'⁴⁶ waert;
Daer voer met hem twe dachwaert

'mende nicht 'dat is 'bist 'donket 'schade 'op-
gevest 'to behoudene 'dat is 'sult 'schaemde he
''lude ''tyde ''weer ''wert ''off ''ungespart
''zweert ''hoeff, verhoeff ''winkede ''oerden ''wolde

''scolderen ''vel ''daernaer ''perde, eerde ''geve
''segen ''de anderen ''legen ''veralagen ''dat volc
''omber ''resten ''rione, done ''woren ''deden
''wal ''to dan ''totdat ''Caredol.

- Die koninck Leodegan, dor sine ere;
Doe keerde¹ weder die grote here
Ende nam orlof an Artur, sinen sone,
34350 Ende daerna an al die barone.
Ende doesi dus gesceden² waren.
Es Artur te Carmelot³ gevaren,
Daer die koninginne Jenovre was
Ende dander⁴ koninginnen, sijn seker das,
34355 Die daer ontbeiden hore⁵ manne nu,
Die met Artur quamen, seegic iu:
Daer dreef men nu feeste groet
Vier dage dor, sonder genoet,
Ende opten vijften dach sciedensi daer,
34360 Ende elc voer tsinen lande daernaer,
Ende sijn wijf met hem ende syne amye.
Entie koninck Artur ende sine partye
Voeren in die stat van Logres,
Daer hi lange inne bleef na des,
34365 Met sinen wive; daer waren⁶ tien stonden
Die heren van der Tafelronden,
Ende heer Gawein ende sine gesellen met,
Ende Merlijn was daer mede, dat wet.
Daerna quam Merlijn, op ene ure,
34370 Ende zeide toten koninck Arture
'Here'', zeidi, 'nu vorwaert suldy'⁷
Myner wel ontberen, ic sege iu wi⁸:
Iu lant es wel in vrede nu
Ende ombe dit mach ic wel varen van iu''.
34375 Doe die koninck Artur dit hoerde,
Was hi droevech⁹ van den woerde,
Want hine lief hadde, alse recht was,
Ende bat hem sere te blivene dordas;
Merlijn zeide: 'ten¹⁰ mach nu niet wesen'',
34380 Maer hi soude¹¹ wederkomen na desen,
Welke tijt, dat hijs¹² hadde te doen¹³.
Doe zeide Artur, die koninck koen¹⁴:
'Merlijn, ic hebbe uwer te doen¹⁵ al
[tenen¹⁶,
Ic woude gy niet meer van my voeret¹⁷
[heuen,
34385 Ende sonder iu en kan ic gedoen niet'',
Merlijn zeide: 'here, en ontsiet iu niet,
Ic sal tuwen oerbaer tyde genoech sijn''.
Doe sweech die koninck een¹⁸ luttelkijn,
Ende dacht¹⁹ daerombe; doe zeide hy:
- 34390 'Lieve Merlijn, nu berochtet²⁰ my
Te wat orbaer suldy²¹ te tyde komen,
Woudy²² dat orbaer my nu nomen,
Ic soudes²³ te bet te gemake wesen''.
'Here'', zeide Merlijn nu na desen,
34395 'Ic salt iu seegen: een lewe²⁴, die es,
Ener berinnen sone, sijn seker des,
Entie een lupaert wan, God weet,
Sal lopen in dlant²⁵ van Logres, geroet;
Dit es dat orbaer, dat ic mene²⁶ nu''.
34400 Ende hiermede sciet²⁷ hi enwech, seegic iu,
Sonder meer te seegene daer;
Entie koninck bleef daernaer
Tongemake, ombdat hi van desen
Dingen niet (en) wiste, wat²⁸ mach wesen.
34405 Nu swiget dit boec van koninck Arture,
Ende seget van Merlijn voert ter ure.
- Van Merlyne, ende van den koninck Flualis²⁹,
ende van den koninck Artur, ende van
anderen dingen.*
- Hier seghet daventure voert nadas,
Doe Merlijn van Artur gesceden was,
Doe voer hi te Jerusalem, ende lette niet,
34410 Tenen koninge die Flualis hiet,
Die machtech³⁰ ende groet was mede,
Maer hi was een Sarrasijn ter stede;
Entie koninck hadde vergadert³¹ nu
Alle die wyseste³² van den lande, seegic iu,
34415 Ende zeide: 'gy heren, ic hebbe iu ter stede
Ontboden, ende gy zijt hier komen mede
Ombe mijn gebot, ende gy en wetet niet
Waerombe ic iu ontboden hebbe iet,
Ende ic salt iu seegen, waerombe dat sy:
34420 Ic lach op ene nacht, ende doe docht³³ my
Dat ic die koninginne hadde vorwaer
Vaste in mynen arme aldaer,
Ende doesi in mynen arme lach [sach
Docht³⁴ my, dat ic twe vliegende serpente
34425 Ende elc serpente hadde twe hoet³⁵,
Ende si waren vreeslyc ende groot,
Ende elken voer uter kelen mede
Een groot brant daer ter stede,
Ende al myne sale verluchte daer;

¹kierde ²gesceden ³Caredol ⁴de andern ⁵ore
⁶weren ⁷zole gy ⁸we ⁹drovich ¹⁰en ¹¹solde ¹²he
des ¹³done, cone ¹⁴althenen ¹⁵voeren ¹⁶en
¹⁷dachte ¹⁸berichtet ¹⁹zole gy ²⁰wolde gy ²¹sol-

des ²²lew ²³dat lant ²⁴meyne ²⁵schiede ²⁶wat
dat ²⁷finalis ²⁸mechtich ²⁹vergaddert ³⁰wyseten
³¹duchte ³²hoeft.

- 34430 Ende dene serpent nam my daernaer
Met sinen voete in myne lanke¹ binnen,
Ende dander nam die koninginne,
Die in mynen arme lach alsoe, [doe;
Ende voerden ons in den vorst³ vander sale
- 34435 Ende doesi ons gedragen hadden daer,
Troocken^{si} ons die bene daernaer,
Entie arme wten lichame mede,
Ende worpense neder daer ter stede,
Dat ene hier, tander ginder alsoe;
- 34440 Ende doesi ons ontledet hadden, doe
Quamen^o daer achte clene^s serpentekine
Ende droegen^o onse lede, docht my, in scine⁷
Opten^s tempel, ende trockense daer
Al te sticken^s, ende daernaer
- 34445 Lieten ons die grote¹⁰ serpente doe
Opter salen¹¹ daerboven alsoe,
Ende ontstaken¹² daerna die¹³ sale,
Ende verbernden ons al te male
Tascen, entie wint mede
- 34450 Droech dascen in elke stede,
Die in deessiden¹⁴ der zee was.
Dit was mijn droem, ende dordas
Dat hi my vreeslyc dunket¹⁵ nu,
So hebbic hier ontboden iu,
- 34455 Ende bidde iu, ocht¹⁶ hier ieman es,
Die my vroet kan gemaken des; [de,
Waer¹⁷ ieman, die mijt¹⁸ bedieden¹⁹ kon-
Ic woude hem sweren hier ter stonde,
Dat ic hem myne dochter wil geven
- 34460 Ende half mijn goet in mijn leven,
Ende na myner doet altemale omtrint²⁰;
Ende hevet hi een wijf, die mijt¹⁸ ontbint,
Hi sal sijn here over mijn lant daerby,
Also lange alsic leve, ende over my¹¹.
- 34465 Als dit die vroede liede²¹ hoerden bloet,
Den droem entie gichten, die hy boet,
Hadde hem des wonder, wat mach wesen;
Dene zeide een dinc van desen
Dander een ander, als hem dochte,
- 34470 By gelijke dat wesen mochte.
Nu was Merlijn oec onder hem daer,
Maer nieman en sach ene, wetet vorwaer,
Ende hi sprac so hoge dese tale,
- Dat sijt²² alle hoerden in der²³ sale:
34475 »Coninc Flualis, nu hoer²⁴ na my
Ic sal dinen droem wel bedieden dy¹¹.
Doe die koninck dit hoerde daernaer,
Sach hi alombe, wie dat waer²⁵
Die dat gesecht hadde, ende also wale
- 34480 Sagen²⁶ daerna dander²⁷ in der sale²⁸,
Maer nieman en kondene gesien,
Nochtan was hi onder hem. Mettien²⁹
Zeide hi voert: »koninck, hoer³⁰ dinen
[droem:
Die twe serpente, nu neem des goem³¹,
34485 Entie vier hovede hadden mede, [stede,
Ende vlamme ende vier³¹ wtworpen ter
Dat zijn³² vier kerstene³³ koninge, die iu
Dit lant sullen³⁴ verbernen nu;
Ende datsi dy ende dijn wijf droegen met
- 34490 Boven in den vorst³, dat wet,
Van der³⁵ sale, dat sal sijn
Datsi sullen hebben al dlant dijn
Toten³⁶ poerten van der stede;
Ende dattie³⁷ serpente dine vier lede
- 34495 Wttogen, ende dinen wive met³⁸,
Bediedet³⁹, dat gy uwer quader wet [naer;
Vertyen⁴⁰ zult⁴¹ ende kersten⁴² werden
Ende dat die achte serpente quamen⁴³ daer
Ende dine lede ende dines wives namen⁴⁴,
- 34500 Ende opten tempel droegen tsamen,
Dat es, dat dine liede⁴⁵ sullen vlien
In Dianen tempel nadien,
Ombe hem te behoudene⁴⁶ daer;
Ende datsi dine lede scoerden daernaer,
- 34505 Ende dijns wives oec ter stede,
Dat zijn dine kinder, die men mede
Verbernen sal in Dyanen kerke saen;
Ende datsi dy ende dijn wijf lieten gaen
In dat palas, betekent dat gy mede
- 34510 Gesuevert sult⁴⁷ sijn in Kerstenhede⁴⁸;
Ende dat die serpente verbernden die⁴⁹ sale,
Betekent dat dy te dien⁵⁰ male [sal
Een pennincwaert goets niet en⁵¹ bliven
Van dinen quaden goede, groet ende smal,
- 34515 Van dat du heves⁵² in dese wet;
Ende dat gy tascen verbernt waert⁵³ met,

¹lande; doch zie 't Eng. *by the flanks* ²verst ³trec-
keden ⁴do quemen ⁵cleyne ⁶droegen ⁷schine ⁸op den;
Eng. *above the temple of Diane* ⁹to stucken ¹⁰groten
¹¹op den sale ¹²ontsteken ¹³dat ¹⁴deesside ¹⁵donket
¹⁶off ¹⁷weer ¹⁸my dat ¹⁹beduden ²⁰omtrent ²¹vroe-
den lude ²²se dat ²³den ²⁴hore ²⁵we dat weer ²⁶segen

²⁷de anderen ²⁸den sal ²⁹mytdien ³⁰goen ³¹vner
³²zint ³³cristene ³⁴zolen ³⁵den ³⁶tot den ³⁷dat de
³⁸med ³⁹bedudet ⁴⁰zolt ⁴¹cristen ⁴²quemen, nemen
⁴³lude ⁴⁴beholdene ⁴⁵crist. ⁴⁶den ⁴⁷to den ⁴⁸goedens
niet ⁴⁹hevest ⁵⁰verbrant waren.

- Sul sijn, dat gy gesuvert sult wesen
Van al uwen sonden voert na desen
In water van der Kerstenhede¹;
- 34520 Ende dat uwe asce vloech mede
Overal int¹ lant besiden der zee,
Dat sal sijn, dat gy noch mee
Kinder sult winnen in kerstene² wet,
Die goede ridder sullen werden met,
- 34525 Ende geëert sullen sijn in meneger stat;
Dit es dijn droem, ic secge dy dat³.
Aldus sciet⁴ Merlijn doe van daer,
Enten⁵ koninck hadde groet wonder naer⁶.
Van der stemmen die hi hadde gehoert.
- 34530 Ende Merlijn die reet weder voert
Te Logreswaert, daer die koninck Artur wa-
Entie koningiune mede, sijt seker das,
Diene ontfangen met feesten groet;
Entie⁷ wyle dat men hier over stoet,
- 34535 Quam ene joncfrou op enen muel saen
Ende brachte met haer enen dwerch, sonde
Den alreleijcsten, die ic gesien [waen.
Was in den hof ende anderswaer tot dien:
Hi was crepel⁸ ende leetlyc mede,
- 34540 Entie⁹ wymbraen groet ter stede,
Enten baert swarter dan een rave,
Ende sloech hem toter borst daer ave,
Ende thaer swart ende lanc som,
Entie scouder¹⁰ hoge ende crom,
- 34545 Den bulte voer ende achter in een,
Die hande groet ende corte been;
Entie joncfrouwe was ionc ende scoen
Ende si beette vor der salen¹¹, na dien doen.
Ende nam den dwerch in horen arm daer
- 34550 Ende settene van den paerde daernaer,
Ende leidene vor den koninck Artuer¹²,
Ende groetene hoveslike ter uer¹³,
Also alsi wel¹⁴ sprekende konde;
Die koninck dankedes haer ter stonde.
- 34555 Doe zeide die ioncfrou: »here, ic kome tot u
Ombe die grote niemaer¹⁵ die lopet van iu,
Ombe iu te bidden one gichte¹⁶ mede;
Want nyemaren¹⁷ loepen van iu ter stede.
Dat negene¹⁸ joncfrou falgiert gereet
- 34560 Van dingen, die si iu biddet, God weet;
Want men hout iu vor den besten man
- Van der werlt; ende ombe dese dinc¹⁹ dan
Ben²⁰ ic gekomen tot uwen hove nu,
Ombe ene gichte²¹ te biddene iu;
- 34565 Nu siet, ocht²² gyse wilt geven my²³.
»Joncfrou, biddet wat gy wilt²⁴, zeide hy,
»Gyne sult daeraf niet falgieren
Opdat ment²⁵ doen mach met eren²⁶.
»Here, dat en sal iu geen onnere sijn:
- 34570 Ic bidde iu, dat gy mijn edele minnekijn,
Desen ionchere²⁷, dien ic²⁸ hebbe by der
Hier ridder nu maket al te hant; [hant,
Hi es des wel waet in allen doen²⁹,
Want hi es vroem ende koen³⁰.
- 34575 Ende van edelen geslachte ende fijn,
Ende soude lange ridder hebben gesijn,
Hadde hi gewilt, van den koninck Pelles
Van Listenois, die een goet man es;
Mijn lief³¹ en wilt, ende hevet met
- 34580 Gesworen, dat hi nembermeer, dat wet,
Ridder en wert³², here, dan van iu;
Ende daermede biddic des iu sere nu,
Dat gyne ridder maket voertmere³³.
Die koninck begonde lachene sere,
- 34585 Ende alle die waren³⁴ in der³⁵ sale;
Doe zeide Keye tot haer dese tale:
»Joncfrou, ic rade iu, dat gy iu mynnekijn
Vaste by iu hout, want hier sijn
Diegene diene iu stelen zouden³⁶ hier,
- 34590 Ombdat hi scone es ende fier³⁷. [man,
»Here³⁸, zeide si, »die koninck es so goeden
Hiue sal my geen onrecht laten doen
[daeran³⁹.
»ByGode⁴⁰, zeide die koninck, »joncfrouwe,
Hier en sal iu gescien geen ontrouwe⁴¹.
- 34595 »Here⁴², zeide si, »dat love iu God, Onse
[Here!
Nu maket mijn lief⁴³ ridder, des biddic
[iu sere⁴⁴.
»Joncfrou, ic ben des bereit ter steden⁴⁵.
Mettien⁴⁶ quamen⁴⁷ daer two knape gere-
Die twe scilde brachten van sable met[den,
- 34600 Ende drie⁴⁸ luperde van goude⁴⁹ daerin
[geset,
Ende gekroent met lasure, ende mede
Hiue⁵⁰ een swaert⁵¹ ant artson ter stede;

¹crist. ²in dat ³cristene ⁴sciede ⁵unde den, unde
die ⁶darnaer ⁷ropel ⁸scolderen ⁹den sale ¹⁰Artur,
ur ¹¹als ze wal ¹²nyemeer ¹³gifte ¹⁴nyemeren
¹⁵gene ¹⁶dinge ¹⁷bin ¹⁸off ¹⁹men dat ²⁰ioncheren

²¹ic hier ²²done, kone ²³leyff ²⁴wirt ²⁵weren
²⁶den ²⁷zouden ²⁸fyer ²⁹mytdien ³⁰queinen ³¹dre
³²golde ³³henck ³⁴sweert.

- Entie ander knape leide een ors daer,
Dat scone was ende openbaer,
34605 Entie breidel was gouden¹ met;
Ende dreven enen somer vor hem, dat wet,
Met twee cofferen, ende quamen² ten hove
Ende bonden haer paerde an enen pyn³ [in.
Die in den hof stont, ende daernaer
34610 Ontsloten si haer coffer, ende trocken wt⁴
Enen halsberch wit als die snee, [daer
Want hi was sylveryn, ende noch mee
So was hi van dobbelen malyen,
Ende twe coffien van sylverinen talyen
34615 Ende enen sylverinen helm, al vergout⁵;
Si gingen in die⁶ sael met gewout⁷,
Daer die koninck Artur doe sat ende at.
Doese die ioncfrou sach komen, nadat
Zeide si: »here, wildy⁸ niet doen myne bede?
34620 Ic hebbe hier nu algader ter stede
Dat ten ridder behorende es nu;
Maket mijn lief ridder, des biddic iu⁹.
»Gerne joncfrou, gaet sitten eten¹⁰.
»Here¹¹, zeide si, »ic doet iu weten,
34625 Ic en ete hier nu nembermeer,
Mijn lief en sij iu ridder eer¹².
Ende doe men geten hadde daernaer,
Trac¹³ die ioncfrou wt enen¹⁴ almoniere daer
Twe vergulde sporen, ende zeide:
34630 »Here, ontkommert my, sonder beiden,
Want ic ben hier al te lange nu¹⁵.
Doe quam Keye voert, seegic iu,
Ende woude hem die sporen spannen thant:
Die joncfrou gegreep hem metterhant,
34635 Ende vragede wat hi meende¹⁶ daermede?
»Ic wilne ridder maken ter stede¹⁷,
Zeide doe Keye, »met myner hant¹⁸.
»Met dyner hant?» zeide die ioncfrou
[valiant¹⁹,
»Ende du best²⁰ die onwaertste van den
34640 Ende mynnestwaert²¹ van allen love! [hove,
Dat en moet nember gescien,
Ocht²² iemans hant dan des koninges vry,
Want hi hevet gelovet my;
34645 En dade hijs²³ niet, so haddi mede
My verraden ende doet²⁴ ter stede;
- Negeen man en soude gerinen²⁵ nu
Also hogen prince, dat seegic iu
Metterhant, also mijn lief es,
34650 Hine waer²⁶ edel koninck, sijt seker des²⁷.
»By Gode²⁸, zeide die koninck Artur doen²⁹.
»Ic sal hieraf uwen wille doen³⁰.
Doe³¹ nam die koninck den rechter spoer
Ende spien³² hem den dwerge daervoer,
34655 Entie joncfrou den andren, God weet;
Die koninck wapendene al op gereet,
Ende gorde hem dat swaert endesloechen
In den hals, ende zeide ter stede: [mede
»God moet iu maken (een) goet man³³.
34660 »Here, suldy daer niet meer toe doen dan?»
Sprac die ioncfrou. »Neen ic³⁴, zeide die
[koninck.
»Ach, here!» zeide si, »biddet hem een dinc:
Dat hi nu voert mijn ridder sy³⁵.
Die koninck bats hem³⁶; doe zeide hy,
34665 Dat hy gerne soude³⁷ doen sine bede.
Doe namen³⁸ si orlof beide ter stede,
Ende al gewapent ginc doe die clene man
Op sijn ors sitten, entie ioncfrou dan³⁹.
Op horen muel, ende daden daernare
34670 Haer knape thoren landewaert varen;
Si ende haer lief⁴⁰ reden enwech daernaer,
Ende quamen rydende, wet vorwaer,
In enen foreest onder hem beden.
Doe si dus waren heuen gesceden⁴¹,
34675 Bleef die koninck Artur ende Merlijn mede,
Ende Gawyn ende dander⁴² gesellen ter
[stede
In der⁴³ salen, die sere loechen⁴⁴ saen,
Ombedatsi den dwerch so minde, sonder
»By Gode⁴⁵, zeide doe die koninginne, [waen.
34680 »My hevet wonder, datsy haer minne
So leetliken creature hevet gegeven,
Want ic en sach in al mijn leven
So leetlikes niet, ende si es scone sere,
Ende wel pryseswaert vor elken here, [alf⁴⁶.
34685 Ende hi donket⁴⁷ my een Duvel ocht⁴⁸ een
Vrouwe⁴⁹, zeide Merlijn, »si en es niet half
Bedrogen an siner lelichede,
Want sine grote koene vromechede
Doet, dat sine lief hevet, seegic iu;

¹gulden ²quemen ³Eng. and they alight anon under the pynetre ⁴treckeden ut ⁵vergult ⁶den ⁷gewolt ⁸wille gy ⁹treckede ¹⁰enen ¹¹mende ¹²faliant ¹³bist ¹⁴weert ¹⁵off ¹⁶dede he des ¹⁷doet ¹⁸gereinen ¹⁹weer

²⁰do ²¹also ²²spen ²³bat em deo ²⁴zalde ²⁵nemen ²⁶saen ²⁷lieff ²⁸gescheiden ²⁹de anderen ³⁰den ³¹lachgeden ³²dunket.

- 34690 Want so koenen' vleesc en saechdy'
[nie vor nu;
Ende hi es eens koninges sone wtverkoren.
Ende ener koninginnen welgeboren,
Ende sine grote vromecheit
Verdrivet een deel siner lelecheit,
34695 Ende sine goedertierenheit mede;
Noch suldy' horen van siner vromechede
Eer iet lanc, dat seegic iu".
Maer ic moet ter stede seggen nu
Van den keyser van Rome, (God weet,
34700 Hoe hi tegen Artur, den koninck, street.
*Van den koninck Artur ende van den keyser
Lucet.*
Ons secget daventure nu
Van den keyser van Rome, seegic iu,
Dat hem onwaert' hadde groet,
Dat hi den tsyns' so dicke ontboet
34705 Tot Artur, dat hi nie" hem sende daer,
Gelijc hi sculdich waer', vorwaer;
Want tien tyden was ene sede,
Dat die van Gaule, ende ander lande mede,
Senden horen tsyns alle iare
34710 Te Rome; maer" nie sint daernare
Dat die koninck Artur wart koninck,
So en wilde" hi senden, om geen dinc,
Den tsyns; want hi zeide daernaer,
Dat hi niemanne tsyns sculdech waer'
34715 Dan Gode, ende sijn lant en stoet
Te genen dienste'". Ombe dit so doet
Lucius sijn orloge gebieden nu,
Ende quam met groten heer, seegic iu
Ende met stouten' mede alsoe,
34720 Dor Lomberdyen te Logres toe,
Dat des koninck Arturs was, God weet;
Si bernden' daer ende roefden gereet,
Ende doen' ontboden die liede van daer
Den koninck Artur, wet vorwaer,
34725 Dattie Romeine daer sijn int' lant,
Ende stichten' daerinne roef ende brant.
Doe dit die koninck Artur vernam,
Vergaderde hi sijn heer, ende quam
Te Logreswaert, by Merlijns rade mede.
34730 Ende doe hy by Logres quam ter stede,
Quam Merlijn ten' konink Artur voertan
¹konen; Eng. *so hardy o piece of fleshe* ²zege gy
³zole gy ⁴onweert ⁵tijns ⁶ne ⁷weer ⁸mer ⁹woude
¹⁰denste ¹¹stolten ¹²branden ¹³do ¹⁴in dat ¹⁵sta-
ken ¹⁶to den ¹⁷off ¹⁸broderen ¹⁹bistu ²⁰gebrant
- Enten koninck Bohort enten koninck Ban,
Ende riet hem, dat hy ten keyser sende
Dat hi sijn lant rumede met genende,
34735 Ocht' hi ontseide hem. Doe zeide Gawijn
Hi wilde" daertoe die bode sijn
Met sinen broederen' ende Ywen mede
Ende met Sagrimor. Doe zeide ter stede
Die koninck, dat niet en mochte sijn;
34740 »Here, laetse varen", zeide Merlijn,
»Coenlyc, daer en es geen angest an";
Daer gaf hem die koninck orlof dan;
Ende Gawyn reet met sinen gesellen taamen
So lange datsi ten keyser quamen.
34745 Doe ginc Gawyn daer die keyser was,
Ende sprac hem aldus an nadas:
»Heer Keyser", sprac hi, »secht my te hant,
Waerombe bestu' komen in mijns omes
[lant,
Ende hebt dat gebernt' Ic wil gy dat wet,
34750 Dat gy ic in dat land quamet' met,
Dat so stoutelike' wert' verwaert,
Ende eer gy ons daerwt ontvaert,
So en zoudy' om half die werlt niet
Willen, dat gy daer in quamet' iet".
34755 Doe zeide die Keyser: »wie' bestu' dan,
Die my dus daer spreket' an?" —
Ic ben' Gawyn, des koninck Arturs neve,
Die ombe dy wel clene geve".
»Ja", zeide die keyser, ende riep saen
34760 Sine man, dat sine souden vaen;
Doe sprongensi op ende omringeden daer
Heron Gawine ende sine gesellen naer";
Ende heer Gawyn trac' sijn swaert ter
Ende alle sine gesellen mede, [stede,
34765 Ende gingen houwen slage so groet,
Datsi daer menegen sloegen' doet;
Maer si waren bedwongen daernaer,
Datsi die plaetse moesten rumen daer,
Want der Romeyne so vele was;
34770 Ombedit ontbraken' si hem nadas
Ende reden haerre' straten nu;
Maer dander' volgeden hem, seegic iu,
Ende heer Gawyn keerde' hem dicke doe
Tegen hem ende street hem toe.
34775 Ende bindesen quam Merlijn gegaen
Toten koninck Artur, ende zeide saen:
²¹quemen ²²stoltelike ²³wirt ²⁴zalde gy ²⁵we ²⁶spre-
ken ²⁷bin ²⁸darnaer ²⁹treckede ³⁰slogen ³¹ontbre-
ken ³²ere ³³de andern ³⁴kierde.

- »Here, twaer¹ goet, dat gy sendet ter tijt
Heren Gawyne soccoers², want die strijt
Es³ begonnen tegen des Keyzers man⁴.
- 34780 Doe sende die koninck daerheen dan
Sesdusent ridder wel te gerake⁵ mede,
Die tegen die bode reden ter stede;
Doe sagen⁶ si sovele liede⁷ komen gevaren.
Dat al die velde bedecket waren
- 34785 Van dien, die die boden jageden daer;
Doesi dit sagen⁸, redensi daernaer
In die Romeyne. Doe wart die strijt
Sterc ende groot te dier⁹ tijt.
Daer was een Romeyn, die Petrinus hiet,
- 34790 Die den onsen dede groot verdriet;
Hy was sterc ende hielt den hoep
Van den Romeynen, ende sloech doet
Menegen ridder; doe dit sach
Heer Gawyn, hadde hijs¹⁰ swaer verdrach,
- 34795 Ende nam sine gesellen bysyden daer,
Ende zeide tot hen: »wy hebben vorwaer
Desen strijt begonnen ter stede,
Gaet¹¹ datso wel, sohebbewijs¹² danc mede
Ende gevallet¹³ anders, so sullewy¹⁴»
- 34800 Ondanc hebben, ende daerby
Moetewy desen Petrinus doet slaen,
Ocht¹⁵ den koninck Artur geven gevaen,
Ocht¹⁶ anders so en mogewy niet
Sonder groet verlies ontgaen, wats gesciet;
- 34805 Ende ombedit biddic, dat gy volget my
Waer ic vare¹⁷. Si zeiden: »dat sy!¹⁸—
Doe sloech hi te Petrinuswaert,
Ende sine gesellen volgeden ter vaert,
Ende finierden niet eer si quamen¹⁹ daer,
- 34810 Ende Sagrimor vergaderde daernaer
An hem, ende namne in sinen arm doe,
Ende liet hem daer mede vallen alsoe
Ter aerden, als die hem betrouwede daer
Tsinen gesellen, ende hielten daernaer
- 34815 So vaste in sinen arm oec met
Dat hi beroeren²⁰ en konde een let;
Ende doe dit die Romeyne sagen,
Quamen²¹ si vaste derwaert²² geslagen,
Ombe hem te bescuddene daer;
- 34820 Doe wart die strijt groot ende swaer.
Daer dade Heer Gawyn sovele ter stede,
- Dat hi Sagrimor geredde mede,
Entie²³ Romeyne sconfierde saen;
Daer wart Petrinus gevaen
- 34825 Ende ander ridder²⁴ vele in der noet,
Ende vele sloegensi haerre²⁵ oec doet;
Entiese daer nu hadden gevaen
Brachtensi den koninck Artur saen,
Die hem des wiste groten danc,
- 34830 Ende men voerde dese eer iet lanc
In dat lant van Bonewyc gevaen,
Daer si seker waren²⁶, sonder waen.
Nu was die keyser een droevech²⁷ man
Ende weende van groten rouwe dan
- 34835 Ombedat sine liede²⁸ waren doet,
Ende som gevaen in groter noet,
Ende ombe koninck Evander²⁹ meer;
Daerombe hadde hi groet seer,
Ombedat hi niet en weet daerby,
- 34840 Ocht³⁰ hi doet ocht³¹ gevaen³² sy;
Ombedit dachte hi na wel sere
Tegen den koninck te komene mere
In stryde, ende hierombe mede
Toech hi achterwaert van der stede,
- 34845 Ende ombe tontbeidene siner liede daer,
Die hem noch komen soudent³³ naer;
Maer die koninck Artur volgedem also
Al die nacht, dat hi des morgens vro
Quam daer die keyser hadde gelegen,
- 34850 Ende sine tenten hadde ontslegen,
Ende al gereet was te vaerne³⁴ henen;
Maer als hi vernam, diegene³⁵,
Dat koninck Artur daer was tien³⁶ tyden,
Wiste hi wel, dat hy moeste stryden
- 34855 Ochte³⁷ vlien, wats hem gesciet,
Ende hi ontvloe om al die werlt niet.
Doe ginc hi sijn volc ordinieren.
Te strydewaert ende batalgieren,
Ende quam jegen den koninck Artur doe,
- 34860 Ende Artur tegen hem weder alsoe,
Ende elc sloech daer ten andren waert³⁸,
Wat gelopen konden haer paert³⁹;
Daer wart menech speer gebroken ontwee,
Daer vlogen die pyle so dicke als snee,
- 34865 Dat daer dene opten⁴⁰ andren⁴¹ scoet:
Daer blever in beiden syden menech doet,

¹dat weer ²hulpe ³is ⁴darhen ⁵gereke ⁶segen
⁷lude ⁸to der ⁹he des ¹⁰geet ¹¹we des ¹²gevallet
dat ¹³zolewy ¹⁴off ¹⁵quemen ¹⁶beroren ¹⁷derwert
¹⁸unde de ¹⁹riddere ²⁰erre ²¹weren ²²drovich ²³lude

²⁴gevangen ²⁵een ander; doch zie 't Eng. ²⁶solden
²⁷to varne ²⁸dengenen ²⁹ten ³⁰offte ³¹wert, perd
³²op den ³³andern.

- Ende Herman, die here van Tryple, der stede.
Was in heren Gawyns geselschap mede,
Ende Hartvel, dien daer een knecht scoet
- 34870 Met ener gavelote¹ dan te doet.
Ende doen Artur sach, dat die Romeyne
So lange geduerden in den pleine,
Wantsi van des morgens toter noene²
Gevochten hadden in stouten³ doene⁴;
- 34875 Doe riep hi met erren⁵ moede⁶ groet:
»Wat eest⁷, gy Bertoene⁸, dat gy nu doet?
Vaert⁹ vorwaert, later negeen ontgaen,
Want ic ben Artur, die, sonder waen,
Dit velt en rume om genen man;
- 34880 Volget my, ende denket vorwaert dan
Om die grote vromecheit, die gy
Dicke gedaen hebbet dor my!
Dat es al niet, dat wy vochten tot nu;
Dit sijn die heren, dat seegic iu,
- 34885 Die al die werlt willen dwingen
Ende onder haer balgie bringen;
Hier mach men prijs an winnen ende ere;
Ic en kome van desen velde nembermere,
Ic en hebbe victorie optie¹⁰ Romeine!
- 34890 Heden¹¹ es die dach, wetet algemeine,
Dat ic sterven sal ocht¹² leven,
Eer ic die Romeine wil begeven¹³.
Mettien¹⁴ sloech hi in hem daernaer,
Ende wat hi gerakede¹⁵ sloech hi daer
- 34895 Doet ocht¹⁶ daer neder ter stede;
Doen¹⁷ ontmoete hi den koninck Hestor¹⁸
Dien sloech hi daer sijn hovet af; [mede,
Daerna hi enen slach gaf
Den koninck Polipliore van Meden,
- 34900 Ende cloefdene toten gordiele ter steden.
Ende heer Gawyn nu¹⁹ vergadert was
An den Keyser, dien hi nadas
Dat hovet afsloech, dat ter aerden vel
Enten²⁰ lichame mede also wel;
- 34905 Ende doe die Romeine dit sagen²¹,
Dat die keyser was verslagen,
Ende haer koninge oec ter stede,
Gingensi alle vlien mede,
Entie Bertoene⁸ ende haer hoep
- 34910 Volgeden hem ende sloegense doet;
Si versloegense doe, wetet vorwaer,
- Also vele alsi wouden daer.
Artur was der victorien blide sere,
Die hem gegeven hadde Onse Here,
34915 Ende alle die daer doet waren bleven,
Dadi opten kerchof graven beneven²²,
Ende in abdyen²³, enten Keyser mede
Sende hi te Rome daer, ter stede,
Ende ontboet den Romeynen overluet,
- 34920 Dat waer²⁴ haer tsyns²⁵ ende haer tributet,
»Dien die van Bertanien²⁶ daer senden iu,
Dien gy hem dickewile hebhet vor nu
Geheescet²⁷; aldus komensi betalen;
Es ieman die hem meer wil halen,
- 34925 Men sal hem geven sulc payment
Gelijc dat men iu nu sent²⁸.
Doe hi dit dus hadde gedaen,
Nam hi raet an die princen saen,
Wat hi doen soude nu mere.
- 34930 Die princen baden²⁹ hem alle sere,
Dat hi Merlyne rades vrage nu;
Doe riet hem Merlijn, seegic iu,
Dat hi niet vorder en voere³⁰ mede,
Maer bleve houden³¹ opter stede
- 34935 Drie³² dage ochte vier nadien;
Daer soude noch ander wonder geschien.
Nu swiget dit boec hier nadat
Ende secht van Artur ende van ener cat³³.

Hoe die koninck Artur street tegen ene vreeslike³⁴ catte.

- Hier secht dit boec: doe waren³⁵ leden
- 34940 Drie dage, zeide Merlijn ter steden:
»Here, over gene lac³⁶ es uwes te doen³⁷
Want daer en es negeen man so koen³⁸.
Die daer dorst wauderen om enen viant,
Die in enen berge woent in dat lant³⁹”.
- 34945 »Hoe⁴⁰, zeide die koninck, »eest maer één
Wat soudewy alle derwaert dan?”—[man,
»Neen, here⁴¹, zeide doe Merlijn saen,
»Dat es eene catte, een Duvel, sonder waen,
Die so vreeslyc es tansinc mede,
- 34950 Men sach nie desgelykes in gener stede⁴².
»God, Here, genade!” zeide die koninck⁴³,
»Wanen⁴⁴ mach komen alsulken dinc⁴⁵?”

¹gavelote ²none, done ³stolten ⁴tornigen ⁵mode
⁶ist ⁷Brytone ⁸part ⁹op de ¹⁰huden ¹¹oy ¹²mit
den ¹³gerakete ¹⁴do ¹⁵Cestor ¹⁶de nu ¹⁷unde de
¹⁸segen ¹⁹bl weren ²⁰mit eren ²¹Eng. and beryed
the deed bodies in churches and abbeyes of the con-

treij ²²weer ²³tins ²⁴brytannyn ²⁵geeschet ²⁶be-
den ²⁷vore ²⁸holdene ²⁹dre ³⁰catte ³¹eyne vreslike
³²weren ³³Eng. *lak de losane* (zie v. 34955) ³⁴done,
kone ³⁵koninck, dinc ³⁶wannen.

- »Here", zeide Merlijn, »des es vier iaer,
Ter Opvaert Onses Heren, wet vorwaer,
34955 Dat een viscer ter Losanen quam
Te viscene in den lac, alsic vernam,
Ende warp sijn nette in den lac voertmere
Ende gelovede den iersten¹ visc Onsen Here.
Dien hi daer soude vaen nu mede;
34960 Doe vinc hi enen sconen snoec ter stede
Die dertich scellinge² mochte waert wesen;
Doe zeide hi: »God, dune sals³ niet heb-
[ben desen,
Maer du sals hebben nu den naesten;
Hi warp sijn nette in met haesten,
34965 Ende vinc enen betren⁴ dan dierste⁵ was;
Doe zeide hi: noch sal God beiden nadas,
Want den derden sal ic hem geven;
Echt warp hi sijn nette daer beneven,
Ende vinc een clene swart katekijn;
34970 Doe zeide die viscer: dit (en) mach niet sijn,
Dat katekijn sal ic behouden met,
Want entrouwen, God, ic wil gy dat wet,
Ic hebbe wel te doene der catten,
Ic hebbe thues vele musc ende ratten.
34975 Hi⁶ hielt se so lange, datsi verbeet ter
[stede
Hem ende sijn wijf ende sine kinder mede;
Doe liepsi an enen berch in dlant⁷ daer,
Daer si⁸ noch sint hevet gewesen daernaer.
Ende verbijt⁹ ende dodet, nacht ende dach.
34980 Al datsi daerop ervaren mach;
Ende si¹⁰ es eislyc ende groet mede. [sted
Gy sult daer varen, ende vertroesten ter
Die goede liede¹¹ ende helpen uter noet¹²
Dit hadde den baronen wonder groet,
34985 Ende zeiden, twaer¹³ een miracle vorwaer
Van Onsen Here, ombdat die viscer daer
Niet en dade dat¹⁴ hi gelovede Gode.
Doe hiet die koninck, dat men gebode,
Dat men trossen soude ende laden,
34990 Ende ten lakewaert varen met staden.
Dus voerenai derwaert, ende vonden daer
Dlant¹⁵ verwoestet, verre ende naer, [lan
Want daer en dorste nieman wonen int¹⁶
Doe voerensi tot an den berch thant;
34995 Daer dade die koninck logieren, ter stede,
Ene halve myle na den berch mede;
- Daer nam die koninck met hem doe
Den koninck Lot ende Gawine daertoe,
Ende sine broeder ende Merlyne mede;
35000 Si wapenden hem ende reden, ter stede,
Opten berch daer die catte was.
Doe wijsde hem Merlijn dat hol nadas,
Ende zeide doe toten koninck Artuer¹⁷:
»In dat hol es die felle creatuer¹⁸».
35005 »Hoe¹⁹ salsi wtkomen²⁰? zeide Artursaen;
»Si sal sciene²¹ wt komen gegaen",
Zeide Merlijn, »maer hoedet iu naer,
Si sal iu vreeslyc oplopen daer".
»Nu vaert achterwaert", zeide Artur doe;
35010 Ende si dadent²², ende Merlijn ginc²³ toe,
Ende wispelde sere, seגיע iu;
Entie catte, die dat hoerde, quam nu
Uten hole gescieten²⁴ na desen; [wesen;
Si meende²⁵, dat²⁶ een beeste hadde ge-
35015 Si hadde honger ende voer ten koninge-
[waert.
Ende alset die koninck sach, hielt hi ter
[vaert
Sijn speer daertegen, ende meende²⁷ se
[daermede
Doersteken; maer si nam dat yser ter stede
Ende tracket²⁸ so sere, dat die koninck
[wel naer
35020 Gevallen was, ende metten²⁹ wringen daer,
Dat die koninc wranc dat speer alsoe,
Brac sijn speer af dat yser doe;
Doe warpet die koninck uter hant, [hant
Ende trac³⁰ sijn swaert ende deckedem te
35025 Metten³¹ scilde; entie³² catte spranc
[daernaer
Op hem ende meende³³ ne verworgen daer;
Maer die coninc scoetse³⁴ metten scilde
Datsi ter aerden viel³⁵ doe neder [weder,
Maer si was thant weder op hem gevlogen,
35030 Entie koninck hadde tswaert³⁶ getogen,
Ende sloech haer een sticke af in dat hoet³⁷;
Maer die hernenpanne en hadde gene noet,
Want dat was hart, dat hi des niet
Ontginnen en konde, wat gesciet³⁸.
35035 Nochtan viel³⁹ si van den slage neder,
Maer si spranc tehant op weder, [gen,
Ende namne by den scoudren⁴⁰ na dien din-

¹irsten ²scillinge ³sals ⁴betern ⁵de irste ⁶dit
⁷dat lant ⁸dat ⁹verbit ¹⁰goeden lude ¹¹dat weer
¹²ombdat ¹³in dat ¹⁴Artur, creatur ¹⁵wo ¹⁶schire

¹⁷deden dat ¹⁸ginch ¹⁹gescheten ²⁰menden ²¹dat dat
²²treckedet ²³myt den ²⁴unde de ²⁵scotse ²⁶vel
²⁷dat sweert ²⁸hovet ²⁹wat des geschiet ³⁰scolderen.

- Dat die clawen dor den halsberch gingen,
 Ende intie scouder¹ oec daernaer;
 35040 Ende si scoerde² den halsberch daer,
 Datsi wel driehondert malien mede
 Uten halsberch scoerde² ter stede,
 Sodat hem dat rode bloet
 Wt sinen scouderen ter stede vloet,
 35045 Ende dat hy byna gevallen was;
 Ende hi liep der catten op nadas,
 Daersi sat haer poten ende lickede mede
 Van den bloede; doe sine sach ter stede
 Tot haer³ komen, scoet si hem toe
 35050 Ende meendene vor begripen doe;
 Maer hi warp haer den scilt tegen;
 Daer hevetsi haer⁴ clawen ingeslegen⁵,
 Datsi den scilt al te male dorsloech
 Enten⁶ koninck so na haer droech,
 35055 Dat hi byna was daer noder;
 Maer die koninck hielten⁷ so vaste weder,
 Datsine hem niet konde ontrecken daer;
 Ende hi nam sijn swaert daernaer,
 Ende sloech haer die vorenste voete⁸ af doe
 35060 Ende si viel op daerde; doe liep hi toe,
 Die koninck, ende liet den scilt vallen saen
 Ende meende die catte echter slaen,
 Maer si scoet hem int⁹ aensicht daernaer,
 Ende begreepne metten achtersten voe-
 [ten¹⁰ daer,
 35065 Ende metten tanden, ende beetene doe
 Dat hem tbloet verspranc alsoe.
 Doe nam hi tserpe van sinen swaerde,
 Ende meendese dorsteken metter vaerde;
 Ende doesi dat swaert gevoelde saen,
 35070 Lietsi haer vallen ende lieten gaen;
 Maer si bleef metten clawen daer
 In den halsberge houden naer,
 Ende thovet hinc doe nederwaert;
 Doe sloech die koninck mettervaert
 35075 Dachterste¹¹ been af ter stede,
 Entie buec viel¹² ter aerden mede,
 Ende creet so lude, dat ment van daer
 Hoerde daer dat heer lach vorwaer,
 Dat ene halve myle was;
 35080 Des menegen sere wonderde, sijt seker das.
 Die dat in den heer hoerden naer,
 Die meenden, dat die Duvel waer¹³;
 Doe begansi te wentelen na desen,
 Ende hadde gerne in haer hol gewesen;
 35085 Maer die koninck liep haer tegen doe,
 Ende si warp haer op met crachte¹⁴ alsoe,
 Ende woude opten¹⁵ koninck springen;
 Entie koninck stacse, na dien dingen,
 Tuscen die dye¹⁶, dat al dor ginc.
 35090 Doe quam Merlijn tot hem, na die dinc,
 Ende dander¹⁷, ende vrageden hoet¹⁸ hem
 [stoet¹⁹?
 »Wel, want ic en hebbe gene noet²⁰
 Van den Duvel, dien ic hebbe doet;
 Ic en quam nie in meerre noet
 35095 Noch in meerre angest mede,
 Sonder van den gigante²¹ ter stede,
 Dien ic vor Carmelyde doet sloech;
 Die dade my oec groet ongevoech,
 Eer icken dode met gewelt".
 35100 Doe namen²² die heren sinen scilt [ken,
 Ende besagen²³ die voete, die daerinne sta-
 Ende in den halsberch, na dien saken,
 Ende zeiden, si en sagen²⁴ nie desgelike;
 Doe voeren²⁵ si ten heerwaert²⁶ dapperlike,
 35105 Daer men feest hadde om der catten doet.
 Ende doe die princen sagen²⁷ so groot
 Die voete, entie clawen so lanc met,
 Waren²⁸ si alle vortsaget²⁹, dat wet,
 Van den groten wonder van dien;
 35110 Doe leidensi den koninck mettien³⁰
 In sine tente ende ontwapendene daer
 Ende besagen³¹ dat gebetene naer,
 Ende dat gekrassede van den clawen met,
 Dat diepe in dat vel ginc, dat wet;
 35115 Doe wiesc³² men hem dat herde scone,
 Ende legde hem sulc dinc daerop, na dat-
 Dat hem tfeijn al wttrac³³ mede, [gone,
 Ende hine liet sijn ryden niet ter stede,
 Want des andren dages reet hi te Gaule-
 35120 Enten scilt dade hi in der³⁴ vaert [waert;
 Voeren, daer die voete inne waren;
 Ende dander³⁵ voete dade hy daernare³⁶
 In een coffer leggen daer
 Ombe te togene, gevielet³⁷, daernaer;
 35125 Enten berch, die te voren hiet mede

¹in de scouderen ²scoerde ³to hem ⁴er ⁵ingesla-
 gen ⁶unde den ⁷den scilt ⁸vornsten vote ⁹in dat
¹⁰voten ¹¹achtersten ¹²vel ¹³weer ¹⁴crachte ¹⁵op
 den ¹⁶dee ¹⁷andertn ¹⁸woet ¹⁹stode ²⁰node ²¹gi-

ganten ²²nemen ²³besegen ²⁴steken ²⁵segen ²⁶voren
²⁷herwers ²⁸weren ²⁹vortzaget ³⁰mit den ³¹wesch
³²uttreckede ³³de ³⁴anderen ³⁵daernaren ³⁶gevellet.

Die berch van der Losanen, hi heten¹ dede
 Den berch van der Catten voert;
 Ende ember²meer sint, na die woert,
 Wart hi die berch van der Catten geheten³.
 35130 Hier swiget dit boec, als wy dat weten,
 Van der Catten nu voert ter ure, [ture.
 Ende sal secgen van Merline ende van Ar-

Van den koninck Artur, ende hoe Merlijn besloten wart, daer hi nember wt mach komen.

Daventure secget nu vorwaert,
 Dat die koninck voer te Bonewicwaert,
 35135 Daer men die Romeine hadde gesent,
 Die in den stride sijn gevaen⁴ omtrent;
 Ende doe Leonce ende Pharien vernamen
 Die koninge komen, ontfigensise tsamen
 Blidelike, met feesten groot;
 35140 Ende doe verteldensi hem al bloet
 Van den castele van der marsen mede,
 Hoe si hem opliepen ter stede,
 Doe si die gevane⁵ voerden daer,
 Ende daervor souden trecken vorwaer;
 35145 »Wy moesten⁶se met pyne besucdden
 [ter tijt,
 Ende hadden tegen hem groten strijt⁷.
 Des was die koninck Artur erre
 Ende zeide, hi soudet sonder merren
 Op hem doen wreken so sere,
 35150 Dat en gesciede hem niet mere.
 Doe riep hi heren Gawine saen,
 Ende hiet hem varen, sonder waen,
 Toten⁸ castele van der marsen mede,
 Ende hi sovele doe ter stede,
 35155 Dat hi den casteel nedervelle daernaer,
 Dat⁹ diegene, die behoren daer,
 Also gekastyet¹⁰ werden ter ure,
 Datsi niet meer en doen tegen Arture,
 Hem en sal des gedenken daernare,
 35160 Datsi daerombe so gekastyet¹¹ waren.
 Doe dade Heer Gawijn opsitten daer
 Tien¹²duzent man, ende voer daernaer
 Vor den casteel, ende wan hem¹³ saen,
 Ende dadene breken, sonder waen,
 35165 Al te sticken¹⁴, ende vinc daer
 Die daeroppe waren¹⁵, ende sendese naer

¹hieten ²ember ³geheten ⁴gevangen, -e ⁵mosten
⁶to den ⁷sodat ⁸gekastyet ⁹ten ¹⁰ene ¹¹stucken
¹²weren ¹³de ¹⁴mysdeden ¹⁵dede he ¹⁶manich ¹⁷vor-

Te Bonewic ten koninck Arture,
 Die hem dade sweren op die¹⁸ ure,
 Datsi nembermeer mesdaden¹⁹ voertan
 35170 Tegen hem noch tegen den koninck Ban,
 Noch tegen den koninck Bohort mede;
 Entie van Rome oec ter stede
 Dadi²⁰ datselve sweren oec daer;
 Ende daermede liet hise quijt vorwaer
 35175 Ende te Romewaert varen also;
 Hierombe was daer menech²¹ vro.
 Ende binnen datsi daer dus waren,
 Quam een bode tot Artur gevaren,
 Diene liet verstaen²² daeran,
 35180 Dat doet waer²³ die koninck Leodegan;
 Ombedit gereide Artur sine vaert
 Also te ridene tsinen landewaert,
 Ende nam orlof an die koninge bede.
 Daer wcondensi onder hem ten gescede,
 35185 Want dene den andren oec nadien
 Nembermeer daerna en soude sien²⁴,
 Dat al te groot scade was
 Datsi al te hant storven nadas,
 Also iu dit boec sal secgen hiernaer. [daer,
 35190 Doe die koninck Artur gesceden²⁵ es van
 Reet hi met sinen lieden²⁶ te Logreswaert,
 Daer hi die koninginne vant beswaert²⁷
 Ombe horen vader, die doet was;
 Maer die koninck troestese, ende nadas
 35195 Namen²⁸ orlof die grote²⁹ heren daer
 An den koninck, ende voeren³⁰ thueswaert
 [naer³¹,
 Entie koninck dankedem sere doe;
 Ende Merlijn bleef met hem alsoe
 Ene lange tijt, wetet vorwaer,
 35200 Dat hi en sciet³² van daer.
 Ende alsoe hi lange daer hadde gewesen,
 Quam hi voer den koninck na desen,
 Ende zeide: »here, ic moet nu
 Tote Blasise varen, secgic iu".
 35205 Doe bat hem die koninck also houde³³,
 Dat hi thant wederkomen soude³⁴,
 Entie³⁵ koninginne bat hem des mede,
 Ende zeide, si behoeveden siner ter stede,
 »Want gy hebbet den koninck,
 35210 Naest Gode, gemaket in ware dinc". [re³⁶:
 Doe zeide die koninck te Merlyne daerna-

staen ¹⁸weer ¹⁹solde zien ²⁰geschieden ²¹luden
²²berweert ²³nemen ²⁴groten ²⁵voren ²⁶dar
²⁷schiede ²⁸holde, solde ²⁹unde de ³⁰darnaren.

- »Lieve vriend¹, gy wilt nu enwech varen,
 Ende in² mach iu niet houden nu
 Boven uwen wille³, dat secgic iu,
 35215 Maer wetet wel, dat ic tonrasten sal sijn,
 Thent⁴ gy weder⁵ sult⁶ komen, Merlijn!⁷—
 »Hero⁸», zeide doe Merlijn nadien,
 »Hierna en suldy⁹ my nembermeer sien¹⁰.
 »Help, lieve Merlijn, wat zegdy?
 35220 Hoe¹¹ mocht¹² aldus sceden van my?¹³
 »Dat moet aldus sijn¹⁴», zeide hi, »here!
 Dat es mistyc¹⁵ van mynen wederkere¹⁶.
 Doe wart die koninck sere verveert,
 Ende Merlijn voer enwech verseert,
 35225 Ende weende sere in siner vaert¹⁷,
 Ende reet also te Blasisewaert¹⁸,
 Diene vriendelike ontfaenc¹⁹.
 Doe²⁰ vertelde hi Blasise al die dinc²¹,
 Die den koninck Artur enten²² baroen
 35230 Gesciet waren²³ in allen doen²⁴;
 Ende doe sette hi dat in gescrifte daer,
 Ende by hem wetewy dat vorwaer.
 Ende doen hi daer achte dage geweest
 [hevet met²⁵,
 Nam hi an Blasyse orlof, dat wet,
 35235 Ende zeide, hi ne sagene²⁶ nembermeer,
 Want hi moeste bliven voertmeer
 Met siner²⁷ lieve, ende hine soude daer
 Nember²⁸ mogen keren van haer,
 Noch hi ne soude des hebben macht
 35240 Te scedene²⁹ van haer, dach nochte nacht
 Doe weende Blasys sere nu,
 Ende zeide: »sint so es, so biddic iu,
 Dat gy daer niet en³⁰ vaert ter stede,
 Ende hout iu by den koninge mede³¹.
 35245 »Dat en mach niet zijn³²», zeide Merlijn,
 »Die minne, die ic drage in den herte³³ mijn.
 En sal my niet laten sceden³⁴ van haer³⁵.
 Doe sciet³⁶ hi van Blasyse daernaer,
 Ende es tsiner³⁷ lieven³⁸ gekomen saen,
 35250 Diene blidelike hevet ontfaen.
 Daer bleef hi ene lange tijt by haer;
 Ende altoes vragedise hem daernaer
 Van sijnre konst ende van sinen done,
 Ende hi leerde haer des sovele, na datgone,
 35255 Dat men hem hielt vor enen sot,
 Ende elc man, die dat doet, so helpe my God!
 Ende si sette dat in gescrifte, groet ende
 Ende doen hi haer geleert hadde al [smal,
 Datsi hem vragede, groet ende clene,
 35260 Doe dachtesi, hoe³⁹ si, na datgene,
 Hem onthouden mochte embermeer.
 Doe begansi hem te smekene seer,
 Ende zeide: »my gebreket een dinc nu,
 Dat ic gerne leren woude van iu,
 35265 Soetelief, gy moet my leren voertan,
 Hoe ic mochte besluten enen man
 Sonder torre⁴⁰ ocht⁴¹ sonder mure mede,
 Ocht⁴² sonder yser, ocht⁴³ oec, ter stede,
 Sonder houtwerc⁴⁴ enegerhande,
 35270 Dat hi nembermeer uten lande
 Komen en mochte, tenwaer⁴⁵ by my⁴⁶.
 Doe Merlijn dit hoerde, knickede hy
 Metten hovede ende versuchtete sere.
 Doe vragedesi: »waerombe versuchty⁴⁷,
 [here?⁴⁸
 35275 »Ach, joncfrouwe⁴⁹», zeide hi, »ic secget iu:
 Gy wilt my hier besluten nu,
 Ende ic ben⁵⁰ so met uwer minnen⁵¹ be-
 Dat ic al uwen wille, sonder waen, [vaen,
 Doen moet⁵². Doe namsine vriendelijc⁵³
 35280 In horen arm, en zeide: »sekerlijc,
 Gy zoudet met rechte myne sijn,
 Want ic ben⁵⁴ altemale iu eygijn,
 Ende hebbe gelaten moeder⁵⁵ ende vader,
 Ombe iu thebbene allegader
 35285 In mynen arm; nacht ende dach,
 Denkie ombe mynne, ende ic en mach
 Negene krygen dan van iu,
 No⁵⁶ blyscap gene mede nu,
 Gyne doetse my hebben in scyne,
 35290 Sint dat ic iu eigen ben⁵⁷ ende gy myne;
 So es⁵⁸ recht, dat ic doe uwen wille,
 Ende gy den mynen, lude ende stille⁵⁹.
 By Gode⁶⁰, zeide Merlijn, »gy secht waer!
 Nu secht my, wat gy wilt, daernaer⁶¹.
 35295 »Ic salt doen, here⁶²», zeide doe sy.
 »Dat gy leert nu maken my
 Ene scone stat, daer ic mochte in,
 By liste van arten, meer no⁶³ min,
 Enen man besluten alsoe⁶⁴

¹vrent ²en ³willen ⁴totdat ⁵zolet ⁶zole gy, mochte
 gy ⁷wo ⁸myslich ⁹vart ¹⁰wart ¹¹vrend. ontfaenc
¹²dus ¹³dinc¹⁴ ¹⁵unde den ¹⁶weren ¹⁷done ¹⁸med
¹⁹sege ene ²⁰sinen ²¹nymber ²²scheidene ²³nicht

er ²⁴herten ²⁵schieden ²⁶schiede ²⁷to sinen ²⁸lieve
²⁹wo ³⁰torn ³¹off ³²holtwerk ³³dat en weer ³⁴ver-
 suchte gy ³⁵bin ³⁶minne ³⁷vrend. ³⁸moder ³⁹noch
⁴⁰es ⁴¹also.

- 35300 Dat daer nieman en¹ mochte komen toe²,
Ende dat hi daer nember wt mochte gaen;
Daer soudewy, ic ende gy, sonder waen,
Inne sijn also lange als gy gebiet".
»Joncfrouwe, dit en willic laten niet;
35305 Dit sal ic doen". »Neeen, here", zeide si doe,
»Ic wil dat gy my dat leret alsoe,
Dat ic dat selve³ mach doen mede".
Doe leerde hi haer dat, daer ter stede,
Ende si settet⁴ in gescrifte aldaer;
35310 Ende doe sijn⁵ gescreven hadde naer,
Was si des blyde, ende toende hem saen
Een vriendelyc⁶ gelaet, sonder waen.
Niet lange daerna geviel⁷, datsy
Spelen gingen, sy ende hy,
35315 In den woude⁸ van Broceliande mede;
Doe quamen⁹ si op ener hage ter stede
Van speeldoernen¹⁰, die scone was;
Doe gingen si bede sitten nadas
In den scade, ende Merlijn leide¹¹ doe
35320 Sijn hovel in horen scoet alsoe,
Ende sy began hem te clowene daernaer,
So lange, dat hi ontslapende¹² wart daer;
Ende si stont op ende ontstal hem mede,
Ende nam horen wimpel¹³ ende ginc omb
[die stede,
35325 Ende makede enen rinc ombe Merlyne
Ende began te lerene alombe in scine.
Also haer Merlijn¹⁴ leerde vordien;
Si dade haer teken daer mettien
Negenwerf, ende ginc al ombe daer,
35330 Doe ginc si weder sitten daernaer,
Ende leide¹⁵ sijn hovel op horen scoet;
Al hemelje si dit nn doet.
Doe ontspranc hi, als hem dochte¹⁶
Dat hi was in den besten torre, die mochte
35335 Wesen in ertrike¹⁷ op ener roetsen mede,
Daer hi op lach, die hem dochte ter stede
Die beste, die hi ie sach mede.
Doe zeide Merlijn tot haer ter stede:
»Gy hebbet my bedrogen, joncfrouwe fijn!
35340 Opdat gy met my niet wilt sijn
Altoes als ic iu begerende¹⁸ sy,
Want nieman en¹⁹ hevet macht dan gy,
Dese dinc tontdoene". Zy zeide nu:

¹nieman ²to ³selven ⁴sette dat ⁵se dat ⁶vrend.
⁷gevel ⁸wolde ⁹quemen ¹⁰speldornen ¹¹legede ¹²ont-
slapene ¹³wimpel ¹⁴duchte ¹⁵ertrike ¹⁶begerende
¹⁷nieman ¹⁸so ne ¹⁹ut der ²⁰nieman ²¹lat soken

- »Soete lief, ic sal hier komen tot iu
35345 Dicke genoech, ende gy sult my
In uwen arm leegen, ende doen daerby
Al uwen wille". Maer nie sint mede
En²² quam Merlijn uter²³ stede,
Daerne sijn lief besloet alsoe,
35350 Nocht ieman²⁴ mochte hem komen toe;
Maer si ginc wt ende in, daer si woude.
Dus hevetsi hem daer in horen behoude
Besloten also, na horen wille.
Hier swiget daventure stille
35355 Van Merlyne meer te secgene ter ure,
Ende sal secgen van den koninck Arture.

*Hoe koninck Artur Merlyne laet soeken²⁵, ende
van den dverge.*

- Ons seeget daventure voert,
Dat koninck Artur sere was te²⁶ stoert
Omdat Merlijn van hem gesceden was,
35360 Ende nembermeer meende sien²⁷ nadas;
Dus beide hi seven iaer na hem alsoe,
Ocht²⁸ hi iet soude komen hem toe;
Doe wart hi so met denken²⁹ overladen
[tien³⁰ tyden,
Dattene nieman en³¹ kon verblyden.
35365 Doe vragede Gawyn den here daer³²
Op ene tijt, wat hem wel waer³³
Dat hi so droevech altenen es?
Die koninck Artur zeide nades:
»By Gode, neve, ic hebbe groten toren³⁴,
35370 Ombdat ic Merlyne hebbe verloren,
Ende mene hi nembermeer en komet niet;
Want doen hi hier van my sciet,
Zeide hi, dat leste soude sijn mettien³⁵,
Dat icken ember³⁶ mecr soude sien³⁷;
35375 Ende hi ne loech my oec niet vordat,
Ende ombe dit gelove ic des veel te³⁸ bat,
Ende, by Gode, ic verlore my liever nu
Die stat van Logres, dat secgic iu,
Dan ic Merlyne verlore ter stede;
35380 Ic bidde iu, neve, ombe getrouwichede³⁹,
Dat gyne nu vaert soeken⁴⁰ te hant,
Ocht hi ergen is in dit lant".
»Des ben⁴¹ ic geret", zeide Gawyn doe

²²to ²³mende seen ²⁴off ²⁵danken; Eng. *he was full
pensif* ²⁶ten ²⁷heer ²⁸weer ²⁹toern ³⁰mytdien
³¹iember ³²solde seen ³³vil de ³⁴getruwiche
³⁵soken ³⁶bin.

- »Ende oec sweric iu by ridderscap toe,
 35385 Dat icken een iaer ende enen dach
 Soeken sal, ocht' icken iet mach
 Vinden ende vernemen bindien¹.
 Dit selve swoer Sagrimor mettien²
 Ende Ywen ende Gaheries
 35390 Ende Agrawein ende Garies,
 Ende tote vijf ende twintech ridder³ mede,
 Die alle voeren⁴ te Logres, ter stede,
 By des koninges wille Merlyne soeken nu.
 Dus redensi te gader, secgic iu,
 35395 Totedatsi tenen cruce quamen,
 Daer drie wege sceden⁵ gingen tsamen;
 Daer sciedensi hem in drien mede,
 Ende elc voer sinen wech ter stede.
 Dus laticse nu varen alle saen
 35400 Ende sal iu seggen van den dwerch, sonder
 Daer ic iu dat hier vor af liet, [waen,
 Doen hi van den hove sciet,
 Ende hi ridder was gemaket alsoe.
 Hi ende sine amye quamen⁶ doe
 35405 In enen wout⁷ gereden daernaer,
 Ende voeren⁸ daerin harentaer⁹
 Van des morgens toter vespertijt toe;
 Daerna quamen¹⁰ si bede doe
 Uten foreeste, daert¹¹ scone was,
 35410 In enen groenen plein nadas;
 Doe quam een ridder¹² gereden daer,
 Ende si wijsdene den dwerge naer;
 Doe zeide die dwerch: »en roeket iu,
 Coenlike rydet henen nu".
 35415 »Hi sal my willen vemen", zeide si doe,
 »Ende met hem enwech voeren alsoe".
 »En ontsiet iu niet", zeide die naen¹³;
 Mettien¹⁴ so riep die ridder saen¹⁵:
 »Wellecomen moete mijn ioncfrou wesen!
 35420 Nu hebbic gevonden dat ic vor¹⁶ desen
 Lunge tijt hebbe begaert¹⁷".
 Dit hadde den dwerge onwaert¹⁸,
 Doen¹⁹ hi dese woerde verstoet,
 Ende antwoerde met reden wel²⁰ behoet:
 35425 »Here, en sijt niet te²¹ haestich nu!
 Al te sere mochy²² haesten iu,
 Al drijfdy²³ dus feeste menechfout²⁴,
 Noch en hebby²⁵ se niet in iuwer gewout²⁶"

¹off ²binnendien ³mytdien ⁴rittern ⁵voren ⁶schie-
 den ⁷quemen ⁸wolt ⁹hier unde daer ¹⁰dat ¹¹ritter
¹²mit den ¹³dwerch, starch ¹⁴na ¹⁵begeert, onweert
¹⁶dat ¹⁷wal ¹⁸nicht to ¹⁹mochte gy ²⁰dreefdy ²¹fol

²²hebbe gy ²³gewolt ²⁴sodat ²⁵dat; doch zie 't Eng.
he raste his spere in fewtre ²⁶unde de ²⁷dat ²⁸ten
²⁹cleyne ³⁰mit den scolderen ³¹vel ³²myt den ³³scol-
 der ³⁴sodat ³⁵treckede ³⁶mote gy ³⁷dwerch saen.

- Doe sekerde hi hem dat in trouwen daer ;
 Doe hiet hine opstaen daernaer
 35475 Ende derwaert¹ varen ; doe zeide hi saen,
 Dat hi niet op en mochte staen,
 »Want ic hebbe die scouder² ontwe nu ;
 Maer woudy³ varen, des biddie iu,
 Bander⁴syde desen pleine⁵, ende herber-
 [get daer
 35480 In mijnre⁶ woninge, ende secht⁷ daernaer
 Minen knapen, datsi my halen, sonder
 [waen.⁸
 »Dat wil ic gerne doen⁹, zeide die naen¹⁰.
 Doe ginc hi ter ioncfrouwen mede,
 Diene op sijn ors sette ter stede,
 35485 Ende reden ter woningewaert alsoe,
 Daer si wel ontfaen waren¹¹ doe ;
 Daer liepen die knape tegen hem daernaer,
 Ende daden¹²se beten ende ontwapendene
 Ende daden¹³se in die sale¹⁴ gaen, [daer
 35490 Ende gaven¹⁵ hem enen mantel ombe
 [saen.
 Doe zeide hem die dwerch, dat haer here
 In den pleine¹⁶ gequetset lage¹⁷ sere,
 Ende datsi ne halen. Doe namen¹⁸si daer
 Een orsebaer, ende voeren om hem naer,
 35495 Ende leidene¹⁹ daerop, ende voerdene²⁰
 [mede,
 Thueswaert, ende ontwapenden hem sine
 Ende bereidene, so si best konden, [lede,
 Ende vrageden, wie²¹ hem dat dade,
 [tien²² stonden ;
 Hi zeide: een ridder, hi ne weet niet das,
 35500 Hine dorste van scanden nietlien wiet²³ was
 Ende dat²⁴ hem een dwerch hadde gedaen.
 Ende hi dade daer doe den naen²⁵,
 Al die feeste, die hi mochte daer,
 Van etene, van drinkene; ende daernaer
 35505 Ginc men slapen, ende sliepen²⁶ nadas
 Totdat hoge opten dach was ;
 Doe stondens op, entie ioncfrouwe saen
 Ginc ende wapende den naen²⁷,
 Als diene minde herde sere.
 35510 Doe gingensi in die camer toten here,
 Ende boden hem goeden dach alsoe,
 Ende namen an hem orlof doe
- Ende dankeden hem van siner herbergen ;
 Doe gingensi thoren paerden naer, [daer ;
 35515 Entie ioncfrouwe nam doe den naen²⁸,
 Ende settene in sijn gereide saen,
 Ende reden tEstrogorrewaert nadas.
 Entie ridder die gequetset was²⁹
 Dachte sine trouwe³⁰ te quytene daer,
 35520 Ende dade hem voeren op ene orsebaer
 TeCaredolwaert, daer die koninck Artuer³¹
 Met groter geselschap was ter uer³² ;
 Entie ridder dade³³ hem dragen nadat,
 Daer die koninck Artur nu sat ende at ;
 35525 Hi groete den koninck ende al die daer
 [waren³⁴,
 Ende zeide toten koninge daernare :
 »Here, ombe mine trouwe³⁵ thoudene nu,
 Ben ic van eens ridders wegen tot iu
 Comen in iu genade, die nu hevet my
 35530 Verwonnen³⁶. Die koninck vragede, wie
 [hy sy
 »Die iu hier sent in geuancnesse mede ?³⁷
 »Here³⁸, zeide hi, »ic sie³⁹ wel dat ic ter stede
 Myne grote scande moet secgen iu ;
 Maer ombe myne trouwe thoudene nu,
 35535 Sal ic dat secgen ; want ic mynde, here,
 Ene ioncfrouwe utermaten sere,
 Die so overscone es
 Ende eens koninges dochter, sijtseker des ;
 Ende my geviel hiervor, dat ic quam
 35540 Al gewapent daer ic vernam
 Enen dwerch entie ioncfrouwe mede,
 Die van iu quamen⁴⁰ ter stede ;
 Ende doen⁴¹ icse komen sach metten naen,
 Verblyde mijn herte daerombe saen,
 35545 Dat nieman⁴² meer met haer was ;
 Ende ic zeide ende riep sere nadas,
 Datse my God gesent hadde daer ;
 Entie dwerch zeide doe daernaer,
 Dat ic my niet sere en haeste ter stede,
 35550 Wantet⁴³ soude anders sijn daer mede
 Dan ic meende⁴⁴ ; ende ic, die alsoe
 Mynen wille meende⁴⁵ vorderen doe,
 Haeste my, ende reet ter ioncfrouwen-
 [waert⁴⁶ ;
 Entie dwerch nam tspeer mettervaert⁴⁷,

¹darwert ²scouder ³wolde gy ⁴op ander ⁵plane
⁶myne ⁷secget ⁸dwerch saen ⁹weren ¹⁰dede ¹¹dat
¹²geuen ¹³lege ¹⁴nemen ¹⁵legeden ene ¹⁶vorden
 ene ¹⁷we ¹⁸ten ¹⁹weet ²⁰dat dat ²¹dw. sonder waen

²²slipen ²³lach ²⁴truwe ²⁵Arture ²⁶ure ²⁷dede ²⁸we-
 ren ²⁹truwe ³⁰se ³¹quemen ³²do ³³nieman ³⁴want
 dat ³⁵mende ³⁶wart, vart.

35555 Ende reet te mywaert, wat hi mochte;
 Ic' hilt mijn' speer stille, want my dochte
 Dat onneer waer'; doe stac hy my,
 Dat ic ter aerden viel' daerby,
 Ende myne scouder ontwe mede;
 35560 Doe beete hi ende woude ter stede
 Mijn' hovef met enen swaerde af'slaen;
 Here, doe moeste' ic my geven gevaen,
 Ende gelovede met trouwen' daer
 In uwe gevanncesse te komene daernaer".
 35565 »By Gode'', zeide die koninck omtrent',
 »Hi hevet iu in goede gevanncesse gesent;
 Maer secht my, wie'' hi es, die naen".
 »By Gode, here'', zeide die ridder saen,
 Hi es sone des koninck Brangores
 35570 Van Estrogorre, die machtich'' es".
 Die koninck zeide: »gy secget waer;
 Maer my wonderf sere openbaer,
 Dat Onse Here gaf sulke vrucht heme".
 Die ridder zeide: »Onses Heren geteme
 35575 Sijn'' wonderlike; want moeder'' ende
 [vader
 Verdienen des dickewile beide gader,
 Dat hem dus gedane dinc gesciede met'';
 Die kinder verdienen oec mede, dat wet;
 Want hi was een dat scoenste'' kint,
 35580 Dat men iergen vant omtrint,
 Ende doen hi hadde dertien'' jaer,
 Gesciede hem dit al openbaer;
 Ende hi es maer xxij jaer out'' mede,
 Nochtan scijnt hi veertich iaer ter stede;
 35585 Ende daer hi na heet'', die koninck
 [Evadan,
 Secget dat hi niet ouder en'' es". Voertan
 Vragede hem die koninck, hoe dat hem
 [sciet?
 »By Gode, here, zeide hi, »ombedat hy niet
 Mynnen en woude eze ioncfrouwe mede,
 35590 Makedesi hem van toernechoit dus ter
 [stede;
 Maer die dach es getermineert, hebbic ver-
 [nomen,
 Dat hi weder in sine forme sal komen;
 Nu hebbic myne lofte gedaen,
 Aldus gevic my iu hier gevaen".

'ich 'my 'weer 'vel 'mynen 'off 'moste 'tru-
 wen 'omtrint 'owe 'mechtich 'sint 'moder
 'med 'scoenste 'dritteen 'olt 'hiet 'older
 'koninck, dinc 'pede 'vrenscap 'vart 'ne-

35595 »Vrient, ic scelde iu quijt'', zeide die ko
 [ninck'',
 Maer secget my uwen name, ombe die
 [dinc''.
 »Here, men heet my Tradeliand, sijt gewes,
 Ende ben pete'' des koninges van Nor-
 [gales,
 Die my sinen name van vrienescap'' gaf;
 35600 Here, nu begeric uwen orlof daerof,
 Dat ic hene moge varen nu mere".
 Die koninck zeide: »vaert'' met Onsen
 Doe namene'' sine knape sciere [Here!"
 Ende droegen'' hem weder in sijn lettiere,
 35605 Ende voeren thoren'' landewaert saen,
 Doe wart daer gesproken van den naen''
 Vele, ende van siner vriendinnen'' mede;
 Die koninck zeide daer ter stede,
 Dat vrome waer, quame hi alsoe
 35610 Weder in sine forme daertoe;
 Daerna'' zeide die koninginne:
 »Ic wane'' dit wel weet sine vriendinne'',
 Ende ombdat mint sine te'' meer".
 »Ic gelovedes wel'', zeide die heer.
 35615 Hier swiget dit boec van hem nu mede,
 Ende secget voert van Yweine ter stede.

*Van heren Ywene ende van den dwerge, ende
 hoe heer Gawyn verwandelt wart tenen''
 dwerge, ende hoe dat hi quam, daer
 hi Merlyne toesprac.*

Hier secget d'istorie van Yweine;
 Doe hi gesceden'' was van Gaweine,
 Quam hi, ende sine gesellen daernaer,
 35620 Int wtgaen van enen foreeste; daer
 Gemoeten'' si ener joncfrouwen, gereden
 Op enen muel, die daer ter steden
 Groten rouwe dreef ende trac haer haer
 Met groten vlocken wt'' vorwaer,
 35625 Ende riep: »wat sal mijns gescien,
 Als ic dengenen verloren sal sien,
 Die my boven al die werlt minde,
 Ende dor myne vrienescap'' metgeninde''
 Sine grote scoenheit hevet verloren?"
 35630 Doen'' heer Ywein dit begonde horen,

men ene ''drogen ene ''voren to oren ''dwerch son-
 der waen ''vrendinnen ''derwert ''wene ''de
 ''to eynen ''gescheiden ''daer gem. ''ut ''vren-
 scap ''genende ''do.

- Ontfermede hem des, ende reet derwaert¹
 Ende vragede, wat haer waer², ter vaert³.
 Doe zedesi: »hebt mijns genade nu,
 Edele here, ende mijns amyses, biddic iu,
 35635 Dien vijf ridder te dode slaen
 Onder⁴ genen berge⁵. Doe zeide hi saen
 Toter joncfrouwen: »wie es iu amys?⁶»
 »Die dwerch, des koninges sone Bran-
 [gorys⁷»,
 Zeide die ioncfrou, »dien die koninck
 [Artuer⁸
 35640 Nuwellinge⁹ ridder makede ter uer¹⁰.
 Heer Ywein zeide: »joncfrouwe, swiget nu!
 By der trouwen¹¹, die ic ben¹² sculdech iu,
 Mach ic daer te tyde nu komen,
 Hem en wert dat lijf niet genomen¹³.
 35645 »Ach, here!¹⁴ zedesi, »groten danc,
 Maer gy ne moget maken niet lanc
 Suldij¹⁵ te tyde komen daer¹⁶.
 Doe reet heer Ywein vaste daernaer,
 Ende quam gereden, daer die naen
 35650 Vreeslike streeet, sonder waen,
 Tegen twe ridder; want hi hadder drie¹⁷
 Afgeslagen van der partie,
 Dat er hem negeen ten stonde
 Van der aerden verheffen¹⁸ konde;
 35655 Want den enen haddi, in der¹⁹ were,
 In dat die²⁰ gesteken metten spere,
 Enten andren²¹ in die scouder²² mede,
 Dat hi hem ontledet hinc ter stede;
 Den derden haddi, daer te hande,
 35660 Dat hovet geclovet toten tanden.
 Doene Ywen sach stryden so vromelike,
 Zeide hi, dat scade waer sekerlike,
 »Dat hi so clene²³ es, want hi es koene²⁴
 Ende van goeden herte²⁵, daer des es te
 [doene²⁶»;
 35665 Ende heer Ywein reet derwaert seer;
 Maer eer daer nu konde komen die heer,
 Haddi den vierden geslagen ter aerde²⁷
 Ende overreet hem metten paerde²⁸;
 Ende als die vijfte sach, dat hy
 35670 Allene was, haddi angest daerby,
 Ende woude doe vlien herde saen;
 Maer hi hielten so kort, die naen,
- Met slagen, dat hine dodet hadde daer,
 En hadde heer Ywein geweest vorwaer,
 35675 Die hem hovesclike bat alsoe,
 Dat hijt liete varen; want hi daertoe
 Wel sach wat daer was gesciet.
 Ende als die dwerch dit hoerde ende siet,
 Antwoerde hi heren Ywein hovesclike na-
 35680 Want hi herde hovesc was: [das
 »Here, eest²⁹ in wille, dat ict³⁰ late staen³¹?
 »Jaet³², zeide mijnheer Ywein saen,
 »Ende God danke iu mede daeran³³.
 Die dwerch sprac: »gy scijut so goeden
 35685 Ic wille gerne iu bede doen nu³⁴. [man,
 Doe quam die ridder, seegic iu,
 Tot heer Yweine ende dankeden naer³⁵,
 Dat hine nu bescut³⁶ hadde daer; [waen,
 Doe boet hi tswaert³⁷ den dwerge, sonder
 35690 Ende dander³⁸, die daer leveden, saen.
 Daer dadese die dwerch alle vier varen
 In koninck Arturs gevancnesse, twaren,
 Ende si voeren van des naens³⁹ wegen daer,
 Ende mijnheer Ywein sciet daernaer,
 35695 Ende sine gesellen van den naen⁴⁰ [saen
 Ende van der joncfrouwen, ende voeren⁴¹
 Enwech, ende sochten Merlyne thant
 In meneger stat, in menech⁴² lant.
 Maer sine vonden van hem gene niema-
 35700 Des si herde droevch⁴³ waren⁴⁴; [ren⁴⁵
 Tende⁴⁶ van den jaer quam elc nadas
 Te hove, ende telde wat hem gesciet was,
 Entie⁴⁷ koninck Artur dadet⁴⁸ al mede
 In gescrifte setten ter stede.
 35705 Entie⁴⁹ wile, daer wy dit af tellen,
 Dat Ywene dit gesciede, ende sine gesellen,
 Quam⁵⁰ heer Gawyn gereden tener stede,
 Ende oec al sine gesellen mede;
 Daer woude hi datsi hem scieden alsoe,
 35710 Ende elc allene voertrede doe,
 Want hine woude also nember varen;
 Ene doe si alle gesceden⁵¹ waren,
 Quam⁵² heer Gawein varende allene⁵³
 In een scone foreest gemene,
 35715 Ende hi dachte ombe Merline, na die dinc,
 So sere, hi ne wiste wat hem overginc;
 Ende doe hi twe mile hadde gereden,

¹darwert ²er weer ³vart ⁴onde ⁵Artur, ur ⁶nu-
 winge ⁷trouwen ⁸bin ⁹solegy ¹⁰dre ¹¹verheven ¹²de
¹³dee ¹⁴unde den andern ¹⁵scolderen ¹⁶cleine ¹⁷cone,
 done ¹⁸herten ¹⁹eerde, perde ²⁰is dat ²¹ik dat

²²darnaer ²³bescut ²⁴dat sweert ²⁵de andern
²⁶dwerge, dw. saen ²⁷voren ²⁸manich ²⁹niemeren,
 weren ³⁰drovich ³¹ten ende ³²unde de ³³dedet ³⁴so
 quam ³⁵gescieden ³⁶varnde alleine.

- Quam ene joncfrou tegen hem ter steden
Op ene scone tellende¹ paert²;
- 35720 Ende heer Gawyn so in gedochte³ vaert⁴
Dat hi huerre⁵ vergut te groetene⁶ doe;
Doe si vor hen heen⁷ was, keorde⁸ ri alsoe
Ende zeide: »by Gode, ten en niet waer,
Dat men van iu seget openbaer:
- 35725 Men seget, heer Gawijn, dat gy sijt
Die beste ridder, die es ter tijt
Entie hovesete⁹ oec daernede,
By Gode, dat en gelogen alle bede,
Maer gy sijt die dorperste, dien ic weet,
- 35730 Want gy my ontmoetet, God weet,
Allons¹⁰ in midden enen woude nu,
Ende niet¹¹ so vele en oetmoediget¹² iu,
Dat gy my gegroot haddet¹³ mede,
Ende gesproken tegen my ter stede;
- 35735 Sijt seker, iu sul meevallen om des,
Oly ne woudet¹⁴ om die stat van Logres,
Noch ombe half dat koninckrike mede¹⁵.
Heer Gawein scaemde hem sere ter stede,
Ende antwoerde der ioncfrouwen nadas,
- 35740 Ala ene, die sere verscaemt was:
»Ioncfrouwe, ic dachte omb een dinc nu,
Dat ic soeken vare, ic bidde iu
Dat gij mijt¹⁶ vergovet¹⁷». Si zeide doe:
»Oly sult¹⁸ dat iersten¹⁹ bekopen soe,
- 35745 Dat gy daer vele scanden ende onneren
Af sult hebben, eer gy weder sult keren,
Maer ic en sege niet, dat iu altoes sal duren;
Ende dattu nu vaers²⁰ soeken ter uren,
Dat en saltu iut²¹ koninckrike van Logres
- 35750 Niet vinden; maer, sijt seker des,
In elene²² Bertanien²³ suldy²⁴ daeraf ho-
Nu slaet vorwaert vaste met sporen, [ren;
Enten²⁵ iersten²⁶, dien gy moetet²⁷ nu,
Dien moety²⁸ geliken, des onnie²⁹ iu,
- 35755 Thent³⁰ gy my weder siet vorwaer³¹.
Ende heer Gawein reet henen van daer,
Ende hi en was niet³² gereden ene myle
Dat hi ontmoete³³ terselver wyle
Den dwerge enter³⁴ ioncfrouwen mede,
- 35760 Daer ic hier voraf zeide, ter stede.
Die die vier ridder sende ten koninck Ar-
Ende nu was, op dese selve uer³⁵. [tuer:
- Die dach van der Triniteit,
Heer Gawein groetese, ende hevet geseit:
35765 »God geve iu beden saligen³⁶ dach!³⁷»
Si zeiden weder: »God, diet wel doen mach,
Geve in geluck³⁸ ende goede aventure!³⁹—
Ende niet lange na der ure,
Quam die dwerch weder, nadas,
35770 In sine forme, daer hi te voren in was,
Ende van ouder⁴⁰ tweeëndetwintich jaren
Scone ende goet geleidet, twaren,
Dat⁴¹ hi sine wapene wt, na datgene,
Moeste⁴² doen, ombe datsi waren⁴³ elene.
- 35775 Ende doe dit sijn lief sach,
Was si die blideste, die wesen mach;
Si namne in den arm te hant daer,
Ende custene hondertwerf daernaer;
Si waren⁴⁴ blyde utermaten sere,
35780 Ende dankeden⁴⁵ Gode, Onsen Here,
Dat hem aldus nu was vergaen;
Heren⁴⁶ Gawyne dankeden sijn⁴⁷ sere saen,
Die hem saligen dach ontboet,
Daer si blyscap af hadden groet.
- 35785 Dus redensi henen onder hem daer,
Ende heer Gawijn reet oec vorwaer;
Maer hi en was niet drie⁴⁸ myle gereden,
Dat hem sine mouwe⁴⁹, daer ter steden,
Van sinen halsberch over die hande hinc,
35790 Ende sijn halsberch, na die dinc,
Wart hem te lanc drie⁵⁰ voete daernaer,
So cort ende so elene wart hi daer;
Sine yserne cousen⁵¹ waren⁵² overeen
Twe voete⁵³ langer dan die been,
35795 Ende sijn scilt sloech hem mede
Toten⁵⁴ voeten. Doe zeide hi ter stede;
»Dit es, dat my die ioncfrouwe, onthiet⁵⁵;
Hi was so erre⁵⁶, doe hi dat siet,
Dat hi hem welna verslagen hadde mede;
- 35800 Ende in deser groter⁵⁷ onverduldechede
Reet hi so lange, dat hi quam
Uten foreeste, daer hi een cruce vernam.
Daer een steen by stont; doe voer hi daer
Ende beete, ende begonde daernaer
- 35805 Sinen halsberch te korten ter stede,
Ende oec sine mouwe⁵⁸ mede.
Ende sine riemen van den scilde met.

¹tellende ²paert, vert ³danken ⁴erre ⁵groetene ⁶hen
⁷hiede ⁸hoveschete ⁹alleine ¹⁰nicht ¹¹oetmoediget
¹²hadden ¹³wulden ¹⁴my dat ¹⁵vorre ¹⁶volet ¹⁷irsten
¹⁸verst ¹⁹in dat ²⁰eyne ²¹britanyen ²²nie gy
²³unde der ²⁴noten ²⁵note gy ²⁶goune ²⁷tot-

dat ³⁸ontmote ³⁹unde der ⁴⁰are ⁴¹saligen ⁴²geluck
⁴³wal ⁴⁴elder ⁴⁵sodat ⁴⁶moste ⁴⁷weren ⁴⁸des ⁴⁹hera
⁵⁰re des ⁵¹dre ⁵²mouwen ⁵³cousen ⁵⁴voete ⁵⁵te den
⁵⁶ornich ⁵⁷groten

- Ende van sinen swaerde oec, dat wet,
Ende bant sinen halsberch, so hi best konde
- 35810 Ende dadene an, ende sat ter stonde
Op sijn paert so erre daernaer,
Dat hi hem liever doet waer¹
Dan hi levede. Dus voer hi henen,
Sijn mesval² clagedi³ altenen.
- 35815 Ende daer hi aldus clagende reet,
Hoerdi⁴ besyden hem, God weet,
Ene stemme sere roepende⁵. Doe sach hy
Derwaert⁶, daert hem dochte⁷ by;
Maer hi en sach gene creature daer
- 35820 Dan enen roeck sach hi daernaer,
Al ront, dicke, ende hoge mede;
Daerna hoerdi noch ter stede
Ene stemme segen tot hem mettien⁸:
»Heer⁹ Gawein, en mestroest iu niet van
- 35825 Dat gevallen moet, dat moet wesen¹⁰. [dien:
Heer⁹ Gawein sach al ombe na desen,
Ende als hi dit dus hevet verstaen,
Haddi gerne dor den roeck¹⁰ gegaen,
Maer hi en konde, ende doe zeide hy:
- 35830 »God¹¹, Here! ende wie¹² noemt hier my
Met mynen name, nu¹³ ter stede?»
»Hoe¹⁴, zeide die stemme, »wat es dy mede
Dattu my nu wils¹⁵ kennen niet?
Wat es dy¹⁶, zeide hi, »nu gesciet,
- 35835 Du plages¹⁷ my wel te kennen hiervor,
Aldus varet nu al die werlt dor
Want van den¹⁸ dinc, die men niet han-
Daer es men vollec¹⁹ afgekeert, [teert,
Entie proverbie es waer, die men seit²⁰,
- 35840 Want die hof scuwet, God weet²¹,
Dhof scuwet hem weder daerby,
Ende aldus es dat nu met my:
Doen²² ic den koninck Artur diende
Ende iu, ende ander sine vriende²³,
- 35845 Was²⁴ ic gemint van iu ende andren mede,
Ende ombedat ic den hof gelaten hebbe,
[ter stede,
Ben ic onbekant met andren ende met iu,
Ende met rechte en soude²⁵ men nu
My dat niet doen, sij iu bekant, [dlant²⁶.
- 35850 Opdat trouwe²⁷ ende doget regeren²⁸
Doe heer⁹ Gawein dese stemme hoerde,
- Verstont hy wel by dien woerde,
Dat Merlijn was, ende zeide nu:
»Met rechte soudic²⁷ wel kennen iu,
35855 Want eer menige, sonder waen,
Hebbic hiervor van iu ontfaen;
Ic bidde iu, here, laet my iu sien²⁸.
»Dat en mach²⁹, zeide hi, »niet gescien³⁰,
Dat gy my ember³¹ meer moget³² sien over-
35860 Ochte³³ spreken voert man negeen, [een,
Nadien, dat gy hier scedet³⁴ van my;
Want nieman en hevet macht, dat hy
Voertmeer hier moge komen iet,
Dan myne vriendinne³⁵, als sijt³⁶ gebiet.
- 35865 Ende tes³⁷ my leet, dat so moet wesen,
Want ic en hebbe gene macht van desen,
Dat ic daer iet tegen kan doeden overeen;
Want in der werlt en es torre³⁸ negeen
So vast, als daer ic besloten ben³⁹ in;
35870 Nochtan so en es hi⁴⁰ meer no min
Van stene, van houte⁴¹, van yser mede;
Maer hi es by der lucht besloten ter stede
By cracht van arten, ende meer no min
So en mach daer nieman wt⁴² nochte in
- 35875 Sonder mijn lief, die geselschap hout my
Alset haer genoaget⁴³ ende haer wille sy⁴⁴.
»Hoe⁴⁵, zeide Gawein, »lieve Merlijn!
Hoe⁴⁶ komet, dat gy aldus moet sijn?
Ende en kondy⁴⁷ iu selve geholpen niet
- 35880 Met gener behendecheit, die gy pleget, [iet)?
Ende gy waert⁴⁸ die vroedeste⁴⁹, dien men
In der werlt, van alrehande liste!⁵⁰ [wiste
Doe zeide Merlijn: »lieve here, ic was,
Die sotteste van der werlt, sijt seker das,
- 35885 Want ic wiste al dit te voren,
Ende liet my een wijf so verdoren,
Dat ic se liever hadde dan my;
Want ic leerde mynen lieve daerby
Dat ic gevaen ben⁵¹, ende my en mach
- 35890 Nembermeer verlosen, nacht no dach,
Negeen mensche, die nu levet,
Thent mijn⁵² leven inde⁵³ hevet⁵⁴.
»By Gode⁵⁵, zeide heer Gawein ter stede,
»Des ben ic rouwech, ende mijn oem mede,
- 35895 Die iu zoeken doet, als hi dit weet,
Sal hem dat wesen herde leet⁵⁶.

¹weer ²mysval ³clagede he ⁴hoerde he ⁵roepende ⁶der-
wart ⁷d. en d. duchte ⁸mytdien ⁹her ¹⁰roech ¹¹Got
¹²we ¹³hier ¹⁴wo ¹⁵wille se ¹⁶plegest ¹⁷der ¹⁸vol-
lich ¹⁹zecht ²⁰weit ²¹do ²²vrende ²³so was ²⁴solde
²⁵truwe ²⁶reygeren ²⁷solde ik ²⁸nicht gescheen

²⁹omber ³⁰seen ³¹offte ³²schiedet ³³vrendynne ³⁴ze
dat ³⁵dit es ³⁶torn ³⁷bin ³⁸holt ³⁹holte ⁴⁰oneman
ut ⁴¹genoget ⁴²wo ⁴³konne gy ⁴⁴weren ⁴⁵vro-
deste ⁴⁶gevangen bin ⁴⁷totdat ⁴⁸ende.

- » Ach, mijn lieve Artur! zeide Merlijn nu,
 » Nembermeer so ne sie ick voert iu
 Nochte gy my; want dat es om niet,
 35900 Wie¹ hem des pijnde voert, ieman iet;
 Ende waerdy³ van my gekeert³ voertan,
 Nembermeer so ne hoerde my man
 Nochte oec wijf spraken gemene
 Sonder myne vriendinne⁴ allene;
 35905 Nu keert⁴ weder ende groet my sere
 Den koninck Artur, mynen lieven here,
 Entie koninginne⁴, ende al die barone,
 Ende tellet mijn weesen al dengonen⁷
 Van den hove, ic bidde iu des;
 35910 Gy sult den koninck vinden te Cardoles
 Ende alle die gesellen oec ter stede,
 Die my met iu voeren⁸ soeken mede.
 Ende voert, heer⁹ Gawein, so secgic iu,
 Dat gy iu niet en wantroestet nu
 35915 Van dat iu hier vor gesciet es,
 Want gy sult die ioncfrouwe, sijt gewes,
 In den foreeste vinden; en latet niet,
 Gy engroetet¹⁰ se hovesclike, als gy se siet;
 Nu vaert te Gode¹¹, zeide Merlijn saen,
 35920 » Ende Onse Here moete den koninge by-
 [staen
 Enter¹¹ koninginnen enten¹² gesinde mede
 Ende al den lande, dorpen¹³, ende ste-
 [den¹⁴.
 Doe sciet¹⁵ heerGawein rouwech ende blyde:
 Blyde was hi ombedat hem tien tyde¹⁶
 35925 Merlijn gesecht hadde, dat hy
 Themselven soude komen daerby;
 Ende rouwech was hi als te voren,
 Dat hy Merline dus hadde verloren.
 Dus reet hi vaste te Caredolwaert,
 35930 Ende quam gereden mettervaert
 In den wout¹⁷, daer hi die ioncfrouwe ont-
 Hier voer, die hy niet en groete; [moete
 Daer sach hi besyden twe ridder¹⁷ staen
 Al gewapent, ende hielden gevaen
 35935 Ene ioncfrouwe onder hem beden daer,
 Ende gelieten hem, ocht¹⁸ si se daer
 Verkrachten souden; maer si ne haddens
 Negenen wille, dat secgic iu; [nu,
 Maer si dadet hem doen ter stede
- 35940 Ombe heren Gawine te proevene¹⁹ mede,
 Ende si wranc haer hande menechfoude²⁰,
 Ende gebaerde²¹ ocht²² men se verkrach-
 [ten²³ woude²⁴.
 Doen heer Gawein dit sach te hant,
 Riep hi: » gy zijt doet, als gy in dit lant
 35945 Ioncfrou verkrachten²⁵ wilt, dat toehoert
 Den koninck Artur²⁶; dus reet hi voert,
 Entie ioncfrouwe riep doe mettien:
 » Heer Gawein, nu sal ic wel sien,
 Ocht²⁷ in iu es so vele vromechede,
 35950 Dat gy my komet besucdden, ter stede,
 Van deser scanden²⁸. Hi zeide mettien:
 » By Gode, joncfrouwe, iu ne sal gescien
 Negene scande, daer ict²⁹ letten kan³⁰.
 Dit hadde den riddren³¹, van sulken man,
 35955 Onwaert³², ende sprongen op daernaer,
 Ende bonden haer helme, wet vorwaer;
 Entie joncfrouwe haddese verseekert vor-
 [dien,
 Dat hem van hem niet en soude messcien³³;
 Ende als haer helme hadden verbonden,
 35960 Zeiden si: » onwaerdige naen³⁴, tien ston-
 » Ende sotte wicht, gy zijt nu doet; [den,
 Maer wat soudewy an sulken cloet,
 Ocht³⁵ an also onwaerdigen man,
 Alse du best³⁶, benyden dan,
 35965 Anders sloegewy dy te hant doet!³⁷
 Ende doen heer Gawein dit verstoet,
 Dat sine naen³⁸ hieten daer,
 Ende also verspraken³⁹ oec daernaer,
 Hadde hijs⁴⁰ groten rouwe ter stede,
 35970 Ende antwoerde dus hem beden⁴¹ mede:
 » By Gode, also onwaert ic dunke⁴² iu,
 Ic ben hier komen te scanden nu
 Ende tuwer groter⁴³ onneren mede;
 Sit op iu orse beide ter stede,
 35975 Want dat waer⁴⁴ onneer socht ic iu
 Tors, ende gy te voet sijt nu⁴⁵.
 Doe zeiden dander⁴⁶: » (gy) verlaet iu sere
 Op iu selven, dat gy ons nu mere
 Op onse orse wilt laten sitten hier;
 35980 Al sijdy clene⁴⁷, gy sijt⁴⁸ fier
 In iu woert⁴⁹. Ende Gawyn zeide doe⁵⁰:
 » Ic verlate my op Gode, ende daertoe⁵¹

¹we dat ²were gy ³gekiert ⁴vrendynne ⁵kiert
⁶koninginnen ⁷dengenen ⁸voren ⁹her ¹⁰grotet ¹¹unde
 der ¹²unde den ¹³dorpe, stede ¹⁴sciede ¹⁵ten tyde
¹⁶busch ¹⁷ritter ¹⁸off ¹⁹provene ²⁰solde, wolde

²¹gebarde ²²verkrechten ²³ik dat ²⁴ritters ²⁵on-
 weert ²⁶nicht solde mysschien ²⁷dwerch ²⁸bist ²⁹vor-
 spreken ³⁰he des ³¹bieden ³²dunke ³³to uwen groten
³⁴weer ³⁵de anderen ³⁶syn gy clene ³⁷sint ³⁸do, to.

- Op myne¹ kracht eer gy hier sult sceden²,
Dat gy daerna, onder iu beden,
35985 Nembermeer in koninck Arturs lant
Wijf en verkrachtet³, sij iu bekant,
Also sal ic iu begaden hier!⁴
Doe saten op die ridder fier
Op haer orse, ende zeiden met overmoede
35990 Tot heer Gawyne, dat hi hem hoede,
Hi waer nu doet. Doe sloegen⁵ sy
Met sporen theren Gawyne daerby,
Ende braken⁶ bede haer spere ter stede;
Heer Gawein stac den enen⁷ mede,
35995 Dat hine tumelen dade ter aerden⁸,
Ende overreeten daer met sinen paerde⁹;
Doe woude hi den ander metten swaerde
[slaen,
Doe riep die joncfrouwe: »Gawein, laet
[staen!
Des es¹⁰ genoech, en doet daer niet meer
[toe¹¹].
36000 »Joncfrouwe», zeide hi, »wildy¹² dat
[alsoe¹³?»
»Ja ic¹⁴», zeide si. Heer Gawein zeide saen:
»Joncfrou, dor uwen wille latiet staen
Nu meer, en dade¹⁵ iu bede,
Ic soudese doet slaen ocht sy my mede;
36005 Wantsi hebben my groten lachter¹⁶ gedaen
Ende scande gesecht¹⁷; wantsi my naen
Ende onwaert hieten mede daernaer;
Nochtan zaidensi een deel waer,
Want ic ben dat onwaerdeste dat es,
36010 Endet gesciede my in den woude¹⁸ vordes,
Dies¹⁹ es wel ses maende leden²⁰.
Doe begonde te lachgene, ter steden,
Die ioncfrou, entie²¹ ridder beide²²;
Daerna si tot heren Gawyne zeide:
36015 »Heer Gawein, die iu mochte genesen,
Wat soude sijn loen daeraf wesen?»
»Joncfrou, die my genase²³, wetet wale,
Ic gawe²⁴ hem myselven al te male,
Ende al dat ic mochte verwinnen daertoe
36020 In deser werlt²⁵. Si zeide doe:
»Gyne sult²⁶ daerso vele niet omgeven nu,
Maer gy moet my enen eet doen, seegic iu,

¹my ²scieden ³verkrachtet ⁴slogen ⁵breken ⁶eynen
veerden, ⁷perde ⁸es ⁹toe, alsoe ¹⁰wille gy ¹¹dede
¹²laster ¹³gezeget ¹⁴busche ¹⁵des ¹⁶unde de ¹⁷bede
¹⁸genase, gawe ¹⁹zolt ²⁰do ²¹done. ²²Dit woord is er
door den afschrijver, wiens laatste 't is, bijgeschreven;
wat dan volgt is van een andere hand, gelijk ook uit

- Alsulc als ic iu seegen sal²⁷.
»Joncfrou, wat gy wilt, ic doe²⁸ dat al,
36025 Secht uwen wille, ic ben gereet
Daeraf te doene al uwen eet²⁹.
»Gy sult my sweren³⁰, zeide si saen,
By dien ede, dien gy hebbet gedaen
Iuwen ome, den koninck Artuer,
36030 Dat gy nembermeer, in negener uer,
Daer vrouwe ocht ioncfrou uwes hevet te
Begevenen sult in genen doene³¹, [doene³²,
Gyne sult haer helpen na uwer macht,
Dat sy dach eder nacht. Amen³³.
36035 (Ende) waer gy vrouwe ochte ioncfrou ont-
Dat gyse ember³⁴ ierstwerf groot [noet,
Ocht gy kont³⁵. Doe zeide Gawein saen³⁶:
»Jonfrou, dit wil ic iu loven gaen³⁷
Alsoe een wettech ridder gereet³⁸.
36040 »Ende aldus³⁹, zaidesi, »nemic⁴⁰ den eet;
Maer breecdy⁴¹ dien ember na desen,
Gy soudet⁴² weder aldus wesen⁴³.
Ende daerna las si haer woert,
Alsoe te dien dingen behoert;
36045 Ende niet lange daerna, sonder waen,
Braken⁴⁴ al die riemen⁴⁵ saen,
Daer sine wapene mede waren gebonden,
Ende syne yserne cousen⁴⁶, ten stonden,
Ende hi wart alsoe hi vor was;
36050 Ende als hi geware wart das⁴⁷,
Beette⁴⁸ hi van den paerde daernaer,
Ende knielde⁴⁹ vor die ioncfrouwe daer,
Ende zeide, dat hi hoer⁵⁰ ridder waer
Alsoe lange hi levede naer.
36055 Doe dadesi opstaen den heer,
Ende dankede hem der hovesceit seer;
Ende dit was die joncfrou, sonder waen.
Die hem dat mesval⁵¹ hadde gedaen.
Entie ioncfrouwe voer van daer,
36060 Entie twe ridder met hoer⁵² daernaer;
Maer heer Gawein⁵³ bleef⁵⁴ noch toe
Ende lengede sine wapene doe,
Ende herbantse al te male
Ende bereide hem al te wale,
36065 Ende sat daerna op sijn paert⁵⁵,
Ende reet alsoe te Caredolwaert⁵⁶,

de naamsverandering van Gawein in Walewein en an-
dere kleinigheden blijkt. ²⁷umber ²⁸Walywaen ²⁹saen
³⁰neemt; doch zie 't Eng. *stake* ³¹breke gy ³²solden
³³remen ³⁴colsen ³⁵data ³⁶beiten ³⁷kneelde ³⁸oer
³⁹myafal ⁴⁰Walewyn ⁴¹bleyff ⁴²pert, wert.

- Ende quam daer rechte terselver uren,
Daer vertelt hadden haer aventuren
Heer Ywein, Sagrimor, ende haer'gesellen,
36070 Die hem in der vaert gevellen;
Ende also Gawein' komen was,
Wart' daer groot feeste dordas
Onder den gesellen, hebbic vernomen,
Om'dat si alle waren gekomen,
36075 Die Merlyne hadden gesocht mede.
Dus es Gawein' oec gestaen ter stede
Ende vertelde sine aventure al,
Die hem gesciede, groet ende smal;
Hi telde van der joncfrouwen saen,
36080 Die hem gemaket hadde een naen,
Om'dat hise niet en groete' ter steden,
Daer si jegen hem quam gereden;
Hi telde daerna van Merlyne,
Hoe hine vant in ener woestyne,
36085 Daer hi besloten blivet emmermere,
Ende hoe' hi groete sinen here,
Den koninck, ende sine vrouwe met',
Ende al die gesellen oec', dat wet;
Ende hoe'ne een wijf hevet besloten,
36090 Vertelde hi daer al den genoten;
Hi seide voert, hoe' hi verquam,
Ende sine forme weder annam,
'Ende wart weder, als gy siet' nu".
Des wonderde sere, seegic iu,
36095 Al dengenen van der salen,
Ende hadden hieraf'° vele talen.
Maer Artur entie'¹¹ koninginne
Waren nu in droeven'¹² sinne,
Ommedat sine daer hadden verloren,
36100 Daeromme'¹³ hadden si groten toren;
Si vloecten sijnre amyen menechwerpen,
Datsi quader doet moeste'¹⁴ sterven,
Datsine dus besloten hevet.
Aldus die koninck met rouwen levet.
36105 Ende alsi'¹⁵ stonden met deser tale,
So quam Evadan in die'¹⁶ sale
Van der oude'¹⁷ van xxij iaren;
Ende was een scone man, twaren,
Ende so odel mede, tien'¹⁸ stonden,
36110 Dat men genen scoenren hadde vonden,
Ende hielt by der hant sine vriendinne'¹⁹,
- Ende quam vor Artuer met sinne,
Ende groetene'²⁰ hoveslike daer,
Entie koninck dankede hem daernaer.
36115 Doe zeide Evadan: »here, kendy my iet'²¹?"
»By Gode, heer ridder'²², nenic niet",
Zeide die koninck, »ic'²³ en sach iu niet eer.
»Entrouwen", zeide die ridder, »heer,
Gy hebbet'²⁴ my gesien vor nu
36120 Al (en) kendy my niet, seegic iu;
Maer doe gy my lestwerf saget'²⁵ ter stede,
Entese'²⁶ joncfrou, die hier staet'²⁷ mede,
Doe was ic hier in sulc abijt,
Die my daer in sach, doe ter tijt,
36125 Ende my sage'²⁸ nu voertan,
Hi soude my oevele'²⁹ kennen dan".
»By Gode", antwoerde die koninck saen,
»Vrient'³⁰, also verre ic kan verstaen,
En sach ic iu niet, dunket my nu".
36130 »Here", zeide hi doe, »gedenket niet iu,
Dat hier ene joncfrouwe quam gereden,
Ende enen naen brachte ter steden,
Dien'³¹ gy ridder makedet'³² alsoe".
»Jaet", sprac die koninck doe;
36135 »Hi hevet my", sprac die koninck daer,
»Vijf ridder'³³ gesent vorwaer,
Ende in vancnesse, wetet dan,
Die hi in stryde al verwan
Ende met syner vromecheit onder'³⁴ dede".
36140 Doe zeide die ridder daer ter stede:
»Here", ic ben die naen'³⁵, dieselve man,
Die die vijf ridder verwan,
Ende iu sende die also gevaen;
Ende oec ben ic dieselve naen,
36145 Dien gy ridder makedet'³⁶ ter stat'³⁷,
Ende siet hier'³⁸ die ioncfrouwe, dies iu bat;
Ende sonder twivel, ic wasset oec mede.
Die iu die v. ridder sende ter stede;
Van den iij sacht her Ywein'³⁹,
36150 Die my vant vechtende'⁴⁰ in een pleyn,
Opten avent van der Triniteit,
Daer icse alle vier'⁴¹ verwan gereit;
Men vrages hem ocht hijs'⁴² iet sach,
Hi es, dies'⁴³ iu berechten'⁴⁴ mach".
36155 Doe lyede des heer Ywein'⁴⁵ al bloet,
Ende zeide'⁴⁶, dat hi der enen sloech doet,

¹oer ²Walewyn ³so wart ⁴um ⁵grotte ⁶wo
⁷med ⁸mede ⁹seet ¹⁰hiraft ¹¹unde de ¹²droven
¹³umme ¹⁴moste ¹⁵alze ¹⁶den ¹⁷olde ¹⁸ten ¹⁹vren-
dinne ²⁰grottene ²¹ieet ²²her ritter ²³ich ²⁴hebt

²⁵segen ²⁶unde dese ²⁷steet ²⁸dese ²⁹ovele ³⁰vrent
³¹den ³²ritter makeden ³³ritter ³⁴under ³⁵dwerch
³⁶stad ³⁷seet ³⁸hyr Ywen ³⁹vechtene ⁴⁰veer ⁴¹off
hies ⁴²dees ⁴³berichten ⁴⁴segede.

- »Die daer bleef^a liggende, sijt seker das,
Want er vive^a over hem doe was,
Entie vier^a sende hi iu gevaen^o».
- 36160 Doe zeide Evadan voert saen:
»Here, des andren dages omtrent myddach
Quam ic gereden, daer ic sach
Heer Gawein^a, dien ic gemoete daer;
Hi groete^a ons, ende wy hem daernaer,
36165 Ende zeide, daer hi ons liet daer beneven,
Dat ons God salecheit moeste geven;
Ende Hi dadet^a, want also saen
Als hem dat woert uten monde was gegaen,
Verkeerde mijn gedaente ter stede,
36170 Ende quam in dese forme mede,
Daer gy my nu siet in staen;
Want te voren was ic een naen,
Ongescapen⁷ ende lelyc;
Ende ic wane^a wel sekerlyc,
36175 Dat my by sijne tale ende bede
Onse^a Here warp wt mijnre scamelhede,
Daer ic te voren in hadde gewesen;
Nu dankic Gode sere van desen,
Ende heer Gawein^o danckic mede^o».
- 36180 Doe vragedem die koninck ter stede,
Van wat lieden^o dat hi waer,
Ende hoe^o hi hiete oec daernaer;
Ende hi zeidet den koninge also voert.
Als gijt hier vor hebt gehoert.
- 36185 Doe dit die koninck verstont tien tyde^o,
Ende heer Gawein^o, waren sijs^o blyde
Entie^o koninck ontfinckene te dien^o
[stonden,
Vor enen geselle van der Tafelronden,
- Entie^o ioncfrouwe bleef daer bynnen,
36190 Van der uren, metter koninginnen
Met vrouden voert al hoer leven.
Van Merline (en)vindic niet meer bescre-
In dat Walsc^o, ende om die saken [ven
En willics niet meer in Dietsce maken,
36195 Want hem hevet een wijf gevaen,
Daer hi nemmer^o en mach ontgaen,
No emmermeer vernemet van hem man;
Wat mach men daer meer af secgen dan?
Negeen dinc, so help my God,
36200 Dan dat hi was een fijn sot^o;
Al heet hi vroet ende conde vele,
Nochtan heefden een wijf, by horen spele,
Datsi hem toende menechfoude^o,
Bracht int nette daer si woude^o;
36205 Daerby en was met niet so vroet man,
Opdat daer wives herte alteen^o leide an,
Si en hoendene wel^o int leste.
Nu moet God ons geven tbeste^o
Altoes te doene van allen saken.
36210 In Hem so indet^o mede mijn maken
Desen boec van Merlyne,
Dat ic dichte met mire^o pyne;
Int jaer Ons Heren, wiens^o wondert,
Doe men screef dertien^o hondert
36215 Ende xxvj, opten^o witten donredach,
Die in der weken vor Paescen gelach,
Doe was dit boec geint^o,
Daer men scone jeesten^o in vint.

Explicit, Deo gratias.

^ableff ^ovyre ^aveer ^aWalewaen ^agrotte ^adedet ^oung.
^owene ^ounse ^oWalewan ^oluden ^owo ^oten tijde
^oweren sies ^ounde de ^oto den. — ^oInderlaad wordt
er in 't oorspronkelijke van Merlijn verder geen ge-
wag gemaakt, dan dat koning Artur en de zijnen zijn
verdwijsen betreuden; wat hier volgt is dus de per-

soonlijke nabetrachting van den Velthemers heeroom,
naar aanleiding van Merlijns deerniswaarde wuftheid,
over die van 't manvolk in 't algemeen tegenover vrou-
welijke listen en lagen. ^onummer ^osod ^ofolde,
wolde ^oalthen ^owal ^odat beste ^oendet ^omyr^owens
^odrutteen ^oop den ^ogeent ^ojesten.

Int jaer Ons Heren, wiens wondert,
Doe men screef achtien hondert
Ende lxxxij, op Sente Apollonien dach,
Die twee maende vor Paescen gelach,
Doe was dit boec geprint,
Daer men van Merline ende andren in vint.

DO NOT REMOVE

OR

MUTIL
